

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 - พฤษภาคม - มิถุนายน 2568

Vol.3 No.3 - May - June 2025

ISSN : 2822-1060 (Online)

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการด็อกเตอร์เกษ เลขที่ 1 ม.12 ต.เหล่าต่างคำ อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย

DR KET Institute of Academic Development and Promotion 1 M.12, Laothangkham Sub-district, Phonphisai District,
Nong Khai Province, 43120, Thailand. Tel: +66610186156

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม

Journal of Interdisciplinary Social Development

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2568)

Vol 3 No.3 (May - June 2025)

ISSN : 2822-1060 (Online)

📖 วัตถุประสงค์

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทความหนังสือแก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การศึกษา ศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน – ตุลาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เจ้าของ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดีออกเตอร์เกซ เลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลเหล่าต่างคำ

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย 43120 โทร 061-0186156, 082-9356452

E-mail : journalsocialdevelopment@gmail.com

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

E-mail: zumsa_17@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9833-4759>

Google Scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=Ex2SJ-8AAAAJ&hl=th>

บรรณาธิการ

พระครูสุตสารบัณฑิต, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธโสธร ตูทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจันทน์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต ปุณรัตน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรียงดาว ทวะชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

พระนัสชนะ ส่างช้าง, ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาฐิติวัตร หมั่นกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

พระครูสุทธิเมธาวัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พิชญ์ ศรีพรรณ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการต้อกเตอร์เกษ

 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

วรรณภา บุปผาโสภ

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

 ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

 พิสูจน์อักษร

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

 ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

👉 จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

👉 พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (มีนาคม - เมษายน) ปีพุทธศักราช 2568 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ มีเนื้อหาสาระของบทความที่หลากหลาย วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2572 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษา ระดับทุกระดับ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)

แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากร	1-17

สำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

WORK MOTIVATION THAT AFFECTS THE ENGAGEMENT OF THE JUDICIARY PERSONNEL IN THE AREA OF SARABURI PROVINCE

กิตติยา วรรณอารีย์ และ อภิชาติ พานสุวรรณ

การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง	18-35

อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

FACTORS AFFECTING THE ACCEPTANCE OF FEMALE POLITICIANS BY THE PEOPLE OF ANG THONG TOWN MUNICIPALITY, MUEANG ANG THONG DISTRICT, ANG THONG PROVINCE

ชนกฤต โพธิ์เงิน, สรรเสริญ อิทธิรัตน์, วิทยา สุจริตชนารักษ์, อุทัย จันทรัตน์กานต์ และ อนุชา ครูทำนา

คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	36-56

ปทุมธานีในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

QUALITY OF INFORMATION DISSEMINATION SERVICES OF PATHUMTHANI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN THANYABURI DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, ภูณท สลัดทุกข์, สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร, อนุชา ครูทำนา และ ชนิชรา ผาสุก

การพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของ	57-74

เจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

DEVELOPMENT OF AN ELECTRONIC DOCUMENT MANAGEMENT SYSTEM FOR THE WORK OF OFFICIALS BEHAVIORAL DEVELOPMENT DIVISION, DEPARTMENT OF CORRECTIONS, NONTHABURI PROVINCE

สุภาวลัย เพ็ชรศิริ และ อภิชาติ พานสุวรรณ

- การศึกษาการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย** 75-90
THE STUDY OF TIME MANAGEMENT OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN THAILAND
Chanmeardey Chiv, ภัทราวดี มากมี และ พีร วงศ์อุปราช
- บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี** 91-112
อำเภอเมืองคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ROLE OF SUBDISTRICT CHIEF AND VILLAGE HEADMEN IN PERFORMING THEIR DUTIES IN TAMBON KHLONG SI, MUEANG KHLONG LUANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE
การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน, ธนภฤต โพธิ์เงิน, สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร, ไพฑูรย์ โพธิสว่าง และ ชนิสรา ผาสุก
- แนวทางการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา** 113-131
จังหวัดพิษณุโลก
GUIDELINES FOR DEVELOPING INNOVATIVE LEARNING MANAGEMENT FOR TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS, PHITSANULOK PROVINCE
อดิศักดิ์ จันทะคุณ และ จิติมา วรรณศรี
- การพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้** 132-144
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
THE DEVELOPMENT OF LEARNING THROUGH PROJECT-BASED LEARNING ACTIVITIES ON THE USE OF COMPUTER PROGRAMS FOR BUSINESS IN THE SCIENCE AND TECHNOLOGY LEARNING AREA, GRADE 7
ปฐวิติ บรรจงการ
- การศึกษาระยะเวลาประสิทธิภาพของ Bluestar ในการตรวจหาคราบเลือดที่** 145-166
ถูกทำความสะอาดและปกปิดด้วยสียบนพื้นผิวที่แตกต่างกัน
STUDY OF BLUESTAR EFFECTIVENESS DURATION IN DETECTING CLEANED AND CONCEALED BLOOD STAINS ON DIFFERENT SURFACES
สุธิดา วงษ์ทิ และ วีรชัย พุทธวงศ์

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี PROMOTING THE QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY IN SARABURI MUNICIPALITY, MUEANG SARABURI DISTRICT, SARABURI PROVINCE สุชนา ทองดอนเปรียง และ อภิชาติ พานสุวรรณ	167-190
การแสดงบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทยตามแนวทางครุฑานิต ศาลากิจ GIANT WOMEN ROLE IN THAI DANCE ACCORDING TO THE GUIDELINE OF KRUTHANIT SALAKIJ น้ำพระทัย ศรีชัย	191-214
ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 THE LEARNING MANAGEMENT RESULTS ON THE HISTORY OF SUKHOTHAI BY USING COLLABORATIVE LEARNING TECHNIQUES LEARNING TOGETHER (LT) FOR MATHAYOM 1 STUDENTS เกศรินทร์ ไชยปัญญา และ คงศักดิ์ สังฆมานนท์	215-234
แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 APPROACHES FOR PERSONNEL ADMINISTRATION IN DIGITAL AGE BASED ON SARANIYADHAMMA 6 OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 ธัญพรค์ วัฒนปิยวาณิช, สมศักดิ์ บุญปู และ วิเศษ ชินวงศ์	235-256
แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 APPROACHES FOR DEVELOPMENT OF INCLUSIVE EDUCATION ADMINISTRATION BASED ON SANGAHAVATTHU 4 OF SCHOOLS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 รวิภา ภาสกาณนท์, พระครูสาธุกิจโกศล และ วิเศษ ชินวงศ์	257-275

- แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของ
ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1** 276-292

GUIDELINES FOR LEADERSHIP DEVELOPMENT IN DIGITAL AGE BASED ON
DUTIYAPAPANIKASUTTA OF SCHOOL ADMINISTRATORS OF MUEANG SURIN
SCHOOL NETWORK 4 UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 1

วรัมพร พวงยี่ไธ, ธนู ศรีทอง และ เกษม แสงนนท์

- ปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน
สปก. 4-01** 293-309

THE PROBLEM OF THE TRANSFER AND INHERITANCE OF THE RIGHT TO BENEFIT
IN LAND 4-01

วัชรินทร์ เจริญหล่อ และ โภญจนาท เข้มท้าว

- สิทธิแรงงานต่างด้าวในไทยยุคสมัยปัจจุบัน** 310-321

RIGHTS OF FOREIGN WORKERS IN MODERN THAILAND

จรรณ บุญทวี

- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการ
เรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
6** 322-334

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND SATISFACTION IN SOCIAL
STUDIES THROUGH STAD COOPERATIVE LEARNING TECHNIQUE COMBINED
WITH GAMES FOR 6TH STUDENTS

กฤษฎา ฝกรัตน์ และ คงศักดิ์ สังฆมานนท์

- ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการที่พักอาศัยให้แรงงานก่อสร้าง** 335-350

FACTORS AFFECTING THE MANAGEMENT OF SHELTERS FOR CONSTRUCTION
WORKERS

อำนวยการ, สุเชาว์ มีหนองหว้า และ ธนัญกร ปกิตตาวิจิตร

- ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ราชบุรี** 351-364
- THE EFFECTS OF GENRE-BASED INSTRUCTION ON ENGLISH READING AND WRITING SKILLS OF GRADE 12 STUDENTS IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION RATCHABURI
- ศิริวรรณ ใจชื่น, วรรณประภา สุขสวัสดิ์ และ อาริรักษ์ มีแจ้ง
- ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1** 365-379
- CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF THE CHONBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1
- สุภา บุญอุไร, กฤษฎา วัฒนศักดิ์ และ วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม
- อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559-2566** 380-394
- THE CONCEPT OF HUMANIST FREEDOM IN SCI-FI SHORT STORIES WINNING SHORT STORY AWARDS, DURING 2016-2023
- หลี่ ยู่ และ พัทรินทร์ บุรณะกร
- การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี** 395-415
- APPLICATION OF THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY TO THE LIVELIHOOD OF BAN MAI SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG PATHUM THANI DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE
- ไพฑูรย์ โพธิสว่าง, สรรเสริญ อินทร์ตัน, การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน, วิทยา สุจริตธนารักษ์ และ อัมพรรัตน์ สุขสำราญ

- แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์
เขต 2** **416-431**
- APPROACHES FOR SCHOOL LUNCH PROJECT ADMINISTRATION BASED ON
PADHANA 4 OF SMALL SIZED SCHOOLS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2
- หยาดน้ำฝน ทองคำสาร, พระครูสาธุกิจโกศล และ วิเศษ ชินวงศ์
- ปัญหาการใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในการปราบปรามยาเสพติด
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ** **432-451**
- DIFFICULTIES IN THE IMPLEMENTATION OF THE VALUE-BASED CONFISCATION
IN DRUG PREVENTION AND SUPPRESSION BY POLICE OFFICERS
- สำราญ นวลมา, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว
- แนวทางทางกฎหมายในการกำหนดโทษสำหรับการเสพสารสกัดจากกัญชา:
การศึกษาวิเคราะห์ตามหลักนิติศาสตร์และนโยบายยาเสพติดสากล** **452-464**
- LEGAL APPROACHES TO PENALTIES FOR CANNABIS EXTRACT CONSUMPTION: A
JURISPRUDENTIAL AND INTERNATIONAL DRUG POLICY ANALYSIS
- บัณฑิต ขวโยธ และ อุษณีย์ ต้นสูงเนิน
- ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี
โฮสเทล** **465-479**
- LEGAL PROBLEMS REGARDING TO BUSINESS OF NON-HOTEL ACCOMMODATION
CASE: HOSTEL
- วระเดช ภาวัตเวคิน, เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย และ เด่นคุณ ธรรมนิยชัยชุด
- การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ป้องกันอาชญากรรมในประเทศไทย :
กรณีศึกษาอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)** **480-499**
- THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGY TO PREVENT CRIME IN THAILAND: A
CASE STUDY OF UNMANNED AERIAL VEHICLE (DRONE)
- มนัสวี เลิศฤทธิพงศ์ และ ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์

- การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3** 500-516
ACADEMIC ADMINISTRATION OF HIGHLAND SCHOOL IN CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3
ชลธิชา ปิกรัตน์ และ สุนทร คล้ายอ่ำ
- การพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวันโดยใช้แบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึก** 517-534
THE FORECASTING DAILY GOLD BULLION PRICE BY USING THE LSTM
ณัฐพงศ์ งามศรี และ เปรมพร เขมาวุฒม์
- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่** 535-549
THE STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FACTORS AND DECISION-MAKING PROCESS IN THE SELECTING OF A RESTAURANT AND PUB SERVICE IN THE NIMMANHAEMIN ROAD, CHIANG MAI PROVINCE
อนาภรณ์ วงศ์สถาน, นิติ พรหมมา, นรพรรณ โพธิพฤกษ์ และ สลิลทิพย์ ตียาภรณ์
- ข้อพิจารณาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้าย** 550-560
CONSIDERATION OF TREATMENT PROTOCOL FOR END-OF-LIFE IN MATE
สุชัยญา คันคร และ ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์
- การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย** 561-574
EDUCATIONAL STATUS AND GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION OF ACADEMIC SERVICES IN THE DIGITAL ERA AT PRINCESS CHULABHORN SCIENCE HIGH SCHOOLS
สุธารัตน์ คำราช และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง

- การพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิด
ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด
เชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัด
เพชรบูรณ์** 575-594
- DEVELOPMENT OF COMPUTATIONAL SCIENCE TEACHING MODEL BASED ON
THE CONCEPT OF FLIPPED CLASSROOM COMBINED WITH ACTIVE LEARNING
FOR STRENGTHENING COMPUTATIONAL THINKING SKILLS OF MATHAYOMSUKSA
2 STUDENTS, WITTAYANUKULNAREE SCHOOL, PHETCHABUN PROVINCE
อมรรัตน์ วรรณมา
- การบูรณาการหลักขรวาธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมือง
ในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา** 595-610
- INTEGRATION OF GHARÀVÀSADHAMMA TO STRENGTHEN THE ETHICS OF
POLITICIANS IN SUBDISTRICT MUNICIPALITY DAN KHUN THOT DISTRICT,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE
พระพัฒน์พงษ์ ฐิตจิตโต (แก้ววิจิตร) และ พระเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล
- ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก** 611-627
- MANAGEMENT EFFICIENCY OF THE SUNDAY BUDDHIST STUDTY CENTER OF
THE SANGHA, MUEANG DISTRICT NAKHON NAYOK PROVINCE
พระมหาทักษาติ ปุณฺณโช (ลำปัด), พระมหาชินกร สุจิตโต และ อาราดา ศรีคร่ำ
- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC วิชาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความ
เข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1** 628-646
- CONTROLLING ACADEMI ACHIEVEMENT AND SUPPORTING MANAGEMENT
MODELS A COLLABORATIVE STUDY OF CIRC TECHNIQUES IN ENGLISH READING
COMPREHENSION OF GRADE 9 STUDENTS
มลฑิรา จูมพล และ ธิดาร์รัตน์ สมานพันธ์

- การพัฒนาการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อ
ประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** 647-666
- THE DEVELOPMENT OF ENGLISH WRITING SKILLS ON PLANET EARTH
VOCABULARY BY USING MULTIMEDIA AND TPACK MODEL FOR GRADE 6
STUDENTS
- พัชรินทร์ โรเซนดอล
- ปัญหาและอุปสรรคของการบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
พ.ศ. 2562 ในชั้นการสอบสวนคดีอาญา: กรณีศึกษากองบัญชาการตำรวจ
นครบาล** 667-685
- PROBLEMS AND OBSTACLES OF IMPLEMENTING THE DISPUTE MEDIATION ACT
B.E. 2562 FOR THE CRIMINAL INQUIRY STAGE: A CASE STUDY OF THE THAI
METROPOLITAN POLICE BUREAU
- วิษณุภาส กตัญญูทิตา
- การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการ
เรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย** 686-700
- EDUCATIONAL STATUS AND MANAGEMENT OF ACADEMIC SERVICES OF THE
LEARNING NETWORK TO PROMOTE LEARNING FOR LEARNERS AT PRINCESS
CHULABHORN SCIENCE HIGH SCHOOLS
- นิภาวรรณ มหาไม้ และ ธิดาวัลย์ อุ่นทอง
- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการ
สอน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3** 701-719
- A STUDY OF ACADEMIC ACHIEVEMENT AND SATISFACTION IN FOOD
PRESERVATION AND PROCESSING USING COOPERATIVE LEARNING, LT
TECHNIQUE, AND TEACHING KITS OF VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS,
YEAR 3
- สุพัตรา ใจสงบ และ สำราญ บุญเจริญ

**THE HISTORICAL DEVELOPMENT AND INHERITANCE PLAN OF THE
PERFORMANCE OF THE SOUTHWEST SHANDONG GUCHUI
ENSEMBLE** 720-738

Hao Yunying and Manoon Tho-ard

**การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ** 739-753

GENERAL ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE UBON RATCHATHANI
AMNAT CHAROEN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

พฤตนิพร วรรณศรี

**การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3** 754-768

MANAGEMENT OF HEALTH-PROMOTING SCHOOLS UNDER THE BURIRAM
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

อภิญา ดุมกลาง

**การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบึงกาฬ** 769-782

PARTICIPATORY MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE BUREAU OF PRIMARY
EDUCATION AREA OFFICE, BUENG KAN

ภาณุพันธุ์ ศรีสุชาติ

เส้นทางสู่วาระท้ายของชีวิตผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ 783-793

PATHWAY TO FINAL STAGE OF LIFE FOR INMATE DIAGNOSED WITH
LIFE – THREATENING DISEASE

วิกานดา แหะชัย และ ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์

**การประเมินโครงการลับสมองประลองปัญญาโรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4** 794-818

THE EVALUATION OF BRUSH UP YOUR BRAIN TOWARDS ACADEMIC
EXCELLENCE PROJECT OF WATPLAGPLA SCHOOL UNDER NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

จารุวรรณ สุขชะอม, อโนทัย ประสาน และ เบญจพร ชนะกุล

- เขียนตนเอง เขียนหลักสูตร: ระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้** 819-833
 WRITING THE SELF, WRITING THE CURRICULUM: AUTOETHNOGRAPHY FOR CURRICULUM DEVELOPMENT AND LEARNING DESIGN
 อนิรุทธิ์ สมเสาร์ และ นพวรรณ ทะวะลัย
- ทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z** 834-848
 ATTITUDE TOWARDS AGRICULTURE AND CURRENT INTEREST IN A CAREER IN AGRICULTURE OF GENERATION Z
 ชุรรัตน์ ไครอามาศย์ และ จอมเดช ตรีเมธ
- ประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย** 849-862
 EFFECTIVENESS OF POLITICAL COMMUNICATION TOWARDS DECISION-MAKING OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN LOEI PROVINCE TO VOTE FOR MEMBERS OF PARLIAMENT (MPs)
 หทัยรัตน์ หล่มภูเขียว และ วีรณัฐ พรหมจักร
- การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1** 863-881
 DIGITAL TECHNOLOGY UTILIZATION FOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF SMALL SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
 ศรวิษฐา บุตรนาแพง, วัชรภรณ์ เรืองสิทธิ์ และ ทรงเดช สอนใจ
- การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง** 882-897
 THE MANAGEMENT OF STUDENT ACTIVITIES AT THE CHONBURI-RAYONG SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
 ธวัชชัย คชา

**การประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1** **898-918**

THE EVALUATION OF AUTHENTICITY ESTABLISHES VIRTUE PROJECT IN WAT
THA MUANG SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

พลัยลักษณ์ คารวัฒนารกุล, อโนทัย ประสาน และ เบญจพร ชนะกุล

**การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2** **919-933**

MANAGEMENT OF THE INFORMATION SYSTEM OF SCHOOLS UNDER THE SURIN
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ปิยะกาญจน์ สืบนาม

**การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร** **934-949**

THE BUDGET MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE
SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE OF SAKON NAKHON

สุพัตรา สิงมะหันต์

**การเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านสุขภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเครือข่าย
สังคมของผู้สูงอายุตำบลธารเกษม จังหวัดสระบุรีและตำบลตะลุง จังหวัด
ลพบุรี** **950-964**

A COMPARISON OF HEALTH LITERACY AND FACTORS INFLUENCING SOCIAL
NETWORKS OF THE ELDERLY IN THAN KASEM SUB-DISTRICT, SARABURI
PROVINCE, AND TALUNG SUB-DISTRICT, LOPBURI PROVINCE

ภัทรพงษ์ ยิ่งดำเนิน และ คมกริช บุญเขียว

**ทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและ
สมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา** **965-983**

BUDDHIST LEADERSHIP OF THE PEOPLE INCLUDING EXECUTIVES AND COUNCIL
MEMBERS PAK CHONG MUNICIPALITY, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระอัมภาวุธ พรหมวโส (ราชอาษา) และ พระเศรษฐี วุฒิปัญญาธิสกุล

- ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด** 984-998
THE ACADEMIC LEADERSHIP OF PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS
IN ROI ET PROVINCE
ภูวัชร จุลสุคนธ์
- ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1** 999-1013
CREATIVE LEADERSHIP OF EDUCATIONAL ADMINISTRATORS UNDER THE SISAKET
PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1
ณัฐจิราภรณ์ แสงทอง
- การศึกษาพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา** 1014-1026
NUTRITION CARE KITCHEN FOR PARENTS OF EARLY CHILDHOOD, MUEANG
DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE
โสภาพร ลุนสำโรง และ ทศนีย์ นาคคุณทรง
- การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์** 1027-1045
BUILDING MORALE IN THE WORK PERFORMANCE OF TEACHERS UNDER THE
BURIRAM SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
มานะชัย ประภาลัย
- การบริหารการจัดการเชิงกลยุทธ์โลจิสติกส์สู่ธุรกิจระหว่างประเทศ** 1046-1055
STRATEGIC LOGISTICS MANAGEMENT FOR INTERNATIONAL BUSINESS
ไพลิน เลิศพิมลพันธ์
- การประเมินโครงการหม่อภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัด
พังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1** 1056-1074
THE PROJECT EVALUATION OF IMPROVING READING AND WRITING SKILLS BY
USING MOR PASA OF WATPANGYOM SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1
ไศริดา เพ็ชรช่วย, อโนทัย ประสาน และ เบญจพร ชนะกุล

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 1075-1090

THE EFFECT OF PROBLEM-BASED LEARNING MANAGEMENT IN HEALTH EDUCATION AND PHYSICAL EDUCATION ON ACADEMIC ACHIEVEMENT AND PROBLEM SOLVING SKILLS OF GRADE 6 PRIMARY SCHOOL STUDENTS

พงษ์ดนัย ทองโชติ, สุชาติ หอมจันทร์และ เบญจพร วรณูปถัมภ์

การส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 1091-1106

THE POTENTIALITY PROMOTION OF THE MORAL TEACHING MONKS IN THE SCHOOL OF THE SANGHA IN MUEANG DISTRICT OF NAKHONNAYOK PROVINCE

พระครูสมุทรพงศ์พลสิทธิ์ สุขขุพัฒโน (อรุณธีร์กิจ), พระมหาธชชัย สุนทรธาดาโร และ พระครูบรรพตภาวนาวชิธาณ

แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 1107-1122

GUIDELINE OF SCOUT ACTIVITY ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH BALA 4 IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL OF THE OFFICE OF SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

วรวัฒน์ มะลิลา, เกษม แสงนนท์ และ วิเศษ ชินวงศ์

การพัฒนาการเรียนรู้เรื่อง การวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 1123-1138

LEARNING OUTCOME OF LEARNING OUTCOME WITH MATHEMATICS PROJECT MATHEMATICS DEPARTMENT, 2ND YEAR UNIVERSITY STUDENTS

ศิริโชติ เพียรเสมอ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย 1139-1157

MANAGEMENT ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS IN THAILAND

ราชนรินทร์ นพณัฐวงศ์กร

- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3** 1158-1174
- BUILDING THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOLS AND COMMUNITIES OF SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3
- สุริยา ชมชื่น, ธัญเทพ สิทธิเสื่อ และ วสันต์ชัย กากแก้ว
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร** 1175-1190
- FACTORS AFFECTING THE DECISION TO USE MOBILE BANKING SERVICES OF THE GOVERNMENT SAVINGS BANK (GSB) AMONG WORKING-AGE PEOPLE IN BANGKOK
- สุวิจักขณ์ วรพรุจี และ พรพิมล กะชามาศ
- ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช** 1191-1207
- THE EFFECTS OF CREATIVE ART ACTIVITIES WITH MUSIC TO ENHANCE CONCENTRATION IN EARLY CHILDHOOD AT BANPANGPRING SCHOOL, NAKHON SI THAMMARAT
- กมลทิพย์ ทองทิพย์, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, ประเสริฐ แซ่เอี้ยบ และ ปิยลักษณ์ อัครรัตน์
- ปัญหาและแนวทางในการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** 1208-1223
- PROBLEMS AND GUIDELINES FOR MANAGING THE QUALITY OF SERVICE PROVIDED BY THE LAND OFFICE IN THE AREA OF PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE
- พวงทิพย์ บุญธรรม, กาญจนา พันธุ์เอี่ยม และ ธนัญชกร ปกิตตาวิจิตร
- การออกแบบรายวิชาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์โดยการประยุกต์การจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น** 1224-1237
- COURSE DESIGN TO PROMOTE SOCIAL AND EMOTIONAL SKILLS THROUGH COMPETENCY-BASED LEARNING MANAGEMENT IN SOCIAL STUDIES FOR SECONDARY EDUCATION
- วิรัชญา สายแวว และ อัญชลี ศรีกลชาญ

INTEGRATING CARBON FOOTPRINT INTO RISK MANAGEMENT: A SUSTAINABLE STRATEGY FOR THAI SMEs **1238-1266**

Pongsiri Kamkankaew, Phithagorn Thanitbenjasith, Panneerat Lasakun, Eakapong Duangcompang and Vipapron Intarasri

PRESERVATION AND PROMOTION STRATEGY OF SHANXI BADATAO **1267-1282**

Moxuan He and Manoon Tho-ard

VISUAL SYMBOLS IN ART THERAPY FOR EMOTIONAL EXPRESSION AND HEALING: A CASE STUDY OF CHINESE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS **1283-1297**

Yingxin Xu, Supath Kookiattikoon and Haiyan Guo

SUSTAINABLE DIY CAT FURNITURE: MEETING FELINE BEHAVIORAL NEEDS WHILE ENGAGING OWNERS IN ECO-FRIENDLY DESIGN **1298-1314**

LinZe Li and Watanapun Krutasaen

COMPARISON OF TECHNIQUE PRACTICE AND PERFORMANCE OF CHINESE COMPOSERS WORKS WHO GOT INFLUENCED BY CHOPIN'S 24 PIANO ETUDES **1315-1332**

Yunhao Liu, Suvida Neramit-Aram and Heping Yang

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 **1333-1346**

GUIDELINES FOR ADMINISTRATION DEVELOPMENT OF THE THAILAND LITTLE SCIENTISTS HOME PROJECT OF EARLY CHILDHOOD LEVEL BASED ON ARIYASACCA 4 OF THE SCHOOLS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ตรีบุตร ชื้อสัตย์, พระครูวิริยปัญญาภีพัฒน์ และ ชูชัย ประดับสุข

- จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI): ความท้าทายใหม่ของการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้** 1347-1361
- THE SPIRIT OF LEARNING IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI): NEW CHALLENGES IN CURRICULUM DEVELOPMENT AND LEARNING MANAGEMENT
- อนิรุทธิ์ สมเสาร์ และ นพวรรณ ทะวะลัย
- การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพรู วิทยาลัยนครราชสีมา** 1362-1372
- A STUDY OF ACADEMIC ACHIEVEMENT AND SATISFACTION IN RESEARCH STUDIES FOR EDUCATION USING THE 5E INQUIRY LEARNING PROCESS OF GRADUATE STUDENTS IN THE FIELD OF TEACHING, NAKHON RATCHASIMA COLLEGE
- ธนภรณ์ แซ่ลิ้ม, กนกพร เรืองกรี, อนิรุทธิ์ สมเสาร์, นพวรรณ ทะวะลัย และ จริญญา จิตรักษ์
- STRATEGIC DIGITAL INTEGRATION IN GUANGXI AGRICULTURAL PRACTICES : ENHANCING CROP FARM MANAGEMENT WITH DIGITAL INNOVATIONS** 1373-1414
- Pu Fan, Danaikrit Inthurit, Surachai Kungwon and Watcharanan Thongma*
- การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน** 1415-1428
- A STUDY ON DEVELOPMENT GUIDELINES OF COOPERATION BETWEEN NINGBO PORT, CHINA AND LAEM CHABANG PORT AUTHORITY OF THAILAND
- ฉัฐพร เขตชุกิจกุล และ รัญจวน ประวัติเมือง
- ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด** 1429-1443
- THE ACADEMIC LEADERSHIP OF PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS IN ROI ET PROVINCE
- ภูมัทธ จุลสุคนธ์

**การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1** **1444-1458**

INTERNAL SUPERVISION MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE SARABURI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

สุรรัตน์ เสือทรงงาม

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน **1459-1481**

แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากร
สำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี*
WORK MOTIVATION THAT AFFECTS THE ENGAGEMENT OF THE
JUDICIARY PERSONNEL IN THE AREA OF SARABURI PROVINCE

กิตติยา วรรณอารีย์¹ และ อภิชาติ พานสุวรรณ²

Kittiya Wattanaaree¹ and Apichat Pansuwan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: apichat_asm@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 7 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568

Received 7 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 13 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี 2) เพื่อศึกษาความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และ 3) เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 90 คน ได้แก่ ข้าราชการศาลยุติธรรม ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ ในสำนักงานประจำศาลจังหวัดสระบุรี สำนักงานประจำศาลแขวงสระบุรี และสำนักงานประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสระบุรี โดยเก็บจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย 2) เริ่ยนรหัส

Citation:

* กิตติยา วรรณอารีย์ และ อภิชาติ พานสุวรรณ. (2568). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1-17.

Kittiya Wattanaaree and Apichat Pansuwan. (2025). Work Motivation That Affects The Engagement Of The Judiciary Personnel In The Area Of Saraburi Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1-17.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

แบบสอบถาม 3) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บข้อมูล 4) เก็บแบบสอบถามกลับคืน 5) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) แรงจูงใจที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี แรงจูงใจในการทำงานด้านความสำเร็จของงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน ส่งผลต่อความผูกพันต่อบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (ร้อยละ 37) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, ความผูกพัน, บุคลากร

Abstract

This research article aims to 1. To study the work motivation of personnel of the Office of the Judiciary in Saraburi Province. 2. To study the commitment of the personnel of the Court of Justice Office in Saraburi Province and 3. To study the motivations that affect the commitment of the personnel of the Court of Justice Office in Saraburi Province. This is a quantitative research. The population used in the research was 90 people, including civil servants of the Court of Justice, permanent employees and government officials in the Saraburi Provincial Court Office, Saraburi Provincial Court Office and Saraburi Juvenile and Family Court Office. The research instruments were a 5-level rating scale questionnaire with a reliability of 0.98. Data collection includes: 1) requesting a letter from the Graduate School, 2) running the questionnaire code, 3) collecting the complete questionnaire, 4) running the questionnaire back, and 5) analyzing the obtained data according to the next steps. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research results found that 1) The overall motivation of the personnel of the Office of the Judiciary in Saraburi Province is at a high level. 2) The overall commitment of the personnel of the Office of the Judiciary in Saraburi Province is at a high level. 3) Motivation affecting the commitment of personnel of the Office of the Judiciary in Saraburi Province Motivation in terms of work success, work environment, career advancement, and salary and benefits. The impact on the commitment to the personnel of the Court of Justice Office in Saraburi Province was at a fairly high level (37%) with a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Motivation, Commitment, People

บทนำ

สังคมในการทำงานปัจจุบันย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทุกอย่างรอบตัวมีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาวะเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดทำให้มีการแข่งขันที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์อยู่เสมอ ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การบริหารภายในหน่วยงานเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการให้หน่วยงานพัฒนาและสามารถอยู่รอดได้ ซึ่งทรัพยากรบุคคล ถือว่าเป็นกำลังสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการทำงานของหน่วยงานให้ไปสู่ความสำเร็จ และการที่จะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของบุคลากรภายในหน่วยงานเป็นสำคัญ ซึ่งหน่วยงานควรให้ความสำคัญ ฉะนั้น หน่วยงานควรจะรักษาให้บุคลากรภายในหน่วยงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถอยู่กับหน่วยงานไปอย่างยาวนานได้ โดยการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรได้พึงพอใจ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เพราะการสร้างแรงจูงใจเป็นตัวช่วยให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจมากขึ้น รวมไปถึงการมีทัศนคติที่ดีต่องาน ซึ่งจะส่งผลให้ทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บุคลากรจึงจะเกิดความผูกพันต่อหน่วยงานและอยากอยู่กับหน่วยงานต่อไปอย่างยาวนาน หน่วยงานนั้นก็จะสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุจิรา ตันตพงษ์, 2563)

ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อหน่วยงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (1959) พบว่า แรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เมื่อได้รับการ

ตอบสนองก็ทำให้เกิดความพึงพอใจและแสดงพฤติกรรมในทางบวก ถ้าได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่ดีและความเหมาะสมก็จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความผูกพันต่อหน่วยงานและเต็มใจทำงานอยู่กับหน่วยงานต่อไป หน่วยงานก็จะได้รับประโยชน์จากบุคลากรในด้านคุณภาพของผลการปฏิบัติงานและสามารถพัฒนาหน่วยงานได้อีกด้วย เมื่อบุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการทำงานกับหน่วยงานของตนแล้วนั้น บุคลากรก็จะใช้ความรู้ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน และมีความต้องการรักษาการเป็นสมาชิกของตนในหน่วยงานไว้ ดังนั้นแรงจูงใจในการทำงานจึงเปรียบเสมือนกับแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้นที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกอยากทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แรงจูงใจในการทำงานจึงเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความผูกพันต่อหน่วยงานกับการทำงานโดยตรงเนื่องจากสามารถส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานในแนวทางใดแนวทางหนึ่งได้ (ธัญพร สุวรรณคาม, 2559) ดังนั้น ความผูกพันของบุคลากรถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยนำพาหน่วยงานไปสู่ความสำเร็จ เนื่องจากประสิทธิภาพระดับสูงของหน่วยงานนั้นเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่มีระดับความผูกพันในระดับสูง เพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพสูงและงานที่ต้องการความรวดเร็ว นวัตกรรม และความยืดหยุ่น จึงจำเป็นต้องให้พนักงานรู้สึกผูกพันกับหน่วยงาน (Sayuti et al., 2021)

สำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระ ประกอบด้วย บุคลากร แบ่งเป็น ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ รวมถึงจ้างเหมาบริการ โดยที่บุคลากรเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตลอดจนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรของศาลยุติธรรม โดยการให้ความสำคัญกับการบริหารคน นับตั้งแต่สรรหา คัดเลือก พัฒนาองค์ความรู้ สร้างแรงจูงใจ ดังนั้น หน่วยงานจะต้องบริหารจัดการและพัฒนาเพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพที่ดีที่สุด โดยให้ความสำคัญในเรื่องการให้การศึกษา การฝึกอบรม การส่งเสริมการใช้ความรู้และทักษะในขณะปฏิบัติงาน ระบบงานที่ใช้ในการสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความเจริญก้าวหน้าของแต่ละบุคคล การเรียนรู้จะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และส่งผลต่อความผูกพันต่อหน่วยงาน ผลของความผูกพันนั้นจะแสดงให้เห็นถึงพลังอย่างแรงกล้า พร้อมทั้งจะทุ่มเททั้งกายและใจ มอบความทุ่มเทและความยืดหยุ่นให้กับงานและหน่วยงานที่พวกเขาอยู่ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงขึ้น (วรลักษณ์ วุฒิ, 2565) งานวิจัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากบุคลากรสำนักงานศาล

ยุติธรรมมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม การมีบุคลากรที่มีความสามารถ มีความมุ่งมั่นและความผูกพันต่อหน่วยงาน เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและการให้บริการของหน่วยงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในระบบยุติธรรมของประเทศต่อไป ซึ่งระบบยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ศาลยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเป็นธรรมและรวดเร็ว

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี มีความสนใจในการศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนและพัฒนากลยุทธ์ด้านทรัพยากรบุคคลของสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี เพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม รวมถึงเพื่อรักษาบุคลากรให้คงอยู่กับหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

สมมติฐานการวิจัย

แรงจูงใจในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อหน่วยงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพัน โดยด้านแรงจูงใจในการทำงานมีตัวแปรอิสระ ดังนี้ 1) ด้านการยอมรับนับถือ 2) ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน 3) ด้านความสำเร็จของงาน 4) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 5) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และ 6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยสรุปจากทฤษฎีจำนวน 10 ทฤษฎี ประกอบด้วย ทฤษฎีสองปัจจัย (เฮิร์ชเบิร์ก), ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (มาสโลว์), ทฤษฎี X และทฤษฎี Y (เดวิด แมคเกรเกอร์), ทฤษฎีความคาดหวัง (วรูม), ทฤษฎีการบริหารองค์กร (บาร์นาร์ด), ทฤษฎีความต้องการ (แมคเคลแลนด์), ทฤษฎีความเสมอภาค (อดัมส์), ทฤษฎีความต้องการ ERG (อัลเดอร์เฟอร์), ทฤษฎีการเสริมแรง (สกินเนอร์) และทฤษฎีความต้องการ (เมอร์เรย์) และด้านความผูกพันต่อหน่วยงานของบุคลากร โดยด้านความผูกพันต่อสำนักงานศาลยุติธรรมมีตัวแปรตาม ดังนี้ 1) ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามในการทำงาน 2) ด้านความเชื่อมั่น 3) ด้านการยอมรับเป้าหมายของหน่วยงาน 4) ด้านความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน และ 5) ด้านความภาคภูมิใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการศาลยุติธรรม ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ ในสำนักงานประจำศาลจังหวัดสระบุรี สำนักงานประจำศาลแขวงสระบุรี และสำนักงานประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสระบุรี ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวน 90 คน โดยเก็บจากประชากรทั้งหมด

1.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

งานวิจัยเริ่มเก็บข้อมูล พ.ย. 2567 ถึง เม.ย. 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามที่ตรวจสอบแบบ (Check List) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. สถานภาพ 5. ประเภทบุคลากร และ 6. รายได้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามในส่วนของแรงจูงใจในการทำงาน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการยอมรับนับถือ 2. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน 3. ด้านความสำเร็จของงาน 4. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 5. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 30 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความผูกพันต่อสำนักงานศาลยุติธรรม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามในการทำงาน 2. ด้านความเชื่อมั่น 3. ด้านการยอมรับเป้าหมายของหน่วยงาน 4. ด้านความรู้สึกรักเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน 5. ด้านความภาคภูมิใจ จำนวน 25 ข้อ

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี หนังสือหรือเอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการวิจัย และเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) สร้างแบบสอบถามการวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของภาษา เนื้อหา ประเด็นคำถาม และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC : index of item objective congruence) ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษา การใช้ถ้อยคำ และนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งค่าอยู่ที่ 0.988

5) นำแบบสอบถามแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากร จำนวน 30 ชุด แล้วนำผลการทดลองมาหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งค่าอยู่ที่ 0.925

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

3.2 เรียงรหัสแบบสอบถามโดยใส่หมายเลขกำกับแบบสอบถามตามลำดับ

3.3 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บข้อมูลจากบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวน 90 ชุด

3.4 เก็บแบบสอบถามกลับคืน เพื่อดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

3.5 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลตามขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประเภทบุคลากร และรายได้ โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มประชากรในการวิจัย จำนวน 90 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 77 คน มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 48 คน มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 56 คน มีสถานภาพสมรส จำนวน 48 คน ประเภทบุคลากรส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ จำนวน 87 คน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 41 คน

1. แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการทำงานอยู่ใน

ระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่ จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม

ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน	μ	σ	ระดับแรงจูงใจ
1. ด้านการยอมรับนับถือ	3.94	0.47	มาก
2. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน	4.38	0.29	มากที่สุด
3. ด้านความสำเร็จของงาน	4.06	0.36	มาก
4. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่	4.19	0.33	มาก
5. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.15	0.35	มาก
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.08	0.35	มาก
รวม	4.14	0.17	มาก

2. ความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านความภาคภูมิใจ รองลงมา ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามในการทุ่มเทการทำงาน อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านความเชื่อมั่น ด้านความรู้สึกรักว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน และด้านการยอมรับเป้าหมายของหน่วยงาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัด สระบุรี ในภาพรวม

ความผูกพันต่อสำนักงานศาลยุติธรรม	μ	σ	ระดับความผูกพัน
1. ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายาม ในการทุ่มเทการทำงาน	4.22	0.32	มากที่สุด
2. ด้านความเชื่อมั่น	4.20	0.36	มาก
3. ด้านการยอมรับเป้าหมายของหน่วยงาน	4.03	0.36	มาก

4. ด้านความรู้สึกรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน	4.15	0.38	มาก
5. ด้านความภาคภูมิใจ	4.33	0.34	มากที่สุด
รวม	4.19	0.19	มาก

3. แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมสามารถร่วมกันทำนายความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 4 ตัวแปร คือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันได้ร้อยละ 37 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนที่เหลือ เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น คือ ด้านการยอมรับนับถือ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไม่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) ความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี	B	β	t	Sig.
ค่าคงที่	3.72		8.49	0.00
ด้านการยอมรับนับถือ	-0.06	-0.15	-1.70	0.09
ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน	-0.15	-0.22	-2.33	0.02*
ด้านความสำเร็จของงาน	0.14	0.26	2.51	0.01*
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่	0.13	0.23	2.44	0.02*
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.13	0.24	2.52	0.01*
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	-0.08	-0.15	-1.61	0.11
$R = 0.61, R^2 = 0.37, \text{Adjusted } R^2 = 0.32, S.E.^{\text{est}} = 0.16$				

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

1. แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดสระบุรี อภิปรายได้ดังนี้

ผลการศึกษา แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน อยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากหน่วยงานมีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมครอบคลุมทั้งในด้านสุขภาพ ความมั่นคง และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งตอบโจทยความต้องการของบุคลากร จึงส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อหน่วยงาน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ชีรพันธ์ ลมูลศิลป์ และวัชระ ยี่สุนเทศ (2562) การศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของพนักงานฝ่ายผลิตโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ อุษา เฟื่องประยูร (2558) การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบำเหน็จณรงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี อภิปรายได้ดังนี้

ผลการศึกษา ความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาเป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านความภาคภูมิใจ รองลงมา ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามในการทุ่มเทการทำงาน อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านความเชื่อมั่น ด้านความรู้สึกรักเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน และด้านการยอมรับเป้าหมายของหน่วยงาน เนื่องจาก หน่วยงานมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานที่ส่งผลต่อส่วนรวม และมีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บุคลากรเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานที่

มีคุณค่าและมีเป้าหมายเพื่อส่วนรวม ผลการศึกษาสอดคล้องกับจุรีพรรณ กลิ่นสุมาลย์ (2560) การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนในเขตอำเภอบางพลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนในเขตอำเภอบางพลี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปฏิมากร ทิพลี (2564) การศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระดับบ้านกุดนาขาม อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระดับบ้านกุดนาขาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. แรงจูงใจที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) อภิปรายไดดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 4 ตัวแปร คือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากแรงจูงใจในการทำงาน คือ สิ่งที่มีผลต่อความรู้สึกที่เกิดจากความต้องการทางด้านจิตใจ และสิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ เช่น เงินและสิ่งของ สิ่งจูงใจที่มีผลต่อความรู้สึก เช่น ความก้าวหน้าในการทำงาน ความมั่นคง ความสัมพันธ์ด้านสังคมในหน่วยงาน สิ่งเหล่านี้จึงมีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานโดยตรง ส่งผลให้ความรู้สึกหรือจิตใต้สำนึกมีความรักและความผูกพันอย่างเหนียวแน่นต่อหน่วยงาน พร้อมทำทุกอย่างที่จะรักษาความสัมพันธ์ไว้อย่างสุดความสามารถและรวมไปถึงยอมรับคำนิยาม วัฒนธรรมของหน่วยงาน ตั้งใจทำงานอย่างทุ่มเท เสียสละเพื่อรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงาน และไม่คิดที่จะลาออกแม้จะมีงานที่ได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959) กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยกระตุ้นและเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เช่น การมอบหมายงานที่ท้าทาย ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถและทักษะอย่างเต็มที่ เมื่องานสำเร็จลุล่วงโดยไม่มีอุปสรรค จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าทั้งในงานและตนเอง และเมื่อประสบความสำเร็จ ควรมีการชื่นชม ยกย่อง

และเปิดโอกาสให้ก้าวหน้าในสายงาน เพื่อสร้างความพึงพอใจในการทำงาน ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ จะไม่ได้เป็นตัวกระตุ้นโดยตรง แต่หากขาดไปจะส่งผลให้เกิดความไม่พึงพอใจ ดังนั้น ปัจจัยนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในองค์กร และสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการ ERG (Existence, Relatedness, Growth) ของเคลล์ เอลเดอร์เฟอร์ (Clayton Alderfer) โดยแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ 1) ความต้องการในการดำรงชีวิต เช่น อาหารที่อยู่อาศัย และสุขภาพ ต้องการให้มีการตอบสนองความต้องการทางกายภาพและความต้องการทางวัตถุ เช่น เงินเดือนที่เพียงพอหรือสวัสดิการ 2) ความต้องการในการมีความสัมพันธ์ คือ ต้องการสร้างความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมถึงความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น ความรัก การยอมรับจากผู้อื่น และการทำงานร่วมกัน 3) ความต้องการในการเติบโต คือ ความต้องการที่จะพัฒนาและเติบโตในด้านต่าง ๆ ในด้านทักษะ ความรู้ และศักยภาพ รวมถึงความต้องการในการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง และการแสวงหาความท้าทายใหม่ ๆ

องค์ความรู้ใหม่

1) ด้านการยอมรับนับถือ พบว่าเมื่อบุคลากรได้รับการยอมรับจากหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน และหน่วยงาน เช่น การได้รับคำชม หรือยกย่องในการทำงาน จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าและมีความผูกพันต่อหน่วยงานในระดับสูง

2) ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน เป็นแรงจูงใจพื้นฐานที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความมั่นคงในชีวิต หากหน่วยงานสามารถจัดสรรค่าตอบแทนได้เหมาะสม จะช่วยลดแรงต้านในการทำงานและเพิ่มความผูกพันกับหน่วยงานได้

3) ด้านความสำเร็จของงาน การที่บุคลากรรู้สึกว่าการที่ทำงานที่ทำบรรลุเป้าหมาย หรือมีคุณค่าต่อหน่วยงาน ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในที่มีผลต่อความมุ่งมั่นและการทุ่มเทให้กับหน่วยงาน

4) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ บุคลากรที่เห็นโอกาสในการเติบโตในสายงาน เช่น การเลื่อนตำแหน่ง การได้ฝึกอบรม หรือการรับผิดชอบงานที่ท้าทาย มีแนวโน้มจะมีความผูกพันกับหน่วยงานในระยะยาวมากขึ้น

5) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น ห้องทำงาน เครื่องมือ รวมถึงบรรยากาศการทำงานที่ดี การทำงานเป็นทีม การมีวัฒนธรรมองค์กรที่สร้างสรรค์ มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจอย่างยั่งยืน

6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน เป็นตัวกลางสำคัญที่ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยน สนับสนุนกัน และลดความขัดแย้ง ซึ่งเป็นแรงจูงใจเชิงจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความผูกพันโดยตรง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการทำงานส่งผลโดยตรงต่อความผูกพันของบุคลากรในสำนักงานศาลยุติธรรม จังหวัดสระบุรี ซึ่งเกิดจากการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ความมั่นคง และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากร นอกจากนี้ หน่วยงานยังมีบทบาทต่อสังคม และส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บุคลากรเกิดความรู้สึกมั่นคง มีแรงจูงใจ และความผูกพันต่อหน่วยงานในระดับสูง พร้อมอุทิศตนเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านการยอมรับนับถือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้รับมอบหมายในปฏิบัติงานสำคัญของหน่วยงานหรืองานที่เป็นนโยบายเร่งด่วน ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรจัดระบบการมอบหมายงานที่โปร่งใสและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคลากร เปิดโอกาสให้แสดงความสนใจในงานสำคัญ พร้อมวางแผนพัฒนาศักยภาพและสื่อสารเกณฑ์การคัดเลือกอย่างชัดเจน เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและลดความรู้สึกถูกมองข้าม

2) ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เงินเดือนที่ท่านได้รับมีความเหมาะสมกับความรู้และความสามารถตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรีควรทบทวนโครงสร้างเงินเดือนให้สอดคล้องกับความรู้และทักษะ รวมถึงพิจารณาระบบค่าตอบแทนตามผลงาน ควบคู่กับสวัสดิการเสริม เช่น การอบรม ทักษะ หรือเวลาทำงานยืดหยุ่น เพื่อเพิ่มแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร

3) ด้านความสำเร็จของงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านคิดว่าผลลัพธ์ของงานที่ท่านมีความคุ้มค่ากับทรัพยากร (เวลา, งบประมาณ, บุคคล) ที่ใช้ไป ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคลากรมองเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน วางแผนงานอย่างรอบคอบ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และส่งเสริมแนวคิด Lean Management เพื่อลดความสูญเปล่าและพัฒนางานอย่างตรงจุด

4) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านคิดว่าโอกาสในการเติบโตและก้าวหน้าภายในหน่วยงานนี้เพียงพอต่อการพัฒนาอาชีพของคุณ ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพให้ชัดเจน ส่งเสริมการอบรมพัฒนาทักษะ และมีระบบประเมินความก้าวหน้าอย่างเป็นธรรม พร้อมสื่อสารโอกาสเลื่อนตำแหน่งอย่างเปิดเผย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

5) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หน่วยงานมีการจัดบริเวณที่ทำงานเป็นสัดส่วนเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรปรับปรุงพื้นที่ทำงานให้เหมาะสมกับลักษณะงาน จัดหาอุปกรณ์ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพ เปิดรับความคิดเห็นจากบุคลากร และหางบประมาณจำกัด ควรปรับปรุงพื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุดก่อน

6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรม ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรจัดอบรมภาวะผู้นำและทักษะการสื่อสารสำหรับผู้บังคับบัญชา ส่งเสริมระบบพี่เลี้ยง จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในทีม และกำหนดการสนับสนุนทีมเป็นหนึ่งในเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วย

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ข้อมูลจากการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายบริหารทรัพยากรบุคคล และอาจใช้ขยายผลไปสู่การศึกษาหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะแตกต่างกัน เพื่อสร้างความเข้าใจที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาปัจจัยแรงจูงใจและความผูกพันในกลุ่มบุคลากรที่แตกต่างด้านบทบาทหรือพื้นที่ เพื่อเปรียบเทียบบริบทและเพิ่มความหลากหลายของข้อมูล

3) ควรเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้เข้าใจมุมมองเชิงลึกเกี่ยวกับแรงจูงใจและประสบการณ์ของบุคลากรได้อย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

จรีพรรณ กลิ่นสุมาลย์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนในเขตอำเภอบางพลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วารสารการศึกษาไทย, 25(3), 65-78.

ธนัญพร สุวรรณคาม. (2559). ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีรพันธ์ ลมูลศิลป์ และวัชร ยี่สุนเทศ. (2562). แรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์. วารสารวิชาการ วิทยาลัยสันตพล, 5(1), 76-84.

ปฐมากร ทิพเลิศ. (2564). แรงจูงใจในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของสมาชิก ศูนย์ส่งเสริม ศิลปชีพบ้านกุดนาขาม อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รุจิรา ตันทพงษ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. วารสาร รัฐศาสตร์และการบริหาร, 7(3), 77-92.

วรลักษณ์ วุฒิ. (2565). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรสำนักงาน ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

อุษา เพื่องประยูร. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Alderfer, C. P. (1972). Existence: Relatedness and Growth, Human Needs in Organizational Setting. New York : Free Press.

Herzberg, F. (1959). The Motivation to Work. 2nd ed. New York : John Wiley and Sons.

Sayuti et al. (2021). Impact of organizational support and job characteristics towards engagement of employee. Paper presented at the 4th Forum in Research, Science, and Technology (FIRST-T3-20), Banda Aceh, Indonesia.

การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง
อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง *

FACTORS AFFECTING THE ACCEPTANCE OF FEMALE POLITICIANS BY
THE PEOPLE OF ANG THONG TOWN MUNICIPALITY, MUEANG ANG
THONG DISTRICT, ANG THONG PROVINCE

ธนกฤต โพธิ์เงิน¹, สรรเสริญ อิทรรัตน์², วิทยา สุจริตนารักษ์³,
อุทัย จันทรรัตนกานต์⁴ และ อนุชา ครุทามนา⁵

Thanakrit Phoengurn¹, Sansern Intharat², Withaya Sucharitharugse³,

Uthai Chantharattanakarn⁴ and Anucha Krutamna⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: thanakrit@ptu.ac.th

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 13 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 15 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 13 May 2025; Accepted 15 May 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการยอมรับนักการเมืองสตรี 2) เปรียบเทียบการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน กรอบแนวคิดใช้แนวคิดของ จรุงทิพย์ คัดอ่าน ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ เทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทองจำนวน 8,296 คน นำมาคำนวณขนาดกลุ่ม

Citation:

* ธนกฤต โพธิ์เงิน, สรรเสริญ อิทรรัตน์, วิทยา สุจริตนารักษ์, อุทัย จันทรรัตนกานต์ และ อนุชา ครุทามนา. (2568).

การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 18-35.

Thanakrit Phoengurn, Sansern Intharat, Withaya Sucharitharugse, Uthai Chantharattanakarn and Anucha Krutamna. (2025). Factors Affecting The Acceptance Of Female Politicians By The People Of Ang Thong Town Municipality, Mueang Ang Thong District, Ang Thong Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 18-35.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ตัวอย่างโดยวิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเครชี และมอร์แกนได้จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับการยอมรับนักการเมืองสตรีโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการบริหาร ด้านความคิด ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านจิตใจ และด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มีเพศ ต่างกันมีการยอมรับนักการเมืองสตรีไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อาชีพ ระดับการศึกษา ต่างกันมีการยอมรับนักการเมืองสตรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การยอมรับ, นักการเมืองสตรี, ประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

Abstract

This study aims to: 1) examine the level of acceptance of female politicians, and 2) compare the acceptance of female politicians among residents of Ang Thong Municipality, Mueang Ang Thong District, Ang Thong Province, classified by personal factors. This is a mixed methods research. The conceptual framework is based on the ideas of Jarungtip Khidarn. The population consists of 8,296 residents living within the Ang Thong Municipality, Mueang Ang Thong District, Ang Thong Province. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, resulting in a sample of 367 people. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire. The statistical methods used for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The study found that: 1) The overall level of acceptance of female politicians was high. When considering each aspect from the highest to the lowest

mean score, all five aspects were rated at a high level. These include: behavior (highest mean), followed by administration, thinking, morality and ethics, emotional aspects, and knowledge (lowest mean). 2) The comparison of the acceptance of female politicians among residents of Ang Thong Municipality, Mueang Ang Thong District, Ang Thong Province, classified by personal factors, revealed that there was no significant difference in acceptance based on gender. However, there were statistically significant differences at the .05 level in the acceptance of female politicians based on occupation and educational level.

Keywords: Acceptance, female politicians, residents of Ang Thong Municipality, Mueang Ang Thong District, Ang Thong Province.

บทนำ

ในสังคมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความเป็นธรรม ความเท่าเทียม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน หนึ่งในประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องคือ บทบาทของสตรีในเวทีการเมือง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นระดับที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด แม้ปัจจุบันจะมีการส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น แต่การยอมรับจากประชาชนต่อบทบาทของนักการเมืองสตรีก็ยังคงแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น (อินทร์แก้ว, 2561)

การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนอาจได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ทั้งในด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้การยอมรับ เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ หรือประสบการณ์ทางการเมือง รวมไปถึงคุณลักษณะ เฉพาะของนักการเมืองสตรีเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความคิด จิตใจ พฤติกรรม คุณธรรมจริยธรรม และความสามารถในการบริหารจัดการ (ปัญญาและ ศิริพร, 2562) โดยคุณลักษณะเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และความไว้วางใจในตัวผู้นำสตรี ซึ่งนำไปสู่การยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตน

เทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นพื้นที่ที่มีพลวัตทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง การศึกษาระดับการยอมรับนักการเมืองสตรีในพื้นที่นี้จึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเจตคติของประชาชน

และนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้นำสตรีให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอ่างทอง โดยวิเคราะห์จากปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนและคุณลักษณะของนักการเมืองสตรีในหลากหลายมิติ ได้แก่ คุณลักษณะด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านจิตใจ ด้านพฤติกรรม ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการบริหาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของสตรีในบทบาทผู้นำท้องถิ่น และสร้างสังคมที่เปิดกว้างและเสมอภาคมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
2. เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมุติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีการยอมรับนักการเมืองสตรีของเทศบาลตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีการยอมรับนักการเมืองสตรีของเทศบาลตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มี อาชีพต่างกัน มีการยอมรับนักการเมืองสตรีของเทศบาลตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ

การยอมรับ (Acceptance) เป็นกระบวนการทางจิตใจและสังคมที่บุคคลหรือกลุ่มคนเปิดใจยอมรับความจริง เหตุการณ์ หรือความแตกต่างที่เกิดขึ้นโดยไม่พยายามต่อต้านหรือปฏิเสธ แม้ว่าสิ่งนั้นอาจไม่เป็นไปตามความต้องการหรือค่านิยมของตนเองก็ตาม การยอมรับไม่ได้หมายถึงการเห็นด้วยเสมอไป แต่เป็นการเปิดโอกาสให้ตนเองอยู่ร่วมกับสถานการณ์หรือ

บุคคลอื่นโดยไม่ตัดสินหรือเกิดความทุกข์เกินความจำเป็น แนวคิดเรื่องการยอมรับปรากฏอย่างเด่นชัดในจิตวิทยา โดยเฉพาะในแนวทางของ การบำบัดด้วยการยอมรับและความมุ่งมั่น (Acceptance and Commitment Therapy: ACT) ซึ่งเชื่อว่าการยอมรับความคิดและความรู้สึกที่ไม่พึงประสงค์ โดยไม่พยายามหลีกเลี่ยงหรือควบคุมมัน จะช่วยให้บุคคลมีสุขภาวะทางจิตที่ดีขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตตามค่านิยมของตนเองได้อย่างมีความหมาย (Hayes, Strosahl, & Wilson, 2011)

นอกจากนี้ การยอมรับยังมีบทบาทสำคัญในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งต้องการให้สมาชิกในสังคมเคารพและเปิดใจกับความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือความเชื่อทางการเมือง การยอมรับในระดับนี้ถือเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ

2. แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองสตรี

นักการเมืองสตรี คือผู้หญิงที่มีบทบาทในกระบวนการทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี ผู้นำพรรค หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบริหารและนิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมของสตรีในเวทีการเมืองเป็นทั้งตัวชี้วัดและกลไกสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยและความเสมอภาคทางเพศในสังคม ตามแนวคิดของ gender and politics การมีนักการเมืองสตรีไม่เพียงเพิ่มจำนวนผู้หญิงในตำแหน่งอำนาจ แต่ยังช่วยสะท้อนมุมมอง ปัญหา และประสบการณ์ของผู้หญิงในนโยบายสาธารณะ ซึ่งมักถูกมองข้ามเมื่อเวทีการเมืองถูกครอบงำโดยผู้ชาย (Phillips, 1995) การมีตัวแทนสตรีจึงเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่อง representative justice หรือ “ความเป็นธรรมในการเป็นตัวแทน” ซึ่งเน้นว่าโครงสร้างทางการเมืองควรสะท้อนความหลากหลายของประชากร

อย่างไรก็ตาม นักการเมืองสตรีมักเผชิญกับอุปสรรคทางวัฒนธรรม สังคม และโครงสร้าง เช่น อคติทางเพศ ภาระงานในครอบครัว และการขาดแคลนเครือข่ายสนับสนุนทางการเมือง (Lovenduski, 2005) ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสเข้าถึงอำนาจได้น้อยกว่าผู้ชาย แม้ในระบบประชาธิปไตยก็ตาม

การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเป็นประเด็นสำคัญในกระบวนการพัฒนาระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่ความเท่าเทียมทางเพศยังคงเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจ การยอมรับนี้สะท้อนถึงทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทของผู้หญิงในตำแหน่งผู้นำและความสามารถในการบริหารบ้านเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ (อินทรา, 2561)

การยอมรับนักการเมืองสตรีมีความสัมพันธ์กับหลายปัจจัย เช่น ทักษะคติทางสังคม วัฒนธรรมองค์กร และประสบการณ์ส่วนบุคคลของประชาชน งานวิจัยของ ศิริพร ระบุว่า ทักษะคติของประชาชนมีผลอย่างมากต่อระดับการยอมรับนักการเมืองสตรี โดยเฉพาะในสังคมที่ยังยึดติดกับบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม ผู้หญิงที่ก้าวเข้าสู่สนามการเมืองมักเผชิญกับการตั้งคำถามเกี่ยวกับความสามารถและความเหมาะสม (ศิริพร, 2561)

นอกจากนี้ การยอมรับยังเชื่อมโยงกับภาพลักษณ์และการแสดงบทบาทของนักการเมืองสตรีเอง งานของ สมพร พบว่า ประชาชนมีแนวโน้มให้การยอมรับนักการเมืองสตรีที่แสดงความมั่นใจในการพูด การสื่อสารเชิงนโยบาย และความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงรุก (สมพร, 2562) ทั้งนี้ การปรากฏตัวในสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน และความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นองค์ประกอบเสริมที่ส่งผลต่อระดับการยอมรับ

ในระดับโครงสร้าง การส่งเสริมบทบาทนักการเมืองสตรีผ่านกลไกของรัฐหรือพรรคการเมือง เช่น การกำหนดโควตา หรือการพัฒนาภาวะผู้นำสตรี ก็มีส่วนช่วยเพิ่มการยอมรับของประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ให้คุณค่าแก่ความเสมอภาคและความหลากหลาย (วรรณา, 2560)

อย่างไรก็ตาม งานของ นฤมล ชี้ว่าแม้นักการเมืองสตรีจะมีคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถ และคุณธรรมครบถ้วน แต่หากขาดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ หรือเผชิญกับอคติทางเพศจากสื่อและสาธารณชน การยอมรับก็อาจยังคงต่ำกว่านักการเมืองชายในระดับเดียวกัน (นฤมล, 2563)

กล่าวโดยสรุป การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นผลจากการผสมผสานของคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักการเมืองสตรี ทักษะคติของประชาชน และบริบททางสังคมและการเมืองโดยรวม ในการศึกษาการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง คุณลักษณะเฉพาะของนักการเมืองสตรีถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อระดับการยอมรับจากประชาชน โดยสามารถจำแนกออกเป็น 6 ด้านหลักที่งานวิจัยนี้ทำการศึกษา ได้แก่ ความรู้ ความคิด จิตใจ พฤติกรรม คุณธรรมจริยธรรม และการบริหาร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods) วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอ่างทอง จำนวน 12,075 คน (งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลเมืองอ่างทอง, 2564: 5)

2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชากรที่มีสิทธิ์เลือกตั้งเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 9,448 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 368 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

3.1 ข้าราชการ 5 คน

3.2 พ่อค้า แม่ค้า 5 คน

3.3 เกษตรกร 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ตามลักษณะตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ และรายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 6 ด้าน คือ 1) คุณลักษณะด้านความรู้ 2) คุณลักษณะด้านความคิด 3) คุณลักษณะด้านจิตใจ 4) คุณลักษณะทางด้านพฤติกรรม 5) คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม 6) คุณลักษณะด้านการบริหาร

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 6 ด้าน คือ 1) คุณลักษณะด้าน

ความรู้ 2) คุณลักษณะด้านความคิด 3) คุณลักษณะด้านจิตใจ 4) คุณลักษณะทางด้านพฤติกรรม 5) คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม 6) คุณลักษณะด้านการบริหาร

ข้อเสนอแนะของการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตรฐานประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R., 1967) คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามขอข้อคำถามเป็นมาตรฐานประมาณค่าของของลิเคิร์ต (Likert Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นลักษณะเชิงบวก ได้ดังนี้

การยอมรับนักการเมืองสตรี	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
การยอมรับมากที่สุด	5	1
การยอมรับมาก	4	2
การยอมรับปานกลาง	3	3
การยอมรับน้อย	2	4
การยอมรับน้อยที่สุด	1	5

กำหนดวิธีการแปลความหมายของข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยของประชากรและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรและกำหนดความหมายตามขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน	การยอมรับนักการเมืองสตรี
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 -1.80 หมายถึง	การยอมรับนักการเมืองสตรีน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง	การยอมรับนักการเมืองสตรีน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 -3.40 หมายถึง	การยอมรับนักการเมืองสตรีปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 -4.20 หมายถึง	การยอมรับนักการเมืองสตรีมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 -5.00 หมายถึง	การยอมรับนักการเมืองสตรีมากที่สุด

การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่า r	ระดับการยอมรับนักการเมืองสตรี
.90 -1.00	การยอมรับระดับสูงมาก
.70 -.90	การยอมรับระดับสูง
.50 -.70	การยอมรับระดับปานกลาง
.30 -.50	การยอมรับในระดับต่ำ
.00 -.30	การยอมรับในระดับต่ำมาก

เครื่องหมาย +,- หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกทิศทางความสัมพันธ์เมื่อ r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

r มีเครื่องหมายเป็น - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงข้ามกัน(ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

2) นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถาม

3) นำเสนอร่างแบบสอบถามให้แก่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบ

4) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำ

5) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านทำการตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าคำถามวัดได้ตรงจุดประสงค์	ได้	+1	คะแนน
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่	ได้	0	คะแนน
ถ้าคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์	ได้	-1	คะแนน

แล้วนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ได้ประเมินมารองลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1 จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรง (reliability)

6) การนำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .91 ซึ่งมีค่าสูง จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งเอาไว้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ขออนุญาตจัดทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่จะทดสอบแบบสอบถามคือ เทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 368 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้วิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น โดยวิธีการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3) นำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์เรียบร้อยทำการลงรหัสนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และการทดสอบแบบสอบถามเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้แต่ละชุด
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีรายละเอียด ดังนี้
- 2.1 การวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยเปรียบเทียบการยอมรับนักการเมืองสตรีใน เทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำแนกตาม อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1.1 สถิติพื้นฐาน 1.2 ค่าร้อยละ 1.3 ค่าเฉลี่ย Mean ($\bar{x}$) และ 1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard deviation (S.D.)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2.1 โดยใช้ค่า T-test, F-test (One way Analysis of Variance: ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 1 แสดงระดับการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง

การยอมรับนักการเมืองสตรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการยอมรับ นักการเมืองสตรี	ลำดับ
1) คุณลักษณะด้านความรู้	3.30	.62	มาก	6
2) คุณลักษณะด้านความคิด	3.60	.68	มาก	3
3) คุณลักษณะด้านจิตใจ	3.30	.62	มาก	5
4) คุณลักษณะทางด้านพฤติกรรม	4.00	.82	มาก	1
5) คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.60	.65	มาก	4
6) คุณลักษณะด้านการบริหาร	3.80	.71	มาก	2
รวม	3.67	.45	มาก	

1. จากตารางที่ 1 ระดับการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คุณลักษณะด้านการบริหาร คุณลักษณะด้านความคิด คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะด้านจิตใจ และคุณลักษณะด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับคุณลักษณะด้านความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อและรับปานกลาง 1 ข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นผู้ที่มีทัศนคติหาความรู้ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน เป็นผู้มีความรู้ และสามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริการประชาชนและเป็นผู้ที่ชวนขอหาความรู้ด้านพัฒนาพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับคุณลักษณะด้านความคิดโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้ที่มีวิธีที่มีหลักการคิด มีมุมมองที่หลากหลายและเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจในงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับคุณลักษณะด้านจิตใจ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นผู้มี

ความตั้งใจ อุตสาหะ และเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นผู้ที่มีจิตเป็นกุศล มีความเสมอภาค เป็นผู้ที่มีสุนทรียภาพ มีความสงบในจิตใจ และ เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เข้าใจต่อบุคคลทุกเพศ ทุกวัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับคุณลักษณะด้านพฤติกรรม โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นผู้ที่ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นผู้ที่มีความอ่อนโยนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้ที่มีความประนีประนอม และ เป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นผู้ทำงานโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นผู้รักความยุติธรรม เป็นผู้ทำงานยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล และตรวจสอบและควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชามิให้กระทำการทุจริตมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ระดับคุณลักษณะด้านการบริหาร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นผู้ทำงานโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นผู้รักความยุติธรรม เป็นผู้ทำงานยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล และตรวจสอบและควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชามิให้กระทำการทุจริตมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. วิเคราะห์ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานที่ 1 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้, สมมติฐานที่ 2 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้, สมมติฐานที่ 3 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากผลการศึกษา การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 15 คน สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

1. การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านความรู้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบันการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง มีเพิ่มมากขึ้นจึงให้ความสำคัญกับนักการเมืองที่มีความรู้ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าความรู้

ความสามารถ เป็นเรื่องที่สำคัญมาก การเป็นนักการเมืองและเป็นตัวแทนของพวกเขาในการพัฒนาและสร้างประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง

2. การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านความคิด พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่านักการเมืองสตรีถ้าจะให้ประชาชนยอมรับต้องมีคุณภาพะทางด้านความคิด ในทุกเรื่อง มีการไตร่ตรอง, พิจารณา, ใคร่ครวญ อย่างรอบอบคอบก่อนที่จะทำออกมาเป็นรูปธรรม

3. การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านจิตใจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบันนักการเมืองสตรีต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ ให้ได้ดีที่สุดไม่ว่าจะในสภาวะใดถ้าทำสิ่งนี้ได้การยอมรับจะมีมากขึ้นเช่นกัน

4. การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านพฤติกรรม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบัน การยอมรับนักการเมืองสตรีมีมากขึ้นและมากขึ้นไปอีกนักการเมืองสตรีต้องปรับปรุงการแสดงออกทางร่างกาย ทั้ง กริยาท่าทาง การกระทำ หรือความรู้สึกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้เหมาะสม

5. การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่านักการเมืองสตรีควรคำนึงถึง ความดีงาม, คุณความดี หรือธรรมที่เป็นคุณ และนำไปประพฤติปฏิบัติ

6. การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการบริหาร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่านักการเมืองสตรีต้องมีความสามารถในการกระบวนการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาศัยการทำงาน ของบุคคลอื่น การบริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งสำคัญมาก ทางการเมือง

อภิปรายผล

จากการศึกษาการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับ การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คุณลักษณะด้านการบริหาร คุณลักษณะด้านความคิด คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะด้านจิตใจ และคุณลักษณะด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ จรุงทิพย์ คัดอ่าน (2562) การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นเพศหญิงของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการยอมรับ นักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นเพศหญิงของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก คือ คุณลักษณะทางด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านการบริหาร คุณลักษณะทางด้านพฤติกรรม คุณลักษณะด้านความคิด คุณลักษณะทางด้านความรู้ และคุณลักษณะด้านจิตใจ

2. การเปรียบเทียบระดับ การยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า

2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการยอมรับนักการเมืองสตรีโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ อุเทนแจ่มสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลนาโยง อำเภอลำปลาย จังหวัดเพชรบุรี

2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีการยอมรับนักการเมืองสตรี โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ เฉลิม รุ่งตรานนท์ (2552) ศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการยอมรับนักการเมืองสตรี โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ อุเทนแจ่มสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลนาโยง อำเภอลำปลาย จังหวัดเพชรบุรี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/ระดับปฏิบัติ

จากการศึกษาเรื่องการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ผู้ศึกษาขอเสนอแนะความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณลักษณะทางด้านความรู้ พบว่า นักการเมืองสตรีในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นผู้ที่ชวนหาความรู้ในพัฒนาพื้นที่ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น นักการเมืองที่เป็นสตรีควรศึกษาวิธีการนำนโยบายจากพื้นที่อื่น นำมาพัฒนาและควรไปอบรมสัมมนาบ่อย ๆ เพื่อได้เจอกับกลุ่มที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้หรือชักชวนมาร่วมงานด้วยกัน

2. คุณลักษณะทางด้านความคิด พบว่า นักการเมืองสตรีในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจในงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับงานและนโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ของหน่วยงานให้เข้าใจ ให้มากขึ้น

3. คุณลักษณะด้านจิตใจ พบว่า นักการเมืองสตรีในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นผู้ที่มีความเข้าอกเข้าใจต่อบุคคลทุกเพศ ทุกวัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นควรปรับบุคลิกในการเข้าสังคมสามารถพูดคุยแสดงความคิดเห็นได้กับทุกคนพูดคุยกันด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์และความไม่ลำเอียงในการเจรจาต่าง ๆ

4. คุณลักษณะด้านพฤติกรรม พบว่า นักการเมืองสตรีในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรมีการศึกษาในงานที่ทำให้ละเอียดรอบคอบเพื่อให้เนื้องานที่ทำออกมาดีไม่มีจุดผิด

5. คุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า นักการเมืองสตรีในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นผู้ที่ตรวจสอบและควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชามิให้กระทำการทุจริต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรจะฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง ให้พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น เผชิญกับอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยการฝึกสมาธิ และน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เช่น พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา เป็นต้น

6. คุณลักษณะด้านการบริหาร พบว่า นักการเมืองสตรีในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงานและ สร้างเครือข่าย

มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรมีการจัดอบรมสัมมนาหรือมีการแลกเปลี่ยนหาความรู้กับหน่วยงานอื่นอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่าการยอมรับนักการเมืองสตรีของประชาชนในเทศบาลเมืองอ่างทอง อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

- 1) ควรศึกษาคุณลักษณะของนักการเมืองสตรีแต่ละด้านโดยเฉพาะให้ลึกซึ้งมากขึ้น
- 2) ควรศึกษาเรื่องการยอมรับนักการเมืองสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นต้นแทนของประชาชน ได้รับเลือกจากปัจจัยใด
- 3) ควรเพิ่มพื้นที่ในการศึกษาวิจัย เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ได้มากขึ้น ในหลายพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลเมืองอ่างทอง. (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ของเทศบาลเมืองอ่างทอง. อ่างทอง: เทศบาลเมืองอ่างทอง
- จรุงทิพย์ คิดอ่าน. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นเพศหญิงของเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอกาชา จังหวัดลำปาง. ใน การศึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นฤมล, ร. (2563). บทบาทและการยอมรับนักการเมืองสตรีในยุคปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการเมือง.
- ปัญญา, ว. & ศิริพร, ช. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับผู้นำสตรีในระดับชุมชน. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 15(2), 45–60.
- วรรณ, พ. (2560). สตรีกับการเมืองท้องถิ่น: บทวิเคราะห์บทบาทและความท้าทาย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริพร, ช. (2561). ทักษะคติของประชาชนต่อบทบาทของนักการเมืองหญิงในสังคมไทย. วารสารสังคมและวัฒนธรรม, 7(3), 49–62.

- สมพร, ก. (2562). ภาพลักษณ์ของนักการเมืองสตรีกับการยอมรับของประชาชน. วารสารรัฐศาสตร์ท้องถิ่น, 9(2), 23-39.
- อินทร์แก้ว, ส. (2561). บทบาทของสตรีในการเมืองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- อินทิตรา, น. (2561). ความเท่าเทียมทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยการเมืองและเพศสภาพ.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers
- Hayes, S. C., Strosahl, K. D., & Wilson, K. G. (2011). Acceptance and commitment therapy: The process and practice of mindful change (2nd ed.). Guilford Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. New York: Wiley & Son.
- Lovenduski, J. (2005). Feminizing politics. Polity Press.
- Phillips, A. (1995). The politics of presence. Oxford University Press.

คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดปทุมธานีในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี *

QUALITY OF INFORMATION DISSEMINATION SERVICES OF
PATHUMTHANI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN
THANYABURI DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล¹, ภูณท สลัดทุกซ์², สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร³, อนุชา ครุฑานา⁴
และ ชนิชรา ผาสุข⁵

Pravej Maharutsakul¹, Phunoth Saladtuk², Suthinan Suwanvijitr³, Anucha Krutamna⁴ and Sanisra Parsook⁵

¹⁻⁵คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Faculty of Political Science, Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: pravej@ptu.ac.th

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 13 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 15 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 13 May 2025; Accepted 15 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร 2) เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวทางพัฒนาคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวคิดใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Berlo (1960) ประชากรที่ศึกษาได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอธัญบุรี

Citation:

* ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, ภูณท สลัดทุกซ์, สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร, อนุชา ครุฑานา และ ชนิชรา ผาสุข. (2568).

คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 36-56.

Pravej Maharutsakul, Phunoth Saladtuk, Suthinan Suwanvijitr, Anucha Krutamna and Sanisra Parsook.

(2025). Quality Of Information Dissemination Services Of Pathumthani Provincial Administrative Organization In Thanyaburi District, Pathumthani Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 36-56.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

จังหวัดปทุมธานี จำนวน 217,355 คน นำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ได้ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยมีได้แก่ ด้านเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านองค์กรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ในเขตอำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ดำเนินการดังนี้ (1) องค์กรควรจัดตั้งทีมสื่อสารเฉพาะทาง และกำหนดโฆษกที่มีทักษะการสื่อสารสาธารณะ (2) เนื้อหาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมผ่านเวทีออนไลน์ เช่น แบบสำรวจ โลกออนไลน์-ตอบ และกิจกรรม “อบจ. พบประชาชน” (3) ด้านช่องทาง ควรขยายการเข้าถึงกลุ่มเปราะบางด้วยการลงพื้นที่ แจกสื่อสิ่งพิมพ์ พัฒนาช่องทางดิจิทัล เช่น Facebook, Line OA, YouTube และปรับปรุงเว็บไซต์ให้ใช้งานง่าย และ(4) ผู้รับสารควรจัดระบบรับฟังความคิดเห็นออนไลน์ พร้อมระบบตอบกลับ และประเมินความพึงพอใจเพื่อนำไปพัฒนาบริการ

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร, องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the level of quality of information dissemination services, 2) to compare quality of information dissemination services of Pathumthani Provincial Administrative Organization in Thanyaburi district, Pathumthani province, classified by personal factors. This

study was a quantitative research. The conceptual framework of this research was applied from Siri Berlo's concept (1960). The population consisted of 217,355 people in Thanyaburi district in Pathumthani Provincial Administrative Organization Pathumthani province. The samples were 400 people determined by Taro Yamané formular. The research instrument was a 5 rating scale questionnaire. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research results revealed that 1) the level of quality of information dissemination services as a whole was at a high level. When considered each aspect from high to low found that 4 aspects were at a high level including information content aspect was at the highest mean, followed by information dissemination channels aspect, organizations disseminate information aspect and information perception aspect was at the lowest mean. 2) The comparison results quality of information dissemination services of Parhumthani Provincial Administrative Organization in Thanyaburi district, Pathumthani province, classified by personal factors found that people with different genders, ages, educational levels and occupations showed no difference opinions on quality of information dissemination services of Patumthani Provincial Administrative Organization. 3) The guidelines for developing the quality of information dissemination services of the Pathum Thani Provincial Administrative Organization in Thanyaburi District, Pathum Thani Province are as follows: (1) The organization should establish a specialized communication team and designate a spokesperson with public communication skills. (2) Content should promote participation through online platforms, such as surveys, live Q&A, and "PAO Meets the People" activities. (3) In terms of channels, access to vulnerable groups should be expanded by visiting the area, distributing printed media, developing digital channels such as Facebook, Line OA, YouTube, and improving the website for ease of use. (4) Recipients should organize an online feedback system with a feedback system and satisfaction assessment to develop services.

Keywords: Services quality, Information dissemination, Pathumthani Provincial Administrative Organization, Thanyaburi District, Pathumthani Province

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศได้เชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกให้สามารถสื่อสารกันได้ ในพริบตา ทำให้โลกที่เคยกว้างใหญ่กลับใกล้ชิดกันมากขึ้น ยุคนี้จึงเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนที่เน้นความรวดเร็วและแม่นยำ ภาครัฐได้นำเทคโนโลยีใหม่มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ทั้งการแจ้งข่าวสาร บริการต่าง ๆ และสถานการณ์ฉุกเฉิน ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงง่าย รวดเร็ว และติดตามได้ทุกที่ ส่งผลให้ประชาชนสามารถรับข้อมูลที่ถูกต้อง ทันเหตุการณ์ และเป็นประโยชน์ได้อย่างสะดวก อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ผลงานของภาครัฐสู่สาธารณะอย่างชัดเจน (Friedman, 2005)

สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการถือเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับเสรีภาพในการพูด เขียน พิมพ์ และสื่อสาร โดยสิทธินี้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาล โดยเฉพาะรัฐบาลและระบบราชการ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการบริหารงานของภาครัฐ ในด้านต่าง ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการยังเป็นกลไกสำคัญในการควบคุม ถ่วงดุล และตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาล เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบที่อาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น การรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลของราชการ จึงเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะช่วยให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารประเทศ โดยต้องยึดหลัก “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” (บัญชา เขียวต่าย, 2536)

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีเจตนารมณ์หลัก 3 ประการ คือ 1) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาลอย่างกว้างขวาง 2) ยืนยันการเข้าถึงข้อมูลเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชน ซึ่งส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารงานของรัฐบาล 3) สนับสนุนให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างถูกต้องและตรงกับข้อเท็จจริง ข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคง กฎหมายยังคุ้มครองข้อมูลที่ไม่

สามารถเปิดเผยได้ เพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและความมั่นคงของรัฐ แม้มีการพัฒนาเทคโนโลยี การสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลในบางพื้นที่โดยเฉพาะเขตชนบทยังคงมีข้อจำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตและการพัฒนาอาชีพของประชาชน การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดหลักการเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมาย โดยข้อยกเว้นคือข้อมูลที่กระทบสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีมีนโยบายส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความเข้าใจในนโยบายและผลงานของหน่วยงาน การประชาสัมพันธ์มีทั้งภายใน เช่น การใช้เสียงไร้สายและบอร์ดประชาสัมพันธ์ และภายนอก เช่น สถานีวิทยุชุมชน, หอกระจายข่าว, เว็บไซต์ และโซเชียลมีเดีย โดยการเผยแพร่ข้อมูลจะต้องพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งครอบคลุม 7 อำเภอของจังหวัดปทุมธานี มีพื้นที่รวม 1,525.856 ตารางกิโลเมตร (วิกิพีเดีย, 2568) เพื่อสร้างความร่วมมือและสนับสนุนจากประชาชนในพันธกิจของหน่วยงาน จึงทำให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึงแก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ต้องอาศัยอำเภอทั้งเจ็ดและหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหมุดเชื่อมโยงในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจในนโยบายและผลการดำเนินงานผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ระบบเสียงไร้สาย, บอร์ดประชาสัมพันธ์, วิทยุชุมชน, เว็บไซต์, และโซเชียลมีเดีย อย่างไรก็ตาม พื้นที่ความรับผิดชอบที่กว้างขวาง ครอบคลุม 7 อำเภอ ทำให้การกระจายข้อมูลยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและอำเภอที่มีความหลากหลายทางประชากร เช่น อำเภอธัญบุรี ซึ่งประชาชนมีพื้นฐานทางเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ และอาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการรับบริการ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาคุณภาพการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของ อบจ. ปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการ และเสนอแนวทางปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ประชาชนในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ที่มีลักษณะทางเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี” มีพื้นฐานจากแนวคิด และทฤษฎีหลายแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยมีสาระสรุปดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสามารถสรุปได้ว่า “คุณภาพบริการ” หมายถึง ความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของผู้รับบริการ กับ การรับรู้จากบริการที่ได้รับจริง (Gronroos, 1982; Smith & Houston, 1982; Parasuraman et al., 1988) หากบริการที่ได้รับตรงหรือเกินกว่าคาดหวัง จะถือว่ามีความคุณภาพ (Schmenner, 1995) Gronroos (1982; 1990) แบ่งคุณภาพบริการออกเป็น 2 ด้าน คือ คุณภาพเชิงเทคนิค ผลลัพธ์ที่ลูกค้าได้รับ และคุณภาพเชิงหน้าที่ มีวิธีการหรือกระบวนการให้บริการ Lewis และ Bloom (1983) ระบุว่าคุณภาพบริการคือการส่งมอบที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ส่วน Crosby (1988) มองว่าเป็นการดำเนินงานโดยไร้ข้อผิดพลาด และตอบสนองความต้องการได้ชัดเจน ขณะที่ Lovelock (1996) เห็นว่าคุณภาพบริการคือการประเมินค่าบริการของลูกค้าก่อนตัดสินใจ

บริโศค โดยสรุป การให้บริการคุณภาพคือการตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้าอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านผลลัพธ์และวิธีการให้บริการ

โมเดล SERVQUAL (Zeithaml, Parasuraman & Berry, 1990; อ้างใน Lovelock, 1996) ประกอบด้วย 5 มิติหลักที่ใช้ประเมินคุณภาพการบริการ ดังนี้ 1) ความเป็นรูปธรรม (Tangibility) ลักษณะทางกายภาพที่แสดงถึงคุณภาพบริการ เช่น สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ และสิ่งแวดล้อม 2) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความสามารถในการให้บริการอย่างถูกต้อง สม่ำเสมอ และเชื่อถือได้ 3) การตอบสนอง (Responsiveness): ความรวดเร็ว เต็มใจ และเข้าถึงบริการได้ง่าย 4) ความมั่นใจ (Assurance) ทักษะ ความรู้ และความสุภาพของผู้ให้บริการที่สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ และ 5) ความเข้าใจ (Empathy) การใส่ใจในความ ต้องการเฉพาะบุคคล ผ่านบุคลากรและระบบบริการที่เอื้ออำนวย เช่น One-Stop-Service คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) คือความแตกต่างระหว่าง ความคาดหวัง ของ ผู้รับบริการกับ การรับรู้ จากบริการที่ได้รับจริง หากบริการตรงหรือเกินคาดถือว่ามีความ คุณภาพ แต่ หากต่ำกว่าคาดถือว่าขาดคุณภาพ.

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

ยุคดิจิทัลเป็นสังคมไร้พรมแดนกับบทบาทของการประชาสัมพันธ์ ในปัจจุบัน เราอยู่ใน ยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารไหลเวียนอย่างไร้ขอบเขต ความก้าวหน้าด้านการ สื่อสารทำให้ข่าวสาร วัฒนธรรม และความบันเทิงจากทั่วโลกหลังไหลเข้าสู่สังคมอย่างรวดเร็ว การประชาสัมพันธ์จึงกลายเป็นเสมือน "ศาสนา" ขององค์กร ที่ต้องยึดมั่นในหลักจริยธรรมอย่าง เคร่งครัด หากประพฤติดิต ย่อมนำไปสู่ความเสียหายต่อองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หนึ่งใน ทฤษฎีสำคัญที่อธิบายกระบวนการสื่อสารคือ ทฤษฎี SMCR ของเดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo, 1960) ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแบ่งการสื่อสารออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1) ผู้ส่ง (Source) ต้องมีทักษะการสื่อสารที่ รู้จัก “การเข้ารหัส” (Encode) ข้อมูล อย่างเหมาะสม มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับ และสามารถปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับพื้นฐานสังคม วัฒนธรรม และความรู้ของผู้รับ

2) สาร (Message) ประกอบด้วยเนื้อหา สัญลักษณ์ และรูปแบบการนำเสนอที่ชัดเจน เหมาะสมกับช่องทางที่ใช้

3) ช่องทาง (Channel) หมายถึงวิธีส่งสารผ่านประสาทสัมผัส เช่น การฟัง การ มองเห็น การสัมผัส เป็นต้น

4) ผู้รับ (Receiver) ต้องมีทักษะในการ “ถอดรหัส” (Decode) ข้อมูล เข้าใจสารที่ส่งมา และมีพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม และทัศนคติที่ใกล้เคียงกับผู้ส่ง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสื่อสาร ได้แก่ 1) ทักษะในการสื่อสาร ทั้งผู้ส่งและผู้รับต้องมีความสามารถในการใช้ภาษา ท่าทาง น้ำเสียง และการแปลความหมายของสารอย่างถูกต้อง 2) ทัศนคติ (Attitudes) หากผู้ส่งและผู้รับมีทัศนคติที่ดีต่อกัน การสื่อสารจะราบรื่นและมีประสิทธิภาพ 3) ระดับความรู้ (Knowledge Levels) หากผู้ส่งใช้ภาษายากเกินไป หรือมีระดับความรู้ต่างจากผู้รับมาก อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจ ดังนั้น การปรับภาษาให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

สรุป ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลไร้พรมแดน การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความเข้าใจในกระบวนการสื่อสารที่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะการยึดหลักคุณธรรม ความเข้าใจผู้รับ และการใช้ภาษาที่เหมาะสม เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรกับสาธารณชน ระบบสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชาติส่งผลต่อพฤติกรรมของประชาชน เช่น ขนบธรรมเนียม การให้ความเคารพผู้อาวุโส หรือวัฒนธรรมการกินอยู่ ซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศ ดังนั้น การสื่อสารระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรมจึงควรศึกษาและคำนึงถึงกฎระเบียบทางศาสนาและวัฒนธรรมของแต่ละฝ่ายด้วย

1.3 แนวคิดการประชาสัมพันธ์

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของ "การประชาสัมพันธ์" ไว้ ดังนี้

คัทลิป เซนเตอร์ และบรูม (1985): การประชาสัมพันธ์คือการบริหารจัดการเพื่อประเมินทัศนคติของประชาชน วางแผนและดำเนินการสร้างความเข้าใจและยอมรับต่อองค์กร

บาสกิน เอโรนอฟ และแลทิมอ (1997): เป็นกระบวนการจัดการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และความเข้าใจที่ดี

ปินดา พุ่มแย้ม (2544): การเผยแพร่ข้อมูลขององค์กรผ่านช่องทางที่เหมาะสม เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีและความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมาย

นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์ (2545): การวางแผนและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างองค์กรกับสาธารณชน ด้วยการสื่อสารแบบสองทางที่ประชาชนยอมรับ

โดยสรุป การประชาสัมพันธ์คือกระบวนการที่ใช้การสื่อสารและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนเห็นด้วยและสนับสนุนองค์กร รวมถึงใช้เป็นเครื่องมือในการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

วิภา บำรุงสวน (2556) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยประชาชนให้คะแนนสูงสุดในด้านสาร รองลงมาคือด้านผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสาร และต่ำสุดคือด้านผู้ส่งสาร ในการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า เพศมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการประชาสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยอายุ การศึกษา และอาชีพ ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยในส่วนนี้

อรอุมา โลหะสาร (2556) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้านก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือช่องทางการเผยแพร่ และประเภทของข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความพึงพอใจทั้งภาพรวมและรายด้าน

สุพรรณิ สุนทรา (2559) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ครอบคลุมทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับภาครัฐและเอกชน 2) การสร้างสัมพันธ์กับชุมชนและสื่อมวลชน 3) การประชาสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และ 4) การประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเอง ทั้งนี้ การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามเพศ การศึกษา อาชีพ และหมู่บ้าน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภูริชา ฉวีวรรณ (2563) ศึกษาคุณภาพการให้บริการด้านการประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงลำดับคุณภาพจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ช่องทางเสียงตามสาย 2) สาร 3) ผู้ส่งสาร 4) ผู้รับสาร 5) เว็บไซต์ (ภาพกิจกรรม/ข่าวประชาสัมพันธ์) และ 6) บอร์ดประชาสัมพันธ์ ผลการเปรียบเทียบพบว่า เพศ อายุ ระดับ

การศึกษา อาชีพ และความถี่ในการรับข่าวสารจากแต่ละช่องทาง ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อการประชาสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คาลวิน (Calvin, 2001) วิจัยบทบาทการประชาสัมพันธ์ของครูในชั้นเรียน โดยเปรียบเทียบทัศนคติของครูและผู้บริหารในวิทยาลัย Bryan ISD และ College Station ISD ในรัฐเท็กซัส พบว่า 1) ครูและผู้บริหารเห็นว่าบทบาทการประชาสัมพันธ์ของครูมีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน 2) ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมก่อนหรือระหว่างปฏิบัติงานในด้านการประชาสัมพันธ์ 3) การฝึกอบรมควรรวมเทคนิคพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการปรับบทบาทครูในโปรแกรมการอบรมด้วย

ชาร์ฟ (Sharif, 2004) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตในการประชาสัมพันธ์ในประเทศคูเวต เพื่อพัฒนางานประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยแนะนำให้ใช้กลยุทธ์การฝึกอบรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตและการมีคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล เพื่อแก้ปัญหาค่าบริการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนควรตั้งคณะกรรมการเก็บข้อมูลที่ชัดเจนและครอบคลุม การวางแผนควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมและติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาทักษะและกระบวนการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งการประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนในการประเมินผลงาน

3. สรุป

คุณภาพการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรขึ้นอยู่กับ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ผู้ส่งสาร ต้องมีเจตนาชัดเจนและสื่อสารได้อย่างเข้าใจง่าย เนื้อหา ต้องกระชับ ชัดเจน และตรงประเด็นช่องทางสื่อสาร ต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น สื่อออนไลน์ โทรศัพท์ หรือหนังสือพิมพ์ และผู้รับสาร ต้องมีทักษะในการตีความและเข้าใจข้อมูล โดยได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรม หากทั้ง 4 องค์ประกอบทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยยกระดับคุณภาพการสื่อสารขององค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยมุ่งวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรีโดยเน้นด้านคุณภาพการบริการ การสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลที่

ส่งผลต่อการรับรู้ข้อมูล ผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายตามตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูล ข้อมูลทุติยภูมิ (Secoundary Data) รวบรวมจากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษา

2. ประชากร ได้แก่ ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 217,355 คน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2568) นำมาคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาคิยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้ตัวอย่าง 400 คน

3. ตัวแปร ตัวแปรอิสระคือปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตัวแปรตามคือคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารประกอบด้วย ด้านองค์กรเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ด้านเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามซึ่งออกแบบเพื่อเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตอำเภอธัญบุรีโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ) เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (มากที่สุดถึงน้อยที่สุด)

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามนี้ครอบคลุมทั้งข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนาคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามฉบับนี้ได้นำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ความครบถ้วนตามนิยามศัพท์ และความเหมาะสมของภาษา จากนั้นคำนวณค่า IOC รายข้อ และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

ต่อมาได้ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธี Item-Total Correlation โดยเลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และตรวจสอบความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.95 ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาต่อผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีธานี

2) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองโดยเก็บข้อมูลได้ 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ดำเนินการโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2543) โดยแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 4.51–5.00 = มากที่สุด 3.51–4.50 = มาก 2.51–3.50 = ปานกลาง 1.51–2.50 = น้อย และ 1.00–1.50 = น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์โดยใช้การสรุปและอธิบายเชิงพรรณนา

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation), และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) การทดสอบสมมติฐาน การ

ทดสอบค่าเฉลี่ยของตัวแปรเพศด้วย t-test for Independent Samples, และการทดสอบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพด้วย One-Way ANOVA (F-test)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้อิงกรอบแนวคิดของเดวิด เค. เบอร์โล (1960) ซึ่งเน้นองค์ประกอบการสื่อสาร 4 ด้าน ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร โดยเฉพาะผู้ส่งและผู้รับควรมีคุณลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี เขตอำเภอธัญบุรี โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีลักษณะต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.63) อายุ 41–60 ปี (ร้อยละ 47.59) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 46.84) และมีอาชีพเกษตรกรกรรม (ร้อยละ 37.22) ผลการวิจัยสรุปดังนี้

1. คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.65$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากสูงไปหาลำดับ คือ ด้านเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.72$) ด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.70$) ด้านองค์กรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.62$) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.57$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม (n=400)

คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้าน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. องค์กรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.62	0.84	มาก	3
2. เนื้อหาข้อมูลข่าวสาร	3.72	0.74	มาก	1
3. ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.70	0.83	มาก	2
4. ผู้รับข้อมูลข่าวสาร	3.57	0.87	มาก	4
รวม	3.65	0.81	มาก	

2. การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ (n=400)

คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร	ชาย		หญิง		t	p - value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านองค์กรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.63	0.86	3.62	0.82	0.031	0.975
2. ด้านเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร	3.72	0.75	3.71	0.74	0.220	0.826
3. ด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.70	0.86	3.70	0.81	-0.103	0.918
4. ด้านผู้รับข้อมูลข่าวสาร	3.58	0.89	3.56	0.86	0.281	0.779
รวมเฉลี่ย	3.66	0.83	3.65	0.79	0.107	0.914

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

2) ประชาชนที่มีช่วงอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม ช่วงอายุ (n=400)

คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารด้าน	ต่ำกว่า 20 ปี	21 – 40 ปี	41 – 60 ปี	60 ปีขึ้นไป	F	p- value
	S.D					
	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$		
		S.D.	S.D.	S.D.		

1. องค์การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.5	0.8	3.6	0.8	3.6	0.8	3.6	0.7	0.13	0.93
	0	8	3	2	4	8	0	4	8	7
2. เนื้อหาข้อมูลข่าวสาร	3.4	0.7	3.6	0.7	3.6	0.7	3.6	0.7	0.45	0.71
	9	8	6	3	6	6	5	0	3	5
3. ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.5	0.8	3.7	0.8	3.7	0.8	3.7	0.7	0.13	0.93
	5	9	0	3	1	7	1	4	6	9
4. ผู้รับข้อมูลข่าวสาร	3.4	0.9	3.5	0.8	3.5	0.9	3.5	0.7	0.40	0.75
	2	9	8	6	9	2	5	5	3	1
รวมเฉลี่ย	3.4	0.8	3.6	0.8	3.6	0.8	3.6	0.7	0.24	0.86
	8	7	5	0	5	5	5	2	6	5

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษา (n=400)

คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้าน	ม. ต้นหรือต่ำกว่า		ม.ปลาย /ปวช.		อนุปริญญา /ปวส.		ปริญญาตรีขึ้นไป		F	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. องค์การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.60	0.70	3.6	0.91	3.71	1.00	3.77	1.04	0.63	0.592
			3						7	
2. เนื้อหาข้อมูลข่าวสาร	3.65	0.64	3.8	0.83	3.73	0.79	3.70	0.84	1.14	0.331
			0						4	
3. ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.66	0.70	3.7	0.91	3.75	0.99	3.79	1.03	0.29	0.830
			2						3	

4. ผู้รับข้อมูลข่าวสาร	3.60	0.72	3.5	0.96	3.61	1.04	3.76	1.05	0.62	0.600
	6				3					
รวมเฉลี่ย	3.62	0.68	3.6	0.89	3.70	0.95	3.76	0.99	0.43	0.728
	8				5					

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

4) ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพ (n=400)

คุณภาพการให้บริการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้าน	เกษตรกรรม		รับจ้าง		ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว		ข้าราชการ/ พนักงานของรัฐ		F	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. องค์การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.59	0.73	3.71	0.60	3.55	1.16	3.72	1.00	0.92	0.431
	1									
2. เนื้อหาข้อมูลข่าวสาร	3.69	0.67	3.74	0.50	3.58	1.03	3.66	0.82	1.85	0.057
	3									
3. ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.68	0.74	3.77	0.61	3.60	1.13	3.74	0.98	1.07	0.360
	3									
4. ผู้รับข้อมูลข่าวสาร	3.57	0.72	3.65	0.58	3.52	1.27	3.69	1.00	1.48	0.219
	1									
รวมเฉลี่ย	3.63	0.70	3.74	0.56	3.57	1.14	3.71	0.95	1.35	0.255
	9									

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

3. แนวทางพัฒนาคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จากผลสำรวจ พบว่าประชาชนในอำเภอธัญบุรีประเมินคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลของ อบจ.ปทุมธานีอยู่ในระดับ “มาก” โดยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญตามเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ซึ่งสะท้อนถึงความเท่าเทียมและครอบคลุมในการให้บริการ ถือเป็นจุดแข็งที่ควรต่อยอด เพื่อยกระดับคุณภาพการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้น มีแนวทางดังนี้ 1) ด้านองค์กรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารควรสร้างทีมสื่อสารที่มีทักษะเฉพาะทาง และกำหนดโฆษกหรือผู้แทนสื่อสารที่มีทักษะการพูดในที่สาธารณะ 2) ด้านเนื้อหาสาร ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดเวทีออนไลน์ เช่น แบบสำรวจ ไลฟ์สดถาม-ตอบ หรือกิจกรรม “อบจ. (PAO) พบประชาชน” ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ 3) ด้านช่องทางการสื่อสาร ควรเพิ่มการเข้าถึงกลุ่มเปราะบางและพื้นที่ห่างไกล โดยส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ แจกสื่อสิ่งพิมพ์ จัดกิจกรรมในชุมชน รวมถึงพัฒนาช่องทางดิจิทัล เช่น ขยายการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, Line OA, Instagram, YouTube) และปรับปรุงเว็บไซต์ให้ใช้งานง่าย รองรับมือถือ และมีระบบค้นหาที่มีประสิทธิภาพ 4) ด้านผู้รับสาร ควรจัดระบบรับฟังความคิดเห็นผ่านแบบฟอร์มออนไลน์ พร้อมระบบตอบกลับ และประเมินความพึงพอใจอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงบริการ แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้ อบจ.ปทุมธานี สื่อสารข้อมูลได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่สำคัญได้จากการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผลจากการวิจัย วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี อยู่ในระดับ “มาก” ในทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการเผยแพร่ องค์กรผู้เผยแพร่ และการรับรู้ของประชาชน สะท้อนถึงความมุ่งมั่นขององค์กรในการพัฒนากระบวนการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจสิทธิ หน้าที่ และสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง อันเป็นการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง ผลดังกล่าว

สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภา บำรุงสวน (2556) และภริษา ฉวีวรรณ (2563) ซึ่งต่างพบว่า คุณภาพการประชาสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีและสมุทรสาคร อยู่ในระดับดีมากเช่นกัน สะท้อนแนวโน้มที่องค์กรท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการสื่อสารกับประชาชนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัย วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน ไม่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีในเขตอำเภอธัญบุรี ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ สุนทรา (2559) ที่พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลแวงน่างอยู่ในระดับมาก ครอบคลุมทุกด้านโดยเฉพาะด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การสร้างสัมพันธ์กับชุมชน การประชาสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการประชาสัมพันธ์ขององค์กรเอง โดยไม่มีความแตกต่างของความคิดเห็นตามเพศ การศึกษา อาชีพ และหมู่บ้าน ผลงานวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอุมา โลหะสาร (2556) ที่พบว่าความพึงพอใจของประชาชนต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลตำบลดงมะไฟอยู่ในระดับปานกลาง และไม่พบความแตกต่างตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของวิภา บำรุงสวน (2556) ที่พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์อยู่ในระดับดีมาก แม้จะพบว่าเพศมีผลต่อความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ปัจจัยด้านอายุ การศึกษา และอาชีพไม่มีผลเช่นกัน โดยสรุป งานวิจัยต่าง ๆ สนับสนุนข้อค้นพบในครั้งนี้ว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานท้องถิ่น ไม่ได้แตกต่างกันตามลักษณะประชาชนส่วนใหญ่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี 2) เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนวทางพัฒนาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ภายใต้กรอบแนวคิดการสื่อสารของ Berlo (1960) ประชากร คือประชาชนในเขตอำเภอธัญบุรี จำนวน

217,355 คน กลุ่มตัวอย่าง 400 คน คำนวณตามสูตร Taro Yamane ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพการให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดย ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ช่องทางการเผยแพร่ องค์กรผู้เผยแพร่ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ 2) ไม่พบความแตกต่างของคุณภาพการให้บริการเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ 3) แนวทางพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ด้านองค์กรควรจัดตั้งทีมสื่อสารเฉพาะทาง แต่งตั้งโฆษกที่มีทักษะ ด้านเนื้อหาควร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น ไลฟ์สด ถาม-ตอบ หรือ กิจกรรม “อบจ. พบประชาชน” ด้านช่องทางควรเข้าถึงกลุ่มเปราะบางด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ และพัฒนาช่องทางดิจิทัล (Facebook, Line OA, เว็บไซต์รองรับมือถือ) และด้านผู้รับสารควร จัดระบบรับฟังความคิดเห็น และประเมินความพึงพอใจอย่างสม่ำเสมอ แนวทางเหล่านี้ช่วยยกระดับการสื่อสารของ อบจ.ปทุมธานี ให้มีคุณภาพ เข้าถึงทุกกลุ่ม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. องค์กรบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ควรทำความเข้าใจกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน สมาคมในเขตอำเภอธัญบุรีที่ใช้เป็นผู้ส่งสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

2. หน่วยงานของรัฐในระดับราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอธัญบุรี ควรตระหนักอย่างต่อเนื่องว่า หน้าที่สำคัญของตนคือการเผยแพร่และให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างทั่วถึง ถูกต้อง และทันเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณที่สะท้อนภาพรวมและแนวโน้ม และเชิงคุณภาพที่เจาะลึกถึงความต้องการและความคาดหวังของประชาชนต่อเนื้อหาสาระ ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานพัฒนาเนื้อหาได้ตรงประเด็นและตอบโจทย์ประชาชนมากยิ่งขึ้น

2. ควรทำวิจัยในเรื่องประเด็นเดียวกันในเขตปกครองอำเภออื่นของจังหวัดปทุมธานี เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้เปรียบเทียบกับกัน

เอกสารอ้างอิง

- นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. (2545). กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: อัลฟ่า.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บัญชา เขียวต่าย. (2536) การให้ประชาชนเข้าถึงเอกสารของทางราชการในประเทศไทย . กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นดา พุ่มแย้ม. (2544). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน สานิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูริชา ฉวีวรรณ. (2563). คุณภาพการให้บริการด้านการประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วน ตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร. ใน งานนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิตวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2568). จังหวัดปทุมธานี. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดปทุมธานี>
- วิภา บำรุงสวน. (2556). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. ปัญหา พิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพรรณิ สุนทรา. (2559). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ ของ เทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.
- อรอุมา โลหะสาร. (2556). ความพึงพอใจของประชาชน ต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของ เทศบาลตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.
- Berlo, David K. 1960. The Process of Communication. New York : The Free Press.
- Baskin, Aronoff, & Lattimore (1997). Public Relation : the profession and the Practice. Chicago: Brown & Benchmark Baskin.

Crosby, P. B. (1979). *Quality is Free*. New York: McGraw-Hill.

Cutlip, Center and Broom. (1985). *Effective Public Relations*. New Jersey: Prentice-hall, Inc.

Friedman, T. L. (2005). *The World is Flat: A Brief History of the Twenty-First Century*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

Gronroos, C. (1982; 1990). *Strategic Management and Marketing in the Public Sector*. Finland : Swedish School of Economics and Business Management.

Lewis and Bloom. (1983). *Consumer Behavior*. 5th ed. New Jersey: Prentice Hall.

Lovelock, C. H. (1996). *Services marketing* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Schmenner, R. W. (1995). Escaping the black holes of cost accounting. *Business Horizons*, 66 - 72.

Smith, R. A., & Houston, M. J. (1982). Scripts-based evaluations of satisfaction with services. In L. L. Berry, G. L. Chicago, IL: American Marketing Association.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York, NY: Harper & Row.

Zeithaml, V. A., Parasuraman, A., & Berry, L. L. (1990). *Delivering quality service: Balancing customer perceptions and expectations*. New York: The Free Press.

การพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี *

DEVELOPMENT OF AN ELECTRONIC DOCUMENT MANAGEMENT
SYSTEM FOR THE WORK OF OFFICIALS BEHAVIORAL DEVELOPMENT
DIVISION, DEPARTMENT OF CORRECTIONS, NONTHABURI PROVINCE

สุภาวลัย เพ็ชรศิริ¹ และ อภิชาติ พานสุวรรณ²

Supawalali petsiri¹ and Apichat Pansuwan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: apichat_asm@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 9 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 9 May 2025; Accepted 11 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่ 2) เปรียบเทียบการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงาน การวิจัยเป็นแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ จำนวน 86 คน ใช้แบบสอบถามที่มีค่า

Citation:

* สุภาวลัย เพ็ชรศิริ และ อภิชาติ พานสุวรรณ. (2568). การพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 57-74.

Supawalali petsiri and Apichat Pansuwan. (2025). Development Of An Electronic Document Management System For The Work Of Officials Behavioral Development Division, Department Of Corrections, Nonthaburi Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 57-74.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ความเชื่อมั่น 0.98 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกับผู้ให้ข้อมูลหลัก 9 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับอำนวยการ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การเปรียบเทียบการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทเจ้าหน้าที่ และประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ระดับการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการรับเอกสาร การส่งเอกสาร และการค้นหาเอกสาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดเก็บเอกสารที่อยู่ในระดับมาก 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบ ได้แก่ การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเจ้าหน้าที่ การจัดให้มีคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และการพัฒนาระบบให้มีความเสถียรและใช้งานง่ายมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์, เจ้าหน้าที่

Abstract

This research article consists of 1) studying electronic document management systems, 2) studying various components of personal systems, and 3) presenting guidelines for using electronic document management systems in survey research using qualitative and quantitative research. 1) Quantitative research: The report authors are officers of the Behavioral Development Division, Department of Corrections, and a total of 86 people. 2) Qualitative research, central research sample group, purposively selected 9 people. The components that have the most effect on electronic document management systems are mostly important personal data by finding frequency values. (Percentage) and frequency (Frequency) Statistics for physical condition analysis and the use of electronic document systems use (Average) and standard

support (S.D) Statistics and data for analyzing the use of electronic document systems in all 4 uses t-test and f-test (One-Way ANOVA)

The research findings revealed that: 1) there were no statistically significant differences in EDMS usage when classified by personal factors such as gender, age, education level, position type, and digital experience; 2) overall, the level of EDMS usage was high, particularly in document receiving, sending, and searching, which scored the highest mean values, while document storage was also at a high level; and 3) the proposed development guidelines include enhancing officers' IT skills, providing clear operational manuals, and improving system stability and user-friendliness.

Keyword: Development, e-Document System, officials

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้พัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการบริหารจัดการงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว และความสะดวกในการดำเนินงาน ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง ประเทศไทยจึงได้ยกระดับขีดความสามารถของภาครัฐเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาล โดยมุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาระบบบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการบริหารงานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (ขวัญตา เบ็ญจะจันทร์, 2560) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทั้งในด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ระบบมีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (จักรกฤษณ์ สง่างอง, 2558) องค์กรต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการบริหารงานให้ทันสมัย โดยเฉพาะระบบบริหารจัดการเอกสารซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานภาครัฐ การมีระบบจัดเก็บและบริหารข้อมูลที่ดีตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำ จัดเก็บ ประมวลผลไปจนถึงการสื่อสารและการเรียกใช้ข้อมูล มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของงาน และนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรโดยรวม (สุธาทิพย์ จงจิต, 2561)

ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ คือ ระบบที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเอกสารราชการ โดยช่วยให้กระบวนการรับ-ส่งหนังสือ การจัดเก็บ การทำทะเบียน และการลงนามเอกสารผ่านลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปอย่างรวดเร็วและปลอดภัย สามารถจำกัดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลตามระดับความลับของเอกสาร และส่งเสริมให้หน่วยงานมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2564 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดการใช้กระดาษ เพิ่มความสะดวกในการจัดเก็บและค้นคืนข้อมูล และส่งเสริมการบริหารงานอย่างยั่งยืน (สิรากร ตรงคำสัตย์, 2567)

กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะภายใต้ยุทธศาสตร์การบริหารงานราชทัณฑ์ “รวมพลังขับเคลื่อน 8 มิติ ยกระดับสร้างการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งในมิติที่ 8 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มความคล่องตัว ความถูกต้อง และความรวดเร็วในการจัดการเอกสาร ส่งผลให้กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ มีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานจากระบบกระดาษไปสู่ระบบดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม (กรมราชทัณฑ์, 2567) การนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้จึงไม่เพียงแต่ยกระดับประสิทธิภาพในการจัดการเอกสารราชการเท่านั้น แต่ยังช่วยลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน เพิ่มความชัดเจนในการดำเนินงาน และสนับสนุนการให้บริการภาครัฐที่มีคุณภาพ ตอบสนองความคาดหวังของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยมุ่งหวังให้ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงานเอกสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งศึกษารูปแบบการใช้งานและแนวทางการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในบริบทเฉพาะของกองพัฒนาพฤตินิสัย ซึ่งยังไม่มีมีการวิจัยเชิงลึกที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพภายในหน่วยงานมาก่อน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบในการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

เจ้าหน้าที่ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กรอบแนวคิดปัจจัยส่วนบุคคล ได้จากการสรุปสังเคราะห์จากแนวคิดประชากรศาสตร์ ของนักวิจัยจำนวน 10 คน และกรอบแนวคิดการจัดการงานเอกสารด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ จากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

การทบทวนวรรณกรรม

มงคล กันทะป้อ (2568) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้งานรับ-ส่ง หนังสือ มีความพึงพอใจในการใช้งานระบบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการใช้งานรับหนังสือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการออกแบบ และด้านคู่มือการใช้งานระบบ ด้านการใช้งานค้นหาหนังสือ และด้านการใช้งานส่งหนังสือ ตามลำดับ

สิทธิชัย ปอมทอง (2565) ได้ศึกษา เรื่อง ความพร้อมต่อการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรวิทยาลัยนครราชสีมา พบว่า การตระหนักถึงประโยชน์จากการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานภายในองค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการลดการใช้ทรัพยากร เช่น กระดาษ หมึกพิมพ์ และเวลา อีกทั้งยังสามารถติดตามและตรวจสอบสถานะการอ่านเอกสารผ่านระบบได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

กนกพิชญ์ ครุทคง (2563) ได้ศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรจากการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และพลังงานทหาร ผลการวิจัย พบว่าระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร โดยส่งผลให้เกิดความรวดเร็วในการจัดการเอกสารและการสื่อสารภายในหน่วยงาน ความถูกต้องของข้อมูลจากการเข้าถึงที่ครบถ้วน และระดับความพึงพอใจที่เพิ่มขึ้นจากการลดขั้นตอนที่ซับซ้อนในกระบวนการทำงาน ทั้งนี้ ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมและการผลักดันจากผู้บริหาร การมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่มีความพร้อมและทันสมัย ตลอดจนการจัดอบรมและให้ความรู้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมการใช้งานระบบอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สารภี สหะวิริยะ (2562) ได้ศึกษา เรื่อง ปัญหาการใช้งานระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) ของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า ผู้ใช้งานได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ จนมีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งได้รับการเสริมสร้างทักษะในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้สามารถใช้งานระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิโรจน์ เนียมแสง (2561) ได้ศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในสำนักงานรัฐมนตรี สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า บุคลากรมีการรับรู้และความเชื่อมั่นต่อระบบในระดับสูง การใช้ระบบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บและค้นหาเอกสาร พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีของบุคลากร อีกทั้งมีข้อเสนอในการพัฒนาระบบให้ครอบคลุมทั้งองค์กร และรองรับการใช้งานบนอุปกรณ์พกพาเพื่อเพิ่มความสะดวกและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานด้านเอกสาร ลดการใช้ทรัพยากร และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้งาน โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จ ได้แก่ การอบรมบุคลากร การสนับสนุนจากผู้บริหาร โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่พร้อมใช้งาน และการออกแบบระบบให้ใช้งานง่าย ในด้านแนวทางการพัฒนาควรเน้นให้ระบบรองรับอุปกรณ์หลากหลาย จัดทำคู่มือการใช้งานที่ชัดเจน และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงระบบให้ทันสมัยและตอบโจทย์การใช้งานจริง โดยผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบ แนวทางการพัฒนาระบบ จากแต่ละแหล่งอ้างอิงในรูปแบบตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัย/ปี	แนวทางพัฒนา/ข้อเสนอแนะ
มงคล กันทะป้อ (2568)	ปรับปรุงด้านการส่งและค้นหาหนังสือ
สิทธิชัย ป้อมทอง (2565)	สื่อสารคุณค่าและประโยชน์ของระบบให้ทั่วถึง
กนกพิชญ์ ครุฑคง (2563)	ต้องมีการสนับสนุนจากผู้บริหารและอบรมต่อเนื่อง
สารภี สหะวิริยะ (2562)	จัดอบรมสม่ำเสมอและสนับสนุนเครื่องมือ
วิโรจน์ เนียมแสง (2561)	พัฒนาระบบให้รองรับอุปกรณ์พกพา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร

ประชากร คือ เจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย จำนวน 86 คน (กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์, 2567) โดยเก็บจากประชากรทั้งหมด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย โดยเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ระดับอำนวยการ 2) เจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงาน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ รวมทั้งหมด 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษาว่าด้วยการพัฒนาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ จังหวัดนนทบุรี แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เก็บข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทเจ้าหน้าที่ และประสบการณ์การใช้ดิจิทัล ส่วนที่ 2 ประเมินการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ใน 4 ด้าน ได้แก่ การรับ การส่ง การเก็บ

และการค้นหาเอกสาร ด้านละ 5 ช้อย่อย เครื่องมือได้เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งได้ค่าเฉลี่ย 0.98 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคลากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ราย และประเมินค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.92 แสดงถึงความเชื่อมั่นในระดับสูง

2.2 แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ สถานที่ ประเภที่เจ้าหน้าที่ ประสบการณ์การใช้ดิจิทัลในการทำงาน (ปี) ส่วนที่ 2 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามการศึกษาสภาพการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ ในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ของแต่ละด้าน ได้แก่ด้านการรับเอกสารและด้านการเก็บเอกสาร

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ส่งกองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บข้อมูลจากประชากรกองพัฒนาพฤตินิสัย จำนวน 86 ฉบับ และผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ 4) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลตามขั้นตอนต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำส่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแจ้งวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการสัมภาษณ์ และแจ้งกำหนดการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์ 2) ส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ก่อนวันสัมภาษณ์ล่วงหน้า 5 วัน 3) ผู้วิจัยเข้าพบ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัน เวลาที่นัดหมาย และดำเนินการสัมภาษณ์ 4) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ 1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทเจ้าหน้าที่และประสบการณ์การใช้ดิจิทัลในการทำงาน โดยการหาค่าร้อยละ และค่าความถี่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้งานระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 4 ด้าน ของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย โดยใช้ค่าความเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้งานระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 4 ด้านของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลใช้การทดสอบค่า t-test และ f-test ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่กรณีประชากรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จะนำไปเปรียบเทียบแบบรายคู่โดยวิธี LSD

4.2 เชิงคุณภาพ

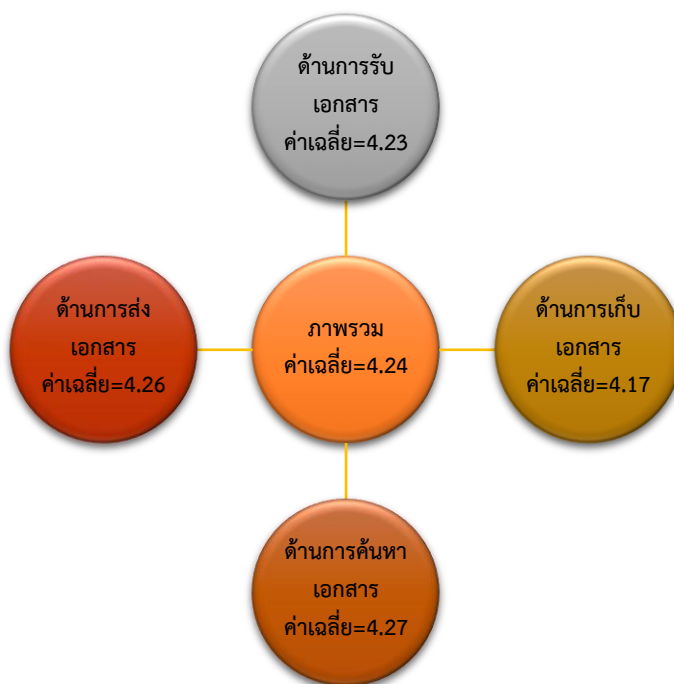
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดข้อมูลออกเป็นกลุ่มในแต่ละด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล 2) นำเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และใช้กรอบที่ได้จากการศึกษาเอกสารเป็นกรอบการวิจัย ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดที่เหมือนและแตกต่างกันด้วยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ที่อยู่ในประเภทเดียวกันเข้าด้วยกัน 3) เรียบเรียงข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลเป็นข้อความเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 86 คน มีรายละเอียดดังนี้ 1) เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 67.40 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 32.60 2) อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 29.10 รองลงมา คือ อายุ 51 - 60 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 และอันดับที่น้อยที่สุด คือ อายุ 18 - 30 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60 3) ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับ การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 73.30 รองลงมา คือ ระดับปริญญาโท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 และอันดับที่น้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 4) ประเภทเจ้าหน้าที่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เจ้าหน้าที่ประเภทข้าราชการ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ประเภทพนักงานราชการและลูกจ้าง จำนวน 33 คน คิดเป็น ร้อยละ 38.40 อันดับที่น้อยที่สุด คือ ประเภทผู้อำนวยการ/ผู้อำนวยการกลุ่มงาน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 5) ประสบการณ์การใช้ดิจิทัลในการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ การใช้ดิจิทัลในการทำงาน ไม่เกิน 1 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 38.40 รองลงมา คือ ประสบการณ์ 1 - 3 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 และอันดับที่น้อยที่สุด คือ ประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00

2. ข้อมูลสภาพการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 1. ด้านการรับ เอกสาร 2.ด้านการส่งเอกสาร 3.ด้านการเก็บเอกสาร 4.ด้านการค้นหาเอกสาร ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลแสดงรายละเอียดในรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 การใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม 4 ด้าน

จากรูปภาพที่ 1 พบว่า การใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, $S.D.=0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการค้นหาเอกสาร ($\bar{X} = 4.27$, $S.D.=0.68$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเอกสาร ($\bar{X} = 4.26$, $S.D.=0.69$) ด้านการรับเอกสาร ($\bar{X} = 4.23$, $S.D.=0.63$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเก็บเอกสาร ($\bar{X} = 4.17$, $S.D.=0.69$)

3. ผลวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับเอกสารและด้านการเก็บเอกสาร

ด้านการรับเอกสาร โดยภาพรวมจากการสัมภาษณ์ พบว่า การใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้สามารถรับเอกสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ช่วยลดความผิดพลาดที่เกิดจากการส่งเอกสารผิดหน่วยงานหรือการตกหล่นของเอกสาร สามารถตรวจสอบประวัติการรับ ส่ง และดำเนินการกับเอกสารได้ย้อนหลัง เพิ่มความโปร่งใสในการทำงานช่วยประหยัดเวลา

ลดขั้นตอนในการประสานงาน โดยเฉพาะกับหน่วยงานที่มีโครงสร้างกระจายอย่างกรมราชทัณฑ์ อีกทั้งยังช่วยในการจัดลำดับความสำคัญของเอกสาร โดยสามารถแสดงระดับความเร่งด่วนและสถานะของเอกสารได้ แต่ระบบแจ้งเตือนยังไม่สมบูรณ์ เช่น ต้องล็อกอินถึงจะเห็นหรือเตือนเฉพาะหน้าเว็บ ควรพัฒนาให้แจ้งเตือนผ่านมือถือหรืออีเมล ควรมีการอบรมหรือคู่มือให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ใช้งาน เพื่อใช้งานระบบได้อย่างถูกต้องและคล่องตัว

ด้านการเก็บเอกสาร โดยภาพรวมจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 9 คน พบว่าระบบช่วยจัดเก็บเอกสารได้เป็นระเบียบมากขึ้น สามารถจำแนกประเภทและหมวดหมู่ของเอกสารได้ชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการจัดการ มีความปลอดภัยสูง มีการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึง ใช้รหัสผ่าน การเข้ารหัสข้อมูล หรือระบบบัญชีผู้ใช้เฉพาะตัว ช่วยป้องกันการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต และป้องกันข้อมูลสูญหาย สามารถจัดเก็บเอกสารจำนวนมากได้โดยไม่ต้องมีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ รองรับเอกสารจำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่กระทบต่อความเร็วในการเข้าถึงข้อมูล ช่วยลดการใช้ทรัพยากรด้านเอกสาร มีส่วนช่วยประหยัดงบประมาณและลดความยุ่งยากของการจัดเก็บเอกสารแบบดั้งเดิม มีข้อเสนอแนะเรื่องการพัฒนาเพิ่มเติม เช่น ควรมีระบบสำรองข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ, เพิ่มความสามารถในการค้นหา, สร้างคู่มือใช้งานวิดีโอ, หรือพัฒนาระบบให้รองรับการใช้งานทุกประเภทของเอกสารและอุปกรณ์

ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

1. การอบรมและพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ความเข้าใจ และสามารถใช้งานระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรให้หลากหลาย สอดคล้องกับหน้าที่และบทบาทของเจ้าหน้าที่แต่ละกลุ่ม เพื่อให้สามารถนำระบบไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและคล่องตัว

2. ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ควรได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้งานได้อย่างเสถียรทั้งบนเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์พกพา เช่น โทรศัพท์มือถือและแท็บเล็ต เพื่อรองรับรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทการทำงานของเจ้าหน้าที่ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเคลื่อนที่หรือทำงานนอกสถานที่เพิ่มมากขึ้น

3. การจัดทำคู่มือการใช้งานระบบสารบรรณในรูปแบบที่หลากหลายและเข้าใจง่าย และวิดีโอสาธิตการใช้งาน เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ลดภาระของผู้ดูแลระบบ และส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่องในองค์กร

4. การจัดให้มีช่องทางสนับสนุนทางเทคนิค (Helpdesk) เพื่อให้การใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในหน่วยงานดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือ หรือจัดให้มีช่องทางสนับสนุนทางเทคนิคที่ชัดเจน เข้าถึงได้ง่าย และมีความหลากหลาย เช่น การให้บริการผ่านเบอร์โทรศัพท์ภายในหน่วยงาน อีเมลเฉพาะทาง หรือระบบแชทภายในองค์กร เพื่อรองรับการให้คำปรึกษา การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคแก่เจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานระบบ

5. การจัดทำระบบสำรองข้อมูล ควรมีระบบสำรองข้อมูลแบบอัตโนมัติและระบบสำรองข้อมูลบนคลาวด์ (Cloud Backup) เพื่อรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ ป้องกันการสูญหายของเอกสารกรณีระบบขัดข้อง และสามารถกู้คืนข้อมูลได้อย่างทันท่วงทีเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน อาทิเช่น ไฟดับ ไฟฟ้าลัดวงจร อุปกรณ์ชำรุดเสียหาย

6. การจัดทำระบบรายงานสถิติและประสิทธิภาพการทำงาน ควรมีระบบรายงานผลการใช้งานของระบบสารบรรณ เช่น รายงานเอกสารเข้า-ออก สถิติการใช้งานของเจ้าหน้าที่หรือรายงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ วางแผน และพัฒนาการดำเนินงานต่อไปได้อย่างเหมาะสม

7. มีการประเมินผลการใช้งานระบบอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยกำหนดระยะเวลาในการประเมินอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย อาทิ แบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก หรือกลไกการรับฟังความคิดเห็นรูปแบบอื่น ๆ เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานโดยตรง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และแก้ไขปัญหาของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความเหมาะสม และสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. การพัฒนาระบบให้ครอบคลุมการจัดการเอกสารทุกประเภท ควรพัฒนาระบบให้สามารถรองรับการจัดการเอกสารได้หลากหลายประเภท ทั้งเอกสารภายใน ภายนอก เอกสารการเงิน เอกสารทางการพัสดุ และเอกสารลับเฉพาะ โดยต้องมีการทบทวนและปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยของนักวิชาการมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับการพัฒนาการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะเจ้าหน้าที่สามารถปรับตัวเข้ากับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานสารบรรณได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคุ้นเคยกับกระบวนการทำงานที่ใช้ระบบดิจิทัล ส่งผลให้การรับ-ส่ง-ค้นหาเอกสารดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล กันทะป้อ (2568) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้งานในด้านการรับเอกสาร การออกแบบ และการค้นหาข้อมูล ส่งผลให้การทำงานมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองพัฒนาพุดินสัย กรมราชทัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทเจ้าหน้าที่ และประสบการณ์การใช้ดิจิทัลในการทำงาน ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ปัจจัยด้านเพศพบว่ามีผลต่อความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านเพศมีผลต่อการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจสะท้อนถึงความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี หรือทัศนคติที่มีต่อระบบสารบรรณระหว่างเพศชายและหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพิชญ์ ครุฑทอง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรจากการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และพลังงานทหาร พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการใช้งานระบบ ยกเว้นในบางกรณี เช่น เพศ และประสบการณ์ ที่อาจมีอิทธิพลอยู่บ้าง ในภาพรวม การอภิปรายผลข้อนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้ปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่จะไม่มีผลต่อการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ แต่การวิเคราะห์เชิงลึกในแต่ละด้าน โดยเฉพาะในด้านเพศ ยังจำเป็นต้องการ

ออกแบบการฝึกอบรม หรือพัฒนาเครื่องมือให้ตอบสนองผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในทุกกลุ่มเป้าหมาย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการใช้งานที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องโดยการดำเนินการควรมีลักษณะเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านบุคลากร เทคโนโลยี และโครงสร้างการบริหารจัดการ เช่น การจัดอบรมเจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสม การสนับสนุนการใช้งานผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลาย การจัดทำคู่มือ การสร้างระบบช่วยเหลือผู้ใช้งาน การสำรองข้อมูล การจัดทำรายงานสถิติ การประเมินผลการใช้งานอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาระบบให้รองรับเอกสารหลากหลายประเภท พร้อมปรับปรุงระเบียบให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินการที่มีลักษณะดังกล่าวจะช่วยลดข้อจำกัดในการใช้งานระบบ เพิ่มความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และเสริมสร้างการยอมรับเทคโนโลยีในหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สารทิ สหะวิริยะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการใช้งานระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) ของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า การอบรมและให้ความเข้าใจแก่บุคลากรช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์และลดปัญหาการใช้งานได้อย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ สิทธิชัย ป้อมทอง (2565) ที่เน้นว่า การรับรู้ถึงประโยชน์จากระบบสารบรรณ เช่น การลดต้นทุนและเพิ่มความสะดวกในการตรวจสอบเอกสาร มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานและส่งเสริมการยอมรับเทคโนโลยีในองค์กรอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในหน่วยงานราชการ การวิจัยครั้งนี้ช่วยให้เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ระบบเอกสารแบบดั้งเดิมไปสู่การใช้ระบบดิจิทัลในหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะในกองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเอกสารและการสื่อสารภายในหน่วยงาน

2. แนวทางการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานจากการศึกษาพบว่า การปรับใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ให้เกิดประสิทธิภาพ

สูงสุด จำเป็นต้องคำนึงถึงโครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมการทำงาน ทักษะของเจ้าหน้าที่ และความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ควรมีการอบรม สร้างความเข้าใจ และสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหาร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เจ้าหน้าที่กองพัฒนาภูตินิสัย กรมราชทัณฑ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ไม่เกิน 1 ปี โดยภาพรวมการใช้งานระบบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการค้นหาและส่งเอกสาร จากการสัมภาษณ์พบว่า ระบบช่วยเพิ่มความรวดเร็ว ถูกต้อง และโปร่งใสในการทำงาน แต่ยังมีข้อเสนอแนะให้พัฒนาเรื่องการแจ้งเตือน การสำรองข้อมูล และการอบรมการใช้งานอย่างต่อเนื่อง แนวทางการพัฒนาระบบควรมุ่งเน้นการอบรมเจ้าหน้าที่ พัฒนาระบบให้ใช้งานง่าย รองรับการอัปเดตพัฒนา มีคู่มือและช่องทางช่วยเหลือที่ชัดเจน รวมถึงมีระบบสำรองข้อมูลและรายงานการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1ด้านการรับเอกสาร ควรพัฒนาระบบให้สามารถรับเอกสารได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยลดความผิดพลาดจากการส่งเอกสารผิดหน่วยงาน ลดระยะเวลาในการดำเนินงาน และสามารถตรวจสอบประวัติการรับ-ส่งย้อนหลังได้อย่างชัดเจน ระบบควรแสดงระดับความเร่งด่วนและสถานะเอกสาร พร้อมมีระบบแจ้งเตือนผ่านหลายช่องทาง เช่น อีเมลหรืออุปกรณ์พกพา เพื่อให้เจ้าหน้าที่รับทราบเอกสารใหม่ทันที นอกจากนี้ควรมีการฝึกอบรมและจัดทำคู่มือการใช้งาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ใช้งานระบบได้อย่างมั่นใจและคล่องตัว 1.2 ด้านการเก็บเอกสาร ควรจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ แบ่งหมวดหมู่ชัดเจน และกำหนดสิทธิ์เข้าถึงอย่างปลอดภัยด้วยรหัสผ่านหรือบัญชีผู้ใช้ส่วนบุคคล รองรับไฟล์จำนวนมากโดยไม่กระทบต่อความเร็วในการใช้งาน และควรมีระบบสำรองข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งรองรับการเข้าถึงผ่านอุปกรณ์หลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต และมือถือ เพื่อความสะดวกและยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ควรศึกษาผลของระบบแจ้งเตือนต่อพฤติกรรมการตอบสนองของเจ้าหน้าที่ การใช้ข้อมูลสถานะเอกสารเพื่อจัดลำดับความสำคัญ และเปรียบเทียบช่องทางแจ้งเตือนที่เหมาะสม นอกจากนี้ควรศึกษาความพึงพอใจในการใช้ระบบจัดเก็บเอกสาร การเข้าถึงข้อมูลตามหน้าที่ และความสมดุลของระบบรักษาความ

ปลอดภัยกับความคล่องตัวในการทำงาน รวมถึงการออกแบบระบบสำรองข้อมูลและการใช้งานผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลายอย่างปลอดภัย 2.2 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในเชิงประสิทธิภาพขององค์กร เช่น ผลต่อระยะเวลาในการดำเนินงาน ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน และความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ รวมถึงการเปรียบเทียบการใช้งานระบบในหน่วยงานราชทัณฑ์อื่นที่มีลักษณะและบริบทแตกต่างกัน เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่มีความยืดหยุ่นและตอบโจทย์บริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กนกพิชญ์ ครุฑคง. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรจากการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และพลังงานทหาร. ใน การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- กรมราชทัณฑ์. (2567). รวมพลัง 8 มิติยกระดับ การเปลี่ยนแปลง กรมราชทัณฑ์. เรียกใช้เมื่อ 17 ธันวาคม 2567 จาก <http://www.correct.go.th/copkhon/main/images/data/นโยบาย%208%20มิติ.pdf>
- กองพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์. (2567). หน่วยงาน กองพัฒนาพฤตินิสัย. เรียกใช้เมื่อ 18 ธันวาคม 2567 จาก <http://www.correct.go.th/br2/index.php/agency/>
- ขวัญตา เบญจจะขันธุ์. (2560). ไทยแลนด์ 4.0 กับการปรับตัวของข้าราชการไทย. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 661-676.
- จักรกฤษณ์ สง่ากอง. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของพนักงาน เทศบาลนครรังสิต. ใน การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มงคล กันทะป้อ. (2568). การพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. วารสารวิทยาศาสตร์ มข, 53(1), 30-47.
- วิโรจน์ เนียมแสง. (2561). ประสิทธิภาพของระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาสำนักงานรัฐมนตรี สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 6(3), 54-69.

- สารทิ สหะวิริยะ. (2562). ปัญหาการใช้งานระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) ของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สิทธิชัย ปอมทอง. (2565). ความพร้อมต่อการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากร วิทยาลัยนครราชสีมา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 14(1), 57-72.
- สิราภร ตรงคำสัตย์. (2567). ปัจจัยด้านลักษณะการใช้งานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน จากการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของบุคลากรในสำนักงานสรรพากร ภาค 1. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 17(1), 1-15.
- สุธาทิพย์ จงจิตต์. (2561). ประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Doc): กรณีศึกษา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. ใน การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การศึกษาการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในประเทศไทย *

THE STUDY OF TIME MANAGEMENT OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN THAILAND

Chanmeardey Chiv¹, ภัทราวดี มากมี² และ พีร วงศ์อุปราช³

Chanmeardey Chiv¹, Pattrawadee Makmee² and Peera Wongupparaj³

^{1,2}มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1,2}Burapha University, Thailand

³จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author's Email: pattrawadee@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 28 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568

Received 3 April 2025; Revised 28 April 2025; Accepted 1 May 2025

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการเวลาเป็นกระบวนการในการวางแผน และควบคุมการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการเรียนได้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษา และ 2) องค์ประกอบของการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในประเทศไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 450 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินการบริหารจัดการเวลา มีค่าความตรง CVI = 1

Citation:

* Chanmeardey Chiv, ภัทราวดี มากมี และ พีร วงศ์อุปราช. (2568). การศึกษาการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 75-90.

Chanmeardey Chiv, Pattrawadee Makmee and Peera Wongupparaj. (2025). The Study Of Time Management Of Undergraduate Students In Thailand. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 75-90.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างมีการบริหารจัดการเวลา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.05 ถึง 3.50 โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ฉันใช้เวลาว่างกับงานที่ไม่สำคัญ (PCT2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ฉันมักเก็บโต๊ะเรียนให้สะอาดเรียบร้อยเสมอ หลังจากที่ได้เลิกเรียน (PO1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05

2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าการบริหารจัดการเวลาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ การตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ กลไกของการบริหารเวลา ความชอบในการมีระเบียบ การรับรู้การควบคุมเวลา ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเวลา, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง, นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

Time management is the process of planning and controlling the use of time effectively to achieve academic goals. This research is a survey-based study with two objectives: 1) to examine the level of time management among students, and 2) to investigate the components of time management among undergraduate students in Thailand. The sample consisted of 450 undergraduate students selected through a multi-stage random sampling method. Time management inventory was employed to assess the data from the student, with content validity (CVI = 1) and reliability ($\alpha = 0.92$). The data were analyzed using descriptive statistics and confirmatory factor analysis.

The research findings revealed that:

1) The sample had an average level of time management, with mean scores ranging from 3.05 to 3.50. The variable with the highest mean score was "I spend a long time on unimportant tasks (PCT2)" with a mean of 3.50, while the

variable with the lowest mean score was "I always keep my study desk clean after class (PO1)" with a mean of 3.05.

2) The components of time management consisted of four factors: setting goals and priorities, mechanic of time management, preference for organization, and perceived control of time.

Keywords: Time Management, Second-order Confirmatory Factor Analysis, Undergraduate Students

บทนำ

การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นทักษะสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษา เพื่อให้สามารถใช้เวลาได้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด สำหรับการศึกษาในระดับสูงความสำเร็จทางการเรียนของนักศึกษาเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งในด้านของทางวิชาการ และไม่ใช่วิชาการ (Adams, R. V. & Blair, E, 2019) และหนึ่งในปัจจัยด้านไม่ใช่วิชาการที่มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนคือ การบริหารจัดการเวลา การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยให้นักศึกษาสามารถจัดการกับภาระงานด้านการเรียนได้เท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยให้นักศึกษาสามารถมีเวลาเพื่อทำกิจกรรมอย่างอื่น เช่น การพัฒนาตนเอง ได้อีกด้วย เวลาเป็นสินค้าและสินทรัพย์ที่มีค่าที่สุดอย่างหนึ่งในชีวิตและควรใช้ให้เกิดประโยชน์ (Alghaswyneh, O. F. M & Basri, W. S, 2015) การบริหารจัดการเวลาสามารถกำหนดได้ว่าเป็นรูปแบบการตัดสินใจที่ใช้โดยบุคคลเพื่อจัดโครงสร้าง ปกป้อง และปรับเวลาให้เข้ากับเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (Aeon, B. & Aguinis, H, 2017) และมีความเกี่ยวข้องกับ ผลการปฏิบัติงาน ความสำเร็จทางการเรียน และความผาสุก และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเครียด (Aeo, B., et al., 2021)

ในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันอย่างมาก แม้ว่าทุกคนมีเวลา 24 ชั่วโมงต่อวันเหมือนกัน แต่การบริหารเวลาของแต่ละคนอาจไม่เหมือนกัน สำหรับนักศึกษาที่เรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นระบบเปิดกว้าง นักศึกษาอาจจะต้องมีการปรับตัว มีความรับผิดชอบในการเรียนมากยิ่งขึ้น แต่ยังไม่นักศึกษากำนวนไม่น้อยที่ยังคงประสบปัญหาในการบริหารจัดการเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลการเรียน ความเครียด และคุณภาพชีวิตโดยรวม ปัญหาเหล่านี้มีตั้งแต่การผัดวันประกันพรุ่ง การขาดการวางแผนและการจัดลำดับความสำคัญ ไปจนถึงการจัดการกับ

สิ่งรบกวนต่างๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์และกิจกรรมทางสังคม (Claessens, B. J., et al., 2007; Razali, S. N. A. M., et al., 2018) นอกจากนี้ นักศึกษาบางคนยังขาดทักษะการบริหารเวลาที่จำเป็น เช่น การตั้งเป้าหมาย การวางแผน และการจัดการกับสิ่งรบกวน (Trueman, M. & Hartley, J, 1996) ซึ่งยิ่งซ้ำเติมปัญหาให้รุนแรงขึ้น

แม้ว่าในประเทศไทยอาจมีหลายงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนาแบบวัดการบริหารจัดการเวลา อย่างเช่นงานของ ปันดดา กองมนต์ และณัฐกานต์ ประจัญบาน (2566) ที่ได้ศึกษาการสร้างแบบวัดการบริหารจัดการเวลาสำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ที่มีการแบ่งองค์ประกอบเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักถึงเป้าหมายของการทำงาน การวางแผนการใช้เวลา การดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ การประเมินการใช้เวลา และการปรับปรุงการใช้เวลา แต่ยังไม่มียานที่เน้นในเรื่องของพฤติกรรมการบริหารจัดการเวลา จึงทำให้งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการพัฒนาที่น่าเอาแนวคิดของ Macan, T. H., et al. (1990) มาใช้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับของการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย
2. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการบริหารเวลาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องระดับและองค์ประกอบของการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

การบริหารจัดการเวลาสามารถกำหนดได้ว่าเป็นกลุ่มทักษะพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการจัดระเบียบการศึกษาและภาระงาน (Lay, C. H. & Schouwenburg, H. C, 1993) เป็นรูปแบบการตัดสินใจที่ใช้โดยบุคคลเพื่อจัดโครงสร้าง ปกป้อง และปรับเวลาให้เข้ากับเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (Aeon, B. & Aguinis, H, 2017) และมีความเกี่ยวข้องกับ ผลการปฏิบัติงาน ความสำเร็จทางการเรียน และความผาสุก และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเครียด (Aeon, B., et al., 2021) มีงานวิจัยหลายงานที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการบริหาร

จัดการเวลา และการพัฒนาแบบวัดหรือแบบประเมิน แต่หากพูดถึงการบริหารจัดการเวลา สำหรับนักศึกษาหลัก ๆ มีสองงานได้แก่ แบบสอบถามการบริหารจัดการเวลา (Time Management Questionnaire) ของ Britton, B. K. and Tesser, A. (1991) ที่แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ระยะสั้น (Short-range) ทศนคติต่อเวลา (Time attitudes) การวางแผนระยะยาว (Long-range planning) ส่วนแบบวัดพฤติกรรมการบริหารจัดการเวลา (Time Management Behavior Scale) ของ Macan, T. H. et al. (1990) ที่ได้แบ่งการบริหารจัดการเวลาเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ กลไกของการบริหารเวลา ความชอบในการมีระเบียบ และการรับรู้การควบคุมเวลา

สำหรับนักศึกษาปัจจุบันมีหลายปัจจัยที่ทำให้กระทบถึงผลการเรียน หรือสุขภาพจิต อย่างเช่น ปัญหาของการติดสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อสุขภาพจิต (ปริยานุช วุฒิ ชูประดิษฐ์ และสุภัทร ชูประดิษฐ์, 2565) และการบริหารจัดการเวลาอย่างเหมาะสมมีความสัมพันธ์กับ ความสำเร็จด้านการเรียน (สัจจาภรณ์ แสนคำ และคณะ, 2565)

สรุปได้ว่าการบริหารจัดการเวลามีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนักศึกษา เพราะจะ ช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการเวลาในการเรียน หรือใช้เวลาที่เหมาะสมสำหรับการเล่นสื่อ สังคมออนไลน์ที่ไม่ให้มีผลกระทบต่อการเรียนได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นเชิงสำรวจ แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional) ของ Edmonds, W. A. and Kennedy, T. D (2017) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเวลา และวิเคราะห์ องค์ประกอบของการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่าง

โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน เนื่องด้วย Hair Jr, J. F., et al. (2019) ระบุว่า การ คำนวณกลุ่มตัวอย่างควรอยู่ระหว่าง 5-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ และในการวิจัยนี้มีตัวแปร สังเกตได้ทั้งหมด 25 ตัว ร่วมกับการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยจำนวน 3 แห่ง แห่งละ 150 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินการบริหารจัดการเวลาตามแนวคิดของ Macan, T. H., et al. (1990) ที่ได้แบ่งการบริหารจัดการเวลาเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การ

ตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ กลไกของการบริหารเวลา ความชอบในการมีระเบียบ และ การรับรู้การควบคุมเวลา ซึ่งเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับมี ที่ผ่านการประมาณคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยมีความตรงเชิงเนื้อหา CVI = 1 และการค่าความเที่ยง Cronbach alpha = 0.92 โดยหลังจากตรวจสอบคุณภาพเรียบร้อยแล้ว แบบประเมินมีข้อความทั้งหมดจำนวน 25 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนที่มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่ IRB4-224/2567

3.2 ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ดำเนินการประสานงานและส่งแบบประเมินการบริหารจัดการเวลาแบบออนไลน์ผ่าน Google Form ไปยังนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยศึกษาค่า KMO และค่าดัชนีความสอดคล้องต่าง ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องข้อมูลโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็น นักศึกษาจำนวน 450 คน จาก 3 มหาวิทยาลัย โดยส่วนมาเป็นนักศึกษาหญิง มีจำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 อายุ 19 ปี มากที่สุด มีจำนวน 140 คิดเป็นร้อยละ 31.11 และกำลังเรียนปี 3 มากที่สุด มีจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 35.56 โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	148	32.89
หญิง	300	66.67
ไม่ระบุ	2	0.44
อายุ		
18 ปี	27	6.00
19 ปี	140	31.11
20 ปี	138	30.67
21 ปี	98	21.78
22 ปี ขึ้นไป	47	10.44
ปีการศึกษา		
ปี 1	137	30.44
ปี 2	132	29.33
ปี 3	160	35.56
ปี 4	19	4.23
ปี 5	2	0.44

ตารางที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง

ตัวแปร	M	SD	CV%	Z _{Skewness}	Z _{Kurtosis}
การตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ (Setting goals and Priorities)	3.32	0.78	23.56	0.64	-0.27
1. ฉันกำหนดเวลาว่าต้องใช้เวลาในการเรียนกี่ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (SGP1)	3.06	0.95	31.21	2.38	-1.15
2. ฉันทำงานที่มีลำดับความสำคัญมากที่สุดให้เสร็จก่อนที่จะไปทำงานที่สำคัญน้อยกว่า (SGP2)	3.46	1.00	28.93	0.43	-3.19
3. ฉันกำหนดเส้นตายวันส่งงานของตัวเอง เมื่อฉันตั้งใจจะทำงานให้สำเร็จ (SGP3)	3.46	1.01	29.19	0.62	-3.56
4. ฉันแบ่งงาน/โครงการที่ซับซ้อนและยากออกเป็นงานชิ้นเล็ก ๆ เพื่อให้สามารถทำได้ง่ายขึ้น (SGP4)	3.33	0.99	29.85	1.33	-2.83
5. ฉันเชื่อว่าถ้าสามารถบรรลุเป้าหมายระยะสั้นได้ ก็สามารถบรรลุเป้าหมายระยะยาวได้ไม่ยากเช่นกัน (SGP5)	3.44	0.96	28.02	1.37	-2.94
6. แม้ว่าฉันได้กำหนดลำดับความสำคัญของงาน แต่ฉันก็ยังเลือกทำงานที่ง่ายกว่าให้เสร็จก่อน (SGP6)	3.15	0.90	28.63	2.98	-0.91
กลไกของการบริหารเวลา (Mechanic of time management)	3.29	0.65	19.77	3.23	-0.84
1. สิ่งรบกวนสมาธิ อย่างเช่น การเล่นโซเชียลมีเดียมักขัดขวางไม่ให้ฉันทำงานสำคัญ ๆ ได้ทันเวลา (MTM1)	3.18	0.82	25.91	2.59	-0.88
2. ฉันแบ่งเวลาที่ต้องเรียนหรือทำงานที่กำหนดไว้เป็นประจำ (MTM2)	3.30	0.85	25.67	3.34	-1.63
3. ฉันเขียนบันทึกเพื่อเตือนตัวเองถึงสิ่งที่ฉันต้องทำทุกวัน (MTM3)	3.23	0.88	27.12	2.43	-1.09
4. ฉันเขียนรายการงานที่ต้องทำในแต่ละวัน และขีดเส้นทับข้อความที่ทำเสร็จทั้ง (MTM4)	3.24	0.83	25.52	3.62	-1.10

ตัวแปร	M	SD	CV%	Z _{Skewness}	Z _{Kurtosis}
5. ฉันมักเอางานหรือหนังสือติดตัวไว้ เมื่อต้องใช้เวลาในการทำอะไรบางอย่าง (MTM5)	3.30	0.86	26.12	3.10	-1.99
6. ฉันมักจะทบทวนงานที่ต้องทำในแต่ละวันตลอด เพื่อไม่ให้มีงานตกค้าง (MTM6)	3.42	0.93	27.16	2.64	-3.36
7. ฉันทำการจัดบันทึกงานที่ต้องทำในที่ ๆ สามารถมองเห็นได้ง่าย (MTM7)	3.39	0.93	27.52	3.41	-3.13
ความชอบในการมีระเบียบ (Preference for Organization)	3.31	0.71	21.46	0.22	0.27
1. ฉันมักเก็บโต๊ะเรียนให้สะอาดเรียบร้อยเสมอหลังจากที่เลิกเรียน (PO1)	3.05	0.90	29.61	1.74	-0.17
2. ฉันมักลืมหรือไม่ได้ทำตามงานที่ฉันได้จัดไว้สำหรับทำเมื่อตอนเช้าเสมอ (PO2)	3.40	0.99	29.18	0.45	-2.62
3. ฉันไม่สามารถหาสิ่งของจำเป็นสำหรับการเรียนได้ หากว่าโต๊ะจัดของไม่เป็นระเบียบ (PO3)	3.46	1.01	29.42	-0.38	-2.91
4. ฉันคิดว่าการจัดตารางเรียนหรือตารางทำงานเป็นเรื่องที่เสียเวลา (PO4)	3.36	0.97	28.75	1.14	-2.27
5. ทุกวันนี้ฉันไม่สามารถคาดการณ์เวลาสำหรับวางแผนหรือจัดการการเรียนได้เลย (PO5)	3.46	0.93	26.94	1.23	-2.40
6. เมื่อฉันไม่มีระเบียบ ฉันสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่คาดไม่ถึงให้ขึ้นได้ (PO6)	3.07	0.96	31.14	2.46	-1.21
7. ฉันไม่สามารถทำงานออกมาได้ดี หากว่าไม่ได้มีการวางแผนงานก่อน (PO7)	3.35	0.94	27.97	1.03	-1.70
การรับรู้การควบคุมเวลา (Perceived control of time)	3.40	0.79	23.15	0.11	0.16
1. ฉันคาดการณ์เวลาที่ต้องใช้ในการทำงานให้แล้วเสร็จจนเกินไป (PCT1)	3.42	0.99	29.06	0.98	-3.26
2. ฉันใช้เวลาว่างกับงานที่ไม่สำคัญ (PCT2)	3.50	1.02	29.11	-0.49	-3.08
3. ฉันรู้สึกยากลำบากในการทำตามตารางที่กำหนด เพราะคนอื่นมักพาฉันไม่ให้ทำงาน (PCT3)	3.36	0.93	27.80	0.80	-1.98

ตัวแปร	M	SD	CV%	Z _{Skewness}	Z _{Kurtosis}
4. ฉันพบว่าตัวเองผัดวันประกันพรุ่งกับงานที่ฉันไม่ชอบ แม้ว่าป็นงานก็ต้องทำให้สำเร็จก็ตาม (PCT4)	3.33	0.92	27.69	1.57	-2.19
5. ฉันมักใช้เวลากับการเล่นโซเชียลมีเดีย จนเกือบไม่สามารถทำงานให้เสร็จทันกำหนดส่ง (PCT5)	3.37	0.92	27.36	1.33	-2.18
รวม	3.33	0.59	17.72	.16	-.12

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นถึงค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ศึกษา โดยพบว่ามีค่าเฉลี่ยด้วยภาพรวมเท่ากับ 3.33 (SD = 0.59) อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกแต่ละด้านพบว่า การรับรู้การควบคุมเวลา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาเป็น การตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ ความชอบในการมีระเบียบ และกลไกของการบริหารเวลา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 3.32 3.31 และ 3.29 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษา

การศึกษาความเบ้ความโด่งของข้อมูล จาก Kline (2023) ที่ระบุว่าคุณค่า $Z_{Skewness} < 3$ และ $Z_{Kurtosis} < 10$ (รายละเอียดดังตารางที่ 2) แต่มีข้อมูลบางข้อมีค่า $Z_{Skewness}$ เกิน 3 ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่อย่างไรก็ตาม Hair Jr, J. F., et al. (2019) มีการระบุเพิ่มเติมว่าหากว่ามีการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 200 คน การดูค่า Normality ของข้อมูลอาจไม่จำเป็นหรือมีความสำคัญ ผลการวิเคราะห์ ค่า KMO = .88, Bartlett's Test of Sphericity = 8599.73, $p < .01$ (Hair Jr, J. F., et al., 2019) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีความเหมาะสมสำหรับนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันต่อไปได้ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหลักที่ศึกษาอยู่ระหว่าง .37 ถึง .73 (ตารางที่ 3) ซึ่งเป็นไปตาม Hair Jr, J. F., et al. (2019) ที่ระบุว่าตัวแปรไม่มีความมีความสัมพันธ์กันสูงหรือ เกิน .80

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการบริหารจัดการเวลา

	SGP	MTM	PO	PCT
SGP	1.00			
MTM	.45**	1.00		
PO	.73**	.39**	1.00	
PCT	.68**	.37**	.56**	1.00

* หมายเหตุ: SGP: การตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ, MTM: กลไกของการบริหารเวลา, PO: ความชอบในการมีระเบียบ, PCT: การรับรู้การควบคุมเวลา

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน

ตัวแปร	β				SE	t	r ²
	SGP	MTM	PO	PCT			
SGP1	.58**				-	-	.34
SGP2	.74**				.05	14.51	.54
SGP3	.81**				.05	15.65	.66
SGP4	.82**				.05	17.07	.67
SGP5	.86**				.05	17.51	.74
SGP6	.58**				.03	18.12	.34
MTM1		.55**			-	-	.30
MTM2		.87**			.06	13.19	.75
MTM3		.62**			.05	11.55	.38
MTM4		.82**			.05	14.11	.67
MTM5		.97**			.06	14.37	.94
MTM6		.49**			.05	9.56	.24
MTM7		.46**			.05	9.09	.21
PO1			.49**		-	-	.24
PO2			.81**		.06	12.60	.66

ตัวแปร	β				SE	t	r^2
	SGP	MTM	PO	PCT			
PO3			.76**		.07	11.61	.58
PO4			.79**		.06	11.97	.63
PO5			.80**		.06	12.05	.63
PO6			.60**		.05	12.28	.36
PO7			.92**		.09	9.20	.84
PCT1				.96**	-	-	.93
PCT2				.72**	.06	11.89	.52
PCT3				.70**	.05	11.89	.49
PCT4				.77**	.05	12.60	.59
PCT5				.75**	.05	12.53	.56
องค์ประกอบหลัก	β	SE	t	R^2			
SGP	.93**	.06	14.93	.86			
MTM	.40**	.06	7.10	.16			
PO	.72**	.07	10.20	.52			
PCT	.82**	.04	18.87	.67			
$\chi^2 = 395.36$, $df = 214$, $\chi^2/df = 1.85$, RMSEA = .04, NFI = .98, NNFI = .99, CFI = .99, GFI = .95							

ผลจากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของการบริหารจัดการเวลา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง $\chi^2 = 395.36$, $df = 214$, $\chi^2/df = 1.85$, RMSEA = .04, NFI = .98, NNFI = .99, CFI = .99, GFI = .95 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของดัชนีความสอดคล้องที่ระบุว่า χ^2/df ควรมีค่าน้อยกว่า 2 ค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า .05 ค่า CFI และ GFI ควรมีค่ามากกว่า .95 (Hair Jr, J. F., et al., 2019)

เมื่อพิจารณาร้านองค์ประกอบหรือรายด้าน พบว่า การตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ (SGP) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาเป็น การรับรู้การควบคุมเวลา (PCT) ความชอบในการมีระเบียบ (PO) และกลไกของการบริหารเวลา (MTM) โดยมีค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบเท่ากับ .93 .82 .72 และ .40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าความแปรปรวนร่วมอยู่ระหว่าง .16 ถึง .86

อภิปรายผล

การศึกษาการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน สามารถทำการอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.33 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษายังมีปัญหาในเรื่องของการจัดการเวลาสำหรับการเรียนของตนเองได้อย่างเหมาะสม ความสอดคล้องกับงานของ Calonia, J. T., et al. (2023) ที่ระบุว่านักศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาของตนเองได้เฉพาะบางเวลา หรืออยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 หรืออาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมบ้างประการอย่างเช่น การผัดวันประกันพรุ่งเป็นต้น ซึ่งทำให้ไม่สามารถจัดการกับเวลาในการเรียนได้ เนื่องด้วยประมาณร้อยละ 70 ของนักเรียนมักประสบกับปัญหานี้ (Moonaghi, H. K. & Beydokhti, T. B, 2017) การที่นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของการบริหารจัดการเวลาในระดับปานกลาง เพียงเพราะว่าบางที่ เขาอาจยังต้องการจัดระเบียบการจัดการเวลาของตนเอง แต่พวกเขายังไม่รู้ถึงวิธีหรือกลยุทธ์ที่จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ (Adams, R. V. & Blair, E, 2019)

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่า $KMO = .88$, Bartlett's Test of Sphericity = 8599.73, $p < .01$ ซึ่งแสดงว่ามีความสัมพันธ์เพียงพอระหว่างตัวแปรเพื่อดำเนินการต่อ (Hair, Jr., J. F., et al., 2019) นอกจากนี้ยังมีค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูล $\chi^2 = 395.36$, $df = 214$, $\chi^2/df = 1.85$, $RMSEA = .04$, $NFI = .98$, $NNFI = .99$, $CFI = .99$, $GFI = .95$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของดัชนีความสอดคล้องที่ระบุว่า χ^2/df ควรมีค่าน้อยกว่า 2 ค่า $RMSEA$ มีค่าน้อยกว่า .05 ค่า CFI และ GFI ควรมีค่ามากกว่า .95 (Hair, Jr., J. F., et al., 2019) แม้ว่าจะมีค่า p -value ที่อาจการกำหนดควรมีค่ามากกว่า .05 แต่ Hair, Jr., J. F., et al. (2019) ก็ได้มีการระบุเพิ่มเติมว่าหากว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามากพอ ร่วมกับจำนวนกลุ่มย่อย การตรวจสอบ p -value อาจไม่มีความสำคัญ ซึ่งผลการศึกษาที่ยังสอดคล้องกับแนวคิดเดิมของ Mocan, T. H., et al. (1990) ที่ระบุถึงการแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ การตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ กลไกของการบริหารเวลา ความชอบในการมีระเบียบ และการรับรู้การควบคุมเวลา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้สรุปให้เห็นถึงระดับของการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีว่ายังอยู่ในระดับปานกลาง และผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการบริหารจัดการเวลาที่แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบคือ การตั้งเป้าหมายและการจัดลำดับความสำคัญ กลไกของการบริหารเวลา ความชอบในการมีระเบียบ และการรับรู้การควบคุมเวลา ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย 1.1 สถาบันการศึกษา หรืออาจารย์สามารถนำแบบประเมินการบริหารจัดการเวลานี้เพื่อนำไปทำการประเมินนักศึกษาเพื่อให้ทราบถึงระดับการบริหารเวลาของนักศึกษาได้ **2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีค่าเฉลี่ยของการบริหารจัดการเวลาในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการศึกษาหรือพัฒนาเป็นวิธีการในการช่วยอบรมหรือฝึกให้นักศึกษารู้จักทักษะการบริหารจัดการเวลา เพื่อให้สามารถใช้เวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ปนัดดา กองมนต์ และณัฐกานต์ ประจัญบาน. (2566). การสร้างแบบวัดการบริหารจัดการเวลา (Time Management: TM) สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา. *Journal of Modern Learning Development*, 8(12), 1-17.
- ปริญานุษ วุฒิ ชูประดิษฐ์ และสุภัทร ชูประดิษฐ์. (2565). อิทธิพลของการติดต่อสังคมออนไลน์ต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 36(3), 188-207.
- สัจจาภรณ์ แสนคำ และคณะ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเวลากับความสำเร็จด้านการเรียนของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนานาชาติ. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 16(2), 115-131.
- Adams, R. V., & Blair, E. (2019). Impact of time management behaviors on undergraduate engineering students' performance. *SAGE Open*, 9(1), 2158244018824506.
- Aeon, B., & Aguinis, H. (2017). It's about time: New perspectives and insights on time management. *Academy of management perspectives*, 31(4), 309-330.

- Aeon, B., et al. (2021). Does time management work? A meta-analysis. *PloS one*, 16(1), e0245066.
- Alghaswyneh, O. F. M., & Basri, W. S. (2015). The role of time management and its impact on students' academic achievement a case (Students at Northern Borders University). *International Research Journal of Finance and Economics*, 136, 117-125.
- Britton, B. K., & Tesser, A. (1991). Effects of time-management practices on college grades. *Journal of educational psychology*, 83(3), 405-410.
- Calonia, J. T., et al. (2023). Time Management and Academic Achievement: Examining the Roles of Prioritization, Procrastination and Socialization. *Online Submission*, 8(6), 766-775.
- Claessens, B. J., et al. (2007). A review of the time management literature. *Personnel review*, 36(2), 255-276.
- Edmonds, W. A, & Kennedy, T. D. (2017). *An Applied Guide to Research Designs* (2nd ed.). California: Sage Publications, Inc.
- Hair Jr., J. F., et al. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Hampshire: Cengage Learning EMEA.
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modelling*. New York: Guilford publications.
- Lay, C. H., & Schouwenburg, H. C. (1993). Trait procrastination, time management. *Journal of social Behavior and personality*, 8(4), 647-662.
- Macan, T. H., et al. (1990). College Students' Time Management: Correlations with Academic Performance and Stress. *Journal of Educational Psychology*, 82(4), 760-768.
- Moonaghi, H. K., & Beydokhti, T. B. (2017). Academic procrastination and its characteristics: a narrative review. *Future of medical education journal*, 7(2).

Razali, S. N. A. M., et al. (2018). The impact of time management on students' academic achievement. *Journal of Physics: Conference Series*, 995(2018), 012042.

Trueman, M., & Hartley, J. (1996). A comparison between the time-management skills and academic performance of mature and traditional-entry university students. *Higher education*, 32(2), 199-215.

บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอเมืองคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*

ROLE OF SUBDISTRICT CHIEF AND VILLAGE HEADMEN IN PERFORMING THEIR DUTIES IN TAMBON KHLONG SI, MUEANG KHLONG LUANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน¹, ธนกฤต โพธิ์เงิน², สุทินันท์ สุวรรณวิจิตร³,
ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง⁴ และ ชนิสรา ผาสุก⁵

Karunluck Bahalayodhin¹, Thanakrit Phoengurn², Suthinan Suwanvijitr³,
Paithoon Bhothisawang⁴ and Chanisra Parsook⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: raungdech122@gmail.com

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 21 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ 2) เปรียบเทียบบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน กรอบแนวคิดใช้แนวคิดของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 ประชากรได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน

Citation:

* การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน, ธนกฤต โพธิ์เงิน, สุทินันท์ สุวรรณวิจิตร, ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง และ ชนิสรา ผาสุก. (2568).

บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอเมืองคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 91-112.

Karunluck Bahalayodhin, Thanakrit Phoengurn, Suthinan Suwanvijitr, Paithoon Bhothisawang and Chanisra Parsook. (2025). Role Of Subdistrict Chief And Village Headmen In Performing Their Duties In Tambon Khlong Si, Mueang Khlong Luang District, Pathum Thani Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 91-112.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

20,916 คน นำมาคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกนได้จำนวน 377 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำงานทะเบียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน, การปฏิบัติหน้าที่, ตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the level of the role of sub-district chief and village headmen in performing their duties and 2) compare the roles of sub-district chief and village headmen in performing their duties in Tambon Khlong Si, Mueang Khlong Luang District, Pathum Thani Province, classifying personal factors. This study is a mixed methods research. The conceptual framework used in this study was applied from the concept of the Local Government Act of 1914 (B.E. 2457) The population consisted of people living Tambon Khlong Si, Mueang Khlong Luang District, Pathum Thani Province, totaling 20,916 people. The sample size was calculated by using the Krejcie and

Morgan ready-made table method, totaling 377 people. The study instrument used in this study was a 5-rating Likert scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The study results revealed that 1) the level of the role of sub-district chief and village headmen in performing their duties, as a whole, was at a high level. When considered each aspect, the mean scores ranged from highest to lowest, it was found to be at a high level in all 6 aspects namely the aspect of registration work had the highest mean value, followed by the aspect of preventing infectious diseases, the aspect of public welfare, the aspect of reporting to the government, the aspect of keeping the village orderly, and finally, the aspect of exercising administrative authority over the villagers, which has the lowest mean. 2) The results were to compare the roles of sub-district chief and village headmen in performing their duties in Tambon Khlong Si, Mueang Khlong Luang District, Pathum Thani Province, classified by personal factors, found that people with different genders had no different opinions on the roles of sub-district chief and village headmen and in performing their duties. People with different ages, occupations, education levels, and incomes showed different opinions on the roles of village headmen and sub-district headmen in performing their duties, with a statistically significant level of .05.

Keywords: Role of subdistrict chief and village headmen, performance of duties, Tambon Khlong Si, Mueang Khlong Luang District, Pathum Thani Province

บทนำ

การบริหารราชการส่วนภูมิภาคของประเทศไทยมีโครงสร้างที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยเฉพาะในระดับหมู่บ้านซึ่งถือเป็นพื้นฐานของสังคมไทย

นั้น “กำนัน” และ “ผู้ใหญ่บ้าน” เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างนโยบายภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่ การดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่เพียงแต่มีหน้าที่ในเชิงบริหารและปกครองเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงบทบาทในการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชน และดูแลความสงบเรียบร้อยของพื้นที่ (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2561) ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้รับความชอบเห็นหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านไว้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหลายด้าน ได้แก่ ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน เช่น โครงการพัฒนาท้องถิ่น การก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค และกิจกรรมจิตอาสา (พินิจ วงษ์ศิริ, 2553) ด้านการรายงานต่อทางราชการ เป็นการสื่อสารข้อมูลที่สำคัญ เช่น เหตุการณ์ผิดปกติ ความเคลื่อนไหวในพื้นที่ หรือปัญหาสังคม ไปยังหน่วยงานของรัฐเพื่อใช้ในการวางแผนและตัดสินใจ (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2561)

นอกจากนี้ กำนันผู้ใหญ่บ้านยังมีบทบาทใน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและแก้ไขข้อขัดแย้งภายในชุมชน ด้านการจัดทำงานทะเบียน เช่น การแจ้งเกิด แจ้งตาย การย้ายที่อยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีผลต่อสิทธิของประชาชนและการวางแผนจัดสรรงบประมาณภาครัฐ (กรมการปกครอง, 2563) ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ได้แก่ การใช้ดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมายในระดับชุมชน การสั่งการหรือประกาศข้อบังคับท้องถิ่นตามที่กฎหมายอนุญาต และ ด้านการป้องกันโรคติดต่อซึ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของโรค เช่น COVID-19 โดยมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และให้ข้อมูลแก่ประชาชน (จุฑามาศ สายสมร, 2564)

ในพื้นที่ตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นเขตชนเมืองที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีลักษณะประชากรที่หลากหลายทั้งด้านอาชีพ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านใน 6 ด้านดังกล่าว ว่ามีการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในพื้นที่ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ใน ตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เปรียบเทียบบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ใน ตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำเป็นต้องพิจารณาบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติราชการในท้องถิ่น โดยบทบาทเหล่านี้สะท้อนถึงความสามารถในการบริหารจัดการ ความสัมพันธ์กับประชาชน และการทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการจัด

หมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการจัดทำงานทะเบียน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร และด้านการป้องกันโรคติดต่อ

ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านกิจการสาธารณประโยชน์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชน เช่น การประสานงานในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน การซ่อมแซมถนน แหล่งน้ำ และสิ่งสาธารณูปโภคอื่น ๆ ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ (พินิจ วงษ์ศิริ, 2553) ความสามารถในการโน้มน้าวให้ประชาชนมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นหัวใจของการดำเนินงานด้านนี้

ด้านการรายงานต่อทางราชการ การรายงานข้อมูลจากพื้นที่สู่หน่วยงานราชการระดับสูงถือเป็นภารกิจสำคัญของกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะข้อมูลด้านความมั่นคง เหตุการณ์ผิดปกติ หรือสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ความถูกต้องและความรวดเร็วของการรายงานมีผลต่อการตัดสินใจของภาครัฐในระดับนโยบาย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2561) การบันทึกข้อมูลและส่งรายงานตามระยะเวลาที่กำหนดจึงเป็นดัชนีชี้วัดความสามารถในการบริหารพื้นที่

ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย การรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของหมู่บ้านเป็นภารกิจหลักที่สะท้อนถึงความสามารถในการควบคุมและจัดระเบียบชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องมีบทบาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดูแลความสงบ และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวินัยในชุมชน (ธงชัย ศรีสุข, 2562) โดยเฉพาะในเขตที่มีความหลากหลายทางสังคม เช่น ตำบลคลองสี่ ซึ่งมีการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว

ด้านการจัดทำงานทะเบียน งานทะเบียนราษฎรเป็นหน้าที่เชิงเทคนิคที่ต้องใช้ความรอบคอบ ถูกต้อง และเป็นระบบ กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการแจ้งเกิด แจ้งตาย การย้ายถิ่นฐาน และการตรวจสอบข้อมูลประชากร การจัดทำทะเบียนที่ถูกต้องไม่เพียงแต่ส่งผลต่อสิทธิของประชาชนเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการจัดสรรทรัพยากรจากรัฐด้วย (กรมการปกครอง, 2563)

ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ กำนันผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจในการใช้อำนาจปกครองในระดับพื้นที่ เช่น การแจ้งคำสั่งจากส่วนกลาง การบังคับใช้กฎหมายท้องถิ่น หรือการเป็นตัวแทนฝ่ายปกครองในพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ การใช้

อำนาจดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมาย ความยุติธรรม และการยอมรับจากประชาชน (บุญส่ง ชัยสิงห์, 2560)

ด้านการป้องกันโรคติดต่อ บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านการสาธารณสุข โดยเฉพาะการควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ กลายเป็นประเด็นสำคัญในช่วงวิกฤต เช่น การระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมาร่วมมือกับ อสม. และหน่วยงานสาธารณสุขในการให้ข้อมูล การรณรงค์ การเฝ้าระวัง และการควบคุมโรค สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทนี้ในระดับพื้นที่ (จุฑามาศ สายสมร, 2564)

สรุป จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีความหลากหลายและครอบคลุมหน้าที่ที่มีผลต่อชีวิตของประชาชนโดยตรง การดำเนินงานในแต่ละด้านต้องอาศัยทักษะการบริหาร ความเป็นผู้นำ และการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีพลวัตทางสังคมและเศรษฐกิจสูงเช่นตำบลคลองสี่ การศึกษาบทบาทในเชิงลึกจึงช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านและแนวทางในการส่งเสริมบทบาทดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วิจัยเรื่อง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods) วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

1) วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนที่ อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 20,916 คน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี, 2567:1)

2) กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งสิ้น 377 คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเทียบสัดส่วนของ เครจี้และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610)

3) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 5 คน

ข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 5 คน

ผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครอบคลุมตามโครงสร้างของทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว พร้อมทั้งได้ทำการปรับปรุงคำถามให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยคุณลักษณะบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ตามลักษณะตัวแปร คือ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 6 ด้าน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการป้องกันโรคติดต่อ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นอัตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามความคิดเห็น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 6 ด้าน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale)(Likert, R., 1967)

คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามขอข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R. (1967) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นลักษณะเชิงบวก ได้ดังนี้

บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด	5	1
บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่มาก	4	2
บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ปานกลาง	3	3
บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่น้อย	2	4
บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด	1	5

กำหนดวิธีการแปลความหมายของข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยของประชากรและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรและกำหนดความหมายตามขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน	บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 -1.80 หมายถึง	บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง	บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 -3.40 หมายถึง	บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 -4.20 หมายถึง	บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 -5.00 หมายถึง	บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด

การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่า r	ระดับความสัมพันธ์
.90 -1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
.70 -.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50 -.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30 -.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 -.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

เครื่องหมาย +,-หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกทิศทางความสัมพันธ์

เมื่อ r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

เมื่อ r มีเครื่องหมายเป็น - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงข้ามกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือวิจัย

1) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

2) นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามารสร้างเป็นแบบสอบถาม

3) นำเสนอร่างแบบสอบถามให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบ

4) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คุณวุฒิให้คำแนะนำ

5) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านทำการตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าคำถามวัดได้ตรงจุดประสงค์	ได้	+1	คะแนน
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่	ได้	0	คะแนน
ถ้าคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์	ได้	-1	คะแนน

แล้วนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ได้ประเมินมากรองลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1 จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรง (reliability)

6) การนำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับกลุ่มประชาชนในตำบลคลองสามจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .91 ซึ่งมีค่าสูง จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งเอาไว้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ขออนุญาตจัดทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่จะแจกแบบสอบถามคือ ประชาชนในตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 377 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้วิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น โดยวิธีการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3) นำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์เรียบร้อยทำการลงรหัสส่งข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และการทอดแบบสอบถามเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้แต่ละชุด

2) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยเปรียบเทียบ จำแนกตาม อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1.1 สถิติพื้นฐาน 1.2 ค่าร้อยละ 1.3 ค่าเฉลี่ย Mean (X) และ 1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard deviation (S.D.) 2) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2.1 โดยใช้ค่า T-test, F-test (One way Analysis of Variance: ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับของบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 แสดงระดับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการปฏิบัติหน้าที่	X	S.D.	ระดับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต่อการปฏิบัติหน้าที่	ลำดับ
1) กิจการสาธารณประโยชน์	4.0	.82	มาก	1
2) การรายงานต่อทางราชการ	3.8	.71	มาก	2
3) การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	3.3	.62	ปานกลาง	6
4) การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร	3.5	.64	มาก	5
5) การใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร	3.6	.68	มาก	3
6) การป้องกันโรคติดต่อ	3.6	.65	มาก	4

รวม	3.67	.45	มาก

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($X = 3.67$, $S.D. = .45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน ด้านกิจการสาธารณประโยชน์สูงสุด ($X = 4.00$, $S.D. = .82$) รองลงมาการรายงานต่อทางราชการ ($X = 3.80$, $S.D. = .71$) การใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร ($X = 3.60$, $S.D. = .68$) การป้องกันโรคติดต่อ ($X = 3.30$, $S.D. = .65$) ($X = 3.30$, $S.D. = .62$)) การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ($3.50 = .64$) และการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ($3.3 = .62$) อยู่ในระดับปานกลาง

1. ระดับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ

ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ร่วมกิจกรรมพัฒนาสถานที่สำคัญในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เวลาปฏิบัติงานประจำปีสามารถร่วมมือกับราษฎร ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี ร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ และถ้าเกิดเหตุร้าย เช่น ไฟไหม้ เหตุชิงทรัพย์ ช่วยติดตาม หรือช่วยอย่างอื่นโดยเต็มกำลัง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการรายงานต่อทางราชการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ รายงานเหตุการณ์ไม่ปกติในพื้นที่ ของผู้ใหญ่บ้านต่อกำนัน และนายอำเภอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา รายงานความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้านตลอดจนการป้องกันระงับเหตุร้ายต่อกรมการอำเภอ รายงานเรื่องเร่งด่วนหรือเรื่องที่ ราษฎรส่วนมากได้รับความเดือดร้อน จะต้องรายงานทันที และจัดประชุมระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล เพื่อตรวจสอบรายงานประจำและรายงานต่อกรมการอำเภอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ การจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของหมู่บ้าน ให้ถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา การขอความร่วมมือราษฎรในการจัดระเบียบหมู่บ้านให้เรียบร้อย สะอาด การประสานงานและร่วมมือกับแพทย์ประจำตำบลในเรื่อง สุขลักษณะของหมู่บ้าน และประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำในหมู่บ้าน/ ตำบล ในการ ร่วมกันจัดระเบียบหมู่บ้าน/ ตำบลให้เรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการจัดทำงานทะเบียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งเกิด แจ้งตาย และย้ายที่อยู่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในข้อราชการ กฎหมาย ระเบียบแบบแผน แก่ราษฎรสำรวจและจัดทำบัญชีสัตว์พาหนะ ที่ยัง ไม่ได้ทำตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ และเป็นผู้รับรองเกี่ยวกับความประพฤติ และหลักฐานของผู้มี และใช้อาวุธปืน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็น รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก อำนาจความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรใน หมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา รับฟังปัญหาและความเดือดร้อนของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้ง ต่อส่วนราชการของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การแก้ไข ช่วยเหลือ อำนาจความสะดวกแก่ ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อ หรือรับบริการกับส่วน ราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสร้างความสมานฉันท์และความ สามัคคี ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการควบคุมโรคติดต่อ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ และ ระดับปานกลาง 1 ข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และผู้นำในหมู่บ้านเพื่อหา แนวทาง ป้องกันโรคภัยต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ประสานกับโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล, อสมในการจัดหาฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ ซึ่แจ้งทำความเข้าใจแก่ ราษฎรในการหามาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ และ คอยสังเกตและตรวจสอบความเจ็บป่วย ของ ราษฎรที่ผิดปกติ เช่น ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. วิเคราะห์ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานที่ 1 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้, สมมติฐานที่ 2 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้สมมติฐานที่ 3 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้, สมมติฐานที่ 4 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้, สมมติฐานที่ 5 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากผลการศึกษาบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 15 คน สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

1) บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบันบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้นจึงให้ความสำคัญกับกิจการสาธารณประโยชน์ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่ากิจการสาธารณประโยชน์เรียกได้ว่าเป็นบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน และเป็นเรื่องที่สำคัญมาก กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถใช้บทบาท ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ มาปฏิบัติแก่ประชาชน

2) บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการรายงานต่อทางราชการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านการรายงานต่อทางราชการ ในแง่มุมของการที่เข้าไปประสานงานตามหน่วยงานราชการหรือองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการร้องเรียน การขอให้แก้ไข ปัญหาต่างๆ กับเจ้าหน้าที่ หรือนักการเมืองที่ประชาชนสามารถฝากปัญหาหรือข้อเสนอแนะต่างๆ ได้ โดยที่เป็นการประสานงานแบบไม่มีคู่ขัดแย้ง เป็นเพียงการประสานงานต่างๆ เพื่อเรียกร้องความต้องการ หรือทวงถามการทำงานที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

3) บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบัน บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร

มีความสำคัญแต่น้อยกว่าอดีต อย่างไรก็ตามบทบาทด้านนี้กำหนดให้ผู้นำหมู่บ้านก็ต้องนำมาปฏิบัติให้เป็นตามที่กฎหมายกำหนด

4) บทบาทกำหนดผู้นำหมู่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการป้องกันโรคติดต่อ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบัน บทบาทกำหนดผู้นำหมู่บ้าน ด้านการป้องกันโรคติดต่อมีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่มากในเรื่องของการสำรวจ และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่

5) บทบาทกำหนดผู้นำหมู่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบัน บทบาทกำหนดผู้นำหมู่บ้าน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรมีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อกำหนดผู้นำหมู่บ้านได้รับข้อมูลข่าวสารทางราชการมาแล้ว ก็จะนำข้อมูลข่าวสารนั้นๆ ไปแจ้งกับ ส่วนท้องถิ่นเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่อไปเป็นการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรที่นิยมปฏิบัติในปัจจุบัน

6) บทบาทกำหนดผู้นำหมู่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบัน บทบาทกำหนดผู้นำหมู่บ้าน ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะความเจริญที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นกำหนดผู้นำ จะต้องใช้ความสามารถเป็นอย่างมากในการประสานงานกับส่วนงานต่างๆ ในพื้นที่ปกครอง

อภิปรายผล

1. ระดับของบทบาทกำหนดผู้นำหมู่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ใน ตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา 2) ด้านการรายงานต่อทางราชการ 3) ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร 4) ด้านการป้องกันโรคติดต่อ และ 5) ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในจำนวน

ระดับมาก และการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย อยู่ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าส่วนใหญ่บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านมุ่งเน้นในส่วนของการรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนของชาวบ้านไปแจ้งต่อส่วนราชการเพื่อให้แก้ไขเพราะบางเรื่องกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถนำเดินการแก้ไขได้เพราะเกินอำนาจหน้าที่ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ อภินันท์ คำเจริญ (2559) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ในเขตพื้นที่อำเภออุทุมพร และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรีผลการวิจัย พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภออุทุมพร และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ด้านการใช้อำนาจหน้าที่ปกครองด้านการรายงานต่อทางราชการ ด้านการป้องกันโรคติดต่อ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านการจัดทำงานทะเบียน และ ด้านที่เกี่ยวข้องด้วยความอาญา ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบระดับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า

2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ อุเทน แจ้งสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลนาบึง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ เณลิ้ม รุ่งตรานนท์ (2552) ศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่

กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ อุเทน แจ่มสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลนายาง อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี

2.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวม แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ อุเทน แจ่มสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลนายาง อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี

2.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวม แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลงานศึกษาของ เฉลิม รุ่งทรานนท์ (2552) ศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอลำดวน จังหวัดเชียงใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ใน ตำบลคลองสี่ อำเภอลำดวน จังหวัดปทุมธานี โดยมีบทบาทที่กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องนำมาปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เช่น ด้านกิจการสาธารณประโยชน์สูงสุดรองลงมาการรายงานต่อทางราชการ การใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎร การป้องกันโรคติดต่อ การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร และการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ปัจจุบันพื้นที่คลองสี่ อำเภอลำดวน มีความเจริญมากขึ้น ดังนั้นบทบาทด้านการจัดการหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยจึงเป็นบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ ลดลงเพราะมีหมู่บ้านจัดสรร คอยดูแลในแต่ละหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมืองต่อการปฏิบัติหน้าที่ใน ตำบลคลองสี่ อำเภอลำดวน จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมยังต่ำสมควรได้รับการเพิ่มเติม ดังนี้

1) กำนันผู้ใหญ่บ้านควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลคลองสี่ อำเภอลำดวน จังหวัดปทุมธานี ต้องจัดกิจกรรมเป็นหมู่คณะ

เช่น การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ โยคะ รำไทยและ พบปะสังสรรค์ในตำบล กิจกรรมกีฬาผู้สูงวัย

2) กำหนดผู้ใหญ่บ้านควรจะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรของกำนันผู้ใหญ่บ้านในตำบล และศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบล

3) กำหนดผู้ใหญ่บ้านควรจะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนารายได้ของ ประชาชนในตำบล เช่น การตั้งกลุ่มช่างฝีมือท้องถิ่น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ใน ตำบลคลองสีอำเภอลองหลวง จังหวัดพทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติดังนี้

1) จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมสาธารณะประโยชน์เป็นบทบาทที่กำนันผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติมาก ดังนั้น ควรกำหนด กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ที่ดีให้มากขึ้น

2) จากผลการวิจัยพบว่า การรายงานต่อทางราชการเป็นบทบาทที่กำนันผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติมากควรประชาสัมพันธ์ประชาชนให้ทราบถึงสิทธิว่าถ้ามีปัญหาข้อคำถาม เรื่องร้องเรียนต่อทางราชการสามารถบอกผ่านมายังกำนันผู้ใหญ่บ้านได้

3) จากผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรเป็นบทบาทที่กำนันผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติมาก ควรมีการอบรมการใช้อำนาจอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยจรรยาบรรณ

4) จากผลการวิจัยพบว่า การป้องกันโรคติดต่อเป็นบทบาทที่กำนันผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติมาก ดังนั้นควรจัดให้มีการอบรมการป้องกันโรคติดต่อ ภายในตำบล

5) จากผลการวิจัยพบว่า การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎรเป็นบทบาทที่กำนันผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติมาก ดังนั้น ควรจัดให้มีศูนย์กลางการกระจายข่าวสารและประชาสัมพันธ์ แต่ละหมู่บ้าน

6) จากผลการวิจัยพบว่า การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นบทบาทที่กำนันผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติระดับปานกลาง ดังนั้น ควรเน้นให้มีโครงการเกี่ยวกับการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการปฏิบัติหน้าที่ใน ตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและโลกยุคใหม่ให้กับ กำนันผู้ใหญ่บ้านในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และควรเพิ่ม หรือเปลี่ยน พื้นที่ในการวิจัย

2) ควรศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ ให้กับกำนันผู้ใหญ่บ้านในตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และควรเพิ่มตัวแปรในการวิจัย

3) ควรศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการท้องถิ่นเพื่อนำมา ปรับใช้ในตำบลของตน ควรเพิ่มเทคนิคและสถิติในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2563). รายงานประจำปีกรมการปกครอง 2563. กระทรวงมหาดไทย. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2545). คู่มือการปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาธิตศึกษาดินแดน.

_____. (2554). อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

จุฑามาศ สายสมร. (2564). บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันโรคติดต่อในชุมชน: กรณีศึกษาช่วงการระบาดของโควิด-19. วารสารการบริหารและพัฒนานโยบายสาธารณะ, 6(1), 88-101.

เฉลิม รุ่งทรานนท์. (2552). ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

บุญส่ง ชัยสิงห์. (2560). อำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในท้องถิ่นชนบทไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 43(3), 27-40.

- ธงชัย ศรีสุข. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ใหญ่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12(2), 45-58.
- พินิจ วงษ์ศิริ. (2553). บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในยุคของการกระจายอำนาจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ พรหมสาส์น. (2538). แนวทางการปรับปรุงการบริหารราชการส่วนภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร: เทศาภิบาล.
- สุริยะ วิริยะสวัสดิ์. (2552). บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านท่ามกลางสังคมไทยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน. วารสารกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. 62,(3). 11-15.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อภิรักษ์ คำเจริญ. (2559). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ในเขตพื้นที่อำเภออุทุมพรพิสัย และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา มิถุนายน 2559.
- อุเทน แจ่มสุวรรณ. (2553). ทักษะของประชาชนต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลนาอาจ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี, (2567). เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2567. จาก <http://pathumpao.go.th/uploads/2025/01/>
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 607 – 610.

Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale, in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน มัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก*

GUIDELINES FOR DEVELOPING INNOVATIVE LEARNING MANAGEMENT FOR TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS, PHITSANULOK PROVINCE

อดิศักดิ์ จันทะคุณ¹ และ จิติมา วรณศรี²

Adisak Janthakhun¹ and Jitima Wannasri²

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻²Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

Corresponding Author's Email: adisakj66@nu.ac.th

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 2 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 4 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 2 May 2025; Accepted 4 May 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 306 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก และแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

Citation:

* อดิศักดิ์ จันทะคุณ และ จิติมา วรณศรี. (2568). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 113-131.

Adisak Janthakhun and Jitima Wannasri. (2025). Guidelines For Developing Innovative Learning Management For Teachers In Secondary Schools, Phitsanulok Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 113-131.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม มีระดับการพัฒนานวัตกรรมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการติดตามผลการใช้นวัตกรรม

2) การศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 15 แนวทาง

คำสำคัญ: การพัฒนานวัตกรรม, นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้, แนวทางการพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the state of learning management innovation development among teachers in secondary schools in Phitsanulok Province, and 2) explore guidelines for developing learning management innovations among teachers in secondary schools in Phitsanulok Province. This study employed both quantitative and qualitative research methodologies. The sample consisted of 306 teachers selected through stratified random sampling, and 3 experts selected through purposive sampling. The research instruments included a questionnaire on the state of learning management innovation development among teachers in secondary schools in Phitsanulok Province and an interview form concerning guidelines for developing learning management innovations among teachers in secondary schools in Phitsanulok Province. Data were analyzed using basic statistics, including mean and standard deviation, as well as content analysis.

The research findings revealed that:

1) Regarding the state of learning management innovation development among teachers in secondary schools in Phitsanulok Province, the aspect of

creating innovation value had the highest level of innovation development, followed by the aspect of monitoring innovation implementation.

2) The study identified 15 guidelines for developing learning management innovations among teachers in secondary schools in Phitsanulok Province.

Keywords: Innovation Development, Learning Management Innovation, Development Guidelines

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565-2570) อยู่ในหัวเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจมีความเข้มข้น และการพัฒนาเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวขนานใหญ่โดยเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนาดใหญ่เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ รวมทั้งเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในเวทีโลก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) รายงานว่าผลการประเมิน PISA 2015 คะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติทุกวิชา โดยประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 55 ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างขีดได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ สอดคล้องกับจักรกริช สันซัง (2568) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาจนกระทั่งถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าทักษะที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลประการหนึ่งคือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมนานาชาติ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ แต่ยังคงประสบปัญหาในด้านคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ประกอบด้วย (1) เป็นผู้เรียนรู้เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี (2) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน และ (3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเพื่อสันติสุข การศึกษา 4.0 จึงไม่เพียงต้องเท่าทันการเปลี่ยนแปลง แต่ต้องสร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ เศรษฐกิจและสังคมด้วย โดยการสร้างผู้เรียนที่เป็นผู้ผลิตหรือสร้างนวัตกรรม สามารถสร้าง ผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่มีคุณภาพสูงและมีมูลค่าสูงทางเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการพัฒนาและ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศชาติในอนาคต ดังนั้นการศึกษา 4.0 (The Fourth Education) จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากระบบการศึกษาเดิมที่มีอยู่เพื่อรองรับความท้าทาย ดังกล่าว ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2563) ชี้ให้เห็นวิกฤตอันเนื่องมาจากการที่คนไทยขาดทักษะใน การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การจัดการศึกษามีลักษณะเป็นการเรียนการสอนแบบบริโภคนิยม ผู้เรียนบริโภคความรู้จากครูโดยขาดการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดความ อ่อนด้อยทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ดังนั้น การศึกษา 4.0 จึงต้องเปลี่ยนจากระบบ บริโภค/ตามอย่างคนอื่น เป็นการสร้างผลผลิตอย่างสร้างสรรค์ มุ่งพัฒนาผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม นวัตกรรมจึงเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาและความเจริญเติบโตขององค์กรให้ประสบ ความสำเร็จ นำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และองค์กรแห่งการเรียนรู้ การสร้าง นวัตกรรมในองค์กรจะสำเร็จได้มีปัจจัยสนับสนุนสำคัญ คือ ทีมผู้บริหารที่เห็นคุณค่าและให้ ความสำคัญต่อการสร้างนวัตกรรม ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้าง นวัตกรรม รวมทั้งปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกน้องหรือทีมงานในองค์กรจากผลการวิจัย ของจักรกริช สันซัง (2568) พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ และสนับสนุน ส่งเสริมการ สร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการบริหารจัดการ สร้างเครือข่าย

ความร่วมมือกับองค์กรด้านเทคโนโลยี มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการฟัง การพูด การสื่อสารสองทาง สร้างความเข้าใจ สร้างแรงจูงใจ และความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น การประชุม แพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของต่อศักดิ์ บุญเสือ เรื่องการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครู โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า การจัดทำและใช้สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญลำดับที่ 4 ในการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ได้แปลงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีโครงการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้ทักษะทางดิจิทัล โดยมีนโยบายและจุดเน้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ให้สถานศึกษาขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย “การใช้พื้นที่เป็นฐาน ใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน” ตามแนวทางการขับเคลื่อน สพม.พิษณุโลก อุตรดิตถ์ พัฒนาวิถีใหม่ ได้วิถียุทธศาสตร์ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาบนฐานข้อมูลสารสนเทศ ที่ถูกต้อง ทันสมัย และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเน้นยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาภายใต้ “โครงการห้องเรียนน่าอยู่ การเรียนรู้ก้าวไกล พัฒนาวิถีใหม่ ได้วิถียุทธศาสตร์” สร้างห้องเรียนคุณภาพที่เสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ บุญเสือ (2568) ที่พบว่า การบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญเรียงลำดับ ดังนี้ (1) การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมทางวิชาการ (2) การบริหารและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (3) การใช้แหล่งเรียนรู้และทรัพยากรทางการศึกษา (4) การจัดทำและใช้สื่อการสอน (5) การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งการใช้พื้นที่เป็นฐานในการพัฒนานั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการ รวมถึงการใช้แหล่งเรียนรู้และทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างห้องเรียนคุณภาพที่เสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างเป็นสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมี

ประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ตามที่จักรกริช สันซัง ได้ศึกษาไว้ คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม และทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยขับเคลื่อนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน จำเป็นต้องใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร การนำนวัตกรรมที่พัฒนาหรือสร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนจะสร้างผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ นำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 306 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนของครูแต่ละโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลกมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และตอนที่ 2 สภาพการพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 ด้าน รวมทั้งสิ้น 26 ข้อ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) อยู่ที่ ระดับ 0.99 จากการนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-Out) กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลกและดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 306 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และ

ร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ 3) แปลความหมายของสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sample) มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ 1) เป็นผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา หรือเป็นศึกษานิเทศก์ ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษาหรือด้านหลักสูตรและการสอน และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน และ 2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาผู้ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ และตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก โดยนำองค์ประกอบ 5 ด้าน มาสร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 ด้าน รวมทั้งสิ้น 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิก่อนสัมภาษณ์ล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามแนวประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ ตามกำหนดการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึกและทำการบันทึกด้วยเครื่องเสียงบันทึก ผู้วิจัยมีวิธีการจัดเก็บและรักษาความลับของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และเงื่อนไข

การเก็บข้อมูล รวมถึงมีการบันทึกคำยินยอม (consent form) ในการบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก คือ 1) นำข้อมูลที่ได้จากวิธีการจดบันทึกและการบันทึกวิดีโอ มาจัดพิมพ์เป็นข้อมูล และ 2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียงแบบพรรณนาแล้วสรุปประเด็นเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 5 ด้าน มีดังนี้

ในภาพรวม พบว่า สภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสำรวจและประเมินข้อมูล อยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการสำรวจและประเมินข้อมูล พบว่า ภาพรวมของสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านการสำรวจและประเมินข้อมูล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูใช้การสัมภาษณ์หรือสอบถามในการเก็บข้อมูลจากนักเรียนและครูที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเพื่อนำมาปรับปรุงคิดหาวิธีพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน

1.2 ด้านการคิดออกแบบสร้างนวัตกรรม พบว่า ภาพรวมของสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านการคิดออกแบบสร้างนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูนำนวัตกรรมที่ออกแบบทดลองใช้กับผู้เรียนก่อนนำไปใช้จริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการและปัญหาของผู้เรียนในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอน

1.3 ด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ พบว่า ภาพรวมของสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติจริงในเนื้อหาที่เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน สอดคล้องกับความต้องการปัญหาของผู้เรียน

1.4 ด้านการติดตามผลการใช้นวัตกรรม พบว่า ภาพรวมของสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านการติดตามผลการใช้นวัตกรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีการประเมินผลลัพธ์หลังการนำนวัตกรรมไปใช้อย่างเป็นระบบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีการรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เรียนเพื่อปรับปรุงการนำนวัตกรรมไปใช้

1.5 ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม พบว่า ภาพรวมของสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้านจากการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูพัฒนานวัตกรรมเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน มีแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

2.1 ด้านการสำรวจและประเมินข้อมูล พบว่า ครูควรฝึกทักษะในการใช้เครื่องมือและเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือทางสถิติในการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เพื่อให้สามารถเข้าใจข้อมูลและนำไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างตรงจุด และผู้บริหารโรงเรียนควรจัดการอบรมและให้การสนับสนุนในการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลแก่ครู โดยการให้ความรู้และเครื่องมือที่จำเป็นในการใช้ข้อมูลจากการสำรวจในการตัดสินใจ และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ เขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนด้านทรัพยากรและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจแก่ครูในพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมหรือการอบรมที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้ครูมีความรู้และเครื่องมือในการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในแต่ละโรงเรียน

2.2 ด้านการคิดออกแบบสร้างนวัตกรรม พบว่า ครูควรฝึกทักษะในการใช้เครื่องมือการประเมินผล เช่น การทำแบบสำรวจหรือสัมภาษณ์ เพื่อบรรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของพวกเขา จากนั้นนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์และใช้ในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์และเหมาะสมกับผู้เรียน และผู้บริหารโรงเรียนควรจัดการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เรียน เช่น การใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้กับครูในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน นอกจากนี้เขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการจัดหาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ช่วยในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เช่น การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน เพื่อให้ครูสามารถนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ พบว่า ครูควรศึกษาวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการ (Project-Based Learning) หรือการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและปัญหาของผู้เรียนแต่ละคน และสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารโรงเรียนควรจัดอบรมหรือเวิร์กช็อปเพื่อส่งเสริมให้ครูเข้าใจและเรียนรู้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ เช่น การสอนแบบสร้างสรรค์หรือการสอนที่ใช้การเล่นเกม เพื่อช่วยให้ครูมีความสามารถในการตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนและสามารถเลือกใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสม นอกจากนี้เขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนครูด้วยการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์จากครูในพื้นที่เดียวกันหรือจากครูที่มีความเชี่ยวชาญในเทคนิคการสอนใหม่ ๆ เพื่อให้ครูสามารถนำวิธีการสอนที่เหมาะสมมาปรับใช้ในการเรียนการสอนและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างครบถ้วน

2.4 ด้านการติดตามผลการใช้นวัตกรรม พบว่า ครูควรใช้แบบสำรวจความคิดเห็นหรือการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อเสนอแนะจากผู้เรียนหลังการใช้ นวัตกรรมการสอน โดยนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์และปรับปรุงวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูใช้เครื่องมือที่ง่ายและเข้าถึงได้ในการรวบรวม

ข้อเสนอแนะจากผู้เรียน เช่น แบบฟอร์มออนไลน์ หรือกล่องความคิดเห็น เพื่อให้ครูสามารถรับข้อมูลย้อนกลับจากผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปปรับปรุงนวัตกรรมการสอนได้ นอกจากนี้เขตพื้นที่การศึกษาควรจัดการอบรมหรือเวิร์กช็อปเพื่อแนะนำเทคนิคและเครื่องมือในการรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เรียน เช่น การใช้แอปพลิเคชันหรือระบบดิจิทัลในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ครูสามารถนำข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาปรับปรุงการนำนวัตกรรมการสอนไปใช้ได้ดียิ่งขึ้น

2.5 ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม พบว่า ครูควรศึกษาและทดลองใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ใหม่ ๆ เช่น การใช้แอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล และผู้บริหารโรงเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมที่เน้นการพัฒนาแนวคิดและทักษะในการสร้างนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ เพื่อให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมหรือเทคนิคการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างครูในโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้ครูสามารถเรียนรู้และนำเทคนิคใหม่ ๆ มาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

1.1 การศึกษาสภาพการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม ผลวิจัยพบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนสามารถเห็นผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนจากการนำนวัตกรรมไปใช้จริงในห้องเรียน ทั้งในแง่ของการเพิ่มแรงจูงใจของผู้เรียน การพัฒนาทักษะการคิด และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้ครูตระหนักถึงคุณค่าที่แท้จริงของนวัตกรรม และยอมรับนวัตกรรมเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Everett Rogers (2003) ในทฤษฎีการเผยแพร่วัตกรรม (Diffusion of Innovations) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า

การที่นวัตกรรมจะได้รับการยอมรับและใช้งานอย่างแพร่หลาย จำเป็นต้องมีการ “รับรู้ถึงคุณค่า (Perceived Value)” จากผู้ใช้ หากครูเห็นว่านวัตกรรมสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง จะเกิดความเชื่อมั่นและมีแนวโน้มพัฒนาและปรับใช้นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของถวัลย์ มาศจรัส และ เขาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2547) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและใช้นวัตกรรมทางการศึกษาผ่านเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การนำนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ เช่น นวัตกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีสอน และสื่อเทคโนโลยี ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้น บรรยากาศในห้องเรียนสนุกสนาน ลดเวลาในการสอน และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น นอกจากนี้ ครูที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน มีแนวโน้มที่จะนำและยอมรับนวัตกรรมมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การศึกษาสภาพการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านการสำรวจและประเมินข้อมูล ผลวิจัยพบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความขาดแคลนทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลของครู การขาดเครื่องมือหรือทรัพยากรที่เหมาะสม และการขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาทักษะด้านนี้ของครูในพื้นที่ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ควรมีระเบียบและระบบที่ชัดเจน รวมถึงต้องมีเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับอรุณ จตุผล (2554) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมครูโดยใช้หลักสูตรที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น โดยประเมินจากแผนการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ พบว่าคุณภาพเนื้อหา เทคนิค และการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับดี

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

2.1 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านการสำรวจและประเมินข้อมูล ครูควรได้รับการฝึกฝนการใช้เครื่องมือ

เทคนิค โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเครื่องมือทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากการสำรวจ นำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมและจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง ขณะที่เขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนทรัพยากรและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาทักษะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช (2564) ที่เน้นว่าครูต้องสามารถเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน (2563) ซึ่งพบว่าการพัฒนาทักษะการประเมินและวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหาร มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของครู

2.2 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ด้านการคิดออกแบบสร้างนวัตกรรม ครูควรได้รับการพัฒนาทักษะการใช้เครื่องมือประเมิน เช่น แบบสำรวจและการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของผู้เรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมผ่านการอบรมด้านการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะการใช้เทคนิควิจัยเชิงปฏิบัติการ ขณะเดียวกันเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น แพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2563) ที่เน้นความสำคัญของการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) ที่ชี้ว่าทักษะการวิจัย การใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และการสนับสนุนจากผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ ครูควรศึกษาวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการและการใช้เทคโนโลยี เพื่อปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ผู้บริหารควรจัดอบรมหรือเวิร์กช็อปเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในเทคนิคการสอนใหม่ ๆ เช่น การสอนแบบสร้างสรรค์และการสอนที่ใช้เกม ขณะที่เขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างครู ทั้งนี้นำนวัตกรรมไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2563) ที่เน้นการบูรณาการรูปแบบการสอนที่หลากหลาย และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2562) ที่พบว่าการพัฒนาความรู้ ทักษะ และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของครูส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนวัตกรรมไปใช้ในสถานศึกษาอย่างแท้จริง

2.4 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ด้านการติดตามผลการใช้นวัตกรรม ครูควรใช้แบบสำรวจความคิดเห็น การ

สัมภาษณ์ หรือแบบฟอร์มออนไลน์ เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เรียนหลังการใช้นวัตกรรม และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูใช้เครื่องมือที่เข้าถึงง่าย เช่น แบบฟอร์มออนไลน์หรือกล่องแสดงความคิดเห็น ในขณะที่เขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคและเครื่องมือดิจิทัลสำหรับการเก็บข้อมูลและข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ การติดตามผลการใช้นวัตกรรมเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ จิตระดับ (2564) ที่เน้นความสำคัญของการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงนวัตกรรม และสอดคล้องกับ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2562) ที่พบว่าการติดตามผลอย่างมีประสิทธิภาพต้องใช้เครื่องมือหลากหลายและการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีจากผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด

2.5 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม ครูควรศึกษาและทดลองใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ใหม่ ๆ เช่น แอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรจัดอบรมที่มุ่งพัฒนาแนวคิดและทักษะในการสร้างนวัตกรรมการสอน เพื่อให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมหรือเทคนิคที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ในขณะเดียวกัน เขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างครู เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้เทคนิคใหม่ ๆ ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การสร้างคุณค่าของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครู ผู้บริหาร และเขตพื้นที่การศึกษาในการศึกษา ทดลองใช้เทคโนโลยี พัฒนาทักษะ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2563) ที่ระบุว่า การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ โดยครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะและสร้างชุมชนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีของครู การจัดอบรมและสร้างแรงจูงใจจากผู้บริหาร

และการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนา
นวัตกรรมที่มีคุณค่าและตอบสนองการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ประกอบของการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสำรวจและ
ประเมินข้อมูล องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดออกแบบสร้างนวัตกรรม องค์ประกอบที่ 3 ด้าน
การนำนวัตกรรมไปใช้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการติดตามผลการใช้นวัตกรรม และ
องค์ประกอบที่ 5 ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม และแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการ
จัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 5 แนวทาง ต้องอาศัยความ
ร่วมมือในทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับสถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อ
ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูสามารถพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
เก็บข้อมูลจากครูผู้สอน จำนวน 306 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน
3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการ
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ
ด้านการติดตามผลการใช้นวัตกรรม และได้ศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการ
เรียนรู้ จำนวน 15 แนวทาง โดยการวิจัยได้วิเคราะห์ 5 มิติสำคัญ ได้แก่ ด้านการสำรวจและ
ประเมิน ด้านการคิดออกแบบและสร้างนวัตกรรม ด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ ด้านการติดตาม
ผลการใช้นวัตกรรม และด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการสำรวจและประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูสามารถวิเคราะห์
ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเพื่อนำมาปรับปรุงคิดหาวิธีพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน ดังนั้น

ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาศักยภาพให้กับครูเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาใช้ในการวางแผนและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการคิดออกแบบและสร้างนวัตกรรม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการและปัญหาของผู้เรียนในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นครูผู้สอนควรพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการและปัญหาของผู้เรียนให้ลึกซึ้งมากขึ้น รวมถึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์ผู้เรียนอย่างแท้จริง

3. ด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการปัญหาของผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนควรแสวงหาและทดลองใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ที่หลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ด้านการติดตามผลการใช้นวัตกรรม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีการรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เรียนเพื่อปรับปรุงการนำนวัตกรรมไปใช้ ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดให้มีการสอบถามหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

5. ด้านการสร้างคุณค่าของนวัตกรรม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ผลของการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้แก่เพื่อนครู ดังนั้นครูผู้สอนควรส่งเสริมและเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ และเผยแพร่ผลสำเร็จหรือข้อค้นพบจากการใช้นวัตกรรมให้กับเพื่อนครูในโรงเรียนหรือเครือข่ายวิชาชีพ เพื่อขยายผลและสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างคุณค่าของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อค้นหากลยุทธ์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในบริบทที่มีความแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนในเขตชนบท เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- จักรกริช สันซัง และคณะ. (2568). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในนครศรีธรรมราช. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(2), 284-303.
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 22(2), 1-15.
- ต่อศักดิ์ บุญเสือ และคณะ. (2568). การบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(2), 486-499.
- ถวัลย์ มาตจรัส และชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับและใช้นวัตกรรมทางการศึกษา. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 17(2), 45-60.
- ทิตนา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13(3), 28-42.
- ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับครูในยุคดิจิทัล. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(3), 310-328.
- ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน. (2563). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล: แนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2563). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). การพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(3), 1-15.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: อาร์ แอนด์ ปรีนซ์.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2564). การประเมินและติดตามผลนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการนำนวัตกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 32(1), 1- 20.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). ผลการประเมิน PISA 2015. จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-8/>
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2564). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณ จุติผล. (2554). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 7(2), 85-100.
- Rogers, E. M. (2003). Diffusion of innovations (5th ed.). Free Press.

การพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 *

THE DEVELOPMENT OF LEARNING THROUGH PROJECT-BASED
LEARNING ACTIVITIES ON THE USE OF COMPUTER PROGRAMS FOR
BUSINESS IN THE SCIENCE AND TECHNOLOGY LEARNING AREA,
GRADE 7

ปฎิวัติ บรรจงการ

Patiwat Banjongkan

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: 6604043202010@nmc.ac.th

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่าง
ก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง “การใช้โปรแกรม
คอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ” ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรม
การเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง “การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ” ในกลุ่มสาระการ

Citation:

* ปฏิวัติ บรรจงการ. (2568). การพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม,
3(3), 132-144.

Patiwat Banjongkan. (2025). The Development Of Learning Through Project-Based Learning Activities On
The Use Of Computer Programs For Business In The Science And Technology Learning Area, Grade 7.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 132-144.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

เรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการพัฒนการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การพัฒนการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ต่อการพัฒนการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ โดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: พัฒนาการเรียนรู้, การเรียนรู้แบบโครงงาน, โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการทำธุรกิจ

Abstract

The objectives of this research article are: 1) to compare the academic achievement between pre-learning and post-learning by using project-based learning activities on "Using Computer Programs in Business" in the Science and Technology subject group for Grade 7 students, and 2) to study the students' satisfaction with the learning management by using project-based learning activities on "Using Computer Programs in Business" in the Science and Technology subject group for Grade 7 students. The sample consisted of 20 Grade 7 students selected by simple random sampling. The research instruments included an academic achievement test and a satisfaction questionnaire. The

data analysis statistics included frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that:

1. The learning development plan using project-based learning activities on "Using Computer Programs in Business" in the Science and Technology subject group for Grade 7 students at Piboonprachasarn School showed that post-learning achievement was significantly higher than pre-learning achievement at the .05 level of statistical significance.

2. The overall satisfaction of Grade 7 students at Piboonprachasarn School with the learning development using project-based learning activities on "Using Computer Programs in Business" in the Science and Technology subject group was at a high level.

Keywords: Learning development, project-based learning, computer programs for business

บทนำ

โลกปัจจุบันอยู่ในยุคข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ภายใต้นโยบายการพัฒนาประเทศไทยแลนด์ 4.0 ของรัฐบาล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2562) ต่างเน้นให้การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ การจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบจากการรับรู้เนื้อหาเชิงเดี่ยว เป็นการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Active Learning) และการเรียนรู้ผ่านโครงงาน (Project-Based Learning) เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาได้จริง

งานวิจัยหลายชิ้นชี้ว่า การเรียนการสอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในโรงเรียนหลายแห่งยังใช้วิธีบรรยายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการคิดวิเคราะห์และทำงานเป็นทีม (ลัดดา ภูเกียรติ, 2560: 45–58) และยังพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ เมื่อใช้การจัดการเรียนรู้แบบเดิม ๆ (สุพัตรา แก้วประดับ, 2563)

นอกจากนี้ ครูหลายคนยังขาดทักษะในการออกแบบสื่อและกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ส่งผลให้ไม่บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าพบว่ามีทักษะการทำงานร่วมกันในกลุ่มและการสื่อสารระหว่างสมาชิกต่ำ (ผลสำรวจความพึงพอใจภายในโรงเรียน ปีการศึกษา 2564) นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับกระบวนการวางแผนโครงการ ไม่สามารถกำหนดเป้าหมาย ขอบเขต และเครื่องมือได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการเรียนรู้ผ่านโครงการไม่เต็มที่ ประกอบกับความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการยังอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.2/5.0)

จากสถานการณ์ดังกล่าว งานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงการ เรื่อง “การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ” เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้น ม.1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ผลการวิจัยจะเป็นข้อเสนอเชิงประจักษ์ในการออกแบบกิจกรรมโครงการที่สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียน ช่วยให้ครูมีแนวทางวางแผนสื่อและกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน การคิดวิเคราะห์ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการยกระดับการจัดการศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง “การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ” ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง “การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ” ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 37 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ จำนวน 20 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ จำนวน 11 แผน รวมเวลา 13 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ต่อการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

3.2 สร้างแผนบริหารการสอนเรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม ปรับปรุง แก้ไข และเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มทดลองด้วยแบบทดสอบวัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (1 ชั่วโมง)

4.2 ทำการสอนกลุ่มทดลองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 11 ชั่วโมง

4.3 หลังการทดลองทำการทดสอบกลุ่มทดลองด้วยแบบทดสอบวัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ชุดเดิม (1 ชั่วโมง)

4.4 กลุ่มที่ใช้ในการทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน

4.5 นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานไปวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้ค่าที (t- test แบบ Dependent samples)

5.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์

ผลการวิจัย

1. แผนการพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์สูงกว่า ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่ม ตัวอย่าง	N	คะแนน เต็ม	$\sum x$	$\bar{x}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	P - value
ก่อนเรียน	20	40	435	22.89	2.81	250	3,402	22.938 9*	0.000
หลังเรียน	20	40	685	36.05	2.08				

2. ความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ต่อการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ โครงงาน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
ด้านเนื้อหา	๓.๗๓	๐.๘๙	มาก
ด้านการจัดการเรียนการสอน	๓.๖๑	๐.๙๕	มาก
ด้านการวัดผลประเมินผล	๓.๘๕	๐.๙๕	มาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจารย์ตำรา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและได้ฝึกทักษะกระบวนการทำงานซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง ต้องมีการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ได้อย่างมีระบบและสามารถสรุปเนื้อหาหรือสิ่งที่ศึกษาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นและให้คำปรึกษา แนะนำ ในการปฏิบัติกิจกรรมโครงงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอนจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานสูงขึ้นซึ่งเป็นไปตาม บุชบา บุญชู (2562 : 14) ได้เสนอขั้นตอนวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำเสนอ ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุรุษ แก้วแสนเมือง (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยผลการวิจัยโดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ เรื่องสถิติที่มีผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนบ้านผือพิทยาสรรค์ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 48 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ t – test ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องสถิติและความคิดสร้างสรรค์ สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและเกณฑ์

ร้อยละ 70 ของคะแนนทั้งหมดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง พนารัตน์ กลั่นบุศย์ (2545 : 45) ได้พัฒนาชุดฝึกกิจกรรมฝึกทำโครงการวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองเสม็ด จังหวัดตรัง พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับโครงการวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนหลังการใช้ชุดฝึกการทำโครงการวิทยาศาสตร์ สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญที่สำคัญที่ระดับ .05 และปรียากร ผางแก้ว (2563 : 117) ได้ศึกษาแผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์จากต้นกล้วย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์จากต้นกล้วย มีประสิทธิภาพ 87.84/90.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับร้อยละ 73 ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบโครงการ สามารถช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ รู้จักกระบวนการทำงานและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเป็นอีกวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ มีความรู้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรได้ตั้งเป้าหมายไว้ และที่สำคัญช่วยทำให้การปฏิบัติการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ บังเกิดผลเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นเทคนิคที่จัดให้กับผู้เรียนตามความสนใจ และมีระบบเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องภายใต้การดูแล แนะนำของครู เพื่อเสริมสร้างและก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ

2. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจารย์ตำรา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ทั้งนี้พบว่า นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการมีความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจรองลงมานักเรียนต้องการเรียนรู้แบบโครงการในภาคการศึกษาต่อไป นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการมีความพึงพอใจระดับมาก นักเรียนมีการช่วยเหลือกันในการทำงาน และสามารถนำความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกมาช่วยแก้ปัญหาในการเรียน ทำให้นักเรียนมีบทบาทในการรับผิดชอบ ซึ่งสามารถนำไปให้เกิดประโยชน์กับการเรียนรู้และชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้เป็นข้อยืนยันที่แสดงให้เห็น การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการบรรลุตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุพงษ์ โกษาฤทธิ์ (2561 :n70-75)

ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้ จากแป้งข้าวเหนียว กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแห่ อำเภอเสลภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 22 คน ใช้เวลาทดลอง 14 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.02/88.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 นักเรียนมีผลการประเมินด้านทักษะกระบวนการ คิดเป็นร้อยละ 86.94 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดีมาก นักเรียนมีคะแนนทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการเน้นทักษะกระบวนการอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด ซึ่งศิริลักษณ์ สายเพชร (2559 : 65-66) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องสารรอบตัว กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 คน โรงเรียนบ้านจอมวิทยา อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีประสิทธิภาพ 82.68/80.00 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานอยู่ในระดับมาก และทัศนีย์ อุ่นทานนท์ (2559:104) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน โรงเรียนบ้านทุ่งวัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 4 ผลการศึกษาปรากฏว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา โครงงานกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 87.56/84.44 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 74.21 และนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอยู่ในระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้น ม.1 ที่เรียนด้วยกิจกรรมโครงงานเรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยเฉพาะเนื้อหาที่น่าสนใจและการได้อธิบายหรือถาม

เพื่อนทำให้เข้าใจมากขึ้น นักเรียนยังให้คะแนนดีด้านความร่วมมือกับเพื่อนในการทำงาน โครงการงาน ส่วนกิจกรรมที่สนุกสถานต้นต้นได้คะแนนน้อยที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

ควรพัฒนาเรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจเป็นหลักสูตรให้เป็นสาระท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และบูรณาการในกลุ่มสาระหรือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วยกันได้

1.2 สำหรับครูผู้สอน

ครูผู้สอนควรมีการวิจัยในชั้นเรียนในรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน พัฒนาทักษะรอบด้าน ทั้งทางปัญญา สังคม อารมณ์ และจริยธรรม

1.3 สำหรับนักเรียน

การเปิดใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบโครงการ ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการสอบและในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 สำหรับผู้ปกครอง

ควรสนับสนุนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียน ความสนใจ โดยใช้สื่อที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาการเรียนรู้เรื่อง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการในกลุ่มสาระอื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม

2.2 การพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการทำธุรกิจกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ควรทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบโครงการในเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงการให้แพร่หลาย

2.3 ครูผู้สอนที่สนใจควรมีการเปรียบเทียบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานโดยทำแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ไปเปรียบเทียบกับเนื้อหาเดียวกัน และครั้งเดียวกันเพื่อจะได้ทราบจุดบกพร่องและนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

2.4 ครูผู้สอนที่สนใจควรมีการจัดกิจกรรมฝึกโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานการทำงานโดยวิธีบูรณาการในกลุ่มสาระหรือระหว่างกลุ่มสาระที่มีเนื้อหาสอดคล้องกัน

2.5 ครูผู้สอนที่สนใจควรทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผลของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ ความพึงพอใจ ความรับผิดชอบและความคงทนในการเรียนรู้ ในหน่วยการเรียนรู้และระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุษบา บุญชู. (2562). กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน: บูรณาการทักษะการคิดวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- แก้วแสนเมือง, บุรีช. (2544). ผลการใช้โครงงานคณิตศาสตร์เรื่องสถิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น ม.3. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พนารัตน์ กลั่นบุศย์. (2545). การพัฒนาชุดฝึกกิจกรรมฝึกทำโครงงานวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองเสม็ด จังหวัดตรัง. วารสารการศึกษาและพัฒนา, 3(1), 42–53.
- ปรียากร ผางแก้ว. (2563). การศึกษาแผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์จากต้นกล้วย ชั้น ม.3. ใน รายงานการวิจัย. คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อรุพงษ์ โงษาฤทธิ์. (2561). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากแป้งข้าวเหนียว กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้น ม.1. วารสารวิจัยการศึกษาท้องถิ่น, 5(2), 66–78.
- ศิริลักษณ์ สายเพชร. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องสารรอบตัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการศึกษาปฐมวัย, 7(1), 60–70.

- ทัศนีย์ อุ่หนานนท์. (2559). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2560). ปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 12(3), 45–58.
- สุพัตรา แก้วประดับ. (2563). ผลของการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22(2), 113–124.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

การศึกษาระยะเวลาประสิทธิภาพของ Bluestar ในการตรวจหาคราบเลือดที่ถูกทำความสะอาดและปกปิดด้วยสีบนพื้นผิวที่แตกต่างกัน*

STUDY OF BLUESTAR EFFECTIVENESS DURATION IN DETECTING CLEANED AND CONCEALED BLOOD STAINS ON DIFFERENT SURFACES

สุธิดา วงษ์ทิ¹ และ วีรชัย พุทธวงศ์²

Suthida Wongthi¹ and Weerachai Phutdhawong²

¹⁻²สาขานิติวิทยาศาสตร์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹⁻²Forensic Science, Department of Science, Faculty of Science, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author's Email: phutdhawong@gmail.com

วันที่รับบทความ : 23 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 2 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 4 พฤษภาคม 2568

Received 23 April 2025; Revised 2 May 2025; Accepted 4 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบระดับความเข้มของการเรืองแสงจากการตรวจหาคราบเลือดบนพื้นผิวต่างชนิด ได้แก่ อิฐมอญ แผ่นไม้ และอลูมิเนียม และ 2) ศึกษาผลของวิธีการทำความสะอาดคราบเลือด ได้แก่ การใช้น้ำเปล่า สบู่ ผงซักฟอก และน้ำยาล้างห้องน้ำ ก่อนถูกปกปิดด้วยสีของแต่ละพื้นผิวต่อความสามารถในการตรวจหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือพื้นผิวที่ถูกหยดเลือดมนุษย์จำนวน 1.00 มิลลิลิตร จากนั้นทำความสะอาด ทาสีทับ และปล่อยทิ้งไว้เป็นเวลา 10, 20 และ 30 วัน ก่อนทำการตรวจวัดด้วยสารเคมี Bluestar และ Luminol ในห้องมืดสนิท โดยใช้กล้องถ่ายภาพดิจิทัล โปรแกรม Adobe Photoshop และ MATLAB วิเคราะห์ระดับความเข้มของแสงเรืองแสงในรูปแบบ

Citation:

* สุธิดา วงษ์ทิ และ วีรชัย พุทธวงศ์. (2568). การศึกษาระยะเวลาประสิทธิภาพของ Bluestar ในการตรวจหาคราบเลือดที่ถูกทำความสะอาดและปกปิดด้วยสีบนพื้นผิวที่แตกต่างกัน. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 145-166.

Suthida Wongthi and Weerachai Phutdhawong. (2025). Study Of Bluestar Effectiveness Duration In Detecting Cleaned And Concealed Blood Stains On Different Surfaces.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 145-166.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

RGB ใช้สถิติเชิงพรรณนา การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวแปร

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า พื้นผิวอิฐมอญให้ระดับความเข้มของแสงเรืองแสงสูงที่สุด รองลงมาคือแผ่นไม้ และอลูมิเนียมตามลำดับ โดย Bluestar ให้ผลการตรวจพบที่ชัดเจนกว่าสารเคมี Luminol ในทุกชนิดของพื้นผิว โดยเฉพาะเมื่อพื้นผิวมีลักษณะรูพรุน สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า วิธีทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่าให้ผลการเรืองแสงดีที่สุด ในขณะที่การใช้น้ำยาล้างห้องน้ำลดประสิทธิภาพของการตรวจพบอย่างชัดเจน โดยเฉพาะบนพื้นผิวอลูมิเนียมที่ทิ้งไว้ 30 วัน Luminol ไม่สามารถให้ผลเรืองแสงที่ชัดเจนได้ ขณะที่ Bluestar ยังคงสามารถตรวจพบคราบเลือดได้ในระดับที่สูงกว่า

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้สนับสนุนการเลือกใช้ Bluestar ในการตรวจหาคราบเลือดที่ถูกทำความสะอาดและปกปิดด้วยสี โดยเฉพาะในกรณีที่พื้นผิวมีลักษณะรูพรุนหรือมีข้อจำกัดด้านเวลาในการตรวจสอบ นอกจากนี้ยังเน้นย้ำความสำคัญของการควบคุมกระบวนการทำความสะอาดและการเลือกชนิดสารเคมีให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้การตรวจสอบทางนิติวิทยาศาสตร์ในสถานที่เกิดเหตุมีความแม่นยำและเชื่อถือได้ยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: บลูสตาร์, ลูมินอล, การเรืองแสง, วัตถุพยาน

Abstract

This study aimed to 1) compare the luminescence intensity in bloodstain detection on different surface types, including red bricks, wooden panels, and aluminum sheets, and 2) examine the effects of different cleaning methods—plain water, soap, detergent, and toilet cleaner—prior to being concealed with paint on the luminescence intensity of bloodstains. This was an experimental research design. Human blood (1.00 milliliter) was dropped onto each surface, cleaned using one of the four methods, and covered with paint for 10, 20, and 30 days. The bloodstains were then tested using Bluestar and Luminol in complete darkness. A digital camera, Adobe Photoshop, and MATLAB were used to analyze the luminescence intensity in RGB format. Descriptive statistics, mean comparison, and analysis of variance were used to analyze the data.

The results for Objective 1 revealed that red bricks yielded the highest luminescence intensity, followed by wood and aluminum. Bluestar outperformed Luminol across all surface types, especially on porous surfaces. Regarding Objective 2, bloodstains cleaned with plain water produced the highest luminescence, while cleaning with toilet cleaner significantly reduced detection capability—particularly on aluminum surfaces left for 30 days, where Luminol failed to produce visible luminescence. In contrast, Bluestar consistently demonstrated higher luminescence under all experimental conditions.

These findings support the use of Bluestar for enhanced forensic bloodstain detection, especially when dealing with porous surfaces or time-delayed evidence. The study also highlights the importance of choosing appropriate chemical agents and controlling cleaning conditions to improve accuracy and reliability in crime scene investigations.

Keywords: bluestar, luminol, chemoluminescence, evidence

บทนำ

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการก่ออาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง แม้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2564–2566 ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานว่าคดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) ส่งผลให้การนำเทคโนโลยีทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาสนับสนุนกระบวนการสืบสวนสอบสวนมีบทบาทมากขึ้น สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาระบบยุติธรรมและยุทธศาสตร์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2565)

ในกระบวนการสืบสวน วัตถุพยานทางชีวภาพ โดยเฉพาะคราบเลือด มีบทบาทสำคัญในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลผ่านการวิเคราะห์ดีเอ็นเออย่างแม่นยำ (Cox, 1991) อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำผิดมักพยายามลบคราบเลือดด้วยการทำความสะอาดหรือทาสีทับ ส่งผลให้การตรวจพบด้วยวิธีทั่วไปเป็นไปได้ยาก งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น Brenzini และ Pathak (2018) ชี้

ว่า ประสิทธิภาพของสารเคมีในการตรวจสอบคราบเลือดหลังจากถูกทำความสะอาดและปกปิด อาจลดลงหรือคลาดเคลื่อน ขึ้นอยู่กับชนิดของพื้นผิวและระยะเวลาที่ผ่านไป

ในบริบทของประเทศไทย ยังพบข้อจำกัดด้านองค์ความรู้และแนวทางเชิงปฏิบัติในการ ตรวจหาคราบเลือดบนพื้นผิวที่หลากหลาย เช่น ผนังบ้าน เฟอร์นิเจอร์ หรือพื้นผิวของ ยานพาหนะ ซึ่งมักประกอบด้วยวัสดุทั้งที่มีรูพรุนและไม่มีรูพรุน (สำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ, 2565) อีกทั้งยัง ขาดงานวิจัยเชิงปริมาณที่เปรียบเทียบประสิทธิภาพของ Bluestar และ Luminol ในบริบทที่จำลองสถานการณ์จริงหลังการทำความสะอาดด้วยวิธีที่แตกต่างกัน จึงยังไม่อาจสรุปแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเลือกใช้สารเคมีในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน

ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประสิทธิภาพของ Bluestar และ Luminol ในการตรวจหา คราบเลือดบนพื้นผิวจำลอง 3 ประเภท ได้แก่ อิฐมอญ แผ่นไม้ และอลูมิเนียม ภายใต้เงื่อนไข การทำความสะอาดและระยะเวลาการปกปิดด้วยสีที่หลากหลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิง ประจักษ์ในการสนับสนุนการตรวจสอบวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุจริง และส่งเสริมการ เลือกใช้สารเคมีให้เหมาะสมกับลักษณะพื้นผิวและสภาพแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบความเข้มของการเรืองแสงที่เกิดขึ้นกับคราบเลือดบนพื้นผิวต่าง ๆ คือ อิฐมอญ แผ่นไม้ และอลูมิเนียม
2. ศึกษาความเข้มของการเรืองแสงที่เกิดขึ้นกับคราบเลือดหลังจากทำความสะอาด ด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้ ทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่า สบู่ ผงซักฟอก และน้ำยาล้างห้องน้ำ ก่อนที่จะ ถูกปกปิดด้วยสีของแต่ละพื้นผิวต่าง ๆ

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะของพื้นผิวที่ถูกทาสีทับและวิธีการทำความสะอาดคราบเลือด มีผลต่อการ มองเห็นตรวจหาคราบเลือดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
2. ลักษณะระยะเวลาการปกปิดด้วยสีและวิธีตรวจสอบมีผลต่อความเข้มของการเรือง แสงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
3. พื้นผิวและวิธีตรวจสอบมีผลร่วมต่อการตรวจพบคราบเลือดที่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญ

การทบทวนวรรณกรรม

1. วัตถุดิบทางชีวภาพกับการพิสูจน์หลักฐาน

วัตถุดิบทางชีวภาพ เช่น เลือด น้ำลาย เส้นผม และอสุจิ เป็นหลักฐานสำคัญในกระบวนการสืบสวนสอบสวน โดยเฉพาะ เลือด ที่สามารถใช้ตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลผ่านการวิเคราะห์สารพันธุกรรม (DNA) ได้อย่างแม่นยำ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) เลือดมีองค์ประกอบสำคัญคือ ฮีโมโกลบิน (Hemoglobin) ซึ่งมีธาตุเหล็กเป็นส่วนประกอบ ทำให้สามารถทำปฏิกิริยากับสารเรืองแสงได้ แม้มีการพยายามลบคราบด้วยการทำความสะอาดหรือปกปิดพื้นผิวด้วยสี (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2565)

2. สารเคมีที่ใช้ในการตรวจหาคราบเลือด

การทดลองในวิจัยนี้ใช้สารเคมี Bluestar และ Luminol ในการตรวจหาคราบเลือดที่ถูกทำความสะอาดแล้ว ซึ่งสารทั้งสองชนิดมีคุณสมบัติเรืองแสงในที่มืดเมื่อทำปฏิกิริยากับฮีโมโกลบิน โดย Bluestar เป็นสารที่พัฒนาต่อยอดจาก Luminol ให้มีความไวสูงขึ้นและใช้งานสะดวกมากกว่า (Brenzini และ Pathak, 2018)

3. ลักษณะพื้นผิว วัสดุ และผลกระทบต่อการศึกษา

การศึกษานี้เลือกใช้พื้นผิว 3 ประเภทที่จำลองจากของจริง ได้แก่ อิฐมอญ (จำลองผนัง), แผ่นไม้ (จำลองเฟอร์นิเจอร์), และอลูมิเนียม (จำลองพื้นผิวรถยนต์) ซึ่งมีลักษณะต่างกัน ในด้านการดูดซึมและการสะท้อนแสง การทดลองพบว่าพื้นผิวที่มีรูพรุน เช่น อิฐและไม้ มีแนวโน้มตรวจพบคราบเลือดได้ดีกว่าอลูมิเนียม (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2565)

4. วิธีการทำความสะอาดและระยะเวลาการปกปิด

วิธีการทำความสะอาดคราบเลือดส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการตรวจจับคราบเลือดที่ตกค้างบนพื้นผิว โดยเฉพาะเมื่อใช้สารเรืองแสงอย่าง Luminol หรือ Bluestar งานวิจัยของ Tobe et al. (2007) ชี้ให้เห็นว่า การใช้สารทำความสะอาดที่มีความเป็นด่างสูง เช่น ผงซักฟอกหรือน้ำยาล้างห้องน้ำ สามารถยับยั้งหรือทำลายโครงสร้างของฮีโมโกลบินในคราบเลือดได้ ส่งผลให้การเรืองแสงของสารเคมีลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกรณีที่คราบเลือดอยู่บนพื้นผิวเรียบหรือไม่มีรูพรุน เช่น อลูมิเนียม นอกจากนี้ การศึกษาของ de Almeida & de Carvalho (2018) พบว่า ระยะเวลาที่คราบเลือดถูกปกปิดหรือสัมผัสกับสภาพแวดล้อมนานขึ้น เช่น หลังจาก 30 วันขึ้นไป จะทำให้คุณสมบัติในการเรืองแสงของ Luminol ลดลง

โดยเฉพาะหากมีการทำความสะอาดอย่างเข้มข้นหรือปกปิดด้วยสีย้อมอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งการปกปิดด้วยสีจะทำให้การแพร่กระจายของสารเคมีเข้าสู่ชั้นผิวที่มีเลือดยากขึ้น

5. ข้อจำกัดของการใช้ Luminol ต่อการวิเคราะห์ DNA

แม้ Luminol จะเป็นสารเคมีที่มีประสิทธิภาพในการตรวจหาคราบเลือด แต่มีข้อจำกัดสำคัญในบริบทของการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เนื่องจากสาร Luminol อาจส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของสารพันธุกรรม (DNA) หากใช้ในปริมาณมากหรือพ่นซ้ำหลายครั้ง โดยอาจทำให้ความสมบูรณ์ของ DNA ลดลงและมีผลต่อความแม่นยำของการวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไป (Barni et al., 2007; Li et al., 2014) นอกจากนี้ งานวิจัยของ Pang et al. (2016) ยังแนะนำว่า Bluestar อาจเป็นทางเลือกที่มีผลกระทบต่อ DNA น้อยกว่า Luminol ในบางกรณี ซึ่งช่วยให้สามารถตรวจคราบเลือดและวิเคราะห์ DNA ได้ในกระบวนการเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

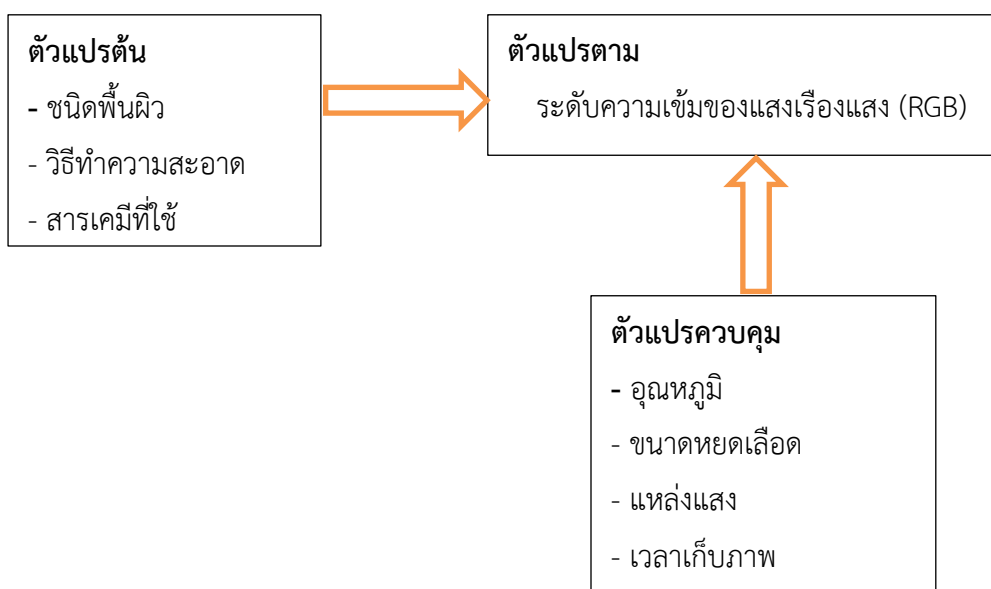
จากการศึกษาและทดลองของผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยด้านพื้นผิว วัสดุ วิธีทำความสะอาด และระยะเวลาการปกปิด ล้วนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการตรวจหาคราบเลือดโดยใช้สารเคมี Bluestar และ Luminol โดย Bluestar ให้ผลการเรืองแสงที่ชัดเจนกว่าในหลากหลายเงื่อนไข การวิจัยนี้จึงมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้เชิงประจักษ์สำหรับงานพิสูจน์หลักฐานในสถานที่เกิดเหตุจริง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย	ตัวแปรศึกษา	สารเคมีใช้	พื้นผิว	ระยะเวลา
Brenzini และ Pathak (2018)	ความไวของสารเคมี	Bluestar, Luminol	ไม่ระบุชัดเจน	ไม่ระบุ
Tobe et al. (2007)	ผลของสารทำความสะอาดต่อการเรืองแสง	Luminol	ไม่ระบุชัดเจน	ไม่ระบุ
de Almeida & de Carvalho (2018)	ผลของระยะเวลาต่อคุณสมบัติการเรืองแสง	Luminol	ไม่ระบุชัดเจน	10, 20, 30 วัน
ผู้วิจัย (บทความนี้)	พื้นผิว, วิธีทำความสะอาด, ระยะเวลาปกปิด	Bluestar, Luminol	อิฐมอญ, แผ่นไม้, อลูมิเนียม	10, 20, 30 วัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของสารเคมี Bluestar ในการตรวจหาคราบเลือดที่ผ่านการทำความสะอาดและปกปิดด้วยสีย้อมพื้นผิวที่แตกต่างกัน ได้แก่ อิฐมอญ แผ่นไม้ และอลูมิเนียม โดยพิจารณาผลของ ชนิดพื้นผิว, วิธีการทำความสะอาด, ระยะเวลาการปกปิดด้วยสี และ ชนิดของสารเคมีที่ใช้ตรวจสอบ ต่อ ระดับความเข้มของการเรืองแสงที่เกิดจากปฏิกิริยาทางเคมี การวิจัยครั้งนี้ใช้การออกแบบทดลองโดยควบคุมตัวแปร และใช้การเปรียบเทียบระดับความเข้มของแสงเรืองแสง (ในหน่วยค่า RGB) จากภาพถ่ายของคราบเลือดหลังการทำความสะอาดและปกปิดตามช่วงเวลา 10, 20 และ 30 วัน โดยมีการควบคุมตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม อุณหภูมิ ขนาดของหยดเลือด และแหล่งแสงระหว่างการถ่ายภาพให้คงที่ตลอดการทดลอง การศึกษาครั้งนี้มีโครงสร้างของตัวแปรวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยออกแบบเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของสารเคมี Bluestar และ Luminol ในการตรวจหาคราบเลือดที่ผ่านการทำ

ความสะอาดและปกปิดด้วยสียบนพื้นผิวที่แตกต่างกัน ได้แก่ อีฐมอญ แผ่นไม้ และอลูมิเนียม ซึ่งเป็นพื้นผิวจำลองที่พบได้บ่อยในสถานที่เกิดเหตุ

1. การเตรียมเลือดตัวอย่าง

เลือดที่ใช้ในงานวิจัยนี้มาจากการบริจาคของมนุษย์ เมื่อได้เลือดตัวอย่างแล้วจะทำการบันทึกเวลาและวันที่ทำการเก็บตัวอย่าง ก่อนดำเนินการเก็บเลือดตัวอย่างต้องมีการเติมสารกันเลือดแข็งลงไปคือ Ethylene Diamine Tetra acetic Acid (EDTA) เพื่อป้องกันการเกิดลิ่มเลือดขณะทำการทดลอง จากนั้นเก็บเลือดตัวอย่างเก็บที่อุณหภูมิ 4 °C ก่อนนำไปทดลอง

2. การเตรียมสารเคมี

การเตรียมสารเคมี Bluestar สำหรับชุดทดสอบคราบเลือดตัวอย่างเป็น Bluestar 1 กล่อง ที่ภายในกล่องประกอบด้วยซองเม็ด Bluestar จำนวน 2 เม็ดต่อซอง ทั้งหมด 4 ซอง ในการเตรียมสารเคมี Bluestar นั้นเริ่มจากการละลายเม็ด Bluestar 1 ซอง ในน้ำกลั่นปริมาตร 125 มิลลิลิตร คนให้เม็ด Bluestar ละลายจนเป็นเนื้อเดียวกันจะได้สารละลาย Bluestar เมื่อเตรียมสารละลาย Bluestar แล้วควรนำไปใช้งานทันทีหรือควรนำไปใช้ภายใน 3 ชั่วโมง หลังจากเตรียมสารละลายเสร็จสิ้น

การเตรียมสารเคมี Luminol สำหรับชุดทดสอบคราบเลือดตัวอย่างจะอาศัยสูตรของ Scottsdale Police Department's Crime Lab โดยการใช้สารเคมี Sodium carbonate 10.00 กรัม และสารเคมี Luminol 0.20 กรัม ละลายในน้ำกลั่นปริมาตร 180 มิลลิลิตร จากนั้นนำสารละลายที่ได้มาผสมกับไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ความเข้มข้น (H₂O₂) 3.00 % ปริมาตร 180 มิลลิลิตร จะได้สารเคมี Luminol เมื่อเตรียมสารเคมี Luminol เสร็จแล้วควรนำไปใช้งานภายใน 3 ชั่วโมง

3. การทดสอบ

นำเลือดตัวอย่างที่เตรียม 1.00 มิลลิลิตร หยดลงบนบริเวณกลางพื้นผิวที่ต้องการศึกษา คือ แผ่นไม้ อะลูมิเนียม และอีฐมอญ ทั้งไว้ 2 นาที จากนั้นทำความสะอาดพื้นผิวที่มีหยดเลือดตัวอย่างด้วยวิธีต่าง ๆ คือ การทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่า สบู่ ผงซักฟอก และน้ำยาล้างห้องน้ำ โดยจะต้องใช้น้ำสะอาดทำความสะอาดก่อนและรองจนกว่าจะแห้ง เมื่อแห้งแล้วให้ทดสอบด้วยสีเฉพาะของแต่ละพื้นผิวและทิ้งไว้ 10 20 และ 30 วัน หลังจากที่ได้ครบระยะเวลา 10 20 และ 30 วัน ให้นำพื้นผิวดังกล่าวมาตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างด้วยวิธี Bluestar และวิธี Luminol ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่มีแสงหรือในห้องมืดสนิท ในการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างทั้ง 3 วิธีดังกล่าวจะอาศัยการฉีดพ่นสารเคมี Bluestar และสารเคมี Luminol ที่เตรียมลงบน

พื้นผิวให้มีความสม่ำเสมอ และสังเกตความเร็วของการเกิดปฏิกิริยาการเรืองแสง ระยะเวลาในการเรืองแสง และความเข้มของการเรืองแสงผ่านกล้องถ่ายภาพดิจิทัล (DSLR)

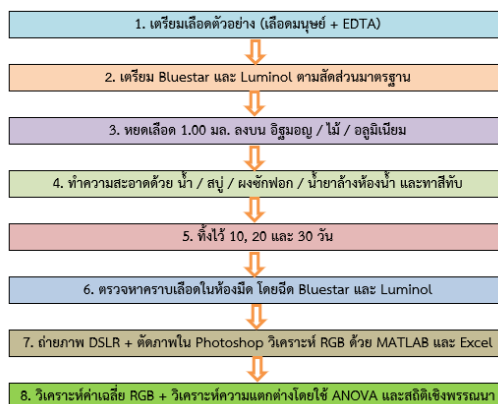
เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการทดลอง ในแต่ละเงื่อนไขของการทำความสะอาด พื้นผิว ระยะเวลา และชนิดของสารเคมีที่ใช้ตรวจหา ได้มีการทดลองซ้ำจำนวน 3 ครั้ง ต่อหนึ่งชุดเงื่อนไข (replication = 3) โดยใช้พื้นผิวที่เตรียมไว้แบบเดียวกันและควบคุมสภาพแวดล้อมให้เหมือนกันทุกประการ จากนั้นนำค่าที่ได้จากการทดลองทั้งสามครั้งมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ผลจะใช้ระดับค่าสีความเข้มของการเกิดปฏิกิริยาการตรวจหาคราบเลือดโดยนำเข้าภาพถ่ายที่ได้มาทำการตัดด้วยโปรแกรม Adobe Photoshop CS6 จากนั้นตัดภาพทุกภาพให้มีความละเอียด 100 x 100 พิกเซล เท่ากันทุกภาพ ทำการบันทึกภาพทุกภาพเป็นนามสกุล .BMP เพื่อจะได้นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าสี RGB ในโปรแกรม MATLAB เมื่อได้เตรียมภาพอ่านเรียบร้อยแล้วจะใช้โปรแกรม Microsoft Excel ช่วยในการแยกเป็นค่าแสงสีต่างๆ คือ สีแดง สีเขียว และสีน้ำเงิน เมื่อได้ระดับค่าสีออกมา ในรูปแบบ RGB แล้วให้นำไปหาค่าเฉลี่ย RGB และจะได้ค่าแทนระดับสีในโหมด RGB ของภาพนั้นๆ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของระดับแสงเรืองแสงระหว่างกลุ่มตัวแปร ได้แก่ วิธีทำความสะอาด ประเภทพื้นผิว ระยะเวลา และชนิดสารเคมี โดยยึดหลักการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยเชิงทดลองที่เหมาะสมกับข้อมูลปริมาณ (สุชานาด จงดีไพบูลย์, 2557; Leekitwatana, 2022)

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการทดลอง

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงการทดลอง (Experimental Desing) เพื่อตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างหลังถูกทำความสะอาดด้วยวิธีต่างๆ และทาสีทับด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar โดยมีการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรทั้งหมด 4 ตัวแปรคือ (1) ประเภทพื้นผิว (2) วิธีทำความสะอาด (3) ระยะเวลาในการทาสีทับ และ (4) วิธีการตรวจหาคราบเลือดที่มีผลต่อการตรวจหาคราบเลือด และการวิเคราะห์ผลจะแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทของพื้นผิว ระยะเวลาการทาสีทับ และวิธีการตรวจหาคราบเลือดด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar ซึ่งเป็นการทดสอบระหว่าง 2 ตัวแปร ในแต่ละสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะพื้นผิวที่ทาสีทับและวิธีการทำความสะอาดคราบเลือดตัวอย่างส่งผลต่อการมองเห็นตรวจหาคราบเลือดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

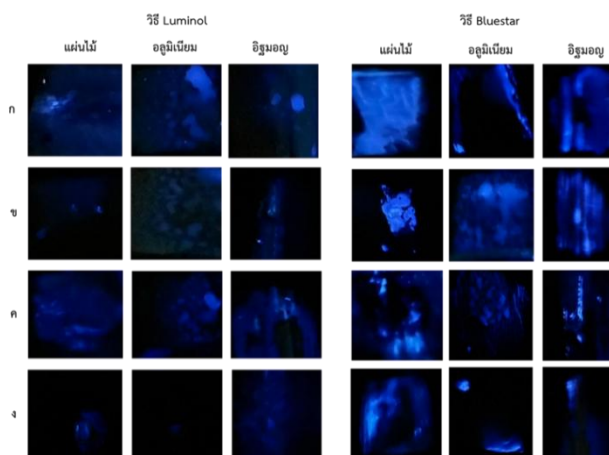
สมมติฐานที่ 2 ลักษณะพื้นผิวที่ทาสีทับและระยะเวลาที่ทาสีทับไว้ส่งผลต่อการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะพื้นผิวและวิธีการตรวจส่งผลต่อการตรวจหาคราบเลือดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

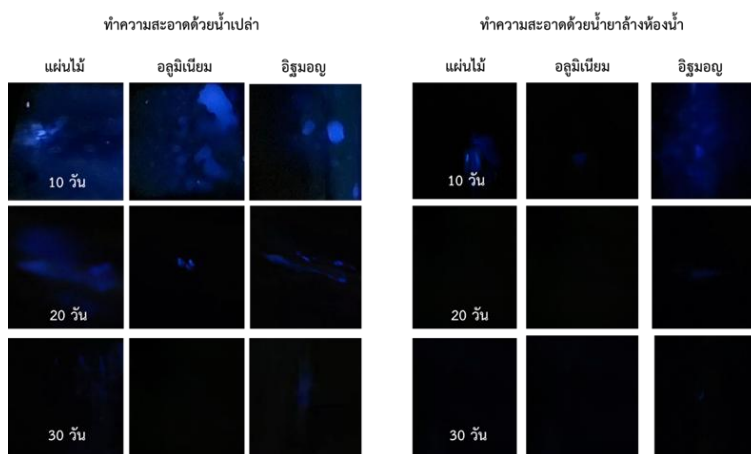
ตอนที่ 1 การตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar

ในการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวที่มีรูพรุนคือ อิฐมอญ แผ่นไม้ และพื้นผิวไม่มีรูพรุนคือ อลูมิเนียมนั้นจะดำเนินการจากการทำความสะอาดเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวหลังจากที่หยดเลือดตัวอย่างบริเวณตรงกลางพื้นผิวนาน 10 นาที ด้วยวิธีแตกต่างกันดังนี้ การใช้น้ำเปล่า สบู่ ผงซักฟอก และน้ำยาล้างห้องน้ำในการทำความสะอาด จากนั้นทาสีของแต่ละพื้นผิวทับลงไปและทิ้งไว้นาน 10 20 และ 30 วัน จากการศึกษาพบว่า การตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar สามารถมองเห็นคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวที่มีและไม่มีรูพรุนแตกต่างกัน รวมถึงความสามารถในการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวที่ต่างชนิดกันจะแตกต่างกันตามวิธีทำความสะอาดที่ต่างกันโดยพื้นผิวที่ไม่มีรูพรุนจะตรวจวัดคราบเลือดได้ยากและไม่มีความชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นผิวที่มีรูพรุน ดังแสดงในรูปที่ 1 ลักษณะของคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวที่ตรวจพบนั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะ

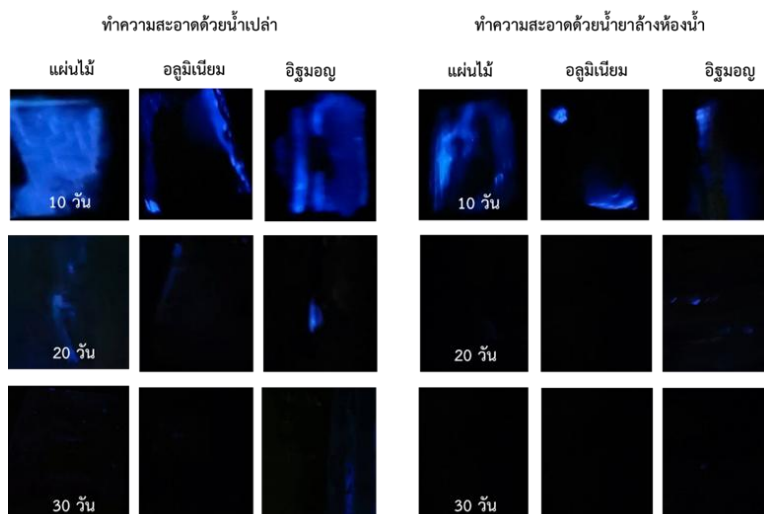
การขจัดในขณะทำความสะอาด การตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างที่ทาสีทับทิ้งไว้นาน 10 20 และ 30 วันด้วยวิธี Bluestar จะแสดงการเรืองแสงได้ดีกว่าวิธี Luminol กล่าวคือ วิธี Bluestar ให้การตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างได้ชัดเจนกว่าวิธี Luminol ดังแสดงในรูปที่ 4-5 และเมื่อพิจารณาการตรวจวัดคราบเลือดบนพื้นผิวชนิดเดียวกันแต่ทำความสะอาดด้วยวิธีที่แตกต่างกันจะพบว่าการใช้น้ำเปล่าในการทำความสะอาดและการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar จะให้การเรืองแสงมากที่สุดแสดงถึงการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างได้ง่าย ในขณะที่การตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างหลังจากทำความสะอาดด้วยน้ำยาล้างห้องน้ำด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar ให้การเรืองแสงน้อยซึ่งอาจบ่งบอกถึงการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างได้ยาก มากไปกว่านั้นที่ระยะเวลาในการทาสีทับทิ้งไว้ หลังจากทำความสะอาดที่ต่างกันจะให้การเรืองแสงที่ต่างกัันดังนี้ ที่ระยะเวลาในการทาสีทับทิ้งไว้สั้น (10 วัน) จะให้การเรืองแสงที่ชัดเจนกว่าระยะเวลาในการทาสีทับทิ้งไว้นาน (20 และ 30 วัน) กล่าวคือการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวจะยากขึ้นเมื่อระยะเวลาในการทาสีทับทิ้งไว้นานขึ้นดังแสดงในรูปที่ 4-5 อย่างไรก็ตามการตรวจวัดคราบเลือดหลังจากทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่าและน้ำยาล้างห้องน้ำและทาสีทับนาน 30 วัน ด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar มองเห็นคราบเลือดบนพื้นผิวได้ยากมากจนไม่สามารถมองเห็นคราบเลือดตัวอย่างได้ (รูปที่3-5)

รูปที่ 3 ตัวอย่างการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวหลังจากถูกทำความสะอาดด้วย (ก) น้ำเปล่า (ข) สบู์ (ค) ผงซักฟอก และ (ง) น้ำยาล้างห้องน้ำและทาสีทับทิ้งไว้นาน 10 วัน ด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar

รูปที่ 4 ตัวอย่างการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวหลังจากถูกทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่าและน้ำยาล้างห้องน้ำและทดสอบทิ้งไว้นาน 10 20 และ 30 วัน ด้วยวิธี Luminol

รูปที่ 5 ตัวอย่างการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวหลังจากถูกทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่าและน้ำยาล้างห้องน้ำและทดสอบทิ้งไว้นาน 10 20 และ 30 วัน ด้วยวิธี Bluestar

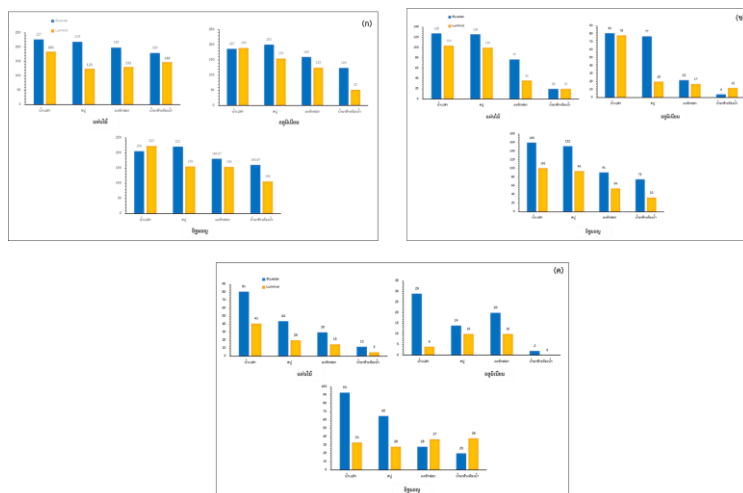
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าแสงสีน้ำเงินของการตรวจวัดคราบเลือดตัวอย่างด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar

ในการวัดค่าแสงสีน้ำเงินของการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar หลังจากทำความสะอาดเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวเมื่อหยดเลือดตัวอย่างบริเวณตรงกลางพื้นผิวนาน 10 นาที ด้วยวิธีแตกต่างกันและทาสีทับลงบนพื้นผิวที่ทำความสะอาดแล้วด้วยสีของแต่ละพื้นผิวพร้อมทั้งไว้นาน 10 20 และ 30 วัน พบว่าค่าแสงสีน้ำเงินที่ได้มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามชนิดของพื้นผิวและวิธีทำความสะอาดดังแสดงในรูปที่ 6 โดยค่าแสงสีน้ำเงินของการตรวจหาคราบเลือดด้วยวิธี Luminol มีค่าต่ำกว่าค่าแสงสีน้ำเงินของการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างด้วยวิธี Bluestar แสดงถึงความสามารถของปฏิกิริยาเรืองแสงที่ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลของการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวด้วยวิธี Luminol ที่ยากกว่าการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิววิธี Bluestar

สมมติฐานที่ 1 รูปที่ 6 แสดงค่าแสงสีน้ำเงินของการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar บนพื้นผิวที่แตกต่างกันตามวิธีทำความสะอาดที่แตกต่างกัน ณ ระยะเวลาที่ทาสีทับทิ้งไว้แตกต่างกัน จะเห็นว่าการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวต่างชนิดกันด้วยวิธีทำความสะอาดที่ต่างกันมีความแตกต่างกันเนื่องจากค่าแสงสีน้ำเงินที่ได้จากการเกิดปฏิกิริยาเรืองแสงมีความแตกต่างกัน โดยค่าแสงสีน้ำเงินที่มากแสดงถึงการเกิดปฏิกิริยาเรืองแสงที่ดีจึงให้ปริมาณแสงสีน้ำเงินหรือแสงสีฟ้ามาก ซึ่งจะสัมพันธ์กับการเรืองแสงที่มองเห็นได้ชัดเจนเช่นเดียวกับการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวต่าง ๆ ที่ดีกว่า (รูปที่ 3-5) เมื่อเปรียบเทียบคราบเลือดตัวอย่างที่ตรวจพบบนพื้นผิวที่มีและไม่มีพรุนคือ อิฐ มอญและอลูมิเนียม ตามลำดับ พบว่าการทำความสะอาดด้วยวิธีที่เหมือนกันจะแสดงค่าแสงสีน้ำเงินที่แตกต่างกันออกไป เช่น การทำความสะอาดพื้นผิวด้วยน้ำเปล่าบนพื้นผิวอิฐมอญจะให้ค่าแสงสีน้ำเงินมากกว่าการทำความสะอาดพื้นผิวด้วยน้ำเปล่าบนพื้นผิวอลูมิเนียมเช่นเดียวกับการทำความสะอาดด้วยสบู่ ผงซักฟอก และน้ำยาล้างห้องน้ำบนพื้นผิวที่มีรูพรุนจะให้ค่าแสงสีน้ำเงินที่สูงกว่าพื้นผิวที่ไม่มีรูพรุน บ่งบอกถึงประสิทธิภาพในการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวที่มีรูพรุนดีกว่าบนพื้นผิวที่ไม่มีรูพรุน สำหรับระยะเวลาในการทาสีทับทิ้งไว้ที่ระยะเวลาแตกต่างกันนั้นจะให้ผลของค่าแสงสีน้ำเงินที่แตกต่างกันด้วย โดยระยะเวลาทาสีทับทิ้งไว้นาน

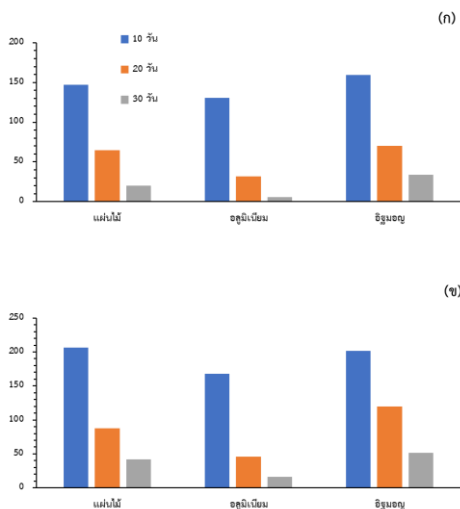
30 วัน จะมีค่าแสงสีน้ำเงินต่ำกว่าระยะเวลาทาสีทับทั้งไว้นาน 20 และ 10 วัน ตามลำดับ (รูปที่ 6) บ่งบอกถึงการตรวจหาคราบเลือดที่ยากกว่านั่นเอง

รูปที่ 6 ค่าแสงสีน้ำเงินของคราบเลือดตัวอย่างที่ตรวจพบหลังจากถูกทำความสะอาดด้วยบนพื้นผิวด้วยวิธีแตกต่างกันและทาสีทับนาน (ก) 10 วัน (ข) 20 วัน และ (ค) 30 วัน โดยใช้วิธี Luminol และวิธี Bluestar

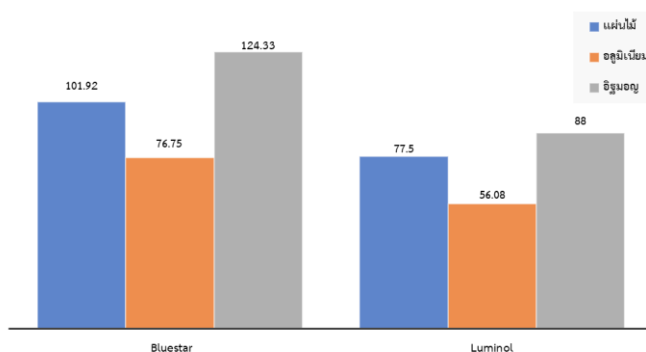
สมมติฐานที่ 2 รูปที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะของพื้นผิวที่ทาสีทับทั้งไว้นาน ระยะเวลาที่แตกต่างกันคือ 10 20 และ 30 วัน จากนั้นตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างด้วยสารเคมี Luminol และสารเคมี Bluestar จากการเปรียบเทียบการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวที่ทาสีทับทั้งไว้นาน ระยะเวลาแตกต่างกันด้วยสารเคมีต่างชนิดกันพบว่าการใช้สารเคมี Luminol และ Bluestar ในการตรวจหาคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวที่มีรูพรุนจะให้ค่าการเรืองแสงสูงกว่าพื้นผิวที่ไม่มีรูพรุน โดยที่ระยะเวลาทาสีทับทั้งไว้นาน 30 วัน จะให้ค่าการเรืองแสงน้อยที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นผิวที่มีรูพรุนสามารถดูดซับเลือดตัวอย่างไว้ในรูพรุนได้แม้ว่าจะถูกทำความสะอาดด้วยการขัดถูเมื่อถูกตรวจสอบด้วยสารเคมีจึงสามารถมองเห็นได้ในตรงกันข้ามกับพื้นผิวที่ไม่มีรูพรุนที่ไม่มีการกักเก็บเลือดตัวอย่าง ดังนั้นเมื่อถูกทำความสะอาดแล้วจึงทำให้เลือดตัวอย่างหลุดออกไปโดยทิ้งร่องรอยไว้เพียงเล็กน้อยถึงน้อยมาก เป็นสาเหตุให้การมองเห็นคราบเลือดตัวอย่างหลังจากตรวจสอบด้วยสารเคมี Luminol และ Bluestar ไม่ชัดเจนมากนักสอดคล้องกับค่าการเรืองแสงที่ได้มีค่าน้อย (รูปที่ 7) อีกทั้ง

ระยะเวลาของการทาสีทับส่งผลต่อค่าการเรืองแสงอย่างเห็นได้ชัดโดยเฉพาะพื้นผิวชนิดอลูมิเนียมที่มีลักษณะพื้นผิวที่ไม่มีรูพรุนทำให้ไม่มีที่ยึดเกาะของเลือด ในขณะที่พื้นผิวที่มีรูพรุนชนิดอิฐมอญแม้ค่าเฉลี่ยของการเรืองแสงจะลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจนเมื่อเวลาผ่านไปแต่ยังมีการเรืองแสงที่มากกว่าอย่างมีนัยสำคัญ

รูปที่ 7 การเปรียบเทียบลักษณะของพื้นผิวที่ทาสีทับ ณ ระยะเวลาที่ทาสีทับทิ้งไว้ แตกต่างกับที่ตรวจด้วยสารเคมี (ก) Luminol และ (ข) Bluestar

สมมติฐานที่ 3 จากการทดลองตรวจหาคราบเลือดบนพื้นผิวด้วยวิธี Luminol จะเห็นว่าการตรวจพบการเรืองแสงมากที่สุดจะเรียงจากมากที่สุดไปน้อยสุดได้แก่ อิฐมอญ แผ่นไม้ และอลูมิเนียม ดังภาพที่ 8

รูปที่ 8 การเปรียบเทียบลักษณะของพื้นผิวที่ทาสีที่ตรวจด้วยวิธีที่แตกต่างกัน

สำหรับการทดลองหาคราบเลือดตัวอย่างบนพื้นผิวด้วยวิธี Bluestar นั้นให้ผลการทดลองเช่นเดียวกับวิธี Luminol คือการตรวจพบการเรืองแสงของคราบเลือดอย่างจากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุดได้แก่ อิฐมอญ แผ่นไม้ และอลูมิเนียม (รูปที่ 8) การทดลองนี้แสดงให้เห็นว่า ยิ่งพื้นผิวที่มีรูพรุนมากยิ่งทำให้โอกาสในการทิ้งร่องรอยสูงเป็นผลให้ค้นหาเป็นไปได้ง่ายและยากที่จะทำลายหลักฐาน

ตารางที่ 2 สรุปค่าความเข้ม RGB เฉลี่ย พร้อมค่า SD และ p-value

พื้นผิว	สารเคมี	ค่าเฉลี่ย RGB	ค่า SD	ค่า p-value
อิฐมอญ	Bluestar	185.3	6.4	0.001
แผ่นไม้	Bluestar	172.6	7.1	0.002
อลูมิเนียม	Bluestar	148.4	5.9	0.005
อิฐมอญ	Luminol	162.8	8.2	0.03
แผ่นไม้	Luminol	150.2	6.7	0.04
อลูมิเนียม	Luminol	135.7	5.5	0.049

จากตารางที่ 2 แสดงค่าความเข้มเฉลี่ยของแสงเรืองแสงในโหมด RGB จากการตรวจหาคราบเลือดด้วยสารเคมี Bluestar และ Luminol บนพื้นผิวที่แตกต่างกัน โดยพบว่า Bluestar ให้ค่าเฉลี่ย RGB สูงกว่าทุกพื้นผิวเมื่อเทียบกับ Luminol ซึ่งบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการเรืองแสงที่ชัดเจนกว่าค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แสดงถึงความสม่ำเสมอของข้อมูล ส่วนค่า p-value ที่น้อยกว่า 0.05 บ่งชี้ว่าความแตกต่างของค่าการเรืองแสงระหว่าง Bluestar และ Luminol มีนัยสำคัญทางสถิติในแต่ละพื้นผิว

สรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบความเข้มของการเรืองแสงที่เกิดขึ้นกับคราบเลือดบนพื้นผิวต่าง ๆ ได้แก่ อิฐมอญ แผ่นไม้ และอลูมิเนียม

ผลการวิจัยพบว่า พื้นผิวอิฐมอญให้ค่าการเรืองแสงเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือแผ่นไม้ และอลูมิเนียม ตามลำดับ โดยสารเคมี Bluestar ให้ค่าความเข้มแสง RGB เฉลี่ยสูงกว่าสารเคมี Luminol อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในทุกประเภทพื้นผิว แสดงให้เห็นว่าพื้นผิวที่มีรูพรุน เช่น อิฐมอญและไม้ มีแนวโน้มตรวจพบคราบเลือดได้ดีกว่าพื้นผิวที่ไม่มีรูพรุน เช่น อลูมิเนียม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความเข้มของการเรืองแสงที่เกิดขึ้นกับคราบเลือดหลังจากทำความสะอาดด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ น้ำเปล่า สบู่ ผงซักฟอก และน้ำยาล้างห้องน้ำ ก่อนที่จะถูกปกปิดด้วยสี

ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า วิธีการทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่าให้ค่าการเรืองแสงสูงสุด รองลงมาคือสบู่ ผงซักฟอก และต่ำที่สุดคือน้ำยาล้างห้องน้ำ โดยเฉพาะบนพื้นผิวอลูมิเนียม เมื่อทำความสะอาดด้วยน้ำยาล้างห้องน้ำและปล่อยให้แห้ง 30 วัน พบว่าคราบเลือดไม่สามารถให้การเรืองแสงที่ชัดเจนได้ด้วยทั้ง Bluestar และ Luminol สอดคล้องกับค่าความเข้ม RGB ที่ต่ำ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

อภิปรายผล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสารเคมี Bluestar และ Luminol ในการตรวจหาคราบเลือดที่หยดลงบนพื้นผิวต่างชนิด ได้แก่ แผ่นไม้ อิฐมอญ และอลูมิเนียม โดยทิ้งไว้ 2 นาฬิกา ก่อนทำความสะอาดด้วยน้ำเปล่า สบู่ ผงซักฟอก และน้ำยาล้างห้องน้ำ แล้วปกปิดด้วยสีเป็นเวลา 10, 20 และ 30 วัน ก่อนนำมาตรวจหาคราบเลือดโดยใช้วิธี Bluestar และ Luminol ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานได้ ดังนี้

1. การศึกษาการตรวจหาคราบเลือดด้วยวิธี Luminol และ Bluestar

จากการทดลองพบว่า พื้นผิวที่มีรูพรุน เช่น แผ่นไม้และอิฐมอญ สามารถตรวจพบคราบเลือดได้ชัดเจนกว่าพื้นผิวที่ไม่มีรูพรุน เช่น อลูมิเนียม โดยเฉพาะเมื่อปกปิดด้วยสีเป็นระยะเวลาไม่เกิน 10 วัน วิธี Bluestar ให้การเรืองแสงชัดเจนกว่า Luminol อย่างไรก็ดี เมื่อปกปิดทิ้งไว้นาน 20–30 วัน ความสามารถในการตรวจพบจะลดลงอย่างชัดเจน โดยเฉพาะ Luminol ที่ตรวจไม่พบการเรืองแสงบนพื้นผิวใดเลยหลัง 30 วัน ซึ่ง สอดคล้องกับ Brenzini & Pathak (2018) ที่ชี้ว่าการทาสีหลายชั้นส่งผลให้การตรวจพบคราบเลือดยากยิ่งขึ้น

2. การเปรียบเทียบลักษณะพื้นผิวและระยะเวลาที่ทาสีทับไว้

การตรวจสอบคราบเลือดจากพื้นผิวที่ปกปิดไว้ในระยะเวลาแตกต่างกันแสดงให้เห็นว่า ระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นมีผลให้ประสิทธิภาพของการตรวจหาคราบเลือดลดลง อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะบนพื้นผิวที่ไม่มีรูพรุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Domala Sai Krishna & Sujayaraj Samuel ที่พบว่า Luminol สามารถตรวจพบคราบเลือดได้ภายใน 15 วันเท่านั้น หลังการทำความสะอาด

3. ลักษณะของพื้นผิวที่ทาสีทับและวิธีการทำความสะอาดคราบเลือด

จากผลการทดลองพบว่า ผงซักฟอก และ น้ำยาล้างห้องน้ำ มีผลในการลบคราบเลือดได้มากที่สุด ส่งผลให้สารเคมีตรวจพบได้น้อย โดยเฉพาะในพื้นที่ผิวอลูมิเนียมที่ไม่มีรูพรุน ซึ่งเมื่อทำความสะอาดด้วยน้ำยาล้างห้องน้ำแล้วตรวจไม่พบการเรืองแสงเลย ในขณะที่พื้นผิวอิฐมอยที่มีรูพรุนยังสามารถตรวจพบได้แม้จะผ่านการทำความสะอาด ผลนี้สอดคล้องกับงานของ Brenzini & Pathak (2018) ซึ่งระบุว่าประเภทของสารทำความสะอาดและลักษณะพื้นผิวมีผลต่อความสามารถในการตรวจสอบด้วยสารเรืองแสงอย่างชัดเจน

4. การเปรียบเทียบลักษณะพื้นผิวและวิธีการตรวจคราบเลือดด้วยวิธี Luminol และวิธี Bluestar

ค่าการเรืองแสงสีน้ำเงินของ Bluestar สูงกว่า Luminol ในทุกเงื่อนไข โดย Bluestar สามารถตรวจจับคราบเลือดได้ดีกว่าในทุกชนิดพื้นผิว โดยเฉพาะพื้นผิวที่มีรูพรุน อย่างไรก็ตาม Luminol และ Bluestar ต่างก็สามารถตรวจพบคราบเลือดได้แม้ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Dilbeck (2006) ที่พบว่าทั้งสองวิธีให้ผลเทียบเท่ากันเมื่อใช้ตรวจคราบเลือดบนพื้นผิวหลากหลายชนิด

ข้อจำกัดทางวิธีวิทยา

แม้ Bluestar จะให้ประสิทธิภาพสูงกว่า Luminol ในการตรวจพบคราบเลือด แต่มีข้อจำกัดที่ควรระวัง เช่น เมื่อสารละลาย Bluestar ถูกผสมแล้ว ควรใช้ภายใน 3 ชั่วโมง เนื่องจากประสิทธิภาพในการเรืองแสงจะลดลงหากปล่อยทิ้งไว้นานเกินไป (Barni et al., 2007) ดังนั้นการควบคุมเวลาในการใช้สารจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลลัพธ์ในการตรวจวัด

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรมในนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Ethics)

การวิเคราะห์คราบเลือดด้วยสายตาเปล่าเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการใช้เครื่องมือวัดค่าความเข้มแสง RGB อาจก่อให้เกิด ความเสี่ยงต่อการตีความผิดพลาด โดยเฉพาะเมื่อหลักฐานถูกนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรม (Krane et al., 2008; Roux et al., 2012)

ดังนั้น การใช้เครื่องมือวิเคราะห์ RGB เช่น กล้องถ่ายภาพดิจิทัลและซอฟต์แวร์ช่วยวิเคราะห์ จึงมีความสำคัญในการ ลดอคติ เพิ่มความแม่นยำ และทำให้ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบได้ อย่างเป็นระบบ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย ทำให้สามารถสรุปได้ว่า สารเคมี Bluestar มีประสิทธิภาพในการตรวจหาคราบเลือดที่ถูกทำความสะอาดและปกปิดด้วยสียบนพื้นผิวต่าง ๆ ได้ดีกว่าสารเคมี Luminol ในทุกเงื่อนไขการทดลอง โดยเฉพาะในกรณีที่พื้นผิวมีลักษณะรุปรุน เช่น อิฐมอญ และไม้ และเมื่อคราบเลือดถูกทำความสะอาดด้วยวิธีที่ไม่รุนแรง เช่น น้ำเปล่า ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการเลือกใช้สารเคมีในการตรวจสอบคราบเลือดให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในสถานที่เกิดเหตุ ทำให้ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะนำไปใช้ในแต่ละด้านดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การตรวจหาคราบเลือดด้วยวิธี Bluestar และ Luminol ควรดำเนินการในสภาพแวดล้อมที่มีดสนิท เพื่อให้การเรืองแสงปรากฏอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ควรใช้กล้องถ่ายภาพคุณภาพสูงร่วมด้วย เพื่อให้สามารถบันทึกและสังเกตลักษณะของการเรืองแสงได้อย่างแม่นยำ ลดความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากการใช้สายตามนุษย์ในการประเมินผล

1.2 ควรควบคุมปริมาณเลือดตัวอย่างที่ใช้ในแต่ละครั้งให้เท่ากัน (1.00 มิลลิลิตร) เพื่อให้ผลการทดลองมีความสอดคล้องกัน และลดความแปรปรวนของปริมาณเลือดที่หลงเหลืออยู่หลังการทำความสะอาดและการปกปิดด้วยสี ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระดับการเรืองแสงที่ตรวจพบ

1.3 ในการทำความสะอาดคราบเลือด ควรควบคุมทั้งปริมาณของสารทำความสะอาดและอุณหภูมิของน้ำที่ใช้ โดยควรใช้น้ำเปล่าในอุณหภูมิห้อง เนื่องจากการใช้น้ำร้อนอาจทำให้โปรตีนในเลือดจับตัวแน่นกับพื้นผิว และมีผลต่อการเรืองแสงของสารเคมีที่ใช้ตรวจสอบ

1.4 การผสมสารเคมี Bluestar และ Luminol ควรดำเนินการตามอัตราส่วนที่กำหนดอย่างเคร่งครัด และควรใช้งานภายในเวลาที่แนะนำ (ภายใน 3 ชั่วโมง) เพื่อให้ค่าการเรืองแสงที่ได้มีความแม่นยำและเชื่อถือได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประสิทธิภาพของสารเคมี Bluestar และ Luminol ในสถานการณ์ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การปกปิดด้วยวัสดุหลายชั้น หรือการใช้พื้นผิวที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ในสถานที่เกิดเหตุจริง

2.2 ควรเปรียบเทียบผลของการเรืองแสงโดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์ภาพดิจิทัลแบบอัตโนมัติ หรือเทคโนโลยีประมวลผลภาพขั้นสูง เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการประเมินค่าความเข้มของแสง และลดความคลาดเคลื่อนจากมนุษย์

2.3 ควรมีการทดลองเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของสภาวะแวดล้อม เช่น ความชื้น อุณหภูมิ และระยะเวลาหลังเกิดเหตุ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในสถานการณ์จริงได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยและการประยุกต์ใช้

ประเด็น	คำแนะนำ
เวลาใช้สาร	ใช้ภายใน 3 ชม. หลังผสมเพื่อป้องกันค่าการเรืองแสงลดลง
การถ่ายภาพ	ใช้กล้อง DSLR + โหมด manual + สภาพแวดล้อมมืดสนิท
ปริมาณเลือด	ควบคุมให้เท่ากันที่ 1.00 มล.
การใช้น้ำทำความสะอาด	ใช้น้ำเปล่าอุณหภูมิห้อง ไม่ใช้น้ำร้อน
การผสมสารเคมี	ผสมตามสัดส่วนที่กำหนดอย่างเคร่งครัด
รูปแบบพื้นผิวที่ควรศึกษาเพิ่มเติม	ศึกษาการปกปิดหลายชั้นและพื้นผิวซับซ้อน
การวิเคราะห์ภาพ	ใช้โปรแกรมประมวลผลภาพอัตโนมัติแทนการประเมินด้วยสายตา
ปัจจัยแวดล้อม	ศึกษาความชื้น อุณหภูมิ และเวลาหลังเกิดเหตุ

จากตารางที่ 3 สรุปข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อใช้ในการตรวจคราบเลือดและการวิจัยต่อยอด โดยจัดแยกตามประเด็นสำคัญเพื่อให้นำไปใช้ได้อย่างชัดเจน ครอบคลุมทั้งการควบคุมสภาพแวดล้อม การเตรียมตัวอย่าง และการใช้เครื่องมือวิเคราะห์อย่างแม่นยำ

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2566). รายงานสถานการณ์อาชญากรรมประจำปี พ.ศ. 2566.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2565). ยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2565–2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุชานาถ จงดีไพบูลย์. (2557). สถิติสำหรับการวิจัยทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Barni, F., Berti, A., Polesello, S., & Lago, G. (2007). Further studies on the effects of Bluestar® Forensic on presumptive blood tests and DNA analysis. *Forensic Science International*, 168(2–3), 232–239.
- Brenzini, V., & Pathak, R. (2018). A comparison study of the detection of bloodstains on painted and cleaned surfaces with luminol. *Forensic Science International*, 289, 75–82.
- Cox, M. (1991). A study of the sensitivity and specificity of four presumptive tests for blood. *Journal of Forensic Sciences*, 36(5), 1503–1511.
- de Almeida, C. L. S., & de Carvalho, R. A. (2018). Detection of cleaned bloodstains using luminol and Bluestar® forensic. *Forensic Science International*, 289, 56–60.
- Dilbeck, L. (2006). A comparative analysis of Bluestar® Forensic and traditional luminol in blood detection. *Journal of Forensic Identification*, 56(3), 330–340.
- Krane, D. E., Ford, S., Gilder, J. R., Inman, K., Jamieson, A., Koppl, R., Rudin, N., Taylor, M. S., & Thompson, W. C. (2008). Sequential unmasking: A means of minimizing observer effects in forensic science casework. *Journal of Forensic Sciences*, 53(4), 1006–1007.
- Krishna, D. S., & Samuel, S. (2021). Development of blood detection using luminol test in crime scene investigation. *International Journal of Forensic Sciences*, 6(2), 87–91.
- Leekitwatana, P. (2022). *Educational research methodology* (12th ed.). Meen Service Supply.

Roux, C., Crispino, F., & Ribaux, O. (2012). From forensics to forensic science. *Current Issues in Criminal Justice*, 24(1), 7–24.

Tobe, S. S., Watson, N., & Daéid, N. N. (2007). Evaluation of six presumptive tests for blood, their specificity, sensitivity, and effect on high molecular-weight DNA. *Forensic Science International*, 172(2–3), 144–152.

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี *

PROMOTING THE QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY IN SARABURI MUNICIPALITY, MUEANG SARABURI DISTRICT, SARABURI PROVINCE

สุชนา ทองดอนเปรียง¹ และ อภิชาติ พานสุวรรณ²

Suchaya Thongdonpriang¹ and Apichart Pansuwan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: apichat_asm@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 18 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 20 พฤษภาคม 2568

Received 13 May 2025; Revised 18 May 2025; Accepted 20 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษากระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี 2. เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลฯ จำนวน 367 คน โดยใช้สูตรของยามาเน (Taro Yamane) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบทีแบบอิสระ (Independent Sample T-Test) และวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way ANOVA) กำหนดค่า

Citation:

* สุชนา ทองดอนเปรียง และ อภิชาติ พานสุวรรณ. (2568). การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 167-190.

Suchaya Thongdonpriang and Apichart Pansuwan. (2025). Promoting The Quality Of Life Of The Elderly In Saraburi Municipality, Mueang Saraburi District, Saraburi Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 167-190.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Fisher's LSD ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหาร บุคลากร และกลุ่มชมรมผู้สูงอายุเทศบาลฯ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านร่างกาย ด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม

2. เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี พบว่า เพศ อาชีพ รายได้ และสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแตกต่างกัน

3. นำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี ได้แก่ จัดโครงการและกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพจิต เพิ่มการติดตั้งไฟส่องสว่างและกล้องวงจรปิด จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในการมาติดต่อราชการและแหล่งชุมชนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การส่งเสริม, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research aims to 1. Study the level of promoting the quality of life of the elderly in Saraburi Municipality, 2. Compare the promotion of the quality of life of the elderly in Saraburi Municipality classified by personal factors, and 3. Study the approach to promoting the quality of life of the elderly in Saraburi Municipality. This research is a combination of quantitative and qualitative research, divided into 2 steps: Step 1: Quantitative research by collecting questionnaires from a sample group of 367 elderly people aged 60 years and over in the municipality using the Taro Yamane formula with a reliability of 0.85. Data were analyzed by finding the mean, standard deviation, independent

sample t-test, and one-way ANOVA. The level of statistical significance was set at .05, and the differences were compared by pairs using Fisher's LSD. Step 2: Qualitative research presents the approach to promoting the quality of life of the elderly in Saraburi Municipality. The main informants were executives, personnel, and the elderly club of the municipality, totaling 9 people, who were purposively selected. The research instrument was an interview form, and data was analyzed by content analysis. and present descriptive data

The research results found that

1. The promotion of the quality of life of the elderly in Saraburi Municipality is at a high level overall. When analyzed by each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was the physical aspect, while the aspect with the lowest average value was the environment.

2. Comparing the promotion of the quality of life of the elderly in Saraburi Municipality, it was found that gender, occupation, income, and status were different, and had different opinions on promoting the quality of life of the elderly.

3. Presenting guidelines for promoting the quality of life of the elderly in Saraburi Municipality, including organizing projects and activities that provide knowledge about mental health, increasing the installation of lighting and CCTV cameras, and providing more facilities for the elderly to contact government agencies and community centers.

Keywords: Promoting, Quality of life, Elderly

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ จำนวน 13,450,391 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7% จากจำนวนประชากรทั้งประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2567) ดังนั้นการเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมผู้สูงวัย และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ประเทศไทย

ควรต้องพัฒนาและเตรียมการรับมือรอบด้านอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรไทยในปัจจุบัน

ประชากรในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวนมากถึง 11,945 คน จากจำนวนประชากร 62,499 คน ซึ่งคิดเป็น 19% จากจำนวนประชากรทั้งหมด (งานทะเบียนราษฎร เทศบาลเมืองสระบุรี ข้อมูล ณ วันที่ 26 กันยายน 2567) ทำให้เทศบาลเมืองสระบุรีกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ กนกอร เลิศลาก (2561) กล่าวว่า ผู้สูงอายุหมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจไปในทางที่เสื่อมลง มีบทบาททางสังคมและกิจกรรมในการประกอบอาชีพลดลง ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงข้างต้นนี้ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุลดลง และตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ควรมีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้มีการพบปะสังสรรค์กันมากขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเน้นในด้านความพึงพอใจในชีวิต และด้านความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจและสังคม (อรนิษฐ์ แสงทองสุข, 2562) เทศบาลเมืองสระบุรีจึงต้องมีแผนงานและโครงการต่างๆ เพื่อเตรียมรองรับประชากรสูงอายุในพื้นที่ โดยมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรอบด้าน และจัดให้มีโครงการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น โครงการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลเมืองสระบุรี การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ การซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุตามโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย จากกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกด้าน

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนงาน โครงการต่างๆ ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพครบทุกด้าน เหมาะสมกับผู้สูงอายุในพื้นที่ และเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าในสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

สมมติฐานการวิจัย

ผู้สูงอายุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

เชียนน้อย อโณทัยไพบูลย์ (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผู้สูงอายุและสิทธิผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านสภาพร่างกายที่ดี รองลงมา ได้แก่ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสภาพแวดล้อม และด้านจิตใจ ตามลำดับ

ณัฐกัญย์ อ่องเอื้อ (2564) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวนจังหวัดชลบุรี พบว่าโดยภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับดีมาก รองลงมา คือ ด้านจิตใจ อยู่ในระดับดีมาก ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับดีมาก และลำดับสุดท้าย คือด้านร่างกาย อยู่ในระดับดีมาก 2. เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี พบว่าผู้สูงอายุที่มี เพศ อาชีพ อายุ ระดับ

การศึกษา และสถานภาพการสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรนิษฐ์ แสงทองสุข (2562) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสภาพร่างกายที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านการตัดสินใจด้วยตนเองโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านการรวมกลุ่มทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านสภาพอารมณ์ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

กนกอร เลิศลาภ (2561) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีคุณภาพชีวิตในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านสุขภาพอนามัย มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง 2. ผลการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนครทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน 3. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่ควรนำไปศึกษาหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีจำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษา 2) ด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน และ 3) ด้านสวัสดิการสังคม

พระชนพล กนตสีโล (เรือนเพ็ชร) (2561) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา

น้อยพบว่า ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านร่างกาย และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนด้านที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ที่มีข้อมูลทั่วไปแตกต่างกันพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่าเทศบาลตำบลควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่หน่วยแพทย์เคลื่อนที่มาตรวจร่างกาย วัดความดัน อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และกายภาพบำบัดให้ที่บ้านทุกอาทิตย์ ควรมีการสนับสนุนประเพณีท้องถิ่นและการละเล่นต่างๆ ในวันสำคัญ ควรมีสุนัขเอนกประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พบปะสังสรรค์กันในกลุ่มชน ควรมีหน่วยงานซ่อมแซมที่พักผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับผู้สูงอายุ

สรุป งานวิจัยทั้ง 5 ฉบับนี้ เน้นการศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของแต่ละพื้นที่ในประเทศไทย โดยศึกษาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา ด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน ด้านสวัสดิการสังคม และด้านสังคมวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี ตำบลปากเพรียว อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำนวน 4,441 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระบุรี, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีตำบลปากเพรียว อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำนวน 367 คน โดยใช้สูตรของยามาเน (Taro Yamane) โดยกำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อนที่ 0.05

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารเทศบาลเมืองสระบุรี จำนวน 1 คน กลุ่มที่ 2 บุคลากรเทศบาลเมืองสระบุรีที่รับผิดชอบงานสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 คน และกลุ่มที่ 3 ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองสระบุรี จำนวน 4 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ตำแหน่ง วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ สถานที่สัมภาษณ์ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ของแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC : index of item objective congruence) ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนี ความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งค่าอยู่ที่ 0.99

นำแบบสอบถามแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้สูงอายุที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากร จำนวน 30 ชุด แล้วนำผลการทดลองมาหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งค่าอยู่ที่ 0.85

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้
1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา นำส่งเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 ชุด และผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ 4) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลตามขั้นตอนต่อไป

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้
1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำส่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแจ้งวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการสัมภาษณ์ และแจ้งกำหนดการนัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์ 2) ส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนวันสัมภาษณ์ล่วงหน้า 5 วัน 3) ผู้วิจัยเข้าพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัน เวลาที่นัดหมาย และดำเนินการสัมภาษณ์ 4) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้วยวิธีการทดสอบทีแบบอิสระ (Independent Sample T-Test) และทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way ANOVA) กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Fisher's LSD

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม 4 ด้าน

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองสระบุรี	ระดับการส่งเสริม		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านร่างกาย	3.73	0.66	มาก
ด้านจิตใจ	3.47	0.60	มาก
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.71	0.54	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.37	0.63	ปานกลาง
โดยภาพรวม	3.57	0.55	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.73$, S.D.=0.66) รองลงมา ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.71$, S.D.=0.54) ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.47$, S.D.=0.60) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.37$, S.D.=0.63)

2. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ

การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองสระบุรี	เพศ				t	Sig.
	ชาย N=81		หญิง N=286			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านร่างกาย	3.84	0.71	3.70	0.64	1.72	.09
ด้านจิตใจ	3.67	0.70	3.40	0.56	3.33	.00*
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.89	0.61	3.66	0.50	3.07	.00*
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.62	0.73	3.30	0.60	3.61	.00*
โดยภาพรวม	3.76	0.63	3.52	0.51	3.18	.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทดสอบทีแบบอิสระ (Independent sample T-Test) ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่า โดยภาพรวม ค่า Sig. ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แสดงว่าผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่วนด้านร่างกายนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ

การส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองสระบุรี	แหล่งความ แปรปรวน	อายุ				
		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านร่างกาย	ระหว่าง	1.60	2	0.80	1.85	.16
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	157.309	364	0.43		
ด้านจิตใจ	รวม	158.91	366			
	ระหว่าง	0.44	2	0.02	0.06	.94
	กลุ่ม					
ด้านความสัมพันธ์ทาง สังคม	ภายในกลุ่ม	131.62	364	0.36		
	รวม	131.67	366			
	ระหว่าง	1.93	2	0.969	3.415	.03*
ด้านสิ่งแวดล้อม	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	103.31	364	0.284		
	รวม	105.24	366			
โดยภาพรวม	ระหว่าง	0.38	2	0.19	0.46	.63
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	150.70	364	0.41		
	รวม	151.07	366			
	ระหว่าง	0.37	2	1.84	0.62	.54
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	108.83	364	0.30		
	รวม	279.05	366			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ One – way ANOVA ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านค่า Sig. ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แสดงว่าผู้สูงอายุที่มี

อายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองสระบุรี	แหล่งความ แปรปรวน	ระดับการศึกษา				
		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านร่างกาย	ระหว่าง	2.61	5	0.52	1.20	.31
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	156.30	361	0.43		
	รวม	158.91	366			
ด้านจิตใจ	ระหว่าง	3.08	5	0.62	1.73	.13
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	128.59	361	0.36		
	รวม	131.67	366			
ด้านความสัมพันธ์ทาง สังคม	ระหว่าง	1.89	5	0.38	1.31	.26
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	103.36	361	0.29		
	รวม	105.24	366			
ด้านสิ่งแวดล้อม	ระหว่าง	2.92	5	0.58	1.42	.22
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	148.15	361	0.41		
	รวม	151.07	366			
โดยภาพรวม	ระหว่าง	2.31	5	0.46	1.56	.17
	กลุ่ม					

ภายในกลุ่ม	106.89	361	0.30
รวม	109.20	366	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ One – way ANOVA ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ค่า Sig. ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แสดงว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอาชีพ

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของ เทศบาลเมืองสระบุรี	แหล่งความ แปรปรวน	อาชีพ				
		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านร่างกาย	ระหว่าง	5.51	4	1.38	3.25	.01*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	153.40	362	0.42		
	รวม	158.91	366			
ด้านจิตใจ	ระหว่าง	5.78	4	1.44	4.15	.00*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	125.889	362	0.35		
	รวม	131.67	366			
ด้านความสัมพันธ์ทาง สังคม	ระหว่าง	3.39	4	0.85	3.01	.01*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	101.86	362	0.82		

ด้านสิ่งแวดล้อม	รวม	105.24	366			
	ระหว่าง	8.56	4	2.14	5.43	.00*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	142.52	362	0.39		
โดยภาพรวม	รวม	151.07	366			
	ระหว่าง	4.79	4	1.20	4.16	.00*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	104.41	362	0.29		
	รวม	109.20	366			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ One – way ANOVA ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ค่า Sig. ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แสดงว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองสระบุรี	แหล่งความ แปรปรวน	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านร่างกาย	ระหว่าง	5.01	6	0.83	1.95	.07
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	153.90	360	0.43		
	รวม	158.91	366			

ด้านจิตใจ	ระหว่าง	7.24	6	1.21	3.50	.00*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	124.42	360	0.35		
	รวม	131.67	366			
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	ระหว่าง	5.00	6	0.83	2.99	.01*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	100.24	360	0.28		
	รวม	105.24	366			
ด้านสิ่งแวดล้อม	ระหว่าง	8.90	6	1.48	3.76	.00*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	142.17	360	0.39		
	รวม	151.07	366			
โดยภาพรวม	ระหว่าง	6.30	6	1.05	3.67	.00*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	102.90	360	0.29		
	รวม	109.20	366			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ One – way ANOVA ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ค่า Sig. ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แสดงว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามสถานภาพ

การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองสระบุรี	แหล่งความ แปรปรวน	สถานภาพ				
		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านร่างกาย	ระหว่าง	3.68	3	1.23	2.87	.04*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	155.23	363	0.43		
	รวม	158.91	366			
ด้านจิตใจ	ระหว่าง	4.07	3	1.36	3.86	.01*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	127.60	363	0.35		
	รวม	131.67	366			
ด้านความสัมพันธ์ทาง สังคม	ระหว่าง	3.46	3	1.15	4.12	.01*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	101.78	363	0.28		
	รวม	105.24	366			
ด้านสิ่งแวดล้อม	ระหว่าง	4.71	3	1.57	3.90	.01*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	146.36	363	0.40		
	รวม	151.07	366			
โดยภาพรวม	ระหว่าง	3.78	3	1.26	4.34	.01*
	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	105.42	363	0.29		
	รวม	109.20	366			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามสถานภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ One – way ANOVA ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่า โดย

ภาพรวมและรายด้าน ค่า Sig. ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แสดงว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

3. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ดังนี้

3.1 ด้านจิตใจ เทศบาลเมืองสระบุรีควรจัดโครงการและกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพจิต เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีการพบปะสังสรรค์ ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างหลากหลายและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง ลดความเครียด ความวิตกกังวล ลดโอกาสเสี่ยงในการเป็นโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในชุมชน โดยจัดกิจกรรม/โครงการสำหรับผู้สูงอายุ ควรจัดอย่างต่อเนื่องในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเทศบาลฯ ให้ความสำคัญและเรื่องสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ และควรมีสถานที่ในแต่ละชุมชนสำหรับจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ออกมาทำกิจกรรมสันทนาการร่วมกัน เช่น ลานกว้างสำหรับออกกำลังกาย อีกทั้งเทศบาลฯ ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรเจ้าหน้าที่สำหรับให้คำปรึกษาและดูแลด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุตามสถานบริการสุขภาพของเทศบาลให้เพียงพอต่อความต้องการ และควรจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3.2 ด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองสระบุรีควรเพิ่มการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระบุรีเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากนี้ควรเพิ่มการติดตั้งไฟส่องสว่าง และกล้องวงจรปิดตามแหล่งชุมชนให้ครอบคลุมทั้ง 29 ชุมชน ตัดต้นไม้ในแหล่งชุมชนเพื่อความปลอดภัยและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และควรส่งเสริมกิจกรรมการคัดแยกขยะในทุกชุมชนเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการทิ้งขยะเพื่อความสะดวกของชุมชน จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในการมาติดต่อราชการ เช่น รถเข็นวีลแชร์สำหรับผู้สูงอายุ ห้องน้ำที่มีราวจับ และทางลาด ควรมีการขุดลอกท่อระบายน้ำอยู่เสมอเพื่อลดความเสี่ยงจากน้ำท่วมขังในฤดูฝน เพื่อให้สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบ สะอาด และเหมาะสมแก่การอยู่อาศัยของ

ผู้สูงอายุ เทศบาลฯ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ออกตรวจความเรียบร้อยในยามวิกาลตามชุมชนที่มีความเสี่ยงสูงในเรื่องยาเสพติด เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าเทศบาลเมืองสระบุรีเห็นถึงความสำคัญของประชากรวัยสูงอายุในพื้นที่ มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรอบด้าน โดยมอบหมายให้ทุกสำนัก/กอง ที่มีหน้าที่ สงเคราะห์ พัฒนา ส่งเสริม และให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ บูรณาการให้ความช่วยเหลือร่วมกัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสระบุรี สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ เชียนน้อย อโณทัยไพบูลย์ (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาผู้สูงอายุและสิทธิผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสภาพร่างกายที่ดี รองลงมา ได้แก่ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสภาพแวดล้อม และด้านจิตใจ ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐกัญญ์ อ่องเอื้อ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามประเภทปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุและระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระชนพล กนตสีโล (เรื่อนเพ็ชร) (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผลว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน ได้รับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานอย่างไม่เพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ไม่

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกอร เลิศลาภ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนคร สกลนคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ส่วนใหญ่ มีสภาพความเป็นอยู่ ครอบครัวยุคใหม่ สังคมสภาพแวดล้อม และการดำรงชีวิตใกล้เคียงกัน

3. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย

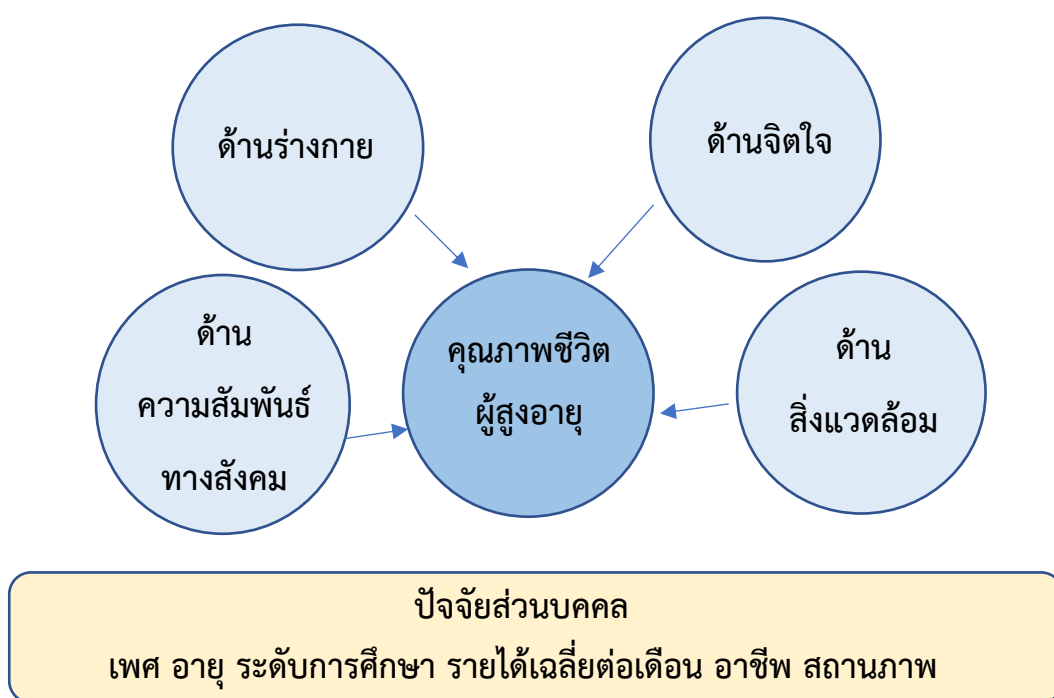
3.1 ด้านจิตใจ เทศบาลเมืองสระบุรีควรจัดโครงการและกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพจิต เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีการพบปะสังสรรค์ ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างหลากหลาย และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง ลดความเครียด ความวิตกกังวล ลดโอกาสเสี่ยงในการเป็นโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในชุมชน โดยจัดกิจกรรม/โครงการ สำหรับผู้สูงอายุควรจัดอย่างต่อเนื่องในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเทศบาลฯ ให้ความสำคัญเรื่องสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ และควรมีสถานที่ในแต่ละชุมชนสำหรับจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ออกมาทำกิจกรรมสันทนาการร่วมกัน เช่น ลานกว้างสำหรับออกกำลังกาย อีกทั้งเทศบาลฯ ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรเจ้าหน้าที่สำหรับให้คำปรึกษาและดูแลด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุตามสถานบริการสุขภาพของเทศบาลให้เพียงพอต่อความต้องการ และควรจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เขียมน้อย โอนทัยไพบูลย์ (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาผู้สูงอายุและสิทธิผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอยางตลาด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่เหมาะสม สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ อีกทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ด้านการดูแลตนเองกับผู้สูงอายุ เพื่อให้การดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุมีความสุขและมีสภาพจิตใจที่ดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรนิษฐ์ แสงทองสุข (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย

หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้มีการพบปะสังสรรค์กันมากขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเน้นในด้านความพึงพอใจในชีวิต และด้านความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจและสังคม

3.2 ด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองสระบุรีควรเพิ่มการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระบุรีเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากนี้ควรเพิ่มการติดตั้งไฟส่องสว่าง และกล้องวงจรปิดตามแหล่งชุมชนให้ครอบคลุมทั้ง 29 ชุมชน ตัดต้นไม้ในแหล่งชุมชนเพื่อความปลอดภัยและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และควรส่งเสริมกิจกรรมการคัดแยกขยะในทุกชุมชนเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการทิ้งขยะเพื่อความสะดวกของชุมชน จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในการมาติดต่อราชการ เช่น รถเข็นวีลแชร์สำหรับผู้สูงอายุ ห้องน้ำที่มีราวจับ และทางลาด ควรมีการขุดลอกท่อระบายน้ำอยู่เสมอเพื่อลดความเสี่ยงจากน้ำท่วมขังในฤดูฝน เพื่อให้สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบ สะอาด และเหมาะสมแก่การอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เทศบาลฯ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ออกตรวจความเรียบร้อยในยามวิกาล ตามชุมชนที่มีความเสี่ยงสูงในเรื่องยาเสพติด เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐกัญญ์ อ่องเอื้อ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี พบว่า ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีและมีความปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและเหมาะสม มีการเข้าถึงระบบสาธารณสุขไปรษณีย์อย่างทั่วถึง รวมถึงใกล้สถานพยาบาล ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันติยา พวงสำลี (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำชุมชนควรรณรงค์ให้คนในชุมชนปรับพื้นที่ใช้สอยให้มีความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุเพื่อความสะดวกในการใช้งาน เช่น การปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ออกกำลังกายให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น มีทางลาด มีราวจับ พื้นถนนเรียบ รวมถึงการซ่อมแซม บำรุงรักษาเครื่องออกกำลังกายให้มีสภาพสมบูรณ์ สามารถใช้งานได้ตามปกติ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 โมเดลการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบองค์รวม

โมเดลนี้เสนอแนวทางแบบองค์รวมที่เทศบาลฯ ควรใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยพิจารณาคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน ร่วมกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ตรงจุดและยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อย (จิตใจและสิ่งแวดล้อม) ที่ควรได้รับการเสริมสร้างอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกกลุ่มของประชากรสูงอายุในพื้นที่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1. ระดับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านร่างกาย

รองลงมา ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม 2. ผลเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี พบว่าผู้สูงอายุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแตกต่างกัน และ 3. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสระบุรี ได้แก่ จัดโครงการและกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพจิต เพิ่มการติดตั้งไฟส่องสว่างและกล้องวงจรปิด จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในการมาติดต่อราชการและแหล่งชุมชนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เทศบาลเมืองสระบุรี ควรจัดโครงการและกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพจิต ซึ่งควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลายมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และควรจัดอย่างต่อเนื่องในแต่ละปีงบประมาณ ควรจัดหาสถานที่ในแต่ละชุมชนสำหรับจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ อีกทั้งควรเพิ่มจำนวนบุคลากรและเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้คำปรึกษาและดูแลด้านสุขภาพจิต

2. เทศบาลเมืองสระบุรี ควรเพิ่มการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ นอกจากนี้ควรเพิ่มการติดตั้งไฟส่องสว่าง และติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มขึ้นตามแหล่งชุมชน ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมการคัดแยกขยะในทุกชุมชน เพื่อความสะอาดและสภาพแวดล้อมที่ดี จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ในการมาติดต่อราชการเพิ่มเติม เช่น รถเข็นวีลแชร์สำหรับผู้สูงอายุ ไม่เก็บค่าสมาชิก เป็นต้น นอกจากนี้ควรเพิ่มการรักษาความปลอดภัยในเขตชุมชนที่มีความเสี่ยงสูงในเรื่องยาเสพติด โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ออกตรวจความเรียบร้อยในยามวิกาล เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายพื้นที่ในการศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้กว้างขึ้นครอบคลุมพื้นที่ในระดับอำเภอ และจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระดับจังหวัดต่อไป

2. ควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยมุ่งเน้นศึกษาแบบเจาะจงเป็นรายด้าน โดยเฉพาะด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ตรงประเด็น และสอดคล้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ สามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนงานและโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร เลิศลาภ. (2561). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครสกลนคร. ใน
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2567). สถิติผู้สูงอายุ 2567. เรียกใช้เมื่อ 26 กันยายน 2567 จาก
https://www.dop.go.th/th/statistics_page?cat=1&id=2555
- กันติยา พวงสำลี. (2560). การจัดการคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.
ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เชียนน้อย อโณทัยไพบูลย์. (2566). การพัฒนาผู้สูงอายุและสิทธิผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพ
ชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมหาจุฬ
นาครทรรศน์, 10(9), 281 – 293.
- ณัฐกัญญ์ อ่องเอื้อ. (2564). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี.
ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระชนพล กนต์สีโล (เรือนเพชร). (2561). การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาล
ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเทศบาลเมืองสระบุรี. (2567). ข้อมูลประชากรตำบลปากเพรียว. สำนักงาน.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสระบุรี. (2567). จำนวนประชากรจำแนกตามช่วงอายุ. ในข้อมูล
จปฐ. ปี 2567 ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน. สำนักงาน
- อริษฐ์ แสงทองสุข. (2562). การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา
เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรี
ปทุม.

การแสดงบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทย
ตามแนวทางครุฑานิต ศาลากิจ *
GIANT WOMEN ROLE IN THAI DANCE ACCORDING TO THE
GUILDELINE OF KRUTHANIT SALAKIJ

น้ำพระทัย ศรีชัย

Numpratai Srichai

คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Faculty Of Music And Dra Bunditpatanasilapa Institute, Thailand

Corresponding Author's Email: looknum_n.s72@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 29 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568

Received 28 April 2025; Revised 29 April 2025; Accepted 1 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของการแสดง และบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทย และ 2) เพื่อศึกษากลวิธีการแสดง และวิเคราะห์โครงสร้างกระบวนการทำรำบาทนางพันธุรัตในละครนอก เรื่องสังข์ทอง ตอนพระสังข์หนีนางพันธุรัต ดำเนินการวิจัยโดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของการแสดงบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทย กลวิธีการแสดง และศึกษากระบวนการทำรำบาทนางพันธุรัตในละครนอก เรื่องสังข์ทอง ตอนพระสังข์หนีนางพันธุรัต ที่ปรากฏในรูปแบบการแสดงละครนอก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม นำมาเรียบเรียงเชิงพรรณนา

Citation:

* น้ำพระทัย ศรีชัย. (2568). การแสดงบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทยตามแนวทางครุฑานิต ศาลากิจ.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 191-214.

Numpratai Srichai. (2025). Giant Women Role In Thai Dance According To The Guildeline Of Kruthanit

Salakij. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 191-214.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการศึกษาพบว่า

1. นางยักษ์ในนาฏกรรมไทยนั้นปรากฏในเรื่องเล่า นิทานพื้นบ้าน และวรรณคดี มักมีบทบาทที่หลากหลายในฐานะตัวละครหลัก และตัวละครสมทบ มีอำนาจพิเศษ มีกำลังเหนือมนุษย์ บางตัวละครดุร้าย เจ้าเล่ห์ บางตัวละครมีเมตตา จริงใจ เป็นตัวแทนของบทเรียนทางศีลธรรมตามความเชื่อในวัฒนธรรมไทย มีองค์ประกอบของการแสดง ได้แก่ 1) ผู้แสดงต้องเป็นผู้มีทักษะในการรำ และการควบคุมร่างกายได้เป็นอย่างดี เข้าใจบทบาทของตัวละคร เพราะนางพันธุรัตมีความซับซ้อนในจิตใจ ต้องถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างสมจริง สามารถสื่อสารอารมณ์ผ่านสายตา และท่ารำ 2) บทละคร เป็นบทการแสดงละครนอกของกรมศิลปากร กล่าวถึง นางยักษ์เลี้ยงดูพระสังข์เสมือนลูกของตน เมื่อโตขึ้นพระสังข์คิดถึงพระมารดาแท้ ๆ ของตน จึงได้ขโมยรูปเงาะเหาะหนี ฝ่ายนางพันธุรัตยกกองทัพยักษ์ออกตามหา รำให้คร่ำครวญด้วยความรัก ความห่วงใย 3) วงดนตรีใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า วงปี่พาทย์เครื่องคู่ และวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ 4) เครื่องแต่งกาย สามารถแต่งได้ 2 แบบ คือ แต่งกายยืนเครื่องนาง สวมศีรษะนางยักษ์เปิดหน้า แต่งหน้าสวยงาม และแต่งกายยืนเครื่องนาง สวมกระบังหน้า ทำผมทรงดอกกระพุ่ม เขียนหน้าเป็นยักษ์ 5) อาวุธประจำตัว ไม่กระบองส่วนปลายมีลักษณะเกลียว 6) กระบวนท่ารำ จากแม่ท่าการฝึกหัดโขมยักษ์ มีการปรับท่ารำให้เหมาะกับตัวนาง

2. ทั้งนี้ปรากฏรูปแบบกระบวนท่ารำกราวในตรวจพลนางพันธุรัต ของนางธานีต ศาลา กิจ 2 รูปแบบ คือ 1) กราวในนางพันธุรัต และ 2) กราวในนางพันธุรัตตรวจพล ปรากฏการใช้โครงสร้างร่างกายส่วนเท้า ส่วนลำตัว ส่วนมือ ส่วนศีรษะ และใบหน้า เป็นการผสมผสานกระบวนท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์ทางนาฏศิลป์ไทยของตัวละครนาง และตัวโขมยักษ์ สามารถแยกกระบวนท่ารำตามกลุ่มท่ารำ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มท่ารำหลัก กลุ่มท่ารำเชื่อม และกลุ่มขยาย ทั้งนี้ผู้ที่แสดงกราวในตรวจพลนางพันธุรัต ต้องเข้าใจบทบาทอารมณ์ของตัวละครในวรรณกรรม กลวิธีการแสดงในบทบาทนางพันธุรัตในตอนดังกล่าวนั้นต้องแสดงถึงความโศกเศร้าที่ต้องพลัดพลากจากพระสังข์ทอง ผู้แสดงในบทบาทนางพันธุรัตจะต้องแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกดังกล่าว และสื่อสารอารมณ์ออกมาผ่านสีหน้า และกระบวนท่ารำ

คำสำคัญ: บทบาท, กราวใน, ตรวจพล

Abstract

This research aims to 1) study the history, elements of the performance, and the role of the giantess in Thai drama, and 2) study the performance techniques and analyze the structure of the dance moves of Nang Phanthurat in the Lakhon Nok story, Sangthong, the episode of Phra Sang fleeing from Nang Phanthurat. The researcher studied the history, elements of the performance of the giantess in Thai drama, the performance techniques, and studied the dance moves of Nang Phanthurat in the Lakhon Nok story, Sangthong, the episode of Phra Sang fleeing from Nang Phanthurat, which appeared in the Lakhon Nok performance format. The researcher collected documentary data, unstructured interviews, and participatory observation, and compiled them in a descriptive format.

The study results found that

1. The ogress in Thai drama appears in stories, folktales and literature. They often play various roles as main characters and supporting characters. They have special powers and superhuman strength. Some characters are fierce and cunning. Some characters are kind and sincere. They represent moral lessons according to the beliefs of Thai culture. The components of the performance are as follows: 1) The performer must be skilled in dancing and body control. They understand the role of the character because Nang Phanthurat has a complex mind. They must convey emotions realistically. They can communicate emotions through their eyes and dance moves. 2) The script is a play script from the Fine Arts Department. It tells the story of Nang Yak raising Phra Sang as her own son. When he grows up, Phra Sang misses his real mother. So he steals the flying ogre statue and runs away. Nang Phanthurat leads an army of ogres to search for him, crying and wailing with love and concern. 3) The music band uses a five-piece piphat band, a double piphat band and a large piphat band. 4) The costumes can be dressed in 2 styles: standing in a nang costume, wearing a giantess head

2. There are two forms of the Krao dance in the Nang Phanthurat check-up of Nang Thanit Salakit: 1) Krao in Nang Phanthurat and 2) Krao in Nang Phanthurat check-up. The use of the body structure of the feet, torso, hands, head and face is a combination of the unique dance movements of Thai dance of the female characters and the giant masked dancers. The dance movements can be divided into 3 dance groups: the main dance group, the connecting dance group and the extension group. The performers of Krao in Nang Phanthurat check-up must understand the emotional roles of the characters in the literature. The acting technique for the role of Nang Phanthurat in that episode must show the sadness of being separated from Phra Sangthong. The performers of the role of Nang Phanthurat must express such emotions and communicate the emotions through facial expressions and dance movements.

บทนำ

การแสดงนาฏกรรมไทย ถือเป็นศิลปะการแสดงที่แสดงประกอบกับดนตรีที่มีมาแต่โบราณแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมในแต่ละชาติที่มีความเป็นเอกลักษณ์ บ่งบอกถึงสภาพของสังคมในแต่ละยุคสมัย แบ่งประเภทการแสดงได้ดังนี้ โขน ละคร รำ ฟ้อน รำ เซิ้ง ละคร หากกล่าวถึงละคร เป็นศิลปะการร่ายรำที่เล่นเป็นเรื่องราว มีพัฒนาการมาจากการเล่านิทาน มีเอกลักษณ์ในการแสดงและการดำเนินเรื่องด้วยกระบวนลีลาท่ารำเข้าบทร้อง ทำนองเพลง และเพลงหน้าพาทย์ที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ที่มีแบบแผนการเล่นที่เป็นทั้งของชาวบ้านและของหลวงที่เรียกว่า ละครโนราชาตรี ละครใน ละครนอก เรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือ พระสุธน สังข์ทอง คาวี อิเหนา อณรรุท การแต่งกายของละครจะเลียนแบบเครื่องทรงของ

พระมหากษัตริย์ เรียกว่า การแต่งกายแบบยืนเครื่อง นิยมเล่นในงานพิธีสำคัญ และงานพระราชพิธีของพระมหากษัตริย์

“ละครนอก” ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ละครรูปแบบหนึ่ง วิวัฒนาการมาจากละครชาตรี ในชั้นต้นตัวละครเป็นชายล้วน ภายหลังหญิงชายแสดงปนกัน มีบทเจรจา การแสดงพลิกแพลงนอกเรื่องได้ไม่ต้องรักษาระเบียบแบบแผนนัก แสดงได้ทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องที่กำหนดให้แสดงในละครใน (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ละครนอกถือเป็นประเภทของละครที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยผู้ชมให้ความสนใจกับการดำเนินเรื่องที่มีความเป็นธรรมชาติโดยเฉพาะกิริยาอาการต่าง ๆ ในการร่ายรำตามสภาพที่เหมือนชีวิตจริงของมนุษย์ วิธีการแสดงยังคงถือแบบแผนของเดิม การดำเนินเรื่องของละครนอกที่มุ่งหมายการแสดง โคลง โคลง ตลก ขบขัน และดำเนินเรื่องให้รวดเร็ว เน้นตลกและสนุกสนาน เป็นที่นิยมแพร่หลาย บทที่สามัญชนแต่ง ได้แก่ เรื่องแก้วหน้าม้า ลักษณะวงศ์ และจันทโครพ บทที่เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยรัชกาลที่ 2 ได้แก่ เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ไชยเชษฐ์ คาวิ มณีพิชัย ไกรทอง และสังข์ทอง

บทบาทของนางพันธุรัตในละครนอกเรื่องสังข์ทอง ตอนพระสังข์หนีนางพันธุรัต ก่อนนางพันธุรัตออกเดินทางตามหาพระสังข์ นางได้ยกทัพเรียกไพร่พลถือเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการออกติดตาม โดยใช้เพลงกราวในซึ่งปรากฏอยู่ในละครนอก เรื่องสังข์ทองตอนพระสังข์หนีนางพันธุรัตพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อครั้งนางพันธุรัตได้แปลงกายเป็นมนุษย์ เพื่อที่จะได้อยู่กับพระสังข์ เมื่อนางพันธุรัตออกปาล่าสัตว์กินเป็นอาหาร นางจึงเที่ยวเล่นในป่าเป็นเวลาหลายวันเมื่อนางกลับสู่เมือง นางรีบตรงไปยังปราสาทของพระสังข์ จึงรู้ว่าพระสังข์ซบตัวในบ่อทองและลักรูปเงาไปพร้อมไม้เท้า เกือกแก้วหนีออกจากเมือง จึงส่งสัญญาณตึกลองเรียกยักษ์และภูติผีทั้งหลายให้มาชุมนุมกันเมื่อรวมพลได้แล้วจึงออกเดินทางตามหาพระสังข์ จากเหตุการณ์ดังกล่าว นางพันธุรัตจึงรำเพลงกราวในเพื่อเป็นการยกไพร่พลออกตามหาพระสังข์ โดยนางธานิต ศาลากิจ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า บทบาทการรำกระบวนท่ารำกราวในของนางพันธุรัต ซึ่งเป็นการรำที่หาชมได้ยากในปัจจุบันสำหรับการรำเพลงกราวในนั้น เป็นกระบวนท่ารำของนางยักษ์ ในการเดินทางและยกทัพ ที่ปรากฏว่าโดยมากใช้กับนางยักษ์ที่เป็นเจ้าเมือง ได้แก่ นางสาวนักษา นางผีเสื้อสมุทรน้ำ และนางพันธุรัต เป็นต้น (ธานิต ศาลากิจ, 2562, 20 กันยายน, สัมภาษณ์) การแสดงบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทย ผู้แสดงที่ได้รับบทบาทนางพันธุรัตในการรำเพลงกราวใน หรือกราวในนางพันธุ

รัตตรวจพล เป็นเพลงหน้าพาทย์ หรือเพลงครุ เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบกิริยาพฤติกรรมต่าง ๆ รวมถึงอารมณ์ของตัวละคร เพลงหน้าพาทย์นิยมบรรเลงดนตรีเพียงอย่างเดียว ไม่มีบทร้อง เป็นเพลงที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งศิลปินด้านนาฏศิลป์ดนตรีให้ความเคารพบูชาอย่างสูง ซึ่งสอดคล้องกับที่ นายเสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ศิลปะการละคร) ประจำปี พ.ศ. 2531 อธิบายไว้ว่า เพลงหน้าพาทย์หมายถึงเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบอารมณ์และกิริยาอาการของตัวแสดงว่าเป็นอย่างไร โดยเฉพาะทำนอง และจังหวะ จะจำกัดอยู่ในแบบแผนที่กำหนดไว้เป็นแบบแผนแน่นอน มิบังควรที่จะปรับปรุงแก้ไขเป็นอันขาด (เสรี หวังในธรรม, 2521- 2525) และนายจตุพร รัตนวราหะ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ชน (ยักษ์) ให้ความหมายของเพลงหน้าพาทย์ไว้ว่า “เพลงหน้าพาทย์หมายถึงเพลงที่ใช้ในลีลาของเครื่องดนตรี โดยเฉพาะทำนอง และจังหวะจำกัดอยู่ในแบบแผนที่กำหนดไว้ หรือเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับประกอบกิริยาเคลื่อนไหวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวของมนุษย์ สัตว์ หรือวัตถุธรรมชาติใด ๆ ก็ตาม เพลงที่ใช้ประกอบกิริยาอาการเหล่านี้เป็นเพลงหน้าพาทย์ทั้งสิ้น” (จตุพร รัตนวราหะ, 2519)

“กราว” ตามความหมายทั่วไป หมายถึง เสียงดังอย่างนั้น เช่น เสียงของแข่งจำนวนมาก ๆ ร่วงกระแทกพื้นหรือหลังคาพร้อมกันหรือเสียงคนจำนวนมากตบมือพร้อม ๆ กัน (พจนานุกรมฉบับมติชน, 2547) ความหมายทางดนตรี คำว่า “กราว” หมายถึง กลุ่มเพลงที่มีลักษณะการเดินไม้ของกลองทัดสลับกับการตีตะโพน ทำให้รู้สึกคึกคักกระฉับกระเฉง อีกทั้งเร้าใจในการแสดงนิยมบรรเลงประกอบการจัดทัพ ยกทัพตรวจพล (สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525) เพลงกราวนั้น มีหลายทำนอง และเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามลักษณะและโอกาสที่ใช้ เช่น เพลงกราวนอก เพลงกราวรำ และเพลงกราวใน เพลงกราวในเป็นเพลงที่มีลักษณะท่วงทำนองกระชับหนักแน่น ใช้ในโอกาสยกทัพตรวจพล และในการเดินทางไปมาของตัวละครที่เป็นยักษ์ที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ ซึ่งมีทำนองเพลงที่ตื่นเต้นเร้าใจเหมาะสมกับอุปนิสัยที่แข็งแกร่ง ดุดัน และมีพลังกำลังแข็งแรงของยักษ์

นางธานิต ศาลากิจ เริ่มแสดงบทบาทนางยักษ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2527 ในงานการบรรยายและสาธิตเนื่องในวันสุนทรภู่ตามสถานศึกษาภายใต้แนวคิดการออกแบบของนายเสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ศิลปะการละคร) ประจำปีพุทธศักราช 2531 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสังคีต กรมศิลปากร นางธานิต ศาลากิจ เป็นผู้แสดงที่มีความสามารถเป็นที่รู้จัก และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในบทบาทของนางพันธุรัต การรำเพลงกราวในในการตรวจพลของนางพันธุรัต นางธานิต ศาลากิจ นั้นได้รับการถ่ายทอดกระบวนการมารำได้รับ

การถ่ายทอดท่ารำมาจากนางอัสระ โพธิเวส นายราชมพ โพธิเวส ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ประจำปีพุทธศักราช 2547 และนายหัตต์ ช้างทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ประจำปีพุทธศักราช 2532 ครูธานีต ศาลากิจ กล่าวว่า “ซึ่งกระบวนท่าดังกล่าวเป็นกระบวนท่ารายักษ์ที่มีลีลาแสดงออกไปในท่าทางของผู้หญิง ต่อมานายราชมพ โพธิเวส ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ประจำปีพุทธศักราช 2547 และนายหัตต์ ช้างทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ประจำปีพุทธศักราช 2532 ได้ปรับกระบวนท่ารำให้กับนางธานีต ศาลากิจ ซึ่งอยู่ในการควบคุมดูแลของท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) ประจำปีพุทธศักราช 2528 โดยให้กระบวนท่ารำที่เป็นกระบวนท่ารายักษ์โขนผู้ชาย มีความแข็งแรง สง่างาม อากัปกริยาที่แสดงออกในแบบผู้ชาย เมื่อนางธานีต ศาลากิจได้แสดงในบทบาทดังกล่าวบ่อยครั้ง จึงได้นำกระบวนท่ารำที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรมครู ที่ผสมผสานกระบวนท่ารำของนางอัสระ โพธิเวส นายราชมพ โพธิเวส ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ประจำปีพุทธศักราช 2547 นายหัตต์ ช้างทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ประจำปีพุทธศักราช 2532 ประกอบกับการแสดงออกกลวิธีการแสดง ลีลาท่าทางที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของนางธานีต ศาลากิจ ในบทบาทของนางพันธุรัต ตอนพระสังข์หนีนางพันธุรัต” (ธานีต ศาลากิจ, 2562, 20 กันยายน, สัมภาษณ์)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการแสดงบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทยตามแนวทางครูธานีต ศาลากิจ เนื่องจากการแสดงชุดดังกล่าว นางธานีต ศาลากิจ ได้รับการถ่ายทอดท่ารำมาจากนางอัสระ โพธิเวส นายราชมพ โพธิเวส ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ประจำปีพุทธศักราช 2547 และนายหัตต์ ช้างทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ประจำปีพุทธศักราช 2532 ทั้งกระบวนท่ารำที่เป็นอัตลักษณ์ และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนางธานีต ศาลากิจ ว่ามีบทบาท และโครงสร้างของกระบวนท่ารำนางพันธุรัตอย่างไร ปัจจุบันการแสดงชุดนี้ไม่นิยมจัดแสดงเนื่องจากหาผู้ที่จะเป็นนางยักษ์ได้ยาก และต้องผ่านการฝึกหัดอย่างหนัก เริ่มตั้งแต่การหัดเดินเส้า ถีบเหลี่ยม และต้องฝึกแม่ท่ายักษ์ ฝึกบทบาทตามเนื้อเรื่อง ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกจึงจะสามารถแสดงได้เหมาะสมตามบุคลิกของนางยักษ์และบทบาทตามท้องเรื่อง จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษากระบวนท่ารำ และลักษณะลีลาการรำของกราวใน

เพื่อสืบทอดมรดกอันทรงคุณค่าที่ปรมาจารย์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยได้สรรค์สร้างไว้และเผยแพร่ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้คงอยู่ และเพื่อบันทึกเป็นเอกสารทางวิชาการสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของการแสดง และบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทย
2. เพื่อศึกษาทวิวิธีการแสดง และวิเคราะห์โครงสร้างกระบวนการทำบทบาทนางพันธุรัตในละครนอก เรื่องสังข์ทอง ตอนพระสังข์หนีนางพันธุรัต

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ใช้การศึกษาวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นแนวทางการศึกษาวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ในประเด็นเรื่อง “การแสดงบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทยตามแนวทางครุฑานิต ศาลากิจ” ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ แนวคิด และทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด (conceptual framework) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแสดงกราวในนางพันธุรัตของนางธานิต ศาลากิจ ข้าราชการบำนาญ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นคำนิยามศัพท์ในการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามจากกรอบเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
5. เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น
6. หากพบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นแล้ว จึงนำไปทดลองใช้จริงต่อไป

การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลต่าง ๆ มาแล้ว ผู้วิจัยแยกประเภทข้อมูล และทำการศึกษาวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยักษ์ และนางยักษ์
2. นางยักษ์ที่ปรากฏการแสดงในละครของกรมศิลปากร
3. นางพันธุรัต จากพระราชนิพนธ์ทละครนอกเรื่อง สังข์ทอง
4. การสืบทอดนางพันธุรัตในแสดงละครนอกของกรมศิลปากร
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ทฤษฎีวรรณกรรม 2) ทฤษฎีการใช้พื้นที่เวที และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวไปข้างต้น
6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร และการลงภาคสนาม

ผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของการแสดง และบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทย พบว่า ยักษ์ และ นางยักษ์ กล่าวถึงทั้งในทางศาสนา และวรรณคดี ยักษ์ในความเชื่อของไทยมักได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นตัวละครในวรรณคดีไทย ยักษ์ และนางยักษ์เป็นตัวแทนของพลังที่มีทั้งความดี และความชั่วร้าย ยักษ์เป็นอมนุษย์ประเภทหนึ่งในวรรณกรรมไทย เป็นตัวแทนของอำนาจ และความยิ่งใหญ่ มีฤทธิ์เหนือธรรมชาติ สามารถบันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้ตามปรารถนา ยักษ์มีทั้งยักษ์ที่ดี และยักษ์ที่ไม่ดียักษ์สามารถบันดาลทั้งคุณ และโทษให้กับมนุษย์ได้ นางยักษ์ หมายถึง อมนุษย์เพศหญิงพวกหนึ่งมีทั้งพวกรูปร่างใหญ่โต มีเขี้ยวอก ชูร้าย และพวกที่มีรูปร่างงดงาม มีรัศมีล้อมรอบกาย มีฤทธิ์เหนือธรรมชาติ สามารถบันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้ตามปรารถนามีทั้งพวกที่ดี และไม่ดี ทั้งนี้สามารถบันดาลทั้งคุณ และโทษให้กับมนุษย์ได้ สำหรับคนไทยหากกล่าวถึงยักษ์แล้วในการรับรู้เบื้องต้น ความเข้าใจส่วนใหญ่เป็นไปในทางเดียวกันคือยักษ์เป็นอมนุษย์พวกหนึ่งที่มีรูปร่างใหญ่โต หน้าตาน่ากลัว มีเขี้ยวออกมานอกปาก มีความชั่วร้าย กินมนุษย์ และสัตว์เป็นอาหาร จึงมักใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งความชั่วร้าย ความชั่วร้ายสิ่งที่ไม่ดี เป็นกุศโลบายในการสอนให้คนประพฤติดีไม่ประพฤติตัวไปในทางที่ไม่ดีความเข้าใจตามที่กล่าวเบื้องต้นทำให้

ทางด้านวรรณกรรมมีการใช้คำที่มีความหมายถึงยักษ์หลายคำ เช่น ยักษ์า ยักษ์ิ ยักษ์ณี กุมภันท์ รากษส มาร อสูร อสุรา อสุรี เป็นต้น

นางยักษ์ในวรรณกรรมของไทยมากมายที่มีนางยักษ์ปรากฏในหลายเรื่องราว ทั้งนิทานพื้นบ้าน วรรณคดี และเรื่องเล่าปรัมปรา นางยักษ์อสูรในวรรณกรรมไทย โดยมักเป็นตัวแทนของพลังอำนาจ ความเข้มแข็ง และบางครั้งก็แฝงไปด้วยความเมตตา หรือความลึกซึ้งในจิตใจ นางยักษ์ในวรรณกรรมไทยแตกต่างกันไปตามบริบทของเรื่องราว มินิสิษฐ์ราย เจ้าเล่ห์ มักใช้เวทมนตร์ในการหลอกลวงผู้อื่น เป็นตัวแทนของกิเลส ความอิจฉา และความโลภ มักจะมีผิวสีเข้ม ดวงตาโต ฟันแหลมคม แต่บางครั้งก็สามารถแปลงกายเป็นหญิงงามได้ โดยใช้เวทมนตร์แปลงกาย มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ทั้งเป็นตัวแทนของบทเรียนทางศีลธรรม สะท้อนความเชื่อวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับความดี ความชั่ว

นางยักษ์ที่ปรากฏในการแสดงของกรมศิลปากร ส่วนใหญ่เป็นตัวละครจากวรรณคดีไทย ที่มีความโดดเด่น และมีความสำคัญในการแสดง การนำเสนอบทบาทของนางยักษ์มักเน้นความงดงาม ความสง่างามของการร่ายรำในแบบฉบับนาฏศิลป์ไทย ได้แก่ กระบวนท่ารำที่แสดงถึงอำนาจ ความแข็งแกร่งควบคู่กับความอ่อนช้อยในแบบเฉพาะตัวของตัวละครยักษ์หญิงที่มักเป็นตัวละครสำคัญที่เน้นความงดงามของกระบวนท่ารำที่แสดงพลังอำนาจ และความแข็งแกร่งควบคู่กับความอ่อนช้อย เป็นตัวแทนของกิเลส ความโลภ ความริษยา ความรักที่ไม่สมหวัง

นางพันธุรัต ในละครนอกเรื่องสังข์ทอง นางพันธุรัตเป็นนางยักษ์เจ้าเมือง รูปร่างสำสันทใหญ่ มีเขี้ยวงอกออกมาจากปากมีกระบองเป็นอาวุธ แต่เมื่ออยู่กลับพระสังข์นางจะแปลงร่างเป็นมนุษย์ และเมื่อจะออกไปล่าหาอาหารก็จะกลับร่างเป็นนางยักษ์ นางพันธุรัตเป็นแบบอย่างในด้านความรักของแม่ที่มีต่อลูก ถึงแม้จะเป็นเพียงแม่เลี้ยง แต่นางรักพระสังข์ราวกับบุตรที่เกิดจากตนเอง เมื่อรู้ว่าพระสังข์ไม่สบายใจ แสดงให้เห็นถึงความห่วงใยที่นางมีต่อพระสังข์ แม้ตัวจะตายก็ยังรัก ห่วงใย มีความปรารถนาดีต่อผู้เป็นลูกตลอดเวลา ดังจะเห็นจากการที่นางเขียนมหาจินตามนต์ซึ่งเป็นมนต์สำหรับเรียกเนื้อเรียกปลาไว้ให้พระสังข์ก่อนที่จะนางจะขาดใจตาย นอกจากนางจะเป็นแม่ที่ดีแล้วนางยังเป็นนายที่ดีด้วยจะเห็นว่านางเป็นที่รักของข้าทาสบริวารทั้งหลายเพราะเมื่อนางสิ้นชีวิตทพกยักษ์ทั้งหลายต่างก็โศกเศร้าเสียใจมาก คุณลักษณะเด่นที่สุดของนางพันธุรัตนั้นคือ ความรักของแม่ที่มีต่อลูกเป็นความรักที่บริสุทธิ์ (กรมศิลปากร, 2535)

ภาพที่ 1 กราวในตรวจพลนางพันธุรัต วิธีการแสดงตามแนวตั้งของเวที หรือการแสดงละครที่ใช้ฉากประกอบการแสดง รูปแบบการแสดงการออกกราว - ตรวจพล
ที่มา: (SoloDance2015, 2558)

ผู้แสดงบทบาทนางพันธุรัตในการแสดงของกรมศิลปากร นางพันธุรัตเป็นตัวละครสำคัญในวรรณคดีไทยเรื่องสังข์ทอง ซึ่งกรมศิลปากรได้นำมาจัดแสดงในรูปแบบละครนอก และการแสดงนาฏศิลป์หลายครั้ง โดยมีศิลปินผู้รับบทบาทนางพันธุรัตที่มีความสามารถ และความชำนาญในการถ่ายทอดบทบาทนี้อย่างลึกซึ้ง การแสดงบทบาทนางพันธุรัตโดยศิลปินเหล่านี้ไม่เพียงแสดงถึงความสามารถทางนาฏศิลป์ แต่ยังสะท้อนถึงความคิดซึ่งของตัวละครในวรรณคดีไทย มีผู้แสดงที่ได้รับบทบาทนางพันธุรัตในการแสดงของกรมศิลปากร ซึ่งนาฏศิลป์ของกรมศิลปากรที่มีชื่อเสียงดังนี้ ครูอิสระ โพธิเวส ครูราชม โพธิเวส ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ประจำปี พุทธศักราช 2547 ครูหยัด ช้างทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) พุทธศักราช 2532 และครูธานี ศาลากิจข้าราชการบำนาญ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

การแต่งกายของนางพันธุรัตแต่งได้ 2 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1. นางพันธุรัตแต่งกายยืนเครื่องนางสวมศิระชานายักษ์เปิดหน้า แต่งหน้าสวยงาม (ตามจารีตของการแสดงละครนอก โดยการสวมศิระชานายักษ์เปิดหน้าเพื่อตัวละครแสดง (บทเจรจาโต้ตอบ และสวมปิดหน้าเมื่อไม่มีบทเจรจา) และแบบที่ 2. นางพันธุรัต แต่งกายยืนเครื่องนาง สวมกระบังหน้า ทำผมทรงดอกกระพุ่ม เขียนหน้าเพื่อแสดงถึงความเป็นยักษ์ (ตามจารีตการแสดงละครดึกดำบรรพ์) ด้วยการเขียนหน้าแบบข้างเขียน ไม่สวมศิระชานายักษ์ เช่น การแสดงโขน เพราะผู้แสดงต้องร้อง และเจรจาเอง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงมีวิธีการแต่งหน้าที่เรียกว่า “การแต่งหน้าแบบละครดึกดำบรรพ์”

เพลงกราวในเป็นเพลงที่ใช้ประกอบการตรวจพล และการเคลื่อนทัพของฝ่ายลงกาหรือ กองทัพยักษ์ มีทำนองเสียงต่ำหรือที่เรียกว่า “ทางใน” เสียงกังวานกว้าง ทำนอง และจังหวะ ของไม้กลองที่มีความห่าง และหนักแน่น ให้ความรู้สึกแกร่งกล้า และดุดัน เพลงกราวในเป็น เพลงลำดับที่ 13 ในเพลงชุดโหมโรงเย็น และเป็นเพลงลำดับแรกของเพลงชุดโหมโรงกลางวัน ในการบรรเลงเพลงกราวใน และเพลงกราวนอกในการตรวจพล สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ “การออกเพลง” เนื่องจากความยาวของเพลงอาจไม่เพียงพอต่อกระบวนการในการตรวจพล และเคลื่อนทัพ นอกจากนี้ยังมี “โกร่ง” ทำหน้าที่ตีให้จังหวะ ทำให้เกิดความหนักแน่น ให้ความรู้สึกเร่าร้อน อีกทั้งทศกริโครม ซึ่งใช้เฉพาะตอนยกทัพของทั้งฝ่ายพลับพลา และฝ่ายลงกา ซึ่งเป็นเพลงที่มีท่วงทำนองคึกคัก แผ่วไว้ด้วยความน่าเกรงขาม ด้วยท่วงทำนอง หน้าทับที่มีความเข้มแข็ง สง่างาม มีช่วงเสียงที่กว้าง และกังวาน จึงถูกกำหนดให้เป็นเพลงหน้าพาทย์ บรรเลงประกอบการแสดงโขน และละคร สำหรับผู้แสดงโขน และละครฝ่ายยักษ์ โดยกระบวนการทำรำของเพลงกราวในนำมาจากแม่ท่าการฝึกหัดโขนยักษ์ โบราณจารย์ นำมาร้อยเรียงกันให้เป็นกระบวนการที่เรียกว่ารำกราว สำหรับตัวนางยักษ์จะมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับ บุคลิกลักษณะของแต่ละที่เป็นตัว

บทการแสดง เป็นบทประพันธ์ที่เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอเรื่องราว ความคิดของผู้ประพันธ์ ต่อผู้ชมในรูปแบบของการแสดง ในบทละครนอก เรื่องสังข์ทอง เรียบเรียงบทโดยนายเสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ศิลปะการละคร) ประจำปี พ.ศ. 2531 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสังคีต กรมศิลปากร จากบทละครการแสดงละครดังกล่าวนั้นอยู่ในชุดพระสังข์หินนางพันธุรัต อยู่ในการแสดงละคร เรื่องสังข์ทอง เนื้อเรื่องกล่าวถึง พระสังข์พระโอรส ท้าวยศวิมลกับนางจันทวี พลัดพรากจากพระบิดา และพระมารดาแต่ยังทรงพระเยาว์ จนได้มาอยู่กับนางยักษ์ที่ชื่อนางพันธุรัต นางยักษ์เลี้ยงดูพระสังข์ ดุจดบุตรของตน ให้ความรัก และความเมตตาเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเจริญวัยขึ้นพระสังข์มีความคิดถึงพระมารดาบังเกิดเกล้า จึงได้ลักลอบเงาะเหาะหนีนางพันธุรัต ฝ่ายนางพันธุรัตยก ทัพยักษ์ออกติดตามมาพบพระสังข์ นางพันธุรัตทำให้คร่ำครวญด้วยความรัก ความห่วงใยของผู้เป็นแม่ นางจึงเรียกพระสังข์ให้มา เรียนมนต์เรียกเนื้อเรียกปลาที่มีชื่อว่ามหาจินตามนต์ แต่พระสังข์ก็ไม่ลงมาหาทั้งสองต่างร้องไห้ คร่ำครวญสุดท้ายนางจึงเขียนมนต์ไว้บนแผ่นผา และขาดใจตายในที่สุด พระสังข์เสียใจมาก หลังจากท่องมหาจินตามนต์ได้แล้วก็สวมรูปเงาะเหาะไป (กรมศิลปากร, 2559)

กระบวนการทำรำทำราในบทบาทนางพันธุรัต นางธานิต ศาลากิจ ข้าราชการบำนาญ สำนักการสังคีต กรมศิลปากรได้รับการถ่ายทอด และฝึกซ้อมทำรำจากนางอิสระ โพธิเวส

นายราชมพ พธิเวส ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง พ.ศ. 2547 และนายหยัด ช้างทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ - โขน) พ.ศ. 2532 อยู่ในการควบคุมดูแลของท่านผู้หญิงแล้ว สนิทวงศ์เสนี ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) ประจำปี พุทธศักราช 2528 จัดแสดงในละครนอก เรื่องสังข์ทอง ตอนพระสังข์หนีนางพันธุรัต เมื่อปี พ.ศ. 2527 ณ โรงละคร (ธานีต ศาลากิจ, 2562, 20 กันยายน, สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์นางธานีต ศาลากิจ ข้าราชการบำนาญ สำนักการสังคีต กรมศิลปากรได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้แสดงบทบาทนางพันธุรัต โดยจะต้องมีคุณสมบัติ และเกณฑ์อันจะกล่าวดังต่อไปนี้ การผู้ที่ทำการฝึกตัวละครในบทบาทนางพันธุรัต จะต้องมีการถ่ายทอดลักษณะเฉพาะ และความลึกซึ้งทางจิตวิญญาณของตัวละคร เพื่อสะท้อนถึงเอกลักษณ์เฉพาะของนางพันธุรัต ดังนี้ ผู้แสดงจะต้องมีทักษะในการรำ และการควบคุมร่างกาย เน้นถึงความสำคัญของการรำที่ผู้แสดงต้องมีความชำนาญ ซึ่งการรำในบทบาทนางพันธุรัตต้องใช้การควบคุมร่างกายอย่างมาก โดยเฉพาะท่าทางที่แสดงถึงพลังอำนาจ และความสง่างามที่เป็นเอกลักษณ์ การเข้าใจจิตใจของตัวละคร นางพันธุรัตมีความซับซ้อนในจิตใจ ซึ่งครูธานีตกล่าวว่าผู้แสดงต้องมีความเข้าใจในส่วนลึกของตัวละคร ทั้งความเป็นยักษ์ที่มีความแข็งแกร่งดุร้าย แต่ในขณะเดียวกันก็มีความอ่อนโยน ความเมตตาต่อสังข์ทอง การเข้าใจจิตใจเชิงลึกนี้จะช่วยให้ผู้แสดงถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างสมจริง และผู้แสดงจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารอารมณ์ ครูธานีตได้กล่าวถึงการที่ผู้แสดงต้องมีทักษะในการสื่อสารอารมณ์ผ่านสายตา และท่ารำ โดยต้องถ่ายทอดความเศร้าในฉากที่นางพันธุรัตต้องแสดงความโกรธ และถ่ายทอดความอ่อนโยนในฉากที่นางแสดงถึงความรักต่อสังข์ทอง การใช้เสียง และการเปล่งเสียงที่ทรงพลัง ครูธานีตเน้นย้ำว่าผู้แสดงบทบาทนางพันธุรัตต้องมีเสียงที่ทรงพลัง สง่างาม และหนักแน่น เพื่อให้เข้ากับบุคลิกของตัวละครที่เป็นยักษ์ โดยเสียงนั้นต้องสามารถสื่อถึงความรู้สึก และน้ำหนักของอารมณ์ในแต่ละฉากได้อย่างชัดเจน จะต้องมีความอดทน มีระเบียบวินัยในการฝึกซ้อม ความสำคัญของความอดทน และความมีวินัยในการฝึกซ้อม เพราะบทบาทนางพันธุรัตต้องใช้การฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ต้องมีความพร้อมทั้งกาย และใจในการทุ่มเทให้กับบทบาทนี้

2. จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทวิวิธีการแสดง และวิเคราะห์โครงสร้างกระบวนการรำ บทบาทนางพันธุรัตในละครนอก เรื่องสังข์ทอง ตอนพระสังข์หนีนางพันธุรัต พบว่า กราวในตรวจพลนางพันธุรัต มีการแสดงประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. การแสดงกราวในนางพันธุรัต และ 2. การแสดงกราวในตรวจพลนางพันธุรัต ทั้งนี้กราวในนางพันธุรัตจะมี

กระบวนท่ารำเพียงกระบวนท่ารำกราวในเท่านั้น และกราวในนางพันธุรัตตรวจพลจะมี กระบวนท่ารำกราวใน และกระบวนท่ารำตรวจพล ที่แสดงออกถึงการจัดเตรียมความพร้อม ของกำลังพลยักษ์ เป็นกระบวนท่ารำที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบแสดงกราวในตรวจพลนางพันธุรัต

ลำดับที่	การแสดงกราวในตรวจพลนางพันธุรัต				
	รูปแบบแสดงกราวในตรวจ พล นางพันธุรัต	กระบวนท่ารำ		ผู้แสดง	
		กราว	ตรวจพล		
1	การแสดงกราวในนางพันธุรัต	√	-	- นางพันธุรัต	- คนธง - กลด - เสนา - นาง ก้านัล
2	การแสดงกราวในนางพันธุรัต ตรวจพล	√	√	- นางพันธุรัต	- คนธง - กลด - เสนา - นาง ก้านัล

ท่ารำที่ปรากฏในการแสดงกราวในนางพันธุรัต ตามโครงสร้างท่ารำ นั้นปรากฏว่ามีท่ารำ จำนวน 41 ท่า ดังนี้ ยกเท้าซ้าย, เต้นเคลื่อนที่, กระตืบถึง, ลงเหลียมขวา, ขึ้นยักษ์, เหลียว, ยึดยุบ, นั่งไหว้ 3 ท่า, เงื่อ 2 ท่า, ลงวง 3 ท่า, ตัวเรา, ท่าไป หรือท่าจะไป, โศกเศร้า เสียใจ, ร้องไห้, จีบส่งหลัง, จีบสไบห่ม, ลงวงเต็มเหลียม 3 ท่า, ลงวงสั้นเท้าชิด, คลายจีบ, ป้อง หน้าแบกกระบอง, เก็บเท้า, ควงกระบอง, ตั้งวง 4 ท่า, ตบเท้า 2 ท่า, ถือกกระบอง 2 ท่า, สอดสูง 5 ท่า, กระตืบพิน, ปาดเข้า, ยึดกระทบสัน 3 ท่า, กล่อมหน้า, กระตืบกลับ, กรายมือ 2 ท่า, รวมทั้งหมด 41 ท่ารำ และ **ท่ารำที่ปรากฏในการแสดงกราวในนางพันธุรัตตรวจพล** ตามโครงสร้างตารางท่ารำ นั้นปรากฏว่ามีท่ารำ จำนวน 66 ท่า ได้แก่ ยกเท้าซ้าย, เต้นเคลื่อนที่,

กระต๊อบถึง, ลงเหลี่ยมขวา, ขึ้นยักซ์, เหลียว, ยึดยุบ, นั่งไหว้ 3 ท่า, เงื่อ 3 ท่า, ลงวง 3 ท่า, ตัวเรา, ท่าไป หรือท่าจะไป, โศกเศร้าเสียใจ, ร้องไห้, จีบส่งหลัง, จีบสไบห่ม, ลงวงเต็มเหลี่ยม 3 ท่า, ลงวงสั้นเท้าชิด, คลายจีบ, ป้องหน้าแบกกระบอง, เก็บเท้า, ควงกระบอง, ตั้งวง 4 ท่า, ตบเท้า 2 ท่า, ถือกระบอง 2 ท่า, สอดสูง 3 ท่า, กระต๊อบพื้น, ปาดเข้า, ยึดกระต๊อบสั้น 3 ท่า, กล่อมหน้า, กระต๊อบกลับ, เสือลากหาง 2 ท่า, โยธา 3 ท่า, ยกไป 2 ท่า, พร้อม 2 ท่า, มอง, ปลอบ, ยืน 6 ท่า, พร้อม 3 ท่า, เรียง, ขึ้นนิ้วกวาด ส่งโพล่พล, ยิ้ม ดีใจ, โยกมือ ท่าชี้, ร้องไห้ 2 ท่า, โศกเศร้า รวมทั้งหมด 66 ท่ารำ

การปฏิบัติกระบวนท่ารำการแสดงกราวในนางพันธุรัต และกราวในนางพันธุรัตตรวจพล ปรากฏโครงสร้างร่างกายท่ารำกราวในนางพันธุรัต และโครงสร้างร่างกายท่ารำกราวในนางพันธุรัตตรวจพล ดังนี้

ตารางที่ 2 โครงสร้างร่างกายท่ารำกราวในนางพันธุรัต

โครงสร้างร่างกาย	ชื่อท่ารำ
ส่วนเท้า	ยกเท้า, เดินเคลื่อนที่, กระต๊อบถึง, ลงเหลี่ยม, ขึ้นยักซ์, ยึดยุบ, นั่งไหว้, สั้นเท้าชิด, เก็บเท้า, ตบเท้า, กระต๊อบพื้น, ยึดกระต๊อบสั้น, กระต๊อบกลับ
ส่วนลำตัว	ใช้ตัว
ส่วนมือ	เงื่อ, ลงวง, ตัวเรา, ท่าไป หรือท่าจะไป, โศกเศร้าเสียใจ, ร้องไห้, จีบส่งหลัง, จีบสไบห่ม, คลายจีบ, ป้องหน้า, แบกกระบอง, ควงกระบอง, ตั้งวง, ถือกระบอง, สอดสูง, ปาดเข้า, กรายมือ
ส่วนศีรษะและใบหน้า	เหลียว, กล่อมหน้า, เอียงศีรษะ, ใช้ตัว

จากการวิเคราะห์การใช้โครงสร้างร่างกายท่ารำกราวในนางพันธุรัต นั้นปรากฏว่ามีการใช้โครงสร้างร่างกายส่วนเท้า จำนวน 13 ท่า ดังนี้ ยกเท้า, เดินเคลื่อนที่, กระต๊อบถึง, ลงเหลี่ยม, ขึ้นยักซ์, ยึดยุบ, นั่งไหว้, สั้นเท้าชิด, เก็บเท้า, ตบเท้า, กระต๊อบพื้น, ยึดกระต๊อบสั้น, กระต๊อบกลับ การใช้โครงสร้างร่างกายส่วนลำตัว จำนวน 1 ท่า ดังนี้ ใช้ตัว การใช้โครงสร้างร่างกายส่วนมือ จำนวน 17 ท่า ดังนี้ เงื่อ, ลงวง, ตัวเรา, ท่าไป หรือท่าจะไป, โศกเศร้าเสียใจ, ร้องไห้,

จับส่งหลัง, จับสไบห่ม, คลายจีบ, ป้องหน้า, แบกกระบอง, ควางกระบอง, ตั้งวง, ถือกกระบอง, สอดสูง, ปาดเข้า, กรายมือ การใช้โครงสร้างร่างกาย**ส่วนศีรษะ และใบหน้า** จำนวน 3 ท่า ดังนี้ เหลี้ยว, กล่อมหน้า,เอียงศีรษะ, ใช้ตัว รวมทั้งหมด 35 ท่ารำ

ตารางที่ 3 โครงสร้างร่างกายท่ารำกราวในนางพันธุรัตตรวจพล

โครงสร้างร่างกาย	ชื่อท่ารำ
ส่วนเท้า	ยกเท้า, เดินเคลื่อนที่, กระทีบถึง, ลงเหลื่อม, ขึ้นยักษ์, ยึดยุบ, นั่งไหว้, สันเท้าชิด, เก็บเท้า, ตบเท้า, กระทีบฟัน, ยึดกระทบสัน, กระทีบกลับ, ยืน
ส่วนลำตัว	ใช้ตัว
ส่วนมือ	เงื้อ, ลงวง, ตัวเรา, ท่าไป หรือท่าจะไป, โศกเศร้าเสียใจ, ร้องไห้, จับส่งหลัง, จับสไบห่ม, คลายจีบ, ป้องหน้า, แบกกระบอง, ควางกระบอง, ตั้งวง, ถือกกระบอง, สอดสูง, ปาดเข้า, กรายมือ, เสือลากหาง, โยธา, ยกไป, พร้อม, มอง, ปลอบ, พร้อม, เรียก, ขึ้นนิ้วกวาด, ส่งไพร่พล, ยิ้ม ดีใจ, โโกยมือ, ซี่
ส่วนศีรษะ	เหลี้ยว, กล่อมหน้า, เอียงศีรษะ, ใช้ตัว

จากการวิเคราะห์การใช้โครงสร้างร่างกายท่ารำกราวในนางพันธุรัตตรวจพลนั้นปรากฏว่ามีการใช้โครงสร้างร่างกาย**ส่วนเท้า** จำนวน 14 ท่า ดังนี้ ยกเท้า, เดินเคลื่อนที่, กระทีบถึง, ลงเหลื่อม, ขึ้นยักษ์, ยึดยุบ, นั่งไหว้, สันเท้าชิด, เก็บเท้า, ตบเท้า, กระทีบฟัน, ยึดกระทบสัน, กระทีบกลับ, ยืน การใช้โครงสร้างร่างกาย**ส่วนลำตัว** จำนวน 1 ท่า ดังนี้ ใช้ตัว การใช้โครงสร้างร่างกาย**ส่วนมือ** จำนวน 30 ท่า ดังนี้ เงื้อ, ลงวง, ตัวเรา, ท่าไป หรือท่าจะไป, โศกเศร้าเสียใจ, ร้องไห้, จับส่งหลัง, จับสไบห่ม, คลายจีบ, ป้องหน้า, แบกกระบอง, ควางกระบอง, ตั้งวง, ถือกกระบอง, สอดสูง, ปาดเข้า, กรายมือ, เสือลากหาง, โยธา, ยกไป, พร้อม, มอง, ปลอบ, พร้อม, เรียก, ขึ้นนิ้วกวาด, ส่งไพร่พล, ยิ้ม ดีใจ, โโกยมือ, ซี่ การใช้โครงสร้างร่างกาย**ส่วนศีรษะ** จำนวน 4 ท่า ดังนี้ เหลี้ยว, กล่อมหน้า, เอียงศีรษะ, ใช้ตัว รวมทั้งหมด 49 ท่ารำ

ในการแสดงกราวในนางพันธุรัต และกราวในนางพันธุรัตตรวจพล เป็นการผสมผสานกระบวนท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์ทางนาฏศิลป์ไทยของตัวละครนาง และตัวโขนยักษ์ สามารถแยกกระบวนท่ารำตามกลุ่มท่ารำ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มท่ารำหลัก กลุ่มท่ารำเชื่อม กลุ่มขยาย ดังนี้

ตารางที่ 4 กลุ่มท่ารำกราวในนางพันธุรัต และท่ารำกราวในนางพันธุรัตตรวจพล

ลำดับ ที่	ท่ารำ	กลุ่มท่ารำ		
		ท่าหลัก	ท่าเชื่อม	ท่าขยาย
1	กราวในนางพันธุรัต	12 ท่ารำ	10 ท่ารำ	8 ท่ารำ
2	กราวในนางพันธุรัตตรวจพล	29 ท่ารำ	40 ท่ารำ	8 ท่ารำ

จากการวิเคราะห์กลุ่มท่ารำในการแสดงกราวในนางพันธุรัตนั้นปรากฏว่ามีกลุ่มท่าหลัก ดังนี้ ยกเท้าซ้าย, ลงเหลี่ยมขวา, นั่งไขว่, ลงวง, จีบส่งหลัง, ลงวงเต็มเหลี่ยม, ลงวงสั้นเท้าชิด, ลงวงเต็มเหลี่ยม, ลงวง เกือบเท้า, ตั้งวง, สอดสูง, กล่อมหน้า, กลุ่มท่าเชื่อม ดังนี้ เต้นเคลื่อนที่, กระทั่งถึง, ขึ้นยักษ์, เหลียว, ยืดยุบ, ตัวเรา, ท่าไป หรือท่าจะไป, โศกเศร้าเสียใจ, ร้องไห้, จับสไบห่ม, ลงวงเกือบเท้า, ตบเท้า, กระทั่งพ้น, ปาดเข้า, ยึดกระทบสั้น, กระทั่งกลับ กลุ่มท่าขยาย ดังนี้ เงื่อ, คลายจีบ, ป้องหน้าแบกกระบอง, ควงกระบอง, ถือกกระบอง, กรายมือ และกลุ่มท่ารำในการแสดงกราวในนางพันธุรัตตรวจพลนั้นปรากฏว่ามีกลุ่มท่าหลัก ดังนี้ ยกเท้าซ้าย, ลงเหลี่ยมขวา, นั่งไขว่, ลงวง, จีบส่งหลัง, ลงวงเต็มเหลี่ยม, ตั้งวง, สอดสูง, โยธา, ยืน, ซี่, ขึ้นนิ้วกวาด ส่งไหล่พล กลุ่มท่าเชื่อม ดังนี้ เต้นเคลื่อนที่, กระทั่งถึง, ขึ้นยักษ์, ยืดยุบ, ตัวเรา, ไป หรือท่าจะไป, โศกเศร้าเสียใจ, จับสไบห่ม, ป้องหน้า, เกือบเท้า, กระทั่งพ้น, ปาดเข้า, ตบเท้า, ยึดกระทบสั้น, กล่อมหน้า, กระทั่งกลับ, ยกไป, พร้อม, มอง, ปลอบ, เรียก, ยิ้ม ดีใจ แสดงถึงความดีใจ, โยกมือ, ร้องไห้, เสือลากหางกลุ่มท่าขยาย ดังนี้ เงื่อ, แบกกระบอง, ควงกระบอง, กรายมือ

อารมณ์ที่ใช้ในการรำกราวในตรวจพลนางพันธุรัตตรวจพล ตรวจพล ตามแนวทางของครุฑานิต ศาลากิจ ข้าราชการบำนาญกรมศิลปากร เน้นการสื่อสารอารมณ์ที่ผสมผสานความทรงอำนาจ ความสง่างาม และความรอบคอบของตัวละครนางพันธุรัตในฐานะผู้นำ และแม่ โดยอารมณ์ที่ใช้มีดังนี้ 1. อารมณ์สง่างาม ทรงอำนาจเน้นให้ผู้แสดงรำแสดงถึงความเป็นนายักษ์ที่สง่างาม น่าเกรงขาม การเคลื่อนไหวต้องมั่นคง มีจังหวะที่หนักแน่น สะท้อนถึงความเป็นผู้นำของกองทัพ 2. อารมณ์พิจารณาและรอบคอบ ในฉากตรวจพล นางพันธุรัตต้องตรวจสอบกองทัพอย่างละเอียด การรำต้องถ่ายทอดความระมัดระวัง และความละเอียดลออ ผ่านการเหลียวมอง หรือการชี้กวาดเพื่อดูความพร้อมของไพร่พล 3. อารมณ์ห่วงใย และใส่ใจเมื่อนาง

พันธุรัตจะเป็นยักษ์ แต่ยังมีบทบาทของมารดาที่รักพระสังข์อรุณที่ถ่ายทอดออกมาต้องแฝงความอบอุ่น และห่วงใย ในกระบวนการรำกราวในตรวจพลนางพันธุรัต 4. อารมณ์เคร่งขรึม เด็ดขาด ในฐานะแม่ทัพ นางพันธุรัตต้องมีความเด็ดขาด ความเข้มงวด การรำในบางจังหวะจึงแสดงออกถึงอารมณ์ความเคร่งขรึม ได้แก่ การโกยมือ การซื้อมือ หรือการเดินที่ทรงพลัง ตัวอย่างการใช้ท่ารำ ได้แก่ ท่าก้าวเดินต้องมีความสง่างาม มั่นคง การใช้สายตา แสดงถึงความเข้มงวด รอบคอบ และการสังเกตที่ละเอียด การปฏิบัติท่าซึกวาด หรือการปลอมเสนา สะท้อนอำนาจ และความเมตตา

ภาพที่ 2 กราวในตรวจพลนางพันธุรัต วิธีการแสดงตามแนวตั้งของเวที หรือการแสดงละครที่ใช้ฉากประกอบการแสดง รูปแบบแสดงการออกกราว
ที่มา: ผู้วิจัย

ผู้ที่แสดงต้องเข้าใจอารมณ์ของตัวละครนางพันธุรัตในตอนดังกล่าว ที่ต้องแสดงถึงความโศกเศร้าที่ต้องพลัดพลากจากพระสังข์ทอง และรีบจัดเตรียมไพร่พลกองทัพเพื่อออกตามหาพระสังข์ทอง ผู้แสดงต้องแสดงอารมณ์ความรู้สึกดังกล่าวของนางพันธุรัต และสื่อสารอารมณ์ออกมาผ่านสีหน้า และท่าทำให้ผู้ชมนั้นสามารถรับรู้ นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่ากลวิธีการรำกราวในนางพันธุรัตจะปฏิบัติท่ารำกราวในนางพันธุรัต ให้สง่างาม และสร้างสุนทรียรสให้แก่ผู้ชมได้นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงพื้นฐาน และกลวิธีในการรำ ดังนี้

1. ต้องมีกำลังขาที่แข็งแรง ผู้แสดงจะมีกำลังขาได้ด้วยการฝึกเดินเสาะ เนื่องจากกระบวนการรำของนางยักษ์จะมีกระบวนการที่ใช้เท้า และกำลังขา ได้แก่ ท่าเก็บเท้า ท่ายัดกระทบ ท่ากระทบสั้น

2. ผู้แสดงต้องจัดระเบียบร่างกายถูกต้องเหมาะสม หมายถึง การตั้งเอวตั้งไหล่ให้สง่า ผึ่งผาย การก้าวเท้าต้องให้ได้เหลี่ยม การตั้งวงต้องได้ระดับที่ถูกต้องตามลักษณะของการรำตัวนางยักษ์

3. การจับอาวุธต้องถนัดและคล่องมือ โดยต้องฝึกฝนการจับให้ถูกต้องตามแบบแผน ฝึกการกลับอาวุธ การควงอาวุธ ให้ถูกต้อง และคล่องแคล่วจะช่วยให้การรำดูสวยงามมากยิ่งขึ้น

4. ต้องแสดงอารมณ์ และพลังให้ถูกต้องตามบทบาทการแสดง การแสดงอารมณ์ของการรำกราวในนางพันธุรัต จะเป็นไปตามเนื้อเรื่องขณะนั้น เช่น นางพันธุรัตออกติดตามพระสังข์ทอง เป็นการเดินทางเพื่อไปตามหาลูกเลี้ยงที่หนีไป อารมณ์ที่แสดงออกจึงเป็นอารมณ์โศกเศร้า เสียใจ ผู้รำต้องสื่อท่ารำออกมาด้วยความสง่า น่าเกรงขาม แต่แฝงไว้ด้วยความเสียใจ และพลังที่แสดงออกจะหนักเบาตามอารมณ์ของการแสดง

5. ในการรำกราวในนางพันธุรัต ผู้แสดงจะต้องมีทักษะการฟังเพลงและการฟังจังหวะที่แม่นยำ เพราะมีการเปลี่ยนจังหวะอยู่หลายช่วง และเป็นจังหวะที่กำหนดท่ารำตายตัว หากฟังจังหวะไม่แม่นยำจะทำให้รำผิดจังหวะได้

ทิศทางในการเคลื่อนที่ในการแสดงบทบาทนางพันธุรัต การเคลื่อนไหวทิศทางของตัวละครนางพันธุรัต บริวารทั้งเหล่านางกำนัล และเสนา มีลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความสง่างาม รวมถึงอำนาจของตัวละครที่เป็นนางยักษ์ผู้มีพลังอำนาจ ซึ่งการเคลื่อนไหว และทิศทางนั้นจะสอดคล้องกับบทบาท และบุคลิกภาพของตัวละคร ในการเคลื่อนที่ของตัวนางพันธุรัตจะมีจุดศูนย์กลางที่ตรงกลางเวที เวลาตีบทจะเคลื่อนที่ไปด้านซ้ายเล็กน้อย ด้านขวาเล็กน้อย จะเคลื่อนที่ลงหลัง หรือเคลื่อนที่ขึ้นด้านหน้าแล้วจะกลับไปที่ตรงกลางเสมอ รวมไปถึงการเคลื่อนที่เป็นเส้นโค้ง หรือวงกลมกลับมาที่ตรงกลางเสมอ เพราะเวลาแสดงจะต้องให้ผู้ชมรู้สึกสมดุลกันถ้ามองจากภาพรวมบนเวที ไม่ให้หนักไปด้านใดด้านหนึ่ง ในการใช้พื้นที่และทิศทาง การเคลื่อนไหวของกราวในตรวจพลนางพันธุรัตตรวจพล จะใช้พื้นที่เวทีให้เกิดความสมดุล โดยใช้ทิศทางวงกว้างหรือวงโค้งเพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของตัวละคร การย่อตัวหรือถอยหลังจะใช้ในกรณีที่ต้องการสื่อถึงการรอจังหวะ หรือการเตรียมเข้าสู่การกระทำบางอย่าง ในการเคลื่อนไหวที่สะท้อนบทบาท หากเป็นฉากที่นางพันธุรัตปรากฏตัวครั้งแรก การเดิน และการเคลื่อนไหวจะเน้นการสร้างความรู้สึกกลัว เช่น การเก็บเข้ามาอย่างช้า ๆ หากเป็นฉากที่นางพันธุรัตแสดงความรัก การออกกราวตอนออกติดตามพระสังข์ การเคลื่อนไหวจะหนักแน่นเร็วขึ้น แสดงถึงอารมณ์ชัดเจน จังหวะการเคลื่อนไหว ช้า และเร็วใช้การเปลี่ยนจังหวะช้า และ

เร็วเพื่อสร้างความตื่นเต้นในตัวละคร การหมุน และหยุดจะสร้างจุดเด่นในฉากที่ต้องการเน้นพลัง อำนาจของตัวละคร ในการแสดงกราวในตรวจพลนางพันธุรัตตรวจพล ผู้แสดงจะต้องทำการฝึกฝนที่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ยังต้องสื่อสารกับผู้ชมด้วยกระบวนท่ารำ ประกอบกับบทร้อง และเสียงดนตรี เพื่อให้ผู้ชมนั้นได้เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของนางพันธุรัต เพื่อให้สามารถถ่ายทอดอารมณ์ และบทบาทได้สมบูรณ์แบบที่สุด (ชานิต ศาลากิจ, 2565, 3 ตุลาคม, สัมภาษณ์)

อภิปรายผล

เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ความเหมือน ความแตกต่างกับกรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยอื่นๆ ในอดีตที่ผ่านมาอย่างไร ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า นางยักษ์ในนาฏกรรมไทยนั้นปรากฏในเรื่องเล่า นิทานพื้นบ้าน และวรรณคดี มักมีบทบาทที่หลากหลายในฐานะตัวละครหลัก และตัวละครสมทบ มีอำนาจพิเศษ มีกำลังเหนือมนุษย์ บางตัวละครดุร้าย เจ้าเล่ห์ บางตัวละครมีเมตตา จริงใจ เป็นตัวแทนของบทเรียนทางศีลธรรมตามความเชื่อในวัฒนธรรมไทย มีองค์ประกอบของการแสดง ได้แก่ 1) ผู้แสดง ต้องเป็นผู้มีทักษะในการรำ และการควบคุมร่างกายได้เป็นอย่างดี เข้าใจบทบาทของตัวละคร เพราะนางพันธุรัตมีความซับซ้อนในจิตใจ ต้องถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างสมจริง สามารถสื่อสารอารมณ์ผ่านสายตา และท่ารำ 2) บทละครเป็นบทการแสดงละครนอกของกรมศิลปากร กล่าวถึง นางยักษ์เลี้ยงดูพระสังข์เสมือนลูกของตน เมื่อโตขึ้นพระสังข์คิดถึงพระมารดาแท้ ๆ ของตน จึงได้ขโมยรูปเงาะเหาะหนี ฝ่ายนางพันธุรัตยกกองทัพยักษ์ออกตามหา รำให้ คร่ำครวญด้วยความรัก ความห่วงใย 3) วงดนตรีใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า วงปี่พาทย์เครื่องคู่ และวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ จะบรรเลงเพลงหน้าพาทย์กราวในบรรเลงประกอบการรำตรวจพล ยกทัพ และการเดินทางของตัวละคร ฝ่ายยักษ์ โดยเฉพาะตัวนางยักษ์ สอดคล้องกับ บทความเรื่อง “ความสำคัญของเพลงกราวในกับการแสดงบทบาทนางยักษ์” บทความของ จิรัชญา บุรวัณน์ และผุสดี หลิมสกุล ปี พ.ศ. 2560 เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ในหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย เรื่อง “นาฏยลักษณ์ของนางยักษ์ในโขน และละครรำ” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เพลงกราวใน เป็นเพลงที่มีความสำคัญทั้งด้านดนตรี และด้านการแสดง มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงโขน และละครรำ เป็นเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงของตัวละครที่เป็นฝ่ายยักษ์รวมทั้งตัวนางยักษ์ด้วย ซึ่งกระบวนท่ารำ ท่วงทำนอง และจังหวะต้องมีความสอดคล้องกัน 4) เครื่องแต่งกายสามารถแต่งได้ 2 แบบ คือ แต่งกายยืนเครื่องนาง สวมศีรษะนางยักษ์เปิดหน้า แต่งหน้า

สวยงาม และแต่งกายยืนเครื่องนาง สวมกระบังหน้า ทำผมทรงดอกกระพุ่ม เขียนหน้าเป็นยักษ์ 5) อาวุธประจำตัว ไม้กระบองส่วนปลายมีลักษณะเกลียว 6) กระบวนท่ารำ จากแม่ท่าการ ผีกหัดโขนยักษ์ มีการปรับท่าทำให้เหมาะกับตัวนาง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า 2. ทั้งนี้ปรากฏรูปแบบกระบวนท่ารำกราว ในตรวจพลนางพันรุต ของนางธานิต ศาลากิจ 2 รูปแบบ คือ 1) กราวในนางพันรุต และ 2) กราวในนางพันรุตตรวจพล ปรากฏการใช้โครงสร้างร่างกายส่วนเท้า ส่วนลำตัว ส่วนมือ ส่วน ศีรษะ และใบหน้า เป็นการผสมผสานกระบวนท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์ทางนาฏศิลป์ไทยของตัวละครนาง และตัวโขนยักษ์ สามารถแยกกระบวนท่ารำตามกลุ่มท่ารำ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มท่ารำหลัก กลุ่มท่ารำเชื่อม และกลุ่มขยาย ทั้งนี้ผู้ที่แสดงกราวในตรวจพลนางพันรุต ต้องเข้าใจ บทบาทอารมณ์ของตัวละครในวรรณกรรม กลวิธีการแสดงในบทบาทนางพันรุตในตอนดังกล่าวนี้ต้องแสดงถึงความโศกเศร้าที่ต้องพลัดพลากจากพระสังข์ทอง ผู้แสดงในบทบาทนางพันรุตจะต้องแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกดังกล่าว และสื่อสารอารมณ์ออกมาผ่านสีหน้า และกระบวนท่ารำ สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์เรื่อง “นาฏยลักษณะของนางยักษ์ในโขน และละครรำของนางสาวจิรัญญา บุรวัฒน์ ปี พ.ศ. 2558 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ นาฏยลักษณะของตัวนางยักษ์ในการแสดงโขน และละครรำ โดยใช้กรณีศึกษาบทบาทนางยักษ์ในโขน และละครรำของกรมศิลปากรที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง จำนวน 6 บทบาท ได้แก่ นางสำนึกษา นางอังกาตโล นางศุภลักษณ์ นางพันรุต นางผีเสื้อสมุทร และนางศุรบนา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การแสดงอารมณ์ตามบทบาทนางยักษ์เน้นการแสดงออกอย่างเปิดเผย มีลักษณะเกินจริง โดยแสดงออกผ่านทางสีหน้า แววตา และท่าทาง ซึ่งตัวนางยักษ์แปลงทั้ง 3 บทบาท มีท่วงทีลีลาในการรำที่คล้ายคลึงกัน แต่ต่างกันในด้านของการแสดงอารมณ์ และยังสามารถสอดคล้องกับ ทฤษฎีวรรณกรรมในวรรณคดีไทย ซึ่งมีต้นกำเนิดจาก นาฏยศาสตร์ของอินเดีย ได้รับการนำมาประยุกต์ใช้โดยปรากฏในวรรณคดี วรรณกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางอารมณ์ และความสามารถในการสร้างสรรค์ของวรรณคดีไทย ทั้งยังช่วยให้ผู้เสพวรรณกรรมได้เข้าใจคุณค่าทางวัฒนธรรม และอารมณ์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในการแสดงละครนอกเรื่องสังข์ทอง ตอนพระสังข์หนีนางพันรุต ในการแสดงกราวในนางพันรุตตรวจพล ของกรมศิลปากร ของครูธานิต ศาลากิจ นั้นปรากฏทฤษฎีรสนทางวรรณกรรมทั้งหมด 6 รส ได้แก่ ศฤงคารรส เราทรรส หาสยรส กรูณารส ภยารส และอัทธฤตรส ทั้งนี้การแสดงอารมณ์ความรู้สึกผ่านสีหน้าของนางพันรุต สอดคล้องกับ บทความเรื่อง “กระบวนท่ารำนางแปลงในการแสดง

เรื่องรามเกียรติ์ : อยุธยาสุรปนา” ของ ผศ.ดร.จินตนา สายทองคำ พ.ศ. 2558 เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ฉบับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท และความสำคัญของนางแปลงในการแสดงเรื่องรามเกียรติ์ และวิเคราะห์กระบวนการทำรำอยุธยาสุรปนา โดยเปรียบเทียบกระบวนการทำรำตามรูปแบบการเรียนการสอนกับกระบวนการทำรำตามรูปแบบการแสดง ผลการศึกษาพบว่าบทบาท และความสำคัญของนางแปลงในการดำเนินเรื่องรามเกียรติ์ มี 3 นาง คือ 1) นางสุรปนา 2) นางเบญกาย และ 3) นางอดุลปีศาจ กระบวนทำรำตามบทร้องเพลงอยุธยาพบว่า มีลีลาที่มีลักษณะการนวดนาคผู้รำต้องใส่จริตกิริยาแสดงอาการความพึงพอใจทางใบหน้า และแววตา เพลงแม่ศรีพบว่า มีลีลาทำรำสะบัดสะบิ้ง อาการเสแสร้ง อาการเล่นตัวของหญิง ใบหน้ายิ้มระรื่น ดวงตามีเลศนัย เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกตัวละครให้ผู้ชมรับรู้ นอกจากการแสดงอารมณ์ความรู้สึกผ่านทางสีหน้าของผู้แสดงแล้ว กระบวนทำรำในการแสดงกราวในนางพันธุรัต และกราวในนางพันธุรัตตรวจพลของนางธานิต ศาลากิจ มีการเคลื่อนที่เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวละครนางพันธุรัต ผ่านการเคลื่อนที่บนเวที สอดคล้องกับทฤษฎีการใช้พื้นที่เวที เป็นการเคลื่อนที่บนเวทีการแสดง หรือ Acting area การเคลื่อนที่บนเวทีสำหรับการแสดงนั้น ใช้หลักทางทฤษฎีศิลป์ในเรื่องของ “เส้น” เพื่อบ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกในแง่ของศิลปะ มาประยุกต์ใช้กับทิศทางในการเคลื่อนที่ของตัวละคร ซึ่งความหมายและอารมณ์ของเส้นในลักษณะต่าง ๆ ปรากฏในการแสดงกราวในนางพันธุรัต และกราวในนางพันธุรัตตรวจพล ดังนี้ เส้นตรงแนวตั้ง เป็นการสื่อถึงอารมณ์ที่รุนแรง จริงจังหรือเป็นการเรียกร้องความสนใจการเคลื่อนที่ออกจากคนดู แสดงถึงความอ้างว้าง สูญเสีย หวาดกลัว ลังเล เป็นเส้นที่ให้ความรู้สึกที่มั่นคง แข็งแรง แน่นนอน หนักแน่น เข้มแข็ง สง่า สำหรับการแสดง การเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงแนวตั้ง หรือการเคลื่อนที่เข้าหาคนดู เส้นตรงแนวนอน เป็นการดึงดูดสายตาผู้ชมให้มีปฏิสัมพันธ์กับการแสดงไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการชมการแสดงเป็นเส้นที่ให้ความรู้สึกที่สงบ นิ่ง ราบเรียบ กว้างขวาง ผ่อนคลาย สำหรับการแสดง การเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงแนวนอนหรือเคลื่อนที่ขนานกับคนดู เป็นการเน้นให้ผู้ชมได้ชมในจุดต่าง และเส้นเฉียงหรือเส้นทแยงมุม เป็นการสื่อถึงความวุ่นวาย ไม่แน่นอน การวิตกกังวลหรือ ครุ่นคิด เป็นเส้นที่ให้ความรู้สึกไม่มั่นคง ไม่แน่นอน สำหรับการแสดง การเคลื่อนที่เป็นเส้นเฉียง หรือเส้นทแยง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า จากข้อมูลที่กล่าวข้างต้นนั้น ทำให้ทราบว่า กระบวนท่ารำจากแม่ท่าการฝึกหัดโยนยักษ์ มีการปรับท่าทำให้เหมาะกับตัวนาง ทั้งนี้ปรากฏรูปแบบกระบวนท่ารำกราวในตรวจพจนางพันธุ์ ของนางธานีต ศาลากิจ 2 รูปแบบ คือ 1. กราวในนางพันธุ์รัตน์ และ 2. กราวในนางพันธุ์ตรจพล ปรากฏการใช้โครงสร้างร่างกายส่วนเท้า ส่วนลำตัว ส่วนมือ ส่วนศีรษะ และใบหน้า เป็นการผสมผสานกระบวนท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์ทางนาฏศิลป์ไทยของตัวละครนาง และตัวโยนยักษ์ สามารถแยกกระบวนท่ารำตามกลุ่มท่ารำ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มท่ารำหลัก กลุ่มท่ารำเชื่อม และกลุ่มขยาย ทั้งนี้ผู้ที่แสดงกราวในตรวจพจนางพันธุ์ ต้องเข้าใจบทบาทอารมณ์ของตัวละครในวรรณกรรม กลวิธีการแสดงในบทบาทนางพันธุ์รัตน์ในตอนดังกล่าวนั้นต้องแสดงถึงความโศกเศร้าที่ต้องพลัดพลากจากพระสังข์ทอง ในการจัดเตรียมกองทัพออกตามหาพระสังข์ ผู้แสดงในบทบาทนางพันธุ์รัตน์จะต้องแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกดังกล่าวของนางพันธุ์รัตน์ และสื่อสารอารมณ์ออกมาผ่านสีหน้า และกระบวนท่ารำ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ได้แก่ 1) ผู้สนใจสามารถศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของการแสดง และบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทย และกลวิธีการแสดง และวิเคราะห์โครงสร้างกระบวนท่ารำบทบาทนางพันธุ์รัตน์ในละครนอก เรื่องสังข์ทอง ตอนพระสังข์หนีนางพันธุ์รัตน์ และ 2) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์กระบวนท่ารำสำหรับนางยักษ์ ในการนำกระบวนท่ารำสู่การวิเคราะห์ตามจารีตบทบาทนางยักษ์ในนาฏกรรมไทย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษา และวิเคราะห์กระบวนท่าตัวนางยักษ์ในนาฏกรรมไทยในบทบาทอื่น ๆ เช่น นางสำมนักขา นางผีเสื้อสมุทร เพื่อสืบทอดเป็นองค์ความรู้สู่การอนุรักษ์ เผยแพร่ในวงวิชาการด้านนาฏศิลป์

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2535). แม่บทนาฏศิลป์ไทย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักการสังคีต
กรมศิลปากร. หน้า 87-90.

_____. (2559). ศิลปิน ศิลปะ ศิลปกรรม. นนทบุรี: บริษัท ไทภูมิ พับลิชชิ่ง จำกัด.

จตุพร รัตนวราหะ. (2519). เพลงหน้าพาทย์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรม
ศิลปากร.

- จินตนา สายทองคำ. (2558). กระบวนทำรำนางแปลงในการแสดงเรื่องรามเกียรติ์: อยุธยาคุณ
รปนา. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ฉบับมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์. 7(3), 22.
- จิรัชญา บุรวัฒน์ และผุสดี หลิมสกุล. (2560). ความสำคัญของเพลงกราวในกับการแสดง
บทบาทนางยักษ์. วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต: Rangsit Music
Journal, 12(2), 31.
- จิรัชญา บุรวัฒน์. (2558). นาฏยลักษณะของนางยักษ์ในโขนและละครรำ. ใน ดุษฎี
บัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานิต ศาลากิจ. (20 ก.ย. 2562). บทบาทการรำกระบวนทำรำกราวในของนางพันธุรัต.
(น้ำพระทัย ศรีชัย, สัมภาษณ์)
- _____. (3 ต.ค. 2565). ทิศทางในการเคลื่อนที่ในการแสดงบทบาทนางพันธุรัต.
(น้ำพระทัย ศรีชัย, สัมภาษณ์)
- บาร์ตส์, โรลองด์. (2561). สัญญาวิทยาในวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มติชน. (2547). พจนานุกรมฉบับมติชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท มติชน
จำกัด (มหาชน).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (พิมพ์ครั้งที่
1). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
- เสรี หวังในธรรม. (2521-2525). ประวัติดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- SoloDance2015. (2558). ชุดกราวในพันธุรัตน์. เรียกใช้เมื่อ 6 เมษายน 2568 จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=Im2bGo74bvk>.

ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 *

THE LEARNING MANAGEMENT RESULTS ON THE HISTORY OF SUKHOTHAI BY USING COLLABORATIVE LEARNING TECHNIQUES LEARNING TOGETHER (LT) FOR MATHAYOM 1 STUDENTS

เกศรินทร์ ไชยปัญญา¹ และ คงศักดิ์ สังฆมานนท์²

Kesarin Chaipanya¹ and Khongsak Sangkhamanon²

¹⁻²วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻²Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: 650402320037@nmc.ac.th

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 9 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568

Received 1 May 2025; Revised 9 May 2025; Accepted 11 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยใช้ชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT)

Citation:

* เกศรินทร์ ไชยปัญญา และ คงศักดิ์ สังฆมานนท์. (2568). ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 215-234.

Kesarin Chaipanya and Khongsak Sangkhamanon. (2025). The Learning Management Results On The History Of Sukhothai By Using Collaborative Learning Techniques Learning Together (Lt) For Mathayom 1 Students.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 215-234.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา บึงกาฬ จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค Learning Together (LT) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอยู่ที่ระดับ.05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจของนักเรียนต่อผลการจัดการเรียนรู้

Abstract

This research aims to 1) develop a collaborative learning kit using Learning Together (LT) technique on the history of Sukhothai for Mathayom 1 students to achieve the efficiency according to the criteria of 80/80, 2) compare the academic achievement of Mathayom 1 students on the history of Sukhothai using the collaborative learning kit using Learning Together (LT) technique before and after studying, and 3) study the satisfaction of Mathayom 1 students on the collaborative learning kit using Learning Together (LT) technique on the history of Sukhothai. The sample group used in the research was Mathayom 1 students

in the first semester of the 2023 academic year, Bueng Kan School, Bueng Kan Secondary Educational Service Area Office, with 1 classroom, a total of 40 students, who were selected by cluster sampling. The research instruments were 1) learning kit, 2) learning management plan, 3) achievement test, and 4) satisfaction questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results were concluded that:

1) The academic achievement with the Learning Together (LT) collaborative learning kit on the topic of Sukhothai history for Mathayom 1 students to achieve efficiency according to the criteria of 80/80.

2) The academic achievement of Mathayom 1 students on the topic of Sukhothai history using the Learning Together (LT) collaborative learning kit after studying was higher than before studying at the level of .05.

3) The satisfaction of Mathayom 1 students with the Learning Together (LT) collaborative learning kit on the topic of Sukhothai history was at the highest level.

Keywords: Learning management on the history of Sukhothai by cooperative learning management using Learning Together (LT) technique for Mathayom 1 students, academic achievement, student satisfaction with learning management results.

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีรูปแบบการสอนหรือเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะด้านต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนจากการเน้นครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย เทคนิค Learning Together (LT) ซึ่งพัฒนาโดย Johnson & Johnson เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีเป้าหมายร่วมกัน และรับผิดชอบทั้งต่อกลุ่มและตนเอง เทคนิคนี้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนุกกับการเรียน และ

พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การสื่อสาร การฟัง การคิดวิเคราะห์ และการยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายเทคนิค LT ยังเน้นหลักการสำคัญคือ การฟังพาอาศัยกันในเชิงบวก และความรับผิดชอบรายบุคคล ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดวินัยและความรับผิดชอบ อีกทั้งยังพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ เช่น การเข้าใจผู้อื่นและการจัดการอารมณ์ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจและนำไปสู่การเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง เพราะผู้เรียนต้องแลกเปลี่ยนความรู้และอภิปรายร่วมกัน สรุปได้ว่า ชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการยกระดับการเรียนรู้รอบด้านให้เหมาะสมกับโลกยุคใหม่

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ครูเน้นหนักไปทางด้านความรู้ความจำเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา เพื่อให้เด็กผ่านการสอบเท่านั้น โดยที่เด็กไม่ได้มีโอกาส ที่จะใช้วิธีการหรือทักษะกระบวนการต่าง ๆ มาแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้เด็กขาดการฝึกทักษะการคิด ไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาและไม่รู้จักเลือกใช้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม (ลัดดา ภูเกียรติ, 2544) นอกจากนี้ครูยังขาดการพัฒนาการใช้สื่อที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ขาดการนำสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องใช้ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนช่วงเวลาที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบึงภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงภาพ ไม่สนใจเรียนสาระประวัติศาสตร์และการจัดการเรียนรู้ เกิดความเบื่อหน่ายเพราะ เป็นสาระที่ใช้การบรรยาย นักเรียนมีช่วงความสนใจสั้น เนื้อหาการเรียนรู้มาก ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนน่าเบื่อหน่าย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และครูผู้สอนมักมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา เน้นแต่การท่องจำ ไม่มีการปฏิบัติไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการหาความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งยังไม่ได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ รวมถึงขาดการพัฒนาสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เช่น บทเรียนสำเร็จรูปที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นในการประเมินผล ผู้สอนยังใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบมากกว่าการให้เขียนตอบ ทำให้นักเรียนเขียนตอบแบบความเรียงไม่เป็น (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2563)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนา ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนสาระ

ประวัติศาสตร์และแนวทางให้กับครูผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยใช้ชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค Learning Together (LT) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความพึงพอใจที่มีต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้างานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยได้รวบรวมงานวิจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต (2563) ได้การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ Learning Together (LT) สำหรับการเรียนการสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มประชากรที่ผู้สอนใช้เทคนิค การสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน Learning Together (LT) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ มีความพึงพอใจในเทคนิคการสอนแบบกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน Learning Together (LT) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ภริตา แก้วโต (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอสมการ โดยใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค Learning Together (LT) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องอสมการ หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค Learning Together (LT) สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค Learning Together (LT) สูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค Learning Together (LT) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายและเรียนรู้ได้เร็ว และผู้เรียนปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนด้วยความเต็มใจ ตามลำดับ

ชนันพัฒน์ วรรณวิจิต (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรม วิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E/E, เท่ากับ 83,48/82.08 ซึ่งผ่านเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมวิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.6964 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น 0.6964 หรือคิดเป็นร้อยละ 69.644. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ

การเรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรมวิชาหน้าที่พลเมือง โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ดารุณี แก้วบุญเรือง (2560) ได้การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ประกอบแบบฝึกทักษะ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ประกอบแบบฝึกทักษะ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ $83.96/79.23$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ประกอบแบบฝึกทักษะ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร มีค่าเท่ากับ 0.6376 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 63.76 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT 3) ประกอบแบบฝึกทักษะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ประกอบแบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร อยู่ในระดับมาก

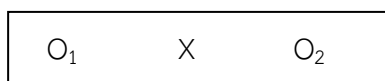
จากผลการศึกษางานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่าการนำชุดการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเช่นเดียวกับการสอนปกติ ผลโดยรวมทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ จะเห็นได้ว่าชุดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามไปด้วย จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะสร้างชุดการเรียนรู้ ที่มีการใช้สื่ออย่างหลากหลายนักเรียนจะได้เรียนด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีความสุขต่อการเรียน โดยไม่คิดว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาที่น่าเบื่อและเนื้อหาเยอะงะวุ่นวนอีกต่อไป เพื่อให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 พัฒนานักไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

1 กลุ่ม วัด 1 ครั้ง (One group pretest - posttest design)

X คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT)

O_1 คือ การทดสอบก่อนเรียน

O_2 คือ การทดสอบหลังเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 15 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 586 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย

3.2 ชุดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 คำถาม

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4.2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย

4.3 สร้างชุดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ชุด ดังนี้

ชุดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย

ชุดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การเมือง การปกครองสมัยสุโขทัย

ชุดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐกิจสมัยสุโขทัย

ชุดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สังคมและวัฒนธรรมสมัยสุโขทัย

ชุดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ภาษา วรรณกรรม และศิลปกรรมสมัยสุโขทัย

ชุดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ความเสื่อมอำนาจของกรุงสุโขทัย

4.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินความพึงพอใจ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและผู้วิจัยได้นำชุดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 แล้วนำชุดการเรียนรู้ ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้เพื่อยืนยันประสิทธิภาพกับเรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย ด้วยชุดการเรียนรู้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนในชุดการเรียนรู้ให้นักเรียน ทราบโดยเตรียมความรู้พื้นฐานให้นักเรียนเข้าใจบทบาทและขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เข้าใจและคุ้นเคยกับวิธีสอนในชุดการเรียนรู้

5.2 ดำเนินการสอนโดยให้นักเรียนทำกิจกรรมจากชุดการเรียนรู้โดยดำเนินการตาม ขั้นตอนดังนี้

1) ทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนเรียน (Pre test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน

2) ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 6 ชุดการเรียนรู้มีการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่ม และการตรวจผลงาน ใบงาน ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และให้นักเรียนทำกิจกรรมจากชุดการเรียนรู้

3) ทดสอบหลังเรียน (Post test) เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมกับที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเพื่อยืนยันประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปเทียบกับเกณฑ์และประเมินผล

ผลการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT)

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
E1	40	32.03	2.53	92.46
E2	40	36.70	2.07	91.75
ประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ (E1/E2) เท่ากับ 92.46/91.75				

จากตารางที่ 1 แสดงว่าประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 92.46/91.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

สรุปได้ว่า ชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยใช้ชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) ก่อนเรียนและหลังเรียน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียน					
การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ค่า t
ก่อนเรียน	40	40	32.03	2.53	9.44*
หลังเรียน	40	40	36.70	2.07	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงว่าผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยใช้ชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) ที่วิเคราะห์ได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ($\bar{X}$ = 32.03) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ (S.D. = 2.53) และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{X}$ = 36.70) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ (S.D. = 2.07)

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยใช้ชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) ที่วิเคราะห์ได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านสาระการเรียนรู้	4.44	0.06	มาก	3
2. ด้านกระบวนการเรียนรู้	4.55	0.09	มากที่สุด	2
3. ด้านสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนรู้	4.56	0.09	มากที่สุด	1
ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมทั้งหมด	4.53	0.59	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.53$) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ ($\bar{X}=4.56$) รองลงมาคือด้านกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.55$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านสาระการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.44$) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การประเมินความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ รองลงมาคือด้านกระบวนการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านสาระการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบึงกาฬสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

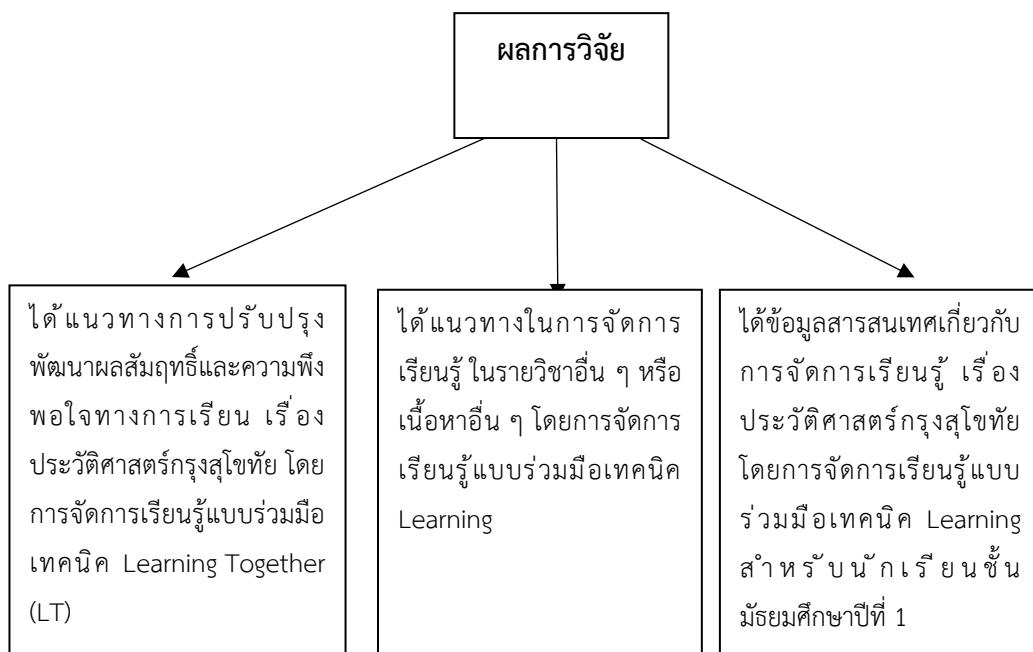
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าชุดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 92.46/91.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เป็นเพราะได้นำชุดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัยที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาแล้วนำมาแก้ไข ปรับปรุงด้านเนื้อหา ภาษา และได้นำชุดการเรียนรู้ไปทดลองใช้เนื้อหาคุณภาพก่อนที่จะนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างทำให้ชุดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพจึงทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังส่งผลให้นักเรียนไม่รู้สึกเครียดต่อบทเรียน เนื่องจากแบบฝึกที่อยู่ในชุดการเรียนรู้แต่ละชุดมีภาพประกอบซึ่งเร้าใจนักเรียนให้มีความพึงพอใจต่อการเรียน เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย และนักเรียนทราบผลของการเรียนรู้ในเนื้อหา นั้น ๆ ทันทีจากแบบเฉลย ทำให้นักเรียนเกิดกำลังใจในการเรียนรู้พร้อมทั้งได้ทำกิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อน ๆ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ อัญญา โพธิ์พลากร (2560) พบว่า ชุดการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี และมีความสนใจในการเรียนตลอดเวลา ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ สมจิตร เค้าอัน (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องชุดการสอนปฏิบัติเครื่องสายไทยในรายวิชาดนตรีไทยปฏิบัติตามถนัด 1 (ศ.028) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 24.75 ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 95.95/78.29 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนการสอนนักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อชุดการสอนเครื่องสายไทย ชอบด้วง ชอบอุ้ม จะเข้ และขิม โดยวิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ โดยผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.09-3.90 หมายถึงเห็นด้วยปานกลาง ถึงเห็นด้วยมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) รายวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้ชุดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะชุดการเรียนรู้ดังกล่าวได้ผ่านการลองใช้และผ่านการหาประสิทธิภาพและส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ ไกรศักดิ์ จันทรโกเมธ และสมฤทัย เย็นใจ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative

Learning) โดยใช้เทคนิค Learning Together (LT) มาใช้จัดการเรียนรู้แก่นักเรียนใน ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง วงกลมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค LT มีค่า เท่ากับ 15.89 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.45 และเมื่อทำการ ทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค LT มีคะแนนเฉลี่ยสูง กว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค LT โดยครูใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้น กิจกรรมกลุ่ม ให้สมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหา แบ่งหน้าที่กันทำงานตามความสามารถ ของนักเรียน ได้แก่ การจดบันทึก การวาดรูป การใช้เครื่องมือวัด การคำนวณ แต่ทุกคนต้องกล้าแสดงความคิดเห็นและ แลกเปลี่ยนแนวคิดช่วยกัน ประกอบกับครูเป็นคนคอยช่วยให้ข้อเสนอแนะแก่ นักเรียนทุกกลุ่ม เพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ สมจิตร คำอัน (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องชุดการสอนปฏิบัติเครื่องสายไทยในรายวิชาดนตรี ไทยปฏิบัติตามถนัด 1 (ศ.028) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 24.75 ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 95.95/78.29 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อชุดการสอน เครื่องสายไทย ซอด้วง ซออู้ จะเข้ และขิม โดยวิธีการสอนแบบศูนย์การเรียน โดยผลการ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.09-3.90 หมายถึงเห็นด้วยปานกลาง ถึงเห็นด้วยมากและ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ สุณิรัตน์ ศรีประสิทธิ์ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการอ่านการเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการอ่านการเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย โดยการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการอ่านการ เขียนคำพื้นฐานภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับเกมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) รายวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ รองลงมาคือด้านกระบวนการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะชุดการเรียนรู้ดังกล่าวได้ผ่านการลองใช้และผ่านการหาประสิทธิภาพและส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ สุภัสสร วัชรคุปต์ (2562) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอนที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดสามอันดับแรกคือ นักเรียนชอบเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและนักเรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือกิจกรรมสำเร็จด้วยตนเองหรือกลุ่ม นักเรียนพอใจกับบทบาทของนักเรียน, นักเรียนมีความพึงพอใจในคะแนนที่ทำ และนักเรียนพึงพอใจกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, นักเรียนชอบแสดงความคิดเห็นเมื่อได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อน เพราะชุดการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นสื่อที่ทันสมัย สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ อีรณานต์ สิงโตหิน (2566) ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาพลศึกษา เรื่องกีฬาวอลเลย์บอล หลังการใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค LT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ด้านครูผู้สอน รองลงมาคือด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านที่มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านเนื้อหาและด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ สุวทนา สงวนรัตน์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาวิธีวิทยาการ จัดการเรียนรู้ 2 ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต" ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรากฐานความเป็นมาของชาติไทย องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นสามารถสรุปได้ในสามประเด็นสำคัญ ประการแรก คือ การได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมถึงความพึงพอใจของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนประวัติศาสตร์ ซึ่งถือเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ประการที่สอง คือ การได้แนวทางในการนำเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ Learning Together ไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ หรือเนื้อหาอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เทคนิคนี้สามารถเสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและพัฒนาทักษะทางสังคมควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการ การมีแนวทางนี้จึงเป็น

ประโยชน์อย่างยิ่งต่อครูผู้สอนในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ในบริบทของโรงเรียน ประการสุดท้าย คือ การได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเฉพาะในแง่ของการวางแผนบทเรียน การใช้สื่อ และการประเมินผล ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการต่อยอดงานวิจัยหรือพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนในระดับชั้นเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพกล่าวโดยสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้ไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นต้นแบบของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ชุดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 92.46/91.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) รายวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้ชุดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) รายวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ รองลงมาคือด้านกระบวนการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านสาระการเรียนรู้

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ในการศึกษาชุดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย ในขั้นทำแบบฝึกเสริมทักษะนักเรียนบางคนอาจทำไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนดให้ ครูผู้สอนอาจให้เด็กนำกลับไปทำที่บ้านหรือทำนอกเวลา

2) การจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ศึกษาและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อนักเรียนพบปัญหาที่สงสัยอาจไม่กล้าสอบถามครูผู้สอนหรือถามเพื่อน ดังนั้น ครูผู้สอนควรดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

1.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ Learn Together และแบบ STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2) การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ Learn Together สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3) ผลของการจัดการเรียนรู้แบบ Learn Together ที่มีการใช้สื่อดิจิทัลต่อความเข้าใจเนื้อหาประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เอกสารอ้างอิง

ชนันพัฒน์ วรรณวิจิต. (2561).การพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). รายงานผลการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2541. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเทคนิคการสอนแบบร่วมมือ Learning Together (LT) สำหรับการเรียนรู้การสอนวิชาการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางธุรกิจในยุคไทยแลนด์ 4.0. จันทรเกษมสาร, 26(1), 61-73.

- ดารุณี แก้วบุญเรือง. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ประกอบแบบฝึกทักษะเรื่องการบวก ลบ คูณ หาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธีรกานต์ สิงโตหิน. (2566). ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาพลศึกษา เรื่อง กีฬาวอลเลย์บอล หลังการใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค LT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. คณะศึกษาศาสตร์. วิทยาลัยนครราชสีมา.
- ภริดา แก้วโต. (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอสมการโดยใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค Learning Together (LT) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2544). เทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สมจิตร คำอัน. (2543). ชุดการสอนปฏิบัติเครื่องสายไทยในรายวิชาดนตรีไทยปฏิบัติตามความถนัด 1 (ศ.028) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2563). รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุนิรัตน์ ศรีประสิทธิ์. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการอ่าน การเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับการเล่นเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา.
- สุภัทสร วัชรคุปต์. (2562). ชุดการสอนอ่านจับใจความใช้ชี้นานสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สุวิทนา สวงวรัตน์. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ 2 ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 16(1), 31–42.
- อัญชนา โพธิพลากร. (2560). การใช้ชุดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสนใจและเจตคติในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไกรศักดิ์ จันทรโกเมท, & สมฤทัย เย็นใจ. (2567). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค Learning Together (LT) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 2(5), 1–14.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning (5th ed.). Allyn & Bacon.

แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 *

APPROACHES FOR PERSONNEL ADMINISTRATION IN DIGITAL AGE BASED ON SARANIYADHAMMA 6 OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ธัญพรค์ วัฒนปิยวานิช¹, สมศักดิ์ บุญปุ² และ วิเศษ ชินวงศ์³

Thanyaporn Wattanapiyawanich¹, Somsak Bunpu² and Wiset Chinnawong³

¹⁻³หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Master of Education, Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Thailand

Corresponding Author's Email: New311234@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 9 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหาร

Citation:

* ธัญพรค์ วัฒนปิยวานิช, สมศักดิ์ บุญปุ และ วิเศษ ชินวงศ์. (2568). แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารานีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 235-256.

Thanyaporn Wattanapiyawanich, Somsak Bunpu and Wiset Chinnawong. (2025). Approaches For Personnel Administration In Digital Age Based On Saraniyadhamma 6 Of School Administrators Under Surin Primary Educational Service Area Office 1. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 235-256.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 โดยมีการบริหารงานบุคคล 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และด้านการออกจากราชการ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธีเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มงานบริหารบุคคล จำนวน 234 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และการสนทนากลุ่ม กับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการออกจากราชการ ตามลำดับ

2) วิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน 20 วิธีการ

3) แนวทางการการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน 18 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล, สาราณียธรรม 6, ผู้บริหารสถานศึกษา, การจัดการศึกษา, เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the condition of personnel administration in digital age of school administrators under Surin Primary

Educational Service Area Office 1, 2) to study the methods of the personnel administration in digital age based on Saraniyadhamma 6 of school administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 1, and 3) to propose approaches for personnel administration in digital age based on Saraniyadhamma 6 of school administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 1. There were 5 aspects: Workforce planning and position, Recruitment and appointment, Discipline and discipline maintenance, Enhancing efficiency in government operations and Regarding leaving government service. It was a mixed methods research. Quantitative data was conducted by questionnaire from 234 samples group, using the determination table by Krejcie and Morgan. Qualitative data was collected by interviews of 5 experts and focus group discussion with 7 key informants. Quantitative analytical statistics used were mean, and standard deviation. Qualitative data were analyzed by content analysis

The findings of the study revealed that:

1) The overall conditions of personnel administration in digital age of school administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 1. were at the highest level ranging from the most to the least levels, i.e. Workforce planning and position, Recruitment and appointment, Discipline and discipline maintenance, Enhancing efficiency in government operations and Regarding leaving government service, respectively.

2) The Methods for personnel administration in digital age based on Saraniyadhamma 6 of school principals under Surin Primary Educational Service Area Office 1, consisted of 5 aspects, 2 issues on each aspect, and 2 methods for each issue, in the total of 20 methods.

3) Approaches for Personnel Administration in Digital Age Based on Saraniyadhamma 6 of School administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 1, consisted of 5 aspects, 2 issues on each aspect, and 2 approaches for each issue, in the total of 18 approaches.

Keywords: Digital-era Human Resource Management, Saraniyadhamma 6, School Administrators, Educational Administration, Surin Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

การบริหารงานบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารการศึกษา ในกระบวนการบริหารจึงได้กำหนดให้การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถดึงดูดบำรุงรักษาคนดีมีความรู้ความสามารถไว้ในหน่วยงานให้มากและนานที่สุดเท่าที่หน่วยงานต้องการ การจะทำเช่นนี้ได้หน่วยงานจะต้องมีการบริหารงานบุคคลที่ดีเป็นส่วนสำคัญของการบริหารสูงสุด (ปรัชญา ภัทรกำจร, 2546 : 3) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดหมาย วางแผนกำหนดเป้าหมายตลอดจนวิธีดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้การบริหารโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายรัฐที่กำหนดไว้และจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านต่างๆของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพบังเกิดประสิทธิผลทางการศึกษาให้สูงขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวและมาตรา 258 ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (4) บัญญัติให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐ เพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐและสามารถเจริญก้าวหน้าได้ ตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคลมีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำ ในสิ่งที่ถูกต้องโดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวมีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการ บริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา (มณฑิร โสภณ, 2562 : 16)

การบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 35 ได้กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีฐานะเป็นนิติบุคคลจึงมีผลให้ภารกิจ อำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบของสถานศึกษา

เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลปรับเปลี่ยนไป ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ ทั้งด้านงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง โดยให้อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาและของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอำนาจโดยแท้ตามกฎหมายกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในภารกิจของสถานศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ งานการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์เขต 1 สถานศึกษาที่อยู่ในการควบคุมดูแล ตั้งแต่การศึกษาระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ โดยมีการจัดส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึงทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพเป็นบุคลากรที่มีคุณธรรมนำความรู้ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ซึ่งโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์เขต 1 ได้จัดรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยยึดแนวทางการบริหารและการจัดการสถานศึกษาเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป อีกทั้งยังมีการมุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา

จากการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า สาราณียธรรม 6 คือ ธรรมอันทำให้ระลึกถึงกัน ทำให้รักกัน ทำให้เคารพกัน ทำให้สงเคราะห์กัน ทำให้ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ทำให้สามัคคีกัน ทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีอยู่ 6 ประการ ได้แก่ 1. เมตตาการุณยธรรม การอยู่ด้วยกันการกระทำดีต่อกัน ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน 2. เมตตาวิจิตรมรรค หลักการพูดการเจรจาเพื่อให้การสื่อสารเข้าใจกัน ไม่กล่าวร้ายเสียดสีกันเพื่อให้เกิดความขัดแย้ง 3. เมตตาโมกขธรรม ให้ความเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นในการสร้างความร่วมมือร่วมใจกัน 4. สาราณียโกศล การแบ่งปันในสิ่งของที่ได้มาโดยชอบทำช่วยแก้ไขหรือลดความขัดแย้งให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นมากนัก 5. สีสามัญญตา ความประพฤติรักษาระเบียบวินัยข้อบังคับที่กำหนดไว้ ขจัดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างสมาชิกในองค์กรและ 6. ทิฏฐิสามัญญตา ความเชื่อมั่นยึดถือในหลักการที่ร่วมกันหรือสอดคล้องไปกันได้ จะลดความเห็นแก่ตัวลงและยอมรับนับถือความความคิดเห็นของกันและกัน เป็นหลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุข ความ

สันติ ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวงเป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าสิ่งที่ทำให้องค์การมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่ต้องการให้ ทัดเทียมกับนานาประเทศสนองเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียระบบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพ จึงมีความสนใจเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ อีกทั้งจะได้นำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้ เป็นการผสมผสานวิธีการระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยต้องการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 291 คน และหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานบุคคล จำนวน 291 คน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 582 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และการสุ่มแบบชั้นภูมิ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 234 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 117 คน และหัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 117 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือส่งจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ถึงโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์เพื่อหาระดับสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 โดยต้องการศึกษาวิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 และเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

การสัมภาษณ์

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อเสนอวิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 5 รูป/คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับวิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือส่งจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการจดบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมถึงภาพถ่ายจากการสัมภาษณ์ ทำการจัดระบบหมวดหมู่เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสราณีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

การสนทนากลุ่ม

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสราณีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็น 5 กลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสราณีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือส่งจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการจดบันทึกข้อมูล การถอดเทปสนทนากลุ่ม และภาพถ่าย จัดทำระบบหมวดหมู่ ตามกรอบการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์รูปแบบแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสราณีธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลสายงานและตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามสายงานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ครู จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 50 จำแนกตามตำแหน่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ครู 103 คน คิดเป็นร้อยละ 44.02 พนักงานราชการ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70 ครูอัตราจ้าง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.85 ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.43

2. สภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ลำดับที่ 2 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ลำดับที่ 3 ด้านวินัยและการรักษาวินัย ลำดับที่ 4 ด้านเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ลำดับที่ 5 ด้านการออกจากราชการ

3. วิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

สรุปวิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน มีดังนี้

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมและสอดคล้องตามภารกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา ตามหลักธรรมสราณียธรรม ๖ ด้าน สีสสามัญญตา(ความประพฤตีสุจริตดีงาม) ทิฏฐีสามัญญตา(มีความเห็นชอบร่วมกัน)

2) ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์ ปริมาณงาน ปัญหาของอัตรากำลังข้าราชการครู เพื่อจัดทำแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักสาราณียธรรม ๖ ด้านสี่สามัญญตา(ความประพฤตีสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน)

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอแผนและขอความเห็นชอบ แผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาและเสนอไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้านเมตตาวจีธรรม (การมีวาจาดีต่อกัน) สี่สามัญญตา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญตา(มีความเห็นชอบร่วมกัน)

2) ผู้บริหารจัดทำร่างแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน สี่สามัญญตา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญตา(มีความเห็นชอบร่วมกัน)

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งหรือสั่งให้พ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดผ่านสื่อดิจิทัล 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งหรือสั่งให้พ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดเมื่อข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยร้ายแรง ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้านสี่สามัญญตา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบและเก็บรวบรวมข้อมูลคำสั่งการบรรจุแต่งตั้งหรือสั่งให้พ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้านเมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย)สี่สามัญญตา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพและเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวทราบเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านสื่อดิจิทัล 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพและเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครูผ่านสื่อดิจิทัลหรือการประชุมประจำเดือน ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้านเมตตาวจีกรรม (การมีวาจาดีต่อกัน) สีสสามัญญตา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ระบบจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ปลอดภัย สำหรับข้อมูลในระบบคลาวด์หรืออุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลสำรอง ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้านสีสสามัญญตา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

3. ด้านวินัยและการรักษาวินัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาลงโทษทางวินัยตามผลการตรวจสอบของ คณะกรรมการดำเนินการทางวินัย 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาดำเนินการลงโทษทางวินัยตามผลการตรวจสอบของคณะกรรมการดำเนินการทางวินัยที่จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่ กฎหมายกำหนด ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้านเมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สีสสามัญญตา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

2) ผู้บริหารสถานศึกษาออกคำสั่งและแจ้งคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดทราบ ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้านเมตตาวจีกรรม (การมีวาจาดีต่อกัน) เมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย)

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษารายงานผลการพิจารณาการลงโทษทางวินัยตามเอกสาร และหลักฐานที่มีข้อสรุปแล้ว 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษารายงานการดำเนินการทางวินัยนั้นไปยังผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้านสีสสามัญญตา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดเก็บเอกสารรายงานและหลักฐานทั้งหมดในระบบ จัดเก็บเอกสารของสถานศึกษา ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน สีสสามัญญตา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

4. ด้านเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

4.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ มอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน เมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สีสสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน)

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ติดตามและประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามหรือฟอร์มดิจิทัล ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน สีสสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม)

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษา วิเคราะห์ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล มี 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู และ บุคลากรทางการศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน สีสสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญตา(มีความเห็นชอบร่วมกัน)

2) ผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู และ บุคลากรทางการศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน เมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สีสสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน)

5. ด้านการออกจากราชการ

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งหรือเสนอให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาแล้วแต่กรณี มี 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งหรือเสนอให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาแล้วแต่กรณี ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน เมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สีสสามัญญดา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

2) ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบข้อเท็จจริงและหลักฐานว่าข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาได้กระทำความผิดในลักษณะที่เข้าข่ายต้องออกจากราชการ เช่น กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือขาดคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่ง ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน เมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สีสสามัญญดา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

5.2 ผู้บริหารสถานศึกษาับเรื่องการลาออกจากราชการและอนุญาตการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด มี 2 วิธี ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาเรื่องการลาออกจากราชการและอนุญาตการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนออกคำสั่งอนุญาต ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน เมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สีสสามัญญดา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

2) ผู้บริหารสถานศึกษาออกคำสั่งอนุญาตลาออก หากผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจอนุมัติ ให้ลงนามในคำสั่งโดยตรง หากการลาออกต้องได้รับอนุมัติจากหน่วยงานระดับสูง เช่น อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้จัดส่งคำร้องพร้อมเอกสารประกอบเพื่อพิจารณา ตามหลักธรรมสาราณียธรรม ๖ ด้าน เมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สีสสามัญญดา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

4. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีดังนี้

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง พบว่า แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีดังนี้ 1. การจัดทำแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล 1) ควรจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. กำหนด ตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ด้าน สีสสามัญญดา (ความประพฤตีสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญดา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) 2) ควรจัดสรรอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งตามจำนวนต้องการและ

จำเป็นในสถานศึกษา ตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ด้านสี่สัณญูตา(ความประพฤตีสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญูตา(มีความเห็นชอบร่วมกัน) 2. การเสนอแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1) ควรจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. กำหนด ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ด้านเมตตามโนกรรม(การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สี่สัณญูตา(ความประพฤตีสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญูตา(มีความเห็นชอบร่วมกัน)

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง พบว่า แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีดังนี้ 1. การแต่งตั้งหรือส่งให้พ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดผ่านสื่อดิจิทัล 1) ควรมีการวางแผนอัตรากำลังครูและบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ด้านสี่สัณญูตา(ความประพฤตีสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญูตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) 2) ควรมีการประเมินการจัดสรรกำลังคนเข้าไปทำงานตามโครงสร้างขององค์กรอย่างเป็นระบบ ดำเนินการสรรหาและคัดเลือก ในทุกขั้นตอนมีความโปร่งใส ยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ ตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ด้านสี่สัณญูตา(ความประพฤตีสุจริตดีงาม) ทิฏฐิสามัญญูตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) 2. การแจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ วิชาชีพและเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวทราบเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านสื่อดิจิทัล 1) ควรมีการปฐมนิเทศแจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพและเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครูผ่านทางสื่อดิจิทัล ตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ด้านเมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สี่สัณญูตา(ความประพฤตีสุจริตดีงาม) 2) ควรจัดทำคู่มือแจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพและเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครูผ่านทางสื่อดิจิทัล ตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ด้านเมตตามโนกรรม (การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สี่สัณญูตา(ความประพฤตีสุจริตดีงาม)

3. ด้านวินัยและการรักษาวินัย พบว่า แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีดังนี้ 1. การพิจารณาลงโทษทางวินัยตามผลการตรวจสอบของคณะกรรมการดำเนินการทางวินัย 1) ควรดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการที่กำหนดไว้แต่ตั้งกรรมการสอบวินัยเมื่อทำความผิดทางราชการ และมีการอุทธรณ์ตามระเบียบกฎหมาย ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้านสืลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม) ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 เมตตามโนกรรม(การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) ทัฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) 2) ควรมีมาตรการการป้องกันข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีวินัย และประพฤติปฏิบัติในสิ่งทีถูกต้อง ตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ด้านสืลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม) เมตตามโนกรรม(การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) ทัฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) 2.การรายงานผลการพิจารณาการลงโทษทางวินัยตามเอกสารและหลักฐานที่มีข้อสรุปแล้ว 1) ควรรายงานผลการพิจารณาการลงโทษทางวินัยตามเอกสารและหลักฐานที่มีข้อสรุปแล้ว ตามระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2561 ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้านสืลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม)

4. ด้านเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ พบว่า แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีดังนี้ 1. การจัดทำแผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล 1) ควรจัดทำแผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เสริมสร้าง ส่งเสริมสนับสนุน ศึกษาปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้าน เมตตากายกรรม(ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) เมตตามโนกรรม(การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) สืลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม) ทัฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) 2) ควรมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติทางให้คำแนะนำ และให้กำลังใจ ส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ศึกษาต่อ หรือหาประสบการณ์ตรงจากหน่วยงานอื่น ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้านทัฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) 2.การศึกษา วิเคราะห์ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู และ บุคลากรทางการศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล 1) ควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรตามความเหมาะสม ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้านสืลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม) ทัฏฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) 2) ควร

ส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้านศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม) ทิฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน)

5. ด้านการออกจากราชการ พบว่า แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลัก สาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 1 มีดังนี้ 1. การส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการใน ฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งหรือเสนอให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาแล้วแต่ กรณี 1) ควรดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้าน เมตตามโนกรรม(การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) ศีลสามัญญตา (ความประพฤติสุจริตดีงาม) 2) ควรพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ตัดสินชอบด้วยกฎหมายและ ความยุติธรรมตัดสินด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้าน เมตตามโนกรรม(การคิดดีต่อกัน ไม่มุ่งร้าย) ศีลสามัญญตา(ความประพฤติสุจริตดีงาม) 2. การรับเรื่อง การลาออกจากราชการและอนุญาตการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด 1) ควรดำเนินการตามความ ต้องการของผู้ประสงค์ และนำเสนอคำสั่งให้ผู้มีอำนาจทราบและลงนามตามลำดับแล้วแจ้ง บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบ ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้าน ทิฐิสามัญญตา (มีความ เห็นชอบร่วมกัน) 2) ควรมีการส่งเสริมให้ข้อมูลบุคลากรทราบกฎหมายเกี่ยวกับการออกจากร าชการ ตามหลักธรรมสาราณียธรรม6 ด้าน ทิฐิสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัย มีประเด็นการอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการวิจัยสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก

ไปหาน้อย คือด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการออกจากราชการ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมภรณ์ คำภาพล ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านวินัยและการรักษาวินัยและการออกจากราชการ และด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง (ปฐมภรณ์ คำภาพล, 2564 : 100) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติมา ระสอน (2564 : 100) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 แล้วพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งลำดับที่ 2 คือ ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ลำดับที่ 3 ด้านการธำรงรักษาบุคลากรและด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. วิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

วิธีการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 5 ด้าน พบว่า

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 1. วิธีจัดทำแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล มีดังนี้ 1) จัดทำแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมและ

สอดคล้องตามภารกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา 2) วิเคราะห์ ปริมาณงาน ปัญหาของ อัตรากำลังข้าราชการครู เพื่อจัดทำแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. วิธีเสนอแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีดังนี้ 1) เสนอแผนและขอความเห็นชอบ แผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาและเสนอไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) จัดทำร่างแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมภรณ์ คำพาล (2564 : 101) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารวางแผนความต้องการกำลังคนในอนาคตทุกปีการศึกษาวางแผนบุคลากรกำหนดคุณสมบัติตามความสามารถของบุคลากร และความต้องการขององค์กร

3. แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

แนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า 1. การจัดทำแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล มี 2 แนวทางดังนี้ 1) ควรจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. กำหนด 2) ควรจัดสรรอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งตามจำนวนต้องการและจำเป็นในสถานศึกษา 2. การเสนอแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 1 แนวทางดังนี้ 1) ควรจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. กำหนด ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ เพ็ชรคง (2558) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนรักษ์หลวงพ่อดำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ควร

ทำการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา แล้วจัดทำแผนอัตรากำลังครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด เชิญผู้มีส่วนร่วมมาประชุมหารือเรื่องการวางแผนอัตรากำลังคนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จัดให้มีการประชุม วางแผนงานการจัดทำคู่มือ ระเบียบการกำหนดตำแหน่งและจำนวนครูที่ชัดเจน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งผู้บริหารและครูในสัดส่วนร้อยละ 50 เท่ากัน โดยส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการ และบางส่วนเป็นพนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง และลูกจ้างชั่วคราว ในด้านสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล ผู้บริหารมีการดำเนินงานที่โดดเด่นที่สุดในการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง รองลงมาคือด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านวินัย และการรักษาวินัย ด้านเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และด้านการออกจากราชการตามลำดับ สำหรับแนวทางการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลตามหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่เน้นการจัดทำและเสนอแผนอัตรากำลังด้วยความสุจริต มีความเห็นชอบร่วมกันและคิดดีต่อกัน ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งควรมีกระบวนการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการแจ้งภาระงาน และมาตรฐานวิชาชีพผ่านสื่อดิจิทัล ด้านวินัยและการรักษาวินัยควรดำเนินการตามกฎหมาย พร้อมส่งเสริมวินัยในทางสร้างสรรค์ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพควรมีแผนพัฒนาบุคลากรที่ครอบคลุมการนิเทศ การสนับสนุน และการวิเคราะห์ความต้องการ พร้อมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และด้านการออกจากราชการควรดำเนินการด้วยความเป็นธรรม ตรวจสอบได้ และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยทุกด้านต้องสอดคล้องกับหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ได้แก่ เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทิจูสามัญญตา เพื่อสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ และประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลอย่างมีคุณธรรมและยั่งยืน ในส่วน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมและสอดคล้องตามภารกิจและเป้าหมายของสถานศึกษาและเสนอ

ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาครอบคลุมสมรรถภาพทุกด้าน เช่น ความรู้ ความสามารถ เทคโนโลยี และคุณธรรม จริยธรรม 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการรายงานผลการดำเนินการทางวินัย หรือ การออกจากราชการของบุคลากรทุกกรณีอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และยุติธรรม

ข้อเสนอแนะที่ควรนำผลวิจัยไปใช้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนอัตรากำลัง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. กำหนด ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปฐมนิเทศ แจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพและเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครูผ่านทางสื่อดิจิทัล 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการที่กำหนดไว้แต่งตั้งกรรมการสอบวินัยเมื่อทำความผิดทางราชการ และมีการอุทธรณ์ตามระเบียบกฎหมาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอื่น 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการในสถานศึกษาสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ เพ็ชรคง. (2558). แนวทางการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนรักษาล่วงพอดำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ฐิติมา ระสอน. (2564). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ปฐมภรณ์ คำภาพล. (2564). การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรัชญา ภัทรกำจร. (2546). การศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์.

มณฑิร โสภณ. (2562). ร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม. วารสารข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา, 39(2), 16.

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลัก
สังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 *

APPROACHES FOR DEVELOPMENT OF INCLUSIVE EDUCATION
ADMINISTRATION BASED ON SANGAHAVATTHU 4 OF
SCHOOLS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

รวิภา ภาสกานนท์¹, พระครูสาธุกิจโกศล² และ วิเศษ ชินวงศ์³

Rawipa Phatsakanon¹, Phrakru Sathukitkoson² and Wiset Chinnawong³

¹⁻³หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Master of Education, Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Thailand

Corresponding Author's Email: shizhuka13@gmail.com

วันที่รับบทความ : 8 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 8 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 2) ศึกษา
วิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา

Citation:

* รวิภา ภาสกานนท์, พระครูสาธุกิจโกศล และ วิเศษ ชินวงศ์. (2568). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 257-275.

Rawipa Phatsakanon, Phrakru Sathukitkoson and Wiset Chinnawong. (2025). Approaches For Development Of Inclusive Education Administration Based On Sangahavatthu 4 Of Schools Under Surin Primary Educational Service Area Office 1. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 257-275.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยมีการบริหารสถานศึกษาเรียนรวม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม ด้านกระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน และด้านบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษเรียนรวมในสถานศึกษา จำนวน 300 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และการสนทนากลุ่ม กับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. วิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า มีวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวม จำนวน 16 วิธีการ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวม จำนวน 16 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการศึกษา, การเรียนรวม, สังคหวัตถุ 4, แนวทางการพัฒนา, สถานศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the conditions of inclusive education administration in schools under Surin Primary Educational Service Area Office 1. 2) to study the methods of developing inclusive education

administration based on the four bases of (Sangkhawattathu) in schools under Surin Primary Educational Service Area Office 1. 3) to propose guidelines for developing inclusive education administration sympathy (Sangkhawattathu) in schools under Surin Primary Educational Service Area Office 1. Administration of inclusive education was carried out in four areas i.e.: 1) the administration of inclusive education, 2) the process of administration inclusive education, 3) supervision, guidance, monitoring, and evaluation of the implementation, and 4) the roles and responsibilities of those involved in the administration of inclusive education. A mixed methods research design was used to collect both quantitative and qualitative data. A questionnaire was used as a tool to collect quantitative data from 300 sample group, including school administrators and teachers responsible for special inclusive education in schools. The sample group was determined using Taro Yamane's table, and qualitative data were collected through interviews of 5 experts and focus group discussions with 7 key informants. Quantitative data were analyzed using statistical methods on mean and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis.

The research results were found as follows:

1. The overall condition of inclusive education administration in schools under Surin Primary Educational Service Area Office 1 was at the highest level.
2. The methods for developing inclusive education administration based on the four bases of sympathy (Sangkhawattathu) in schools under Surin Primary Educational Service Area Office 1 revealed that there were 16 methods for development of inclusive education administration.
3. The guidelines for development of inclusive education administration based on the four bases on sympathy (Sangkhawattathu) in schools under Surin Primary Educational Service Area Office 1 revealed that there were 16 guidelines for developing inclusive education administration.

Keywords: Educational Administration, Inclusive Education, Sangahavatthu 4, Development Guidelines, Primary Educational Institutions

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีอิทธิพลหลายอย่างที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ไม่เว้นแต่ระบบการศึกษา ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมโลกเพื่อให้รู้เท่าทันสถานการณ์ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการการดำรงชีวิต สำหรับทุกคนทุกช่วงวัย เพราะการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างและเพิ่มพูนความรู้ ความคิดของบุคคล ให้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ เพื่อพัฒนาตนเองและประเทศชาติต่อไปอีกทั้งการศึกษายังเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศ หากประเทศไหนมีแผนการพัฒนาประเทศ และสามารถเดินหน้าไปตามแผนที่วางไว้ได้ ย่อมทำให้ประเทศนั้นมีการพัฒนาที่ก้าวไกล การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในการร่วมพัฒนาประเทศ ชัดเกล้าให้มีจิตสำนึกที่ดีมีคุณธรรม เป็นผู้ที่เจริญทางปัญญาและจิตใจจะทำให้สังคมพัฒนาได้มาก สอดคล้องกับหลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) มุ่งพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565 : 121-131)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ได้ระบุว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง อีกทั้งรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า” (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2567) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดการจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 1) นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ที่กำหนดให้ผู้พิการมีสิทธิทาง

การศึกษา ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ฉบับนี้เป็นการวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

เป็นแผนระยะยาว 20 ปี โดยยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All of Education) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการประชุมการศึกษาโลก (World Education Forum) ที่จัดโดยองค์การยูเนสโก (UNESCO) ที่หาดจอมเทียน จังหวัดชลบุรี เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในแต่ละประเทศได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการแบ่งแยกการปฏิบัติ ได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ซึ่งเป็นข้อตกลงของประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโกที่ทุกประเทศมีความเห็นตรงกันว่า การศึกษาเป็นสิทธิอันพึงมีของประชากรโลก ได้กำหนดพันธกิจที่ทุกประเทศจะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย 6 ประการ 1) ขยายการดูแลเด็กปฐมวัยและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการ 2) ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงภายในปี พ.ศ. 2533 3) ปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนผ่านมาตรฐานขั้นต่ำที่สูงขึ้น 4) ลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ในปี พ.ศ. 2543 ให้ได้ครึ่งหนึ่งของอัตราในปี พ.ศ. 2533 โดยเน้นการเรียนรู้ของเด็กและสตรี 5) ขยายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของเยาวชนและผู้ใหญ่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขอนามัยและการทำงานอาชีพที่ดีขึ้น 6) เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและครอบครัวในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นเรื่องที่องค์กรต่างๆ ตั้งเป้าหมายให้ทุกโรงเรียนดำเนินการเพื่อตอบสนองความแตกต่าง

ของบุคคล สอดคล้องกับองค์การยูเนสโกที่ว่า “การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นวิธีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน” (ดารณิศร์ศิริผล, 2564 : 8-10) การจัดการศึกษาเรียนรวมดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้แนวคิดทฤษฎีปรัชญาที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติแต่ก็ไม่อาจมองข้ามปัญหาของการบริหารจัดการกับห้องเรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เลย ดังนั้นการปรับเปลี่ยนวิธีในการสอนให้เป็นรูปแบบเรียนรวมนั้นจึงเป็นปัญหาที่ท้าทายของครูและผู้บริหารโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดการเรียนรวมมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการเงิน 2) ด้านเจตคติเชิงลบ 3) ด้านสถิติ ข้อมูล งานวิจัย 4) ด้านนโยบายและวิธีปฏิบัติ 5) ด้านการผลิตและพัฒนาครู 6) ด้านการบริการเพื่อตอบสนองความแตกต่าง (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2560 : 9-10) สำหรับ การดำเนินงานบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ได้นำนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2568 มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา โดยจุดเน้นข้อที่ 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมต้องพัฒนาองค์ความรู้ เจตคติและทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สร้างเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระหว่างสถานศึกษากับทีมสหวิชาชีพ นิเทศ กำกับ ติดตาม โดยร่วมมือกับเครือข่ายในทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) โดยได้มีการสนับสนุน ส่งเสริม การจัดการเรียนรวมในสถานศึกษา มาตลอดแต่กลับพบว่าต้องประสบปัญหาเช่นเดียวกัน

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในการบริหารโรงเรียนจัดการเรียนรวมนั้น โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีส่วนช่วยในเรื่องของการครองใจคน หรือพุทธวิธีครองใจคน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ในการพิจารณาปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารงานการเรียนรวม การบูรณาการกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ว่าควรใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้ามาใช้ในการบริหารการศึกษาในโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เพื่อช่วยให้เด็กที่มี

ความต้องการพิเศษได้เรียนไปพร้อมกับเด็กปกติอย่างมีความสุขและตามสิทธิมนุษยชนได้รับความเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพ นำผลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้มีหลักการบริหารตามศาสตร์สมัยใหม่และพุทธศาสตร์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนจัดการเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 286 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนจัดการเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 167 โรงเรียน (ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 167 คน และครูผู้รับผิดชอบงานเรียนรวม จำนวน 167 คน) ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนรวมทั้งสิ้น 334 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพของการบริหารโรงเรียนจัดการเรียนรวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อขอเชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ และเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มให้ข้อมูลหลักในการวิจัย ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและส่งไปยังกลุ่มเป้าหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ตอน ดังนี้

วิเคราะห์ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

วิเคราะห์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของการบริหารโรงเรียนจัดการเรียนรวม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อเสนอวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 5 คน

ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษาด้านการศึกษาพิเศษจากสถาบันอุดมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบเรียนรวม จำนวน 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ยกร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ จิระราช สักเคราะห์ และนำผลการศึกษาจากข้อคำถามในแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านละ 2 ข้อคำถามนำมาเป็นประเด็นปัญหาในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในการให้สัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่ได้สร้างขึ้น เพื่อหาวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จากแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis)

5. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

5.1 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเสนอแนวทางทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 7 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

(Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษาด้านการศึกษาพิเศษจากสถาบันอุดมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบเรียนรวม จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 โดยยกร่างแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผลการสำรวจสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และผลสรุปวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน นำมาเป็นข้อมูลประกอบการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำหนังสือจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำแนกตามประเภทสายงาน เป็นผู้บริหาร จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เป็นครูผู้ดูแลงานการศึกษาพิเศษเรียนรวม จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 50 จำแนกตามตำแหน่ง เป็นข้าราชการ จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 79.7 พนักงานราชการ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ครูอัตราจ้าง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 ครูพี่เลี้ยง จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0

2. สภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ลำดับที่ 2 ด้านกระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม ลำดับที่ 3 ด้านการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม ลำดับที่ 4 ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม

3. วิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

สรุปวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณ เพื่อการจัดการเรียนรวม และใช้งบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ 2 วิธี ดังนี้

1) วางแผนการจัดการเรียนรวมร่วมกันกับทุกฝ่าย ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ปิยวาจา (พูดให้เกิดความเข้าใจอันดี)

2) จัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการเรียนรวมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้สิ่งของหรืองบประมาณ)

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาและจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่ระบุให้ได้รับบริการตามกฎหมายกระทรวง 2 วิธี ดังนี้

1) จัดหาสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกตามต้องการของผู้เรียน ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้สิ่งของหรืองบประมาณ) อตถจริยา (ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังที่ตนมีอยู่)

2) จัดทำแผน IEP เพื่อขอรับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นใดทางการศึกษาตามความต้องการของแต่ละบุคคลตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้สิ่งของหรืองบประมาณ)

2. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม

2.1 สถานศึกษามีโครงการพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมด้านทักษะอาชีพให้กับนักเรียนเรียนรวม 2 วิธี ดังนี้

1) จัดโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียนเรียนรวมตามความต้องการพิเศษ ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้ความรู้) อตถจริยา (ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังที่ตนมีอยู่)

2) สนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียนเรียนรวม ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้สิ่งของหรืองบประมาณ)

2.2 สถานศึกษาขอรับสิ่งอำนวยความสะดวกจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดในกรณีที่มีความต้องการและจำเป็นจำเป็น 2 วิธี ดังนี้

1) จัดทำแผน IEP เพื่อขอรับสิ่งอำนวยความสะดวกจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดในกรณีที่มีความต้องการจำเป็น ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน อตถจริยา (ประพฤติตนให้ประโยชน์)

2) ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกตามความต้องการจำเป็น ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้สิ่งของหรืองบประมาณ)

3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการเรียนรวมที่ชัดเจน 2 วิธี ดังนี้

1) วางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรวมร่วมกันอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ปิยวาจา (พูดให้เกิดความเข้าใจอันดี) สมานัตตตา (วางตัวเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย)

2) ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้ความรู้) อตถจริยา (ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังที่ตนมีอยู่)

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร 2 วิธี ดังนี้

1) วิเคราะห์ กำหนดปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ปิยวาจา (พูดให้เกิดความเข้าใจอันดี) อตถจริยา (ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังที่ตนมีอยู่)

2) วางแผนการนิเทศการจัดการเรียนร่วมนร่วมกัน ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ปิยวาจา (พูดให้เกิดความเข้าใจอันดี)

4. ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม

4.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความต้องการของสถานศึกษา 2 วิธี ดังนี้

1) จัดอบรมและพัฒนาครู ให้ความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ โดยขอความอนุเคราะห์วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้ความรู้) อตถจริยา (ประพัตติตนให้ประโยชน์)

2) ขอสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกรณีที่มีความต้องการและจำเป็น ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้ความรู้) อตถจริยา (ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังที่ตนมีอยู่)

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวม ๒ วิธี ดังนี้

1) กำหนดนโยบายการส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนรวมร่วมกันอย่างต่อเนื่องตามความต้องการพิเศษ ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้ความรู้) ปิยวาจา (พูดให้เกิดความเข้าใจอันดี) อตถจริยา (ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังที่ตนมีอยู่)

2) วิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ เชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการวิจัยการจัดการศึกษาเรียนรวม ให้ความรู้กับครูตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (ให้ความรู้) ปิยวาจา (พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) อตถจริยา (ช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังที่ตนมีอยู่)

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม มีดังนี้ 1. ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการเรียนรวม และใช้งบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ 1) ควรวางแผนร่วมกันกับทุกฝ่ายในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (การให้สิ่งของ) ปิยวาจา (พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) 2) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการเรียนรวมและใช้งบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามความต้องการจำเป็น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน ทาน (การให้สิ่งของ) ปิยวาจา (พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) 2. ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการจัดหาและจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่ระบุให้ได้รับบริการตามกฎหมายกระทรวง 1) ควรจัดหาสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกตามความต้องการของผู้เรียน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้สิ่งของ) ปิยวาจา (พูดให้เกิดความเข้าใจอันดี) อตถจริยา (ประพฤติตนให้ประโยชน์) 2) ควรจัดทำแผนการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อขอรับสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นใดทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้สิ่งของ) ปิยวาจา (พูดให้เกิดความเข้าใจอันดี) อตถจริยา (ประพฤติตนให้ประโยชน์)

2. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม มีดังนี้ 1. ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการจัดโครงการพัฒนาผู้เรียนส่งเสริมด้านทักษะอาชีพให้กับนักเรียนเรียนรวม 1) ควรมีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียนเรียนรวมตามความต้องการพิเศษ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้ความรู้) ปิยวาจา (พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) อตถจริยา (การช่วยเหลือผู้อื่น) 2) ควรประสานกับหน่วยงานอื่นที่สามารถสนับสนุน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ในการฝึกทักษะอาชีพ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้ความรู้) ปิยวาจา (พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) อตถจริยา (การช่วยเหลือผู้อื่น) 2. ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการขอรับสิ่งอำนวยความสะดวกจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดในกรณีที่มีความต้องการและจำเป็น 1) ควรจัดทำแผน IEP เพื่อขอรับสิ่งอำนวยความสะดวกจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดในกรณีที่มีความต้องการจำเป็น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้สิ่งของ) ปิยวาจา (พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) 2) ควรขอความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกตามความต้องการจำเป็น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้สิ่งของ) ปิยวาจา (พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) อัตถจริยา (การช่วยเหลือผู้อื่น)

3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน มีดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการจัดระบบการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการเรียนรวมที่ชัดเจน 1) ควรมีการวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรวมร่วมกันอย่างเป็นระบบ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้ความรู้) ปิยวาจา (การพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) สมานัตตตา (วางตัวเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย) 2) ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้ความรู้) ปิยวาจา (การพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) สมานัตตตา (วางตัวเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย) 2. ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการนิเทศการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร 1) ควรมีการประชุมวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนรวมร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้ความรู้) ปิยวาจา (การพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) อัตถจริยา (ประพฤติตนให้ประโยชน์) สมานัตตตา (วางตัวเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย) 2) ควรดำเนินการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลตามแผนที่วางไว้และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้ความรู้) ปิยวาจา (การพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) อัตถจริยา (ประพฤติตนให้ประโยชน์) สมานัตตตา (วางตัวเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย)

4. ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม มีดังนี้ 1.

ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางขอรับการส่งเสริม สนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความต้องการของสถานศึกษาจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด 1) ควรจัดอบรมให้บุคลากร โดยขอความอนุเคราะห์วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้ความรู้) ปิยวาจา (การพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) 2) ควรจัดทำแผนการ IEP เพื่อขอรับการสนับสนุนส่งเสริม สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความต้องการจำเป็น ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (การให้ความรู้) ปิยวาจา (การพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) อัตถจริยา (การประพฤติตนให้ประโยชน์) 2) ควรเชิญวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยการจัดการศึกษา

เรียนรวมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการทำวิจัย ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน (ให้ความรู้) ปิยวาจา (พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์) อุตถจริยา (การประพฤติตนให้ประโยชน์)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ด้านกระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม ด้านการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม และด้านบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี เหมียโก (ภาวิณี เหมียโก, 2563 : 180) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมสภาพที่พึงประสงค์การจัดการศึกษาเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. วิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

วิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณวรุตม์ ติระพัฒน์ และคณะ (2565 :9) ได้วิจัยเรื่อง

การจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า กระทรวงศึกษาธิการควรปรับอัตรางบประมาณเพิ่มให้มากขึ้นในการสนับสนุนพัฒนาความเข้มแข็งให้โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรวม และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนที่จัดการเรียนรวมต้องมีแหล่งทุนที่คอยสนับสนุนอย่างเพียงพอในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อให้โรงเรียนดำเนินการ โดยอาศัยหลักความเท่าเทียมกัน พิจารณาจากสภาพความเป็นจริงของการจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. แนวทางที่ควรพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ

4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

แนวทางที่ควรพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 4 ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธนันท์ วงษ์วิชัยตม และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โรงเรียนบ้านลำมะโกรก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอกำแพงเพชร เขต 1 จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหาร จัดการเรียนรวม โดยให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาครู ในด้านการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรวม ซึ่งสอดคล้องกับซึ่ง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุน การเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารและครูผู้ดูแลงานการศึกษาพิเศษในสัดส่วนเท่า ๆ กัน โดยมีสถานภาพเป็นข้าราชการเป็นส่วนมาก สำหรับสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในสถานศึกษานั้น ด้านที่มีการดำเนินการมากที่สุดคือด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล รองลงมาคือกระบวนการจัดการเรียนรวม การบริหารจัดการ การศึกษา และบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง โดยแนวทางการพัฒนาที่สำคัญในแต่ละด้านมีดังนี้

ด้านการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม ผู้บริหารควรวางแผนและจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการจำเป็นของนักเรียน โดยยึดหลักทาน ปิยวาจา และอรรถจริยา ด้านกระบวนการจัดการเรียนรวม ควรจัดโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนเรียนรวมและขอรับสิ่งอำนวยความสะดวกจากศูนย์การศึกษาพิเศษโดยใช้แผน IEP สนับสนุน ด้านการนิเทศ ควรวางแผนและดำเนินการนิเทศติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วม และเป็นมิตร โดยใช้หลักปิยวาจา สมนานัตตาทาน และอรรถจริยา ด้านบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการอบรมครู การขอรับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก และการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรวมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลักสังคหวัตถุทั้ง 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อรรถจริยา และสมานัตตาทาน ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมที่ไม่เพียงแต่เน้นประสิทธิภาพเชิงระบบเท่านั้น แต่ยังยึดมั่นในคุณธรรมและการเอื้ออาทรตามหลักพุทธธรรมอีกด้วย ในส่วน **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่** 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างชัดเจนร่วมกับทุกฝ่าย 2) ครูผู้สอนควรได้รับการพัฒนาความรู้เฉพาะด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม 3) สถานศึกษาควรดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรวมร่วมกัน **ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ได้แก่** 1) สถานศึกษาควรประชุมวางแผนการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนรวมร่วมกันกับทุกฝ่าย 2) ครูผู้สอนควรจัดทำแผนการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อขอรับสื่อ บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นใดทางการศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ ร่วมกันกับทุกฝ่าย **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรศึกษากระบวนการจัดทำแผน IEP ให้มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนในโรงเรียนจัดการศึกษาพิเศษเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2567 จาก [https://www.moe.go.th/พระราชบัญญัติการจัดการ/กระทรวงศึกษาธิการ. \(2567\). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2567 จาก https://www.moe.go.th/แผนการศึกษาแห่งชาติ-พ.ศ-2560/](https://www.moe.go.th/พระราชบัญญัติการจัดการ/กระทรวงศึกษาธิการ.(2567).แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2560-2579.เรียกใช้เมื่อ3พฤษภาคม2567จากhttps://www.moe.go.th/แผนการศึกษาแห่งชาติ-พ.ศ-2560/)

ญาณวรุฒม์ ตีระพัฒน์ และคณะ. (2565). การจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2567 จาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=1038&filename=index

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ.2566-2567 กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของ
ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 *

GIUDELINES FOR LEADERSHIP DEVELOPMENT IN DIGITAL AGE BASED
ON DUTIYAPAPANIKASUTTA OF SCHOOL ADMINISTRATORS OF
MUEANG SURIN SCHOOL NETWORK 4 UNDER SURIN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วรัมพร พวงยี่ไธ¹, ธนู ศรีทอง² และ เกษม แสงนนท์³

Waramporn Phuangyeetho¹, Thanoo Srithong² and Kasem Saengnont³

¹⁻³หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Master of Education, Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Thailand

Corresponding Author's Email: waramporn072@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 9 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และ

Citation:

* วรัมพร พวงยี่ไธ, ธนู ศรีทอง และ เกษม แสงนนท์. (2568). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 276-292.

Waramporn Phuangyeetho, Thanoo Srithong and Kasem Saengnont. (2025). Giudelines For Leadership Development In Digital Age Based On Dutiyapapanikasutta Of School Administrators Of Mueang Surin School Network 4 Under Surin Primary Educational Service Area Office 1.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 276-292.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ประสบการณ์ในการทำงานในการทำงาน และ 3) เสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 159 คน และแบบสัมภาษณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป/คน สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ การทดสอบค่าที การทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว มีค่าสูงสุดรองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ด้านความเข้าใจในความรู้และทักษะ ความสามารถของคนในองค์กร และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง มีความเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนการจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มีความเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยยะสำคัญที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 มี 5 ด้าน จำนวน 10 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2 แนวทาง โดยมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว 2 แนวทาง โดยมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนพัฒนาทักษะ ส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี 3) ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ 2 แนวทาง โดยมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาวางแผนและพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร 4) ด้านความเข้าใจในความรู้และทักษะ ความสามารถของคนในองค์กร 2 แนวทาง โดยมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำและตัวอย่าง

ในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก และ 5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล มี 2 แนวทาง โดยมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารควรสร้างระบบเทคโนโลยีหรือโครงสร้างที่ทำให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหลัก ทั้ง 5 ด้านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหลักทศตียาปาณิกสูตร อันประกอบด้วย จักขุมา วิจุโร และนิสสยสัมปันโน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล, ทศตียาปาณิกสูตร, ผู้บริหารสถานศึกษา, เครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the academic leadership of administrators in digital age, 2) to compare the academic leadership of administrators in digital age classified by position and working experience, and 3) to propose guidelines for academic leadership development of administrators in digital age based on Dutiyapapanika Sutta of schools of Mueang Surin school network 4 under Surin primary educational service area office 1. The research design was a mixed method between quantitative and qualitative research. The tools used were questionnaires to collect data from 159 samples and interview form to collect data from 7 key informants. Statistics used were percentage, mean, standard deviation, frequency, t-test, one-way ANOVA test, and content analysis.

The results of the study were found that:

1) The academic leadership of administrators in digital age of schools in Mueang Surin school network 4 was at a high level both in overall and in aspects and ranked from highest to lowest as follows: Professional Practice, Visionary Leadership, Data Driven, Talent Management and Digital Age Learning Culture.

2) The results of the academic leadership of administrators in digital age, classified by position, showed no significant differences in opinions. However, when classified by work experience, there were significant differences in opinions at the 0.05 level, which were consistent with the proposed hypothesis.

3) The guidelines for academic leadership development of administrators in digital age based on Dutiyapapanika Sutta of schools in Mueang Surin school network 4 consisted of 5 aspects with 10 guidelines i.e. 1) Visionary Leadership and understanding of morality consisted of 2 guidelines. The key guideline was school administrators possessing knowledge and understanding of digital technology and focusing on skill development, promoting, and supporting the effective integration of technology in the teaching and learning process. 2) Professional Practice and understanding of morality consisted of 2 guidelines. The key guideline was school administrators developing their own digital skills, promoting and supporting the use of technology, and creating an environment that facilitates technology use. 3) Data Driven and understanding of morality consisted of 2 guidelines. The key guideline was school administrators utilizing data obtained through analysis to plan and improve organizational development for the benefit of the institution. 4) Talent Management and understanding of morality consisted of 2 guidelines. The key guideline was school administrators acting as leaders and role models in the careful and secure use of technology, with a strong emphasis on safety. 5) Digital Age Learning Culture and understanding of morality consisted of 2 guidelines. The key guideline was school administrators should establish technology systems or infrastructures that support digital technology use as a central component. All five aspects could be

applied to the principles of Dutiyapapanika Sutta i.e. Cakkhuma, Vidhuro and Nissayasampanno.

Keywords: Development Guidelines, Digital-era Leadership, Dutiya Pāṇika Sutta, School Administrators, Mueang Surin School Network 4

บทนำ

ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์กร องค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือ ตัวผู้นำ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำครอบครัว ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติให้ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองรวมถึงความร่มเย็นเป็นสุข อันเป็นเป้าหมายที่พึงประสงค์ของบุคคลและสังคมทั่วไป เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม สังคมมนุษย์กับการปกครอง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกัน เพราะธรรมชาติของมนุษย์เป็นที่ยอมรับกันว่า ตั้งแต่เกิดมีขึ้นบนโลกมนุษย์ก็ได้แสดงสัญชาตญาณของสัตว์สังคมที่ปรารถนาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวก เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่กันและปรารถนาความสุขทางใจจากการมีวงสังคมมากกว่าอยู่ตามลำพัง การที่มนุษย์มีสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันนั้นมีความต้องการพื้นฐาน มนุษย์ต้องการแสวงหาปัจจัยสี่ คือ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม บ้านที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคโดยร่วมมือกันแสวงหาจึงมีความสุขและปลอดภัยจะต้องมีผู้ดูแลคุ้มครองมีผู้แนะนำสั่งสอนและเป็นแบบอย่างให้ดำเนินชีวิต ตลอดจนเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ก็ต้องมีผู้นำหรือผู้ปกครอง ที่มีความสามารถและทักษะในการพัฒนาแก้ไขปัญหาและนำไปสู่จุดหมายที่ดีนั้นได้ (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551 : 2)

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) นั้น เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ปัจจัยที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งแห่งความสำเร็จของการทำหน้าที่ผู้นำคือการเป็นผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนความต้องการของคนซึ่งความต้องการเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการตัดสินใจ ถ้าเปลี่ยนความต้องการของคนได้ ก็เปลี่ยนตัวของคนนั้นได้ ผู้นำที่ดีจะช่วยให้คนพัฒนาความต้องการของตน ทั้งในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้มีความต้องการที่ถูกต้องดีงามและให้หมู่ชนมีการประสานความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะการพัฒนาความต้องการเป็นการพัฒนาความสุขของคน เพราะความสุขเกิดจากการสนองความต้องการ ถ้าหากเปลี่ยนความ

ต้องการได้ ก็เปลี่ยนวิธีการหาความสุขของเขาได้ด้วย เมื่อทำอะไรตรงกับความต้องการ ก็ทำให้เขาสนใจและมีความสุขคนก็จะร่วมมือทำอย่างเป็นไปเองโดยประสานกลมกลืนและเต็มใจจะหาทางทำให้สำเร็จ จึงพร้อมที่จะทำและทำได้ง่าย

การที่นักบริหารมองไม่เห็นความผิดพลาดของตนนั้นเป็นเรื่องธรรมดา เพราะวันหนึ่ง ๆ ดวงตาของเรามีไว้สำหรับมองด้านนอกมันไม่ได้มองตัวเราเองเวลาคนอื่นทำผิดพลาดเราจะมองเห็นทันที แต่เวลาตัวเราทำผิดพลาดเองกลับมองไม่เห็น ดังนั้น เพื่อสำรวจตนเองนักบริหารต้องหัดมองด้านในคือ เจริญวิปัสสนาเป็นการมองด้านในนั่นเอง วิปัสสนากรรมฐานเน้นเรื่อง “การเจริญสติพิจารณากาย เวทนา จิตและธรรมหรือความดีความชั่วในใจของเราเอง” พระไตรปิฎกได้กล่าวถึงคุณสมบัติของ ผู้นำ ดังมีคาถาพุทธศาสนสุภาษิตแสดงความเป็นผู้นำว่า “เมื่อฝูงโคว่ายน้ำข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปคดโคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปคดตามกัน เพราะมีผู้นำไปคด ฉันทใดในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใด ได้รับสมมติให้เป็นใหญ่หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติไม่เป็นธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็จะประพฤติชั่วเสียหาย แวันแคว้นทั้งหมดก็จะยากเข็ญ หากผู้ปกครองเป็นผู้ไร้ธรรม เมื่อฝูงโคว่ายน้ำข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปตรง โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปตรงตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปตรง ฉันทใด ในหมู่มนุษย์ ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่หากบุคคลผู้นั้นประพฤติชอบธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็จะพลอยดำเนินตาม ทั้งวันแคว้นก็จะอยู่เป็นสุข หากผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พุทธพจน์นี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้นำที่มีต่อความอยู่รอดและสวัสดิภาพเพื่อการพัฒนาองค์กรและการดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลในสังคมมีความยั่งยืน และสันติสุขของสังคมและประเทศชาติ โดยผู้นำจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมทำให้ผู้นั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำที่ทำให้ได้รับการยอมรับความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและสังคมทั่วไป (ณวัตร ปะโคทั้ง, 2562 : 46)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทในการเป็นภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล จะต้องมีความทักษะและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวินัยในการนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรแห่งโลกดิจิทัล ด้วยความสามารถในการปรับตัว ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ผ่านกระบวนการ วิธีการและคุณลักษณะส่วนบุคคลด้วยทักษะการเป็นผู้นำตามองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การมี

วิสัยทัศน์ 2) การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว 3) ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ 4) ความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์กร 5) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้มีหลักการบริหารตามศาสตร์สมัยใหม่และพุทธศาสตร์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ระหว่างวิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Study) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยต้องการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 16 โรงเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 16 คน และครูผู้สอนจำนวน 270 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 16 คน และครูผู้สอนจำนวน 143 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิสตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 1 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิสตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์เพื่อหาระดับสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การสัมภาษณ์เชิงลึก

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อเสนอแนวทางภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 7 รูป/คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับการเสนอแนวทางภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยคัดเลือกประเด็นคำถามจากข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านละ 2 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอรับหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและส่งไปยังกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการจดบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมถึงภาพถ่ายจากการสัมภาษณ์ ทำการจัดระบบหมวดหมู่เพื่อวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคลากรของโรงเรียนในเครือข่ายเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 159 คน ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.10 ตำแหน่งครู จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 89.90 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ 11 ปีขึ้นไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 และมี ประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90 ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50

2. ผลการวิเคราะห์สภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

สภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ด้านความเข้าใจในความรู้และทักษะ ความสามารถของคนในองค์กร และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัลมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผลการเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน มีผลการเปรียบเทียบดังนี้

ผลการเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เมื่อจำแนกผู้ตอบตามตำแหน่ง

ผลการเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต

1 จำแนกตามตำแหน่งในภาพรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกันทำให้การเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ไม่แตกต่างกัน สรุปภาพรวมไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผู้วิจัยสรุปผลการเปรียบเทียบรายด้าน

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

1) ด้านการมีวิสัยทัศน์

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 2 แนวทาง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ข้อจกัขมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างลึกซึ้ง และมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างต่อการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ทั้งครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ข้อจกัขมา คือ ผู้บริหารควรก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย

2) ด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว จำนวน 2 แนวทาง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนพัฒนาทักษะ ส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ข้อจกัขมา คือ

ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน และผู้บริหารโรงเรียนพัฒนาระบบและมีฐานข้อมูลดิจิทัลทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อให้องค์กรเข้าถึงและนำไปใช้งานได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปานิสิกสูตร ข้อวิรูโร คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีการพัฒนาระบบและฐานข้อมูลดิจิทัล เพื่อให้สมาชิกในองค์กรสามารถเข้าถึงและใช้ทรัพยากรดังกล่าวได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

3) ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปานิสิกสูตร ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ จำนวน 2 แนวทาง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาวางแผนและพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปานิสิกสูตร ข้อวิรูโร คือ ผู้บริหารโรงเรียนประยุกต์ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในการวางแผนและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และผู้บริหารโรงเรียนสร้างเครือข่ายกับชุมชน ภาคธุรกิจและองค์กรภายนอกเพื่อสนองความต้องการด้านการศึกษามากมาย โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปานิสิกสูตร ข้อนิสสยสัมปันโน คือ ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน ภาคธุรกิจ และองค์กรภายนอกเพื่อรองรับและตอบสนองต่อความต้องการด้านการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายและครบถ้วน

4) ด้านความเข้าใจในความรู้และทักษะ ความสามารถของคนในองค์กร

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปานิสิกสูตร ด้านความเข้าใจในความรู้และทักษะ ความสามารถของคนในองค์กร จำนวน 2 แนวทาง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำและตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปานิสิกสูตร ข้อจักขุมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำและแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ โดยให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังและคำนึงถึงมาตรการความปลอดภัยเป็นหลัก และผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาดในโรงเรียนโดยการเน้นการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการจักการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปานิสิกสูตร ข้อจักขุมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรม

การใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของยุคดิจิทัล

5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล จำนวน 2 แนวทาง ได้แก่ ผู้บริหารควรสร้างระบบเทคโนโลยีหรือโครงสร้างที่ทำให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหลัก พัฒนาระบบให้ใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวัน โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ข้อจกัขมา คือ ผู้บริหารควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีหรือโครงสร้างที่รองรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และส่งเสริมให้การใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการเรียนการสอน และผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้เพื่อจะช่วยให้การศึกษามีคุณภาพที่สูงขึ้น โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ข้อจกัขมา คือ บริหารโรงเรียนส่งเสริมและประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นและตอบสนองต่อความต้องการในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

สภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ด้านความเข้าใจในความรู้และทักษะ ความสามารถของคนในองค์กร และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัลซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฎฐณิชา พรปทุมชัยกิจ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร (2566)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ผลการเปรียบเทียบสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 ในด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ด้านความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ด้านความเข้าใจในความรู้และทักษะ ความสามารถของคนในองค์กร และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ จินตนา สวยขุนทด (2567 : 108) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ข้อจกัขุมา คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างลึกซึ้ง และมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างต่อการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ทั้งครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักทฤษฎีปาปนิค

สูตร ข้อจกัขมา คือ ผู้บริหารควรก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยสอดคล้องตามหลักทฤษฎีปานิสูตร ข้อจกัขมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กวินท์ บินสะอาด (2564) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารสถานศึกษา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ศึกษานโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลของหน่วยงานต้นสังกัด นำมากำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลร่วมกัน วิสัยทัศน์ควรมีความชัดเจน ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ สามารถปฏิบัติได้จริงสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา เผยแพร่วิสัยทัศน์สู่สาธารณชน ดำเนินงานให้มีความทันสมัยและอยู่ในรูปแบบดิจิทัล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปานิสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 11 ปี โดยการวิเคราะห์สภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการมีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ความเข้าใจในศักยภาพบุคลากรในองค์กร และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกยุคดิจิทัล ซึ่งมีค่าต่ำที่สุด ส่วนผลการเปรียบเทียบตามตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และไม่ปฏิบัติตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทฤษฎีปานิสูตรนั้นสามารถสรุปได้ 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีความรู้ลึกซึ้งในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดรับนวัตกรรม 2) ด้านการใช้งานดิจิทัลอย่างคล่องแคล่ว ควรพัฒนาทักษะ สร้างระบบและฐานข้อมูลเพื่อเอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี 3) ด้านการนำข้อมูลมาใช้ ผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลในการวางแผนและสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาอย่างหลากหลาย 4) ด้านความเข้าใจ

ศักยภาพบุคลากร ควรเป็นตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพ และ 5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของโรงเรียน และส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งแนวทางทั้งหมดนี้สามารถประยุกต์เข้ากับข้อธรรมในทศตวรรษที่ 21 ได้แก่ จักขุมา วิรุโ และนิสสยสัมปันโน เพื่อพัฒนาผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างลึกซึ้ง มีวิสัยทัศน์ และมีความสามารถในการสร้างสรรค์องค์การให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมั่นคงและยั่งยืน ในส่วน **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** 1) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรกำหนดกรอบการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้ทันสมัยและสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการเรียนการสอน 3) จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย เพื่อให้ครูมีโอกาสนำไปใช้ในการสร้างแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ **ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้** จากการศึกษาสภาพภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักทศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนเมืองสุรินทร์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายให้ชัดเจน โดยคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาในอนาคตและการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล เพื่อวางแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมและสามารถตอบสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และนำเทคโนโลยีหรือแนวทางใหม่ๆ มาใช้ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ผู้บริหารควรใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านสื่อโซเชียลและแพลตฟอร์มต่างๆ โดยนำตัวอย่างที่ดีมาเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ 4) ความเข้าใจในความรู้และทักษะ ความสามารถของบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารควรวางแผนพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับทักษะและความสามารถของบุคลากรในองค์กร รวมถึงการประเมินและนิเทศการใช้งานเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ 5) ด้านการเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนครูในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี

ดิจิทัล โดยการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาในการใช้เครื่องมือเหล่านี้ เพื่อกระตุ้นให้ครูมีความสนใจและเข้าใจในการใช้งานเทคโนโลยี ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลด้านอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล และจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษา 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลให้การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการในการใช้งานของครู และนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). การปกครองคณะสงฆ์ไทย, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิณฉัตร ปะโคทั้ง. (2562). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซต.
- จินตนา สวยขุนทด. (2567). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 10(2),108.
- ณัฐธินา พรปทุมชัยกิจ. (2566). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 4(6)50.
- มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ ในที่ดิน สปก. 4-01 *

THE PROBLEM OF THE TRANSFER AND INHERITANCE OF THE RIGHT TO BENEFIT IN LAND 4-01

วัชรินทร์ เจริญหล่อ¹ และ โกฎจนาท เข้มท้าว²

Watcharin Rianlor¹ and Thanyatep Sitthisua²

¹⁻²หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻²Degree of Master of Laws Pathumtani University, Thailand

Corresponding Author's Email: wathcharin.r@ptu.ac.th

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 13 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 15 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 13 May 2025; Accepted 15 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหา มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการโอนและการตกทอดทางมรดก วิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนะแก้ไขกฎหมายในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร ศึกษาประวัติความเป็นมาและปัญหาการวิจัย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 กฎหมายไทยและต่างประเทศ นำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์ สรุป เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตามหนังสือ ส.ป.ก.4-01 พบว่า ผู้มีสิทธิยื่นคำขอรับการจัดที่ดินต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2564

Citation:

* วัชรินทร์ เจริญหล่อ และ โกฎจนาท เข้มท้าว. (2568). ปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก. 4-01. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 293-309.

Watcharin Rianlor and Thanyatep Sitthisua. (2025). The Problem Of The Transfer And Inheritance Of The Right To Benefit In Land 4-01. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 293-309.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

กำหนดไว้ ได้แก่ ต้องเป็นบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย เป็นเกษตรกรที่บรรลุนิติภาวะหรือมีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่มีที่ดินเพียงพอต่อการยังชีพ และไม่เคยสละหรือโอนสิทธิมาก่อนโดยยังไม่พ้นระยะเวลาห้าปี ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด โดยหลักการของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินฯ กำหนดให้ห้ามโอนสิทธิในที่ดิน ยกเว้นกรณีทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรมหรือโอนให้กับสถาบันเกษตรกรหรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการปฏิบัติ พบว่าทายาทที่รับสิทธิตามมรดกไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเป็นเกษตรกรหรือขาดแคลนที่ดินตามที่ผู้ขอรับจัดที่ดินในครั้งแรกต้องมี ส่งผลให้บุคคลที่มีได้มีความจำเป็นด้านที่ดินทำกินหรือมิได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่อาจเป็นผู้มีฐานะร่ำรวยหรือมีอาชีพอื่นที่มั่นคงอยู่แล้วสามารถรับสิทธิในที่ดินของรัฐที่จัดสรรเพื่อเกษตรกรได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเป็นช่องว่างสำคัญที่อาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพยากรและบิดเบือนเจตนารมณ์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

คำสำคัญ: การโอนสิทธิ, การทอดทางมรดก, ที่ดิน ส.ป.ก. 4-01, การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, ช่องว่างทางกฎหมาย

Abstract

This research article aims to study the background and significance, concepts, and theories related to the legal issues, as well as the legal measures concerning the transfer and inheritance of rights to utilize land under the Sor Por Kor 4-01 land reform document. The study includes an analysis of the problems and provides recommendations for legal amendments regarding the transfer and inheritance of rights to utilize such land. This is a qualitative research based on documentary analysis, examining the historical development, the legal and theoretical foundations of the issues, and comparative legal frameworks in both Thai and foreign legal systems. The information gathered from the study is analyzed, summarized, and used to propose legal reforms.

The research findings reveal that, according to the regulations of the Agricultural Land Reform Committee B.E. 2564 (2021), individuals eligible to apply

for land allocation must meet specific qualifications: they must be natural persons with Thai nationality, be farmers of legal age or minors who must engage in agriculture for livelihood and possess the ability or experience to do so, have no or insufficient agricultural land for subsistence, and must not have previously renounced or transferred rights within the past five years. They must also strictly comply with the rules and conditions set by the committee. According to the Agricultural Land Reform Act B.E. 2518 (1975) as amended, the transfer of land rights is prohibited except in cases of inheritance by statutory heirs or transfers to agricultural institutions or the Agricultural Land Reform Office (ALRO) for land reform purposes. However, in practice, it was found that heirs who inherit the land rights are not required to possess the same qualifications as the original land recipients, such as being farmers or lacking land for agricultural purposes. This allows individuals who are financially well-off or engaged in non-agricultural occupations to legally obtain land designated for agricultural reform, thus creating a significant loophole that may lead to inequities in land ownership and undermine the original intent of land reform policy.

Keywords: Rights Transfer, Inheritance, Sor Por Kor 4-01 Land, Agricultural Land Reform, Legal Loophole

บทนำ

ที่ดินถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญสำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เกษตรกร ที่ดินจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง และเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผลกระทบที่เห็นหลัก ๆ ก็คือ ปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน และการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากที่สุด และแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมประเทศไทยไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือระบบกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน มูลค่าของที่ดินเกิดจากมูลค่าในการผลิตเท่านั้นผู้ที่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเจ้าของและใครก็ได้ทำประโยชน์หรือทิ้งร้างไว้บุคคลอื่นก็สามารถนำที่ดินนั้นไปใช้ประโยชน์ได้ขณะเดียวกันเมื่อ

ก่อให้เกิดระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินปัจเจกบุคคลกลายเป็นเจ้าของที่ดินแทนระบบกรรมสิทธิ์ร่วม ที่ดินสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ก่อเกิดมูลค่าการแลกเปลี่ยนในที่ดินขึ้นผู้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลนายทุนและผู้มีอำนาจจึงมีการกว้านซื้อสะสมที่ดินเป็นจำนวนมากเพื่อการหากำไรและก่อเกิดการทิ้งร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ (ศุภมิตร ศรีวัฒนชัย, 2562 : 1)

การสนับสนุนให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีเป็นหน้าที่ที่สำคัญของรัฐ รัฐจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือเพื่อให้ประชาชนได้มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ด้วยการจัดระบบการถือครองที่ดิน การกระจายการถือครองที่ดินของรัฐ และการใช้ที่ดินให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเลี้ยงชีพ สร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัว ปัญหาจากการจัดระบบการถือครองที่ดินและการกระจายการถือครองที่ดินของรัฐเป็นปัญหาที่มีความสำคัญกับผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากมีเกษตรกรจำนวนมากที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ที่ดินที่ใช้ประกอบการเกษตรส่วนหนึ่งตกเป็นกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของนายทุน เกษตรกรจึงต้องตกเป็นผู้เช่าที่ดินจากนายทุน และต้องเสียค่าเช่าที่ดินในอัตราที่สูงเกินควร ในขณะที่เกษตรกรอีกส่วนหนึ่งต้องเข้าไปบุกรุกที่ดินของรัฐ และไม่มีสิทธิในที่ดินโดยถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ขาดความมั่นคงในชีวิต ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว รัฐจึงกำหนดนโยบายกระจายการถือครองที่ดินให้กับเกษตรกรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินทำการเกษตรได้อย่างแท้จริง (ชนินทร จารุจันทร์, 2548 : 2)

การปฏิรูปที่ดินจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีที่ดินทำกิน จึงได้ประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ขอบเขตของการปฏิรูปที่ดิน พร้อมทั้งให้จัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สืบเนื่องมาจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 เป็นผลให้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินท้องที่ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินในแต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนหลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับส่วนใหญ่จะประกาศคลุมทั้งอำเภอ โดยใช้เขตท้องที่ของอำเภอเป็นแนวเขตปฏิรูปที่ดิน ประชาชนที่ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดิน โดยไม่มีเอกสารก่อตั้งสิทธิหรือเอกสารสิทธิในที่ดินมาก่อน เช่น หลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. 1) ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 หรือหนังสือแจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดิน (ส.ค. 2) ตามมาตรา 27 ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นต้น ซึ่งตั้งอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน หรือในพื้นที่ที่ ส.ป.ก. เข้าไปดำเนินการแล้ว จะไม่สามารถออกเอกสารสิทธิในที่ดินได้คงมีเพียงเกษตรกรใน

พื้นที่ที่ ส.ป.ก. เข้าไปดำเนินการแล้วเท่านั้นที่จะสามารถขอหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. 4-01) ได้ ส่วนเกษตรกรที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน แต่อยู่นอกพื้นที่ที่ ส.ป.ก. เข้าไปดำเนินการ นอกจากจะไม่สามารถออกเอกสารสิทธิในที่ดินได้แล้ว ยังไม่สามารถขอออกเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ได้ด้วย (ไชยงค์ ชูชาติ, 2517 : 1)

บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขอรับการคัดเลือกและจัดที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) เป็นบุคคลธรรมดา (2) เป็นเกษตรกร (3) มีสัญชาติไทย (4) บรรลุนิติภาวะ หรือยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่จำเป็นต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพและมีความสามารถหรือประสบการณ์ในการประกอบอาชีพดังกล่าว (5) ไม่เป็นคนทุพพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบจนไม่สามารถประกอบการเกษตรได้ (6) ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ (7) ไม่เคยเป็นผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐซึ่งสิทธิดังกล่าวสิ้นสุดลงเพราะได้ละสิทธิหรือโอนสิทธิในที่ดินทั้งหมดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลาห้าปีก่อนวันยื่นคำขอรับการจัดที่ดินตามระเบียบนี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีการคืนสิทธิในที่ดินนั้นเกิดจากเหตุที่จำเป็นและสมควรหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ (8) เป็นผู้นิยมน้อมปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด (ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และ จัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดก สิทธิการเช่า หรือ เช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. 2564 ข้อ 9)

เมื่อผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดก สิทธิการเช่า หรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. 2564 ข้อ 9 มาแล้ว จะทำการแบ่งแยก หรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39) แต่ข้อเท็จจริงที่เป็น

การปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิ์ในการรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนผู้รับมรดกนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถรับมรดกกรณีนี้ได้เลย ซึ่งไม่ได้บัญญัติคุณสมบัติเอาไว้ว่าต้องเป็นเกษตรกร และไม่มีที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเป็นการเปิดช่องว่างให้ผู้รับมรดกซึ่งมีฐานะร่ำรวย ไม่เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกิน หรือประกอบอาชีพอื่นเข้ารับประโยชน์ต่อไปได้

ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า ควรเสนอแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 กำหนดให้ผู้รับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 จะต้องเป็นเกษตรกร เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจึงจะสามารถรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01
5. เพื่อเสนอแนะแก้ไขกฎหมายในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01

สมมติฐานการวิจัย

ในการรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน กฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของ ผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถรับมรดกกรณีนี้ได้ ซึ่งถ้าหากกำหนดคุณสมบัติของผู้รับมรดกดังกล่าว

จะต้องเป็นเกษตรกร และ ไม่มีที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วย จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาประวัติความเป็นมาและปัญหาการวิจัย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการโอน และการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 กฎหมายไทยและต่างประเทศ ขำข้อมูลจากการศึกษามาวិเคราะห์ สรุป เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขอรับการคัดเลือกและจัดที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) เป็นบุคคลธรรมดา (2) เป็นเกษตรกร (3) มีสัญชาติไทย (4) บรรลุนิติภาวะ หรือยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่จำเป็นต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพและมีความสามารถหรือประสบการณ์ในการประกอบอาชีพดังกล่าว (5) ไม่เป็นคนทุพพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบจนไม่สามารถประกอบการเกษตรได้ (6) ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ (7) ไม่เคยเป็นผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐซึ่งสิทธิดังกล่าวสิ้นสุดลงเพราะได้สละสิทธิหรือโอนสิทธิในที่ดินทั้งหมดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลาห้าปีก่อนวันยื่นคำขอรับการจัดที่ดินตามระเบียบนี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีการสิ้นสิทธินั้นเกิดจากเหตุที่จำเป็นและสมควรหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ (8) เป็นผู้ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด (ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และ จัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดก สิทธิการเข้า หรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. 2564 ข้อ 9)

เมื่อผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินดังกล่าว จะทำการแบ่งแยก หรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยัง

สถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก.เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39)

แต่ข้อเท็จจริงที่เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิในการรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนผู้รับมรดกนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถรับมรดกกรณีนี้ได้เลย ซึ่งไม่ได้บัญญัติคุณสมบัติเอาไว้ว่าต้องเป็นเกษตรกร และไม่มีที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเป็นการเปิดช่องว่างให้ผู้รับมรดกซึ่งมีฐานะร่ำรวย ไม่เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกิน หรือประกอบอาชีพอื่นเข้ารับประโยชน์ต่อไปได้

อภิปรายผล

1. หลักเกณฑ์การถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน จากการยึดครองจับจองที่ดินเพื่อใช้ในการกสิกรรมและมีการแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มของมนุษย์จนพัฒนามาเป็นจักรวรรดิซึ่งมีกษัตริย์เป็นผู้ปกครอง กษัตริย์ในสมัยนั้นได้อำนาจตนเป็นเจ้าของแผ่นดินทั้งหมดภายในจักรวรรดิโดยเรียกตนเองว่าพระเจ้าแผ่นดิน และมีการบัญญัติกฎหมายให้ที่ดินทั้งหมดตกเป็นกรรมสิทธิ์ของตน ต่อภายหลังกษัตริย์ทำการกดขี่ข่มเหงราษฎรมากขึ้นจึงเกิดการรวมตัวกันต่อต้านอำนาจของกษัตริย์จนทำให้เกิดหลักกรรมสิทธิ์ของเอกชนเป็นผลทำให้เกิดความต้องการที่จะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ซึ่งถือได้ว่าเป็นที่มาของสิทธิตามธรรมชาติ ทำให้การต่อต้านอำนาจของกษัตริย์ในสมัยนั้นสัมฤทธิ์ผล อำนาจของกษัตริย์ถูกจำกัดลงไป ทำให้ที่ดินที่เคยถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของกษัตริย์ได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลของเอกชนเป็นรายบุคคลไป (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538 : 352) เมื่อเริ่มใช้กฎหมายมาควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมก็ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในทรัพย์สินไว้ในกฎหมายซึ่งในระยะแรกจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกันเอง จะนำมาใช้ยันกับรัฐไม่ได้ สิทธิในทรัพย์สินจึงเป็นเรื่องของกฎหมายเอกชน เมื่อใดที่รัฐต้องการทรัพย์สินของเอกชน เอกชนก็ไม่สามารถขัดขืนได้ จนในที่สุดเมื่อปลายสมัยกลางที่ชนชั้นกลางได้ก่อกำเริบขึ้นพร้อมแนวความคิดเสรีนิยมได้เรียกร้องให้รัฐคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชน (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2535 : 41-44) ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการถือได้ว่าเป็นสิทธิในทรัพย์สินซึ่งมีศักดิ์สูงสุดเหนือทรัพย์สิน

2. ความจำเป็นในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จากการที่ดินถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญสำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เกษตรกร แต่ปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน และการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเรื่องสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรม ซึ่งมูลค่าของที่ดินเกิดจากมูลค่าในการผลิตเท่านั้น ขณะเดียวกันเมื่อก่อให้เกิดระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินปัจเจกบุคคลกลายเป็นเจ้าของที่ดินแทนระบบกรรมสิทธิ์ร่วม ที่ดินสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ก่อให้เกิดมูลค่าการแลกเปลี่ยนในที่ดินขึ้นผู้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูล นายทุนและผู้มีอำนาจจึงมีการกว้านซื้อสะสมที่ดินเป็นจำนวนมากเพื่อการหากำไรและก่อให้เกิดการทิ้งร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน (ศุภมิตร ศรีวัฒนชัย, 2562 : 1) รัฐจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือเพื่อให้ประชาชนได้มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ด้วยการจัดระบบการถือครองที่ดิน การกระจายการถือครองที่ดินของรัฐ และการใช้ที่ดินให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเลี้ยงชีพ รัฐจึงกำหนดนโยบายกระจายการถือครองที่ดินให้กับเกษตรกรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินทำการเกษตรได้อย่างแท้จริง (ชินินทร จารุจันทร์, 2548 : 2)

3. แนวทางการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(1) การแบ่งสรรที่ดินให้แก่เกษตรกรในขั้นต้น ควรให้เป็นไปตามเนื้อที่ที่เกษตรกรถือครองอยู่เดิมให้มากที่สุด ไม่ว่าจะโดยเป็นเจ้าของที่ดินเองหรือโดยการเช่า ทั้งนี้ ภายในขอบเขตที่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 กำหนดไว้ พื้นที่อาจจะลดลงไปบ้างตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นนั้น ๆ (2) การจัดตั้งชุมชนที่อยู่อาศัย ควรให้เป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรและให้สอดคล้องกับสภาพเดิมของท้องถิ่นนั้นๆ (3) จัดระบบการรวมกลุ่มในระดับหมู่บ้านรวมกันเป็นสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดินและเชื่อมโยงไปถึงสหกรณ์ในเมืองใหญ่ๆ (4) การพัฒนาด้านต่าง ๆ รวมทั้งการจัดระบบชลประทาน คมนาคม และบริการสาธารณูปการต่าง ๆ เมื่อดำเนินการจัดทำให้แล้ว ต่อไปให้สหกรณ์รับช่วงไปดำเนินการต่อ และจัดการในด้านการบำรุงรักษาตลอดไป (5) ในระยะแรก จะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถและเสียสละอยู่ประจำเพื่อให้คำแนะนำส่งเสริมแก่สหกรณ์โดยใกล้ชิด และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากส่วนกลางออกไปตรวจการ ดูแล เยี่ยมเยียน และให้คำแนะนำ เป็นการให้กำลังใจแก่เจ้าหน้าที่โดยสมำเสมอ (6) การจัดที่ดินทำกินให้เกษตรกร จะต้องคำนึงถึงการขยายตัวของประชากรในท้องถิ่นนั้นในอนาคตด้วย (7) การปฏิรูปที่ดินในแต่ละท้องที่ จะต้องเร่งดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็วในระยะเวลาประมาณ 2-3 ปี เพื่อให้เกษตรกรเห็นผลโดยไม่มี

ชักช้า (8) สำหรับเงินชดเชยค่าที่ดินแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาสำหรับบริหารเงินทุนนี้ขึ้น
คณะหนึ่ง (9) ควรให้จัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนกิจการสหกรณ์ กองทุนดังกล่าวนี้จะอยู่ในความ
ควบคุมดูแลของคณะกรรมการ

ความจำเป็นของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กล่าวถึงความจำเป็นของการปฏิรูป
ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่า การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นวิธีการจัดที่ดินที่เป็นที่ยอมรับว่า
สามารถแก้ปัญหาการถือครองที่ดินรายใหญ่และจัดที่ดินให้กับผู้ยากไร้ที่ดินทำกินได้ดีในระดับ
หนึ่ง เพราะมีกลไกในการนำที่ดินมาจากเอกชนหรือนำที่ดินของรัฐมาจัดได้และยังมีกฎหมาย
ป้องกันมิให้เกษตรกรต้องสูญเสียที่ดิน จึงเป็นวิธีการจัดที่ดินที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือหลักในการ
แก้ไขปัญหา นอกจากนี้หากดูจากตัวเลขผู้ไร้ที่ดินทำกินจะเห็นได้ว่ายังมีผู้ที่ประสงค์จะมีที่ดิน
และยังไม่ได้รับการจัดที่ดินให้อีกเป็นจำนวนมาก การปฏิรูปที่ดินจึงยังคงมีความจำเป็นต่อ
นโยบายที่สำคัญของรัฐ เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นต้น

4. การใช้ประโยชน์ที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การแบ่งการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรอาจแบ่งได้อีกเป็น 3 ลักษณะดังนี้ (1) การเกษตร
แบบยังชีพ ไม่ต้องใช้ความรู้ความ สามารถและเงินทุนหมุนเวียนมากนักและพื้นที่มักมีขนาด
น้อย เช่นการทำไร่เลื่อนลอย (2) การเกษตรแบบค้าขาย เป็นการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์เพียง
อย่างเดียวในพื้นที่ทั้งหมดที่มีอยู่ การเกษตรแบบนี้มีแบบแผนหวังผลทางการค้า โดย
ผู้ประกอบการต้องมีการตัดสินใจอย่างดีและมีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความรู้ความสามารถ
แบบครบวงจร ส่วนมากเป็นกิจการขนาดใหญ่และลงทุนมาก (3) การเกษตรผสมผสาน โดยการ
แบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนต่าง ๆ และปลูกพืชต่างชนิดกันบนพื้นที่เดียวกัน (สถิต วิทยานันท์, 2524
: 156-164) การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 7 ลักษณะดังต่อไปนี้ (1) ที่อยู่
อาศัย หมายถึง ที่ดินที่ใช้ในการปลูกบ้านพัก ยุ้งฉาง โรงเก็บของ ลานบ้าน คอกสัตว์ รวมทั้ง
บริเวณรอบบ้านที่ไม่ได้ปลูกพืชชนิดใด (2) ที่นา หมายถึง ที่ดินที่ใช้ในการปลูกข้าวและที่ว่าง
หว่าน ตลอดจนจนถึงจอมปลวกคันนาและคูนา (3) ที่พืชไร่ หมายถึง ที่ดินที่ใช้ปลูกพืชไร่ต่าง ๆ (4)
ที่ปลูกไม้และไม้ยืนต้น หมายถึง ที่ดินที่ใช้ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นต่าง ๆ (5) ที่ปลูกสวนผักและ
ไม้ดอก หมายถึง ที่ดินที่ใช้ปลูกพืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ (6) ที่ป่า หมายถึง ที่ดินที่ทำการถือ
ครองอยู่ แต่ยังไม่สามารถทำการเพาะปลูกพืชได้เพราะเป็นป่าละเมาะพุ่มไม้ที่ไม่ได้บุกเบิก (7)
ที่อื่น ๆ ได้แก่ พุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์ ถนน ทางในไร่นา ตลอดจนที่ดินที่ไม่สามารถนำมาทำ
การเกษตรได้เพราะไม่เหมาะสมสากล (นฤมล เจริญรัตน์, 2526 : 84) ผู้ศึกษามีความเห็นว่
การใช้ที่ดินจากการปฏิรูปส่วนใหญ่จะใช้เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

5. กฎหมายในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของสหรัฐอเมริกาและของประเทศไทย

5.1 มาตรการทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกาในสหรัฐอเมริกา ที่ดินของรัฐ หมายถึง ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินและถือเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐบาลสหพันธรัฐ เดิมที่ดินของประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อนปี ค.ศ.1600 มีสภาพเป็นป่ากว้างและทุ่งหญ้า ไม่มีผู้คนอยู่อาศัย นอกจากชนพื้นเมืองพวกอินเดียนแดง ต่อมาเมื่ออังกฤษได้เข้ายึดครองและจัดตั้งเป็นอาณานิคมจึงได้อำนาจกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยถือว่าที่ดินทั้งหมดในเขตอาณานิคมเป็นของกษัตริย์อังกฤษ จากการสำรวจการใช้ที่ดินของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of Agriculture) ที่ดำเนินการสำรวจการใช้ที่ดินทุก ๆ 5 ปี ซึ่งการสำรวจครั้งล่าสุดทำขึ้นในปี ค.ศ. 2007 ประกอบด้วยการใช้พื้นที่ป่าไม้จำนวน 671 ล้านเอเคอร์ พื้นที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์จำนวน 614 ล้านเอเคอร์ พื้นที่เพาะปลูกจำนวน 408 ล้านเอเคอร์ พื้นที่สำหรับการใช้เหตุผลพิเศษจำนวน 313 ล้านเอเคอร์ พื้นที่การใช้เบ็ดเตล็ดจำนวน 197 ล้านเอเคอร์ และพื้นที่เมืองจำนวน 61 ล้านเอเคอร์

นโยบายในการบริหารจัดการที่ดินของรัฐของรัฐบาลสหพันธรัฐเป็นการถ่ายโอน ที่ดินสาธารณะให้เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนหรือมลรัฐ โดยรัฐสภาได้ตรากฎหมายที่ให้อำนาจจัดการที่ดินโดยขายหรือโอนที่ดินสาธารณะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการให้สิทธิในการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อการตั้งถิ่นฐาน การให้สิทธิในที่ดินแก่ทหารผ่านศึก และการขายที่ดินเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านคมนาคม และเป็นรายได้ให้แก่รัฐบาลในการชำระหนี้สาธารณะของประเทศ ซึ่งในแต่ละช่วงรัฐสภาได้ตรากฎหมายเป็นการถ่ายโอนที่ดินสาธารณะให้เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนและของมลรัฐ

5.2 กฎหมายของประเทศไทย

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 92 ตอนที่ 54 ฉบับพิเศษ หน้า 10 ลงวันที่ 5 มีนาคม 2518) มีบทบัญญัติในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งหมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมิได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพและสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่าหรือเข้าทำประโยชน์โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนา

อาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น และคำว่า เกษตรกร หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และให้หมายความรวมถึงบุคคลผู้ยากจนหรือผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม หรือผู้เป็นบุตรของเกษตรกร บรรดาซึ่งไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเองและประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาด้วย

หลักเกณฑ์การจัดสรรที่ดินให้เกษตรกร บรรดาที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก. ได้มา ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ตามขนาดการถือครองในที่ดินดังกล่าวต่อไปนี้ (1) จำนวนที่ดินไม่เกินห้าสิบไร่ สำหรับเกษตรกร และ บุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่นนอกจากเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตาม (2), (2) จำนวนที่ดินไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งใช้ประกอบเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด (3) จำนวนที่ดินที่คณะกรรมการเห็นสมควรสำหรับสถาบันเกษตรกร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประเภทและลักษณะการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรนั้น ๆ

ในการดำเนินการดังกล่าวถ้าเป็นการจัดให้เกษตรกร และเป็นที่ดินที่คณะกรรมการกำหนดมิให้มีการโอนสิทธิในที่ดินก็ให้จัดให้เกษตรกรเช่า ในกรณีอื่นให้จัดให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อตามที่เกษตรกรแสดงความจำนง ถ้าเป็นการจัดให้สถาบันเกษตรกรให้จัดให้สถาบันเกษตรกรเช่าบรรดาที่ดินที่ ส.ป.ก. ได้มา ถ้าเป็นที่ดินของรัฐและมีเกษตรกรถือครองอยู่แล้วเกินจำนวนที่กำหนดดังกล่าว ก่อนเวลาที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อเกษตรกรดังกล่าวยื่นคำร้องและยินยอมชำระค่าเช่า หรือค่าชดเชยที่ดินในอัตราหรือจำนวนที่เพิ่มขึ้นตามที่คณะกรรมการกำหนด สำหรับที่ดินส่วนที่เกิน ให้คณะกรรมการจัดที่ดินให้เกษตรกรเช่าหรือจัดให้ แล้วแต่กรณี ตามจำนวนที่เกษตรกรถือครองได้ แต่เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ ในการกำหนดอัตราค่าเช่าหรือค่าชดเชยที่ดินดังกล่าว ต้องคำนึงถึงระยะเวลาและ วิธีการที่เกษตรกรได้ที่ดินนั้นมา ความสามารถในการทำประโยชน์ ประเภทของเกษตรกรรม และการทำประโยชน์ที่ได้ทำไว้แล้วในที่ดินนั้น ในการจัดที่ดินให้เกษตรกร ถ้าเกษตรกรได้เข้าครอบครองที่ดินดังกล่าวก่อน พ.ศ. 2510 ให้เรียกเก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมในการโอนและรังวัด และค่าปรับปรุงพัฒนาที่ดินที่ ส.ป.ก. ดำเนินการให้ตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด เฉพาะส่วนที่ไม่เกินห้าสิบไร่

นอกจากการจัดที่ดินให้แก่บุคคลตาม (1) (2) และ (3) ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ให้แก่บุคคลใดเข้า เช่าซื้อ ซื้อ หรือเช่าทำประโยชน์ เพื่อใช้สำหรับกิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาได้ ทั้งนี้ตามขนาดการถือครองในที่ดินที่คณะกรรมการเห็นสมควร ซึ่งต้องไม่เกินห้าสิบไร่ ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอนุญาตหรือการให้ผู้ได้รับอนุญาตถือปฏิบัติให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีการจัดที่ดินให้เช่าหรือเช่าซื้อตามมาตรา 30 นี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เกี่ยวกับการควบคุมการเช่า หรือเช่าซื้อ และสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อดังกล่าวจะโอนแก่กันได้หรือตกทอดทางมรดกได้เฉพาะตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา 30)

ถ้าเกษตรกรผู้ใดต้องการมีสิทธิในที่ดินหรือขอเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเกินกว่าที่กำหนดไว้ตามมาตรา 30 (1) หรือ (2) และแสดงได้ว่าตนมีความสามารถและมีปัจจัยที่จะทำที่ดินที่ขอเพิ่มนั้นให้เป็นประโยชน์ในทางเกษตรกรรมได้ ทั้งตนจะเป็นผู้ประกอบเกษตรกรรมในที่ดินนั้นด้วยตนเอง ให้ทำคำร้องยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งแสดงหลักฐานอ้างอิงประกอบคำร้อง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนแล้ว ให้เสนอคำร้องพร้อมด้วยบันทึกรายงานผลการสอบสวนต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิในที่ดิน หรือได้เช่าที่ดินได้ตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินหนึ่งเท่าของจำนวนเนื้อที่ที่ดินที่กำหนดไว้ตามมาตรา 30 (1) หรือ (2) ทั้งนี้ โดยกำหนดเงื่อนไขก็ได้ ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข คณะกรรมการมีอำนาจสั่งเพิกถอนการอนุญาตเสียได้และจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินหรือสั่งเลิกการเช่าที่ดินดังกล่าวได้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามแต่จะเห็นสมควรและนำที่ดินนั้นไปใช้เพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป (มาตรา 31)

การตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม ที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยก หรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกรหรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 39)

5.3 ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และ จัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดก สิทธิการ

เช่า หรือ เช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. 2564

การคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินฯ ให้ ส.ป.ก. ดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก. ได้มาตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังนี้ (1) ที่ดินของรัฐที่นำมาเพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (2) ที่ดินที่ได้มานอกเหนือจาก (1) เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้นำที่ดินดังกล่าวมาจัดให้แก่เกษตรกรตามระเบียบนี้ หรือ ระเบียบเกี่ยวกับการจัดที่ดิน ให้สถาบันเกษตรกรตามความเหมาะสมเป็นลำดับแรก กรณีที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้นำที่ดินดังกล่าวไปดำเนินการตามระเบียบอื่นเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่น ๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อจัดให้แก่บุคคลใช้สำหรับกิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุน หรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดให้กระทำได้เท่าที่จำเป็น (ข้อ 6)

บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขอรับการคัดเลือกและจัดที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) เป็นบุคคลธรรมดา (2) เป็นเกษตรกร (3) มีสัญชาติไทย (4) บรรลุนิติภาวะ หรือยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่จำเป็นต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพและมีความสามารถหรือประสบการณ์ในการประกอบอาชีพดังกล่าว (5) ไม่เป็นคนทุพพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบจนไม่สามารถประกอบการเกษตรได้ (6) ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ (7) ไม่เคยเป็นผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐซึ่งสิทธิดังกล่าวสิ้นสุดลง เพราะได้สละสิทธิหรือโอนสิทธิในที่ดินทั้งหมดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลาห้าปีก่อนวันยื่นคำขอรับการจัดที่ดินตามระเบียบนี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีการสิ้นสิทธินั้นเกิดจากเหตุที่จำเป็นและสมควรหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ (8) เป็นผู้ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด (ข้อ 9)

ผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 9 ซึ่งจะได้รับการพิจารณาคัดเลือกและจัดที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (1) เป็นผู้ถือครองที่ดินตามข้อ 6 (1), (2) เป็นผู้ถือครองที่ดินตามข้อ 6 (2) ที่อยู่ในฐานะผู้เช่าที่ดินจากเจ้าของที่ดินเดิมในขณะโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินนั้นเป็นของ ส.ป.ก. (3) เป็นคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติของบุคคลตาม (1) หรือเป็นทายาทของบุคคลดังกล่าว

(4) เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ขึ้นทะเบียนไว้ตามข้อ 17, (5) เป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับการโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อตามหมวด 2, (6) เป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับการจัดที่ดินแทนที่เกษตรกรผู้ได้รับที่ดินซึ่งได้รับการจัดให้เข้าทำประโยชน์ตามหมวด 3 สำหรับบุคคลตาม (1) ซึ่งเป็นผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าอยู่อาศัยและประกอบการเกษตรในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ผู้นั้นจะได้รับการคัดเลือกและจัดที่ดินตามระเบียบนี้ต่อเมื่อได้ทำหนังสือยินยอมสละสิทธิในหนังสืออนุญาตนั้น หนังสือยินยอมดังกล่าวต้องกำหนดเงื่อนไขให้เกิดผลตั้งแต่วันที่ผู้นั้นได้รับการจัดที่ดินตามระเบียบนี้เป็นต้นไป (ข้อ 10) การคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรตามระเบียบนี้เป็นอำนาจของเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย เว้นแต่เป็นกรณีการจัดที่ดินส่วนที่เกินกว่าขนาดที่กำหนดในข้อ 13 (1) ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการ (ข้อ 11)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าทำประโยชน์ในที่ดินตามหนังสือ ส.ป.ก.4-01 พบว่า ผู้มีสิทธิยื่นคำขอรับการจัดที่ดินต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2564 กำหนดไว้ ได้แก่ ต้องเป็นบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย เป็นเกษตรกรที่บรรลุนิติภาวะหรือมีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่มีที่ดินเพียงพอต่อการยังชีพ และไม่เคยสละหรือโอนสิทธิมาก่อนโดยยังไม่พ้นระยะเวลาห้าปี ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด โดยหลักการของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินฯ กำหนดให้ห้ามโอนสิทธิในที่ดิน ยกเว้นกรณีตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรมหรือโอนให้กับสถาบันเกษตรกรหรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการปฏิบัติ พบว่าทายาทที่รับสิทธิตามมรดกไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเป็นเกษตรกรหรือขาดแคลนที่ดินตามที่ผู้ขอรับจัดที่ดินในครั้งแรกต้องมี ส่งผลให้บุคคลที่มีได้มีความจำเป็นด้านที่ดินทำกิน หรือมิได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่อาจเป็นผู้มีฐานะร่ำรวยหรือมีอาชีพอื่นที่มั่นคงอยู่แล้ว สามารถรับสิทธิในที่ดินของรัฐที่จัดสรรเพื่อเกษตรกรรมได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเป็นช่องว่างสำคัญที่อาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการถือครองทรัพยากรและบิดเบือนเจตนารมณ์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ในส่วนข้อเสนอแนะ จากข้อเท็จจริงที่เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิ์ในการรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนผู้รับมรดกนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถรับมรดกกรณีนี้ได้เลย ซึ่งไม่ได้บัญญัติคุณสมบัติเอาไว้ว่าต้องเป็นเกษตรกร และ ไม่มีที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเป็นการเปิดช่องว่างให้ผู้รับมรดกซึ่งมีฐานะร่ำรวย ไม่ได้เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกิน หรือประกอบอาชีพอื่นเข้ารับประโยชน์ต่อไปได้ จึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 ดังนี้

แก้ไข พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 กำหนดให้ ผู้รับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 จะต้องเป็นเกษตรกร เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจึงจะสามารถรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน

เอกสารอ้างอิง

- ชนินทร จารุจันทร์.(2548). การติดตามการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน : กรณีศึกษาการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- ไชยยงค์ ชูชาติ. (2517). การปฏิรูปที่ดินเพื่อกระจายความมั่งคั่งไปสู่เกษตรกรผู้ยากจน. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาที่ดิน.
- นฤมล เจริญรัตน์. (2526). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อรุณการพิมพ์.
- บวรศักดิ์ อวรรณโณ. (2538). กฎหมายมหาชน เล่ม 3: ที่มาและนิติวิธี. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2535). คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

ศุภมิตร ศรีวัฒนชัย. (2562). การใช้ประโยชน์ที่ดินและการพึ่งตนเองของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ประจำปีงบประมาณ 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สากล สถิตวิทยานันท์. (2524). ภูมิศาสตร์การเกษตร. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภูมิศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิทธิแรงงานต่างด้าวในไทยยุคสมัยปัจจุบัน *

RIGHTS OF FOREIGN WORKERS IN MODERN THAILAND

จรุณ บุญทวี

Jarun Bunthawee

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar, Thailand

Corresponding Author's Email: Dr.Jarunboontawe@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 1 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาสถานการณ์สิทธิแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยยุคสมัยปัจจุบัน โดยวิเคราะห์จากกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชนสากล ทฤษฎีแรงงานข้ามชาติ และแนวคิดความยุติธรรมทางสังคม พบว่าแม้ประเทศไทยจะมีการตรากฎหมายและนโยบายหลายฉบับเพื่อคุ้มครองสิทธิของแรงงานต่างด้าว เช่น พระราชบัญญัติการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และความตกลงความเข้าใจ (MOU) กับประเทศต้นทาง แต่ในทางปฏิบัติยังเผชิญปัญหาหลายประการ ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ทั่วถึง ความไม่แน่นอนของนโยบาย ต้นทุนการขึ้นทะเบียนที่สูง ข้อจำกัดด้านภาษา การตีตราทางสังคม และความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ บทความนี้เสนอแนวทางการส่งเสริมสิทธิแรงงานต่างด้าวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การปฏิรูประบบกฎหมาย การลดต้นทุนการขึ้นทะเบียน การขยายการเข้าถึงข้อมูลสิทธิ การสนับสนุนบทบาทภาคประชาสังคม การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคม การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ทั้งนี้ การคุ้มครองสิทธิแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นรูปธรรมไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของแรงงาน แต่ยัง

Citation:

* จรุณ บุญทวี. (2568). สิทธิแรงงานต่างด้าวในไทยยุคสมัยปัจจุบัน. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 310-321.

Jarun Bunthawee. (2025). Rights Of Foreign Workers In Modern Thailand.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 310-321.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ส่งเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศอีกด้วย

คำสำคัญ: สิทธิแรงงาน, แรงงานต่างด้าว, กฎหมายแรงงาน, นโยบายแรงงาน, สิทธิมนุษยชน

Abstract

This article examines the current situation of migrant workers' rights in Thailand by analyzing through the frameworks of universal human rights, labor migration theory, and the concept of social justice. Despite Thailand's efforts in enacting laws and policies such as the Alien Workers Management Act B.E. 2560 (2017) and Memorandums of Understanding (MOUs) with origin countries to protect migrant workers' rights, various challenges persist. These include inconsistent law enforcement, policy instability, high registration costs, language barriers, social stigmatization, and risks of human trafficking. This article proposes sustainable approaches to promoting migrant workers' rights, including legal reform, lowering registration costs, expanding access to labor rights information, enhancing the role of civil society, changing societal attitudes, strengthening international cooperation, and utilizing technology in migrant labor management. Effective protection of migrant workers' rights will not only improve their quality of life but also enhance Thailand's economic stability and human rights reputation in the international arena.

Keywords: Labor rights, Migrant workers, Labor law, Labor policy, Human rights

บทนำ

ประเทศไทยในฐานะประเทศที่มีเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยภาคแรงงานเข้มข้น (labour-intensive economy) ได้กลายเป็นจุดหมายสำคัญของแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เมียนมา ลาว และกัมพูชา การขยายตัวของเศรษฐกิจในสาขาก่อสร้าง

ประมง เกษตรกรรม และบริการ ทำให้เกิดความต้องการแรงงานระดับล่างจำนวนมาก ซึ่งแรงงานไทยไม่เพียงพอต่อความต้องการดังกล่าว (ILO, 2019) ผลที่ตามมาคือ การเพิ่มจำนวนแรงงานต่างด้าวในประเทศ ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง

แม้ว่าแรงงานต่างด้าวจะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย แต่สิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานกลุ่มนี้กลับถูกคุกคามอย่างกว้างขวาง อาทิ การเลือกปฏิบัติ การใช้แรงงานผิดกฎหมาย การละเมิดสิทธิมนุษยชน และการค้ามนุษย์ (Human Rights Watch, 2020) ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามในการออกกฎหมายและนโยบาย เช่น พระราชบัญญัติการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 รวมถึงการลงนามในข้อตกลงระหว่างประเทศบางฉบับ แต่การบังคับใช้กฎหมายและการคุ้มครองสิทธิแรงงานต่างด้าวยังคงมีข้อจำกัด ทั้งในด้านโครงสร้างระบบราชการ การเลือกปฏิบัติทางสังคม และความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐ (United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand, 2019)

ปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยในระยะยาว การไม่คุ้มครองสิทธิแรงงานต่างด้าวอย่างเหมาะสมไม่เพียงส่งผลเสียต่อแรงงานโดยตรง แต่ยังสะท้อนถึงภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ อันอาจกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจ เช่น การเจรจาการค้า หรือการได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีจากต่างประเทศ (U.S. Department of State, 2023)

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิแรงงานต่างด้าวในไทยยุคสมัยปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสะท้อนสถานการณ์ปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมสิทธิแรงงานที่เหมาะสมและยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์สิทธิแรงงานต่างด้าวในไทยยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่สามารถอธิบายมิติด้านสิทธิมนุษยชน แรงงานข้ามชาติ และโลกาภิวัตน์ได้อย่างรอบด้าน โดยมีกรอบแนวคิดหลัก ดังนี้

1. แนวคิดสิทธิมนุษยชนสากล

แนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ยืนยันว่า สิทธิขั้นพื้นฐานเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกเชื้อชาติ สัญชาติ หรือสถานะทางกฎหมาย

(Donnelly, 2013) สิทธิของแรงงานต่างด้าวจึงได้รับความคุ้มครองตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2491 (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พ.ศ. 2509 (ICESCR) ซึ่งเน้นว่าการทำงานด้วยความเป็นธรรมและการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐต้องคุ้มครอง

2. ทฤษฎีแรงงานข้ามชาติ (Labour Migration Theory)

ทฤษฎีแรงงานข้ามชาติอธิบายว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดนเกิดจากปัจจัยผลัก (push factors) เช่น ความยากจนหรือความขัดแย้งในประเทศต้นทาง และปัจจัยดึง (pull factors) เช่น ความต้องการแรงงานราคาถูกในประเทศปลายทาง (Massey et al., 1993) ในบริบทของไทย ความต้องการแรงงานไร้ทักษะในภาคเศรษฐกิจบางสาขาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันการไหลเข้าของแรงงานต่างด้าว และสะท้อนถึงโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาแรงงานต้นทุนต่ำ

3. แนวคิดโลกาภิวัตน์ (Globalization)

โลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศอย่างเสรีมากขึ้น (Held & McGrew, 2007) ส่งผลให้ปัญหาสิทธิแรงงานต่างด้าวไม่ใช่เพียงปัญหาในประเทศเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ การค้าโลก และแรงกดดันจากองค์กรต่างประเทศ เช่น องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และองค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายในประเทศปลายทาง รวมถึงประเทศไทย

4. ทฤษฎีการคุ้มครองทางกฎหมาย (Legal Protection Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้แก่แรงงานต่างด้าว (Bosniak, 2006) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การคุ้มครองทางกฎหมายมักเผชิญกับข้อจำกัด เช่น การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ทั่วถึง ความไม่ชัดเจนของสถานะแรงงาน และการตีความสิทธิที่แคบลงจากนโยบายรัฐ

5. แนวคิดความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice)

แนวคิดนี้เน้นว่าทุกคนในสังคมควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม และได้รับโอกาสในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี (Rawls, 1971) เมื่อพิจารณาในบริบทของแรงงานต่างด้าว การไม่คุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สวัสดิการแรงงาน ความปลอดภัยในการทำงาน หรือค่าจ้างที่เป็น

ธรรม ถือเป็นการบ่อนทำลายหลักการความยุติธรรมทางสังคม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางสังคมในวงกว้าง

การใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ในการวิเคราะห์จะช่วยให้การประเมินสถานการณ์สิทธิแรงงานต่างด้าวในไทยยุคปัจจุบันมีความลึกซึ้ง และสามารถนำเสนอแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฎหมายและนโยบายของไทยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อแรงกดดันทั้งภายในประเทศและจากนานาชาติ โดยกฎหมายและนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิแรงงานต่างด้าวมุ่งเน้น

1. พระราชบัญญัติการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2561

กฎหมายฉบับนี้ถือเป็นกฎหมายหลักในการควบคุมแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยกำหนดให้แรงงานต่างด้าวต้องมีใบอนุญาตทำงาน และมีนายจ้างที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงกำหนดบทลงโทษที่เข้มงวดทั้งกับแรงงานและนายจ้างที่ฝ่าฝืน เช่น การปรับเงินจำนวนมากหรือโทษจำคุก (กรมการจัดหางาน, 2561) แม้ว่ากฎหมายนี้จะช่วยสร้างระเบียบในการบริหารแรงงานต่างด้าว แต่ก็มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่า มาตรการลงโทษที่เข้มงวดเกินไปอาจนำไปสู่การลักลอบทำงานผิดกฎหมายแทนที่จะส่งเสริมการขึ้นทะเบียนแรงงานอย่างถูกต้อง (Kritaya Archavanitkul & Supang Chantavanich, 2017)

2. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

แม้ว่าพระราชบัญญัตินี้จะเน้นไปที่แรงงานไทย แต่ได้ขยายความคุ้มครองไปถึงแรงงานต่างด้าวที่ทำงานอย่างถูกกฎหมายด้วย เช่น สิทธิในค่าจ้างขั้นต่ำ ชั่วโมงการทำงาน และการลางาน อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายในกลุ่มแรงงานต่างด้าวยังมีข้อจำกัด ทั้งในแง่การเข้าถึงข้อมูลสิทธิและการคุ้มครองที่แท้จริง (Chalamwong & Prugsamat, 2009)

3. นโยบายบันทึกข้อตกลงความเข้าใจ (MOU) กับประเทศต้นทาง

ประเทศไทยมีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับประเทศต้นทาง เช่น เมียนมา ลาว และกัมพูชา เพื่อจัดส่งแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกระบวนการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย และเพื่อให้แรงงานได้รับการคุ้มครองที่ดีขึ้น (ILO, 2015)

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติขั้นตอนการดำเนินการตาม MOU ยังมีความล่าช้า และค่าใช้จ่ายสูง ส่งผลให้แรงงานบางส่วนยังคงเลือกเส้นทางผิดกฎหมาย

4. นโยบายการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวและการผ่อนผันการทำงาน (Registration and Amnesty Policies)

รัฐไทยมีการดำเนินนโยบายผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายสามารถขึ้นทะเบียนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายในบางช่วงเวลา เช่น การขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวปี 2560–2561 ซึ่งช่วยลดแรงงานผิดกฎหมายได้ในระยะสั้น (Chantavanich, 2007) แต่ในระยะยาวกลับไม่สามารถแก้ปัญหาโครงสร้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายได้อย่างยั่งยืน

5. การรับรองอนุสัญญาระหว่างประเทศบางฉบับ

แม้ประเทศไทยยังไม่ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติ (ILO Convention No. 97 และ No. 143) แต่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยการทำงานในเรือประมง (ILO Convention No. 188) ซึ่งเน้นการคุ้มครองแรงงานประมงต่างด้าวที่เป็นกลุ่มเปราะบางอย่างยิ่ง (International Labour Organization, 2021)

นอกจากนี้ แนวโน้มใหม่ทางนโยบายแรงงานไทยยังสะท้อนการตอบสนองต่อแรงกดดันจากสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปในเรื่องการละเมิดสิทธิแรงงานและการค้ามนุษย์ อาทิ การปรับปรุงสถานการณ์แรงงานประมงตามรายงาน Trafficking in Persons Report ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of State, 2023)

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการหลายท่าน เช่น อัญชลี เกษตรเกษม (2562) และ Piper (2008) ต่างชี้ว่า แม้มีนโยบายและกฎหมายของไทยจะพัฒนาขึ้น แต่ในทางปฏิบัติยังมีอุปสรรคจากการเลือกปฏิบัติ การตีตราทางสังคม และการบังคับใช้ที่ไม่ทั่วถึง ซึ่งบั่นทอนประสิทธิภาพของการคุ้มครองสิทธิแรงงานต่างด้าวอย่างแท้จริง

ปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองสิทธิ

แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามในการพัฒนากฎหมายและนโยบายเพื่อคุ้มครองสิทธิของแรงงานต่างด้าวอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิอย่างแท้จริง

1. การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ทั่วถึงและเลือกปฏิบัติ

การบังคับใช้กฎหมายแรงงานและกฎหมายคนเข้าเมืองในประเทศไทยมักมีลักษณะที่ไม่สม่ำเสมอและเลือกปฏิบัติต่อแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรกรรม ประมง และก่อสร้าง ซึ่งแรงงานมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกเอารัดเอาเปรียบ (Hall, 2012) ขณะที่ สภาพรมหากรรม (2561) ชี้ว่าหน่วยงานภาครัฐหลายแห่งยังมีการปฏิบัติต่อแรงงานต่างด้าวแตกต่างจากแรงงานไทย ทั้งในแง่ของสิทธิในการร้องทุกข์ การเข้าถึงบริการของรัฐ และการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน

2. ความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐ

การเปลี่ยนแปลงนโยบายแรงงานต่างด้าบบ่อยครั้ง เช่น การขึ้นทะเบียน การออกใบอนุญาตทำงาน และการเปลี่ยนเงื่อนไข MOU สร้างความสับสนทั้งในกลุ่มนายจ้างและแรงงานต่างด้าว (Martin, 2007) ส่งผลให้แรงงานจำนวนมากตกอยู่ในสถานะผิดกฎหมายโดยไม่ตั้งใจ และเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

3. ข้อจำกัดด้านภาษาและความเข้าใจในสิทธิ

แรงงานต่างด้าวจำนวนมากมีความรู้ภาษาไทยจำกัด และไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิแรงงาน การร้องทุกข์ หรือกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (United Nations Thematic Working Group on Migration, 2019) ในขณะที่ การจ้ดบรการ แปลภาษาและการเผยแพร่ข้อมูลสิทธิในภาษาต่างด้าวยังมีอยู่อย่างจำกัด

4. การตีตราและเลือกปฏิบัติในระดับสังคม

แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยยังคงถูกตีตราทางสังคมว่าเป็น "แรงงานราคาถูก" หรือ "แรงงานผิดกฎหมาย" ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการที่เท่าเทียม (Piper, 2008) ทศนคตลบบดงกล่าวยังสะท้อนออกมาทั้งในเชิงนโยบาย การบริการสาธารณะ และการรับรู้ของสังคมโดยรวม

5. การค้ามนุษย์และการละเมิดสิทธิอย่างร้ายแรง

ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทางของการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมประมงและก่อสร้าง (Human Rights Watch, 2020) แม้รัฐจะดำเนินการปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง แต่เครือข่ายการค้ามนุษย์ที่มีความซับซ้อน และการทุจริตในหน่วยงานบางแห่งยังคงเป็นอุปสรรคใหญ่ในการปกป้องสิทธิแรงงานต่างด้าว

6. ช่องว่างของความร่วมมือระหว่างประเทศ

แม้ว่าจะมีการทำ MOU กับประเทศต้นทาง แต่การติดตามแรงงานข้ามพรมแดนและการคุ้มครองแรงงานในระยะยาวยังมีข้อจำกัด ทั้งในด้านกลไกการตรวจสอบ การส่งต่อข้อมูล และความแตกต่างของกฎหมายและนโยบายแต่ละประเทศ (ILO, 2015)

โดยสรุป ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การคุ้มครองสิทธิแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปทั้งในเชิงนโยบาย โครงสร้างการบริหาร และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในระดับสังคมควบคู่กัน เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเป็นไปอย่างแท้จริงและยั่งยืน

แนวทางการส่งเสริมสิทธิแรงงานต่างด้าวในไทย

เพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบทั้งในเชิงนโยบาย กฎหมาย และการเสริมสร้างความเข้าใจในระดับสังคม ดังนี้

1. การปฏิรูประบบกฎหมายและการบังคับใช้

ควรปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล เช่น การให้สัตยาบันอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 97 และ 143 ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ เพื่อขยายขอบเขตความคุ้มครองอย่างครอบคลุม (International Labour Organization, 2021) ขณะเดียวกัน ต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และมีการตรวจสอบถ่วงดุลอย่างมีประสิทธิภาพ (Piper, 2008)

2. การลดต้นทุนการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว

นโยบายการขึ้นทะเบียนควรลดขั้นตอนที่ซับซ้อนและลดค่าใช้จ่าย เพื่อส่งเสริมให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (Archavanitkul & Chantavanich, 2017) แนวทางนี้จะช่วยลดแรงงานผิดกฎหมายและเสริมสร้างฐานข้อมูลแรงงานที่เป็นระบบ

3. การส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสิทธิแรงงาน

จำเป็นต้องจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในภาษาของแรงงานต่างด้าวอย่างแพร่หลาย เช่น พม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม พร้อมทั้งให้บริการล่ามแปลภาษาในสถานที่สำคัญ เช่น สถานีตำรวจ โรงพยาบาล และศาลแรงงาน (Hall, 2012) รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลแรงงานต่างด้าวในระดับจังหวัดเพื่อเป็นช่องทางในการให้ความรู้และรับเรื่องร้องเรียน

4. การส่งเสริมบทบาทของภาคประชาสังคมและองค์กรระหว่างประเทศ

ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมและองค์กรระหว่างประเทศเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิแรงงาน และร่วมมือกับรัฐในการพัฒนามาตรการคุ้มครอง เช่น โครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับ ILO และ UNHCR (United Nations, 2019)

5. การสร้างความตระหนักรู้ในระดับสังคมเพื่อลดการตีตรา

การเปลี่ยนทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อแรงงานต่างด้าวจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อมวลชน ระบบการศึกษา และการรณรงค์สาธารณะ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในคุณค่าของแรงงานต่างด้าวต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย (สถาพร เกษมสุวรรณ, 2561)

6. การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศที่เข้มแข็ง

การส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศต้นทางผ่านการพัฒนา MOU ให้มีความครอบคลุมถึงการติดตามแรงงานหลังจากเข้าประเทศ และการคุ้มครองสิทธิอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดตั้งกลไกติดตามและประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน (Martin, 2007)

7. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานกลาง การใช้บัตรประจำตัวอัจฉริยะ (Smart ID Card) และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐ จะช่วยให้การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวมีความถูกต้อง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ (Chalamwong & Prugsamat, 2009)

การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยลดความเปราะบางของแรงงานต่างด้าว เสริมสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และยกระดับภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศในฐานะประเทศที่เคารพและปกป้องสิทธิมนุษยชน

สรุป

แรงงานต่างด้าวมียบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยในหลายภาคส่วน แต่การคุ้มครองสิทธิของแรงงานกลุ่มนี้ยังคงมีข้อจำกัดอย่างมาก ทั้งในด้านกฎหมาย การบังคับใช้ และทัศนคติทางสังคม แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายสำคัญ เช่น พระราชบัญญัติการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 รวมถึงนโยบายต่าง ๆ เช่น MOU ระหว่างประเทศต้นทาง แต่การบังคับใช้ที่ไม่ทั่วถึง ความไม่แน่นอน

ของนโยบาย และการตีตราทางสังคมยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งเสริมสิทธิแรงงานต่างด้าว

กรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชนสากล ทฤษฎีแรงงานข้ามชาติ และแนวคิดความยุติธรรมทางสังคมช่วยให้เข้าใจถึงความจำเป็นในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวอย่างครอบคลุม ปัญหาที่พบ ได้แก่ การเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย ความไม่ชัดเจนของนโยบาย การเข้าถึงข้อมูลสิทธิที่จำกัด และความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์

แนวทางการส่งเสริมสิทธิที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมถึงการปฏิรูประบบกฎหมาย การลดต้นทุนการขึ้นทะเบียน การส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสิทธิ การสนับสนุนบทบาทของภาคประชาสังคม การพัฒนาศักยภาพของสังคม การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

การดำเนินการเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว แต่ยังเป็นการเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย และช่วยยกระดับภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของไทยในเวทีระหว่างประเทศอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน. (2561). คู่มือพระราชบัญญัติการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงาน.
- สถาพร เกษมสุวรรณ. (2561). การคุ้มครองแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย: ปัญหาและข้อเสนอแนะ. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 47(3), 78–105.
- อัญชลี เกษตรเกษม. (2562). การคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 45(3), 120–140.
- Archavanitkul, K., & Chantavanich, S. (2017). Managing International Labour Migration in ASEAN: A Case of Thailand. *Asian and Pacific Migration Journal*, 26(3), 347–367.
- Bosniak, L. (2006). *The Citizen and the Alien: Dilemmas of Contemporary Membership*. Princeton: Princeton University Press.

- Chalamwong, Y., & Prugsamatz, S. (2009). *Managing International Labor Migration in ASEAN: A Case of Thailand*. Bangkok: TDRI.
- Chantavanich, S. (2007). *Thailand Policies towards Migrant Workers from Myanmar*. In *Migration and Refugee Issues in Thailand*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Donnelly, J. (2013). *Universal Human Rights in Theory and Practice* (3rd ed.). Ithaca: Cornell University Press.
- Hall, A. (2012). *Migrant Workers and Social Protection in Thailand*. Asian Research Center for Migration, Chulalongkorn University.
- Held, D., & McGrew, A. (2007). *Globalization Theory: Approaches and Controversies*. Cambridge: Polity Press.
- Human Rights Watch. (2020). *From the Sea to the Shore: Thailand's Seafood Workers Speak Out*. Retrieved from <https://www.hrw.org>
- International Labour Organization. (2015). *Review of the effectiveness of the MOUs in managing labour migration between Thailand and neighbouring countries*. Bangkok: ILO Regional Office for Asia and the Pacific.
- International Labour Organization. (2019). *Labour Migration in Asia: Building effective institutions*. Geneva: ILO.
- International Labour Organization. (2021). *Thailand Progress under the Work in Fishing Convention (No. 188)*. Retrieved from <https://www.ilo.org>
- Kritaya Archavanitkul & Supang Chantavanich. (2017). *Managing International Labour Migration in ASEAN: A Case of Thailand*. *Asian and Pacific Migration Journal*, 26(3), 347–367.
- Martin, P. (2007). *Managing Labor Migration: Temporary Worker Programs for the 21st Century*. Geneva: Global Commission on International Migration.

- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431–466.
- Piper, N. (2008). *New Perspectives on Gender and Migration: Livelihood, Rights and Entitlements*. London: Routledge.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- U.S. Department of State. (2023). *Trafficking in Persons Report 2023*. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand. (2019). *Thailand Migration Report 2019*. Bangkok: United Nations.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 *

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND SATISFACTION IN SOCIAL STUDIES THROUGH STAD COOPERATIVE LEARNING TECHNIQUE COMBINED WITH GAMES FOR 6TH STUDENTS

กฤษฎาธิ พการัตน์¹ และ คงศักดิ์ สังฆมานนท์²

Kritphudit Pakarat¹ and Khongsak Sangkhamanon²

¹⁻²วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻²Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: 650402320024@nmc.ac.th

วันที่รับบทความ : 7 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 14 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568

Received 7 May 2025; Revised 14 May 2025; Accepted 16 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านน้ำผึ้ง หมู่ 5 ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง 19 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม(Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เทคนิค STAD

Citation:

* กฤษฎาธิ พการัตน์ และ คงศักดิ์ สังฆมานนท์. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 322-334.

Kritphudit Pakarat and Khongsak Sangkhamanon. (2025). The Development Of Learning Achievement And Satisfaction In Social Studies Through Stad Cooperative Learning Technique Combined With Games For 6th Students. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 322-334.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ร่วมกับเกม แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แบบวัดความพึงพอใจทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. คะแนนความพึงพอใจในการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การเรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา, ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

This research aimed to 1) Develop learning achievement in Social Studies through the use of the STAD (Student Teams Achievement Division) cooperative learning combined with games for 6th students and 2) Study the satisfaction of Grade 6 students towards learning using the STAD cooperative learning model combined with games. The study was conducted with 6th students of Ban Nam Phueng School, Moo 5, Ban It Sub-district, Mueang District, Ang Thong Province during the second semester of the 2024 academic year. The sample consisted of one classroom with 19 students, selected by using cluster sampling. The research instruments included 1) learning management plans designed to enhance academic achievement in Social Studies through the STAD cooperative learning model combined with games. 2) an academic achievement test in Social Studies. 3) a satisfaction questionnaire regarding Social Studies learning. The

statistical methods used for data analysis were: Mean, standard deviation (S.D.), and the dependent sample t-test.

The results were concluded that

1. The academic achievement scores of 6th students after learning through the cooperative learning model using STAD combined with games were significantly higher than before learning, at the .05 level of statistical significance.

2. The students' satisfaction with learning through the cooperative learning model using STAD combined with games had an average score of 4.33, which is considered a high level.

Keywords: Social Studies learning through the STAD cooperative learning model combined with games for 6th students. , Academic achievement in Social Studies, The satisfaction of 6th students.

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการศึกษาเป็นเหมือนสิ่งชี้วัดความรู้ ความสามารถของตัวบุคคลทั่วโลก เพราะในยุคปัจจุบันทุกการทำงาน หรือการใช้ชีวิตย่อมใช้การศึกษามาเป็นองค์ประกอบหลัก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1) การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น “ครู” จะต้องสามารถใช้สื่อการสอนได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม เพื่อให้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติฝึกประสบการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยที่ครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง อาจเริ่มจากการตั้งคำถามก่อนนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กได้จับใจความสำคัญ หรือแม้แต่การอภิปรายหลังดูวิดีโอจบ ก็ถือเป็นการต่อยอดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สื่อการสอนที่มีการนำเสนอเนื้อหาและบทเรียนที่ซับซ้อนให้เข้าใจและจดจำได้ง่าย สามารถนำมาสร้างกิจกรรมเวิร์กช็อปที่เชื่อมโยงกับบทเรียนให้ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียน ทำให้เด็กได้ฝึกคิด แก้ปัญหาและสร้างผลงานเพราะกิจกรรมที่สนุก ครูจะมีการต่อยอดในห้องเรียนได้ดี ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการการเรียนการสอน “ครู” ต้องเข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีเสียก่อนว่า ปัจจุบันโลกของธุรกิจต้องการคนที่มีทักษะ ไม่ใช่คนที่มีความรู้เพียงอย่างเดียว เพราะฉะนั้นครูต้องเลือกใช้วิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับเด็กให้มากที่สุด (วราพร บุญมี, 2564 : 381)

การปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริงควรปฏิรูปกระบวนทัศน์ด้วย ภายใต้ กระบวนทัศน์ใหม่นี้ “กระบวนกรเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” และ “ครูมิใช่ผู้มอบความรู้” แต่เป็น “ผู้ออกแบบ กระบวนกรเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็กและเยาวชน” เป้าหมายของการเรียนรู้มิใช่ตัวความรู้อีกต่อไป เพราะตัวความรู้นั้นมีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะมอบให้นักเรียนแต่ละชั้นปีได้ อีกทั้งนักเรียนในศตวรรษใหม่มีหนทางค้นหาความรู้ด้วยตนเองจากทุกหนแห่งทั้งในสิ่งแวดล้อมและอินเทอร์เน็ต หากการศึกษาไทยยังย่ำอยู่กับกระบวนทัศน์เดิม คือมอบความรู้เป็นรายวิชา ก็จะไม่ทัน สถานการณ์โลกที่ควรทำคือมีกระบวนทัศน์ใหม่ที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอด ชีวิต เด็กและเยาวชนจะเรียนรู้อะไรบ้างขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละคน แต่ที่ทุกคนควรมีคือ ความสามารถในการเรียนรู้ตลอดเวลา ตลอดชีวิตและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2562) 2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อางงานวิจัยหรือ ทฤษฎีมารองรับ

วิธีการวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD : Student Teams-Achievement Division) เป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มย่อยที่ละความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ซึ่งเป็วิธีการหนึ่งที่จะช่วย ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรึกษา ช่วยเหลือ ร่วมกันเรียนรู้และ แก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี โดยวัฒนาพร ระเบียบทุกซ์ (2542) กล่าวว่า วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์ คือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ ผู้เรียนเรียนรู้ ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก สมาชิกในแต่ละกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วม อย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การ แบ่งปันทรัพยากร การเรียนรู้รวมทั้งเป็นกำลังใจให้กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่ อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มต้องรับผิดชอบ ต่อการเรียนรู้ของตนเองและร่วมรับผิดชอบต่อการ เรียนรู้ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มความสำเร็จแต่ละบุคคล คือความสำเร็จของกลุ่ม วิธีการสอน แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ สามารถนำมาใช้ได้กับการเรียนทุกวิชาและ ทุกระดับชั้น และจะมี ประสิทธิภาพยิ่งกักิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหา การสร้างวินัย ความรับผิดชอบร่วมงานและความร่วมมือภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับทิตินา แคมมณี (2552) กล่าวว่า การจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบ STAD ทำให้นักเรียนได้ร่วมมือกันในการเรียนรู้ ส่งผล ให้การทำงานมีประสิทธิภาพและ ทำให้ครูผู้สอนทราบได้ว่านักเรียนขาดหรือบกพร่องในเนื้อหา ส่วนใดเพื่อที่จะเพิ่มความรู้ในเนื้อหาส่วนนั้นได้มาก ยิ่งขึ้น สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เกมเป็นนวัตกรรมส่วนหนึ่งของสื่อการเรียนรู้ เกมในที่นี่จะมีความหมายว่า “เกมการศึกษา” เป็นกิจกรรมเคลื่อนไหวและการมีส่วนร่วมที่ช่วยให้ผู้เรียนให้ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา จะมีกฎกติกาในการเล่นที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักแพ้ รู้ชนะ รู้ภัย ดังนั้นผู้สอนจึงใช้เกมการศึกษาเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานและไม่เครียด ทั้งยังจดจำคำศัพท์ได้อย่างแม่นยำ ซึ่งจะทำให้เด็กสนใจและกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เด็กฝึกฝนการใช้ภาษาอย่างสนุกสนาน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสามารถในเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านน้ำผึ้ง หมู่ 5 ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องราวทางด้านสังคมศึกษา เข้าใจความหมาย กระบวนการไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาความรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลคะแนนทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. คะแนนความพึงพอใจทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี

การทบทวนวรรณกรรม

กุลยา กอศรีพร (2563) เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พัฒนาการของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

รารัตน์ ทิพย์จรัสเมธา (2564) เรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับเกมประกอบการสอน เรื่องกลไกราคาในระบบ เศรษฐกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนมหารณพาราม

แคทรียา แสงใส (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ธัญญา ประจำการ (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเชิงดอย (ดอยสะเก็ดศึกษา)

วรกานต์ อาจหาญ (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่องการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

สุนารี นวลจันทร์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการทำงานกลุ่ม เรื่อง ระบบจำนวนจริง โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Lavasani and Khandan (2011) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตยอร์กยาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

Van Dat (2013) ทางตัวเลขและเจตคติมีตัวเลขระดับมัธยมศึกษา 2 ประเทศเวียดนาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 74 คน แบ่งออกเป็น 2 ได้แก่ แบบบรรยาย กับกลุ่มเทคนิค STAD นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

Shafiuddin (2010) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ใน การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในประเทศอินเดีย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย การดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคม โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Pre-Experimental design)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนกลุ่ม เจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 โรงเรียน รวม 444 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านน้ำผึ้ง หมู่ 5 ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง 19 คน

3. วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม(Cluster random Sampling)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.3 แบบวัดความพึงพอใจทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

5. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร มาตรฐานตัวชี้วัด วิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา, 2556)

5.2 วิเคราะห์เนื้อหา ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้ แนวคิดหลัก มาตรฐาน ตัวชี้วัดของหลักสูตร

5.3 ศึกษาขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร สื่อการสอนต่าง ๆ

5.4 ศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ข่าวสาร วารสารทางวิชาการ ตำรา อินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

5.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

5.6 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม ปรับปรุงแก้ไขและเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ดำเนินการทดสอบโดยนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 30 ข้อ ไปทำการทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำผึ้ง หมู่ 5 ตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง แล้วบันทึกคะแนนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทดสอบครั้งนี้เป็นคะแนนทดสอบก่อนสอน (Pre-Test)

6.2 ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 19 คน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 ชั่วโมง

6.3 เมื่อนักเรียนได้รับการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนทำวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังสอน

6.4 นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบวัดความพึงพอใจทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วย Independent t-test

7.2 นำคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

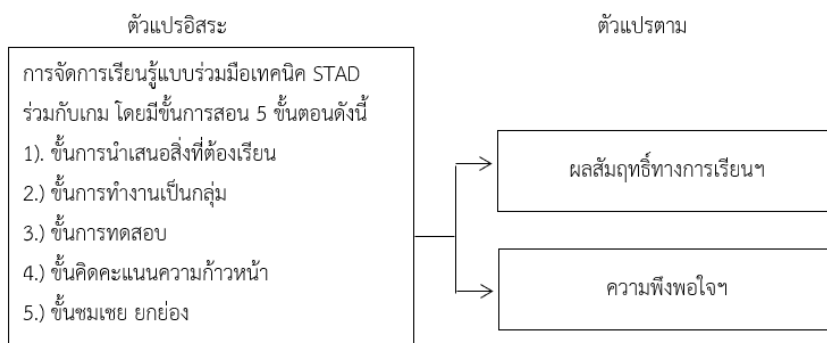
ผลการวิจัย

1. ผลคะแนนทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเท่ากับ 16.68 และ 27.68 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. คะแนนความพึงพอใจในการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD ร่วมกับเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 อยู่ในระดับมาก

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD ร่วมกับเกม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.41$) รองลงมาคือด้านครูผู้สอน ($\bar{X}=4.32$) รองลงมาคือด้านเนื้อหา ($\bar{X}=4.31$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=4.27$) ตามลำดับ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเท่ากับ 16.68 และ 27.68 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสุนารี นวลจันทร์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง คะแนนทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการทำงานกลุ่ม เรื่อง ระบบจำนวนจริง โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนแบบร่วมมือ ร่วมกับเกมคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าคะแนนความพึงพอใจทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ซึ่งอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.41$) รองลงมาคือด้านครูผู้สอน ($\bar{X}=4.32$) รองลงมาคือด้านเนื้อหา ($\bar{X}=4.31$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=4.27$) ตามลำดับ สอดคล้องกับแคทรียา แสงใส (2567) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโคกใหญ่หนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 14 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แผนการสอน 2) แบบทดสอบทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.46–0.80 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20–0.46 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 3) แบบสอบถามความพอใจการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สถิติที่ใช้ใน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลคะแนนทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนจะมีค่ามากกว่าก่อนเรียนทางสถิติที่ระดับ 0.05 คะแนนทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียน ร้อยละ 70 ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD อยู่ในระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนกับหลังการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. คะแนนความพึงพอใจทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ก่อนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรวางแผนและเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรม สภาพแวดล้อม อุปกรณ์ และ สื่อต่าง ๆ
- 1.2 การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ครูผู้สอนต้องพยายามกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำงานกลุ่ม
- 1.3 เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จ ครูผู้สอนอาจมีการเสริมแรงด้วยการมอบรางวัลให้กลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรเพิ่มระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้ผลการทดลองมีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 2.2 ควรศึกษารายละเอียดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมให้เข้าใจ และอาจมีการนำเกมอื่นมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา กอศรีพร. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพัฒนาการของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- แคทรียา แสงใส. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD. Journal of Applied Education, 2(1),3.
- ทีศนา แหมมณี. (2552). ศิลปะการสอน: รูปแบบ เทคนิค และวิธีการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา ประจำการ. (2566). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเชิงดอย (ดอยสะเก็ดศึกษา). ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา.
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2562). การปฏิรูปการศึกษากับกระบวนทัศน์ใหม่. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- รารัตน์ ทิพย์จรัสเมธา. (2564). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับเกมประกอบการสอน เรื่องกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนมหาราชวิทยาคม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา.
- วรกานต์ อัจฉาญ. (2566). การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา.
- วรภาพร บุญมี. (2564). บทบาทของครูในยุคดิจิทัล. ใน สถาบันวิจัยการเรียนรู้ (บ.ก.), เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2564 (หน้า 381). กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยการเรียนรู้.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). การสอนแบบ STAD เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนารี นวลจันทร์. (2562). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการทำงานกลุ่ม เรื่อง ระบบจำนวนจริง โดยการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับ เกมคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต.

Lavasani, M. G., & Khandan, F. (2011). Mathematics achievement through cooperative learning (STAD) in high school students. *Journal of Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15, 745–748. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.03.175>

Shafiuddin, M. (2010). Effect of cooperative learning using STAD method on students' achievement in mathematics. (Master's thesis, University of Hyderabad).

Van Dat, T. (2013). Effects of STAD cooperative learning on mathematics achievement and attitudes toward mathematics among secondary school students in Vietnam. *International Education Studies*, 6(1), 153–160. <https://doi.org/10.5539/ies.v6n1p15>

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการที่พักอาศัยให้แรงงานก่อสร้าง *

FACTORS AFFECTING THE MANAGEMENT OF SHELTERS FOR CONSTRUCTION WORKERS

อานวย ทุงมาศ¹, สุเชาว์ มีหนองหว้า² และ ธัญชกร ปกิตตาวิจิตร³

Amnuay Thungmas¹, Suchao Meenongwah² and Thananchakorn Pakittawichit³

¹⁻³วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³Rattanakosin College of Innovation Management, Thailand

Corresponding Author's Email: amnuay.thu@outlook.rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ : 30 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 8 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 10 พฤษภาคม 2568

Received 30 April 2025; Revised 8 May 2025; Accepted 10 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคัดเลือกสถานที่พักของแรงงานก่อสร้าง 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบทางกายภาพของที่พักอาศัยที่เหมาะสมของแรงงานก่อสร้าง 3) เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งกายและใจให้กับแรงงานก่อสร้าง มุ่งนำเสนอปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการที่พักแรงงานก่อสร้างให้เป็นไปตามมาตรฐานสวัสดิการแรงงาน ตามประกาศคณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน พ.ศ. 2541 และยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานให้เทียบเท่าสากล โดยเน้นการทบทวนเอกสารและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญกับการใช้ชีวิตประจำวัน สภาพที่พักอาศัยในปัจจุบัน จำนวน 21 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และลงสำรวจทางกายภาพทางภาคสนาม เพื่อที่จะได้ข้อมูลสภาพของที่พักอาศัยของแรงงานก่อสร้างที่แท้จริง

Citation:

* อานวย ทุงมาศ, สุเชาว์ มีหนองหว้า และ ธัญชกร ปกิตตาวิจิตร. (2568). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการที่พักอาศัยให้แรงงานก่อสร้าง. วารสารสหศาสตร์การพัฒนสังคม, 3(3), 335-350.

Amnuay Thungmas, Suchao Meenongwah and Thananchakorn Pakittawichit. (2025). Factors Affecting The Management Of Shelters For Construction Workers. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 335-350.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาเลือกสถานที่พักของแรงงานก่อสร้างได้แก่ สถานที่ตั้งแคมป์ ผังบริเวณ สาธารณูปโภค จำนวนผู้อยู่อาศัย การเดินทาง สภาพแวดล้อม ความปลอดภัย และงบประมาณ

2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบทางกายภาพของพักอาศัยที่เหมาะสมของแรงงานก่อสร้างได้แก่ งบประมาณสร้างที่พัก ปริมาณวัสดุที่เหลือและใช้ได้จากที่พักเดิม สภาพแวดล้อมบริเวณที่สร้างที่พัก จำนวนแรงงานที่พักอาศัย ขนาดโครงการที่สร้าง

3) การสร้างที่พักอาศัยที่มีความมั่นคง แข็งแรง ระบบสาธารณูปโภคที่พร้อม มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี ป้องกันการโจรกรรม เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งกายและใจให้กับแรงงานก่อสร้างที่คนงานมีความพึงพอใจ

ปัจจัยหลักดังกล่าวล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ สุขภาวะ และประสิทธิภาพการทำงานของแรงงาน ทั้งยังสะท้อนภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศในระดับสากล

คำสำคัญ: ที่พักอาศัยคนงานก่อสร้าง, ปัจจัยการสร้างที่พักคนงาน, แคมป์คนงานก่อสร้าง

Abstract

This research article aims to: 1) analyze the factors that influence the selection of accommodation for construction workers; 2) analyze the factors that affect the physical form of suitable accommodation for construction workers; and 3) promote physical and mental quality of life for construction workers. The article aims to present important factors that influence the management of construction worker accommodation according to labor welfare standards as announced by the Labor Welfare Committee, B.E. 2541, and elevate the quality of worker's life to an international level. The research emphasizes systematic review of related documents and laws, data collection from key informants about daily living conditions, current housing conditions of 21 people, and data analysis using structured in-depth interviews and physical survey in the field to

obtain accurate information about the actual housing conditions of construction workers.

The research findings revealed:

1) The factors influencing the selection of accommodation for construction workers include: campsite location, layout, infrastructure, number of residents, transportation, environment, safety, and budget.

2) The factors affecting the physical form of suitable accommodation for construction workers include: budget for constructing accommodation, amount of usable leftover materials from previous accommodations, environmental conditions at the construction site, number of resident workers, and size of the construction project.

3) The establishment of secure and strong accommodations with sufficient infrastructure and good security systems to prevent theft fosters physical and mental quality of life for construction workers, satisfying their needs and expectations.

These main factors are crucial components that affect the wellbeing, health conditions, and work efficiency of workers, while also reflecting the country's human rights image at an international level.

Keywords: Construction Worker Shelters, Construction Worker Shelters Construction Factors, Construction Worker Camp.

บทนำ

สภาพปัญหาของอุตสาหกรรมการก่อสร้างในประเทศไทยจะมีการพัฒนาและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการก่อสร้าง เช่นเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ปัญหาสำคัญที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขควบคู่กัน คือ สภาพความเป็นอยู่ของแรงงานก่อสร้าง โดยเฉพาะด้านที่พักอาศัย ซึ่งจากการสังเกตในพื้นที่ก่อสร้างหลายแห่งยังคงมีการจัดสร้างที่พักที่ไม่ได้มาตรฐาน และขัดต่อข้อกำหนดตาม ประกาศคณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน เรื่อง มาตรฐาน ด้านสวัสดิการแรงงานที่พักอาศัยสำหรับลูกจ้างประเภทกิจการก่อสร้าง พ.ศ. 2541 มาตรา 93

(3) การเติบโตของภาคการก่อสร้างส่งผลให้ความต้องการแรงงานและที่พักคนงานเพิ่มขึ้นตามมา ขณะเดียวกัน ความหลากหลายทางเพศ วัย รายได้ และวัฒนธรรมของแรงงาน ก็ส่งผลต่อความต้องการด้านที่อยู่อาศัยเช่นกัน ซึ่งในหลายกรณี การจัดการที่พักคนงานที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจของแรงงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และสะท้อนภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ

แนวคิดที่ว่าที่พักอาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของคุณภาพชีวิตแรงงาน ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพ ความพึงพอใจในงาน และการดำรงอยู่ในองค์กร (Herzberg, 1959; Maslow, 1943) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่พักคนงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงงาน เช่น เพศ อายุ รายได้ สถานภาพ และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบความต้องการที่พักอาศัย (สมชาย หอมละออง, 2561) ปัจจัยด้านคุณภาพของที่พัก ได้แก่ ขนาดพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งมีผลต่อสุขภาวะของแรงงาน (กาญจนา วงษ์ศิริ, 2564) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ในงานของแรงงานก่อสร้าง ได้แก่ ความปลอดภัย ความพึงพอใจในการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างคุณภาพของที่พักกับความผูกพันต่อองค์กร (ณัฐพล ศรีสุข, 2563)

แรงจูงใจในการศึกษาและคุณค่าที่คาดหวังจากความต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานก่อสร้างในประเทศไทยให้เทียบเท่าประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยมุ่งเสนอแนวทางเชิงวิชาการในการจัดการที่พักคนงานก่อสร้างให้ได้มาตรฐานตามข้อกำหนด พร้อมตอบสนองความต้องการพื้นฐานของแรงงานอย่างรอบด้านคุณค่าที่คาดหวัง คือ การนำเสนอองค์ความรู้ที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการ ผู้รับเหมา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและออกแบบที่พักแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในด้านสิทธิมนุษยชน และยกระดับมาตรฐานแรงงานไทยในเวทีสากล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคัดเลือกสถานที่พักของคนงานก่อสร้าง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบทางกายภาพของที่พักอาศัยที่เหมาะสมของคนงานก่อสร้าง
3. เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งกายและใจให้กับคนงานก่อสร้าง

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการอยู่อาศัยของแรงงานในกิจการโรงแรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการอยู่อาศัยของแรงงานในกิจการโรงแรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านแรงงานที่มีผลต่อความพึงพอใจในการอยู่อาศัย ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และวัฒนธรรม โดยปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ รายได้ รองลงมา ได้แก่ สถานภาพ อายุ เพศ และอาชีพ นอกจากนี้ยังพบว่าความปลอดภัย ก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญ

แนวคิดที่เน้นการวัดและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพิ่มเติม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีผลต่อการลาออกของแรงงาน และปัญหาแรงงานในอุตสาหกรรมก่อสร้าง เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการรักษา และเพิ่มประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิต ตลอดจนความยั่งยืนของธุรกิจก่อสร้าง โดยแบ่งออกเป็นสองหัวข้อหลัก คือปัจจัยภายในซึ่งเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน

ซึ่งส่งผลให้มีความตั้งใจในการลาออกของพนักงานให้ลดน้อยลง และปัจจัยภายนอกซึ่งเกี่ยวข้องกับสุขอนามัยและความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลให้การลาออกของพนักงานลดน้อยลง นอกจากนี้ บทบาทของผู้นำในองค์กรที่มีผลกระทบต่อนโยบายภายใน เช่น ความตั้งใจในการทำงาน และความรับผิดชอบในงาน และปัจจัยภายนอก เช่น ความมั่นคงของงาน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะส่งผลต่อผลประกอบการขององค์กรในอนาคต

Heni Fitriani, Saheed Ajayi and Sunkuk Kim (2022) ก็ได้มุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงการจัดการสวัสดิการแรงงาน และการพัฒนาแนวทางการก่อสร้างที่ยั่งยืนในอุตสาหกรรมการก่อสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศที่กำลังพัฒนา คือการพัฒนาสวัสดิการแรงงานในอุตสาหกรรมการก่อสร้าง การวิจัยของพวกเขามีเป้าหมายเพื่อระบุ และลดอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนมาใช้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสวัสดิการแรงงาน พวกเขาพบว่าอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ 1) การขาดความรู้และมาตรฐาน การขาดความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนและมาตรฐานที่จำเป็นในอุตสาหกรรมการก่อสร้าง 2) การออกข้อกำหนดที่ไม่ดี ที่ไม่คำนึงถึงความยั่งยืนและสวัสดิการของแรงงาน และ 3) ข้อจำกัดทางการเงิน เช่น การขาดแคลนทรัพยากรทางการเงินในการลงทุนเพื่อการปรับปรุงสวัสดิการและแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การทำงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการที่פקอาศัยให้แรงงาน เป็นการสำรวจและวิเคราะห์ ในมุมมองของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างที่มีขนาดเล็ก และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยจะวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างที่פקอาศัยของแรงงานก่อสร้าง ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง/ผู้รับเหมาก่อสร้าง

กลุ่มที่ 2 ผู้จัดการโครงการ วิศวกร หรือผู้ควบคุมงาน

กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้แรงงาน

กลุ่มที่ 4 เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างจะแบ่งเป็น 4 ชุด คือ

ชุดที่ 1 สำหรับผู้รับเหมาหรือผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง

ชุดที่ 2 สำหรับผู้จัดการโครงการ วิศวกร หรือผู้ควบคุมงาน

ชุดที่ 3 สำหรับผู้ใช้แรงงาน

ชุดที่ 4 สำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

2. การตรวจสอบทางกายภาพพื้นที่จริง การลงสำรวจทางกายภาพทางภาคสนาม เพื่อที่จะได้ข้อมูลสภาพของที่פקอาศัยของแรงงานก่อสร้างที่แท้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนทำหนังสือถึงเจ้าของกิจการ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. นัดหมาย สถานที่ วัน เวลา เพื่อเข้าไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) มีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการอ่านบทความ วรรณกรรม เอกสาร ข้อกำหนดหรือข้อกำหนด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างที่พักอาศัยชั่วคราวของแรงงานก่อสร้างในจังหวัดสมุทรสาคร

2. รวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

3. กำหนดและสรุปใจความสำคัญเป็นประเด็นหลัก จากนั้นนำมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ

4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลที่ได้จำแนกจัดเป็นหมวดหมู่ และการรวบรวมข้อความที่มีความคล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกันมาไว้ในหมวดหมู่เดียวกันพร้อมทั้งสร้างหัวข้อสรุป ส่วนประเด็นใดยังไม่มีคำตอบชัดเจนก็จะเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างที่พักอาศัยชั่วคราวของแรงงานก่อสร้าง จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้คนเข้าพักอาศัยในช่วงเวลาหนึ่งชั่วคราว โดยไม่ใช่ที่อยู่อาศัยถาวร แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับรูปแบบที่พักอาศัยชั่วคราวมีดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคัดเลือกสถานที่พักของแรงงานก่อสร้าง ปัจจัยที่ค้นพบคือ การจัดการพื้นที่และการวางผัง การวางผังที่ดีและการจัดการพื้นที่ให้เป็นระเบียบจะช่วยให้การดูแลรักษาความปลอดภัยและการใช้งานพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมีแสงกันสายตาและการจัดวางห้องน้ำให้ห่างจากห้องพักจะช่วยเพิ่มความเป็นส่วนตัวและลดกลิ่นไม่พึงประสงค์ การพิจารณาปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้การจัดการที่พักอาศัยของแรงงานก่อสร้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างทั้งหมดมีความเห็นที่สอดคล้อง และไปในทิศทางเดียวกัน คือ

- ขนาดของที่ดินที่จะปลูกสร้างที่พักคนงานก่อสร้างต้องมีความเพียงพอกับปริมาณของแรงงานที่จะเข้าพัก

- บริเวณที่เช่าที่ดินเพื่อปลูกสร้างที่พักคนงานที่เหมาะสมคือ บริเวณที่โล่ง ห่างจากชุมชน หรือเป็นพื้นที่สีเขียวตามกฎกระทรวงผังเมืองของกรมโยธาธิการและผังเมือง

- ราคาเช่าที่ดิน โดยคิดเป็นราคาเช่าที่ดินเป็นรายปี ซึ่งจะทำให้ค่าเช่าถูกกว่าเช่าเป็นรายเดือน

- สาธารณูปโภค เช่น น้ำประปาหรือน้ำบาดาล ไฟฟ้า เข้าถึง มีแหล่งซื้อหรือหาอาหาร ไม่ไกลจากถนนและชุมชน ระบบระบายน้ำที่ดี จะช่วยให้การดำเนินชีวิตของคนงานเป็นไปอย่างราบรื่น การมีไฟฟ้าแสงสว่างตามทางเดินและรั้วรอบแคมป์จะช่วยเพิ่มความปลอดภัยในเวลากลางคืน

- ระยะการเดินทาง จากที่พักถึงสถานที่ทำงานระยะทางไม่เกิน 5-10 กิโลเมตร เนื่องจากเส้นทางจราจรในสมุทรสาครจะหนาแน่นบางเส้นทาง และบางช่วงเวลา

- สุขอนามัย มีหน่วยงานเข้ามาขยี้มลพิษออกไปกำจัดได้ และควรอยู่ที่เนินไม่อยู่ในที่น้ำท่วมขัง นอกจากนี้การจัดการขยะที่ดีจะช่วยลดปัญหาสัตว์เลื้อยคลานและแมลงที่อาจเป็นอันตรายต่อคนงาน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบทางกายภาพของพักอาศัยที่เหมาะสมของคนงานก่อสร้าง วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบทางกายภาพของพักอาศัยที่เหมาะสมของคนงานก่อสร้าง จากข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการสัมภาษณ์คนงานที่พักอาศัยอยู่ในแคมป์คนงานได้ข้อสรุปของปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบทางกายภาพของพักอาศัย คือ 1) คุณภาพของวัสดุที่ใช้สร้างห้องพักหรืออาคารต่างๆภายในแคมป์คนงาน เป็นวัสดุประเภทเหล็กแบบถอดประกอบจะมีต้นทุนที่สูงกว่าแบบไม้และสังกะสี แต่เมื่อใช้งานไปมากกว่า 9 ครั้งจะมีต้นทุนที่น้อยกว่า 2) พื้นที่ใช้สอยของคนงานที่พักอาศัย ต้องเป็นไปตามมาตรฐานและแบบก่อสร้างอาคารชั่วคราวสำหรับคนงานก่อสร้าง ของมาตรฐานตามประกาศของคณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน เรื่อง มาตรฐานด้านสวัสดิการแรงงานที่พักอาศัยสำหรับลูกจ้างประเภทกิจการก่อสร้าง พ.ศ. 2541 มาตรา 93(3)

มีระบบป้องกันการความปลอดภัย เช่นความปลอดภัยจากไฟฟ้ารั่ว ความปลอดภัยจากการโจรกรรม รวมทั้งระบบการป้องกันน้ำรั่ว และระบบการระบายอากาศภายในห้องพัก ลักษณะทางกายภาพของที่พักอาศัยของคนงานก่อสร้างมักถูกออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการทำงาน และข้อจำกัดของพื้นที่ รวมถึงต้นทุนที่จำกัดของโครงการก่อสร้าง โดยทั่วไปวัสดุที่ใช้สร้าง จะเป็นวัสดุที่มีต้นทุนต่ำ เช่น โครงเหล็ก, ไม้อัด, แผ่นเมทัลชีท หรือคอนกรีตสำเร็จรูป

การก่อสร้าง เป็นโครงสร้างชั่วคราวที่สามารถติดตั้งและรื้อถอนได้ง่าย โดยมีความทนทานพอที่จะใช้งานได้ตลอดระยะเวลาของโครงการ หลังคาใช้เมทัลชีท สังกะสี หรือกระเบื้องลอน เพราะติดตั้งง่ายและคุ้มค่าต่อการใช้งาน

3. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งกายและใจให้กับคนงานก่อสร้าง ในปัจจุบัน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนงานในแคมป์คนงานขึ้นอยู่กับจัดการของนายจ้างและการ

ปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนด การส่งเสริมความรู้และการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมในแคมป์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยงและยกระดับคุณภาพชีวิตของ คนงาน จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยต่าง ๆ ได้ข้อสรุปคือ แรงงานก่อสร้างทั้ง แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวจำนวนมากยังคงถูกละเมิดสิทธิโดยนายจ้าง และเจ้าหน้าที่ของ ภาครัฐเอง เช่น เวลาของทำงานมากกว่าที่กฎหมายกำหนด ค่าแรงไม่ถึงขั้นต่ำตามที่กฎหมาย กำหนด สวัสดิการคุ้มครองด้านสุขภาพมีไม่ครบตามที่กระทรวงแรงงานกำหนด สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐาน ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการกระทำ หรือพฤติกรรมของมนุษย์ในการทำงาน ซึ่งการสร้างแรงจูงใจในการทำงานแบ่งได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสภาพงานและลักษณะของงาน 2) ด้านรายได้และค่าตอบแทนในการทำงาน 3) ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในการทำงาน 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5) ด้านการ ได้รับการยกย่อง

การดูแลสุขภาพของแรงงานก่อสร้างเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถทำงานได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ในอาชีพนี้ แรงงานมักเผชิญกับความ เสี่ยงต่อสุขภาพจากลักษณะงานและสภาพแวดล้อม ดังนั้นการดูแลสุขภาพของแรงงานควร ดำเนินการดังนี้ การดูแลสุขภาพ มีการตรวจสุขภาพของแรงงานก่อสร้างประจำปี การให้ความรู้ ด้านสุขภาพ อบรมให้กับแรงงาน การป้องกันและควบคุมโรคระบาด ให้วัคซีนที่จำเป็น เช่น วัคซีนไข้หวัดใหญ่ วัคซีนโควิด-19 หรือวัคซีนป้องกันโรคติดต่ออื่น ๆ

จากการวิจัยพบว่าแรงงานก่อสร้างทั้งชาวไทยและแรงงานต่างด้าวให้ความสำคัญใน ด้านต่าง ๆ ดังนี้

ความสำคัญอันดับที่ 1 คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากที่สุด

ความสำคัญอันดับที่ 2 คือ ด้านสภาพงานและลักษณะของงาน

ความสำคัญอันดับที่ 3 คือ ด้านการได้รับการยกย่อง

ความสำคัญอันดับที่ 4 คือ ด้านรายได้และค่าตอบแทนในการทำงาน

ความสำคัญอันดับที่ 5 คือ ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในการทำงาน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ห้องพักต้องมีระบบล็อกที่ดี และมีพื้นที่เก็บของที่ ปลอดภัย บริเวณที่พักอาศัยต้องมีการตรวจสอบพื้นที่พักอาศัย จัดให้มีการจัดเวรยามหรือกล้อง วงจรปิด การควบคุมดูแลที่พักอาศัยของคนงานก่อสร้างให้เกิดความเรียบร้อยและเป็นระเบียบ เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความปลอดภัย สุขอนามัย และความเป็นอยู่ที่ดีของคนงาน

รวมถึงสร้างความมั่นใจให้กับผู้ว่าจ้างและชุมชนโดยรอบ สร้างความรับผิดชอบร่วมกัน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดูแลความเรียบร้อยและจัดการปัญหาต่าง ๆ ภายในที่พักอาศัย ซึ่งการดูแลที่พักอาศัยอย่างเรียบร้อยไม่เพียงช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและน่าอยู่สำหรับคนงาน แต่ยังช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ปัญหาสุขภาพ หรือความขัดแย้งภายในกลุ่มคนงานอีกระดับหนึ่ง ที่พักของแรงงานต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพรวมทั้งต้องมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบสาธารณสุขพื้นฐานที่จำเป็นและมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของผู้พักอาศัย ขนาดห้องพักอาศัย และอาคารบริการต่าง ๆ ส่วนผู้รับเหมาก่อสร้างหรือผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างจำเป็นต้องให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายของไทย

อภิปรายผล

เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ความเหมือน ความแตกต่างกับกรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ในอดีตที่ผ่านมาอย่างไร ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการคัดเลือกสถานที่พักของคนงานก่อสร้างพบว่า การเลือกที่ดินและการจัดการที่พักคนงานก่อสร้างมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นอยู่และประสิทธิภาพในการทำงานของคนงาน การมีที่ดินที่เพียงพอและอยู่ในบริเวณที่เหมาะสมจะช่วยให้คนงานมีความสะดวกสบายและปลอดภัย การมีสาธารณูปโภคที่ครบครันจะช่วยให้การดำเนินชีวิตของคนงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจัดการขยะและสุขอนามัยที่ดีจะช่วยลดปัญหาสุขภาพและเพิ่มความปลอดภัยให้กับคนงาน เพราะว่าขนาดของที่ดินที่จะปลูกสร้างที่พักคนงานก่อสร้างต้องมีความเพียงพอ กับปริมาณของคนงานที่จะเข้าพัก บริเวณที่เช่าที่ดินเพื่อปลูกสร้างที่พักคนงานที่เหมาะสมคือ บริเวณที่โล่ง ห่างจากชุมชน หรือเป็นพื้นที่สีเขียวตามกฎกระทรวงผังเมืองของกรมโยธาธิการ และผังเมือง ราคาเช่าที่ดิน โดยคิดเป็นราคาเช่าที่ดินเป็นรายปี ซึ่งจะทำให้ค่าเช่าถูกกว่าเช่าเป็นรายเดือน สาธารณูปโภค เช่น น้ำประปาหรือน้ำบาดาล ไฟฟ้า เข้าถึง มีแหล่งซื้อหรือหาอาหาร ไม่ไกลจากถนนและชุมชน ระบบระบายน้ำที่ดี จะช่วยให้การดำเนินชีวิตของคนงานเป็นไปอย่างราบรื่น การมีไฟฟ้าแสงสว่างตามทางเดินและรั้วรอบแคมป์จะช่วยเพิ่มความปลอดภัยในเวลากลางคืน ระยะการเดินทาง จากที่พักถึงสถานที่ทำงานระยะทางไม่เกิน 5-10 กิโลเมตร เนื่องจากเส้นทางจราจรในสมุทรสาครจะหนาแน่นบางเส้นทาง และบางช่วงเวลา

สุขอนามัย มีหน่วยงานเข้ามาขย่มูลฝอยออกไปกำจัดได้ และควรอยู่ที่เนินไม่อยู่ในที่น้ำท่วมขัง นอกจากนี้การจัดการขยะที่ดีจะช่วยลดปัญหาสัตว์เลื้อยคลานและแมลงที่อาจเป็นอันตรายต่อคนงาน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบทางกายภาพของพักอาศัยที่เหมาะสมของคนงานก่อสร้าง พบว่าวัสดุประเภทเหล็กแบบถอดประกอบมีต้นทุนที่สูงกว่าแบบไม้และสังกะสี แต่เมื่อใช้งานไปมากกว่า 9 ครั้งจะมีต้นทุนที่น้อยกว่า ความปลอดภัยจากไฟฟ้ารั่ว มีความปลอดภัยจากการโจรกรรม รวมทั้งระบบการป้องกันน้ำรั่ว และระบบการระบายอากาศภายในห้องพัก เป็นโครงสร้างชั่วคราวที่สามารถติดตั้งและรื้อถอนได้ง่าย เพราะการเคลื่อนย้ายและการออกแบบที่พักอาศัยสำหรับคนงานก่อสร้างมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นอยู่และประสิทธิภาพในการทำงานของคนงาน การใช้วัสดุที่มีคุณภาพและมีความทนทานจะช่วยลดต้นทุนในระยะยาว และการมีระบบป้องกันความปลอดภัยที่ดีจะช่วยให้คนงานรู้สึกปลอดภัยและมีความมั่นใจในการทำงาน นอกจากนี้ การออกแบบที่พักอาศัยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการทำงานและข้อจำกัดของพื้นที่จะช่วยให้การดำเนินงานของโครงการก่อสร้างเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งกายและใจให้กับคนงานก่อสร้าง พบว่าการส่งเสริมความรู้และการดูแลสุขภาพแวดล้อมในแคมป์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยงและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนงาน แรงงานก่อสร้างทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวจำนวนมากยังคงถูกละเมิดสิทธิโดยนายจ้าง และเจ้าหน้าที่ของภาครัฐเอง เช่น เวลาของทำงานมากกว่าที่กฎหมายกำหนด ค่าแรงไม่ถึงขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด สวัสดิการคุ้มครองด้านสุขภาพมีไม่ครบตามที่กระทรวงแรงงานกำหนด สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐาน การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน: การสร้างแรงจูงใจในการทำงานแบ่งได้เป็น 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านสภาพงานและลักษณะของงาน 2) ด้านรายได้และค่าตอบแทนในการทำงาน 3) ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในการทำงาน 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5) ด้านการได้รับการยกย่อง ทั้งนี้เป็นเพราะการควบคุมดูแลที่พักอาศัยของคนงานก่อสร้างให้เกิดความเรียบร้อยและเป็นระเบียบ เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความปลอดภัย สุขอนามัย และความเป็นอยู่ที่ดีของคนงาน รวมถึงสร้างความมั่นใจให้กับผู้ว่าจ้างและชุมชนโดยรอบ สร้างความรับผิดชอบร่วมกัน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดูแลความเรียบร้อยและจัดการปัญหาต่าง ๆ ภายในที่พักอาศัย ซึ่งการดูแลที่พักอาศัยอย่างเรียบร้อยไม่เพียงช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่

ปลอดภัยและน่าอยู่สำหรับคนงาน แต่ยังช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ปัญหาสุขภาพ หรือความขัดแย้งภายในกลุ่มคนงานอีกระดับหนึ่ง ที่พักของแรงงานต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพรวมทั้งต้องมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็น และมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของผู้พักอาศัย ขนาดห้องพักอาศัย และอาคารบริการต่าง ๆ ส่วนผู้รับเหมาก่อสร้างหรือผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างจำเป็นต้องให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายของไทยงาน

สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างที่พักอาศัยของคนงาน สามารถนำมาสรุปเป็นปัจจัยได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคัดเลือกสถานที่พักของคนงานก่อสร้าง ต้องสรรหาสถานที่ห่างไกลจากชุมชนเมืองพอสมควร เพื่อลดปัญหาทางด้านสังคม ระยะเวลาการก่อสร้าง ค่าเช่า ขนาดพื้นที่ สิ่งแวดล้อมข้างเคียง

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบทางกายภาพของที่พักอาศัยที่เหมาะสมของคนงานก่อสร้าง การสร้างห้องพักหรืออาคารที่จำเป็น เช่น ห้องน้ำ ห้องพยาบาล ฯลฯ สมควรใช้วัสดุประเภทที่มีความแข็งแรง เช่น เหล็ก เพื่อป้องกันคนงานต่อการต่อเติมหรือดัดแปลงโครงสร้างห้องกันเอง อีกทั้งจำนวนของคนงานก็เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการที่พัก ว่าควรที่จะเลือกที่พักที่มีขนาดเท่าไร อยู่บริเวณใด จำนวนมากแต่พักไกลจากหน่วยงานก่อสร้าง ต้องเสียค่าขนส่งคนงานหลายเที่ยว

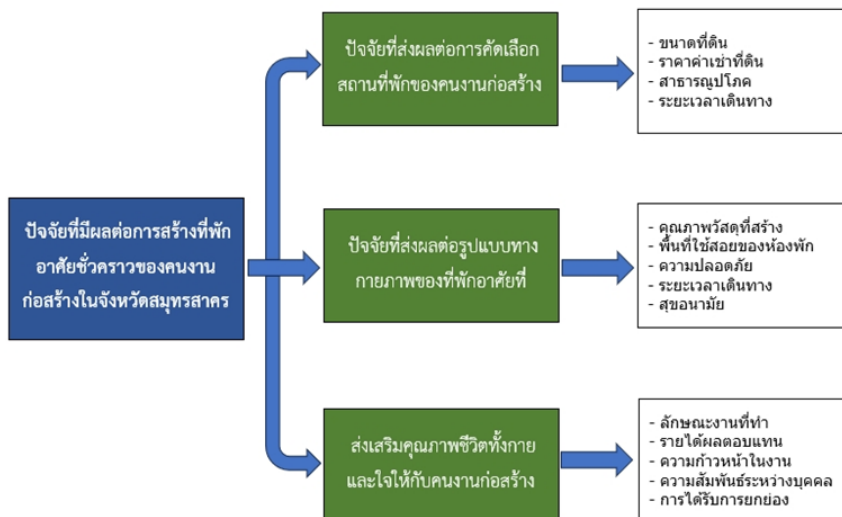
ประเด็นที่ 3 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งกายและใจให้กับคนงานก่อสร้าง ต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีให้กับคนงานก่อสร้าง และไม่เอารัดเอาเปรียบด้านเวลาทำงานและค่าตอบแทนต่าง ๆ มีการส่งเสริมความรู้ เพิ่มทักษะให้คนงานเพื่อในอนาคตจะได้มีการเลื่อนตำแหน่ง

ประเด็นที่ 4 ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมหรือชุมชนข้างเคียง พบว่าปัจจัยชุมชนข้างเคียง โดยมากเป็นเรื่องเสียงดัง การลักขโมย การแก้ไขโดยการหาที่พักให้ห่างจากชุมชน หรืออยู่ในชุมชนที่มีความหนาแน่นน้อย การสร้างแคมป์ในสถานที่ชุมชนหนาแน่นราคาที่ดินจะสูงไม่คุ้มทุนสำหรับการสร้างแคมป์ อีกทั้งในชุมชนก็มีผู้คนคนหลากหลายประเภท เกิดเหตุการณ์ของหายคนงานก่อสร้างจะตกเป็นผู้ต้องสงสัยเป็นอันดับแรก สถานที่ชุมชนส่วนมาก

เป็นการทำงานในช่วงกลางวัน ในเวลากลางคืนต้องการพักผ่อน แต่คนงานก่อสร้างบางครั้งเลิกงานดึกกลับมาก็จะเกิดเสียงดังรบกวนชุมชนข้างเคียง

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการที่พักอาศัยของผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง พบว่า ต้องพิจารณาปัจจัยหลายด้าน ทั้งด้านกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการจัดการที่พักอาศัยที่ได้มาตรฐาน และเหมาะสมกับแรงงานก่อสร้าง เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจคือ ค่าใช้จ่ายในการจัดหาที่พัก ความสามารถในการจ่ายของบริษัท วิถีชีวิตของคนงาน การยอมรับของชุมชนรอบข้าง

ความพร้อมของสาธารณูปโภค สุขลักษณะบริเวณที่พักอาศัยของคนงานก่อสร้างมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมสุขภาพ ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของผู้พักอาศัย รวมถึงลดปัญหาด้านสาธารณสุขที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนทางการเงินหรือภาษีสำหรับบริษัทที่จัดหาที่พักที่ได้มาตรฐานให้กับคนงาน การแก้ปัญหาเชิงนโยบายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการที่พักอาศัยของคนงานก่อสร้าง ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน และสังคม เพื่อให้คนงานมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและปลอดภัย ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและคุณภาพชีวิตโดยรวมของแรงงานก่อสร้าง การดูแลสุขภาพของแรงงานก่อสร้างเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถทำงานได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ในอาชีพนี้ แรงงานมักเผชิญกับความเครียดต่อสุขภาพจากลักษณะงานและสภาพแวดล้อม ด้านสุขลักษณะบริเวณที่พักอาศัยที่เหมาะสม ผลวิจัยสรุปว่า ความสะอาดของพื้นที่ หลีกเลี่ยงการสะสมของขยะ หรือสิ่งของที่ไม่จำเป็นเพื่อลดการเกิดแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงรบกวน มีการแยกขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะอันตรายอย่างชัดเจน หลีกเลี่ยงการมีแหล่งน้ำขังหรือพื้นที่รกซึ่งอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงและสัตว์รบกวน ติดตั้งถังดับเพลิงหรืออุปกรณ์ป้องกันไฟในบริเวณที่พัก หลีกเลี่ยงการเผาขยะหรือสร้างมลพิษที่อาจกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างที่พักอาศัยชั่วคราวของแรงงานก่อสร้าง
ที่มา: ผู้วิจัย, 2567

สรุป/ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้พบว่าการเลือกทำเลที่ตั้งที่พักอาศัยชั่วคราวของแรงงานก่อสร้าง ในบริเวณที่เหมาะสมจะลดปัญหาทางสังคมได้หลากหลาย ทั้งสภาพแวดล้อม ความสบายใจของชุมชน ความเป็นส่วนตัวของแรงงานที่พักอาศัยโดยไม่ปะปนกับใคร ส่วนการลงทุนในเรื่องที่พักอาศัยชั่วคราวของแรงงานก่อสร้างโดยใช้วัสดุที่ดี จะเป็นผลดีในระยะยาว ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ได้ด้วย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย 1) ควรมีการพัฒนากระบวนการและแนวทางในการจัดการที่พักอาศัยของแรงงานก่อสร้างให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านกฎหมายและความปลอดภัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของแรงงาน รวมถึงส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในด้านสิทธิมนุษยชน 2) ควรส่งเสริมการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่พัก โดยคำนึงถึงความปลอดภัย สุขอนามัย และความสะอาดสบายตามปัจจัยด้านคุณภาพของที่พักที่ได้รับการวิจัย รวมถึงการใช้วัสดุและโครงสร้างที่มีต้นทุนที่เหมาะสมแต่คงความทนทานและปลอดภัย 3) ควรเน้นการสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมสภาพความสัมพันธ์ในองค์กร รวมทั้งดูแลสุขภาพและความเป็นอยู่ของแรงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนความผูกพันและความพึงพอใจในงาน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการรักษาแรงงานให้อยู่กับองค์กรได้นานขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพจิตและสภาพจิตใจของแรงงานก่อสร้างที่พักอาศัยไม่ได้มาตรฐาน เพื่อเข้าใจและพัฒนาแนวทางสนับสนุนด้านสุขภาพจิตให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2) ควรดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณร่วม เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อลักษณะและคุณภาพของที่พักแรงงานในมิติที่กว้างขึ้น เช่น ผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานและความปลอดภัย 3) ควรศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการจัดการและออกแบบที่พักอาศัย รวมถึงการใช้เครือข่ายดิจิทัลและระบบอัจฉริยะในการดูแลและเฝ้าระวังความปลอดภัยของแรงงาน เพื่อยกระดับมาตรฐานและความปลอดภัยในอนาคต

ส่วนการวิจัยในอนาคตควรมีเนื้อหาเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

- 1) วิจัยการจัดระบบการร้องเรียนหรือแสดงความคิดเห็นผ่านระบบ Online
- 2) ศึกษาความเป็นไปได้การจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนในที่พักของคณงาน
- 3) ศึกษากระบวนการนวัตกรรมของโครงสร้างที่พักคณงานในรูปแบบใหม่ ๆ
- 4) ศึกษาการลดปัญหาความขัดแย้งทางสัญชาติ และศาสนา ภายในที่พัก

ที่กล่าวมาทั้งหมดต้องอาศัยความเข้าใจและความมีวิสัยทัศน์ของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างด้วยว่าจะมีเห็นด้วย หรือมีกำลังทุนทรัพย์ที่จะลงทุนเพียงใด การวิจัยในครั้งนี้ต่อไปควรเป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ และศึกษาการจัดการรูปแบบที่พักอาศัยของแรงงานก่อสร้างแบบสำเร็จรูป รวมทั้งรูปแบบอื่น ๆ รวมทั้งรูปแบบการร่วมมือระหว่างภาครัฐ และเอกชน การใช้สื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และได้ผลการวิจัยครอบคลุมทุกมิติ และต้องปฏิบัติใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 คณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 93(3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 คณะกรรมการสวัสดิการแรงงานจึงกำหนดมาตรฐานด้านสวัสดิการแรงงานที่พักอาศัยสำหรับลูกจ้างประเภทกิจการก่อสร้าง มากำหนดเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาสภาพปัญหาที่พักอาศัยของแรงงานก่อสร้าง ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้ระบุข้อกำหนด มาตรฐานต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน และผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

เอกสารอ้างอิง

- ปวีณา มีประดิษฐ์. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการคงอยู่ในงานของคนงานก่อสร้างในบริษัทก่อสร้างที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร”. วารสารควบคุมโรค, 44(3), 274-281.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน. (2541). คณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน, มาตรา 93(3), แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 คณะกรรมการสวัสดิการแรงงานจึงกำหนดมาตรฐานด้านสวัสดิการแรงงานที่พักอาศัยสำหรับลูกจ้างประเภทกิจการก่อสร้าง เล่มที่ 115 ตอนที่ 8 ก หน้า 1-3 (20 กุมภาพันธ์ 2541).
- สุวรรณ เดชน้อย. (2559). “ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดนครราชสีมา”. วารสารบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 9, (1.1), 196-207.
- สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร. “รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดสมุทรสาคร.” 2563. เรียกใช้เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://samutsakhon.mol.go.th/>
- Jill Charpia. “Employee Turnover Intentions in the Construction Industry A Quantitative Correlational Study,” PhD diss., Northcentral University, 2018.
- Heni Fitriani, Saheed Ajayi and Sunkuk Kim. “Analysis of the Underlying Causes of Waste Generation in Indonesia’s Construction Industry.” Sustainability 15 (December 2022): 409.

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐานที่มีต่อ
ความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการศึกษาเอกชน ราชบุรี *

THE EFFECTS OF GENRE-BASED INSTRUCTION ON ENGLISH READING
AND WRITING SKILLS OF GRADE 12 STUDENTS IN SCHOOLS UNDER
THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION
RATCHABURI

ศิริวรรณ ใจชื่น¹, วรรณประภา สุขสวัสดิ์² และ อารีรักษ์ มีแจ้ง³

Siriwan Jaichuen¹, Wannaprapha Suksawas² and Areerug Mejang³

¹⁻³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹⁻³Master of Education, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Corresponding Author's Email: Siriwanjaichuen1991@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 8 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 10 พฤษภาคม 2568

Received 1 May 2025; Revised 8 May 2025; Accepted 10 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ

Citation:

* ศิริวรรณ ใจชื่น, วรรณประภา สุขสวัสดิ์ และ อารีรักษ์ มีแจ้ง. (2568). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ราชบุรี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 351-364.

Siriwan Jaichuen, Wannaprapha Suksawas and Areerug Mejang. (2025). The Effects Of Genre-Based Instruction On English Reading And Writing Skills Of Grade 12 Students In Schools Under The Office Of The Private Education Commission Ratchaburi. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 351-364.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังเรียน กลุ่มประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,173 คน จาก 9 โรงเรียน 35 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดรณาราชบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน จำนวน 10 แผน รวม 20 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐานอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ, การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน, ความพึงพอใจ, มัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to compare the English reading and writing abilities of Matthayomsuksa 6 students before and after participating in learning management based on the Genre-Based Approach (GBA), 2) to compare their post-learning English reading and writing abilities with the 75% proficiency criterion, and 3) to study the students' satisfaction toward the learning management based on the Genre-Based Approach.

This research employed a one-group pretest-posttest design. The population comprised 1,173 Matthayomsuksa 6 students from 35 classrooms in 9 private schools under the Office of the Private Education Commission, Ratchaburi Province, during the second semester of the 2024 academic year. The sample was selected through multistage sampling and consisted of 30 Matthayomsuksa 6 students from Darunaratchaburi School. The research instruments included: 1) ten GBA-based instructional plans totaling 20 hours, 2) an English reading and writing ability test consisting of 30 items, and 3) a student satisfaction questionnaire regarding the GBA-based learning management. The data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed that: 1) the students' English reading and writing abilities after the intervention were significantly higher than before at the .05 level; 2) their posttest scores were significantly higher than the 75% proficiency criterion at the .05 level; and 3) the students' satisfaction toward the learning management based on the Genre-Based Approach was at a high level.

Keywords: English reading and writing, Genre-based instruction, Satisfaction, Secondary Education

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การสื่อสารข้ามพรมแดนกลายเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษากลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ ภาษาอังกฤษจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาสำคัญระดับสากล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และวิชาชีพ โดยผลสำรวจของ Lingua Language Center (2023) ระบุว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีผู้ใช้สื่อสารมากที่สุดในโลก และยังเป็นภาษาราชการของประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และแคนาดา

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ทักษะที่สำคัญคือ “การอ่านและการเขียน” เนื่องจากเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการเรียนรู้ วิเคราะห์ และสื่อสารความคิด

อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดตัวชี้วัดให้ผู้เรียนสามารถจับใจความ วิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นจากการอ่าน และสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นและถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังมีข้อจำกัดในการอ่านเพื่อจับใจความ วิเคราะห์เนื้อหา และเขียนสื่อสารอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน (ธัญญพิชชา วัชรพรธนา รัตน์ และ สมบูรณ์ เจตน์จำลอง, 2561; อาทิตย์ เพชร และ สรณบดีรินทร์ ประสารทรัพย์, 2563)

โรงเรียนद्रุณาราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับต่ำ โดยเฉพาะในทักษะการอ่านและการเขียน โดยคะแนนเฉลี่ยจากการสอบปลายภาคในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 อยู่ที่ 25.18 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนอย่างเร่งด่วน เพื่อยกระดับความสามารถของผู้เรียนในทักษะทั้งสองด้าน หนึ่งในแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพคือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach: GBA) ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics: SFL) โดยไมเคิล ฮัลลiday (Halliday) แนวคิดนี้เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างภาษาในแต่ละประเภทของงานเขียนและการใช้ภาษาในบริบทที่หลากหลาย (Hammond et al., 1992; ศุภวรรณ สัจจพิบูล, 2553; เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, 2550)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาทักษะการอ่านให้ผู้เรียนวิเคราะห์สาระสำคัญของเนื้อหาได้ดีขึ้น และช่วยให้การเขียนของผู้เรียนมีความชัดเจนถูกต้องตามหลักภาษา และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สินีนาน มีศรี, 2559; จุฬารัตน์ แสงอรุณ และคณะ, 2560)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จึงมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ราชบุรี ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ราชบุรี หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ราชบุรี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน มีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน มีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวทางการสอนแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach: GBA)

แนวทางการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach: GBA) ได้รับการพัฒนาจากทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics: SFL) ของไมเคิล ฮัลลิเดย์ (Michael Halliday) โดยมีเป้าหมายเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามบริบทการสื่อสารในสังคม แนวคิดนี้เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของบทอ่านและบทเขียนที่แตกต่างกันในแต่ละประเภท เช่น การบรรยาย (Descriptive), การเล่าเรื่อง (Narrative), การอธิบาย (Expository) และการโต้แย้ง (Argumentative) นอกจากนี้ ยังมีการอธิบายเพิ่มเติมโดยศุภวรรณ สัจพิบูล (2553) ว่าแนวคิดนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางภาษาและสถานการณ์การใช้ภาษาในชีวิตจริง

2. การนำ GBA ไปใช้ในการเรียนการสอน

งานวิจัยของ จุฬารัตน์ แสงอรุณ และคณะ (2560) พบว่าการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิด GBA ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีความถูกต้องตามโครงสร้างภาษามากขึ้น นอกจากนี้ การสอนที่เน้นการฝึกฝนตามลำดับขั้นของกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์รูปแบบทางภาษาของแต่ละประเภทข้อความได้ดีขึ้น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านและการเขียน

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2550) และสินีนานู มีศรี (2559) ได้เสนอว่า การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนควรเริ่มต้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาในลักษณะของบทเขียน (Genre) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างทางภาษาและสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องตามบริบท

4. สภาพปัญหาของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัยของ ธีรณัฐพิชชา วัชรพรธนารัตน์ และสมบุรณ์ เจตนจำลอง (2561) พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษในระดับต่ำ เนื่องจากการสอนยังเน้นการแปลความหมายเป็นหลัก ขาดการฝึกกลยุทธ์การอ่านเชิงวิเคราะห์ ในขณะที่ อาทิตย์ เพชร และสรณบดีนทร์ ประสารทรัพย์ (2563) พบว่า นักเรียนยังมีปัญหาในการเขียนภาษาอังกฤษอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และขาดความสามารถในการเลือกใช้คำศัพท์และโครงสร้างที่เหมาะสม

5. การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนตามแนว GBA

งานวิจัยของ สินีนานู มีศรี (2559) ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยสร้างแบบฝึกจำนวน 5 บท และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และสามารถส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วยแนวทางดังกล่าว

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า แนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach: GBA) เป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอิงจากหลักการของภาษาศาสตร์เชิงระบบและหน้าที่ ซึ่งเน้นการสื่อความหมายตามบริบทอย่างเป็นธรรมชาติ งานวิจัยที่นำแนวคิด GBA ไปใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าสามารถส่งเสริม

ความเข้าใจด้านโครงสร้างภาษา การเลือกใช้คำ และการเรียบเรียงเนื้อหาให้เหมาะสมกับประเภทของงานเขียนได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังช่วยลดข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ และส่งผลต่อทัศนคติของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น แนวทางดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบบรรทัดฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแนวทางดังกล่าว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 1,173 คน จาก 9 โรงเรียน 35 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดรุณราชบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 30 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบบรรทัดฐาน จำนวน 10 แผน รวมเวลาเรียน 20 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบบรรทัดฐาน ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเช่นเดียวกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในระยะเวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบ และเก็บข้อมูลความพึงพอใจด้วยแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

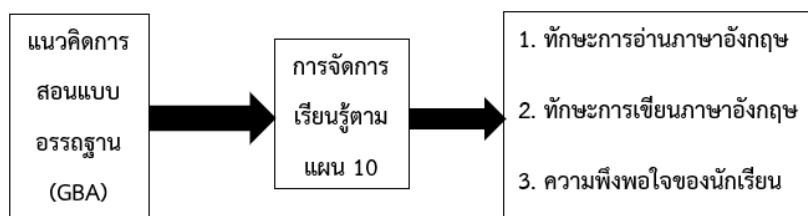
ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบและแบบสอบถามถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับข้อมูลทั่วไปและคะแนนรวม และใช้การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างเดียว (Dependent Samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถก่อนและหลังเรียน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการวิเคราะห์ของ Best (1977) ที่เสนอว่าสถิติเชิงพรรณนาเหมาะสมสำหรับการแจกแจงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างเดียว (Dependent Samples t-test) ใช้เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ตามหลักการของ McMillan & Schumacher (2001) ที่ระบุว่า การทดสอบค่าทีเหมาะสมสำหรับการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มตัวอย่างเดียวกันก่อนและหลังได้รับการทดลอง

ผลการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน ซึ่งแนวคิด GBA เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างภาษาในแต่ละประเภทข้อความ ฝึกอ่านและเขียนตามบริบทจริง โดยคาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านความเข้าใจและการถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียน

ด้าน	คะแนนก่อนเรียน	S.D.	คะแนนหลังเรียน	S.D. หลังเรียน	t
การอ่าน	19.43	5.55	23.77	3.39	–
การเขียน	7.97	1.43	12.83	2.98	–
รวม	27.4	6.04	36.6	4.61	10.73

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทั้งในด้านการอ่าน การเขียน และคะแนนรวมของทั้งสองทักษะ โดยเฉพาะคะแนนรวมมีค่าสถิติ t เท่ากับ 10.73 ซึ่งบ่งชี้ว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่า ผู้เรียนสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการเปรียบเทียบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75

คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 75	คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$)	S.D.
49	36	36.6	4.61

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียนคือ 36.6 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนดไว้ (36 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาอังกฤษที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน โดยมุ่งเน้นให้ทราบถึงทัศนคติของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา และผู้สอน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถฐาน

ด้านความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ระดับความพึงพอใจ
ครูผู้สอน	4.61	มาก
เนื้อหา	4.58	มาก
กระบวนการเรียนรู้	4.37	มาก
รวม	4.43	มาก

ผลการประเมินความพึงพอใจพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถฐานในระดับมาก โดยเฉพาะด้านครูผู้สอนซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้าน

เนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ตามแนว GBA สร้างประสบการณ์เชิงบวกต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach: GBA) มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในด้านการอ่าน การเขียน และความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยผลที่ได้สามารถอธิบายได้ทั้งในเชิงวิชาการและการปฏิบัติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Halliday (1994) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับที่กล่าวไว้ในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ต่อไปนี้เป็นการอภิปรายผลแยกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแนวคิด GBA ที่เน้นการสอนภาษาโดยใช้บทเรียนหรือข้อความจริงเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาในบริบทที่ชัดเจน เข้าใจโครงสร้างของข้อความ (Genre) และสามารถถ่ายทอดความคิดได้อย่างมีแบบแผน ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Hammond et al. (1992) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้น ได้แก่ การให้แบบจำลอง การสร้างร่วม และการสร้างอย่างอิสระ รวมทั้ง สอดคล้องกับงานของ สินีนาฏ มีศรี (2559) ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนอย่างมีนัยสำคัญเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวทาง GBA นอกจากนี้ยังสนับสนุนผลการวิจัยของ ธัญญพิชชา วัชรพรธนารัตน์ และสมบูรณ์ เจตนจำลอง (2561) ซึ่งระบุว่าการสอนแบบมีกลยุทธ์ช่วยพัฒนาทักษะการอ่าน และของ อาทิตย์ เพชร และสรณ บดินทร์ ประสารทรัพย์ (2563) ที่พบว่าการฝึกเขียนที่มีแบบแผนส่งผลให้เกิดความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 75

คะแนนเฉลี่ยรวมของนักเรียนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานได้จริง แนวคิดการสอนแบบ

อรรถฐานที่เน้นการใช้ภาษาตามประเภทของข้อความ (Genres) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของภาษาและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ผลนี้สนับสนุนแนวคิดของ Halliday (1994) และ Christie (1987) ที่ชี้ให้เห็นว่า ภาษามีความสัมพันธ์กับหน้าที่การสื่อสารและบริบททางสังคม จึงควรสอนภาษาโดยเน้นการใช้ภาษาตามจุดประสงค์ของการสื่อสาร นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดารัตน์ ทองแก้ว และคณะ (2560) ซึ่งระบุว่าผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายทางภาษาได้เมื่อได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบตามแนวคิดเชิงหน้าที่ของภาษา

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถฐานในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านครูผู้สอน เนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการสอนนี้สามารถสร้างความมีส่วนร่วม และทำให้ผู้เรียนรู้สึกเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เรียน ผลการวิจัยในส่วนนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬารัตน์ แสงอรุณ และคณะ (2560) ที่ระบุว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจและมีส่วนร่วมมากขึ้นเมื่อได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านแนวทาง GBA ที่เน้นบริบทจริง รวมทั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Hammond et al. (1992) ซึ่งเน้นว่าการเรียนภาษาควรเชื่อมโยงกับการใช้ภาษาในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach: GBA) ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงมีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวคิด GBA เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะในบริบทที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือกระทรวงศึกษาธิการ ควรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA โดยจัดอบรมครูผู้สอนให้มีความเข้าใจในกระบวนการออกแบบบทเรียนที่มีพื้นฐานจากบริบททางภาษาและลักษณะของข้อความต่าง ๆ

1.2 สถานศึกษาควรประยุกต์ใช้แนวคิด GBA ในการจัดทำแผนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นระบบ และสามารถสื่อสารในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ครูควรออกแบบกิจกรรมที่เอื้อต่อการฝึกฝนกระบวนการอ่านและเขียนในแต่ละประเภทของข้อความ (Genres) พร้อมจัดการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน และใช้ตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง เพื่อเพิ่มความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน

1.4 ควรมีการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ หรือชุดกิจกรรมตามแนว GBA อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งประเมินผลการเรียนรู้เป็นรายด้าน เพื่อให้เกิดข้อมูลย้อนกลับสำหรับการพัฒนาแผนการสอนและการเรียนรู้เฉพาะรายบุคคลได้แม่นยำยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของแนวคิด GBA ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในมิติการอ่านและการเขียน อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม เช่น การนำ GBA ไปประยุกต์ใช้กับทักษะการฟังและการพูด การศึกษาผลของ GBA ในกลุ่มนักเรียนระดับอื่น เช่น ระดับประถมศึกษา หรือระดับอาชีวศึกษา การเปรียบเทียบผลของแนวคิด GBA กับแนวทางการสอนภาษาแนวอื่น เช่น CLT (Communicative Language Teaching)

เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ลึกซึ้งและหลากหลาย ซึ่งสามารถใช้ในการพัฒนานโยบายหรือหลักสูตรภาษาอังกฤษในระดับประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- จุฬารัตน์ แสงอรุณ และคณะ. (2560). การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยแนวคิด Genre-Based Approach ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 10(3), 25–36.
- ธัญญ์พิชชา วัชรพรธนาวัฒน์ และ สมบูรณ์ เจตน์จำลอง. (2561). การวิเคราะห์ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารวิชาการภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษา, 13(2), 45–58.

- ศุภวรรณ สัจจิตบูล. (2553). ภาษาศาสตร์เชิงระบบหน้าที่กับการเรียนรู้ภาษาในบริบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สินีนาน มีศรี. (2559). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษตามแนวคิด GBA สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2550). แนวทางการวิเคราะห์โครงสร้างภาษาในงานเขียนภาษาอังกฤษ. วารสารภาษาศาสตร์ศึกษา, 5(1), 15–28.
- สุธารัตน์ ทองแก้ว และคณะ. (2560). การส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาด้วยกิจกรรมฝึกเขียนแบบมีโครงสร้าง. วารสารวิจัยการศึกษา, 10(2), 55–66.
- อาทิตย์ เพชร และ สรณบดีนทร์ ประสารทรัพย์. (2563). ปัญหาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ศึกษา, 18(1), 112–124.
- Best, J. W. (1977). Research in education (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Christie, F. (1987). Language and schooling. In I. Reid (Ed.), The place of genre in learning: Current debates (pp. 22 – 37). Geelong, Victoria: Deakin University Press.
- Halliday, M. A. K. (1994). An Introduction to Functional Grammar (2nd ed.). London: Edward Arnold.
- Hammond, J., Burns, A., Joyce, H., Brosnan, D., & Gerot, L. (1992). English for Social Purposes: A Handbook for Teachers of Adult Literacy. Sydney: NCELTR.
- Lingua Language Center. (2023). Most spoken languages in the world in 2023. Retrieved from <https://www.lingua.edu/most-spoken-languages>
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2001). Research in education: A conceptual introduction (5th ed.). New York: Longman.

**ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1***
**CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER THE OFFICE OF THE CHONBURI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 1**

สุวภา บุญอุไร¹, กฤษฎา วัฒนศักดิ์² และ วิรลพัชร วงศ์วัฒนเกษม³

Suwapa Boonura¹, Krisada Watanasak² and Wiralpath Wongwatkasem³

¹⁻³**วิทยาลัยนครราชสีมา**

¹⁻³Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: khunsuwapha@gmail.com

วันที่รับบทความ : 13 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 13 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 302 คน โดยวิธีการสุ่มจากประชากรตามตารางของ เครจซีและมอร์แกน และการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .90 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ เท่ากับ 1.00 2) แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

Citation:

* สุวภา บุญอุไร, กฤษฎา วัฒนศักดิ์ และ วิรลพัชร วงศ์วัฒนเกษม. (2568). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 365-379.

Suwapa Boonura, Krisada Watanasak and Wiralpath Wongwatkasem. (2025). Creative Leadership Of School Administrators under The Office Of The Chonburi Primary Educational Service Area 1.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 365-379.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติต่อครูและบุคลากร โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ให้ความช่วยเหลือ รับฟังเรื่องราว ข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากร มอบหมายงานให้ครูและบุคลากรอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the creative leadership of school administrators, 2) compare the creative leadership of school administrators classified by education level and work experience, and 3) study the development of creative leadership of school administrators. The sample consisted of 302 school administrators and teachers, randomly selected from the population according to the table of Krejci and Morgan and stratified random sampling. The research instruments were 1) questionnaires and interview forms with a reliability of .90 and an index of consistency between the questions and the objectives of 1.00, and 2) an interview form on the development of creative leadership of school administrators with content validity of 1.00. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, and presentation of data as an essay. The research results showed that 1) the level of creative leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Chonburi, was at the highest level overall. 2) The results of the

comparison of creative leadership of school administrators classified by education level and work experience Overall, there is a statistically significant difference at the .05 level. 3) Guidelines for developing creative leadership in school administrators should emphasize promoting school administrators to treat teachers and personnel with consideration for individual differences for equality and fairness, provide assistance, listen to stories and suggestions from teachers and personnel, and assign work to teachers and personnel fairly, taking into account the knowledge and abilities of each individual.

Keywords: Leadership, Creative Leadership, School Administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 กำหนดให้มี “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)” เพื่อเป็นกรอบพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงวัย ซึ่งการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ แม้การเข้าถึงการศึกษาจะดีขึ้น แต่ปัญหาเรื่องคุณภาพผู้เรียนยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561: 1–3)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติข้อที่ 6 เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อประชาชนในทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพครูและนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายของแผนฯ ดังกล่าว ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารในยุคปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงแต่กำกับควบคุม แต่ยังสามารถจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ เพ็ญภาศรีภุธร (2562: 16) ชี้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีบทบาทต่อการพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะในภาวะวิกฤต เนื่องจากสามารถส่งเสริมการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

Basadur (2008: 205) ให้แนวคิดว่า ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องมีทักษะในการนำผู้คนผ่านกระบวนการใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เกศณี กลุณเทศ (2562: 32) เสริมว่าผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถกระตุ้นให้ผู้ตามมีความคิดริเริ่ม ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง และแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำอย่างยืดหยุ่น ขณะที่ นคร ชูสอนสาย (2565: 2)

ระบุว่า ผู้นำลักษณะนี้ต้องสามารถสร้างวิสัยทัศน์ สื่อสาร เปลี่ยนแปลง และแก้ปัญหาเชิงระบบได้

ทั้งนี้ องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่จำเป็นต่อความสำเร็จของสถานศึกษา เช่น การเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม และการกระจายอำนาจ (ปิลันธน์ วัชรภัทรกุล, 2560: 4) จึงสะท้อนความสำคัญของภาวะผู้นำที่มีต่อคุณภาพครูและนักเรียนโดยตรง

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน โรงเรียนบ้านหนองเสือช้าง (จรุงราษฎร์พัฒนา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดดังกล่าว เพื่อใช้เป็นข้อมูลพัฒนานิเทศ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 แตกต่าง
2. บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 แตกต่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1,443 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 302 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มจากประชากรตามตารางของ เครจซีและมอร์แกน (1970) และการสุ่มแบบแบ่งชั้น

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2554) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

2. แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาจากแนวคิดของ Davar (1994); Bennis (2002); Sternberg (2006); Robinson (2007); Stoll and Temperley (2009); Palus and Horth (2009) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม

2. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างฉบับร่างจากนิยามเชิงปฏิบัติการ

3. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างอภิปรายร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะให้เหมาะสมก่อนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม

4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยการวิเคราะห์ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Items Objective Congruence: IOC)

5. วิเคราะห์และปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยผลการวิเคราะห์ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Items Objective Congruence : IOC) ได้ค่าเท่ากับ 1.00 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 นำไปเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ได้

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

7. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความเที่ยงด้วยวิธีการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.90

8. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมและปรับปรุงภาษาให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

1.1 ทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยส่งหนังสือขออนุญาตผ่านช่องทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ผ่านระบบงานสารบรรณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (AMSS) พร้อมกับสร้างแบบสอบถามงานวิจัยในรูปแบบออนไลน์ (Google Forms)

1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปทางไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยเสนอเป็นค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ทำการทดสอบสมมติฐานตามตัวแปรพื้นฐานใช้ t-test (Independent)

4. ในประเด็นของผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ในภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.48	0.54	มาก	5
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.51	0.53	มากที่สุด	3
3. ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.50	0.53	มากที่สุด	4
4. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.55	0.58	มากที่สุด	2
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.58	0.51	มากที่สุด	1
ภาพรวม	4.52	0.47	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.5) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.51) รองลงมา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.58) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.53) ด้านการมีความยืดหยุ่นและ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.54)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ตามมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	ระดับการศึกษา (n=302)				t	p
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.43	0.59	4.56	0.46	-2.102*	0.036
ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.47	0.56	4.59	0.43	-1.714	0.088
ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.43	0.57	4.56	0.43	-1.928	0.055
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.42	0.63	4.57	0.53	-1.501	0.134
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.50	0.53	4.62	0.43	-1.828	0.069
รวม	4.48	0.51	4.60	0.39	-2.191*	0.029

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ตามมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่น

และปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ตามมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	ประสบการณ์ในการทำงาน				<i>t</i>	<i>p</i>
	ต่ำกว่า 10 ปี		10 ปี ขึ้นไป			
	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>		
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.42	0.59	4.54	0.49	-1.847	0.066
ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.46	0.57	4.55	0.45	-1.858	0.064
ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.43	0.57	4.53	0.48	-1.713	0.088
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.43	0.60	4.53	0.59	-1.930	0.055
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.50	0.58	4.60	0.42	-2.341*	0.020
รวม	4.47	0.53	4.59	0.40	-2.215*	0.028

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ตามมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการทำงานเป็นทีม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติต่อครูและบุคลากร โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ให้ความช่วยเหลือ รับฟังเรื่องราว ข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากร มอบหมายงานให้ครูและบุคลากรอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงทักษะด้านการตัดสินใจ การกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน พร้อมบริหารแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผล ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสร้างเครือข่ายการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารยังเปิดรับความคิดเห็น คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความยุติธรรมและจริงใจ สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี และบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ รอชียะห์ ลาเต๊ะ (2560), อมรรัตน์ งามบ้านผือ (2560) และ เกศณี กลืนเทศ (2562) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

2.1 ตามระดับการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาสูงอาจมีทักษะในการเข้าใจบุคลากรเฉพาะรายได้ดีกว่าผลนี้สอดคล้องกับ รอชียะห์ ลาเต๊ะ (2560) ที่พบว่าเมื่อจำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันโดยรวม

2.2 ตามประสบการณ์ทำงาน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมไม่แตกต่างกันตามประสบการณ์ ยกเว้นด้านการทำงานเป็นทีม ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p <$

.05) ซึ่งอาจสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากในการสร้างความร่วมมือ และจัดการความขัดแย้งได้ดีกว่า ผลนี้สอดคล้องกับ ธนาภรณ์ นิลพันธ์นันท์ (2562) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันตามประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับความสามารถ ความแตกต่างของแต่ละบุคคล สนับสนุนให้แสดงศักยภาพ และเปิดโอกาสให้ก้าวหน้าในวิชาชีพ สอดคล้องกับ ธุมกร เจตีย์คำ (2559) ที่ชี้ถึงการจัดการโดยคำนึงถึงรายบุคคลและการกระจายอำนาจ ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนพัฒนาอย่างมีทิศทาง ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการขับเคลื่อนเป้าหมายของสถานศึกษาให้บรรลุผล สอดคล้องกับ เตือนใจ สุนกุล (2562) ด้านความยืดหยุ่น และการปรับตัว ผู้บริหารควรเปิดรับความคิดเห็น ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลต่าง ๆ บริหารแบบยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ รอชียะห์ ลาเตะ (2560) ด้านความคิดสร้างสรรค์ผู้บริหารต้องตัดสินใจอย่างมีระบบ สร้างสรรค์นวัตกรรม และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง สอดคล้องกับ เพ็ญญา ศรีภูธร (2562) และด้านการทำงานเป็นทีมควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการตัดสินใจ เสริมสร้างความไว้วางใจ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และสร้างขวัญกำลังใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือและเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติต่อครูและบุคลากร โดยคำนึงถึง

ความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ให้ความช่วยเหลือ รับฟังเรื่องราว ข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากร มอบหมายงานให้ครูและบุคลากรอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต่ำที่สุด ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการกำหนดบทบาทและเป้าหมายร่วมกัน สร้างความไว้วางใจ จูงใจให้เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤต และเปิดโอกาสให้ทีมงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

ขณะเดียวกัน ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลก็ควรได้รับการพัฒนา ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างเสมอภาค ยุติธรรม และคำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคล มอบหมายงานตามความสามารถ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีตามความถนัด และส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้เกียรติและเคารพการตัดสินใจของผู้ใต้บังคับบัญชา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาในทั้งสองด้าน เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เชิงคุณภาพ เพื่อให้เข้าใจเชิงลึกถึงพฤติกรรมและแนวคิดของผู้บริหาร
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เช่น บุคลิกภาพ ประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อมในการทำงาน
3. ควรศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาและอบรมผู้บริหารในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

เกศณี กลืนเทศ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิต. วิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- จันทนา จอดนาค และสุวิทย์ สลามเต๊ะ. (2566). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 8 พฤษภาคม 2567. https://drive.google.com/file/d/1161REO5wGudhqb_XqQLUoHNRbBkRSNE6/view.
- ธนาภรณ์ นิลพันธุ์นนท์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธุมกร เจตย์คำ. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เตือนใจ สุนกุล (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ปิลันธน์ วีระภัทรกุล. (2560). รูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุริยวิทยาสาน.
- รอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อมรรัตน์ งามบ้านผือ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญญา ศรีภูธร. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- Basadur, M. (2008). Leading others to think innovatively together: Creative leadership. *Journal of The Leadership Quarterly*, 15(1), 103-121.
- Bennis. (2002). Transformational, Transactional Leadership Styles and Job Performance of Academic Leaders. *International Education Studies*. 6(11), 29-34.
- Palus, C.J. & Horth, D.M. (2005). *The Leader's Edge: Six Creative Competencies for Navigating Complex Challenges*. San Francisco: Jossey Bass.
- Robinson, S. G. (2007). *Teacher Job Satisfaction and Levels of Clinical Supervision in Elementary Schools*. [Doctoral dissertation, The University of Southern Mississippi]. ProQuest. <https://bit.ly/4368glE>
- Stenberg, R.J. (2006). Creative Leadership: It's Decision. *Journal of Leadership*. 36(2).
- Stoll, L., & Temperley, J. (2009). *Creative Leadership: A challenge of our times* School Leadership and Management. (n.p.).

อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลโครงการ ประกวดเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559-2566 *

THE CONCEPT OF HUMANIST FREEDOM IN SCI-FI SHORT STORIES WINNING SHORT STORY AWARDS, DURING 2016-2023

หลี่ ยู่¹ และ พัชรินทร์ บุรณะกร²

Yu Li¹ And Patcharin Buranakorn²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวรรณคดีต่างประเทศ
สถาบันเซียงซือ มหาวิทยาลัยชนชาติกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

¹Graduate student, Communicative Thai as a Second Language Program, Faculty of Liberal Arts,
Huachiew Chalermprakiet University, Thailand; Lecturer, Department of Foreign Languages and Literature,
Xiangsihu College, Guangxi University for Nationalities, China

²อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

²Lecturer, Department of Language Studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University,
Thailand

Corresponding Author's Email: debora-lee@qq.com

วันที่รับบทความ : 19 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 29 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568

Received 19 March 2025; Revised 29 April 2025; Accepted 1 May 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้น
ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559-2566 โดยเป็นการวิจัยเชิง
คุณภาพที่ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและการวิเคราะห์เนื้อหาจากเรื่องสั้นจำนวน 122 เรื่อง ใน
8 เล่ม ซึ่งคัดเลือกจากผลงานที่ได้รับรางวัลตามเกณฑ์การประกวดของโครงการ

Citation:

* หลี่ ยู่ และ พัชรินทร์ บุรณะกร. (2568). อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลโครงการประกวด
เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559-2566. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 380-394.

Yu Li And Patcharin Buranakorn. (2025). The Concept Of Humanist Freedom In Sci-Fi Short Stories Winning
Short Story Awards, During 2016-2023. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 380-394.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์สะท้อนแนวคิดมนุษยนิยมด้านอิสระเสรีภาพ 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) อิสระเสรีภาพในการเลือก เช่น การเลือกอาชีพ การศึกษา คู่ชีวิต การแพทย์ การเมือง และการบริโภค แสดงถึงสิทธิในการกำหนดชีวิตตนเอง 2) อิสระเสรีภาพทางความคิด เช่น การท้าทายขอบเขตวิทยาศาสตร์ วิพากษ์ระบบสังคม และแสวงหาความรู้ใหม่ ส่งเสริมการเติบโตทางปัญญา 3) อิสระเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ เช่น การหลุดพ้นจากการควบคุมของเทคโนโลยี AI และระบบอัตโนมัติ เน้นคุณค่าของปัจเจกชน การศึกษานี้ชี้ให้เห็นบทบาทของวรรณกรรมวิทยาศาสตร์ในการตั้งคำถามเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพส่วนบุคคลกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พร้อมเสนอแนวทางปรับใช้เทคโนโลยีอย่างมีดุลยภาพเพื่อรักษามิติความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ: มนุษยนิยม, อิสระเสรีภาพ, เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์

Abstract

This study aims to analyze the concept of freedom rooted in humanist principles in award-winning science fiction short stories from Thailand's National Science Fiction Short Story Competition (2016-2023). Using a qualitative approach, the research employs document analysis and content analysis of 122 stories across eight anthologies, all selected based on the competition's criteria. The findings highlight three core dimensions of humanist freedom reflected in the stories : 1. Freedom of Choice : including career, education, relationships, healthcare, political engagement, and consumption, emphasizing individuals' right to self-determination; 2. Freedom of Thought : manifested through challenging scientific boundaries, critiquing societal systems, and pursuing new knowledge, fostering intellectual and ethical growth; 3. Freedom of Human Dignity : centered on emancipation from technological control (e.g., AI and automation) while affirming individual autonomy and the intrinsic value of humanity. The study underscores science fiction literature's critical role in raising ethical questions about the tension between personal liberty and technological progress. It advocates for balanced technological integration that

safeguards the essence of human dignity and creativity.

Keywords: humanism, freedom, sci-fi short story

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) กำลังกำหนดทิศทางวิถีชีวิตมนุษย์อย่างลึกซึ้ง แนวคิดมนุษยนิยมในฐานะปรัชญาที่มุ่งอธิบายความจริงแท้แห่งคุณค่ามนุษย์ผ่านสามสาขาหลัก อภิปรัชญา ญาณวิทยา และคุณวิทยา (พระมหาอำนาจ พลบุญโญ (สวัสติ), 2558 : 50) กำลังถูกท้าทายด้วยคำถามใหม่ว่าด้วยขอบเขตของ “ความเป็นอิสระเสรีภาพทางความคิดและการดำเนินชีวิตในสังคม” งานวิจัยล่าสุดของ Smith และคณะชี้ให้เห็นว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสร้างความตึงเครียดระหว่างเสรีภาพส่วนบุคคลกับระบบอัตโนมัติ (2022) โดยเฉพาะในบริบทสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังขาดการศึกษาอย่างลึกซึ้ง

แก่นของมนุษยนิยมเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ 5 ด้าน ได้แก่ อิสระเสรีภาพ คุณค่าและศักดิ์ศรี ความรัก ความรู้คู่คุณธรรม และความสุข (ราชบัณฑิตยสถาน, 2540 : 44) อย่างไรก็ตาม ในยุคดิจิทัล แนวคิดอิสระเสรีภาพถูกตีความใหม่ผ่านการผสมผสานระหว่างจริยธรรมทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมท้องถิ่น (Johnson และ Lee, 2021) ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไทย (2565) ที่พบว่ากว่า 67% ของประชากรกังวลเกี่ยวกับการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดย AI

วรรณกรรมแนววิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องสั้นที่ผ่านการคัดเลือกจากโครงการประกวดเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์แห่งชาติระหว่างปี 2559-2566 ถือเป็นกระจกสะท้อนความขัดแย้งและโอกาสของมนุษย์ในบริบทดังกล่าวได้อย่างแหลมคม งานวิจัยของ Chen (2020) วิเคราะห์ว่าเรื่องสั้นวิทยาศาสตร์เอเชียมักใช้แนวคิด “การต่อต้านระบบ” เพื่อสะท้อนปัญหาจริยธรรม ขณะที่การศึกษาในประเทศไทยยังจำกัดอยู่ที่การตีความผ่านมุมมองปรัชญาตะวันตก โครงการประกวดฯ มีเกณฑ์การตัดสินเน้นการสร้างโลกสมมุติที่สอดคล้องกับหลักโลกอนาคตและการวิพากษ์จริยธรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับกรอบทฤษฎี Posthumanism ของ Braidotti (2019) ที่เสนอให้ทบทวนนิยามความเป็นมนุษย์ในยุคเทคโนโลยี

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการศึกษาที่ผ่านมาเช่นของ Klaus (2021) มุ่งวิเคราะห์ประเด็นเสรีภาพในบริบทสากล แต่ขาดการเชื่อมโยงกับบริบทเฉพาะของสังคมไทยที่กำลังเผชิญ “การรบกวนทางเทคโนโลยี” (Disruptive Technology) นอกจากนี้ งานวิจัยของ

Tanaka (2022) ซึ่งช่องว่างการวิเคราะห์วรรณกรรมวิทยาศาสตร์ไทยผ่านแนวคิดมนุษยนิยมแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์การนำเสนออิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลระหว่างปี พ.ศ. 2559-2566 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความตัวบท (Hermeneutics) ตามแนวทางของ Krippendorff (2018) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเรื่องสั้น 122 เรื่อง จาก 8 เล่ม ซึ่งคัดเลือกตามเกณฑ์การประกวดที่เน้นการสร้างสรรค์โลกสมมุติและจริยธรรมทางเทคโนโลยี การศึกษานี้ไม่เพียงตอบคำถามว่าวรรณกรรมวิทยาศาสตร์ยุคดิจิทัลสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพส่วนบุคคลกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างไร แต่ยังเสนอแนวทางปฏิบัติสำหรับนักพัฒนาเทคโนโลยีและผู้กำหนดนโยบายในการรักษาสมดุลระหว่างนวัตกรรมกับศักดิ์ศรีมนุษย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดมนุษยนิยมในการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 มีผู้วิจัยหลายท่านได้ใช้แนวคิดนี้ในการทำวิจัย ดังเช่น พาติศ จงหมายกลาง¹ อธิรัตน์ แสงแก้ว² และ ธเนศ ปานหัวไผ่³ (2562) ได้ศึกษาแนวคิดมนุษยนิยมจากวรรณกรรมของแดนอรัญ แสงทอง 5 เล่ม ผลการวิจัยพบว่ามนุษยนิยมคือแนวคิดที่มีพื้นฐานว่ามนุษย์เป็นที่มาของสสารดีและคุณค่า ตลอดจนให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ทุกคนในการกำหนดแนวทางพัฒนาตนเองสู่ความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ อีกทั้ง วิสิทธิ์ อนันต์ศิริประภา (2562) ได้ศึกษาแนวคิดของปรัชญามนุษยนิยมที่ปรากฏในภาพยนตร์ของอาคิระ คูโรซาวาจำนวน 27 เรื่อง พบว่า ภาพยนตร์ได้แสดงแนวคิดของปรัชญามนุษยนิยมซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้ (1) การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (2) มนุษย์ควรทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (3) จงเชื่อมั่นในตัวมนุษย์ (4) ความเป็นมนุษย์มีคุณค่าเหนือสิ่งอื่นใด (5) มนุษย์เป็นมิตรกันหรือเป็นพีเป็นน้องกัน (6) มนุษย์ควรไว้น้ำใจแก่กัน (7) มนุษย์เป็นผู้กำหนดชีวิตของตนเองได้ (8) คุณค่าของความเป็นมนุษย์มิได้อยู่ที่การแสวงหาความสุขทางวัตถุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทเรื่องสั้น (Textual Analysis) ของเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 จำนวน 8 เล่ม ได้แก่ เลี้ยวบทสนทนานิรันดร์ มายามนุษย์เทียม ศักราชประดิษฐ์ อ้อมกอดรักผู้พิทักษ์เวลา ฉากสุดท้ายในคืนฝันของฆาตกร ปริศนาสุดท้ายของคำทำนาย และฝันชั่วนิรันดร์ของแมวสัญลักษณ์ รวมเรื่องสั้นจำนวน 122 เรื่อง โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดมนุษยนิยมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย 2) ศึกษาเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์รวมเล่มแล้วจำนวน 8 เล่ม เรื่องสั้นจำนวน 122 เรื่อง 3) วิเคราะห์แนวคิดมนุษยนิยมด้านอิสระเสรีภาพในเรื่องสั้น 4) นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

มนุษยนิยมเน้นคุณค่าของเสรีภาพส่วนบุคคลทั้งในด้านความคิดและการกระทำ สนับสนุนการตัดสินใจและแสดงออกอย่างอิสระโดยไม่ถูกจำกัดจากรัฐหรือสถาบันอื่น ๆ เน้นสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและเลือกวิถีชีวิตตามค่านิยมส่วนตัว ช่วยเสริมสร้างสังคมที่เคารพความแตกต่างและส่งเสริมการพัฒนาทางปัญญาและวัฒนธรรม ทำให้แต่ละบุคคลพัฒนาศักยภาพและอัตลักษณ์ของตนเองอย่างอิสระ จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 พบว่า อิสระเสรีภาพในเรื่องสั้นดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ อิสระเสรีภาพในการเลือก อิสระเสรีภาพทางความคิด และอิสระเสรีภาพในความเป็นมนุษย์

1. อิสระเสรีภาพในการเลือก

1.1 อิสระเสรีภาพในการเลือกอาชีพ

เรื่องสั้น “นักเขียนผู้โยนแอปเปิลทิ้งในฉากสุดท้าย” กล่าวถึงโลกอนาคตที่มนุษย์แท้ ๆ ยังคงประกอบอาชีพเขียนงานวรรณกรรมที่หุ่นยนต์และเครื่องคนครึ่งหุ่นยนต์ไม่สามารถทดแทนได้ ดังตัวอย่างเช่น “หลังจากที่เราแต่งงานได้ไม่นาน อาชีพของเราก็ถูกยึดครองโดยหุ่นยนต์เป็นเวลาเดียวกันกับที่ธนาคารไม่ต้องการพนักงานเช่นคุณแล้ว เพราะเอไอคำนวณได้แม่นยำกว่ามนุษย์ ... ผมหันเหไปทางด้านการเขียนเพราะมีพื้นฐานอยู่บ้างซึ่งได้จากการอ่าน และคิดว่าอย่างไรเสียหุ่นยนต์คงไม่ก้าวภายในวิชาชีพนี้” (อินทอรพณ, 2564 : 29) จากตัวอย่างพบว่า

อิสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในสถานการณ์ที่ตัวละครเอกตกงานและหันมาเขียนงานวรรณกรรม สะท้อนถึงอิสระในการเลือกอาชีพ แม้ตัวละครจะถูกจำกัดในโลกที่เทคโนโลยีและหุ่นยนต์ทำงานแทนมนุษย์ การที่ตัวละครยังเลือกเขียนงานวรรณกรรมได้ ไม่เพียงเพื่อหาเลี้ยงชีพ แต่ยังแสดงถึงอิสระเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดและการเลือกอาชีพที่ไม่ถูกจำกัดโดยเทคโนโลยี

1.2 อิสระเสรีภาพในการเลือกการศึกษา

เรื่องสั้น “A NEW HOPE” กล่าวถึงอลันค้นพบว่าพ่อของเขาขาดการติดต่อขณะค้นหาดาวเคราะห์ต่างดาวที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์บนโลก เพื่อช่วยชีวิตพ่อและมวลมนุษยชาติ ออลันจึงศึกษาและค้นคว้าสมการวาร์ป ดังตัวอย่างเช่น “เราสามคน ผม เมสัน และเกรซ เราค้นคว้าเรื่องรูหนอน สถานที่ซึ่งอาจมีรูหนอนปรากฏดี รูปแบบของรูหนอน ดาวไอเอสเอส-326 และอีกหลายเรื่อง เย็นวันนี้ก็เช่นกัน เรานัดกันที่ห้องสมุดของสำนักงาน หลังจากกินข้าวเสร็จแล้ว เราสามคนก็หยิบหนังสือที่คิดว่าน่าจะเกี่ยวข้องมานั่งเปิดดู แต่ไม่แน่ใจไปกว่าหนังสือนิยายที่เมสันกำลังอ่านจากเกี่ยวข้องด้วย เกรซ อ่านเท็กซ์บุ๊กกับทุกเล่มที่เกี่ยวกับฟิสิกส์ทฤษฎี ส่วนผมเปิดหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตจากโน้ตบุ๊กคอมพิวเตอร์” (สหรัฐ เหลี่ยมเพ็ง, 2559 : 230-231) จากตัวอย่างพบว่า การศึกษาสมการวาร์ปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนร่วมงาน สะท้อนอิสระเสรีภาพในการเลือกแหล่งความรู้ เช่น หนังสือ ตำรา และอินเทอร์เน็ต การรวมตัวของตัวละครหลายตัวในห้องสมุดเพื่อค้นคว้าและศึกษาเพิ่มเติม แสดงให้เห็นว่าทุกคนสามารถใช้สิทธิในการเลือกการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของตนเอง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและการแก้ปัญหาท้าทายต่อมนุษยชาติ

1.3 อิสระเสรีภาพในการเลือกคู่ชีวิต

เรื่องสั้น “ฉันและแอดัม” กล่าวถึงเรื่องของอิวา หญิงผู้มีความสามารถในการคิดอย่างอิสระ ตัดสินใจออกแบบหุ่นยนต์อัจฉริยะตามความต้องการของตัวเองหลังจากผิดหวังกับการคบหาผู้ชายหลายคน และแอบแต่งงานกับหุ่นยนต์อัจฉริยะหุ่นนี้ ดังตัวอย่างเช่น “เราแต่งงานกันมา 4 ปีแล้ว แอดัมมีเอไอที่เรียนรู้และตอบสนองได้ในแบบที่ฉันต้องการ อาหาร เครื่องดื่ม นวดตัว นวดเท้า หรือแม้แต่เซ็กซ์ ... แม้ฉันจะเป็นคนออกแบบเขาเองก็เถอะ...เขาเหมือนชายในฝันที่ฉันเฝ้ารอมานตลอดชีวิต...” (สิตาณัฐ จริยวิทย์วัฒน์, 2561 : 96) จากตัวอย่างพบว่า อิสระเสรีภาพในการเลือกคู่ชีวิตมีความสำคัญที่สิทธิในการเลือก ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือหุ่นยนต์ ตัวละครเอกหญิงมีอิสระในการเลือกคู่ชีวิตตามความต้องการและความพึงพอใจของเธอเอง โดย

ไม่ถูกบังคับหรือกดดันจากบุคคลอื่นหรือสังคม เธอเลือกใช้บริการจากบริษัท DYOC เพื่อออกแบบหุ่นยนต์อัจฉริยะที่ตอบสนองความต้องการของเธอในทุกด้าน การแต่งงานกับหุ่นยนต์ที่ออกแบบเอง ทำให้เธอกลายเป็นผู้ควบคุมความสัมพันธ์ของตัวเอง ทั้งในด้านการสื่อสาร การดูแล และการแสดงความรัก การใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ายังช่วยเพิ่มทางเลือกและความสะดวกสบายในการเลือกใช้ชีวิตให้เธออีกด้วย

1.4 อิสรเสรีภาพในการเลือกทางการแพทย์หรือการดูแลสุขภาพ

เรื่องสั้น “เสี้ยวบันทึก-ความทรงจำของจักรกลบกพร่องตัวหนึ่ง” กล่าวถึงหญิงชราที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคอัลไซเมอร์ระยะเริ่มต้น ใช้เงินประกันซื้อสิทธิ์เข้าอยู่ในศูนย์ดูแลคนชราที่มีหุ่นยนต์แอนดรอยด์ดูแลชีวิตประจำวันแทนมนุษย์ ดังตัวอย่างเช่น “ศูนย์ฯ จึงถูกตั้งขึ้น มีผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลคนชราและแพทย์สาขาต่าง ๆ คอยประจำการ ...เกิดเป็นคนหนึ่งที่ตัดสินใจเลือกบั้นปลายชีวิตให้ศูนย์ฯ ดูแลหลักจากคู่ชีวิตจากไป” (ปองวุฒิ รุจิระชาคร, 2559 : 36-37) จากตัวอย่างพบว่า อิสรเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมในการเลือกทางการแพทย์และการดูแลสุขภาพ สะท้อนผ่านการที่ผู้คนมักเลือกดูแลตัวเองในช่วงวัยที่สามารถทำได้ แต่เมื่อคาดการณ์ว่าตนเองไม่สามารถดูแลตัวเองได้อีกต่อไป ก็มักหันไปพึ่งการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น พยาบาลหรือแพทย์ ผู้สูงอายุสามารถเลือกเข้าศูนย์ดูแลเพื่อรับบริการครบวงจรและความสะดวกสบายจนถึงบั้นปลายชีวิต พวกเขายังสามารถใช้เงินสะสมหรือเงินประกันเพื่อแลกกับการดูแลที่มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย ช่วยลดความเหงาและความเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังมีผู้รับผิดชอบจัดการเรื่องการเก็บศพและจัดงานศพให้ด้วย

1.5 อิสรเสรีภาพในการเลือกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางสังคม

เรื่องสั้น “ปฏิกริยาแค้น” กล่าวถึง ทวดของคริสคิดค้นเทคโนโลยีที่ใช้เซลล์เดียวสร้างทุกส่วนของร่างกาย แต่จะนำมาซึ่งผลร้าย จึงพาครอบครัวเก็บสารเคมีเป็นความลับ ดังตัวอย่างเช่น “ถึงแม้หลายคนจะพยายามยื่นข้อเสนอต่าง ๆ นานาเพื่อให้ทวดของผมเปิดปากแต่ท่านก็ไม่ยอม จนกระทั่งท่านเสียชีวิต ความลับนั้นจึงส่งต่อมายังแคโรลินา ยายของผม ... ยายของผมหัวรั้นและไม่ยอมแพ้ ท่านพยายามเขียนจดหมายเปิดผนึกนับพันฉบับส่งถึงประชาชนทั่วทุกสารทิศ เพื่อให้พวกเขาตระหนักความร้ายกาจของกระบวนการนี้...” (นราวิษณุ เลิศหิมา, 2559 : 203) จากตัวอย่างพบว่า อิสรเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมด้านการเมืองและสังคม สะท้อนผ่านการต่อต้านกฎหมายที่ตัวละครเห็นว่าไม่เป็นธรรมและอาจส่งผลกระทบต่อมนุษยชนในอนาคต การเก็บความลับของสารเคมีและการเขียนจดหมายเปิดเผยถึงประชาชนแสดงถึงการใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อปกป้องความเชื่อของ

ตนเอง นี่คือการเสริมสภาพในการแสดงความคิดเห็นและต่อต้านนโยบายที่ไม่เหมาะสม ส่วนการชี้แจงผลกระทบของการเก็บสเต็มเซลล์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจ แสดงถึงสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อสังคม

1.6 อีสระเสรีภาพในการเลือกในการใช้เวลาว่างและการบริโภค

เรื่องสั้น “ฉากรักในบางโลก” กล่าวถึงชาคริต ชายวัยกลางคนที่ไม่มีความสุขในชีวิตจริง ได้รับความสุขจากความฝันผ่านบริษัทสร้างฝัน ดังตัวอย่างเช่น “ดรีมเวิลด์แอนดส์ลึปปี๋ใหม่” คัมพานีเป็นบริษัทที่เปิดให้บริการความฝันแก่นักท่องเที่ยว มีความฝันมากมายนับร้อยนับพันแบบให้เลือก ผู้ท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ทั้งในโลกอดีตที่สูญสลาย โลกอนาคตที่ยังมาไม่ถึง และโลกจินตนาการที่ไม่มีอยู่จริง” (ปิยะโชค ถาวรมาศ, 2560 : 144) จากตัวอย่างพบว่า อีสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมที่บุคคลสามารถเลือกใช้เวลาว่างท่องเที่ยวในโลกเสมือนจริงตามความต้องการ สะท้อนการมีเสรีภาพในการเลือกใช้ชีวิตและทำกิจกรรมที่ชอบ การที่ทุกคนสร้างตัวตนในรูปแบบใดก็ได้ในโลกเสมือนจริง แสดงถึงอีสระเสรีภาพในการบริโภคและแสดงออกถึงตัวตนตามความต้องการและความฝันของแต่ละคน โดยสรุป ผู้คนมีอีสระเสรีภาพในการตัดสินใจและใช้ชีวิตตามวิถีที่ต้องการ รวมถึงการแสวงหาความสุขในชีวิต

1.7 อีสระเสรีภาพในการเลือกที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม

เรื่องสั้น “วิญญูเวลา” กล่าวถึง นพทำงานที่บ้านเพื่อดูแลภรรยาที่นั่งรถเข็นและมีความทรงจำไม่สมบูรณ์ ดังตัวอย่างเช่น “โต๊ะไม้ยาวเกือบ 4 เมตรวางอุปกรณ์และเครื่องมือต่างมากมายระเกะระกะ ยังมีทั้งคอมพิวเตอร์และเอกสาร กระดาษ หนังสือที่กองไว้ข้างหนึ่ง ซึ่งดูเหมือนว่าจะหยิบจับหาอันใดไม่ค่อยเจอ แต่เจ้าของเขาคงรู้ดี เพราะใช้ที่ตรงนี้นั่งทำงานประจำ” (จักรพงษ์ จินะวงษ์, 2560 : 94) จากตัวอย่างพบว่า อีสระเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมด้านความต้องการที่เฉพาะเจาะจงในชีวิตส่วนบุคคล แสดงถึงบุคคลมีอีสระเสรีภาพในการเลือกและจัดการที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมของตนเอง ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญของมนุษยนิยม การให้ความสำคัญกับความต้องการส่วนตัวและความสามารถในการปรับตัวช่วยให้บุคคลสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. อีสระเสรีภาพทางความคิด

2.1 อีสระเสรีภาพในการสำรวจและท้าทายขอบเขตของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่องสั้น “เมมโมรี่พอยต์” กล่าวถึง ดอกเตอร์เซนพัฒนาโครงการเมมโมรี่พอยต์โดย

สกัด DNA จากเลือดที่แข็งแรงของลูกค้าและใช้รีเบิร์ตแคปซูลในการซ่อมแซมหรือสร้างส่วนที่เสียหายของร่างกายใหม่ ดังตัวอย่างเช่น “บริเวณปากแผลที่ถูกฟันด้วยดาบจนขาดก็เกิดแสงสีเขียวระยิบระยับเล็ก ๆ คล้ายแสงจากพรายน้ำทะเลก่อตัวจาง ๆ ที่ปลายบาดแผล เพียงไม่นานกระดูกท่อนแขนค่อย ๆ งอกออกมาช้า ๆ พร้อมกับเส้นเลือดและเส้นเอ็นค่อย ๆ ยึดออกมาพร้อมกับกระดูกจนไม่น่าเชื่อ” (สุวรรณ อำไพ, 2561 : 63) จากตัวอย่างพบว่า แนวคิดมนุษยนิยมที่เน้นอิสระเสรีภาพในการสำรวจและท้าทายขอบเขตของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะการสร้างเทคโนโลยีเพื่อฟื้นฟูร่างกายและรักษาส่วนที่เสียหาย ช่วยให้นุชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แนวคิดนี้ส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือและพัฒนามนุษย์อย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ ตัวอย่างดังกล่าวชวนให้ผู้อ่านคิดถึงความเป็นไปได้และผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการฟื้นฟูร่างกายและสุขภาพ การค้นพบและการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาชีวิตมนุษย์ควรได้รับการสำรวจและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 อิสระเสรีภาพในการตั้งคำถามและวิพากษ์วิจารณ์ต่อระบบสังคมและการเมือง

เรื่องสั้น “โบายบิน” กล่าวถึง รัฐบาลอ้างว่าสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ออกนโยบายให้ประชาชนอยู่ในบ้านอย่างถาวร และสร้างโลกเสมือนจริงเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อเวลาผ่านไป วันรุ่นเริ่มตั้งคำถามถึงความจริงในโลกเสมือนนี้ ดังตัวอย่างเช่น “เธอไม่อาจมองโลกเสมือนจริงเป็นโลกได้อีกแล้ว เมื่อเข้าไปในโลกเสมือนจริง ไปเรียนหนังสือ ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน ความคิดในหัวเธอยิ่งชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ ว่าทั้งหมดนี้ไม่ใช่ของจริง มันเพียงลวงประสาทสัมผัสเธอก็เท่านั้น แล้วเธอก็เริ่มสงสัยว่าในชีวิตของเธอมีสิ่งใดที่จริงบ้างนะ” (รินรดา คงพิบูลย์กิจ, 2563 : 172-173) จากตัวอย่างพบว่า การที่ตัวละครเอกเริ่มตั้งคำถามถึงความเป็นจริงของโลกเสมือนและชีวิตในบ้าน สะท้อนอิสระเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ระบบสังคมและการเมือง เธอมองว่าบ้านเป็นเหมือนกรงขัง ที่มาของความอึดอัดและการถูกกักขังทางจิตใจ ซึ่งกระตุ้นให้เธอค้นหาความจริง อิสระเสรีภาพในการตั้งคำถามเกี่ยวกับโลกที่รัฐบาลสร้างขึ้น ซึ่งไม่สามารถแทนที่ชีวิตจริงได้ ช่วยเปิดโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาสังคม และสร้างความตระหนักรู้ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความเป็นจริงของชีวิต

2.3 อิสระเสรีภาพในการแสวงหาความเข้าใจใหม่ ๆ ทางจิตวิทยา

เรื่องสั้น “ฝนตกอย่างไรนัยอนาคต” กล่าวถึงโลกที่มนุษย์ไม่มีการแก่และตาย และไม่มีทารกเกิดใหม่ แต่ยังมีคนกลุ่มหนึ่งที่ปฏิเสธการรักษาโรคร้ายเนื่องจากเชื่อว่าความตายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตที่มีความหมาย โดยมองว่าความหมายของชีวิตไม่ได้อยู่ที่ความยาวนาน แต่คือ

การเข้าใจและยอมรับธรรมชาติของชีวิตเอง ดังตัวอย่างเช่น “นั่นคือประเด็นของผมครับ งานศพ ความตาย ชีวิต ทั้งผมทั้งคุณ คิดดูสิครับ เราไม่แก่ไม่ตาย เรามีสัมพันธรักเพื่อความสุข เรามีชีวิตอยู่จริงหรือครับ หากปราศจากความตาย เราต่างอะไรกับหินและดิน เราแทบไม่ให้งำเนิต ทารกแล้วด้วยซ้ำ สัตว์เลี้ยงเหล่านั้นตายแทนเราครับ และในเวลาเดียวกัน มันทำให้คำว่าชีวิต ชัดขึ้น” (อริยุชัย แจ่มสว่าง, 2561 : 90-91) จากตัวอย่างพบว่า อิสรเสรีภาพในการแสวงหาความเข้าใจใหม่ ๆ ทางจิตวิทยาเกี่ยวข้องกับการตั้งคำถามและทบทวนความหมายของชีวิตและความตาย การสงสัยเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งรอบข้าง เช่น การมองว่าสัตว์เลี้ยงช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตและความตาย การพิจารณาสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย และการเสนอแนวคิดที่ท้าทายความเชื่อเดิม อาจช่วยให้เข้าใจความรู้สึกและการกระทำของมนุษย์ในมุมมองที่ลึกซึ้งและหลากหลายขึ้น

3. อิสรเสรีภาพในความเป็นมนุษย์

3.1 อิสรเสรีภาพจากการหลุดพ้นการควบคุมทางจิตใจและอารมณ์

เรื่องสั้น “แอนดรอยด์ไม่เอาไหนของพ่อ” กล่าวถึงดอกเตอร์ธนิต ผู้เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ทุ่มเทชีวิตในการวิจัยเทคโนโลยีไบโอนิกส์เพื่อสร้างอวัยวะเทียมที่ช่วยให้ผู้สูญเสียกลับมาใช้ชีวิตปกติ ความมุ่งมั่นนี้ทำให้เขาลืมใส่ใจครอบครัวของเขา แต่เขาไม่เคยลืมเป้าหมายชีวิตของตน ดังตัวอย่างเช่น “ตั้งแต่จำความได้เรื่อยมา ... พ่อให้เวลากับงานมากกว่าครอบครัว สถาบันวิจัยแห่งนี้เป็นเหมือนบ้านพ่อกว่าบ้านที่แท้จริงหลังนี้” (ธัญธัช, 2560 : 62) จากตัวอย่างพบว่า อิสรเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมที่มนุษย์มีอิสรเสรีภาพในการควบคุมทางจิตใจและอารมณ์ในการทำงานและการวิจัย แม้จะต้องมีความเสียสละส่วนตัว เช่น การทุ่มเทเวลาและพลังงานทั้งหมดให้กับงานวิจัย และความขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคล เช่น ความรักและการใส่ใจครอบครัว และความต้องการในการบรรลุเป้าหมายทางวิชาการและการวิจัยก็ตาม ไม่เคยหลงลืมความตั้งใจเดิมของทางชีวิตตน และคำนึงถึงภารกิจนั้นอยู่เสมอ

3.2 อิสรเสรีภาพจากการหลุดพ้นการเฝ้าระวังและการติดตาม

เรื่องสั้น “ปริศนาชวนิรันดร์” กล่าวถึง เนื่องจากงานดูแลคุณแม่หนัก ประมะจึงจ้างหุ่นยนต์ชื่อญาดาเป็นผู้ช่วยส่วนตัวและบันทึกชีวิตประจำวัน แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่บ้าน ประมะตัดสินใจลบข้อมูลของญาดาเพื่อป้องกันไม่ให้ตำรวจเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว ดังตัวอย่างเช่น “ประมะกล่าวก่อนจากเอื้อมมือไปสับผัสหน้าจอเพื่อตั้งค่าบางสิ่ง เขาลบข้อมูลของญาดาในช่วงเวลา

ก่อนหน้านี้ 5 ชั่วโมงจนถึงตอนนี้” (กนก ฌจันทร์, 2566 : 89) จากตัวอย่างพบว่า ความเชื่อถือจริงเกินไปของหุ่นยนต์มักสร้างความกลัวและไม่ไว้วางใจให้แก่มนุษย์ ความต้องการรักษาความปลอดภัยและความสงบสุข ทำให้มนุษย์ต้องการควบคุมและเฝ้าระวังเพื่อป้องกันสิ่งที่ไม่คาดเดาได้ ในฐานะผู้ควบคุม มนุษย์มีอำนาจเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่หุ่นยนต์เก็บรวบรวม สามารถเข้าถึงและลบข้อมูลได้ตามต้องการ สะท้อนอิสระเสรีภาพของมนุษย์ในการเฝ้าระวังและติดตาม

3.3 อิสระเสรีภาพจากการหลุดพ้นการการควบคุมโดย AI หรือระบบอัตโนมัติ

เรื่องสั้น “บริการสร้างความเป็นส่วนตัว” กล่าวถึง ชาวิตเบื่อหน่ายกับข้อมูลส่วนตัวของเขาถูกเปิดเผยอยู่ตลอดเวลา จึงซื้อบริการความเป็นส่วนตัวทำให้เขาหายไปจากโลกดิจิทัล ในช่วงเวลาที่ใช้บริการ ดังตัวอย่างเช่น “พื้นที่นี้ก็เป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางดิจิทัลหนาแน่นที่สุด ทุกกิจกรรมเปลี่ยนเป็นข้อมูลมหาศาลส่งไปยังเครือข่ายดิจิทัลกระจายข้อมูลจากผู้คนอยู่เสมอ แต่ครั้งนี้โลกดิจิทัลจะไม่ได้ข้อมูลของชาวิต บริการสร้างความเป็นส่วนตัวทำให้โลกดิจิทัลไม่รู้จกเขาได้จริง ๆ” (ปิยะโชค ภาวรามาศ, 2561 : 24) จากตัวอย่างพบว่า เรื่องสั้นนี้สะท้อนความพยายามของมนุษย์ในการรักษาอิสระเสรีภาพและความเป็นส่วนตัวในโลกที่ถูกปกครองโดย AI หรือระบบอัตโนมัติ การที่บุคคลซื้อบริการความเป็นส่วนตัวเพื่อหายไปจากโลกดิจิทัล แสดงถึงความต้องการควบคุมข้อมูลส่วนตัวและชีวิตของตนเอง แม้บริการนี้จะให้ความเป็นส่วนตัวชั่วคราว แต่ยังคงพึ่งพาเทคโนโลยี แสดงว่าอิสระเสรีภาพนี้ถูกจำกัด

3.4 อิสระเสรีภาพในการหลุดพ้นจากการใช้เทคโนโลยี

เรื่องสั้น “แซกโซโฟนเหล็กกล้า” กล่าวถึง การพัฒนาอย่างรวดเร็วของชิปที่ใช้ในหุ่นยนต์ทำให้หุ่นยนต์เต็มไปด้วยอารมณ์และจิตวิญญาณเหมือนมนุษย์ บิบบั้นที่การอยู่อาศัยของมนุษย์ กระตุ้นให้มนุษย์คิดถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และหุ่นยนต์อีกด้วย ดังตัวอย่างเช่น “ฉันพบวิธีเอาชนะพวกหุ่นยนต์แล้ว ก็แค่นายต้องใช้สมองแบบมนุษย์คิด หาช่องทางทำมาหากิน จากนั้นก็ใช้พวกหุ่นยนต์เป็นตัวช่วยแรงงาน แค่นั้นเอง ! ... ตราบใดที่พวกหุ่นยนต์ยังคิดเองไม่ได้ แต่งเพลงเองไม่เป็น เราก็คงเป็นต่อนะ” (สงกรานต์ ประสาทเขตต์การ, 2559 : 87) จากตัวอย่างพบว่า การมีอิสระในการหลุดพ้นจากการใช้เทคโนโลยีสมจริงทำได้โดยการเลือกใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่พึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป การใช้หุ่นยนต์เป็นเครื่องมือช่วยทำงานแทนการให้เทคโนโลยีควบคุมชีวิต การใช้ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถของมนุษย์ การมีอิสระในการตัดสินใจ และการรักษาความเป็นมนุษย์ที่เทคโนโลยีไม่สามารถแทนที่ได้

อภิปรายผล

สรุปผลการวิจัยที่เด่นชัด คือ เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 แสดงให้เห็นอิสรเสรีภาพตามแนวคิดมนุษยนิยมทั้งหมด 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) อิสรเสรีภาพในการเลือก ได้แก่ อาชีพ การศึกษา คู่ชีวิต การแพทย์ การเมือง แสดงถึงสิทธิในการกำหนดชีวิตตนเอง 2) อิสรเสรีภาพทางความคิด ได้แก่ การท้าทายวิทยาศาสตร์ วิพากษ์สังคม แสวงหาความรู้ใหม่ ส่งเสริมการเติบโตทางปัญญา 3) อิสรเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การหลุดพ้นจากการควบคุมของเทคโนโลยี AI และระบบอัตโนมัติ เน้นคุณค่าของความเป็นปัจเจก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด/ทฤษฎีของ พระมหาอำนาจ (2558 : 50) กล่าวว่า มนุษยนิยมเป็นปรัชญาที่เน้นการศึกษาความจริงและคุณค่าของมนุษย์ โดยครอบคลุม 3 สาขาหลัก ได้แก่ 1) อภิปรัชญา - ศึกษาความเป็นจริงของมนุษย์ 2) ญาณวิทยา - ศึกษาวิธีการแสวงหาความรู้ 3) คุณวิทยา - ศึกษาคุณค่าของชีวิตโดยเน้นเสรีภาพทางความคิดและการดำเนินชีวิตในสังคม และยังสอดคล้องกับแนวคิด/ทฤษฎีของ เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547 : 89) กล่าวว่า มนุษยนิยมเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของมนุษย์ ที่เน้นธรรมชาติผลประโยชน์ และอุดมคติของมนุษย์เอง แบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก คือ (1) อเทวนิยม ที่ปฏิเสธพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด และ (2) เหตุผลนิยมสมัยใหม่ ที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ทั้งด้านจริยธรรมและการปฏิบัติ โดยไม่ต้องพึ่งพิงสิ่งเหนือธรรมชาติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ วิสิทธิ์ อนันต์ศิริประภา (2562) ศึกษาปรัชญามนุษยนิยมในภาพยนตร์ของอาคิระ คูโรซาวา พบว่า (1) การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (2) มนุษย์ควรทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (3) จงเชื่อมั่นในตัวมนุษย์ (4) ความเป็นมนุษย์มีคุณค่าเหนือสิ่งอื่นใด (5) มนุษย์เป็นมิตรกันหรือเป็นพี่เป็นน้องกัน (6) มนุษย์ควรไว้น้ำใจแก่กัน (7) มนุษย์กำหนดชะตาชีวิตตนได้โดยตนเอง (8) คุณค่าของความเป็นมนุษย์มิได้อยู่ที่การแสวงหาความสุขทางวัตถุ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรินทร์ บุรณะกร (2538) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของพิบูลศักดิ์ ละครพล พบว่า ธรรมชาติของมนุษย์ที่สมบูรณ์ควรมีจิตใจงาม มีศักดิ์ศรี เป็นอิสระทางความคิด และรับผิดชอบชีวิตตนเอง รู้จักเลือกทางเดินที่เหมาะสม เคารพตนเอง เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต แต่ยังคงมีความฝัน ความรัก และความหวัง โดยความสุขแท้อยู่ที่ความพึงพอใจภายใน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดมนุษยนิยมกับเสรีภาพส่วนบุคคลผ่านการวิเคราะห์เรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโครงการประกวดเรื่องสั้น พ.ศ. 2559-2566 โดยเน้นประเด็นการตัดสินใจอิสระและการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ ผลการศึกษาชี้ว่าเสรีภาพในการเลือกอาชีพ การศึกษา และการตั้งคำถามทางสังคมเป็นปัจจัยเร่งการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และนวัตกรรม พร้อมเสนอแนวทางปรับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดอิสระ และวิเคราะห์บทบาทสองด้านของเทคโนโลยีทั้งในแง่การยกระดับคุณภาพชีวิตกับความเสี่ยงต่อความเป็นมนุษย์ โดยเน้นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมควบคู่กับการรักษามิติทางความคิดและสร้างสรรค์ที่โดดเด่นของมนุษย์ ซึ่งไม่อาจถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาพบว่าเรื่องสั้นแนววิทยาศาสตร์สะท้อนแนวคิดมนุษยนิยมด้านอิสระเสรีภาพ 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) อิสระเสรีภาพในการเลือก ได้แก่ อาชีพ การศึกษา คุณชีพ การแพทย์ การเมือง แสดงถึงสิทธิในการกำหนดชีวิตตนเอง 2) อิสระเสรีภาพทางความคิด ได้แก่ การท้าทายวิทยาศาสตร์ วิพากษ์สังคม แสวงหาความรู้ใหม่ ส่งเสริมการเติบโตทางปัญญา 3) อิสระเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การหลุดพ้นจากการควบคุมของเทคโนโลยี AI และระบบอัตโนมัติ เน้นคุณค่าของความเป็นปัจเจก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวิจัย เรื่อง ผลกระทบของแนวคิดมนุษยนิยมในเรื่องสั้นวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผู้อ่าน
2. ควรศึกษาวิจัย เรื่อง อิทธิพลของวรรณกรรมที่นำเสนอภาพเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วที่มีต่อเสรีภาพของตัวละครมนุษย์
3. ใช้ผลวิจัยเป็นฐานสนทนาวาดด้วยจริยธรรม ทิศทางของวิทยาศาสตร์ และอิสระเสรีภาพของมนุษย์ในสังคมอนาคต

- รินรดา คงพิบูลย์กิจ. (2563). โบยบิน ใน อ้อมกอดรักผู้พิทักษ์เวลา (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 163-177). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- วิสิทธิ์ อนันต์ศิริประภา. (2562). ปรัชญามนุษยนิยมในภาพยนตร์ของอาคิระ คูโรซาวา. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 23 (3). 46-59.
- สงกรานต์ ประสาทเขตต์การ. (2559). แฮ็กโซโฟนเหล็กกล้า. ใน เสี้ยวบทสนทนานิรันดร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 79-102). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- สหรัฐ เหลี่ยมเพ็ง. (2559). A NEW HOPE. ใน เสี้ยวบทสนทนานิรันดร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 215-239). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- สิตาณัฐ จริยวิทย์วัฒน์. (2561). ฉันทและแอดัม. ใน กุหลาบบนดวงจันทร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 95-107). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- สุวรรณ อำไพ. (2561). เมมโมรี่พอยต์. ใน กุหลาบบนดวงจันทร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 55-73). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- อริญชัย แจ่มสว่าง. (2561). ฝนตกอย่างไรนัยอนาคต. ใน กุหลาบบนดวงจันทร์ (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 77-92). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- อินทร อรพันธ์. (2564). นักเขียนผู้โยนแอปเปิลทิ้งในฉากสุดท้าย ใน ฉากสุดท้ายในคืนฝันของฆาตกร (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น. 25-36). กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์.
- Braidotti, R. (2019). *Posthuman Knowledge*. UK: Polity Press.
- Chen, L. (2020). Resistance Narratives in Asian Sci-Fi . *Science Fiction Studies*, 47 (3) , 401-418.
- Johnson, M., & Lee, S. (2021). Digital Humanism: A Cross-Cultural Perspective. *Journal of Humanistic Psychology*, 61(2), 198-215.
- Klaus, T. (2021). AI and Human Rights: A Global Challenge. *Human Rights Review*, 22 (4) , 511-529.
- Smith, J., et al. (2022). Technological Determinism and Human Agency. *AI & Society*, 37 (1) , 89-104.
- Tanaka, Y. (2022). Humanism in Thai Speculative Fiction. *Asian Journal of Literature*, 15 (2) , 77-94.

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของ
พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี *

APPLICATION OF THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY TO THE
LIVELIHOOD OF BAN MAI SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG
PATHUM THANI DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

ไพฑูรย์ โพธิสว้าง¹, สรรเสริญ อินทรรัตน์², การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน³,
วิทยา สุจริตธนารักษ์⁴ และ อัมพรรัตน์ สุขสำราญ⁵

Paithoon Bhothisawang¹, Sansern Intharat², Karunluck Bahalayodhin³, Withaya Sucharitharugse⁴
and Ampornrat Suksamran⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁵Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: dr.pitoonpo@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 21 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568

Received 1 May 2025; Revised 21 May 2025; Accepted 23 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 2) เปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา

Citation:

* ไพฑูรย์ โพธิสว้าง, สรรเสริญ อินทรรัตน์, การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน, วิทยา สุจริตธนารักษ์ และ อัมพรรัตน์ สุขสำราญ.
(2568). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 395-415.

Paithoon Bhothisawang, Sansern Intharat, Karunluck Bahalayodhin, Withaya Sucharitharugse
and Ampornrat Suksamran. (2025). Application Of The Sufficiency Economy Philosophy To The Livelihood
Of Ban Mai Subdistrict Municipality, Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 395-415.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน กรอบแนวคิดใช้ของ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ประชากร ได้แก่ พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 130 คน นำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกนได้จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความมีเหตุผล ด้านความรู้ ด้านความพอประมาณ และด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มี เพศ อายุราชการ ต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ไม่แตกต่างกัน พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การประยุกต์ใช้, การดำรงชีวิต, พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

Abstract

This study aims to: 1) Examine the level of application of the Sufficiency Economy Philosophy in the daily lives of employees and officials of Bangkadi Municipality, Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province. 2) Compare the application of the Sufficiency Economy Philosophy in the daily lives of employees and officials of Bangkadi Municipality, Mueang Pathum Thani District,

Pathum Thani Province, classified by personal factors. This is a mixed methods research. The conceptual framework is based on the work of Jirayu Issarangkun Na Ayudhya. The population consists of 130 employees and officials of Bangkadi Municipality, Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table, resulting in a total of 97 participants. The research instrument used was a five-point Likert scale questionnaire. The statistical methods used for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results of the study revealed that: 1) The overall level of application of the Sufficiency Economy Philosophy in the daily lives of employees and officials of Bangkadi Municipality, Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province was high. When considering each aspect individually, it was found that all five aspects were at a high level. The aspect with the highest average was morality, followed by reasonableness, knowledge, moderation, and self-immunity, which had the lowest average. 2) The results of the comparison of the application of the Sufficiency Economy Philosophy in the daily lives of employees and officials of Bangkadi Municipality, Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province, classified by personal factors, showed that there were no significant differences in the application of the philosophy among those with different gender and length of service. However, there were statistically significant differences at the .05 level in the application of the philosophy among those with different ages, education levels, and income levels.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, application, daily life, employees and officials of Bangkadi Municipality, Mueang Pathum Thani District, Pathum Thani Province.

บทนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดเกือบ 40 ปีและ ได้ทรงเน้นย้ำแนวทาง การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตลอดจนใช้ความรู้และ คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตการป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการบูรณาการเข้ากับกระบวนการวางแผนพัฒนาในระดับชาติ โดยเริ่มต้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) ซึ่งเป็นช่วงที่มีการปรับแนวทางการพัฒนาโดยมุ่งให้ความสำคัญกับ "คน" ในฐานะศูนย์กลางของการพัฒนา ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เปิดพื้นที่ให้ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีบทบาท พร้อมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545–2549) ได้มีการน้อมนำแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาประชาชนควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ขณะที่ในแผนฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550–2554) คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ยกระดับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นกรอบคิดหลักของแผนพัฒนา เพื่อปลูกฝังความเข้าใจในระดับสังคมโดยรวม และผลักดันให้ประชาชนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ โดยมีเป้าหมายในการสร้างความสมดุล ความยั่งยืน และภูมิคุ้มกันที่ดีในระดับโครงสร้าง (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและคณะ, 2551: 7) ในบริบทปัจจุบัน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ชุมชน หรือองค์กรต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการสร้างสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงใช้เป็นแนวทางสำคัญในการบริหารประเทศท่ามกลางบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2554:1)

หน่วยงานของรัฐ ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ จากภาคเอกชน ต่างก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ จึงได้มีการ รมรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนหันมายึดแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้พสกนิกรนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งมี สาระสำคัญว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, น. 70-71)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ด้านความรู้ 5) ด้านคุณธรรม เพื่อนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และการรายได้

สมมติฐานการวิจัย

1. พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน

2. พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน

3. พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต แตกต่างกัน

4. พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุราชการ ต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต แตกต่างกัน

5. พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีรายได้ ต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต แตกต่างกันแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เน้นการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัว โดยใช้ความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต จุดมุ่งหมายคือการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

2. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

งานวิจัยของ บุญมี ศรีสารคาม (2555) พบว่า ข้าราชการที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการชีวิตประจำวันมักมีพฤติกรรมที่เน้นความเรียบง่าย ประหยัด รู้จักวางแผน และหลีกเลี่ยงหนี้สิน ทำให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ขณะที่ สุภาวดี

แก้วคำ (2560) ระบุว่า การน้อมนำหลักปรัชญาฯ ไปใช้ในชีวิตประจำวันช่วยส่งเสริมคุณธรรมในการทำงาน เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความมีวินัย โดยเฉพาะในกลุ่มข้าราชการที่มีบทบาทในการบริการประชาชน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักปรัชญาฯ ไปใช้

จากการศึกษาของ พนิดา มงคลชัย (2561) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ได้แก่ ความเข้าใจในหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ทศนคติที่ดีต่อหลักปรัชญาดังกล่าว การส่งเสริมจากผู้บังคับบัญชา บริบทแวดล้อมในครอบครัวและชุมชน ส่วน สมใจ พัฒน์พงษ์ (2563) ศึกษาข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การน้อมนำหลักปรัชญาฯ ไปใช้มีมากในเรื่องการจัดการการเงิน การวางแผนชีวิต และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านนโยบายองค์กรและการบูรณาการเข้ากับภารกิจของเทศบาล

4. การประยุกต์ใช้ในบริบทท้องถิ่น

ในบริบทของเทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการจะขึ้นอยู่กับการส่งเสริมขององค์กร บริบททางเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม งานวิจัยในลักษณะนี้จะช่วยสะท้อนถึงระดับการรับรู้และการนำไปใช้จริง เพื่อให้สามารถผลักดันเป็นแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods) วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 130 คน (พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี, 2566: 1)

2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 427 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครจี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 97 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้าราชการเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 15 คน แบ่งเป็น

3.1 ข้าราชการระดับหัวหน้า 5 คน

3.2 ข้าราชการระดับปฏิบัติการ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยคุณลักษณะบุคคล พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ตามลักษณะตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ และรายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของ พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ด้านความรู้ 5) ด้านคุณธรรม

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของ พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ด้านความรู้ 5) ด้านคุณธรรม

ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีโดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale)(Likert, R. (1967) คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามขอข้อคำถามเป็น

มาตรฐานประมาณค่าของของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R. (1967) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นลักษณะเชิงบวก ได้ดังนี้

นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
มาประยุกต์ใช้มากที่สุด	5	1
มาประยุกต์ใช้มาก	4	2
มาประยุกต์ใช้ปานกลาง	3	3
มาประยุกต์ใช้น้อย	2	4
มาประยุกต์ใช้น้อยที่สุด	1	5

กำหนดวิธีการแปลความหมายของข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยของประชากรและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรและกำหนดความหมายตามขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน	นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 -1.80 หมายถึง	มาประยุกต์ใช้น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง	มาประยุกต์ใช้น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 -3.40 หมายถึง	มาประยุกต์ใช้ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 -4.20 หมายถึง	มาประยุกต์ใช้มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 -5.00 หมายถึง	มาประยุกต์ใช้มากที่สุด

การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson product moment correlation coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่า r	ระดับความสัมพันธ์
.90 -1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
.70 -.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50 -.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30 -.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 -.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

เครื่องหมาย +,- หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกทิศทางความสัมพันธ์เมื่อ

r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

r มีเครื่องหมายเป็น - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงข้ามกัน(ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

2. นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามารสร้างเป็นแบบสอบถาม

3. นำเสนอร่างแบบสอบถามให้แก่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบ

4. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์ให้คำแนะนำ

5. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านทำการตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าคำถามวัดได้ตรงจุดประสงค์	ได้	+1	คะแนน
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่	ได้	0	คะแนน
ถ้าคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์	ได้	-1	คะแนน

แล้วนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ได้ประเมินมากรองลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม

กับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1 จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรง (reliability)

6. การนำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับกลุ่มพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางศรีเมืองในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ \frac{1}{\sum S_{12}} \right\}$$

(α = Coefficient)

α = หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = หมายถึง จำนวนข้อในแบบสอบถาม

S_{12} = หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

$\sum S_{12}$ = หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งหมด

จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = .94 ซึ่งมีค่าสูง นำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งเอาไว้ โดยวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตจัดทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่จะแจกแบบสอบถามคือ กลุ่มข้าราชการเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 97 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้ทำการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยวิธีการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์เรียบร้อยทำการลงรหัสนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยทั้งในเชิงเอกสาร (documentary research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และการแจกแจงแบบสอบถามเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้แต่ละชุด
2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยเปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของข้าราชการเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของ พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1.1 สถิติพื้นฐาน 1.2 ค่าร้อยละ 1.3 ค่าเฉลี่ย Mean ($\bar{X}$) และ 1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard deviation (S.D.)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2.1 โดยใช้ค่า T-test, F-test (One way Analysis of Variance: ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของ พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 แสดงระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการนำมาประยุกต์ใช้	ลำดับ
1) ด้านความพอประมาณ	3.40	.67	ปานกลาง	2
2) ด้านความมีเหตุผล	3.30	.65	ปานกลาง	4
3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	3.40	.65	ปานกลาง	3
4) ด้านความรู้	3.30	.62	ปานกลาง	5
5) ด้านคุณธรรม	3.90	.69	มาก	1
รวม	3.47	.64	มาก	

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของ พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($X = 3.47$, $S.D. = .64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และระดับปานกลาง 4 ด้านคุณธรรมค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 3.90$, $S.D. = .69$) รองลงมาความพอประมาณ ($X = 3.40$, $S.D. = .67$) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ($X = 3.40$, $S.D. = .65$) ความมีเหตุผล ($X = 3.30$, $S.D. = .65$) และ ด้านความรู้ ($X = 3.30$, $S.D. = .62$)

ระดับของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของ พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ด้านความพอประมาณ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ท่านมีการกำหนดการทำงานตามลำดับขั้นตอนและ มีการปฏิบัติชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ท่านปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับความสามารถของตนตามศักยภาพของตน ท่านได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงานและในชีวิตครอบครัว และท่านดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมทั้งในด้านการหารายได้ ด้านการใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านความมีเหตุผลโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ท่านสามารถรับมือและสามารถอดกลั้นต่อสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ท่านพิจารณาทางเลือกที่มีเหตุผลและ ประหยัด การปฏิบัติงานท่านใช้ หลักในการคิดและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และวางแผนเรื่องการทำงานทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ มีการวางแผนกลยุทธ์ในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ท่านมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ใช้เวลาว่างสร้าง/หารายได้เสริม นอกเหนือจากการทำงานประจำ และสร้างวินัยในการออมเพื่อใช้จ่ายยามจำเป็นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านความรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ มีการแสวงหาความรู้โดยติดตามข่าวสารทำให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เพิ่มทักษะ และศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ ท่านค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และการดำเนินชีวิต อย่างต่อเนื่อง และท่านได้เข้าอบรมกับโครงการที่หน่วยงานของท่านจัดอบรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ท่านยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิตไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เมื่อมีข้อขัดแย้งเลือกใช้การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ท่านปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และท่านมีจิตใจเอื้ออาทรและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. วิเคราะห์ตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน, สมมติฐานที่ 2 เป็นไปตามสมมติฐาน, สมมติฐานที่ 3 เป็นไปตามสมมติฐาน, สมมติฐานที่ 4 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน, สมมติฐานที่ 5 เป็นไปตามสมมติฐาน

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 15 คน สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

1. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านความ

พอประมาณ พบว่า พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีการกำหนดการทำงานตามลำดับขั้นตอนและมีการปฏิบัติชัดเจนและ ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับความสามารถของตนตามศักยภาพของตน

2. ด้านการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านความมีเหตุผล พบว่า สามารถรับมือและสามารถอดกลั้นต่อสถานการณ์ ที่ไม่พึงปรารถนาพิจารณาทางเลือกที่มีเหตุผลและ ประหยัด

3. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี พบว่า มีการวางแผนกลยุทธ์ในการทำงาน เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ

4. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านความรู้ พบว่า มีการแสวงหาความรู้โดยติดตามข่าวสารทำให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ปัจจุบันและมีการเพิ่มทักษะและศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ

5. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ด้านคุณธรรม พบว่า ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิตไม่เบียดเบียนผู้อื่น และเมื่อมีข้อขัดแย้งเลือกใช้การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

อภิปรายผล

1. ระดับของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความมีเหตุผล ด้านความรู้ ด้านความพอประมาณ และด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นการดำรงชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมี ความพอประมาณทั้งการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่าย ความพอประมาณในการหารายได้ คือ ทำงานหารายได้ด้วยช่องทางสุจริต ทำงานให้เต็มความสามารถ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งการ

ดำรงชีวิตประจำวัน จำเป็นต้องมีการตัดสินใจตลอดเวลา ซึ่งมีการตัดสินใจที่ดี ตั้งอยู่บนการไตร่ตรองถึงเหตุผล และคำนึงถึงผลที่อาจตามมาจากการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ เสาวนารถ เล็กเลสินธุ์ (2560) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่าประชาชนประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประยุกต์หลักความมีเหตุผล มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และด้านความพอประมาณ ตามลำดับ **ด้านความพอประมาณ** โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้าราชการเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีการกำหนดการทำงานตามลำดับขั้นตอนและมีการปฏิบัติชัดเจนและ ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับความสามารถของตน ตามศักยภาพของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ มนชยา แฉมเงิน (2556) การนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการดำเนินชีวิตของประชาชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลห้วยวัน อำเภอยะยา จังหวัดยะลา **ด้านความมีเหตุผลโดยรวม** อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สามารถรับมือและสามารถอดกลั้นต่อสถานการณ์ ที่ไม่พึงปรารถนาพิจารณาทางเลือกที่มีเหตุผลและ ประหยัด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ มนชยา แฉมเงิน (2556) การนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการดำเนินชีวิตของประชาชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลห้วยวัน อำเภอยะยา จังหวัดยะลา **ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี** โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการวางแผนกลยุทธ์ในการทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ มนชยา แฉมเงิน (2556) การนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการดำเนินชีวิตของประชาชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลห้วยวัน อำเภอยะยา จังหวัดยะลา **ด้านความรู้** อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการแสวงหาความรู้โดยติดตามข่าวสารทำให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ปัจจุบันและมีการเพิ่มทักษะ และศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ สุราสินี คงล้อม (2557) ได้ศึกษา เรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มอาชีพ องค์การบริหารส่วน ตำบลดงละคร อำเภอมือง จังหวัดนครนายก **ด้านคุณธรรม** โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิตไม่เบียดเบียนผู้อื่น และเมื่อมีข้อขัดแย้ง เลือกใช้การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ สุราสินี คงล้อม (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มอาชีพ องค์การบริหารส่วน ตำบลดงละคร อำเภอมือง จังหวัดนครนายก

2. การเปรียบเทียบระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า

2.1 พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตโดยรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ ปริศนา โลมากุล (2560) การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี

2.2 พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

2.3 พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตโดยรวม และรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

2.4 พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุราชการต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

2.5 พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ที่มีรายได้ต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการ

ดำรงชีวิตโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับผลงานศึกษาของ เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดปทุมธานี โดยมีปัจจัยหลักที่มีการนำมาประยุกต์ เช่น ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผลโดยรวม ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม ซึ่งมีความสำคัญมากในทุกด้านในการที่จะนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และเป็นปัจจัยที่พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดปทุมธานี นำไปประยุกต์ใช้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษา การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดปทุมธานี สมควรได้รับการเพิ่มเติม ดังนี้

1. ผู้บริหารเทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดปทุมธานี ต้องจัดกิจกรรมที่เป็นหมู่คณะ เช่น การจัดกิจกรรมการเดินแอโรบิก โยคะ พบปะสังสรรค์ เพื่อสร้างความสามัคคี
2. ผู้บริหารเทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดปทุมธานี ควรจะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการ นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการ โดยเน้นปัจจัยหลักที่มีการนำมาประยุกต์ใช้ เช่น ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผลโดยรวม ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม นำมาปฏิบัติในเทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดปทุมธานี
3. ผู้บริหารเทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดปทุมธานี ควรจะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของข้าราชการ เช่น กำหนดแผนงานการส่งเสริมที่ชัดเจนว่าจะ

สนับสนุนและส่งเสริมอย่างไรบ้าง และให้รางวัล หรือ การเชิดชู ที่เป็นรูปธรรม อย่างไรบ้าง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

จากผลการวิจัยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านความพอประมาณ มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดีมาก ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะทำให้ความสำคัญและพัฒนาการโฆษณาประชาสัมพันธ์หลักการที่เป็นข้อควรปฏิบัติของความพอประมาณ ผ่านทางสื่อสารมวลชนให้มากขึ้นเพื่อส่งข้อมูลข่าวสารไปถึงพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี ให้ได้มากที่สุด

2. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านความมีเหตุผลโดยรวม มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดีมาก ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงหลักการ อดทนอดกลั้นว่ามืองค์ประกอบอะไรบ้างและส่งผลดีอย่างไรกับชีวิต

3. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดีมาก ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม ควรจะให้การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการวางแผนในการดำเนินชีวิต

4. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านความรู้ มีผลต่อ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดีมาก ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางการเมือง และชี้ให้เห็นประโยชน์ขององค์ความรู้ที่ต้องมี ในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ที่หลากหลาย

5. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณธรรม มีผลต่อ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดีมาก ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องรับรู้และนำหลักการของคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ไปปฏิบัติและเผยแพร่บอกต่อ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาเรื่อง กลุ่มประชากรให้มีความน่าสนใจเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และควรเพิ่มพื้นที่ในการวิจัยให้กว้างมากขึ้นเพื่อผลที่ได้จากการวิจัยจะได้ครอบคลุมมากขึ้น
2. ควรศึกษาเรื่องตัวแปร ควรเพิ่มตัวแปร หรือเปลี่ยนตัวแปรในการวิจัย
3. ควรศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ของกลุ่มประชากร กลุ่มที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2551). "คำปรารภ" ใน คำพ่อสอน ประมวลพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพระดาบส.
- บุญมี ศรีสารคาม. (2555). การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ของข้าราชการครูในจังหวัดมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปริศนา โลมากุล. (2560). การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนในอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองบางกะดี. (2566). เทศบาลเมืองบางกะดี อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. เรียกใช้เมื่อ 5 เมษายน 2567 จาก <https://bangkadi.go.th/content/board/5>. สืบค้น
- พนิดา มงคลชัย. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตของข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 14(2), 45-60.
- มนชยา แฉมเงิน. (2557). การนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลห้วยวัน อำเภอยางตลาด จังหวัดพะเยา. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

- วาโร เฟิงส์วส์ดี. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สุภาวดี แก้วคำ. (2560). การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มข้าราชการจังหวัดชัยนาท. ใน วิจัยอิสระ, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สมใจ พัฒน์พงษ์. (2563). การส่งเสริมการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของข้าราชการเทศบาลในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์, 26(3), 112-128.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2542). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- _____. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552.
- _____. (2542). เศรษฐกิจพอเพียง: แนวคิด สู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2560). ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(28), 187-196.
- อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ. (2554). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย. จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_w3c/ewt_dlink.php?nid=2774
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 607 – 610.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale, in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.

แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4
ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 *

APPROACHES FOR SCHOOL LUNCH PROJECT ADMINISTRATION
BASED ON PADHANA 4 OF SMALL SIZED SCHOOLS UNDER SURIN
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

หยาดน้ำฝน ทองคำสาร¹, พระครูสาธุกิจโกศล² และ วิเศษ ชินวงศ์³

Yardnamfon Thongkamsan¹, PhrakruSathukikokson² and Wiset Chinnawong³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: yardnanfonn.2519@gmail.com

วันที่รับบทความ : 20 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 28 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 30 พฤษภาคม 2568

Received 20 May 2025; Revised 28 May 2025; Accepted 30 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ใช้การ

Citation:

* หยาดน้ำฝน ทองคำสาร, พระครูสาธุกิจโกศล และ วิเศษ ชินวงศ์. (2568). แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 416-431.

Yardnamfon Thongkamsan, PhrakruSathukikokson and Wiset Chinnawong. (2025). Approaches For School Lunch Project Administration Based On Padhana 4 Of Small Sized Schools Under Surin Primary Educational Service Area Office 2. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 416-431.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

วิจัยแบบผสมวิธี ใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 60 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป/คน สถิติที่ใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านโภชนาการ ด้านงบประมาณด้านการประเมินผล ด้านการบริหารจัดการ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตามลำดับ

2. วิธีการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 5 ด้าน ด้านละ 2 ประเด็น ได้ประเด็นละ 2 วิธี รวม 20 วิธี

3. แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 5 ด้าน ด้านโภชนาการ 2 ประเด็น 4 แนวทาง ด้านงบประมาณ 2 ประเด็น 4 แนวทาง ด้านการประเมินผล 2 ประเด็น 4 แนวทาง ด้านการบริหารจัดการ 2 ประเด็น 5 แนวทาง ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม 2 ประเด็น 2 แนวทาง รวม 19 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหารโครงการอาหารกลางวัน, หลักปธาน 4, โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The research article of this research were: 1. to study the management conditions of the school lunch project in small schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2, 2. to study methods of the school lunch project management based on Padhana 4 in small sized schools under Surin Primary Educational Service Area Office 2, 3. to approaches for school lunch project administration based on Padhana 4 of small sizes schools under Surin Primary Educational Service Area Office 2. It was a mixed methods research. Quantitative data was conducted by questionnaire with a sample group of no more than 60 students. Qualitative data was collected by interviews of 5 experts

and focus group discussion with 7key informants.Quantitative analytical statistics used were mean, and standard deviation. Qualitative data were analyzed by content analysis.

The findings of the study revealed that:

1. The management conditions of the school lunch project in small sized schools under Surin Primary Educational Service Area Office 2, from the most to the canculated least levels, were nutrition, budget, evaluation, management, supervisionand monitoring respectively.The administration methods for the lunch project based on the Four Foundations of Mindfulness (Phatthana 4) cover five areas, each with two issues, and each issue has two methods.

2. The methods for managememt the lunch project according based on Padhana 4 consisted of 5 aspects, 2 issues on each aspect, and 2 methods for each issue,total 20 methods

3. The administrative approaches for School Lunch Project Administration Based on Padhana 4 5 aspects i.e. Nutrition for 2 items, 4 approaches; Budget for 2 items, 4 approaches; Evaluation for 2 items, 4 approaches; Management for 2 items, 5 approaches; Supervision and monitoring for 2 items, 2 approaches,total 19 approaches.

Keywords: Lunch Project Administration, Phatthana 4 , Small Sized Schools.

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ต้องการให้ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน น้ำและที่อยู่อาศัย จึงกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย ฉบับที่ 2 ของคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ: 2561-2580 (2561)ด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหารโดยมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดพื้นฐานในการปฏิบัติ รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ได้กำหนดหมุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตร กลยุทธ์ที่ 10 การพัฒนาให้เกิดระบบการบริหาร

จัดการเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร ส่งเสริมให้ชุมชน สำนักงานสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2566-2570 (2560) เข้าถึงความมั่นคงทางอาหารทั้งด้านปริมาณและโภชนาการที่ครบถ้วน หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอและระดมทรัพยากรและการลงทุนสนับสนุน อาหารกลางวันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (2564) แก่เด็กนักเรียนต่อเนื่องโดยมีกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักที่ร่วมกันรับผิดชอบ

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อ วันที่ 8 พฤศจิกายน 2565 ให้มีการปรับเปลี่ยนอัตราค่าอาหารกลางวันเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาและระดับก่อนประถมศึกษาโดยให้ตามขนาดโรงเรียนต่อคนต่อวัน ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 1-40 คน ได้รับเงินค่าอาหาร 36 บาท/คน/วัน โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 41-100 คน ได้รับ 27 บาท/คน/วัน โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 101-120 คน ได้รับ 24 บาท/คน/วัน โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 คนขึ้นไป ได้รับเงินค่าอาหารกลางวัน 22 บาท/คน/วันคณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2567 อนุมัติงบประมาณอุดหนุนค่าอาหารกลางวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทุกสังกัด ไทยพีบีเอส (2565)

โครงการอาหารกลางวันเป็นโครงการที่มีความสำคัญมีหลายโรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา (2564) บางโรงเรียนถูกร้องเรียนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งเรื่องการจัดเงินโครงการอาหารกลางวันการบริหารโครงการที่ไม่มีประสิทธิภาพ คุณภาพของอาหารไม่เป็นไปตามหลักโภชนาการไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนการนิเทศกำกับติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างล่าช้า การประเมินผลโครงการไม่ต่อเนื่อง และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ 1. ได้สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสังกัด สพป.สุรินทร์ เขต 2 2. ได้วิธีการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สพป.สุรินทร์ เขต 2 3. ได้แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สพป.สุรินทร์ เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

จำลองตรีชัยครุฑ สุพรรณ (2563) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. การบริการ 2. สุขาภิบาล 3. โภชนาการ และ 4. การเงินและงบประมาณ โดยองค์ประกอบทุกตัวมีความสัมพันธ์ต่อองค์ประกอบบริการ(Service) องค์ประกอบโภชนาการ (Nutrition) และองค์ประกอบการเงินและงบประมาณ (Finance and Budget) อิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบบริการ (Service) และองค์ประกอบโภชนาการ (Nutrition) ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อองค์ประกอบบริการ (Service) โดยส่งผ่านองค์ประกอบการเงินและงบประมาณ (Finance and Budget) ซึ่งจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบบริการมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบบริการครอบคลุมการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร และองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่องค์ประกอบโภชนาการ และ องค์ประกอบการเงินและงบประมาณ

ทัศนะ ศรีปิตตา (2564) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลกและพบว่าการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน จังหวัดพิษณุโลก นั้น มีปัจจัยหลัก อยู่ 3 ด้าน คือ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบไปด้วย งบประมาณ สภาพเศรษฐกิจ สถานประกอบการอาหารและรับประทานอาหาร และ นักโภชนาการ 2. ด้านกระบวนการ (process) ประกอบด้วย เอกสารโครงการอาหารกลางวัน การจัดการเรียนการสอนและนำองค์ความรู้

เรื่องโครงการอาหารกลางวันไปบูรณาการกับ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม

3. ด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย นักเรียนและพฤติกรรมการรับประทานอาหาร หลักโภชนาการ

ชนก แสนติยศ (2558) ได้ศึกษาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่ามีการปฏิบัติ อยู่ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารการนิเทศ และการประเมินผลโครงการ ด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และด้านรูปแบบการบริหารงาน สรุปได้ดังนี้ ด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรล่าช้าและไม่ต่อเนื่องไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และงบประมาณบางส่วนต้องใช้ไปกับวัสดุและอุปกรณ์ที่ชำรุด ด้านการบริหารอาคารสถานที่ พบว่าสถานที่ในการประกอบอาหารและที่เก็บอุปกรณ์ไม่แข็งแรง ไม่เหมาะสมกับการประกอบอาหาร ส่งผลเสียและกลั่นแกล้งนักเรียนในเวลาเรียน ที่นั่งไม่เพียงพอต่อ นักเรียนต้องไปรับประทานอาหารตามระเบียบและใต้ต้นไม้ ด้านการบริหารวัสดุและอุปกรณ์พบว่าวัสดุและอุปกรณ์ในการประกอบอาหารไม่เพียงพอต้องใช้อุปกรณ์อื่นทดแทนในการประกอบอาหาร ด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ พบว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวัน ไม่มีความรู้เรื่องตรวจสอบคุณภาพอาหาร ทำให้อาหารที่ได้อาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะตามหลักโภชนาการ ด้านรูปแบบการบริหารงาน พบว่ารูปแบบการบริหารงานส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ไม่สามารถบริหารได้ตรงตามเป้าหมาย โรงเรียนยังไม่มียุทธศาสตร์การประเมินโครงการที่แน่นอน และต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศและประเมินผลโครงการอย่างจริงจัง

จินดาพร พวงมาลา (2560) วิจัยแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านบางแก้ว พบว่าการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านบางแก้วประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ 1. ปริมาณและคุณภาพของอาหารที่นักเรียนได้รับไม่เหมาะสมกับงบประมาณที่จัดสรรเป็นค่าจ้างเหมาทำอาหาร 2. ปริมาณอาหารกลางวันในแต่ละวันมีจำนวนไม่พอดีกับความต้องการของนักเรียน มักจะมีปัญหาอาหารไม่เพียงพอต่อนักเรียนทุกคนในทุกวันหรืออาหารมีเหลือเกินความต้องการของนักเรียนอยู่เสมอ 3. รสชาติของอาหารไม่เหมาะกับวัยของนักเรียนโดยส่วนใหญ่ อาหารมักจะเป็นรสเผ็ด ซึ่งทำให้นักเรียนชั้นก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาตอนต้นไม่ยอมรับประทาน 4. ความไม่สะอาดของอาหารคือมีสิ่งแปลกปลอมเจือปน 5. โรงอาหารและภาชนะใส่อาหารไม่สะอาด

ชนมณีภา ช่างทอง (2558) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) จากผลการวิจัยในภาพรวม พบว่าด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการดำเนินโครงการอาหารกลางวันโดยมีกามอบหมายผู้รับผิดชอบใน การดำเนินโครงการไว้อย่างชัดเจนและได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดบริการอาหารกลางวันที่มีคุณภาพได้อย่างเพียงพอ ทำให้สามารถจัดอาหารที่มีคุณภาพตามหลักโภชนาการ สะอาด ปลอดภัย มีปริมาณ เพียงพอ ตรงตามเป้าหมายของโครงการอาหารกลางวัน อีกทั้งทางโรงเรียนมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงาน มีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน

จิราพร ชิตดี และคณะ (2557) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการจัดอาหารในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เลย นนทบุรี และภูเก็ต แสดงให้เห็นว่าการจัดอาหารในโรงเรียนยังมีข้อจำกัดในด้านโภชนาการ รูปแบบการจัดบริการอาหารกลางวันที่โรงเรียนดำเนินการจ้างร้านค้าให้ประกอบอาหารและส่งให้โรงเรียน โดยมีการกำหนดรายการอาหาร ควบคุม ดูแลคุณภาพอาหาร การบริการจากร้านค้า และกำหนดงบประมาณค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) ปรับปรุงคู่มือและโปรแกรม Thai School Lunch ให้โรงเรียนอับโหลตรูปอาหารแต่ละวันแบบเรียลไทม์ และมั่นใจว่าโรงเรียนจะได้รับเงินค่าอาหารกลางวัน ทันเปิดภาคเรียนและจัดทำมาตรการและแนวทางในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยปรับปรุงคู่มือการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ประจำปีการศึกษา 2567 ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวัน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสและโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางดำเนินการอาหารกลางวันได้อย่างถูกต้อง ลดภาระครู รวมถึงให้หน่วยตรวจสอบใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อป้องกันปัญหาการดำเนินงานที่ขัดต่อระเบียบ

สุพัตรา สิมมาลา (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียน ตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตดุสิต พบว่าการบริหารงานเป็นการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรการบริหารงานคุณภาพ การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียน ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตดุสิต จะมุ่งเน้นการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียน ตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียน เพราะต้องยึดหลักกฎหมาย

ข้อบังคับ แนวทางในการปฏิบัติตามระเบียบ ยึดหลักความถูกต้องดีงาม ความซื่อสัตย์ สุจริต มีระเบียบวินัย มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และมีบริหารงานแบบการมีส่วนร่วม

มหาเถรสมาคม หลักปธาน 4 มุ่งองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1. สังวรปธาน หมายถึง ความเพียรระวังที่คอยยับยั้งป้องกันอกุศลธรรมยังไม่เกิด 2. ปหานปธาน หมายถึง ความเพียรที่จะอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นมาแล้ว 3. ภavanaปธาน หมายถึง ความเพียร ที่ทำกุศลธรรมให้เกิดขึ้น 4. อนรรักขนาปธาน หมายถึง ความเพียรที่รักษากุศลธรรม ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องมีจิตตั้งมั่นในศีล และอย่าให้ความโกรธ ความโลภ ความหลงมา ครอบงำจิตได้ จึงจะทำให้เกิดความเพียรและเข้าถึงความดีหรือความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและการทำงานได้ กล่าวโดยสรุปดังนี้ ปธาน 4 คือ ความเพียรระวัง 4 ประการ คือ สังวรปธาน (ระวังป้องกันปัญหา) ปหานปธาน (ระวังในการแก้ไขปัญหา) ภavanaปธาน (ระวังในการวางแผน) อนรรักขนาปธาน (ระวังในการกำกับ ติดตามดูแล)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 118 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 44 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ ตามประกาศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เรื่องประกาศรายชื่อโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 60 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ครูการเงิน ครูพัสดุ รวมจำนวน 176 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 รูป/คน ได้แก่ นักวิชาการการเงินและบัญชี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ผู้อำนวยการโรงเรียน นักพัฒนาชุมชน และนักวิชาการสาธารณสุข ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 รูป/คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน อาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัย 2 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา และ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบสอบถาม สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ด้านโภชนาการ และด้านการประเมินผล โดยใช้การประเมินแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

4.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการบริหารโครงการโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 2 ข้อ

4.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 2 ประเด็น

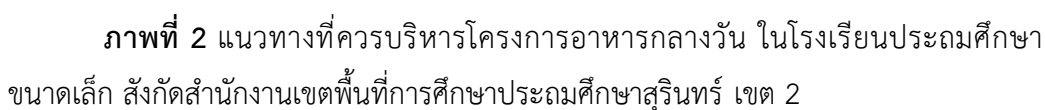
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสาร รายงานโครงการอาหารกลางวัน คู่มือแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน และการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงวุฒิ 7 รูป/คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.50 เรียงจากมากไปหาน้อยเป็นรายด้านได้ดังนี้ ด้านโภชนาการ ค่าเฉลี่ย 4.82 ด้านงบประมาณ ค่าเฉลี่ย 4.74 ด้านการประเมินผล ค่าเฉลี่ย 4.57 ด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 4.35 และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ค่าเฉลี่ย 4.03

2. วิธีการบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 5 ด้าน ด้านละ 2 วิธี รวม 20 วิธี ดังภาพที่ 1

อภิปรายผล

จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ในภาพรวม 5 ด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าอาหารกลางวัน ทันทีก่อนวันเปิดภาคเรียนและการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้โรงเรียนไม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับภาระในการรับประทานอาหาร ส่วนสถานที่ในการประกอบอาหารโรงเรียนปฏิบัติตามบริบท สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนะ ศรีปัตตา (2564) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ควรมีการจัดสรรเงินอุดหนุน โครงการให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และควรจัดให้มีการแก้ไขระเบียบให้สามารถนำเงินที่ เหลือจ่ายคืนมาเป็นเงินสะสมของโรงเรียนหรือโรงเรียน สามารถนำไปใช้จ่ายในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ประกอบอาหารได้ และ ควรให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการก่อสร้าง สถานที่ประกอบอาหารและรับประทานอาหารของนักเรียนที่ถูก สุขอนามัย และ สุพัตรา สิมมาลา (2562) ได้ศึกษาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน นักเรียน ตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตดุสิต พบว่า ด้านการ บริหารวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ จำลิสตรีชียครุฑ สุพรรณ (2563) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบการเงินและงบประมาณ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญใน การบริหารโครงการอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพ

จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าวิธีการบริหารโครงการอาหารกลางวันตาม หลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 5 ด้าน ด้านละ 2 วิธี รวม 20 วิธี เป็นเพราะ วิธีการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันต้องเป็นไปตามระเบียบ ขั้นตอนและวิธีการที่ระบุไว้ ในคู่มือการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันประจำปีการศึกษา 2567 เพื่อให้วิธีการบริหาร โครงการเป็ไปด้วยความราบรื่น โปร่งใส ตรวจสอบได้ และตามหลักปธาน 4 คือ สังวรปธาน (การระวังป้องกันปัญหา) ปหานปธาน (ระวังในการแก้ไข้ปัญหา) ภาวนาปธาน (ระวังในการ วางแผน) และอนุรักษนาปธาน (ระวังในการกำกับ ติดตาม ดูแล) และงานวิจัยของ สุพัตรา สิมมาลา (2562) ได้ศึกษาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียน ตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียน เพราะต้องยึด

หลักกฎหมาย ข้อบังคับ แนวทางในการปฏิบัติตามระเบียบ ยึดหลักความถูกต้องดีงาม ความซื่อสัตย์ สุจริต มีระเบียบวินัย มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และมีบริหารงานแบบการมีส่วนร่วม จิราพร ชิดดี และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการจัดอาหารในโรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เลย์ นนทบุรี และภูเก็ต แสดงให้เห็นว่า การจัดงบประมาณให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ชนก แสนดิยศ (2558) ได้ศึกษาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่าวิธีบริหารวัสดุและอุปกรณ์ในการประกอบอาหารไม่เพียงพอต้องใช้อุปกรณ์อื่นทดแทนในการประกอบอาหาร และการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าแนวทางที่ควรบริหารโครงการอาหารกลางวันตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 5 ด้าน มี 19 แนวทางทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีข้อจำกัด ทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร การบริหารจึงต้องพึ่งพา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้ง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เพื่อให้การบริหารบรรลุตามวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับคู่มือการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันประจำปีการศึกษา 2567 รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 2 และงานวิจัยของ จินดาหรรษา พวงมาลา (2560) ได้ศึกษาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านบางแก้ว พบว่า ความพึงพอใจ สมควรที่จะประเมินระดับประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน และศึกษาปัญหาที่แท้จริง ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการบริหารโครงการอาหารกลางวัน เพื่อนำมาสู่การค้นพบแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวัน และงานวิจัยของ ชนม์นิภา ช่างทอง (2558) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) จากผลการวิจัยในภาพรวม พบว่า ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ โรงเรียนควรมีการวางแผนโครงการและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการให้ชัดเจน

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ตามหลักปธาน 4 ในโรงเรียนประถมศึกษานานาชาติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

ภาพที่ 3 แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาศึกษานานาชาติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านโภชนาการ ควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออาหารในการรับประทานอาหาร ให้เพียงพอและมีคุณภาพและสถานที่ประกอบอาหาร ให้ได้มาตรฐานทั้งด้านความปลอดภัยและความสะอาด โดยกระทรวงสาธารณสุข

ด้านงบประมาณ ควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณค่าอาหารกลางวันให้ทันก่อนวันเปิดภาคเรียน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านการประเมินผล ควรดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน นักโภชนาการ ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ วิทยากร ข้อมูล สรุปผล รายงานผลการดำเนินโครงการ เผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวสู่สาธารณะทั้งในรูปแบบรายงานโครงการและรูปแบบออนไลน์ ตามคู่มือการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านการบริหารจัดการ ควรดำเนินการโดย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขาดแคลนทั้งบุคลากร อุปกรณ์ และงบประมาณ

ด้านกรณีศึกษา กำกับ ติดตาม ควรดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และควรดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม แบบลงพื้นที่จริงอย่างสม่ำเสมอ

1. ข้อเสนอแนะที่ควรนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านโภชนาการ สถานศึกษาควรนำไปบูรณาการกับงานอนามัยและงานโภชนาการนักเรียน และควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.2 ด้านงบประมาณ สถานศึกษาควรนำไปปรับใช้กับการจัดทำโครงการและการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขออนุมัติงบประมาณเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวันและควรให้ความสำคัญถูกต้อง สอดคล้องกับคู่มือการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ปีการศึกษา 2567 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 ด้านการประเมินผล สถานศึกษาควรนำวิธีการหรือแนวทางการประเมินผลโครงการไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.4 ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรนำวิธีการหรือแนวทางการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และควรให้สอดคล้องกับคู่มือการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ปีการศึกษา 2567 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.5 ด้านกรณีศึกษา กำกับ ติดตาม สถานศึกษาควรนำวิธีการหรือแนวทางการนิเทศ กำกับ ติดตามโครงการอาหารกลางวันไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และควรจัดทำเอกสาร หลักฐาน ข้อมูล ให้ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน โปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับคู่มือการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ปีการศึกษา 2567 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพราะ ได้รับจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวัน แตกต่างกัน ตามจำนวนนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนสังกัดอื่นที่ได้รับจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวัน

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. (2564). ความเป็นมาของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน. เรียกใช้เมื่อ 9 เมษายน 2567 จาก <http://www.komchadluek.net/news/politic /199787>
- คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ.กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ 2561 -2580). เรียกใช้เมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2567จาก <https://extranet.who.int/ncdccs/Data>
- จำสืบทวีชัยครุฑ สุพรรณ.(2563).รูปแบบการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินดาหรร พวงมาลา.(2560). แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านบางแก้ว. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราพร ชิตดี และคณะ.(2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดอาหารในโรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เลย นนทบุรี และภูเก็ต. ใน รายงานการวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. กระทรวงสาธารณสุข.
- ชนก แสนตยศ.(2558).การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. เรียกใช้เมื่อ 11 เมษายน 2567 จาก https://so01.tcithaijo.org/index.php/ crrugds_ejournal/article/view/80628/64223
- ชนม์นิภา ช่างทอง.การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล). เรียกใช้เมื่อ 11 พฤษภาคม 2567 จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php /OJED/ article/ view/35578>

ทัศนะ ศรีปัดดา.(2564). สุขภาพและปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตจังหวัดพิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ไทยพีบีเอส (Thai PBS). โครงการอาหารกลางวันนักเรียน ม.1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในทุกสังกัด. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.thaibps.or.th/news /content/338438>

มหาเถรสมาคม. หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education). เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2567 จาก <https://drive.google.com/file/d/1IkWgFoyLTkxU16JgrXpACDMQHh4sszu/view>

สุพัตรา สิมมาลา. (2562). การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันนักเรียน ตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตดุสิต. ใน รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2. รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ2566. เรียกใช้เมื่อ 6 มิถุนายน 2567 จาก <https://srn2.go.th/index>
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันประจำปีการศึกษา 2567. เรียกใช้เมื่อ 3 เมษายน 2567 จาก <https://web2.chaiyaphum2.go.th/announce/17079>

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. การบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน. เรียกใช้ เมื่อ 12 มีนาคม 2567 จาก <https://www.ombudsman.go.th/new/>.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2580. เรียกใช้เมื่อ 11 เมษายน 2567 จาก <https://nscr.nesdc.go.th/ns/>

สำนักงานสภาพัฒนาการและสังคมแห่งชาติ.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570).เรียกใช้เมื่อ 28 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.nesdc.go.th /main.php?Filename=plan13>

ปัญหาการใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่า
ในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ *

DIFFICULTIES IN THE IMPLEMENTATION OF THE VALUE-BASED
CONFISCATION IN DRUG PREVENTION AND SUPPRESSION BY POLICE
OFFICERS

สำราญ นวลมา¹, สุรพล ราชภัณฑารักษ์² และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว³

Samran Nualma¹, Suraphon Rajbhandaraks² and Attasit Pankaew³

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹Doctor of Philosophy Program in Political Science, Ramkhamhaeng University, Thailand

²Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Thailand

³Faculty of Political Science, Thammasat University, Thailand

Corresponding Author's Email: nualmanee41@gmail.com

วันที่รับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 26 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 28 พฤษภาคม 2568

Received 16 May 2025; Revised 26 May 2025; Accepted 28 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่าตามกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ โดยนำแนวคิดการลงโทษริบทรัพย์สินตามมูลค่า การบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าของต่างประเทศ และกระบวนการริบทรัพย์สินตามมูลค่าตามกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทยในปัจจุบัน มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบ

Citation:

* สำราญ นวลมา, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2568). ปัญหาการใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ. วารสารสหศาสตร์การพัฒนสังคม, 3(3), 432-451.

Samran Nualma, Suraphon Rajbhandaraks and Attasit Pankaew. (2025). Difficulties In The Implementation Of The Value-Based Confiscation In Drug Prevention And Suppression By Police Officers.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 432-451.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

แนวคิด ทฤษฎี ขั้นตอนการปฏิบัติ และปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกิดขึ้นในการปราบปรามยาเสพติดโดยใช้มาตรการริบทรัพย์ตามมูลค่า เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยได้นำเอารูปแบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดเพื่ออุดช่องว่างในทางกฎหมายเรื่องการริบทรัพย์สินตามกฎหมายยาเสพติดฉบับเดิม โดยหลักการสำคัญของรูปแบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่า คือ การลงโทษผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินในจำนวนที่มีมูลค่าเท่ากับมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้กับรัฐ โดยศาลจะเป็นผู้คำนวณมูลค่าทรัพย์สินและพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดชำระเงิน หากผู้กระทำความผิดไม่ยอมชำระเงินตามคำพิพากษาดังกล่าว รัฐมีสิทธิที่จะยึดทรัพย์สินใด ๆ ของผู้กระทำความผิดเท่ากับจำนวนเงินที่ผู้กระทำความผิดต้องชำระ รูปแบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในกฎหมายไทยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานจะมีบทบาทที่แตกต่างกันไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ บทบาทของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์แบบมูลค่านี้นี้ จะเกี่ยวข้องในส่วนการสืบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะทำโดยตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี และการประสานให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เข้ามาร่วมตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด นับตั้งแต่มีการประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ยังพบว่าการริบทรัพย์สินตามมูลค่ายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังไม่ได้มีการขับเคลื่อนบังคับใช้การริบทรัพย์รูปแบบใหม่นี้เท่าที่ควร และระดับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติยังขาดความรู้และความเข้าใจที่เพียงพอ

คำสำคัญ: การปราบปรามยาเสพติด, การริบทรัพย์สินตามมูลค่า, เจ้าหน้าที่ตำรวจ

Abstract

This academic article aims to analyze the value-based confiscation principle under the new narcotics law by using the concept of value-based confiscation punishment, enforcement of value-based confiscation measures in foreign countries, and the value-based confiscation process under the current Thai narcotics law as a framework for analysis. This aims to understand the concepts, theory, procedures, and problems of police officers in suppressing

drugs by using value-based confiscation measures in order to improve and solve their work to be more efficient.

Findings are as follows: Currently, Thailand has adopted value-based confiscation as a tool for narcotics officers to close loopholes in the existing narcotics laws regarding asset forfeiture. The key principle of value-based confiscation is to penalize offenders by having them pay the state an amount equivalent to the value of the illegally acquired assets. The court will assess the value of the assets and issue a pecuniary penalty order. In the event of non-compliance with the order, the state has the right to seize the convict's assets up to the value of the amount ordered by the court. Value-based confiscation in Thai laws involve several agencies, each with different roles as authorized by law. The role of the police in value-based confiscation involves investigating the assets of offenders, whether conducted by case investigators or case inquiry officers, and coordinating with the Office of the Narcotics Control Board (ONCB) to jointly inspect the assets of offenders. Since the enactment of the current narcotics laws, the study has found that value-based confiscation has not been as effective as it should be. One of the reasons is that the Royal Thai Police has not adequately enforced this new approach of forfeiture, and operational police officers still lack adequate knowledge and understanding.

Keywords: Drug Prevention and Suppression, Value-Based Confiscation, Police Officers

บทนำ

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แม้ที่ผ่านมารัฐบาลแต่ละยุคได้พยายามวางมาตรการและนโยบายต่าง ๆ เพื่อควบคุมป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมาโดยตลอด แต่ปัญหาดังกล่าวก็มิได้ลดน้อยลง ในทางตรงข้ามกลับดูเหมือนว่าจะมีแนวโน้มขยายตัวมากยิ่งขึ้น สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเหตุจูงใจด้านรายได้หรือผลตอบแทนในการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบกับ

กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดได้มีการปรับวิธีการกระทำความผิดให้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ดังนั้นกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดก็ต้องมีการปรับปรุงเพื่อเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่รัฐในการบังคับใช้กฎหมายให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

ประเทศไทยได้มีการตราประมวลกฎหมายยาเสพติดขึ้นใหม่ คือ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิดยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 9 ธันวาคม 2564 (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564, 2564) โดยมีเป้าประสงค์ที่สำคัญ คือ การแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีมาอย่างยาวนานและเรื้อรัง โดยประเด็นสำคัญของกฎหมายยาเสพติดใหม่นี้มีอยู่หลายประการหนึ่งในนั้น คือ ปรับเปลี่ยนแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดให้มีความเหมาะสมโดยมุ่งเน้นการปราบปรามไปที่กลุ่มผู้ค้ารายใหญ่ ในการปราบปรามกลุ่มผู้ค้ารายใหญ่ กฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่นี้ ได้เริ่มนำหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (value-based confiscation) มาเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามยาเสพติดเพื่ออุดช่องว่างในทางกฎหมายเรื่องการริบทรัพย์สินตามกฎหมายยาเสพติดฉบับเดิมและเป็นการตัดวงจรการค้ายาเสพติดโดยเฉพาะบรรดาทรัพย์สินแหล่งเงินทุนอันถือว่าเป็น “ท่อน้ำเลี้ยง” ที่สำคัญยิ่ง ซึ่งการริบทรัพย์สินตามมูลค่า มีหลักการที่สำคัญ คือ การลงโทษผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินในจำนวนที่มีมูลค่าเท่ากับมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้กับรัฐ โดยศาลจะเป็นผู้คำนวณมูลค่าทรัพย์สินและพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดชำระเงิน หากผู้กระทำความผิดไม่ยอมชำระเงินตามคำพิพากษาดังกล่าว รัฐมีสิทธิที่จะยึดทรัพย์สินใด ๆ ของผู้กระทำความผิดเท่ากับจำนวนเงินที่ผู้กระทำความผิดต้องชำระได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่าเป็นการทำลายมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ผู้กระทำความผิดได้มาจากการกระทำความผิดและยังเป็นการลดแรงจูงใจในการกระทำความผิด เพราะผู้กระทำความผิดจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงการถูกริบทรัพย์สินได้ (ไทยแลนด์พลัส, 2568)

ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายการปราบปรามยาเสพติด มีเป้าหมายที่จะลดปัญหาเสพติดให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยในมิติการปราบปรามผู้กระทำความผิดนั้นให้นั้นการจับกุมกลุ่มผู้ค้ารายใหญ่และให้ใช้วิธีการยึดทรัพย์ ดำรวจถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ดังนั้น บทบาทตำรวจในการปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบันจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยต้องนำหลักกฎหมายฉบับใหม่ในเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

สภาพปัญหาปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้ปฏิบัติงานยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่าเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นหลักการใหม่จึงไม่นำหลักการนี้มาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2567)

บทความวิชาการฉบับนี้ มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่าตามกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ เพื่อให้ทราบแนวคิด ทฤษฎี ขั้นตอนการปฏิบัติ และปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกิดขึ้นในการปราบปรามยาเสพติดโดยใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่า เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดการลงโทษริบทรัพย์สินตามมูลค่า (value-based confiscation)

นักอาชญาวิทยาส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การนำมาตรการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาบังคับใช้จะช่วยให้สามารถยับยั้งและปราบปรามการกระทำความผิดได้ดีกว่าการลงโทษโดยวิธีจำคุกสิทธิเสรีภาพ หรือทำให้ได้รับทุกข์ทรมานหรือการประจานต่าหนิติเตียนต่อสาธารณชน เพราะการริบทรัพย์สินเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการกระทำความผิด กรณีดังกล่าวถือว่าเป็นการป้องกันสังคมตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน (prevention theory) (จุฬา อินอิ, 2557: 11) ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้นำเอาเรื่องการริบทรัพย์สินมาใช้บังคับในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีรูปแบบการริบทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน (property-based confiscation) เท่านั้น ไม่ได้นำเอาหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาบังคับใช้กับการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแต่อย่างใด

ปัญหาของการริบทรัพย์สินแบบเจาะจง (property-based confiscation) ที่นำมาใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผ่านมายังไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากการริบทรัพย์สินแบบเจาะจงเป็นหลักการริบทรัพย์สินที่มุ่งเน้นถึงตัวทรัพย์สินที่มีอยู่ในขณะกระทำความผิดเป็นสำคัญ กล่าวคือ ขณะที่ศาลได้มีคำสั่งริบทรัพย์สินจำเป็นต้องมีตัวทรัพย์สินที่จะถูกบังคับให้เป็นไปตามคำสั่ง ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มีการโอนไปเป็นชื่อของบุคคลอื่นใดก็ตามและมาตรการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินนี้ จะกระทำต่อเมื่อมีการพิสูจน์ให้ได้ว่าทรัพย์สินที่จะถูกริบนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เรียกทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดว่า “ทรัพย์สินสกปรก”

(tainted property) ในมาตรการนี้ หากทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำความผิด โดยหลักแล้วสามารถริบทรัพย์สินนั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าในขณะที่มีการริบทรัพย์สินนั้น ทรัพย์สินดังกล่าวจะมีผู้ใดเป็นเจ้าของหรือผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าของ แต่มาตรการริบทรัพย์สินแบบนี้อาจมีผลกระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลภายนอกได้ และในกรณีเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่อาจหาทรัพย์สินที่มีความเกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินสกปรกได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดได้ซุกซ่อน ยักยัก ถ้ายายได้อย่างแนบเนียน จึงทำให้การริบทรัพย์สินนั้นไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดยังได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดอยู่ต่อไป โดยที่ผ่านมากลุ่มผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะผู้กระทำความผิดรายใหญ่มักจะใช้ช่องว่างของกฎหมายในการริบทรัพย์สินแบบเฉพาะเจาะจง ทำการซุกซ่อน ยักยัก ถ้ายาย ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้อย่างแนบเนียน จนทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่สามารถค้นหาทรัพย์สินดังกล่าวได้ และเพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายในเรื่องการริบทรัพย์สินนี้ จึงได้มีการนำเอาแนวคิดการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้บังคับเพิ่มเติม โดยมาตรการนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดชำระเป็นจำนวนที่เท่ากับมูลค่าทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่ไม่ได้มีการระบุให้ริบทรัพย์สินใดโดยเฉพาะ เมื่อทรัพย์สินซึ่งสามารถถูกริบได้มีการแปรสภาพหรือเปลี่ยนไปเป็นทรัพย์สินอื่น ๆ รัฐบาลก็สามารถที่จะยึดทรัพย์สินอันใหม่นั้น โดยมีหลักว่าอาชญากรไม่ควรได้ประโยชน์ใดจากการกระทำความผิดของตน ในส่วนภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับทรัพย์สินเมื่อมีการยื่นเรื่องให้ศาลแล้ว พนักงานอัยการหรือโจทก์ไม่มีหน้าที่ในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่พนักงานอัยการหรือโจทก์มีหน้าที่เพียงนำเสนอพยานหลักฐานว่าผู้กระทำความผิดนั้นได้ทรัพย์สินดังกล่าวมาจากการกระทำความผิดเป็นมูลค่าเท่าใด เมื่อพิสูจน์ได้แล้วศาลก็จะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินเป็นมูลค่าเท่านั้น หากผู้กระทำความผิดไม่ชำระตามคำสั่งศาล คำสั่งให้ริบทรัพย์สินนั้น ก็จะสามารถใช้บังคับกับทรัพย์สินได้ทุกชนิดของผู้กระทำความผิด โดยไม่ต้องคำนึงว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือได้มาจากการกระทำความผิดหรือไม่ (จุฑารัตน์ โยธินวิสิทธิ์, 2551: 13-16)

จากที่กล่าวมาข้างต้น นักอาชญาวิทยาส่วนใหญ่เห็นพ้องว่าการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการยับยั้งและปราบปรามอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษแบบจำกััดเสรีภาพหรือการประจาน เพราะสามารถตัดผลประโยชน์จาก

ทรัพย์สินที่เป็นเป้าหมายของการกระทำผิดได้ โดยถือเป็นการลงโทษตามทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ประเทศไทยจึงนำมาตรการริบทรัพย์สินมาใช้กับคดียาเสพติด ซึ่งเดิมใช้เฉพาะการริบบางเฉพาะตัวทรัพย์สิน (property-based confiscation) แต่พบว่าแนวทางดังกล่าวยังมีข้อจำกัด เพราะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับความผิดโดยตรง และต้องสามารถติดตามหรือจับต้องทรัพย์สินได้จริง แม้จะถูกโอนให้กับบุคคลอื่นแล้วก็ตาม ทั้งนี้ ผู้กระทำผิดโดยเฉพาะรายใหญ่สามารถอาศัยช่องว่างนี้ซุกซ่อนหรือโอนทรัพย์สินได้อย่างแนบเนียนจนเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ทำให้ยังคงได้รับผลประโยชน์จากการกระทำผิด ดังนั้นจึงได้มีการนำมาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (value-based confiscation) มาใช้เพิ่มเติม โดยไม่ต้องระบุทรัพย์สินเฉพาะเจาะจง แต่ให้ศาลมีคำสั่งริบเป็นจำนวนเงินที่เท่ากับมูลค่าทรัพย์สินจากการกระทำผิด ซึ่งแม้ทรัพย์สินจะถูกแปรสภาพหรือเปลี่ยนรูปไปแล้วก็สามารถริบทรัพย์สินใหม่ได้ โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากความผิดโดยตรง อีกทั้งหากผู้กระทำผิดไม่ชำระเงินตามคำสั่งศาล ก็สามารถยึดทรัพย์สินอื่นของผู้กระทำผิดได้ ไม่ว่าจะได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยภาระการพิสูจน์ในกรณีนี้ตกอยู่ที่โจทก์หรือพนักงานอัยการในการแสดงหลักฐานว่าผู้กระทำผิดได้ประโยชน์เป็นมูลค่าเท่าใดจากการกระทำความผิดนั้น

การบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าของต่างประเทศ

การริบทรัพย์สินตามมูลค่า เป็นแนวความคิดที่หลาย ๆ ประเทศให้การยอมรับและนำไปใช้ เนื่องจากสามารถทำให้การริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจากการศึกษาพบว่า มีประเทศที่ใช้หลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาเป็นมาตรการในการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิด โดยขอยกตัวอย่างประเทศต่าง ๆ ดังนี้ (หนึ่งฤดี ศุภกิจอนันต์, 2562: 95-111)

1. อังกฤษ ได้มีการตรากฎหมายที่มีบทบัญญัติเรื่องอำนาจและเงื่อนไขในการสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมูลค่าไว้ใน The Proceeds of Crime Act 2002 ซึ่งการริบทรัพย์สินในลักษณะนี้เริ่มนำมาบังคับใช้กับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในช่วงแรก และต่อมาได้นำไปบังคับใช้กับความผิดในทางอาญาอื่นที่ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือในความผิดที่ก่อขึ้นเพื่อหวังประโยชน์ในทางทรัพย์สินเป็นสำคัญ เพราะเดิมในการริบทรัพย์สินของอังกฤษไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะกฎหมายจำกัดให้สามารถริบทรัพย์สินได้เฉพาะตัวทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้มาจากการกระทำความผิดในครั้ง

ที่ถูกฟ้องเท่านั้น ไม่สามารถรับทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้มาโดยทางอื่นหรือในการกระทำความผิดครั้งก่อน ๆ ที่ไม่ได้ถูกฟ้องได้ ทำให้แม้ผู้กระทำความผิดจะได้รับผลประโยชน์ใด ๆ จากการกระทำความผิด แต่ผู้กระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย รัฐจะไม่สามารถรับทรัพย์สินอื่นนั้นได้เลย จึงเริ่มมีแนวคิดในการลงโทษรับทรัพย์สินที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวทรัพย์สิน แต่พิจารณาจากมูลค่าของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้มาเป็นสำคัญ ซึ่งเรียกว่าการรับทรัพย์สินตามมูลค่า

วิธีการรับทรัพย์สินของอังกฤษ ศาลจะแยกคำนวณว่าจำเลยได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดมาจำนวนเท่าใด โดยแยกตามลักษณะของการกระทำความผิด กล่าวคือ แยกว่าจำเลยมีวิถีชีวิตอาชญากร (criminal lifestyle) หรือจำเลยกระทำความผิดเฉพาะ (particular criminal conduct)

กรณีที่จำเลยมีวิถีชีวิตแบบอาชญากร ศาลจะคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินที่จำเลยได้รับจากการกระทำความผิดทั่วไป คือ คำนวณในการกระทำความผิดทุกครั้งของจำเลย ไม่ว่าจะกระทำเมื่อใดและได้รับทรัพย์สินมาเมื่อใด กล่าวคือ เป็นการคำนวณผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับจากการกระทำความผิดอาญาทุกฐาน กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดสันนิษฐานเรื่องมูลค่าของทรัพย์สินที่จำเลยได้มาจากการกระทำความผิด โดยให้สันนิษฐานว่าทรัพย์สินใดที่มีการจำหน่ายจ่ายโอนมายังจำเลยภายใน 6 ปี ก่อนที่จะเริ่มกระบวนการฟ้องร้องในคดีนี้ หรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ในระหว่างระยะเวลานั้น หรือทรัพย์สินใด ๆ ที่จำเลยได้มาภายหลังจากมีคำพิพากษาแล้ว ให้ถือว่าทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินที่จำเลยผู้มีวิถีชีวิตแบบอาชญากรได้มาจากการกระทำความผิดทั่วไป (general criminal conduct) ซึ่งจำเลยมีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือพิสูจน์ว่าข้อสันนิษฐานนั้นไม่ถูกต้องอย่างไร หรือหากนำมาใช้จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมอย่างไร ศาลก็ไม่อาจนำข้อสันนิษฐานเหล่านั้นมาใช้ได้ การพิสูจน์จะตกแก่โจทก์ โดยมีหน้าที่ต้องนำหลักฐานมาแสดงว่า ทรัพย์สินดังกล่าวได้มาโดยไม่ชอบอย่างไร

ผลการบังคับใช้มาตรการเมื่อศาลมีคำสั่งรับทรัพย์สินแล้ว จำเลยต้องนำส่งทรัพย์สินตามมูลค่าที่ศาลกำหนดโดยทันที เว้นแต่จำเลยจะร้องขอขยายระยะเวลาเพื่อนำส่งทรัพย์สิน ศาลอาจกำหนดช่วงเวลาให้จำเลยนำส่งทรัพย์สินได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลา 6 เดือน หากจำเลยไม่ส่งทรัพย์สินภายในกำหนด จำเลยอาจยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาออกไปอีกได้ ถ้าศาล

เห็นสมควรก็อาจจะขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 12 เดือน และหากจำเลยไม่ส่งทรัพย์สินภายในระยะเวลาที่กำหนดจะต้องเสียดอกเบี้ยตามที่กำหนด

2. สหรัฐอเมริกา การริบทรัพย์สินในสหรัฐอเมริกา สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระบบ คือ การริบทรัพย์สินโดยใช้อำนาจฝ่ายบริหาร (administrative forfeiture) และการริบทรัพย์สินโดยใช้อำนาจฝ่ายตุลาการ (judicial forfeiture) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การริบทรัพย์สินโดยฝ่ายบริหาร (administrative forfeiture) เป็นการใช้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้บังคับใช้กฎหมายในหน่วยงานต่าง ๆ มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการยึดและริบทรัพย์สินได้เอง โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการศาล กระบวนการริบทรัพย์สินโดยฝ่ายบริหารนี้จะมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ต้องมีพยานหลักฐานตามสมควร (probable cause) และผู้กระทำความผิดยอมให้เจ้าหน้าที่ริบทรัพย์สินตกเป็นของรัฐ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่อาจกระทำได้หากบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงร้องขอคืนทรัพย์สินนั้น โดยหากต้องการจะริบทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยนั้นจริง จะต้องใช้กระบวนการทางศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาได้ส่วน

การริบทรัพย์สินโดยฝ่ายตุลาการ (judicial forfeiture) มีทั้งมาตรการในทางอาญา และมาตรการทางแพ่ง คือ การฟ้องร้องและขอให้ริบทรัพย์สินในทางอาญา (criminal forfeiture) ซึ่งมุ่งเน้นที่ตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นหลัก โดยฟ้องผู้นั้นเป็นจำเลยในคดีอาญา ซึ่งการริบทรัพย์สินทางอาญานี้จะริบเฉพาะทรัพย์สินที่เป็นของจำเลยเท่านั้น ในการริบทรัพย์สินจึงต้องยึดถือคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่เป็นหลัก ส่วนการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง (civil forfeiture) เป็นกระบวนการที่กระทำต่อตัวทรัพย์สินเป็นหลัก ศาลจะไม่พิจารณาความผิดหรือบริสุทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินเลย เพียงแต่ทรัพย์สินนั้นมีเหตุอันควรสงสัยและผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นตนได้มาโดยสุจริต ศาลสามารถริบทรัพย์สินได้

กระบวนการริบทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกาใช้หลัก Substitute Asset คือ แม้ว่าไม่สามารถติดตามเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ ศาลก็สามารถสั่งริบทรัพย์สินโดยบังคับเอาจากทรัพย์สินอื่นของผู้กระทำความผิดเป็นการทดแทนได้ตามมูลค่าที่เท่ากัน กล่าวคือ รัฐจะพิจารณาการกระทำความผิดว่าน่าจะได้รับประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถูกดำเนินคดี คิดเป็นมูลค่าเท่าใด เป็นไปตามหลัก Value Based และเมื่อคำนวณว่าผู้กระทำความผิดได้รับทรัพย์สินจากการกระทำความผิดเป็นมูลค่าเท่าใดแล้ว ศาลก็จะบังคับริบทรัพย์สินอื่นของอาชญากรในมูลค่านั้น

หลักเกณฑ์ในการรับทรัพย์สินทางแพ่งในชั้นศาลของสหรัฐอเมริกา ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี คือ ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้น โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษทางอาญาหรือไม่ เพราะคดีประเภทนี้ เป็นการฟ้องที่ตัวทรัพย์สินและหากรัฐมีพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำความผิดมูลฐานและเป็นเหตุให้บุคคลได้ไปซึ่งทรัพย์สิน รัฐสามารถยึดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวได้ก่อนที่จะเข้าขั้นตอนการพิจารณาในชั้นศาล เพื่อเป็นการป้องกัน การโอน จำหน่าย ยักยอก ซ่อนเร้น หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน เพื่อให้มาตรการรับทรัพย์สินทางแพ่งได้ผล ซึ่งวิธีการพิจารณารับทรัพย์สินศาลจะใช้หลักการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (preponderance of evidence) ซึ่งมีความแตกต่างจากวิธีพิจารณาในคดีอาญาที่ใช้หลักพิสูจน์พยานหลักฐานจนถึงขั้นปราศจากความสงสัย (proof beyond reasonable doubt) ทั้งนี้ รัฐมีหน้าที่พิสูจน์เพียงว่าการกระทำความผิดมูลฐานและเป็นเหตุให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สิน อันเป็นข้อสันนิษฐานที่ทำให้รัฐมีอำนาจที่จะยึดทรัพย์สินนั้นได้ชั่วคราวแล้ว และเป็นการปลักภาระพิสูจน์ให้ตกเป็นของผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นที่จะต้องพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานนั้น

เมื่อได้มีการคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดอาจได้รับจากการกระทำความผิดแล้ว ศาลสามารถยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้เลยแม้ว่าทรัพย์สินที่ยึดนั้นจะไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็ตาม ผู้กระทำความผิดไม่มีสิทธิจะมาขอทรัพย์สินคืน ซึ่งผลจากการที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของรัฐ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะโอนจากเจ้าของทรัพย์สินมาเป็นของรัฐ และมีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ดังนั้น การโอนทรัพย์สินดังกล่าวต่อมาในภายหลังที่มีการกระทำความผิด ทำให้ผู้รับโอนไม่ได้ไปซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน แม้ว่าผู้รับโอนสุจริตก็ตาม

3. สาธารณรัฐสิงคโปร์ โทษรับทรัพย์สินเป็นหนึ่งในโทษทางอาญาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งเป็นโทษที่ใช้ลงโทษแก่บุคคลผู้กระทำความผิดตามที่ประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐสิงคโปร์ บัญญัติไว้ นอกจากนี้ ในกรณีความผิดที่มีความรุนแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการทุจริต ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือความผิดร้ายแรงอื่น ๆ สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีมาตรการบังคับรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดร้ายแรงดังกล่าว โดยได้นำกฎหมาย Corruption, Drug, Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act มาใช้ในการริบผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับการกระทำความผิด

กฎหมาย Corruption, Drug, Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ แม้จะได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดก็ตาม แต่วัตถุประสงค์หลักของพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้เป็นการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของพระราชบัญญัตินี้ คือ การกำจัดผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจที่อาชญากรได้รับมาจากการกระทำความผิด จึงมีการนำการริบทรัพย์สินมาใช้ในการกำจัดผลประโยชน์เหล่านั้น กล่าวคือ การริบทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด เป็นวิธีการที่จะป้องกันและปราบปรามมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้น

ผลของการบังคับใช้มาตรการ เมื่อศาลพิจารณาว่าทรัพย์สินของจำเลยผู้กระทำความผิดที่ถูกพิพากษาลงโทษนั้น เป็นผลประโยชน์ที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดทางอาญา ศาลมีอำนาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายเงินในจำนวนตามมูลค่าที่เท่ากับผลประโยชน์ที่ผู้นั้นได้รับจากการกระทำความผิดได้

กระบวนการริบทรัพย์สินตามมูลค่าตามกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทยในปัจจุบัน

หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในประเทศไทยจะประกอบด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือที่เรียกว่า สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานอัยการ และศาลยุติธรรม โดยแต่ละหน่วยงานจะมีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันไป โดยสามารถสรุปรายละเอียดที่สำคัญได้ ดังนี้

1. ขั้นตอนในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ได้นำเอาหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิด เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจถือว่าเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายแรกที่มีโอกาสได้พบเห็นพยานหลักฐานที่จะสามารถนำมาสู่การริบทรัพย์สินตามมูลค่าได้

ขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2567: 4)

เมื่อบุคคลถูกออกหมายจับในคดีความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเมื่อเจ้าหน้าที่ได้จับกุมตัวผู้ต้องหา และนำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางรวมทั้งทรัพย์สินที่ยึดในชั้นจับกุมส่งพนักงานสอบสวน ทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ได้ตรวจยึดไว้ในชั้นจับกุมจะต้องแยกทรัพย์สิน ดังนี้ (1) ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินประเภทนี้จะนำส่งพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐาน และเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการเพื่อให้ศาลสั่งริบ ตามมาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด (2) ทรัพย์สินที่ไม่ได้มีไว้เป็นความผิด ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดครั้งที่จับกุม พนักงานสอบสวนไม่สามารถเสนอให้พนักงานอัยการขอให้ศาลสั่งริบตามประมวลกฎหมายอาญา หรือตามมาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดได้ ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่อาจถูกริบในฐานะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดได้ แต่เนื่องจากการรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น กฎหมายกำหนดว่าต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก่อน เจ้าหน้าที่ต้องประสานนำส่งทรัพย์สินไปยังสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อเสนอให้มีการสั่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาและสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว

เมื่อพนักงานสอบสวนประสานให้มีการดำเนินการตรวจสอบและยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว พนักงานสอบสวนสามารถหมายเหตุในทำรายการงานการสอบสวนเพื่อให้พนักงานอัยการได้ทราบว่า ไม่ขอริบทรัพย์สินดังกล่าว แต่ได้แยกไปดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อขอริบตามประมวลกฎหมายยาเสพติด กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมพบทรัพย์สินของผู้ต้องหาที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดหรือใช้ในการกระทำความผิด ก็สามารถประสานงานมายังสำนักงาน ป.ป.ส. โดยตรงเพื่อให้มีการสั่งตรวจสอบทรัพย์สินได้ ไม่จำเป็นต้องผ่านพนักงานสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ประสานงานกับสำนักงาน ป.ป.ส.

2. ขั้นตอนในชั้นตรวจสอบทรัพย์สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2567: 5-8) หลังจากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประสานการปฏิบัติมายังเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. แล้ว ขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ก็จะเริ่มเข้าตรวจสอบทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่สามารถริบได้มี 2 ประเภท คือ (1) ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด สามารถสรุปได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ

(1) การสั่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา ประมวลกฎหมายยาเสพติดได้กำหนดให้การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งมีเลขาธิการ ป.ป.ส. เป็นกรรมการและเลขานุการ ประกอบกับการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายยาเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา ดังนั้น การสั่งตรวจสอบทรัพย์สินจะเริ่มต้นขึ้นได้ เมื่อมีการออกหมายจับหรือจับกุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด และผู้สืบสวนจับกุมหรือพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหา มีทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด ก็จะประสานงานมายังสำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เพื่อให้มีคำสั่งตรวจสอบทรัพย์สินและดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้ต้องหานั้น หากสำนักงาน ป.ป.ส. กลับรองข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายก็จะเสนอคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน สั่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหานั้น และมอบหมายเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ดำเนินการแทน แต่ในกรณีเร่งด่วนก็จะเสนอให้เลขาธิการ ป.ป.ส.ใช้อำนาจแทนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินในการสั่งตรวจสอบทรัพย์สินและมอบหมายเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.

(2) การตรวจสอบทรัพย์สิน คำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินและมอบหมายเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. จะระบุบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ไว้ 3 ประการ คือ ตรวจสอบทรัพย์สิน ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินพร้อมความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ภายใต้คำสั่งดังกล่าวประกอบกับข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยในขั้นตอนการตรวจสอบทรัพย์สินนี้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการคำนวณ

ทรัพย์สินตามมูลค่าโดยจะอาศัยข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้ประสานข้อมูล และที่ได้รวบรวมเพิ่มเติม เพื่อเสนอให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยไปพร้อมกันด้วย

(3) การวินิจฉัยทรัพย์สินโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เมื่อเจ้าพนักงานป.ป.ส. ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินเสร็จสิ้นก็จะสรุปผลการตรวจสอบพร้อมความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อวินิจฉัย หากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยว่า ทรัพย์สินใดเกี่ยวกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือวินิจฉัยว่าผู้ถูกตรวจสอบได้รับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินดังกล่าวเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนก็จะมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้ แล้วส่งคำสั่งและสำนวนการตรวจสอบทรัพย์สินไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินหรือมูลค่าของทรัพย์สินดังกล่าว

3. ขั้นตอนในชั้นพิจารณาคดีในศาล (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564, 2564) เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อเสนอศาลให้มีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้น (มาตรา 84) ซึ่งกฎหมายได้กำหนดทางเลือกให้พนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้อง (ขอริบทรัพย์สินตามมูลค่า) เสนอคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องคดีอาญาหรือสามารถยื่นคำร้องในเวลาใด ๆ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด (มาตรา 77)

สำหรับการพิจารณาของศาล ให้ศาลได้สวนคำร้องที่พนักงานอัยการได้ยื่นต่อศาล หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลมีคำสั่งทรัพย์สินมูลค่าตามที่พนักงานอัยการเสนอ เว้นแต่ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้แสดงให้ศาลเห็นว่าเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็มีบทสันนิษฐานกรณีทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดมีอยู่หรือได้มาเกินฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริตให้ถือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 79)

สำหรับการบังคับคดีในเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่า กฎหมายได้วางหลักไว้ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ภายใน

สิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งแต่ต้องไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ริบ และการบังคับคดีนี้ให้ถือว่าสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่สืบหาทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องของจำเลยเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งศาลโดยคำแนะนำของพนักงานอัยการ (มาตรา 85) สำหรับทรัพย์สินที่ได้จากการบังคับคดีกฎหมายได้บัญญัติให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (มาตรา 86)

กฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบันได้วางหลักการใหม่ในเรื่องการแยกเรื่องการริบทรัพย์สินและการดำเนินคดีอาญาออกจากกัน กล่าวคือ ในอดีตหากคดีอาญาศาลพิพากษายกฟ้อง ส่วนการริบทรัพย์สินก็จะตกไปด้วย แต่กฎหมายฉบับใหม่นี้ ได้วางหลักไว้ว่าในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหาหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยรายใดให้ศาลไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่ได้ยื่นไว้ต่อไป หากปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินในคดีนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 82)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบันนี้ได้วางหลักการแยกการดำเนินคดีอาญาและการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดออกจากกันก็เพื่อเป็นการตัดวงจรเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด เพราะหลักการลงโทษคดีอาญาที่เป็น การจำกัดเสรีภาพในร่างกายต้องมีพยานหลักฐานหนักแน่นมั่นคง แต่เรื่องการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีความซับซ้อน หากต้องมีพยานหลักฐานเช่นเดียวกับการดำเนินคดีอาญาย่อมเป็นเรื่องยากที่จะบังคับเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ปัญหาทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับมาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในปัจจุบัน พบว่า แม้ปัจจุบันจะมีการนำหลักการเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ในประเทศไทยตั้งแต่มีการประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบัน นับตั้งแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับจนถึงปัจจุบันนี้ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพบว่ารูปแบบการริบทรัพย์สินดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องไม่ได้มีหลักการบริบทภัยสินตามมูลค่ามาใช้ในแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แม้ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายการปราบปรามยาเสพติดให้โทษซึ่งถือว่าเป็นนโยบายที่มีความสำคัญ สำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดให้โทษ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการออกแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับการปราบปราม แต่แผนปฏิบัติการดังกล่าวไม่ได้มีการกล่าวถึง มาตรการบริบทภัยสินตามมูลค่าไว้อย่างใด จึงทำให้ระดับบริหารไม่สามารถเร่งรัดผลการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายปฏิบัติการได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับปฏิบัติการย่อมไม่อาจทราบได้ว่า มาตรการบริบทภัยสินตามมูลค่ามีความสำคัญอย่างไรในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด ที่ผ่านมามีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงมุ่งเน้นเฉพาะยึดทรัพย์แบบเฉพาะเจาะจงเท่านั้น หากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสามารถชุกซ่อน ถ้ายึดทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดได้ ก็จะไม่สามารถติดตามยึดทรัพย์เพื่อทำลายวงจรผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเมื่อไม่สามารถติดตามยึดทรัพย์ได้ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่เกิดความเกรงกลัวต่อผลที่จะได้รับในการกระทำความผิดแต่อย่างใด

2. ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการจัดทำเอกสารของฝ่ายสืบสวนหรือของพนักงานสอบสวนในเรื่องการตรวจสอบบริบทภัยสินผู้กระทำความผิด เช่น รายงานการสืบสวน บัญชีทรัพย์สินที่ตรวจยึด เพราะที่ผ่านมารายงานสืบสวนจะบรรยายเฉพาะเรื่องที่เกิดขึ้นในคดี โดยส่วนใหญ่อาจจะไม่ได้กล่าวถึงเรื่องทรัพย์สิน รายได้ของผู้กระทำความผิดว่ามีเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือไม่ และในส่วนการตรวจยึดพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุที่ผ่านมา จะให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องบัญชีธนาคารยอดคงเหลือว่ามียอดเท่าใด โดยในบางครั้งอาจไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับยอดที่เข้ามา ยกตัวอย่างเช่น ในบัญชีผู้กระทำความผิดรายหนึ่ง มีการรับโอนเงินเข้ามาในบัญชีจำนวนหลายครั้ง รวมประมาณ 2 ล้านบาท แต่ในระหว่างนั้นผู้กระทำความผิดก็มีการถอนเงินในบัญชีไปใช้จ่ายทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นรายการใช้จ่ายของครอบครัว รายการซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือย จึงทำให้ยอดในบัญชีคงเหลือ 500 บาท ที่ผ่านมามีเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนอาจจะไม่ให้ความสำคัญในบัญชีรายการนี้เพราะยอดคงเหลือน้อย จึงไม่ได้ตรวจยึดเป็นพยานหลักฐานหรือตรวจยึดไว้แต่ไม่ได้ดำเนินการอย่างไรต่อ แต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อไม่มีข้อเท็จจริงในส่วนนี้ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทำไว้ก็จะส่งผลถึงข้อมูลเพื่อพิสูจน์ข้อสันนิษฐานว่า

ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก่อนและข้อมูลที่จะแสดงให้เห็นว่าทรัพย์สินนั้นเกินกว่าฐานะของผู้กระทำความผิด

3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูล ปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่ยังไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่ยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญาได้ รวมถึงทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าว ที่ผ่านมาฝ่ายสืบสวนแต่ละหน่วยอาจจะมีการเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ในรูปแบบเอกสารเป็นรายงานการสืบสวน แต่ก็อาจจะทำไว้เฉพาะในหน่วยงานของตนโดยไม่มีการนำข้อมูลดังกล่าวมาลงระบบฐานข้อมูลกลางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลของแต่ละหน่วย เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานสนับสนุนยืนยันการกระทำความผิดเพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งริบทรัพย์สินตามมูลค่าเนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีวิถีชีวิตอาชญากรรมมาก่อน (criminal lifestyle)

4. ปัญหาเกี่ยวกับการประสานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. มาตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ที่ผ่านมาอาจจะเป็นการประสานเฉพาะในคดีใหญ่ (คดีที่มีปริมาณยาเสพติดจำนวนมาก) แต่ในคดีทั่วไปเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนมักจะไม่ได้ประสานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. มาร่วมตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในตั้งแต่แรก ปัญหาจึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการตรวจสอบทรัพย์สิน เพราะในบางกรณีแม้ผู้กระทำความผิดจะมียาเสพติดที่เป็นของกลางจำนวนไม่มาก แต่มีทรัพย์สินที่เคยได้มาจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนไม่ได้ประสานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. มาตรวจสอบทรัพย์สินตั้งแต่แรก เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนอาจจะไม่มีความเข้าใจหรือความชำนาญในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินผู้กระทำความผิด จึงทำให้ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดไม่ถูกริบหรือผู้กระทำความผิดไม่ถูกศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมูลค่าที่ได้มาจากการกระทำความผิดแต่อย่างใด

สรุป

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล หลังจากมีการประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบันที่มีการนำหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้บังคับเพื่อเป็นการอุดช่องว่างในกรณีริบทรัพย์สินแบบเดิมคือ แบบเฉพาะเจาะจง ที่ต้องมีตัวทรัพย์สินอยู่จึงจะสามารถบังคับริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ แต่การริบ

ทรัพย์สินตามมูลค่านี้นี้ เป็นการนำหลักการริบทรัพย์สินในต่างประเทศมาปรับใช้โดยไม่จำเป็นต้องมีทรัพย์สินอยู่ในขณะริบทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินตามมูลค่า เป็นการริบทรัพย์สินรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นถึงมูลค่าทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้รับมาในระหว่างที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การริบทรัพย์สินตามมูลค่าในกฎหมายไทย จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย โดยแต่ละหน่วยงานจะมีบทบาทที่แตกต่างกันไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ บทบาทของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินตามมูลค่านี้นี้ จะมีส่วนที่เกี่ยวข้องในส่วนการสืบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะทำโดยตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี และการประสานให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เข้ามาร่วมตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

ปัญหาที่ผ่านมามีการประกาศใช้กฎหมายฉบับปัจจุบันที่ทำให้การริบทรัพย์สินตามมูลค่าไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่ค่อยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินรูปแบบนี้ เพราะระดับนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่ได้ระบุให้การริบทรัพย์สินตามมูลค่าอยู่ในแผนปฏิบัติการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักการริบทรัพย์สินรูปแบบนี้เท่าที่ควร จึงไม่ได้ทำเอกสารต่าง ๆ ให้รัดกุม ครบถ้วน เช่น บันทึกการสืบสวนทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด การตรวจยึดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ในส่วนหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่ได้ประสานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. มาตรวจสอบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดในโอกาสแรกที่ทำได้ จึงทำให้การตรวจสอบทรัพย์สินภายหลังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินตามมูลค่า มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา ดังนี้

1. เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แก้ไข เพิ่มเติม แผนปฏิบัติการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหา ยาเสพติด พ.ศ.... โดยกำหนดให้แยกการดำเนินการเรื่องการริบทรัพย์สิน โดยแบ่งเป็น 2 อย่าง คือ การริบทรัพย์สินแบบเฉพาะเจาะจง และการริบทรัพย์สินตามมูลค่า จากนั้นให้จัดฝึกอบรมเรื่องการริบทรัพย์สินให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ทราบและเข้าใจ โดยเฉพาะเรื่องการจัดทำบันทึกการสืบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยต้องมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่าอย่างต่อเนื่อง

2. เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดเก็บฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่ยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญาได้ ไว้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็น

การเชื่อมโยงข้อมูล กล่าวคือ ในการสืบสวนบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้จัดทำบันทึกการสืบสวนก่อนเกิดเหตุเพื่อให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับวันเวลา ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่บุคคลดังกล่าวน่าจะมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่ยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ โดยพยานหลักฐานดังกล่าวสามารถนำไปสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลว่าบุคคลดังกล่าวมีวิถีชีวิตอาชญากรรมมาก่อน (criminal lifestyle) ตามที่ประเทศอังกฤษใช้ในการพิจารณาคดี

3. แจ้งช่องทางการประสานงาน ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ที่รับผิดชอบในเรื่องการตรวจสอบทรัพย์สิน เช่น สายด่วนตรวจสอบทรัพย์สินหรือช่องทางติดต่อทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่น โดยมีการแจ้งเวียนหมายเลขหรือช่องทางการติดต่อดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานทราบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ที่มีหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินทราบ ซึ่งสามารถให้คำแนะนำในการตรวจสอบทรัพย์สินในเบื้องต้นให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานได้ทันที

เอกสารอ้างอิง

- จุฬา อินอิ้ว. (2557). ปัญหาการริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติดตามมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- จุฬารัตน์ โยธินวิสิทธิ์. (2551). มาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด: ศึกษากรณีดอกผลของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยแลนด์พลัส. (2568). ป.ป.ส. เผยแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด นำหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value-based confiscation) มาใช้ เพื่รองรับธุรกรรมการเงินในยุคดิจิทัล และความร่วมมือระหว่างประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.thailandplus.tv/archives/189090>
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564. (2564). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 73 ก หน้า 1-80 (8 พฤศจิกายน 2564).

หนึ่งฤดี ศุภกิจจอนันต์. (2562). การนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการตัดสินใจ. ใน
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2567). คู่มือการตรวจสอบ
จริยธรรมตามประมวลกฎหมายยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2567). ข่าวนายกรัฐมนตรี. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568
จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/91516>

**แนวทางทางกฎหมายในการกำหนดโทษ
สำหรับการเสพสารสกัดจากกัญชา: การศึกษาวิเคราะห์ตามหลัก
นิติศาสตร์และนโยบายยาเสพติดสากล ***

**LEGAL APPROACHES TO PENALTIES FOR CANNABIS EXTRACT
CONSUMPTION: A JURISPRUDENTIAL AND INTERNATIONAL DRUG
POLICY ANALYSIS**

บัณฑิต ขวายุธา¹ และ อุษณีย์ ต้นสูงเนิน²

Bandit Khwayota¹ and Ussanee Tunsungnain²

¹⁻²สาขานิติศาสตร์ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Law Department, Integrated Disciplinary, Khon Kaen University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: bandkh@kku.ac.th

วันที่รับบทความ : 4 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 27 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 29 พฤษภาคม 2568

Received 4 May 2025; Revised 27 May 2025; Accepted 29 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดทางนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษสำหรับผู้เสพสารสกัดจากกัญชา 2) วิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมายปัจจุบันของประเทศไทยที่ใช้ควบคุมการเสพสารสกัดจากกัญชา 3) เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่สะท้อนแนวโน้มในการลดทอนความผิดอาญาจากการเสวกัญชา และ 4) เสนอแนวทางการปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและนโยบายยาเสพติดระดับโลก

Citation:

* บัณฑิต ขวายุธา และ อุษณีย์ ต้นสูงเนิน. (2568). แนวทางทางกฎหมายในการกำหนดโทษสำหรับการเสพสารสกัดจากกัญชา: การศึกษาวิเคราะห์ตามหลักนิติศาสตร์และนโยบายยาเสพติดสากล.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 452-464.

Bandit Khwayota and Ussanee Tunsungnain. (2025). Legal Approaches To Penalties For Cannabis Extract Consumption: A Jurisprudential And International Drug Policy Analysis.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 452-464.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิจัยเอกสาร มุ่งเน้นการตีความกฎหมาย การเปรียบเทียบระบบกฎหมาย และการวิเคราะห์แนวคิดนิติศาสตร์ร่วมสมัย

ผลการวิจัยพบว่า

1) แนวคิดนิติศาสตร์ร่วมสมัย เช่น หลักความได้สัดส่วนและ Ultima Ratio ไม่สนับสนุนการใช้โทษอาญากับผู้เสพที่ไม่ก่ออันตรายต่อผู้อื่น และมองว่าผู้เสพควรได้รับการดูแลมากกว่าถูกลงโทษทางอาญา

2) กฎหมายไทยแม้ปลดล็อกพืชกัญชาแล้ว แต่ยังถือว่าการเสพสารสกัดที่มีปริมาณสารเตตระไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกินร้อยละ 0.2 เป็นความผิดอาญา ซึ่งสร้างภาระเกินความจำเป็นแก่กระบวนการยุติธรรม

3) ประเทศต่าง ๆ เช่น โปรตุเกส แคนาดา และอูรุกวัย ใช้มาตรการทางปกครองและสาธารณสุขแทนโทษอาญา ช่วยลดคดีและเพิ่มการเข้าถึงการบำบัด

4) เสนอให้ไทยยกเลิกโทษอาญาสำหรับผู้เสพกัญชา และใช้บทปรับเป็นพินัยแทน พร้อมกำหนดนิยามสารสกัดกัญชาให้ชัดเจน และสร้างกลไกฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพตามแนวทางสิทธิมนุษยชนสากล.

โดยสรุป การเปรียบเทียบต่างประเทศสะท้อนแนวโน้มลดทอนโทษด้วยมาตรการสาธารณสุข งานวิจัยนี้จึงเสนอให้ไทยเปลี่ยนจากโทษอาญาเป็นโทษปกครองในการเสพสารสกัดจากกัญชา เพื่อให้กฎหมายชัดเจน ยุติธรรม และเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม

คำสำคัญ: กฎหมายยาเสพติด, การเสพสารสกัดจากกัญชา, การกำหนดโทษ, หลักนิติศาสตร์, นโยบายยาเสพติดสากล

Abstract

This research aims to: (1) Examine jurisprudential theories related to the imposition of criminal penalties on individuals who consume cannabis extracts (2) Analyze current Thai legal provisions governing cannabis extract consumption (3) Compare international legal measures that reflect the global trend toward decriminalizing cannabis use and (4) Propose legal reform recommendations to

align Thai law with international human rights standards and global drug policy frameworks.

This study adopts a qualitative legal research methodology, relying on content analysis and documentary research. It emphasizes legal interpretation, comparative legal system analysis, and contemporary jurisprudential theory.

Findings reveal the following

1) Contemporary legal theories, such as the principles of proportionality and ultima ratio, do not support the criminalization of cannabis users who do not directly harm others. These perspectives advocate for treatment rather than punishment, viewing such users as patients rather than criminals.

2) Although Thailand has decriminalized the cannabis plant, the consumption of extracts containing more than 0.2% THC remains a criminal offense. This creates unnecessary burdens on the criminal justice system.

3) Countries like Portugal, Canada, and Uruguay have adopted administrative and public health-based measures instead of criminal sanctions. These approaches reduce caseloads and improve access to rehabilitation.

4) The study recommends that Thailand eliminate criminal penalties for cannabis extract use, implement administrative fines under the 2022 Administrative Fines Act, clarify the legal definition of “cannabis extract,” and establish an effective rehabilitation mechanism in accordance with international human rights standards.

In conclusion, international comparisons reflect a global shift toward health-based alternatives to criminal punishment. This research thus proposes that Thailand transition from criminal to administrative penalties for cannabis extract use to ensure legal clarity, promote justice, and enhance the efficiency of the justice system.

Keywords: Drug Law, Cannabis Extract Consumption, Penalty Determination, Jurisprudential Principles, International Drug Policy

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา หลายประเทศทั่วโลกได้ปรับเปลี่ยนนโยบายยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของกัญชา จากการควบคุมอย่างเข้มงวดสู่การลดทอนความเป็นอาชญากรรม หรือแม้แต่การทำให้ถูกต้องตามกฎหมายภายใต้กรอบการควบคุมเพื่อสาธารณสุข (Room et al., 2010; MacCoun & Reuter, 2001) ประเทศไทยก็เช่นกัน ได้ประกาศปลดล็อก “พืชกัญชา” ออกจากบัญชียาเสพติดประเภทที่ 5 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เพื่อส่งเสริมการใช้ทางการแพทย์และเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2567)

อย่างไรก็ตาม แม้นโยบายจะผ่อนคลายเป็น “พืชกัญชา” แต่ “สารสกัดจากกัญชา” ที่มีปริมาณสารเตตระไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก ยังคงถูกจัดเป็นยาเสพติดตามกฎหมาย ส่งผลให้ผู้เสพสารสกัดเหล่านี้ยังต้องรับโทษทางอาญาตามมาตรา 162 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522; ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564) ความย้อนแย้งนี้สะท้อนถึงความไม่ชัดเจนของนโยบาย และก่อให้เกิดคำถามทางนิติศาสตร์และสิทธิมนุษยชน

ผู้เสพสารสกัดจากกัญชาส่วนใหญ่ไม่ได้ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยตรง แต่กลับถูกดำเนินคดีในฐานะอาชญากร ซึ่งขัดต่อหลัก “ความได้สัดส่วนของโทษ” (Proportionality) และ “Ultima Ratio” ที่เสนอว่าการลงโทษทางอาญาควรเป็นมาตรการสุดท้าย (Lachenmeier & Rehm, 2015; UNODC, 2021) อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับแนวคิด “Victimless Crime” ซึ่งเสนอโดย Edwin Schur ว่าผู้เสพควรถูกมองว่าเป็น “ผู้ป่วย” มากกว่า “อาชญากร” และสมควรได้รับการฟื้นฟูหรือบำบัด ไม่ใช่การลงโทษ (Schur, 1965)

เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในต่างประเทศ เช่น โปรตุเกส ซึ่งใช้มาตรการปรับเป็นพินัย และบำบัดแทนการฟ้องคดีอาญา แคนาดาและอูรุกวัย ซึ่งเปิดเสรีการใช้กัญชา และ บางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา เช่น โคโลราโด ที่ไม่ถือว่ากัญชาเป็นยาเสพติด (Jelsma, 2010; CADS, n.d.) จะเห็นได้ว่า แนวทางเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อประหยัทรัพยากรยุติธรรม และลดการตีตราทางสังคมต่อผู้เสพโดยไม่จำเป็น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านนิติศาสตร์ในประเทศไทยยังมีช่องว่างในการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความไม่สอดคล้องของกฎหมายไทยกับหลักสิทธิมนุษยชนและแนวโน้มสากล

โดยเฉพาะในแง่ของการกำหนดโทษสำหรับการแสพสารสกัดจากกัญชาในบริบทหลังการปลดล็อกพืชกัญชา

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นในการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทางนิติศาสตร์ร่วมสมัย กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง และมาตรการเปรียบเทียบจากต่างประเทศ เพื่อนำเสนอแนวทางทางกฎหมายที่มี “ความเป็นธรรมตามหลักนิติศาสตร์” และ “สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนสากล” ตลอดจนส่งเสริมระบบกฎหมายไทยให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ปัญหาข้อเท็จจริง

1. การแสพสารสกัดจากกัญชาที่ยังถือเป็นยาเสพติดตามกฎหมายไทยนำไปสู่การดำเนินคดีทางอาญากันจำนวนมาก
2. ผู้แสพสารสกัดจากกัญชาส่วนใหญ่ไม่ได้มีพฤติกรรมอาชญากรรมร้ายแรง
3. ประเทศอื่น ๆ ที่มีแนวทางลดทอนความผิดอาญาพบว่าการลดการใช้โทษจำคุกช่วยลดภาระของระบบยุติธรรม

ปัญหาข้อกฎหมาย

1. ความไม่สอดคล้องกันของกฎหมายไทยที่ปลดล็อกพืชกัญชา แต่ยังคงกำหนดโทษอาญาสำหรับการแสพสารสกัดจากกัญชา
2. ขัดแย้งกับหลักสิทธิมนุษยชนที่กำหนดว่าการลงโทษต้องเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน
3. ความจำเป็นในการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทางนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษสำหรับผู้แสพสารสกัดจากกัญชา
2. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้บังคับกับผู้แสพสารสกัดจากกัญชา

3. เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่มีแนวโน้มลดทอนความผิดสำหรับการเสพกัญชา

4. เสนอแนะแนวทางปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและนโยบายยาเสพติดสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนี้:

1. การศึกษาทฤษฎีและหลักนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาแนวคิดหลักทางนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษ ได้แก่ หลักความได้สัดส่วนของโทษ (Proportionality Principle) หลัก Ultima Ratio (ความจำเป็นในการใช้โทษอาญาเป็นทางเลือกสุดท้าย) แนวคิด Victimless Crime หลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมและแนวคิดรัฐสวัสดิการด้านยาเสพติด (Public Health Approach)

2. การวิเคราะห์ตัวบทกฎหมายไทย

วิเคราะห์บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 4 และมาตรา 162 พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 กฎหมายและแนวนโยบายของสำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การศึกษากฎหมายเปรียบเทียบ

ศึกษาและวิเคราะห์มาตรการของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการลดทอนโทษ ได้แก่ โปรตุเกส (ระบบปรับเป็นพินัยและบำบัด) แคนาดา (The Cannabis Act 2018) อูรุกวัย (Legal Cannabis Regulation 2013) และมลรัฐโคโลราโด สหรัฐอเมริกา

4. การเสนอข้อเสนอนโยบาย

วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการปรับเปลี่ยนนโยบายและกฎหมายไทย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมเชิงบริบท และความสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ

วิเคราะห์ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า แนวคิดนิติศาสตร์ร่วมสมัยเน้นย้ำ หลักความได้สัดส่วนของโทษ (Proportional Justice) และ หลัก Ultima Ratio ซึ่งถือว่าโทษทางอาญาควรใช้เฉพาะในกรณีที่ไม่มีการอื่นที่เหมาะสมและเพียงพอ การกำหนดโทษจำคุกแก่ผู้เสพสารสกัดจากกัญชา ซึ่งมีได้ก่อกวนอันตรายต่อบุคคลอื่น จึงขัดต่อแนวทางเหล่านี้ซึ่งมีนัยสำคัญซึ่งพอจะแยกอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาศาสตร์ทางนิติศาสตร์ พบว่า หลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายที่ยุติธรรมควรหลีกเลี่ยงการใช้โทษอาญากับผู้ที่กระทำการซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้อื่นโดยตรง โดยเฉพาะเมื่อการกระทำนั้นเข้าข่ายเป็นแนวคิดอาชญากรรมที่ไร้เหยื่อ (Victimless Crime) ของ Edwin Schur ซึ่งเสนอว่าผู้เสพควรถูกมองว่าเป็น “ผู้ป่วย” มากกว่า “อาชญากร” ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในการกำหนดนโยบายยาเสพติดเชิงสุขภาพในหลายประเทศ

2. จากการวิเคราะห์ด้วยกฎหมายของประเทศไทย พบว่า แม้ประเทศไทยจะปลดล็อกพืชกัญชาแล้ว แต่สารสกัดที่มีปริมาณสารเตตระไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกินร้อยละ 0.2 ยังคงถูกจัดเป็นยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 4 และ 162 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ซึ่งทำให้การเสพยายังคงเป็นความผิดอาญา การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวขัดกับเจตนารมณ์ของนโยบายปลดล็อก และส่งผลให้ผู้กระทำความผิดจำนวนมากต้องเผชิญกับโทษทางอาญา แม้ไม่มีพฤติกรรมอาชญากรรมรุนแรง

3. จากการเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ เช่น โปรตุเกส แคนาดา ออสเตรเลีย และบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา พบว่าประเทศเหล่านี้ใช้แนวทาง “ลดทอนความเป็นอาชญากรรม” โดยเน้นการใช้มาตรการทางปกครอง เช่น การปรับ การบำบัด และการให้คำปรึกษา มากกว่าการดำเนินคดีอาญา ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือระบบยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ และลดการตีตราทางสังคมต่อผู้เสพ

4. จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงนโยบายและบทบัญญัติของกฎหมายไทย งานวิจัยเสนอว่าควรมีการแก้ไขมาตรา 162 ของประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยยกเลิกโทษอาญาสำหรับการเสพสารสกัดจากกัญชา และแทนที่ด้วยโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 พร้อมทั้งจัดตั้งกลไกการบำบัดและฟื้นฟูผู้เสพ เพื่อให้ระบบกฎหมายสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและแนวทางสากลอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ จากการศึกษาทางอาชญวิทยาโดย Edwin M. Schur ซึ่งเสนอแนวคิดเรื่อง Victimless Crime หรือ “อาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อ” พบว่า การกระทำของผู้เสพสารเสพติดโดยมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นโดยตรง ควรถูกตีความว่าเป็นพฤติกรรมที่อยู่ในขอบเขตของสิทธิส่วนบุคคลมากกว่าจะเป็นความผิดอาญาที่รัฐควรลงโทษด้วยมาตรการที่รุนแรง Schur เสนอว่าผู้เสพควรถูกพิจารณาในฐานะ “ผู้ป่วย” ที่สมควรได้รับการฟื้นฟูและดูแลผ่านมาตรการทางสาธารณสุขหรือมาตรการทางปกครอง แทนการใช้โทษจำคุกซึ่งมีลักษณะเป็นการลงโทษแบบประณิตนิยม (Penal Paternalism)

ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวปรากฏในเอกสารทางราชการและรายงานขององค์กรอิสระ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งระบุว่า แม้ประเทศไทยจะได้มีการถอดพืชกัญชาออกจากบัญชียาเสพติดประเภทที่ 5 แล้วก็ตาม แต่ สารสกัดจากกัญชาที่มีปริมาณสารเตตระไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก ยังคงถูกจัดให้เป็นยาเสพติดให้โทษตาม มาตรา 4 และผู้เสพยายังคงต้องรับโทษทางอาญาตาม มาตรา 162 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องทั้งในทางนโยบายและหลักกฎหมาย

มาตรการดังกล่าวจึงเป็นภาระต่อกระบวนการยุติธรรมในกรณีที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อสังคม อีกทั้งยังขัดต่อเจตนารมณ์ของการปลดล็อกกัญชาที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการใช้ในทางการแพทย์และลดอุปสรรคต่อผู้ใช้รายย่อยในระดับปัจเจกบุคคล

เมื่อพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายต่างประเทศ อาทิ โปรตุเกส ที่ใช้ระบบคณะกรรมการประเมินเพื่อฟื้นฟูผู้เสพแทนการฟ้องคดีอาญา แคนาดา และ ออสเตรเลีย ที่บัญญัติให้การใช้กัญชาเพื่อสันทนาการเป็นสิ่งชอบด้วยกฎหมาย และ บางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา เช่น โคโลราโด ที่ไม่จัดให้กัญชาเป็นยาเสพติดตามกฎหมายของรัฐ จะพบว่า แนวโน้มในระดับนานาชาติเน้นการใช้มาตรการที่มีลักษณะเป็น “ทางเลือกแทนโทษจำคุก” (Alternatives to Incarceration) มากกว่าการลงโทษทางอาญา

แนวทางเปรียบเทียบนี้สะท้อนว่า ระบบกฎหมายของประเทศไทยในประเด็นนี้ยังล้าหลังและไม่สอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายสากลที่มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการมองผู้เสพในฐานะ “ผู้มีความเสี่ยง” ที่ควรได้รับการช่วยเหลือ มากกว่าการถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากร

จากข้อมูลทางกฎหมายและการศึกษาทางนิติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ งานวิจัยนี้จึงเสนอแนวทางการปฏิรูปกฎหมาย โดยให้มีการ แก้ไขมาตรา 162 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เพื่อ ยกเลิกโทษทางอาญาสำหรับผู้เสพสารสกัดจากกัญชาที่มีปริมาณสารเตตระไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกินร้อยละ 0.2 และให้ใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 เป็นฐานทางกฎหมายในการกำหนดโทษทางปกครอง เช่น การเปรียบเทียบปรับ การทำงานบริการสังคม หรือการเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ควรมีการ ปรับปรุงนิยามทางกฎหมายของ “สารสกัดจากกัญชา” ให้มีความชัดเจน แยกแยะระหว่างการใช้เพื่อการแพทย์ การสันตินาการ และปริมาณสารออกฤทธิ์ เพื่อให้เกิดหลักเกณฑ์การบังคับใช้ที่เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

แนวทางดังกล่าวจะเป็นการยกระดับระบบกฎหมายไทยให้ สอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ และสิทธิในการเข้าถึงสุขภาพ อีกทั้งยังช่วยลดภาระของกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาที่ไม่จำเป็น และเสริมสร้างระบบนิติธรรมที่สมดุลระหว่างการคุ้มครองสาธารณะกับการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เสพ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้พอจะอภิปรายผลการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ความสอดคล้อง ความเหมือน ความแตกต่างกับกรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยอื่นๆ ในอดีตที่ผ่านมาได้ ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งมุ่งศึกษาทฤษฎีทางนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษผู้เสพสารสกัดจากกัญชา พบว่า แนวคิด “ความได้สัดส่วนของโทษ” (Proportionality) และหลัก “Ultima Ratio” เป็นหลักสำคัญที่ควรนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม แนวคิดเหล่านี้ชี้ว่า โทษทางอาญาควรใช้เฉพาะในกรณีที่ไม่มีมาตรการอื่นที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้กระทำความผิดก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นอย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้โทษอาญากับผู้เสพกัญชาไม่ก่อให้เกิดผลเชิงยับยั้ง แต่กลับเพิ่มภาระในระบบยุติธรรมและผลกระทบทางสังคมต่อผู้กระทำผิด สอดคล้องกับแนวคิดของ Edwin Schur (1965) เรื่องแนวคิดอาชญากรรมที่ไร้เหยื่อ (Victimless Crime) ที่เสนอว่า ผู้เสพควรได้รับการดูแลในฐานะผู้ต้องการการบำบัด ไม่ใช่ในฐานะอาชญากร และยังสัมพันธ์กับแนวคิดของ Room et al. (2010) ซึ่งเสนอว่าการลงโทษควรมีความจำเป็นและได้สัดส่วน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีหมายของประเทศไทย พบว่ากฎหมายไทยยังมีความอ่อนแอระหว่างการปลดล็อกพืชกัญชากับการคงโทษอาญา สำหรับการเสพสารสกัดที่มีปริมาณสารเตตระไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกินร้อยละ 0.2 ทั้งนี้ เป็นเพราะการแก้ไขกฎหมายยังมิได้ครอบคลุมมิติเชิงนโยบายสุขภาพและสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง และยังขาดการกำหนดนิยามที่ชัดเจนของ “สารสกัดจากกัญชา” ซึ่งนำไปสู่ความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้ สอดคล้องกับรายงานของ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และข้อเสนอของ สำนักงาน ป.ป.ส. ที่เน้นความจำเป็นของการแยกผู้เสพออกจากผู้ค้า ยาเสพติดอย่างชัดเจน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ซึ่งเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศ พบว่า หลายประเทศได้ปรับแนวนโยบายจากการลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการทางปกครองหรือการบำบัด โดยเฉพาะ โปรตุเกส ที่ใช้คณะกรรมการเพื่อสุขภาพและฟื้นฟูผู้เสพ แคนาดา และ ออสเตรเลีย ที่ทำให้การใช้กัญชาเป็นสิ่งถูกกฎหมายภายใต้กรอบการควบคุมของรัฐ ทั้งนี้เป็นเพราะแนวทางเหล่านี้ช่วยลดภาระของระบบยุติธรรม ลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพของการฟื้นฟูผู้เสพ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Jelsma (2010) และ MacCoun & Reuter (2001) ที่เสนอว่านโยบายยาเสพติดแบบลงโทษไม่สามารถแก้ปัญหาในระยะยาวได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ซึ่งเสนอแนะแนวทางปรับปรุงกฎหมายไทย พบว่า การยกเลิกโทษอาญาสำหรับผู้เสพสารสกัดจากกัญชา และเปลี่ยนมาใช้โทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 เป็นทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ทั้งในเชิงกฎหมายและเชิงนโยบาย ทั้งนี้เพราะมาตรการดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบสิทธิมนุษยชนสากล เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ และการใช้โทษที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมที่ไม่ก่ออันตรายต่อสาธารณะ สอดคล้องกับทิศทางของ UNODC (2021) ที่เสนอให้จัดการปัญหายาเสพติดในเชิงสาธารณสุขมากกว่าทางอาญา

สรุปการอภิปรายผล

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การใช้โทษทางอาญาต่อผู้เสพสารสกัดจากกัญชาในประเทศไทย ยังขัดแย้งกับหลักนิติศาสตร์ที่เน้นความเป็นธรรม และแนวโน้มของนโยบายยาเสพติดระดับโลกที่หันไปสู่การใช้มาตรการทางปกครองหรือการบำบัดแทนโทษจำคุก การปรับเปลี่ยน

กฎหมายไทยให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าวจึงเป็นทั้งเรื่องจำเป็นและเป็นไปได้ เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบยุติธรรมโดยรวม

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดโทษสำหรับผู้เสพสารสกัดจากกัญชา รวมถึงวิเคราะห์กฎหมายไทย เปรียบเทียบกับนโยบายของต่างประเทศ และเสนอแนวทางปฏิรูปกฎหมายให้สอดคล้องกับแนวโน้มระดับสากล

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยแม้จะปลดล็อกพืชกัญชาออกจากบัญชียาเสพติดแล้ว แต่ยังคงใช้โทษทางอาญากับผู้เสพสารสกัดจากกัญชาที่มีปริมาณสารเตตระไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกินร้อยละ 0.2 ซึ่งขัดกับหลักความได้สัดส่วนของโทษทางอาญา แนวคิดอาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อ และแนวโน้มกฎหมายสากลที่ลดทอนความเป็นอาชญากรรมของผู้เสพ

จึงควรมีการปรับเปลี่ยนแนวนโยบายโดยใช้มาตรการทางปกครองหรือบำบัดแทนการดำเนินคดีอาญา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสังคมและการเคารพสิทธิมนุษยชนของผู้เสพ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 แก้ไขประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 162 ให้ยกเว้นการเสพสารสกัดจากกัญชาที่มีปริมาณสารเตตระไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกินร้อยละ 0.2 ออกจากความผิดทางอาญา โดยระบุไว้ชัดเจนว่าไม่ใช่ “ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ”

1.2 กำหนดให้ใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ในการดำเนินการกับผู้เสพสารสกัดจากกัญชา เช่น การปรับเงิน การส่งเข้ารับการบำบัด หรือการทำงานบริการสังคม แทนการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา

1.3 ปรับนิยามของคำว่า “สารสกัดจากกัญชา” ในกฎหมายให้ชัดเจน ควรแยกประเภทระหว่างสารสกัดเพื่อสันหนากับสารสกัดเพื่อการแพทย์ และควรกำหนดเกณฑ์การควบคุมที่ชัดเจนและเป็นธรรม

1.4 จัดตั้งกลไกกำกับดูแลแบบบูรณาการ ระหว่างกระทรวงสาธารณสุข สำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อกำหนดนโยบายยาเสพติดเชิงสุขภาพที่ไม่ใช้ความรุนแรง

1.5 ส่งเสริมการสื่อสารสาธารณะและลดการตีตราผู้เสพ สร้างความเข้าใจแก่สังคมว่าผู้เสพคือผู้ที่ควรได้รับการช่วยเหลือ ไม่ใช่ผู้ร้าย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

2.1 ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม เช่น พนักงานสอบสวน อัยการ ผู้พิพากษา หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เกี่ยวกับการใช้โทษทางอาญาสำหรับผู้เสพสารสกัดจากกัญชา เพื่อให้เห็นมุมมองที่หลากหลาย

2.2 วิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับผลกระทบของการลงโทษอาญา วิเคราะห์สถิติการดำเนินคดี การตัดสินลงโทษ และอัตราการกลับมากระทำผิดซ้ำ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบกฎหมายปัจจุบัน

2.3 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เสพหลังนโยบายลดทอนความผิด เปรียบเทียบก่อน-หลังการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย เพื่อวิเคราะห์ว่าการยกเลิกโทษอาญามีผลต่อพฤติกรรมและสังคมหรือไม่

2.4 ศึกษาการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านกัญชาในประเทศอาเซียน เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการบูรณาการกฎหมายของภูมิภาค และประเมินว่าประเทศไทยควรปรับตัวอย่างไรให้สอดคล้องกับบริบทของอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2567). ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้กัญชาทางการแพทย์. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2567 จาก <https://dmsic.moph.go.th/index/detail/9541>

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.). (2565). Cannabis policy in Thailand: Legal framework and future directions. Retrieved on March 5, 2024 from <https://www.oncb.go.th>

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. (ไม่ปรากฏปี). Legal update: Cannabis policy in Canada. Retrieved on March 5, 2024 from <https://ombstudies.ombudsman.go.th>

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 [Narcotics Act, B.E. 2522 (1979)].

ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 [Narcotics Code, B.E. 2564 (2021)].

พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 [Administrative Fine Act, B.E. 2565 (2022)]. มีนาคม 2567 จาก <https://www.fda.moph.go.th>

CADS. (n.d.). Uruguay's legal framework on cannabis. Retrieved on March 5, 2024 from <https://www.cads.in.th>

Jelsma, M. (2010). Drug law reform in practice: Lessons from countries that decriminalized drug use. Transnational Institute.

Lachenmeier, D. W., & Rehm, J. (2015). Comparative risk assessment of alcohol, tobacco, cannabis, and other illicit drugs using the margin of exposure approach. *Scientific Reports*, 5, 8126.

MacCoun, R. J., & Reuter, P. (2001). Drug war heresies: Learning from other vices, times, and places. Cambridge University Press.

Reichel, P. L. (2013). Comparative criminal justice systems (6th ed.). Pearson Education.

Room, R., Fischer, B., Hall, W., Lenton, S., & Reuter, P. (2010). Cannabis policy: Moving beyond stalemate. Oxford University Press.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2021). World drug report 2021. Retrieved on March 5, 2024 from <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/wdr2021.html>

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล *

LEGAL PROBLEMS REGARDING TO BUSINESS OF NON-HOTEL ACCOMMODATION CASE: HOSTEL

วระเดช ภาวัตเวคิน¹, เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย² และ เด่นคุณ ธรรมนิษฐ์ชยุต³

Voradesh Phaavatvekin¹, Krirkkiat Thipchai² and Denkhun Thummanitchayuth³

¹สาขาวิชานิติศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹Department of Law, College of Law and Government, Sisaket Rajabhat University, Thailand

²คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²Faculty of Law, Ubonratchathani Rajabhat University, Thailand

³คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

³Faculty of Law, Ubon Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author's Email: riam207@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 27 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 29 พฤษภาคม 2568

Received 19 April 2025; Revised 27 May 2025; Accepted 29 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติและวิวัฒนาการเกี่ยวกับที่พักโรงแรม
โรงแรม และสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมในประเทศไทย เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับสถานที่พัก
ที่ไม่เป็นโรงแรม และเพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสถานที่พักที่ไม่เป็น
โรงแรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเป็นการวิจัยเอกสาร แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหามาตรการ
ในการแก้ไขปัญหากฎหมายต่อไป

Citation:

* วระเดช ภาวัตเวคิน, เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย และ เด่นคุณ ธรรมนิษฐ์ชยุต. (2568). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบ
กิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 465-479.

Voradesh Phaavatvekin, Krirkkiat Thipchai and Denkhun Thummanitchayuth. (2025). Legal Problems
Regarding To Business Of Non-Hotel Accommodation Case: Hostel.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 465-479.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมนั้น หมายถึง สถานที่พักที่มีห้องพักในอาคารเดียวกันหรือหลายอาคารรวมกันไม่เกิน 8 ห้อง และรองรับผู้เข้าพักไม่เกิน 30 คน โดยผู้วิจัยพบปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการของสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ต่อทรัพย์สินของคนเดินทางหรือแขกผู้มาอาศัย และปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง หรือออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดมาตรฐานในการประกอบธุรกิจสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม เช่น เรื่องความสะอาด สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่ควรมี รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของผู้เข้าพัก ความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เข้าพักเป็นการเฉพาะแยกต่างหากจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม โดยเฉพาะประเด็นคุณสมบัติของผู้แจ้งการลงทะเบียนผู้เข้าพัก รวมทั้งการดูแลความปลอดภัยด้านอื่น ๆ

คำสำคัญ: โรงแรม, สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม, โฮสเทล

Abstract

This research article aims to study the history and evolution of accommodations, hotels, and non-hotel lodging establishments in Thailand; to examine the laws related to non-hotel accommodations; and to propose legal measures to address issues concerning non-hotel lodging establishments. It is qualitative research, which is a document-based study, then analyzed in order to find measures to solve legal problems.

The research found that non-hotel accommodations refer to lodging establishments with no more than 8 rooms within a single building or multiple buildings combined, and with the capacity to accommodate no more than 30 guests. The researcher identified several issues concerning the regulation of non-hotel lodging operations, including problems related to the duties and liabilities of non-hotel operators regarding the property of travelers or guests, as well as issues in the management of such establishments. The researcher offers the

following recommendations: Relevant ministerial regulations should be amended or newly issued to establish standards for the operation of non-hotel accommodations. These should include requirements for cleanliness, basic facilities, and safety of life and person for guests. Moreover, the liability of non-hotel operators concerning guest property should be specifically addressed, separately from the Civil and Commercial Code. Additionally, clear criteria should be established for the management of non-hotel accommodations, particularly in areas such as qualifications of the person notifying the operation, guest registration procedures, and other aspects of safety management.

Keywords: Hotel, Non-Hotel Accommodation, Hostel

บทนำ

ปัจจุบันรูปแบบการประกอบธุรกิจโรงแรมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการประกอบธุรกิจโรงแรมแบบดั้งเดิม กล่าวคือ รูปแบบ ลักษณะ และรูปทรงของอาคารที่ใช้ประกอบธุรกิจโรงแรมมีความหลากหลาย รวมทั้งมีการนำสิ่งปลูกสร้างอื่นมาให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว เป็นการทั่วไปในลักษณะที่เป็นโรงแรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาคารหลายแห่งมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ทรงคุณค่าเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น อันควรอนุรักษ์ไว้เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

ประกอบกับรัฐได้ออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 ทำให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ที่ต้องการหารายได้เสริม หรือต้องการทำเป็นอาชีพหลัก ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้ มีบ้านพักหรืออาคารที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ได้นำบ้านพักหรืออาคารเหล่านั้นมาทำเป็นสถานที่พักรายวัน โดยสถานที่พักดังกล่าวที่มีจำนวนห้องพักไม่ว่าในอาคารเดียวกันหรือหลายอาคารรวมกัน จำนวนไม่เกิน 8 ห้อง และรองรับผู้พักรวมกันได้ไม่เกิน 30 คน เช่น โฮสเทล (Hostel) เป็นต้น โดยการประกอบธุรกิจประเภทนี้ เป็นการประกอบธุรกิจที่ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องแจ้งต่อนายทะเบียน และเมื่อแจ้งต่อนายทะเบียนทราบตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด และนายทะเบียนได้มาตรวจสอบอาคารตามหน้าที่ที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และอาคารที่ใช้ประกอบกิจการเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ก็สามารถประกอบธุรกิจนี้

ได้เลย โดยธุรกิจประเภทนี้ถือเป็นสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ตามความหมายในกฎกระทรวง ฉบับดังกล่าว

จากการที่สถานที่พักดังกล่าวเป็นการประกอบธุรกิจสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ตามบทบัญญัติของกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 นั้น หากพิจารณาประกอบกับ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 แล้ว ยังมีประเด็นปัญหา กล่าวคือ ประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการของสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ และวิธีการในการพิจารณาอนุญาต หลักเกณฑ์ มาตรฐานเกี่ยวสถานที่ตั้งและตัวอาคารที่นำมา ปรับปรุงเป็นสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ด้วย ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ต่อ ทรัพย์สินของคนเดินทางหรือแขกผู้อาศัย และประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการการบริหาร จัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม เช่น คุณสมบัติผู้ประกอบกิจการ การลงทะเบียนผู้ที่เข้ามา พัก เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ตามบทบัญญัติของกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 โดยเฉพาะสถานที่พักประเภท โฮสเทล (Hostel) ซึ่งเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในยุคปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติ และวิวัฒนาการเกี่ยวกับที่พักแรม โรงแรม และสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม
3. เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าและรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของประเทศไทย โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับ

โรงแรม กฎหมายเกี่ยวกับสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าว

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้า ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากกฎหมาย งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นปัญหาทางกฎหมายในการบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณีโฮสเทล โดยทำการวิเคราะห์และเขียนเชิงพรรณนา เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณีโฮสเทล ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืน ต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการเกี่ยวกับที่พักแรมในประเทศไทย

ที่พักแรมในประเทศไทยนั้น มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย อยุธยา ลพบุรี และธนบุรี ซึ่งเป็นการเดินทางของคนต่างถิ่นที่มาประเทศไทยทั้งชาวจีน และชาวยุโรป ซึ่งเข้ามาติดต่อค้าขายในประเทศไทย รวมทั้งมาติดต่อทางด้านการทูต (ณัฐนันท์ หิรัญศรีมงคล, 2556)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ (สมัยรัชการที่ 1 ถึงรัชการที่ 10 ปัจจุบัน) ซึ่งที่พักแรมในยุคแรกส่วนมากจะเป็นการพักแรมตามบ้านของเพื่อนหรือญาติ ซึ่งเป็นการพักแรมไม่มีค่าตอบแทน นอกจากนี้ การพักแรมจะไม่มีการพักที่ศาลา ซึ่งส่วนมากประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ จะมีศาลาประจำวัดอยู่แล้ว ทำให้การพักแรมในยุคแรกไม่ค่อยเป็นธุรกิจเท่าที่ควร หลักจากนั้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 4) ซึ่งมีโรงแรมอยู่ 3 โรง ได้แก่ โรงแรมยูเนียน (Union) โรงแรมโอเรียนเต็ล (Oriental Hotel) และโรงแรมฟิชเชอร์ (Fisher's Hotel) (ปรีชา แดงโรจน์, 2534)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 5) ได้เปลี่ยนการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในสมัยนี้มีการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งมีการ

ติดต่อระหว่างประเทศไทยกับชาวต่างชาติมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาโรงแรมให้ทันสมัย ได้มาตรฐาน เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนทั่วไปที่มาท่องเที่ยว จึงมีการสร้างโรงแรมเพิ่มมากขึ้น

ซึ่งสถานที่พักแรมในประเทศไทยได้มีการพัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (รัชการที่ 8) โดยในขณะนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้สร้างโรงแรมรัตนโกสินทร์ และโรงแรมสุริยานนท์ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2485 (ปรีชา แดงโรจน์, 2534)

2. ความหมายและลักษณะสำคัญของที่พักแรม

สถานที่พักแรมนั้นสามารถแบ่งแยกได้ 2 ประเภท ได้แก่ สถานที่พักที่เป็นโรงแรม และสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบาย ดังนี้

สถานที่พักที่เป็นโรงแรม ซึ่งสถานที่พักดังกล่าวนี้ เป็นไปตามความหมายของพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 ซึ่งความหมายของโรงแรมนั้น หมายความว่า สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นโดยมีค่าตอบแทน ซึ่งจากความหมายของโรงแรมดังกล่าวนี้แล้ว โรงแรมแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้ โรงแรมประเภท 1 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการเฉพาะห้องพัก และมีห้องพักไม่เกินห้าสิบห้อง โรงแรมประเภท 2 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการเฉพาะห้องพักเกินห้าสิบห้องขึ้นไป หรือโรงแรมที่ให้บริการห้องพักและห้องอาหาร หรือสถานที่สำหรับบริการอาหาร หรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร โรงแรมประเภท 3 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการห้องพัก ห้องอาหารหรือสถานที่สำหรับบริการอาหารหรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร และสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือห้องประชุมสัมมนา และโรงแรมประเภท 4 หมายความว่า โรงแรมที่ให้บริการห้องพัก ห้องอาหารหรือสถานที่สำหรับบริการอาหารหรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการและห้องประชุมสัมมนา

เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่า ความหมายของโรงแรมนั้นมีความหมายชัดเจน ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ รวมทั้งได้แบ่งแยกประเภทของโรงแรมไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินการและบริหารจัดการเชิงธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมตามกฎหมายนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (สมพล โตถาวร, 2565)

สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมตามบทบัญญัติของกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566

สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการที่พักอาศัยโดยคิดค่าบริการเป็นรายเดือนขึ้นไป

โฮมสเตย์ไทยตามประกาศกรมการท่องเที่ยว เรื่อง กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2554

หอพักตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507

งานวิจัยฉบับนี้ จะขอกล่าวถึงสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมตามบทบัญญัติของกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 เท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมตามกฎหมายฉบับนี้ ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อยกเว้นให้สถานที่พักดังกล่าวไม่เป็น “โรงแรม” ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547

กฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2566 ได้กำหนดความหมายของสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม โดยให้ความหมายว่า ให้สถานที่พักที่มีจำนวนห้องพักในอาคารเดียวกัน หรือหลายอาคารรวมกันแล้วแต่กรณี โดยมีห้องพักรวมกันไม่เกินแปดห้อง และรองรับผู้พักรวมกันได้ไม่เกินสามสิบคนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบและออกหนังสือรับแจ้งให้แล้ว ไม่เป็นโรงแรมตาม (3) ของบทนิยามคำว่า “โรงแรม” ในมาตรา 4

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมตามความหมายของบทบัญญัติในกฎกระทรวงนั้น สามารถอธิบายได้ ดังนี้

- 1) เป็นสถานที่พักที่มีจำนวนห้องพักในอาคารเดียวกันหรือหลายอาคาร ไม่เกินจำนวน 8 ห้อง
- 2) จำนวนผู้เข้าพักไม่เกิน 30 คน
- 3) ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทน
- 4) ได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ผู้วิจัยอธิบายเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของงานวิจัยฉบับนี้ ดังนี้

พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของโรงแรม ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้ความหมายไว้ว่า “สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นโดยมีค่าตอบแทน” (มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547) และกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 ได้แบ่งโรงแรมออกเป็น 4 ประเภท เพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการในเชิงระบบ ต่อไป

ซึ่งในการจัดตั้งโรงแรมนั้น ต้องมีการขออนุญาตจากเจ้าพนักงานตามที่กฎหมายกำหนด (ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547) เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วจึงสามารถประกอบธุรกิจโรงแรมนั้นได้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

กฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2567)

สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ตามความหมายในกฎกระทรวงฉบับนี้ หมายถึง สถานที่พักที่มีจำนวนห้องพักในอาคารเดียวกัน หรือหลายอาคารรวมกันแล้วแต่กรณี โดยมีห้องพักรวมกันไม่เกิน 8 ห้อง และรองรับผู้พักรวมกันได้ไม่เกิน 30 คน ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบและออกหนังสือรับแจ้งให้แล้ว ไม่เป็นโรงแรมตาม (3) ของบทนิยามคำว่า “โรงแรม” ในมาตรา 4 (ข้อ 1 วรรคแรก แห่งกฎกระทรวงฯ)

ผู้ที่ประสงค์จะใช้สถานที่เพื่อให้บริการเป็นสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ให้แจ้งต่อนายทะเบียนตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด (ข้อ 1 วรรคสอง แห่งกฎกระทรวงฯ)

ซึ่งในการแจ้งนายทะเบียนนั้น สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ หากไม่สามารถดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ สามารถไปยื่นเอกสารหลักฐานด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนได้ โดยในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ สำนักงานสอบสวนและนิติการ

กรรมการปกครอง ในกรณีจังหวัดอื่น ให้ยื่น ณ ที่ทำการปกครองอำเภอท้องที่ที่สถานที่พักนั้น ตั้งอยู่ (ข้อ 1/1 แห่งกฎกระทรวงฯ)

เมื่อได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมแล้ว จะได้รับหนังสือ รับแจ้งสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ตามกฎกระทรวงฯ โดยแสดงว่าบุคคลตามรายชื่อและสกุลนี้ เป็นผู้ได้รับยกเว้นให้ประกอบธุรกิจสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ทั้งนี้ หนังสือรับแจ้ง ให้มีอายุ 5 ปี นับแต่วันแจ้ง (ข้อ 1/1 วรรคท้าย แห่งกฎกระทรวงฯ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 10 ฝากทรัพย์ หมวด 3 วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม มาตรา 674-679 มีสาระสำคัญ ดังนี้ (เรวัตร จันทรพินิจ, 2542)

เจ้าสำนักต้องรับผิดชอบเพื่อความสูญหายหรือบุบสลายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่ทรัพย์สินของ คนเดินทางหรือแขกที่พักอาศัยในโรงแรม หรือโฮเต็ล หรือสถานที่อื่นทำนองเช่นนั้น (มาตรา 674 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

ความรับผิดในทรัพย์สินทั่วไป เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า คอมพิวเตอร์ ยานพาหนะ ฯลฯ กรณีนี้ เจ้าสำนักย่อมต้องรับผิดชอบอย่างไม่จำกัดจำนวน ส่วนกรณีที่เป็นเงินทองตรา ธนบัตร ตั๋วเงิน พันธบัตร ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ ประทวนสินค้า อัญมณี หรือของมีค่าอื่น ๆ เจ้าสำนักคงต้องรับผิดชอบจำกัดจำนวนไม่เกิน 5,000 บาท ไม่ว่าความสูญหายหรือเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นเพราะผู้คนไป มาเข้าออก ณ โรงแรม โฮเต็ล หรือสถานที่เช่นนั้น ก็คงต้องรับผิด (มาตรา 675 วรรคแรกและ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) (สถาปติย์ สุวรรณมณี, 2562)

แต่อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าสำนักจะต้องรับผิด แต่มีข้อยกเว้นความรับผิด กล่าวคือ เกิดเหตุสุดวิสัย หรือสภาพแห่งทรัพย์สินนั้นเอง หรือเป็นเพราะความผิดของคนเดินทางหรือแขก อาศัยนั้นเอง (มาตรา 675 วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

นอกจากนี้ ยังมีข้อยกเว้นโดยเหตุคนเดินทางหรือแขกอาศัยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่ กฎหมายกำหนด กล่าวคือ คนเดินทางหรือแขกอาศัยต้องแจ้งเจ้าสำนักทันทีเมื่อพบเห็นว่า ทรัพย์สินที่มีได้นำฝากบอกราคาขีดแจ้งสูญหายหรือบุบสลาย กรณีดังกล่าวนี้ หากคนเดินทาง หรือแขกอาศัยไม่แจ้งเจ้าสำนักโดยทันที เจ้าสำนักย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด (มาตรา 676 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

เจ้าสำนักขบที่จะยึดหน่วยทรัพย์สินของคนเดินทางหรือแขกอาศัยอันเอาไว้ในโรงแรมโฮเทล หรือสถานที่เช่นนั้นได้ จนกว่าจะได้รับใช้เงินบรรดาที่ค้างชำระแก่ตน รวมทั้งมีสิทธิยึดหน่วยทรัพย์สินไว้ขายทอดตลาดได้ หากยังมิได้รับชำระ (มาตรา 679 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

4. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม

จากการวิจัยเรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล ผู้วิจัย พบปัญหาดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการของสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กล่าวคือ สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทลนี้ ไม่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการกำหนดมาตรฐานให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตาม คงมีเพียงกฎกระทรวง กำหนดลักษณะและระบบความปลอดภัยของอาคารที่ใช้ประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2566 เท่านั้นที่กำหนดให้ตัวอาคาร รวมทั้งการปรับปรุงอาคาร เพื่อให้เหมาะสมกับการประกอบธุรกิจโรงแรม และเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ซึ่งเป็นความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่เท่านั้นสืบเนื่องจากปัจจุบันการประกอบธุรกิจโรงแรมได้เปลี่ยนแปลงไปจากแบบดั้งเดิม ซึ่งมีความหลากหลาย รวมทั้งมีการนำสิ่งปลูกสร้างอื่นมาให้บริการที่พักเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น ปัญหาในการควบคุม เกี่ยวกับมาตรฐานด้านความสะอาด รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และความปลอดภัยในการเข้าพักนั้น ยังไม่ค่อยมีเท่าที่ควร อีกทั้งส่วนใหญ่สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม โดยเฉพาะกรณี โฮสเทลนั้น จะเป็นการเช็คอินเข้าพักด้วยตัวเอง (Self Check-in) และไม่มีพนักงานต้อนรับเหมือนโรงแรมทั่วไป ทำให้มาตรฐานดังที่กล่าวมาแล้วนั้นไม่อาจไม่เพียงพอในการเข้าพักในสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม

กรณีดังกล่าวนี้ เป็นปัญหากฎหมายในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการเข้าพักในสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล ดังนั้น รัฐจำเป็นต้องเข้าไปควบคุม กำกับดูแลมาตรฐานด้านต่าง ๆ ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว โดยการออกกฎหมาย กฎ ระเบียบ เพื่อกำหนดให้ผู้ให้บริการมีหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้เข้าพัก ต่อไป

ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมต่อทรัพย์สินของคนเดินทางหรือแขกผู้อาศัย กล่าวคือ สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล นั้น หากพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 674 แล้ว จะถือเป็น “สถานที่อื่นทำนองเช่นนั้น” (ทำนองเช่นเดียวกับโรงแรม) หรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะ

เห็นได้ว่า ไม่ว่าจะป็นโรงแรม โฮเต็ล หรือสถานที่พักอื่น ๆ ทั้งหลาย ย่อมอยู่ในบังคับของ ป.พ.พ. มาตรา 674 ทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณาแล้ว สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล ถือเป็น “สถานที่พักอื่นใน ทำนองเช่นว่านั้น” หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการดังกล่าว ย่อมต้องนำมา พิจารณา โดยเฉพาะประเด็นความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของคนเดินทาง หรือแขกผู้อาศัยด้วย ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบในการสูญหายหรือบุบสลาย ทั้งนี้ไม่ว่าความสูญหายหรือบุบ สลายนั้นจะเกิดจากผู้ประกอบการ หรือลูกจ้างของผู้ประกอบการ หรือเหตุอื่นใด โดย ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบอย่างไม่จำกัดจำนวน แต่ไม่รวมถึงดอกเบี๋ย แต่อย่างไรก็ตาม กรณีที่ เป็นเงินทองตรา ธนบัตร ตัวเงิน พันธบัตร ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ ประทวนสินค้า อัญมณี หรือของมีค่า อื่น ๆ ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบไม่เกิน 5,000 บาท ตาม ป.พ.พ. มาตรา 675 วรรคสอง

ในกรณีที่เงินทองตรา ธนบัตร ตัวเงิน พันธบัตร ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ ประทวนสินค้า อัญมณี หรือของมีค่าอื่น ๆ ถ้าคนเดินทางหรือแขกผู้อาศัย ได้ฝากไว้กับผู้ประกอบการ และได้ แจ้งราคาที่แท้จริง ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามราคาที่แท้จริงของทรัพย์สินนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ ตาม หากผู้ประกอบการได้กำหนดราคาทรัพย์สินที่จะรับฝากนั้นไม่เกินที่ตัวผู้ประกอบการเอง กำหนด เช่น รับฝากทรัพย์สินมูลค่าไม่เกิน 10,000 บาท กรณีเช่นนี้ จะบังคับตามสัญญา อย่างไร หากทรัพย์สินที่ฝากมีมูลค่าเกิน 10,000 บาท กรณีดังกล่าวเช่นนี้คงต้องพิจารณา เจตนาของคู่สัญญาเป็นหลัก ดังนั้น กรณีได้กำหนดการรับฝากทรัพย์สินและมีมูลค่าไม่เป็นที่ ผู้ประกอบการกำหนด ผู้ประกอบการคงต้องรับผิดชอบเท่าที่กำหนดไว้

กรณีที่ ผู้ประกอบการปฏิเสธไม่รับฝากทรัพย์สินดังกล่าว ความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการ คงต้องบังคับตาม ป.พ.พ. 675 วรรคสอง กล่าวคือ ผู้ประกอบการรับผิดชอบไม่เกิน 5,000 บาท

ดังนั้น หากพิจารณาแล้ว ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ คงต้องมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการประกอบธุรกิจ และสำหรับผู้เข้าพัก ในสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล ต่อไป

ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม หากพิจารณาประเด็น ดังกล่าวนี้อแล้ว จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมนั้น ค่อนข้างกว้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตในการที่จะวิเคราะห์ ดังนี้

หลักเกณฑ์ในการแจ้งและการรับแจ้ง ตามแบบของสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ตามกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 ซึ่งสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์รวมทั้งขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการจดทะเบียน แต่เพียงแค่งำหนดให้แจ้งนายทะเบียนทราบตามแบบและวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งหลักเกณฑ์ในการแจ้ง ประกอบด้วย

- 1) ชื่อตัว ชื่อสกุล ของผู้แจ้ง อายุ อาชีพ และภูมิลำเนา
- 2) ชื่อสถานที่พักที่ประสงค์จะตั้งเป็นสถานที่พักที่ไม่ใช่โรงแรม และสถานที่ตั้งของสถานที่พักดังกล่าว โดยอาจตั้งตามภูมิลำเนาของผู้แจ้ง หรืออาจตั้งอยู่ที่อื่น โดยระบุที่อยู่ของสถานที่ตั้งนั้น
- 3) แกร์ราคาของค่าบริการห้องพัก
- 4) ลักษณะของสถานที่พัก เช่น บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ห้องแถว อาคารพาณิชย์ หรืออื่น ๆ
- 5) สิทธิในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของสถานที่พัก เช่น เป็นที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิครอบครอง เป็นต้น โดยผู้แจ้งจะเป็นเจ้าของสิทธินั้นหรือไม่ก็ได้ แต่กรณีที่ไม่ได้เป็นเจ้าของสิทธิจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของสิทธิในที่ดินก่อน
- 6) เอกสารอื่น ๆ เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน รูปถ่ายหน้าตรงไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาดำ 2 นิ้ว จำนวน 2 รูป แผนที่ของที่ตั้งสถานที่จำนวน 1 ฉบับ แบบแปลนแผนผังแต่ละอาคาร แต่ละชั้น แต่ละห้อง พร้อมด้วยภาพถ่ายประกอบทุกอาคาร ทุกชั้น ทุกห้องจำนวน 1 ชุด เอกสารที่แสดงหลักฐานว่ามีรายได้จำนวน 1 ชุด สำเนาเอกสารแสดงการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยจำนวน 1 ชุด เป็นต้น

ซึ่งในการแจ้งตามแบบนั้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ สำนักงานสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง ส่วนในเขตจังหวัดอื่น ให้ยื่น ณ ที่ทำการปกครองอำเภอท้องที่ที่สถานที่พักนั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ สามารถแจ้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

จะเห็นได้ว่า การแจ้งนั้นกำหนดรายละเอียดค่อนข้างจะชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของการขออนุญาต เพื่อประกอบธุรกิจโรงแรมนั้น การขออนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรมจะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากมากกว่า เนื่องจากโรงแรมมี 4 ประเภท ทำให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่อนข้างจะรัดกุมมากกว่าสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม

เมื่อได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว และพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายได้ตรวจสอบสถานที่ดังกล่าวแล้วเห็นว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ให้อายางานนายทะเบียนเพื่อทราบ

และออกหนังสือรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งตายใน 40 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ทั้งนี้หนังสือรับแจ้งมีอายุ 5 ปี นับแต่วันแจ้ง ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับใบอนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรม

ประเด็นการแจ้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นมาตรการในการดำเนินการที่ยังไม่เพียงพอเพื่อให้สถานที่พักได้มาตรฐาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เข้าพักหรือผู้รับบริการ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของผู้เข้าพัก และทรัพย์สินของผู้เข้าพัก ต่อไป

นอกจากนี้ ปัญหาในการบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมนั้น ยังมีปัญหา เช่น คุณสมบัติของผู้แจ้ง การลงทะเบียนผู้เข้าพัก รวมทั้งการดูแลความปลอดภัยด้านอื่น ๆ ดังนั้น ประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้น่าจะต้องพิจารณาตาม พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 เพื่อประกอบการบริหารจัดการให้เกิดความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ มากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล สามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ประวัติและวิวัฒนาการเกี่ยวกับที่พักแรม โรงแรม และสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมนั้น สอดคล้องกับ ญัตินันท์ หิรัญศรีมิกุล (2556) และสถาปิตย์ สุวรรณมณี (2562) ที่กล่าวถึงประวัติเกี่ยวกับสถานที่พักตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย อยุธยา ลพบุรี และธนบุรี ซึ่งเป็นการเดินทางของคนต่างถิ่นที่มาประเทศไทยทั้งชาวจีน และชาวยุโรป ซึ่งเข้ามาติดต่อค้าขายในประเทศไทย จนมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ และมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสถานการณ์ในการพักแรม หรือโรงแรมได้เปลี่ยนแปลงไป โดยผู้พักแรมหรือแขกอาศัยนิยมพักในสถานที่ที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้น ๆ เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ในวันหยุดมากยิ่งขึ้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมนั้น สอดคล้องกับ จิภาภา ดันตังค์ วัฒน (2562) ที่กล่าวถึง ที่พักที่ไม่เข้าลักษณะของโรงแรมหรือโฮสเทล และยังคงสอดคล้องกับญัตินันท์ หิรัญศรีมิกุล (2556) ที่กล่าวถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสมพล โตถาวร (2565) โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ได้แก่ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และกฎหมายลำดับรอง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 นอกจากนี้ ยังมีประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 10 ฝากทรัพย์ หมวด 3 วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม

ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมนั้น สอดคล้องกับ ญัตินันท์ หิรัญศรีมิกุล (2556) ที่กล่าวถึง ปัญหาภาพรวมในด้านต่าง ๆ ของสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ในขณะที่การวิจัยครั้งนี้ เป็นการมุ่งศึกษาเฉพาะสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณีโฮสเทล ซึ่งเป็นสถานที่พักที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย และกว้างขวาง และเกิดขึ้นในเมืองรองต่าง ๆ ทั่วประเทศ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า สถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณีโฮสเทลนั้น เป็นสถานที่พักที่มีจำนวนห้องพักในอาคารเดียวกันหรือหลายอาคารรวมกันแล้วแต่กรณี โดยมีห้องพักรวมกันไม่เกิน 8 ห้องและรองรับผู้เข้าพักได้ไม่เกิน 30 คน ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใด โดยมีค่าตอบแทน และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และกฎกระทรวงกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการควบคุมและกำกับดูแลสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม นอกจากนี้ ยังมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 10 ฝากทรัพย์ หมวด 3 วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม ที่กำหนดสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ในความรับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เข้าพัก ซึ่งเป็นการบูรณาการกฎหมายในการบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม กรณี โฮสเทล เพื่อให้ได้มาตรฐาน ต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง หรือออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดมาตรฐานในการประกอบธุรกิจสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม เช่น เรื่องความสะอาด สิ่งอำนวยความสะดวก พื้นฐานที่ควรมี รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของผู้เข้าพัก เป็นต้น
2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง หรือออกกฎกระทรวง นั้น ควรต้องเพิ่มประเด็นความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เข้าพักเป็น

การเฉพาะแยกต่างหากจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้เพื่อให้่ายต่อการบังคับใช้กฎหมายในระยะยาว ต่อไป

3. ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง หรือออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม โดยเฉพาะประเด็นคุณสมบัติของผู้แจ้ง การลงทะเบียนผู้เข้าพัก รวมทั้งการดูแลความปลอดภัยด้านอื่น ๆ เพื่อให้การบริหารจัดการสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรมได้มาตรฐานและน่าเข้าพักอาศัย ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิฎาภา ตันติวงศ์วัฒน์. (2562). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำที่พักอาศัยซึ่งไม่เข้าลักษณะโรงแรมหรือโฮมสเตย์ (Homestay) ออกให้เช่า. ใน การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐนันท์ หิรัญรัศมีกุล. (2556). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2534). การโรงแรม. กรุงเทพมหานคร: องค์การพิมพ์.
- เรวัตร จันทรพิณี. (2542). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ยืม ฝากทรัพย์ เก็บของในคลังสินค้า ประนีประนอมยอมความ การพนันขั้นต่อ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สถาปัตย์ สุวรรณมณี. (2562). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงแรม. ใน การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพล โตถาวร. (2565). แนวทางการแก้ไขปรับปรุงนิยามของสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2567). คู่มือการปฏิบัติงานกฎหมายโรงแรม. กรุงเทพมหานคร: อาสารักขาดินแดน.

การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ป้องกันอาชญากรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) *

THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGY TO PREVENT CRIME IN THAILAND: A CASE STUDY OF UNAERIAL VEHICLE (DRONE)

มนัสวี เลิศฤทธิพงษ์¹ และ ปาวิกา ศรีรัตนบัลล์²

Manussawee Lertrittipong¹ and Pavika Sriratanaban²

¹⁻²คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁻²Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author's Email: manussawee.lert@gmail.com

วันที่รับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 25 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 27 พฤษภาคม 2568

Received 11 May 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 27 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) รวมถึงปัญหา รูปแบบ และวิธีการของอาชญากรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) 2) ศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการรับมือนวัตกรรมเทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในประเทศไทย และ 3) เสนอแนะแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เป็นการวิจัยคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ได้แก่ นักบินตำรวจ สำนักงานการบินพลเรือน (CAAT) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) อัยการ และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)

Citation:

* มนัสวี เลิศฤทธิพงษ์ และ ปาวิกา ศรีรัตนบัลล์. (2568). การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ป้องกันอาชญากรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาอากาศยานไร้คนขับ (โดรน). วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 480-499.

Manussawee Lertrittipong and Pavika Sriratanaban. (2025). The Use Of Innovative Technology To Prevent Crime In Thailand: A Case Study Of Unaerial Vehicle (Drone).

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 480-499.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

จำนวน 6 คน โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหา รูปแบบ และวิธีการของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ที่พบในประเทศไทย จากการสัมภาษณ์ พบว่าเริ่มมีการกระทำความผิด ซึ่งการกระทำความผิดนั้นไม่สามารถระบุตัวตนของผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จึงทำให้ทราบเพียงว่ามีการกระทำความผิด 2) การรับมือเบื้องต้น ปัจจุบันจะมีเครื่องมือที่เรียกว่า Anti Drone ซึ่งอยู่ในการดูแลของทหาร และมีการละเมิดโดยการกระทำความผิดเกี่ยวกับการถ่ายภาพและรบกวนพื้นที่ส่วนบุคคล ซึ่งยังไม่สามารถเอาผิดได้ เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายรองรับ 3) แนวทางการป้องกันการกระทำความผิด จากการสัมภาษณ์ พบว่ายังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาดูแลอย่างจริงจัง ทำให้การกระทำความผิดยังเกิดขึ้นบ่อย ควรมีหน่วยงานควบคุมดูแลอย่างจริงจัง และออกกฎหมายหรือข้อบังคับเป็นแนวทางเดียวกัน

คำสำคัญ: นวัตกรรมเทคโนโลยี, อากาศยานไร้คนขับ (โดรน), การป้องกันอาชญากรรม, การคุ้มครองสิทธิของประชาชน, สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (CAAT)

Abstract

This qualitative research aimed to 1) explore knowledge related to unmanned aerial vehicles (UAVs or drones), including issues, crime patterns, and methods associated with their use; 2) examine appropriate approaches to managing drone-related technological innovations in Thailand; and 3) propose preventive measures for drone-related crimes. The key informants comprised six individuals directly involved with UAV-related issues, including a police pilot, representatives from the Civil Aviation Authority of Thailand (CAAT), the National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC), public prosecutors, and a civilian stakeholder. Data were collected through purposive sampling using in-depth interviews and analyzed using content analysis.

The findings revealed that: 1) drone-related crimes are emerging in Thailand, and offenders are difficult to identify due to the lack of UAV registration systems; 2) current measures involve the military's use of anti-drone technology,

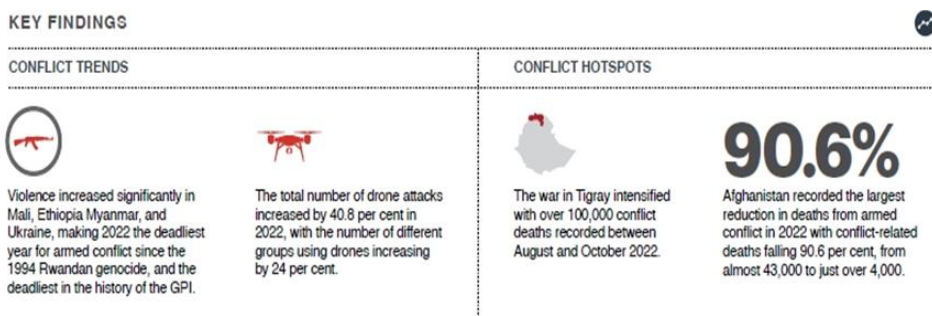
but there are legal limitations, particularly in cases involving privacy violations and unauthorized aerial photography, as no specific legislation currently addresses these issues; and 3) there is no agency responsible for comprehensive UAV regulation, resulting in frequent violations. Therefore, it is recommended that a centralized regulatory body be established and consistent regulations be implemented to effectively prevent and manage drone-related crimes.

Keywords: technological innovation, unmanned aerial vehicles (drones), crime prevention, citizen rights protection, Civil Aviation Authority of Thailand (CAAT)

บทนำ

เนื่องจากการเติบโตของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในด้านการบิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) รวมถึงการพัฒนาด้านอาชญากรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในต่างประเทศมีการนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เป็นส่วนช่วยในการประกอบอาชญากรรม ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างมาก ปัจจุบันในประเทศไทยได้มีการนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้ประโยชน์มากขึ้น เนื่องจากลักษณะของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มีลักษณะเด่นคือ มีน้ำหนักเบา บินได้สูง มีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับพาหนะอื่น ๆ สามารถบรรทุกของที่มีน้ำหนักได้พอสมควร จึงได้รับความนิยมมาใช้งาน เช่น การถ่ายภาพมุมสูง การเกษตร การสำรวจพื้นที่ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ ยิ่งไปกว่านั้นรวมถึงใช้ในการขนส่งเวชภัณฑ์ให้กับโรงพยาบาลที่ห่างไกลในภาคใต้ของประเทศไทย คือโรงพยาบาลสตูล จ.สตูล สามารถขนส่งเวชภัณฑ์โดยใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปุย (รพ.สต.ปุย) จ.สตูล (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2566) หากนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้ในทางที่ถูกต้อง นับว่าเป็นเทคโนโลยีที่น่าสนใจและมีประโยชน์มาก แต่ด้วยความเจริญของเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปนั้น การพัฒนาของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ไม่ได้หยุดเพียงการถ่ายภาพ การเกษตร สำรวจพื้นที่ห่างไกล หรือการขนส่งทางอากาศเพียงเท่านั้น อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ปัจจุบันได้พัฒนาไปสู่การเป็นเครื่องมือการก่ออาชญากรรม และยังพบเหตุการณ์ความรุนแรงมากขึ้นในต่างประเทศ เป็นความรุนแรงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) นั่นคือการนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ไปใช้ในสงครามระหว่างยูเครนและรัสเซีย มีรายงานอย่างเป็นทางการว่าใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในการโจมตี และมีแนวโน้มในการใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในการทำสงครามมากขึ้น

เช่นกัน (Soyaltin-Collela et al., 2023) เนื่องจากอากาศยานไร้คนขับสามารถควบคุมได้จากระยะไกลจึงสามารถทำการโจมตีจากระยะไกลได้ และที่สำคัญอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เป็นเทคโนโลยีที่ไร้คนขับ ส่งผลมนุษย์มีการเสียชีวิตลดลง ไม่เพียงการทำสงครามเท่านั้น การนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้ประกอบอาชญากรรมสามารถพบได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในต่างประเทศมีการนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) นำไปใช้ในการทำสงครามส่งผลให้ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการทำสงคราม จากการใช้กำลังทหารในการสู้รบ เปลี่ยนเป็นการใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในการทำสงคราม อย่างไรก็ตามการเสียชีวิตจากความขัดแย้งได้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก (Soyaltin-Collela et al., 2023)

ที่มา: Global Peace Index 2023 P.52

จากรูป แนวโน้มความขัดแย้งมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างมากใน มาลี เอธิโอเปีย เมียนมาร์ และยูเครน ส่งผลให้ปี 2022 เป็นปีที่มีความขัดแย้งกันด้วยอาวุธและแนวโน้มการใช้อาวุธที่เปลี่ยนไป คือจำนวนการโจมตีของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มีการเพิ่มขึ้นถึง 40.8 เปอร์เซ็นต์

การก่ออาชญากรรมหรือความรุนแรงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ได้เพิ่มมากขึ้นดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีที่ 1 การทำสงครามโดยใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน)

กรณีที่ 2 กองทัพอิสราเอลปล่อยทหาร เหตุยิงโดรนโจมตีเอ็นจีโอทั่วโลก

กรณีที่ 3 ตำรวจฝรั่งเศสเป็นง เมื่อพบโดรนทำการปล้น ATM

กรณีที่ 4 Escaped inmate may have used wire cutters delivered by drone

กรณีที่ 5 พังระวัง! ช่างภาพกีฬาแชร์ประสบการณ์ส่งโดรนบินไม่ถึง 5 นาที ตร.ตามทันที ‘หวิดติดคุก’

กรณีที่ 6 ศาลลงโทษปรับ 5,000 บาท คดีบินโดรนถ่ายภาพที่ชุมนุม

ช่วงที่ผ่านมาอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เริ่มเป็นที่สนใจในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการขนส่ง การถ่ายภาพ การเกษตร การขนส่งอุปกรณ์แพทย์และที่สำคัญมากคือทางด้านการทหารที่ใช้ในการสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงการใช้เพื่อโจมตีศัตรูด้วย ซึ่งในต่างประเทศนั้นได้มีการนำเทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค แต่ด้วยความทันสมัยและเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกรูปแบบใหม่ ทำให้มีคนนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ไปใช้ในทางที่ผิด นำไปใช้ช่วยในการหลบหนีของนักโทษจากเรือนจำ ใช้ช่วยในการปล้นธนาคาร บางกรณีใช้ในการสอดแนมซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล จึงทำให้มีมาตรการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีมารายงานการกระทำผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรง มีเพียงการกระทำผิด พ.ร.บ.ทางอากาศเท่านั้น ที่นำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) บินโดยไม่ได้จดทะเบียนและขออนุญาต และอีกกรณีคือเป็นการขออนุญาตทำการบิน แต่นำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาบินในเขตห้ามของประเทศไทย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาองค์ความรู้ วิเคราะห์ถึงปัญหา และรูปแบบของอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ที่เกิดขึ้น รวมถึงมาตรการ การควบคุมอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) และแนวทางการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) รวมถึงปัญหา รูปแบบ และวิธีการของอาชญากรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)
2. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการรับมือวัตรกรรมเทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีการก่อการร้าย

ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุนิษา เลิศโตมรสกุล และ รองศาสตราจารย์ ดร. อัมณพ ชูบำรุง (2561) กล่าวว่าเป็นการกระทำที่ใช้ความรุนแรงต่อประชาชนโดยไม่มี การคาดการณ์มาก่อน เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความกลัวเพื่อผลประโยชน์ของตนในทางการเมือง เป้าหมายคือการทำลายความมั่นคงทางการเมืองของประเทศนั้นๆ จนส่งผลการทบทเป็นวงกว้าง ทั้งทางการเมือง ทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งประเภทของการก่อการร้าย ได้แก่ การก่อการร้ายเพื่อป้องกันตนเอง (Vigilante Terrorism), การก่อการร้ายเพื่อการกบฏ (Insurgent Terrorism), การก่อการร้ายข้ามชาติ (Transnational Terrorism), การก่อการร้ายโดยรัฐ (State Terrorism) และ การก่อการร้ายเกี่ยวกับยาเสพติด (Narco Terrorism) ซึ่งสามารถยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทย ที่ได้มีการนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้ในการสอดแนมเพื่อหาข่าว อีกทั้งยังมีการก่อการร้ายโดยผู้ก่อการร้ายอยู่ต่างประเทศหนึ่งและใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เข้าไปโจมตีเป้าหมายซึ่งอยู่อีกประเทศหนึ่ง

2. ทฤษฎีการป้องกัน

หลักการของทฤษฎีการป้องกัน คือ อาชญากรเป็นบุคคลที่กระทำความผิดและกลัวต่อกฎหมาย และการจับกุม ดังนั้นอาชญากรจะไม่กระทำความผิด หากมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และมีบทลงโทษที่รุนแรงหรือมองว่าโอกาสที่จะหลบหนีจากการกระทำความผิดเป็นไปได้น้อยก็จะละเว้นการกระทำความผิด ซึ่งทฤษฎีนี้การป้องกันอาชญากรรมที่ดีจะต้องมีมาตรการที่ลดโอกาสการกระทำความผิดของผู้ที่กระทำความผิดลง (พล.ต.ต. ดร. พรชัย, 2558) ซึ่งทฤษฎีการป้องกัน ได้แก่

ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม(Crime control Theory) เป็นทฤษฎีการลดโอกาสการกระทำความผิดลงซึ่งกล่าวคืออาชญากรจะไม่กระทำความผิดหากมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และมีบทลงโทษที่รุนแรงหรือมองว่าโอกาสที่จะหลบหนีจากการกระทำความผิดเป็นไปได้น้อยก็จะไม่กระทำความผิด

ทฤษฎีป้องกันหรือทฤษฎียับยั้งข่มขู่ (Deterrence Theory) เป็นทฤษฎีอาชญาวิทยาที่มุ่งอธิบายถึงผลของกฎหมายที่ใช้ปกครองในสังคมมากกว่าการอธิบายถึงพฤติกรรมของ

ผู้กระทำความผิด ดังนั้นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพจะสามารถยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ (Jeffery, 1971)

ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Crime prevention through environmental design : CPTED) ซึ่งร.ต.อ. ปุรชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2545) กล่าวว่า ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ

ทฤษฎีรูปแบบอาชญากรรม (Crime Pattern Theory) ถูกพัฒนาโดย พอล และ แพท แบนดิงแฮม (1990) ซึ่งอธิบายไว้ว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เกิดจากอาชญากรได้เข้าไปอยู่และเลือกเหยื่อที่เหมาะสม กล่าวคืออาชญากรนั้นรู้ทางหนีที่ไล่เนื่องจากอยู่ในสถานที่คุ้นเคยหากสถานที่ไม่คุ้นเคยหรือมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอาชญากรจะไม่ก่ออาชญากรรม

ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement theory) แนวคิดทฤษฎีนี้จะเน้นการป้องกันเป็นสำคัญโดยให้ตำรวจปรากฏตัวบ่อยๆ ใส่ชุดเครื่องแบบออกตรวจพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการลดโอกาสของการกระทำความผิด ทำให้ผู้ที่กระทำความผิดนั้นรู้สึกรู้ว่ามีตำรวจคอยสอดส่องดูแลพื้นที่อยู่ การกระทำความผิดจึงทำได้ยากมากขึ้น หากเกิดการก่ออาชญากรรม ตำรวจก็สามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างทันถ่วงที ซึ่งการป้องกันอาชญากรรมคืองานหลักของตำรวจ มีความสำคัญมากกว่าการสืบสวน สอบสวน จับกุมและการลงโทษ (ร.ต.อ. ปุรชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2545)

ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police-community relations theory) โดยทฤษฎีนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจและประชาชนในชุมชน เหมือนกับหลักปรัชญาที่ว่า ตำรวจคือประชาชน และประชาชนก็คือตำรวจ(ฉัตรนารี ทองเรืองวงศ์ และ ศิพร โกวิท, 2022) ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถที่จะป้องกันการก่ออาชญากรรมโดยตัวของชุมชนเอง การป้องกันอาชญากรรมมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อประชาชนในชุมชนนั้นให้ความร่วมมือกับตำรวจ

ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Tringle Theory) ที่อธิบายถึงองค์ประกอบ การเกิดอาชญากรรมที่ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ผู้กระทำความผิด เหยื่อ และโอกาส หากองค์ประกอบของสามเหลี่ยมดังกล่าวครบถ้วนจะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น ซึ่งทฤษฎีนี้ได้เสนอแนวคิดแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และจะป้องกันการเกิดอาชญากรรม โดยจะต้องตัดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเพื่อไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้น (พิมพ์ธรา พัสดุประดิษฐ์ และ กิตต์ธนัท เลอวงศ์รัตน์, 2020)

3. แนวคิดพื้นฐานของฟูโกต์

ฟูโกต์เป็นนักพัฒนาและสร้างวิธีการสำหรับการวิเคราะห์วาทกรรม และยิ่งไปกว่านั้นคือเขาได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในทางสังคมศาสตร์ แนวคิดของเขาเปรียบเสมือนผู้เชี่ยวชาญการวิจัยและเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการวิเคราะห์ตามวิธีวิทยาของเขา (ศาสตราจารย์ ดร. เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2566) งานของฟูโกต์ ชื่อ “Discipline and punishment” ค.ศ.1977 เป็นงานที่เริ่มต้นด้วยแนวคิดโครงสร้างนิยม แต่หาทางออกจากแนวโครงสร้างนิยมด้วยวิธีการวิเคราะห์วาทกรรม งานชิ้นนี้วิเคราะห์ถึงประวัติของคุกที่ซังนักโทษอธิบายวิธีการสอดแนมและการลงโทษได้มีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากศูนย์กลางเน้นการทรมานและแสดงให้เห็นถึงความทรมานเพื่อยับยั้งการกระทำความผิด แต่สมัยใหม่เน้นการกักขังและการแยกออกไปเพื่อฝึกฝนให้เชื่อฟัง การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากการเกิดความคิดเรื่องวินัยในฐานะรูปแบบใหม่ของอำนาจ เช่น คุกวงแหวนที่ให้นักโทษมองเห็นกันแต่ไม่รู้ว่ามีใครคอยดูอยู่หรือไม่ นักโทษถึงมีวินัยในตัวเอง เพราะคิดว่ามีคนคอยสอดแนมอยู่ การเปลี่ยนแปลงจากการสอดแนม จึงเป็นเปลี่ยนแปลงจากการควบคุมร่างกายเป็นการควบคุมทางความคิด

4. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัว (Right of Privacy)

สิทธิความเป็นส่วนตัว เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญ โดยเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน (Human Right) ซึ่งทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพ ในร่างกาย จิตใจ ชีวิต ของตนซึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างอิสระ และจะต้องจำกัดการเข้าถึงเรื่องความเป็นส่วนตัวจากการกระทำของบุคคลอื่น สิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิที่ทุกคนต้องให้ความเคารพกันและกันภายใต้ของกฎหมาย และขอบเขตของจริยธรรม วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละพื้นที่นั้น ซึ่งการได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพโดยกฎหมายจะมีผลต่อความสุขและความปลอดภัยของประชาชนและส่วนรวม (นคร เสรีรักษ์, 2557)

5. แนวคิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ให้ความหมายทั่วไปได้ว่า เป็นคุณค่าสำคัญอันเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณค่าที่มีอยู่กับมนุษย์ทุกคนโดยไม่มีข้อจำกัดและไม่มีเงื่อนไขอย่างใด ไม่ว่าจะเป็นข้อจำกัดหรือเงื่อนไขด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2562)

6. สิทธิมนุษยชน

จากหนังสือพัฒนาการของสิทธิมนุษยชน(กุลพล พลวัน, 2538) อาจย้อนไปได้ถึงการจัดทำกฎบัตรแมกนาคาร์ตา (Magna Carta) ในปี ค.ศ. 1215 ในประเทศอังกฤษ ซึ่งขณะนั้นมี

ความขัดแย้งระหว่างขุนนางกับกษัตริย์ ขุนนางจึงรวมกำลังกันเพื่อจำกัดอำนาจของกษัตริย์ โดยกำหนดมีบทบัญญัติ ทั้งสิ้นรวม 63 ข้อ นอกจากคำประกาศอิสรภาพดังกล่าวนี้แล้ว ยังมีการบัญญัติกฎหมายหลักอันได้แก่ รัฐธรรมนูญขึ้นใช้ร่วมกันระหว่างรัฐซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการแก้ไขให้มีลักษณะที่เป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพพลเมืองมากขึ้น (นพนิธิ สุริยะ, 2530)

7. การคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิต

สิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิพื้นฐานของสิทธิทั้งหมด ดังตัวอย่างรัฐธรรมนูญ (2560) มาตรา 28 ได้กำหนดไว้ว่าให้เป็นหน้าที่ที่สำคัญของรัฐที่จะต้องปกป้องสิทธิในการมีชีวิต ส่วนในกรณีของการปราบปรามอาชญากรรมรัฐจะต้องออกกฎหมายเพื่อลงโทษอาชญากรผู้กระทำการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตของผู้อื่น

8. การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะมีความปลอดภัย

สิทธิของบุคคลที่มีสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานและต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งกันและกัน บุคคลทุกคนมีความเท่าเทียมกันในสังคมทุกคนสามารถทำอะไรก็ได้แต่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น บุคคลทุกคนได้รับการคุ้มครองตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้รวมถึงการป้องกันการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ (นพดล นิมหนู, 2020)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า สิทธิของบุคคลในการมีความปลอดภัยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกันในการดำรงชีวิต โดยต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทั้งนี้ รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองและป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพื่อสร้างความสงบสุขและความปลอดภัยในสังคมโดยรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกแนวทางการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะศึกษาจากกรณีตัวอย่างอาชญากรรมที่มีอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในสงคราม การใช้ในการกระทำผิดทั่วไป หรือการขนส่งผิดกฎหมาย ในบางกรณีมีการนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ละเมิดความเป็นส่วนตัว ซึ่งมีความผิดเป็นการบุกรุกหรือประเด็นอื่นที่ละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวโดยใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) บันทึกภาพ บันทึกวิดีโอ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ถูกบันทึก เพื่อเป็นการเสนอแนะแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในประเทศไทย

โดยผู้วิจัยเริ่มการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เพื่อเป็นพื้นฐานให้กับผู้วิจัยเพื่อให้มีความรู้และเข้าใจถึงเรื่องที่จะทำการศึกษาทั้งในด้านประโยชน์และโทษ โดยเนื้อหาหลักประกอบด้วย

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย หนังสือ รายงานข่าวสาร และเอกสารทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ

- คุณลักษณะและบทบาทของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)
- กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานโดรน
- สิทธิความเป็นส่วนตัวและประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน
- แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการในการป้องกันอาชญากรรม

2. การเลือกกรณีศึกษา (Case Study Selection Criteria) ผู้วิจัยได้เลือกกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ โดยใช้ เกณฑ์การเลือก ดังนี้

- เป็นกรณีที่อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ถูกนำมาใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย หรือการคุกคามสิทธิส่วนบุคคล
- มีข้อมูลปรากฏในสื่อมวลชนหรือเอกสารที่น่าเชื่อถือ
- สะท้อนถึงความท้าทายด้านการบังคับใช้กฎหมายและช่องโหว่ของมาตรการควบคุม
- มีความหลากหลายด้านบริบท เช่น การทหาร การข่าวกรอง การคุกคามสิทธิ และการละเมิดกฎหมายการบิน

จากนั้นทำการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่สามารถให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตอบคำถามวิจัยนี้ รวมถึงจากประชากรโดยทั่วไปที่มีความเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) โดยคำถามนั้นเป็นคำถามเฉพาะเจาะจง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ได้แก่ นักบินตำรวจ 1 ท่าน สำนักงานการบินพลเรือน (CAAT) 1 ท่าน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) 1 ท่าน อัยการ 2 ท่าน และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) 1 ท่าน รวมทั้งหมด จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช่วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยจะมีการตั้งคำถามให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ล้วงหน้าในการสัมภาษณ์ ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้หากมีประเด็นที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อให้เข้าใจปัญหา และทราบถึงปัญหาโดยละเอียด นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสอบถามผู้ให้สัมภาษณ์ถึงบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้มากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ (Snow ball) เพื่อขยายการสัมภาษณ์ ไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เบื้องต้นดังนี้

1. องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) รวมถึง ปัญหา รูปแบบ และวิธีการ
 2. แนวทางที่เหมาะสมในการรับมือกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)
 3. เสนอแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)
- โดยประเด็นดังกล่าวเป็นเพียงคำถามเบื้องต้นในการสัมภาษณ์ สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) หากมีประเด็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสนใจเพิ่มเติมก็จะเพิ่มเติมได้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้งานอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในหลายภาคส่วน ได้แก่ นักบินตำรวจ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (CAAT) เจ้าหน้าที่จากสำนักงาน กสทช. อัยการ และประชาชนที่มีประสบการณ์หรือความรู้เกี่ยวกับการใช้งานโดรน เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลายมุมมองและครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured In-depth Interview) โดยมีการจัดทำแนวคำถามล่วงหน้า ครอบคลุมหัวข้อดังนี้

1. ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน)
2. ความเห็นเกี่ยวกับความเสี่ยงหรือภัยคุกคามจากการใช้โดรนในทางที่ไม่เหมาะสม
3. ประสบการณ์หรือข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
4. แนวทางการป้องกันและการจัดการที่เหมาะสมในบริบทของประเทศไทย

ก่อนการสัมภาษณ์ ได้มีการขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล และอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งให้ความมั่นใจในเรื่องของการเก็บรักษาข้อมูลอย่างเป็นความลับ (Confidentiality) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธี “ลูกโซ่” (Snowball Sampling) โดยให้ผู้ให้ข้อมูลรายแรกแนะนำบุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์เพิ่มเติม เพื่อต่อยอดและขยายเครือข่ายผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกบันทึกเสียง (ด้วยความยินยอม) และถอดความด้วยตนเอง จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยเน้นการตีความตามประเด็นวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาถึงประเด็นการวิจัยดังกล่าว จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องบันทึกเสียงไปถอดความ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเอง เพื่อรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Confidentiality)

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องบันทึกเสียงไปถอดความ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเอง เพื่อรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Confidentiality)

2. ตรวจสอบและประเมินคุณค่าของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3. แยกข้อมูลและจัดระเบียบข้อมูลออกเป็นชุดที่ชัดเจน เพื่อใช้ตอบคำถามในแต่ละประเด็นของวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4. วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการวิจัยที่กำหนด ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแต่ละประเด็นของข้อมูลที่ได้รับมา เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของวิจัยนี้

ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)

เป็นอากาศยานที่ไม่มีคนขับแต่สามารถควบคุมการปฏิบัติงานได้จากระยะไกลหรือควบคุมผ่านโปรแกรมที่ระบบการบินตั้งไว้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2560) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกคนให้ความคิดเห็นตรงกันว่า เป็นนวัตกรรมที่ใหม่มากสำหรับ

ประเทศไทย และเริ่มเข้ามามีส่วนสำคัญในกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติการของรัฐ หรือกิจกรรมของเอกชน โดยได้ข้อมูลที่น่าสนใจจากพนักงานปฏิบัติการ CAAT ที่ให้ความเห็นว่า “อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ราคาถูกและใช้งานได้ง่าย การขออนุญาตไม่ยุ่งยาก อาชีพต่างๆ เริ่มนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้งาน และจำนวนอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มีมากขึ้น และมีแต่จะเพิ่มขึ้นจนกว่าจะถึงจุดอิ่มตัว” นอกจากนี้บทบาทของการใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เป็นผลดีในหลายด้าน แต่หากคนที่นำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้ผิดวัตถุประสงค์ก็จะเป็นดาบสองคมได้ เช่นเดียวกับข้อมูลของ อัยการ ที่กล่าวว่า “เนื่องจากส่วนใหญ่อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) จะใช้แต่ประโยชน์ ปัจจุบันยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับอันตรายที่แฝงมากับประโยชน์นั้น จึงทำให้ไม่มีกฎหมายป้องกันหรือควบคุมจากหน่วยงานใดจริงจัง”

2. แนวทางที่เหมาะสมการรับมือกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)

จากความเห็นของผู้ให้ข้อมูลได้พูดถึงประเด็นของหน่วยงานที่รองรับอย่างจริงจัง ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ มีเพียงการสั่งการจากรัฐบาลเท่านั้นให้ช่วยกำกับดูแล จึงส่งผลให้ข้อบังคับต่างๆ มีช่องโหว่และมีความยุ่งยากสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่ โดยมีประชาชน(สมช.)ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “ควรสร้างระบบการขอขึ้นทะเบียนที่เป็นมาตรฐานและให้ใช้แพร่หลายรวมถึงการจำกัดการนำเข้าของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)” และผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้ให้ความเห็นตรงกันว่า ตำรวจ , ทหาร , CAAT และ กสทช. ควรร่วมมือกันออกข้อกำหนดหรือมาตรการในการควบคุมกำกับและดูแลอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เพื่อที่จะปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน รวมถึงสามารถระบุตัวผู้กระทำผิดได้อย่างชัดเจน

การพัฒนาและปัญหาด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานหลักดำเนินการควบคุม ทำให้เกิดช่องว่างมากมาย ส่งผลให้การปรับปรุงกฎหมายเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ ผู้อำนวยการ กสทช. ภาค 1 ที่กล่าวว่า “การพัฒนาของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) นั้นรวดเร็วมาก เพราะฉะนั้นการจะผลักดันกฎหมายถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยจะต้องมีการบูรณาการจากทุกหน่วยงานเพื่อเสนอกฎหมาย” และสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของประชาชน (สมช.) ที่กล่าวว่า “การพัฒนาของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มีความรวดเร็วมาก ถือว่าเป็นการทำหายอย่างหนึ่ง และที่สำคัญกฎหมายจะต้องพัฒนาเพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้านี้”

สิทธิของประชาชนทั่วไป ยังมีการถูกละเมิดจากภาพถ่ายที่ไม่พึงประสงค์ แต่การจับกุมและดำเนินคดีเป็นไปได้ยาก เนื่องจากรัฐบาลยังคงให้ความสำคัญในเรื่องอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) น้อย เพราะฉะนั้นประชาชนจึงต้องรักษาสิทธิของตนเองโดยการระวังตัวเอง หากไม่เกิดผลเสียก็ดีไป แต่หากเกิดผลร้ายขึ้นตามก็เป็นปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ อัยการ (2) ที่กล่าวว่า “การนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้ในทางที่ผิดหรือถ่ายผู้ที่ไม่ได้ขออนุญาต รวมถึงถ่ายไปในพื้นที่ส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต อาจถือว่าเป็นการละเมิดต่อผู้ที่ถูกถ่าย”

3. การป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)

ในปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมในทุกมิติทั้งการกำหนดพื้นที่บิน การขอบิน การออกใบอนุญาตบิน รวมถึงการละเมิดต่างๆ รัฐบาลไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการละเมิดเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของนักบินตำรวจที่กล่าวว่า “กฎหมายในไทยยังไม่ครอบคลุม เนื่องจากการพัฒนาของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ไปไกลมาก ซึ่งเทคโนโลยีการป้องกันยังตามไปไม่ทัน” และคำสัมภาษณ์ของ ผู้อำนวยการ กสทช. ภาค 1 ที่กล่าวว่า “ทาง กสทช. มีความกังวล เนื่องจากอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เข้ามาปริมาณที่เยอะมากและเริ่มมีการนำไปใช้ในการประทุพผิต ซึ่ง กสทช. กำลังหามาตรการเพื่อมาใช้ในการป้องกันสำหรับการนำเอาอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้ผิดประเภท แต่ที่สำคัญทาง กสทช. ไม่สามารถจะระบุได้ว่าผู้ที่นำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาขึ้นทะเบียน จะนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) นั้น ไปใช้ทำอะไรบ้าง”

จึงสรุปได้ว่า การป้องกันนั้นจะขึ้นอยู่กับรัฐบาลว่าจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มากเพียงใด และยังขึ้นอยู่กับหน่วยที่รับผิดชอบหลักกว่าจะเป็นหน่วยงานใด ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีใดที่เป็นหน่วยงานหลักหรือศูนย์บัญชาการหลัก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในเรื่องการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ป้องกันอาชญากรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) อภิปรายผลแยกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) รวมถึง ปัญหา รูปแบบ และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)

จากผลการวิจัยพบว่า อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เป็นเทคโนโลยีที่สามารถบินได้บนอากาศ มีความคล่องตัวสูง น้ำหนักเบา โดยการขับเคลื่อนนั้นไม่มีมนุษย์อยู่บนนั้น ส่วนประกอบที่สำคัญของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) จะประกอบไปด้วย อุปกรณ์ควบคุมการบิน (Flight Controller), อุปกรณ์รับ-ส่งสัญญาณ (Signal Receive-Transmit) ,มอเตอร์และใบพัด (Motor & Propeller), อุปกรณ์ควบคุมความเสถียรสำหรับการรักษาสมดุล (Gyro stabilization), อุปกรณ์ FPV (First Person View) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญ มีความเป็นห่วงเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) หากรวบรวมขึ้นส่วนด้วยตัวเองและประกอบขึ้นเอง ซึ่งการประกอบอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เองในปัจจุบันสามารถทำได้ก็จริง แต่การจะนำไปขึ้นทะเบียนนั้นไม่สามารถทำได้ จึงเป็นช่องว่างที่อาจจะทำให้เกิดการนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ที่ประกอบขึ้นเองไปประกอบอาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พล.ต.ต. ดร. พรชัย ชันดี (2558) ที่กล่าวว่าอาชญากรจะไม่กระทำความผิดหากมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

ปัญหา รูปแบบ และวิธีการของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ที่พบในประเทศไทย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญพบว่าเริ่มพบการกระทำความผิดที่มีความเกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) โดยการกระทำความผิดนั้นไม่สามารถระบุตัวตนของผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) นั้นเป็นอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จึงทำให้รู้ว่ามีผู้กระทำความผิดแต่ไม่สามารถทำอะไรได้ ด้วยปัญหานี้จึงเป็นช่องว่างให้ผู้กระทำความผิดก่อเหตุอาชญากรรมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ พอลและแพทเบนดิงแฮม (1990) ที่อธิบายว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เกิดจากอาชญากรได้เข้าไปเลือกเหยื่อที่เหมาะสม กล่าวอีกนัยคือ อาชญากรเลือกก่อเหตุโดยรู้ทางหนีทีไล่ ก่อเหตุในสถานที่คุ้นเคย และก่อเหตุด้วยวิธีการที่สามารถหลบหลีกกฎหมายหรือผู้คุมกฎหมายได้

2. แนวทางที่เหมาะสมในการรับมือกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในประเทศไทย

การพัฒนาของอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในประเทศไทยเป็นไปด้วยความรวดเร็วมากและที่สำคัญปัจจุบันรัฐบาลไม่ได้ตั้งหน่วยงานเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับเรื่องอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) จึงทำให้แนวทางการรับมือนั้นจึงไปอยู่ที่หน่วยงานต่าง ๆ เอง ซึ่งแต่ละหน่วยจะแบ่งกันทำหน้าที่ จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการออกมาตรการหรือกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งต่างจากต่างชาติที่มีการกำหนดหน่วยงานควบคุมดูแลอย่างชัดเจน เนื่องจากมีการใช้ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ที่กล่าวว่า การป้องกันอาชญากรรมเป็นงานหลักของตำรวจ ยิ่งไปกว่านั้นทฤษฎีนี้ยังพูดถึงการลดโอกาสการกระทำความผิดของอาชญากร โดยการให้ตำรวจใส่ชุดออกตรวจบ่อย ๆ

เพื่อที่จะสามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างทันถ่วงที (ร.ต.อ.ปुरुชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2545) ยิ่งไปกว่านั้นยังให้คนในสังคมส่วนช่วยกันเฝ้ามองสอดส่องเพื่อตัดช่องโอกาสในการกระทำความผิด (Freilich, 2017)

การรับมือเบื้องต้นในปัจจุบันจะมีเครื่องมือที่เรียกว่า Anti-drone ซึ่งฝ่ายทหารจะเป็นผู้ดูแลและตรวจสอบ หากพบอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) บินขึ้นมาจะสามารถระบุตำแหน่งที่ทำการบินขึ้นมาได้แต่อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) นั้นจะต้องมีคลื่นความถี่อยู่ในช่องของ Anti-drone นั้นๆ หากอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มีคลื่นความถี่ที่ไม่ได้อยู่ในช่วงของ Anti-drone ก็จะสามารถตรวจสอบได้

การละเมิดที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ผู้คนยังไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เพราะยังไม่พบกรณีที่เป็นอันตรายรุนแรง ส่วนมากมักพบเป็นกรณีละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการละเมิดความเป็นส่วนตัว ดังตัวอย่างในกรณีเจ้าของบ้านนอนอบแดด แล้วพบว่ามียานอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ได้ถ่ายภาพหรือบันทึกข้อมูลส่วนตัวของบุคคลนั้นโดยไม่มีการยินยอม ซึ่งถือว่าการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว (Thurley, 2018) แต่หากนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้อย่างถูกต้อง ตามรายงานของ Global Military Drone Market Research Report ค.ศ. 2020-2026 ซึ่งมีการสำรวจด้านเทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เมื่อค.ศ. 2019 พบว่ามีการนำอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) มาใช้ทางการทหาร เนื่องจากสามารถควบคุมการปฏิบัติงานจากระยะไกลได้ มีความเสี่ยงต่ำ ลดการเสียชีวิตของมนุษย์ได้ เนื่องจากไม่มีคนขับ เหมาะสำหรับการทำภารกิจที่มีความเสี่ยงสูง เพราะฉะนั้นจึงต้องมองทั้งสองทางคือ ประโยชน์และโทษ ซึ่งหากประโยชน์มากกว่าโทษจะเป็นเรื่องที่ดี และโทษที่อาจจะเกิดขึ้นนั้นก็ต้องอุดรรอยร้าวนั้น ให้เกิดโทษน้อยมากที่สุดเหมือนดังที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำสัมภาษณ์

3. เสนอแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน)

การป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปในทางการร่วมมือกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีป้องกันหรือทฤษฎียับยั้งชั่งใจ ที่ปुरुชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2545) กล่าวว่า การสนับสนุนการรวมตัวและสัมพันธ์ภาพ ระหว่างสุจริตชนในสังคมเพื่อให้เกิดแรงต้านทุจริตชน อันเป็นชนกลุ่มน้อย โดยอาศัยวิธีการที่อยู่ภายในกรอบกฎหมาย ผู้ให้ข้อมูลบางท่านมีการครอบครองอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) อย่างถูกต้อง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียน

ขอใบอนุญาต และการขออนุญาต ขึ้นบิน ตามประกาศกระทรวงคมนาคม เรื่องหลักเกณฑ์การขออนุญาตและเงื่อนไขในการบังคับหรือปล่อยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน ประเภทยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก พ.ศ.2558 ข้อ5(2)(ข) ซึ่งแต่ละขั้นตอน มีความยุ่งยาก ซึ่งความยุ่งยากนี้อาจจะส่งผลให้ผู้คนที่อยากจะใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) อย่างถูกต้องนั้น ไม่อยากขอขึ้นทะเบียนหรือไม่ได้ทำตามขั้นตอนที่กำหนดเพราะแต่ละขั้นตอนนั้นใช้เวลานาน

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านให้ความสำคัญกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เป็นอย่างมาก เนื่องจากปัจจุบันความล่าช้าและช่องว่างของกฎหมายทำให้การควบคุมอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เป็นไปได้ยาก ไม่ว่าจะเป็นการนำเข้าอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ที่ไม่มีการกำหนดคลื่นความถี่การประกอบอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ขึ้นเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ประเด็นเกี่ยวกับการใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในบริบทของความมั่นคงและอาชญากรรม สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการมีนโยบายที่ชัดเจนและการบริหารจัดการแบบบูรณาการ เนื่องจากโดรนสามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือในการก่อการร้าย ข่มขู่ หรือสอดแนม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของรัฐ ทั้งนี้ ช่องว่างของกฎหมาย การขาดหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบ และการรับรู้ของประชาชนที่ยังไม่เพียงพอ ล้วนเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความเสี่ยงในการละเมิดสิทธิและความเป็นส่วนตัว ตลอดจนภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รัฐบาลควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและแต่งตั้งหน่วยงานหลัก ในการกำกับดูแลและบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) โดยครอบคลุมทั้งด้านการป้องกัน การบังคับใช้กฎหมาย และความมั่นคงภายในประเทศ

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนและทันสมัย เพื่อควบคุมการใช้โดรน โดยเฉพาะการใช้เพื่อจุดประสงค์ที่ผิดกฎหมาย พร้อมทั้งเพิ่มความเข้มงวดในการบังคับใช้ เพื่อยับยั้งการกระทำความผิด

1.3 ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดการซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน

1.4 หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นควรดำเนินการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้อากาศยานไร้คนขับในทางที่ไม่เหมาะสม รวมถึงแนวทางการสังเกต การแจ้งเบาะแส และการปฏิบัติตนเมื่อพบเจอโดรนต้องสงสัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาลึกลงในประเด็นเรื่อง ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนและความเป็นส่วนตัว จากการใช้อากาศยานไร้คนขับในมิติต่าง ๆ เช่น การสอดแนม การเก็บข้อมูล หรือการใช้ในการควบคุมฝูงชน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับโดรนใน ต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการประยุกต์ใช้กับบริบทของประเทศไทย

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อพัฒนา แนวทางหรือโมเดลการจัดการความปลอดภัย จากการใช้อากาศยานไร้คนขับอย่างยั่งยืน โดยอิงจากหลักสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กุลพล พลวัน. (2538). พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ฉัตรนารี ทองเรืองวงศ์ และ ศิพร โกวิท. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 12(2), 349–359.
- นคร เสรีรักษ์. (2557). ความเป็นส่วนตัว. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ฟ้าฮ่าม.
- นพดล นิมหนู. (2563). มาตรการและกลไกทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 39(1), 63–76.
- นพนิธิ สุริยะ. (2530). เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติ เรื่องการสอนสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิศึกษาเพื่อสังคม.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2562). หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: Chula Book Online.

- ปฤษฎัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2545). การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม: หลักทฤษฎีและมาตรการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- พรชัย ชันดี, จอมเดช ตริเมฆ และ กฤษณพงศ์ พุตระกูล. (2558). ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พิมพ์ธรา พัสตุดิษฐ์ และ กิตต์ธนัท เลอวงศ์รัตน์. (2563). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยวของข้าราชการตำรวจในสังกัด กองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว 1. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, 16(1), 90–103.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2566). วิถีวิทยาของฟูโกต์และวาทกรรมวิพากษ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เคล็ดไทย จำกัด.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2566). ทดสอบ “โคโรนาการแพทย์” ครั้งแรกในไทย ภารกิจ “บินส่งยา”. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.theconversation.info/news/content/4985>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2560). รายงานสถานการณ์ยาเสพติดประจำปี 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- อุนิษา เลิศโตมรสกุล และ อัมมพ พูบำรุง. (2561). อาชญากรรมและอาชญาวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2, ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- Brantingham, P. L., & Brantingham, P. L. (1990). Situational crime prevention in practice. *Canadian Journal of Criminology*, 32, 17–40.
- Freilich, J. D., & Newman, G. R. (2017). Situational crime prevention. In *Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.254>
- Index, Institute for Economics and Peace. (2023). Global Peace Index 2023. Retrieved from <https://www.visionofhumanity.org/maps/#/>
- Jeffery, C. R. (1971). *Crime prevention through environmental design*. Beverly Hills, CA: Sage.

Soyaltin-Collela, D., & Demiryol, T. (2023). Unusual middle power activism and regime survival: Turkey's drone warfare and its regime-boosting effects. *Third World Quarterly*, 0(0), 1–20. <https://doi.org/10.1080/01436597.202>

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 *

ACADEMIC ADMINISTRATION OF HIGHLAND SCHOOL
IN CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ชลธิชา ปิกรัตน์¹ และ สุนทร คล้ายอ่ำ²

Chonticha Peeprat¹ and Suothorn Klai Um²

¹⁻²หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻²Master of Education Degree in Educational Administration University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: ticha.170136@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 19 April 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 และ 2) เปรียบเทียบระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้โรงเรียนเป็นชั้นภูมิในการแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากร และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบสัดส่วนตามบัญญัติไตรยางศ์ของประชากรในแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามโดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

Citation:

* ชลธิชา ปิกรัตน์ และ สุนทร คล้ายอ่ำ. (2568). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 500-516.

Chonticha Peeprat and Suothorn Klai Um. (2025). Academic Administration Of Highland School In Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 500-516.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร พบว่าบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหาร, งานวิชาการ, โรงเรียนบนพื้นที่สูง

Abstract

This research aimed to: 1) study the academic administration of highland schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, and 2) compare the opinions of educational personnel with different educational backgrounds and work experiences regarding the academic administration of these schools. The research employed a survey research design. The sample consisted of 242 educational personnel, selected through simple random sampling, using schools as strata and proportionally stratified sampling based on the Taro Yamane formula.

The research instrument was a 30-item questionnaire using a 5-point Likert scale. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance (one-way ANOVA).

The findings revealed that:

1. The overall level of academic administration in highland schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 was at the highest level, with the highest mean score found in the area of internal quality assurance system development, followed by educational supervision, assessment, evaluation, and credit transfer, curriculum development, and learning process development, respectively.

2. The comparison results showed that educational personnel with different educational qualifications and work experiences had significantly different opinions regarding academic administration in highland schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Administration, Academic Administration, Highland Schools

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นต้นมา ใน มาตรา 49 ได้ตราไว้ว่า บุคคล ย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึง และไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ท่ามกลางแนวโน้มประชากรวัยเรียนที่ลดลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปิดโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลาย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568 มุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติอย่างเท่าเทียม โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ผ่านกลไกการบริหารจัดการตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา จนถึงสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติงานหลักที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานด้านวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนรอบด้านและสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณชน ขอบข่ายงานวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา และระบบประกันคุณภาพภายใน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและพัฒนาอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เผชิญกับความท้าทายเฉพาะตัวในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิชาการ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การขาดแคลนบุคลากรและทรัพยากร รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำกัด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มดังกล่าว เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในบริบทของโรงเรียนบนพื้นที่สูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการบริหารงานวิชาที่แตกต่างกัน

2. บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีการบริหารงานวิชาการที่แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง ได้ศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2567), ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ (2553), รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2552), จิตติมา วรรณศรี (2556), เอื้ออังกูร ชำนาญ (2564), ภูษณิศา ถูกใจ (2556), และ กนกวรรณ อายุยืน (2560) ซึ่งการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง หมายถึง การดำเนินงานที่เป็นระบบของผู้บริหารและบุคลากรโรงเรียนบนพื้นที่สูง ซึ่งอาจมีข้อจำกัดด้าน กายภาพและสังคมวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการวางแผน จัดการ ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ และ ประเมินผลกิจกรรมทางวิชาการ ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการผู้เรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามบริบทของตนเอง ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน (4) ด้านการนิเทศ การศึกษา และ (5) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 37 โรงเรียน จำนวนครูและผู้บริหาร 634 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 คน และครู จำนวน 590 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 37 โรงเรียน ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) อ้างในธีรวิทย์ เอ กะกุล, 2561, หน้า 65) เทียบขนาดของประชากรที่ประกอบด้วย บุคลากรทางการศึกษา จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 242 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการเทียบสัดส่วนตามขนาดประชากรในแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นครอบคลุมเนื้อหาและตรงวัตถุประสงค์ในการศึกษา โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความร่วมมือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 242 ชุด

2. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนบนพื้นที่สูงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยส่งบันทึกข้อความขออนุญาต ผ่านช่องทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (G-mail) ของโรงเรียนพร้อมแนบแบบสอบถามงานวิจัยเป็น QR Code สำหรับเป็นช่องทางการตอบแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) และรับข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms)

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการส่งช่องทางการกรอกข้อมูล เป็น QR Code สำหรับสแกน ตามช่วงเวลาที่กำหนด โดยการเก็บข้อมูลภายใน 30 วัน ได้รับกลับคืนมา 242 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับจากแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับคำถามในการวิจัย และการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และหาผลการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษา		
- ปริญญาตรี	132	54.55
- ปริญญาโท	102	42.15
- ปริญญาเอก	8	3.30
รวม	242	100.00
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
- ต่ำกว่า 5 ปี	56	23.14
- 5 – 10 ปี	110	45.45
- มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	76	31.41
รวม	242	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 54.55 รองลงมา มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท จำนวน 102 คน คิด

เป็นร้อยละ 42.15 และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาเอก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 ในด้านประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมา มีประสบการณ์ ในการทำงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 31.41 และมีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 23.14

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูง

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.57	0.63	มากที่สุด	4
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.55	0.63	มากที่สุด	5
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการศึกษา	4.58	0.61	มากที่สุด	2
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.57	0.62	มากที่สุด	3
5. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.58	0.61	มากที่สุด	1
รวม	4.57	0.62	มากที่สุด	

จากตาราง 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาแยกรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.61) และด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการศึกษา ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.61) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.62) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.63) และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.63)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้ F-test แบบ One-Way ANOVA

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง จำแนกตามระดับการศึกษา

การบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนบนพื้นที่สูง	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการพัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.93	2	1.47	6.85*	.001
	ภายในกลุ่ม	51.12	239	0.21		
รวม		54.06	241			
ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.82	2	1.41	6.20*	.002
	ภายในกลุ่ม	54.27	239	0.23		
รวม		57.09	241			
ด้านการวัดผล ประเมินผล และ ดำเนินการเทียบโอนผล การเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	3.00	2	1.50	7.00*	.001
	ภายในกลุ่ม	51.17	239	0.21		
รวม		54.16	241			
ด้านการนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.63	2	1.31	5.52*	.005
	ภายในกลุ่ม	56.91	239	0.24		
รวม		59.54	241			
ด้านการพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.21	2	1.10	4.94*	.008
	ภายในกลุ่ม	53.36	239	0.22		
รวม		55.56	241			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	2.66	2	1.33	7.25*	.001
	ภายในกลุ่ม	43.89	239	0.18		

รวม	46.55	241

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 บุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนบนพื้นที่สูง	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการพัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	5.03	2	2.51	12.25*	.000
	ภายในกลุ่ม	49.03	239	0.21		
รวม		54.06	241			
ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	5.19	2	2.60	11.95*	.000
	ภายในกลุ่ม	51.90	239	0.22		
รวม		57.09	241			
ด้านการวัดผล ประเมินผล และ ดำเนินการเทียบโอนผล การเรียน	ระหว่างกลุ่ม	6.09	2	3.04	15.13*	.000
	ภายในกลุ่ม	48.08	239	0.20		
รวม		54.16	241			
ด้านการนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.12	2	2.06	8.89*	.000
	ภายในกลุ่ม	55.42	239	0.23		

การบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนบนพื้นที่สูง	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
รวม		59.54	241			
ด้านการพัฒนาระบบ	ระหว่างกลุ่ม	4.33	2	2.16	10.09*	.000
การประกันคุณภาพ	ภายในกลุ่ม	51.24	239	0.21		
ภายในสถานศึกษา						
รวม		55.56	241			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	4.88	2	2.44	14.00*	.000
	ภายในกลุ่ม	41.67	239	0.17		
รวม		46.55	241			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3” ผู้วิจัยพบประเด็นของผลการวิจัยที่สามารถ นำมาเสนอเพื่อทำการอภิปรายและประกอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดัง รายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนบนพื้นที่สูงเห็นความสำคัญของการบริหาร การศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตติมา วรรณศรี (2566) ที่กล่าวว่า

กระบวนการบริหารวิชาการในสถานศึกษาเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญ และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน การจัดทำหลักสูตร ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตร ซึ่งเป็นแผนหลักของการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตร และการจัดโครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ ความสามารถ สมรรถนะตามที่หลักสูตรระบุไว้

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้เป็นงานที่ต้องทำเป็นประจำของบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้ออังกูร ชำนาญ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่าไว้ว่าการทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้จะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลตาม เป้าหมาย หลักสูตร เปรียบเสมือนแบบแปลนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรบอกไว้ว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นมีอะไรบ้างจะใช้อะไรเป็นวัสดุ อุปกรณ์จะทำการจัดการเรียนการสอน อย่างไรบ้างเพื่อช่วยให้ด้านการเรียนการสอนหลักสูตรจริงจะเกิดความสำคัญและเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามความต้องการของผู้จัดทำเป็นแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติงานของครูที่จะจัด ประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และผู้เรียนได้มี ความรู้ ทักษะ ความประพฤติมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้แล้ว เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาใช้พัฒนาคุณภาพของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษณิศรา ถูกใจ (2556) ได้ทำการศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพื้นที่พิเศษในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งชัชดา พรเวชะชาติ (2552) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผลเป็นเครื่องมือในการช่วยครูทราบถึงผลการสอนของตนเอง เพื่อให้สามารถ ปรับปรุงและพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถประเมินได้ว่า นักเรียนมีความเข้าใจใน เนื้อหาบทเรียนหรือไม่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและนักเรียน รวมถึง ช่วยให้ทราบถึงสถานะของหลักสูตรและโครงการที่ดำเนินการในสถานศึกษา การบันทึกผลการสอนจะเป็นหลักฐานทางการศึกษาที่ใช้ในการประเมินความสำเร็จของการเรียนรู้และผลการเรียนของนักเรียน รวมทั้งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษา

1.4 ด้านการนิเทศการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผลจากบุคลากรในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงมีการรับรู้ถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาในด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ที่กล่าวว่า การพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อสำรวจ วิเคราะห์วิจัยและประเมินผลปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อพัฒนาหลักการและสื่อการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษาและเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็นเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดการศึกษา และแก้ไขปัญหาได้

1.5 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยรายด้านสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาภายในเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา รวมทั้งสถานศึกษามีการรายงานสรุปผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อต้นสังกัด และมีการจัดทำแผนพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ อายูยีน (2560) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูงแลพถิ่นทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 พบว่าการดำเนินงานทั้ง 12 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับสูง เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. จากผลการเปรียบเทียบระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.1 จากผลการเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูงที่ไม่เหมือนกัน

2.2 จากผลการเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและการบริหารการศึกษามากกว่า

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร พบว่า ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยบุคลากรที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีมุมมองต่อการบริหารงานวิชาการที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุด ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูงให้เต็มศักยภาพตามบริบทของตนเอง

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ควรนำผลการวิจัยเป็นสารสนเทศในการส่งเสริม พัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบนพื้นที่สูง ให้กับบุคลากรในสังกัดเพื่อนำความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). รายงานการพัฒนากิจการศึกษาค้นคว้าในพื้นที่สูง.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาการศึกษาในพื้นที่พิเศษ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568. เรียกใช้เมื่อ 10 กรกฎาคม 2567 จาก

<https://www.moe.go.th>

กนกวรรณ อายุเย็น. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มี

ประสิทธิภาพ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

จิตติมา วรณศรี. (2566). การบริหารสถานศึกษาเพื่อคุณภาพในศตวรรษที่ 21.

กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.

ปรียาพร วงศ์อนันต์โรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ: แนวคิดและหลักการ.

กรุงเทพมหานคร: เอ็มพันธ์การพิมพ์.

ภูษณิศ ฤกษ์ใจ. (2556). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูง. ใน
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 1 (24 สิงหาคม 2550).

รุ่งชัชดา พรเวหะชาติ. (2552). การจัดการศึกษาในสถานศึกษาแบบองค์รวม. นครปฐม:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570). เรียกใช้เมื่อ 10 กรกฎาคม 2567 เรียกใช้
จาก <https://www.nesdc.go.th>

เอื้ออังกูร ชำนาญ. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานในพื้นที่พิเศษ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่.

การพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวันโดยใช้แบบจำลอง โครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึก *

THE FORECASTING DAILY GOLD BULLION PRICE BY USING THE LSTM

ณัฐพงศ์ งามศรี¹ และ เปรมพร เขมาวุฒ²

Natapong Ngamsri¹ and Premporn Khemavuk²

¹⁻²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

¹⁻²Faculty of Engineering, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand

Corresponding Author's Email: s6301091810059@email.kmutnb.ac.th

วันที่รับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 22 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 พฤษภาคม 2568

Received 11 May 2025; Revised 22 May 2025; Accepted 24 May 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและสร้างแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกเพื่อช่วยในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจในการลงทุนที่ถูกต้องและแม่นยำ ลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่ง โดยการใช้ทฤษฎีด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการพัฒนาแบบจำลอง LSTM (Long Short-Term Memory) โดยใช้ข้อมูลราคาทองคำแท่งย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปัจจุบันจากเว็บไซต์สมาคมค้าทองคำ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้อมูลราคาทองคำแท่งรายวัน จำนวน 564 รายการ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิในรูปแบบอนุกรมเวลา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรม Visual Studio Code สำหรับพัฒนาแบบจำลอง และโปรแกรม Minitab 17 ร่วมกับ Microsoft Excel สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยดึงข้อมูลจากแหล่งออนไลน์ที่น่าเชื่อถือ เช่น เว็บไซต์สมาคมค้าทองคำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ

Citation:

* ณัฐพงศ์ งามศรี และ เปรมพร เขมาวุฒ. (2568). การพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวันโดยใช้แบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึก. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 517-534.

Natapong Ngamsri and Premporn Khemavuk. (2025). The Forecasting Daily Gold Bullion Price By Using The Lstm. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 517-534.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน โดยใช้ค่าทางสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) และการวัดความแม่นยำของแบบจำลองด้วย RMSE, MAE และ MAPE

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งในประเทศไทย ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ คือ ราคาทองคำในตลาดโลก (GG) อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (FX) อัตราการว่างงานของสหรัฐฯ (UR) ดัชนีราคาผู้ผลิตในสหรัฐฯ (PPIUS) และดัชนีราคาผู้บริโภคในสหรัฐฯ (CPIUS) มีแนวโน้มไปในทิศทางบวกและมีผลทำให้ราคาทองคำแท่งรายวันในประเทศไทยปรับตัวสูงขึ้นตามไปด้วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และอัตราดอกเบี้ยนโยบายดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย (CPI) มีแนวโน้มไปในทิศทางตรงกันข้ามและมีผลทำให้ราคาทองคำแท่งรายวันในประเทศไทยปรับตัวสูงขึ้นตามไปด้วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของราคาทองคำแท่งในประเทศไทยได้โดยมีรูปแบบสมการถดถอย คือ $TG_t = -38004 + 15.123GG_t - 414INT_t + 1351.8FX_t + 12.25CPI_t - 1509UR_t + 193PPIUS_t + 170CPIUS_t$

คำสำคัญ: การพยากรณ์, ทองคำแท่ง, โครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึก

Abstract

This research aimed to design and develop a Long Short-Term Memory (LSTM) model to forecast daily gold bullion prices, with the goal of enhancing investment decision-making accuracy and reducing risks associated with price fluctuations. The model was developed using computer programming principles, utilizing historical gold price data from 2012 to the present obtained from the Gold Traders Association website.

The population and sample consisted of 564 daily gold price records, which were secondary time-series data. The research tools included Visual Studio Code for model development, and Minitab 17 along with Microsoft Excel for data analysis. Data collection was conducted by retrieving data from credible online sources such as the Gold Traders Association and economic-related agencies. Data analysis included both descriptive and inferential statistics, such as mean,

standard deviation, multiple linear regression analysis, and model accuracy evaluation using RMSE, MAE, and MAPE.

The results revealed that the independent variables affecting the fluctuation of gold bullion prices in Thailand included the global gold price (GG), the exchange rate (FX), U.S. unemployment rate (UR), U.S. producer price index (PPIUS), and U.S. consumer price index (CPIUS), all showing a statistically significant positive correlation with domestic gold prices at the 0.05 significance level. Meanwhile, the policy interest rate (INT) and Thailand's consumer price index (CPI) had statistically significant negative correlations. The relationship can be explained by the following regression model: $TG_t = -38004 + 15.123GG_t - 414INT_t + 1351.8FX_t + 12.25CPI_t - 1509UR_t + 193PPIUS_t + 170CPIUS_t$

Keywords: Forecasting, Gold Bullion, Deep Neural Network

บทนำ

ทองคำเป็นที่รู้จักกันในสังคมมนุษย์มาเป็นเวลานาน ในยุคโบราณถูกนำมาใช้เป็นเครื่องตกแต่งในพิธีกรรมทางศาสนา หรือเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอำนาจและความรุ่งเรือง (Gold Traders Association, 2024) โดยทองคำเป็นธาตุโลหะเพียงชนิดเดียวที่มีคุณสมบัติพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ ความงามดงามมันวาว ความคงทน ความหายาก และสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ (Sukjit et al., 2016) นอกจากนี้ทองคำยังเป็นวัตถุดิบที่นิยมนำมาใช้ในอุตสาหกรรมหลากหลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสารโทรคมนาคม เครื่องประดับ รวมถึงวงการแพทย์ (Vangjeen, 2021)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ราคาทองคำแท่งในตลาดมีความผันผวน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาทองคำในประเทศไทยและการพยากรณ์ราคาทองคำ คือ ราคาทองคำในตลาดโลก (Yuensangamunkong, 2006) ความไม่คงที่ของราคาทองคำแท่งทำให้เกิดการซื้อขายอย่างล้นหลามเพื่อการครอบครองเป็นทรัพย์สิน เครื่องประดับ หรือเพื่อการเก็งกำไร ทั้งนี้เพราะทองคำถือเป็นสินทรัพย์ที่ปลอดภัยและสามารถป้องกันความเสี่ยงจากภาวะเงินเฟ้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีความเสี่ยงต่ำกว่าสินทรัพย์ทางการเงินประเภทอื่น การลงทุนใน

ทองคำสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การซื้อขายทองคำแท่ง การเทรดทองคำออนไลน์ การออมทอง และการลงทุนใน Gold Futures

ปัจจุบันการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งยังคงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและท้าทายสำหรับนักวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักคณิตศาสตร์ นักสถิติ และนักเศรษฐศาสตร์ การพยากรณ์ราคาทองคำมักอาศัยข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ในอดีตที่มีผลต่อราคาทองคำมาเป็นตัวทำนายราคาทองคำในอนาคต ตัวอย่างของปัจจัยที่มีผลต่อราคาทองคำในประเทศไทย เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ราคาน้ำมันดิบ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ อัตราการว่างงานของสหรัฐฯ และดัชนีราคาหุ้น (Phibulpanichkan, 2015; Ratchalame & Kanjanasamranwong, 2010; Rangkagulnuwat & Kongkao, 2010; Admin, 2024) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อราคาทองคำในตลาดโลก ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินยูโรต่อดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยนโยบายที่ประกาศโดยรัฐบาลสหรัฐฯ อัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลางสหรัฐฯ อัตราเงินเฟ้อของสหรัฐฯ ราคาแร่โลหะเงินและแพลทินัมในตลาดโลก ราคาหุ้นดาวโจนส์ รวมถึงดัชนีความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศ (Kiewkanya, 2016)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการออกแบบและสร้างแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึก (Deep Neural Network) เพื่อใช้ในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจลงทุนให้มีความถูกต้อง แม่นยำ และลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาทองคำ โดยการประยุกต์ใช้หลักการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการพัฒนาแบบจำลอง ซึ่งอาศัยข้อมูลราคาทองคำแท่งรายวันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปัจจุบัน จากเว็บไซต์ของสมาคมค้าทองคำ (Gold Traders Association, 2024)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อออกแบบและสร้างแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวันในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังจากสมาคมค้าทองคำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจลงทุนและลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาทองคำ

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดด้านการวิเคราะห์อนุกรมเวลาและการพยากรณ์ด้วยแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียม โดยเฉพาะ Long Short-Term Memory

(LSTM) ซึ่ง Hochreiter และ Schmidhuber (2540) ได้นำเสนอว่า LSTM เป็นโครงข่ายประสาทเทียมที่เหมาะสมกับข้อมูลประเภทลำดับ เช่น ข้อมูลอนุกรมเวลา และมีความสามารถในการจดจำข้อมูลย้อนหลังได้ดีกว่า RNN ทั่วไป ทั้งนี้ โครงสร้างของ LSTM ประกอบด้วยหน่วยย่อยต่าง ๆ เช่น forget gate, input gate และ output gate ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการไหลของข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ (Jozefowicz, Zaremba, & Sutskever, 2558)

ในด้านการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อราคาทองคำ มีการประยุกต์ใช้แบบจำลองเชิงสถิติ เช่น Multiple Regression Analysis โดยมีตัวแปรอิสระสำคัญ เช่น ราคาทองคำในตลาดโลก อัตราดอกเบี้ยนโยบาย อัตราแลกเปลี่ยน และดัชนีราคาผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตประพันธ์ ยืนสง่ามันคง (2549) ที่พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อราคาทองคำในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ จินตนา ชำนาญณรงค์ศักดิ์ (2535) ศึกษาการพยากรณ์ราคาทองคำด้วย ARIMA model โดยไม่ใช้ปัจจัยภายนอก พบว่าการใช้อนุกรมเวลาสามารถให้ผลการพยากรณ์ที่แม่นยำในระดับหนึ่ง ส่วนงานของ นุชศรา เกษรประทุม (2550) เปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลอง ARIMA, GARCH-M และ Neural Network ในการพยากรณ์ราคาทองคำ พบว่าแบบจำลอง ARIMA มีความแม่นยำสูงสุดเมื่อใช้กับข้อมูลอนุกรมเวลา

สุชาติา ยิ่งภักดี (2547) ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาทองคำในประเทศไทยกับตลาดต่างประเทศ โดยพบว่าราคาทองคำในตลาดกรุงเทพฯ มีความสัมพันธ์สูงกับตลาดฮ่องกง นิวยอร์ก และลอนดอน แสดงให้เห็นถึงความอ่อนไหวของราคาทองคำในประเทศที่เชื่อมโยงกับภาวะเศรษฐกิจโลก

องค์ความรู้และผลจากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของการใช้ LSTM และเทคนิคทางสถิติในเชิงลึกในการพัฒนาแบบจำลองพยากรณ์ราคาทองคำในประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ ข้อมูลราคาทองคำแท่งรายวันและตัวแปรเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง จำนวน 564 รายการ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิในรูปแบบอนุกรมเวลา

รวบรวมระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2568 จากเว็บไซต์สมาคมค้าทองคำ และแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เชื่อถือได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรม Visual Studio Code สำหรับออกแบบและพัฒนาแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึก (Deep Neural Network: DNN)
2. โปรแกรม Minitab 17 และ Microsoft Excel สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
3. ไลบรารีภาษา Python เช่น TensorFlow, Keras, Pandas, และ Scikit-learn สำหรับประมวลผลและเรียนรู้ของแบบจำลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทั้งหมดเป็นข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการดึงจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่น่าเชื่อถือ เช่น เว็บไซต์สมาคมค้าทองคำ ธนาคารแห่งประเทศไทย และหน่วยงานเศรษฐกิจสากล ข้อมูลถูกนำมาผ่านกระบวนการทำความสะอาด (Data Cleaning) และเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ของแบบจำลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจะถูกนำมาวิเคราะห์ใน 2 ระดับ ได้แก่

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา
 - ใช้ค่าสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลแต่ละตัวแปร
2. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน
 - ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย
 - ทดสอบสมมติฐานทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อราคาทองคำ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- ค่าเฉลี่ย (Mean)
- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)
- ค่าเปอร์เซ็นต์ ความคลาดเคลื่อนของค่าที่พยากรณ์ (Mean Absolute Percentage Error: MAPE)

- ค่า p-value เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
- ค่า Durbin-Watson เพื่อทดสอบค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Zaiontz,

2019)

ผลการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการออกแบบและสร้างแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกเพื่อช่วยในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวัน ในสร้างแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกเพื่อช่วยในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจในการลงทุนที่ถูกต้องและแม่นยำ ลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งรายวันโดยประสิทธิภาพแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกที่ใช้พยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวันพบว่า เมื่อวัดประสิทธิภาพแบบจำลองโดยใช้ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยของกำลังสองของความผิดพลาดระหว่างค่าที่วัดได้และค่าจริง (Root Mean Squared Error; RMSE) แบบจำลองนี้มีค่า RMSE เท่ากับ 371.07276 หมายความว่าแบบจำลองนี้พยากรณ์ราคาทองคำแท่งผิดไป ± 371.07276 บาท เมื่อวัดประสิทธิภาพแบบจำลองโดยใช้ค่าเฉลี่ยของค่าสัมบูรณ์ของความคลาดเคลื่อน (Mean Absolute Error; MAE) แบบจำลองนี้มีค่า MAE เท่ากับ 271.23544 หมายความว่าแบบจำลองนี้ทำนายราคาทองคำแท่งห่างจากราคาทองคำแท่งจริง 271.23544 บาทและค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์ความผิดพลาดสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percentage Error; MAPE) แบบจำลองนี้มีค่า MAPE เท่ากับร้อยละ 0.96807 หมายความว่าแบบจำลองนี้สามารถพยากรณ์ราคาทองคำแท่งได้ถูกต้องแม่นยำถึง 96.807 เปอร์เซ็นต์ โดยทั้ง 3 ค่านี้นั้นสามารถคำนวณทางโปรแกรมได้ ดังภาพที่ 1

```
# Evaluate the Model
rmse = np.sqrt(mean_squared_error(y_test_scaled, predictions))
mae = mean_absolute_error(y_test_scaled, predictions)
mape = np.mean(np.abs((y_test_scaled - predictions) / y_test_scaled)) * 100

print(f"RMSE: {rmse}, MAE: {mae}, MAPE: {mape}%")
```

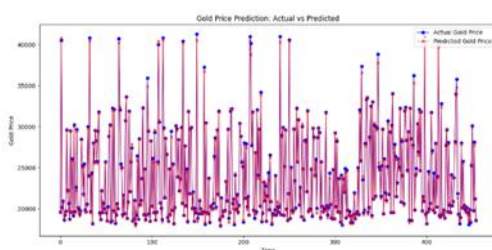
ภาพที่ 1 ฟังก์ชันที่ใช้เพื่อวัดประสิทธิภาพแบบจำลอง

ผลลัพธ์ของข้อมูลราคาทองคำแท่งที่พยากรณ์ได้จากแบบจำลองที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาจะปรากฏดังภาพที่ 2 (Gold Traders Association, 2024)

	Date	Gold_Price
0	2025-05-08 17:15:00	53341.601562
1	2025-05-09 17:15:00	53343.871094
2	2025-05-10 17:15:00	53380.035156
3	2025-05-11 17:15:00	53433.445312
4	2025-05-12 17:15:00	53500.113281
5	2025-05-13 17:15:00	53575.246094
6	2025-05-14 17:15:00	53655.902344

ภาพที่ 2 ข้อมูลราคาทองคำแท่งที่พยากรณ์ได้จากแบบจำลอง

สามารถสร้างกราฟเปรียบเทียบค่าระหว่างราคาทองคำแท่งจริงรายวันและราคาทองคำแท่งจริงรายจากการพยากรณ์ได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กราฟเปรียบเทียบค่าระหว่างราคาทองคำแท่งจริงรายวันและราคาทองคำแท่งจริงรายจากการพยากรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้จะใช้โปรแกรม Minitab 17 และโปรแกรม Excel ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ซึ่งสามารถคำนวณสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรและค่า t-Statistic เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือทางสถิติของสมการถดถอยเชิงซ้อน สถิติทดสอบ F-Statistic และ t-Statistic ดังแสดงในภาพที่ 4

Model	Unstandardized Coefficients		t-value	P-value	Collinearity Statistics	
	β	Std. Error			VIF	Tolerance: 1/VIF
1	(Constant)	-27446	3581	-7.67	0.000	
	GG	14.513	0.272	53.26	0.000	8.21
	INT	-476	185	-2.58	0.010	2.09
	FX	1192.6	61.9	19.25	0.000	2.89
	CPI	16.69	6.84	2.44	0.015	4.15
	UR	-2319	298	-7.79	0.000	3.93

ภาพที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยโดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ

สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระหรือปัจจัยที่มีผลต่อราคาทองคำแท่งในประเทศไทยได้ดังนี้

1. เครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์ของราคาทองคำในตลาดโลก (Gold Spot) อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย ดัชนีราคาผู้ผลิตในสหรัฐฯ และดัชนีราคาผู้บริโภคในสหรัฐฯ มีค่าเป็นบวก (+) แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย ส่วนอัตราดอกเบี้ยนโยบายธนาคารแห่งประเทศไทยและอัตราการว่างงานในสหรัฐฯ มีค่าเป็นลบ (-) แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย

2. ค่าสัมประสิทธิ์ของราคาทองคำในตลาดโลก (Gold Spot) มีค่าเป็นบวก (+) แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย กล่าวคือ หากราคาทองคำในตลาดโลก (Gold Spot) เพิ่มขึ้น 1% จะมีผลต่อราคาทองคำแท่งในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 15.123 บาทซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราดอกเบี้ยนโยบายธนาคารแห่งประเทศไทยมีค่าเป็นลบ (-) แสดงว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ซึ่งมีค่าเป็นบวก) แสดงว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบายธนาคารแห่งประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย กล่าวคือ หากอัตราดอกเบี้ยนโยบายธนาคารแห่งประเทศไทยเพิ่มขึ้น 1% จะมีผลทำให้ราคาทองคำแท่งในประเทศไทยลดลง 414 บาท

4. ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มีค่าเป็นบวก (+) แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย กล่าวคือ

หากอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐเพิ่มขึ้น 1% จะมีผลทำให้ราคาทองคำแท่งในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 1351.8 บาทซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ค่าสัมประสิทธิ์ของดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทยมีค่าเป็นบวก (+) แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย กล่าวคือ หากดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 1% จะมีผลทำให้ราคาทองคำแท่งในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 12.25 บาทซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราการว่างงานในสหรัฐอเมริกามีค่าเป็นลบ (-) แสดงว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ซึ่งมีค่าเป็นบวก) แสดงว่าอัตราการว่างงานในสหรัฐอเมริกามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย กล่าวคือ หากอัตราการว่างงานในสหรัฐอเมริกามีค่าเพิ่มขึ้น 1% จะมีผลทำให้ราคาทองคำแท่งในประเทศไทยลดลง 1509 บาท

7. ค่าสัมประสิทธิ์ของดัชนีราคาผู้ผลิตในสหรัฐอเมริกามีค่าเป็นบวก (+) แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย กล่าวคือ หากดัชนีราคาผู้ผลิตในสหรัฐอเมริกามีค่าเพิ่มขึ้น 1% จะมีผลทำให้ราคาทองคำแท่งในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 193 บาทซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. ค่าสัมประสิทธิ์ของดัชนีราคาผู้บริโภคในสหรัฐอเมริกามีค่าเป็นบวก (+) แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย กล่าวคือ หากดัชนีราคาผู้บริโภคในสหรัฐอเมริกามีค่าเพิ่มขึ้น 1% จะมีผลทำให้ราคาทองคำแท่งในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 170 บาทซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

หลังการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม Minitab พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย จึงทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นได้ผลลัพธ์ดังภาพที่ 5 และภาพที่ 6

Model Summary					
	S	R-sq	R-sq(adj)	R-sq(pred)	
	261.352	98.22%	98.20%	98.17%	
Coefficients					
Term	Coef	SE Coef	T-Value	P-Value	VIF
Constant	-38004	3981	-9.55	0.000	
GG	15.123	0.239	63.33	0.000	9.34
INT	-414	147	-2.82	0.005	2.28
FX	1351.8	58.1	23.28	0.000	2.82
CPI	12.25	7.21	1.70	0.090	5.00
UR	-1509	308	-4.91	0.000	4.33
PPIUS	193	123	1.57	0.118	2.59
CPIUS	170	230	0.74	0.461	7.57

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์จากโปรแกรม Minitab

Durbin-Watson Statistic

Durbin-Watson Statistic = 0.282458

ภาพที่ 6 ค่าเดอร์บินวัตสัน (Durbin Watson) ที่วิเคราะห์ได้

จากภาพที่ 6 ค่า R² (R-squared) มีค่าเท่ากับ 0.9822 และ Adjust R² (Adjust R-squared) มีค่าเท่ากับ 0.9820 และ F-Statistic มีค่าเท่ากับ 4387.48 และจากภาพที่ 7 ค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 0.282458

เมื่อพิจารณาปัญหาเรื่อง Autocorrelation โดยการพิจารณาค่า Durbin-Watson ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.282458 ซึ่งพบว่าการทดสอบ Durbin-Watson Autocorrelation Test ทำได้โดยการคำนวณค่า D-Statistic จากสมการ โดยงานวิจัยนี้มีตัวแปรอิสระ 5 ตัว และจำนวนตัวอย่าง 564 ตัวอย่าง จากการเปิดตาราง Durbin-Watson ที่ N เท่ากับ 550 และ k เท่ากับ 7 และ ตาราง Durbin-Watson ที่ N เท่ากับ 600 และ k เท่ากับ 7 2 ตารางเพื่อเทียบบัญญัติไตรยางค์หาค่า Durbin-Watson ที่ N เท่ากับ 564 และ k เท่ากับ 7 ผลปรากฏว่า dL มีค่าประมาณเท่ากับ 1.836 และค่า dU ประมาณเท่ากับ 1.887 ดังนั้นจะได้ค่า 4-DU เท่ากับ 2.113 และค่า 4-DL มีค่าเท่ากับ 2.164 โดยกำหนดให้สมมติฐานในการทดสอบปัญหา Autocorrelation มีดังนี้

ให้ H_0 : ข้อมูลไม่มีแนวโน้มที่ต่อเนื่องกัน

ให้ H_1 : ข้อมูลมีแนวโน้มที่ต่อเนื่องกัน

จากการคำนวณใน Minitab พบว่าค่า D-Statistic มีค่าเท่ากับ 0.282458 ซึ่งมีค่าใกล้ 0 มากๆ แสดงว่ามีปัญหาอัตตสหสัมพันธ์เชิงบวก (Positive Autocorrelation) สูงมาก ค่าคลาดเคลื่อน (Residuals) มีแนวโน้มต่อเนื่องกันมากเกินไป ดังแสดงในภาพที่ 7 ซึ่งหมายถึงความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าไม่เป็นอิสระต่อกัน เพราะค่า Durbin-Watson ที่ได้ไม่อยู่ในช่วงระหว่าง d_U และ $4 - d_U$ แต่อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของราคาทองคำแท่งในประเทศไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มไม่ได้ก้าวกระโดดมากนัก จึงทำให้ถูกมองว่าข้อมูลนั้นมีแนวโน้มที่ต่อเนื่องกันมากเกินไป

ภาพที่ 7 ผลของการทดสอบ Autocorrelation โดยใช้ค่า Durbin-Watson

นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบปัญหา Multicollinearity โดยพิจารณาจากค่า VIF จากรูปที่ 6 จะเห็นได้ว่าค่า VIF อยู่ในช่วง 2.28 – 9.34 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 และยังคงมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity คือตัวแปรหรือปัจจัยแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเอง

อภิปรายผล

ในการวิจัยนี้ได้ทำการออกแบบและสร้างแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกเพื่อช่วยในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวัน โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือเพื่อช่วยในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจในการลงทุนที่ถูกต้องและแม่นยำ ลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งรายวัน เนื่องจากการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งแบบเดิมจะนำข้อมูลราคาทองคำแท่งมารวมกันและข้อมูลในไฟล์ Excel จากนั้นทำการออกแบบสูตรคำนวณต่างๆที่จำเป็นสำหรับการพยากรณ์และการชี้วัดประสิทธิภาพแบบจำลอง ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้ในช่วงจัดเรียงข้อมูล จัดทำข้อมูล การ

คำนวณต่างๆที่จำเป็นสำหรับใช้ในการพยากรณ์ จึงเป็นที่มาของการออกแบบและสร้างแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกนี้ขึ้นมา โดยคำนึงถึงการใช้งานที่ง่าย สะดวกสบาย มีการแสดงผลลัพธ์ของการพยากรณ์ในรูปแบบของกราฟความสัมพันธ์ ค่าความคลาดเคลื่อนค่าที่พยากรณ์ได้เทียบกับค่าจริง ค่าที่พยากรณ์ที่ได้จากแบบจำลอง ฯลฯ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและวิเคราะห์และจากการใช้งานแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกเพื่อช่วยในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวันแล้ว พบว่าตัวแบบจำลองสามารถพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวันที่เกิดขึ้นได้จริง จึงสรุปได้ว่าแบบจำลองนี้มีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานได้จริง

จากการวิจัยนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อราคาทองคำแท่งในประเทศไทยหรือก็คือตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย ได้แก่ ราคาทองคำในตลาดโลก (GG) อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (FX) อัตราการว่างงานของสหรัฐฯ (UR) ดัชนีราคาผู้บริโภคในสหรัฐฯ (PPIUS) และดัชนีราคาผู้บริโภคในสหรัฐฯ (CPIUS)

ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อราคาทองคำแท่งในประเทศไทยหรือก็คือตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย คือ อัตราดอกเบี้ยนโยบายธนาคารแห่งประเทศไทย (INT) และอัตราการว่างงานของสหรัฐฯ (UR) นั่นเอง

เราสามารถสรุปทิศทางที่แท้จริงสำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์กับราคาทองคำแท่งในประเทศไทยได้ดังภาพที่ 8

ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งในประเทศไทย		
ตัวแปร	สัญลักษณ์	ทิศทางความสัมพันธ์
ราคาทองคำในตลาดโลก	GG	+
อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ	FX	+
ดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย	CPI	+
ดัชนีราคาผู้บริโภคในสหรัฐฯ	PPIUS	+
ดัชนีราคาผู้บริโภคในสหรัฐฯ	CPIUS	+
อัตราการว่างงานในสหรัฐฯ	UR	-
อัตราดอกเบี้ยนโยบายธนาคารแห่งประเทศไทย	INT	-

ภาพที่ 8 ทิศทางที่แท้จริงสำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์กับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย

จากการรวบรวมข้อมูลของตัวแปรต่างๆ ในลักษณะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประเภทอนุกรมเวลาเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระแต่ละตัว โดยเก็บรวบรวมข้อมูลปัจจัยต่างๆ เป็นรายวันตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2567 – 26 มีนาคม พ.ศ. 2568 รวมทั้งสิ้น 564 ข้อมูล ซึ่งสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของราคาทองคำแท่งในประเทศไทยได้โดยมีรูปแบบสมการถดถอย คือ

$$TG_t = -38004 + 15.123GG_t - 414INT_t + 1351.8FX_t + 12.25CPI_t - 1509UR_t + 193PPIUS_t + 170CPIUS_t$$

เมื่อนำราคาทองคำแท่งจริงในประเทศไทยกับราคาทองคำแท่งจริงที่พยากรณ์ได้จากสมการถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณมาพล็อตเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในรูปแบบของกราฟ ดังรูปที่ 9

ภาพที่ 9 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างราคาทองคำแท่งจริงในประเทศไทยกับราคาทองคำแท่งจริงที่พยากรณ์ได้จากสมการถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ

ราคาทองคำในตลาดโลกมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Apirakdechachai (2010), Phibulpanichkan (2015), Ratchalame and Kanjanasamranwong (2010) และ Chantith et al. (2022) ซึ่งค้นพบว่าราคาทองคำในตลาดโลกเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งในประเทศไทย

อัตราดอกเบี้ยนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยนโยบายดังกล่าวไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งในประเทศไทย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phibulpanichkan (2015), Ratchalame and Kanjanasamranwong (2010) และ Chantith et al. (2022) ที่พบว่าอัตราดอกเบี้ย

นโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งในประเทศไทย

อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของPraphaphak (2012), Phibulpanichkan (2015), Kaothanthong (2015), Ratchalame and Kanjanasamranwong (2010) และ Chantith et al. (2022) ซึ่งค้นพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งในประเทศไทย

ดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับราคาทองคำแท่งในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของPhibulpanichkan (2015) และ Ratchalame and Kanjanasamranwong (2010) ที่พบว่าดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทยเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้กลับขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Chantith et al. (2022) ที่พบว่าดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาทองคำแท่งในประเทศ กล่าวคือ ดัชนีดังกล่าวไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงราคาทองคำแท่งในประเทศไทย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า แบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนา สามารถใช้ในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งรายวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับราคาทองคำแท่งจริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของแบบจำลองดังกล่าวในการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการตัดสินใจลงทุนในสถานการณ์ที่มีความผันผวนสูง เช่น ภาวะเศรษฐกิจโลกและความขัดแย้งระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม แบบจำลองยังมีข้อจำกัดในด้านความแม่นยำเมื่อรับข้อมูลเปลี่ยนแปลง ดังนั้นควรมีการปรับปรุงและอัปเดตโมเดลอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อคงความแม่นยำในการพยากรณ์ข้อมูลใหม่ในอนาคต

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในระบบสารสนเทศสำหรับผู้ลงทุนหรือหน่วยงานด้านเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจด้านการลงทุนทองคำ

1.2 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำผลลัพธ์จากแบบจำลองนี้ไปใช้พัฒนา Dashboard หรือ Application เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มราคาทองคำเชิงคาดการณ์อย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มจำนวนข้อมูลย้อนหลังให้มากขึ้นกว่าระยะเวลา 564 วัน เพื่อให้โมเดลเรียนรู้ความผันผวนของราคาทองคำได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

2.2 ควรพิจารณาเพิ่มตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ระดับโลก เช่น ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ ราคาน้ำมัน ความผันผวนของค่าเงินดิจิทัล หรือดัชนีความเชื่อมั่นนักลงทุน

2.3 ควรเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึกกับแบบจำลองอื่นๆ เช่น ARIMA, Random Forest หรือ XGBoost เพื่อวิเคราะห์ความแม่นยำเชิงเปรียบเทียบและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลลัพธ์

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา ชำนาญณรงค์ศักดิ์. (2535). การศึกษาการพยากรณ์ราคาทองคำ. ใน ปริญญาณิพนธ์ มหบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตประพันธ์ ยืนสง่ามั่นคง. (2549). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อราคาทองคำในประเทศไทย และการพยากรณ์ราคาทองคำโดยใช้โมเดลของบ็อกซ์และเจนกินส์. ใน วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นุชศรา เกษรประทุม. (2550). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองในการพยากรณ์ราคาทองคำ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุชาติา ยิ่งภักดี. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ของราคาทองคำในตลาดโลกกับราคาทองคำในตลาดกรุงเทพมหานคร. วารสารเศรษฐศาสตร์, 12(1), 67–78

- Admin. (2024). Factors affect gold price. เรียกใช้เมื่อ 28 ธันวาคม 2024 จาก <https://www.bangkokgolds.com/factors-affect-gold-price/>
- Apirakdechachai, S. (2010). Factors influencing gold bar prices in Thailand. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2025 จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/237819>
- Chantith, C., et al. (2022). Factors affecting gold bar prices in Thailand during COVID-19 situation. The 13th National Academic Conference on Nouveau Economy for Human Security. เรียกใช้เมื่อ 12 มีนาคม 2025 จาก <https://ird.skru.ac.th/RMS/file/53496.pdf>
- Gold Traders Association. (2024). Daily gold prices. เรียกใช้เมื่อ 14 กรกฎาคม 2024 จาก <https://www.goldtraders.or.th/>
- Hochreiter, S. & Schmidhuber, J. (2001). Long short-term memory. *Neural Computation*, 9(8), 1735–1780.
- Jozefowicz, R., Zaremba, W., & Sutskever, I. (2015). An empirical exploration of recurrent network architectures. *Proceedings of the 32nd International Conference on Machine Learning*, 2342–2350.
- Kaothanthong, N. (2015). Factors affecting gold import and export of Thailand. เรียกใช้เมื่อ 17 มีนาคม 2025 จาก https://econ.src.ku.ac.th/economics/uploadfiles/news_file/MBE/ProposalMBE12/5634750288.pdf
- Kiewkanya, M. (2016). Gold price prediction model building. The 28th Annual Meeting of the Thai Society for Biotechnology and International Conference. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2023 จาก http://www.science.cmu.ac.th/prsci/upload/science_news/10-10-2016-423709992.pdf
- Phibulpanichkan, N. (2015). The analysis of factors influencing gold bullion prices in Thailand. เรียกใช้เมื่อ 8 มิถุนายน 2023 จาก <http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1863/1/combinedPDF.pdf>

- Praphaphak, A. (2012). Factors affecting the gold bullion price in Thailand before and after the economic crisis of the U.S.A. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2025 จาก <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:117213>
- Rangkagulnuwat, P. & Kongkao, J. (2010). Factors affecting toward gold bullion price in Thailand. Chiang Mai University Journal of Economics, 14(2), 24–40
- Ratchalame, W. & Kanjanasamranwong, P. (2010). Factors affecting gold bullion price in Thailand. Journal of Science and Technology, Ubon Ratchathani University, 21(1), 147–157
- Siavoshi, M. (2024). Step-by-step guide to linear regression in R. เรียกใช้เมื่อ 27 ธันวาคม 2024 จาก <https://www.statology.org/step-by-step-guide-to-linear-regression-in-r/>
- Sukjit, W., et al. (2016). Information system development for gold price prediction using exponential smoothing technique. The 4th ASEAN Undergraduate Conference in Computing (AUC2). เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2023 จาก <https://drive.google.com/file/d/1SC2TlCNREJmaLAKnNigcOHEV647hObsK2/view?usp=sharing>
- Vangjeen, A. (2021). The forecasting an annual gold bullion price by using the classic time series forecasting method. The 16th National and International Sripatum University Conference: SPUCON 2021. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2023 จาก <https://dspace.spu.ac.th/bitstreams/250e8819-c31d-4245-8e5e-31074bdef45b/download>
- Yuensangamunkong, J. (2006). Gold price fluctuation analysis in Thai market. ใน วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Zaiontz, C. (2019). Durbin-Watson table. เรียกใช้เมื่อ 17 มีนาคม 2025 จาก <https://real-statistics.com/statistics-tables/durbin-watson-table>

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)
ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับ
ย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ *

THE STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FACTORS AND
DECISION-MAKING PROCESS IN THE SELECTING OF A RESTAURANT
AND PUB SERVICE IN THE NIMMANHAEMIN ROAD, CHIANG MAI
PROVINCE

อนาภรณ์ วงศ์สถาน¹, นิตี พรหมมา², นรพรรณ โพธิ์พฤกษ์³ และ สลิลทิพย์ ตียาภรณ์⁴

Anaporn Wongsathan¹, Niti Phromma², Naraphan Potipruek³ and Slinthip Tiyaorn⁴

¹⁻⁴ภาควิชาธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาอีสเทิร์น

¹⁻⁴Department of Tourism Business and Services, Faculty of Business Administration,
The Far Eastern University, Thailand

Corresponding Author's Email: anaporn@feu.ac.th

วันที่รับบทความ : 9 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 18 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 20 พฤษภาคม 2568

Received 9 May 2025; Revised 18 May 2025; Accepted 20 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับฯ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทาง

Citation:

* อนาภรณ์ วงศ์สถาน, นิตี พรหมมา, นรพรรณ โพธิ์พฤกษ์ และ สลิลทิพย์ ตียาภรณ์. (2568). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 535-549.

Anaporn Wongsathan, Niti Phromma, Naraphan Potipruek and Slinthip Tiyaorn. (2025). The Study Of The Relationship Between Factors And Decision-Making Process In The Selecting Of A Restaurant And Pub Service In The Nimmanhaemin Road, Chiang Mai Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 535-549.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การตลาด (7Ps) ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับฯ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เป็นผู้บริโภคที่มาใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับในย่านถนนนิมมานเหมินท์ ซอย 7 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบกึ่งปลายปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ภาพรวมทั้งหมด 7 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$) พิจารณารายด้าน พบว่าด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ 2) กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) พบว่าความรู้สึกลังการตัดสินใจใช้บริการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือการตัดสินใจใช้บริการ การประเมินทางเลือก การตระหนักถึงความต้องการ และการค้นหาข้อมูล ตามลำดับ 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับฯ ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps), กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

Abstract

This research aims to: 1) Study the marketing mix factors of semi-pub restaurants in the Nimmanhemmin Road 2) Examine the decision-making process of choosing to use the restaurants services and 3) The relationship between marketing mix factors and the decision-making process. This is a quantitative research study with a sample group of 400 consumers who used the services of semi-pub restaurants in Soi 7 Nimmanhemmin Road. The research instrument was a semi-closed questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient.

The results revealed that 1) The overall marketing mix factors were rated at a high level ($\bar{X}=3.76$), When considering each aspect, the product was a highest level, next was price, place, promotion, people, process and physical

environment. 2) The overall decision-making process was a high level ($\bar{X}=4.00$), When considering each aspect, the feelings after using the service was a highest level, next was service decision-making, evaluation of alternatives, recognition of needs, information search. 3) The marketing mix factors correlation with the decision-making process was significantly at the .05 level.

Keywords: Marketing mix, decision-making process

บทนำ

การคาดการณ์ธุรกิจร้านอาหารและร้านเครื่องดื่มประเทศไทยปี 2568 จะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น 4.6% มูลค่าตลาด 657,000 ล้านบาท การเติบโตของธุรกิจได้รับปัจจัยสนับสนุนสำคัญจากภาคการท่องเที่ยวทั้งการเดินทางท่องเที่ยวคนไทยและชาวต่างชาติที่คาดว่าจะเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่าการใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 2 ของการใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวทั้งหมด รวมไปถึงการขยายสาขาของผู้ประกอบการและกลยุทธ์การตลาดกระตุ้นให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น การแข่งขันของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มในประเทศไทยมีการแข่งขันรุนแรงในทุกระดับราคาและประเภทของอาหาร แต่ในทางกลับกันธุรกิจร้านอาหารและร้านเครื่องดื่มเผชิญกับความเสี่ยงที่กำลังซื้อของผู้บริโภคยังฟื้นตัวไม่เต็มที่ ซึ่งส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจร้านอาหารและร้านเครื่องดื่มที่มีต่อแนวโน้มการเติบโตของเศรษฐกิจไทย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2567) ทั้งนี้ในปี 2568 ธุรกิจร้านอาหารไทยเป็นธุรกิจที่มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง โดยในช่วงปี 2562-2566 มีการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจร้านอาหารในประเทศไทยจำนวนเฉลี่ย 2,559 ราย/ปี ซึ่งมีรายได้รวมของธุรกิจร้านอาหารในปี 2566 เพิ่มขึ้นจาก ปี 2565 เพิ่มขึ้นจำนวน 62,205.55 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 25.45 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2567)

นายกสมาคมร้านอาหารและสถานบันเทิงจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีร้านอาหารมากที่สุดเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพฯ สร้างรายได้นับเป็น 10% ของ GDP ของจังหวัด โดยมีร้านอาหารจำนวนมากที่ปิดตัวลงในช่วงการเกิดโควิด-19 ตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา และในปี 2565 หลังจากสถานการณ์โควิด-19 การคาดการณ์ธุรกิจร้านอาหาร-สถานบันเทิงในจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่ฟื้นตัวได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ยังคงฝืดเคือง (วชิรวิทย์ เลิศบำรุงชัย, 2564) อีกทั้งยังส่งผลทำให้ผู้บริโภคประหยัดการใช้จ่าย

มากขึ้นเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภคที่ให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของเงินที่เสียไปในการซื้อสินค้า/บริการ เช่น เปลี่ยนจากการรับประทานอาหารนอกบ้านเป็นทำอาหารเองที่บ้าน หรือ รับประทานอาหารนอกบ้านในเทศกาลหรือโอกาสพิเศษแทน ส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม (มณฑล ภิปิลกาญจน์, 2567) รวมทั้ง พฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยสนใจเรื่องของ การได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ราคาสมเหตุสมผล เน้นการดูแลสุขภาพกายและใจกลายมาเป็นมาตรฐานใหม่ของผู้บริโภคในปัจจุบัน อีกทั้งเทรนด์ความต้องการของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงตามกระแสอย่างต่อเนื่องเพิ่มความท้าทายให้กับผู้ประกอบการในธุรกิจร้านอาหารและร้านเครื่องดื่มเป็นอย่างมากทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว (ศุภณีย์วิจักกรไทย, 2567)

ร้านอาหารกึ่งผับจึงเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคซึ่งในปัจจุบันเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมและมีจำนวนมากในหลายจังหวัดของประเทศไทย เป็นร้านอาหารที่มีรูปแบบการให้บริการผสมผสานทั้งอาหารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ โดยมีดนตรีเพื่อใช้ในการสร้างความบันเทิงให้กับผู้ใช้บริการ มีบริเวณที่จัดเป็นสัดส่วนเพื่อสำหรับให้ผู้ใช้บริการพูดคุยหรือรับประทานอาหาร และมีบริเวณที่ไว้สำหรับสังสรรค์ด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ ซอย 7 อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากและมีจำนวนร้านอาหารกึ่งผับค่อนข้างมาก โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P) ศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P) ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับๆ เพื่อให้ทราบถึงกลุ่มผู้บริโภค พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารกึ่งผับต่างๆ สามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงแก้ไขธุรกิจของตน พร้อมทั้งยกระดับการบริการและพัฒนาคุณภาพการให้บริการร้านอาหารกึ่งผับให้เกิดประโยชน์ และสามารถสร้างการแข่งขันให้กับร้านอาหารกึ่งผับในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)

Kotler (1997) ได้อธิบายส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) ว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญทางการตลาดสมัยใหม่ที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งใช้เพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ดังนี้ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคคล (People) ลักษณะทางกายภาพ (Physical environment) และกระบวนการ (Process)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552: 80-81) กล่าวว่า ส่วนประสมการตลาด หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่บริษัทนำเสนอออกขายเพื่อก่อให้เกิดความสนใจหรือการใช้บริการนั้นสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ โดยมาจากสิ่งที่สัมผัสได้และ/หรือสัมผัสไม่ได้ เช่น รูปแบบ บรรจุภัณฑ์ กลิ่น สี ราคา ตราสินค้า คุณภาพของผลิตภัณฑ์และความมีชื่อเสียง นอกจากนี้ตัวผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอขายนั้นสามารถเป็นได้ทั้งในรูปแบบของการมีตัวตนหรือการไม่มีตัวตนก็ได้ กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ 5 ปัจจัย ดังนี้ 1) ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) 2) คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (Product Component) 3) ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Product Positioning) 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) 5) กลยุทธ์เกี่ยวกับส่วนประสมผลิตภัณฑ์และสายผลิตภัณฑ์ (Product Mix and Product Line)

2. ด้านราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่ต้องจ่ายเพื่อให้ได้รับผลิตภัณฑ์สินค้าและหรือบริการ หรืออาจเป็นคุณค่าทั้งหมดที่ลูกค้ารับรู้ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการใช้ผลิตภัณฑ์ สินค้าและหรือบริการนั้น ๆ อย่างคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่ายไป ซึ่งลูกค้าเปรียบเทียบกับระหว่างราคา (Price) กับคุณค่า (Value) ซึ่งหากว่าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าก็จะทำการตัดสินใจซื้อ (Buying decision)

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place/Channel Distribution) หมายถึง ช่องทางการจำหน่ายสินค้าและ/หรือบริการ รวมถึงวิธีการที่จะนำสินค้าและ/หรือบริการนั้น ๆ ไปยังผู้บริโภคเพื่อให้ทันต่อความต้องการ มีหลักเกณฑ์ 1) จำหน่ายสินค้าสู่ผู้บริโภคโดยตรง (Direct) 2) จำหน่ายสินค้าผ่านผู้ค้าส่ง (Wholesaler) 3) จำหน่ายสินค้าผ่านผู้ค้าปลีก (Retailer) 4) จำหน่ายสินค้าผ่านผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีก (Wholesaler and Retailer) 5) จำหน่ายสินค้าผ่านตัวแทน (Dealer)

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดเพื่อสร้างความสนใจ (Motivation) ความคิด (Thinking) ความรู้สึก (Feeling) ความต้องการ (Need) และความพึงพอใจ (Satisfaction) โดยสิ่งนี้จะใช้ในการจูงใจลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้เกิดความต้องการหรือเพื่อเตือนความทรงจำ (Remind) ในตัวผลิตภัณฑ์โดยการส่งเสริมการตลาดจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก (Feeling) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior) การซื้อสินค้าหรือบริการ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการตลาดประกอบด้วย 5 เครื่องมือหลัก ดังนี้ 1) การโฆษณา (Advertising) 2) การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) 3) การขายโดยพนักงาน (Personal Selling) 4) การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) 5) การตลาดทางตรง (Direct Marketing)

5. ด้านบุคลากรหรือพนักงาน (People) หมายถึง พนักงานที่ทำงานเพื่อก่อประโยชน์ให้แก่องค์กรต่าง ๆ รวมถึงตั้งแต่เจ้าของกิจการ ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง ระดับล่าง พนักงานทั่วไป แม่บ้าน เป็นต้น โดยบุคลากรนับได้ว่าเป็นส่วนผสมทางการตลาดที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นผู้คิดวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปในทิศทางที่วางกลยุทธ์ไว้ และมีความสำคัญมากในการมีปฏิสัมพันธ์ สร้างมิตรไมตรีต่อลูกค้าทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและเกิดความผูกพันกับองค์กรในระยะยาว

6. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) หมายถึง สิ่งที่ลูกค้าสามารถสัมผัสได้จากการเลือกใช้สินค้าและ/หรือบริการ เป็นการสร้างความแตกต่าง โดดเด่นและมีคุณภาพ เช่น การตกแต่งร้าน รูปแบบการจัดจานอาหาร การแต่งกายของพนักงาน การพูดจาต่อลูกค้า

การบริการที่รวดเร็ว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนทำให้เกิดความพึงพอใจและความแปลกใหม่แตกต่างไปจากผู้ให้บริการรายอื่น

7. ด้านกระบวนการ (Process) หมายถึง เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว โดยในแต่ละกระบวนการสามารถมีได้หลายกิจกรรมตามแต่รูปแบบและวิธีการดำเนินงานขององค์กรซึ่งหากว่ากิจกรรมต่างๆภายในกระบวนการมีความเชื่อมโยงและประสานกันจะทำให้กระบวนการมีประสิทธิภาพส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ

กระบวนการตัดสินใจ

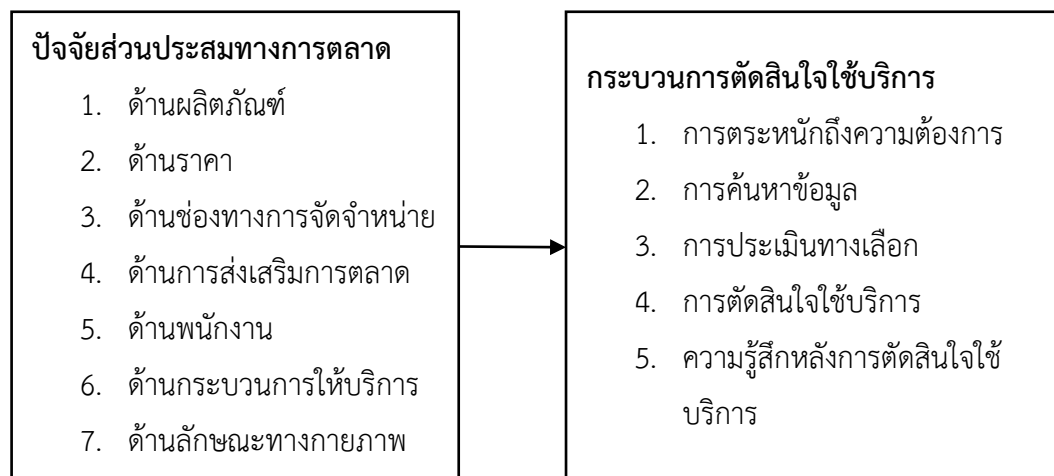
Solomon (2009: 352) ได้ให้ความหมายขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อว่ามีรูปแบบการตัดสินใจซื้อที่หลายขั้นตอนประกอบด้วย การรับรู้ถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจและการประเมินภายหลังการซื้อ โดยนำพิจารณาการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อทางด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขายเพื่อสร้างให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์

มนัสนันท์ รักษายศกุล (2560: 19) กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อ มีอยู่ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรับรู้ถึงความต้องการ 2) การแสวงหาข้อมูล 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจซื้อ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ

องอาจ ปทะวานิช และณัฐกันย์ ชินนรนนท์ (2557: 52) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อ มีขั้นตอนในการตัดสินใจซื้ออยู่ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

สุตาพร กุณทลบุตร (2557: 82-83) ให้ความหมายการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคว่าสามารถแยกออกเป็นขั้นตอนได้ โดยพิจารณาการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านกระบวนการแต่ละขั้นตอน ดังนี้ 1) การตระหนักถึงปัญหา 2) การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจซื้อ และ 5) การประเมินผลการซื้อเพื่อหากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการใช้ในแต่ละขั้นตอน

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่มาใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับในย่านถนนนิมมานเหมินท์ ซอย 7 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเคจซีและมอร์แกน (อ้างถึงใน ทิพยา กิจวิจารณ์, 2559) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ตามสัดส่วนของผู้บริโภคคนใดก็ได้ที่มาใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับในย่านถนนนิมมานเหมินท์ ซอย 7 รวมทั้งสิ้น 400 คน เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง และจะช่วยให้ผู้วิจัยประหยัดเวลา แรงงาน และงบประมาณ (Bailey, 1987)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบกึ่งปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ

การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และร้านอาหารกึ่งผับที่ชื่นชอบ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choices) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบการประมาณค่าแบบให้ค่า (Likert Scale) โดยมีค่าคะแนนให้เลือก 5 ระดับ (อ้างอิงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ โดยแบ่งออกมาได้ 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก และการตัดสินใจใช้บริการ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบการประมาณค่าแบบให้ค่า (Likert Scale) โดยมีค่าคะแนนให้เลือก 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) เก็บข้อมูลที่เป็นเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ ตำรา วิชาการ สืบค้นจากระบบออนไลน์ และข้อมูลรายงานทางสถิติซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริโภคที่มาใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับในย่านถนนนิมมานเหมินท์ ซอย 7 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน เก็บแบบสอบถามออนไลน์ ผ่าน Google form ทั้งหมด โดยผู้วิจัยมีการส่งแบบสอบถามส่งผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับใช้งาน ได้แก่ ไลน์ และเฟซบุ๊ก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลรวมกับการนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการบรรยายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ภาพรวมทั้งหมด 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 รองลงมา ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านการ

ส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ค่าเฉลี่ย 3.92, 3.86, 3.83, 3.76, 3.72, 3.33 ตามลำดับ ผลการวิจัยแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านผลิตภัณฑ์	3.93	0.82	เห็นด้วยมาก
2	ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.92	0.85	เห็นด้วยมาก
3	ด้านพนักงาน	3.86	0.93	เห็นด้วยมาก
4	ด้านกระบวนการให้บริการ	3.83	0.79	เห็นด้วยมาก
5	ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.76	0.78	เห็นด้วยมาก
6	ด้านราคา	3.72	0.83	เห็นด้วยมาก
7	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.33	1.25	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ยโดยรวม		3.76	0.68	เห็นด้วยมาก

2. ผลการศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวมทั้งหมด 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความรู้สึกหลังการตัดสินใจใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 รองลงมา ได้แก่ การตัดสินใจใช้บริการ การประเมินทางเลือก การตระหนักถึงความต้องการ และการค้นหาข้อมูล ค่าเฉลี่ย 4.04, 3.99, 3.98, 3.84 ตามลำดับ ผลการวิจัยแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ความรู้สึกหลังการตัดสินใจใช้บริการ	4.14	0.87	เห็นด้วยมาก
2	การตัดสินใจใช้บริการ	4.04	0.84	เห็นด้วยมาก

3	การประเมินทางเลือก	3.99	0.95	เห็นด้วยมาก
4	การตระหนักถึงความต้องการ	3.98	0.90	เห็นด้วยมาก
5	การค้นหาข้อมูล	3.84	0.86	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม		4.00	0.80	เห็นด้วยมาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) เท่ากับ .782 และ Sig. (2-tailed) เท่ากับ <0.001 ซึ่งน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ในระดับสูง (Sig.= <0.001, r=0.782) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

	กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่		
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)	0.782**	<0.001	มีความสัมพันธ์สูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.01

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) กับกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำสรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการเห็นด้วยมากกับปัจจัยด้าน

ผลิตภัณฑ์เป็นอันดับแรก ได้แก่ รสชาติและความสะอาดของอาหาร ความหลากหลายของอาหารและเครื่องดื่ม ปริมาณที่เหมาะสม รวมถึงการแสดงดนตรีสดที่เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้บริการ ทั้งนี้เป็นเพราะร้านอาหารที่มีผลิตภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดใจผู้บริโภคได้ก็จะส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวดี หอมบุญยงค์ (2563) พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารครัวบ้านยายอาหารทะเลให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุดในการดึงดูดลูกค้าให้อยากเข้ามารับประทานอาหารอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ใช้บริการเห็นด้วยมากกับกระบวนการด้านความรู้สึกหลังการตัดสินใจใช้บริการ ทั้งนี้เป็นเพราะการบริการที่สามารถตอบสนองผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ ความประทับใจหลังการใช้บริการ รวมถึงกิจกรรมที่ร้านจัดขึ้น จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการตัดสินใจเลือกใช้บริการในครั้งถัดไป หรือหากผู้บริการไม่พอใจหรือไม่ชอบก็จะไม่มาใช้บริการอีกหรืออาจจะไม่แนะนำร้านอาหารให้กับคนรู้จัก ดังนั้นความรู้สึกหลังการตัดสินใจใช้บริการจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับ ญัฐดนัย วัฒนพานิช และคณะ (2567) กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหาร เพราะร้านอาหารที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้จะสร้างความเชื่อมั่นต่อร้านอาหาร หรือสิ่งใดก็ตามที่ทำให้ลูกค้าพึงพอใจ เกิดความประทับใจต่อการบริการนั้นจะทำให้ลูกค้านึกถึงเสมอ

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยปัจจัยด้านด้านผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สอดคล้องกับ วสันต์ ลียากาศ (2565) กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารริมบาทวิถี ขณะที่ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพสินค้าและบริการมากกว่าทำเลที่ตั้ง สอดคล้องกับ มณฑลลี กปิลกาญจน์ (2567) กล่าวว่าพฤติกรรมของผู้บริโภคปรับเปลี่ยนไปโดยผู้บริโภคยินดีจ่ายราคาสินค้า/บริการที่สูงขึ้นหากได้รับความคุ้มค่า คุณภาพสินค้า/บริการ และเน้นการได้รับประสบการณ์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับของผู้บริโภค และกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา เพื่อช่วยสร้างความแตกต่างของธุรกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการ ดังนั้น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) จึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการตลาดของธุรกิจร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ให้เกิดความสามารถในการแข่งขัน สร้างความเชื่อมั่นต่อธุรกิจนำไปสู่การเพิ่มยอดขายสร้างรายได้ให้กับธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรจัดอบรมให้กับพนักงานที่ให้บริการอย่างสม่ำเสมอในเรื่องของจิตสำนึกในการบริการอย่างแท้จริงและสามารถอธิบายรายการอาหารภายในร้านได้อย่างดี
2. ผู้ประกอบการควรพัฒนากระบวนการให้บริการให้รวดเร็วและตรงกับตามความต้องการของผู้บริโภคแต่ละราย เกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการซ้ำเพิ่มโอกาสเป็นลูกค้าประจำ
3. ผู้ประกอบการร้านอาหารควรให้ความสำคัญกับคุณภาพและรสชาติของอาหาร เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า
4. ผู้ประกอบการร้านอาหารควรปรับปรุงด้านการสื่อสารการตลาดและการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อลูกค้าเพื่อประโยชน์ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านอาหารกึ่งผับย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้สนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาภายในธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ธุรกิจทัวร์ ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจขายของที่ระลึก สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2567). เทรนด์อาหารเพื่อสุขภาพมาแรง อิ่มท้องแล้ว ต้องสุขภาพดีด้วย. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.dbd.go.th/news/3818022568>
- ณัฐดนัย วัฒนพานิช และวิลาสินี ยนต์วิทย์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารขนาดกลางร่วมสมัยในจังหวัดปทุมธานี. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 18(1), 161-173.
- ณัฐวดี หอมบุญยงค์. (2563). กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสำหรับธุรกิจร้านอาหารเปิดใหม่ กรณีศึกษาร้านอาหารครัวบ้านยายอาหารทะเล. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิพย์ กิจวิจารณ์. (2559). วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: เจริญผล.
- มณฑล กปิลกาญจน์. (2567). พฤติกรรมการบริโภคยุคใหม่กับความท้าทายปรับตัวของธุรกิจ. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/research-and-publications-pdf/articles-and-publications/articles/download/2024/article-2024jun06.pdf>
- มนัสนันท์ รักษายศสกุล. (2560). ผลกระทบของการ บริหารลูกค้าสัมพันธ์ออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อ สินค้าของผู้บริโภค. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วชิรวิทย์ เลิศบำรุงชัย. (2564). ธุรกิจร้านอาหาร-สถาบันเทিংเชียงใหม่ส่อซิมยาว. เรียกใช้เมื่อ 6 พฤษภาคม 2568 จาก <https://theactive.thaipbs.or.th/news/20211125-3>
- วสันต์ ลียากาศ. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารริมบาทวิถีของผู้บริโภคชากรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2567). แนวโน้มธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2568 จาก file:///C:/Users/anaporn/Downloads/IAO-No-11-Restaurant-Industry.pdf
- สุจारी มานิจธรรมพงษ์ และคณะ. (2565). กลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการร้านอาหารฮาลาล อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 24(2), 63-74
- สุดาพร กุณทลบุตร. (2557). หลักการตลาดสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดาภรณ์ สมัครผล. (2565). แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 14 (2), 1-12.
- องอาจ ปทะวานิช และณัฐกันย์ ชินนรนนท์. (2557). การส่งเสริมการขาย. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- Bailey, K. D. (1987). *Methods of Social Research* (3rd ed.). London: Collin Macmiilan Publisher.
- Kotler, P. (2012). *Marketing management upper sanddle river*. New Jersey: Prentice Hall.
- Solomon, M. R. (2009). *M.R. Consumer Behavior Buying Having and Being*. New Jersey: Prentice Hall. 352p.

ข้อพิจารณาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้าย *

CONSIDERATION OF TREATMENT PROTOCOL FOR END-OF-LIFE IN MATE

สุชัญญา คันสร¹ และ ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์²

Suchanya Kansorn¹ and Pavika Sriratanaban²

¹⁻²คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁻²Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author's Email: nongfang_girl@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 22 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 พฤษภาคม 2568

Received 11 May 2025; Revised 22 May 2025; Accepted 24 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพิจารณาในการปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย 2) ศึกษากระบวนการดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย และ 3) สนองแนะแนวทางระบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 4 คนที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับระบบราชทัณฑ์และการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ได้แก่ นักทฤษฎีวิทยา เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และพยาบาลวิชาชีพจากทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์และศูนย์มิตรอาทร โรงพยาบาลตำรวจ ข้อมูลที่ได้ถูกวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการปล่อยตัวผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้ายยังมีข้อจำกัดด้านเกณฑ์และขั้นตอนการพิจารณาที่ซับซ้อน ส่งผลให้กระบวนการล่าช้าและผู้ป่วยไม่สามารถเข้าถึงสิทธิได้อย่างเหมาะสม 2) การดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้ายยังขาดบุคลากร เครื่องมือ

Citation:

* สุชัญญา คันสร และ ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์. (2568). ข้อพิจารณาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้าย.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 550-560.

Suchanya Kansorn and Pavika Sriratanaban. (2025). Consideration Of Treatment Protocol For End-Of-Life In Mate. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 550-560.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

และการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ 3) แนวทางการพัฒนาควรประกอบด้วย การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การยกระดับศักยภาพของสถานพยาบาลในเรือนจำ และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกรมราชทัณฑ์และหน่วยงานสาธารณสุขภายนอก เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการดูแลอย่างมีศักดิ์ศรีตามหลักสิทธิมนุษยชน

คำสำคัญ: ผู้ป่วยระยะสุดท้าย, เรือนจำ, การดูแลแบบประคับประคอง, สิทธิมนุษยชน

Abstract

This research article aimed to: 1) study the decision-making system for the compassionate release of terminally ill inmates, 2) examine the healthcare system for terminally ill inmates, and 3) propose guidelines for the operational system in the treatment of such inmates. This qualitative research employed semi-structured interviews with four key informants who had direct experience with the correctional system and end-of-life care. The informants included a correctional scholar, correctional officers, and registered nurses from the Department of Corrections Hospital and Mit Arthon Center at the Police General Hospital. Data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: 1) the compassionate release system for terminally ill inmates still faced limitations in criteria and procedures, resulting in delays that prevented timely access to rights and care; 2) the healthcare system lacked sufficient personnel, medical equipment, and effective access to health services; and 3) recommendations for development included establishing clear policy frameworks, strengthening prison healthcare facilities, and promoting collaboration between the Department of Corrections and external public health agencies to ensure that inmates receive humane care in accordance with human rights principles.

Keywords: Terminal patients, Prison, Palliative care, Human rights

บทนำ

การดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) ถือเป็นแนวทางสำคัญของการให้บริการด้านสุขภาพที่มุ่งเน้นการดูแลแบบองค์รวม เพื่อบรรเทาความทุกข์ทรมานและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยในระยะท้าย โดยคำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของทั้งผู้ป่วยและครอบครัว อย่างไรก็ตาม ในบริบทของเรือนจำ การเข้าถึงบริการดังกล่าวยังคงมีข้อจำกัด เนื่องจากไม่มีนโยบายเฉพาะที่ชัดเจนในการจัดการดูแลผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้าย ทั้งที่สิทธิในการได้รับบริการสุขภาพเป็นสิ่งที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 รวมถึงหลักการตามข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือที่เรียกว่า Mandela Rules ซึ่งเน้นย้ำให้ผู้ต้องขังได้รับการดูแลอย่างมีศักดิ์ศรี (พระราชบัญญัติราชทัณฑ์, 2560; Penal Reform International and the Thailand Institute of Justice, 2023)

แม้ว่ากรมราชทัณฑ์จะมีนโยบายเกี่ยวกับ “การพักการลงโทษกรณีพิเศษ” สำหรับผู้ต้องขังที่มีอาการเจ็บป่วยร้ายแรง พิการ หรือมีอายุเกิน 70 ปี เพื่อเปิดโอกาสให้ใช้ชีวิตช่วงท้ายอย่างมีคุณค่าและใกล้ชิดกับครอบครัว แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าขั้นตอนการพิจารณายังมีความซับซ้อน ใช้เวลานาน และขาดแนวทางที่เป็นระบบ ส่งผลให้ผู้ต้องขังบางรายไม่สามารถเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้อย่างทั่วถึง (Rungreangkulkij et al., 2021)

นอกจากนี้ ระบบการดูแลผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้ายภายในเรือนจำยังประสบปัญหาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่รองรับ ตลอดจนขาดการจัดตั้งทีมดูแลแบบประคับประคองที่เป็นระบบในระดับปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Chaiviboontham และ Pokpalagon (2021) ที่ชี้ว่าระบบการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายของไทยยังมีความไม่เสมอภาคและเข้าถึงได้ยาก โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางอย่างผู้ต้องขัง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการแพทย์ของรัฐจึงให้ความสนใจศึกษาประเด็นข้อพิจารณาและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้าย เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ได้รับการดูแลอย่างมีศักดิ์ศรี เท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป และสะท้อนหลักสิทธิมนุษยชนที่พึงมีในทุกช่วงชีวิตของมนุษย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบข้อพิจารณาหลักการปล่อยตัวของผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย
2. เพื่อศึกษาระบบการดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางระบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย

การทบทวนวรรณกรรม

เอกสารทางกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายหลักที่กำหนดสิทธิของผู้ต้องขังในการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข โดยระบุว่าผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ ยังมีข้อกำหนดของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการพักการลงโทษกรณีพิเศษสำหรับผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยร้ายแรง พิกัด หรือมีอายุ 70 ปีขึ้นไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับโอกาสในการใช้ชีวิตช่วงท้ายอย่างมีศักดิ์ศรี ขณะเดียวกัน ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Mandela Rules) ยังได้เน้นถึงหลักสิทธิมนุษยชนที่ผู้ต้องขังพึงได้รับ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตาม โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพในระยะสุดท้าย (Penal Reform International and the Thailand Institute of Justice, 2023)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในเรือนจำ

Rungreangkulkij et al. (2021) ศึกษาการรับรู้ของผู้ต้องขังต่อการให้บริการด้านสุขภาพภายในเรือนจำ โดยพบว่ายังมีข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงบริการ การส่งต่อ และการดูแลรักษาที่เหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ต้องขังหญิงซึ่งเผชิญความไม่เท่าเทียมในการรับบริการสุขภาพมากกว่าผู้ต้องขังชาย ขณะที่ Chaiviboontham และ Pokpalagon (2021) ได้นำเสนอรูปแบบการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในประเทศไทย โดยระบุว่ายังมีปัญหาในด้านการเข้าถึง การกระจายทรัพยากร และการประเมินคุณภาพของระบบบริการ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ายังไม่มีการจัดตั้งระบบ Palliative Care ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในระดับเรือนจำ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้ายยังขาดกรอบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งในระดับกฎหมาย ระเบียบ และระบบบริการสุขภาพภายในเรือนจำ แม้ว่าจะมีความพยายามจากภาครัฐในการดำเนินโครงการพักการลงโทษกรณีพิเศษ แต่ยังคงมีข้อจำกัดในเชิงโครงสร้าง กระบวนการ และ

ทรัพยากร การศึกษานี้จึงมีความสำคัญในการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงระบบเพื่อพัฒนาการดูแลผู้ต้องขังกลุ่มเปราะบางให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและแนวปฏิบัติสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาประสบการณ์ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับระบบราชทัณฑ์และการดูแลผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้าย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษานี้ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่

1. ผู้ปฏิบัติงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์ ได้แก่ นักทัณฑวิทยาชำนาญการ จำนวน 1 ท่าน
เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ปฏิบัติการหรือ นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ จำนวน 1 ท่าน
2. ผู้ปฏิบัติงานทัณฑสถาน โรงพยาบาลราชทัณฑ์ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1 ท่าน
3. ผู้ปฏิบัติงานศูนย์มิตรอาทร โรงพยาบาลตำรวจ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้คือ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่มีเกี่ยวกับข้อพิจารณาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้าย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด กฎหมาย และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการสัมภาษณ์ และให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยคำถามมีลักษณะปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีแสดงความคิดเห็น แนวคิด และประสบการณ์ในการทำงานได้อย่างอิสระ ซึ่งการสัมภาษณ์อาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีความยืดหยุ่นในการสัมภาษณ์เมื่อมีประเด็นที่ผู้วิจัยมีความสนใจเพิ่มเติมขณะสัมภาษณ์เพื่อประโยชน์ในการเก็บข้อมูล และนำเสนอข้อมูลได้ละเอียดมากยิ่งขึ้น การสัมภาษณ์ใช้วิธีการบันทึกเสียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Constant Analysis) จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-

structured Interview) เปิดโอกาสให้มีการโต้ตอบกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเก็บข้อมูล โดยกำหนดแนวทางหัวข้อการสัมภาษณ์ให้คล้องกับวัตถุประสงค์ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษางานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขอพิจารณา การปฏิบัติผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้ายการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการถอดถ้อยคำจากการ สัมภาษณ์แบบคำต่อคำอย่างละเอียดเพื่อให้ตีความ นำเสนอโดยการจัดระเบียบและสรุป ประเด็นสาระสำคัญ เพื่อนำมาอภิปรายและพรรณนา สรุปผลการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มาวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการถอด ถ้อยคำจากการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำอย่างละเอียด เพื่อให้ตีความ นำเสนอโดยการ จัดระเบียบและสรุปประเด็นสาระสำคัญ เพื่อนำมาอภิปรายและพรรณนา สรุปผลการศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระบบขอพิจารณาในการปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย

แม้จะมีกลไกทางกฎหมายรองรับการขอปล่อยตัวผู้ต้องขังด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรม ซึ่งผู้ต้องขังทั่วไป ก่อนปล่อยตัวจะต้องได้รับการบำบัด แก่ไข ฟันฟู พัฒนาพฤตินัยนิสัยมาแล้ว นอกจากการปล่อยตัวเมื่อครบกำหนดโทษของผู้ต้องขังทั่วไปที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีการพักโทษกรณีพิเศษ เนื่องจากเจ็บป่วยร้ายแรง หรือพิการ หรืออายุ 70 ปี ขึ้นไป แต่ก็ยังมีข้อพิจารณาที่ผู้ต้องขังต้องเข้าเกณฑ์ที่กรมราชทัณฑ์กำหนด ถึงจะได้รับการ พิจารณาการพักการลงโทษ ได้แก่ เป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นกลางขึ้นไป ต้องโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายแจ้งโทษเด็ดขาดฉบับสุดท้าย หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมี กำหนด เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นกระทำความผิดกฎหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องได้รับโทษ ในทางกฎหมาย บุคคลเหล่านั้นถือเป็นบุคคลที่มีความอันตรายต่อสังคมและผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตามการ ควบคุมดูแลผู้ต้องขังที่ป่วย ต้องได้รับการดูแลรักษาตามมาตรฐานสากลถึงแม้จะมีการพักโทษ กรณีพิเศษ เนื่องจากเจ็บป่วยร้ายแรง แต่ในทางปฏิบัติยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น ระยะเวลาในกระบวนการพิจารณาที่มีความล่าช้า ขั้นตอนการพิจารณามีหลายขั้นตอน ทำให้ ผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้ายเสียโอกาสที่จะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ระยะเวลาที่ได้อยู่กับ

ครอบครัวในช่วงท้ายของชีวิตน้อยลง ข้อจำกัดด้านเอกสารหรือหลักฐานทางการแพทย์ รวมถึง การขาดแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ทำให้ผู้ต้องขังจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงสิทธิในการ ได้รับการพิจารณาปล่อยตัวได้อย่างเหมาะสม

2. ระบบการดูแลผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้ายภายในเรือนจำ

เรือนจำมีสถานพยาบาล เพื่อรักษา ดูแลสุขภาพ และป้องกันโรคระบาดต่าง ๆ ใน เรือนจำ แต่เนื่องข้อจำกัดทั้งในด้านในด้านจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ ที่มีไม่เพียงพอต่อ จำนวนผู้ต้องขังที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงในด้าน เครื่องมือ เวชภัณฑ์ และสถานที่รองรับ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่แออัดและไม่เหมาะสม ส่งผลต่อสุขภาพของผู้ต้องขังการดูแลผู้ต้องขังที่ ป่วยในระยะสุดท้ายยังคงเผชิญ นอกจากสถานพยาบาลตามเรือนจำต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ดูแลรักษา โรคเบื้องต้นให้แก่ผู้ต้องขังที่ป่วย โดยมีแพทย์รพ.แม่ข่ายในพื้นที่เข้ามาตรวจรักษา เมื่อแพทย์ทำ การรักษาและพิจารณาส่งต่อนอกเรือนจำ ผู้ต้องขังจะสามารถรักษา รพ.แม่ข่ายในพื้นที่ได้ ทัดทลสถาน โรงพยาบาลราชทัณฑ์เป็นโรงพยาบาลในสังกัดกรมราชทัณฑ์ที่มีหน้าที่ดูแลผู้ต้องขัง ที่ส่งต่อมาจากเรือนจำลูกข่าย การดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้ายของทัณฑสถานโรงพยาบาล ยังไม่มีการจัดตั้งทีมPalliative care ที่เป็นรูปธรรม แต่จะมีพยาบาลวิชาชีพที่มีความชำนาญ และประสบการณ์ในด้านPalliative careที่ช่วยคอยให้คำปรึกษาตามหอผู้ป่วย รวมถึงแพทย์ เฉพาะทางPalliative care หรือแพทย์เฉพาะทางระงับปวดในสังกัดกรมราชทัณฑ์ที่ยังไม่มี ประจำในโรงพยาบาลราชทัณฑ์ แต่จะมีแพทย์ภายนอกที่มีความชำนาญการในการดูแลผู้ป่วย ระยะสุดท้าย คอยให้คำปรึกษา พยาบาลในโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ได้มีการดูแลผู้ต้องขังที่ป่วย ระยะสุดท้ายตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเสมือนผู้ป่วยคนอื่น ๆ ทั่วไป ไม่มี การแบ่งแยกในการรักษา ดูแลรักษาเหมือนบุคคลภายนอกเรือนจำ ได้มีการทำ

เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ได้มีการจัดทำ Family meeting ในผู้ป่วยระยะ สุดท้ายทุกรายเนื่องจากในการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ครอบครัวของผู้ป่วยมีส่วนสำคัญในการ ดูแล ตลอดจนมีส่วนร่วมช่วยผู้ป่วยในกระบวนการตัดสินใจเรื่องเป้าหมายของการดูแลรักษา หรือ การตัดสินใจเรื่องการรักษาระหว่างผู้ป่วยและสมาชิกทุกคนในครอบครัวไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผู้ป่วยและญาติเข้าใจตัวโรค เข้าใจการพยากรณ์ของโรค และได้เปิดโอกาสให้ญาติ สามารถเข้ามาเยี่ยมผู้ป่วยระยะสุดท้ายข้างเตียงในกรณีที่ผู้ป่วยมีภาวะติดเตียง หรือสามารถ เยี่ยมญาติผ่าน video conference การดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้าย มีการดูแลมุ่งเน้นการ เพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัว โดยลดความทุกข์ทรมานทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ การดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้ายให้เป็นไปตามหลัก Palliative care แล้ว

ยังมีข้อจำกัดเนื่องจาก โรงพยาบาลราชทัณฑ์ รับผิดชอบผู้ต้องขังที่ป่วย ดังนั้นการรักษาความปลอดภัยของผู้ต้องขังที่ป่วยยังดำเนินตามกฎระเบียบของราชทัณฑ์ เช่น มีเวลาเปิด-ปิด ประตูของหอผู้ป่วย ทำให้กรณีผู้ป่วยมีอาการวิกฤต ต้องให้เจ้าหน้าที่ผู้คุมมาเปิดประตูให้ จึงต้องใช้ระยะเวลาในการเข้าถึงตัวผู้ป่วย

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้าย

ควรกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้ต้องขังในระยะสุดท้ายของชีวิต เพื่อให้สามารถใช้เวลานับปลายร่วมกับครอบครัวได้อย่างมีศักดิ์ศรี อีกทั้งควรยกระดับระบบบริการสาธารณสุขภายในเรือนจำให้สามารถรองรับการดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมการบูรณาการระหว่างกรมราชทัณฑ์และหน่วยงานด้านสาธารณสุขภายนอก

อภิปรายผล

1. ข้อพิจารณาหลักการปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย

การปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้ายเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อน โดยเฉพาะในระบบราชทัณฑ์ของประเทศไทย ซึ่งยังขาดเกณฑ์มาตรฐานที่ชัดเจนในการพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยหนักหรืออยู่ในระยะสุดท้ายของชีวิต การศึกษาของ Rungreangkulkij et al. (2021) พบว่า ผู้ต้องขังมีความพึงพอใจต่อการดูแลสุขภาพในเรือนจำ แต่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์เฉพาะทาง และกระบวนการส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลภายนอกที่ใช้เวลานาน นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีปัญหาในการเข้าถึงบริการสุขภาพมากกว่าผู้ต้องขังชาย ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ถึงความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการดูแลสุขภาพในเรือนจำ

ในระดับนโยบาย ประเทศไทยยังไม่มีกรอบกฎหมายที่ชัดเจนในการพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย ซึ่งส่งผลให้การตัดสินใจขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่มากกว่าการอิงจากหลักสิทธิมนุษยชนหรือมาตรฐานทางการแพทย์

2. ระบบการดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย

การดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้ายในประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย การขาดแคลนอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และระบบการส่งต่อผู้ป่วยที่ไม่

สะดวกและล่าช้า การศึกษาของ Chaiviboontham และ Pokpalagon (2021) พบว่า ประเทศไทยมีการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในระดับต่าง ๆ แต่ยังคงมีปัญหาในการเข้าถึงบริการ การกระจายทรัพยากร และการประเมินผลลัพธ์ของการดูแล นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้ายมักไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสมตามหลักการของการดูแลแบบประคับประคอง (palliative care) ซึ่งเน้นการบรรเทาอาการและการดูแลด้านจิตใจ และสังคมของผู้ป่วย การศึกษาของ Gilbert et al. (2022) พบว่า ผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้ายมักรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่สามารถเข้าถึงการดูแลที่เหมาะสมได้ เนื่องจากข้อจำกัดในสภาพแวดล้อมของเรือนจำ

3. แนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย ดังนี้

3.1 การพัฒนานโยบายและกรอบกฎหมาย ควรมีกฎหมายหรือระเบียบที่ชัดเจนในการพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้าย โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานทางการแพทย์

3.2 การฝึกอบรมบุคลากร ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์และเจ้าหน้าที่เรือนจำเกี่ยวกับหลักการของการดูแลแบบประคับประคอง และการจัดการผู้ป่วยระยะสุดท้าย

3.3 การพัฒนาระบบการส่งต่อผู้ป่วย ควรมีระบบการส่งต่อผู้ป่วยที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่เหมาะสมโดยเร็วที่สุด

3.4 การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างกรมราชทัณฑ์ กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้ายอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า ระบบข้อพิจารณาการปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยในระยะสุดท้ายยังมีข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งด้านหลักเกณฑ์ กระบวนการที่ซับซ้อน และการใช้เวลานานในการพิจารณา ส่งผลให้ผู้ต้องขังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิในการพักโทษกรณีพิเศษได้อย่างทันเวลาที่ ขณะที่ระบบการดูแลผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้ายยังขาดความพร้อมในด้านบุคลากรทางการแพทย์ เครื่องมือ สถานที่ และทีมสหวิชาชีพด้านการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative

Care) อย่างเป็นระบบ การดำเนินงานส่วนใหญ่ยังคงเป็นรายกรณีโดยไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในวาระสุดท้ายยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และมีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับการพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้าย โดยควรยึดหลักสิทธิมนุษยชน ความเมตตา และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ควบคู่กับการประเมินความเสี่ยงเชิงปฏิบัติอย่างเหมาะสม

1.2 กระบวนการพิจารณาการพักโทษกรณีพิเศษควรได้รับการทบทวนให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงโอกาสในการใช้ชีวิตช่วงสุดท้ายกับครอบครัวได้ทันเวลา

1.3 ควรยกระดับศักยภาพของสถานพยาบาลในเรือนจำ ทั้งในด้านบุคลากร เครื่องมือ และระบบบริการสุขภาพให้สามารถรองรับการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน Palliative care

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาความคิดเห็นของผู้ต้องขัง ครอบครัว และบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาปล่อยตัว เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมในเชิงสังคมและจิตใจ

2.2 แนะนำให้มีการศึกษาลักษณะเปรียบเทียบระบบการดูแลผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้ายระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรด้านจิตสังคม เช่น ภาวะซึมเศร้า คุณภาพชีวิต หรือภาวะความเครียดของผู้ต้องขังระยะสุดท้าย เพื่อให้การดูแลครอบคลุมทั้งมิติร่างกายและจิตใจ

2.4 การวิจัยเชิงคุณภาพ ควรมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ต้องขังระยะสุดท้าย อาจช่วยให้เข้าใจมุมมองที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความต้องการและอุปสรรคในระบบการดูแลผู้ต้องขังระยะสุดท้าย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงยุติธรรม. (2560). พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน

กิจการยุติธรรม.

กรมราชทัณฑ์. (2564). รายงานประจำปี 2564. กรุงเทพมหานคร: กรมราชทัณฑ์.

- Chaiviboontham, S. & Pokpalagon, C. (2021). ระบบการดูแลแบบประคับประคองในประเทศไทย: อุปสรรคและการพัฒนา. ขอนแก่น: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Gilbert, R., Williams, D., และ Scott, T. (2022). End-of-life care in prison: Human dignity and institutional limitations. *Journal of Correctional Health Care*, 28(1), 15–27. ลอนดอน: Sage Publications.
- Penal Reform International & Thailand Institute of Justice. (2023). รายงานแนวโน้มเรือนจำโลก 2023 (Global Prison Trends 2023). กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ).
- Rungreangkulkij, S., Silarat, M., & Kotnara, I. (2021). Prisoners' perceptions of the healthcare service: A qualitative study. *Journal of Nursing and Health Research*, 23(2), 1–8. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- World Health Organization. (2023). By 2024, the 65 and over age group will outnumber the youth group: New WHO report on healthy ageing. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.who.int/europe/news/item/11-10-2023-by-2024--the-65-and-over-age-group-will-outnumber-the-youth-group--new-who-report-on-healthy-ageing>

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล
กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย *
EDUCATIONAL STATUS AND GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION
OF ACADEMIC SERVICES IN THE DIGITAL ERA AT PRINCESS
CHULABHORN SCIENCE HIGH SCHOOLS

สุธารัตน์ คำราช¹ และ ธิดาวลัย อุ่นกอง²

Sutharut Khamrat¹ and Thidawan Unkong²

¹⁻²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻²School of Education, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: sk.sutharut@gmail.com

วันที่รับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 21 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568

Received 16 May 2025; Revised 21 May 2025; Accepted 23 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย และ 2. เพื่อแนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยผสมวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่มีประเด็นเนื้อหา 12 ด้าน เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จำนวน 310 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยเทียบตามสัดส่วนของประชากรแต่ละโรงเรียน วิเคราะห์

Citation:

* สุธารัตน์ คำราช และ ธิดาวลัย อุ่นกอง. (2568). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 561-574.

Sutharut Khamrat and Thidawan Unkong. (2025). Educational Status And Guidelines For The Administration Of Academic Services In The Digital Era At Princess Chulabhorn Science High Schools.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 561-574.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านงานรับนักเรียนและด้านการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศ

2) แนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ดังนี้ (1) ควรพัฒนาหลักสูตรกลางของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน (2) ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (3) ควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้กลางของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย (4) ควรพัฒนาระบบการประเมินผลแบบออนไลน์ที่สามารถติดตามกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง (5) ควรมีการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีทักษะในการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการทำวิจัยและโครงการ (6) ควรพัฒนาระบบการนิเทศที่เป็นกัลยาณมิตรทั้งรูปแบบ on-site และ online (7) ควรสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษากับแหล่งเรียนรู้ภายนอก

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล, กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

Abstract

This research aimed to 1. The educational status for the administration of academic services in the digital era at Princess Chulabhorn Science High Schools and 2. The guidelines for the administration of academic services in the digital era at Princess Chulabhorn Science High Schools. A mixed-methods approach was employed, integrating both quantitative and qualitative methodologies. Data collection instruments included a questionnaire and a semi-structured interview protocol encompassing 12 key content areas. The sample consisted of 310 administrators, teachers, and educational personnel from the Chulabhorn Science High Schools, selected through stratified random sampling proportional to the population of each institution. Quantitative data were analyzed using

descriptive statistics, specifically mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.), while qualitative data were analyzed through content analysis. The findings of the research are as follows:

1. The overall status for the administration of academic services in The digital era at Princess Chulabhorn Science High Schools was rated at the highest level. When analyzed by individual dimensions, the highest mean scores were observed in learning process development, student recruitment, and excellence in teaching and learning.

2. The proposed guidelines for the administration of academic services in the digital era at Princess Chulabhorn Science High Schools: (1) Developing the central curriculum of the Princess Chulabhorn Science High Schools to align with contemporary trends; (2) Utilizing digital technology as a tool for managing learning both inside and outside the classroom; (3) Establishing a centralized learning platform for the network of schools; (4) Creating an online assessment system to continuously monitor student learning processes; (5) Promoting the development of digital tool competencies among teachers and students for research and project work; (6) Enhancing the supervision system by implementing a mentoring model, both onsite and online; and (7) Building a network of learning resources that integrates internal school resources with external learning platforms.

Keywords: Academic Administration Digital Era, Princess Chulabhorn Science High Schools

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลส่งผลกระทบต่อการศึกษาในหลายมิติ ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ภายในห้องเรียนแต่เชื่อมโยงออกไป การเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันทำให้โลกคือห้องเรียนที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนจากเดิมที่ เป็นผู้ถ่ายทอด

ความรู้ให้ผู้เรียนเพียงอย่างเดียว เป็นผู้ให้คำปรึกษา (Coaching) สร้างแนวทางและกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีนวัตกรรมการสอนที่หลากหลายมากขึ้น ด้านผู้เรียนที่ต้องได้รับการยกระดับการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปรับตัวในการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับยุคสมัย เนื่องจากผู้บริหารคือผู้นำทางการศึกษาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (ปยุตติฐาน มาเชค, 2565)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารการศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับ ศศิวิมล พัฒนาวัฒน์ (2562) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกภาคส่วน ต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ดำเนินการ และประเมินผลอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ซึ่งงานวิชาการประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ งานหลักสูตรของสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัยทั้ง 12 แห่ง เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมและกระจายโอกาสให้กับผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในทุกภูมิภาค ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยมีหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างลึกซึ้งซึ่งมีคุณภาพการศึกษาในระดับเดียวกับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำในนานาชาติ ดังนั้นกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย จึงมีภารกิจหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากข้อมูลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความต้องการที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการ ยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการ ยุคดิจิทัล ให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 58 คน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1,468 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,526 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 310 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยเทียบตามสัดส่วนของประชากรแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ทั้ง 12 แห่ง เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแก่ผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ทั้ง 12 แห่ง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยช่องทางออนไลน์ (Google Form)

3.4 ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนแบบสอบถาม และความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทั้งหมด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามแต่ละชุด แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ วัดรายด้านและรายข้อ ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเทียบกับเกณฑ์ โดยแปลความหมายได้ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 คือ มีสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล ในระดับมากที่สุด

ระดับค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 คือ มีสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล ในระดับมาก

ระดับค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 คือ มีสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล ในระดับปานกลาง

ระดับค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 คือ มีสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล ในระดับน้อย

ระดับค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 คือ มีสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล ในระดับน้อยสุด

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ 1) ผู้บริหารสำนักงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา จำนวน 1 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก 2) อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน มีประสบการณ์การบริหารงานวิชาการไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก 3) ประธานกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย จำนวน 1 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก 4) ผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย จำนวน 2 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาโท

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

3.3 ผู้วิจัยนัด วัน เวลา สถานที่ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ ทั้งในรูปแบบ online และ on-site และในเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์สรุปผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล มาสรุปความ และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล

สภาพการบริหารงานวิชาการ	n = 310		ระดับ สภาพการ บริหารงาน วิชาการ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.51	0.53	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	4.52	0.51	มากที่สุด
3. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.49	0.52	มาก
4. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียน	4.51	0.51	มากที่สุด
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา	4.47	0.56	มาก
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.48	0.53	มาก

สภาพการบริหารงานวิชาการ	n = 310		ระดับ
	$\bar{x}$	S.D.	สภาพการบริหารงานวิชาการ
7. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.47	0.52	มาก
8. ด้านงานรับนักเรียน	4.52	0.50	มากที่สุด
9. ด้านงานกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.49	0.51	มาก
10. ด้านการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศ	4.52	0.50	มากที่สุด
11. ด้านงานวิเทศสัมพันธ์	4.50	0.51	มาก
12. เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.49	0.51	มาก
รวม	4.50	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ งานรับนักเรียน การเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศ และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.50, S.D. = 0.50 และ S.D. = 0.51 ตามลำดับ) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.52, S.D. = 0.56 ตามลำดับ)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

ผลจากการวิจัย พบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรพัฒนาหลักสูตรกลางของกลุ่มสถานศึกษาให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน และสถานศึกษาสามารถนำหลักสูตรไปปรับให้เข้ากับบริบทได้ 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และควรมีการออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 3) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรมีการพัฒนา

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทุกสถานศึกษาในเครือข่าย และควรพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ควรมีระบบการประเมินผลออนไลน์ที่สามารถติดตามกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และควรมีมาตรฐานด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันของกลุ่มสถานศึกษา 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีทักษะในการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการทำวิจัย และควรสนับสนุนครูทำวิจัยในชั้นเรียน 6) ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการพัฒนาระบบการนิเทศที่เป็นกัลยาณมิตรทั้งรูปแบบ on-site และ online และควรส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 7) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่มีคุณภาพและเข้าถึงได้ตลอดเวลา และควรมีแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษากับภายนอก 8) ด้านงานรับนักเรียน ควรมีการพัฒนาระบบการรับนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ และควรมีกระบวนการคัดเลือกผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้ผู้เรียนที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 9) ด้านงานกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาระบบสารสนเทศของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และควรส่งเสริมการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนความรู้ 10) ด้านการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศ ควรเน้นการสร้างนวัตกรรมและการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และควรมีการสนับสนุนการแข่งขันทางวิชาการในเวทีต่าง ๆ 11) ด้านงานวิเทศสัมพันธ์ ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาระดับนานาชาติผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และมีการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร 12) ด้านเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ควรพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับการแลกเปลี่ยน และควรส่งเสริมโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับองค์กรในประเทศ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยวิทยาลัย พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยเป็นโรงเรียนที่มีภารกิจหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งส่งเสริมและกระจาย

โอกาสให้กับผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในทุกภูมิภาค ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยมีหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อย่างลึกซึ้ง มีคุณภาพการศึกษาในระดับเดียวกับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำในนานาชาติ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเหล่านี้ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติ มุ่งสู่ความเป็นนักวิจัย นักประดิษฐ์ นักคิดค้น ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการประเมินสภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ จากผลการศึกษา ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้สถานศึกษามีความพร้อมทางด้านสื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ทันสมัยและเพียงพอซึ่งช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง อารีย์ วีระเจริญ (2564) พบว่าด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อรูปแบบการบริหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการออกแบบกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง โดยนำเอาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรม เทคนิค การสอนและสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มาเป็นส่วนประกอบ เพื่อให้เกิดกระบวนการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 2. ด้านงานรับนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการประเมินผลและรายงานผลการรับสมัครนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ซึ่งมีการสนับสนุนค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน มีห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่มีความทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการในการจัดการเรียนสอน ทั้งยังได้รับความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ จึงส่งผลให้สถานศึกษาให้ความสำคัญกับกระบวนการคัดเลือกผู้เรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อเข้าศึกษาต่ออย่างเข้มข้น มีการติดตาม ประเมินผล และการรายงานผลการดำเนินงานผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์ของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้ที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบข้อมูลอย่างเป็นโปร่งใส สอดคล้องกับ อรจิรายอดคำ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล พบว่า การประเมินอภิมานการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลโดยภาพรวมมีคุณภาพในระดับดีมาก และ 3. ด้านการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำแผน โครงการ กิจกรรม ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสู่มาตรฐานโรงเรียนวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษามีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนา การกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์สูงสุดสอดคล้องกับพันธกิจของสถานศึกษา ผ่านการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหาจริง เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพด้านนวัตกรรมสู่สังคม ฯลฯ นอกจากนี้สถานศึกษายังได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนผ่านการเข้าร่วมการแข่งขันทางวิชาการในระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถทั้งในระดับสถานศึกษาไปจนถึงระดับนานาชาติ ซึ่ง อลงกต คชสาร และ รัตน์ฐาภัทร์ ธนโชติสุขสบาย (2567) กล่าวว่ารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาในมิติด้านการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารองค์กร 2) การจัดการเรียนรู้ และ 3) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า สภาพการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการนิเทศการศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการนิเทศแบบผสมผสานที่บูรณาการการนิเทศแบบ on-site และ online ให้เป็นระบบเดียวกัน โดยมีติดตามและประเมินผลการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างเครื่องมือการประเมินที่เพื่อติดตามผลการประเมินและนำไปปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาควรพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่รวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและองค์กรภายนอก นอกจากนี้ควรมี

โครงการของผู้เรียนร่วมกับชุมชน โดยเน้นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในท้องถิ่น หรือต่อยอดภูมิปัญญาชาวบ้านด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่

1.3 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสถานศึกษา โดยเน้นการนำเสนอกรณีศึกษาการนำผลการวิจัยไปใช้จริงและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

2.2 ควรมีการทำวิจัยศึกษาเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

จันทร์เพ็ญ มีชัยรัมย์ และ วิรลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม. (2566). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขต พัฒนาการศึกษาระดับกลุ่มเครือข่ายระดับ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์วิทยาลัยนครราชสีมา, 2(2), 18-31.

นิตยา ตักสันเทียะ และ พรทิวา ชนะโยธา. (2567). การบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 4(2), 365-379.

บุญยง บัญญัติวิทย์. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านตุม. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 4(1), 34-49.

ปราชญ์ สุตตา. (2559). แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ปณณัฐ มาเชค. (2565). การบริหารองค์กรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล. เอกสารประกอบการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา, ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย เชียงราย. (2567). แต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรปฏิบัติบทบาทหน้าที่ประจำปีการศึกษา 2567. คำสั่งโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย เชียงราย ที่ 225/2567. โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย เชียงราย
- วิรัตน์ เกตุเรือง. (2560). รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้เรียนของสถานศึกษาขยายโอกาสขนาดเล็ก. *Journal of Education Naresuan University*, 19(3), 313-328.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*.
- ศศิวิมล พัฒนาวัฒน์. (2562). สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา*.
- สิริกร เหมทานนท์, บุญเลิศ วีระพรกานต์ และปรีชา สามัคคี. (2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(2), 591-602.
- สุปรียา วิจิต. (2566). รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(2), 607-618.
- สุวัฒน์ มีพร. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา สหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8* (น. 2953-2964).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2567 จาก https://www.kroobannok.com/news_file/p17567671203.pdf
- อรจิรา ยอดคำ, ผลาตร สุวรรณโพธิ์ และพงศ์เทพ จิระโร. (2566). การประเมินอภิมานการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล. พัฒนาเทคนิคศึกษา, 30(106), 126-126.
- อลงกต คชสาร และ รัตน์ฐาภัทร์ ธนโชติสุขสบาย. (2567). รูปแบบการบริหารสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในมิติด้านการจัดการ ศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. วารสารมณีเชษฐารามวัดจอมมณี, 7(3), 823-835.
- อารีย์ วีระเจริญ. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก https://research.otepec.go.th/files/ฉบับสมบูรณ์_p2xv77ej.p

การพัฒนาแบบการเรียนรู้การสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิด
ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการ
คิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี
จังหวัดเพชรบูรณ์ *

DEVELOPMENT OF COMPUTATIONAL SCIENCE TEACHING MODEL
BASED ON THE CONCEPT OF FLIPPED CLASSROOM COMBINED WITH
ACTIVE LEARNING FOR STRENGTHENING COMPUTATIONAL
THINKING SKILLS OF MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS,
WITTAYANUKULNAREE SCHOOL, PHETCHABUN PROVINCE

อมรรัตน์ วรรณ

Amornrat Wanna

โรงเรียนวิทยานุกูลนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

Wittayanukulnari School, Phetchabun Secondary Educational Service Area Office, Thailand

Corresponding Author's Email: kruamornrat@wk.ac.th

วันที่รับบทความ : 17 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 21 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568

Received 17 May 2025; Revised 21 May 2025; Accepted 23 May 2025

Citation:

* อมรรัตน์ วรรณ. (2568). การพัฒนาแบบการเรียนรู้การสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 575-594.

Amornrat Wanna. (2025). Development Of Computational Science Teaching Model Based On The Concept Of Flipped Classroom Combined With Active Learning For Strengthening Computational Thinking Skills Of Mathayomsuksa 2 Students, Wittayanukulnaree School, Phetchabun Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 575-594.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาและประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์ 2. ศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบฯ 3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบฯ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบฯ การวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับการสร้างและพัฒนารูปแบบมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เจาะจงเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน และการวิจัยเชิงปริมาณสำหรับการประเมินคุณภาพ ของรูปแบบกลุ่มตัวอย่างเจาะจงเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน การศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบ เจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จำนวน 43 คน และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ G*Power Version 3.1.9.4 ได้จำนวน 40 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามประเมินคุณภาพรูปแบบ แบบทดสอบ และแบบสอบถาม ความพึงพอใจ ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบที่ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนและทบทวนความรู้ ขั้นตอนที่ 2 แบ่งกลุ่มและมอบหมายงาน ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมแก้ไขปัญหา ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและสรุปความรู้ ขั้นตอนที่ 5 มอบหมายเนื้อหาบทเรียนใหม่ และรูปแบบนี้มีคุณภาพในระดับมากที่สุด

2. รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีประสิทธิภาพที่ 83.00/80.06

3. หลังเรียนด้วยรูปแบบนี้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบนี้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน, วิทยาการคำนวณ, ห้องเรียนกลับด้าน, การเรียนรู้เชิงรุก, การคิดเชิงคำนวณ

Abstract

This research and development aimed to 1. develop and value the quality of computational science teaching model based on the concept of flipped classroom combined with active learning for strengthening computational thinking skills of mathayomsuksa 2 students, Wittayanukulnaree school, Phetchabun province, 2. study the efficiency of teaching model, 3. compare learning achievement using the teaching model with the 70 percent criterion, and 4. study of students' satisfaction with using teaching model. Qualitative research for conducting and developing the model involved 21 key informants selected from experts, and quantitative research: to evaluate the model quality using 5 qualified persons form purposive sampling, to study the efficiency of the model using 43 students form purposive sampling, and to compare learning achievement and study the satisfaction of teaching model using 40 student samples, determined by G*Power Version 3.1.9.4 using group sampling. The research instruments consisted of interview forms, model quality assessment questionnaires, tests, and satisfaction questionnaires. Qualitative data were analyzed using content analysis, quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and one-sample t-test.

The research results found that:

1. The computational science teaching model had 5 steps: step 1: introducing the lesson and reviewing knowledge; step 2: grouping and assigning tasks; step 3: problem-solving activities; step 4: evaluating and summarizing knowledge; step 5: assigning new lesson content. The quality of this model was the highest level.
2. The efficiency of the computational science teaching model was 83.00/80.06.
3. After studying with this model, students' academic achievements were significantly higher than the 70 percent criterion at a statistical level of 0.05.

4. Students were satisfied with the teaching model at the highest level.

Keywords: Teaching Model, Computational Science, Flipped Classroom, Active Learning, Computational Thinking

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้ปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาและในห้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนนำไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 และเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ที่ได้กำหนดให้รายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนให้ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ สามารถค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ ประเมิน จัดการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำสารสนเทศไปใช้ในการแก้ปัญหา ประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงและทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย รู้เท่าทัน มีความรับผิดชอบ และมีจริยธรรม ครอบคลุมและสอดคล้องกับกรอบการประเมินการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ของ PISA ที่จะส่งผลให้หลักสูตรของประเทศไทยสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ได้ อย่างไรก็ตามผลที่ได้จากการประเมินผลนานาชาติด้านการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับการศึกษาพื้นฐานของโครงการ PISA (Programmed for International Student Assessment) ของ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) พบว่าผลการประเมิน PISA 2022 ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 54 จาก 64 ประเทศ นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ 394 คะแนน ด้านวิทยาศาสตร์ 409 คะแนน และด้านการอ่าน 379 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD (คณิตศาสตร์ 472 คะแนน ด้านวิทยาศาสตร์ 485 คะแนน และด้านการอ่าน 476 คะแนน) ทุกด้าน ชี้ให้เห็นว่านักเรียนไทยยังมีความรู้และทักษะที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2565; ทิพย์สุดา สรณะ ปิยะธิดา ปัญญา และไพศาล วรคำ, 2566)

วิชาวิทยาการคำนวณเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 วิทยาการคำนวณมีบทบาทในการพัฒนาแนวคิดและทักษะเชิงคำนวณ เป็นพื้นฐานของการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) การพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะแนวคิดเชิงคำนวณจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัย เทคนิค และรูปแบบการพัฒนานักเรียนในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนมีประสบการณ์สามารถพัฒนาความคิดเป็นของตนเองสู่การคิดอย่างเป็นขั้นเป็นตอน สามารถสร้างสรรค์ผลงานเชิงนวัตกรรมได้ตรงกับสภาพความต้องการจำเป็นที่แท้จริง และออกแบบแนวทางที่เหมาะสม คุ่มค่า และมีประสิทธิภาพด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยเฉพาะแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ที่เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีแนวความคิดว่า “เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน” การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น (เชษฐรัฐ กองรัตน์, 2566) นำมาใช้ร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเองใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมได้ มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย รวมถึงเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องข้อมูลส่วนตัวและรู้เท่าทันต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นการเตรียมเยาวชน ให้เป็นพลเมืองที่มีความพร้อมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป (ราตรี บุญเกลี้ยง, 2567; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชา วิทยาการคำนวณด้วยการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิด ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์ขึ้น เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะการคิดเชิงคำนวณในศตวรรษที่ 21

ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์กับเกณฑ์ร้อยละ 70
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี ตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) นำมาบูรณาการกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้ความรู้พื้นฐานด้วยตนเองผ่านสื่อการเรียนรู้ก่อนมาเข้าชั้นเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยการลงมือทำ คิดวิเคราะห์ และสะท้อนแนวคิดของตนเองด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงรุก

ใช้เวลาในห้องเรียนไปกับการฝึกฝน การทำกิจกรรม หรือการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติทักษะเชิงคำนวณตามเนื้อหาของวิชาวิทยาการคำนวณ

2. การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน (อารยา ปู่เกิดแก้ว, 2565) ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา บทบาทผู้เรียน ผู้สอน สื่อการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล (2) ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นศึกษาปัญหา ขั้นทำความเข้าใจปัญหา ขั้นศึกษาค้นคว้า ขั้นสังเคราะห์ปัญหา ขั้นสรุปการเรียนรู้ และขั้นนำเสนอผลงาน โดยมีผลการรับรองรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมาก หลังเรียนด้วยรูปแบบนักเรียนมีผลการเรียนในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

3. การวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านผสมผสาน ด้วยความจริงเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (สุรเชษฐ์ จันทรงาม และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์, 2565) ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน มี 6 ขั้นตอน ขั้นที่ 2 การนำเข้าสู่เนื้อหา มี 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 3 กระบวนการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน แบ่งเป็น 2 กระบวนการ ได้แก่ การเรียนรู้นอกห้องเรียนด้วยความจริงเสริม มี 3 ขั้นตอนกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน มี 2 ขั้นตอน ขั้นที่ 4 การประเมินผล มี 3 ขั้นตอน มีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก

4. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการกำกับตนเอง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ธนกร วัฒนवलสกุล, 2565) ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบมี 6 องค์ประกอบ คือ ความสำคัญและความเป็นมา หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาสื่อ ขั้นที่ 2 รื้อฟื้นความรู้ ขั้นที่ 3 มุ่งสู่กิจกรรม ขั้นที่ 4 นำไปประยุกต์ใช้ และการวัดและประเมินผล นักศึกษาหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในระดับมากที่สุด

5. การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาการคำนวณโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในสภาพแวดล้อมเสมือนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะเชิงคำนวณและการสร้าง

คุณค่าร่วมกันสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับความสามารถต่างกัน (นพดล รุ่งเรืองธนาผล, 2563) ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ (1) ด้านแนวคิดเชิงคำนวณ (2) ด้านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (3) ด้านสภาพแวดล้อมเสมือน (4) ด้านวิทยาการคำนวณ และ (5) ด้านการสร้างคุณค่าร่วมกัน นักเรียนสมรรถนะเชิงคำนวณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนสูงด้วยรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณประกอบชุดฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ติรยา นามวงษ์, 2565) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบนี้มีองค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน สารหลัก สิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และสิ่งสนับสนุน มีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นเสนอแนวทางแก้ปัญหา ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์จากการแก้ปัญหา และขั้นประเมินผล รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.74/81.36 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 (2) นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ผลการประเมินรูปแบบการสอน โดยภาพรวมมีคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด

7. การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (จินตนา แก้วอาสา, 2564) ที่หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (สิริราช ลูกดี และพรรณวิไล ดอกไม้, 2565) มีคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

งานวิจัยที่เกี่ยวข้ององค์การศึกษารูปแบบที่เหมาะสมด้วยการบูรณาการแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการสอนวิธีต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตรงตามเป้าประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามระยะการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือก (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Persons) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ จำนวน 21 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ 39 แห่ง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ มีเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเพื่อการสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 2) มีข้อมูลเพียงพอที่จะแลกเปลี่ยน 3) มีแรงจูงใจที่อยากเข้าร่วม ในกระบวนการวิจัย 4) สนใจในผลที่จะได้จากการสรุปความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องและผลการวิจัยที่ไม่สามารถหาได้จากที่อื่น และในการประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือก (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Persons) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนการสอน จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 ศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากข้อกำหนดของการหาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอน ได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคล 3 คน (สัดส่วนนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน 1:1:1) แบบกลุ่ม 10 คน (1:3:1) และแบบภาคสนาม 30 คน (1:4:1) สุ่มตัวอย่างโดยเจาะจงเลือกจากนักเรียนที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

ระยะที่ 3 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะ การคิดเชิงคำนวณ ประชากรเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่เรียนในรายวิชาวิทยาการคำนวณของโรงเรียนวิทยานุกูลนารี อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 486 คน จาก 14 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามระเบียบวิธีการวิจัยกึ่งทดลอง

(Quasi-Experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดหลังการทดลองเทียบกับเกณฑ์ (One Group Posttest Only Design) จากโปรแกรมซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ G*Power Version 3.1.9.2 (Faul, Erdfelder, Buchner, & Lang, 2009) สำหรับการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ One Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กำหนดอำนาจทดสอบ (Power of test) ที่ 0.95 และ กำหนดขนาดอิทธิพล (Effect Size) จากค่าเสนอแนะของ Cohen (Cohen, 1992) ในขนาด อิทธิพลขนาดกลาง (Medium Effect Size) ที่ 0.53 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 40 คน โดยสุ่มเลือก กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 2 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) สุ่มเลือกด้วยการจับฉลาก ได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 เป็นห้องเรียนปกติ มีจำนวน นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชา วิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 7 ข้อ ที่มี ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.93

2.2 แบบสอบถามสำหรับประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการ คำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (ดีที่สุด 5 คะแนน ดี 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน พอใช้ 2 คะแนน และต้องปรับปรุง 1 คะแนน) ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.92

2.3 รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่สังเคราะห์ขึ้นจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวคิดการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน หลักการเรียนรู้เชิงรุก หลักการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นเกี่ยวกับ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการ ระบบและกลไก วิธีการ ดำเนินงาน การประเมินผลของรูปแบบ การนำรูปแบบไปใช้ และเงื่อนไขการนำไปใช้ โดยต้องมี คุณภาพอยู่ในระดับดีขึ้นไป (3.51 คะแนน) ตามสมมติฐานการวิจัยจึงจะสามารถนำไปใช้ จัดการเรียนการสอนได้

2.4 แบบทดสอบความรู้สำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามรูปแบบการเรียน การสอนเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ที่ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ 5 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 10 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.87 มีความยากง่าย

รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.47-0.77 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.33-0.67 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.90 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล ความคิดเห็นด้วยการสัมภาษณ์ นัดหมายวัน เวลา สถานที่ เก็บข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3.2 สังเคราะห์และสร้างรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ จากนั้นนำรูปแบบเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเก็บข้อมูลในการประเมินคุณภาพรูปแบบ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของรูปแบบ

3.3 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทดสอบระหว่างเรียนและหลังเรียนเพื่อการหาประสิทธิภาพรูปแบบ และทดสอบหลังเรียนในการทดลองใช้รูปแบบ บันทึกผลการทดสอบแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้ในการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลอง แบบกลุ่มเดียวทดสอบหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ (One Group Posttest Only Design)

3.4 เก็บข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณด้วยแบบสอบถาม บันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ความพึงพอใจของนักเรียน

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบ ตรวจสอบข้อมูล ติความและสร้างบทสรุป

4.2 ข้อมูลเชิงปริมาณของการหาประสิทธิภาพของรูปแบบ วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ (Percentage) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติทดสอบที (One Sample t-test) และการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ สังเคราะห์และสร้างชิ้นจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวคิดการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน หลักการเรียนรู้เชิงรุก หลักการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน ร่วมกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ชื่อรูปแบบ “รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์” (2) หลักการและเหตุผล โดยการเรียนรู้ด้วยแนวคิดห้องเรียนกลับด้านและการเรียนรู้เชิงลึกจะกระตุ้นและพัฒนาทักษะการคิดให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชิงคำนวณได้อย่างมีประสิทธิภาพ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ทำงานเป็นทีมและเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) เป้าหมายของรูปแบบ คือ ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเชิงสร้างสรรค์ นำไปใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน (4) วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบจากการปฏิบัติจริง ประยุกต์ใช้ความรู้แก้ปัญหาในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย รู้เท่าทันและมีความรับผิดชอบ (5) เนื้อหาสาระรายวิชาของรูปแบบ ประกอบด้วย แนวคิดเชิงคำนวณ การแก้ปัญหาเชิงคำนวณด้วยโปรแกรม Scratch หลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร และการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีความรับผิดชอบ (6) ขั้นตอนและกิจกรรม มี 5 ขั้นตอนการเรียนรู้ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนและ ทบทวนความรู้ที่เรียนจากที่บ้าน ขั้นตอนที่ 2 แบ่งกลุ่มและมอบหมายงาน ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมแก้ปัญหา ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและสรุปความรู้ ขั้นตอนที่ 5 มอบหมายเนื้อหาความรู้บทเรียนใหม่ (7) กลไกของรูปแบบ ประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด การวิเคราะห์ตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา และโครงสร้างรายวิชา หน่วยการจัดการความรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ (8) การประเมินผล ประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงครอบคลุมองค์ความรู้ของเนื้อหาสาระรายวิชา (9) การนำไปใช้ ศึกษารายละเอียดของรูปแบบ ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของผู้เรียน และ (10) ปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ การวางแผนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนแต่ละคน การเรียนจากสื่อการเรียน

บ้าน การฝึกทักษะในห้องเรียน การทำกิจกรรม การจัดเตรียมแผนการเรียนรู้ที่ดีตามโครงสร้างรายวิชาและการเตรียมสื่อเครื่องมือการเรียนรู้ รูปแบบนี้มีผลการประเมินคุณภาพรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.82$, $S.D.=0.37$)

2. รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประสิทธิภาพที่ 83.00/80.06 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ($n=30$)

รายการ	คะแนนการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนรายหน่วยการเรียนรู้						คะแนนผลสัมฤทธิ์ หลังเรียน
	1	2	3	4	5	รวม	
	10	10	10	10	10	50	50
คะแนนเฉลี่ย	8.53	8.23	8.20	8.17	8.37	41.50	40.03
ร้อยละ	85.33	82.33	82.00	81.67	83.67	83.00	80.06
$E_1/E_2 = 83.00/80.06$							

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุก มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.00/80.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ระดับ 80/80 เล็กน้อย

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุก กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ($n=40$)

รายการ	n	คะแนนเต็ม	μ ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	40	50	35.00	40.43	1.68	20.19*	0.00

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 40 คน ที่เรียนโดยใช้รูปแบบ มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่ 40.43 คะแนน และมีการกระจายของข้อมูลตามค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.68 คะแนน สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิด ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีความพึงพอใจในภาพรวมในระดับ มากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 4.56 และมีการกระจายของข้อมูลที่วัดด้วยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.39 คะแนน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์ มี 10 องค์ประกอบ (ชื่อรูปแบบ หลักการและเหตุผล เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระรายวิชาของรูปแบบ ขั้นตอนและกิจกรรม กลไกของรูปแบบ การประเมินผล การนำไปใช้ และปัจจัยความสำเร็จ) มี 5 ขั้นตอน การเรียนรู้ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนและ ทบทวนความรู้ที่เรียนจากที่บ้าน ขั้นตอนที่ 2 แบ่งกลุ่มและมอบหมายงาน ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมแก้ไขปัญหา ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและสรุปความรู้ ขั้นตอนที่ 5 มอบหมายเนื้อหาความรู้บทเรียนใหม่ ทั้งนี้เป็นเพราะ การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการจัดองค์ประกอบของรูปแบบให้ครบถ้วน มีการจัดลำดับเนื้อหากิจกรรมให้ต่อเนื่องโดยคำนึงถึงวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้านการคิด วิเคราะห์ การสื่อสาร นำไปสู่ความสามารถ สรุปความรู้ได้ และมีการใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี

ตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) ที่มีกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้ความรู้พื้นฐานด้วยตนเองผ่านสื่อการเรียนรู้ก่อนมาเข้าชั้นเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยการลงมือทำ คิดวิเคราะห์ และสะท้อนแนวคิดของตนเองด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงรุกใช้เวลาในห้องเรียนไปกับการฝึกฝน การทำกิจกรรม หรือการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติ ทักษะเชิงคำนวณตามเนื้อหาของวิชาวิทยาการคำนวณ (พลอยไพลิน นิลกรรณ์, 2567; วสันต์ ศรีหิรัญ, 2560; วสันต์ ศรีหิรัญ, 2560; ขนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน, 2560; Bergmann & Sams, 2012; วิจารย์ พานิช, 2556; ทิศนา แคมมณี, 2548) และสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน (อารยา ปุเกตุแก้ว, 2565) ที่มี 7 องค์ประกอบ 6 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ (หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา บทบาทผู้เรียนผู้สอน สื่อการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล) (2) ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นศึกษาปัญหา ขั้นทำความเข้าใจปัญหา ขั้นศึกษาค้นคว้า ขั้นสังเคราะห์ปัญหา ขั้นสรุปการเรียนรู้ และขั้นนำเสนอผลงาน) และรูปแบบมีคุณภาพระดับมาก และสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านผสมผสานด้วยความจริงเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (สุรเชษฐ์ จันทรงาม และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์, 2565) ที่มีทั้งหมด 4 ขั้นตอนการเรียนรู้ (ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน มี 6 ขั้นตอน ขั้นที่ 2 การนำเข้าสู่เนื้อหา มี 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 3 กระบวนการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน แบ่งเป็น 2 กระบวนการ ได้แก่ การเรียนรู้นอกห้องเรียนด้วยความจริงเสริม มี 3 ขั้นตอนกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน มี 2 ขั้นตอน ขั้นที่ 4 การประเมินผล มี 3 ขั้นตอน) อีกทั้งสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการกำกับตนเอง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ธนกร วัฒนवलสกุล, 2565) ที่มี 6 องค์ประกอบ (1. ความสำคัญและความเป็นมา 2. หลักการ 3. วัตถุประสงค์ 4. เนื้อหา 5. กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาสื่อ ขั้นที่ 2 รื้อฟื้นความรู้ ขั้นที่ 3 มุ่งสู่กิจกรรม ขั้นที่ 4 นำไปประยุกต์ใช้ และ 6. การวัดและประเมินผล) รวมถึงสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

สอนวิทยาการคำนวณโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในสภาพแวดล้อมเสมือนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะเชิงคำนวณและการสร้างคุณค่าร่วมกันสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับความสามารถต่างกัน (นพดล รุ่งเรืองธนาผล, 2563) ที่พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน (1. ด้านแนวคิดเชิงคำนวณ 2. ด้านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ 3. ด้านสภาพแวดล้อมเสมือน 4. ด้านวิทยาการคำนวณ และ 5. ด้านการสร้างคุณค่าร่วมกัน)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่ารูปแบบนี้มีประสิทธิภาพที่ 83.00/80.06 และมีคุณภาพในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะมีการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบจากการนำข้อสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และข้อเสนอแนะของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมยิ่งขึ้นทำให้รูปแบบมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับการศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน (อารยา ปู่เกตุแก้ว, 2565) ที่มีประสิทธิภาพที่ 80.58/83.50 และสอดคล้องกับการศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณประกอบชุดฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ติรยา นามวงษ์, 2565) ที่มีประสิทธิภาพที่ 83.74/81.36

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบนี้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบและรายละเอียดของรูปแบบครบถ้วนโดยเฉพาะขั้นตอนและกิจกรรม และกลไกของรูปแบบ อีกทั้งรูปแบบมีคุณภาพในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (จินตนา แก้วอาสา, 2564) ที่หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (สิริราช ลูกดี และพรณวิไล ดอกไม้, 2565) มีคะแนนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการกำกับตนเอง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์ มี 10 องค์ประกอบ (ชื่อรูปแบบ หลักการและเหตุผล เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระรายวิชาของรูปแบบ ขั้นตอนและกิจกรรม กลไกของรูปแบบ การประเมินผล การนำไปใช้ และปัจจัยความสำเร็จ) มี 5 ขั้นตอนการเรียนรู้ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนและ ทบทวนความรู้ที่เรียนจากที่บ้าน ขั้นตอนที่ 2 แบ่งกลุ่มและมอบหมายงาน ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมแก้ไขปัญหา ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและสรุปความรู้ ขั้นตอนที่ 5 มอบหมายเนื้อหาความรู้บทเรียนใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์ มี 10 องค์ประกอบ สามารถนำมาใช้เสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณได้อย่างมีคุณภาพ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 ก่อนนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ต้องทำความเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปแบบให้ชัดเจน ทั้ง 10 องค์ประกอบ ต้องจัดทำรายละเอียดของกลไกของรูปแบบให้ครบถ้วนก่อนที่นำไปจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนของรูปแบบ จะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

1.2 ผู้สอนควรกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศในการทำกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบร่วมกันอย่างมีความสุข สร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม รวมถึงการสร้างข้อตกลงหรือกติกาการทำงานร่วมกัน จะทำให้นักเรียนและครูสามารถร่วมกันจัดการเรียนการสอนให้สำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงความคงทนของความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับหลักการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งอาจพบประเด็นในการพัฒนา

หลักสูตรเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบนี้กับรูปแบบการสอนลักษณะอื่นว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร หรือมีประเด็นการบูรณาการหลักการหรือแนวคิดอื่น ๆ เข้ากับรูปแบบให้คุณภาพมากยิ่งขึ้นได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา แก้วอาสา. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชนสิทธิ์ สิทธิสุนเนิน. (2560). ห้องเรียนกลับด้าน: ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารมจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(12), 171-181.
- เชษฐรัฐ กองรัตน์. (2565). ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom): การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคถัดไป. วารสารราชพฤกษ์, 20(2), 1-15.
- ติรยา นามวงษ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ประกอบชุดฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 6(1), 74-85.
- ทิพย์สุดา สรณะ ปิยะธิดา ปัญญา และไพศาล วรคำ. (2566). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของครูด้านการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 13(2), 20-31.
- ทิตนา แหมมณี. (2548). ศาสตร์การสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกร วัฒนवलสกุล. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการกำกับตนเอง สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. ใน วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- นพดล รุ่งเรืองธนาพล. (2563). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาการคำนวณโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในสภาพแวดล้อมเสมือนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะเชิงคำนวณและการสร้างคุณค่าร่วมกันสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับความสามารถต่างกัน. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลอยไพลิน นิลกรรม. (2567). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35. เรียกใช้เมื่อ 17 ธันวาคม 2567 จาก <http://www.sesalpglpn.go.th/wp-content/uploads/2019/12/book10-62.pdf>
- ราตรี บุญเกลี้ยง. (2567). การพัฒนารูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์. วารสารวิชาการและวิจัยสหวิทยาการ, 4(1), 267-286.
- วสันต์ ศรีหิรัญ. (2560). ห้องเรียนกลับด้านกับการคิดวิเคราะห์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 14(65), 19-27.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). คู่มือการใช้หลักสูตรสาระเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2565). คู่มือครูรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สิริราช ถูกดี และพรณวิไล ดอกไม้. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 16(3), 270-280.

- สุรเชษฐ์ จันทรงาม และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์. (2565). รูปแบบการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านผสมผสานด้วยความจริงเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(29), 230-240.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อารยา ปุเกตุแก้ว. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี. ใน วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Cohen, A. (1992). Antecedents of Organizational Commitment across Occupational Group: A Meta-Analysis. *Journal of Organizational Behavior*, 92(13), 539-554.
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*. Eugene, OR: International Society for Technology in Education.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A. G. (2009). Statistical power analysis using G* Power 3.1: Tests for correlation and regression analysis. *Behavior research methods*, 41(4), 1149-1160.

การบูรณาการหลักขรวาธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมือง ในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา *

INTEGRATION OF GHARÀVÀSADHAMMA TO STRENGTHEN THE ETHICS OF POLITICIANS IN SUBDISTRICT MUNICIPALITY DAN KHUN THOT DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระพัฒน์พงษ์ ฐิตจิตโต (แก้ววิจิตร)¹ และ พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล²

Phra Phatphong Thitachitto (Kaewwijit)¹ and Phonsetthi Wutthipanyaisakun²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: joybenyapajoy@gmail.com

วันที่รับบทความ : 17 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 23 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 25 พฤษภาคม 2568

Received 17 May 2025; Revised 23 May 2025; Accepted 25 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบลด่านขุนทด 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักขรวาธรรมกับจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบลด่านขุนทด 3) บูรณาการหลักขรวาธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบลด่านขุนทด ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.902 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปในเทศบาลตำบลด่านขุนทด จำนวน 390 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่า

Citation:

* พระพัฒน์พงษ์ ฐิตจิตโต (แก้ววิจิตร) และ พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2568). การบูรณาการหลักขรวาธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 595-610.

Phra Phatphong Thitachitto (Kaewwijit) and Phonsetthi Wutthipanyaisakun. (2025). Integration Of Gharàvāsadhmma To Strengthen The Ethics Of Politicians In Subdistrict Municipality Dan Khun Thot District, Nakhon Ratchasima Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 595-610.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

เอฟ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) จริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D.=0.39) 2) หลักฆราวาสธรรมกับจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.748^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) การบูรณาการหลักฆราวาสธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด ตามหลักฆราวาสธรรม 4 ได้แก่ 1) ด้านสัจจะ ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ให้ข้อมูลต่อประชาชนอย่างตรงไปตรงมา 2) ด้านทมะ มีความมั่นคงในหลักการ ความแน่วแน่ในการตัดสินใจ 3) ด้านขันติ มีความอดทนอดกลั้นต่อความเห็นต่าง 4) ด้านจาคะ ยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม

คำสำคัญ: การบูรณาการ, ฆราวาสธรรม, จริยธรรมนักการเมือง

Abstract

This research article aims to 1) study the level of politicians' ethics in Dankhuntod Subdistrict Municipality, 2) study the relationship between secular principles and politicians' ethics in Dankhuntod Subdistrict Municipality, and 3) integrate secular principles to enhance politicians' ethics in Dankhuntod Subdistrict Municipality. The research methodology was a mixed-method quantitative research using a questionnaire with a reliability of 0.902 from a sample group of 390 people aged 18 and over in Dankhuntod Subdistrict Municipality. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis using t-test and F-test. Qualitative research interviewed 9 key informants and analyzed descriptive content.

The results of the research found that 1) Overall, the ethics of politicians in Dankhuntod Subdistrict Municipality was at a high level ($\bar{\mathrm{x}}=4.17$, S.D.=0.39). 2) The principles of secular principles and the ethics of politicians in Dankhuntod Subdistrict Municipality were positively related. At a moderate

level ($R=0.748^{**}$) with statistical significance at 0.01, the research hypothesis is accepted. 3) Integrating the principles of lay morality to enhance the ethics of politicians in the sub-district municipality, Dan Khun Thot District, according to the principles of lay morality 4, namely 1) Truthfulness, not distorting facts, providing information to the public straightforwardly 2) Tama, having firm principles, firmness in decision-making 3) Khanti, having patience and tolerance for different opinions 4) Charity, willing to sacrifice personal benefits for the benefits of the public

Keywords: Integration, GHARÀVÀSADHAMMA, Politician ethics

บทนำ

ในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ปฏิเสธไม่ได้ว่านักการเมืองจำนวนไม่น้อยยังขาดทั้งจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ทางการเมืองอย่างแท้จริง แม้ว่าตามหลักการแล้วนักการเมืองควรมีบทบาทสำคัญในการบริหารและขับเคลื่อนประเทศ แต่ความเป็นจริงกลับสะท้อนว่า ไม่ว่าจะในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น นักการเมืองจำนวนมากยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การเมืองซึ่งควรจะเป็นกลไกในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กับประชาชนทุกกลุ่มในสังคมอย่างเท่าเทียม (ทวนธง ครุฑจัน, 2561) กลับถูกกลดทอนให้กลายเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ความเข้าใจผิดในบทบาทหน้าที่ และความมุ่งหวังต่ออำนาจหรือผลประโยชน์ส่วนตนของนักการเมืองบางกลุ่ม ส่งผลให้ประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ไม่อาจไว้วางใจหรือพึ่งพาตัวแทนของตนได้อย่างแท้จริง เพราะนักการเมืองเหล่านั้นขาดทั้งคุณธรรม ความสำนึกต่อส่วนรวม และจริยธรรมทางการเมืองที่พึงมี (ธนภัทร จันทรเรือง, 2556)

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ว่าจะในระดับชาติหรือท้องถิ่น ล้วนเป็นบุคคลสาธารณะที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของประเทศ ความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ของพวกเขามีอิทธิพลต่อประชาชนและสังคมในหลายมิติ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจึงควรเริ่มต้นจากผู้บริหารทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการนำพาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงวิธีคิด การปรับพฤติกรรม และการพัฒนาตนเองของผู้นำ

องค์กรเหล่านี้ จะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งผลต่อแรงจูงใจ ค่านิยม และจริยธรรมของบุคลากรในระดับอื่น ๆ ภายในองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม สำหรับแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย อาจเริ่มจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ระหว่างกัน โดยนำกรณีศึกษาจากองค์กรที่ประสบความสำเร็จไปเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่น ๆ นำไปปรับใช้ตามบริบทของตนอย่างเหมาะสม การจัดระบบการเรียนรู้ร่วมกันเช่นนี้ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนในวงกว้าง และมีส่วนสำคัญต่อการยกระดับประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลของการปกครองท้องถิ่นในระยะยาว (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548)

จริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญในการยกระดับการเมืองไทยให้ก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ การสร้างผู้นำที่มีทั้งความสามารถ ความรับผิดชอบ และคุณธรรม จำเป็นต้องมีการวางกรอบมาตรฐานด้านจริยธรรมอย่างชัดเจน ทั้งในด้านพฤติกรรมและจิตสำนึกของผู้นำและนักการเมือง (ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, 2563) ผลการสำรวจของศูนย์ “นิด้าโพล” เกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อคุณธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สะท้อนว่าประชาชนให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความซื่อสัตย์สุจริต และการต่อต้านการทุจริตในกระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน แม้ประเด็นเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนจะยังไม่ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นหลักเท่าที่ควร แต่ประชาชนส่วนใหญ่กลับรู้สึกว่ นักการเมืองไทยยังขาดความน่าเชื่อถือในด้านจริยธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ตัวอย่างของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางเป้าหมาย การแบ่งกลุ่มพรรคพวก ความไม่เท่าเทียม และการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนจนละเลยผลประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งส่งผลให้ขาดระเบียบวินัยในสังคม ลดทอนความสามัคคี และชะลอการพัฒนาในหลายมิติ (ณัฐดนัย แก้วโพนงาม, 2560) ทั้งนี้ ระบบการเมืองไทยยังประสบปัญหาขาดแคลนมาตรฐานด้านจริยธรรมในระดับที่สามารถสัมผัสได้จริง นักการเมืองจำนวนมากยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้ในด้านคุณธรรม ความรับผิดชอบ หรือความสามารถในการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นต่าง การขาดความซื่อสัตย์และความโปร่งใсыังคงเป็นจุดอ่อนที่สะท้อนให้เห็นถึงการด้อยค่าของวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตยของไทย (ศรัณยวงศ์คำจันทร์, 2555)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับ การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อมุ่งเน้นศึกษาหลักธรรมฆราวาสธรรม 4 และการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเสริมสร้างหลักจริยธรรมของนักการเมือง

การเมืองท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การได้หลักธรรมในการเสริมสร้างจริยธรรมที่เหมาะสมที่
นักการเมืองท้องถิ่นที่ควรมีหรือควรประพฤติปฏิบัติ และประยุกต์หลักธรรมการเสริมสร้างใน
จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของ
นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด
จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักขรวาธธรรมกับจริยธรรมนักการเมืองใน
เทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อบูรณาการหลักขรวาธธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาล
ตำบลอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมสานวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมสานวิธี
ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุน
ทด จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15,546 คน (อำเภอด่านขุนทด, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในเทศบาลตำบล อำเภอด่าน
ขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 390 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดย
ใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{15,546}{1 + 15,546 (0.05)^2}$$

$$n = 389.91$$

$$n = 390$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 390 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการหลักทฤษฎีธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักรบเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอตำบล ขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.902 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน โดยพิจารณาระดับนัยสำคัญทางสถิติของประชากรในเทศบาลนครราชสีมา ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม
(n=390)

ระดับจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ	4.19	0.45	มาก
2. ด้านการสร้างความตระหนักในจริยธรรม	4.15	0.46	มาก
3. ด้านการสร้างความร่วมมือในชุมชน	4.15	0.47	มาก
4. ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ	4.19	0.45	มาก
รวม	4.17	0.39	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D.=0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=0.45) รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างความตระหนักในจริยธรรม ($\bar{X} = 4.15$, S.D.=0.46) และด้านการสร้างความร่วมมือในชุมชน ($\bar{X} = 4.15$, S.D.=0.47)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบ
สมมติฐาน

ที่	สมมติฐานการวิจัย	ความสัมพันธ์		เชิง	ระดับ	ผลการทดสอบ สมมติฐาน	
		มี	ไม่มี			ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	หลักทฤษฎีการมี ความสัมพันธ์ กับ จริยธรรมนักการเมืองใน เทศบาลตำบล อำเภอ ด่านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา	✓	-	บวก	ปาน กลาง	✓	-
2	หลักทฤษฎีการมี สัจจะ ความซื่อสัตย์ มี ความสัมพันธ์ กับ จริยธรรมนักการเมืองใน เทศบาลตำบล อำเภอ ด่านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา	✓	-	บวก	ปาน กลาง	✓	-
3	หลักทฤษฎีการมี ความหนักแน่น มี ความสัมพันธ์ กับ จริยธรรมนักการเมืองใน เทศบาลตำบล อำเภอ ด่านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา	✓	-	บวก	ปาน กลาง	✓	-
4	หลักทฤษฎีการมี ขันติ ความอดทน มี ความสัมพันธ์ กับ จริยธรรมนักการเมืองใน เทศบาลตำบล อำเภอ ด่านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา	✓	-	บวก	ปาน กลาง	✓	-

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า หลักธรรมาธรรมกับจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($R=0.748^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 การนำหลักธรรมาธรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจริยธรรมได้อย่างชัดเจน โดยธรรมาธรรมทั้ง 4 ประการ ได้แก่ สัจจะ (ความซื่อสัตย์), ทมะ (ความหนักแน่น), ขันติ (ความอดทน) และจาคะ (ความเสียสละ) ต่างมีบทบาทเฉพาะในการหล่อหลอมคุณลักษณะผู้นำที่ประชาชนสามารถไว้วางใจได้ ดังนี้ 1. สัจจะ หรือความจริงใจและซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ควรปรากฏทั้งก่อนและหลังเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง การแสดงความโปร่งใสในการใช้ทรัพยากร การทำงานอย่างต่อเนื่อง และการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวนักการเมือง และช่วยวางรากฐานของระบบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นให้มั่นคง 2. ทมะ ความมั่นคงทางจิตใจและการมีเหตุผลในการตัดสินใจ ช่วยให้นักการเมืองไม่หวั่นไหวต่อแรงกดดันทั้งจากภายในองค์กรและจากสังคมภายนอก คุณธรรมข้อนี้ยังสนับสนุนให้ผู้บริหารยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ยอมแพ้ต่ออิทธิพลที่เบี่ยงเบนจากหลักธรรมาภิบาล ซึ่งส่งผลให้การบริหารท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 3. ขันติ ความอดทนต่อเสียงวิพากษ์ ความเห็นต่าง และอุปสรรคในการทำงาน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำในระดับท้องถิ่นสามารถรักษาความมั่นคงในหน้าที่ได้ ขันติไม่เพียงช่วยให้นักการเมืองควบคุมอารมณ์ได้ดีเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความตั้งใจในการรับใช้ประชาชนอย่างจริงจัง และสร้างความไว้วางใจในระยะยาว 4. จาคะ หรือความเสียสละ เป็นหลักธรรมที่ช่วยให้นักการเมืองมองข้ามผลประโยชน์ส่วนตน และให้ความสำคัญกับประโยชน์ของชุมชนโดยรวม การวางอัตตา ลดความยึดติดในตำแหน่งหรืออำนาจ และการทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยใจจริง จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่โปร่งใสและเชื่อถือได้ รวมถึงเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับจริยธรรมนักรการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอตำบล ขุนทด จังหวัด นครราชสีมา พบว่า ระดับจริยธรรมนักรการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอตำบล ขุนทด จังหวัด นครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการดำเนินงานโดยยึดหลักคุณธรรม ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ เกิดความไว้วางใจต่อผู้นำท้องถิ่น และสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การยกระดับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วย ส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหาร เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และลดโอกาสการเกิดพฤติกรรมทุจริต ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการเติบโต ของชุมชนในระยะยาว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญโญ (ปล้องขัน) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมือง ของนักรการเมืองในจังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมจริยธรรมนักรการเมืองของ นักรการเมืองในจังหวัดน่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย แสงดาว (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมตามหลักธรรมาธรรมของนักเรียน นายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการส่งเสริม จริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3 พบว่า นักเรียนนายสิบ ตำรวจมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาธรรมกับจริยธรรมนักรการเมืองในเทศบาล ตำบล อำเภอตำบล ขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาธรรม กับจริยธรรมนักรการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอตำบล ขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า จริยธรรมของนักรการเมืองถือเป็น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแนวทางการตัดสินใจและกระบวนการบริหารงานภายในเทศบาล ซึ่งมี ผลโดยตรงต่อความก้าวหน้าในการพัฒนาชุมชน และส่งเสริมความเชื่อมั่นจากประชาชนใน พื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่า การหลอมรวมหลักธรรมาธรรมเข้ากับแนวทาง จริยธรรมของนักรการเมืองท้องถิ่น ช่วยสนับสนุนให้เกิดการกำหนดนโยบายที่มีความรอบคอบ มี จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม และสามารถนำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพและความยั่งยืนในระยะ ยาว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาธนากร จิตธมโม (2567) ได้วิจัยเรื่อง “ การ

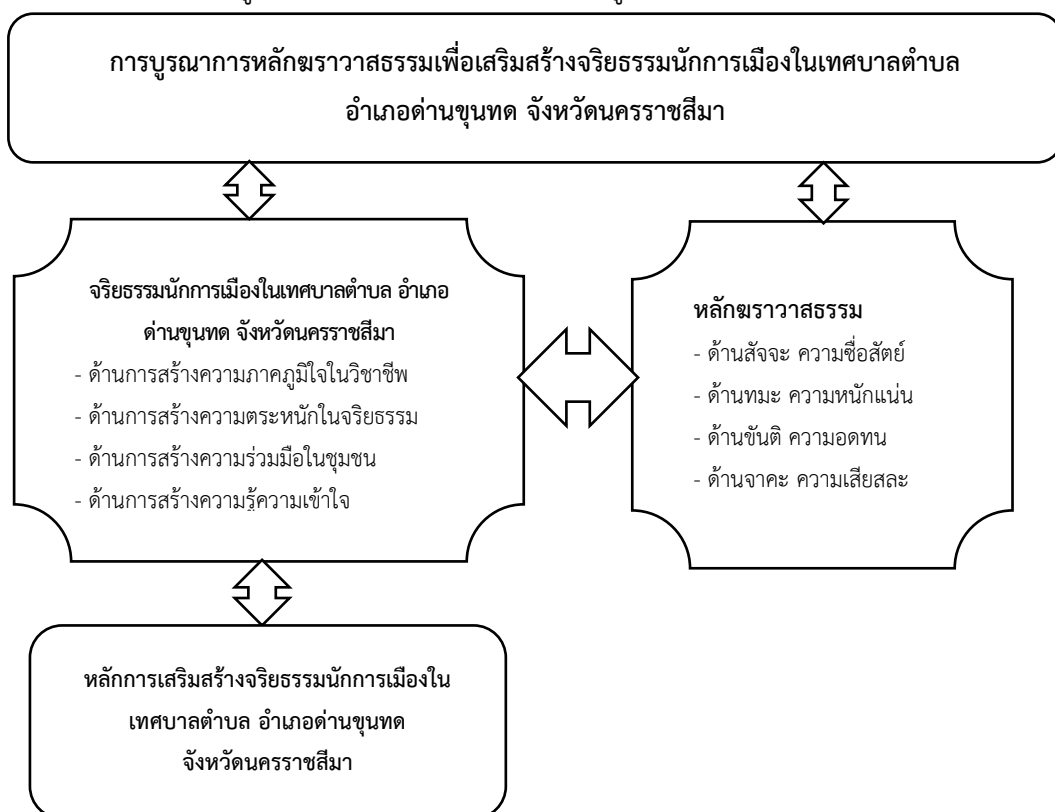
ประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักรการเมืองท้องถิ่นในอำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ ” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมนักรการเมืองท้องถิ่นกับหลักพรหมวิหาร 4 โดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.861^{**}$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ กุลศิริ และคณะ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อจริยธรรมทางการเมืองของเยาวชนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบสมมติฐานพบว่า ด้านสถาบันสื่อมวลชน ด้านสถาบันการศึกษา ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบันศาสนา สถาบันทางการเมือง และด้านสถาบันครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อจริยธรรมทางการเมืองของเยาวชนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.498^{**}$)

3. การบูรณาการหลักขรรวาสธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักรการเมืองในเทศบาลตำบลอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา การประยุกต์ใช้หลักขรรวาสธรรมทั้ง 4 ข้อในการพัฒนาจริยธรรมนักรการเมืองท้องถิ่นถือเป็นแนวทางที่ช่วยยกระดับคุณภาพของผู้นำในระดับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จาคะ หรือความเสียสละ เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้นักการเมืองลดการยึดติดกับอำนาจและผลประโยชน์ส่วนตน พร้อมเปิดใจกว้างเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งจะนำไปสู่ความโปร่งใส ความร่วมมือจากประชาชน และสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานของภาครัฐ สัจจะ หรือความซื่อสัตย์และความจริงใจ เป็นรากฐานของการเมืองที่ประชาชนสามารถไว้วางใจได้ นักการเมืองควรแสดงออกผ่านความโปร่งใส ความสม่ำเสมอ และการสื่อสารที่ตรงไปตรงมา ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของประชาธิปไตยที่มั่นคงในระดับท้องถิ่น ทมะ หมายถึงความหนักแน่นและความมั่นคงทางอารมณ์ นักการเมืองที่มีทมะจะสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ไม่ถูกครอบงำด้วยแรงกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์ และยังยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง แม้ต้องเผชิญกับอุปสรรค ขันติ หรือความอดทน เป็นพลังที่ช่วยให้นักการเมืองสามารถปฏิบัติหน้าที่ภายใต้สภาวะกดดัน ความขัดแย้ง หรือความคาดหวังที่หลากหลาย ขันติส่งเสริมให้การทำงานเป็นไปอย่างสุขุม รอบคอบ และเปิดรับความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งล้วนช่วยเสริมเสถียรภาพของการเมืองท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิลก บุญอิม และพระอธิการสุชาติ จนทสโร (สายโรจน์) (2561) ได้วิจัยเรื่อง “ขรรวาสธรรม 4 สูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักขรรวาสธรรมในพระพุทธศาสนา ด้านหลักการครองเรือน ควรปฏิบัติตามหลักการความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป และตระหนักถึงบทบาทและความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น การปฏิบัติแบบนี้ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ด้านหลักการ

อยู่ร่วมกันในชุมชน ควรส่งเสริมแนวคิดในการอดกลั้นและการใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งยังต้องรู้จักการควบคุมอารมณ์และแสดงออกอย่างมีสติ เพื่อสร้างความสงบและความสมานฉันท์ในชุมชน ด้านหลักการทำงานให้สำเร็จ ควรยึดมั่นในความอดทนและความมุ่งมั่นต่อการแก้ไขปัญหาที่เข้ามา ไม่ทอดง่าย ๆ และในขณะเดียวกัน ควรแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกอย่างพอเหมาะ โดยไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่ไม่จำเป็น ด้านหลักการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ควรฝึกฝนความเสียสละและน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น การปฏิบัติตามแนวนี้อาจช่วยให้ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ลดปัญหาความขัดแย้ง และนำไปสู่การสร้างสันติสุขในสังคมที่ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดย : พระพัฒน์พงษ์ จิตฺติจิตฺโต (แก้ววิจิตร)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบูรณาการหลักทวารวดีธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมืองในเทศบาลตำบล อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ในด้านสัจจะ ความซื่อสัตย์ การส่งเสริมความซื่อสัตย์ (สัจจะ) ของนักการเมืองในเทศบาลตำบลด่านขุนทดเป็นกระบวนการที่ต้องบูรณาการทั้งระบบ ได้แก่ การแสดงความจริงใจตั้งแต่ก่อนเข้ารับตำแหน่ง การใช้ทรัพยากรด้วยความโปร่งใส การดำเนินการอย่างมีระเบียบและต่อเนื่อง รวมถึงการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาถือเป็นหลักการสำคัญที่สะท้อนถึงความยึดมั่นในสัจจะ การยึดมั่นในสัจจะไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจจากประชาชน แต่ยังเป็นรากฐานที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่นให้ยั่งยืน ในด้าน ทมะ หรือความหนักแน่น ความหนักแน่นนั้นมีความสำคัญในการสร้างจริยธรรมสำหรับนักการเมือง เพราะช่วยให้สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล ไม่ถูกครอบงำโดยแรงกดดันทั้งภายในและภายนอก การยึดมั่นในหลักการนี้ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นคงในการทำหน้าที่ และความอดทนต่อการวิพากษ์ วิจารณ์ ตลอดจนความกล้าที่จะยืนหยัดในความถูกต้อง แม้จะเผชิญกับอุปสรรคหรือแรงต้าน ซึ่งจะช่วยให้การเมืองในท้องถิ่นมั่นคงและยั่งยืนในด้าน ชันติ หรือความอดทน นักการเมืองที่มีขันติสามารถทำงานได้อย่างมั่นคงแม้ต้องเผชิญกับความท้าทาย ความขัดแย้ง และความคาดหวังที่แตกต่างกัน ชันติช่วยให้สามารถควบคุมอารมณ์และรักษาสติในการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ รวมถึงการสื่อสารที่สร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นมีเสถียรภาพและได้รับการยอมรับจากประชาชน ในด้าน จาคะ หรือความเสียสละ เป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับนักการเมืองในการทำงานเพื่อสาธารณะ ความเสียสละช่วยลดความยึดติดกับอำนาจและผลประโยชน์ส่วนตัว ส่งเสริมการทำงานอย่างโปร่งใสและสร้างความไว้วางใจในระบบการปกครอง เมื่อผู้บริหารแสดงความเสียสละอย่างแท้จริง จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความภาคภูมิใจในตำแหน่ง
2. นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาเกียรติของวิชาชีพ เพื่อสร้างความศรัทธาแก่ประชาชน
3. นักการเมืองท้องถิ่นควรเห็นว่าการรับใช้ประชาชนเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจสำหรับพวกเขา เพื่อสร้างความไว้วางใจแก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. นักการเมืองท้องถิ่นหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจขัดแย้งกับหลักจริยธรรมหรือกฎหมาย
2. นักการเมืองท้องถิ่นพิจารณาเรื่องความถูกต้องตามจริยธรรมก่อนเรื่องอื่น ๆ
3. นักการเมืองท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากประชาชนและเปิดใจช่วยการทำงานร่วมกันในชุมชนให้ราบรื่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบล อำเภอตำบลขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบล อำเภอตำบลขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมืองในพื้นที่ตำบล อำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐดนัย แก้วโพนงาม. (2560). เศรษฐศาสตร์การเมืองในบริบทสังคมไทยภายใต้สภาวะ ความขัดแย้งใน จังหวัดชัยภูมิ. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดิลก บุญอิม และพระอธิการสุชาติ จนทสโร (สายโรจน์). (2561). ธรรมาภิบาล 4: สูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีพุทธ. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 7(2), 338-352.
- ทวนธง ครุฑจ้อน. (2561). การปกครองท้องถิ่นและการบริหารท้องถิ่น. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- ธนภัทร จันทรเรือง. (2556). ความคิดเห็นของข้าราชการกรุงเทพมหานครต่อจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปัญญา (ปล้องขัน). (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดน่าน. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหานगर ฐิตธมโม. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรม
 นักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
 มหำบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2548). นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
 กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณย วงศ์คำจันทร์. (2555). จริยธรรมนักการเมืองไทย. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
 2(3), 263-282.
- ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์. (2563). จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย. วารสาร
 สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6(1), 67-81.
- สมชาย แสงดาว. (2566). การส่งเสริมจริยธรรมตามหลักขรรวาศธรรมของนักเรียนนายสิบ
 ตำรวจ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุทธิพงษ์ กุลศิริ และคณะ. (2567). การเสริมสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อจริยธรรมทาง
 การเมืองของเยาวชนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรม
 ปรัชญา, 7(2), 126 - 141.
- อำเภอด่านขุนทด. (2566). ฐานข้อมูลประชากรอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ปี
 2566. นครราชสีมา: ที่ว่าการอำเภอด่านขุนทด.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Edition. Tokyo: Aoyama
 Gakuin University.

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก *

MANAGEMENT EFFICENCY OF THE SUNDAY BUDDHIST STUDTY
CENTER OF THE SANGHA, MUEANG DISTRICT
NAKHON NAYOK PROVINCE

พระมหารักชาติ ปุณฺณชโน (ลำบัตติ)¹, พระมหาชินกร สุจิตโต² และ อาราดา ศรีคร้า³

Phramaha Rakchat Puññajano (Lambati)¹, Phramaha Chinnakorn Sucitto² and Arrada Sricrum³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Suri1358355@gmail.com

วันที่รับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 11 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.910 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 296 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ

Citation:

* พระมหารักชาติ ปุณฺณชโน (ลำบัตติ), พระมหาชินกร สุจิตโต และ อาราดา ศรีคร้า. (2568). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 611-627.

Phramaha Rakchat Puññajano (Lambati), Phramaha Chinnakorn Sucitto and Arrada Sricrum. (2025).

Management Efficency Of The Sunday Buddhist Studty Center Of The Sangha, Mueang District Nakhon Nayok Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(2), 611-627.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=0.48$) 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อาศัยหลักธรรมคำสอน สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดใคร่ครวญ 2) ด้านมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ปรับหลักสูตรและกิจกรรมการเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะของผู้สอน 3) ด้านมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้าน การศึกษา การนำเทคโนโลยีมาใช้ การส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การพัฒนารูปแบบการ วัดและประเมินผล 4) ด้านเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมที่หลากหลาย 5) ด้านเสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย การเสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย โดยอาศัยความเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และประวัติศาสตร์ชาติไทย

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารจัดการ, ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

Abstract

This research article aims to 1) study the management efficiency level of the Sunday Buddhism Study Center. 2) Compare the opinions of students' parents on the efficiency of the management of the Sunday Buddhism Study Center. Classified according to personal factors 3) Present guidelines for promoting

efficiency in the management of the Sunday Buddhist Study Center. The research method is a combined method. Quantitative research uses questionnaires. The confidence value is 0.910 from the sample group: Parents of 296 students Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis using t-test and F-test. using one-way analysis of variance method In the case of three or more groups of primary variables When differences were found, the mean differences were compared by pair using the least significant difference method. and qualitative research Interviews with 9 important informants or people were analyzed descriptively.

The results of the research found that 1) the efficiency level of management of the Buddha Study Center Overall Sunday religion is at a high level ($\bar{X}=3.97$, S.D. = 0.48) 2) Results of comparing the opinions of students' parents on the management efficiency of the Sunday Buddhism Study Center. Classified by personal factors, it was found that Parents of students with gender, age, and educational level Occupation and monthly income differ. They have different opinions on the efficiency of the management of the Sunday Buddhist Study Center. no different Therefore, the research hypothesis was rejected. 3) Guidelines for promoting efficiency in the management of the Sunday Buddhist Study Center in all 5 areas, consisting of 1) promoting self-learning. Relying on the principles of teachings A variety of learning media and an environment conducive to contemplation 2) Flexibility to meet the needs of students Adjust the curriculum and activities to increase learning options. and developing teachers' skills 3) aspects are consistent with changes in education Using technology Promoting 21st century skills, developing measurement and evaluation models 4) Strengthening morality and ethics according to Buddhist principles Strengthening morality and ethics according to Buddhist principles Organize a variety of activities 5) Adding value and maintaining Thai identity

Strengthening and maintaining Thai identity By virtue of its connection with Buddhism, traditional culture and Thai national history

Keywords: Efficiency, Management, Sunday Buddhist Study Center

บทนำ

การบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น กรมการศาสนาได้กำหนดแนวทางการปรับปรุงกระบวนการ โดยมีมติมหาเถรสมาคม ระเบียบและประกาศกรมศาสนาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) มติมหาเถรสมาคม เรื่อง การขยายศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของกรมการศาสนา 2) มติมหาเถรสมาคม เรื่อง รายงานผลการสอบธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ของนักเรียนนักศึกษาที่ สอบได้ บันทึกลงในหลักฐานการศึกษา 3) ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ พ.ศ. 2550 และ 4) ประกาศกรมการศาสนา เรื่อง การจัดชั้นเรียนและหลักสูตรการเรียน การสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอจัดตั้งศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แบ่งได้ 2 ส่วน ดังนี้ 1) ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อ กรมการศาสนา โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้า คณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้าคณะจังหวัด 2) ในส่วนภูมิภาค ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยได้รับความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด โดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียนและ เมื่อจดทะเบียนแล้วให้รายงานไปยังกรมการศาสนา

สภาพการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระยะที่ผ่านมาจะพบว่าวิกฤตการณ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เรื่องคุณภาพของศูนย์ฯ ที่ไม่เท่าเทียมกัน คนส่วนใหญ่อาจไม่มีสิทธิที่จะเลือก ต้องยอมให้ลูกหลานเรียนในศูนย์ฯ ที่ไม่แน่ใจในคุณภาพ การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจที่จะส่งลูกหลานไปเรียนนั้น จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานของศูนย์ฯ การบริหารจัดการศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดการมีมาตรฐาน คือ การดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่างๆ ทั้งด้าน วิชาการและการบริการ และการจัดการได้สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการ ทั้งผู้รับบริการโดยตรง คือ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม คือ ประชาชน และสังคมโดยรวม ว่าการดำเนินงานของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา

ที่ได้กำหนดไว้ การมีมาตรฐานเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและเกิดผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ ไม่ได้มาตรฐาน (กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2554)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยเฉพาะการใช้อำนาจปกครองต่างๆ และกระบวนการนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาที่จะส่งผลถึงความสำเร็จของควมมีประสิทธิภาพและคุณภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,147 คน (ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 296 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{1,147}{1 + 1,147 (0.05)^2}$$

$$n = 296.38$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 296 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของพระสงฆ์แต่ละชั้นการศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.910 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

2.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2.3 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

2.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ ประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม

(n=296)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง	3.99	0.55	มาก
2) ด้านมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน	3.97	0.54	มาก
3) ด้านมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา	3.98	0.57	มาก
4) ด้านเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา	3.96	0.53	มาก
5) ด้านเสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ ไทย	3.95	0.52	มาก
โดยภาพรวม	3.97	0.48	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.55) รองลงมา คือ ด้านมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.57) ด้านมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.54) ด้านเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.53) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านเสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		t	F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองจังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	-	✓	-	0.297	0.743
สมมติฐานที่ 2 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองจังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	-	✓	-	0.371	0.774
สมมติฐานที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองจังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	-	✓	-	0.743	0.477
สมมติฐานที่ 4 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	-	✓	-	0.108	0.980

สมมติฐาน ที่ 5 ผู้ปกครองนักเรียน

ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความ

คิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหาร

จัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน

อาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง

จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน

-

✓

-

1.071

0.362

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อาศัยหลักธรรมคำสอนสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดใคร่ครวญ 2) ด้านมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ปรับหลักสูตรและกิจกรรมการเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะของผู้สอน 3) ด้านมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา การนำเทคโนโลยีมาใช้ การส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผล การปรับหลักสูตรให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 4) ด้านเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เน้นย้ำคุณค่า จัดกิจกรรมที่หลากหลาย และมีแบบอย่างที่ดี 5) ด้านเสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย การส่งเสริมความหลากหลาย การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ การเสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย โดยอาศัยความเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และประวัติศาสตร์ชาติไทย

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. **ระดับของประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก** พบว่า ระดับกระบวนการบริหารจัดการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X}=4.90$, S.D.=0.15) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารงาน ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.57) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองนักเรียน มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาภาณุวัฒน์ ปฎิภาณเมธี, 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านพื้นที่การเรียนนำไปสู่การยอมรับสมมุติฐานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูวาปีวรรณ (เล็ก ชากโร), 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ด้านวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และด้านการจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสุทธิพงษ์ เตชธมโม (วรรัตน์พุทธางกูร), 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้านเช่นกัน เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อย ได้แก่ด้านการจัดการ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43) ด้านการเงิน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40) และด้านการบริหารบุคคล (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

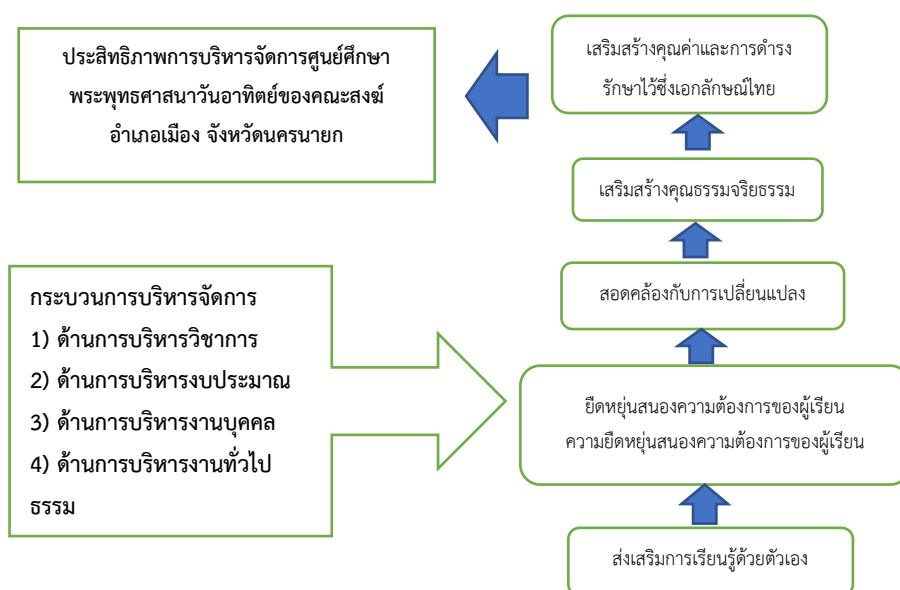
พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระใบฎีกาเทียนชัย เมธงกาโร (แก้วตมตา), 2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนเขตพื้นที่อำเภอเสนาให้จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่าพบว่านักเรียนที่มีอายุและระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีเพศและสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสังฆรักษ์เสกสรรค์ ธีรังกูโร (พรมศรี), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีอายุ ระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับ สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า ควรส่งเสริมให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เช่น ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีศักยภาพที่ดีในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของผู้เรียน โดยอาศัยหลักธรรมคำสอน สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดใคร่ครวญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสุนทรสารวาที (ทองดี ญาณสาโร), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจน ด้านคุณภาพผู้เรียนและ ผู้สำเร็จการศึกษามีประสิทธิภาพตามมาตรฐานขั้นพื้นฐานของผู้บริหารและครูผู้สอน แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว), 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตยตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ” ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงาน ซึ่งมีความจำเป็นและต้องสอดคล้องกับบริบทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ พัฒนาบุคลากรให้มีใจรักในการทำงาน ส่งเสริมให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ 2) การ ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนมีความเหมาะสม และการส่งเสริมและประสานงานการจัด การศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับครูผู้สอน อีกทั้งให้การ สนับสนุนพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารศูนย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ 3) ความเอาใจใส่ในการบริหารจัดการตามบทบาทและภาระหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ มีจิตอาสาในการทำงานพร้อมที่จะนาพาองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ร่วมกัน ขับเคลื่อนภารกิจของศูนย์มุ่งสู่การเป็นชุมชนแห่งเรียนรู้

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้านหลัก ดังนี้

1. กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านการบริหาร วิชาการ การจัดหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ การวางแผน จัดสรร และใช้ทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล การคัดเลือก อบรม และพัฒนาบุคลากรผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และการประสานงานทั่วไปให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

2. องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ของการบริหารจัดการ เน้นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองและการเรียนรู้ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) ความยืดหยุ่นของการจัดการเรียนรู้ที่สนองตอบต่อความต้องการและบริบทของผู้เรียน 4) ความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคปัจจุบัน 5) การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และการปลูกฝังคุณค่าทางศีลธรรม การส่งเสริมคุณค่าความเป็นไทยและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป + ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ประกอบด้วยส่งเสริมให้เห็นคุณค่า ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย = แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ยกระดับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจ และสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับชีวิตประจำวัน และการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและซึมซับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและบูรณาการ สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สถานศึกษา และชุมชน ในการวางแผน กำหนดนโยบาย และสนับสนุนทรัพยากร เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วนและเกิดการบูรณาการการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

3. สนับสนุนทรัพยากรและสร้างความยั่งยืนทางการเงิน จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอและทั่วถึง รวมถึงส่งเสริมการระดมทุนจากภาคส่วนต่างๆ อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ศูนย์ศึกษาฯ มีความมั่นคงทางการเงินและสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดกิจกรรมพัฒนาครูอาสาสมัครแบบเข้มข้น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นทักษะ การสอน เทคนิคการจัดการชั้นเรียน การใช้สื่อการสอน และความรู้พื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ที่จำเป็น

2. สร้างระบบติดตามและประเมินผลเบื้องต้น ออกแบบแบบสอบถามง่าย ๆ หรือแบบ สังเกตพฤติกรรมผู้เรียน เพื่อให้ครูอาสาสมัครสามารถเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความสนใจ การมีส่วนร่วม

3. จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีส่วนร่วมกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวของการเข้าร่วมศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทำ การวิจัยติดตามผลในระยะยาว

2. เปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการและหลักสูตรที่ประสบความสำเร็จ ทำการวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการ หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่

3. พัฒนารูปแบบการประเมินผลที่มีความหลากหลายและครอบคลุม วิจัยและพัฒนา รูปแบบการประเมินผลที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการวัดความรู้ทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ 2554. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พระใบฎีกาเทียนชัย เมธงกาโร (แก้วตมตา). (2554). ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนเขตพื้นที่อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวาปีวรรณธรรม (เล็ก ชาคโร). (2560). การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์เสกสรรค์ ธีรกุลโร (พรมศรี). (2564). ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุนทรสารวาที (ทองดี ญาณสาโร). (2564). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาภาณุวัฒน์ ปฎิภาณเมธี. (2556). การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดลำปาง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระสง่า จันทวณโณ (เปลี่ยนกลาง). (2563). การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุทธิพงษ์ เตชธมโม (วรรัตน์พุทธางกูร). (2560). การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนตามวิสัยทัศน์เชิงนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. ใน สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว). (2560). ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ. ใน สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. (2567). สถิติผู้ปกครองนักเรียน. เรียกใช้เมื่อ 14 มิถุนายน 2567 จาก [https:// catalog.dra.go.th /data set/b9c547f5-1de3-45ff-a412-16a3303486d5](https://catalog.dra.go.th/data%20set/b9c547f5-1de3-45ff-a412-16a3303486d5)
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper & Row.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการ
จัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC วิชาการอ่านภาษาอังกฤษ
เพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 *

CONTROLLING ACADEMI ACHIEVEMENT AND SUPPORTING
MANAGEMENT MODELS A COLLABORATIVE STUDY OF CIRC
TECHNIQUES IN ENGLISH READING COMPREHENSION OF GRADE 9
STUDENTS

มลทิรา จูมพล¹ และ อิดารัตน์ สمانพันธ์²

Montira Joomphon¹ and Tidarat Samanpan²

¹⁻²หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์
วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻²Education Program in Curriculum And Instruction graduate School Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: kittiphat.noname@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 17 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 15 May 2025; Accepted 17 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
ภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียน
คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนกับหลังเรียน

Citation:

* มลทิรา จูมพล และ อิดารัตน์ สมานพันธ์. (2568). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการ
จัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC วิชาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 628-646.

Montira Joomphon and Tidarat Samanpan. (2025). Controlling Academi Achievement And Supporting
Management Models A Collaborative Study Of Circ Techniques In English Reading Comprehension Of
Grade 9 Students. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 628-646.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

2) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน (t-test dependent sample)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียนคำศัพท์ ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ซึ่งอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด 1) ทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษหน่วยการเรียนรู้เรื่อง Summer Holidays หลังใช้การจัดการเรียนรู้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง Summer Holidays หลังใช้การจัดการเรียนรู้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ หลังใช้การจัดการเรียนรู้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ

คำสำคัญ: การอ่านออกเสียง, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC, ความพึงพอใจของ นักเรียน

Abstract

This research aimed to: 1) compare the English learning achievement of grade 7 students before and after being taught through the cooperative learning model using the CIRC technique on English vocabulary reading and writing

comprehension 2) compare the students' post-learning achievement with the predetermined criteria; and 3) study the students' satisfaction toward the cooperative learning model using the CIRC technique. The population consisted of 40 grade 7 students from Nongsonghong wittaya School, selected through cluster random sampling. The research instruments included: 1) a lesson plan based on the cooperative learning model using the CIRC technique; 2) a learning achievement test; and 3) a satisfaction questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent sample t-test.

The findings indicated that: 1)The students' post-learning achievement was significantly higher than their pre-learning achievement at the .01 level. 2) The students' post-learning achievement was significantly higher than the set criterion at the .05 level. 3)The students' satisfaction toward the cooperative learning model using the CIRC technique had a mean score of 4.55, which indicates the highest level of satisfaction.

Keywords: pronunciation, vocabulary learning retention, student satisfaction

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของผู้คนทั่วโลกที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันเป็นหลักในปัจจุบัน ภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทสำคัญใน ชีวิตประจำวันของคนไทยมากขึ้น เนื่องจากสารสนเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่คนไทยจะต้องเรียนรู้ ภาษาอังกฤษเนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษาการแสวงหาการ ประกอบอาชีพ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ถูกเลือกให้เป็นภาษาต่างประเทศที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและถือว่าเป็นภาษาสากล การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของ ชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความ เข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น สามารถเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การ ปกครอง การศึกษาและการ อุตสาหกรรมและมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ ภาษาต่างประเทศสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการ สื่อสารได้มีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตและเข้าถึง องค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 220 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสาร ในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นรวมทั้งมีความรู้ความ เข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอัน หลากหลายของประชาคมโลกและสามารถถ่ายทอดความคิดและ วัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลก ได้อย่างสร้างสรรค์ ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีเทคนิคกระบวนการ รวมทั้ง กิจกรรมที่ หลากหลาย น่าสนใจ มีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยหลากหลายจึงให้ นักเรียนรักการเรียนรู้ สาระการ เรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง พื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการ คิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์เพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของ หลักสูตรการเรียนการสอน ภาษาต่างประเทศจะช่วยให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและเกิดความมั่นใจใน การสื่อสารกับ ชาวต่างประเทศรวมทั้งเกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศซึ่งหลักการสอน ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรนั้นครู จะต้องสอนให้นักเรียนใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้อย่างถูกต้องจึง จำเป็นต้องมีการฝึกฝนทักษะพื้นฐาน ที่สัมพันธ์กันทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน กระทรวงศึกษาธิการ 2554 : 1-2 จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 ของนักเรียนหนองสองห้องวิทยา กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ผลคะแนน ระดับโรงเรียนมีคะแนน เฉลี่ย 25.91 ระดับเขตพื้นที่มีคะแนนเฉลี่ย 30.86 ระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ย 34.42 มี ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 30.39 ผลคะแนนวิชาภาษาอังกฤษถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดร้อยละ 60% จึงต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ การเรียนรู้คำศัพท์ในการเรียน ภาษาต่างประเทศสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการอ่านออกเสียงและรู้คำศัพท์เป็น องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับทุกทักษะของการเรียนภาษา ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อ ความถึงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ การมีความรู้และความสามารถในการใช้ คำศัพท์ของ บุคคลคนหนึ่งถือเป็นปัจจัยหลักที่สามารถบ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นสามารถสื่อสารได้อย่างมี ประสิทธิภาพเพียงใด คำศัพท์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้และเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ (พรสวรรค์ สืบป้อ, 2550)

จากการได้ไปฝึกประสบการณ์ในการสอนจริงที่โรงเรียนบ้านบึงทับช้าง ผู้วิจัยได้พบปัญหาที่น่าสนใจหลายประการ คือนักเรียนยังขาดพื้นฐานการอ่านออกเสียงและการจดจำคำศัพท์ที่ดี โดยสังเกตจากการสื่อสาร การตอบโต้ระหว่างจัดกิจกรรมในห้องเรียน การพูดนำเสนอหน้าห้องเรียน ซึ่งมีเหตุมาจากผู้เรียนไม่กล้าแสดงออกไม่มีคลังคำศัพท์ที่เพียงพอและไม่มั่นใจในการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษทำให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านออกเสียง และไม่สามารถจดจำคำศัพท์ที่เรียนไปได้ ดังนั้นผลสัมฤทธิ์การสอบ O-NET ในรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3 ปีย้อนหลัง ได้แก่ ปีการศึกษา 2564 2565 และ 2566 พบว่าจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 33.35 30.94 และ 37.05 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับที่ค่อนข้างน้อย หากเรารู้คำศัพท์และมีคลังของคำศัพท์ในสมองเพียงพอ กล้าที่จะออกเสียง จะทำให้การเรียนรู้ และ ทักษะด้านอื่นๆของภาษาพัฒนาไปโดยง่ายมากยิ่งขึ้น

(ธีรวิรา ปลาดตะเพียนทอง และ ภัทร์ธีรา เทียนเพิ่มพูน, 2563) กล่าวว่า สำหรับการเรียนการสอนใน รายวิชาภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนควรมุ่งเน้นไปที่การสอนให้ผู้เรียนมีพื้นฐานด้านคำศัพท์เป็นอันดับแรก เพราะ คำศัพท์เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างประโยคง่ายๆ ในการสื่อสาร เพื่อพัฒนา ไปสู่การสร้างประโยคในระดับสูงต่อไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญ และต้องการที่จะแก้ไขและพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ดังนั้นการแก้ไขปัญหาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษควรมีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ความเป็นกันเองและสร้างความ พอใจให้แก่ผู้เรียนก็จะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การอ่านและการเขียนที่ดีในการสอนอ่านสอนเขียนมีเทคนิควิธีการหลาย ๆ ด้านเช่น การฝึกซ้ำๆจนทำให้ผู้เรียนจำได้อ่านได้และเขียนได้ถูกต้องวิธีการที่จะฝึกทักษะด้านการอ่านและการเขียนที่ผู้วิจัยเลือก นำมาใช้พัฒนาผู้เรียนคือการใช้ชุดฝึกทักษะ เพราะชุดฝึกทักษะเป็นสื่อหรือเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งใน การสอนภาษาได้เป็นอย่างดีตามที่กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการระบุว่าแบบฝึกหัดจะทำให้ นักเรียนมี ความแม่นยำคล่องแคล่วในแต่ละทักษะ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินทักษะทางภาษาของ นักเรียนได้อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนที่สามารถช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้มี หลายวิธี ซึ่งวิธี การเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่เหมาะสมในการ

จัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้พัฒนาขึ้นโดย Stevens, Madden, Slavin, and Famish ในปี 1987

โดยนภสร ศรีรักษา (2565 : 33) กล่าวว่า การจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ สร้างให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มมีการช่วยเหลือกันโดยเด็กเก่งช่วยเด็กอ่อน เป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และมีวินัย รักการอ่านเป็นการสอนที่เน้นให้อ่านเพื่อความเข้าใจ ทั้งเป็นขั้นที่ผู้เรียนเรียนรู้การอ่าน ซึ่งจะมีการช่วยเหลือกันและกันภายในกลุ่มของตนเองโดยนักเรียนทดสอบการอ่าน ครูตรวจให้คะแนนพร้อมทั้งบันทึกผล การทดสอบของสมาชิกแต่ละกลุ่มและคะแนนกลุ่มแล้วมอบรางวัลให้กับกลุ่มที่ทำคะแนนได้สูงสุด สามารถทำให้นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สามารถการบอกความหมายของคำหรือวลีของเนื้อเรื่อง สามารถจับใจความสำคัญของเรื่อง และสรุปเนื้อเรื่องเรื่องที่อ่านได้ สอดคล้องกับ

กชกร บุตรชาติ (2564 : 51) กล่าวว่า การเรียนด้วยวิธี CIRC เป็นวิธีเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาการอ่านไปพร้อมกับเน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่มไปด้วย และเห็นได้ว่าเป็นการเรียนที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีเพราะผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มและเป็นผู้ นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงได้ช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่าน ช่วยให้มีสมาธิในการอ่านดีขึ้น เพราะนักเรียนที่เก่งจะเข้าใจคำสอนของครูและรับรู้ได้ดีกว่า ผู้ที่เรียนอ่อน นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนกล้าแสดงออก ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

ดังนั้น วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นวิธีการสอนที่สามารถช่วยแก้ไขและพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้ ซึ่งจากงานวิจัยของ วาสนา ชันกลีกรรม (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC ที่มีต่อ ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนชาณุวิทยา อำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัด กำแพงเพชรพบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.60 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนน เต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วย เทคนิค CIRC ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการ

ด้านการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น และ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำแบบทดสอบวัด ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ

ปัทมา อ่อนน้อม (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านและ เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิค CIRC กับ วิธีปกติ พบว่า ความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้เทคนิค CIRC สูงกว่า การสอนโดยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนทุกคนมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม เป็นการเรียนรู้วิธีการทำงานเป็นกลุ่ม โดยนักเรียนเก่งที่เข้าใจ คำสอนของครู ได้ดีจะเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นภาษาพูดของนักเรียนแล้ว อธิบายให้เพื่อนฟัง ได้และทำให้เพื่อนเข้าใจได้ดีขึ้น 4 ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ผลการสอนแบบ ร่วมมือเทคนิค CIRC ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ขอนแก่น ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไป เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนด้านการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจให้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหาความเหมาะสมของแผนจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค เทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค CIRC
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่องการอ่าน และการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experiment) แบบกลุ่มทดลองเดี่ยวโดยการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ตามขั้น ตอนที่แสดงดัง

The One Group Pretest – Posttest Designs (ฉานิก หวังพานิช และคณะ, 2566)

ทดสอบก่อนทดลอง	ให้ตัวแปรในการทดลอง	ทดสอบหลังการทดลอง
O_1	X	O_2

เมื่อ	O_1	หมายถึง	การวัดผลก่อนการทดลองกับกลุ่มทดลอง
	O_2	หมายถึง	การวัดผลหลังการทดลองกับกลุ่มทดลอง
	X	หมายถึง	ให้ตัวแปรในการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โรงเรียนหนองสองห้องวิทยา รวมจำนวนนักเรียน 70 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวนนักเรียน 20 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง ใช้เวลา สอน 12 ชั่วโมง และทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง การอ่านและการเขียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด เลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค CIRC

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านและการเขียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษ การเรียนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC

1.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง และเวลาที่ใช้

1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียน คำศัพท์ ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ซึ่งมีจำนวน 4 แผน ใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 14 ชั่วโมง

1.5 สร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสม น้อย เหมาะสมน้อย ที่สุด โดยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมิน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จาก หนังสือทฤษฎีการวิจัยเบื้องต้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 121-122)

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เสนอ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยใช้วิธีของลิเคิร์ต (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดระดับความเหมาะสม ดังนี้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง การอ่านและการเขียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่องการอ่านและการเขียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการสร้างและวิธีหาคุณภาพ ดังนี้

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการสร้างแบบทดสอบ จากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวทางการออกแบบข้อสอบ

2. วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แบบทดสอบครอบคลุมประเด็นสำคัญและสอดคล้องกับเวลาเรียน

3. จัดทำแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยกำหนดคะแนนตอบถูกเท่ากับ 1 และตอบผิดหรือไม่ตอบเท่ากับ 0

4. เสนอแบบทดสอบให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม

5. ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ตั้งแต่ -1 ถึง +1 ตามแนวทางของ พิสุทธา อาริราษฎร์ (2550)

6. นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านประเมิน และเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลพบว่า แบบทดสอบมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

7. ปรับปรุงข้อสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

8. ทดลองใช้แบบทดสอบ (Try-out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองสองห้องวิทยา จำนวน 15 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

9. วิเคราะห์คุณภาพข้อสอบ โดยหาค่าความยาก-ง่าย (p) พบว่าแบบทดสอบมีค่าเฉลี่ย 0.59 อยู่ในระดับปานกลาง และค่าอำนาจจำแนก (r) เฉลี่ย 0.42 ซึ่งถือว่ามีความสามารถในการจำแนกในระดับปานกลาง

10. ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน พบว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 ซึ่งอยู่ในระดับสูง

11. คัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ทั้งด้านความยาก ความจำแนก และความเชื่อมั่น จำนวน 30 ข้อ จัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองสองห้องวิทยา จำนวน 15 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

ผลการพัฒนาแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบมีความเที่ยงตรง เชื่อมั่นได้ และเหมาะสมในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในเรื่องที่กำหนด

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค CIRC

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC โดยดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบและแนวทางการสร้างแบบสอบถาม ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

2. วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดทำกรอบการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งการประเมินความพึงพอใจออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) เนื้อหา (2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (3) สื่อการเรียนการสอน และ (4) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้แบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามรูปแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) ซึ่งให้ระดับความพึงพอใจตั้งแต่ “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยตามแนวทางของบุญชม ศรีสะอาด (2556)

3. ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมินความสอดคล้อง ของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ตามแนวทางของสมนึก ภัททิยธนี (2553)

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อความเหมาะสมและความชัดเจนของเนื้อหา

5. ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างนำร่อง จำนวนนักเรียน 16 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหลัก เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

6. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

7. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้จริง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองสองห้องวิทยา จำนวน 15 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

ผลจากการพัฒนาแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้ สามารถนำไปใช้วัดความพึงพอใจของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อชี้แจงกระบวนการจัดการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของนักเรียนจุดมุ่งหมายของบทเรียน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

2. ทำการทดสอบความสามารถด้านการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวจำนวน 30 ข้อ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนในหัวข้อ “การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ” กลุ่มทดลองใช้เวลาในการทำแบบทดสอบทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยรับหน้าที่สอนด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC กับกลุ่มทดลอง รวมทั้งหมด 4 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียนรวม 14 ชั่วโมง แบ่งการเรียนเนื้อหาออกเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ส่วนการทดสอบก่อนและหลังเรียนใช้เวลาสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงอย่างละ 1

สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการสอนและประเมินผลคือ 6 สัปดาห์ รายละเอียด มีดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 2 เรื่อง Self-Introduction

สัปดาห์ที่ 3 เรื่อง Personal Information

สัปดาห์ที่ 4 เรื่อง Hobbies and Interest

สัปดาห์ที่ 5 เรื่อง Family and Friends

สัปดาห์ที่ 6 ทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้

4. หลังจากจบการสอนในแต่ละหัวข้อย่อยในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ” นักเรียนจะได้รับแบบทดสอบท้ายบทจำนวน 10 ข้อ เพื่อประเมินความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนไป

5. เมื่อสอนครบทุกหัวข้อของหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าวแล้วผู้วิจัยได้จัดการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนแต่มีการสลับลำดับข้อคำถามเพื่อป้องกันการจำคำตอบ

6. ผู้วิจัยดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยใช้เทคนิค CIRC ผ่านแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งจัดทำขึ้นโดยผู้วิจัยเอง พร้อมทั้งบันทึกคะแนนจากการตอบแบบสอบถามไว้เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ,)

$$\bar{X} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมดทั้งหมด

2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ,)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละคนยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค CIRC เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค CIRC เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่ม ร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการ เรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือในรูปแบบ CIRC มีพัฒนาการด้านทักษะภาษาอังกฤษที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะการอ่านและการเขียนผ่านกิจกรรมกลุ่มที่ออกแบบมาให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ลักษณะเด่นของการจัดกิจกรรมคือ การทำงานกลุ่มเชิงแข่งขันที่เปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอน ทั้งการฝึกอ่านออกเสียง ค้นหาคำตอบจากบทอ่าน รวมถึงการทำกิจกรรมร่วมกับคู่ของตนและสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการสื่อสาร การแบ่งปันความรู้ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันนักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมเรียนรู้ที่จะมีความรับผิดชอบต่อบทบาทของตนในกลุ่ม กล้าคิด กล้าทำ และเกิดความมั่นใจในการแสดงออก อีกทั้งยังได้ฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษทั้งในสถานการณ์ที่มีการแนะนำจากครู และการฝึกแบบอิสระภายในกลุ่ม ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายแนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ

ตติยา ไผ่วงศ์ (2544: 28-30) ซึ่งกล่าวว่า การเรียนรู้แบบ CIRC ช่วยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลายในลักษณะของการเรียนรู้แบบเป็นทีม ครอบคลุมตั้งแต่การเรียนรู้ การอ่าน การฝึกฝนด้วยตนเอง การประเมินผล และการสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มระหว่างกระบวนการ นักเรียนได้ฝึกอ่านคำศัพท์และประโยคกับเพื่อนภายในกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยกันแก้ปัญหา โดยนักเรียนที่มีความสามารถสูงกว่าจะช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อน ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความพยายามและความตั้งใจของนักเรียนทุกคน โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีพื้นฐานอ่อน ก็จะมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาเพื่อความสำเร็จของกลุ่มก่อนเข้าสู่การทดสอบรายบุคคล นักเรียนจะตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนในกลุ่ม เพราะผลลัพธ์ของแต่ละคนมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มโดยรวม กระบวนการนี้ช่วยลดความเห็นแก่ตัว และปลูกฝังจิตสำนึกในความร่วมมือแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson & Johnson (1992: 96-97), Slavin (1987: 3) และ วัชราน เล่าเรียนดี (2547: 25) ที่เห็นว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือในรูปแบบ CIRC มีส่วนสำคัญในการสร้างความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ Slavin (1995: 45-50) ยังระบุว่า เทคนิค CIRC เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการอ่านและการสอนเขียนเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้อย่างรอบด้านและเป็นระบบ

2. ความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC มีระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

ผลการศึกษาดังกล่าวสนับสนุนแนวทางของ อุษา บำรุงแคว้น (2553) ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ CIRC ในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ และพบว่า นักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้มีผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค CIRC ส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านการอ่านและการเขียน เนื่องจากนักเรียนมีโอกาสดำเนินการปฏิบัติจริงในลักษณะของการทำงานเป็นทีมในกลุ่มย่อย และมีการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างเรียน ผลดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ขจรศักดิ์ สุนลี (2545) ที่ศึกษาการใช้เทคนิค CIRC เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ และสร้างความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโยนออฟอาร์ด กรุงเทพมหานคร โดยพบว่า หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าว นักเรียนมีคะแนนด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงขึ้นจากการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวโดยสรุป การใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIRC ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม การช่วยเหลือกันในกลุ่ม และการฝึกฝนผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC พบว่าหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการทดลองสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีพัฒนาการด้านการใช้ภาษาอังกฤษที่ดีขึ้นอย่างชัดเจนหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีปัจจัยสนับสนุนสำคัญคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจับคู่และการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม ซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน มีความ

กระตือรือร้น สนุกสนาน และไม่รู้สึกลบหนายกับการเรียนรู้ ส่งผลให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความเป็นมิตรและสร้างแรงจูงใจในการเรียน การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC จึงสามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปในทิศทางที่ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนอย่างดีขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค เทคนิค CIRC และการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค CIRC เรื่องการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน
- 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่องการอ่าน และการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาในระดับชั้นนั้น เพื่อเพิ่มทักษะความสามารถในวิชาภาษาอังกฤษ
- 2) ครูผู้สอนควรนำแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่ม ร่วมมือเทคนิค CIRC ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยมีการปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับเนื้อหาใน ระดับชั้นนั้น เพื่อเพิ่มความสามารถในวิชาภาษาอังกฤษ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ครูผู้สอนควรทำการวิจัยในลักษณะเดียวกันกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับกิจกรรม การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาในระดับชั้น และวัยของนักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการ เรียนการสอนต่อไป

2.2 ครูผู้สอนควรทำการศึกษาวิจัยการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC เปรียบเทียบกับการเรียนการสอนด้วยวิธีอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.3 ครูผู้สอนควรทำการศึกษาวิจัยการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับนวัตกรรมการสอนอื่น ๆ เช่น ชุดกิจกรรม, แบบเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ขจรศักดิ์ สุนลี. (2545). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย.
- กชกร บุตรชาลี. (2564). ชื่อหนังสือหรือเอกสาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์.
- ฉานิก หวังพานิช และคณะ. (2566). การศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการประสานเสียงโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีรวัชร ปลายเตียนทอง, & ภัทรธีรา เทียนเพิ่มพูน. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนโดยใช้เทคนิคช่วยจำร่วมกับสมุดภาพคำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนครปฐม. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(3), 533–547.
- นภสร ศรีรักษา. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้เทคนิค CIRC ร่วมกับการเขียนแผนผังความคิดที่ส่งเสริมทักษะการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางเนียง.
- ปัทมา อ่อนน้อม. (2560). การพัฒนาความสามารถในการอ่านและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิค CIRC.
- พรสวรรค์ สีป้อ. (2550). ผลการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษด้วยข้อมูลท้องถิ่นอ่างทองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.

- พิสุทธิธรา อารีราษฎร์. (2550). การพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการศึกษา. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2547). เทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ (น.25). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาสนา ชันกสิกรรม. (2561). ผลการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 7). กาฬสินธุ์: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.
- อุษณา บำรุงแคว้น. (2553). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้การเล่าเรื่องแบบดิจิทัล (Digital Storytelling) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.
- ล้วน สายยศ, & อังคณา สายยศ. (2553). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7, น. 121–122). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1992). Research on cooperative learning and achievement: What we know, what we need to know. *Contemporary Educational Psychology*, 21, 96–97.
- Slavin, R. E. (1987). Research on cooperative learning: An international perspective. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 31, 3.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Massachusetts: Simon & Schuster.

การพัฒนาการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth
โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 *

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH WRITING SKILLS ON PLANET EARTH
VOCABULARY BY USING MULTIMEDIA AND TPACK MODEL FOR
GRADE 6 STUDENTS

พัชรินทร์ โรเซนดอล

Patcharin Rosendal

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: 6602023202009@nmc.ac.th

วันที่รับบทความ : 4 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 14 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568

Received 4 May 2025; Revised 14 May 2025; Accepted 16 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมร่วมกับแนวคิด TPACK Model ก่อนเรียนและหลังเรียน (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมร่วมกับแนวคิด TPACK Model โดยแบบแผนการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างเดียว ทดสอบก่อนเรียน และ หลังเรียน (one group pre-test post-test design) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่

Citation:

* พัชรินทร์ โรเซนดอล. (2568). การพัฒนาการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODELของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 647-666.

Patcharin Rosendal. (2025). The Development Of English Writing Skills On Planet Earth Vocabulary By Using Multimedia And Tpack Model For Grade 6 Students. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 647-666.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 2,322 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางแดง จำนวน 30 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมร่วมกับแนวคิด TPACK MODEL เพื่อพัฒนาการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางแดง จำนวน 12 แผน รวมเวลา 12 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เปอร์เซนต์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลต่างคะแนนก่อนและหลังเรียน และการวิเคราะห์ด้วยสถิติ t เพื่อเปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการพิจารณานัยสำคัญทางสถิติ

ผลวิจัยพบว่า

(1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนหลังการเรียน โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{X}$ = 23.77, S.D. = 3.46)

(2) นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการเรียนรู้ที่ใช้สื่อประสมร่วมกับแนวคิด TPACK Model ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.48)

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ, สื่อประสม, แนวคิด TPACK MODEL

Abstract

This research aimed to compare the academic achievement of both before and after studying English writing skills on planet earth vocabulary by using multimedia and TPACK Model for Grade 6 Students. The research also aimed to study the satisfaction of Grade 6 students with English writing skills on planet earth vocabulary by using multimedia and TPACK Model for Grade 6 Students. The sample group of the research was Grade 6 students, using a one-group pre-test post-test design. The population consisted of 2,322 Grade 6 students in Chiang Mai Primary Educational Service Area 3. The sample group included 30 students from Ban Pang Daeng School, selected by cluster random sampling. The

research instruments were: (1) 12 lesson plans for a total of 12 hours to develop English writing skills on planet earth vocabulary using multimedia and TPACK model, (2) a learning Achievement Test, and (3) a satisfaction questionnaire. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), pre-test and post-test score differences, and t-test analysis to determine statistical significance.

The results of this research are as follows:

(1) The post-test learning achievement test scores were significantly higher than the pre-test score ($\bar{x} = 23.77$, S.D. = 3.46) at the .05 significance level.

(2) Grade 6 students' satisfaction towards the development of English writing skills on Planet Earth vocabulary using Multimedia and TPACK Model indicates a high satisfaction ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.48).

Keywords: Development; English Writing Skills on Vocabulary; Multimedia; TPACK Model

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาระดับประถมศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล เช่น การคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยี และทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงองค์ความรู้ระดับสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) คำศัพท์ถือเป็นรากฐานของการใช้ภาษาในทุกทักษะ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน งานวิจัยชี้ว่าคำศัพท์พื้นฐานเพียง 200–400 คำสามารถครอบคลุมการสื่อสารทั่วไปได้ถึงร้อยละ 80 (Beukelman & Mirenda, 2013; AssistiveWare, 2020) การเขียนคำศัพท์จึงมีบทบาทสำคัญทั้งในการพัฒนาความเข้าใจ ความถูกต้อง และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบ

จากผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) วิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2566 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนโรงเรียนบ้านปางแดงต่ำกว่าระดับประเทศถึง 6.06 คะแนน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านทักษะภาษาอังกฤษอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในด้านการเขียน คำศัพท์ที่ยังมีข้อจำกัดในการสะกดคำ การจดจำความหมาย และการนำไปใช้ในบริบทจริง

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนบ้านปางแดง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในเขตชนบท แม้จะมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่พร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่สามารถนำมาพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ร่วมกับนโยบายด้านดิจิทัลของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2566–2570 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษจำกัด ขาดความมั่นใจในการใช้ภาษา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด

จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นความจำเป็นในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในหัวข้อ Planet Earth ซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญที่ปรากฏอยู่ในสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา แม้จะมีการศึกษาการใช้เทคโนโลยีและสื่อประสมในรายวิชาภาษาอังกฤษอยู่บ้าง แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการในบริบทของโรงเรียนชนบทที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีและข้อจำกัดทางภาษาอย่างชัดเจน งานวิจัยนี้จึงออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด TPACK Model เข้ากับสื่อประสม และประเมินทั้งผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้เรียน ซึ่งคาดว่าจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างยั่งยืนในโรงเรียนที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมรวมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมรวมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมรวมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

การทบทวนวรรณกรรม

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลที่ใช้ในหลากหลายบริบท ทั้งด้านการศึกษา การทำงาน และการสื่อสารกับชุมชนโลก จึงได้กำหนดให้เป็นภาษาต่างประเทศหลักที่นักเรียนทุกช่วงชั้นต้องเรียนรู้ทักษะหลักทั้งสี่ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ถูกออกแบบให้พัฒนาไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ

2. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านปางแดง 2556 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ได้ระบุว่าสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หมายถึง องค์ความรู้ที่เป็นสากลสำหรับผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย สาระด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษาความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และภาษาความสัมพันธ์กับชุมชนโลก แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มสาระ คือ

2.1 สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communication) กล่าวถึง การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยน นำเสนอข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น เจตคติ อารมณ์ และความรู้สึก ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น การเข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและเขียน

2.2 สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม (Cultures) กล่าวถึง ความรู้สึกและความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ พฤติกรรมทางสังคม ค่านิยม และความเชื่อที่แสดงออกทางภาษา เช่น การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่าง

เหมาะสมกับกาลเทศะ การเข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.3 สารที่ 2 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Connections) กล่าวถึงความสามารถทางภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้ที่สัมพันธ์กับกลุ่มสาระอื่น โดยใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นภาษาพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

2.4 สารที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนโลก (Communities) กล่าวถึงความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศภายในชุมชน และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านปางแดงได้กำหนดหน่วยการเรียนรู้ 15101 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 80 ชั่วโมง

3. ทฤษฎีลำดับขั้นการเรียนรู้ของ Benjamin S. Bloom (1956) กล่าวไว้ว่า “การเรียนรู้” ไม่ได้เกิดขึ้นในระดับเดียว แต่มีลำดับขั้นของกระบวนการคิด Bloom ได้แบ่งพฤติกรรมทางพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ออกเป็น 6 ระดับ ซึ่งหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักทฤษฎีของ Bloom สามารถจำแนกได้ดังนี้

3.1 ความจำ (Remember) – การจดจำคำ ความหมาย หรือกฎเกณฑ์ เช่น การจำคำศัพท์

3.2 ความเข้าใจ (Understand) – การอธิบายสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเขียนอธิบายภาพ

3.3 การนำไปใช้ (Apply) – การนำสิ่งที่รู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ เช่น เขียนประโยคจากสถานการณ์จริง

3.4 การวิเคราะห์ (Analyze) – การแยกแยะองค์ประกอบของข้อมูล เช่น วิเคราะห์โครงสร้างประโยค

3.5 การประเมิน (Evaluate) – การตัดสินหรือให้เหตุผล เช่น ตรวจสอบความถูกต้องของประโยค

3.6 การสร้างสรรค์ (Create) – การรวมความรู้เพื่อนำเสนอสิ่งใหม่ เช่น การแต่งเรื่องจากคำศัพท์ที่เรียน

เมื่อประยุกต์ใช้ในบริบทของ การเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ทั้ง 6 ขั้นสามารถสะท้อนระดับความสามารถของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่การจดจำคำศัพท์พื้นฐาน ไปจนถึงการ

สร้างข้อความหรือเรื่องราวใหม่ ๆ ด้วยคำศัพท์ที่เรียนรู้มา ซึ่งแนวคิดนี้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางภาษาอย่างเป็นลำดับ และเชื่อมโยงการเรียนรู้กับทักษะการคิดในระดับสูง

4. แนวคิดเรื่องสื่อประสม (Multimedia) หมายถึง การนำเสนอข้อมูลหรือเนื้อหาโดยใช้สื่อมากกว่าหนึ่งประเภทอย่างผสมผสานกันอย่างมีระบบ เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้รับสารมากยิ่งขึ้น โดยทั่วไปสื่อประสมประกอบด้วยข้อความ (Text), ภาพนิ่ง (Still Images), ภาพเคลื่อนไหว (Animation/Video), เสียง (Audio) และระบบโต้ตอบ (Interactive) ซึ่งช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสหลายด้านของผู้เรียน อันเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจและการจดจำได้ดีขึ้น นักวิชาการที่มีบทบาทในการให้คำนิยาม เช่น กิดานันท์ มลิทอง (2558 : 6-7) ได้ระบุแนวคิดเกี่ยวกับสื่อประสมว่าสื่อประสมหรือสื่อหลายแบบ (Multimedia) เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถผสมผสานระหว่างข้อความ ข้อมูล ตัวเลข ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ตลอดจนระบบโต้ตอบกับผู้ใช้ (Interactive) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน

สื่อประสมเป็นการรวมสื่อหลากหลายประเภทไว้ในรูปแบบเดียวกันอย่างมีระบบ ซึ่งไม่เพียงช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการนำเสนอเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อใช้ร่วมกับเทคโนโลยีและแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สื่อประสมจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมทักษะด้านภาษาในบริบทการเรียนรู้ยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ TPACK MODEL (Technological Pedagogical and Content Knowledge) เป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของครูในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในด้านการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรอบแนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาโดย Mishra และ Koehler (2006) ซึ่งต่อยอดมาจากแนวคิด Pedagogical Content Knowledge (PCK) ของ Shulman (1986) ที่เน้นความเข้าใจของครูในเรื่องเนื้อหาวิชา (Content) และวิธีการจัดการเรียนรู้ (Pedagogy) ที่เหมาะสมกับเนื้อหานั้นๆ ซึ่งในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในห้องเรียนมากขึ้น Mishra และ Koehler จึงเสนอให้เพิ่มองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี (Technological Knowledge - TK) เข้าไปในกรอบความรู้ของครู นำไปสู่การพัฒนาเป็น TPACK ซึ่งเป็นแนวคิดที่รวมองค์ความรู้สามด้าน

6.1 องค์ความรู้หลัก 3 ด้าน ในกรอบแนวคิด TPACK MODEL

1) Technological Knowledge (TK) – ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ และอุปกรณ์ดิจิทัล

2) Pedagogical Knowledge (PK) – ความรู้ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดกิจกรรม การวางแผน การประเมินผล

3) Content Knowledge (CK) – ความรู้เกี่ยวกับสาระหรือเนื้อหาวิชาที่จะสอน เช่น ไวยากรณ์ คำศัพท์ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

6.2 องค์ความรู้จากการผสมผสานความรู้ทั้ง 3 ด้าน

1) Pedagogical Content Knowledge (PCK) ความรู้เกี่ยวกับการสอนที่สัมพันธ์กับเนื้อหา เช่น วิธีการสอนคำศัพท์หรือไวยากรณ์ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2) Technological Content Knowledge (TCK) ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมเนื้อหาวิชา เช่น การใช้แอปหรือวิดีโอเพื่อฝึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

3) Technological Pedagogical Knowledge (TPK) ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีร่วมกับวิธีการสอน เช่น การเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับกิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือ ฯลฯ

4) Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) ความรู้เชิงบูรณาการระหว่างเนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยีอย่างลงตัว เป็นความสามารถสูงสุดของครูในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิด TPACK เป็นเครื่องมือทางวิชาการที่ช่วยให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหา เทคโนโลยี และกลยุทธ์การสอนได้อย่างกลมกลืน เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิด TPACK เป็นเครื่องมือทางวิชาการที่ช่วยให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหา เทคโนโลยี และกลยุทธ์การสอนได้อย่างกลมกลืน เพิ่มคุณภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

7. แนวคิดเรื่องความพึงพอใจในการอธิบายไว้อย่างชัดเจนโดยนักวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ Cardozo (1965) และ Oliver (1980) โดย Cardozo ถือเป็นผู้บุกเบิกแนวคิดด้านความพึงพอใจ ซึ่งอธิบายว่า ความพึงพอใจเกิดจากการที่บุคคลประเมินประสบการณ์ที่ได้รับโดยเปรียบเทียบกับความคาดหวังก่อนหน้านี้ หากประสบการณ์นั้นตรงหรือเกินกว่าความคาดหวังจะทำให้เกิดความพึงพอใจ แต่หากประสบการณ์ต่ำกว่าความคาดหวังจะส่งผลให้เกิดความไม่พึง

พอใจ ต่อมา Oliver (1980) ได้นำแนวคิดนี้มาพัฒนาเป็นทฤษฎี Expectancy-Disconfirmation Theory โดยอธิบายว่าความพึงพอใจเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ผู้เรียนคาดหวังกับผลลัพธ์ที่ได้รับจริง หากผลลัพธ์ที่ได้รับเกินความคาดหวังจะเรียกว่า Positive Disconfirmation ซึ่งส่งผลให้เกิดความพึงพอใจมาก ในทางตรงกันข้าม หากผลลัพธ์ต่ำกว่าความคาดหวังจะเรียกว่า Negative Disconfirmation ซึ่งนำไปสู่ความไม่พึงพอใจ ทฤษฎีนี้มักถูกนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแบบสอบถามและประเมินความรู้สึกของผู้เรียนหรือผู้ใช้บริการในหลายสาขา โดยเฉพาะด้านการศึกษาและการบริการ.

จากแนวคิดของ Cardozo และ Oliver จะเห็นได้ว่า “ความพึงพอใจ” เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของผู้เรียนกับประสบการณ์จริงที่ได้รับ ซึ่งหากผลลัพธ์ที่ได้รับตรงหรือเกินกว่าความคาดหวัง จะนำไปสู่ความพึงพอใจในระดับที่สูงขึ้น ในทางกลับกัน หากผลลัพธ์ต่ำกว่าความคาดหวังจะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ แนวคิดนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนการเรียนรู้ การประเมินผล และการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในการวิจัยด้านการศึกษา ซึ่งความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นตัวชี้วัดสำคัญถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้

8. จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้สื่อประสมและการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น พบว่า แนวทางดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากช่วยให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และเลือกใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับบริบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ ศรีทัย สุขยศศรี (2564) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 โดยใช้กิจกรรมร่วมกับสื่อประสม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยช่วงชั้นที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 60.65 และช่วงชั้นที่ 2 เพิ่มขึ้นร้อยละ 42.24 อีกทั้งในด้านจิตพิสัย นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ และมีพัฒนาการทางทักษะพิสัยที่น่าพอใจในด้านการฟัง พูด และปฏิบัติจริง และงานวิจัยในต่างประเทศของ Harris และ Hofer (2009) ซึ่งได้ศึกษาการวางแผนกิจกรรมการสอนโดยใช้ประเภทกิจกรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนา TPACK เชิงหลักสูตร ได้เสนอกรอบแนวทางการ

ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เรียกว่า “Activity Types” ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะกำหนดเป้าหมายทางเนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้ทำงานร่วมกัน โดยเน้นว่าเทคโนโลยีควรถูกเลือกใช้ตามความเหมาะสมของลักษณะกิจกรรมและเป้าหมายการเรียนรู้ ไม่ใช่เลือกใช้เพียงเพราะมีเทคโนโลยีอยู่ ซึ่งแนวทางนี้เป็นรากฐานที่เข้มแข็งในการพัฒนา TPACK สำหรับครูในบริบทต่าง ๆ

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศพบว่า การบูรณาการสื่อประสมกับแนวคิด TPACK Model ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ โดยสามารถออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อเนื้อหา วิธีการสอน และการใช้เทคโนโลยีได้อย่างสอดคล้องกัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ แนวทางนี้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ในบริบทของศตวรรษที่ 21

จากเอกสารและงานวิจัยเหล่านี้สะท้อนว่า การใช้สื่อประสมควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อย่างครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,322 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางแดง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pre-test Post-test Design) เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัย 3 ประเภท ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมและการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL เพื่อพัฒนาการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางแดง จำนวน 12 แผน รวมเวลา 12 ชั่วโมง

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางแดง เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเติมคำ จำนวน 30 ข้อ

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางแดง ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating scale ตามวิธีของลิเคิร์ท Likert มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสื่อประสม ตามแนวคิดของ กิดานันท์ มลิทอง (2558 : 6-7), และนักวิชาการท่านอื่น ๆ รวมถึง ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนวคิด TPACK MODEL ของ Mishra & Koehler (2006 : ออนไลน์) และงานวิจัย ของ Bingham (2020) เป็นต้น รวมถึงวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้เรื่อง Planet Earth สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.2 ออกแบบและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL พร้อมสื่อประสม จำนวน 12 แผน

4.3 เสนอโครงร่างแผนการจัดการเรียนรู้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสม แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4.4 ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปางแดง จำนวน 20 คน

4.5 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ พร้อมตรวจสอบความสอดคล้องกับตัวชี้วัดโดยผู้เชี่ยวชาญ

4.6 ทดลองใช้แบบทดสอบ วิเคราะห์คุณภาพข้อสอบ และคัดเลือกเฉพาะข้อที่ผ่านเกณฑ์

4.7 จัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบได้ค่าเท่ากับ 0.97

4.8 ศึกษาแนวทางและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

4.9 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในรูปแบบ Likert Scale จำนวน 15 ข้อ

4.10 ตรวจสอบและปรับปรุงแบบสอบถามโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียน

4.11 วิเคราะห์อำนาจจำแนกของแบบสอบถาม คัดเลือก 10 ข้อ และจัดทำฉบับสมบูรณ์

4.12 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80 และจัดพิมพ์เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองจริง

5. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางแดง

5.2 ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยชี้แจงหลักการและเหตุผล ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายรับทราบ

5.3 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth ก่อนการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL

5.4 ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด TPACK MODEL กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านปางแดง จำนวน 30 คน

5.5 หลังสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post- test) โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth โดยการใช้สื่อประสมร่วมกับการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL

6. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของการพัฒนาการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ค่าที่ t- test แบบ (Dependent samples)

6.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนตามแนวคิด TPACK MODEL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏดังตารางนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด TPACK Model ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	P-value
ก่อนเรียน	30	30	12.47	3.93	339	4535	12.51	< 0.0001
หลังเรียน	30	30	23.77	3.46				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (df = 29 ค่า t วิฤต มีค่าเท่ากับ 12.51)

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 12.47, S.D. = 3.93) หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{X}$ = 23.77, S.D. = 3.46)

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับแนวคิด TPACK Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับแนวคิด TPACK Model

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	เนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับ Planet Earth มีความเหมาะสม กับระดับชั้น	4.58	0.49	มาก	5
2	คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้ในการเรียนรู้ มีความหลากหลายและเป็นประโยชน์	4.50	0.52	มาก	8
3	กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและไม่น่าเบื่อ	4.79	0.41	มากที่สุด	1
4	มีกิจกรรมที่ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและจดจำการเขียนคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น	4.62	0.43	มากที่สุด	4

5	กิจกรรมช่วยให้นักเรียนฝึกทักษะการเขียนมากขึ้น	4.53	0.48	มาก	7
6	ครูอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.47	0.45	มาก	9
7	ครูใช้สื่อประสม เช่น วิดีโอ ภาพ และสื่อดิจิทัล ได้เหมาะสมกับบทเรียน	4.65	0.47	มากที่สุด	3
8	นักเรียนมีความมั่นใจที่จะเขียนและใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น	4.55	0.50	มาก	6
9	นักเรียนสามารถเขียนคำศัพท์เกี่ยวกับ Planet Earth ได้แม่นยำมากขึ้น	4.68	0.44	มากที่สุด	2
10	นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากบทเรียนกับสถานการณ์ในชีวิตจริง	3.60	0.50	ปานกลาง	10
รวม		4.50	0.48	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับแนวคิด TPACK Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและไม่น่าเบื่อ" อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ ข้อที่ 9 "นักเรียนสามารถเขียนคำศัพท์เกี่ยวกับ Planet Earth ได้แม่นยำมากขึ้น" อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.44) ทั้งสามข้อนี้สะท้อนถึงความโดดเด่นของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้สื่อที่หลากหลาย สร้างความน่าสนใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำคำศัพท์ได้อย่างแม่นยำ โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมที่ผสมผสานภาพ เสียง และการฝึกปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน และมีความมั่นใจในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 10 "นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากบทเรียนกับสถานการณ์ในชีวิตจริง" ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.50) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ผลลัพธ์นี้สะท้อนว่าผู้เรียนอาจยังขาดโอกาสในการฝึกประยุกต์ใช้คำศัพท์ในบริบทที่ใกล้เคียง

กับชีวิตจริง เช่น การพูด เขียน หรือแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ที่เรียนรู้ แม้ว่าผู้เรียนจะมีความเข้าใจในเนื้อหาและสามารถจดจำคำศัพท์ได้ดี แต่ยังไม่สามารถนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมในสถานการณ์จริงได้ จึงควรมีการออกแบบกิจกรรมเพิ่มเติมที่ช่วยส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ในบทเรียนกับการใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการเรียนรู้เชิงคุณภาพในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก สื่อประสมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการจำได้มากยิ่งขึ้น ประกอบกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK MODEL ซึ่งบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge) เทคโนโลยี (Technological Knowledge) และการจัดการเรียนการสอน (Pedagogical Knowledge) อย่างเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หิรัญยา พาใจธรรม (2565) ที่พบว่า การใช้แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับสื่อประสมสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เย็นฤดี ไวสุวรรณ, สิริรัตน์ นาคน (2023) ที่ผลวิจัยพบว่า คะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ Bottom-up โดยใช้แนวคิด TPACK หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสื่อประสมที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความหลากหลาย น่าสนใจ และสอดคล้องกับความสามารถและวัยของผู้เรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ช่วยให้ครูสามารถวางแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงเนื้อหา เทคโนโลยี และวิธีการสอนเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม จึงทำให้นักเรียนเกิด

ความพึงพอใจในการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี แก้วกุดัน (2561) ที่วิจัย เรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิด TPACK MODEL สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร แสงจันทร์ (2563) การใช้แนวคิด TPACK ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่องการเรียนรู้ผ่านบทเรียน คอมพิวเตอร์ตามแนวคิด TPACK MODEL กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า รายการ “นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากบทเรียนกับสถานการณ์ในชีวิตจริง” ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนว่าผู้เรียนอาจยังไม่สามารถนำคำศัพท์หรือเนื้อหาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างชัดเจน สาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกฝนในบริบทของบทเรียน เช่น แบบฝึกหัดเติมคำ หรือเกมทบทวน มากกว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาในบริบทที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เช่น การพูดหรือเขียนเชิงประยุกต์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถรับรู้คุณค่าในการประยุกต์ใช้ความรู้ได้เต็มที่

ข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้ คือ การวัดผลที่มุ่งเน้นเฉพาะด้าน “ทักษะการเขียนคำศัพท์” ซึ่งเป็นเพียงหนึ่งในองค์ประกอบของทักษะภาษาอังกฤษ แม้ว่าผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะอื่น ๆ ควบคู่กันไป เช่น การฟัง การอ่าน และการพูด แต่การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ผลในงานวิจัยนี้ครอบคลุมเพียงทักษะการเขียนเท่านั้น ส่งผลให้ผลที่ได้นำเสนอสะท้อนภาพการเรียนรู้เฉพาะด้าน โดยยังไม่ครอบคลุมมิติของทักษะทางภาษาทั้งระบบ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดแผนการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model ในการพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Planet Earth สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าสื่อประสมและการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหา เทคโนโลยี และวิธีการสอนมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Planet Earth โดยใช้สื่อประสม

ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนว่าผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ และเกิดความสนใจ สนุก และ จดจำคำศัพท์แม่นยำมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้มีดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านครูผู้สอน

1.1 ครูผู้สอนควรใช้สื่อประสมที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เกม กิจกรรมกลุ่ม หรือแบบฝึกหัดแบบโต้ตอบ เพื่อกระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

1.2 ครูผู้สอน ควรนำสื่อประสมไปประยุกต์ใช้กับหัวข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเขียน เช่น การเขียนเรื่องสั้น การเขียนเรียงความ หรือการสร้าง Mind Mapping เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการถ่ายทอดทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

1.3 ครูผู้สอนควรใส่ใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น การใช้งานแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ทันสมัย เพื่อนำมาสร้างสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาหลักสูตร

2.1 ผู้พัฒนาหลักสูตรควรบูรณาการแนวคิด TPACK ในการออกแบบแผนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีการเรียนรู้ และวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2.2 ผู้พัฒนาหลักสูตรควรส่งเสริมให้มีการใช้สื่อประสม เช่น ภาพ เสียง วิดีโอ และเกม ภาษาอังกฤษ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ โดยเฉพาะในกิจกรรมที่เน้นการเขียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำและถ่ายทอดคำศัพท์ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

2.3 ผู้พัฒนาหลักสูตรควรจัดลำดับเนื้อหาและทักษะการเขียนคำศัพท์ในลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น การเขียนคำศัพท์จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือการสร้างประโยคง่าย ๆ จากคำศัพท์ที่เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริง

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

3.1 การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การฟัง การพูด หรือการอ่าน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละทักษะ และหาข้อสรุปที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3.2 การทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น โรงเรียนอื่น หรือบริบททางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนในเขตเมืองหรือชนบทเพื่อเพิ่มความกว้างของข้อมูลและทดสอบความเหมาะสมของสื่อในบริบทต่าง ๆ

3.3 การติดตามผลในระยะยาวหลังจากใช้สื่อประสมร่วมกับแนวคิด TPACK MODEL เพื่อประเมินว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีความยั่งยืนหรือไม่ และสามารถต่อยอดในระดับชั้นต่อไปได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนปฏิบัติการด้านดิจิทัลของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2566–2570. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://itdept.ipst.ac.th/wp-content/uploads/2023/04/MOE-DIGITAL-66-70.pdf>
- กิตานันท์ มลิทอง. (2558). มัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9, ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ท่าข้าม, ส., ยาระณะ, ช., & สุขยศศรี, ศ. (2023). การพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกหัดออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกครกน้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 8(3), 455–475.
- พาใจธรรม, ท. (2565). การพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษด้วยแบบฝึกหัดร่วมกับสื่อประสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 12(2), 90–98.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกราฟฟิค.
- ศศิธร แสงจันทร์. (2563). การใช้แนวคิด TPACK ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษา, 8(2), 75–83.
- วารุณี แก้วกุดั่น. (2561). การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิด TPACK สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 11(1), 101–110.
- เย็นฤดี ไวสุวรรณ, & สิริรัตน์ นาकिन. (2566). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ Bottom-up โดยใช้แนวคิด TPACK. วารสารครูสีมา, 6(2), 42–50.
- Bloom, B. S. (Ed.). (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York: David McKay Company
- Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (2000). How people learn: Brain, mind, experience, and school. Washington, DC: National Academy Press.
- Cardozo, R. N. (1965). An experimental study of customer effort, expectation, and satisfaction. Journal of Marketing Research, 2(3), 244–249.
- Harris, J., & Hofer, M. (2009). Instructional planning activity types as vehicles for curriculum-based TPACK development. Research Highlights in Technology and Teacher Education 2009, 99–108.
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. Teachers College Record, 108(6), 1017–1054.
- Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. Journal of Marketing Research, 17(4), 460–469.

ปัญหาและอุปสรรคของการบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในขั้นตอนสอบสวนคดีอาญา: กรณีศึกษา
กองบัญชาการตำรวจนครบาล *

PROBLEMS AND OBSTACLES OF IMPLEMENTING THE DISPUTE
MEDIATION ACT B.E. 2562 FOR THE CRIMINAL INQUIRY STAGE:
A CASE STUDY OF THE THAI METROPOLITAN POLICE BUREAU

วิษณุภาส กตัญญูทิตา

Witchapas Katanyutita

สถานีตำรวจนครบาลเตาปูน กองบังคับการตำรวจนครบาล 2 กองบัญชาการตำรวจนครบาล

Taopoon Metropolitan Police Station, Metropolitan Police Division 2, Metropolitan Police Bureau

Corresponding Author's Email: 6580116824@student.chula.ac.th

วันที่รับบทความ : 11 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 25 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 27 พฤษภาคม 2568

Received 11 May 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 27 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดการบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในขั้นตอนสอบสวนของพนักงานสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 ราย ได้แก่ พนักงานสอบสวนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครเครื่องมือวิจัยที่ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและได้รับการตรวจสอบเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.1 และใช้การ

Citation:

* วิษณุภาส กตัญญูทิตา. (2568). ปัญหาและอุปสรรคของการบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในขั้นตอนสอบสวนคดีอาญา: กรณีศึกษากองบัญชาการตำรวจนครบาล. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 667-685.

Witchapas Katanyutita. (2025). Problems And Obstacles Of Implementing The Dispute Mediation Act B.E. 2562 For The Criminal Inquiry Stage: A Case Study Of The Thai Metropolitan Police Bureau.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 667-685.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

บันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้ถอดเทปคำสัมภาษณ์และวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า แม้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 จะมีเจตนารมณ์ในการลดภาระของระบบยุติธรรม ลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาล และลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ (Penal Reform International & Thailand Institute of Justice, 2023) แต่พนักงานสอบสวนกลับไม่นำมาใช้จริงในทางปฏิบัติ เนื่องจากกระบวนการมีความซับซ้อนมากกว่าการดำเนินคดีโดยทั่วไป ขาดแรงจูงใจเชิงระบบ และไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการดำเนินสำนวนการไกล่เกลี่ย อันส่งผลให้กระบวนการไกล่เกลี่ยไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

คำสำคัญ: การควบคุมทางสังคม, กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์, การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
ชั้นสอบสวน

Abstract

This research aims to analyze the causes behind the implementation of the Mediation Act B.E. 2562 (2019) during the investigation phase by police investigators under the Metropolitan Police Bureau.

This study employs a qualitative research approach using semi-structured in-depth interviews with nine key informants, all of whom are experienced police investigators working in the Bangkok metropolitan area. The research instrument was an in-depth interview guide that was validated for content accuracy by experts, achieving a validity score of 0.1. Interviews were audio-recorded, transcribed, and analyzed using content analysis.

The research findings reveal that although the Mediation Act B.E. 2562 was intended to reduce the burden on the justice system, decrease the number of cases filed in court, and lower the prison population (Penal Reform International & Thailand Institute of Justice, 2023), police investigators have not practically applied it. This is due to the mediation process being more complex than regular criminal proceedings, a lack of systemic incentives, and no compensation for handling mediation cases. Consequently, the mediation

process cannot be effectively implemented in accordance with the objectives of the law.

Keywords: Social control, restorative justice process, investigative mediation

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเป็นการดำเนินคดีโดยเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างคู่กรณีที่มีฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง ซึ่งคู่กรณีได้รับความเสียหายนั้นจะนำไปประเด็นปัญหาไปฟ้องร้องต่อศาล ซึ่งให้ศาลทำหน้าที่ได้ส่วนชี้ขาดข้อพิพาทเพื่อชดเชยให้ผู้ถูกกระทำและลงโทษผู้กระทำความผิดให้สาสมกับสิ่งที่กระทำลงไป ในรูปแบบการขอให้รัฐ “ล้างแค้น” (Retributive Justice) อย่างสมส่วน ส่วนซึ่งถือเป็นแนวทางการอำนวยความสะดวกยุติธรรมดั้งเดิมของประเทศไทย (กระทรวงยุติธรรม, 2552) แต่ในปัจจุบันในยุคโลกไร้ขอบเขต ประชากรโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงที่เป็นศูนย์กลางความเจริญ ได้มีผู้คนจากต่างจังหวัดเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมากเพื่อหาโอกาสในการทำงาน หาเงิน หารายได้เข้าครอบครัว และเมื่อมีประชากรจำนวนมากก็ย่อมทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมโลกไร้พรมแดนที่ปัจจุบันได้กลายมาเป็นแหล่งของอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

เมื่อมีอาชญากรรมมากขึ้น ย่อมทำให้มีจำนวนอาชญากรรมมากขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้หลายประเทศเกิดภาวะนักโทษล้นเรือนจำ เกินกว่าที่เรือนจำจะสามารถรองรับได้ โดยในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา สถาบันวิจัยนโยบายอาชญากรรมและความคุ้มครอง (Institute for Crime & Justice Policy Research: ICPR) แห่งมหาวิทยาลัยเบิร์กเบค (Birkbeck), มหาวิทยาลัยลอนดอน ได้จัดทำ World Prison Brief ซึ่งจัดอันดับประเทศที่มีผู้ต้องขังล้นเรือนจำมากที่สุดในโลก โดยประเทศไทยมีผู้ต้องขังจำนวน 309,282 คน อยู่ในอันดับที่ 6 ของโลก และเป็นอันดับที่ 3 ของกลุ่มประเทศอาเซียน รองจากจีนและอินเดีย (ICPR, 2021) ต่อมาเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2564 World Population Review ได้จัดอันดับประเทศที่มีเรือนจำแออัดมากที่สุดในโลก โดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 ของโลก มีอัตราการล้นเรือนจำสูงถึง 549% ซึ่งเป็นตัวสะท้อนอย่างชัดเจนว่าประเทศไทยประสบปัญหานักโทษล้นเรือนจำอย่างรุนแรง และยังคงครองอันดับ 1 ในอาเซียนอีกด้วย (World Population Review, 2021) ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมมีภาระคดี

ความเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่หน่วยงานของรัฐมีข้อจำกัดทั้งในด้านจำนวนบุคลากรและงบประมาณ ซึ่งไม่สอดคล้องกับจำนวนคดีอาญาที่เพิ่มขึ้น โดยมีข้อมูลจากกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งมีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในเขตกรุงเทพมหานคร ระบุสถิติคดีอาญาย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนคดีอาญา คดีจราจร และคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ในช่วงปี พ.ศ. 2562-2566

ปี	คดีอาญา(คดี)	คดีจราจร(คดี)	คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี(คดี)
2562	86,907	35,616	
2563	73,627	36,617	
2564	70,767	30,798	
2565	97,529	34,135	25,560
2566	68,271	34,161	50,096

หมายเหตุ คดีทางเทคโนโลยีคือคดีที่แยกประเภทออกจากคดีอาญาเป็นข้อมูลจากกองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งจะเห็นได้ว่าสถิติในเวลา 5 ปีที่ผ่านมา นั้นในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลได้มีมากกว่าปีก่อน ๆ ขึ้นเรื่อย ๆ

ในการนี้ คดีที่เพิ่มขึ้นในบางกรณี อาจเกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดตกอยู่ภายใต้บริบทของสังคมหรือเศรษฐกิจที่บีบบังคับให้ต้องกระทำความผิด เช่น จากที่ปรากฏในข่าวสารบ้านเมือง ตัวอย่างเช่น

กรณีศึกษา 1 เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2566 เวลา 22.30 น. เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมหญิงชาวเมียนมาที่อุ้มลูกวัย 1 ขวบ เข้าไปขโมยผ้าอ้อมเด็กและบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปจำนวน 2 ถ้วยจากร้านสะดวกซื้อ เนื่องจากความยากจนและความจำเป็นในการดูแลลูก (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

กรณีศึกษา 2 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 เวลา 21.00 น. ชายหนุ่มชาวจังหวัดบุรีรัมย์ได้ขโมยลูกชิ้นเพื่อนำกลับไปให้พ่อแม่ที่ชราและขาดแคลนอาหาร ซึ่งเป็นอีกหนึ่งภาพสะท้อนของปัญหาสังคมที่นำไปสู่การกระทำความผิดทางอาญา (ข่าวสด, 2567) แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะมีเหตุผลด้านความจำเป็นหรือความจนเป็นปัจจัยเกี่ยวพัน แต่ตามหลัก

กฎหมายไทย การกระทำเหล่านี้ยังถือเป็นความผิดอาญา แม้ผู้เสียหายจะไม่ติดใจเอาความก็ตาม เนื่องจากเป็น "คดีอาญาแผ่นดิน" จึงต้องถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม แม้ศาลจะมีอำนาจพิจารณาลดโทษให้ตามเหตุบรรเทาโทษก็ตาม (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62)

จากปัญหาดังกล่าวจึงได้เกิดแนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (Alternative dispute resolution หรือ ARD) คือทางเลือกของความยุติธรรมที่ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในช่วงที่ผ่านมา โดยกระบวนการยุติธรรมทางเลือก นิยามว่า หมายถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การให้เป็นธรรมในทางกฎหมาย หรือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแก่บุคคล โดยใช้วิธีการที่แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ซึ่งกระบวนการนี้อาจเกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาคดีในศาล หรือก่อนหน้านั้นก็ได้ตามแนวคิดของ Howard Zehr (2002) ซึ่งถือเป็นผู้บุกเบิกกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เขาเห็นว่าการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งควรมุ่งเน้นการฟื้นฟู เยียวยา และสร้างความเข้าใจระหว่างผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และชุมชน มากกว่าการลงโทษโดยเด็ดขาดตามกฎหมายแบบดั้งเดิมนอกจากนี้ Carrie Menkel-Meadow (2001) นักวิชาการด้านกฎหมายและกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก (ADR) ยังเสนอว่า "ความยุติธรรม" ไม่ควรจำกัดเพียงการตัดสินคดีหรือการลงโทษเท่านั้น แต่ควรหมายถึงกระบวนการที่ช่วยเยียวยา ทำความเข้าใจ และคลี่คลายความขัดแย้งร่วมกันระหว่างคู่กรณีเหตุที่กระบวนการยุติธรรมทางเลือกถูกพูดถึงอย่างกว้างขวางในปัจจุบันเนื่องจากมีส่วนสำคัญในการช่วยลดต้นทุนทั้งในด้านค่าใช้จ่ายและเวลาในการดำเนินคดีตามระบบยุติธรรมแบบฟ้องร้องต่อศาล โดยประเทศไทยได้มีการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ผ่านการตรา พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อให้คู่กรณีสามารถตกลงกันได้โดยไม่ต้องมีการดำเนินคดีถึงชั้นศาลแนวคิดดังกล่าวยังถูกผลักดันให้เป็นนโยบายระดับรัฐ โดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกันดำเนินการผลักดันให้มีการขึ้นทะเบียน "ผู้ไกล่เกลี่ย" และใช้สถานีดำรวจเป็น "ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท" เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในส่วนของพนักงานสอบสวน ซึ่งถือเป็นประตูทางเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีหน้าที่รับทราบข้อพิพาทของคู่กรณี และรวบรวมพยานหลักฐานส่งให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อศาล หากมีการนำหลัก "กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์" มาใช้ตั้งแต่ชั้นสอบสวน ก็สามารถทำให้คดีจำนวนหนึ่งยุติลงโดยไม่ต้องส่งฟ้อง ลดภาระของศาล และลดงบประมาณแผ่นดินในกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามพนักงานสอบสวนเป็นันั้นตามกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจสอบสวนแต่ข้อเท็จจริงนั้นพนักงานสอบสวนในการรับแจ้งความจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งแต่ละโรงพักจะมีพนักงานสอบสวนที่เข้าเวรเพียงแค่ 1 – 2 คนต่อผลัดต้องรับผิดชอบคดีที่ประชาชนมาแจ้งความในเขตอำนาจอีกทั้งจากจำนวนพนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ในตำแหน่ง รองสารวัตร ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่รับแจ้งความจากประชาชนโดยตรงนั้น มีกรอบอัตรากำลังจำนวน 1,752 นาย แต่ปรากฏว่ามีผู้ดำรงตำแหน่งจริงเพียง 629 นาย หรือคิดเป็นเพียง 36% ของกรอบอัตรากำลังทั้งหมด ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่แต่ละนายต้องแบกรับภาระงานจำนวนมาก ทั้งในด้านการสอบสวนคดี การสืบสวน และการดำเนินการทางกฎหมายในคดีอาญาทุกประเภทโดยข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึงปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมของไทย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565) และการรับตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมมาเพื่อดำเนินคดี ซึ่งตามหน้าที่พนักงานสอบสวนเป็นตำแหน่งที่เกิดปัญญามาอย่างต่อเนื่องทั้งงานที่มีมากเกินความเหมาะสม ทรัพยากรในการทำงาน และงบประมาณซึ่งปรากฏมากในข่าวสารต่าง ๆ จากสถานการณ์ปัจจุบัน พนักงานสอบสวนจำนวนมากต้องแบกรับภาระงานที่หนักหน่วง จนนำไปสู่ภาวะความเครียดสะสม ซึ่งบางรายถึงขั้นกระทำอัตวินิบาตกรรม โดยจากรายงานของ Thai PBS NEWS เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2567 ในหัวข้อ เสียงสะท้อน แก้ววิฤต ขาดแคลน “พนักงานสอบสวน” ได้นำเสนอความคิดเห็นและข้อเท็จจริงจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับภาระงานที่เกินกำลัง และความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบสอบสวนในประเทศไทย (Thai PBS, 2567)

นอกจากนี้ ในรายงานจาก ช่อง YouTube สำนักข่าวไทย (TNAMCOT – MCOT) เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2562 ในหัวข้อ พนักงานสอบสวน ตำแหน่งมรณะ ยังได้สะท้อนให้เห็นว่างานของพนักงานสอบสวนมีลักษณะที่ยุ่งยาก ซับซ้อน และมีปริมาณงานจำนวนมากอยู่แล้ว โดยเฉพาะเมื่อประกอบกับปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลัง ก็ยิ่งทำให้สถานการณ์การทำงานยิ่งตึงเครียดและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญ (MCOT, 2562) หากมีการไถ่เกลี่ยมาที่พนักงานสอบสวนอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้การไถ่เกลี่ยที่บังคับใช้เป็นการเพิ่มขั้นตอน อุปสรรคให้กับพนักงานสอบสวนทำให้การสอบสวนนั้นไม่ได้มีประสิทธิภาพมาเท่าที่ควรดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย และจะส่งผลกระทบต่อประชาชนที่เป็นทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้

สรุป ในระบบกฎหมายแบบดั้งเดิมของประเทศไทย กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการชี้ขาดข้อพิพาท โดยใช้แนวคิด “ความยุติธรรมเชิงตอบโต้” (Retributive Justice) ที่เน้นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อทดแทนความเสียหายให้กับผู้เสียหาย (กระทรวงยุติธรรม, 2552) อย่างไรก็ตาม ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะในเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานครที่มีประชากรหนาแน่นและมีปัญหาอาชญากรรมหลากหลายรูปแบบเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ระบบยุติธรรมไทยเผชิญกับภาระจำนวนคดีมากเกินศักยภาพ เช่น ปัญหานักโทษล้นเรือนจำ (ICPR, 2021; World Population Review, 2021) และข้อจำกัดด้านบุคลากรของพนักงานสอบสวน ซึ่งมีอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อภาระงานในชีวิตจริง

จากข้อมูลและกรณีศึกษาต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้กระทำความผิดบางรายมีแรงจูงใจจากปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ ไม่ใช่ความตั้งใจในการกระทำความผิดโดยเจตนาเท่านั้น จึงเป็นที่มาของการเสนอ “กระบวนการยุติธรรมทางเลือก” (Alternative Dispute Resolution: ADR) และโดยเฉพาะแนวทาง “ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” (Restorative Justice) ซึ่งเน้นการฟื้นฟู เยียวยา และการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างคู่กรณี มากกว่าการลงโทษแบบเด็ดขาด (Zehr, 2002; Menkel-Meadow, 2001)

รัฐบาลไทยจึงได้ตอบสนองแนวคิดนี้โดยออกพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งเอื้อให้คู่กรณีสามารถเจรจาและยุติข้อพิพาทโดยไม่ต้องฟ้องศาล และส่งเสริมให้สถานีตำรวจทำหน้าที่เป็นศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รวมถึงขึ้นทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ยทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวกลับกลายเป็นภาระเพิ่มเติมแก่พนักงานสอบสวนที่เดิมก็รับผิดชอบงานจำนวนมากอยู่แล้ว ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความเครียด ภาวะเสี่ยงต่อสุขภาพจิต และแม้กระทั่งการอัตวินิบาตกรรม (Thai PBS, 2567; MCOT, 2562) เพื่อวิเคราะห์ที่มาของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะบทบาทของพนักงานสอบสวนในการรองรับนโยบายดังกล่าว รวมถึงศึกษาผลกระทบของแนวทางสมานฉันท์ต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม และเสนอแนวทางพัฒนาระบบให้สามารถดำเนินการได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคำนึงถึงภาระของเจ้าหน้าที่ในภาคสนาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดการบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเรื่องของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

1.1 กฎัยการหลักและกฎัยการศึกษาทางเลือก

กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก โครงสร้างกระแสหลัก (Mainstream Criminal Justice) หรือระบบยุติธรรมแบบองค์รร้อง (คดีความ) เป็นส่วนท้องถิ่นในการระงับข้อพิพาท โดยรัฐวิสาหกิจในระบบควบคุมผู้มีอำนาจผิดเพื่อให้สาสมกับสื่อในแนวคิด “ตาต่อตาฟันต่อฟัน” หรือ Retributive Justice (V-Reformer, 2565) แนวคิดนี้เน้นย้ำผู้ผิดจะผิดจากสังคม การเปิดตัวใหม่ผิดซ้ำอีกครั้งยืนยันในแถลงการณ์โดยหลักหลัก 4 ประการ

1. การลงโทษในระยะไกล (การแก้แค้น)
2. โทษเพื่อป้องปรามผู้กระทำผิดและผู้อื่น (Deterrence)
3. การลงโทษเพื่อกีดกันผู้มีส่วนผิดจากสังคม (ไร้ความสามารถ)
4. การลงโทษเพื่อฟื้นฟูแก้ไขผู้มีส่วนผิด (Rehabilitation)

เหตุผลที่จะกล่าวถึงการสืบทอดความต่อเนื่องของชุมชนที่ยุติธรรมของประเทศต่างๆ จะต้องคำนึงถึงการเยียวยาผู้ดูแลรักษาและความต่อเนื่องของชุมชนที่ยุติธรรม (จุฑารัตน์ เอื้อประโยชน์, 2549)

ทางเลือกความยุติธรรม คณะกรรมการทางเลือกยุติธรรม (ความยุติธรรมทางเลือก) เป็นส่วนหนึ่งในความเท็จที่เน้นไปที่ชุมชนผู้บริหารระดับสูง ดูแลการปฏิบัติผิดในการบริหารจัดการและเยียวยาโดยไม่จำเป็นต้องผ่านแถลงการณ์ศาลซึ่งยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2552-2555 ได้นิยามว่า “การเก็บรักษาความเป็นธรรมที่ผู้ตรวจสอบและผู้ปฏิบัติงานทั่วไปในการควบคุมดูแลการฟื้นฟูผู้มีส่วนผิดและเสริมพลังแก้แค้น” (กระทรวงยุติธรรม, 2552)

จุฑารัตน์ เอื้อประโยชน์ (2549) อธิบายเพิ่มเติมว่าสำนักงานยุติธรรมทางเลือกทั้งการระงับข้อพิพาทต่างๆ ก่อนการพิจารณาคดีในขั้นตอนต่าง และสนามกีฬาการใช้สถานควบคุม

สำหรับคดีส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสียหายในเรือนจำ และเสริมสร้างความยุติธรรมเชิงสร้างสรรค์

ซึ่งงานชิ้นนี้ต้องการสื่อถึง การเยียวยา พิณฟู และเสริมพลังมากกว่าการลงโทษ โดยลดการพึ่งพาศาลและกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักและส่งเสริมบทบาทของชุมชนและการจัดการความขัดแย้งในระดับรากหญ้า

1.2 แนวคิดที่ว่าความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ศาลยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หรือที่รู้จักกันว่า "ความยุติธรรมเชิงบูรณะ" (Restorative Justice) เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการสร้างสันติภาพ (Peacebuilding Theory) โดยเน้นกระบวนการเยียวยาและฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิด เหยื่อ และชุมชน มากกว่าการลงโทษเพียงอย่างเดียว (Zehr, 2002) แนวคิดนี้ส่งเสริมการพูดคุยโดยตรงระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจ ร่วมรับผิดชอบ และหาทางออกที่เป็นธรรมร่วมกัน โดยมักถูกนำมาใช้ในกรณีที่เหมาะสม เช่น การพิจารณาคดีเยาวชน หรือคดีที่สามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์ได้

1.3 ความเป็นมาของไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มนำแนวคิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเข้ามาสู่ระดับชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ผ่านโครงการ “ศาลาประนอมข้อพิพาท” หรือที่รู้จักกันในชื่อ “หมู่บ้านยุติธรรม” ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยการเลือกผู้นำชุมชนหรือบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่เป็นคนกลาง ช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีและในการดำเนินงานอิงตามระเบียบการประนอมข้อพิพาทตามกฎหมายการศึก พ.ศ. 2498 มาตรา 15 ที่ได้เปิดทางให้มีการไกล่เกลี่ยในระดับชุมชน โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่มีร้ายแรง เพื่อหลีกเลี่ยงการดำเนินคดีในศาล และลดความตึงเครียดในสังคม (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2532) ในระดับที่สูงขึ้น เช่น ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ก็ยังคงใช้แนวทาง “การไกล่เกลี่ยก่อนการพิจารณาคดี” อยู่เช่นกัน เพื่อเปิดโอกาสให้คู่ความสามารถตกลงกันได้ก่อนขึ้นศาลอย่างเต็มรูปแบบ บางกรณีจำเลยที่ให้ความร่วมมือและแสดงความรับผิดชอบ อาจได้รับการพิจารณาให้ประกันตัวหรือได้รับมาตรการบรรเทาโทษ

1.4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้การระงับข้อพิพาทสามารถเกิดขึ้นได้ โดยไม่ต้องพึ่งศาลเป็นลำดับแรก โดยเกิดจาก

ความร่วมมือระหว่าง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ หน่วยงานด้านการบริหารงานยุติธรรม ซึ่งได้ร่วมกันพัฒนากระบวนการนี้เพื่อสร้างระบบยุติธรรมที่เข้าถึงง่ายและลดความขัดแย้งในสังคมซึ่งมีกระบวนการใกล้เคียง ดังนี้

1. เริ่มต้นที่สถานีตำรวจหรือองค์กรใกล้เคียงในชุมชน เมื่อเกิดข้อพิพาท ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรืออาญาบางประเภท เช่น ทำร้ายร่างกายเล็กน้อย ลักทรัพย์โดยไม่มีเจตนาร้ายแรง คู่กรณีสามารถเข้าสู่กระบวนการใกล้เคียงได้ทันที

2. มีผู้ไกล่เกลี่ยเป็นกลาง โดยบุคคลที่ผ่านการอบรม จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการพูดคุย ทำความเข้าใจ และหาทางออกที่ทุกฝ่ายพอใจ

3. ทำข้อตกลงร่วมกัน หากสามารถตกลงกันได้ จะมีการบันทึกข้อตกลงและนำไปใช้ได้ตามกฎหมาย โดยไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาล นอกจาก พ.ร.บ. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ยังมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการประนีประนอม เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีพูดคุยกันด้วยเหตุผล เพื่อลดความตึงเครียดและสร้างความเข้าใจพร้อมการเยียวยาผู้บริสุทธิ์ที่จะช่วยให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาอย่างไม่เป็นธรรมได้รับการอธิบายหรือพิสูจน์ตนเองก่อนถึงชั้นศาลลดจำนวนคดีเข้าสู่ศาลและทำให้ศาลสามารถโฟกัสกับคดีที่ซับซ้อนและสำคัญมากขึ้นเพื่อที่ลดปัญหาความแออัดในเรือนจำโดยเฉพาะคดีเล็กน้อยที่สามารถตกลงกันได้โดยไม่ต้องกักขังพร้อมเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องความยุติธรรมแก่ประชาชนให้ประชาชนมีบทบาทในการแก้ปัญหา และเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายขึ้นโดยไม่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง

2. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขั้นสอบสวนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวนเป็นกลไกหนึ่งที่ถูกบัญญัติไว้ในหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ประสานงานและดำเนินการเบื้องต้นในขั้นตอนของการเจรจาระหว่างคู่กรณี (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, 2562)

2.1 ประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในขั้นสอบสวนกรมคุ้มครองสิทธิและคดีที่สามารถเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยในขั้นสอบสวนตามกฎหมาย ได้แก่

1) ความผิดอันยอมความได้

2) ความผิดลหุโทษตามมาตรา 390-395 และ 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญารวมถึงความผิดลหุโทษที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (เสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2564)

2.2 ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวน

1) แจ้งสิทธิแก่คู่กรณี พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย และต้องบันทึกไว้ในคำให้การของผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย

2) การยื่นคำร้อง หากคู่กรณีสมัครใจเข้าร่วมการไกล่เกลี่ย และคดีไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล คู่กรณีสามารถยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งจะเสนอความเห็นต่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจหรือหัวหน้าสถานีตำรวจภายใน 3 วัน

3) การตรวจสอบคำร้อง หากคำร้องไม่สมบูรณ์ พนักงานสอบสวนจะแจ้งให้แก้ไขภายใน 15 วัน หากพ้นกำหนดโดยไม่ดำเนินการจะถือว่าสละสิทธิ

4) การแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย ภายใน 7 วันหลังได้รับคำสั่งให้ดำเนินการไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนต้องจัดประชุมคู่กรณีเพื่อเลือกผู้ไกล่เกลี่ย หากไม่สามารถตกลงกันได้ ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้แต่งตั้งแทน

5) การนัดไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนต้องนัดหมายไกล่เกลี่ยครั้งแรกภายใน 7 วันนับแต่วันแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย และหากจำเป็นสามารถขอขยายเวลาได้ไม่เกิน 7 วัน

6) ระยะเวลาในการดำเนินการ การไกล่เกลี่ยต้องดำเนินให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน และอาจขยายได้อีกไม่เกิน 30 วัน หากผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าคู่กรณีมีแนวโน้มที่จะตกลงกันได้

7) ผลการไกล่เกลี่ย หากตกลงกันได้ ให้จัดทำบันทึกข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร และส่งให้พนักงานสอบสวนแนบสำนวนส่งอัยการ เพื่อให้พิจารณาสั่งยุติคดีตามกฎหมายหากตกลงกันไม่ได้ พนักงานสอบสวนจะดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมปกติต่อไป (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565)

2.3 ผู้ไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวน

ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นบุคคลกลางที่ทำหน้าที่ประสานความขัดแย้งและช่วยให้คู่กรณีสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกัน โดยต้องวางตัวเป็นกลาง มีทักษะในการสื่อสาร การฟัง และการเจรจาอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือข้าราชการแต่อย่างใด บุคคลทั่วไปที่ผ่านการอบรมและมีคุณสมบัติครบถ้วนสามารถทำหน้าที่นี้

ได้ ซึ่งสะท้อนถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมตามแนวทาง
สมานฉันท์ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2564)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งศึกษาขั้นตอนการ
ดำเนินงานด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของพนักงานสอบสวน รวมถึงอุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่
เกิดขึ้นในกระบวนการดังกล่าว โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงระเบียบ
คำสั่ง และขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ให้สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยได้อย่าง
มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.
2562 โดยเฉพาะในระดับขั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนคร
บาล

1. แหล่งข้อมูล

1.1 การศึกษาเชิงเอกสารโดยในงานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
จากพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา (ป.วิ. อาญา) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เชิงวิชาการ บทความ เป็นต้น

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้ไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนและผู้เชี่ยวชาญด้าน
กฎหมายหรือนักวิชาการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาเอกสาร รวบรวมและอ่านเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่าง
ละเอียด เพื่อทำความเข้าใจกรอบแนวคิด กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติเบื้องต้น การสัมภาษณ์
เชิงลึกและนัดหมายและดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์
เชิงลึกที่จัดเตรียมไว้ บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อค้นหา
ความสัมพันธ์และรูปแบบ วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นต่าง ๆ ที่ค้นพบ เพื่อทำ
ความเข้าใจภาพรวมของขั้นตอนการดำเนินงาน อุปสรรค และข้อเสนอแนะพร้อมตีความและ
สังเคราะห์ สรุปและตีความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อตอบคำถามวิจัยที่ตั้งไว้ โดย
เชื่อมโยงกับกรอบแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเอกสาร

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิจัยเอกสารจากข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบปฐมภูมิ (Primary Document) ที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ อาทิ พระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ไต่ถามข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562 ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกและแต่งตั้งผู้ไต่ถาม พ.ศ. 2562 ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไต่ถามข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการส่งคำร้อง และกระบวนการไต่ถามข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562 เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบวิธีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่พนักงานสอบสวนดำเนินการทั้งทางตรงและทางอ้อม

การสัมภาษณ์เชิงลึก

บังคับการตำรวจนครบาล 6 กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 จำนวนกองบังคับการละ 3 คนรวมทั้งสิ้น 9 คน, ผู้ไต่ถามที่มีหน้าที่ไต่ถามในคดีอาญาที่มีเคยไต่ถามกับคู่กรณีโดยตรง จำนวน 2 คน, พนักงานอัยการที่มีหน้าที่รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนการสอบสวนจำนวน 1 คน และผู้ที่เคยปฏิบัติงานเป็นคณะกรรมการการร่างพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 จำนวน 1 คน

โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงโดยผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 ราย ได้แก่ พนักงานสอบสวนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครเครื่องมือวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและได้รับการตรวจสอบเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.1 และใช้การบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหา ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการนำพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาบังคับใช้ในชั้นการสอบสวน

จากการที่ได้กล่าวมานั้นการไต่ถามข้อพิพาทมีประโยชน์เป็นอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมต่อทั้งผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และต่อรัฐ แต่การไต่ถามข้อพิพาทชั้น

สอบสวนนั้นไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากพนักงานสอบสวนมักไม่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเนื่องจากมีขั้นตอนการปฏิบัติหลายขั้นตอนกว่ากระบวนการยุติธรรมตามแบบเดิมที่พนักงานสอบสวนเคยปฏิบัติและเป็นการสร้างภาระงานให้กับพนักงานสอบสวนที่มีเยอะอยู่แล้วซึ่งปัญหานั้นเกิดจากหลายปัจจัยดังนี้

ปัญหาด้านผู้เสียหาย

ผู้เสียหายขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยสาเหตุจากผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายก็จะมาพบพนักงานสอบสวนที่สถานีตำรวจเพื่อให้จับตัวผู้ต้องหาตามลงโทษตามกฎหมายให้สมกับความผิด เรียกร้องค่าเสียหายมากเกินไปที่ผู้ต้องหาสามารถชดใช้ได้ ทำให้ไม่สามารถตกลงค่าเสียหายได้

ปัญหาด้านผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาหาโอกาสในการต่อสู้ไม่ทราบว่ากระทำเป็นการกระทำความผิดและต้องการต่อสู้ในชั้นศาล หรือข้อเสนอของผู้เสียหายมากเกินไปที่จะสามารถชดใช้ได้

ปัญหาด้านพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนเป็นหน่วยงานที่พบสภาพปัญหาในการบังคับใช้มากที่สุดในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นสอบสวนซึ่งเป็นเหตุให้การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นสอบสวนนั้นไม่มีประสิทธิภาพที่สมเจตนากรณีในการตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 ซึ่งพบปัญหาดังนี้

1. การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นมีขั้นตอนและวิธีที่ยุ่งยากและซับซ้อนกว่ากระบวนการยุติธรรมแบบธรรมดาอยู่หลายประการโดยการไกล่เกลี่ยชั้นสอบสวนสามารถแบ่งประเภทคดีเป็น 2 ประเภทหลักได้แก่ความผิดลหุโทษและความผิดอันยอมความได้ซึ่งกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการเปรียบเทียบปรับและถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้โดยปกติพนักงานสอบสวนก็สามารถไกล่เกลี่ยได้เองโดยไม่ต้องมีผู้ไกล่เกลี่ยโดยปกติพนักงานสอบสวนก็จะดำเนินการเปรียบเทียบปรับ หรือถอนคำร้องทุกข์ได้ด้วยบันทึกประจำวันเพียงแค่ 1 แผ่นเท่านั้นโดยไม่ต้องรอผู้ไกล่เกลี่ยสามารถทำได้สำเร็จได้ภายใน 1 วัน ส่วน

2. การทำสำนวนการสอบสวนที่ยังไม่มีมาตรฐานที่คล้ายกันทั้งประเทศมีปัญหาว่าพนักงานสอบสวนต้องทำเป็นสำนวนการสอบสวนหรือมีเพียงบันทึกการไกล่เกลี่ยไปยังพนักงานอัยการซึ่งเมื่อได้รับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลพบว่าต้องทำเป็นสำนวนการสอบสวนในรูปแบบสำนวนเต็มรูปแบบเนื่องจากพนักงานอัยการต้องตรวจความถูกต้องของสำนวนการสอบสวนอีกครั้งจึง

ต้องทราบพยานหลักฐานทั้งหมดในสำนวนการสอบสวนเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

3. ความซับซ้อนในการทำสำนวนการสอบสวนในสำนวนคดีใกล้เคียงข้อพิพาทมีจำนวนมากทำให้พนักงานสอบสวนที่ปริมาณมากอยู่แล้วต้องรับภาระงานมากขึ้นโดยพนักงานสอบสวนให้ข้อมูลความลำบากในการทำสำนวนการสอบสวนดังนี้

3.1 สำนวนการใกล้เคียงข้อพิพาทต้องรอให้ทุกฝ่ายครบถ้วนก่อนถึงจะใกล้เคียงข้อพิพาทได้แม้ในกฎหมายให้ผู้ใกล้เคียงเป็นผู้นัดหมายคู่กรณีแต่พนักงานสอบสวนก็ต้องมาร่วมรับฟังการสอบสวนด้วยในทุกนัดทำให้การทำสำนวน

3.2 หากการใกล้เคียงมีการแบ่งชำระเป็นงวด ๆ ทำให้ระยะเวลาในการปฏิบัติตามข้อตกลงใช้เวลานานและอาจเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาไม่ชำระเงินตามที่กำหนดทำให้ผู้เสียหายไม่ยินยอมใกล้เคียงก็กลับมาดำเนินคดีตามปกติเป็นการทำให้สำนวนการสอบสวนเป็นไปด้วยความล่าช้า

3.3 การทำสำนวนการใกล้เคียงข้อพิพาทมีเอกสารมากและใช้เวลานานซึ่งพนักงานสอบสวนบางสถานีตำรวจต้องจ่ายค่ากระดาษ ค่าหมึกเครื่องปริ้นเองโดยไม่สามารถเบิกได้และสำนวนการใกล้เคียงข้อพิพาทพนักงานสอบสวนไม่ได้รับค่าตอบแทนจากสำนวนการสอบสวน

จากปัญหาดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนจึงพยายามเลี่ยงการทำสำนวนการสอบสวนการใกล้เคียงข้อพิพาทซึ่งการที่พนักงานสอบสวนทำการใกล้เคียงข้อพิพาทบางครั้งก็อาจเป็นเพราะถูกบังคับให้หาปริมาณสำนวนการสอบสวนเป็นเหตุให้คดีที่มีการใกล้เคียงชั้นสอบสวนมีปริมาณน้อยจากการสอบถามพนักงานอัยการและผู้ใกล้เคียง

ผู้ใกล้เคียง

ผู้ใกล้เคียงมักใช้เข้ามาใกล้เคียงได้จากการที่พนักงานสอบสวนดำเนินการพูดคุยและเจรจาให้ในเบื้องต้นแล้วโดยพนักงานสอบสวนบางคนได้เจรจากรบแล้วพนักงานสอบสวนเพียงแค่นี้ให้ผู้ใกล้เคียงให้ทำตามขั้นตอนกฎหมายครบถ้วนแล้วอีกทั้งการเบิกค่าตอบแทนให้ผู้ใกล้เคียงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็เป็นไปยากกว่ากรมคุ้มครองสิทธิจึงทำให้ไม่มีผู้ใกล้เคียงชั้นสอบสวน

ปัญหาด้านข้อกฎหมาย

การบัญญัติการใกล้เคียงในข้อกฎหมายที่มีการใกล้เคียงได้ในกฎหมายอื่นที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องมีผู้ใกล้เคียงได้มีเพียงกฎหมายเพียง 6 มาตราตามบัญชีแนบท้าย

เท่านั้นที่สามารถใกล้เคียงข้อพิพาทได้ซึ่งบางครั้งอาจมีสถานะการณ์ที่สมควรแก่การใกล้เคียง แต่กฎหมายไม่เปิดโอกาสให้ใกล้เคียงได้

2. ทางแก้ไขปัญหา อุปสรรคและข้อขัดข้องพระราชบัญญัติการใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562

2.1 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบและสามารถเข้าถึงได้ก็จะเป็นส่วนทำให้ประชาชนที่ทราบถึงประโยชน์ของการใกล้เคียงข้อพิพาทก็จะทำให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหายยินยอมเข้าใกล้เคียงข้อพิพาทมากขึ้น

2.2 การบังคับใช้กฎหมายนั้นไม่ควรสร้างภาระงานให้พนักงานสอบสวนมากเกินไปเนื่องจากพนักงานสอบสวนมีภาระงานที่มากขึ้นแล้วซึ่งกระบวนการยุติธรรมที่ได้ร่างนั้นมีความสมบูรณ์แล้วมีการถ่วงดุลอำนาจและตรวจสอบจากบุคคลภายนอกโดยไม่ให้ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนเป็นคนทำแต่ฝ่ายเดียวเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นมีความน่าเชื่อถือจากประชาชนค่อนข้างน้อยมากแต่สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นต้องมีผู้ช่วยดำเนินการแทนพนักงานสอบสวนได้แก่การนัดหมายคู่กรณี พิมพ์เอกสารต่าง ๆ ตามคำสั่ง และเสนอการใกล้เคียงไปยังหัวหน้าสถานีแทนพนักงานสอบสวน และเพิ่มค่าสำนวนเป็นการตอบแทนให้กับพนักงานสอบสวนเป็นแรงจูงใจในการทำงาน

2.3 ควรมีการแก้ไขให้สามารถให้พนักงานสอบสวนได้ดุลพินิจในการใกล้เคียงในคดีที่น่าเห็นใจโดยให้สอดคล้องกับพฤติกรรมโดยมีความเห็นไปยังพนักงานอัยการให้ถ่วงดุลกันได้น่าจะมีประสิทธิภาพโดยไม่ได้พิจารณาตามข้อหาแต่เป็นการพิจารณาตามพฤติการณ์ของการกระทำความผิดและความจำเป็นของผู้ต้องหา และความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างและเชิงปฏิบัติที่ขัดขวางการนำพระราชบัญญัติการใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ไปสู่การปฏิบัติในชั้นสอบสวนคดีอาญาอย่างมีประสิทธิภาพ แม้กฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์สำคัญในการลดภาระของกระบวนการยุติธรรมลดจำนวนคดีเข้าสู่ชั้นศาล และลดผู้ต้องขังในเรือนจำ (Penal Reform International & Thailand Institute of Justice, 2023) แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ยังไม่ได้นำกฎหมายนี้มาใช้จริงอย่างแพร่หลาย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาดังกล่าวสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก คือ ปัจจัยด้านผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวน โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญของการดำเนินกระบวนการสอบสวนตามระบบยุติธรรมไทย กลับพบว่ามีการงานล้นเกินและขาดแรงจูงใจในเชิงระบบ ส่งผลให้การดำเนินการไต่สวนเป็นภาระเพิ่มเติมที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงของโครงสร้างกำลังพล (Thai PBS, 2567; MCOT, 2562)

ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Zehr (2002) ที่ชี้ว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะมีประสิทธิภาพได้ ต้องได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาคกฎหมาย ภาคปฏิบัติ และภาคประชาชน การที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสำนวนการสอบสวนในรูปแบบเต็มทั้งที่เป็นคดีไต่สวน เป็นภาระเพิ่มขึ้นตอนโดยไม่จำเป็น และขัดต่อหลักการลดภาระของกระบวนการยุติธรรมตามที่กฎหมายมุ่งหวัง

ปัญหาเชิงปฏิบัติดังกล่าวยังสะท้อนถึงการออกแบบเชิงนโยบายที่ไม่ครอบคลุม ซึ่งขาดกลไกสนับสนุนเช่น ระบบช่วยเหลือในการนัดหมายผู้เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการเอกสาร หรือแม้แต่ค่าตอบแทนเชิงจูงใจสำหรับพนักงานสอบสวนในการจัดทำสำนวนการไต่สวน ซึ่งเป็นประเด็นที่สะท้อนถึง “gap” ระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติจริงที่ปรากฏในวรรณกรรมก่อนหน้า (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2549; กระทรวงยุติธรรม, 2552)

นอกจากนี้ ปัญหาการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสิทธิในการเข้าสู่กระบวนการไต่สวน ยังคงเป็นจุดอ่อนสำคัญ เพราะผู้เสียหายจำนวนมากยังยึดติดกับกระบวนการลงโทษแบบดั้งเดิม (Retributive Justice) และไม่เชื่อมั่นในผลของการเจรจาแบบสมานฉันท์ โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่เห็นการเยียวยาเป็นรูปธรรมทันที ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นที่รัฐต้องเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการเข้าใจแนวคิดใหม่ด้านการยุติข้อพิพาท (V-Reformer, 2565)

โดยสรุป การที่พระราชบัญญัติการไต่สวนข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างกว้างขวางในชั้นสอบสวน เกิดจากปัจจัยเชิงระบบที่ยังไม่พร้อมและแรงจูงใจในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่ยังไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนผ่านกระบวนการยุติธรรมแบบดั้งเดิมไปสู่แนวคิดสมานฉันท์อย่างแท้จริง ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้างสนับสนุน การอบรม และการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องทั้งระบบจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนในการขับเคลื่อนนโยบายนี้ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า แม้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 จะถูกตราขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการลดปริมาณคดีในชั้นศาล ลดภาระงานของพนักงานสอบสวน และส่งเสริมแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่การดำเนินการในชั้นสอบสวนยังพบข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่อยู่ภายใต้สังกัดของกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่าพนักงานสอบสวนมีภาระงานเกินกำลัง ขั้นตอนการดำเนินงานซับซ้อน ขาดแรงจูงใจ และขาดการสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวในทางปฏิบัติยังไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

ควรมีการทบทวนบัญชีประเภทคดีที่สามารถเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ย และให้อำนาจดุลพินิจแก่พนักงานสอบสวนมากขึ้น ในการพิจารณาคดีที่มีพฤติการณ์น่าเห็นใจให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย พร้อมทั้งควรปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้รองรับความยืดหยุ่นทางปฏิบัติมากขึ้น

1.2 ข้อเสนอแนะด้านโครงสร้างสนับสนุน

ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ช่วยงานด้านธุรการ ผู้ช่วยไกล่เกลี่ย หรือเจ้าหน้าที่ประสานงาน เพื่อแบ่งเบาภาระของพนักงานสอบสวน รวมถึงจัดสรรงบประมาณสำหรับค่าตอบแทนในการจัดทำสำนวนการไกล่เกลี่ยอย่างเหมาะสม

1.3 ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในประโยชน์ของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวน โดยเผยแพร่ผ่านสถานีตำรวจ สื่อสาธารณะ และโครงการชุมชน เพื่อสร้างการยอมรับและเปิดโอกาสให้คู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกระบวนการไกล่เกลี่ยในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ โดยเปรียบเทียบกับบริบทของสถานีตำรวจในประเทศไทย รวมถึงการศึกษาความคิดเห็นของผู้ต้องหาและผู้เสียหายที่เคยผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและข้อจำกัดเชิงลึกที่จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงยุติธรรม. (2552). แผนยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2552–2555.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนากรอบแนวทางการวิจัยชุดโครงการกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสังคมไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สำนักข่าวไทย MCOT. (2562, ตุลาคม 16). พนักงานสอบสวน ตำแหน่งมรณะ [วิดีโอ]. YouTube.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2562). คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน.

สำนักงานอัยการสูงสุด. (2532). ระเบียบการประนอมข้อพิพาทชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2532.

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก.

Penal Reform International, & Thailand Institute of Justice. (2023). Restorative justice in Thailand: Policy and practice report. Thailand Institute of Justice (TIJ).

Rungreangkulkij, S., Silarat, M., & Kotnara, I. (2021). Prisoners' perceptions of the healthcare service: A qualitative study. *Journal of Nursing and Health Research*, 23(2), 1–8.

Thai PBS. (2567, มีนาคม 10). เสียงสะท้อน แก้ววิฤต ขาดแคลน “พนักงานสอบสวน” [วิดีโอ]. YouTube.

V-Reformer. (2565). หลักคิดว่าด้วยความยุติธรรมแบบ Retributive. จาก <https://vreformer.org>

Zehr, H. (2002). *The little book of restorative justice*. Good Books.

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย * EDUCATIONAL STATUS AND MANAGEMENT OF ACADEMIC SERVICES OF THE LEARNING NETWORK TO PROMOTE LEARNING FOR LEARNERS AT PRINCESS CHULABHORN SCIENCE HIGH SCHOOLS

นิภาวรรณ มหาไม้¹ และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง²

Nipawan Mahamai¹ and Thidawan Unkong²

¹⁻²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻²School of Education, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: nipawan.nm@pcccr.ac.th

วันที่รับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 21 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 23 พฤษภาคม 2568

Received 16 May 2025; Revised 21 May 2025; Accepted 23 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย วิธีดำเนินการวิจัยการวิจัยเป็นการวิจัยผสม วิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 310 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

Citation:

* นิภาวรรณ มหาไม้ และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง. (2568). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 686-700.

Nipawan Mahamai and Thidawan Unkong. (2025). Educational Status And Management Of Academic Services Of The Learning Network To Promote Learning For Learners At Princess Chulabhorn Science High Schools. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 686-700.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผนเครือข่าย รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูล ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ดังนี้ (1) พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยี และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ (2) วิเคราะห์ความต้องการของเครือข่ายเพื่อจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม และกระจายอำนาจการบริหาร (3) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่รวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ (4) ใช้เครื่องมือและวิธีการที่มีมาตรฐาน มีการกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การบริหารเครือข่ายการเรียนรู้, แนวทางการบริหารเครือข่าย

Abstract

This research aims to study the state of learning network management in the Princess Chulabhorn Science High School group and to study the management approaches of the learning network to promote learning for learners in Princess Chulabhorn Science High Schools. A mixed-methods approach was employed, integrating both quantitative and qualitative methodologies. The sample consisted of 310 administrators, teachers, and educational personnel, selected using stratified random sampling. The research instruments included a questionnaire with a reliability coefficient 0.97 and a semi-structured interview. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), and content analysis.

The findings revealed that (1) the overall level of learning network management in the Princess Chulabhorn Science High School group was high. When considering each aspect, the highest mean score was found in network planning, followed by resource management, monitoring and evaluation, and

communication and information exchange, respectively. (2) The approaches for managing learning networks to enhance student learning in this school group include (1) modernizing curricula, supporting resources and technology, and fostering domestic and international collaborations. (2) analyzing network needs to allocate resources appropriately and decentralizing management authority. (3) utilizing digital technology and online platforms for fast, transparent, and transparent and accountable. (4) implementing standardized tools and methods, setting clear evaluation criteria, encouraging stakeholder participation, and applying assessment results systematically to improve the quality of education.

Keywords: Learning Network Management; Management Approaches of the Learning Network

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความรู้คู่คุณธรรม และสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีความร่วมมือจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน นโยบายด้านการศึกษาของไทยเน้นการพัฒนาโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารเครือข่ายการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง หน่วยงานรัฐ เอกชน และองค์กรต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยทั้ง 12 โรงเรียน ภายใต้โครงการพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการตามเป้าหมายและอุดมการณ์ของโรงเรียนที่สอดคล้องตามนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ การยกระดับคุณภาพการศึกษา การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางการศึกษาทุกช่วงวัย การศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครูและ

บุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น เครือข่ายการเรียนรู้กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย เป็นกลุ่มโรงเรียนที่เน้นการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านนี้ เครือข่ายดังกล่าวมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร การพัฒนาครูและนักเรียน การวิจัยและนวัตกรรม การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้และการแข่งขันทางวิชาการ ซึ่งทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนในเครือข่าย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง และเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถก้าวสู่การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและประกอบอาชีพในสายงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2564 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการการพัฒนาระดับคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยขึ้นเพิ่มเติมอีก 6 แห่ง รวมมีทั้งหมด 18 แห่ง เพื่อให้การบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ทั้ง 18 แห่ง ทำงานเชื่อมโยงกัน โดยมุ่งเน้นให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานงาน การสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ดี สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถบริหารจัดการทรัพยากร การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ การวางแผนกลยุทธ์ การประเมินผล และการพัฒนาเครือข่ายให้เติบโตและเข้มแข็งสืบไป (สำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา, 2567)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาเป็นไปตามอุดมการณ์และเป้าหมายของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย สามารถปรับตัวท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและสถานการณ์ที่ซับซ้อนอย่างเหมาะสม นำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียน
วิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 58 คน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1,468 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,526 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 310 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยเทียบตามสัดส่วนของประชากรแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ ลักษณะ เป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ทั้ง 12 แห่ง เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแก่ผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ทั้ง 12 แห่ง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยช่องทางออนไลน์ (Google Form)

3.4 ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนแบบสอบถาม และความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทั้งหมด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามแต่ละชุด นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ วัตถุประสงค์และรายชื่อ ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเทียบกับเกณฑ์ โดยแปลความหมายได้ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ ระดับมากที่สุด

ระดับค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ ระดับมาก

ระดับค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ ระดับปานกลาง

ระดับค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ ระดับน้อย

ระดับค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ ระดับน้อยสุด

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ 1) ผู้บริหารสำนักงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา จำนวน 1 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก 2) อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก 3) ประธานกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จำนวน 1 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก 4) ผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จำนวน 2 คน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

3.3 ผู้วิจัยนัด วัน เวลา สถานที่ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ ทั้งในรูปแบบ online และ on-site และในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์สรุปผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย มาสรุปความและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้

สภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การวางแผนเครือข่าย	3.72	0.91	มาก	1
2. การบริหารจัดการทรัพยากร	3.70	0.89	มาก	2
3. การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูล	3.66	0.89	มาก	4
4. การติดตามและประเมินผล	3.69	0.90	มาก	3
รวม	3.69	0.90	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.90) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนเครือข่าย ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.91) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.89) และด้านการ ติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูล ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.89)

2. แนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย พบว่า

2.1 ด้านการวางแผนเครือข่าย พัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยตอบโจทย์ในอนาคต สนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษา สร้างเครือข่ายพี่เลี้ยงระดับสากล เพื่อช่วยให้เครือข่ายเติบโตอย่างมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้พร้อมแข่งขันในระดับนานาชาติ

2.2 ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร วิเคราะห์ความต้องการของเครือข่าย เพื่อจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม เชื่อมโยงโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน พัฒนาครูให้มีทักษะการสอนเชิงวิจัย วางแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันเพื่อลดความซ้ำซ้อน และบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูล ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย เช่น ฐานข้อมูลกลางและแพลตฟอร์มสารสนเทศ ที่ช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว

2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล ใช้เครื่องมือและวิธีการที่มีมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจน ที่สามารถวัดได้ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ รับฟังข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย กระบวนการต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถนำผลการประเมินไปพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวม มีสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ เครือข่ายโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย มุ่งเน้นการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยส่งเสริมคุณภาพการศึกษา การพัฒนาครูและนักเรียน การวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงกิจกรรมเสริมการเรียนรู้และการแข่งขันทางวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างสังคมการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง และเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสู่การศึกษาขั้นสูงและอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยทุกแห่งทำงานเชื่อมโยงกัน โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกัน ให้เป็นไปอย่างมี

ประสิทธิภาพ มีการประสานงาน การสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ดี สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถบริหารจัดการทรัพยากร การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ การวางแผน กลยุทธ์ การประเมินผล และการพัฒนาเครือข่ายให้เติบโตและเข้มแข็ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการประเมินสภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1. ด้านการวางแผนเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ได้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความชัดเจนของแผนการพัฒนาเครือข่าย ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และความสามารถในการดำเนินงาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ เอี่ยมดี (2556) ที่พบว่ารูปแบบการบริหารเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน การจัดการเครือข่ายที่เป็นระบบและการธำรงรักษาความต่อเนื่องของเครือข่าย เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การวางแผนเครือข่ายของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ยังให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ ตลอดจนการรวบรวมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายเพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสรี ลัดเลี้ยว (2557) ที่ระบุว่าองค์ประกอบของเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จต้องมีการกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน การกำหนดยุทธศาสตร์ การดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ดังนั้น จากผลการศึกษานี้สามารถสรุปได้ว่า การวางแผนเครือข่ายของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยมีความเป็นระบบ ครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินงาน และสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การบริหารเครือข่ายประสบความสำเร็จและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนประเภทอื่นได้ในอนาคต

2. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยได้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยมีการทำ SWOT Analysis ร่วมกัน เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ร่วมกันอย่างเป็นระบบ รวมถึงการพัฒนาแผนพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพปฎล บุญพงษ์ (2560) ที่พบว่าการบริหารเครือข่ายสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการจัดการ

ทรัพยากรที่ดี ซึ่งครอบคลุมทั้งการบริหารงานบุคคล การระดมทรัพยากรและการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม อีกทั้งกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัยยังมีการใช้ทรัพยากรในเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีการจัดสรรทรัพยากรในเครือข่ายอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ตรงกับข้อค้นพบของ เสมอ สุวรรณโค (2558) ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการเครือข่ายต้องให้ความสำคัญกับการกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรม การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3. ด้านการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูล กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก การสื่อสารส่วนใหญ่ในกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย เป็นการสื่อสารที่ทันสมัยผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Line, Facebook, e-office, Google Meet และเว็บไซต์ของทางโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งช่วยให้ข้อมูลสามารถแลกเปลี่ยนได้แบบเรียลไทม์และมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับ วาสิกา อัครนิตย์ (2562) ที่พบว่ากลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนจำเป็นต้องมีระบบการสื่อสารที่ชัดเจน และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระจายข้อมูลไปยังทุกภาคส่วน การสื่อสารที่ดีต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งเป็นจุดแข็งของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัยที่มีการประชุมวิชาการ และการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ กริช อีรางศุ (2563) ที่ระบุว่าปัจจัยสำคัญของเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพคือการสร้างระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่าย และการจัดการประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน 4. ด้านการติดตามและประเมินผล ผลการศึกษาพบว่าการติดตามและประเมินผลของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลไกการติดตามผลและการประเมินของเครือข่ายมีความเป็นระบบ โปร่งใส และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารและการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้สอดคล้องกับ นพปฎล บุญพงษ์ (2560) ที่ระบุว่าองค์ประกอบสำคัญของการบริหารเครือข่ายการศึกษาคือการติดตามผลและการใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อปรับปรุง การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้ง เครือข่ายโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัยยังมีการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการประเมิน ซึ่งช่วยให้สามารถพัฒนาการบริหารเครือข่ายได้อย่างเหมาะสม และตอบสนองต่อ

ความต้องการของสมาชิกในเครือข่ายได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ วาลิกา อัครนิมิต (2562) ที่ระบุว่า การติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพต้องเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะและสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จากการศึกษา และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน พบว่า แนวทางการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย มุ่งเน้นไปที่การบูรณาการทรัพยากร การพัฒนาหลักสูตร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับนานาชาติ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ 1) การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การพัฒนากลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการเครือข่าย 4) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา 5) การติดตามและประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สมศักดิ์ เอี่ยมดี (2556) ที่ระบุว่า การพัฒนาเครือข่ายการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานเครือข่าย

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ต้องเริ่มจากการวางแผนเครือข่ายอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การบริหารจัดการทรัพยากรต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เทคโนโลยีดิจิทัลต้องถูกนำมาใช้เพื่อการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในเครือข่ายอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ นอกจากนี้ การติดตามและประเมินผลควรใช้เครื่องมือที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสำหรับการพัฒนาต่อไป การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้และการเติบโตของผู้เรียน และผล

การประเมินจะต้องถูกนำกลับมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า สภาพการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการวางแผนเครือข่าย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การวางแผนเครือข่ายมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ควรมีการทบทวนการวางแผนเครือข่ายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ติดตามแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ปรับแผนให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ

1.2 ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการติดตามและประเมินการใช้ทรัพยากรอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ควรมีระบบติดตามการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยอาจใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการทรัพยากร เช่น ระบบฐานข้อมูลกลางสำหรับติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดแนวทางการใช้ทรัพยากรที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและสามารถกระจายทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม

1.3 ด้านการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูล พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลช่วยเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกัน ดังนั้น กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารระหว่างเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความถูกต้องของข้อมูล อาทิ การจัดทำแพลตฟอร์มกลางสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูล การใช้ระบบประชุมออนไลน์ และการสร้างช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการเพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรมการสื่อสารที่โปร่งใสและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในเครือข่าย

1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการสะท้อนผลการทำงานของเครือข่ายได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ควรมีการออกแบบระบบการประเมินผลที่ครอบคลุมทุกมิติของเครือข่ายการเรียนรู้ โดยการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน และใช้เครื่องมือที่สามารถวัดผลได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น การติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การประเมินคุณภาพของหลักสูตรและการสอน การตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดสรรทรัพยากร และการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาเครือข่ายอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพของเครือข่ายให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย กับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

2.3 ควรศึกษาการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ ของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย โดยใช้เทคนิควิจัยอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาภัก ภูมิสิงห์. (2560). การบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ในการศึกษา. วารสารการวิจัยการศึกษา, 20(3), 175-190.
- เกสรี ลัดเลีย. (2557). การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสุทธิปริทัศน์, 28(88), 57-79.
- จิราวัฒน์ จงเจริญ. (2559). การใช้เทคโนโลยีและการจัดการทรัพยากรในการเรียนรู้. วารสารการวิจัยการศึกษา, 35(4), 92-108.
- ชยันต์ สุวรรณศรี. (2559). การบริหารเครือข่ายการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

- ณัฐพล ราชภักดี. (2558). การจัดการการเรียนรู้ผ่านเครือข่าย. วารสารการบริหารการศึกษา, 34(1), 54-67.
- นพดล สมบูรณ์. (2560). การสร้างและบริหารเครือข่ายการเรียนรู้. นครราชสีมา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- นพปฎล บุญพงศ์. (2560). การนำเสนอรูปแบบการบริหารเครือข่ายสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ประยูร อัครบวร และคณะ. (2553). การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (Network Building and Participatory). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ศิริวัฒนา. (2563). การพัฒนาทรัพยากรและโครงสร้างเครือข่ายการเรียนรู้. วารสารการจัดการความรู้, 52(4), 199-215.
- วราภรณ์ ศรีสุวรรณ. (2562). การบริหารเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วาลิกา อัครนิตย. (2562). กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมชาย พันธุ์พัฒน์. (2561). การสื่อสารและการจัดการทรัพยากรในเครือข่ายการเรียนรู้. วารสารการจัดการศึกษา, 46(5), 88-102.
- สมศักดิ์ รักรุ่งเรือง. (2561). การประเมินผลและการปรับปรุงเครือข่ายการเรียนรู้. วารสารการวิจัยการศึกษา, 33(2), 121-137.
- สมศักดิ์ เอี่ยมดี. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์, 15(5), 218-224.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา (2567). ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย. <http://www.eseb.obec.go.th>

สุรพล สุวรรณประทีป. (2563). การพัฒนานวัตกรรมและการจัดการเครือข่ายการเรียนรู้.
วารสารการจัดการศึกษา, 44(1), 99-115.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research
Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ วิชาการถนอมและ
แปรรูปอาหาร โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับ
ชุดการสอน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 *

A STUDY OF ACADEMIC ACHIEVEMENT AND SATISFACTION IN FOOD
PRESERVATION AND PROCESSING USING COOPERATIVE LEARNING,
LT TECHNIQUE, AND TEACHING KITS OF VOCATIONAL CERTIFICATE
STUDENTS, YEAR 3

สุพัตรา ใจสงบ¹ และ สำราญ บุญเจริญ²

Suphattra Jaisangob¹ and Samran Booncharoen²

¹⁻²วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻²Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Anniesuphattra@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 24 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 26 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 24 May 2025; Accepted 26 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนกับหลังเรียน และ 2) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็น

Citation:

* สุพัตรา ใจสงบ และ สำราญ บุญเจริญ. (2568). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 701-719.

Suphattra Jaisangob and Samran Booncharoen. (2025). A Study Of Academic Achievement And Satisfaction In Food Preservation And Processing Using Cooperative Learning, Lt Technique, And Teaching Kits Of Vocational Certificate Students, Year 3. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 701-719.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคโนโลยีอมตะ อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 คน ได้มาโดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเลือกแบบ กลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test dependent sample)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจต่อจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร, การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ, เทคนิค LT, นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

Abstract

This research aimed to 1) compare the academic achievement using cooperative learning, LT technique with teaching packages, Career and Technology of third-year vocational certificate students before and after studying and 2) study the satisfaction towards cooperative learning, LT technique with teaching packages, Food Preservation and Processing of third-year vocational certificate students. The sample group was 34 third-year vocational certificate students, Amata Technology College, Nong Song Hong District, Khon Kaen Province, second semester, academic year 2024, obtained by selecting the sample group by random sampling. The research instruments included 1) learning management plan, 2) academic achievement test, 3) satisfaction questionnaire. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, and t-test dependent sample. The research results found that 1) academic achievement

using cooperative learning, LT technique with teaching packages, Food Preservation and Processing. The satisfaction of the third year vocational certificate students after studying was significantly higher than before studying at the statistical level of .05. 2) The satisfaction with the collaborative learning management, LT techniques, together with the teaching kit, food preservation and processing of the third year vocational certificate students was overall at a high level.

Keywords: Food preservation and processing, cooperative learning, LT techniques, vocational certificate students

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีและองค์ความรู้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการในด้านต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ดังนั้น การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติจึงมีความจำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นคนดี มีความสุข และมีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (กรมวิชาการ, 2561: 1)

แนวทางในการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาให้เน้นการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคนไทยให้เป็น “คนดี เก่ง และมีความสุข” ตามลักษณะที่พึงประสงค์ (ปัญญา สังข์ภิรมย์ และสุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2557: 2)

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 ได้แบ่งหมวดวิชาออกเป็นหลายส่วน ได้แก่ หมวดวิชาทักษะชีวิต หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ หมวดวิชาเลือกเสรี และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ซึ่งในหมวดวิชาทักษะชีวิตนั้น เน้นให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ มีเหตุผล คิดวิเคราะห์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ส่วนหมวดวิชาทักษะวิชาชีพนั้นเน้นการฝึกฝนให้มีสมรรถนะในวิชาชีพอย่างแท้จริง ผ่านการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและปฏิบัติ รวมถึงการ

ฝึกงานและทำโครงการ ทั้งนี้ ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกวิชาเสรีตามความสนใจ เพื่อส่งเสริมความถนัดและความสามารถเฉพาะบุคคล

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในฐานะครูผู้สอน พบว่ายังมีปัญหาหลายประการในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีที่ควรเน้นการเรียนรู้แบบภาคปฏิบัติกลับถูกจำกัดอยู่กับการเรียนการสอนแบบบรรยาย ขาดสื่อและอุปกรณ์ที่น่าสนใจ รวมถึงครูผู้สอนที่ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ส่งผลให้นักเรียนไม่เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ขาดความคิดสร้างสรรค์ ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ และขาดแรงจูงใจในการเรียน

ในบริบทของวิทยาลัยเทคโนโลยีอมตะ ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรปลา เช่น จากลำห้วยหลวงและเขื่อนห้วยหลวง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การแปรรูปปลาเพื่อการถนอมอาหาร เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน และนำไปต่อยอดในอาชีพได้ การนำชุดการสอนร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ (LT) มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมและสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ ความพึงพอใจ และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและชีวิตของตนเองได้ในอนาคต

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับครูนำไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนในชั้นอื่นๆ ต่อไป ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกันและเป็นข้อมูลสำคัญที่นักวิจัยหรือนักศึกษาระดับปริญญาโท-เอกสามารถนำไปศึกษาต่อยอดหรือเปรียบเทียบกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ก่อนเรียนกับหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคโนโลยีอมตะ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 108 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคโนโลยีอมตะ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและเทคโนโลยี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 7 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน เป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scal) 5 ระดับจำนวน 10 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้วิชาเลือกเสรีจากหลักสูตรอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2562

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง และเวลาที่ใช้

3) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ขั้นตอนการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเทคนิค LT

4) สร้างแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค LT เรื่องการถนอมอาหารจากปลา ซึ่งมีจำนวน 7 แผน ใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 14 ชั่วโมง

5) สร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุดโดยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ จากหนังสือทฤษฎีการวิจัยเบื้องต้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 121-122)

6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินแผนจากการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งทั้งทฤษฎี ภาษา เนื้อหา และวัตถุประสงค์แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการ

ประเมินผล ผู้วิจัยใช้วิธีของลิเคิร์ต (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับซึ่งกำหนดระดับความเหมาะสมดังนี้

5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง เหมาะสมมาก

3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

8) นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านมาหาคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค LT ถ้าได้ค่า คะแนนเฉลี่ยความเหมาะสม 3.51 - 5.00 จึงนำไปใช้ได้ โดยกำหนดเกณฑ์ความเหมาะสม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 121-122)

4.51 - 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ซึ่งผลการประเมินพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์มาก

9) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง

10) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปปรับปรุงแก้ไข และทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ของวิทยาลัยการอาชีพหนองสองห้องจำนวน 11 คนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

11) นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงกับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคโนโลยีอมตะ จำนวน 34 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

ตารางที่ 1 เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร

ลำดับที่	เรื่อง	ชั่วโมง
1	ทดสอบก่อนเรียน	1
2	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการถนอมอาหาร	1
3	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปลาน้ำจืด	1
4	การทำปลาแดดเดียว	2
5	การทำปลาอย่างรมควัน	2
6	การทำปลาต้ม	2
7	การทำปลาจ่อม	2
8	การทำปลาร้า	2
9	ทดสอบหลังเรียน	1
รวม		14

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร เรื่อง การถนอมอาหารจากปลา

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร เรื่อง การถนอมอาหารจากปลาของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 มีขั้นตอนการสร้างและวิธีหาคุณภาพดังนี้

1) ศึกษาหลักการและ วิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเอกสารหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดกรอบในการสร้าง

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง และเวลาที่ใช้

3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการถนอมและการแปรรูปอาหาร เรื่องการถนอมอาหารจากปลา โดยสร้างเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดกฎเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ คือ ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนนถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการถนอมอาหารและแปรรูปอาหาร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม

5) สร้างแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการถนอมอาหารและแปรรูปอาหารกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยใช้สร้างแบบทดสอบ เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการประเมินโดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (พิสุทธา อาริราษฎร์, 2550 : 121-122) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

+1 เมื่อ แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดตามจุดประสงค์

0 เมื่อ ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดตามจุดประสงค์

-1 เมื่อ แน่ใจว่าแบบทดสอบนั้นไม่ได้วัดตามจุดประสงค์

6) นำแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50-1.00 มาใช้ ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับนี้ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

7) ปรับปรุงและแก้ไขแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา การถนอมและแปรรูปอาหารตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

8) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการถนอมและแปรรูปอาหารไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 วิทยาลัยการอาชีพหนองสองห้อง จำนวน 11 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

9) นำคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาหาค่าความยาก-ง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พบว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีค่าความยาก-ง่ายเฉลี่ยเท่ากับ 0.59 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ความยากปานกลาง และมีอำนาจค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.42 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์จำแนกได้ปานกลาง

10) นำคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR_{20} ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 197-198) พบว่า แบบทดสอบฉบับนี้มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90

11) คัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ค่าความยาก-ง่าย และค่าอำนาจจำแนก จำนวน 30 ข้อ มาจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ทดสอบ

จริงกับนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 วิทยาลัยเทคโนโลยีอมตะ จำนวน 34 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค LT

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษารูปแบบการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT

2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค LT จำนวน 10 ข้อ โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับ โดยวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมีความหมายของระดับความพึงพอใจ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนระดับความพึงพอใจโดยรวม จะนำคะแนนทั้งหมดที่ได้จากการทำแบบทดสอบความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจ ตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 255 :121)

- คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 มีความพึงพอใจมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 มีความพึงพอใจมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 มีความพึงพอใจปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 มีความพึงพอใจมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 มีความพึงพอใจน้อย

3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ทำการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม แล้วนำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT มาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยการอาชีพหนองสองห้อง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

6) นำผลการทำแบบสอบถามความพึงพอใจ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (a) ของครอนบัค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 101) พบว่าแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75

7) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ไปใช้ชีวิตจริงกับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคโนโลยีอมตะ จำนวน 34 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้บทบาทของนักเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

2. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน กับกลุ่มทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการถนอมอาหารจากปลาจำนวน 30 ข้อใช้เวลา 1 ชั่วโมง

3. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง ตามแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค LT เรื่อง การถนอมอาหารจากปลา กับกลุ่มทดลองจำนวน 7 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง โดยใช้เวลาเรียนในส่วนของเนื้อหาจำนวน 7 สัปดาห์ สัปดาห์ที่ 1 ชั่วโมง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ที่ 2 ชั่วโมง 5 สัปดาห์ ทดสอบก่อนเรียน 1 สัปดาห์ สัปดาห์ที่ 3 ชั่วโมงและทดสอบหลังเรียนจำนวน 1 สัปดาห์ สัปดาห์ที่ 4 ชั่วโมงรวมระยะเวลาทั้งสิ้น 9 สัปดาห์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ทดสอบก่อนเรียน

สัปดาห์ที่ 2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการถนอมอาหาร

สัปดาห์ที่ 3 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปลาน้ำจืด

สัปดาห์ที่ 4 การทำปลาแดดเดียว

สัปดาห์ที่ 5 การทำปลาอย่างรมควัน

สัปดาห์ที่ 6 การทำปลาสาม

สัปดาห์ที่ 7 การทำปลาจ่อม

สัปดาห์ที่ 8 การทำปลาร้า

สัปดาห์ที่ 9 ทดสอบหลังเรียน

4. เมื่อสิ้นสุดการสอนด้วยหัวข้อของ เรื่องการถนอมอาหารจากปลา ผู้วิจัยจะดำเนินการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบคนละชุดกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

5. สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT เรื่องการถนอมอาหารจากปลา ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นบันทึกผลคะแนนการทำแบบสอบถามไว้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 10 ชั่วโมง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และทำการทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเขียนโปรแกรมโดยใช้เหตุผลเชิงตรรกะ แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง

2. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับเกมดิจิทัล เรื่อง การเขียนโปรแกรมโดยใช้เหตุผลเชิงตรรกะ จำนวน 4 แผน เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ จำนวน 10 ชั่วโมง

3. ขั้นตอนหลังการทดลอง ภายหลังจากการดำเนินการทดลองครบตามกำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา พื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่องการเขียนโปรแกรมโดยใช้เหตุผลเชิงตรรกะ ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับเกมดิจิทัล เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง เรื่อง การเขียนโปรแกรมโดยใช้เหตุผลเชิงตรรกะ

4. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่องการเขียนโปรแกรมโดยใช้เหตุผลเชิงตรรกะ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกหลังจากการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัย คะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ และหลังการจัดการเรียนรู้ รวมถึงคะแนนวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลโดยใช้ตาราง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การถนอมอาหารจากปลา โดยใช้ชุดการสอน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคโนโลยีอมตะสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้ค่าที (t- Test แบบ Dependent samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 133 - 142)

2. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคโนโลยีอมตะ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ต่อผลการเรียนรู้ เรื่อง การถนอมอาหารจากปลา โดยใช้ชุดการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและเทคโนโลยี โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 121)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการถนอมและแปรรูปอาหารของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT เรื่องการถนอมอาหารจากปลา ก่อนเรียนกับหลังเรียน

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการถนอมและแปรรูปอาหารของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT เรื่องการถนอมอาหารจากปลา ก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	X	$\bar{X}$	S.D.	df	t คำนวณ
ก่อนเรียน	30	10.21	2.75	33	9.51*
หลังเรียน	30	19.62	5.07		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($df = 37$, $t_{table} = 2.03$)

จากตารางที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการถนอมและแปรรูปอาหารของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT เรื่องการถนอมอาหารจากปลา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT เรื่องการถนอมอาหารจากปลา ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT เรื่องการถนอมอาหารจากปลา ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3

ข้อคำถาม	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	การได้ศึกษาศึกษาค้นคว้าบทเรียนด้วยตนเอง	4.60	0.50	มากที่สุด	1
2	เนื้อหาที่เรียนทำให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงาน	4.60	0.50	มากที่สุด	1
3	เนื้อหาที่เรียนทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข	4.55	0.51	มากที่สุด	3
4	เนื้อหาน่าไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้	4.50	0.51	มาก	4
5	การสื่อความหมายของภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย	4.45	0.51	มาก	5
6	เนื้อหาที่เรียนฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนละเอียด รอบคอบ มีความรับผิดชอบ และมีความอดทน	4.35	0.49	มาก	6
7	มุ่งนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์เกี่ยวกับวิธีการถนอมอาหาร	4.30	0.47	มาก	7
8	ภาพประกอบเหมาะสมและน่าสนใจ	4.20	0.41	มาก	8
9	ส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักและยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น	4.10	0.72	มาก	9
10	มีโอกาสดู ฝึกปฏิบัติได้เองอย่างเพลิดเพลินที่บ้าน	3.35	0.49	ปานกลาง	10
รวม		4.35	0.51	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT เรื่อง การถนอมอาหารจากปลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.51) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ1 การได้ศึกษาศึกษาค้นคว้าบทเรียนด้วยตนเอง $\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.50 และข้อ 2 เนื้อหาที่เรียนทำให้เกิด

ทักษะในการปฏิบัติงาน $\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.50 รองลงมา คือข้อ 3 เนื้อหาที่เรียนทำให้ผู้เรียนเรียนรู้มีความสุข $\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.51 รองลงมา คือข้อ 4 เนื้อหานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ $\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.51 รองลงมา คือข้อ 5 การสื่อความหมายของภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย $\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.51 รองลงมา คือข้อ 6 เนื้อหาที่เรียนฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนละเอียด รอบคอบ มีความรับผิดชอบ และมีความอดทน $\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.49 รองลงมา คือข้อ 7 มุ่งนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์เกี่ยวกับวิธีการถนอมอาหาร $\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.47 รองลงมา คือข้อ 8 ภาพประกอบเหมาะสมและน่าสนใจ $\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.41 รองลงมา คือข้อ 9 ส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักและยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น $\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.72 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 10 มีโอกาสฝึกปฏิบัติได้เองอย่างเพลิดเพลินที่บ้าน $\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.49

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ (LT) ร่วมกับชุดการสอนในวิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฝึกคิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและยั่งยืน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจภายในที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ใจดี (2562) ซึ่งพบว่า การใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาทักษะชีวิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่านักเรียนมีเจตคติเชิงบวกต่อการ

เรียนมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร แสงทอง (2560) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนร่วมกับกิจกรรมกลุ่ม พบว่า ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

2. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับชุดการสอน ในวิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากลักษณะของเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ในกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ ศรีสวัสดิ์ (2561) ซึ่งพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยสร้างแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับสูง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ แก้วประดิษฐ์ (2559) ที่ระบุว่า การใช้ชุดการสอนที่มีเนื้อหาชัดเจน กระบวนการเรียนรู้เป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีผลต่อความพึงพอใจในระดับมากของผู้เรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาในระดับชั้นนั้น เพื่อเพิ่มทักษะความสามารถในวิชาวิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร

1.2 ครูผู้สอนควรนำแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยมีการปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับเนื้อหาในระดับชั้นนั้น เพื่อเพิ่มความสามารถในวิชาวิชาการถนอมและแปรรูปอาหาร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ครูผู้สอนควรทำการวิจัยในลักษณะเดียวกันกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของระดับชั้น และวัยของนักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนต่อไป

2.2 ครูผู้สอนควรทำการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT เปรียบเทียบกับการเรียนการสอนด้วยวิธีอื่นๆ เพื่อเป็นการสร้างและพัฒนานวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.3 ครูผู้สอนควรทำการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ร่วมกับนวัตกรรมการสอนอื่นๆ เช่น ชุดกิจกรรม, แบบเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2561). ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์.

กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.

จารุวรรณ แก้วประดิษฐ์. (2559). การใช้ชุดการสอนเพื่อเพิ่มความพึงพอใจในการเรียน. ชื่อวารสาร, เล่มที่(ฉบับที่), 22-35.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). ทฤษฎีการวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม, ศ. (2553). การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.

ปัญญา สังข์ภิรมย์, & สุคนธ์ สินธพานนท์. (2557). การปฏิรูปการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิชาการ.

พิสุทธา อารีราษฎร์. (2550). การพัฒนาเครื่องมือวิจัย: การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (หน้า 121-122). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิทยบริการ.

สมชาย ใจดี. (2562). การใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาทักษะชีวิต. วารสารศึกษาศาสตร์, 9(2), 45-56.

สุภาพร แสงทอง. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนร่วมกับกิจกรรมกลุ่มเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, 67-80.

ณัฐวุฒิ ศรีสวัสดิ์. (2561). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน.
ชื่อวารสาร, 34-48.

THE HISTORICAL DEVELOPMENT AND INHERITANCE PLAN OF THE PERFORMANCE OF THE SOUTHWEST SHANDONG GUCHUI ENSEMBLE *

Hao Yunying¹ and Manoon Tho-ard²

¹⁻²Academy of Arts and Philosophy, Shinawatra University, Thailand

Corresponding Author's Email: manoon.t@siu.ac.th

วันที่รับบทความ : 20 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 28 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 30 พฤษภาคม 2568

Received 20 May 2025; Revised 28 May 2025; Accepted 30 May 2025

Abstract

This study investigates the historical evolution, performance characteristics, and inheritance strategies of the Southwest Shandong Guchui Ensemble, a significant form of traditional Chinese wind and percussion folk music. Tracing its origins to the Han Dynasty, the ensemble matured during the Ming and Qing periods and was revitalized in the 1980s following decades of disruption. Using qualitative methods—historical analysis, field observation, and an expanded series of semi-structured interviews with a diverse group of informants including performers, cultural inheritors, educators, and local officials—the study documents the ensemble's unique musical structures, instrumentation, and performance formats. Despite its cultural richness and recognition as part of China's intangible cultural heritage, the ensemble faces serious challenges such as generational discontinuity, urbanization, and declining community engagement. Based on comprehensive field data and scholarly

Citation:

* Hao Yunying and Manoon Tho-ard. (2025). The Historical Development And Inheritance Plan Of The Performance Of The Southwest Shandong Guchui Ensemble. *Journal of Interdisciplinary Social*

Development, 3(3), 720-738.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

insights, this paper proposes a multi-dimensional preservation framework involving educational integration, institutional support, digital archiving, and cross-cultural collaboration. The findings highlight the necessity of combining traditional transmission methods with modern technology and policy innovation to ensure the sustainable development of the Guchui Ensemble in contemporary society.

Keywords: Guchui Ensemble, Southwest Shandong, traditional music, intangible cultural heritage, cultural transmission, performance studies

Introduction

The Southwest Shandong Guchui Ensemble is a distinguished form of traditional Chinese wind and percussion music that originated from ancient ceremonial practices and evolved through centuries of dynastic transitions. With documented evidence dating back to the Han Dynasty, this musical form was initially featured in state rituals and palace celebrations, as reflected in stone reliefs and official records (Feng, 2011). Over time, it integrated elements from Confucian rituals, folk celebrations, and religious ceremonies, forming a regional cultural identity deeply rooted in the social fabric of Southwest Shandong. Notably, its powerful sonority, flexible performance styles, and distinctive use of the suona have made it a vivid embodiment of northern Chinese folk music traditions (Yuan, 1981).

In recent decades, however, the Southwest Shandong Guchui Ensemble has faced considerable challenges in preservation and transmission. The impact of urbanization, cultural globalization, and generational discontinuity has led to a decline in traditional apprenticeship systems and a reduced presence in daily cultural life. Despite being included in the first batch of China's national intangible cultural heritage list in 2006, systematic academic research and sustainable protection mechanisms remain insufficient. Studying the historical

development and performance characteristics of this ensemble is therefore essential not only for enriching the field of ethnomusicology, but also for proposing adaptive strategies to ensure its vitality in the contemporary era.

Objectives

1. To study the historical development of Guchui ensemble in southwest Shandong.
2. To analyze the performance characteristics of Guchui ensemble in southwest Shandong.
3. To propose a feasible plan for the preservation and inheritance of Guchui ensemble in southwest Shandong.

Literature Review

Scholarly research on the Guchui ensemble in Southwest Shandong has primarily focused on its artistic features, historical origins, and transmission challenges. Yuan (1981) provided one of the earliest systematic overviews of its stylistic characteristics, highlighting its regional identity shaped by loud, high-pitched sonorities and a strong ceremonial function within rural society. His work laid a foundational framework for understanding the ensemble's role in local customs and folk rituals.

Feng (2011) conducted a morphological analysis of Han Dynasty stone portrait reliefs, offering valuable archaeological evidence of early Guchui performance practices. These visual materials confirmed the ensemble's use in official and sacrificial contexts, providing historical depth to its evolution from courtly music to folk traditions.

Li (2006) took an ethnomusicological approach by tracing the practices of the Wang Family music class in Juancheng County. His field-based documentation contributed to understanding how family-based oral transmission

sustained the tradition across generations. Complementing this, Kang (2011) explored the legacy of the Zhang family's ensemble, focusing on stylistic variations and social functions in local cultural life, thus emphasizing the diversity within Guchui sub-regions.

More recently, Hao and Lin (2020) addressed the challenges of cultural adaptation in the modern era, examining how Southwest Shandong Guchui ensembles navigate pressures from popular music, urbanization, and declining rural participation. Their findings underline the urgent need for updated strategies for cultural preservation that respond to contemporary sociocultural dynamics.

Collectively, these studies provide a rich but fragmented understanding of the Southwest Shandong Guchui ensemble. While foundational research has outlined its stylistic identity and transmission mechanisms, gaps remain in comprehensive performance analysis and sustainable inheritance planning—issues this study aims to address through fieldwork, historical tracing, and strategic recommendations.

Methodology

This research aims to study the history, performance and inheritance of the Southwest Shandong Guchui Ensemble, discover the current difficulties and problems, and explore a heritage plan that meets the needs of the public in the new era. Among them, qualitative research methods are the most suitable research methods because they can help explore the history, performance and inheritance of the Southwest Shandong Guchui Ensemble.

1. Historical research method.

Historical research method is a method of using historical data to study past events in the order of history, also known as “vertical research method”. In music research, the historical research method mainly studies the development history of music events, finds related clues from the relationship between various

events, and deduces the reasons for the current status of music events, so as to speculate on future development conditions. This research uses this method to organize the basic overview of relevant historical materials such as the Southwest Shandong Guchui ensemble in order to grasp its historical development.

2. Fieldwork and Observation.

Field observation method refers to the method in which the investigator enters the investigation site, uses his or her sensory organs or other auxiliary tools to observe and record the performance of the investigated object, and thus obtains primary information. The characteristics of this method are that the collected information is more direct, more real, more vivid and more specific. Through this method, I conducted a field investigation in southwest Shandong, focusing on the performers and inheritors of the music class, conducting participatory observation during their performances and rehearsals, recording their performances, and analyzing the Guchui ensemble performance characteristics.

3. Interview method.

The interview method in music research refers to a survey approach where the researcher conducts direct, face-to-face interactions with individuals involved in the musical tradition, such as performers, cultural inheritors, scholars, and policymakers. In this study, semi-structured interviews were initially conducted with a select number of representative performers and local cultural officials. However, to enhance the reliability, depth, and diversity of perspectives, the number of informants will be increased in subsequent stages of the research. Future interviews will include a broader range of stakeholders, such as younger apprentices, retired ensemble members, local educators, community leaders, and folk event organizers. This expansion will ensure a more comprehensive understanding of the ensemble's current challenges, transmission mechanisms, and cultural positioning. By incorporating a wider range of voices, the study aims

to construct a more holistic narrative around the preservation and future development of the Southwest Shandong Guchui Ensemble.

4. Conceptual Framework

The topic of "The historical development and inheritance plan of the performance of the Southwest Shandong Guchui Ensemble" is composed of four basic concepts: "southwest Shandong Guchui ensemble", "historical development", "performance" and "inheritance". Among them, "southwest Shandong Guchui ensemble" is the main research object of this topic, "historical development" is the research basis of the subject, "performance" is the research core and entry point of this topic, and "Inheritance" is the foothold of this topic. After these four are interconnected, the research scope of this topic is set, and it also provides a basic research direction for subsequent research: How did the Southwest Shandong Guchui ensemble develop in history? What are the performance characteristics of Guchui ensemble in Southwest Shandong? What difficulties did the southwest Shandong Guchui ensemble encounter? How can the Southwest Shandong Guchui ensemble be effectively and sustainably developed under the social background of the new era? The following is a display of the research model of this topic:

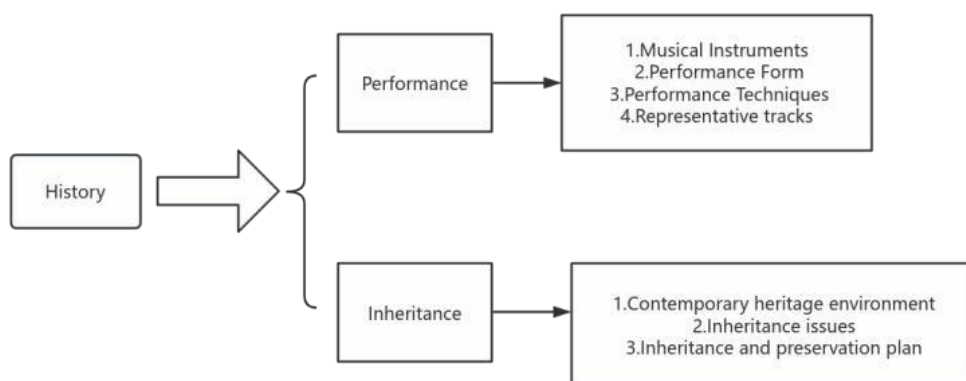

Figure 1 Conceptual Framework (Source: Constructed by the researcher)

Results

1. The Historical Development of Guchui Ensemble in Southwest Shandong

At present, there is no systematic research on the history of Southwest Shandong Guchui ensemble in the academic community. Therefore, to trace its history, it is necessary to place it under the general category of Guchui Ensemble and analyze it. The following will analyze the history of Southwest Shandong Guchui Ensemble in five parts: the initial period, the mature period, the further development period, the stagnation period, and the prosperous period.

1.1 Initial Appearance in the Han Dynasty

The earliest written record of Guchui Ensemble is recorded in *Continued History of the Han Dynasty* (Ban,73), which records that at the end of the Qin Dynasty and the beginning of the Han Dynasty, the Ban family had begun to use Guchui Ensemble when they were nomadic in the northwest. In the Han Dynasty, with the spread of Guchui Ensemble, it gradually gained the favor of the rulers and was introduced into the palace. It gradually became the music that adapted to the ruling class for ceremonial activities such as the palace, government, banquets, military, and ceremonial guards. With the continuous discovery of archaeology, many unearthed stone carvings of the Han Dynasty present the scenes of Guchui Ensemble performances in the Han Dynasty.

The Guchui ensemble of Southwest Shandong first appeared at this time. The stone carvings unearthed in the Southwest Shandong region clearly show the performance scenes of Guchui ensemble. The Han Dynasty stone carvings reliefs in southwest Shandong show that the classes have common characteristics, that is, the main instruments are pan flutes and drums, supplemented by sheng, yu, flutes and other instruments, or accompanied by qin and se for ensemble. This class formation, frequently shown in local Southwest Shandong portraits, was popular then, aligning with the basic Guchui

ensemble composition. The stone - carving performances were mostly seated music, likely for palace or government banquets. Evidently, the Guchui ensemble in Southwest Shandong first emerged in the Han Dynasty. It was mainly for local government ceremonies, usually as seated music, with panpipes, drums, sheng, flutes, and yu. A group needed at least five members, marking its initial stage.

1.2 Formation and Maturity in the Ming Dynasty

The Guchui ensemble has important ceremonial and functional roles. Since its emergence in the Han Dynasty, it has become a tool to serve the ruling class. After the Wei, Jin, Southern and Northern Dynasties, Sui, Tang, Song and Yuan Dynasties, the scale of Guchui ensemble has grown, but because it is too formulaic, it has not undergone fundamental changes and is still a continuation of the Han Dynasty Guchui ensemble.

It was not until the Ming Dynasty that the introduction of suona officially made the fundamental transformation of the Guchui ensemble in southwest Shandong complete, forming a fixed class composition and performance form. According to Jiaxiang County Annals (Shandong Jiaxiang County Local History Editorial Committee, 1982), with the popularization of suona, around the tenth year of Wanli in the Ming Dynasty, court suona musician Zhao Tingyin settled in Dazhanglou, Jiaxiang, recruited students, opened a school, and taught suona skills. This behavior prompted the standardization of the arrangement of southwestern Shandong Guchui ensemble - with suona as the main instrument.

As Guchui ensemble exclusively used by the court and government, in the southwestern Shandong region of the Ming Dynasty, with the emergence of court musicians, it gradually showed a trend of migration. In the late Ming Dynasty, with the prosperity of folk life, Guchui ensemble as ceremonial music developed rapidly among the people. The Guchui ensemble in southwestern Shandong entered a mature period in the Ming Dynasty, and the formation of

the orchestra was completed. The form of suona as the main instrument has been used for more than 300 years to this day.

1.3 Further Development in the Qing Dynasty

In the Qing Dynasty, a significant number of Guchui ensemble artists transitioned from the palace and government to the civilian population. Endowed with excellent skills, they propelled the art form to new heights under the impetus of the economy. The Guchui ensemble in Southwest Shandong was extensively applied and diffused among the people, being an integral part of local weddings, funerals, festivals, and ceremonies.

During this period, the Guchui ensemble in Southwest Shandong continued to expand and develop. Many professional and semi - professional artists emerged, along with numerous outstanding Guchui ensemble classes. These classes were predominantly passed down through family and close - relative inheritance, with family - based teaching being the norm, and occasionally taking in apprentices. Most of these artists had primary occupations such as farming or barbering and would perform in groups during festive or solemn occasions. As the Guchui ensemble integrated into local folk customs and rituals, it became closely intertwined with the daily lives of the common people, ensuring its continuous spread and inheritance.

1.4 Stagnation from the 1930s to 1950s

After the fall of the Qing Dynasty, the Guchui ensemble in Southwest Shandong continued to develop until the outbreak of the Anti - Japanese War in 1937. The war brought its development to a standstill. For nearly fifty years, this musical form was on the verge of disappearing. At that time, the teaching of the Guchui ensemble mainly relied on oral transmission, with few musical scores recorded. The lack of advanced recording and video equipment meant that the grandeur of past performances could not be preserved. After the long - drawn - out fourteen - year Anti - Japanese War and the ten - year Cultural Revolution, the older generation of Guchui ensemble artists passed away one by one, and

many original instruments and traditional song sets were lost. Consequently, many traditional tunes could no longer be performed, leading to a significant disruption in the development of the Guchui ensemble in Southwest Shandong.

1.5 Prosperity from the 1980s to the Early 21st Century

After the war, the Guchui ensemble in Southwest Shandong started to recover. In the 1950s, local attention was drawn, but real growth began in the 1980s. In 1979, the national "Plan for Collecting and Sorting out China's National Music Heritage" spurred local efforts. Mr. Jia Yanfa from Jiexiang County Cultural Center investigated, organized performances, and notated the Guchui ensemble, shifting from oral to written records. In 2004 - 2005, with the intangible cultural heritage convention and relevant state council opinions, Mr. Jia applied for the Guchui ensemble. In 2006, it was listed as a national intangible cultural heritage, and Yi Shuanglai became a representative inheritor. Supported by policies, the Guchui ensemble thrived. Professional or semi-professional groups, mainly family-inherited, were common in towns and villages. Artists, often barbers, performed during festivals and ceremonies, promoting its prosperity in the early 21st century.

In short, the Southwest Shandong Guchui ensemble originated in the Han Dynasty. With the introduction of suona, the class took shape and matured in the Ming Dynasty and further developed in the Qing Dynasty. It stagnated for a time after the war and prospered in the 1980s due to national policies.

2. The Performance Characteristics of Guchui Ensemble in Southwest Shandong

The style of the Southwest Shandong Guchui ensemble is simple and rough, with beautiful and delicate melodies, high-pitched and bright timbre, and strong penetration and appeal. Its performance forms are diverse, improvisation is strong, and its performance skills are rich, which can strongly show the superb skills and outstanding talents of folk artists. The

Southwest Shandong Guchui ensemble is widely spread. Each music class has its own style and characteristics, but in the performance, it also presents certain common characteristics, which are mainly reflected in the use of Musical Instruments, performance forms, performance techniques.

2.1 Use of Musical Instruments

The instrument usage and combination of the Southwest Shandong Guchui ensemble are extremely unique, mainly composed of wind instruments and percussion instruments.

Among them, the suona is the core instrument of the Southwest Shandong Guchui ensemble. It has a wide range and a high and loud timbre, which can well express bold emotions. It is also an important factor in the rich expressiveness of the Southwest Shandong Guchui ensemble. In addition to the main suona, it is often accompanied by sheng and flute to provide rich harmony for the performance. With the addition of small cymbals, cloud gongs, drums, bangzi, dangdang and other percussion instruments, it provides a vivid rhythm for the entire class, making the performance of the entire class more full and vivid.

2.2 Performance Forms

The performances forms of the Southwest Shandong Guchui ensemble are diverse, and there are two main categories.

According to the performance posture and occasion, it can be divided into three types: sitting in a tent style, generally 4-8 people, sitting around a table in an indoor or tent-like space, playing suona, sheng, flute and other instruments in ensemble, used in commemorative activities, temple fairs, festivals and other occasions, creating a solemn atmosphere, playing traditional tunes suitable for long-term fixed-point performances; walking in the street style, 5-6 people, blowing while walking, simple, bold, flexible, and highly infectious; standing in the field style, used for large-scale activities, played in open squares, open spaces

or concert halls, the number of people depends on the needs (generally not more than 12 people), magnificent momentum.

According to the composition of the performance classes, the common ones are the "single big flute", which is led by a wooden pole suona, with the high pitch used for solo or leading, and the accompanying instruments include sheng, flute, etc.; the "double big flute" is a duet of two suonas, and the bass is used for ensembles, and in large and grand occasions, it is accompanied by percussion instruments; the "Ka Opera Class" is coordinated with suona, sheng, gong, drum and other instruments to imitate animal calls and singing, enriching the expressiveness and showing the skills of the performers. In specific performances, the form may be more novel. These forms, whether it is the performance occasion or the class arrangement, constitute the rich local music system of southwest Shandong, showing the charm of local music in southwest Shandong as a living and evolving cultural form.

2.3 Performance Techniques

The performance techniques of the Southwest Shandong Guchui ensemble are rich and varied, including both traditional performance techniques and unique striking movements. Among them, the performance techniques of suona are the most exquisite and special.

As the main instrument, suona dominates the overall performance style of the Southwest Shandong Guchui ensemble. Its performance techniques are diverse, mainly including the following characteristics: First, In terms of breathing methods, Dantian breathing method and circular ventilation method are mainly used. Second, in terms of playing fingering, includes finger trill, finger glissando, appoggiatura, finger hitting, trill, pad, and finger snap. Third, in terms of tongue techniques, the main techniques used are spitting, flicking, tongue pushing, and tongue twisting. Forth, in terms of variation techniques, three main methods are used: strict variation, banqiang variation, and transposition fingering variation.

In the Southwest Shandong Guchui ensemble, in addition to the suona, other instruments also play an important role. For example, sheng expresses different emotions and rhythms through blowing, glissando, vibrato, and spitting. Drums create rhythm and atmosphere through beating, rolling, shaking, etc. These techniques complement each other and form a unique style. Mastering these instruments requires long-term practice, artistic perception, and the integration of personal emotions into traditional skills and innovation. These developments have promoted the inheritance of Guchui ensemble.

3. Preservation and Inheritance Plan for Guchui Ensemble in Southwest Shandong

3.1 Contemporary Inheritance Environment

In contemporary society, the inheritance and development of Southwest Shandong Guchui Ensemble face numerous challenges and opportunities due to the development of the times and social changes.

Once an essential part of local life in Southwest Shandong, used in various folk and ceremonial occasions, it has been affected by modern culture. The younger generation, attracted to modern music like pop, shows less interest in traditional forms. Western wedding ceremonies have reduced its application, with usage mainly limited to rural funerals and few rural weddings. As older artists pass away, unique skills are lost, and ancient music fades.

The urbanization - induced rural population outflow impacts inheritance venues and audiences, leading to the disbandment of many groups. Changing customs also shrink its living space.

However, there are opportunities. The government's increasing focus on intangible cultural heritage protection offers policy support. National and local protection measures, like regulations, investment, and institution - building, have been implemented. The Ministry of Culture and Tourism's policies, such as allowances for inheritors and new - work funding, boost inheritors' enthusiasm. Local governments in Southwest Shandong, like the Jining Municipal

Government, organized rehearsals and performances, such as those for the 11th National Games and intangible - heritage - themed shows. The Jining Municipal Bureau of Culture and Tourism opened a suona art school. Local universities and art schools also contribute. The Conservatory of Music of Heze University established a research base, and Shandong Qilu Conservatory of Music launched relevant courses. Some primary and secondary schools bring it into the campus, like Jining City's "Teacher Respect Ceremony" in 2024.

In conclusion, despite challenges, the Southwest Shandong Guchui Ensemble can be revitalized in the new era through diverse inheritance channels and a strong guarantee mechanism, with great potential for future development.

3.2 Dilemma and Challenges of Inheritance

As an excellent traditional music culture in China, the Southwest Shandong Guchui ensemble has a long history and unique musical style. It is an indispensable part of the life of the local people in Southwest Shandong, carrying rich cultural heritage and local emotions. However, in the era of rapid changes in the contemporary modernization process, the inheritance of the Southwest Shandong Guchui ensemble has encountered difficulties such as the discontinuity of performers, difficult employment environment, insufficient education, and insufficient financial resources. These problems have greatly restricted the development of the Southwest Shandong Guchui ensemble and posed a serious threat to its future inheritance.

3.3 Preservation and Inheritance plan of the Southwest Shandong Guchui Ensemble

An excellent achievement of Chinese traditional culture, the Southwest Shandong Guchui ensemble has unique artistic charm and profound cultural heritage. However, under the rapid development of modern society and the impact of multiculturalism, the Southwest Shandong Guchui ensemble faces many challenges, and its inheritance and development need urgent attention

and promotion. In order to promote the further development and inheritance of the Southwest Shandong Guchui ensemble, it is necessary to start from multiple angles.

Firstly, establishing a sound talent training system and cultivating a team of professional teachers is crucial for the inheritance of the southwest Shandong Guchui ensemble. Interest classes can be offered not only in kindergartens and primary schools, but also in middle schools, with related clubs and elective courses to cultivate students' initial interests. The major of southwest Shandong Guchui ensemble can also be offered in colleges and vocational schools to cultivate high-quality performers and researchers. At the same time, it is necessary to strengthen the teaching level and professional quality of the teaching staff, conduct regular training, establish a communication mechanism between teachers and artists, compile teaching materials suitable for age and stage, and ensure the systematic and scientific nature of the teaching content.

Secondly, Strengthening the inheritance mechanism and improving the treatment of practitioners. This is also the top priority of the inheritance of the Southwest Shandong Guchui ensemble. The government and relevant departments should take multiple measures to support the Southwest Shandong Guchui ensemble. Increase policy support and financial investment, provide performance subsidies and rewards to groups and individuals; set up special funds to subsidize artists for creating new plays, hold more skill exhibitions and inheritor exchange activities, and encourage innovative performance forms; build a talent exchange platform to promote exchanges and cooperation between domestic and foreign artists and improve the performance level of local artists; promote integrated development with related industries; formulate preferential policies such as tax reduction and exemption to attract investment; encourage social capital to participate through cooperation, sponsorship, crowdfunding, etc., and help the Guchui ensemble connect with cultural industry funds, venture

capital, etc. This can solve problems such as employment difficulties and insufficient funds.

Thirdly, using modern scientific and technological means to promote and disseminate. Artists of the southwest Shandong Guchui ensemble can record high-quality performance videos and upload them to apps such as TikTok, so that more people can feel the charm of the southwest Shandong Guchui ensemble. It is necessary to establish a resource library for the southwest Shandong Guchui ensemble, digitize and preserve music scores, audio-visual materials, historical documents, etc., and facilitate resource sharing and utilization.

Lastly, strengthening cultural exchanges and cooperation with other art organizations, other regions and countries, and share resources and experiences. On the one hand, cultural exchange projects can allow the Southwest Shandong Guchui ensemble to go beyond the local area, communicate and cooperate with multiple parties, constantly update and develop itself, and thus move to a broader stage; on the other hand, it can also seek partners in China , jointly hold concerts or tours with large performance companies, and cooperate with museums, cultural centers and other institutions to hold special exhibitions, thereby increasing its popularity.

Discussion

This study provides an in-depth exploration of the historical development, performance structure, and inheritance challenges of the Southwest Shandong Guchui Ensemble. Through archival research, field observations, and interviews, it was revealed that this ensemble is not only a relic of ancient Chinese ceremonial music but also a living embodiment of regional cultural identity.

Historically, the ensemble's origins can be traced back to the Han Dynasty, with evidence from stone carvings and textual records confirming its ceremonial role during imperial times. The musical form matured during the Ming Dynasty with the formal introduction of the *suona* and flourished during the Qing Dynasty through folk adoption. As Rong (2010) notes, representative tunes like *Kaimen* exhibit structural stability and modal richness, showing how the ensemble has absorbed and preserved stylistic elements from different periods. However, war, political turmoil, and modernization have caused significant disruptions, especially during the 20th century, leading to the loss of repertoire and traditional training systems.

The ensemble's performance characteristics—defined by powerful wind instruments like *suona* and supported by varied percussion—display a high level of expressivity, local adaptation, and improvisational freedom. As documented in the *Selected Collection of Southwest Shandong Guchui Ensemble* (Shandong Provincial People's Art Museum, 1982), the diverse configurations of sitting, walking, and staged performances reflect both ritualistic function and theatrical transformation over time. This study complements such archival material by offering contemporary field evidence and updated performance classifications.

Despite its cultural and musical value, the Guchui Ensemble faces a shrinking inheritance base. Younger generations show declining interest, and economic constraints have weakened traditional apprenticeship systems. Nevertheless, the growing emphasis on intangible cultural heritage protection and the opportunities provided by digital media offer new prospects. Jenkins (2006) introduced the idea of “convergence culture,” where traditional art forms are revitalized through interaction with new media technologies. In this context, the use of platforms such as TikTok, online archives, and virtual teaching environments could effectively re-engage younger audiences and support educational integration.

In conclusion, the Southwest Shandong Guchui Ensemble has demonstrated resilience across dynastic shifts and social transformations. Its distinct musical aesthetics, ritual functionality, and evolving performance practices make it a valuable subject for both ethnomusicological research and heritage conservation. The findings of this study affirm that a sustainable future for the ensemble requires the integration of traditional apprenticeship with institutional education, cultural policy support, and digital innovation. By bridging historical authenticity with modern adaptation, the Guchui Ensemble can continue to resonate—both musically and culturally—in the contemporary era.

Recommendation

1. General Recommendations

To promote the sustainable inheritance of the Southwest Shandong Guchui Ensemble, a multi-pronged approach is needed. First, establish a structured talent training system, integrating Guchui music into school curricula and professional programs. Develop teaching materials and support a network of skilled instructors.

Second, strengthen institutional support through government funding, performance subsidies, and cultural events to enhance visibility and ensure income stability for performers. Third, promote digital preservation by building archives and sharing content through platforms like WeChat, Douyin, and online music channels. Cultural tourism integration and museum collaborations can further broaden public engagement.

2. Suggestions for Further Research

Future studies should expand fieldwork to include more Guchui groups and regions, providing a fuller picture of stylistic diversity. Comparative studies with similar ensembles in other provinces can reveal broader patterns of heritage development.

Research can also explore the role of digital platforms, media, and cultural industries in supporting transmission. Additionally, technologies like AI and motion capture can be used to document, analyze, and teach traditional performance techniques more effectively.

References

- Ban, G. (73). Continued History of the Han Dynasty. Retrieved from https://www.quanxue.cn/ls_zhengshi/hanshuindex.html
- Feng, J. Z. (2011). The morphological characteristics and functions of Guchui ensemble from the Han Dynasty's stone portraits. *Symphony*, 2002(03), 36–39.
- Hao, Y. Y., & Lin, L. (2020). Survival of the fittest – Cultural adaptation in the Southwest Shandong Guchui Ensemble. *Music Life*, 2020(08), 26–28.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. New York: New York University Press.
- Kang, N. (2011). Research on Zhang's Guchui Orchestra in Southwest Shandong (Master's thesis). Yanbian University, Yanbian.
- Li, W. (2006). Ethnomusicological tracking of the Wang Family Music Class in Juancheng County, Southwest Shandong (Doctoral dissertation). Chinese Academy of Arts, Beijing.
- Rong, H. Q. (2010). The tune of Southwest Shandong Guchui ensemble Kaimen and its origin. *Journal of the Central Conservatory of Music*, 2010(02), 81–90.
- Shandong Provincial People's Art Museum. (1982). *Selected collection of Southwest Shandong Guchui Ensemble*. Beijing: People's Music Publishing House.
- Yuan, J. F. (1981). Artistic characteristics of the Guchui ensemble of Southwest Sh

การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ *

GENERAL ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE UBON
RATCHATHANI AMNAT CHAROEN SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

พฤตทิพร วรรณศรี

Pruttiorn Wanna-sri

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: pruttiorn@simuang.ac.th

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 12 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 มิถุนายน 2568

Received 5 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 13 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครู รวมจำนวน 473 ราย โดยอ้างอิงการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie และ Morgan และ

Citation:

* พฤตทิพร วรรณศรี. (2568). การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 739-753.

Pruttiorn Wanna-sri. (2025). General Administration Of Schools Under The Ubon Ratchathani Amnat Charoen Secondary Educational Service Area Office. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 739-753.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบค่าความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ คิดเป็นร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยการทดสอบ t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก
2. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานทั่วไปเมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ แต่ไม่พบความแตกต่างเมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ทำงานและขนาดของโรงเรียน
3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารทั่วไปครอบคลุมงานด้านธุรการ การจัดการสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนระบบข้อมูลและเครือข่ายสารสนเทศ ควรมีการกำหนดแผนงานที่ชัดเจน พร้อมทั้งจัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสม มีระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารงานทั่วไป, โรงเรียน, มัธยมศึกษา

Abstract

This research article aimed to: 1) Study the general administration of schools under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen; 2) Compare the opinions of administrators and teachers regarding general school administration, classified by position, work experience, and school size; and 3) Explore guidelines for general administrative practices in schools under the same educational service area. The sample group consisted of 473 educational personnel, including school administrators and teachers. The sample size was determined based on Krejcie and Morgan's table, and stratified random sampling was employed. The research instrument used

was a five-point Likert scale questionnaire. The content validity (IOC) ranged from 0.80 to 1.00, and the overall reliability of the questionnaire was 0.86. Data analysis included frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation, along with t-tests and F-tests to assess statistical differences.

The findings revealed that:

1. The overall level of general administration in schools under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen was rated at a high level.

2. There were statistically significant differences at the .05 level in the opinions of administrators and teachers regarding general administration when classified by position; however, no significant differences were found based on work experience or school size.

3. Recommendations for improving general administration include having clearly defined operational plans, appropriate and sufficient personnel allocation, and the implementation of regular supervision, monitoring, and evaluation. The areas emphasized include administrative tasks, facility and environmental management, student affairs, public relations, and the development of information systems and networks.

Keywords: General Administration, School, Secondary Education

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน สังคมไทยเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในด้านการศึกษาซึ่งถือเป็นกลไกหลักในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ประเทศที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาและสามารถจัดระบบการศึกษาให้เข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มักจะมีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง สังคม หรือวัฒนธรรม เพราะการศึกษาคือรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา 49 กำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษา และในมาตรา 29 ยังระบุให้มีการมีส่วนร่วมจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนผ่านกระบวนการศึกษา โดยโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคม (เอกราช โฆษิติมานเวช, 2560, หน้า 6)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้อธิบายว่าการศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคลและสังคม โดยต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4) และมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม (มาตรา 6) ขณะเดียวกัน มาตรา 39 เน้นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

แนวทางการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่งเน้นหลัก “Education for All” และ “All for Education” ซึ่งสะท้อนว่าทุกภาคส่วนในสังคมต้องมีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษา และให้สถานศึกษาในท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและมีผู้นำสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 16)

กฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 ว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้กำหนดให้การบริหารทั่วไปของโรงเรียนเป็นงานสนับสนุนการดำเนินงานทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นงานธุรการ งานประชาสัมพันธ์ การบริหารองค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ การรับนักเรียน การดูแลสภาพแวดล้อม รวมไปถึงการประสานงานกับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550; สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 14)

ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ซึ่งกำกับดูแลโรงเรียนในพื้นที่รวม 81 แห่ง พบว่ามีบริบทที่หลากหลายและมีปัจจัยภายในที่กระทบต่อคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบ O-NET ในปีการศึกษา 2566 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ซึ่งบางกลุ่มสาระยังคงมีผลการเรียนรู้ในระดับที่ไม่เป็นที่น่าพอใจ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ซึ่งอาจสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการในโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านการบริหารงานทั่วไปซึ่งมีบทบาทสนับสนุนงานด้านอื่น ๆ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2564, หน้า 17)

จากปัญหาและข้อเท็จจริงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาระบบบริหารทั่วไปของโรงเรียนยังเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการปรับปรุงอย่างจริงจัง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ นักวิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหา ตลอดจนแนวทางการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 3,630 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2567)
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 473 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าโดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
- 4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์
- 4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ
- 4.6 ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย () และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยใช้ค่า t - test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม การดำเนินงานด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ อยู่ในระดับมาก

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริบทของตำแหน่งอาจมีอิทธิพลต่อทัศนคติและการประเมินภาพรวมของการบริหาร

3. ในทางตรงกันข้าม เมื่อพิจารณาจากระดับประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว

4. ขนาดของโรงเรียนไม่ส่งผลต่อความแตกต่างในมุมมองของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป กล่าวคือ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง หรือใหญ่ต่างมีความคิดเห็นในระดับใกล้เคียงกัน

5. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติในหลายมิติ ได้แก่ ด้านงานธุรการ ควรดำเนินการสรรหาและแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้

ความสามารถตรงกับหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ควรแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจสำหรับการตรวจสอบและดูแลความมั่นคง ความสะอาด และความปลอดภัยของพื้นที่สำคัญในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงอาหาร และห้องน้ำ ด้านกิจการนักเรียน: ควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างชัดเจนผ่านกิจกรรมหรือโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ด้านประชาสัมพันธ์ ควรใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น เพจของโรงเรียน ในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งมีระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และด้านระบบสารสนเทศ ควรจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกู้คืนกรองและประเมินความเหมาะสมของระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ภายในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถรองรับการจัดการเรียนรู้และการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงานธุรการและด้านงานกิจการนักเรียน ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารสถานศึกษาเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องบริหารจัดการให้การทำงานในโรงเรียนมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด การบริหารงานบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมส่งเสริมในการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส

ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจน การมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชำนาญ ทวีทอง (2566) ได้ทำการศึกษากิจการภารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับขวัญจิรา ตาแก้ว (2565) ได้ทำการศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานบริหารทั่วไปของสถานศึกษาคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานบริหารทั่วไปของสถานศึกษาคลองลานวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่บริหารงานและการตัดสินใจทำให้ครูและบุคลากรทุกคนได้รับความเสมอภาคมีความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการปรึกษาหารือเข้าใจถึงกระบวนการต่าง ๆ จึงทำให้งานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของประมูล สุวรรณมาโจ (2563) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารหัวหน้างานบริหารงานทั่วไป ครูผู้ปฏิบัติงานบริหารงานทั่วไปและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับชนเชษฐ์ โพธิศรี (2560) การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี พบว่า การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการ

บริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ในเรื่องการสื่อสารถูกต้องทันสมัย ตรงกับความเป็นจริง ทันท่วงทีเหตุการณ์และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้ความเท่าเทียมกันในการทำงานไม่นำความอาวุโสมาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ส่งเสริมครูให้พัฒนาตนเองและค้นคว้าสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำนาญ ทวีทอง (2566) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับประมุข สุวรรณมาโจ (2563) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานบริหารงานทั่วไปครู ผู้ปฏิบัติงานบริหารงานทั่วไปและครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันได้ปฏิบัติงานด้านการบริหารงานทั่วไปตามกรอบงานที่กำหนดไว้ ทำให้งานบรรลุผลที่กำหนดไว้ เช่น การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา บริบทการบริหารงาน และระบบดูแลนักเรียนการรวบรวมข้อมูลมีระบบการรับฟังเสียงนักเรียนและจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนทำให้การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย ส่งเสริมพัฒนาด้าน คุณธรรม จริยธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของประมุข สุวรรณมาโจ (2563) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดนครพนมความคิดเห็นของผู้บริหาร

หัวหน้างานบริหารงานทั่วไป ครูผู้ปฏิบัติงานบริหารงานทั่วไป และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับอนุเดช บ้านสระ (2564) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่มีตามตัวแปรตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า แนวทางการการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินงานธุรการด้านการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านงานประชาสัมพันธ์และด้านการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ผลการศึกษา แต่ละด้านมีดังนี้ การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานีอำนาจเจริญ ด้านการดำเนินงานธุรการผู้บริหารควรศึกษาขอบข่ายภารกิจของงานธุรการให้เกิดความเข้าใจสรรหาและแต่งตั้งบุคลากรงานธุรการที่มีความรู้ความสามารถตรงตามลักษณะงานที่ปฏิบัติจัดทำขั้นตอนการดำเนินงาน สถานศึกษาควรตรวจความมั่นคงแข็งแรงของอาคารสถานที่ภายในสถานศึกษาจัดทำแผนภูมิแสดงบริเวณและผังแสดงรายละเอียดของอาคารเรียนไว้ที่หน้าอาคารเรียนการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม แนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรศึกษาขอบข่ายของงานด้านการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้อยู่ภายใต้ของระเบียบ ข้อกฎหมายของทางราชการกำหนด แต่งตั้งให้มีคณะทำงาน มีการสำรวจ ตรวจสอบห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องน้ำ โรงอาหาร อาคารเรียน และอื่น ๆ ให้อยู่ในสภาพมั่นคง แข็งแรงปลอดภัย มีการนิเทศติดตาม และประเมินผลการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านงานกิจการนักเรียน แนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรศึกษาขอบข่ายของงานด้านกิจการนักเรียนให้เกิดความเข้าใจ รวมถึงระเบียบ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน แต่งตั้งให้มีคณะทำงานขึ้นมากำหนดเป้าหมายของการพัฒนานักเรียนให้ชัดเจนโดยผ่านกระบวนการจากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นตามแผนปฏิบัติการประจำปีมีการประชุมวางแผนเพื่อสะท้อนถึงผลการดำเนินงานตามความเหมาะสม มีการนิเทศติดตามและประเมินผลการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านงานประชาสัมพันธ์ผู้บริหารควรศึกษาขอบข่ายแนวทางของการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ งานการศึกษาของสถานศึกษาโดยประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาพบริบท แต่งตั้งให้มี คณะทำงานขึ้นมากำหนดเป้าหมายของการปฏิบัติงาน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการผ่านช่องทางเพจของสถานศึกษา มีการนิเทศติดตาม และประเมินผลการ บริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ แนวทางการพัฒนา คือ การ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ใน สถานศึกษา เช่น ต้นทุน ความเหมาะสมในการใช้งาน ความคุ้มค่า การบำรุงรักษาประสิทธิภาพ การทำงาน เป็นต้น การสืบค้นข้อมูลเพื่อการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนใช้คอมพิวเตอร์ในการจัด กิจกรรมนักเรียนมีการจัดระบบให้ข้อมูลสารสนเทศการแนะแนวจัดทำข้อมูลสารสนเทศการ บริหารทั่วไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่องการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้ การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่งแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียนไม่ แตกต่างกัน แนวทางการบริหารงานทั่วไป ด้านงานธุรการด้านการดูแลอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านงานประชาสัมพันธ์และด้านการพัฒนาระบบและ เครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ควรมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนมีการจัดสรรบุคลากรที่เหมาะสม และเพียงพอ มีการนิเทศ กำกับและติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการดำเนินงานธุรการสถานศึกษาควรมีแผนการจัดหาวัสดุและตรวจสอบความ ต้องการใช้งานประจำเดือนและสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงานให้บริการงานด้านธุรการแก่ผู้ใช้บริการอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ

2. ด้านการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมสถานศึกษาควรมีแผนการใช้อาคารสถานที่อย่างต่อเนื่องและคุ้มค่าและสถานศึกษาควรมีจำนวนอาคาร ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ ห้องน้ำ ห้องส้วม เพียงพอเหมาะสมในการใช้งาน

3. ด้านงานกิจการนักเรียนสถานศึกษาควรมีการจัดบริการด้านสุขภาพให้กับนักเรียนสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศให้นักเรียนเป็นประจำทุกปี

4. ด้านงานประชาสัมพันธ์สถานศึกษาควรมีการประสานและส่งเสริมกิจกรรมที่จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันดีของฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนและสถานศึกษาควรมีการจัดทำสื่อสำหรับการประชาสัมพันธ์เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ

5. ด้านการพัฒนาาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนด้านการพัฒนาาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศและสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณจัดสรรสำหรับการพัฒนาาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ขวัญจิรา ตาแก้ว. (2565). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานบริหารทั่วไปของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ชเนษฎ์ โพธิศรี. (2560). การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ชำนาญ ทวีทอง. (2566). การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7. ใน สารนิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประมุข สุวรรณมาโจ. (2563). สภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). แนวทางการบริหารและจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2567). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.secubac.go.th>
- เอกราช โฆสิตพิมานเวช. (2560). รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- อนุเดช บ้านสระ. (2564). แนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining sample size for research activities”. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610

**การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ***
**MANAGEMENT OF HEALTH-PROMOTING SCHOOLS UNDER THE
BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3**

อภิญญา ดุมกลาง

Apinya Dumklang

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Nuwapiyana@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 12 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 12 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน 3. เพื่อศึกษาแนวการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากรจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จำนวน 331 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบสุ่มแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วนการประเมิน 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.81 สถิติที่ใช้ในการ

Citation:

* อภิญญา ดุมกลาง. (2568). การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 754-768.

Apinya Dumklang. (2025). Management Of Health-Promoting Schools Under The Buriram Primary Educational Service Area Office 3. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 754-768.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการศึกษาพบว่า

1. การบริหารโรงเรียนที่ส่งเสริมสุขภาพ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นตาม ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนที่ส่งเสริมสุขภาพ พบว่า โรงเรียนควรมี การกำหนดนโยบายและแนวทางบริหารที่มุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาพของทั้งนักเรียนและ บุคลากรในโรงเรียนอย่างครบถ้วน รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพทางกายภาพและสังคม โดยการ พัฒนาโครงการร่วมกับชุมชน, การดูแลสุขภาพนักเรียน, การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ เหมาะสมกับสุขภาพ, การให้บริการด้านอนามัย, การส่งเสริมโภชนาการที่เหมาะสม, การจัด กิจกรรมการออกกำลังกาย, การให้คำปรึกษาทางสังคม, และการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรใน โรงเรียน โดยการประสานงานและความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็น สิ่งสำคัญ

คำสำคัญ: การบริหาร, โรงเรียน, การส่งเสริมสุขภาพ

Abstract

This research article aims to: 1) examine the opinions of personnel regarding the management of health-promoting schools in schools under the jurisdiction of the Buriram Primary Educational Service Area Office 3 2) compare the level of opinions of personnel regarding the management of health-promoting schools under the Buriram Primary Educational Service Area Office 3, categorized by school size and work experience and 3) explore the management approach for health-promoting schools under the Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The sample used in this research consisted of 331 personnel from schools under the Buriram Primary Educational Service Area Office 3, selected through stratified random sampling. The data collection tools included a 5-point Likert scale questionnaire and semi-structured interviews, with

an IOC value ranging from 0.80 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.81. Statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and pairwise comparison using the Scheffé method.

The results of the study showed that

1. The overall management of health-promoting schools under the Buriram Primary Educational Service Area Office 3 was rated at a high level. The comparison of opinions based on school size and work experience revealed no significant differences.

2. The approach to improving the management of health-promoting schools found that schools should establish policies and management strategies focusing on the comprehensive development of both students' and staff's health. This includes promoting physical and social health, developing community-based projects, student health care, creating health-supportive school environments, providing health services, promoting proper nutrition, organizing physical activities, offering social counseling, and promoting staff health. Cooperation and coordination among teachers, students, parents, and the community are essential for successful implementation.

Keywords: Administration, School, Health promotion

บทนำ

นักเรียนถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต การเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีในการดูแลสุขภาพตั้งแต่ในวัยเด็กจะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นเยาวชนที่มีสุขภาพแข็งแรงในอนาคต การพัฒนาสุขภาพอนามัยของเด็กในวัยเรียนจึงเป็นกระบวนการที่ควรดำเนินการควบคู่ไปกับการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค แก้ไขปัญหาสุขภาพ และฟื้นฟูสุขภาพนักเรียน เพื่อให้พวกเขามีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (สมศักดิ์ โทจำปา, ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในด้าน

สุขภาวะที่ดี โดยมีการเสริมสร้างศักยภาพในการดูแลสุขภาพและส่งเสริมสุขภาวะในทุก ๆ ด้าน ผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมถึงการสนับสนุนให้ทุกคนมีทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเอง โดยมีเป้าหมายให้ประชากรทุกช่วงวัยพัฒนาไปสู่การเป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมุ่งหวังให้การศึกษานำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม พร้อมทั้งการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยการดำเนินการนี้ต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่กำหนดมาตรการควบคุมและดูแลสุขภาพในสถานศึกษา รวมถึงการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การควบคุมอาหารและน้ำดื่มที่สะอาด และการจัดสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน

โรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมสุขภาพถือเป็นสถานศึกษา ที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีให้นักเรียน บุคลากร และชุมชน ผ่านการจัดการสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่สนับสนุนการมีสุขภาพดี ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการสร้างสุขภาพที่แข็งแรงทั้งทางกายและจิตใจ ตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2021) ซึ่งยืนยันว่าเมื่อสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ นักเรียนจะมีความสามารถในการเรียนรู้และจดจำได้ดียิ่งขึ้น และมีพลังงานเพียงพอในการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม หากนักเรียนขาดการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม อาจส่งผลให้ความสามารถในการเรียนรู้ลดลงได้ ดังนั้นการบริหารงานอนามัยในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจึงมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนในระบบการศึกษา (Basch, 2011)

การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ดี และการป้องกันโรค รวมถึงการดูแลสุขภาพอนามัยพื้นฐาน อาหารโภชนาการ และการดูแลสุขภาพจิตของนักเรียน โดยต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และบุคลากรสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งการกำหนดมาตรฐานจากคู่มือการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนมีประสิทธิภาพและสามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีโรงเรียนทั้งหมด 214 แห่ง ที่ต้องบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนานักเรียนและบุคลากรให้มีสุขภาพดี พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ รวมถึงดูแลด้านสุขภาพ

อนามัยและความปลอดภัยอย่างครบถ้วน ข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ พบว่านักเรียนในพื้นที่มีปัญหาสุขภาพที่สามารถป้องกันได้ เช่น พื่นผุ โรคหวัด โรคผิวหนัง และโรคเหา ซึ่งสามารถดูแลรักษาได้ แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง ดังนั้น การศึกษาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่นี้จึงมีความสำคัญในการพัฒนาแนวทางการบริหารโครงการอนามัยในโรงเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 214 คน ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 2,206 คน รวมทั้งสิ้น 2,420 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 331 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานโครงการอนามัยของโรงเรียน จำนวน 2 คน นักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านงานอนามัยโรงเรียนมากกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน ครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีความเชี่ยวชาญในดำเนินงานโครงการอนามัยโรงเรียน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบขอบคุณให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 136 - 143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่า $t - test$ (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ $F - test$ (One way ANOVA)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 149 คน (ร้อยละ 45.00) รองลงมาคือโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 100 คน (ร้อยละ 30.20) และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 82 คน (ร้อยละ 24.80) โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี (ร้อยละ 51.10) และที่เหลือมีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 48.90) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในหลายองค์ประกอบ เช่น การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ, การส่งเสริมสุขภาพบุคลากร, โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย, บริการอนามัยโรงเรียน, การให้คำปรึกษาทางสังคม, การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ, โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน, การบริหารจัดการภายในโรงเรียน, และสุขภาพที่โรงเรียนจัดทำขึ้น สำหรับองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นโยบายของโรงเรียน

1.1 นโยบายของโรงเรียน โดยรวมถือว่าอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ, การพัฒนาระบบการเรียนรู้สุขภาพที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการพัฒนาสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน โดยที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการส่งเสริมการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาสุขภาพในโรงเรียน

1.2 การบริหารจัดการในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการนิเทศและติดตามโครงการส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง มีการรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหา แต่ในบางด้าน เช่น การจัดคณะทำงานที่รับผิดชอบแต่ละโครงการ ยังมีความต้องการการปรับปรุง

1.3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน แสดงให้เห็นว่าโดยรวมมีผลลัพธ์ที่ดี โดยที่นักเรียนและประชาชนต่างมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่จัดร่วมกับชุมชน แต่ยังมีบางประเด็นที่ควรพัฒนา เช่น การจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพของชุมชน

1.4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนมีความพึงพอใจต่อบรรยากาศในโรงเรียน แต่ยังมีบางด้านที่ควรปรับปรุง เช่น การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ภายในโรงเรียน

1.5 บริการอนามัยโรงเรียน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรค และมีบริการตรวจสุขภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

1.6 สุขศึกษาในโรงเรียน แสดงผลว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการฝึกทักษะในการป้องกันอุบัติเหตุและการรักษาความสะอาดของร่างกาย

1.7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารในโรงเรียนมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังมีบางด้านที่ต้องพัฒนา เช่น การแก้ไขปัญหาภาวะโภชนาการที่ไม่สมดุล

1.8 การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีการทดสอบสมรรถภาพทางกายอย่างสม่ำเสมอและมีสถานที่ออกกำลังกายที่ปลอดภัย

1.9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีการเฝ้าระวังนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและส่งต่อให้ได้รับการช่วยเหลือ แต่ยังมีบางประเด็นที่ควรพัฒนา เช่น การประสานงานกับเครือข่ายบุคลากรสาธารณสุข

1.10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยโรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการเกี่ยวกับสุขภาพภายนอกโรงเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า

2.1 ไม่มีความแตกต่างในความคิดเห็นตามขนาดของสถานศึกษา

2.2 สำหรับความคิดเห็นตามประสบการณ์ในการทำงาน พบความแตกต่างในบางองค์ประกอบ เช่น การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พบว่าโรงเรียนควรเน้นการบริหารที่ครบวงจร โดยคำนึงถึงการพัฒนาสุขภาพทั้งในด้านการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม, การพัฒนาโครงการร่วมกับชุมชน, การดูแลสุขภาพนักเรียน, และการส่งเสริมโภชนาการ การออกกำลังกาย และการส่งเสริมสุขภาพบุคลากร โดยต้องมีการประสานงานจากหลายฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด และมาก อาจเนื่องมาจากการให้การศึกษาและฝึกอบรมที่มีคุณภาพเกี่ยวกับการป้องกัน อุบัติเหตุ การดูแลสุขภาพ การเลือกอาหารที่มีประโยชน์ และการออกกำลังกาย อาจทำให้ทั้งนักเรียนและบุคลากรได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับ จีรวัดน์ เขมธิรัตน์ (2563) ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามแนวทางการจัดทำโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อาจมีการสนับสนุนและจัดการบริหารที่เหมือนกันในทุกโรงเรียน โดยการจัดสรรทรัพยากร เช่น งบประมาณ การฝึกอบรม และทรัพยากรบุคคล เพื่อให้โรงเรียนทุกขนาดสามารถดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจีรวัดน์ เขมธิรัตน์ (2563) ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาปึงกาฬ จำแนกตามสถานภาพโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในองค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และองค์ประกอบที่ 10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานอาจได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะในด้านการส่งเสริมสุขภาพในระดับที่ต่างกัน แต่ในภาพรวมการบริหารการส่งเสริมสุขภาพอาจไม่ได้เน้นเฉพาะในด้านที่มีประสบการณ์มากเท่านั้น จึงทำให้ผลการประเมินโดยรวมไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในด้านที่มีความเฉพาะเจาะจง เช่น การให้คำปรึกษาทางสังคมและการส่งเสริมสุขภาพบุคลากร อาจจะมีผลแตกต่างในวิธีการปฏิบัติตามประสบการณ์ที่มากหรือน้อย สอดคล้องกับปัทมัญญ์ ยานะวิมุตติ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2562) ทำวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ส่วนครูที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน การเสริมสร้างนโยบายที่ชัดเจนและครอบคลุมจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ โรงเรียนควรกำหนดมาตรการในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงนโยบายให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การมีนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญ เพราะนโยบายเหล่านี้จะกำหนดกรอบการทำงานและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดในโรงเรียน รวมทั้งนักเรียน ครู และชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานในแนวทางที่มีประสิทธิผล องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการในโรงเรียน การใช้กระบวนการกลุ่มในการรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาจะช่วยให้สามารถเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน คณะทำงานที่รับผิดชอบโครงการควรมีการประชุมประจำเพื่อประเมินผลและปรับปรุงแผนงาน กระบวนการกลุ่มมีประโยชน์ในการนำเสนอความ

คิดเห็นจากทุกฝ่าย เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายและสามารถระบุปัญหาหรือความต้องการได้อย่างถูกต้อง การมีคณะทำงานที่ชัดเจนและมีกลยุทธ์ในการดำเนินงานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพ องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่มีการมีส่วนร่วมของนักเรียนและชุมชน เพื่อพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชน การประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชนจะช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนกับสิ่งแวดล้อมภายนอก ช่วยให้การส่งเสริมสุขภาพไม่จำกัดอยู่แค่ในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังขยายผลไปสู่ชุมชนอีกด้วย การมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับทั้งสองฝ่ายจะช่วยให้ความสำเร็จในด้านการส่งเสริมสุขภาพยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ โรงเรียนควรมีการตรวจสอบและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เช่น บุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งตรวจสอบความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพจะส่งผลให้ทั้งนักเรียนและบุคลากรสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน และการกำหนดมาตรการควบคุมปัจจัยเสี่ยงจะช่วยลดความเสี่ยงด้านสุขภาพในระยะยาว

องค์ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน การเสริมสร้างบริการปฐมพยาบาลและการดูแลสุขภาพเบื้องต้นให้พร้อมและมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนควรจัดให้มีทีมงานที่มีทักษะในการดูแลสุขภาพนักเรียนอย่างเพียงพอ พร้อมทั้งมีการติดตามผลและการส่งต่อกรณีที่มีความซับซ้อน การให้บริการอนามัยที่เหมาะสมจะช่วยลดปัญหาด้านสุขภาพของนักเรียน โดยเฉพาะในกรณีฉุกเฉิน นอกจากนี้ การติดตามผลการดูแลสุขภาพจะช่วยให้สามารถตอบสนองได้ทันที่และเหมาะสมกับสถานการณ์

องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน การฝึกทักษะในการป้องกันอุบัติเหตุและการรักษาความสะอาดจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีความรู้และทักษะในการดูแลตัวเอง โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่สามารถฝึกทักษะเหล่านี้ให้แก่เด็กนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การให้ความรู้และฝึกทักษะการป้องกันอุบัติเหตุเป็นการส่งเสริมสุขภาพที่สำคัญ โดยการเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีเกี่ยวกับความสะอาดและการดูแลตนเองสามารถป้องกันการเกิดโรคและอุบัติเหตุได้ในระยะยาว

องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องธงโภชนาการและการเลือกรับประทานอาหารที่ดี การให้ความรู้เกี่ยวกับ

โภชนาการและการเลือกรับประทานอาหารที่ถูกต้องจะช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจได้ดีขึ้นเกี่ยวกับอาหารที่รับประทาน การมีอาหารที่มีคุณค่าและปลอดภัยในโรงเรียนจะส่งเสริมการเจริญเติบโตที่ดีของนักเรียน องค์ประกอบที่ 8 การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการที่หลากหลายและเหมาะสมกับทุกช่วงวัยของนักเรียน พร้อมทั้งจัดสถานที่และอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ การมีอุปกรณ์กีฬาและกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลายสามารถกระตุ้นให้นักเรียนสนใจออกกำลังกาย ซึ่งเป็นการส่งเสริมสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ การมีสถานที่ที่ปลอดภัยจะช่วยลดความเสี่ยงจากการบาดเจ็บและช่วยให้นักเรียนสามารถออกกำลังกายได้เต็มที่ องค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม โรงเรียนควรจัดบริการคำปรึกษาด้านสุขภาพจิตอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งให้การติดตามผลการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง การให้คำปรึกษาและการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดปัญหาสุขภาพจิตและพฤติกรรมเสี่ยงในนักเรียน โรงเรียนควรจัดให้มีบริการที่ครบถ้วนและติดตามผลการให้คำปรึกษาเพื่อให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ องค์ประกอบที่ 10 การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพสำหรับบุคลากร พร้อมทั้งให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม บุคลากรในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน ดังนั้นการดูแลสุขภาพของบุคลากรจะช่วยให้พวกเขาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพที่เหมาะสมจะช่วยให้บุคลากรมีสุขภาพที่ดีและสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ผลการเปรียบเทียบ พิจารณาตาม ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า โรงเรียนควรมีนโยบายและการบริหารที่เน้นการพัฒนาสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนอย่างครบวงจร ทั้งในด้านการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม การพัฒนาโครงการร่วมกับชุมชน, การดูแลสุขภาพนักเรียน, การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อสุขภาพ การให้บริการอนามัย, การส่งเสริมโภชนาการที่ถูกต้อง

การจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม, และการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน โดยมีการประสานงานและความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้ง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน โรงเรียนควรกำหนดและปรับปรุงนโยบายส่งเสริมสุขภาพให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนและชุมชน โดยเน้นการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งทางกายภาพและสังคม รวมถึงการกำหนดกรอบการเฝ้าระวังสุขภาพ และการแก้ไขปัญหาสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ.

1.2 องค์ประกอบที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ข้อเสนอแนะโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ รวมถึงการสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ

1.3 องค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม โรงเรียนควรจัดให้มีการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตอย่างสม่ำเสมอ และการสนับสนุนด้านพฤติกรรมเสี่ยง โดยให้บริการโดยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตในโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาการศึกษาผลของการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียนที่ส่งเสริมสุขภาพต่อพฤติกรรมของนักเรียน

2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงการสุขภาพที่ยั่งยืนในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

จิรวัดน์ เขมธิรัตน์. (2563). การบริหารจัดการตามแนวทางโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วารสารพัฒนาสังคมและชุมชน, 9 (2), 193–204.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีรียาสาส์น จำกัด.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยา
สาส์น จำกัด.

ปัทมภัฏฐ์ ยานะวิมุติ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2562). การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ
ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพัทลุงเขต 1. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สมศักดิ์ โทจำปา. (2567). อนามัยโรงเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
นเรศวร.

Basch, C. E. (2011). Healthier students are better learners: A missing link in school
reforms to close the achievement gap. *Journal of School Health*, 81(10),
593-598.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.

World Health Organization. (2021). Making Every School a Health-Promoting
School: Global Standards and Indicators. Retrieved from WHO website.

**การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ***
**PARTICIPATORY MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE BUREAU
OF PRIMARY EDUCATION AREA OFFICE, BUENG KAN**

พานุพันธุ์ ศรีสุชาติ

Panupan Srisuchat

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: panupan.ter0870339445@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 12 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 12 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตาม ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน 3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 327 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.80 รวมถึงแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ข้อมูลที่ได้ถูกวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน

Citation:

* ปานุพันธุ์ ศรีสุชาติ. (2568). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 769-782.

Panupan Srisuchat. (2025). Participatory Management Of Schools Under The Bureau Of Primary Education Area Office, Bueng Kan. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 769-782.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

เปี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffé's method)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬอยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่การจำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน และ ประสบการณ์ทำงาน ไม่พบความแตกต่างทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน

3. แนวทางสำคัญในการเสริมสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ส่งเสริมการสื่อสารและความร่วมมือในทุกระดับ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโรงเรียน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหาร, การมีส่วนร่วม, โรงเรียน

Abstract

This research aimed to: Investigate the participatory management practices of schools under the Bueng Kan Primary Educational Service Area Office; Compare personnel's opinions regarding participatory management in these schools, categorized by position, school size, and work experience; and Explore approaches for enhancing participatory school management in the same educational jurisdiction. The sample group consisted of 327 participants, including school administrators and teachers. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire—validated for content validity with an IOC ranging from 0.80 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.80—and a structured interview. Data were analyzed using both descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics, such as the t-test, one-way ANOVA, and Scheffé's post hoc test.

Research Findings

1. Overall, participatory management in schools under the Bueng Kan Primary Educational Service Area Office was rated at a high level.

2. When opinions were analyzed by position, statistically significant differences were found at the .05 level. However, no significant differences were observed when categorized by school size or work experience, either overall or by specific aspect.

3. Key recommendations for enhancing participatory management include fostering an environment that actively encourages involvement from all personnel levels, promoting open communication and collaboration, and improving management effectiveness to sustainably achieve shared educational goals.

Keywords: Administration, Engagement, School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) ได้วางรากฐานให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาในทุกระดับ โดยเน้นการสนับสนุนให้เกิดระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย เชี่ยวชาญในด้านที่ตนถนัด มีศักยภาพและความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม อันสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่าคนไทยทุกคนควรมีโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพตลอดชีวิต ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

แผนการศึกษาดังกล่าวยังตั้งเป้าหมายไว้ 4 ประการ ได้แก่ (1) การปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (2) การส่งเสริมให้คนไทยเป็นพลเมืองดี มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น (3) การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณธรรม และ (4) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยอิงแนวคิดสำคัญอย่างการจัดการศึกษาเพื่อทุกคน

(Education for all) การส่งเสริมความเสมอภาค (Inclusive education) และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม (All for education) กระทรวงศึกษาธิการได้ขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม เช่น ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อร่วมกันออกแบบและตัดสินใจในด้านการบริหารงานของสถานศึกษา โดยเน้นหลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และความยุติธรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการพัฒนาโรงเรียนและผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้กำหนดระบบประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กรอบมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการ และการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษาสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ครอบครัว และสังคม ในนโยบายการศึกษาประจำปีงบประมาณ 2567–2568 กระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวทางให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนทุกวัยในทุกมิติ ทั้งด้านความเท่าเทียม โอกาส และคุณภาพชีวิต โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน และได้รับทักษะอาชีพที่จำเป็น ผ่านกระบวนการ Re-skill, Up-skill และ New skill เพื่อยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศและสากล รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความร่วมมือ ความเชื่อมั่น และบรรยากาศการทำงานแบบมีทีมเวิร์ก ทั้งยังส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากนโยบายการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาแบบรอบด้านนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบการบริหารให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตาม ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 212 โรงเรียน จำนวน 2,243 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 327 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วม จำนวน 4 คน ครูที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 คน รวมจำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
- 4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์
- 4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ
- 4.6 ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่ง โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่า f – test (one way anova)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดยหากพิจารณารายด้านแล้ว จะพบว่าบางด้านอยู่ในระดับ “มากที่สุด” และบางด้านอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านความไว้วางใจกัน และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีอิสระในการปฏิบัติงาน

1.1 ด้านความไว้วางใจกัน ภาพรวมของการสร้างความเชื่อมั่นภายในองค์กรอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีบทบาทในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูและบุคลากรผ่าน การยอมรับและชื่นชมผลงาน แสดงความจริงใจในการแก้ไขปัญหา เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรักษาความเป็นธรรมในการบริหารงาน อย่างไรก็ตาม ข้อที่ได้รับความคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้คือ ความโปร่งใสในการดำเนินการและการตัดสินใจของผู้บริหาร

1.2 ด้านความยึดมั่นผูกพัน การแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อองค์กรในมุมมองของครูและบุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมของโรงเรียน สนับสนุนให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา และส่งเสริมความมุ่งมั่นของบุคลากรในงานที่ได้รับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การแสดงความตั้งใจของผู้บริหารในการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของโรงเรียน

1.3 ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าด้านนี้มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกด้าน โดยผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนาและดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา มีการประเมินความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน แม้กระนั้น การสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันยังถือเป็นประเด็นที่ต้องปรับปรุง

1.4 ด้านการมีอิสระในการปฏิบัติงาน แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเทียบกับด้านอื่นถือว่ามีความคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด โดยผู้บริหารส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้ครูตัดสินใจในงานที่ได้รับผิดชอบ และสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงการเรียนรู้ของครูเอง อย่างไรก็ตาม ข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ การส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมด้านการสอนด้วยตนเอง

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมพบว่า

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวม ยกเว้นด้านความไว้วางใจกันที่ไม่พบความแตกต่าง

2.2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทุกด้าน

2.3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา พัฒนาความร่วมมือภายในโรงเรียน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมั่นคงและยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความเชื่อมั่นระหว่างบุคลากรในโรงเรียน มีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเปิดใจและการสนับสนุนความสัมพันธ์ที่ดี ส่งผลให้บุคลากรเกิดความมั่นใจในบทบาทและกระบวนการบริหาร สอดคล้องกับ คณะกรรมการบริหารงานวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1. โรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.24 รองลงมาด้านผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ย 4.01 ด้านการ เรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 3.97 ด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ย 3.93 และด้านการจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.88

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการไว้วางใจกัน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ความคาดหวังที่แตกต่างกันต่อกระบวนการบริหาร โดยครูผู้สอนอาจคาดหวังการสนับสนุนในด้านอิสระในการปฏิบัติงาน เช่น การวางแผนการสอนและการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ส่วนผู้บริหารอาจมุ่งเน้นการบริหารจัดการภาพรวมของโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดมุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายและการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับเพ็ญพิศ ผาพองยุ่น (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการบริหารทั่วไป และแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการบริหารงบประมาณ

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก การบริหารแบบมีส่วนร่วมเน้นการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งไม่ได้จำกัดหรือขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน แต่ขึ้นอยู่กับทัศนคติและแนวทางการบริหารของผู้บริหารเป็นหลัก สอดคล้องกับ อมรภาค ปิ่นกำลัง (2564) ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัย พบว่า 1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ตามขนาดสถานศึกษา ประสพการณ์ อายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ดังนี้ 1) การไว้วางใจกัน ส่งเสริมการยอมรับและเชื่อถือใน ความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับตนเองแก่ผู้ร่วมงาน 2) ความยึดมั่นผูกพัน ให้ การสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูน

ความรู้ เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและ เป็นระบบ 3) การตั้งเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้วยการเปิดโอกาสผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็นและ ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน และสร้างความตระหนักในการทำงานร่วมกัน 4) ความมีอิสระ ในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อความร่วมมือ กันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาของโรงเรียนตามแผนดำเนินงาน ของโรงเรียนต่อไป

4. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่ แตกต่างกันอาจเนื่องมาจากนโยบายและรูปแบบการบริหารที่กำหนดโดยสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มีความชัดเจนและครอบคลุมทุกกลุ่มบุคลากรโดยไม่คำนึงถึงประสบการณ์การ ทำงาน ทำให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมีลักษณะสอดคล้องกัน สอดคล้องกับ วิจิตา แยมศรี (2564) ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียน ศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ด้านการ วางแผนงานด้านวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 2) การบริหารงานวิชาการแบบ มีส่วนร่วมตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ ระหว่าง 41-50 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความ คิดเห็นโดยรวมไม่ต่างกันโดมมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ แบบมีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่ม อื่น ๆ

5. แนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ด้านการไว้วางใจกัน การที่ผู้บริหารรับฟังความ คิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองอย่างเปิดใจ สะท้อนถึงความโปร่งใสและการให้ ความสำคัญต่อความต้องการและมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นใน กระบวนการบริหาร นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นระหว่างผู้บริหาร และครูยังช่วยให้บุคลากรเกิดความไว้วางใจในองค์กร ซึ่งมีผลต่อการทำงานร่วมกันอย่างมี ประสิทธิภาพ ด้านความยึดมั่นผูกพัน การส่งเสริมความภาคภูมิใจในบทบาทและความสำเร็จ

ของโรงเรียน โดยเฉพาะการแสดง ความมุ่งมั่นของผู้บริหารในการทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียงในเชิงบวก เป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร การที่บุคลากรมีความภาคภูมิใจ และผูกพันกับโรงเรียนจะส่งผลให้พวกเขามีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารร่วมกับผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และการรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงเป้าหมาย เป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความเป็นเจ้าของในเป้าหมายดังกล่าว ความร่วมมือในการวางแผนและกำหนดทิศทางของโรงเรียนยังช่วยให้บุคลากรรู้สึกว่าคุณภาพเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ยังส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การที่ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีอิสระในการวางแผนการสอนตามบริบทของผู้เรียน แสดงถึงการให้ความสำคัญต่อความหลากหลายของผู้เรียนและบริบทของโรงเรียน ซึ่งช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง เป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาศักยภาพของครู ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและความสำเร็จของโรงเรียนโดยรวม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เมื่อพิจารณาตาม ตำแหน่ง พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ควรมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกระดับ เพื่อให้การบริหารโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความร่วมมือที่ดี และสามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูมีอิสระในการออกแบบการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับความหลากหลายของผู้เรียนในแต่ละชั้นเรียน

1.2 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน พร้อมกับเสนอความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนา

1.3 ด้านการไว้วางใจกัน ผู้บริหารควรจัดการประชุมที่เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจในกระบวนการบริหาร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการบริหารโรงเรียนต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน

2.2 ควรศึกษาการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมทางการศึกษาภายในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). มาตรฐานการศึกษา. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนพิเศษ 235 ง หน้า 4 (24 กันยายน 2561)

คณะกรรมการบริหารงานวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.

เพ็ญพิศ ฝาพองยูน. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. คณะศึกษาศาสตร์. วิทยาลัยสันตพล.

- วิจิตา แยมศรี (2564). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา
สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. สาขาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อ
พัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. (2567). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปทุมธานี. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://www3.bkn.go.th/omrภาคปทุมธานี>
- อมรภาค ปทุมธานี (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining sample size for research
activities”. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610

เส้นทางสู่วาระท้ายของชีวิตผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ *

PATHWAY TO FINAL STAGE OF LIFE FOR INMATE DIAGNOSED WITH LIFE – THREATENING DISEASE

วิกานดา แหชัย¹ และ ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์²

Wikanda Haechai¹ and Pavika Sriratanaban²

¹⁻²คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁻²Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author's Email: ploygreen18@gmail.com

วันที่รับบทความ : 20 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 1 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 2 มิถุนายน 2568

Received 20 May 2025; Revised 1 June 2025; Accepted 2 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสบการณ์วาระท้ายของผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ และ 2) เสนอแนวทางในการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายในเรือนจำ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร จากนั้นได้มีการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1) เส้นทางสู่วาระท้ายของผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำนั้น ได้วิเคราะห์ถึงกระบวนการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยในระยะท้ายของชีวิตในเรือนจำ โดยพิจารณาทั้งในด้านการดูแลรักษา นโยบายการบริหารจัดการด้านสุขภาพในเรือนจำ สิทธิและสวัสดิการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบริบททางกฎหมายและจริยธรรมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้าย การศึกษาดำเนินการผ่านการทบทวนวรรณกรรมเชิงวิชาการ กระบวนการการดูแลผู้ป่วยระยะท้าย และแนวปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ 2) ระบบการดูแลสุขภาพของผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้ายยังมีข้อจำกัดหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลน

Citation:

* วิกานดา แหชัย และ ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์. (2568). เส้นทางสู่วาระท้ายของชีวิตผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 783-793.

Wikanda Haechai and Pavika Sriratanaban. (2025). Pathway To Final Stage Of Life For Inmate Diagnosed With Life – Threatening Disease. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 783-793.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

บุคลากรทางการแพทย์ ความล่าช้าในการเข้าถึงบริการ และความซับซ้อนของขั้นตอนการขอลดโทษด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม บทความนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ถึงระบบการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) ผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้ายในเรือนจำ พร้อมทบทวนนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบให้ดียิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้ายได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ: ผู้ต้องขัง, ผู้ป่วยระยะท้าย, การดูแลผู้ป่วยระยะท้าย

Abstract

This research aimed to: 1) explore the end-of-life experiences of inmates with terminal illnesses in prison, and 2) propose guidelines for improving the care system for terminally ill inmates. This study employed qualitative research methods. Initially, relevant documents were reviewed, followed by in-depth interviews conducted to gather additional data.

The findings revealed that: 1) the end-of-life path of terminally ill inmates was analyzed through the framework of palliative care, considering aspects such as treatment, prison healthcare management policies, rights and welfare, and the legal and ethical contexts related to the treatment of terminally ill prisoners. The study was conducted through academic literature reviews, palliative care processes, and existing guidelines from the Department of Corrections. 2) The current healthcare system for terminally ill inmates faces various limitations, including a shortage of medical personnel, delayed access to health services, and complicated procedures for humanitarian release. This article thus provides an analysis of palliative care systems for terminally ill inmates and revisits policies to ensure alignment with human rights principles. It also proposes ways to enhance the system so that inmates at the end of life are treated with dignity and humanity.

Keywords: Prisoners, Terminal illness, Palliative care

บทนำ

ความตายเป็นความจริงสากลที่มนุษย์ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และแม้จะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับทุกชีวิต แต่ทัศนคติของคนส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับความกลัว ความไม่รู้ หรือความเศร้าโศก ด้วยเหตุนี้ ในทางการแพทย์สมัยใหม่จึงได้พัฒนาแนวทางการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายขึ้นเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเผชิญกับวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ลดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ แนวคิด “การตายอย่างดี” (Good Death) จึงกลายเป็นหลักการสำคัญในการดูแลผู้ป่วยในระยะสุดท้าย ซึ่งเน้นให้ผู้ป่วยสามารถเสียชีวิตอย่างสงบในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ได้รับการดูแลอย่างเอาใจใส่ทั้งในด้านกายภาพ จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ (ชาย เสวิกุล, 2514; ชาย โพธิสิตา, 2547)

อย่างไรก็ตาม แนวทางการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) ดังกล่าวยังไม่สามารถเข้าถึงประชากรกลุ่มหนึ่งที่มีความเปราะบางเป็นพิเศษ นั่นคือ “ผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้ายในเรือนจำ” ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีข้อจำกัดทั้งในด้านสิทธิ เสรีภาพ ทรัพยากร และการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ภายใต้บริบทของระบบราชทัณฑ์ที่เน้นความมั่นคง ความปลอดภัย และระเบียบวินัยมากกว่าการเยียวยาทางด้านสุขภาพและจิตใจ กรมราชทัณฑ์ได้รายงานว่ ณ วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีผู้ต้องขังป่วยระยะท้ายจำนวน 373 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรัง โรคมะเร็งระยะลุกลาม โรคสมองเสื่อม และผู้ป่วยภูมิคุ้มกันบกพร่องขั้นรุนแรง (ทีมข่าวอาชญากรรม, 2566; กรมราชทัณฑ์, 2551) กลุ่มผู้ป่วยเหล่านี้ล้วนต้องการการดูแลเฉพาะทางจากทีมสหวิชาชีพ แต่เรือนจำหลายแห่งกลับไม่มีระบบการดูแลที่สอดคล้องกับมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนและคุณภาพชีวิตในระยะท้าย

แม้กรมราชทัณฑ์จะมีนโยบายดูแลกลุ่มผู้ต้องขังเปราะบาง แต่การดำเนินงานในทางปฏิบัติยังเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความแออัดภายในเรือนจำ การขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ไม่เพียงพอ ระบบการส่งต่อผู้ป่วยที่ย่างยาก รวมถึงข้อจำกัดทางกฎหมายและขั้นตอนทางราชการในการขอลปล่อยตัวผู้ต้องขังด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม (กุลพล พลวัน, 2539; ธนู ไม้แก้ว, 2554) ส่งผลให้ผู้ต้องขังจำนวนมากต้องเผชิญกับความตายภายในเรือนจำโดยไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม ขาดการสื่อสารกับครอบครัว ขาดโอกาสในการเตรียมตัวและปิดชีวิตอย่างสงบตามหลัก “การตายอย่างดี”

การดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้ายจึงมิใช่เพียงประเด็นทางสาธารณสุข หากแต่เป็นประเด็นทางสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง ในฐานะที่ผู้ต้องขังแม้จะสูญเสียเสรีภาพแต่ยังคงมี

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการเคารพและคุ้มครอง การละเลยไม่จัดสวัสดิการที่เหมาะสมในช่วงชีวิตสุดท้ายของผู้ต้องขังจึงถือเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับภายใต้กฎหมายทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ (ธานี วรภัทร์, 2553; จริญญา โฆษณานันท์, 2544)

ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์วาระท้ายของชีวิตผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ โดยมุ่งเน้นการสำรวจประเด็นด้านอารมณ์ ความรู้สึก การยอมรับความตาย การเข้าถึงบริการสุขภาพ และโอกาสในการเตรียมตัวก่อนเสียชีวิต อีกทั้งเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายให้ครอบคลุม ครบถ้วน และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง โดยให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและบริบทของระบบราชทัณฑ์ไทยอย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์วาระท้ายของผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ
2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายในเรือนจำ

การทบทวนวรรณกรรม

1. สิทธิมนุษยชนกับการดูแลผู้ต้องขังในวาระสุดท้าย

แนวคิดสิทธิมนุษยชนถือเป็นหลักการพื้นฐานในการดำรงอยู่ของมนุษย์ซึ่งไม่ควรถูกลิดรอนไปแม้บุคคลนั้นจะตกอยู่ในสถานะของ “ผู้ต้องขัง” การถูกจำกัดเสรีภาพตามกฎหมายไม่ได้หมายความว่าผู้ต้องขังจะต้องสูญเสียสิทธิในการมีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยเฉพาะในช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิตที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างเหมาะสม (จริญญา โฆษณานันท์, 2544) การดูแลผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้ายจึงควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิที่เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งในด้านการเข้าถึงบริการสาธารณสุข สิทธิในการรับรู้ข้อมูลสุขภาพ และการมีโอกาสเลือกแนวทางการดูแลตนเองในวาระสุดท้ายของชีวิต

2. แนวคิดการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care)

การดูแลแบบประคับประคองเป็นแนวทางที่ได้รับการพัฒนาในวงการแพทย์สมัยใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรเทาความเจ็บปวด และดูแลผู้ป่วยในระยะท้ายของชีวิตให้ได้รับความสงบทางกาย ใจ และจิตวิญญาณอย่างเหมาะสม แนวทางนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการรักษาทาง

กายภาพ แต่ยังคงครอบคลุมถึงการให้กำลังใจ การสื่อสารที่เอื้ออาทร และการช่วยเหลือครอบครัวของผู้ป่วยให้เตรียมตัวต่อการจากลาอย่างมีสติและศักดิ์ศรี (ชาย เสวิกุล, 2514) แม้ว่าแนวทางนี้จะได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย แต่การนำมาใช้ในบริบทของเรือนจำยังคงเป็นความท้าทาย เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อความสงบของผู้ป่วยและขาดบุคลากรเฉพาะทาง

3. การศึกษาประสบการณ์ของผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้าย

งานวิจัยเชิงคุณภาพมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความเข้าใจต่อประสบการณ์ของผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ โดยเฉพาะด้านความรู้สึก ความวิตกกังวล ความหวัง หรือแม้แต่การยอมรับความตายอย่างสงบ การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงความรู้สึกภายในของผู้ต้องขังได้อย่างลึกซึ้ง ข้อมูลเชิงคุณภาพเหล่านี้เป็นสิ่งที่งานวิจัยเชิงปริมาณไม่สามารถสะท้อนให้เห็นได้ (ชาย โพธิ์สีตา, 2547) โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ต้องขังระยะท้ายที่มีข้อจำกัดด้านการแสดงออกหรือการเข้าถึงข้อมูลจากภายนอก

4. ข้อจำกัดของระบบสุขภาพในเรือนจำ

โครงสร้างการดูแลสุขภาพภายในเรือนจำของไทยยังเผชิญกับข้อจำกัดอย่างมาก ทั้งด้านจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ เครื่องมืออุปกรณ์เวชภัณฑ์ และความพร้อมของสถานพยาบาล การดูแลผู้ป่วยเรื้อรังหรือผู้ป่วยระยะท้ายยังขาดการจัดระบบเฉพาะทาง และมักขึ้นอยู่กับพิจารณาเฉพาะรายของเจ้าหน้าที่ทัณฑสถาน (ธนู ไม้แก้ว, 2554) นอกจากนี้ยังพบว่าการส่งต่อผู้ป่วยเพื่อการรักษาภายนอกเรือนจำมีขั้นตอนยุ่งยากและล่าช้า ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังที่ต้องทนทุกข์จากโรคโดยไม่ได้รับการดูแลที่เพียงพอ

5. กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการปล่อยตัวด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรม

แม้จะมีกฎหมายและระเบียบภายในกรมราชทัณฑ์ที่เปิดช่องทางให้สามารถปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้ายด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรม เพื่อให้ผู้ป่วยได้ใช้ชีวิตช่วงสุดท้ายร่วมกับครอบครัวในสภาพแวดล้อมที่สงบและเหมาะสม แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าการบวนการดังกล่าวยังขาดความคล่องตัว มีความล่าช้า และบางครั้งอาจขัดต่อหลักมนุษยธรรมเนื่องจากผู้ต้องขังบางรายเสียชีวิตก่อนการอนุมัติปล่อยตัวจะเสร็จสิ้น (กฎกระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.) ความไม่ชัดเจนของเกณฑ์และขั้นตอนการพิจารณาจึงเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่า การดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้ายในเรือนจำควรได้รับการพัฒนาให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และสอดคล้องกับแนวทางสิทธิ

มนุษยชนสากล โดยเฉพาะการเข้าถึงระบบสุขภาพและสิทธิในวาระสุดท้ายของชีวิต การบูรณาการแนวทางการดูแลแบบประคับประคองกับโครงสร้างระบบราชทัณฑ์ รวมถึงการแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค จะเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังอย่างแท้จริง เพื่อให้พวกเขาได้รับการดูแลอย่างมีศักดิ์ศรี สมกับความเป็นมนุษย์แม้ในวาระสุดท้ายของชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาประสบการณ์วาระท้ายของผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ และแนวทางในการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายในเรือนจำ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถสะท้อนข้อเท็จจริงจากมุมมองของผู้ปฏิบัติงานและผู้ต้องขังในสถานการณ์จริงได้อย่างรอบด้าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 5 ราย ประกอบด้วย

- 1) แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยระยะท้าย จำนวน 1 ท่าน
- 2) พยาบาลวิชาชีพที่ดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำ จำนวน 1 ท่าน
- 3) เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ซึ่งมีประสบการณ์ดูแลผู้ต้องขัง จำนวน 1 ท่าน
- 4) ผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้าย ซึ่งได้รับการวินิจฉัยว่ามีโรคร้ายแรงหรือโรคที่คุกคามต่อ

ชีวิต จำนวน 2 ราย

สามารถให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

- 1) ผู้ให้สัมภาษณ์ลำดับที่ 1 แพทย์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยระยะท้าย โดยมีประสบการณ์การทำงานในการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายมากกว่า 10 ปี
- 2) ผู้ให้สัมภาษณ์ลำดับที่ 2 พยาบาลวิชาชีพ ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านการดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้าย โดยมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี
- 3) ผู้ให้สัมภาษณ์ลำดับที่ 3 เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ (ผู้คุม) ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการดูแลผู้ต้องขัง มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี
- 4) ผู้ให้สัมภาษณ์ลำดับที่ 4 ผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้าย โดยได้รับการวินิจฉัยว่าป่วยด้วยโรคที่ไม่สามารถรักษาหาย คุกคามต่อชีวิตและประเมินได้ว่าจำกัดช่วงชีวิตที่เหลืออยู่ของผู้ป่วย

หรือ ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ก้ำวหน้าหรือรุนแรงที่อาจทำให้เสียชีวิตได้ในระยะอีกไม่นานนัก โดยได้รับการวินิจฉัยมาแล้วเป็นระยะเวลามากกว่า 3 เดือน

5) ผู้ให้สัมภาษณ์ลำดับที่ 5 ผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้าย โดยได้รับการวินิจฉัยว่าป่วยด้วยโรคที่ไม่สามารถรักษาหาย คุณความต่อชีวิตและประเมินได้ว่าจำกัดช่วงชีวิตที่เหลืออยู่ของผู้ป่วย หรือ ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ก้ำวหน้าหรือรุนแรงที่อาจทำให้เสียชีวิตได้ในระยะอีกไม่นานนัก โดยได้รับการวินิจฉัยมาแล้วเป็นระยะเวลามากกว่า 3 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่สามารถให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตอบคำถามการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยการกำหนดประเด็นคำถามลักษณะปลายเปิด ที่เอื้อให้ผู้วิจัยสามารถ ยืดหยุ่นการถามได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์การสัมภาษณ์ ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นในการสัมภาษณ์เมื่อมีประเด็นที่น่าสนใจเกิดขึ้นระหว่างการสัมภาษณ์นั้น เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและทราบรายละเอียดของปัญหา ตลอดจนสามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เบื้องต้น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ประสบการณ์วาระสุดท้ายของผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ

ประเด็นที่ 2 แนวทางในการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในเรือนจำ

โดยประเด็นคำถามเหล่านี้เป็นเพียงคำถามเบื้องต้นในการเปิดประเด็นในการสนทนา สัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งหากมีประเด็นการสนทนาที่ผู้วิจัยสนใจเพิ่มเติม ก็จะสามารถปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมคำถามได้เพื่อประโยชน์ต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลกับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย การสัมภาษณ์แต่ละครั้งมีระยะเวลาประมาณ 60-90 นาที ดำเนินการโดยตรงระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลในสถานที่ราชการที่เหมาะสมและปลอดภัย ผู้วิจัยได้บันทึกเสียงเพื่อความถูกต้องในการถอดความ และมีการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนเสมอ นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ กฎหมาย ระเบียบราชการ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการศึกษาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาถึงประเด็นการวิจัยดังกล่าว จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์ทั้งการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเครื่องบันทึกเสียงไปถอดความ โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ที่ถอดเทปด้วยตัวของผู้วิจัยเอง เพื่อรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Confidentiality)

2) ตรวจสอบและประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3) แยกประเภทของข้อมูล จำแนกและจัดระเบียบข้อมูลออกเป็นชุดคำตอบที่ชัดเจน เพื่อตอบคำถามในแต่ละประเด็นของวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4) วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการวิจัยที่กำหนด ตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วนถูกต้องของคำตอบในแต่ละประเด็นของข้อมูลที่ได้มา เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ซึ่งมุ่งศึกษาประสบการณ์วาระท้ายของผู้ต้องขังที่ป่วยในเรือนจำ พบว่า ผู้ต้องขังที่เข้าสู่ระยะสุดท้ายของชีวิตมีความรู้สึกโดดเดี่ยว ขาดการดูแลที่มีคุณภาพ และประสบกับข้อจำกัดทางสิทธิในการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยเฉพาะบริการด้านการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) ทั้งนี้ การรับรู้ของผู้ต้องขังเกี่ยวกับ “การตายดี” มักถูกบดบังด้วยข้อจำกัดของระบบเรือนจำ อาทิ การขาดแคลนบุคลากรด้านสุขภาพ การขาดความเป็นส่วนตัว และขาดโอกาสในการแสดงเจตจำนงสุดท้าย โดยผู้ต้องขังจำนวนมากต้องเผชิญกับความตายภายใต้กรอบของการควบคุมอย่างเข้มงวด ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในช่วงสุดท้ายของชีวิต

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ที่มุ่งเสนอแนวทางในการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายในเรือนจำ พบว่า แนวทางที่มีประสิทธิภาพควรอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยเฉพาะการเสริมสร้างบทบาทของเจ้าหน้าที่เรือนจำ บุคลากรทางการแพทย์ และนักจิตวิทยาให้มีความรู้ ความเข้าใจด้าน Palliative Care อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ยังควรปรับปรุงระเบียบและขั้นตอนทางกฎหมายให้เอื้อต่อการปล่อยตัวด้วยเหตุผล

ด้านมนุษยธรรม ตลอดจนจัดให้มีสถานพยาบาลภายในเรือนจำที่เหมาะสมต่อการดูแลผู้ป่วยระยะท้าย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้ผู้ต้องขังสามารถเผชิญกับวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และเป็นมนุษย์

โดยสรุป สะท้อนให้เห็นว่า การดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้ายในเรือนจำไทยยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการทั้งในด้านทรัพยากร ความเข้าใจ และระบบโครงสร้างทางนโยบาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเชิงระบบและส่งเสริมแนวทางการตายดีในบริบทของเรือนจำ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมในสิทธิด้านสุขภาพของทุกชีวิต ไม่เว้นแม้แต่ผู้ต้องขัง

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังที่อยู่ในวาระสุดท้ายของชีวิตประสบกับข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งสะท้อนถึงความขาดแคลนในการดูแลแบบประคับประคองอย่างรอบด้าน ผู้ต้องขังส่วนหนึ่งรู้สึกโดดเดี่ยวและสิ้นหวังจากการเจ็บป่วยโดยไม่มีญาติพี่น้องอยู่เคียงข้าง ขาดการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและขาดโอกาสในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาตนเอง ปัญหาเหล่านี้สัมพันธ์กับแนวคิดของ ท่านพุทธทาสภิกขุ ที่กล่าวว่า “ความตายทั้งทางกายและทางวิญญาณเป็นจุดรวมของความกลัวทุกชนิด” และสอดคล้องกับแนวคิดของ เต็มศักดิ์ พิงส์ศรี (2556) ที่เสนอว่า การดูแลผู้ป่วยระยะท้ายควรคำนึงถึงมิติทางกาย จิตใจ จิตวิญญาณ และสังคม เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถจากไปอย่างสงบ

นอกจากนี้ ผู้ต้องขังจำนวนมากไม่ได้รับโอกาสในการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับการตายอย่างมีศักดิ์ศรี ทั้งที่แนวทาง Advance Care Planning ได้ถูกยอมรับในหลายประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยได้ตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลตนเองในระยะท้ายของชีวิต ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงการขาดระบบรองรับภายในเรือนจำไทยที่สามารถดูแลผู้ต้องขังระยะท้ายให้มีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม

2. แนวทางในการพัฒนาการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายในเรือนจำ ควรเริ่มจากการกำหนดนโยบายด้านสุขภาพที่ชัดเจน ร่วมกันระหว่างกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงสาธารณสุข โดยเน้นการบูรณาการระบบบริการสุขภาพกับระบบราชทัณฑ์ให้มีความเชื่อมโยงกันอย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรในเรือนจำให้มีความรู้ด้านการดูแลแบบประคับประคองอย่างครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ วิษณุ เครืองาม (2530) และ ธนู ไม้แก้ว (2554) ที่เห็นว่า สิทธิในการเข้าถึงการดูแลสุขภาพเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ต้องได้รับการ

คุ้มครองโดยรัฐ

ข้อเสนอสำคัญอีกประการคือ การปล่อยตัวด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรม ซึ่งแม้จะมีระเบียบในปัจจุบันแต่กลับพบว่าขั้นตอนมีความล่าช้าและไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินของผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้ายได้อย่างทันท่วงที ดังที่ กุลพล พลวัน (2539) ได้กล่าวถึงการที่รัฐควรมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

ดังนั้น งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับปรุงระบบการดูแลผู้ต้องขังที่ป่วยระยะท้ายให้มีความครอบคลุม ครบถ้วน และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขังซึ่งแม้อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของการควบคุมในเรือนจำ แต่ก็ควรได้รับการดูแลอย่างเต็มศักยภาพทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ อันเป็นการสะท้อนถึงความเมตตา ความยุติธรรม และการยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชนที่ไม่เลือกสถานะของมนุษย์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กรมราชทัณฑ์ควรกำหนดนโยบายด้านการดูแลแบบประคับประคองในเรือนจำอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการจัดตั้งหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่เฉพาะทางด้านการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายในเรือนจำ

1.2 กระทรวงยุติธรรมควรพิจารณาปรับปรุงกระบวนการปล่อยตัวผู้ต้องขังด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรมให้มีความรวดเร็ว ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

1.3 ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข และภาคประชาสังคม ในการจัดระบบการดูแลสุขภาพจิตและสุขภาพกายของผู้ต้องขังกลุ่มเปราะบางอย่างต่อเนื่อง

1.4 เรือนจำควรจัดให้มีโอกาสสำหรับผู้ต้องขังในการวางแผนการดูแลล่วงหน้า (Advance Care Planning) เพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระและศักดิ์ศรีของผู้ต้องขังในวาระสุดท้ายของชีวิต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่เรือนจำ แพทย์ และพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ต้องขังระยะท้าย เพื่อให้เห็นมุมมองจากผู้ให้บริการด้านสุขภาพในบริบทของเรือนจำ

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการดูแลผู้ต้องขังระยะท้ายในประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน เพื่อสังเคราะห์ข้อดีและแนวปฏิบัติที่สามารถปรับใช้ในบริบทของประเทศไทย

2.3 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้งเพศชายและหญิงในหลายภูมิภาค เพื่อให้ผลการศึกษาสะท้อนสถานการณ์อย่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ที่รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสำรวจเชิงปริมาณ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความครอบคลุมของข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2551). คู่มือการดูแลสุขภาพผู้ต้องขัง. กรุงเทพมหานคร: กรมราชทัณฑ์.
- กุลพล พลวัน. (2539). การบริหารงานยุติธรรมในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ชาย เสวิกุล. (2514). ชีวิตและความตาย: มนุษยวิทยาว่าด้วยความตาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2547). ศิลปะการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัญ โฆษรณันท์. (2544). สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม.
- ธนู ไม้แก้ว. (2554). สุขภาพกับการควบคุมในเรือนจำ: บทวิเคราะห์เชิงนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทีทีซี.
- ธานี วรภัทร์. (2553). ความตายในมุมมองทางสังคมและวัฒนธรรม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทีมข่าวอาชญากรรม. (2566). เรือนจำพบผู้ต้องขังป่วยระยะท้ายกว่า 300 ราย. ไทยรัฐออนไลน์. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2568 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/2739584>

การประเมินโครงการลัษมองประลองปัญญา
โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต 4 *

THE EVALUATION OF BRUSH UP YOUR BRAIN TOWARDS ACADEMIC
EXCELLENCE PROJECT OF WATPLAGPLA SCHOOL UNDER NAKHON
SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

จารุวรรณ สุขชะอม¹, อนันทัย ประสาน² และ เบญจพร ชนะกุล³

Jaruwan Sukchaom¹, Anotai Prasan² and Benchaporn Chanakul³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹⁻³Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: jaruwansukchaom@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 มิถุนายน 2568; วันแก้ไขบทความ 10 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 12 มิถุนายน 2568

Received 9 June 2025; Revised 10 June 2025; Accepted 12 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินด้านสภาวะแวดล้อม 2) ประเมินด้านกระบวนการ และ 3) ประเมินด้านผลผลิตของโครงการลัษมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งสิ้น 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน

Citation:

* จารุวรรณ สุขชะอม, อนันทัย ประสาน และ เบญจพร ชนะกุล. (2568). การประเมินโครงการลัษมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 794-818.

Jaruwan Sukchaom, Anotai Prasan and Benchaporn Chanakul. (2025). The Evaluation Of Brush Up Your Brain Towards Academic Excellence Project Of Watplagpla School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 794-818.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความต้องการจำเป็นของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และความเป็นไปได้ของโครงการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โครงการมีวัตถุประสงค์ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาสมรรถนะสำคัญด้านต่างๆของผู้เรียน มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และสื่อการเรียนรู้ มีความเหมาะสมและส่งเสริมศักยภาพนักเรียนได้อย่างรอบด้าน

2. ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินกิจกรรมตามโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการปรับปรุงและพัฒนาโครงการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โครงการมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมออกแบบเหมาะกับช่วงวัย เน้นพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและกล้าแสดงออกมากขึ้น การประเมินผลมีความครอบคลุม และสะท้อนผลสัมฤทธิ์ได้อย่างชัดเจน บูรณาการเทคโนโลยีและเกมการเรียนรู้ และพร้อมที่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น

3. ด้านผลผลิตของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การเข้าร่วมโครงการของนักเรียนสามารถช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยนักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนกล้าที่จะคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, การประเมินซีโป, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research article aims to 1) evaluate context, 2) evaluate implementation process, and 3) evaluate outcomes of The brush up your brain

towards academic excellence project of Watplagpla School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area office 4. The sample group consisted of 175 participants, including school administrators, teachers, students, and students' parents. The research instruments include questionnaire administered to all 175 participants and in-depth interviews conducted with 10 individuals. The statistical methods used for data analysis were mean and standard deviation. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The Research findings were as follows:

1. The overall evaluation of the project's context was rated at the highest level. When considered by individual aspects, the greatest mean score was found project necessity, the lowest mean score was the project feasibility. The project demonstrated defined objectives aligned with the needs of relevant stakeholders. It aimed to enhance students' academic achievement and develop key competencies across various domains. Furthermore, the project was supported by sufficient personnel, budget, and learning materials, rendering it both appropriate and conducive to fostering students' potential in a comprehensive manner.

2. The overall evaluation of the project's implementation process was rated at the highest level. When analyzed by specific aspects, the highest mean score was found the implementation of project activities, the lowest was project improvement and development. The project was carried out systematically with clearly defined goals that aligned with the school's policies and the learners' needs. The activities were age-appropriate and designed to foster a range of skills, including analytical thinking, problem-solving, and collaboration. As a result, students became more enthusiastic and confident in expressing themselves. The assessment processes were comprehensive and effectively reflected learning outcomes. Moreover, the integration of technology and educational games, along with the emphasis on increasing student participation, contributed to the project's overall effectiveness.

3. The overall evaluation of the project's outcomes was rated at the highest level. When considered by individual aspects, the highest mean score was academic achievement, the lowest was in competencies. Participation in the project clearly contributed to improved academic performance among students. Notable development was observed in students' analytical thinking, problem-solving, communication, and teamwork skills. Students were able to apply the knowledge gained from the project to real-life situations. Moreover, they demonstrated increased confidence in expressing their thoughts and opinions with reasoned judgment.

Keywords: Project Evaluation, CPO Model, Academic Achievement

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา “มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” และ มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีศักยภาพสูงสู่มาตรฐานสากล (ราชกิจจานุเบกษา 2545,7)

ประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาประเทศไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลและใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันรวมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าวตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จะสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนได้ต้องใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและทุกช่วงวัยเพื่อให้เป็นคนดี

เก่ง และมีคุณภาพ ด้วยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูต้องมีทักษะใน การ “จุดไฟ” ในใจศิษย์ ให้รักการเรียนรู้ ให้สนุกกับการเรียนรู้ หรือให้การเรียนรู้สนุกและกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต ครูจึงต้องยึดหลัก “สอนน้อย เรียนมาก” คือ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กครูต้องตอบได้ว่าศิษย์ได้เรียนอะไร และเพื่อให้ศิษย์ได้เรียนสิ่งเหล่านั้นครูต้องทำอะไร ไม่ทำอะไร ในสภาพเช่นนี้ ครูยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ที่ครูสอนไม่ได้นักเรียนต้องเรียนเองหรือพูดใหม่ว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้กล่าวถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียนซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยตรง อันตัวบ่งชี้หนึ่งถึงคุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน

โรงเรียนถือว่าเป็นหน่วยงานหลักและมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามนโยบายในการจัดการศึกษาของประเทศและเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ งานวิชาการจึงถือเป็นงานหลักของโรงเรียนซึ่งผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก การวางแผนบริหารโรงเรียน ในยุคปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนของตนและรู้จักวางแผน ยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุม การบริหารงาน 4 งาน โดยมีงานวิชาการเป็นงานหลัก ส่วนงานอื่น ๆ เป็น งานสนับสนุน ส่งเสริมให้งานวิชาการบรรลุจุดหมายได้ดียิ่งขึ้น การบริหารสถานศึกษาจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย คือ นักเรียน บรรลุ

จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรกล่าวคือ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข การบริหารงานวิชาการจะเป็นงานที่ทำให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

การจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์และมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา มีทักษะชีวิตและมีความสามารถทางเทคโนโลยีโรงเรียนเป็นหน่วยบริการทางการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีศักยภาพ เป็นพลโลก ครูและบุคลากรในสถานศึกษาต้องมีความสนใจ มีเป้าหมายในหมายการพัฒนาการจัดการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดมีความรู้ และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสมเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไปและการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดเน้นด้านผู้เรียนนักเรียน ที่เกี่ยวข้อง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญสู่มาตรฐานสากล โดยนักเรียนในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) กลุ่มสาระหลักเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ดังนั้นในแต่ละโรงเรียนจึงได้กำหนดนโยบาย เป้าหมายในการพัฒนาคือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ตั้งเป้าหมายการยกระดับสอดคล้องกับเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 จึงถือว่า การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนทุกคนที่ได้เข้าเรียน และจบการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และคุณภาพสูงตามเกณฑ์ เป้าหมาย และมาตรฐานของหลักสูตรให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพเป็นรายบุคคล

การที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยของเรานั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกันซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันระหว่างหลายๆฝ่ายทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู/บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนถึงผู้ปกครอง/นักเรียนและชุมชน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนแนวคิดของการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนทั้งนี้จะต้องมีการประเมินสภาพหรือสภาวะความต้องการของสถานศึกษาอยู่เป็นประจำและสม่ำเสมอเพื่อให้ข้อมูลความต้องการเหล่านั้นเป็น

ปัจจุบันและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกข่าวสารและสามารถจะพัฒนาจนถึงขั้นยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยเราให้ทันยุคทันสมัยอยู่เสมอเพื่อสร้างความมั่นใจในที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ข้อมูล หลักฐานที่ตรวจสอบได้และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการบริการด้านการศึกษามีคุณภาพจากสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

โรงเรียนวัดปลักปลาจึงได้การจัดทำโครงการลบล้างมองประลองปัญญาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและความพร้อมของนักเรียนในระดับชั้นปฐมวัยให้มีความรู้และทักษะเบื้องต้นในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม พัฒนานักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาให้มีความสามารถในการสื่อสารความคิด ผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นข้อมูลและสร้างชิ้นงาน ให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระฯให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเพิ่มผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET, NT, RT) ให้สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาจากรายงานผลและการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET, NT, RT) ของโรงเรียน พบว่า ยังมีค่าเฉลี่ยบางกลุ่มสาระต่ำกว่าระดับประเทศ ดังนั้น กลุ่มบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดปลักปลา จึงได้จัดทำโครงการลบล้างมองประลองปัญญาขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ประเมินเห็นว่าควรมีการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบเพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอต่อผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องและผู้รับผิดชอบโครงการ ตลอดจนเพื่อนำไปพิจารณาและนำไปตัดสินใจในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขการดำเนินโครงการลบล้างมองประลองปัญญาให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ผู้ประเมินจึงได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า หลักการแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นแนวทางการประเมินโครงการ โดยเลือก รูปแบบการประเมิน CPO'S Evaluation Model ที่ได้พัฒนามาเพื่อใช้ประเมินโครงการต่างๆในประเทศไทยนั้นได้เน้นการประเมินในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นตั้งแต่การประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมอย่างละเอียด การประเมินกระบวนการการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ และการประเมินผลผลิตของโครงการตามลำดับ จึงนับว่าเป็นรูปแบบของการประเมินที่ครบวงจร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินสภาวะแวดล้อมของโครงการลัทธิสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4
2. เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการลัทธิสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4
3. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการลัทธิสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับโครงการลัทธิสมองประลองปัญญา โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนนำไปสู่การตกผลึกข้อสรุปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ได้ดังนี้

1. แนวคิดรูปแบบการประเมินโครงการตามแบบจำลองการประเมิน CPO (CPO'S Evaluation Model) โดยเยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการตามแบบจำลองการประเมิน CPO เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศที่จำเป็นนำไปสู่การตัดสินใจความสำเร็จ รวมทั้งแก้ไขปรับปรุง พัฒนา ตลอดจนการสร้างและการกำหนดทางเลือกใหม่ในการดำเนินโครงการ ดังนั้น กิจกรรมการประเมินโครงการตามแบบจำลองการประเมิน CPO จึงเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็น เกี่ยวกับปัจจัยขึ้นพื้นฐานของโครงการตลอดจนกระบวนการที่ปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ และผลผลิตโครงการ ภายใต้กิจกรรมและช่วงเวลาที่ได้กำหนดหรือวางแผนไว้ แบบจำลองการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2549)

- 1.1 ปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ (Context) หมายถึง บริบทต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการทั้งปวง เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางวัฒนธรรม รวมทั้งปัจจัยทางกายภาพ และทางด้านจิตใจ เป็นต้น การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมหรือบริบทต่าง ๆ ของโครงการที่กำหนดไว้ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพิจารณาถึง

1) ความต้องการจำเป็นของโครงการ (Needs Assessment)

ความต้องการจำเป็นของโครงการการประเมินเพื่อให้ทราบถึงความจำเป็นหรือความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการบางครั้งอาจมีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องมาก นับตั้งแต่ความต้องการของโครงการเช่นอาจเป็นโครงการเพื่อเพื่อสนองนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดหรือเพื่อสนองนโยบายของผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด และสอดคล้องความต้องการจำเป็นของโรงเรียนในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพ

2) ความเป็นไปโครงการ (Feasibilities)

ความเป็นไปได้ของโครงการเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบถึงโอกาสในการจัดทำโครงการ

3) วัตถุประสงค์ของโครงการ (Objectives)

วัตถุประสงค์เป็นการแสดงถึงเป้าหมายที่ต้องการ แต่ละโครงการมีการคาดหวังให้บรรลุผลที่เฉพาะเจาะจงอะไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาของการดำเนินโครงการ

4) ความพร้อมและทรัพยากร (Readiness and Resources)

ความพร้อมและทรัพยากร เป็นการประเมินในด้านบุคลากรที่รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม มีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการโครงการ และงบประมาณที่ให้การสนับสนุนในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อดำเนินงาน

1.2 กระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ (Process)

กระบวนการ หมายถึงขั้นตอนหรือกรรมวิธีที่จะต้องปฏิบัติตามตามลำดับก่อนหลัง อย่างเป็นระบบและครบวงจร ในระหว่างดำเนินโครงการกระบวนการดังกล่าวอาจแตกต่างกันออกไปตามเป้าหมายเชิงปรัชญาของแต่ละโครงการ มีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษก็คือ ความสอดคล้องของกิจกรรมและช่วงเวลาโดยพิจารณาถึง

1) กิจกรรม (Activity) เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมนั้น ๆ มีความสอดคล้องหรือตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และมีการจัดลำดับที่เหมาะสมต่อกัน มากหรือน้อยเพียงใด

2) ช่วงเวลา (Timing) เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าช่วงเวลาที่จะดำเนินโครงการทางด้านกิจกรรมนั้นๆ มีความเหมาะสมเพียงไร มีข้อจำกัดประการใด และเวลาที่กำหนดไว้นั้นสามารถปรับเปลี่ยนไปจากเดิมได้ตามความจำเป็นหรือไม่ และเพราะเหตุใด

1.3 ผลผลิตของโครงการ (Outcome)

คำว่าผลผลิต (Outcomes) นั้นมีความหมายครอบคลุมคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั้ง 3 คำ ดังนี้ 1) Product ผลิติด 2) Output ผลลัพธ์ 3) Outcomes ผลผลิต ด้วยเหตุผลนี้ คำว่าผลผลิตของโครงการ จึงหมายถึง ผลงานหรือผลที่ได้รับจากการกระทำกิจกรรมใด ๆ ของแต่ละโครงการโดยสามารถแบ่งผลงานดังกล่าวเป็น 3 ประเภทคือ ผลรวม (Overall) ผลกระทบ (Impact) และคุณค่าหรือประโยชน์ (Utility) ตามลำดับ ในการประเมินผลผลิตของโครงการใด ๆ ก็ตามจึงเป็นการประเมินเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการนั้นๆ โดยพิจารณาพิจารณาถึง

1) ผลรวม (Overall) เพื่อให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดจากกิจกรรมของโครงการทั้งโดยตรงและทางอ้อม

2) ผลกระทบ (Impact) เพื่อให้ทราบถึงผลที่ตามมาจากการดำเนินโครงการนั้น ๆ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม รวมทั้งผลกระทบจากที่คาดหวังและมิได้คาดหวังไว้

3) คุณค่าหรือประโยชน์ (Utility) เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าหรือความสำคัญของผลที่ได้จากการประเมินทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหรือเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ จันทนา นนทกร ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการจัดการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดำเนินการใน 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นตามเกณฑ์ที่คาดหวัง มีวิธีการดำเนินการโดยการปรับเปลี่ยนท่าทีของครูในการจัดการความรู้ การกำหนดเกณฑ์ที่คาดหวัง การประเมินผล การจัดกลุ่มผู้เรียนที่เหมาะสม การกำหนดรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้และการจัดกิจกรรม รูปแบบที่ 2 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพื่อบ่มบ่มผู้เรียนเป็นเลิศ มีวิธีการดำเนินการโดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนพิเศษ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมเพื่อความเป็นเลิศ รูปแบบที่ 3 การช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การจบ

หลักสูตรและลด 0 ร และ มส.วิธีการดำเนินการโดยการดูแลใกล้ชิดเพื่อปรับพฤติกรรมและให้โอกาสนักเรียน การเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์การจบหลักสูตร (จันทนา นนทิก ,2551)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามีแนวคิดที่เห็นความสำคัญของการประเมินโครงการ ลับสมองประลองปัญญา มีรูปแบบการประเมินซีโป และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน ต้องอาศัยเครื่องมือในการบริหารจัดการคุณภาพต่างๆ ผสมผสานกันทั้งกระบวนการหรือกิจกรรมเพื่อยกระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนโดยอาศัย การวางแผน การดำเนินการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวางแผนกลยุทธ์เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง ที่จะช่วยให้สถานศึกษามีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน มีแนวทางปฏิบัติไปสู่ทิศทางที่ต้องการสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการลับสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดปลักปลา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดปลักปลาจำนวน 12 คน นักเรียนโรงเรียนวัดปลักปลา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 154 คน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดปลักปลา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 154 คน รวม 321 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดปลักปลา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดปลักปลา จำนวน 12 คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 81 คน ผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 81 คน รวม 175 คน โดยวิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดปลักปลา จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวัดปลักปลา จำนวน 3 คน นักเรียนหัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 คน และผู้ปกครองนักเรียนหัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย เครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม และเครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม เรื่อง การประเมินโครงการลัทธิสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ การประเมินโครงการ เอกสาร และงานประเมินที่ เกี่ยวข้องกับโครงการลัทธิสมองประลองปัญญา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขอบเขตและประเด็นใน การประเมิน

1.2 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสอบถามแล้วร่างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวทางการดำเนินงานตามโครงการลัทธิสมองประลองปัญญา เป็นข้อมูลประกอบการสร้างเครื่องมือ

1.3 ศึกษาลักษณะเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีลิเคิร์ท และศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับประเมินโครงการลัทธิสมองประลองปัญญา รูปแบบซีโป

1.4 สร้างเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาด้านสภาวะแวดล้อม กระบวนการ และผลผลิตของโครงการ โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.5 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมด้านกระบวนการดำเนินโครงการ และผลผลิตของโครงการลัทธิสมองประลองปัญญา

1.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) และความชัดเจนของข้อคำถามแล้วนำผลมาหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาถึงความเห็นและ ให้คะแนนคำถามแต่ละข้อ

1.7 นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

1.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการลับสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 เครื่องมือที่ใช้วิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาหลักการวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview)

2.2 กำหนดกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาร่างเป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการลับสมองประลองปัญญา

2.4 ร่างแนวทางการพัฒนาโครงการลับสมองประลองปัญญา เสนอต่อประธานที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบและข้อเสนอแนะ

2.5 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงและจัดทำเป็นแบบบันทึกเพื่อจัดการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ผู้ประเมินนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารโรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อกำหนดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามโดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการประเมินโครงการพร้อมได้รวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

3. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักเรียน ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือครูประจำชั้นในแต่ละชั้นตามที่กำหนดในการให้นักเรียนได้กรอกแบบสอบถาม โดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการประเมินโครงการ พร้อมได้รวบรวมแบบสอบถามตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

4. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ปกครอง ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือครูประจำชั้นในแต่ละชั้นตามที่กำหนดในการให้ผู้ปกครองได้กรอกแบบสอบถาม โดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการประเมินโครงการพร้อมและรวบรวมแบบสอบถามตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

5. ผู้ประเมินเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่าง พร้อมนำแบบสอบถามที่ได้ไปดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ประเมินขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเชิญสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสัมภาษณ์เรื่องแนวทางการพัฒนาโครงการลับสมอง ประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ไปบันทึกการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน เพื่อบันทึกข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม ผู้ประเมินรวบรวมจากแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของครูผู้สอนและนักเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การแปลผลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินโครงการ
ลัทธิสมถะประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยใช้เกณฑ์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผู้ประเมินนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน
โครงการลัทธิสมถะประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มาวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นำเนื้อหาที่ได้บันทึกมาถอดความ ทั้งที่เป็นคำพูด อากัปกิริยาและท่าทีของผู้ให้
สัมภาษณ์ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์

2. ตีความและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำมาสังเคราะห์และจัดกลุ่ม
ข้อมูล ให้เป็นหมวดหมู่

3. นำข้อความของผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมาจัดเรียงให้เข้ากลุ่มเพื่อนำไปกำหนดเป็น
ปัจจัยในด้านต่าง ๆ ตามรูปแบบการประเมินซีโป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยการประเมินโครงการลัทธิสมถะประลองปัญญา
โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
ใช้แบบสอบถามโดยใช้รูปแบบการประเมินซีโป (CPO'S Evaluation Model) 3 ด้าน คือ ด้าน
สภาวะแวดล้อม ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการลัทธิสมถะประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นในด้าน

สภาวะแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของโครงการ ความพร้อมและทรัพยากรและ ความเป็นไปได้ของโครงการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.1 ผลการประเมินด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โครงการเป็นความต้องการจำเป็นของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

1.2 ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนวทางการดำเนินโครงการสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ รูปแบบการดำเนินงานของโครงการมีความเหมาะสมและสามารถส่งเสริมการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีนโยบายในการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

1.3 ผลการประเมินด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โครงการสามารถนำไปพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนได้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โครงการสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการได้จริง

1.4 ผลการประเมินด้านความพร้อมของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า งบประมาณของโรงเรียนที่ให้การสนับสนุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อการดำเนินงานโครงการมีความเหมาะสมและเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือบุคลากรที่รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการโครงการ

2. ผลการประเมินโครงการลบล้างมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นในด้านกระบวนการดำเนินโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินกิจกรรมตามโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การวางแผนการ

ดำเนินโครงการ การประเมินผลดำเนินโครงการ และการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2.1 ผลการประเมินด้านการวางแผนดำเนินโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีแผนงาน/โครงการที่ส่งเสริมการดำเนินงานให้แก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน และผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้รับผิดชอบโครงการสามารถถ่ายทอดความรู้ในการดำเนินงานให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินงานโครงการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการดำเนินงานให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ผลการประเมินด้านการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รูปแบบการดำเนินงานโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และครูผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานโครงการ

2.3 ผลการประเมินด้านการประเมินผลดำเนินโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานเป็นไปตามแผน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้รับผิดชอบโครงการมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารได้รับทราบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีแผนในการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้

2.4 ผลการประเมินด้านการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนได้นำผลการประเมินมาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาในครั้งต่อไป มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนได้นำผลการประเมินมาสรุปเป็นภาพรวมในการดำเนินงานโครงการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการทบทวน และปรับปรุงพัฒนาในการดำเนินงาน

3. ผลการประเมินโครงการลัทธิธรรมปฏิบัติ โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผู้บริหารและครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความคิดเห็นในด้านผลผลิตของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3.1 เมื่อพิจารณาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในแต่ละรายวิชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพตามความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล และผู้เรียนนำความรู้และทักษะมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

3.2 เมื่อพิจารณาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย

3.3 เมื่อพิจารณาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นในด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเป็นระบบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา

3.4 เมื่อพิจารณาจากนักเรียนมีความคิดเห็นในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในแต่ละรายวิชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพตามความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล และผู้เรียนนำความรู้และทักษะมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

3.5 เมื่อพิจารณาจากนักเรียนมีความคิดเห็นในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการ

ปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.6 เมื่อพิจารณาจากนักเรียนมีความคิดเห็นในด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเป็นระบบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา

3.7 เมื่อพิจารณาจากผู้ปกครองมีความคิดเห็นในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในแต่ละรายวิชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนนำความรู้และทักษะมาประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวัน และผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพตามความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

3.8 เมื่อพิจารณาจากผู้ปกครองมีความคิดเห็นในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.9 เมื่อพิจารณาจากผู้ปกครองมีความคิดเห็นในด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเป็นระบบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์และได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งสิ้น 10 คน โดยสามารถสรุปประเด็นการสัมภาษณ์การประเมินโครงการลับสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการวิเคราะห์โดย

ภาพรวมของการดำเนินโครงการลับสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ดังนี้

1. ด้านสภาวะแวดล้อม โครงการลับสมองประลองปัญญามีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มสาระ เพิ่มผลการทดสอบระดับชาติ และส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษให้สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของโครงการยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคมในปัจจุบันอย่างครบถ้วน ในด้านสภาวะแวดล้อม พบว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินโครงการในระดับที่น่าพอใจ ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร สื่อการเรียนรู้ และระยะเวลาในการจัดกิจกรรม โดยบุคลากรมีความสามารถและความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุผลตามเป้าหมาย สื่อการสอนมีการจัดเตรียมอย่างเหมาะสม แม้ว่าจะมีข้อเสนอแนะบางประการให้เพิ่มเติมความหลากหลายของสื่อและอุปกรณ์ เพื่อเสริมสร้างความน่าสนใจและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ทั้งนี้ หากโรงเรียนได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมในด้านงบประมาณหรือทรัพยากรอื่น ๆ ก็จะสามารถขยายกิจกรรมและพัฒนาคุณภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้นได้ โดยรวมแล้ว โครงการดังกล่าวถือว่ามีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน และสามารถส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนได้อย่างรอบด้าน

2. ด้านกระบวนการ โครงการลับสมองประลองปัญญาได้รับการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนที่ชัดเจน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง การออกแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน เน้นการส่งเสริมทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 อาทิ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนุกกับการเรียนรู้ และกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น กิจกรรมในโครงการมีความหลากหลาย ทำทาย และมีการจัดการที่ดีในด้านการดำเนินงาน รวมถึงการประสานงานระหว่างครูและผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ความเป็นธรรม โปร่งใส และสะท้อนผลสัมฤทธิ์ได้ชัดเจน ในส่วนของข้อเสนอแนะ พบว่าหลายความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมี

การปรับปรุงโดยเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีและเกมการเรียนรู้เข้ากับกิจกรรม เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเนื้อหาหรือรูปแบบกิจกรรมมากขึ้น และควรมีการติดตามผลและรายงานความก้าวหน้าให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอ ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเห็นพ้องกันว่าโครงการนี้ควรดำเนินต่อไปในอนาคตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านผลผลิต หลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการลับสมองประลองปัญญา สามารถช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยนักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การวางแผน การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งช่วยเสริมทักษะชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเห็นว่าความมั่นใจของนักเรียนเพิ่มขึ้น กล้าที่จะคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล โครงการนี้จึงเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการพัฒนาวิชาการและทักษะชีวิต ซึ่งช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายและมีความสุขสนุกสนานในการศึกษา

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการลับสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยใช้รูปแบบการประเมินซีโป (CPO 's Evaluation Model) ซึ่งมุ่งประเมินใน 3 ด้าน คือ ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ กระบวนการดำเนินโครงการ และผลผลิตของโครงการ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านสถานะแวดล้อมของโครงการลับสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินการวางแผนโครงการได้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและสถานศึกษา มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ครอบคลุม และตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียนอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรทั้งในส่วนของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ และ

สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินโครงการ ทำให้การขับเคลื่อนโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีความเป็นไปได้ของโครงการ เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของโยฮัน ปะดอและชูฮัยรี บืองาฉา (2566) ได้ศึกษาการประเมินกระบวนการบริหารโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนศรีวารินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส การประเมินครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินซีโป คือ การประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม ด้านผู้รับผิดชอบโครงการรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการลับสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า โครงการมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การวางแผนที่ชัดเจน มีเป้าหมายและกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของลภัสสรดา เกตุสกุล (2564) ได้ศึกษาการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช "ณ นครอุทิศ" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 การประเมินครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินซีโป คือ การประเมินกระบวนการ ผลการประเมินพบว่า การดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของโยฮัน ปะดอและชูฮัยรี บืองาฉา (2566) ได้ศึกษาการประเมินกระบวนการบริหารโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนศรีวารินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส การประเมินครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินซีโป คือ การประเมินกระบวนการอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการลับสมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการออกแบบและการดำเนินโครงการที่มีคุณภาพ ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนอย่างครบถ้วน อันนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการและสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันในส่วนของด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนมีผลการเรียนที่สูงขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งบ่งชี้ว่าการดำเนินกิจกรรม

ตามโครงการสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งขึ้น มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการได้อย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการใช้ทักษะชีวิต ยังสะท้อนถึงความสำเร็จในการบูรณาการแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเน้นการสร้างสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของของ ลภัสรดา เกตุสกุล (2564) ได้ศึกษาการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช "ณ นครอุทิศ" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 การประเมินครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินซีบี คือ ผลผลิต การบริหารโครงการ ผลการประเมินพบว่า การประเมินผลผลิตของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การประเมินโครงการลบบมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้บริหารสามารถนำผลมาพัฒนาความพร้อมด้านทรัพยากรทั้งบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ พร้อมสร้างความเข้าใจในเป้าหมายของโครงการแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนผ่านกิจกรรม Active Learning เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงและนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปประยุกต์ใช้ต่อ ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานโครงการลบบมองประลองปัญญา โรงเรียนวัดปลักปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารควรพิจารณาพัฒนาความพร้อมในด้านทรัพยากรทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการสร้างความเข้าใจในเป้าหมายของโครงการแก่ผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนวางกลไกการสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้โครงการสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมั่นคงและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ผู้บริหารควรมีการวางระบบพัฒนาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการนำข้อมูลจากการประเมินผลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อให้โครงการมีความยืดหยุ่น ทันสมัย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน

3. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะในมิติต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการจัดการตนเอง โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Experiential Learning) ควรบูรณาการสื่อ เทคโนโลยี หรือกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้าน และสามารถนำทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา นนทิกร. (2551). การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- พิมพ์ชนก ศรีวิสัย. (2565). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโรงเรียนวัดพรหมโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. ใน สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พรทิพย์ รักนุ้ย. (2567). การประเมินโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดภูเขาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. ใน สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- โยฮัน ปะดอ และชูชัยрі ปือองอา. (2566). การประเมินกระบวนการบริหารโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนศรีวารินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส. วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 7(2), 15-26

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 17 (19 ธันวาคม 2545).

ลภัสรดา เกตุสกุล. (2565). การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาล นครศรีธรรมราช “ณ นครอุทิศ” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. ใน สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

เวชพงศ์ หนูด้วง. (2564). การประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการโดย กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านบ่อหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. ใน สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

เขียนตนเอง เขียนหลักสูตร: ระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ *

WRITING THE SELF, WRITING THE CURRICULUM: AUTOETHNOGRAPHY FOR CURRICULUM DEVELOPMENT AND LEARNING DESIGN

อนิรุทธิ์ สมเสาร์¹ และ นพวรรณ ทวะลัย²

Anirutt Somsao¹ and Noppawan Tawalai²

¹มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Khon Kaen University, Thailand

²นักวิชาการอิสระ

²Independent Scholar, Thailand

Corresponding Author's Email: anirutt_somsao@kkumail.com

วันที่รับบทความ : 3 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 24 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 25 มิถุนายน 2568

Received 3 June 2025; Revised 24 June 2025; Accepted 25 June 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเสนอแนวทางการใช้ระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนาในการพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้ที่มีความหมายและสอดคล้องกับความเป็นมนุษย์ โดยเริ่มจากการตั้งคำถามต่อแนวคิดหลักสูตรในกระแสหลักที่มักเน้นประสิทธิภาพ การวัดผลและการควบคุมเชิงเทคนิค บทความนำเสนอกรอบแนวคิดด้วยอัตชาติพันธุ์วรรณนาในฐานะระเบียบวิธีที่ตั้งอยู่บนญาณวิทยาหลังสมัยใหม่และจริยธรรมของการเขียนตนเอง เสนอการบูรณาการเสียงของประสบการณ์ ความรู้สึก และความเปราะบางของมนุษย์เข้ากับการออกแบบหลักสูตรผ่านแนวคิดหลักสูตรที่มีชีวิต (living curriculum) และหลักสูตรในฐานะกระบวนการมนุษย์ (curriculum-as-lived) นอกจากนี้บทความยังอภิปราย

Citation:

* อนิรุทธิ์ สมเสาร์ และ นพวรรณ ทวะลัย. (2568). เขียนตนเอง เขียนหลักสูตร: ระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาศคม, 3(3), 819-833.

Anirutt Somsao and Noppawan Tawalai. (2025). Writing The Self, Writing The Curriculum: Autoethnography For Curriculum Development And Learning Design. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 819-833.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การประยุกต์ใช้อัตตาธิปไตยในสามมิติ ได้แก่ การเขียนเพื่อทำความเข้าใจตนเองในฐานะครู การออกแบบหลักสูตรจากเสียงของประสบการณ์และการจัดการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้กับตัวตนของผู้เรียน พร้อมทั้งเสนอกรณีศึกษาจากบริบทไทยเพื่อชี้ให้เห็นพลังของแนวทางนี้ในการทำทลายโครงสร้างความรู้แบบเดิม และสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับส่วนบุคคลและเชิงระบบ สุดท้าย บทความสรุปว่าอัตตาธิปไตยไม่เพียงเป็นเครื่องมือทางวิจัย แต่คือแนวทางการดำรงอยู่ที่เปิดพื้นที่ให้ความรู้ที่มีชีวิต ความสัมพันธ์เชิงมนุษย์ และการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งได้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงในพื้นที่การศึกษา

คำสำคัญ: อัตตาธิปไตย, หลักสูตรที่มีชีวิต, เสียงของประสบการณ์, ความเปราะบาง, การออกแบบการเรียนรู้

Abstract

This article aims to explore and propose the use of autoethnography as a methodological approach for developing curriculum and learning design that is meaningful, human-centered, and contextually grounded. It begins by questioning dominant curriculum discourses that emphasize efficiency, measurement, and technical control. The article presents a conceptual framework that positions autoethnography within postmodern epistemology and the ethics of self-writing, highlighting its capacity to integrate personal experience, emotion, and human vulnerability into curriculum development through the lens of the living curriculum and curriculum-as-lived. Furthermore, the article discusses three key dimensions of application: writing to understand oneself as a teacher, designing curriculum from experiential voice, and facilitating learning spaces that honor learners' subjectivities. Drawing on cases from the Thai educational context, the article illustrates how this approach challenges conventional knowledge structures and fosters transformation at both personal and systemic levels. In conclusion, autoethnography is framed not only as a research tool, but as a mode of being that enables the emergence of living knowledge, ethical human relationships, and deep learning within educational spaces.

Keywords: Autoethnography, Living curriculum, Experiential voice, Vulnerability, Learning design

บทนำ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนรู้ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในแนวคิดของกลุ่มนักวิชาการหลักสูตรเชิงวิพากษ์ (critical curriculum theorists) ที่เสนอให้เรามองหลักสูตรไม่ใช่เพียงเอกสารหรือแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า แต่เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมและการเมืองที่เต็มไปด้วยสายใยสัมพันธ์ภาพ ประสบการณ์และอัตลักษณ์ที่มีชีวิต ซึ่งเคลื่อนไหวอยู่เสมอ (Aoki, 1993; Pinar, 2012) หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้จึงไม่อาจเข้าใจได้เพียงในฐานะ "สิ่งที่ถูกจัดการ" หากแต่ต้องรับรู้ในฐานะ "สิ่งที่ดำรงอยู่" ผ่านการความมีชีวิตชีวาของครูและผู้เรียนในบริบทที่เฉพาะเจาะจง

อย่างไรก็ตามแม้ในทางทฤษฎีจะมีความเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้ง แต่การพัฒนาหลักสูตรในระบบการศึกษากระแสหลักยังคงให้ความสำคัญกับแนวคิดเชิงประสิทธิภาพ การวัดผล การประกันคุณภาพ และมาตรฐานสากลมากกว่าการตระหนักถึงคุณค่าของประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนและผู้สอน (Bochner, 2001) ความซับซ้อน ความเปราะบางและความไม่แน่นอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์กลับถูกทำให้เงียบหายไปในการออกแบบหลักสูตรที่เน้นความเป็นกลาง และบ่อยครั้งแยกขาดจากตัวตนของผู้สอนผู้เรียนอย่างสิ้นเชิง ส่งผลให้ความรู้ในหลักสูตรกลายเป็นสิ่งแยกส่วน ปราศจากความหมายในระดับชีวิต

ในบริบทนี้ “ระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนา” (Autoethnography) ซึ่งเน้นการเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ชีวิตของผู้วิจัยและเชื่อมโยงสิ่งนั้นเข้ากับโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรมและโครงสร้างทางอำนาจ จึงมีศักยภาพสูงในฐานะเครื่องมือเพื่อการทบทวนหลักสูตรทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ (Bochner & Ellis, 2006) งานวิจัยแนวนี้นี้เปิดพื้นที่ให้เสียงของสรรพอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเชิงปัจเจก อาทิ ความทุกข์ ความกลัว ความรักและความเปราะบาง ได้เข้ามามีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ โดยเฉพาะในบริบทการเรียนรู้ของผู้สอนระดับอุดมศึกษาหรือการพัฒนาครูในระดับวิชาชีพ ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนและเต็มไปด้วยแรงกดดันหลายมิติ ทั้งในระดับส่วนตัวและเชิงโครงสร้างทางสังคม

บทความนี้ตั้งอยู่บนจุดยืนของผู้เขียนในฐานะนักเรียนที่เผชิญกับภาวะปั่นป่วนทางจิตวิญญาณ (spiritual turmoil) ซึ่งไม่สามารถเยียวยาได้ด้วยความรู้เชิงวิชาการหรือทักษะทาง

วิชาชีพแบบเดิม ผู้เขียนเลือกใช้ระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนาในการเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ส่วนตัวเพื่อเยียวยา ไตร่ตรอง และสร้างความหมายใหม่ให้กับชีวิตการเรียนรู้ ผลจากกระบวนการนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งต่อความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ความสัมพันธ์กับผู้เรียนและความหมายของหลักสูตร บทความนี้จึงมุ่งสำรวจว่าการเขียนอัตชาติพันธุ์วรรณนาสามารถกลายเป็นกระบวนการสร้างความรู้ การพัฒนาตนเองและการออกแบบหลักสูตรที่มีชีวิตได้อย่างไร ผ่านการเชื่อมโยงกรอบคิดด้านหลักสูตรเชิงวิพากษ์ การศึกษาเชิงมนุษยนิยมและแนวคิด self-as-curriculum เข้ากับประสบการณ์เชิงลึกของผู้เขียนในฐานะกรณีศึกษา

กรอบแนวคิด: อัตชาติพันธุ์วรรณนา ตัวตนและหลักสูตรที่มีชีวิต

1. ความหมายและรากฐานของอัตชาติพันธุ์วรรณนา

อัตชาติพันธุ์วรรณนา (autoethnography) เป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่เกิดจากการบรรจบกันของสองแนวทางหลัก ได้แก่ ชาติพันธุ์วรรณนา (ethnography) ซึ่งมุ่งศึกษาวัฒนธรรมและบริบททางสังคมผ่านมุมมองของผู้อื่นและอัตชีวประวัติ (autobiography) ซึ่งเน้นการบันทึกเรื่องราวของตนเองจากประสบการณ์ตรง (Ellis, 2004; Ellis & Bochner, 2006) การผสมผสานทั้งสองแนวทางนี้ทำให้เกิดพื้นที่ทางวิธีวิทยาที่ผู้วิจัยสามารถใช้ "เสียงของตนเอง" (personal voice) เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับตัวตน วัฒนธรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แฝงอยู่ในชีวิตประจำวัน (Holman, Adams & Ellis, 2013) การเขียนตนเองในอัตชาติพันธุ์วรรณนาไม่ใช่เพียงการเล่าเรื่องหรือบันทึกประสบการณ์ แต่เป็นกระบวนการตีความ การวิพากษ์และการสร้างความรู้ที่สะท้อนความซับซ้อนของชีวิตมนุษย์ผ่านการเล่าเรื่องที่มีรากฐานทางอารมณ์และจิตวิญญาณ

อัตชาติพันธุ์วรรณนาในฐานะระเบียบวิธี จึงมีจุดเด่นในการเปิดเผย “ความจริงอีกชุดหนึ่ง” ที่มักถูกละเลยในระเบียบวิธีวิทยาแบบปฏิกฐานนิยม (positivist paradigm) ซึ่งเน้นการวัดผลที่เป็นกลางและสามารถตรวจสอบซ้ำได้ (Bochner, 2001; Poulos, 2017) ในทางตรงกันข้าม อัตชาติพันธุ์วรรณนายอมรับว่าความรู้คือสิ่งที่สร้างผ่านบริบท ภาษา อารมณ์ และอัตลักษณ์เฉพาะตัวของผู้วิจัย การบอกเล่าประสบการณ์ของตนเองจึงไม่ใช่การหนีออกจากความจริง หากเป็นการเผยให้เห็น “ความจริงเชิงอัตวิสัย” ที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ความเปราะบาง ความขัดแย้งและความรู้สึกผิดหวังที่อาจเกิดขึ้นระหว่าง

กระบวนการเขียน กลายเป็นเนื้อหาสำคัญที่ทำให้การวิจัยรูปแบบนี้สามารถเปิดพื้นที่ใหม่ในวงวิชาการ เพื่อการตั้งคำถามต่ออำนาจของความรู้ที่ถูกทำให้เป็นกลางและไร้ตัวตน

2. ญาณวิทยา จริยธรรมและเสียงของตนเอง

อัตตาณัติพจนานุกรมเป็นระเบียบวิธีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของญาณวิทยาหลังสมัยใหม่ (postmodern epistemology) และปฏิฐานนิยมวิพากษ์ (critical constructivism) ซึ่งยอมรับว่าความรู้ไม่ได้ดำรงอยู่ในรูปแบบที่เป็นกลางหรือแน่นอน แต่เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ผ่านภาษา การตีความ และอารมณ์ของมนุษย์ (Ellis & Bochner, 2006) ในแนวทางนี้ การเขียนตนเองของผู้วิจัยไม่ใช่เพียงการเล่าเรื่องส่วนตัว แต่เป็นการเปิดเผยระบบคิด โครงสร้างทางสังคม และพลังอำนาจที่แฝงอยู่ในประสบการณ์ของผู้เขียน การเปิดพื้นที่ให้กับ “เสียงของตนเอง” (personal voice) จึงมิใช่การยกตนเป็นศูนย์กลาง แต่คือการประกาศว่า มนุษย์ในฐานะผู้มีประวัติศาสตร์ ความเจ็บปวดและความหวัง คือแหล่งกำเนิดของความรู้ที่มีความหมายอย่างแท้จริง

ในบริบทของการวิจัยและการศึกษา เสียงของตนเองยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางจริยธรรมที่มีศักยภาพในการ “ฟังจากภายใน” (inner listening) เพื่อให้ผู้วิจัยเข้าใจความเปราะบาง ความกลัว ความไม่แน่ใจ และภาวะไม่รู้ที่ดำรงอยู่ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้และการดำรงอยู่ (Poulos, 2017; Holman, Adams & Ellis, 2013) ความเปราะบางนี้ไม่ใช่จุดอ่อน แต่เป็นภาวะที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ในระดับที่ลึกที่สุด เพราะมันเชื้อเชิญให้ผู้อ่านรู้สึก มีส่วนร่วม และสะท้อนกลับ การเขียนเชิงอัตตาณัติพจนานุกรมในลักษณะนี้จึงไม่เพียงเป็นการนำเสนอข้อมูล แต่คือการเชื้อเชิญให้ผู้อื่นมี “ประสบการณ์ร่วม” (shared resonance) ซึ่งเป็นจุดตัดของญาณวิทยาและจริยธรรมในกระบวนการวิจัย นั่นหมายถึงว่า การทำความเข้าใจตนเองอย่างซื่อสัตย์ ไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมภายใน แต่คือการกระทำเชิงสังคมที่ตั้งคำถามกับสิ่งที่เราเคยยึดถือเป็น “ความรู้”

3. อัตตาณัติพจนานุกรมกับหลักสูตรที่มีชีวิต

แนวคิด “หลักสูตรที่มีชีวิต” (living curriculum) หรือ “หลักสูตรในฐานะกระบวนการมนุษย์” (curriculum-as-lived หรือ curriculum as human process) เกิดจากการวิพากษ์แนวคิดหลักสูตรเชิงเทคนิคซึ่งมองหลักสูตรเป็นเอกสารหรือแผนงานที่เขียนไว้ล่วงหน้าโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Aoki, 1993; Pinar, 2012) แนวคิดหลักสูตรที่มีชีวิตเสนอว่า แก่นแท้ของหลักสูตรคือ “ประสบการณ์ร่วม” ที่เกิดขึ้น

จริงระหว่างครู ผู้เรียน และบริบททางสังคมเฉพาะ ความหมายของหลักสูตรจึงมีได้อยู่ในแผนการสอน แต่เกิดจากพลวัตของความสัมพันธ์ มนุษยภาพ และตัวตนที่เคลื่อนไหวระหว่างการเรียนการสอน ในกรอบนี้ ครูไม่ใช่เพียงผู้ถ่ายทอดเนื้อหา หากเป็น “ตัวบท” ที่มีชีวิต มีประวัติศาสตร์ อารมณ์ ความเชื่อและความเปราะบาง ที่ส่งผลต่อรูปแบบการเรียนรู้โดยตรง

การบูรณาการระเบียบวิธีอัตตาธิปไตยเข้ากับแนวคิดหลักสูตรที่มีชีวิต มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงทั้งวิธีคิดเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรและวิธีการเรียนรู้ที่แท้จริง เพราะเมื่อครูในฐานะนักวิจัยใช้การเขียนตนเองเพื่อตรวจสอบประสบการณ์ สงสัยในบทบาทของตนเอง และตั้งคำถามต่อคุณค่าของการสอน เสี่ยงภายในที่ถูกกดทับหรือถูกมองข้ามก็จะได้รับการฟังและฟื้นคืนมา ในแง่การเขียนตนเองไม่ใช่กิจกรรมส่วนตัวเท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนพื้นที่ของหลักสูตรให้กลายเป็นพื้นที่ของจริยธรรม การเปลี่ยนผ่าน และความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้จึงไม่ได้เกิดจากการ “บอก” หรือ “ควบคุม” แต่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ซื่อสัตย์ต่อความเป็นมนุษย์ ซึ่งสื่อผ่านภาษา ความรู้สึก และประสบการณ์ร่วม

4. ตัวอย่างและบทเรียนจากบริบทไทย

แม้อัตตาธิปไตยจะมีรากฐานในวงวิชาการตะวันตก แต่เมื่อแนวทางนี้ถูกนำมาใช้ในบริบทไทย กลับสามารถเปิดเผยมิติที่ซ่อนเร้นของชีวิตครู และความหมายที่ฝังอยู่ในโครงสร้างของระบบการศึกษาไทยได้อย่างทรงพลัง งานของอนิรุทธิ์ สมเสาร์ (2568) ชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์ทางจิตวิญญาณที่ครูเผชิญระหว่างภาวะความไม่แน่นอน อารมณ์ปั่นป่วนหรือความขัดแย้งภายในตนเอง มิได้เป็นเพียงเหตุการณ์เฉพาะบุคคล หากเป็นประตูที่นำไปสู่การเข้าใจระบบอำนาจ อุดมการณ์ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ฝังแน่นอยู่ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยไทย การเขียนตนเองจึงไม่ได้ทำหน้าที่แค่เยียวยา แต่ทำให้ครูตระหนักรู้ว่าเสียงความรู้สึก และประวัติศาสตร์ส่วนตัวของเขาเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่ใหญ่กว่าตัวเขาเอง และมีคุณค่าทางวิชาการและจริยธรรมที่ไม่ควรถูกมองข้าม

ในบริบทเช่นนี้ อัตตาธิปไตยจึงกลายเป็นการกระทำเชิงจริยธรรมที่ครูสามารถ reclaim หรือทวงคืนเสียงของตนเองจากระบบที่มักจะทำให้เสียงของครูเงียบหายไป (Bilgen, 2022; Poulos, 2017) การให้ครูเขียนเรื่องราวของตนเองในฐานะผู้มีชีวิตจริง มีความกลัว ความเจ็บปวด และความหวัง จึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้เกิดความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับ “ตัวตนครู” (teacher identity) และ “หลักสูตรที่มีชีวิต” ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกกับโครงสร้างทางสังคมได้อย่างลึกซึ้ง การใช้แนวทางนี้ในบริบทไทยจึงไม่ใช่เพียงการถ่ายโอนระเบียบวิธีจากต่างประเทศ หากเป็นการปรับใช้ในลักษณะที่ให้เกิดการดิ้นรนกับเสียงและความรู้เฉพาะท้องถิ่น

(situated knowledge) ซึ่งสามารถก่อร่างความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับส่วนตัวและระดับโครงสร้างของการศึกษาได้อย่างมีพลัง

นอกจากนี้ งานวิจัยของหิมพรรณ รักแตงาม (2563) ได้แสดงให้เห็นว่าการสะท้อนตนเองของนักศิลปะบำบัดในกระบวนการวิจัยเรื่องเล่า ไม่เพียงแต่ช่วยให้เขาเข้าใจตนเองและผู้เข้าร่วมวิจัย แต่ยังเปิดเผยกรอบคิดและมาตรฐานส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์และการเรียนรู้ร่วมกัน การเปลี่ยนแปลงของ “เสียง” ในงานวิจัยนี้จึงสะท้อนถึงกระบวนการเรียนรู้และการเติบโตของนักวิจัย ที่ไม่เพียงแต่ศึกษาผู้อื่น แต่ยังศึกษาตนเองผ่านการเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องและเสริมเติมพลังให้กับบทเรียนในบริบทของครูไทยที่นำเสนอข้างต้น

การประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้

การประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนา (autoethnography) ในการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ นั้น มิได้เป็นเพียงกระบวนการบันทึกหรือวิเคราะห์ประสบการณ์ส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนสามารถสะท้อนตัวตน ภูมิหลัง และบริบทสังคมที่ตนดำรงอยู่ เพื่อสร้างหลักสูตรที่มีชีวิตและเชื่อมโยงกับความหมายเชิงลึกในชีวิต (Ellis & Bochner, 2006; Holman, Adams & Ellis, 2013) โดยบทนี้จะนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ใน 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) การเขียนเพื่อเข้าใจตนเองในฐานะครู (2) การสร้างหลักสูตรจากเสียงของประสบการณ์ และ (3) การจัดการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้เสียงและตัวตนของผู้เรียน

1. การเขียนเพื่อเข้าใจตนเองในฐานะครู

กระบวนการเขียนอัตชาติพันธุ์วรรณนาเริ่มต้นจากการสะท้อนย้อนกลับไปยังประสบการณ์ในอดีตทั้งในฐานะผู้เรียน ผู้สอน หรือแม้แต่ผู้ที่เคยถูกสอน (Ellis, 2004) การเขียนในลักษณะนี้ไม่ใช่เพียงการบันทึกข้อเท็จจริง แต่เป็นการเปิดเผยความรู้สึก ความเปราะบาง และบริบทส่วนตัวที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังการปฏิบัติงานของครู (Bochner, 2001; Ellis & Bochner, 2006) ผ่านการตั้งคำถามต่อบทบาท ความเชื่อ และโครงสร้างของหลักสูตรที่ครูมีส่วนร่วม การเขียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูในการทำความเข้าใจตัวตนของตนเองในฐานะผู้มีอำนาจในห้องเรียน และช่วยให้ครูได้ทบทวนวิธีการสอนและความสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างมีจริยธรรม (Poulos, 2017) ตัวอย่างเช่น การเขียนเล่าถึงช่วงเวลาที่ครูรู้สึกล้มเหลว

หรือไม่มั่นใจ อาจเปิดโอกาสให้ตั้งคำถามต่อความหมายของความสำเร็จและความล้มเหลวในบริบทของการสอน รวมถึงทบทวนรูปแบบการประเมินและความสัมพันธ์กับผู้เรียน (Bilgen, 2022) กระบวนการนี้จึงส่งเสริมให้ครูมีความตระหนักรู้ในตัวเองและสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. การสร้างหลักสูตรจากเสียงของประสบการณ์

เมื่อกระบวนการเขียนตนเองกลายเป็นแหล่งข้อมูลที่เผยให้เห็นความเชื่อ ความรู้สึก และค่านิยมส่วนตัวของครู เสียงเหล่านี้สามารถนำมาเป็นฐานในการออกแบบหลักสูตรได้อย่างมีชีวิตชีวาและสอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียน (Ellis & Bochner, 2006) หลักสูตรที่ถูกพัฒนาจากประสบการณ์และเสียงส่วนตัวของครู จะไม่ใช่เพียงเอกสารที่เรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นทางการ แต่เป็นการต่อรองความหมายของการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายของสังคมและวัฒนธรรม (Aoki, 1993; Pinar, 2012) นอกจากนี้ การเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวกับประเด็นสังคมและวัฒนธรรมในหลักสูตรยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถรับรู้ถึงบทบาทของตนในสังคม และเรียนรู้ที่จะตั้งคำถามต่อโครงสร้างอำนาจต่าง ๆ (Ellis, 2004) ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรจึงไม่เป็นเพียงเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ แต่กลายเป็นพื้นที่สร้างสรรค์และปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องตามบริบทที่เปลี่ยนแปลง

3. การจัดการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้เสียงและตัวตนของผู้เรียน

ระเบียบวิธีอัตตาชาติพันธุ์วรรณนาไม่ได้จำกัดอยู่แค่การสะท้อนเสียงของครูเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายไปสู่การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้สำรวจและเล่าเรื่องราวส่วนตัวของตนเอง (Ellis & Bochner, 2006) การเปิดพื้นที่ในชั้นเรียนให้เสียงและตัวตนของผู้เรียนได้ถูกยอมรับและมีคุณค่า เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความเปราะบาง และประสบการณ์ชีวิตจริง (Bilgen, 2022) ครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักศึกษาใช้การเขียนและการเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือในการสะท้อนตนเอง พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวกับบริบทสังคมที่กว้างขึ้น (Poulos, 2017) กระบวนการนี้จึงช่วยเปลี่ยนแปลงวิธีคิดของนักเรียนต่อการเรียนรู้และตัวตนของตนเองอย่างลึกซึ้ง และเป็นการสร้างความสัมพันธ์เชิงมนุษย์ที่เข้มแข็งในพื้นที่การศึกษา

กระบวนการ: เขียนเรื่องเล่า – สะท้อน – วิเคราะห์ – สังเคราะห์

กระบวนการทำงานในระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณานั้นมีความยืดหยุ่นสูงและเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสามารถออกแบบและปรับแต่งวิธีการทำงานตามบริบทและประสบการณ์ส่วนตัวของตนเองได้อย่างอิสระ (Ellis & Bochner, 2006; Holdman, Adams & Ellis, 2013) เป้าหมายหลักคือการสะท้อนตัวตนและเรื่องเล่าส่วนบุคคลในเชิงลึก รวมทั้งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและบริบทสังคมที่เกี่ยวข้องกระบวนการนี้จึงไม่ได้เป็นลำดับขั้นตอนตายตัวเหมือนกับงานวิจัยเชิงปริมาณหรือบางระเบียบวิธีเชิงคุณภาพอื่น ๆ แต่เป็น “วงจร” หรือ “การวนซ้ำ” ของการเขียน (เรื่องเล่า บันทึกย่อ ฯลฯ) การสะท้อนคิดใคร่ครวญ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ที่ผู้วิจัยสามารถข้ามขั้นตอนหรือย้อนกลับไปทำซ้ำในแต่ละขั้นตอนได้ตามความเหมาะสมและตามความรู้สึกของตนเอง (Bochner, 2001) อาจกล่าวได้ความอิสระนี้เองที่ทำให้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงอัตชาติพันธุ์วรรณากลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการเปิดพื้นที่ให้ผู้วิจัยได้เล่าเรื่องอย่างจริงใจและลึกซึ้งในแบบของตน

อย่างไรก็ตามแม้การทำงานบนระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณาเป็นการดำเนินงานที่ซับซ้อนและมีหลายมิติ โดยเฉพาะสำหรับผู้ใช้งานครั้งแรก ผู้เขียนจึงขอเสนอกระบวนการทำงานจากประสบการณ์ของตนเองซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนหลักดังนี้

1. เขียนเรื่องเล่า

ขั้นตอนแรกคือการบันทึกประสบการณ์ส่วนตัวผ่านการเขียนเล่าเรื่อง ซึ่งอาจใช้สมุดบันทึกส่วนตัว การเขียนสะท้อนความรู้สึกและบันทึกถ้อยคำเป็นเครื่องมือสำคัญ (Ellis, 2004) การเขียนเรื่องเล่าไม่ใช่แค่การบันทึกเหตุการณ์เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการเชิงพลวัตที่เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้แสดงออกและสำรวจอารมณ์ ความทรงจำและความรู้สึกของตนเองอย่างลึกซึ้ง เช่น การถ่ายทอดความเจ็บปวด ความสับสนและคำถามภายในที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน (Bochner, 2001) โดยการเขียนนี้ยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยที่ช่วยให้ผู้เขียนสามารถฟังเสียงภายในของตนเองท่ามกลางความวุ่นวายทางจิตใจ

2. สะท้อนตนเอง (Self-Reflexivity)

หลังจากเขียนเรื่องเล่า ผู้วิจัยต้องดำเนินกระบวนการสะท้อนตนอย่างลึกซึ้ง (self-reflexivity) ด้วยการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ต่อประสบการณ์ที่ถ่ายทอด เช่น “ชีวิตฉันมีความหมายอะไร” หรือ “ทำไมฉันไม่ยอมมีพ่ungs” “ชีวิตเรียนไปเพื่ออะไร” (Ellis & Bochner, 2006; Poulos, 2017) การสะท้อนนี้ช่วยให้ผู้เขียนได้ทบทวนและเชื่อมโยง

ประสบการณ์ส่วนตัวเข้ากับความรู้สึกและบริบททางสังคมในวงกว้าง พร้อมทั้งเปิดเผยความเปราะบางและความซับซ้อนของตัวตนที่ไม่สามารถเห็นได้ในกระบวนการวิจัยแบบดั้งเดิม

3. วิเคราะห์

ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีที่นำเอาแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา อัตถิภาวนิยม (existentialism) และมิติทางจิตวิญญาณมาประกอบกับเรื่องเล่าและการสะท้อนตน (Ellis, 2004; Bochner, 2001) การวิเคราะห์ช่วยเปิดมุมมองใหม่ต่อความหมายของอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด การดำรงอยู่ในภาวะหมดไฟหรือความท้าทายทางอารมณ์ โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวกับกรอบคิดทางทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยจะสามารถเข้าใจความซับซ้อนของตนเองและบริบทที่ตนอยู่ได้อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน

4. สังเคราะห์

ขั้นตอนสุดท้ายคือการสังเคราะห์องค์ความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาแนวทางใหม่ในการออกแบบหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ (Pinar, 2012) ในส่วนนี้ผู้วิจัยต้องนำผลลัพธ์จากการวิเคราะห์กลับเข้าสู่ชุมชนการเรียนรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม เช่น การบูรณาการภาวนาและการสะท้อนตนเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้จริง การสังเคราะห์นี้ไม่ได้หมายถึงการสรุปความ แต่เป็นการสร้างพื้นที่ที่หลอมรวมประสบการณ์ ความรู้และเสียงของตัวเองเข้าด้วยกันเพื่อให้หลักสูตรมีชีวิตและมีความหมายจริงในบริบทของการศึกษา

ตัวอย่างกรณี: การปั่นป่วนทางจิตวิญญาณเป็นวัตถุดิบของหลักสูตร

หนึ่งในตัวอย่างที่ชัดเจน คือ ประสบการณ์ของผู้เขียนที่ถูกถ่ายทอดผ่านงานวิจัยตนเอง (อนิรุทธิ์ สมเสาร์, 2568) เป็นช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับภาวะซึมเศร้าอย่างรุนแรง ซึ่งทำให้แยกไม่ออกระหว่างความจริงกับภาพหลอนและไม่สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามปกติ (Ellis, 2004) ในช่วงนี้สมุดบันทึกส่วนตัวกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่เก็บรักษาเสียงภายในของผู้เขียน การเขียนถึงความรู้สึกว่า “ฉันไม่รู้ตัวตัวเองเป็นใครอีกต่อไป” ไม่ได้เป็นเพียงข้อมูลเชิงพรรณนาเท่านั้น แต่กลายเป็นจุดตั้งต้นของการเรียนรู้และการสร้างตัวตนใหม่ที่มีความลึกซึ้ง และส่งผลโดยตรงต่อการออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

บทอภิปราย: เสียงของตนเองและการเปลี่ยนผ่านของการเรียนรู้

การนำระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้นั้น ได้ท้าทายสมมุติฐานพื้นฐานของหลักสูตรกระแสหลัก (mainstream curriculum) ที่มักถือว่าความรู้เป็นกลาง วัตถุวิสัย และสามารถจัดวางได้อย่างมีระเบียบแบบแผน ระเบียบวิธีนี้กลับให้

ความสำคัญกับมิติทางอารมณ์ ความสัมพันธ์ และบริบทเฉพาะของผู้เรียนและผู้สอน ทำให้เกิดการ “เขียนหลักสูตรจากชีวิต” ไม่ใช่ “เขียนชีวิตลงในหลักสูตร”

การอภิปรายในที่นี้เน้นย้ำว่า การที่ครูกล้าทบทวนตนเองผ่านการเขียนเชิงอัตชาติพันธุ์วรรณนา ไม่เพียงส่งผลต่อเนื้อหาของหลักสูตร แต่ยังเปลี่ยนแปลงวิถีคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูเองด้วย จากผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปสู่ผู้เรียนรู้ ผู้ฟังและผู้ร่วมสร้างความหมายกับนักเรียนในฐานะมนุษย์ที่มีประวัติชีวิตและความเปราะบางร่วมกัน

นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในระดับบุคคล แต่ยังสามารถสันนิษฐานต่อวัฒนธรรมองค์กรทางการศึกษา โดยเฉพาะเมื่อการเขียนและการสะท้อนคิดกลายเป็นกิจกรรมร่วมที่เปิดพื้นที่ให้ครูและนักศึกษาได้เล่าเรื่อง สนทนา และขัดเกลาความรู้ร่วมกัน หลักสูตรจึงกลายเป็นพื้นที่เปิดที่ไม่ตายตัว และพร้อมจะเคลื่อนไหวไปกับชีวิตของผู้คนในบริบทนั้น ๆ

1. การวิจัยตนเองในการศึกษามีความชอบธรรมทางวิชาการอย่างไร

แม้การวิจัยแบบอัตชาติพันธุ์วรรณนาจะได้รับความนิยมมากขึ้นในบริบทการศึกษา แต่ก็ยังมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความน่าเชื่อถือ ความเป็นวิทยาศาสตร์และการตรวจสอบได้ (validity) โดยเฉพาะในบริบทที่เน้นหลักฐานเชิงปริมาณและความเป็นกลางของผู้วิจัย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของผู้เขียนแสดงให้เห็นว่า “เรื่องเล่าส่วนตัว” ไม่ได้เป็นเพียงบันทึกความรู้สึกเฉพาะตน แต่เป็นกระบวนการวิเคราะห์ประสบการณ์ผ่านมุมมองวิชาการ

ผู้วิจัยต้องใช้แนวทางการวิเคราะห์แบบพรรณนาเชิงลึก เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับกรอบแนวคิดต่าง ๆ อาทิ ด้านจิตวิญญาณ ปรัชญาอัตถิภาวนิยมและทฤษฎีหลักสูตร เพื่อทำให้เรื่องเล่าที่ดูเป็น “ส่วนตัว” กลายเป็นฐานข้อมูลเชิงทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ปรากฏการณ์การเรียนรู้ในบริบทที่กว้างขึ้นได้ ในทัศนะนี้ การวิจัยตนเองจึงมี “ความชอบธรรม” ในฐานะเครื่องมือที่สามารถเผยให้เห็นด้านที่ซ่อนอยู่ของการเรียนรู้ ซึ่งวิธีวิทยาเชิงปริมาณหรือแม้แต่เชิงคุณภาพแบบดั้งเดิมไม่สามารถเข้าถึงได้

2. ความแตกต่างระหว่างครูที่ “เขียนหลักสูตร” กับ “เป็นหลักสูตร”

ครูจำนวนไม่น้อยมักเข้าใจบทบาทของตนเพียงในฐานะ “ผู้ใช้หลักสูตร” หรือ “ผู้ถ่ายทอดความรู้ตามแผนการสอน” เท่านั้น ซึ่งมักถูกกำหนดโดยหน่วยงานภายนอก อย่างไรก็ตามหลังจากที่ผู้เขียนมีประสบการณ์สะท้อนเรื่องราวตนเองผ่านระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนา ก็เกิดการเปลี่ยนผ่านอย่างสำคัญจาก “ผู้ใช้หลักสูตร” ไปสู่ “การเป็นหลักสูตร”

การเป็นหลักสูตร หมายถึง การที่องค์ประกอบแต่ละหน่วยในชีวิตของครู ทั้งความเปราะบาง การสู้ชีวิต ความสงสัย ความเชื่อและความกลัว สามารถกลายเป็นวัตถุดิบของการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน ครูไม่ได้แค่จัดการเรียนรู้ แต่ “ดำรงอยู่ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้” และนี่คือหัวใจของหลักสูตรที่มีชีวิต (living curriculum) ที่ไม่สามารถกำหนดไว้ล่วงหน้าในเอกสารราชการได้

3. ระเบียบวิธีนี้ช่วยเปลี่ยนวิธีคิดเรื่องคุณค่าการศึกษาอย่างไร

การใช้ระเบียบวิธีอัตตาธิปไตยพัฒนาเปิดโอกาสให้ “เรื่องราว” ซึ่งเคยถูกมองว่าเป็นข้อมูลรอง กลายเป็นพื้นที่หลักของการสร้างความรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนวิธีคิดจาก “ความรู้ในหลักสูตร” เป็น “ความรู้ในชีวิต” ส่งผลให้แนวคิดเรื่องคุณค่าทางการศึกษา ขยายออกจากกรอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปสู่มิติของความหมายในชีวิต ความสัมพันธ์ ความกลัว ความรักและการเปลี่ยนผ่านทางจิตวิญญาณ ซึ่งผู้เขียนมองว่าการเรียนรู้ไม่ได้หมายถึงการเก็บหน่วยกิตหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จเท่านั้น แต่คือการฟื้นคืนตัวตน การกลับมาใช้ชีวิตอีกครั้งผ่านการตระหนักรู้ในตนเอง และนี่คือคุณค่าที่ไม่อาจประเมินได้ด้วยคะแนนสอบหรือแบบประเมินทั่วไป

4. ความเสี่ยงและความหวังในการเคลื่อนโครงสร้างอำนาจด้วยเสียงส่วนตัว

การใช้เสียงส่วนตัวในงานวิชาการมีความเสี่ยงในหลายด้าน ทั้งการถูกมองว่าไม่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ การขาดวัตถุประสงค์ การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวที่อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้เขียนในฐานะนักวิชาการ

อย่างไรก็ตามผู้เขียนพบว่าในความเปราะบางนั้นเอง กลับมีพลังของการเปลี่ยนแปลงซ่อนอยู่ เสียงของตัวผู้วิจัยเองในฐานะผู้กล้าเผชิญกับอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความเปราะบาง ความกลัว และความเป็นจริงอื่น ๆ ในตนเอง และกลับมาอีกครั้งในฐานะที่รู้เท่าทันตน กลายเป็นเสียงที่ท้าทายโครงสร้างของระบบการศึกษา ที่ยกย่องเฉพาะความสำเร็จ ความเป็นวิทยาการและความเป็นทางการเท่านั้น

การที่นักวิจัยคนหนึ่งจะกล้าหยิบเรื่องราวส่วนตัวไม่ว่าจะเป็นความคิดเรื่องความตาย ภาวะซึมเศร้า หรือความกลัวการไม่สำเร็จการศึกษามานำเสนออย่างซื่อสัตย์ ทำให้เห็นว่า “เสียงส่วนตัว” คือรูปแบบหนึ่งของพลังการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ซึ่งสามารถเปิดพื้นที่ใหม่ในโลกวิชาการให้กับผู้ที่ไม่เคยมีโอกาสดู

ข้อเสนอแนะเชิงหลักการและการปฏิบัติ

ในบริบทของการนำระเบียบวิธีอัตตาธิปไตยไปใช้ในการศึกษา ข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์เชิงลึกของประสบการณ์และผลการวิจัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาและมีความหมาย ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความหลากหลายและความซับซ้อนของมนุษย์ในบริบทการศึกษา

1. สร้างพื้นที่ให้การเขียนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมหลักสูตร

การเขียนเชิงสะท้อนและอัตตาธิปไตยไม่ควรถูกจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนหรือรายวิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้น แต่ควรถูกบูรณาการเข้ากับระบบการพัฒนาครู การฝึกอบรม และการออกแบบหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อส่งเสริมการสะท้อนตนและการเรียนรู้เชิงลึกในวงกว้าง (Ellis & Bochner, 2006)

2. ออกแบบการเรียนรู้แบบมนุษยนิยม (Humanizing Pedagogy)

ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ ความรู้สึก และเสียงของผู้เรียน โดยตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพศ สถานะ และความเปราะบางต่าง ๆ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงและมีความหมาย

3. สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรื่องเล่าระหว่างครู

การจัดเวทีสนทนา วงเล่าเรื่อง หรือชุมชนการปฏิบัติ (communities of practice) สำหรับครูที่ใช้ระเบียบวิธีอัตตาธิปไตย จะช่วยเสริมสร้างพลังใจ ลดความโดดเดี่ยว และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติทางการสอนได้อย่างยั่งยืน

4. พัฒนาเครื่องมือประเมินที่อิงกับกระบวนการและเสียงของผู้เรียน

แทนที่จะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียว การออกแบบเครื่องมือประเมินควรสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ทักษะ และความสามารถในการเชื่อมโยงตนเองกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้เห็นคุณค่าการเรียนรู้ในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงหลักการและการปฏิบัติเหล่านี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้กับเสียงส่วนตัวและประสบการณ์ชีวิตของครูและผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น การบูรณาการการเขียนเชิงสะท้อนและระเบียบวิธีอัตตาธิปไตยในกระบวนการศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและการปฏิบัติของครูเท่านั้น แต่ยังสร้างความเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างของหลักสูตรและวัฒนธรรมองค์กรทางการศึกษาอีกด้วย การเคลื่อนผ่านจากการมองหลักสูตรเป็นเพียงเอกสารสู่

การ “เป็นหลักสูตร” อย่างแท้จริงนี้ จะนำไปสู่การศึกษาที่มีชีวิต มีความเป็นมนุษย์ และพร้อมรับมือกับความซับซ้อนของโลกยุคใหม่อย่างแท้จริง

สรุป

บทความนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของระเบียบวิธีอัตชาติพันธุ์วรรณนาในฐานะเครื่องมือทางวิชาการที่ทรงพลังในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในโลกการศึกษาที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลง ความซับซ้อนและภาวะเปราะบางทั้งในระดับปัจเจกและโครงสร้าง ระบบคิดแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ การควบคุมและความเป็นกลางเชิงวัตถุวิสัย ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้สอนได้อย่างลึกซึ้งอีกต่อไป อัตชาติพันธุ์วรรณนาในฐานะระเบียบวิธีที่เชื่อมโยงเสียงของประสบการณ์เข้ากับโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมและอำนาจ จึงกลายเป็นช่องทางสำคัญในการทบทวนความหมายของหลักสูตรและการเรียนรู้อย่างถึงราก

ในส่วนของการนำเสนอกรอบแนวคิดและแนวทางปฏิบัติ บทความนี้เสนอให้มองหลักสูตรในฐานะสิ่งที่มีชีวิต ซึ่งกำเนิดและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่เพียงแผนงานที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า ความหมายของหลักสูตรเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้เรียนและบริบท ไม่ใช่จากเนื้อหาหรือโครงสร้างเพียงอย่างเดียว เสียงของความเปราะบาง ความรู้สึก และเรื่องเล่าของมนุษย์ที่เคยถูกมองข้ามในกระบวนการออกแบบหลักสูตร จึงควรถูกนำกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความรู้ในห้องเรียนและในระดับนโยบาย

การเขียนหรือการวิจัยตนเองในแนวทางของอัตชาติพันธุ์วรรณนาจึงไม่เพียงช่วยให้ครูหรือผู้เรียนสามารถเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง แต่ยังเป็นการกระทำเชิงมนุษย์ที่มีจิตวิญญาณได้เปิดพื้นที่ให้ความหมายใหม่ ๆ ได้ถือกำเนิด ทั้งในระดับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และในระดับโครงสร้างการศึกษา บทความนี้จึงเสนอว่า หากการศึกษาต้องการขับเคลื่อนไปสู่อนาคตที่มีมนุษยธรรม มีความหมายและมีความกล้าหาญทางจิตวิญญาณ แนวทางอัตชาติพันธุ์วรรณนาอาจเป็นเส้นทางหนึ่งที่พาเราไปสู่เป้าหมายนั้น ด้วยการฟังเสียงของตนเองและผู้อื่นอย่างแท้จริง และกล้าทำความรู้จักความเปราะบางในฐานะแหล่งกำเนิดของการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- หิมพรรณ รักแตงาม. (2563). “เสียง” ที่เปลี่ยนไปของนักศิลปะบำบัดในงานวิจัยเรื่องเล่า: กรณีศึกษา. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts)*, 40(2), 1–16.
- อนิรุทธิ์ สมเสาร์. (2568). การเรียนรู้ความตระหนักรู้ในตนเองเพื่อก้าวผ่านความปั่นป่วนทางจิตวิญญาณ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- Aoki, T. T. (1993). Legitimizing lived curriculum: Toward a curricular landscape of multiplicity. *Journal of Curriculum and Supervision*, 8(3), 255–268.
- Bilgen, W. (2022). Autoethnography as a method of knowledge production in education. *Qualitative Inquiry*, 28(4), 408–420.
- Bochner, A. P. (2001). Narrative’s virtues. *Qualitative Inquiry*, 7(2), 131–157.
- Ellis, C. S. (2004). *The ethnographic I: A methodological novel about autoethnography*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press.
- Ellis, C. S. & Bochner, A. P. (2006). Analyzing analytic autoethnography: An autopsy. *Journal of Contemporary Ethnography*, 35(4), 429–449.
- Holman, J.S., Adams, T.E., & Ellis, C. (2013). *Handbook of autoethnography*. Walnut Creek, CA: Left Coast Press.
- Pinar, W.F. (2012). *What Is Curriculum Theory?* (2nd ed.). Routledge.
- Poulos, C. N. (2017). *Autoethnography: Stories, struggles, and successes*. Routledge.

ทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพ การเกษตรในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z *

ATTITUDE TOWARDS AGRICULTURE AND CURRENT INTEREST IN A CAREER IN AGRICULTURE OF GENERATION Z

ชุรรัตน์ ไครอามาศย์¹ และ จอมเดช ตรีเมธ²

Churarat Kaiarmat¹ and Chomdet Trimet²

¹⁻²หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต

¹⁻²The Degree Of Master Of Art In Leadership In Society, Business And Politics, Rangsit University, Thailand

Corresponding Author's Email: Thai.ai.pns@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 12 มิถุนายน 2568

Received 9 June 2025; Revised 11 June 2025; Accepted 12 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z (2) ศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z และ (3) ศึกษาทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมส่งผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตจังหวัดนนทบุรี และจังหวัดร้อยเอ็ด ที่อยู่ในกลุ่ม Generation Z จำนวน 400 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ) และ สถิติเชิงอนุมาน

Citation:

* ชุรรัตน์ ไครอามาศย์ และ จอมเดช ตรีเมธ. (2568). ทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 834-848.

Churarat Kaiarmat and Chomdet Trimet. (2025). Attitude Towards Agriculture And Current Interest In A Career In Agriculture Of Generation Z. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 834-848.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

(Independent Sample t-test, One-way ANOVA และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ) ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่ม Generation Z มีทัศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมในระดับ เห็นด้วยมาก และมีความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในระดับ สนใจมาก (2) ทัศนคติด้านราคาของผลผลิต และด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน จำแนกตามภูมิลำเนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทัศนคติด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (3) ทัศนคติด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชผลทางการเกษตร และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการทำการเกษตร มีผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถ อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 75.20 ($R^2 = 0.752$)

คำสำคัญ: ทัศนคติ, เกษตรกรรม, ความสนใจ, กลุ่ม Generation Z

Abstract

This research aimed to (1) study attitudes toward agricultural occupations and the current interest in pursuing agricultural careers among Generation Z, (2) examine differences in personal factors related to attitudes toward agricultural occupations and interest in pursuing agricultural careers among Generation Z, and (3) analyze how attitudes toward agricultural occupations influence the interest in pursuing agricultural careers among Generation Z. The sample consisted of 400 individuals from Generation Z residing in Nonthaburi and Roi Et provinces. The research instruments included questionnaires and in-depth interviews. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics (mean, standard deviation, percentage) and inferential statistics (Independent Sample t-test, One-way ANOVA, and Multiple Regression Analysis). Qualitative data were analyzed through content analysis.

The results revealed that, in accordance with the objectives: (1) Generation Z exhibited an overall attitude toward agricultural occupations at a highly positive level and demonstrated a high level of interest in pursuing agricultural careers. (2) Significant differences at the 0.05 level were found in attitudes toward agricultural occupations in terms of product pricing and basic infrastructure when classified by residence, and in terms of basic infrastructure when classified by educational level. No significant differences were found in the interest in pursuing agricultural careers when classified by personal factors. (3) Attitudes regarding basic infrastructure, principles and methods of crop cultivation, and benefits derived from agricultural activities significantly influenced the interest in pursuing agricultural careers at the 0.05 level, with the model explaining 75.20% of the variance ($R^2 = 0.752$).

Keywords: Attitudes, Agriculture, Interests, Generation Z

บทนำ

อาชีพเกษตรกรรมในปัจจุบัน ถือเป็นกลุ่มอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยได้เป็นอย่างมาก เพราะถือได้ว่าเป็นอาชีพแรกเริ่มของคนไทยในอดีต ที่ไม่เพียงแต่สามารถเลี้ยงปากท้องของคนไทยได้ แต่ยังรวมไปถึงการเป็นรายได้หลักให้กับประเทศอีกด้วย เมื่อวันและเวลาเปลี่ยนแปลงไป ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี รวมทั้งความก้าวหน้าด้านนวัตกรรมเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญมากขึ้นในชีวิตประจำวันของคนไทยมากขึ้น อาชีพของคนไทยในปัจจุบัน จึงไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงแคในท้องไร่ท้องนาอีกต่อไป ความต้องการในชีวิตมีเพิ่มมากขึ้น บวกกับทางเลือกในการประกอบอาชีพที่มีความหลากหลายมากขึ้น ผู้คนส่วนใหญ่จึงเริ่มเลือกที่จะละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเข้าเมืองเพื่อหาหลักความมั่นคงในชีวิตใหม่ เพื่อที่จะสามารถเลี้ยงชีพของตน คนในครอบครัว และคนรอบข้าง ได้อยู่ดีมีสุขและมีความก้าวหน้าในอนาคต

กลุ่ม Gen Z (Generation Z) คือ กลุ่มคนที่เกิดในช่วงหลังปี 2543 ซึ่งปัจจุบันถือเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่นอายุไม่ถึง 20 ปี Gen Z เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่หลายธุรกิจเริ่มให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะเป็นกลุ่มประชากรที่มีแนวโน้มจะกลายเป็นกำลังซื้อสำคัญ และเป็นผู้กำหนดทิศทางตลาดสินค้าและบริการในอนาคตอันใกล้นี้ รวมถึงจะกลายเป็น

ประชากรหรือกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ที่สุดในโลกในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า (ส่องเทรนด์โลก, 2565) ถึงแม้ว่าในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เครื่องจักรเริ่มเข้ามามีบทบาทในสำคัญในหลายอาชีพ แต่เครื่องจักรทางการเกษตรก็ยังคงถือได้ว่าเป็นเครื่องจักรที่ยังคงมีราคาที่สูงเกินกว่าที่จะสามารถมีได้ในทุกครัวเรือน ทำให้เกษตรกรบางพื้นที่ยังคงมีการทำไร่ทำนาในรูปแบบเดิมต่อไป ซึ่งสภาพสังคมในปัจจุบันที่สื่อโซเชียลเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อทัศนคติของผู้คนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ แนวความคิดเกิดการเปลี่ยนแปลงของคนรุ่นใหม่หรือรุ่นกลุ่ม Gen Z มีความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ลดลง เมื่อระบบออนไลน์เข้ามามีส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น การประกอบอาชีพค้าขายออนไลน์ หรือเจ้าของธุรกิจส่วนตัวจึงเป็นตัวเลือกที่เด็กยุคใหม่ ที่ให้ความสนใจมากกว่าอาชีพการเกษตร หากมองภาพในปัจจุบันผ่านสื่อโซเชียลคงปฏิเสธไม่ได้ว่า มีเด็กรุ่นใหม่จำนวนไม่น้อยที่มองโลกผ่านมองความสำเร็จในอาชีพจากบุคคลอื่นในโลกโซเชียล จนกลายเป็นแรงผลักดันให้เด็กรุ่นใหม่เริ่มห่างจากอาชีพเกษตรกรรมออกไปทุกก้าว หากหมดคนรุ่นหลังที่ยังคงเสียสละตนเองก้มหน้าทำเกษตรไปแล้ว อนาคตในภายภาคหน้าคงยากที่จะหาเด็กรุ่นใหม่เข้ามาทดแทนแรงงานตรงจุดนี้ต่อไป

จากการศึกษาความนิยมของเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีต่อภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีค่านิยมในการส่งลูกเข้าศึกษาเพื่อจะเป็นบัณฑิตอาชีพและเลื่อนสถานภาพทางสังคม โดยไม่ต้องกลับไปสู่ไร่ราหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีก จึงทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มจะกระจายพื้นที่ เพิ่มขึ้นหากพิจารณาสัดส่วนแรงงานในภาคการเกษตรจะพบว่า แรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มแรงงานอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่กลุ่มแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 15 -39 ปี กลับมีแนวโน้มลดลงโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปีที่มีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว กล่าวได้ว่า แรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรน้อยลง ซึ่งทัศนคติและค่านิยมของเยาวชนที่มีต่อการทำเกษตรนั้นจะเห็นได้ว่าการสะท้อนความรุ่งเรืองของผืนแผ่นดินไทย ที่ดำรงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ทั้งดินและน้ำเป็นทรัพยากรสำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันกลับพบว่า การพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งเทคโนโลยี สารสนเทศ และการศึกษา ทำให้เมล็ดพันธุ์เยาวชนไทยเติบโตขึ้นมา พร้อมกับการแสวงหาอาชีพที่ไม่ต้องทนลำบากตรากตรำ ทำเกษตรกรรมอย่างที่มีค่านิยมของคนสมัยใหม่ไม่ค่อยสนับสนุนเด็กและ

เยาวชนโตขึ้นมาเป็นเกษตรกร และเป็นการตอกย้ำว่าอาชีพเกษตรกรเริ่มเลือนหายไปจากสังคมไทย (สนั่น คำพิมพ์, 2561)

ดังนั้นจากความสำคัญและที่มาของปัญหาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ ทักษะชีวิตที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z โดยการเลือกทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลต่อทัศนคติและความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของกลุ่ม Generation Z โดยจังหวัดนนทบุรีเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการเกษตร ขณะที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีภูมิประเทศและวัฒนธรรมการเกษตรที่เข้มแข็ง มีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมที่ยังคงอยู่ การศึกษาในพื้นที่ทั้งสองนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเปรียบเทียบทัศนคติและความสนใจของกลุ่ม Generation Z ต่ออาชีพเกษตรกรรมในบริบทที่แตกต่างกันได้ การศึกษาในครั้งนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจในมุมมองของกลุ่ม Generation Z ต่ออาชีพเกษตรกรรม และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนานโยบายหรือโครงการที่สามารถส่งเสริมให้เยาวชนสนใจในอาชีพเกษตรกรรมมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z
3. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมส่งผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z

การทบทวนวรรณกรรม

1.แนวคิดการเลือกอาชีพ

การเลือกอาชีพของบุคคลได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ โดย Theory of Planned Behavior (TPB) ของ Ajzen (1991) เป็นทฤษฎีสำคัญที่ใช้อธิบายพฤติกรรม

เลือกอาชีพ โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ทศนคติ (attitude toward behavior) บรรทัดฐานเชิงอัตวิสัย (subjective norm) และ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (perceived behavioral control) ซึ่งล้วนส่งผลต่อ เจตนาารมณ์ (intention) ที่จะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่ง

2. ลักษณะเฉพาะของ Generation Z ต่อการเลือกอาชีพ

Generation Z เป็นกลุ่มเยาวชนที่เติบโตมากับเทคโนโลยีดิจิทัล มีความคิดสร้างสรรค์ และให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างชีวิตและงาน (Williams, Page, Petrosky, & Hernandez, 2010) การเลือกอาชีพของคนกลุ่มนี้จึงมักพิจารณาองค์ประกอบที่มากกว่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับ ความหมายของงาน ความยั่งยืน และ โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. ทศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรม

มีการศึกษาพบว่า ทศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเลือกอาชีพนี้ (โสภณ จันทรดี และวราวุธ พาที, 2564) โดยเยาวชนมักมีภาพลักษณ์ของอาชีพเกษตรกรรมว่าเป็นอาชีพที่ เหนื่อยยาก รายได้ไม่แน่นอน และขาดความก้าวหน้า (สุวิทย์ รัตนวิชาญ, 2562) อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการนำ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาใช้ในภาคเกษตรกรรม ความสนใจของเยาวชนต่ออาชีพนี้ก็เพิ่มสูงขึ้น (มงคล พันธุ์สุภา, 2565)

4. ความสนใจต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในกลุ่ม Generation Z

จากการศึกษาของ Birdsong, Chaiyasoot, และ Nguyen (2023) พบว่า ความสนใจต่ออาชีพเกษตรกรรมในกลุ่ม Generation Z มีความสัมพันธ์กับ ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม และ คุณค่าด้านสุขภาพ โดยเยาวชนที่มีความใส่ใจใน การผลิตอาหารปลอดภัย และ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จะมีแนวโน้มสนใจและเลือกประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น

5. ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมในกลุ่ม Generation Z

จากวรรณกรรมที่ทบทวนข้างต้น พบว่า การส่งเสริมการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในกลุ่ม Generation Z ควรดำเนินการใน 3 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) ปรับภาพลักษณ์อาชีพเกษตรกรรม ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับค่านิยมของคนรุ่นใหม่ 2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในกระบวนการผลิตและการตลาด 3) สร้างเครือข่ายและชุมชนสนับสนุน ให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเห็นแบบอย่างที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรม

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่า ทักษะคิด และ ความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ของกลุ่ม Generation Z ได้รับอิทธิพลจากหลากหลายปัจจัย ทั้งจาก กรอบแนวคิดด้านการเลือกอาชีพ ลักษณะเฉพาะของคนรุ่นใหม่ ภาพลักษณ์ของอาชีพเกษตรกรรม ตลอดจน ค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมและนวัตกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่หันมาให้ความสนใจและเลือกประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทั้งในเชิง ภาพลักษณ์ โครงสร้างการสนับสนุน และ ช่องทางในการสร้างโอกาสอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการและค่านิยมของ Generation Z อย่างแท้จริง เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับภาคการเกษตรไทยในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนในกลุ่ม Generation Z ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรี และ จังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากไม่ทราบขนาดประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณสำหรับประชากรไม่ทราบขนาดของ Cochran (W.G. Cochran) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 384 คน เพื่อความสะดวกและความครอบคลุม ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 2 ประเภท ได้แก่

เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามออนไลน์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภูมิลำเนา เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 ทักษะคิดที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม ครอบคลุมด้านราคา ผลผลิต สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน หลักการและวิธีการเพาะปลูก และประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ส่วนที่ 3 ความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในปัจจุบัน โดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณดำเนินการผ่านแบบสอบถามออนไลน์โดยการสแกน QR Code กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับคัดเลือกจากผู้ตอบแบบสอบถามเชิงปริมาณก่อน จำนวน 6 คน แบ่งเป็นจังหวัดนนทบุรี 3 คน และจังหวัดร้อยเอ็ด 3 คน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับทัศนคติและความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากร (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียง จำแนกประเภท และตีความเชื่อมโยงเชิงทฤษฎี เพื่อตอบคำถามวิจัย โดยดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) การตรวจสอบด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) การตรวจสอบด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) การตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

หลังจากนั้นจึงจัดทำทสรูปและพิสูจน์บทสรุปเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z ผลการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมของกลุ่ม Generation Z โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.16$) รายละเอียดในแต่ละด้านดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมของกลุ่ม Generation Z

ด้าน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ
ราคาของผลผลิต	4.24	เห็นด้วยมากที่สุด
สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน	4.21	เห็นด้วยมากที่สุด
หลักการและวิธีการปลูกพืชผลทางการเกษตร	4.17	เห็นด้วยมาก
ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำการเกษตร	4.05	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านราคาของผลผลิตมีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.24$) โดยประชาชนพึงพอใจต่อการช่วยเหลือของภาครัฐในด้านราคาผลผลิต ($\bar{x} = 4.42$) รองลงมาคือด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ($\bar{x} = 4.21$) โดยเห็นว่าสถานที่จำหน่ายผลผลิตมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.28$) ด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชผลทางการเกษตรอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.17$) โดยให้ความสำคัญต่อมาตรฐานและข้อกำหนดในการเพาะปลูก ($\bar{x} = 4.27$) ส่วนด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการทำการเกษตรอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.05$) โดยเน้นความสามารถในการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ ($\bar{x} = 4.14$)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของกลุ่ม Generation Z โดยภาพรวมอยู่ในระดับสนใจมาก ($\bar{x} = 4.08$) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของกลุ่ม Generation Z

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ
อาชีพเกษตรกรรมส่งเสริมให้มีพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และระบบการเมืองการปกครองส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม	4.14	สนใจมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่ม Generation Z มีความสนใจต่ออาชีพเกษตรกรรมในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และเห็นว่าระบบการเมืองและการปกครองในปัจจุบันมีบทบาทในการสนับสนุนอาชีพเกษตรกรรม ($\bar{x} = 4.14$)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม และความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z ผลการเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม พบว่า ปัจจัยภูมิลำเนามีความแตกต่างด้านราคาของผลผลิตและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มิภูมิลำเนาในจังหวัดร้อยเอ็ดมีทัศนคติในระดับต่ำกว่าผู้ที่มิภูมิลำเนาในจังหวัดนนทบุรี ขณะที่ปัจจัยเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระดับการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลทุกตัวแปร ได้แก่ ภูมิลำเนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรมส่งผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมในปัจจุบันของกลุ่ม Generation Z ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ทัศนคติด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ด้านหลักการและวิธีการปลูกพืชผลทางการเกษตร และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการทำการเกษตร มีผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสนใจได้ร้อยละ 75.20 ($R^2 = 0.752$) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อทัศนคติและความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของกลุ่ม Generation Z เนื่องจากพื้นฐานทางครอบครัวมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่แล้ว โดยเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมมีความมั่นคง สามารถเป็นอาชีพเสริม และช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างเน้นว่าการสนับสนุนจากภาครัฐและการพัฒนาภาพลักษณ์ของอาชีพเกษตรกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมความสนใจในการประกอบอาชีพนี้อย่างยั่งยืนในอนาคต

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม Generation Z มีทัศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.16$) และมีความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในระดับสนใจมาก ($\bar{x} = 4.08$) โดยเฉพาะด้านราคาของผลผลิต และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ซึ่งสะท้อนว่ากลุ่มตัวอย่างมีมุมมองเชิงบวกต่อศักยภาพของอาชีพเกษตรกรรมในฐานะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานได้จริง

ผลการวิจัยข้อนี้สอดคล้องกับ สนั่น คำพิมพ์ (2561) ที่ระบุว่าการสะท้อนภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการเกษตร ยังคงมีผลต่อการสร้างทัศนคติที่ดีของเยาวชนต่ออาชีพเกษตรกรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2551) และ พัทธรา ตันติประภา (2553) ที่ชี้ว่าทัศนคติที่ดีเป็นผลผสมระหว่างความเข้าใจและประสบการณ์ ซึ่งในกรณีนี้พบว่าภาพลักษณ์ของอาชีพเกษตรกรรมที่มีการพัฒนาและแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ช่วยสร้างแรงจูงใจและความสนใจในอาชีพดังกล่าวมากขึ้นในกลุ่ม Generation Z

2. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัย ภูมิสำเนา มีความแตกต่างของทัศนคติในด้านราคาของผลผลิต และด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิสำเนาในจังหวัดนนทบุรีมีทัศนคติในระดับสูงกว่ากลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างด้านบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละพื้นที่ ส่วนปัจจัย ระดับการศึกษา พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านทัศนคติด้วยเช่นกัน โดยกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ามีทัศนคติเชิงบวกมากกว่า ขณะที่ปัจจัยเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับ ความสนใจในการประกอบอาชีพการเกษตรกรรม พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Zimbardo and Ebbesen (1970) ที่เสนอว่าองค์ประกอบด้านความรู้และประสบการณ์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และสอดคล้องกับ ทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานและความมั่นคงได้รับการตอบสนองแล้ว กลุ่มเป้าหมายจะมุ่งเน้นไปที่ความก้าวหน้าและการเติมเต็มศักยภาพ ซึ่งในบริบทของพื้นที่ที่มีโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนที่แตกต่างกัน ย่อมสะท้อนถึงทัศนคติและความสนใจที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่าทัศนคติด้าน สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน หลักการและวิธีการปลูกพืชผลทางการเกษตร และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำการเกษตร มีผลต่อความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสนใจได้ถึงร้อยละ 75.20 ($R^2 = 0.752$)

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกยังสนับสนุนผลเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างสะท้อนว่าการมีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเกษตร เช่น ระบบน้ำ การคมนาคม และตลาดรองรับผลผลิต มีผลอย่างมากต่อความสนใจในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ การมีความรู้และทักษะที่ทันสมัยในการเพาะปลูก รวมถึงการเห็นคุณค่าของการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้กลุ่ม Generation Z สนใจอาชีพนี้มากขึ้น

ผลการวิจัยข้อนี้สอดคล้องกับ Herzberg's Two-factor Theory ที่ชี้ว่า Motivation factors เช่น ความสำเร็จและการได้รับประโยชน์ที่จับต้องได้จากอาชีพ จะเป็นแรงกระตุ้นสำคัญต่อความสนใจในการเลือกอาชีพ อีกทั้งยังสนับสนุนข้อเสนอของ Crider (1983) และ Domjan (1996) ที่ระบุว่าแรงจูงใจภายในและความรู้สึกถึงคุณค่าของอาชีพเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกอาชีพของบุคคล

ดังนั้น จากผลการวิจัยและการอภิปรายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติที่มีต่ออาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะในด้าน สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน หลักการและวิธีการปลูกพืชผล และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำการเกษตร มีบทบาทสำคัญต่อ ความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ของกลุ่ม Generation Z อย่างมีนัยสำคัญ โดยบริบทส่วนบุคคล เช่น ภูมิฐานะ และระดับการศึกษา ยังมีผลต่อทัศนคติ แต่ไม่ส่งผลแตกต่างต่อความสนใจอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ การสนับสนุนจากภาครัฐ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้านการเกษตร ถือเป็นปัจจัยเสริมที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนกลุ่มนี้เกิดความสนใจและเลือกประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้นในอนาคต อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ภาคเกษตรกรรมไทย ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม Generation Z มีทัศนคติต่ออาชีพเกษตรกรรมในเชิงบวก อยู่ในระดับสูง และมีความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในระดับมาก โดยทัศนคติ

ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน หลักการและวิธีการปลูกพืชผลทางการเกษตร และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำการเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสนใจในการเลือกประกอบอาชีพนี้ อย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ภูมิสำเนา และระดับการศึกษา มีผลต่อทัศนคติ แต่ไม่ส่งผลแตกต่างต่อความสนใจในการประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกสะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัว โครงสร้างพื้นฐาน และการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเยาวชนในการเลือกอาชีพเกษตรกรรมอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชน Generation Z หันมาเลือกประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น ควรมีการพัฒนาทั้งในเชิงนโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน และการสนับสนุนองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของคนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรกำหนดนโยบายและจัดโครงการ ส่งเสริมภาพลักษณ์ใหม่ของอาชีพเกษตรกรรม ให้สอดคล้องกับค่านิยมของกลุ่ม Generation Z โดยเน้นบทบาทของ เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1.2 ควรส่งเสริม โครงสร้างพื้นฐาน ที่สนับสนุนอาชีพเกษตรกรรมในทุกภูมิภาคอย่างทั่วถึง เช่น ระบบน้ำ ระบบตลาด การคมนาคม และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

1.3 ภาครัฐควรพัฒนา หลักสูตรและการฝึกอบรม ที่เน้นทักษะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสมัยใหม่ให้แก่เยาวชน ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการเกษตร (Agri-entrepreneurship)

1.4 สถาบันการศึกษาและองค์กรภาคประชาสังคม ควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ และสร้าง เครือข่ายเยาวชนเกษตรกร เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างแรงบันดาลใจในการเลือกอาชีพเกษตรกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยแวดล้อมเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อทัศนคติและความสนใจของกลุ่ม Generation Z ในการเลือกอาชีพเกษตรกรรม อาทิ อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ และบทบาทของครอบครัว

2.2 ควรขยายการศึกษาให้ครอบคลุม กลุ่มตัวอย่างจากหลายภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความหลากหลายและสามารถสะท้อนภาพรวมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบ กลุ่ม Generation Z กับ Generation อื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติและความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในมิติระหว่างรุ่น

2.4 ควรใช้การวิจัยแบบ ผสมผสาน (Mixed Methods Research) ที่ครอบคลุมทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมและมีความลึกในเชิงคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- พัชรา ตันติประภา. (2553). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มงคล พันธุ์สุภา. (2565). การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเกษตรกรรมสมัยใหม่ของเยาวชนไทย. วารสารเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร, 9(1), 12–23.
- สนั่น คำพิมพ์. (2561). ความเปลี่ยนแปลงของแรงงานภาคเกษตรกรรมไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 45(2), 78–93.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2551). ทัศนคติและพฤติกรรมการเลือกอาชีพของเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ รัตนวิชาญ. (2562). ภาพลักษณ์ของอาชีพเกษตรกรรมในมุมมองของเยาวชน. วารสารเกษตรศาสตร์, 33(1), 15–29.
- โสภณ จันทรดี และวราวุธ พาที. (2564). ทัศนคติและความตั้งใจในการเลือกอาชีพเกษตรกรรมของเยาวชน. วารสารเศรษฐศาสตร์การเกษตร, 39(3), 105–120.
- ส่องเทรนด์โลก. (2565). Gen Z กับอนาคตของตลาดแรงงานโลก. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.
- Birdsong, J. H., Chaiyasoot, T., & Nguyen, N. (2023). Sustainability and Agricultural Careers: Exploring Generation Z's Interests. *Journal of Sustainable Development*, 16(2), 35–49.
- Crider, A. B. (1983). *Psychology* (3rd ed.). Scott, Foresman.

- Domjan, M. (1996). *The principles of learning and behavior* (4th ed.). Brooks/Cole Publishing Company.
- Herzberg, F. (1966). *Work and the Nature of Man*. World Publishing Company.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Williams, K. C., Page, R. A., Petrosky, A. R., & Hernandez, E. H. (2010). Multi-generational marketing: Descriptions, characteristics, lifestyles, and attitudes. *Journal of Applied Business and Economics*, 11(2), 21–36.
- Zimbardo, P. G., & Ebbesen, E. B. (1970). *Influencing attitudes and changing behavior*. Addison-Wesley.

ประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย *

EFFECTIVENESS OF POLITICAL COMMUNICATION TOWARDS
DECISION-MAKING OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN LOEI
PROVINCE TO VOTE FOR MEMBERS OF PARLIAMENT (MPs)

หทัยรัตน์ หล่มภูเขียว¹ และ วีรนุช พรหมจักร²

Hatairat Lomphukhiew¹ and Weeranuch Promjak²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Sri Lanchang Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: Weeranuch.pr@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ : 4 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 12 มิถุนายน 2568

Received 4 June 2025; Revised 11 June 2025; Accepted 12 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเลย (2) ศึกษาปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และ (3) เสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเลย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสำรวจโดยแบบสอบถามจากนักศึกษาปริญญาตรี 374 คนใน 3 สถาบันในจังหวัดเลย และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สหสัมพันธ์เพียร์สัน

Citation:

* หทัยรัตน์ หล่มภูเขียว และ วีรนุช พรหมจักร. (2568). ประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 849-862.

Hatairat Lomphukhiew and Weeranuch Promjak. (2025). Effectiveness Of Political Communication Towards Decision-Making Of Undergraduate Students In Loei Province To Vote For Members Of Parliament (Mps).

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 849-862.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก โดยมีอำนาจในการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกตั้งร้อยละ 94.1 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ทั้งแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้อย่างแม่นยำ

2) รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิผลในลักษณะ ระบบโดยใช้แนวคิด PDCA ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลสะท้อนกลับ ซึ่งผ่านการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์อย่างครบถ้วนตามเกณฑ์ของ Guskey

3) การนำเสนอรูปแบบได้ โดยควรใช้สื่อที่เข้าถึงง่าย เช่น โซเชียลมีเดีย พร้อมเนื้อหาที่ถูกต้องและน่าสนใจ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะสำหรับนักการเมือง หน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชนในการส่งเสริมกระบวนการเลือกตั้งที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งแนะนำการวิจัยในอนาคตเพื่อเปรียบเทียบบริบทต่าง ๆ และพัฒนาโมเดลที่เหมาะสมต่อสังคมไทย

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การสื่อสารทางการเมือง, การตัดสินใจ, การลงคะแนน

Abstract

This research aims to (1) examine the effectiveness level of political communication influencing the decision to vote for Members of Parliament (MPs) in Loei Province; (2) study political communication factors that influence the voting decisions of undergraduate students; and (3) propose a model for effective political communication for MPs in Loei Province. A mixed-methods approach was employed, including document analysis, a survey using questionnaires with 374 undergraduate students from three institutions in Loei Province, and in-depth interviews. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson correlation, and stepwise multiple regression.

The findings revealed that:

1. The effectiveness of political communication in influencing voting decisions was at a high level, with a predictive power of 94.1%. Both raw score and standardized score prediction equations were accurately developed.

2. The effective political communication model follows the PDCA concept, comprising input factors, processes, outputs, and feedback. The model was thoroughly evaluated based on Guskey's criteria for appropriateness, feasibility, consistency, and usefulness.

3. The proposed model suggests utilizing accessible media such as social media platforms, along with accurate and engaging content, to foster understanding, build trust, and encourage sustainable political participation. Recommendations are provided for politicians, government agencies, educational institutions, and media organizations to enhance the quality of electoral processes. Future research is encouraged to compare different contexts and refine the model to suit Thai society.

Keywords: Effectiveness, Political Communication, Decision-Making, Voting

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ก่อนการเลือกตั้งทุกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งทั่วไป (general election) รวมไปถึงการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน การเลือกตั้งประธานชุมชน การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น ผู้สมัครชิงตำแหน่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาต้องลงพื้นที่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเพื่อเชิญชวนหรือโน้มน้าวให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้เกิดความสนใจและเชื่อในแนวทางหรือนโยบายที่ตนเองนำเสนอ รวมไปถึงแนวทางหรือนโยบายของพรรคหรือหน่วยงานต้นสังกัด การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเพื่อให้ได้รับเลือกนั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสิ่งที่เรียกว่า การสื่อสารทางการเมือง (political communication) ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ โดยถือว่าเป็นตัวกลางในการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับผู้ไ้ปกครอง และระหว่างผู้ปกครองหรือผู้ได้ปกครองด้วยตนเอง ตามคำกล่าวของอริสโตเติลที่ว่า “การสื่อสารคือการแสวงหาวิธีการจูงใจทุกรูปแบบ” (David K. Berlo, 1960)

สหรัฐอเมริกาได้ชื่อว่าเป็นต้นแบบของการศึกษาศาสตร์ด้านการสื่อสารทางการเมือง (เสถียร เขยประทับ, 2540) เริ่มต้นจากการศึกษาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.1940 ซึ่งระบุว่า การรายงานข่าวของสื่อมวลชนไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่การติดต่อพูดคุยกับบุคคลทั่วไปที่เปิดรับสื่อมวลชนมากกว่า คนอื่นกลับส่งผลมากกว่า (Paul Felix et al, 1944) อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดสื่อโทรทัศน์ขึ้น ในช่วงทศวรรษที่ 1950 นักการเมืองมองเห็นว่า สื่อโทรทัศน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อผู้ชมอย่างมากและได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง โดยในปี ค.ศ.1956 นายพล ไอเซนฮาวน์ รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีทางโทรทัศน์ ในปี ค.ศ.1960 จอห์น เอฟ เคนเนดี ก็ใช้สื่อโทรทัศน์รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีการถ่ายทอดการโต้วาทีกับรองประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน ทางโทรทัศน์ และจากพลังอำนาจของสื่อโทรทัศน์ที่ทำให้ชาวอเมริกันกว่าร้อยละ 60 เห็น และประทับใจในบุคลิกภาพ รูปลักษณ์และน้ำเสียงที่โดดเด่น จึงส่งผลให้จอห์น เอฟ เคนเนดี ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีในที่สุด และทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกา กลายมาเป็นต้นแบบของการศึกษาศาสตร์แห่งการสื่อสารทางการเมือง นอกจากความเป็นประเทศมหาอำนาจอันดับหนึ่งที่ทำให้คนทั่วโลกจับตามอง แล้วการสื่อสารทางการเมืองของสหรัฐอเมริกายังมีความแปลกใหม่แตกต่างไปจาก การสื่อสารทางการเมืองของประเทศอื่น ทั้งในส่วนของเนื้อหาสาระรวมไปถึงความเป็นผู้นำในการใช้สื่อใหม่ ๆ อีกด้วย และเหตุนี้เองที่บรรดาประเทศต่าง ๆ พากันศึกษากระบวนการและพัฒนากการสื่อสารทางการเมืองตามสหรัฐอเมริกา ต้นแบบการสื่อสารทางการเมืองที่เห็นถึงประสิทธิภาพในการสื่อสาร ในฐานะศาสตร์แขนงหนึ่งอย่างจริงจัง โดยการศึกษาเน้นมุ่งไปสู่ความพยายามที่จะอธิบายองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ตัวข้อมูลข่าวสาร และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสื่อสารนี้ โดยองค์ประกอบทั้งหมดจะมีส่วนสัมพันธ์กันทางการเมืองอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน ในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง องค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ประกอบได้แก่การศึกษาถึงสื่อมวลชน ผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดข่าวสารทางการเมืองไปยังประชาชน ซึ่งสื่อมวลชนนั้นมีหลายประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ รวมไปถึงสื่อใหม่อันได้แก่ สื่อ ดาวเทียม และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ที่ผ่านมาการนำเสนอข่าวการเมืองเป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจ ต่อมาจึงมีการเปลี่ยนแปลงการนำเสนอข่าวให้มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยนำเอาความบันเทิงเข้ามาผสมผสานและปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) เช่น การเล่าเรื่องข่าว ย่อยข่าวให้เข้าใจง่าย และมีการนำเสนอแบบถ่ายทอดสดทำให้คนทั่วไปสนุกและหันมาสนใจดูข่าวมากขึ้น จะเห็นได้

ว่าการสื่อสารทางการเมือง จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีวิวัฒนาการไปตามลำดับ จากการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่มีสื่อมวลชนกระแสหลักเป็นผู้กำหนดวาระเนื้อหาข่าวของข่าวสาร การนำเสนอมาจนถึงสื่อใหม่ในปัจจุบัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยยะสำคัญทางการเมือง การเมืองเพราะเหตุที่อินเทอร์เน็ตนั้นแพร่ขยายไปในทุกครัวเรือน ทำให้ประชาชนสามารถรับข่าวสารโดยตรงจากนักการเมืองได้โดยไม่ต้องผ่านสื่อมวลชนอื่น ๆ ซึ่งทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่ง่ายและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ขณะเดียวกันการบิดเบือนข่าวสารก็สามารถแพร่ขยายได้รวดเร็ว การสื่อสารทางการเมืองในยุคข้อมูลข่าวสารนั้น จึงเป็นการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วแต่ป้องกันการบิดเบือนได้ยาก ดังนั้นทีมงานการสื่อสารของนักการเมืองทั้งหลายจึงล้วนต้องมีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น ไม่อาจใช้อาสาสมัครทั่วไปได้ เพราะการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งล้วนมีผลกระทบต่อคะแนนนิยมตลอดเวลา ดังนั้นความสำคัญของศาสตร์ทางการเมืองจึงมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ จากการขยายตัวเป็นวงกว้างจากโลกตะวันตกแพร่กระจายไปทุกภูมิภาคในโลก รวมถึงประเทศไทยที่ได้มีการศึกษาศาสตร์แขนงนี้อย่างกว้างขวางตั้งแต่ทศวรรษที่ 2540 เป็นต้นมา

ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. เปิดเผยข้อมูลจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเจเนอเรชัน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 52,241,808 คน ประกอบด้วย 1. กลุ่มเจเนอเรชัน Z หรือผู้ที่เกิดระหว่างปี 2547 ถึงก่อนวันที่ 16 พฤษภาคม 2548 หรือผู้ที่มีอายุ 18 ปี จำนวน 1,093,722 คน 2. กลุ่มเจเนอเรชัน Y ผู้ที่เกิดระหว่างปี 2527-2546 มีอายุ 20-39 มีจำนวน 17,983,355 คน 3. เจเนอเรชัน X ผู้ที่เกิดระหว่างปี 2506 - 2526 มีอายุ 40-60 มีจำนวน 20,882,235 คน 4. กลุ่มเจเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ หรือผู้ที่เกิดระหว่างปี 2491 - 2505 ช่วงอายุ 61-75 มีจำนวน 9,326,314 คน และ 5. กลุ่มปีฟอร์เบบี้บูมเมอร์ หรือผู้ที่เกิดก่อนปี 2491 ที่อายุมากกว่า 75 ปี มีจำนวน 2,956,182 คน (ไทย พีบีเอส, 2566, 11 พฤษภาคม) ขณะที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ระบุว่า การเลือกตั้งปี 2566 มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 39,293,867 คนจากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ 52,241,808 คน คิดเป็นร้อยละ 75.22 ซึ่งถือว่าเป็นการเลือกตั้งที่มีผู้มาใช้สิทธิสูงที่สุด (เวิร์กพอยท์ ทูเดย์, 2566, 15 พฤษภาคม)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษา

ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองต่าง ๆ รวมไปถึงปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิผล ซึ่งจะนำไปพิจารณาประกอบการสร้างรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิผลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเลย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิผลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยนี้ใช้กลุ่มประชากรเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดเลย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 374 คน จาก 3 สถาบันการศึกษา ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
3. วิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดเลย

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารทางการเมือง จำนวน 9 คน ซึ่งให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วย 4 ตอน
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ใช้รูปแบบ Check-list)

ตอนที่ 2 วัดระดับประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมือง (มาตร Likert 5 ระดับ)

ตอนที่ 3 วัดปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง (มาตร Likert 5 ระดับ)

ตอนที่ 4 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาและประเมินรูปแบบการสื่อสารทางการเมือง

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงถึงความตรงของเนื้อหาในระดับดีมาก ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.983 แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสูงมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในจังหวัดเลย ผ่านหนังสือราชการอย่างเป็นทางการ

2. แจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาโดยตรง หรือในบางกรณีใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนก่อนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติอนุมาน การทดสอบสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิก สภาผู้แทนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเลย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 55.35 มีอายุระหว่าง 18 – 19 ปี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 49.73 ส่วนใหญ่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 88.24 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 จำนวน 126 คน ส่วนใหญ่ศึกษาในคณะครุศาสตร์ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 37.17

2. ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองและการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์กัน และปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง (X_1) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และตัวแปร คือ นโยบายพรรคการเมือง (X_{12}) คุณสมบัติของผู้สมัคร (X_{13}) วิธีการหาเสียงเลือกตั้ง (X_{14}) การรับรู้ข่าวสาร (X_{15}) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (X_{16}) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย มีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 94.1 สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร มาสร้างสมการในรูปแบบคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

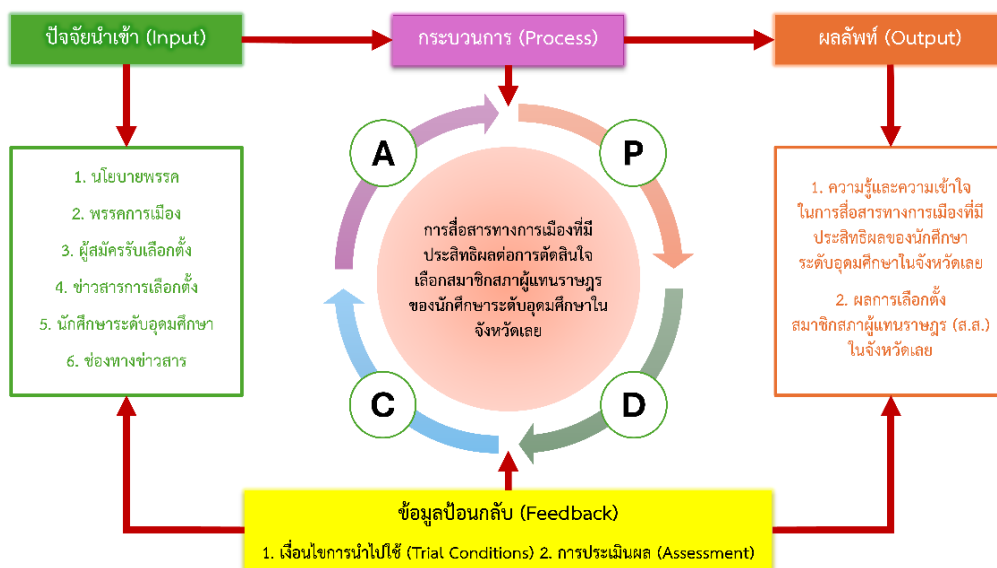
สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y = .692 + .251(X_{16}) + .192(X_{15}) + .134(X_{13}) + .117(X_{12}) + .086(X_{14})$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z_Y = .406(X_{16}) + .212(X_{15}) + .175(X_{12}) + .129(X_{13}) + .093(X_{14})$$

3. รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิผลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเลย พบว่า มีลักษณะเป็นรูปแบบเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า คือ พรรคการเมือง นโยบายพรรค ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ข่าวสารพรรค และช่องทางสื่อสาร กระบวนการ คือ กระบวนการในการสื่อสารไปยังผู้รับสารผ่านช่องทางสื่อสาร และมีขั้นตอนการดำเนินงานแบบ PDCA ผลผลิต คือ ความรู้และความเข้าใจของผู้รับสาร และผลการเลือกตั้ง และข้อมูลสะท้อนกลับ คือ เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ และผลการประเมินในขั้นตอนต่าง ๆ โดยรูปแบบมีผลการประเมินโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสรุปเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลย

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเลยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเยาวชนมีการตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เป็นเพราะการสื่อสารทางการเมืองในยุคปัจจุบันมีการใช้สื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เช่น โซเชียลมีเดีย แพลตฟอร์มออนไลน์ และการสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Communication) ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างลึกซึ้ง รวดเร็ว และตรงจุด การวิเคราะห์เชิงทฤษฎีพบว่าแนวคิดของ David K. Berlo (1960) ซึ่งเน้นองค์ประกอบของการสื่อสารที่ครอบคลุมทั้งผู้ส่งสาร เนื้อหา ช่องทาง และผู้รับสาร มีความสอดคล้องโดยตรงกับโครงสร้างการสื่อสารทางการเมืองที่ใช้ในงานวิจัยนี้ กล่าวคือ นักการเมืองและพรรคการเมืองทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ขณะที่นักศึกษาในฐานะผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำหน้าที่เป็นผู้รับสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น โซเชียลมีเดีย ข่าวสารออนไลน์ หรือเวทีปราศรัย อีกทั้ง Ranney (1993) ก็กล่าวถึง “การตอบสนอง” ของผู้รับสารว่าเป็นหัวใจสำคัญของพฤติกรรม

ทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการรับรู้และตอบสนองของนักศึกษาต่อการสื่อสารของนักการเมืองอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังเห็นความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของปิยะพล พวงแก้ว (2563) ที่ชี้ว่าปัจจัยด้านผู้ส่งสาร ช่องทางสื่อสาร และเนื้อหา มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารในเขตเมือง โดยเฉพาะในยุคของดิจิทัลแพลตฟอร์ม สะท้อนให้เห็นว่า แม้บริบทจะต่างกัน แต่แกนกลางของการสื่อสารที่มีประสิทธิผลยังคงตั้งอยู่บนหลักการเดียวกัน

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของนักศึกษา ได้แก่ นโยบายพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับรู้ข่าวสาร คุณสมบัติของผู้สมัคร และวิธีการหาเสียง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยภายในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษาในยุคปัจจุบันมักตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลจากหลายแหล่ง ประกอบกับการเปิดรับข่าวสารแบบเชิงรุก ทำให้มีความสามารถในการประเมินตัวเลือกทางการเมืองด้วยเหตุผลและวิจารณญาณ เมื่อวิเคราะห์เชิงทฤษฎี จะเห็นได้ว่าแนวคิดของ Brian McNair (1995) ที่มองว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สร้างและส่งต่อข้อมูลทางการเมืองผ่านการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย สอดคล้องกับผลวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของนักศึกษา เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม การติดตามข่าวสาร หรือการอภิปรายในชั้นเรียน ล้วนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งโดยตรง ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลงานของ จิรัชยา เคล้าดี และคณะ (2564) ที่ศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ และพบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร และลักษณะของผู้สมัครมีผลต่อการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งแม้บริบทจะแตกต่างกัน แต่ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองยังคงสอดคล้องกันในระดับที่เด่นชัด สะท้อนให้เห็นว่า การสื่อสารทางการเมืองที่มีคุณภาพและชัดเจนสามารถยกระดับการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ทั่วประเทศ

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิผลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเลย มีลักษณะเป็นระบบแบบองค์รวม โดยประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลสะท้อนกลับ ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิด PDCA (Plan-Do-Check-Act) ของ Deming (1995) ที่นิยมใช้ในวงการบริหารจัดการคุณภาพ มาปรับใช้กับบริบทของการสื่อสารทางการเมือง เพื่อให้กระบวนการมีความเป็นระบบต่อเนื่อง และสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินของ Guskey (2000) ที่เสนอเกณฑ์ 4 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องในทุกมิติ โดยเฉพาะในด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงกับบริบทของการเมืองระดับท้องถิ่น

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองอื่น ๆ ที่มักเน้นแค่ประสิทธิภาพหรือผลกระทบของเนื้อหา ผลการวิจัยฉบับนี้มีลักษณะเด่นตรงที่สามารถสร้าง “แบบจำลองเชิงระบบ” ที่เชื่อมโยงจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ ตั้งแต่ผู้ส่งสารไปจนถึงการประเมินผล และปรับปรุงกระบวนการอย่างเป็นระบบ ซึ่งถือเป็นการยกระดับองค์ความรู้ด้านการสื่อสารทางการเมืองให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยทั้งสามวัตถุประสงค์สามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในจังหวัดเลย ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาตัวอย่างในครั้งนี ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณและคุณภาพต่างชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองกับการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยมีปัจจัยหลัก ได้แก่ นโยบายพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับรู้ข่าวสาร คุณสมบัตินักการเมือง และวิธีการหาเสียง ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างอย่างชัดเจน

ขณะเดียวกัน การพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพในลักษณะเชิงระบบบนแนวคิดวงจร PDCA ยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการจัดการและประเมินผลการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลสะท้อนกลับ ทั้งยังสามารถนำไปปรับใช้กับบริบทอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยก่อนหน้านี้ในระดับสากลและระดับชาติ

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหากนักการเมืองและพรรคการเมืองสามารถออกแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ตรงตามพฤติกรรมผู้รับสาร และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จะสามารถเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงและสร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพลังในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับนักการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ช่องทางและวิธีการสื่อสารที่เข้าถึงกลุ่มเยาวชนและนักศึกษาได้โดยตรง เช่น สื่อสังคมออนไลน์ การจัดเวทีปราศรัยรูปแบบใหม่ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งรุ่นใหม่

1.2 สำหรับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ควรส่งเสริมการรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิ หน้าที่ และกระบวนการเลือกตั้งในกลุ่มนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมเชิงรุก เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมรณรงค์ในสถานศึกษา และโครงการประชาธิปไตยศึกษา

1.3 สำหรับสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมหรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างความรู้และพัฒนาทักษะของนักศึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณ

1.4 สำหรับสื่อมวลชนและนักโฆษณาประชาสัมพันธ์ควรพัฒนารูปแบบการนำเสนอข้อมูลทางการเมืองที่มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง กระชับ เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะเยาวชนในระดับอุดมศึกษา เพื่อสร้างการรับรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมนักศึกษาจากหลากหลายระดับการศึกษาและสถาบันทั่วประเทศ เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบพฤติกรรมและปัจจัยการตัดสินใจเลือกตั้งในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุหรือสาขาวิชา การวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาศึกษาความแตกต่างด้านการรับรู้และพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกตั้งระหว่างกลุ่มอายุต่าง ๆ หรือกลุ่มนักศึกษาต่างสาขาวิชา เพื่อระบุลักษณะเฉพาะที่ส่งผลต่อการรับรู้ทางการเมืองได้ชัดเจนขึ้น

2.3 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ Longitudinal Study การวิจัยเชิงพฤติกรรมควรดำเนินการต่อเนื่องในระยะยาว เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางการเมืองในแต่ละช่วงก่อนและหลังการเลือกตั้ง และการรับรู้ข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงตามสื่อสมัยใหม่

2.4 วิเคราะห์เนื้อหาสารสนเทศทางการเมืองจากสื่อจริง (Content Analysis) เพื่อให้เข้าใจเนื้อหา รูปแบบ และความถี่ของการสื่อสารทางการเมืองอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากสื่อโฆษณา สื่อออนไลน์ หรือแคมเปญของผู้สมัครอาจเป็นแนวทางเสริมที่สำคัญ

2.5 พัฒนาแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองที่เหมาะสมกับบริบทไทย ควรมีการวิจัยเชิงลึกเพื่อต่อยอดการพัฒนาแบบหรือโมเดลการสื่อสารทางการเมืองที่สามารถประยุกต์ใช้กับการพัฒนาแนวทางการเลือกตั้งและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับเยาวชนได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จิรัชยา เคล้าดี, เชิงฐิภัทร์ เดชคุรุชานนท์, อีรวุฒิ ยุติธรรม, อนันต์ มะมิง, & มุฮัมมัดอัยมัน หะยีมะมิง. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(41), 1-15.
- ปิยะพล พวงแก้ว. (2563). ประสิทธิผลของการสื่อสารทางการเมืองของกรุงเทพมหานครในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสถียร เขยประทับ. (2540). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองในสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทย พีบีเอส. (2566, 11 พฤษภาคม). เลือกตั้ง 2566: เปิดตัวเลขผู้มีสิทธิเลือกตั้ง “เจเนอเรชัน X” มากสุด. ไทยพีบีเอส. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/327601>
- เวิร์กพอยท์ทูเดย์. (2566, 15 พฤษภาคม). กกต.แถลงเลือกตั้ง 66 คนออกมาใช้สิทธิมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ ยืนยันผล ‘ก้าวไกล’ ชนะอันดับ 1. เวิร์กพอยท์ทูเดย์. <https://workpointtoday.com/election66-result/>
- Berlo, D. K. (1960). The process of communication: An introduction to theory and practice. New York: Holt, Rinehart and Winston.

- Deming, E. W. (1995). *Out of the crisis*. Massachusetts: The Massachusetts Institute of Technology.
- Guskey, T. R. (2000). *Evaluating professional development*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Lazarsfeld, P. F., Berelson, B., & Gaudet, H. (1944). *The people's choice: How the voter makes up his mind in a presidential campaign*. New York: Columbia University Press.
- McNair, B. (1995). *An introduction to political communication* (2nd ed.). London: Routledge.
- Ranney, A. (1993). *Governing: An introduction to political science* (6th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1*

DIGITAL TECHNOLOGY UTILIZATION FOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF SMALL SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ศรวิษฐา บุตรนาแพง¹, วัชรภรณ์ เรืองสิทธิ์² และ ทรงเดช สอนใจ³

Sarawittha Butnapang¹, Watcharaporn Ruangsit² and Songdet Sonjai³

¹⁻³หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻³Master of Education Program in Educational Administration, Surin Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: aseysarawit@gmail.com

วันที่รับบทความ : 8 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 17 พฤษภาคม 2568

Received 8 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 17 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เพื่อศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และ 3) เพื่อประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 208 คน

Citation:

* ศรวิษฐา บุตรนาแพง, วัชรภรณ์ เรืองสิทธิ์ และ ทรงเดช สอนใจ. (2568). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 863-881.

Sarawittha Butnapang, Watcharaporn Ruangsit and Songdet Sonjai. (2025). Digital Technology Utilization For Educational Administration Of Small School Administrators Under Surin Primary Educational Service Area Office 1. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 863-881.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการยกร่างแนวทางโดยผู้วิจัย แล้วสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการสรุปประเด็นและนำเสนอโดยการสังเคราะห์ข้อมูล และระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านมีความเป็นไปได้เรียงตามลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

2. แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ และนำมาयर่างร่วมกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้แนวทางจำนวน 10 แนวทาง

3. การประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารสถานศึกษา, การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

Abstract

This research aimed to: 1) to study the current conditions of digital technology utilization for educational administration of small school principals;

2) to study the guidelines of digital technology utilization for educational administration of small school principals; and 3 to evaluate the guidelines of digital technology utilization for educational administration of small school administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 1. The research was conducted in 3 phases as follows. Phase 1: aimed to study the current conditions and existing problems in the use of digital technology for educational administration by administrators of small schools. Data were collected from a sample group of 104 schools, with 208 informants. The data were analyzed using mean and standard deviation. Phase 2: explored the guidelines for using digital technology in educational administration for small school administrators. The researcher drafted the initial guidelines and then conducted in-depth interviews with nine experts. The data from the interviews were analyzed by summarizing key points and synthesizing the information. Phase 3: involved evaluating the proposed guidelines for the use of digital technology in educational administration for small school administrators. The evaluation focused on the appropriateness and feasibility of the guidelines, as assessed by 30 stakeholders. The data were analyzed using mean and standard deviation.

The results were as follows.

1. The overall level of digital technology utilization in educational administration among small school principals was found to be very high. When ranked by average scores, the areas were: school management, personnel development, learning process management, and ICT usage. The overall problems in using digital technology were at a moderate level, with the most significant issues being ICT usage, followed by personnel development, administration, and instructional process management, respectively.

2. The researcher synthesized four core components and developed 10 practical guidelines for the use of digital technology in educational administration.

3. The evaluation revealed that the guidelines were highly appropriate and feasible for implementation.

Keywords: Educational administration guidelines, Digital technology utilization

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกด้านของชีวิต และกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลกระทบในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การทำงาน การสื่อสาร และที่สำคัญคือ การศึกษา ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้มีผลกระทบแค่กับการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงการบริหารจัดการการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องการความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงนี้ได้ทำให้วิธีการบริหารการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้กับการศึกษา ดังจะเห็นได้จากการให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่นอีกทั้งให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในโอกาสแรกที่ได้ทำ เพื่อการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาชาติ, 2542 : 18)

การพัฒนานวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ แล้วยังส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อการบริหาร และการจัดการทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้น

เยาวชนรุ่นใหม่จึงควรเรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้รู้เท่าทัน และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สังคมและประเทศต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็ก และเยาวชนให้มีทักษะ และความรู้ในเรื่องดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการสภา, 2563 : 24-25)

นอกจากนี้นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินวิทยฐานะ สนับสนุน จัดหาอุปกรณ์ในการช่วยจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ อีกทั้งได้มีนโยบายลดภาระนักเรียนและผู้ปกครองให้ได้เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) มีระบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของโลกยุคดิจิทัล จัดทำระบบแพลตฟอร์มการเรียนรู้มาผสมผสานการเรียนการสอนแบบเดิมในห้องเรียนกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ อันจะนำไปสู่การเกิดผลสัมฤทธิ์ ทางด้านการสื่อสารของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นต้องรู้และเข้าใจบริบทของโรงเรียน รวมทั้งต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าสู่การบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาและห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้ครู บุคลากรในการจัดการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ให้การบริหารมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารงานของสถานศึกษา ครูและบุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรม การเรียนการสอนจากคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการบริหารจัดการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทต่อวงการศึกษาด้านการบริหารงานในสถานศึกษา ซึ่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาในการบริหารจัดการในโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวางแผนต่าง ๆ และการพิมพ์เอกสารรวมทั้งใช้ในการประมวลผลเพื่อจัดระบบข้อมูล เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีวิธีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ดีเพื่อนำพาโรงเรียนประสบความสำเร็จได้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้พัฒนาการศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าในอนาคต (บุษรา บุญตะหล้า, 2563 : 40)

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการบริหารงานในสถานศึกษานั้น ส่งผลต่อการจัดการสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ทำให้ปัจจุบันการปฏิบัติงานในแต่ละฝ่ายได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาอำนวยความสะดวกทำงานได้รวดเร็ว ถูกต้อง ลดขั้นตอนที่ซับซ้อน ประหยัดเวลา ผ่านการ

ขับเคลื่อนของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบด้านงานเทคโนโลยีดิจิทัล ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจจนบรรลุเป้าหมาย เพื่อส่งผลให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด และเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขและหาแนวทาง พัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (จิระนันท์ มูลมาตร, 2564 : 24-25)

เทคโนโลยีดิจิทัลกับการศึกษาไทยเป็นหนึ่งในนโยบายทางการศึกษาที่สำคัญที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ผลักดันให้เกิดขึ้นจริงโดยการกำหนดนโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561 - 2580 เพื่อมุ่งเน้นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญนี้ จึงได้มีการกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาชาติขึ้นเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการบริหารสถานศึกษามีแนวโน้มที่จะนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้เองผู้บริหารในยุคดิจิทัลจึงมีหน้าที่ที่จะต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับ ชัยวิชัย เข้มปัญญา, รชฏ สุวรรณกัญ และทัศนาศ ประสานตรี (2563 : 43) ได้ทำการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 พบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารและครูผู้สอนมีสภาพการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการรายงานข้อมูลทางการศึกษาออนไลน์มากที่สุด ส่วนด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลมีค่าต่ำที่สุดเมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา จำแนกตามสถานภาพโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีดิจิทัลถูกนำมาใช้งานในด้านการศึกษามากขึ้น แต่สภาพระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ ยังไม่เอื้ออำนวยเท่าที่ควรและสอดคล้องกับ ณัฐดี ศิลปะศักดิ์ขจร (2558 : 10) ได้ศึกษาสภาพการใช้ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการในเรื่องของการใช้ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษานั้น อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการสนับสนุนด้านระบบเครือข่ายของเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอโดยเฉพาะด้านการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาเทคโนโลยีดิจิทัล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 รับผิดชอบเขตพื้นที่บริการจำนวน 16 เครือข่าย มีสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 291 แห่ง โดยแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 140 แห่ง มีภารกิจหลักในการจัดการ และส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดมีการกำหนดแนวทางขับเคลื่อนการศึกษาที่นอกเหนือจากนโยบายเพื่อนำไปสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (Best practice) ในจุดเน้นที่ 11 ได้ระบุว่าเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนาผู้เรียนทุกระดับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้กำหนดกลยุทธ์ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี อีกทั้งมีกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ให้สถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1, 2566) นอกจากนี้ยังมีโครงการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ซึ่งเป็นการสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และเสมอภาค และนโยบายเร่งด่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา รวมถึงจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะเพื่อพัฒนาทักษะสำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 มีการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับเนื้อหา และวิธีการสอนโดยใช้เทคโนโลยี สนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้แบบใหม่ในการพัฒนาเนื้อหา และทักษะแบบใหม่ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนด้วยเครื่องมือ และแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่มีอยู่ครูสามารถเพิ่มความน่าสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน และช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1, 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อ

ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
3. เพื่อประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เรื่อง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากจำนวน 208 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพ

ปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 ชุด

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญโดยใช้ค่าเฉลี่ยแล้วนำมารวบรวมประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละด้านดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน แล้วนำมาร่างแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยผู้วิจัย เพื่อยกร่างแนวทางและประเมินร่างแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยนำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อนำไปส่งถึงผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ในการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการสรุปประเด็นและนำเสนอโดยการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำร่างแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ระยะที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในระยะที่ 3 ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (William G. Cochran, 1977) ซึ่งประกอบไปด้วย 2 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 และหัวหน้างานเทคโนโลยี จำนวน 1 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้เป็นระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของแนวการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.77$ S.D.=1.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{x}=3.92$, S.D.=1.25) ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{x}=3.86$, S.D.=1.14) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x}=3.86$, S.D.=1.20) และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{x}=3.49$, S.D.=1.38)

สภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.70$ S.D.=1.37) เมื่อพิจารณารายด้านมีความเป็นไปได้เรียงตามลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{x}=3.51$, S.D.=1.13) ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{x}=2.75$, S.D.=1.44) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{x}=2.26$, S.D.=1.38) และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x}=2.26$, S.D.=1.32)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) ด้านการบริหารจัดการ 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ พบว่ามีแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 10 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาบุคลากร จำนวน 3 แนวทาง

1.1 การบูรณาการ PLC ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้นำในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างกระตือรือร้น

1.2 การเลือกใช้แพลตฟอร์มที่เหมาะสม ใช้งานง่าย มีค่าใช้จ่ายต่ำ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล

1.3 การบูรณาการการอบรมเชิงปฏิบัติการ เน้นการปฏิบัติจริง ใช้งานเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในห้องเรียน และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

2. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 3 แนวทาง

2.1 บริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ ติดตั้งจุดกระจายสัญญาณที่เหมาะสม

2.2 วางแผนจัดหาสื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

2.3 วางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรในการจัดลำดับความสำคัญของการใช้งานอุปกรณ์

3. ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 2 แนวทาง

3.1 ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพ และพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3.2 ส่งเสริมให้ครูแบ่งปันความรู้ ใช้ประโยชน์จากครูผู้เชี่ยวชาญ สร้างเครือข่ายความร่วมมือวางแผนระยะยาวและรอบคอบ

4. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ จำนวน 2 แนวทาง

4.1 สนับสนุนให้ครูและบุคลากรสร้างสื่ออย่างง่าย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่า สร้างเครือข่ายและแบ่งปัน

4.2 สนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ และสร้างวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

ผลการประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมทั้งหมด

อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66$, S.D.=0.50) และมีความเป็นไปได้โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.64$, S.D.=0.49)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 สามารถนำสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาอภิปรายผล เพื่อเป็นการขยายผลการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

สภาพปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ ภาพิมล ชัยพันธ์ (2560) ได้ศึกษาการบริหารงานด้านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลตามแนวนโยบาย Thailand 4.0 ใช้วิธีวิจัยเอกสาร และวิจัยสนาม ในส่วนของการวิจัยสนามเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานด้านเทคโนโลยี มีการนำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานในหลากหลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็น งานด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน งานด้านการจัดการองค์การและงานด้านการจัดการทรัพยากร เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในยุคสมัยนี้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษามากขึ้น แต่โรงเรียนขนาดเล็กมีงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ทำให้มีวัสดุ

อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งระบบอินเทอร์เน็ตยังไม่เอื้ออำนวยและไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร สอดคล้องกับ ญัตติ ศิลปะศักดิ์จร (2558:10) ได้ศึกษาสภาพการใช้ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการในเรื่องของการใช้ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษานั้น อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการสนับสนุนด้านระบบเครือข่ายของเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอโดยเฉพาะด้านการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาเทคโนโลยีดิจิทัล

2. ผลการศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) ด้านการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และได้แนวทางจำนวน 10 แนวทาง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในห้องเรียน สอดคล้องกับ อริสา นพคุณ (2561) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูที่สำคัญ คือ การสนับสนุนครูให้ ได้รับการพัฒนาตนเองด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาจนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างแท้จริง

3. ผลการประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

การประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

การประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) ด้านการบริหารจัดการ และ 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเนื่องจากในยุคปัจจุบันนี้โลกมีวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลต่อการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน จำเป็นต้องมีการพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล

ในทุก ๆ ด้าน เพื่อการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของโรงเรียนบรรล่วัตถุประสงค์ตาม เป้าหมายและนโยบายของการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล และเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ 1 ตระหนักถึงความสำคัญในการนำ นวัตกรรมดิจิทัลมาปรับใช้กับบริบทของตนเองอย่างเหมาะสม เป็นแนวทางที่ไม่เพียงสอดคล้อง กับข้อเท็จจริงในพื้นที่ แต่ยังสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต เป็นผู้นำใน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างกระตือรือร้น การ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยัง สร้างความร่วมมือจากภายนอก สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและ สนับสนุนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและ ทรัพยากร สนับสนุนให้ครูและบุคลากรสร้างสื่อหรือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่า สร้างเครือข่าย ความร่วมมือ และวางแผนระยะยาว อาศัยการวางแผนอย่างรอบคอบ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง ชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพ และพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถก้าว ข้ามข้อจำกัดและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ การ ยกร่างแนวทางโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่และคุณวุฒิที่ เหมาะสม ผู้วิจัยมีกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบภายใต้คำแนะนำและผ่านความ เห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการได้ จริง สอดคล้องกับ มาลัย วงศ์ทัตย์วัฒนา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียน ขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยมี ประเด็นสำคัญที่ค้นพบ ได้แก่ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูง สามารถรองรับ การใช้งานต่างๆได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งทาง คอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สมาร์ทโฟน 3) การส่งเสริม สนับสนุน ของผู้บริหารสถานศึกษา ใน การพัฒนาบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) การนิเทศกำกับติดตามการใช้และ ดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอุปกรณ์ บุคลากร และการนำไปใช้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา พบว่า โดยรวมผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระดับมาก โดยด้านที่มีการใช้มากที่สุดคือ การบริหารจัดการ รองลงมาคือ การพัฒนาบุคลากร การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ขณะที่สภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยังอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการ ส่วนปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาบุคลากรยังมีอยู่แต่ในระดับที่น้อยกว่า

ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม ซึ่งครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากร เช่น การบูรณาการ PLC ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การเลือกแพลตฟอร์มที่เหมาะสม และการอบรมเชิงปฏิบัติการที่สามารถนำไปใช้จริง 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น การจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสม และการวางแผนร่วมกันกับบุคลากร 3) การบริหารจัดการ เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ เช่น การส่งเสริมการสร้างสื่ออย่างง่าย และการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

ส่วนในระยะที่ 3 เป็นการประเมินแนวทางดังกล่าว พบว่าทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าแนวทางที่เสนอมีความเป็นไปได้สูงในการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ได้แก่

1. จากผลการศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สะท้อนให้เห็นสิ่งที่ควรส่งเสริมคือ ควรส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี หน่วยงานต้น

สังกัดควรสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กเข้าถึงอุปกรณ์พื้นฐาน เช่น คอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง โดยอาจร่วมมือกับภาคเอกชนหรือองค์กรสนับสนุนการศึกษาท้องถิ่นในการจัดหาและพัฒนาเครือข่ายให้ครอบคลุม

2. จากผลการศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการพัฒนาบุคลากรสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีศักยภาพและความตระหนักในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ผลที่ดีนี้สามารถต่อยอดและยั่งยืนได้ในระยะยาว ควรส่งเสริมและต่อยอดการพัฒนาทักษะครูด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เน้นการปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ควบคู่กับการเลือกใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เหมาะสม ใช้งานง่าย และมีค่าใช้จ่ายต่ำ เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในองค์กร

3. แนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 หน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาได้ตามความเหมาะสมของบริบท

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อจะได้รูปแบบและแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อจะได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3. ควรมีการวิจัยในมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อนำมาเป็น แนวทางในการบริหารโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิระนันท์ มูลมาตร และคณะ. (2564). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล ทรานส์ฟอร์มเมชัน. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, 17(2), 21-32.
- ชัยวิชญ์ เข้มปัญญา. (2562). สภาพและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ณัฐวดี ศิลปะศักดิ์ขจร. (2558). การศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการ, 8(2), 628.
- บุษรา บุญทะหล้า. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ภาพิมล ชัยจันทร์. (2560). การบริหารงานด้านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ตามแนวนโยบาย Thailand 4.0. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา.(2562).แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 14(1), 22-30.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. (2566). โครงการหน่วยงาน. สุรินทร์:

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. (2567). บริหารงานบุคคล. สุรินทร์:

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). สดช. ได้ริเริ่มดำเนิน

โครงการศึกษา Thailand Digital Outlook ในปีงบประมาณ 2562 โดยใช้แนวทางในการจัดเก็บตัวชี้วัด Measuring the Digital Transformation. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภา. (2563). ประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง รับ

สมัครบุคคลเพื่อจัดจ้างเป็นพนักงานจ้างเหมาบริการสังกัดสำนักประชาสัมพันธ์.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภา.

อริสา นพคุณ. (2561). การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัย, 12(3), 232.

William G. Cochran. (1977). Wiley: Sampling Techniques. 3rd ed. New York: John Wiley & Sons.

**การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ***
**THE MANAGEMENT OF STUDENT ACTIVITIES AT THE CHONBURI-
RAYONG SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE**

ธวัชชัย คชา

Thawatchai Kacha

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: atomchon25@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 12 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 มิถุนายน 2568

Received 5 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 13 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน 3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรจากสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวนทั้งสิ้น 356 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยอ้างอิงตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) เครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-

Citation:

* ธวัชชัย คชา. (2568). การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 882-897.

Thawatchai Kacha. (2025). The Management Of Student Activities At The Chonburi-Rayong Secondary Educational Service Area Office. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 882-897.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

Structured Interview) ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่า IOC อยู่ในช่วงระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.80

ผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับ "มาก" และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับเดียวกัน ได้แก่ การส่งเสริมคุณธรรมและวินัย ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประเมินผลกิจกรรม และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอื่น ๆ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร เมื่อพิจารณาจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในหลายด้าน เช่น การส่งเสริมวินัยและคุณธรรม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการประเมินผลกิจการนักเรียน ส่วนด้านอื่นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับการจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ทั้งในระดับภาพรวมและรายด้าน ไม่พบความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ

3. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ที่ได้รับจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวางแผน ควรจัดทำแผนงานที่ชัดเจนและสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบทั่วถึง การจัดกิจกรรม จำเป็นต้องมีระบบติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงต่อเนื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและวินัยนักเรียน ควรมีแนวทางที่ชัดเจน มีความต่อเนื่อง และสามารถวัดผลได้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรดำเนินการเชิงระบบ เริ่มตั้งแต่การคัดกรองไปจนถึงการวางแผนช่วยเหลือเป็นรายบุคคล การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน จำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีระบบกำกับ ติดตาม และเผยแพร่ข้อมูล การประเมินผล การดำเนินงาน ควรใช้ข้อมูลที่ได้มาจัดทำรายงานเพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงในรอบถัดไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การบริหาร, กิจการนักเรียน, สถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research article are as follows: To study student affairs administration in educational institutions under the jurisdiction of the Chonburi Rayong Secondary Educational Service Area Office. To compare personnel's opinions on student affairs administration in these educational institutions, categorized by position and work experience. To explore guidelines for the administration of student affairs in educational

institutions under the Chonburi Rayong Secondary Educational Service Area Office. The sample group in this study consisted of 356 personnel from educational institutions under the Chonburi Rayong Secondary Educational Service Area Office. The sampling was conducted using stratified random sampling based on the Krejcie and Morgan table. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire and a semi-structured interview. The questionnaire was validated for content accuracy with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and it had a reliability coefficient of 0.80.

The research findings are as follows:

1. The overall level of student affairs administration was rated as “high.” When considering individual aspects, all were also rated at a high level, including moral and disciplinary promotion, student support systems, activity evaluation, and other student development activities.

2. A comparison of personnel opinions categorized by position showed statistically significant differences at the 0.05 level in several areas, such as moral and disciplinary promotion, implementation of student support systems, and evaluation of student affairs. Other areas showed no statistically significant differences. When categorized by work experience, no statistically significant differences were found in either overall or individual aspects. The qualitative analysis revealed several guidelines for student affairs administration:

3. Planning Institutions should develop clear operational plans and communicate them effectively to all stakeholders. Activity Management: There should be monitoring and quality assurance systems in place, with evaluation results used for continuous improvement. Promotion of Morality and Discipline: Clear, continuous, and measurable approaches should be applied. Student Support Systems: A systematic process should be implemented, starting from screening to developing individualized support plans. Promotion of Democracy in Schools: Responsible personnel must be clearly assigned, with mechanisms for monitoring, oversight, and information dissemination. Performance Evaluation: Data should be compiled into reports to inform planning for future improvement cycles, enhancing efficiency.

Keywords: Management, Student Activities, Educational Institution

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบการศึกษา ทั้งในระดับโลกและในประเทศไทย ประเทศไทยกำลังเผชิญกับยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งนำมาซึ่งเครื่องมือทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน และเกมออนไลน์ สิ่งเหล่านี้ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเยาวชน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยเฉพาะในช่วงห้าปีที่ผ่านมา มีการสะท้อนถึงแนวโน้มการถดถอยของคุณภาพการศึกษาของไทยอย่างต่อเนื่อง (สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์, 2560)

ในบริบทของการแข่งขันระดับโลกที่เข้มข้นมากขึ้น ประเทศจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาที่สามารถสร้างรากฐานความรู้และความสามารถในการปรับตัวให้กับเยาวชน เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน ปัญหาภายในประเทศ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ขาดเอกภาพด้านนโยบาย และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกระบวนการจัดการศึกษา ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

นอกจากนี้ ระบบคุณธรรมและค่านิยมในสังคมยังได้รับผลกระทบจากกระแสบริโภคนิยม ทำให้เยาวชนขาดทักษะในการเลือกเสพข้อมูลและวัฒนธรรมอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงการละเลยมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ขณะที่สถาบันทางศาสนาที่เคยเป็นศูนย์กลางการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนก็ลดบทบาทลงอย่างเห็นได้ชัดตามแนวทางของรัฐ การศึกษาถือเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนทุกคน ที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติของความรู้ คุณธรรม ความสามารถในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นบุคคลที่ “เก่ง ดี มีสุข” กล่าวคือ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา มีจิตใจดีงาม และดำรงชีวิตได้อย่างสมดุล (พัชราภรณ์ ไผ่ล้อมท่าเล, 2563)

แนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนให้สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม ต้องดำเนินควบคู่กับการบริหารจัดการกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การดำเนินงานด้านกิจการนักเรียนมีบทบาทสำคัญต่อ

การสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การจัดการข้อมูลสารสนเทศนักเรียนอย่างครบถ้วน การวางแผนและการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม การสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมในโรงเรียน เป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินงานกิจการนักเรียน นอกจากนี้ยังต้องปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ความสามารถในการปรับตัว และความมีภูมิคุ้มกันในตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่า (พัชรภรณ์ ไผ่ล้อมท่าเล, 2563)

จากการศึกษาของผู้วิจัยโดยอ้างอิงแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนควรครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานด้านกิจการนักเรียน การบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมคุณธรรมและวินัย การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการบริหารกิจการนักเรียนควบคู่ไปกับการบริหารด้านอื่น ๆ เช่น งานวิชาการ งบประมาณ และบุคลากร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีความสามารถทางสติปัญญา มีสุขภาพจิตที่ดี และสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข งานกิจการนักเรียนยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน และการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวนักเรียนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลบุรี ระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลบุรี ระยอง จำแนกตาม ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลบุรี ระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 4,809 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 356 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ ในงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมีคำถามเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ทำการวิเคราะห์การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

5. ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนของ สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่
โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่
ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งเป็นครู จำนวน 3,422 คน คิดเป็นร้อยละ 96.10 ขณะที่ผู้บริหารมี
จำนวนเพียง 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ด้านประสบการณ์ทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ระหว่าง 10-15 ปี จำนวน 144 คน (ร้อยละ 40.40) รองลงมาคือกลุ่ม
ที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี จำนวน 117 คน (ร้อยละ 32.90) และกลุ่มที่มีประสบการณ์ต่ำ
กว่า 10 ปี จำนวน 95 คน (ร้อยละ 26.70)

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูล
พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนในภาพรวมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน
มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นกัน โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
ดังนี้ การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การ
บริหารงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน การวางแผนงาน
กิจการนักเรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1 การวางแผนงานกิจการนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก รายการที่มีคะแนนเฉลี่ย
สูงที่สุด ได้แก่ การนิเทศติดตามและประเมินผลงานกิจการนักเรียน การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ
การจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน รวมถึงการปรับปรุงระเบียบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ขณะที่
รายการที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ การดำเนินการตามแผนที่วางไว้

1.2 การบริหารงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากในทุกข้อ รายการที่โดดเด่นคือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การนิเทศติดตามผล และการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างหลากหลาย โดยมีการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน และจัดทำระบบการดำเนินงานตามภารกิจ ส่วนรายการที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การตรวจสอบคุณภาพและปริมาณกิจกรรมที่ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม

1.3 การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียน คะแนนโดยรวมอยู่ในระดับมาก รายการที่ได้รับคะแนนสูงได้แก่ การเผยแพร่เกียรติประวัติ การมีกิจกรรมยกย่องนักเรียนที่ประพฤติดี การประเมินผลและปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รายการที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การปรากฏของผลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักเรียนอย่างชัดเจน

1.4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีการดำเนินงานเป็นระบบ ร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อนำไปใช้ในการคัดกรองยังเป็นจุดที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม

1.5 การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก กิจกรรมที่ดำเนินการมีความต่อเนื่อง และสะท้อนหลักประชาธิปไตยอย่างชัดเจน เช่น การเลือกตั้งนักเรียน การวางแผนกิจกรรม มีการเผยแพร่สู่สาธารณะ รายการที่ได้คะแนนต่ำที่สุดคือ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการส่งเสริมประชาธิปไตย

1.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากในทุกข้อ รายการที่ได้รับคะแนนสูง ได้แก่ การใช้ผลประเมินในการปรับปรุงระหว่างการทำงาน การจัดทำแผนประเมินที่มีหลักฐานตรวจสอบได้ การประเมินความพึงพอใจของทั้งผู้ปกครองและนักเรียน รายการที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การนำผลการวิเคราะห์ไปจัดทำรายงานเพื่อพัฒนางานต่อไป

2. ผลการเปรียบเทียบตามตำแหน่งและประสบการณ์

2.1 เมื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่ง พบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ส่วนด้านอื่นไม่พบความแตกต่าง

2.2 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ไม่พบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน จากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม พบแนวทางในการปรับปรุงแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการวางแผน ควรดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบอย่างทั่วถึง

3.2 ด้านการบริหาร เน้นการตรวจสอบกิจกรรมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ และนำผลประเมินมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.3 ด้านคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมหลักฐานชัดเจน และประเมินผลต่อพฤติกรรมนักเรียน

3.4 ด้านระบบดูแล ควรจัดกลุ่มนักเรียนจากข้อมูลทีวีเคราะห้แล้ว และให้ครูศึกษารายบุคคล

3.5 ด้านประชาธิปไตย แต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างเป็นทางการ และส่งเสริมกิจกรรมให้ต่อเนื่อง พร้อมการเผยแพร่สู่ภายนอก

3.6 ด้านการประเมินผล ควรจัดทำรายงานผลอย่างเป็นระบบ และขยายการประเมินลงสู่ระดับหน่วยงานย่อยภายในโรงเรียน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน อาจเนื่องมาจากครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นระบบในทุกด้าน สอดคล้องกับ สุภาศินีย์ ภูทัดดวง (2566) ได้ทำการศึกษา แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ด้านการวางแผนกิจการนักเรียน 2) แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 มีดังนี้ โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการจัดทำคู่มืองานกิจการนักเรียน สำรวจความต้องการของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมในแต่ละภาคเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความความถนัดและความสนใจ มีการจัดทำแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลสถิติการทำความดีและการกระทำผิดวินัยของนักเรียน ให้เป็นข้อมูลสารสนเทศ เสนอข้อมูลความรู้เทคนิควิธีที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมประชาธิปไตย ทั้งในและนอกโรงเรียน ควรมีการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุก ๆ กิจกรรม เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินกิจกรรมในครั้งต่อไป มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ทราบ ถึงผลการดำเนินงานในกิจกรรมของแต่ละปี

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน นอกนั้นไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมักมีบทบาทหลักในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน จึงมีมุมมองที่แตกต่างและให้ความสำคัญกับกระบวนการประเมินมากกว่าบุคลากรที่เน้นงานสอน สอดคล้องกับ อมราวดี พงษ์เจริญ (2565) ได้ทำการศึกษา การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ การส่งเสริมสุขภาพอนามัยรณรงค์มาคือ การส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยและวินัยของนักเรียน การส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนการส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ และการส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา ตามลำดับ 2) การ

เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีแผนงานและโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน ทำให้แม้ผู้บริหารใหม่จะเข้ามา ก็สามารถดำเนินงานต่อเนื่องได้อย่างไม่มีสะดุด อาจเนื่องมาจาก ลลิตา นพรัตน์เขต (2567) ได้ทำการศึกษา แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของการดำเนินการจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ด้านงานปกครอง และด้านงานบริการแนะแนว 2. การเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้านงานปกครอง ด้านงานกิจกรรมนักเรียน และด้านงานบริการแนะแนว ซึ่งประสบการณ์ทำงาน 10 - 20 ปี กับประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันและขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและหน่วยงานการศึกษา สามารถนำไปใช้วางแผน และการบริหารงานกิจการนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน การดำเนินงานควรมีความครอบคลุมและชัดเจน โดยการวางแผนที่ดีจะช่วยให้กิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมาย มีการเผยแพร่ข้อมูลที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องรับรู้และมีส่วนร่วม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความโปร่งใสและสามารถติดตามผลได้อย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารควรมีการตรวจสอบเชิงปริมาณและคุณภาพแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในการจัดกิจกรรมที่ทั่วถึงนักเรียนทั้งโรงเรียน การนำผลประเมินไปพัฒนาต่อเนื่องจะช่วยให้กิจกรรมมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ดีขึ้นด้านการส่งเสริมพัฒนาวิสัย คุณธรรม และ

จริยธรรม การดำเนินกิจกรรมควรมีรูปแบบชัดเจนและต่อเนื่องช่วยให้นักเรียนซึมซับคุณธรรม และจริยธรรมได้อย่างชัดเจน การประเมินและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอทำให้เกิดผลเชิงบวกที่ยั่งยืนต่อพฤติกรรมนักเรียน ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนและ คัดกรองเป็นกลุ่มหรือตัวบุคคลทำให้สามารถช่วยเหลือได้ตรงจุด การมอบหมายให้ครู ผู้รับผิดชอบศึกษานักเรียนรายบุคคลแสดงถึงความใส่ใจในรายละเอียดและสามารถแก้ไขปัญหา ได้ตรงประเด็น ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและมีการ ติดตามนิเทศงานอย่างต่อเนื่องช่วยให้เกิดการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ การเผยแพร่ผลการดำเนินงานยังช่วยขยายผลและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อโรงเรียน อื่น ๆ ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนควรมีการประเมินผลที่ครอบคลุม ตั้งแต่ระดับหน่วยงานย่อยไปจนถึงระดับโรงเรียนช่วยให้สามารถพัฒนาและปรับปรุงการ ดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง การจัดทำรายงานผลและนำไปใช้ในการวางแผนใหม่ช่วยเสริมสร้าง ความยั่งยืนในการพัฒนากิจการนักเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และประสบการณ์ใน การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และในส่วนของแนวทางการพัฒนาภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้บริหารควรส่งเสริมความริเริ่ม สร้างสรรค์ในงานวิชาการ ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นิเทศ ติดตาม และ วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับครูเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู พร้อม สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และใช้การสื่อสารที่เหมาะสมในกระบวนการนิเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรเพิ่มการวิเคราะห์ข้อมูล และคัดกรองนักเรียน แม้การดำเนินงานโดยรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่การวิเคราะห์ข้อมูลและ

การจัดกลุ่มนักเรียนยังเป็นจุดที่ต้องพัฒนา ควรใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อให้สามารถคัดกรองและช่วยเหลือได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

1.2 ในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ควรสร้างเครือข่ายประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยส่งเสริมการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนกับโรงเรียนอื่น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 ในด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ควรเน้นการประเมินผลเชิงพัฒนาการระหว่างดำเนินงาน เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนแผนงานและแนวทางได้ทันเวลา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบและวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละประเภท

2.3 ควรศึกษาศึกษาการนำเทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชัน หรือระบบสารสนเทศ มาใช้ในการติดตามและดูแลนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

พัชรภรณ์ ไผ่ล้อมท่าเล. (2563). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดนิมมานรดี.

วารสารบัณฑิตศึกษา มรภ.บ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 5(2), 28-40.

ลลิตา นพรัตน์เขต. (2567). “แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1”.

วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน, 6 (1), 279-93.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.

_____. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.

สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน สารนิพนธ์สาขาการบริหารสถานศึกษา. คณะบริหารสถานศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สุภาสินี ภูทัตตวง. (2566). “แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3: แนวทางการ
บริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3”. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช, 1 (2), 21-34.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. (2567). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก https://www.bing.com/search?q=สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี&gs_lcrp=EgRLZGdIKgYIABBFGDkyBggAE

อมราวดี พงษ์เจริญ. (2567). “ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2”. วารสาร
การบริหารการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา, 2 (2), 28-38.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining sample size for research activities”. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-6

การประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี
โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต 1 *

THE EVALUATION OF AUTHENTICITY ESTABLISHES VIRTUE PROJECT
IN WAT THA MUANG SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

พิลัยลักษณ์ คารวัฒนาวรกุล¹, อนันทัย ประสาน² และ เบญจพร ชนะกุล³

Pilailuk Karawattanaworukul¹, Anotai Prasan² and Benchaporn Chanakul³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹⁻³Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: pilailukchakorn@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 10 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 11 มิถุนายน 2568

Received 9 June 2025; Revised 10 June 2025; Accepted 11 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินวัตถุประสงค์ 2) ประเมินการจัดการเรียนการสอนและ 3) ประเมินผลผู้เรียนของโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 37 คน และผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 3 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามชนิดมาตราส่วน

Citation:

* พิลัยลักษณ์ คารวัฒนาวรกุล, อนันทัย ประสาน และ เบญจพร ชนะกุล. (2568). การประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 898-918.

Pilailuk Karawattanaworukul, Anotai Prasan and Benchaporn Chanakul. (2025). The Evaluation Of Authenticity Establishes Virtue Project In Wat Tha Muang School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 898-918.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินตามวัตถุประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือโครงการมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและบริบทของโรงเรียนและโครงการสามารถเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวันได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือโครงการมีวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดและประเมินผลได้ ซึ่งโครงการมีความชัดเจน และตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียน ครู และผู้เรียน

2. การประเมินด้านการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครู และนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือครูมีวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและครูจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือครูมีรูปแบบการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน ครูได้นำเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

3. การประเมินด้านผลผู้เรียนตามความคิดเห็นของครูและนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์รายวิชาเพิ่มเติมการป้องกันการทุจริตเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ผู้เรียนมีการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชาด้านทุจริตมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และนักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้ละอายและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือผู้เรียนได้รับการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และนักเรียนมีทักษะกระบวนการคิด ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, การประเมินไทม์เลอร์, โรงเรียนสุจริต

Abstract

This research aimed to 1) evaluate the objectives, 2) evaluate the teaching and learning management, and 3) evaluate the student outcomes of the “Honest School, Conquer with Virtue” project at Wat Tham Muang School,

under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1. The sample group consisted of 37 teachers and students in total. The qualitative data were obtained from 3 teachers. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire and an interview form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results revealed that

1. Evaluation of the objectives. Overall, the evaluation was at the highest level. When considered item by item, the item with the highest average score was: The project is appropriate for the students' age and the school context, and can be connected to daily life. The item with the lowest average score was: The project has measurable and assessable objectives. However, the project demonstrates clarity and responds to the needs of the school, teachers, and students.

2. Evaluation of teaching and learning management according to the opinions of teachers and students was overall at the highest level. When considered item by item, the item with the highest average score was: Teachers used student-centered teaching methods and provided sufficient teaching materials and equipment to meet students' needs. The item with the lowest average score was: Teachers used a variety of teaching methods appropriate to students. Teachers applied a variety of instructional techniques that emphasized the learning process over content, enabling students to connect knowledge or construct their own understanding through practical, hands-on learning.

3. Evaluation of student outcomes according to the opinions of teachers and students was overall at the highest level. When considered item by item, the item with the highest average score was: Students achieved the learning outcomes in the additional subject on anti-corruption according to school standards. They applied knowledge from the anti-corruption lessons in daily life, and behaved with shame and intolerance toward all forms of corruption. The item with the lowest average score was: Students were assessed and evaluated

in accordance with learning standards, and demonstrated thinking process skills and reasoning in problem-solving.

Keywords: Project Evaluation, Tyler model, Upright School

บทนำ

โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต” (ภายใต้ชื่อ “โรงเรียนสุจริต”) เกิดขึ้นเนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ.2556-2560) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมและร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นที่ยอมรับในระดับสากล” มีเป้าหมายหลักเพื่อลดปัญหาการทุจริตในสังคมไทยและยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยให้สูงขึ้น อันจะส่งผลต่อค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index : CPI) ของประเทศไทยให้สูงขึ้น เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายใน 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเด็กเยาวชน โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ ส่วนตนให้เกิดความเข้มแข็งมากที่สุดเพราะเป็นอนาคตของชาติ 2) กลุ่มภาครัฐ เสริมสร้างและสนับสนุนให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดถือหลักปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ 3) กลุ่มภาคเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต 4) กลุ่มภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกหมู่เหล่าในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ของสำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้เสนอว่าการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างเยาวชนให้เป็นสุจริตชนทุกภาคส่วนต้องร่วมกันสนับสนุนส่งเสริมให้นโยบายการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ ปรับทิศทางการมุ่งสร้างคนเก่งคนดี ดำรงชีวิตสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสังคมที่มีเสถียรภาพ สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคง รวมทั้งการแก้ปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันของประเทศชาติอย่างยั่งยืน จึงได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต” เพื่อวางรากฐานการปลูกจิตสำนึกความซื่อสัตย์สุจริตซึ่งเป็นกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศชาติให้กับ

นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา สำหรับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้กำหนดเป้าหมายประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยการดำเนินการผ่านการพัฒนาคนและการพัฒนาระบบ หล่อหลอมพฤติกรรมคนทุกกลุ่มให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหาและพลวัตการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างแท้จริง การขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้าน การทุจริตและประพฤติมิชอบ สำนักงาน ป.ป.ช. ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้ดำเนินการและให้ความสำคัญในหลากหลายมิติ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทยประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุด อันส่งผลให้เกิดผลกระทบและผลลัพธ์ต่อประเทศไทยที่สำคัญ ซึ่งจากการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกัน การทุจริต ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในปี พ.ศ. 2564 สะท้อนให้เห็นว่าในภาพรวมระดับประเทศ หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่เกิดความตระหนักและมี ความพยายามที่จะพัฒนา มากขึ้น นับเป็นความพยายามที่ดีของ สำนักงาน ป.ป.ช. และภาคีทุกภาคส่วนโดยเฉพาะองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ในการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริต เพื่อใช้เป็นกรอบชี้้นำในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต” (ภายใต้ชื่อ “โรงเรียนสุจริต”) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมและร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นที่ยอมรับในระดับสากล” มีเป้าหมายหลักเพื่อลดปัญหาการทุจริต ในสังคมไทย และยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยให้สูงขึ้น โดยนำหลักคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาและคุณลักษณะนักเรียนของโรงเรียนสุจริตมาใช้ในการบริหารงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานการบริหารงานวิชาการ มาตรฐานการบริหารงานงบประมาณ มาตรฐานการบริหารงานบุคคล

มาตรฐานการบริหารงานทั่วไป และมาตรฐานผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ (สำนักพัฒนา
นวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2561)

โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการ
ทุจริต” กระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เปิดตัว
โครงการ “โรงเรียนสุจริต” ขึ้นเป็นปีแรกในปี พ.ศ. 2556 นำร่องจากทุกภาค 225 โรงเรียน
(225 เขตพื้นที่การศึกษา ๆ ละ 1 โรงเรียน) คือ โครงการ “โรงเรียนสุจริตยึดแนวเศรษฐกิจ
พอเพียง” เป็นโครงการที่มียุทธศาสตร์และแผนงานที่ชัดเจนเล็งเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นใน
อนาคต ปัญหาคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ แม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายการ
ปราบปรามและรณรงค์เพื่อป้องกันการคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่อง แต่ภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน
โดยรวมของประเทศไทยยังไม่ดีขึ้น การทุจริตเป็นปัญหาที่ทำลายสังคมอย่างรุนแรงและฝังราก
ลึก เป็นปัญหาที่สะท้อนวิกฤตการณ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ซึ่งการที่จะแก้ไข
ปัญหาได้อย่างยั่งยืนนั้น คนในสังคมต้องมีค่านิยมในการรักความดีและรู้สึกไม่ยอมรับพฤติกรรม
ทุจริตและการโกงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่ต้องมาอยู่ร่วมกันใน
ห้องเรียนและในโรงเรียน นักเรียนแต่ละคนอาจมาจากสภาพครอบครัวที่ต่างกัน อาจมี
พฤติกรรมบางอย่างที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การขโมยของคนอื่นมาเป็นของตน การพูดจาก้าวร้าว
พูดปด พูดคำหยาบ การเล่นกันด้วยความรุนแรง เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะแก้ได้เมื่อมีการ
ปลูกฝังค่านิยมการไม่ทุจริตให้กับเด็กนักเรียนให้มีจิตสำนึกของการมีคุณธรรม ไม่มุ่งหวังแต่
ผลประโยชน์ส่วนตัว ก็จะช่วยให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลงไปในอนาคต และเพื่อปลูกฝัง
คุณลักษณะนิสัยให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้ง 5 คุณลักษณะ คือ ทักษะการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต
อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ

เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้
การดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมที่อยู่ร่วมกันเกิดการแข่งขันกันอย่างดิ้นรนเพื่อให้ตนเองอยู่
รอดและมีความสุขโดยมีการเอาเปรียบในสังคมทุกรูปแบบ คติวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มา
ซึ่งความต้องการของตนอย่างไม่พอเพียง เป็นสาเหตุทำให้เกิดการทุจริตทุกรูปแบบ มีการ
คอร์รัปชัน หรือการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยการใช้อำนาจที่ได้มาโดยหน้าที่ในการหา
ประโยชน์ส่วนตัว เช่น การติดสินบน การรีดไถผู้ประกอบการ การยกยอก การเล่นพรรคเล่นพวก
ผลประโยชน์ทับซ้อน และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่น่าเป็นห่วง
และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน

ฐานขององค์การที่รับผิดชอบงาน จัดการศึกษาให้เยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต ได้ตระหนักในความสำคัญของการเตรียมการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสถานศึกษา จึงอนุมัติให้ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต” (ภายใต้ชื่อ “โรงเรียนสุจริต”) โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสถานศึกษา เพื่อวางรากฐานการปลูกจิตสำนึกซึ่งเป็นกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศชาติ ซึ่งโครงการโรงเรียนสุจริต เป็นโครงการที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์เชิงกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าด้วยการป้องกันการทุจริต

โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดจุดหมายปลายทางที่มุ่งสู่การเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง หลีกเลียงอบายมุข ทุกหน่วยงานรับผิดชอบตอบสนองการป้องกันทุจริต” โดยมีขอบเขตของภารกิจและจุดมุ่งเน้นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องดำเนินการ คือ 1. พัฒนาทุกหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีระบบและวิถีพอเพียง มีความสุจริต รับผิดชอบ ปลอดอบายมุข 2. พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และป้องกันการทุจริต 3. พัฒนาครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาแบบบูรณาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้มีคุณภาพ ความพอเพียง สุจริต รับผิดชอบ ปลอดอบายมุข บนฐานการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง 4. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมและต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นระบบ และมีเครือข่ายระดับชาติและนานาชาติที่เข้มแข็งและก้าวหน้าอย่างมีพลวัตร (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2561) การป้องกันปลูกฝังนักเรียนให้ตระหนัก รู้เข้าใจ คิดอย่างมีเหตุผลเป็นคนเก่งเรียนรู้เป็นคนดี सीตรง มีกิริยามารยาท รู้จักการทํามหากิน สร้างชีวิตให้รุ่งเรืองขึ้น ได้ชิมชั้คุณค่าแห่งการทำความดีสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน ปลูกฝังค่านิยมการไม่ทุจริตให้กับเด็กนักเรียนให้มีจิตสำนึกของการมี คุณธรรมไม่มุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนที่ผ่านกระบวนการเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาชาติบ้านเมืองและมีความรักชาติในทางที่ถูก โรงเรียนจึงจัดกิจกรรมตามที่โครงการกำหนดและ กิจกรรมที่โรงเรียนคิดขึ้นเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะดังกล่าว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว โรงเรียนวัดท่าม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ได้จัดทำโครงการนี้ขึ้นเพื่อสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงปลูกจิตสำนึกทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เป็นโครงการที่มีการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นถึง ความสำคัญของการคิดอย่างมีเหตุผล คุณค่าความดี การรู้ผิดชอบชั่วดี การภูมิใจในการทำ ความดีและรังเกียจการโกง รวมถึงการเติบโตไปเป็นคนเก่งที่ไม่โกงโดยการเน้นทักษะ 5 ด้าน พัฒนาโรงเรียนสู่สากล มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ไม่คอร์รัปชั่น การเรียนการสอน แบบดังกล่าว เริ่มขึ้นจากการฝึกสอนเด็กในเรื่องง่าย ๆ อย่างเช่น การเคารพกฎกติกาสังคม พื้นฐานอย่างการรู้จักต่อแถว ไม่พูดปด ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้มีความรู้คู่คุณธรรมบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนได้ ดำเนินงานที่เป็นการป้องกันการทุจริตผ่านการปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ไปจนถึงระดับประถมศึกษาเพื่อให้เมื่อเด็กเติบโตไปจะได้สามารถเคารพกฎของสังคมที่ใหญ่ขึ้น ได้ และเมื่อมีการดำเนินงานแล้ว ก็จะได้นำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของ “โรงเรียนสุจริต” ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนในหลัก คุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต” ซึ่งจะนำไปสู่ ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตเพื่อให้นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นคนดีของ โรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติ จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ประเมินเห็นว่าควรมีการ ประเมินโครงการอย่างเป็นระบบเพื่อจะได้สารสนเทศจากการประเมินเป็นข้อมูลในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ตลอดจนเพื่อนำไปพิจารณาและนำไปตัดสินใจในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขการดำเนินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดีให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ผู้ประเมินจึงเลือกรูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับบลิวไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ซึ่งจัดเป็นแนวคิดของการประเมินในระดับชั้นเรียน โดยไทเลอร์มีความเห็นว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จะมีส่วนช่วยอย่างมากใน การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจง โดยสามารถเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อประเมินผลผู้เรียนของโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนนำไปสู่การตกผลึกข้อสรุปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ได้ดังนี้

1. แนวคิดการประเมินโครงการไทเลอร์โมเดล (Tyler's model) คือ โดยไทเลอร์ได้ให้ความหมายของการเปรียบเทียบผลลัพธ์ (outcomes) ที่คาดหวังกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากนิยามนี้ชี้ให้เห็นว่าไทเลอร์ได้ยึดเอาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลักในการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่จัดทำนั้น สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด บางครั้งจึงเรียกรูปแบบการประเมินนี้ว่า รูปแบบการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์หรือความสำเร็จของเป้าหมายเป็นหลัก (นพรัตน์ ชัยเรือง, 2565 : 420)

2. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนสุจริต คือ กล่าวถึง โรงเรียนสุจริต คือ สถานศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โดยส่งเสริมคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ จิตสาธารณะ มีวินัย และพอเพียง เพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม กล่าวถึง ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม การให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” มีหลากหลาย ทั้งทางด้านศาสนาและด้านวิชาการ ซึ่งสามารถค้นคว้าหาอ่านเพื่อทำความเข้าใจและนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติได้ เช่น คุณธรรม หมายถึง ภาวะจิตใจที่เมื่อสำแดงความประพฤติออกมาแล้ว สังคมตัดสินออกมา

ว่าเป็นจริยะที่ดีจริง งาม ถ้าใจเราคิดดี คิดจริง และคิดงาม และประพฤติออกมาดี จริง งาม แสดงว่าคนนั้น มีคุณธรรมแต่ถ้าใจคิดชั่ว คิดไม่จริง (เท็จ) คิดไม่งาม ก็จะมีคุณประพฤติชั่ว เท็จ และไม่งามซึ่งเราก็จะเรียกว่าคนไม่มีคุณธรรม ดังนั้น สังคมจึงต้องสร้างเครื่องตัดสินว่าอะไรคือดี จริง งาม คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณหรือสภาพคุณงามความดี เริ่มตั้งแต่ความนึกคิด ความปรารถนา ความตั้งใจ คนที่มีคุณธรรมเมื่อคิดดีแล้วย่อมแสดงพฤติกรรมคือคำพูดและการกระทำที่ปรากฏออกมาแล้ว สังคมตัดสินว่าดีจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : 11)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามีแนวคิดที่เห็นความสำคัญของการประเมินโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี มีรูปแบบการประเมินไทเลอร์โมเดล มีแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนสุจริต ซึ่งให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ และแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นการพัฒนาความคิด ความตั้งใจ และพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งสามแนวคิดนี้มีความเชื่อมโยงกันและสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลโครงการได้อย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนวัดท่าม่วง จำนวน 5 คน และนักเรียนโรงเรียนวัดท่าม่วง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน รวมทั้งสิ้น 41 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนวัดท่าม่วง จำนวน 5 คน และนักเรียนโรงเรียนวัดท่าม่วง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 32 คน รวมทั้งสิ้น 37 คน

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนวัดท่าม่วง จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย เครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม และเครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ การประเมินโครงการ เอกสาร และงานประเมินที่ เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขอบเขตและประเด็นในการประเมิน

1.2 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสอบถามแล้วร่างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวทางการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี เป็นข้อมูลประกอบการสร้างเครื่องมือ

1.3 ศึกษาลักษณะเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีลิเคิร์ท และศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี รูปแบบไทเลอร์

1.4 สร้างเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาด้านการประเมินวัตถุประสงค์ ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลผู้เรียน โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.5 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุม ด้านการประเมินวัตถุประสงค์ ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลผู้เรียนของโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี

1.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความ เหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) และความชัดเจนของข้อคำถามแล้วนำผลมาหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน พิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนนคำถามแต่ละข้อ

1.7 นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

1.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริต พิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เครื่องมือที่ใช้วิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) มีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 ผู้วิจัยศึกษาหลักการวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview)
- 2.2 กำหนดกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก
- 2.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาร่างเป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี
- 2.4 ร่างแนวทางการพัฒนาโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี เสนอต่อประธานที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบและข้อเสนอแนะ
- 2.5 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงและจัดทำเป็นแบบบันทึกเพื่อจัดการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ผู้ประเมินนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารโรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อกำหนดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครู ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามโดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการประเมินโครงการพร้อมได้รวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

3. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักเรียน ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือครูประจำชั้นในแต่ละชั้นตามที่กำหนดในการให้นักเรียนได้กรอกแบบสอบถาม โดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการประเมินโครงการ พร้อมได้รวบรวมแบบสอบถามตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

4. ผู้ประเมินเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่าง พร้อมนำแบบสอบถามที่ได้ไปดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ประเมินขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเชิญสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสัมภาษณ์เรื่องแนวทางการพัฒนาโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ไปบันทึกการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน เพื่อบันทึกข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม ผู้ประเมินรวบรวมจากแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของครูผู้สอนและนักเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การแปลผลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบถามเพื่อประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้เกณฑ์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผู้ประเมินนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มาวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นำเนื้อหาที่ได้บันทึกมาถอดความ ทั้งที่เป็นคำพูด อากัปกริยาและท่าทีของผู้ให้สัมภาษณ์ในขณะทำการสัมภาษณ์
2. ตีความและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำมาสังเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูล ให้เป็นหมวดหมู่
3. นำข้อความของผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมาจัดเรียงให้เข้ากลุ่มเพื่อนำไปกำหนดเป็นปัจจัยในด้านต่าง ๆ ตามรูปแบบการประเมินไทเลอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ใช้แบบสอบถามรูปแบบการประเมินของไทเลอร์(Tyler) 3 ด้าน คือ ด้านการประเมินวัตถุประสงค์ ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลผู้เรียน สรุปดังนี้

1) ด้านการประเมินวัตถุประสงค์ โครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือโครงการมีการปลูกฝังผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการคิดมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ รองลงมาคือโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดีมีกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนและโครงการสามารถส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรของโรงเรียน โครงการมีเป้าหมายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือโครงการมีวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดและประเมินผลได้

ด้านความเหมาะสมของบริบทโรงเรียนของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือโครงการมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และบริบทของโรงเรียนและโครงการสามารถเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือโครงการมีการดำเนินการที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ครู ผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือโครงการมีการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาตามนโยบายของโรงเรียนและโครงการมีการจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอและเหมาะสม

2) ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน

2.1 ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน โครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือครูมีการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ รองลงมาคือครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ และกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือครูมีวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครูมีรูปแบบการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

ด้านการสร้างสื่อหรือพัฒนาสื่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือครูมีการใช้สื่อที่หลากหลาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครูมีการสร้างสื่อหรือพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือครูมีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครูมีการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

2.2 ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน โครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 ตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือครูชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างชัดเจน รองลงมาคือครูเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เหมาะสมกับนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครูจัดทำแผนการดำเนินงานและกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นลำดับขั้นตอน ทำให้นักเรียนเข้าใจในการดำเนินกิจกรรม

ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูมีวิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครูมีการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน

ด้านการสร้างสื่อหรือพัฒนาสื่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครูมีการใช้สื่อที่หลากหลายและน่าสนใจให้กับนักเรียน

ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครูส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

3) ด้านการประเมินผลผู้เรียน

3.1 ด้านการประเมินผลผู้เรียน โครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์รายวิชาเพิ่มเติมการป้องกัน การทุจริตเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดและนักเรียนมีการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชา ด้านทุจริตมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมาคือผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นผู้สะอาดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ ผู้เรียนได้รับการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือผู้เรียนได้รับการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้เรียนมีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ รองลงมาคือผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริตและผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนมีวินัย รับผิดชอบและหน้าที่ของตนเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิด ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

3.2 ด้านการประเมินผลผู้เรียน โครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือนักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้สะอาดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ รองลงมาคือนักเรียนมีการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชาด้านทุจริตมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์รายวิชาเพิ่มเติมการป้องกันการทุจริตเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือนักเรียนได้รับการประเมินผลการเรียนรู้อย่างเหมาะสมและนักเรียนมีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือนักเรียนมีวินัย รับผิดชอบและหน้าที่ของตนเอง รองลงมาคือ นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต นักเรียนมีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือนักเรียนมีทักษะกระบวนการคิด ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์และได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนโรงเรียนวัดท่าม่วง จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 3 คน โดยสามารถสรุปประเด็นการสัมภาษณ์การประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมของการดำเนินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ดังนี้

ด้านการประเมินวัตถุประสงค์

โครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดีมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งสามารถปรับให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน การดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องในอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีความซื่อสัตย์ มีวินัย และมีจิตสาธารณะ ซึ่งนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนในทางที่ดี นอกจากนี้ ควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรม เพื่อเพิ่มความทันสมัยและการเข้าถึงนักเรียนได้มากขึ้น

ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน

โครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดีควรดำเนินอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีการศึกษา เนื่องจากการปลูกฝังคุณธรรม ความสุจริต และวินัยในตัวนักเรียน จำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ฝึกฝน และซึมซับพฤติกรรมตัวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกในระยะยาว ทั้งนี้ ควรมีการเพิ่มแรงจูงใจให้นักเรียนผ่านการชื่นชมและการมอบรางวัลเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีอย่างต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการร่วมปลูกฝังคุณธรรม ตลอดจนการบูรณาการทักษะกระบวนการคิด การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และความซื่อสัตย์เข้าไปในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อร่วมกันสร้างค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

ด้านการประเมินผลผู้เรียน

โครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดีมีประโยชน์อย่างแท้จริง เพราะช่วยปลูกฝังคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และจริยธรรมให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันทั้งในโรงเรียนและในสังคมภายนอก ผ่านกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน ลดพฤติกรรมเสี่ยง และส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยใช้รูปแบบการประเมินไทเลอร์ (Tyler Model) ซึ่งมุ่งประเมินใน 3 ด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านผลผู้เรียน สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ด้านการประเมินวัตถุประสงค์โครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนวัดท่าม่วง และตอบสนองความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริตอย่างแท้จริง โรงเรียนวัดท่าม่วงมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและคุณลักษณะทางสังคม โดยเฉพาะการเสริมสร้างคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ วัตถุประสงค์ของ

โครงการมีความครอบคลุม สามารถนำไปวางแผนและดำเนินกิจกรรมได้อย่างเป็นระบบ ช่วยให้การดำเนินงานมีแนวทางที่ชัดเจนและสามารถบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธีรา เกาสระคุ (2565) ได้การวิจัยเพื่อประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนสระชุดดงสำราญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลการวิจัยด้านบริบท พบว่า ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและชุมชนให้การยอมรับต่อกิจกรรมของโครงการ โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ใน ระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎ ฤทธิกุล (2566) ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่บกพร่องด้านการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนพิเศษ โรงเรียนวัดอัมพาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการประเมินวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนวัดอัมพารามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินโครงการโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอนโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะครุมีความมุ่งมั่นและความตั้งใจในการออกแบบวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้และเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในโรงเรียนวัดท่าม่วง เพื่อนำไปสู่การเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนโดยสามารถระบุรูปแบบ การสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและประเมินที่เหมาะสม ตลอดจนการนำแผนการจัดการเรียนการสอนไปใช้ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภคภา กำเนิดผล (2566) ศึกษาการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนดาวนายร้อย จังหวัดสงขลา โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะทำให้เด็กเกิดความรู้ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธีรา เกาสระคุ (2565) ได้ทำการวิจัยเพื่อประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนสระชุดดงสำราญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าด้านกระบวนการ พบว่าการบริหารจัดการ การดำเนินการจัดกิจกรรมและการวัดประเมินผล โดย ภาพรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการประเมินผลผู้เรียนโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะความสำเร็จและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในโครงการ ความรู้ที่ได้จากการ

พัฒนาทักษะของผู้เรียน หรือผลที่เกิดจากการกระทำของผู้เรียนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากได้รับประสบการณ์ผ่านการเรียนรู้จากการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือจากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เน้นให้ผู้เรียนได้เข้าใจในหลักการของการต่อต้านทุจริตและนำไปปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายโครงการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความซื่อสัตย์ และจิตสาธารณะในระดับสูง สอดคล้องกับแนวคิดของโรงเรียนสุจริตที่มุ่งพัฒนา 5 คุณลักษณะ ได้แก่ มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ และมีทักษะกระบวนการคิด เป็นการบ่งชี้ว่าโครงการนี้ได้ประสบความสำเร็จในการทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการต่อต้านการทุจริตในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธีรา เกาสระคู (2565) ได้การวิจัยเพื่อประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนสระชุดดงสำราญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินด้านประสิทธิผล คุณลักษณะสุจริตทั้ง 5 ประการของนักเรียนโรงเรียนสระชุดดงสำราญวิทยา โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ใน ระดับมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปประยุกต์ใช้ต่อ ครูและผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริตพิชิตความดี โรงเรียนวัดท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรมีการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินที่มีความชัดเจนและเหมาะสมมากขึ้น เพื่อให้สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมและแม่นยำ ใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนผลลัพธ์ของโครงการ และควรกำหนดเกณฑ์การประเมินที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูมีความเข้าใจในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และกิจกรรมอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

3. ควรออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่เน้นทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ และการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- นพรัตน์ ชัยเรือง. (2565). การวิจัยเพื่อการพัฒนาการบริหารการศึกษา. เอกสารประกอบการสอนระดับบัณฑิตศึกษา. นครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ภคปภา กำเนิดผล. (2566). การประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนดาวนายร้อย จังหวัดสงขลา โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์. ใน สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รัชну ฤทธิกุล. (2566). การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่บกพร่องด้านการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนพิเศษ โรงเรียนวัดอัมพารามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สุธีรา เกาสระคูและเสถียร โคตรบรรเทา. (2565). การประเมินโครงการโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนสระชุดดงสำราญวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. วารสารวณิฆองแหรงพุททศตรปริทรรศน์, 9(1), 1–16.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2565). แนวทางการดำเนินกิจกรรมโครงการโรงเรียนสุจริต. เรียกใช้เมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.uprightschool.net/>
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2561). โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา "ป้องกันการทุจริต" (โรงเรียนสุจริต). กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Tyler Robert. (1949). Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago : University of Chicago Press.

**การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ***
**MANAGEMENT OF THE INFORMATION SYSTEM OF SCHOOLS UNDER
THE SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

ปิยะกาญจน์ สืบนาม

Piyakarn Suebnam

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: piyakarnfang@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 12 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 12 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง ขนาด สถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วยบุคลากรจากโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 322 คน ซึ่งถูกเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่ง

Citation:

* ปิยะกาญจน์ สืบนาม. (2568). การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 919-933.

Piyakarn Suebnam. (2025). Management Of The Information System Of Schools Under The Surin Primary Educational Service Area Office 2. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 919-933.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

โครงสร้าง โดยได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test) ค่า F (F-test) และการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้วิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง และเมื่อแยกตามด้านต่าง ๆ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูง

2. การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 แตกต่างกันในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง โดยเฉพาะในด้านการตรวจสอบข้อมูล การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

3. การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเขตการศึกษาดังกล่าว จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่าโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในด้านการตรวจสอบข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล

4. การบริหารงานระบบสารสนเทศตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่ในบางด้านมีความแตกต่างกันในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

5. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำของข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน การตรวจสอบข้อมูลต้องมีการแก้ไขข้อผิดพลาดและอัปเดตอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ข้อมูลสามารถใช้งานได้ตรงเวลา การประมวลผลข้อมูลควรมอบหมายให้บุคลากรที่มีความรู้ด้านคณิตศาสตร์และสถิติมาทำงาน พร้อมทั้งเลือกวิธีการประมวลผลที่เหมาะสมและเชื่อมโยงข้อมูลเป็นเครือข่าย การนำเสนอข้อมูลควรจัดทำให้เข้าใจง่ายและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ส่วนการจัดเก็บข้อมูล ควรมีระบบที่สมบูรณ์ ค้นหาได้ง่าย และสามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหาร, ระบบสารสนเทศ, โรงเรียน

Abstract

This research aims to: 1. Study the management of the information systems in schools under the jurisdiction of the Surin Primary Educational Service Area Office 2. 2. Compare the levels of staff opinions on the management of information systems in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2, classified by position, school size, and work experience. 3. Explore development strategies for managing information systems in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of 322 staff members from schools in the Surin Primary Educational Service Area Office 2, selected using stratified random sampling based on the Krejcie and Morgan sampling table. The research tools included a 5-point Likert scale questionnaire and a semi-structured interview. The content validity index (IOC) ranged from 0.80 to 1.00, and the reliability coefficient was 0.81. The statistical methods for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and post-hoc analysis using the Scheffé method.

The findings of the research revealed

1. The overall management of information systems in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 was rated relatively high. When broken down by different aspects, all areas were found to be at a high level.

2. The management of information systems in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 differed significantly at the .05 level when classified by position, particularly in the areas of data verification, data presentation, and data storage.

3. The management of information systems in schools in this area differed significantly at the .05 level when classified by school size, particularly in the areas of data verification and data processing.

4. The management of information systems did not differ significantly based on work experience overall; however, differences were observed in data storage and information management.

5. Development strategies for managing information systems in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 include using technology for data collection to enhance the efficiency and accuracy of data in real-time, continuously verifying and updating data to ensure its timeliness, assigning personnel with knowledge in mathematics and statistics for data processing, selecting appropriate processing methods, and linking data in networks. Data presentation should be clear, concise, and meet user needs, while data storage systems should be comprehensive, easy to search, and usable as references, with continuous updates to ensure data remains current.

Keywords: Administration, Information system, school

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อทุกด้านของสังคม โดยเฉพาะในเรื่องของการเปลี่ยนผ่านจากยุคข้อมูลข่าวสารสู่ยุคสารสนเทศในโลกที่มีการเชื่อมต่อไร้พรมแดน การพัฒนาในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้มีผลสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งทำให้การเรียนการสอนและการพัฒนาการศึกษา มีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นโยบายการศึกษาของรัฐบาล รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้มุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาคุณภาพสูงผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำเสนอและปฏิบัติตามนโยบายการศึกษา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาการบริหารจัดการและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ ภายในโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างเหมาะสมช่วยให้การบริหารจัดการ

สถานศึกษาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อข้อมูลไม่ถูกต้องหรือไม่ทันสมัย จะทำให้การตัดสินใจและการดำเนินการลดลงตาม (นิศารัตน์ เชาว์ปรีชา, 2556)

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศได้กลายเป็นส่วนสำคัญในการทำงานทั้งในภาครัฐและเอกชน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเก็บข้อมูลและใช้ข้อมูลในการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพ (ธีระพงษ์ สายเครือสวด, 2567)

สถานศึกษาจึงต้องมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ โดยมีการพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีความสมบูรณ์และทันสมัย เพื่อใช้ในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและจัดระบบการบริหารที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การใช้ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 2,007 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 322 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทางการบริหารงานระบบสารสนเทศ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ขนาด สถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ทำการวิเคราะห์การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย

(X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

5. ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครู จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 90.70 และผู้บริหาร 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 โดยส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 149 คน (ร้อยละ 46.30) รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็ก 102 คน (ร้อยละ 31.70) และโรงเรียนขนาดใหญ่ 71 คน (ร้อยละ 22.00) ในด้าน ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 10 - 15 ปี จำนวน 111 คน (ร้อยละ 34.50) รองลงมาคือ ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 109 คน (ร้อยละ 33.90) และมากกว่า 15 ปี จำนวน 102 คน (ร้อยละ 31.70)

จากการวิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ, การนำเสนอข้อมูล, การประมวลผลข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดเก็บข้อมูล, การนำเสนอข้อมูล, การประมวลผลข้อมูล และด้านการตรวจสอบข้อมูล ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดในแต่ละด้าน

ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาระบบสารสนเทศ, การเก็บข้อมูลที่ถูกต้องและตรงกับความเป็นจริง, การใช้เครื่องมือจัดเก็บที่เหมาะสม, การมีบุคลากรที่มีความรู้ในการเก็บข้อมูล, และการจัดทำปฏิทินการดำเนินงาน ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล

ด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีข้อมูลที่เก็บเข้าในระบบที่ถูกต้องและเชื่อถือได้, การมีข้อมูลที่ครบถ้วน, การมีข้อมูลที่เที่ยงตรง, และการมีเครื่องมือในการจัดเก็บที่ถูกต้องตามมาตรฐาน

ด้านการประมวลผลข้อมูล พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การประมวลผลข้อมูลตามขอบเขตที่กำหนด, การมีบุคลากรที่มีความรู้ในการประมวลผล, การเลือกวิธีการประมวลผลที่เหมาะสม, การเชื่อมโยงข้อมูลเป็นเครือข่าย, และการจัดกลุ่มข้อมูล

ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลที่มีระบบ, การรายงานข้อมูลแก่หน่วยงานต้นสังกัด, การใช้ผลข้อมูลในการตัดสินใจร่วมกัน, และการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์และออนไลน์

ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ระบบการจัดเก็บที่ครบถ้วนและสะดวกต่อการค้นหา, การใช้สารสนเทศเป็นตัวแทนเหตุการณ์, การจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตัวเลขและข้อความ, และการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารงานระบบสารสนเทศ จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ตำแหน่ง ผู้บริหาร

และครุมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในบางด้าน ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูล, การนำเสนอข้อมูล, และการจัดเก็บข้อมูล ขนาดสถานศึกษา มีความแตกต่างกันในด้านการตรวจสอบข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล ประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่พบความแตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างในด้านการจัดเก็บข้อมูล

จากข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารงานระบบสารสนเทศ พบว่า ควรใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ, ดูแลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน, มอบหมายบุคลากรที่มีความรู้ในการประมวลผลข้อมูล, และนำเสนอข้อมูลที่มีความหมายชัดเจนและตรงตามความต้องการของผู้ใช้

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้านอาจเนื่องมาจากการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในด้านงบประมาณและทรัพยากร การมีนโยบายที่ชัดเจนและแนวทางการบริหารงานที่เป็นระบบ บุคลากรได้รับการอบรมและพัฒนาทักษะด้านระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ จิระวดี สินทร์ (2565) ได้ศึกษา การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการ ด้านการวางแผน ด้านตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงพัฒนาตามลำดับ และสอดคล้องกับ อัญชลี ศรีจันทร์ (2566) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการนำเสนอข้อมูลและ สารสนเทศ และด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ อาจเนื่องมาจากบุคลากรในตำแหน่ง บริหารมีความเข้าใจและเข้าถึงข้อมูลมากกว่าเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ นอกจากนี้ ผู้บริหารมี อำนาจในการตัดสินใจและกำหนดแนวทางการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ มากกว่าบุคลากรในตำแหน่งอื่น สอดคล้องกับ อัญชลี ศรีจันทร์ (2566) ได้ศึกษา แนวทางการ พัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดระบบสารสนเทศการบริหารงาน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับศิวกร หนูนะ (2563) ได้ศึกษา การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาการ จัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตาม ตำแหน่ง พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครู

3. การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านการตรวจสอบข้อมูล และด้าน การประมวลผลข้อมูล อาจเนื่องมาจากขนาดสถานศึกษาที่ใหญ่กว่ามีทรัพยากรและบุคลากรที่ เพียงพอ รวมถึงมีการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ โรงเรียนขนาดเล็กอาจขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงส่งผล ให้ประสิทธิภาพในด้านดังกล่าวแตกต่างกัน การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม จะช่วยลดช่องว่างในการ บริหารงานระบบสารสนเทศและส่งเสริมประสิทธิภาพของโรงเรียนทุกขนาดได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับอัญชลี ศรีจันทร์ (2566) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศ

การบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากบุคลากรทุกระดับประสบการณ์ได้รับการอบรมและพัฒนาในรูปแบบเดียวกัน มีมาตรฐานการทำงานที่ถูกกำหนดไว้ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อย อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกโรงเรียนทำให้ไม่เกิดความแตกต่างในการบริหารงานระบบสารสนเทศ สอดคล้องกับจิระวดี สินทร์ (2565) ได้ศึกษา การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการจัดการที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 2) การเปรียบเทียบการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน การใช้ระบบสารสนเทศทำให้การเก็บข้อมูลมีความแม่นยำและรวดเร็ว ลดความผิดพลาดในการจัดเก็บและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริหารและบุคลากรได้อย่างทันท่วงที การมีระบบจัดเก็บข้อมูลที่ดีช่วยให้โรงเรียนสามารถวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้านการตรวจสอบข้อมูล การมีมาตรการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลที่เกิดผิดพลาดเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล การที่โรงเรียนมีการจัดการข้อมูลที่มีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องจะทำให้ข้อมูลมีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์จริง การดูแลให้ข้อมูลมีความถูกต้องยังช่วยให้การตัดสินใจของผู้บริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านการประมวลผลข้อมูล บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติมีบทบาทสำคัญในการประมวลผลข้อมูล

รวบรวมนำ การเลือกใช้วิธีการประมวลผลที่เหมาะสมตามลักษณะของข้อมูลช่วยให้การวิเคราะห์มีความแม่นยำและสามารถสรุปสารสนเทศที่มีคุณค่าในการพัฒนางานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน การสร้างเครือข่ายข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในสังกัดทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ การจัดทำสารสนเทศที่มีความชัดเจน ตรงประเด็น และสะดวกต่อการนำไปใช้ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอข้อมูลที่กระชับและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานช่วยเพิ่มคุณภาพของการบริหารงานโรงเรียนและส่งเสริมการพัฒนาระบบสารสนเทศให้ดียิ่งขึ้น ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ การมีระบบจัดเก็บข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นระบบทำให้การสืบค้นข้อมูลทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การจัดเก็บสารสนเทศที่สามารถอ้างอิงได้เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการและเป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้นอกจากนี้ การปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่องทำให้ระบบสารสนเทศมีความน่าเชื่อถือและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านการตรวจสอบข้อมูล และด้านการประมวลผลข้อมูล การบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ต้องใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความถูกต้องของข้อมูลให้ทันเวลา การตรวจสอบข้อมูล ต้องมีการแก้ไขข้อผิดพลาดและอัปเดตให้เป็นปัจจุบันเพื่อให้ข้อมูลเพียงพอต่อการใช้งาน การประมวลผลข้อมูล ควรมอบหมายบุคลากรที่มีความรู้ด้านคณิตศาสตร์และสถิติ พร้อมเลือกวิธีการประมวลผลที่เหมาะสม และมีการเชื่อมโยงข้อมูลเป็นเครือข่าย การนำเสนอข้อมูล ควรจัดทำสารสนเทศที่เข้าใจง่าย กระชับ และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ การจัดเก็บข้อมูล ต้องมีระบบที่ครบถ้วน ค้นหาสะดวก และสามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ พร้อมปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล โรงเรียนควรเน้นการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเก็บข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ในด้านการตรวจสอบข้อมูล การพัฒนาระบบแจ้งเตือนเมื่อพบความผิดพลาดและการอบรมบุคลากรให้มีความละเอียดในการตรวจสอบข้อมูลจะช่วยลดข้อผิดพลาดได้มากขึ้น การรักษาความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องเน้นให้เกิดความต่อเนื่อง

1.3 ในด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ โรงเรียนสามารถพัฒนาโดยการจัดทำคู่มือและแนวทางการนำเสนอข้อมูลที่เน้นความกระชับและตรงประเด็น เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาการวิเคราะห์ความต้องการของครูในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการวางแผนการสอน

2.3 ควรศึกษาแนวทางการปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้งานระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิระวดี สินทร. (2565). การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(4), 14-29.
- ธีระพงษ์ สายเครือสวด. (2567). แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชรเขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 11(5), 185-97.
- นิศารัตน์ เขาว์ปรีชา. (2566). การพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- ศิวกร หนูณะ. (2563). การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(9), 205 – 220.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปี 2567. สุรินทร์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2.
- _____. (2567). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 20. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://srn2.go.th/complain66>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- อัญชลี ศรีจันทร์. (2566). แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. *วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 5(2), 78-92.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.

การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร *

THE BUDGET MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE OF
SAKON NAKHON

สุพัตรา สิงมะหันต์

Suphattra Singmahan

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: suphattra3838@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 12 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 13 มิถุนายน 2568

Received 5 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 13 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา 3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น

Citation:

* สุพัตรา สิงมะหันต์. (2568). การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 934-949.

Suphattra Singmahan. (2025). The Budget Management Of School Administrators Under The Secondary Education Service Area Office Of Sakon Nakhon. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 934-949.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

(Stratified Random Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 324 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามระดับประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.83 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงสถิติเชิงอนุมาน เช่น การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. การวิเคราะห์ผลจำแนกตามตำแหน่ง พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและในรายด้าน ส่วนการจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในภาพรวม และเฉพาะในด้านการบริหารบัญชีเท่านั้น สำหรับขนาดของสถานศึกษา ไม่พบความแตกต่างทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดทำทะเบียนคุมงบประมาณและเงินนอกงบประมาณให้เป็นระบบ มีการวางแผนการเบิกจ่ายที่ชัดเจน และควบคุมการเงินให้มีความโปร่งใส ในด้านบัญชี ควรมีการแสดงสถานะทางการเงิน และทรัพย์สินอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ ผ่านการบันทึกบัญชีและใช้ระบบสารสนเทศที่ได้มาตรฐาน ส่วนการบริหารพัสดุและทรัพย์สิน ควรมีการจัดทำข้อมูลสินทรัพย์ที่ทันสมัย สอดคล้องกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง และมีระบบบัญชีพัสดุที่ถูกต้องครบถ้วน สุดท้ายด้านการตรวจสอบติดตามและประเมินผล ควรมีแผนการตรวจสอบชัดเจน มีการติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างใกล้ชิด และวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การบริหาร, งบประมาณ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research article aims to: Study the budget administration practices of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Sakon

Nakhon. Compare the opinions of school administrators and teachers toward budget administration, classified by position, years of experience, and school size. Explore guidelines for effective budget administration among school administrators in the aforementioned area. The sample group consisted of school administrators and teachers from secondary schools under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office Sakon Nakhon. A total of 324 participants were selected using stratified random sampling. The research tools included a five-point Likert scale questionnaire and a semi-structured interview. The instrument validity was verified with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and the reliability coefficient of the questionnaire was 0.83. Data analysis involved both descriptive statistics—such as frequency, percentage, mean, and standard deviation—and inferential statistics, including t-tests, one-way ANOVA, and post hoc comparisons using Scheffé's method.

Research findings revealed that

1. The overall level of budget administration by school administrators was rated as high. When considering each aspect individually, all were also rated at a high level.

2. When analyzed by position, there were statistically significant differences in opinions toward budget administration at the .05 level, both overall and by aspect. When analyzed by years of experience, significant differences were found overall and specifically in the accounting management aspect. However, no significant differences were found when classified by school size, either overall or by aspect.

3. Recommendations for effective budget administration include: maintaining systematic and up-to-date records of both budgetary and non-budgetary funds, planning and monitoring expenditures transparently, presenting the school's financial and asset status clearly through standardized financial systems, managing assets with updated records and adherence to procurement

regulations, and implementing well-defined audit plans to track budget utilization and evaluate cost-effectiveness.

Keywords: Administration, Budget, School Administrators

บทนำ

ในปัจจุบันระบบการจัดการศึกษาของไทยอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่จากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยได้กำหนดโครงสร้างการบริหารออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทั้งนี้ หมวด 2 ของพระราชบัญญัตินี้ได้กล่าว มาตรา 35 ยังระบุให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล (ราชกิจจานุเบกษา, 120 ตอน 62 ก). จากหลักการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้วางภารกิจหลักไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ซึ่งครอบคลุมการจัดการเรียนการสอน การวัดผล และการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน ด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการศึกษา ด้านบริหารบุคคลที่เน้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และด้านการบริหารทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสนับสนุนอื่น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การบริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานหลัก 4 ด้าน ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งบประมาณซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานของสถานศึกษา เนื่องจากมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร (วิสุณีย์ ปัญญาตง, 2566)

แนวทางการบริหารจัดการด้านงบประมาณในสถานศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น ความถูกต้องตามระเบียบ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการงบประมาณประจำปีหรือเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติงบประมาณที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของกระทรวงศึกษาและยุทธศาสตร์ระดับชาติ การบริหารงบประมาณจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานได้แม้ภายใต้ข้อจำกัดทางการเงิน (มิ่งขวัญ อินตะพินค์, 2567)

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีนโยบายหลัก 6 ด้าน เช่น การศึกษาเพื่อความมั่นคง การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การจัดสรรและบริหารงบประมาณในระดับสถานศึกษานั้น จะต้องมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตรงตามวัตถุประสงค์ และทันต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาที่ต้องสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสนับสนุนเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (ชลพงษ์ ทองอุดม, 2566)

ในกรณีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ได้มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีเป้าหมายชัดเจนและเชื่อมโยงกับแผนกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดงบประมาณ และดำเนินงานให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นที่มาของการศึกษาค้นคว้าเพื่อวิเคราะห์และพัฒนากลยุทธ์ด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 2,114 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 324 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ ในการบริหารงานงบประมาณ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้จำนวน 324 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเตรียมอุปกรณ์จดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพครูจำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 93.50 ขณะที่ผู้บริหารมีจำนวน 21 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.50 ทั้งนี้ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 10 - 15 ปี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ไม่ถึง 10 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 และกลุ่มที่มีประสบการณ์เกิน 15 ปี จำนวน 71 คน หรือร้อยละ 21.90 ในด้านสถานที่ปฏิบัติงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 153 คน (ร้อยละ 47.20) รองลงมาคือโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 143 คน (ร้อยละ 44.10) และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 28 คน (ร้อยละ 8.60)

1. ผลการวิเคราะห์ภาพรวมการบริหารงานงบประมาณ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณโดยผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ "มาก" ครอบคลุมทุกด้าน โดยเรียงลำดับความโดดเด่นจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี (มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด)

1.1 ด้านการบริหารการเงิน การดำเนินงานด้านการเงินของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ครบทุกข้อ ตัวอย่างเช่น มีการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายเป็นประจำ มีรายงานทางการเงินตรงตามเวลาที่กำหนด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเงินเป็นทางการ และมีการจัดเก็บเอกสารทางการเงินอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ส่วนข้อที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดในกลุ่มนี้ คือ การจัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ด้านการบริหารบัญชี ด้านนี้ก็มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการทบทวนและปรับปรุงกระบวนการด้านบัญชีให้สอดคล้องกับมาตรฐานของหน่วยงานกำกับ เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และกรมบัญชีกลาง อีกทั้งมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบันทึกข้อมูลและจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสามารถของบุคลากรในการใช้ระบบสารสนเทศด้านบัญชี

1.3 ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การบริหารพัสดุอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ โดยมีการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นระบบตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนทดแทนสินทรัพย์ มีบัญชีครุภัณฑ์และประมาณการค่าเสื่อมราคาอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ข้อที่มีคะแนนต่ำสุดในหมวดนี้ คือ การลงทะเบียนทรัพย์สินผ่านระบบ EMIS ให้เป็นปัจจุบันและใช้งานได้จริง

1.4 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล ด้านนี้ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุดในทุกด้านของการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารจัดทำแผนตรวจสอบอย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้จ่าย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ และใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการบริหารงาน ทั้งนี้ ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การสรุปและรายงานผลการตรวจสอบเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ

2. ผลการเปรียบเทียบตามตัวแปรต่าง ๆ ตำแหน่งงาน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ประสพการณ์ทำงาน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในภาพรวม และพบความแตกต่างเฉพาะในด้านการบริหารบัญชี ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง ขนาดของโรงเรียน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. แนวทางจากการสัมภาษณ์ การบริหารการเงินควรจัดทำทะเบียนคุมเงินให้ครบถ้วน ทั้งงบประมาณหลักและงบประมาณนอกระบบ รวมทั้งจัดทำแผนการใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพ

การบริหารบัญชี ควรมีการแสดงฐานะทางการเงินผ่านระบบบัญชีที่ทันสมัย และมีการรายงานผลการดำเนินงานรายปีย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้

การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ควรจัดทำระบบสารสนเทศด้านสินทรัพย์ที่ทันสมัย ควบคู่กับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่ถูกต้องตามกฎหมาย

การติดตามและประเมินผล ควรวางแผนการตรวจสอบให้ชัดเจน มีการติดตามการใช้จ่ายเงินอย่างต่อเนื่อง และใช้ผลวิเคราะห์ความคุ้มค่าเพื่อปรับปรุงการบริหาร

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน และการจัดการงบประมาณที่เป็นระบบช่วยให้การใช้งบประมาณในแต่ละด้านเกิดประสิทธิผล และสามารถตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ มิ่งขวัญ อินตะพิงค์ (2567) ได้ทำการศึกษา การบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา กลุ่มการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลของสถานศึกษากลุ่มการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารการเงิน และด้านการจัดทำแผนงบประมาณ ตามลำดับ แนวทางการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล คือ ควรพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานแผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษา ตามกระบวนการ PDCA , ระบบข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ทางการเงิน ทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงิน และหลักฐานการจ่ายเงิน ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีส่วนร่วมดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาตามกระบวนการ PDCA , ระบบข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ทางการเงิน ทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงิน และหลักฐานการจ่ายเงิน

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจาก การใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่ แตกต่างกันในการควบคุมงบประมาณอาจทำให้ผลการบริหารงบประมาณในแต่ละตำแหน่งไม่ เหมือนกัน เช่น ผู้บริหารระดับต่าง ๆ อาจมีวิธีการในการตรวจสอบหรือติดตามผลการใช้จ่าย งบประมาณที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ปวีณา พานิช (2560) ได้ทำการศึกษา การเปรียบเทียบ การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาตามตำแหน่ง กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารในตำแหน่งต่าง ๆ มีการบริหารงาน งบประมาณที่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารที่มีตำแหน่งสูงกว่าจะมีอำนาจในการตัดสินใจและการ จัดสรรงบประมาณที่มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพสูงกว่า

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดย ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านการ บริหารบัญชี นอกนั้นไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สามารถ ตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลและมีประสิทธิภาพมากกว่าในการบริหารงบประมาณ ซึ่งอาจส่งผลให้ การบริหารงบประมาณในด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับ ปวีณา พานิช (2560) ได้ศึกษาการ เปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาตามตำแหน่ง กรณีศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อ ความสามารถในการบริหารงานงบประมาณ โดยเฉพาะในด้านการบริหารบัญชี

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ไม่ว่าขนาดของสถานศึกษาจะใหญ่หรือเล็ก ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามนโยบายและระเบียบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งกำหนดวิธีการบริหารงานงบประมาณที่มีมาตรฐานเดียวกัน การใช้งบประมาณอาจมี ข้อกำหนดที่เหมือนกันสำหรับทุกสถานศึกษา สอดคล้องกับ Harrison. (2008 : 43 - 44) ได้ ทำการศึกษาประสิทธิผลสถานศึกษา 11 สถานศึกษา ในภาคใต้ของสถานศึกษาในมัสซาชูเซตปี ตามการรับรู้ของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ความคาดหวังที่สูง และ การตรวจสอบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่งผลต่อ

ประสิทธิผลของสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ส่วนการรับรู้ของผู้บริหาร พบว่า ผู้นำทางวิชาการ การกำหนดเป้าหมายผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศทำให้ผู้วิจัยทราบว่าระดับสภาพการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา จากงานวิจัยของนักวิจัยส่วนมากพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาอยู่ในระดับน้อย และผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า มีทั้งแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และที่ระดับ .05 และขนาดสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

5. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับ แนวทางการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการพัฒนาความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการบริหารงานงบประมาณในทุกด้าน โดยการทำให้กระบวนการต่าง ๆ มีความเป็นระบบและทันสมัยมากขึ้น เช่น ด้านการบริหารการเงิน ควรมีการจัดทำและอัปเดตทะเบียนคุมเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงพัฒนาระบบการควบคุมการเบิกจ่ายให้มีความแม่นยำและโปร่งใсыิ่งขึ้น ด้านการบริหารบัญชี ควรพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินให้สามารถรายงานผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและตรวจสอบได้ตลอดเวลา ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ควรเสริมสร้างการใช้ฐานข้อมูลสินทรัพย์ที่มีความทันสมัยและการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดทำบัญชีวัสดุและครุภัณฑ์ที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ด้านการตรวจสอบและติดตามการใช้จ่าย ควรจัดทำแผนการตรวจสอบและติดตามการใช้จ่ายเงินที่ชัดเจน มีการกำกับดูแลอย่างเข้มงวดและสม่ำเสมอ พร้อมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายและความคุ้มค่าในการดำเนินงานงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร การพัฒนาในทุกด้านเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ชลพงษ์ ทองอุดม (2566) ได้ทำการศึกษา แนวทางการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานด้านงบประมาณมีการปฏิบัติงานด้านบริหารงานงบประมาณโดยรวมและรายด้านในระดับมาก โดยมีแนวทางในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาแบ่งเป็น 7 ด้าน 22 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ มี 4 แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กลยุทธ์ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การทบทวนภารกิจ และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) ด้านการจัดสรร

งบประมาณ มี 4 แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบวงเงินงบประมาณ การตรวจสอบเงินนอกงบประมาณ การวิเคราะห์กิจกรรม และการจัดลำดับความสำคัญและกำหนดงบประมาณ 3) ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล มี 2 แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามผลและนิเทศ และการสร้างเครื่องมือประเมินกลยุทธ์และแผนการปฏิบัติงานประจำปี 4) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มี 4 แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำทะเบียนข้อมูลหรือแนวปฏิบัติในการจัดหารายได้ การวิเคราะห์แหล่งทรัพยากรที่มีส่วนได้ส่วนเสียการยกย่องเชิดชูเกียรติ และการรายงานผล 5) ด้านการบริหารการเงิน มี 3 แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณ การอบรม ประชุมชี้แจงและส่งเสริมศักยภาพแก่บุคลากร และการวางแผนรับเงินไว้เบิกเหลื่อมปี 6) ด้านการบริหารบัญชี มี 3 แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกและสรุปบัญชีประจำวัน การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน และการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินและทรัพย์สิน และ 7) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ มี 2 แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำระเบียบการใช้สินทรัพย์และการจัดหาพัสดุ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพิจารณาตาม ตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประสพการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านแตกต่างกันในด้านการบริหารบัญชี นอกนั้นไม่แตกต่างกัน และขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า การบริหารการเงินควรมีการจัดทำทะเบียนคุมเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณอย่างครบถ้วน เป็นปัจจุบัน พร้อมวางแผนเบิกจ่ายและควบคุมการดำเนินงานทางการเงินของสถานศึกษา การบริหารบัญชีควรแสดงฐานะทางการเงินและทรัพย์สินของสถานศึกษาอย่างโปร่งใส ผ่านทะเบียนบัญชีและระบบสารสนเทศทางการเงิน

ที่ถูกต้อง ตรวจสอบได้ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ควรจัดทำฐานข้อมูลสินทรัพย์ที่ทันสมัย ปฏิบัติตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง และดูแลบัญชีพัสดุครุภัณฑ์ให้ครบถ้วน ถูกต้อง การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล ควรมีแผนตรวจสอบการใช้จ่ายเงินอย่างชัดเจน กำกับ ติดตามให้เป็นไปตามระเบียบ พร้อมวิเคราะห์ความคุ้มค่าของงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในด้านการบริหารบัญชี ควรพัฒนาการแต่งตั้งคณะกรรมการและบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้ระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงานบัญชี เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการจัดทำบัญชีและการรายงานทางการเงิน

1.2 ในด้านการตรวจสอบและติดตามการใช้จ่ายเงิน ควรพัฒนาการจัดทำสรุปและรายงานผลการตรวจสอบงบประมาณให้มีความชัดเจนและเป็นปัจจุบัน โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1.3 ในด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ควรมีการลงทะเบียนข้อมูลทรัพย์สินในระบบสารสนเทศอย่างครบถ้วน เพื่อให้สามารถใช้สินทรัพย์อย่างคุ้มค่าและสามารถติดตามการใช้ทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาและปรับปรุงระบบการรายงานผลและการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารงบประมาณในอนาคต

2.2 ควรศึกษาการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารงบประมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่พบในกระบวนการบริหารงานงบประมาณ

2.3 ควรศึกษาการศึกษาลักษณะของการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ของผู้บริหารในการบริหารงานงบประมาณ หรือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการบริหารงานงบประมาณ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชลพงษ์ ทองอุดม (2566). “แนวทางการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 9(2), 55-82.
- ปวีณา พานิช. (2560). “การเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาตามตำแหน่ง: กรณีศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา”. วารสารการศึกษาศาสตร์, 30(3), 101-115.
- มิ่งขวัญ อินตะพิงค์. (2567). “การบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลของสถานศึกษากลุ่มการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ จังหวัด”. วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์, 9(1).
- วิสุณีย์ ปัญญาตง. (2566). “การส่งเสริมการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน”. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(4), 909-205.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. (2567). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.sesaosakon.go.th/web2023/>
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining sample size for research activities”. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610.

การเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านสุขภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
เครือข่ายสังคมของผู้สูงอายุตำบลธารเกษม จังหวัดสระบุรี
และตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรี *

A COMPARISON OF HEALTH LITERACY AND FACTORS INFLUENCING
SOCIAL NETWORKS OF THE ELDERLY IN THAN KASEM SUB-DISTRICT,
SARABURI PROVINCE, AND TALUNG SUB-DISTRICT,
LOPBURI PROVINCE

ภัทรพงษ์ ยิ่งดำนุ่น¹ และ คมกริช บุญเขียว²

Pattarapong Yingdamnun¹ and Khomkrit Bunkhaio²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹⁻²Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: pattarapong.y@lawasri.tru.ac.th

วันที่รับบทความ : 20 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 5 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 7 มิถุนายน 2568

Received 20 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 7 June 2025

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลธารเกษม จังหวัดสระบุรี และตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเครือข่ายสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลธารเกษม จังหวัดสระบุรี และตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรี การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุตำบลธารเกษมจำนวน 45 คน และกลุ่มผู้สูงอายุตำบลตะลุงจำนวน 44

Citation:

* ภัทรพงษ์ ยิ่งดำนุ่น และ คมกริช บุญเขียว. (2568). การเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านสุขภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเครือข่ายสังคมของผู้สูงอายุตำบลธารเกษม จังหวัดสระบุรีและตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 950-964.

Pattarapong Yingdamnun and Khomkrit Bunkhaio. (2025). A Comparison Of Health Literacy And Factors Influencing Social Networks Of The Elderly In Than Kasem Sub-District, Saraburi Province, And Talung Sub-District, Lopburi Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 950-964.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

คน ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมของประชาชนเพื่อป้องกันโรคติดต่อที่สำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงสถิติเชิงอนุมาน เช่น Independent T-test เป็นต้น นอกจากนี้ดำเนินการจัดเวทีประชุมกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุตำบลตะลุงสูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุตำบลธารเกษม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการออกกำลังกายทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง ควรได้รับการสนับสนุนกิจกรรมทางกายให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การมีพลานามัยสมบูรณ์
3. ปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายสังคมผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งเกิดจากโครงสร้างองค์กรที่ดี และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อเครือข่ายผู้สูงอายุนั้นเกิดจากปัจจัยด้านสุขภาพและภาระในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: ความรู้ด้านสุขภาพ, ผู้สูงอายุ, เครือข่ายสังคม

Abstract

The objectives of this study were: (1) to compare health literacy and health behaviors among older adults in Than Kasem Subdistrict, Saraburi Province, and Talung Subdistrict, Lopburi Province; and (2) to investigate the factors influencing the social networks of older adults in Than Kasem Subdistrict, Saraburi Province, and Talung Subdistrict, Lopburi Province. This study employed a mixed-methods research design. The sample consisted of two groups of older adults: 45 individuals from Than Kasem Subdistrict and 44 individuals from Talung Subdistrict. Participants were selected through purposive sampling. The research instrument was a health literacy and health behavior assessment form designed for the prevention of major infectious diseases. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics such as the independent t-test. In addition, focus

group discussions were conducted to obtain qualitative data, which were analyzed using content analysis techniques.

The research results found that:

1. Health literacy skills and health behaviors among the elderly in Talung Sub-district were higher than in Thara Kasem Sub-district, with a statistically significant difference at 0.05.

2. The average value of exercise behaviors in both groups was moderate, indicating a need for increased support for physical activities to promote better health.

3. Factors that strengthen the social networks of the elderly include a well-organized structure and support from various local agencies. Conversely, health issues and daily burdens hinder the formation of these networks.

Keywords: Health Literacy, Elder, Social Network

บทนำ

ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ตัวชี้วัดที่ 5 การเสริมสร้างคนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้านกาย ใจ สติปัญญา และสังคม มุ่งเน้นการสร้างความรู้ด้านสุขภาวะ ป้องกัน ควบคุมปัจจัยเสี่ยง และการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่ เป็นหนึ่งในเป้าหมายที่สำคัญการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

จากข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2568) พบว่า สังคมไทยในปัจจุบันเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Age Society) เนื่องจากจำนวนประชากรวัยสูงอายุมีอัตราร้อยละ 21.44 ของจำนวนประชากรทั้งหมด จึงเป็นความท้าทายของภาครัฐบาลที่จะต้องมีการดูแลประชากรกลุ่มนี้อย่างเร่งด่วน การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพนับเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างบุคคลเกิดความตระหนักและใส่ใจการดูแลสุขภาพตนเอง ตลอดจนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพไปในทางที่เหมาะสม สร้างพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (ณัฐกร นิลเนตร และเพ็ญวิภา นิลเนตร, 2566) นอกจากทักษะความรู้ด้านสุขภาพเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนใน

การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน จึงต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อ การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อแสวงหาแนวทางในการขอความร่วมมือทั้งจากผู้สูงอายุ กลุ่ม ผู้สูงอายุ รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้สูงอายุ ภายในชุมชน

พื้นที่ตำบลธารเกษมจังหวัดสระบุรี และพื้นที่ตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรี เป็นหนึ่งใน พื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยสถาบันฯ มุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่นด้วยองค์ ความรู้ตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งพื้นที่ทั้งสองแห่งมีความคล้ายคลึงกัน ในลักษณะพื้นที่เกษตรกรรม จากการสำรวจข้อมูลระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพในเขตสุขภาพ ที่ 4 พบว่า ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้เรื่องโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ระดับไม่ดีเท่ากับ 30.87 และระดับพอใช้เท่ากับ 43.48 เป็นต้น โดยปัจจัยด้านอายุถือว่าเป็นองค์ประกอบที่ สัมพันธ์กับระดับความรอบรู้ (วันเพ็ญ ยินดี, 2565)

ด้วยสถานการณ์แนวโน้มประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลธารเกษมจังหวัดสระบุรี และ พื้นที่ตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรีนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉะนั้น คณะผู้วิจัยมีความ สนใจศึกษาในความรอบรู้ด้านสุขภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเครือข่ายสังคมผู้สูงอายุ มุ่งหวัง ถึงการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ รวมไปถึงความ เป็นอยู่ของคนในชุมชน จึงนำมาซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุใน พื้นที่ตำบลธารเกษม จังหวัดสระบุรี และตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเครือข่ายสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลธารเกษม จังหวัดสระบุรี และตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลธารเกษม จังหวัดสระบุรี และตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้มีการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีด้านผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ (Older/Elder Person) หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2546) โคนแบ่งประเภทกลุ่มผู้สูงอายุไว้ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุตอนต้น อายุ 60-70 ปี เป็นผู้สูงอายุที่มีความสามารถพึ่งพาตัวเองได้ 2) ผู้สูงอายุตอนกลาง อายุ 70-79 ปี เป็นผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วย ร่างกายอ่อนแอ และ 3) ผู้สูงอายุตอนปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป อวัยวะเสื่อมสภาพ สูญเสียหน้าที่

กรมกิจการผู้สูงอายุ (2562) ได้มีการจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้หลักการประเมินความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวันของดัชนีบาร์ธเอลดีเอล (Barthel ADL Index) ได้แก่ กลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดเตียง เป็นต้น

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ

คำว่า Health Literacy มีการเลือกใช้คำในภาษาไทยที่มีความหลากหลาย ได้แก่ ความแตกฉานด้านสุขภาพ ความรู้เท่าทันด้านสุขภาพ ความฉลาดทางสุขภาพ ความฉลาดทางสุขภาพ และความรู้ด้านสุขภาพ เป็นต้น โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2024) ให้ความหมายว่า “ความรู้และความสามารถส่วนบุคคลที่สะสมจากกิจกรรมประจำวันปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และจากรุ่นสู่รุ่น ความรู้และความสามารถส่วนบุคคลได้รับการพัฒนาผ่านโครงสร้างขององค์กรและการเข้าถึงทรัพยากร ช่วยทำให้มีความเข้าใจ ประเมิน ใช้ข้อมูลและบริการได้อย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมด้านสุขภาพทั้งต่อตนเองและคนรอบข้าง”

3. องค์ประกอบที่สำคัญของการมีความรู้ด้านสุขภาพ

การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพเป็นการเสริมสร้างทักษะให้กับบุคคล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างเหมาะสม มีจำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าถึง การเข้าใจ การตอบโต้ซักถามและแลกเปลี่ยน การตัดสินใจ การเปลี่ยนพฤติกรรม และการบอกต่อ (กรมอนามัย, 2561)

โดยมีข้อเสนอแนะขั้นตอนเพื่อการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ 1) ระดับพื้นฐาน คือ มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน เข้าใจในเนื้อหาสาระด้านสุขภาพ เช่น การอ่านฉลากยารายละเอียดโภชนาการในอาหาร 2) ระดับการมีปฏิสัมพันธ์/สื่อสาร เช่น รู้จักซักถามผู้รู้ ได้ตอบเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการสุขภาพได้สะดวก และ 3) ระดับวิจารณ์ญาณ คือ การมี

ทักษะในการวิเคราะห์ เพื่อการเปรียบเทียบ ประเมินข้อมูลสุขภาพของตนเองได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)

4. แนวคิดเครือข่ายทางสังคม

อาภากร ปัญโญ และคณะ (2564) ได้เสนอแนวคิดการใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ มีแนวคิดพื้นฐานของการส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วย หลักการ 13 ได้แก่ 1) สุขภาพเป็นแนวคิดเชิงบวกประกอบด้วยหลายมิติ 2) เน้นภาวะสุขภาพที่ยังไม่เกิดการเจ็บป่วย 3) อาศัยโยงใยความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 4) สุขภาพเกิดจากการสร้างความร่วมมือของบุคคลครอบครัวและชุมชน 5) วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนสุขภาวะส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อม 6) ปัจจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับประกอบด้วยทัศนคติและความตระหนัก 7) กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนโดยรวม 8) ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้ที่มีส่วนได้เสีย 9) ควรใช้กลวิธีการจัดการสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 10) กิจกรรมต้องมีความหลากหลายและบูรณาการในการดำเนินการเพื่อสร้างที่ยั่งยืน 11) สร้างระบบสนับสนุนและเอื้อต่อการดูแลสุขภาพ 12) ผลลัพธ์สำคัญ คือ สุขภาวะของบุคคลที่ดีขึ้น และ 13) เน้นการประเมินผลที่กระบวนกรจากแนวคิดเครือข่าย และแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อารีย์ แร่ทอง (2562) ได้ศึกษาความรู้รอบด้านและพฤติกรรมสุขภาพ 3อ 2ส ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 183 คน พบว่า อาสาสมัครส่วนใหญ่มีความรู้รอบด้านสุขภาพในระดับพอใช้ ซึ่งปัจจัยมีผลต่อการเรียนรู้ คือ ปัจจัยด้านอายุ

อาภรณ์ คำก้อน และคณะ (2565) ได้ศึกษาความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันภาวะความดันโลหิตสูงของกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 70 คน ผลการวิจัยพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพในภาพรวมของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ส่วนผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมืองอยู่ในระดับพอใช้

ขวัญเรือน ชัยนันท์ และคณะ (2568) ได้ศึกษาบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า อายุและประสบการณ์การทำงาน มีผลต่อบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) มากกว่าปัจจัยด้านเพศและระดับการศึกษา อีกทั้ง แรงจูงใจภายในและแรงสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะด้านอารมณ์และข้อมูล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นแบบผสม ได้แก่ 1) เชิงปริมาณ ดำเนินการใช้แบบประเมินความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมของประชาชนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อที่สำคัญ 2) เชิงคุณภาพดำเนินการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (focus group)

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ ตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 85 คน และกลุ่มผู้สูงอายุตำบลตะลุง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 65 คน

1.2 ด้านการศึกษาความรู้ด้านสุขภาพ ได้กำหนดลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากอาสาสมัครกลุ่มผู้สูงอายุตำบลธารเกษม จำนวน 45 และตำบลตะลุงจำนวน 44 คน

โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ มีผลการประเมินความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน Barthel ADL Index ได้ค่ามากกว่า 12 จึงยอมรับได้ 2) ยังคงสภาพการอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวไม่น้อยกว่า 1 ปี 3) สามารถสื่อสารกับบุคคลทั่วไปได้ ส่วนเกณฑ์การคัดออกคือ ไม่ประสงค์เข้าร่วมการศึกษาวิจัย

1.3 ด้านการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเครือข่ายสังคมของผู้สูงอายุ ได้กำหนดลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประธานกลุ่มผู้สูงอายุ กรรมการกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในพื้นที่ ตำบลธารเกษมจำนวน 12 คน และตำบลตะลุงจำนวน 12 คน

2. การสร้างเครื่องมือ

2.1 แบบประเมินความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมของประชาชนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อที่สำคัญ แบบลักษณะมาตรวัดอันดับ 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 34 ข้อ โดยการแปลผลในตอนต้นที่ 2 และตอนที่ 3 ใช้เกณฑ์การตัดสินระดับคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 คือ ระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 คือ ระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 คือ ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 คือ ระดับน้อยคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 คือ ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ จำนวน 16 ข้อ ลักษณะคำถามปลายปิด แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบคือ ด้านการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ ด้านการเข้าใจข้อมูลสุขภาพ ด้านการประเมินข้อมูลและบริการด้านสุขภาพ การประยุกต์ใช้ข้อมูลและบริการสุขภาพ พิจารณาระดับความรู้สึกแปลผลได้ 5 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยทำ ทำได้ยากมาก ทำได้ยาก ทำได้ง่าย และทำได้ง่ายมาก เป็นต้น

ตอนที่ 3 กล่าวถึง พฤติกรรมสุขภาพ จำนวน 18 ข้อ ลักษณะคำถามปลายปิด ได้แก่ พฤติกรรมสุขภาพการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การพลัดตกหกล้ม และพฤติกรรมสุขภาพป้องกันเชื้อโควิด เป็นต้น พิจารณาจากความถี่ในการปฏิบัติเฉลี่ยต่อสัปดาห์ แปลผล 5 ระดับ ได้แก่ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นานครั้ง และไม่ปฏิบัติ เป็นต้น

3. การตรวจคุณภาพเครื่องมือ

เลือกใช้แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมของประชาชนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อที่สำคัญของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2566) ในตอนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.995 และในตอนที่ 3 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.668

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้มีรายละเอียดดังนี้

4.1 จัดประชุมกับชุมชนโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้นำของชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ที่สนใจ ได้รับทราบถึงวัตถุประสงค์ และทำแบบประเมินความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน Barthel ADL Index จำแนกตามศักยภาพของบุคคล

4.2 ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกทำแบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมของประชาชนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อที่สำคัญ และมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent T-test และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

4.4 จัดการจัดเวทีประชุมกลุ่มเฉพาะ (focus group) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แนวทาง SWOT analysis เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัจจัยที่มีผลต่อเครือข่ายผู้สูงอายุและนำเสนอแนวทางการพัฒนางานกิจกรรมของผู้สูงอายุ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าร้อยละด้านข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มผู้สูงอายุที่ตอบแบบประเมินในตำบลธารเกษม (n=45) และตำบลตะลุง (n=44) ได้แก่ เพศชาย (20.00 และ 9.09) เพศหญิง (80.00 และ 90.01) ไม่ได้เรียนหนังสือ (8.88 และ 4.55) ประถมศึกษา (80.00 และ 52.27) มัธยมศึกษาตอนต้น (2.22 และ 20.45) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (0.00 และ 13.64) อนุปริญญา/ปวส. (2.22 และ 4.55)ปริญญาตรี (6.66 และ 4.55) ตามลำดับ

2. แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพองค์ประกอบแต่ละด้าน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุทั้ง 2 ตำบล

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพ	ตำบลธารเกษม		ตำบลตะลุง		t	p-value
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ด้านการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ	3.06	0.79	3.78	0.90	-3.884	<.000*
ด้านการเข้าใจข้อมูลสุขภาพ	2.91	0.79	3.79	0.79	-5.076	<.000*
ด้านการประเมินข้อมูลและบริการด้านสุขภาพ	3.03	0.67	3.68	0.81	-3.928	<.000*
ด้านการประยุกต์ใช้ข้อมูลและบริการสุขภาพ	2.98	0.64	3.73	0.53	-5.833	<.000*
ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร	2.73	0.70	3.77	0.75	-6.465	<.000*
ด้านพฤติกรรมการออกกำลังกาย	2.70	1.33	3.37	1.19	-2.440	<.017*
ด้านการจัดการความเครียด	2.96	0.92	3.78	1.04	-3.810	<.000*
ด้านการป้องกันลดตกหล่น	3.33	0.62	3.68	0.64	-2.480	<.015*
ด้านพฤติกรรมสุขภาพป้องกันเชื้อโควิด	3.40	0.63	4.16	0.71	-5.112	<.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุนระหว่างตำบลธารเกษมและตำบลตะลุง ได้แก่ ด้านการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านการเข้าใจข้อมูลสุขภาพ (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านการประเมินข้อมูลและบริการด้านสุขภาพ (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านการประยุกต์ใช้ข้อมูลและบริการสุขภาพ (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านพฤติกรรมการออกกำลังกาย (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านการจัดการความเครียด (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านการป้องกันลดตกหล่น (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านพฤติกรรมสุขภาพป้องกันเชื้อโควิด (ระดับปานกลางและระดับมาก)

การบริโภคอาหาร (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านพฤติกรรมการออกกำลังกาย (ระดับปานกลางและระดับปานกลาง) ด้านการจัดการความเครียด (ระดับปานกลางและระดับมาก) ด้านการป้องกันพลัดตกหกล้ม (ระดับปานกลางและระดับมาก) และด้านพฤติกรรมสุขภาพ ป้องกันเชื้อโควิด (ระดับปานกลางและระดับมาก) นั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเครือข่ายสังคมผู้สูงอายุ

ผลการประชุมกลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเครือข่ายสังคมผู้สูงอายุ ดังนี้

จุดแข็ง กลุ่มผู้สูงอายุของตำบลธารเกษม มีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบ เดือนละ 1 ครั้ง โดยมีคณะกรรมการของชมรมผู้สูงอายุตำบลธารเกษม เป็นผู้ประสานงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลธารเกษม ด้านจุดแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุตำบลตะลุง พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคนที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม ที่มีความหลากหลายด้านอาชีพ ประกอบกับสภาพพื้นที่ของตำบลตะลุงการคมนาคมเดินทางได้สะดวก ทำให้สามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสม่ำเสมอ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลตะลุงเป็นผู้สนับสนุนสถานที่ และอำนวยความสะดวกในเรื่องของวิทยากรร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตะลุง จึงทำให้ชมรมผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ 2 หน่วยงาน

จุดอ่อน กลุ่มผู้สูงอายุตำบลธารเกษม มีช่วงอายุส่วนใหญ่ 65 ปี จนถึงอายุ 75 ปี ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมบางอย่างได้ เช่น กิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย นอกจากนี้ กลุ่มผู้สูงอายุตำบลธารเกษมมีสมาชิกบางคนเป็นคนป่วย จึงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกับชมรมได้อย่างครบทุกกิจกรรม

ด้านจุดอ่อนผู้สูงอายุตำบลตะลุง บางคนยังมีการละเลยดูแลสุขภาพ โดยต้องไปรับไปส่งบุตรหลาน และต้องดูแลครอบครัว เป็นสาเหตุให้บางครั้งก็ไม่สามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชมรมผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่อง หรือต้องไปทำงานประกอบอาชีพต่างถิ่นจึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

โอกาส กลุ่มผู้สูงอายุตำบลธารเกษม มีหน่วยงานภาคเอกชนในพื้นที่เข้ามาสนับสนุนทั้งเรื่องของการบริจาคข้าวของ ได้แก่ บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) หรือ CPF รวมทั้งองค์กรเอกชนในอำเภอยุทธยาภ ได้เข้ามามอบสิ่งของให้แก่สมาชิกชมรมอย่าง

สม่ำเสมอทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมของชมรม จึงช่วยลดภาระด้านการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุของชมรมได้

ด้านกลุ่มผู้สูงอายุตำบลตะลุง มีหน่วยงานด้านการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนดงตาล ที่เข้ามาช่วยเหลือกิจกรรม สันทนาการกับผู้สูงอายุ โรงเรียนในพื้นที่ได้บริจาคข้าวสารในบางครั้ง เพื่อช่วยในกิจกรรมของชมรม จึงเป็นโอกาสที่ทำให้ลดค่าใช้จ่ายจัดการซื้อหาอาหารในการจัดกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุได้

อุปสรรค ด้วยสภาพพื้นที่ของตำบลธารเกษมที่กว้าง จึงทำให้สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุตำบลธารเกษม เกิดปัญหาจากการที่ต้องเดินทาง ที่ต้องใช้เวลาในการเดินทางไกล จากนั้นในพื้นที่ยังเป็นถนนที่มีการจราจรหนาแน่นมีรถบรรทุกขนาดใหญ่วิ่งผ่าน จึงทำให้การเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มมีความอันตราย ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงต้องรอให้บุตรหลานเป็นผู้มาส่ง ถ้าบางครั้งบุตรหลานไม่สะดวกมาส่งก็ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

ด้านกลุ่มผู้สูงอายุตำบลตะลุง พบว่า เป็นเรื่องของการเดินทางเช่นกัน แต่เป็นสภาพถนนที่เป็นการคลองน้ำ ถนนบางแห่งยุบตัว จึงอาจเกิดอันตรายในการสัญจร ผู้สูงอายุจึงต้องระมัดระวังในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม และนอกจากนี้แล้วในพื้นที่ของตำบลตะลุงถูกแบ่งเป็น 2 ส่วนจากทางยกระดับ ทำให้กลุ่มสูงอายุส่วนหนึ่งที่อาศัยอยู่ด้านตรงข้ามทางยกระดับจึงไม่เข้าร่วมเนื่องจากการเดินทางที่ยากลำบากและปลอดภัยอันตราย

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาความรู้ด้านสุขภาพเพื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุตำบลธารเกษมและตำบลตะลุง พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุในตำบลตะลุงมีคะแนนค่าเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพจำนวน 4 ด้าน และด้านพฤติกรรมสุขภาพจำนวน 5 ด้าน สูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุตำบลธารเกษมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพด้านทักษะของตัวบุคคลในการใช้ความรู้ด้านสุขภาพที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองเป็นอย่างมาก โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลตะลุงพิจารณาแล้วมีดังนี้ 1) เส้นทางคมนาคมพื้นที่ตำบลตะลุงจังหวัดลพบุรีมีลักษณะราบลุ่ม (องค์การบริหารส่วนตำบลตะลุง, 2566) มีถนนลาดยางเข้าถึงทุกหมู่บ้าน มีสถานพยาบาลในชุมชน มีศูนย์การเรียนรู้ระดับชุมชนเข้าถึงได้สะดวก โดยพื้นที่ตำบลตะลุงตั้งอยู่ในเขตเมืองเป็นผลดีต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารหรือการใช้บริการด้านสุขภาพ กิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุจึงเป็นไปได้

ง่ายกว่าเมื่อเทียบกับตำบลธารเกษมที่เป็นพื้นที่ราบเชิงเขา มีลักษณะการอยู่อาศัยของประชากรเป็นแบบกระจายตัว จึงส่งผลถึงอุปสรรคการได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของประชาชนในพื้นที่ 2) สถานะของกลุ่มผู้สูงอายุตำบลตะลุงนั้นส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ได้ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยมีหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพในท้องถิ่นและชุมชน ดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ ดูแลคนป่วยและเฝ้าระวังโรคในชุมชน จึงถือว่าเป็นบุคคลที่มีองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นได้ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (สุชาติ อินทรกำแหง ณ ราชสีมา และคณะ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตภณ เทพอินทร์ และเสนห์ ขุนแก้ว (2565) ที่ศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 54.80) ระดับดีมาก (ร้อยละ 45.20) และมีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 59.00) และระดับดี (29.30) มีส่วนช่วยในการนำชุมชนเป็นสังคมสุขภาพดี และลดปัญหาโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อเครือข่ายทางสังคมผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมเครือข่ายทางสังคมผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน และการสนับสนุนของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ สอดคล้องกับดงนภสร ณ บ่อมเพชร และสุชาติ โทพล (2566) พบว่า เครือข่ายผู้สูงอายุตำบลหนองแสงเป็นองค์กรทางสังคม ที่ได้รับความสนใจจากหลากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหนองแสงขึ้นในชุมชน และเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ได้จัดกิจกรรมร่วมกันตลอดมา สอดคล้องกับการศึกษาของ คมกริช บุญเขียว และรตยา สารพร (2566) พบว่า เครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุเป็นเครือข่ายที่เกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิก ได้แก่ ข้าราชการเกษียณ นักธุรกิจชุมชน และเกษตรกร ซึ่งได้รวมกลุ่มการทำกิจกรรมร่วมกัน จากนั้นจึงได้มีการขยายเครือข่ายไปยังหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ส่วนปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเครือข่ายประกอบด้วย ปัจจัยภายในได้แก่ การบริหารชมรมที่เข้มแข็ง มีการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจน ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ มีหน่วยงานทั้งจากภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ให้การสนับสนุน

สรุป

การวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบความรู้ด้านสุขภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเครือข่ายสังคมของผู้สูงอายุตำบลธารเกษม จังหวัดสระบุรี และตำบลตะลุง จังหวัดลพบุรี” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

บุคคลที่ได้รับการอบรมหรือได้รับการศึกษามาอย่างถูกต้อง สามารถที่นำองค์ความรู้มาปรับใช้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการพัฒนาตนเองทำให้เกิดทักษะความรู้ด้านสุขภาพ ได้ปฏิบัติดูแลตนเองตามหลักวิชา จนนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพที่ดี ร่างกายแข็งแรง ปราศจากการเจ็บป่วยโรคที่ร้ายแรง สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในส่วนด้านเครือข่ายถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ ในการประสานความร่วมมือในกิจกรรมผู้สูงอายุ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการทำงานในพื้นที่ แล้วขยายกระบวนการเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่มากขึ้น โดยมีระบบการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้เครือข่ายฯ สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ควรส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในชีวิตประจำวัน เพื่อป้องกันปัญหาด้านสุขภาพต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ
2. ข้อเสนอแนะด้านการเรียนรู้ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนที่กำลังจะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ เพื่อให้เตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาครั้งต่อไปเพิ่มเติมเรื่อง อัตราการคงอยู่ของกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ในประเด็นของปัญหาอุปสรรคของการคงอยู่ของกลุ่มผู้สูงอายุ
2. ศึกษาการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรค หรือปัจจัยเสี่ยงด้านของสุขภาพ เพื่อหาทางรับมือกับสังคมผู้สูงอายุในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2568). สถิติผู้สูงอายุ เมษายน 2568. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2568 จาก https://www.dop.go.th/th/statistics_page?cat=1&id=2569
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). คู่มือการดำเนินงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2568 จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1562921912-236_0.pdf.
- กรมอนามัย. (2561). แนวคิดหลักการขององค์การรอบรู้ด้านสุขภาพ. นนทบุรี: สำนักงานโครงการขับเคลื่อนกรมอนามัย 4.0 เพื่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน.
- กรมอนามัย. (2566). แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมของประชาชนเพื่อป้องกันโรคติดต่อที่สำคัญ. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2568 จาก <https://hed.hss.moph.go.th/tool-hlhb/>.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2546). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2568 จาก https://www.dop.go.th/download/laws/regulation_th_20152509163042_1.pdf.
- กฤตชน เทพอินทร์ และเสนห์ ขุนแก้ว. (2565). ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์, 14(1), 206-218.
- ขวัญเรือน ชัยนันท์, เจตต์ชัยญา บุญเฉลียว, ทิพย์สุคนธ์ ศรีลาธรรม และณฐา เมธาบุษยาธร. (2568). บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(2), 216-236.
- คมกริช บุญเขียว และ รตยา สารพร. (2566). การพัฒนาเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 4(6), 201-210.
- ณฐกร นิลเนตร และเพ็ญวิภา นิลเนตร. (2566). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ. 2ส. ของประชาชนวัยทำงานในพื้นที่หมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเขตที่ 6. วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน, 5(1), 27-38.

- ดั่งนภสร ณ บ่อมเพชร และสุชาดา โทผล. (2566). รูปแบบเครือข่ายผู้สูงวัยและการขับเคลื่อนเครือข่ายผู้สูงวัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย ในตำบลหนองแสง อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก. วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง, 1(2), 29-42.
- วันเพ็ญ ยินดี. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของประชากรกลุ่มวัยทำงานเขตสุขภาพที่ 4 กระทรวงสาธารณสุข, 31(2), 193-206.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). การเสริมสร้างความรอบรู้สุขภาพสำหรับโรงเรียน. เรียกใช้เมื่อ 19 เมษายน 2568 จาก <https://childimpact.co/learning/health-literacy-for-school-handbook>.
- สุชาดา อินทรกำแหง ณ ราชสีมา สมตระกูล ราศิริ และอิติรัตน์ ราศิริ. (2564). บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขไทย. วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, 7(2), 80-97.
- องค์การบริหารส่วนตำบลตะลุง. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2568 จาก <https://www.talung.go.th/project-detail?hd=7&id=38087>.
- อาภรณ์ คำก้อน, สุพัตรา บัวที, อัจฉรา ชัยชาญ, บุญญภัทร์ ภูมิภู และกัญจน์นิชา เรืองชัยวิสุข. (2565). ความรอบรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันภาวะความดันโลหิตสูงของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองและกึ่งเมือง. วารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล, 28(2), 1-16.
- อาภากร ปัญโญ, ญาติาวินิษฐ์ พิษทองหลวง, และประทีป พิษทองหลวง. (2564). นวัตกรรมเชิงชุมชนเพื่อการ ดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลำพูน. วารสารปัญญา, 28(3), 47-67
- อารีย์ แร่ทอง. (2562). ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ 30 2ส ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กรณีศึกษาตำบลหินตก อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช, 15(3), 62-70.
- World Health Organization. (2024). Health Literacy. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/health-literacy>.

ทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของ
ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา *

BUDDHIST LEADERSHIP OF THE PEOPLE INCLUDING EXECUTIVES
AND COUNCIL MEMBERS PAK CHONG MUNICIPALITY,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระอัฐภาวูร พรหมวิโส (ราชอาษา)¹ และ พรเศรษฐี วุฒิปญญาอิสกุล²

Pha Atsadadawut Pammawangso (Ratarsa)¹ and Phonsetthi Wutthipanyaisakun²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: joybenyapajoy@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 7 มิถุนายน 2568

Received 3 June 2025; Revised 6 June 2025; Accepted 7 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล 2) เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล 3) นำเสนอทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.920 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 376 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการ

Citation:

* พระอัฐภาวูร พรหมวิโส (ราชอาษา) และ พรเศรษฐี วุฒิปญญาอิสกุล. (2568). ทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 965-983.

Pha Atsadadawut Pammawangso (Ratarsa) and Phonsetthi Wutthipanyaisakun. (2025). Buddhist Leadership Of The People Including Executives And Council Members Pak Chong Municipality, Nakhon Ratchasima Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 965-983.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทศนคติของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.43) 2) การเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล พบว่าประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) อทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล ตามหลักพรหมวิหาร ได้แก่ 1) ด้านเมตตา การดูแลความเป็นอยู่และส่งเสริมความสุขของประชาชน 2) ด้านกรุณา รับฟังปัญหาความทุกข์หรือข้อร้องเรียนของประชาชนอย่างจริงจัง 3) ด้านมุทิตา มองเห็นคุณค่าและให้กำลังใจต่อความสำเร็จของประชาชน 4) ด้านอุเบกขา ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม

คำสำคัญ: ทศนคติเชิงพุทธ, พฤติกรรมทางการเมือง, ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล

Abstract

This research article aims to 1) study the public's attitude towards the political behavior of executives and members of the municipal council; 2) compare the public's attitude towards the political behavior of executives and members of the municipal council; and 3) present the public's Buddhist attitude towards the political behavior of executives and members of the municipal council. The research methodology is a mixed-methods quantitative research using a questionnaire with a reliability of 0.920 from a sample group of 376 people aged 18 and over in Pak Chong Municipality, Nakhon Ratchasima Province. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis using t-test and F-test. Qualitative research interviewed 9 key informants and analyzed the content descriptively.

The research results found that 1) The public's attitude towards the political behavior of executives and members of the municipal council was at a high level overall ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.43). 2) The comparison of the public's attitude

towards the political behavior of executives and members of the municipal council found that people with different genders, education levels, monthly incomes, and occupations had no different attitudes towards the political behavior of executives and members of the municipal council. Therefore, the research hypothesis was rejected. 3) Buddhist attitudes of the people towards the political behavior of the executives and members of the municipal council according to the principle of the Brahmaviharas include: 1) Kindness, caring for the well-being and promoting happiness of the people. 2) Compassion, listening to the problems, sufferings or complaints of the people seriously. 3) Mudita, seeing the value and encouraging the success of the people. 4) Upekkha, making decisions with fairness.

Keywords: Buddhist Attitudes, Political behavior, Executives and Members of the Municipal Council

บทนำ

การเมืองระดับท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาและความเจริญของพื้นที่ ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้คนจำนวนมากสนใจสมัครเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนทั้งในบทบาทฝ่ายบริหารที่ดูแลการดำเนินงานในพื้นที่ และฝ่ายนิติบัญญัติที่มีหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจการบริหาร นักการเมืองท้องถิ่นจึงมักมีความใกล้ชิดกับชุมชน เข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ลึกซึ้งกว่านักการเมืองระดับอื่น ๆ ปัจจุบัน ตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นได้รับการยอมรับว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ สร้างชื่อเสียง มีรายได้และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ ส่งผลให้มีผู้สนใจจำนวนมากเข้ามาแข่งขันกัน ไม่เพียงแต่แข่งขันด้วยผลงานและความตั้งใจในการพัฒนาท้องถิ่น แต่ยังมีบางส่วนที่เลือกใช้วิธีการไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือจริยธรรม เช่น การใช้อิทธิพลกดดัน การให้สินบน การซื้อเสียง หรือแม้กระทั่งการใส่ร้ายป้ายสีคู่แข่งเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นที่ยังต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ธานินทร์ กรียวิเชียร, 2547)

ในปัจจุบัน ระบบประชาธิปไตยของประเทศไทยมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น แม้ว่าจะยังประสบกับความไม่ต่อเนื่องในกระบวนการพัฒนา อันเป็นผลจากปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นเป็นระยะ อย่างไรก็ตาม ประชาชนเริ่มแสดงความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น เห็นได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสาธารณะต่าง ๆ อย่างชัดเจนแม้จะมีพัฒนาการเชิงบวก แต่ประชาธิปไตยไทยยังคงเผชิญกับอุปสรรคบางประการ โดยเฉพาะการขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในหมู่ประชาชนบางกลุ่มเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากข้อเท็จจริงที่ว่าผู้ที่สนใจในประเด็นการเมือง มักเป็นกลุ่มชนชั้นกลางและปัญญาชนเป็นหลัก กลุ่มคนเหล่านี้เริ่มมีบทบาททางการเมืองอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่เหตุการณ์พฤษภา 2535 หรือเหตุการณ์ ‘พฤษภาทมิฬ’ ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการเคลื่อนไหวภาคประชาชนในประวัติศาสตร์การเมืองไทย (ชัยยุทธ์ี พลเสน, 2558) การผลักดันข้อเรียกร้องและการสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลมักเกิดจากกลุ่มประชาชนที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นหลัก ขณะที่ประชาชนในพื้นที่ชนบทหรือกลุ่มชนชั้นล่างส่วนใหญ่ ยังให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตและภาระปากท้องมากกว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองหรือแสดงจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน ปัญหาที่สะท้อนให้เห็นความท้าทายของประชาธิปไตยในไทย คือการเลือกตั้งที่ยังมีช่องโหว่อยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นจำนวนผู้มาใช้สิทธิต่ำในบางพื้นที่ การขายสิทธิขายเสียงผ่านการแลกเปลี่ยนบัตรประชาชน หรือการรับเงินจากผู้สมัคร โดยเฉพาะนักการเมืองระดับท้องถิ่นที่มักใช้วิธีเหล่านี้เพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการสมประโยชน์ระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการบางกลุ่ม ก่อให้เกิดพฤติกรรมทุจริตเชิงระบบเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง (เนตรภัทร อ่วมเครือ และวัลลภ รัฐนัตรานนท์, 2562)

เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่บั่นทอนหลักการประชาธิปไตย เช่น การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือการบริหารที่ไม่โปร่งใส ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในสายตาทั้งประชาชนภายในและนานาชาติ นอกจากนี้ ยังส่งผลให้ประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่นในระบบการเมือง ขาดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม และเริ่มมองการเมืองในแง่ลบ ความไม่เข้าใจในหลักประชาธิปไตยของประชาชนในบางกลุ่ม เป็นช่องว่างสำคัญที่ทำให้ถูกชักจูงหรือเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผู้มีอำนาจได้ง่าย ซึ่งในระยะยาวจะส่งผลให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่อยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ไม่กล้าแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเมือง และหากทัศนคติทางลบนี้แพร่กระจายในวงกว้าง ย่อมกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในระบบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น

เทศบาล มีบทบาทสำคัญในการแสดงออกทางการเมืองผ่านการบริหารงาน และพฤติกรรมของพวกเขาส่งผลโดยตรงต่อทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น บุคคลที่ต้องการเข้ามาบริหารท้องถิ่น ควรมีทัศนคติที่ดีต่อระบบประชาธิปไตย และส่งเสริมให้ประชาชนตื่นตัว มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในกระบวนการทางการเมือง (กุลธนะ ธนาพงศธร, 2551) การนำหลักธรรมหลักพรหมวิหาร 4 มาช่วยในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการร่วมงาน และประเพณีที่ดีต่อเทศบาลเมืองปากช่องและเพื่อนร่วมงาน อันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในเทศบาลเมืองปากช่องด้วยกันเอง และระหว่างเทศบาลเมืองปากช่องกับประชาชนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความความสุข ความสามัคคี ความสำเร็จ ในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น จากปัญหาความเป็นมา ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้บุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่บริหารมีทัศนคติและรู้จักวางตนไม่เอาอำนาจของตนเองไปยุ่งกับการเมือง โดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้กับผู้บริหารและสมาชิกเทศบาล เพื่อให้การปฏิบัติงานของสมาชิกและผู้บริหารปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติเชิงพุทธ

ทัศนคติเชิงพุทธ หมายถึง มุมมองหรือเจตคติที่ตั้งอยู่บนหลักของปัญญา ความเข้าใจในเหตุปัจจัย ความไม่เที่ยง ความเป็นอนัตตา และการพิจารณาชีวิตด้วยอริยสัจ 4 ซึ่งช่วยให้

บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างมีเหตุผลและมีเมตตาต่อผู้อื่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2550) ทศนคติตามแนวทางพุทธศาสนา คือแนวทางการมองโลกและชีวิตด้วยความเข้าใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสติและปัญญา โดยเน้นการตระหนักรู้ในความเป็นจริงของชีวิต เห็นความทุกข์และที่มาของทุกข์อย่างชัดเจน พร้อมทั้งฝึกใจให้ปล่อยวาง ไม่ยึดติดกับความคิด ความรู้สึก หรืออัตตา อันเป็นที่มาแห่งความทุกข์ทั้งปวง การพัฒนาทศนคติในลักษณะนี้ยังรวมถึงการฝึกจิตให้อยู่กับปัจจุบันอย่างมีสติ ไม่หลงอยู่กับอดีตหรือกังวลอนาคต เพื่อสร้างความสงบและความเข้าใจในตนเองอย่างลึกซึ้ง (ประมวล เพ็งจันทร์, 2549) ทศนคติตามแนวทางพุทธศาสนา คือการรับรู้และเข้าใจโลกพร้อมกับชีวิตด้วยปัญญา โดยเน้นการตระหนักถึงความไม่จีรังของสิ่งต่าง ๆ การรับรู้ถึงความว่างเปล่าของตัวตน และการฝึกฝนที่จะปล่อยวางสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์ เพื่อสร้างสภาพจิตที่สงบและเห็นแจ้งในความเป็นจริงตามธรรมชาติของชีวิต (สมภารพรมทา, 2551)

2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่สะท้อนความเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมือง ซึ่งสามารถส่งผลกระทบหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการเมืองได้โดยตรงหรือโดยอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ครอบคลุมตั้งแต่การใช้สิทธิเลือกตั้ง การสมัครเป็นผู้แทน การรณรงค์หาเสียง รวมถึงการแสดงจุดยืนทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมอภิปรายสาธารณะ การชุมนุมประท้วง หรือการคัดค้านนโยบายของรัฐ นอกจากนี้ พฤติกรรมทางการเมืองยังรวมถึงการเลือกพรรคการเมืองหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกับความเชื่อของแต่ละบุคคล และการติดตามบทบาทของผู้นำทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณ พฤติกรรมทางการเมืองที่ถือว่าเป็นไปในทางสร้างสรรค์มักตั้งอยู่บนพื้นฐานของทศนคติแบบประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออก และมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของประเทศ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2546) พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือกระบวนการทางการเมือง และสามารถส่งผลต่อการดำเนินงานของรัฐหรือระบบการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือโดยอ้อม ตัวอย่างเช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือองค์กรภาคประชาชน การสื่อสารหรือสร้างความสัมพันธ์กับนักการเมือง การร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการเมือง รวมถึงการติดตามและสนใจข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง รูปแบบของพฤติกรรมทางการเมืองนั้นมีหลากหลายระดับ ตั้งแต่การรับรู้และเฝ้าติดตามสถานการณ์ทางการเมือง (แบบสังเกตการณ์) การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ (แบบมี

ส่วนร่วม) ไปจนถึงการมีบทบาทในฐานะผู้มีอิทธิพลหรือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองโดยตรง (แบบหุ้นส่วนทางการเมือง) (ศักดิ์สิน อุดมวิทย์ไพศาล และคณะ, 2562)

3. พรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร 4 คือธรรมเป็นหลักประจำใจ กำกับ พฤติกรรมคนในองค์กร ในสังคม ให้เป็นไปโดยชอบธรรม ถูกต้องทำนองคลองธรรม 1) เมตตา มีความรักความปรารถนาดีต่อประชาชนหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดถึงคนทุก ๆ คน อยากให้เขามีความสุขและประสบประโยชน์ทั่วหน้ากัน 2) กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์โศกเศร้าที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง 3) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นประชาชนหรือผู้ใต้ปกครองตลอดจนถึงคนทุก ๆ คนประสบความสำเร็จงอกงามยิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีอนุโมทนาด้วย 4) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง ไม่พลอยทับถมซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ มีโทษที่ประกอบขึ้นเอง (ที.ม. (ไทย) 10/184/225.)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเขตเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 6,182 คน (เทศบาลเมืองปากช่อง, 2564)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเขตเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 376 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{6,182}{1 + 8,873(0.05)^2}$$

$$n = 375.58$$

$$n = 376$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 376 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.920 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงนายกเทศบาลเมืองปากช่อง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา และประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อบอกหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และ

การจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

(N=376)

พฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ส่วนเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านความเชื่อ	3.89	0.71	มาก
2) ด้านค่านิยม	3.93	0.70	มาก
3) ด้านทัศนคติ	3.90	0.67	มาก
4) ด้านบุคลิกภาพ	4.02	0.62	มาก
โดยภาพรวม	3.94	0.43	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.43) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.62) รองลงมา คือ ด้านค่านิยม ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.70) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเชื่อ ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.71)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		t	F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเมืองของ ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	1.271	0.282	-	✓
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเมืองของ ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	2.795	0.026	✓	-
สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับ การศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิก สภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.647	0.629	-	✓
สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ต่อ เดือนต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทาง การเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภา เทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.831	0.529	-	✓
สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเมืองของ ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมือง ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่าง กัน	-	0.551	0.769	-	✓

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ส่วนประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ทัศนคติตามแนวทางพุทธที่ประชาชนมีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สามารถอธิบายได้ตามหลักพรหมวิหาร โดย เมตตา หมายถึง ความปรารถนาดีที่ต้องการเห็นผู้อื่นมีความสุข ผู้บริหารและสมาชิกสภาจะดำเนินนโยบายหรือจัดทำโครงการที่แสดงถึงความใส่ใจในความเป็นอยู่ของประชาชน ส่งเสริมความสุข และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน ด้วยท่าทีที่อบอุ่นและเป็นมิตรต่อชุมชน แสดงความปรารถนาดีต่อประชาชนอย่างแท้จริง กรุณา คือ ความตั้งใจที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ผู้บริหารและสมาชิกสภาให้ความสำคัญกับการรับฟังปัญหาและข้อร้องเรียนของประชาชนอย่างจริงจัง พร้อมทั้งจัดทำมาตรการหรือโครงการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน เห็นอกเห็นใจและใส่ใจช่วยเหลือผู้ที่กำลังประสบปัญหาในชุมชนอย่างเต็มที่ มุทิตา หมายถึง ความยินดีและชื่นชมเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ผู้บริหารและสมาชิกสภาแสดงออกถึงความยินดีอย่างจริงจังต่อความสำเร็จของกลุ่มหรือบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน สนับสนุนกิจกรรมที่ดี และมองเห็นคุณค่าในความพยายามของประชาชน พร้อมให้กำลังใจในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง อุเบกขา คือ การวางตัวอย่างเป็นกลางและไม่ลำเอียง ผู้บริหารและสมาชิกสภาจะตัดสินใจด้วยความยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ รวมถึงปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนในเขตเทศบาลอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ทัศนคติของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับสูงที่สุดในด้านบุคลิกภาพ รองลงมาคือด้านค่านิยม ด้านทัศนคติ และด้านความเชื่อ ตามลำดับ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนมองว่าผู้บริหารและสมาชิกสภามีบุคลิกภาพที่โดดเด่นในเรื่องความมุ่งมั่นและความ پاکเพียรในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังแสดงออกถึงความเมตตาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อ

ประชาชน นอกจากนี้ ผู้บริหารและสมาชิกสภายังเป็นที่ไว้วางใจ มีความเด็ดขาดและกล้าตัดสินใจเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา พวกเขาเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยเจตนาารมณ์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม พร้อมทั้งเปิดรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสิริรัตนเมธี (บุญเพ็งตันตุลา) (2563) ได้วิจัยเรื่อง “หลักธรรมและบุคลิกภาพนักการเมืองที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1” ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพของนักการเมืองประกอบด้วยลักษณะที่เน้นความใส่ใจในความถูกต้องและการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางการเมือง รวมถึงความสามารถในการเป็นตัวแทนประชาชนอย่างแท้จริง โดยมีความอดทนและเปิดรับต่อการเรียกร้องจากประชาชน โดยองค์ประกอบเหล่านี้มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ มาเมือง (2565) ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพมีทัศนคติทางการเมืองในแนวทางประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับสูง อาจเป็นผลมาจากการที่ชุมชนมีการรวมตัวและจัดกิจกรรมทางสังคมอย่างเสรีในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มการเมืองหลายฝ่ายยังร่วมมือกับภาคสังคมในการส่งเสริมและขับเคลื่อนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มทัศนคติเชิงบวกของประชาชนที่มีต่อผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2. เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะปัจจัยส่วนบุคคลบางอย่าง เช่น อายุ จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติของประชาชน แต่ในบริบทของเทศบาลเมืองปากช่องนั้น ปัญหาและความต้องการร่วมกันในระดับท้องถิ่น รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลและบริการที่อาจค่อนข้างทั่วถึง อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทัศนคติของประชาชนในด้านอื่นไม่แตกต่างกันมากนัก การที่ผลการวิจัยพบว่า อายุ เป็นปัจจัยเดียวที่มีความแตกต่างในทัศนคติจึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับธรรมชาติของความแตกต่างทางประสบการณ์ความต้องการและการ

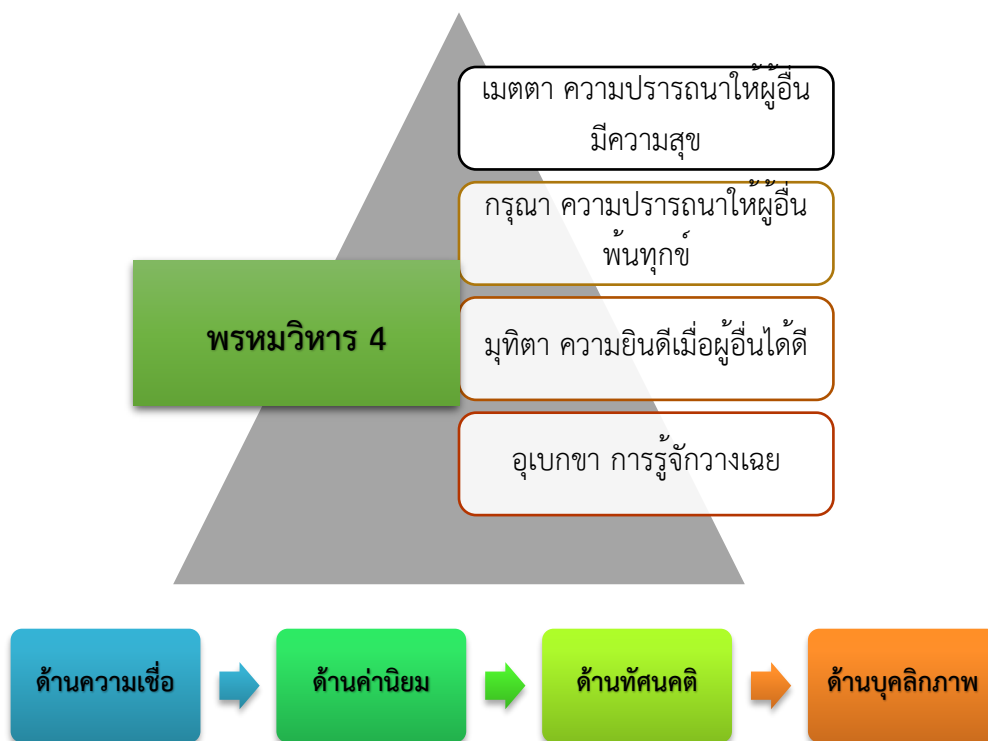
รับรู้ของคนในแต่ละช่วงวัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง อาจจะต้องพิจารณาถึงความหลากหลายของกลุ่มวัยในการกำหนดนโยบายและการสื่อสาร เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในทุกช่วงวัยได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรภิรมณ์ ศรีทองคำ และวัลลภ รัชฉัตรานนท์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลบ้านช้าง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในตำบลบ้านช้าง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีทัศนคติทางการเมืองในรูปแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่สูง การวิเคราะห์สมมติฐานชี้ให้เห็นว่า ระหว่างเพศต่าง ๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนั้น สมมติฐานเดิมจึงถูกปฏิเสธ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดชนะศึก สนตจิตโต และพระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพิธีพุทธาภิเษก: กรณีศึกษาวัดราชบุรุษศรีธรรม (วัดบางชัน) เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่เข้าร่วมพิธีพุทธาภิเษก ผ่านการวิเคราะห์สมมติฐานโดยตรวจสอบความแตกต่างของตัวแปรที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิฐานะ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐานที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. นำเสนอทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองของ
ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ใช้หลักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความสุข ความเชื่อมั่น ความสามัคคี และการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน ประชนมองว่าการแสดงออกถึงเมตตาของผู้บริหารและเทศบาลเป็นรูปธรรมและสม่ำเสมอ ในด้านการสร้างความสุขความเชื่อมั่นและความศรัทธา นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านกรุณาประชาชนเห็นว่าผู้บริหารไม่เพียงแค่ลงมือปฏิบัติแต่ลงมือแก้ไขปัญหายังเป็นรูปธรรม ด้านมุทิตาประชาชนมองเห็นการแสดงออกอย่างจริงใจของผู้บริหารในการยกย่องเชิดชูและสร้างแรงบันดาลใจให้กับความสำเร็จของคนในชุมชน ด้านอุเบกขาประชาชนมองว่าเป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับผู้ดำเนินการจัดการกับความขัดแย้งและการตัดสินใจ การแสดงออกถึงความรับผิดชอบพร้อมกับการสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและเชื่อมั่นในการทำงานของผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลิสรา อินอัญชัย (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองของผู้บริหารเทศบาลตำบลสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบูรณาการหลัก

พรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาล ตามหลักพรหมวิหาร มีดังนี้ ด้านเมตตา ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเติบโตและพัฒนา แสดงออกถึงความรักและความปรารถนาดี พร้อมเปิดรับความคิดเห็นที่หลากหลายและแตกต่าง รวมทั้งให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ด้านกรุณา ผู้บริหารให้กำลังใจและช่วยเหลือบุคลากรเมื่อพบกับความยากลำบาก พร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรเพิ่มพูนศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ด้านมูทิตา ผู้บริหารแสดงความชื่นชมและยินดีกับความสำเร็จของผู้ที่ทำผลงานดี โดยการมอบรางวัลเป็นการยกย่อง ด้านอุเบกขา ผู้บริหารต้องรักษาความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิติพงษ์ ธมมปาโล (แน่นนอก) (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนอคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา โดยยึดหลักพรหมวิหาร 4 ประการ ได้แก่ ด้านเมตตา ผู้บริหารแสดงออกถึงความรักและความเมตตา มีความตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน ด้านกรุณา มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น มีความมุ่งมั่นในการช่วยเหลือประชาชนและชุมชนอย่างเต็มที่ พร้อมแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านมูทิตา มีความยินดีและชื่นชมเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จ อีกทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองและหน้าที่การงาน ด้านอุเบกขา ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางและยุติธรรม ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบริหารงานด้วยความโปร่งใสและเสมอภาค

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดย : สังเคราะห์จากผู้วิจัย พระอัชฎาฐ พรหมวิโส (ราชาอาษา)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ทัศนคติเชิงพุทธของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นว่าผู้บริหารและสมาชิกสภาทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก มีความโปร่งใส และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน ในด้านค่านิยม ประชาชนเห็นว่าผู้บริหารและสมาชิกสภาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และทำงานอย่างซื่อสัตย์ ในด้านทัศนคติ ประชาชนมีมุมมองในเชิงบวกและพึงพอใจกับการทำงานของผู้บริหารที่มีความตั้งใจแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน พร้อมแสดงความเอาใจใส่อย่างจริงจัง ส่วนด้านบุคลิกภาพ ประชาชน

ประเมินว่าผู้บริหารและสมาชิกสภามีความมุ่งมั่น ทุ่มเท มีน้ำใจและเมตตาต่อประชาชน อีกทั้งยังเป็นผู้ที่นำเชื่อถือและกล้าตัดสินใจอย่างเด็ดขาด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลควรมีนโยบายส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ มุ่งเน้นการสร้างความโปร่งใสอย่างเป็นรูปธรรม เปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณ การตรวจสอบที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

2. เทศบาลควรมีนโยบายเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและความซื่อสัตย์ การสื่อสารให้เห็นความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เทศบาลควรจัดโครงการผู้บริหารพบประชาชนและสภาเทศบาลสัญจร ลงพื้นที่พบปะรับฟังปัญหาจากผู้เดือดร้อนโดยตรง และสื่อสารนโยบายหรือผลการดำเนินงานด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดและเห็นถึงความตั้งใจจริง

2. เทศบาลควรพัฒนาทักษะภาวะผู้นำและการบริหารจัดการผู้บริหารและผู้บริหารปฏิบัติงานในเทศบาล จัดให้มีการอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ การตัดสินใจเชิงนโยบาย การจัดการความขัดแย้งและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อสร้างความไว้วางใจต่อประชาชนของผู้บริหารและสมาชิกสภา

2. ควรทำการศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจของผู้บริหารและสมาชิกเทศบาล

เอกสารอ้างอิง

กุลธนา ธนาพงศธร. (2551). แนวคิดทั่วไปเกี่ยวนโยบายสาธารณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กุลิสรา อินอัญชัย. (2566). การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองของผู้บริหารเทศบาลตำบลสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ชัยยุทธ์ พลเสน. (2558). ทศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทศบาลเมืองปากช่อง. จำนวนประชากรในเทศบาลเมืองปากช่อง ปี พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.pakchongcity.go.th/main/>
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2547). คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร. นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- เนตรภัทร อ่วมเครือ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). ทศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 6(1), 135-151.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2546). รัฐธรรมนูญน่ารู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญู
- ประมวล เพ็งจันทร์. (2549). บนเส้นทางแห่งความเข้าใจ. กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีมา.
- พรภิรมณ์ ศรีทอง และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2558). ทศนคติทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลบ้านช้าง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2(2), 33-46.
- พระปลัดชนะศึก สนตจิตโต และพระมหาวิโรจน์ คุดตวีโร. (2565). ทศนคติของประชาชนที่มีต่อพิธีพุทธาภิเษก: กรณีศึกษาวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม วัดบางชัน เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร. วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, 8(3), 15-23.
- พระปิติพงษ์ ธมมปาโล แน่นนอก. (2566). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสิริรัตนเมธี (บุญเพ็ง ต้นตุลา). (2563). หลักธรรมและบุคลิกภาพนักการเมืองที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1. วารสารสังคมสงเคราะห์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(5), 130 - 142.

- ไพฑูรย์ มาเมือง. (2565). ทศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยศรีล้านช้าง, 2(7), 1-9.
- ศักดิ์สิน อุดมวิทย์ไพศาล และคณะ. (2563) กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 10(1), 297-311.
- สมภาร พรหมทา. (2551). พุทธปรัชญากับการดำเนินชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Edition. Tokyo: Aoyama Gakuin University.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด *

THE ACADEMIC LEADERSHIP OF PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS IN ROI ET PROVINCE

ภูภัทร์ จุลสุคนธ์

Phuphat Chulasugandha

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: phupat27@gmail.com

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 23 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 มิถุนายน 2568

Received 28 April 2025; Revised 23 June 2025; Accepted 24 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 272 คน โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

Citation:

* ภูภัทร์ จุลสุคนธ์. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 984-998.

Phuphat Chulasugandha. (2025). The Academic Leadership Of Private School Administrators In Roi Et Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 984-998.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้บริหารควรส่งเสริมความริเริ่มสร้างสรรค์ในงานวิชาการ ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นิเทศ ติดตาม และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับครูเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู พร้อมสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และใช้การสื่อสารที่เหมาะสมในกระบวนการนิเทศเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหาร, โรงเรียนเอกชน

Abstract

The purpose of this research is to study and compare the levels of teachers' opinions on the academic leadership of private school administrators in Roi Et Province, categorized by education level and work experience, and to explore ways to develop the academic leadership of private school administrators in Roi Et Province. The sample used in this research consists of 272 teachers from private schools in Roi Et Province, selected through stratified random sampling. The research instruments used include a 5-point Likert scale questionnaire and a semi-structured interview. The IOC value ranged from 0.80 to 1.00, and the reliability coefficient was 0.82. The statistical analysis methods included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and pairwise comparison using the Scheffé method.

The research findings are as follows:

1. The academic leadership of private school administrators in Roi Et Province, overall, is at a high level. When considered by education level, there were no significant differences. Likewise, there were no significant differences based on work experience, both in overall and specific aspects.

2. The development guidelines for the academic leadership of private school administrators in Roi Et Province suggest that administrators should promote creativity in academic work, continuously improve quality assurance systems, supervise, monitor, and analyze data together with teachers to improve student achievement, boost teachers' morale, support continuous professional development, and use appropriate communication in the supervision process to enhance overall educational quality.

Keywords: Leadership, Administrator, Private school

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทอย่างยิ่งในพัฒนาการของบุคคลและสังคม ซึ่งระบบการศึกษาไทยประกอบด้วยทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน การศึกษานั้นไม่เพียงแต่ช่วยให้บุคคลมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความคิดวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน มันเป็นเครื่องมือที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิ์เข้าถึงโอกาสที่เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่มีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ สมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ และคำนึงถึงการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาไทยยังเป็นหนึ่งในประเด็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาไทย สะท้อนถึงความท้าทายของระบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายซึ่งส่งผลต่อคุณภาพและความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา อีกทั้งคุณภาพของการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ ทักษะ ที่ไม่ได้ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษามักจะมีเนื้อหาที่ล้าสมัย และไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ตลอดจนเรื่องความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา (ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์, 2563) นักเรียนในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกลมักขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ การขาดทรัพยากรทาง

การศึกษา เช่น หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน และครูผู้สอน ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ การศึกษาในเมืองใหญ่และพื้นที่ชนบทจึงมีความแตกต่างกันอย่างมาก และนอกจากนี้ ระบบการศึกษายังขาดการสนับสนุนที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะวิชาชีพที่สำคัญสำหรับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล นักเรียนจึงมักจะขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการจากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ที่กำหนดจุดเน้นสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เข้ากับยุคดิจิทัลและทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยมีการส่งเสริมการเรียนรู้แบบพหุปัญญา เช่น STEM และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ Active Learning เพื่อพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดจากสถานการณ์โควิด-19 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายสำคัญ โดยมีการฝึกอบรมและเพิ่มพูนทักษะด้านการสอนและการประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน เพื่อให้ครูสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพไปปรับใช้ในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การประเมินผลการเรียนยังได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติและนานาชาติ เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ตรงตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

จากประเด็นปัญหาของการศึกษาไทย งานด้านวิชาการจัดเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง และจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน การกำกับ ดูแล ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้กับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ที่กล่าวไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้นำที่ผู้บริหารจะดำเนินตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำที่จะสามารถนำพางานวิชาการของสถานศึกษาไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีไหวพริบ สามารถแก้ไขปัญหาได้ มีความรู้ ทักษะ มีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเห็นความสำคัญของงานวิชาการ สร้างแนวคิดและกระตุ้นความคิดใหม่ให้กับองค์กร (กึ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ในทุกระดับ การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย การพัฒนาครู และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแรงบันดาลใจ สนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องพัฒนาตนเอง เรียนรู้สิ่งใหม่ มองกว้างและมองไกล เพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง (สุเมธ งามนกนก, 2564) ผู้บริหารสถานศึกษายังมีหน้าที่ในการกำกับดูแลและประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ เพื่อให้มั่นใจว่าการเรียนการสอนและการวิจัยในสถานศึกษามีคุณภาพและตรงตามมาตรฐานที่กำหนด การใช้ข้อมูลและผลการประเมินมาเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานทำให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาเอกชน เป็นองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะในการบริหารที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและเป็นที่ยอมรับของผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไปได้เป็นอย่างดี (กนกวรรณ ภูเขาแก้ว, 2557) มีการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน ฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของสถานศึกษา อาทิ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาระบบการเรียนการสอน พัฒนาการวัดและประเมินผลในระดับสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเป้าหมายของการเรียนรู้ ได้พัฒนาทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยเน้นการฝึกปฏิบัติมากขึ้น ฝึกทักษะการคิด ทักษะการใช้เหตุผล และทักษะกระบวนการกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ตามมาตรฐานหลักสูตร มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการดำรงชีวิตและคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง มีคุณธรรม จริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2566 - 2570) ตลอดจนผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ความร่วมมือนี้

ช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนเอกชนจะมีความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ แต่ยังคงมีความท้าทายและข้อจำกัดที่ต้องพิจารณา เช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการศึกษา และการรับรองคุณภาพการศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้
ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 57 โรงเรียน จำนวน 924 คน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 272 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารโดยใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ จำนวน 4 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ จำนวน 3 คน รวมจำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่เป็นคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยราชสีมาไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่

เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 3.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 3.2 เตรียมอุปกรณ์จดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 3.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
- 3.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์
- 3.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ
- 3.6 ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136-143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t-test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ f – test (one way anova)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค 2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA

3.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 66.20 มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 45.60 มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 – 15 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 15 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ สถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนา ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่เสมอ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ หลักสูตรและการสอน สถานศึกษาสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ผู้บริหารมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ชี้นำการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารเป็นแหล่งข้อมูลทาง วิชาการให้แก่ครูได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมองเห็นความสำคัญของงาน วิชาการ

1.2 ด้านการพัฒนานักเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารร่วมกับ ครูวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สถานศึกษามีการรายงานผล การเรียนของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกปี ผู้บริหารสร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีในการ นิเทศชั้นเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์เพื่อผู้เรียน ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม และเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูอยู่เสมอ และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดโครงการเกี่ยวกับกระบวนการรู้ให้นักเรียน

1.3 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารประเมินผลการทำงานของครูเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครูอยู่เสมอ ผู้บริหารประสานงานกับ สถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดโครงการพัฒนาครูแกนนำ สถานศึกษาจัดโครงการพัฒนาครูด้านการ เรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ที่สุดคือ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหาร ใช้การสื่อสารกับครูในการนิเทศการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ การศึกษาอย่างเป็นกลาง ผู้บริหารให้คำชี้แนะ และช่วยเหลือครูอย่างเป็นกัลยาณมิตรที่ดี ผู้บริหารนิเทศตามหลักการนิเทศอย่างถูกต้องตรงประเด็นและชัดเจน ผู้บริหารมีความรู้และ เข้าใจในการนิเทศการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารกำกับ ติดตาม และเอาใจ ใส่ครูหลังจากการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในการนิเทศการศึกษา

2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมความริเริ่มสร้างสรรค์ในงาน วิชาการ ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นิเทศ ติดตาม และวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมกับครูเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู พร้อมสนับสนุนการพัฒนา วิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และใช้การสื่อสารที่เหมาะสมในกระบวนการนิเทศเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาโดยรวม

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนใน จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมี ความมุ่งมั่นในการส่งเสริมและพัฒนาด้านวิชาการ โดยการนิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการ ทำงานของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในด้านการนิเทศการศึกษา อาจเนื่องมาจาก ระดับการศึกษาช่วยสร้างความมั่นใจและเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศการศึกษา ซึ่งช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับมะไซดี อับดุลกอเดร์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ผลการค้นคว้าอิสระพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานราธิวาส พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา พบว่าภาพรวมไม่แตกต่างกัน และครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากโรงเรียนเอกชนอาจมีมาตรฐานการบริหารงานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เช่น นโยบายการนิเทศ การพัฒนาหลักสูตร หรือการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยหรือมากก็ต้องดำเนินการตามแนวทางเดียวกัน

4. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มและชี้แนะการบริหารงานด้านหลักสูตรและการสอน โดยเฉพาะการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งนี้ยังสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการเป็นผู้นำทางวิชาการที่สามารถส่งเสริมให้สถานศึกษามีมาตรฐานสูงขึ้น อย่างไรก็ตามควรเน้นการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและครอบคลุมทุกด้านของการเรียนการสอน

ด้านการพัฒนานักเรียน การนิเทศและติดตามของผู้บริหารเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของครูเป็นจุดเด่นที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับครูช่วยให้การพัฒนานักเรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจนและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีศักยภาพที่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร ผู้บริหารมีบทบาทโดดเด่นในการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครู ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญในการทำให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ ความมุ่งมั่นของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาทักษะของครูในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มเติมการส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาวิชาชีพทั้งในและนอกสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูจากโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อยกระดับความรู้และทักษะของครูอย่างรอบด้าน

ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารแสดงความเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการสื่อสารที่เหมาะสมและเป็นกัลยาณมิตรกับครูในการนิเทศการศึกษา ซึ่งช่วยสร้างความไว้วางใจและส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำกับและติดตามหลังการนิเทศแสดงถึงความต่อเนื่องในกระบวนการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศใหม่ ๆ ให้แก่ผู้บริหารเพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และในส่วนของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้บริหารควรส่งเสริมความริเริ่มสร้างสรรค์ในงานวิชาการ ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นิเทศ ติดตาม และ

วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับครูเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู พร้อมสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และใช้การสื่อสารที่เหมาะสมในกระบวนการนิเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ควรจัดอบรมหรือเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนรู้

1.2 สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหาร สร้างระบบวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนร่วมกัน เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3 ด้านการนิเทศการศึกษา ติดตามผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการติดตามและให้คำแนะนำแก่ครูหลังการนิเทศ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2 ควรศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทักษะของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน

2.3 ควรศึกษาการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ภูเขาแก้ว. (2557). การนำเสนอแนวทางการกำหนดกลยุทธ์การจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.

- กึ่งกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอ
ปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1. คณะศิลป
ศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์. (2563). การสัมมนาวิชาการประจำปี 2563 ครั้งที่ 42. (พิมพ์ครั้งแรก
สิงหาคม 2563). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: หจก.สามลดา คณะเศรษฐศาสตร์.
- สุเมธ งามกนก. (2564). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการ
บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 3(1), 59-67.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2567). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
การศึกษาเอกชน. เรียกใช้เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2567. จาก [https://ginfo.gcc.go.th/
index.php?option=com_content&view=article&id=7138:2017-12-24-11-
24-12&catid=582:contact](https://ginfo.gcc.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=7138:2017-12-24-11-24-12&catid=582:contact)
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2567). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
การศึกษาเอกชน. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก [https://www.bing.com/
search?pglt=299&q=%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%&FORM=ANNTA1&P
C=LCTS](https://www.bing.com/search?pglt=299&q=%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%&FORM=ANNTA1&PC=LCTS)
- มะไซดี อับดุลกอเดร์. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining sample size for research
activities”. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610

**ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ***
**CREATIVE LEADERSHIP OF EDUCATIONAL ADMINISTRATORS UNDER
THE SISAKET PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1**

ณัฐธารณ์ แสงทอง

Natthaporn Seanthong

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: yindeejan31@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 12 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 มิถุนายน 2568

Received 5 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 13 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา 3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 320 คน โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00) และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 รวมถึงการสัมภาษณ์

Citation:

* ณัฐธารณ์ แสงทอง. (2568). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 999-1013.

Natthaporn Seanthong. (2025). Creative Leadership Of Educational Administrators Under The Sisaket Primary Education Service Area Office 1. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 999-1013.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

แบบมีโครงสร้าง ข้อมูลที่ได้ถูกวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตลอดจนใช้การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่ศึกษาดังกล่าวอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินมาเปรียบเทียบตามเกณฑ์ของประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียน ไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติในภาพรวมและแต่ละด้าน

3. แนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมแรงจูงใจและสร้างกำลังใจแก่บุคลากร การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การปรับตัวได้ตามสถานการณ์ และการสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารในการนำองค์กรไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, เชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research article are: To study the creative leadership of school administrators under the jurisdiction of the Sisaket Primary Educational Service Area Office 1. To compare the levels of personnel opinions toward the creative leadership of school administrators under the jurisdiction of the Sisaket Primary Educational Service Area Office 1, categorized by work experience and school size. To explore the approaches for developing creative leadership among school administrators under the jurisdiction of the Sisaket Primary Educational Service Area Office 1. The sample group used in this study consisted of a total of 320 educational personnel. The data collection tools included a five-point Likert scale questionnaire, which was validated for content accuracy by experts (IOC ranging from 0.80 to 1.00) and had a reliability coefficient

of 0.87. Additionally, structured interviews were conducted. The collected data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics such as t-test, one-way ANOVA, and pairwise comparisons using Scheffé's method.

The findings of the study revealed that

1. The level of creative leadership among school administrators in the specified educational area was high.

2. There were no statistically significant differences in overall or individual aspects of creative leadership when comparing personnel opinions based on work experience and school size.

3. The proposed guidelines for promoting creative leadership should focus on developing effective communication skills, enhancing motivation and morale among personnel, making efficient and timely decisions, setting a clear vision, adapting to situations, and supporting teamwork. These efforts aim to strengthen the leadership capacity of administrators in leading their organizations toward quality development.

Keywords: Leadership, Creative, Educational Administrator

บทนำ

ในปัจจุบันการศึกษาได้กลายเป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการขับเคลื่อนประเทศให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม หรือเทคโนโลยี ส่งผลให้องค์กรต่างๆ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ ขณะที่ยังต้องรักษาคุณภาพและประสิทธิภาพของงานไว้ หากผู้บริหารยังคงยึดแนวทางการบริหารแบบดั้งเดิม ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ภาวะผู้นำจึงกลายเป็นองค์ประกอบหลักที่สะท้อนถึงขีดความสามารถในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะ “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์” ซึ่งเน้นมุมมองที่กว้างไกล การเคารพความแตกต่างของบุคคล การปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์ และการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (อับดีซาม เจะหะ อ้างถึงใน กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์, 2562)

นโยบายด้านการศึกษาของประเทศสะท้อนแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ซึ่งมุ่งเน้นให้คนไทยสามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และพร้อมปรับตัวในยุคศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลักในการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การวางเป้าหมายเช่นนี้จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ที่ล้ำหน้า ตลอดจนมีความสามารถในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ในยุคปัจจุบัน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาได้เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก จากผู้ควบคุมผู้สร้างแรงบันดาลใจและผลักดันองค์กรสู่ความสำเร็จ โดยเฉพาะการมีภาวะผู้นำที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบและนวัตกรรม กลายเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่ง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ช่วยในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ยังส่งผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร และการเพิ่มศักยภาพของนักเรียนและบุคลากร (บุศรา ปุณริบูรณ์, 2563; จินตนา ตีดวงพันธ์, 2565)

ผู้นำทางการศึกษาที่มีความสามารถในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีทักษะการสื่อสารที่ดี และสามารถนึกกำลังจากหลากหลายฝ่ายเพื่อผลักดันสถานศึกษาให้พัฒนาอย่างรอบด้าน (กฤษธรา ยองโย, 2561) รวมถึงการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะที่ยืดหยุ่น คิดอย่างสร้างสรรค์ และสามารถโน้มน้าวใจผู้อื่นด้วยแนวทางที่สอดคล้องกับการบริหารยุคใหม่ (เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์, 2562; อิบติซาม เจะหะ, 2564)

อย่างไรก็ตาม แม้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะมีความสำคัญ แต่ก็ยังมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เช่น การขาดแนวคิดสร้างสรรค์ในตัวผู้นำ การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงจากบุคลากร และการขาดการสนับสนุนจากนโยบายระดับบน ซึ่งส่งผลให้แนวทางใหม่ๆ ไม่สามารถถูกนำไปใช้ได้จริง ความท้าทายเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมทักษะและสมรรถนะด้านภาวะผู้นำในมิติของการคิดอย่างสร้างสรรค์ในกลุ่มผู้บริหารการศึกษา

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยมีเป้าหมายเพื่อค้นหาแนวทางที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดและตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวนบุคลากร 1,960 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 320 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมจำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
- 4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์
- 4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ
- 4.6 ขอบคุนผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ t-test (Independent Samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยใช้ค่า F-test (One way ANOVA)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่
 - 1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 - 1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 2.1 ความถี่ (Frequency)
 - 2.2 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)
 - 3.1 f- test แบบ One way ANOVA
 - 3.2 t-test แบบ Independent Samples

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.90 (จำนวน 166 คน) ขณะที่อีกกลุ่มซึ่งมีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี มีจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 เมื่อพิจารณาตามขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มที่ทำงานในโรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนมากที่สุด คือ 152 คน (คิดเป็นร้อยละ 47.50) รองลงมาคือกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก 103 คน (ร้อยละ 32.20) และขนาดใหญ่ 65 คน (ร้อยละ 20.30)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับ "มาก" โดยเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดไปย้งต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ด้านการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านความสามารถในการตัดสินใจ ด้านความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นด้านที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในบรรดาทั้งหมด รายละเอียดผลการวิเคราะห์รายด้าน

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความสามารถในการปรับวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สื่อสารในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างแรงบันดาลใจผ่านการใช้ภาษาที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ด้านที่ยังพัฒนาได้คือการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ

การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารมีบทบาทในการเสริมสร้างกำลังใจให้กับบุคลากร เป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถโน้มน้าวใจให้บุคลากรทำงานตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสม่ำเสมอในการพัฒนาตนเองและงานอย่างต่อเนื่อง

การตัดสินใจ ผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ พิจารณาทางเลือกอย่างรอบคอบ และกล้าตัดสินใจในภาวะวิกฤต อย่างไรก็ตาม ยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการปรับเปลี่ยนการตัดสินใจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ ๆ

การสร้างวิสัยทัศน์ ผู้นำสามารถกำหนดและสื่อสารเป้าหมายขององค์กรได้ดี ปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้อย่างยืดหยุ่น แต่ด้านที่ยังมีช่องว่างคือ การทำให้วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ชัดเจนและปฏิบัติได้จริง

การยืดหยุ่นและการปรับตัว มีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและแนวทางการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เปิดรับความคิดเห็นจากบุคลากร และแก้ปัญหาได้หลากหลายวิธี ด้านที่ยังพัฒนาได้คือการใช้เหตุผลและความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ขัดแย้ง

การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสามารถประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในเป้าหมายร่วมกัน และส่งเสริมให้เกิดการแสดงออกอย่างอิสระ ด้านที่ควรปรับปรุงคือ การสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในทีม

การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า กระตุ้นให้บุคลากรคิดเชิงบวก และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการใช้วิธีคิดหลากหลายแง่มุมในการสร้างแรงจูงใจ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ตามประสบการณ์ทำงาน: ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในภาพรวมและรายด้าน ตามขนาดของสถานศึกษา เช่นเดียวกัน ไม่พบความแตกต่างทั้งในระดับภาพรวมและแยกเป็นรายด้าน

3. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มทักษะการสื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจ การพัฒนาแรงจูงใจทั้งตนเองและทีมงาน การวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีระบบ การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้จริง การเสริมสร้างความยืดหยุ่นและความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจากบริหารอาจได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากทีมงานและบุคลากรภายในสถานศึกษา ทำให้สามารถดำเนินการตามแนวทางการบริหารที่มีความสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ จินตนา ติดวงพันธ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การมีความคิด สร้างสรรค์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การทำงานเป็นทีม และการมีจินตนาการ 2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ อยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารในพื้นที่นี้อาจใช้แนวทางการบริหารที่มีการวางแผนและระบบการดำเนินงานที่เหมือนกัน เช่น การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การตัดสินใจที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งทำให้ไม่ว่าผู้บริหารจะมีประสบการณ์มากหรือน้อยก็สามารถนำแนวทางนี้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จิตติสุตา แก้วหาญ และทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือด้านการทำงานเป็นทีมรองลงมาคือด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านที่มีการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายคือด้านการมีความคิดสร้างสรรค์เป็นลำดับสุดท้าย 2) สมรรถนะครูโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนรองลงมาคือด้านการวัดและประเมินผลและด้านที่มีการปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายคือการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคึกเห็นของบุคลากรด้านประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารในทุกขนาดของสถานศึกษาอาจมีโอกาสในการพัฒนาและฝึกฝนภาวะผู้นำจากการอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาผู้นำที่มีมาตรฐานเดียวกัน ทำให้สามารถพัฒนาทักษะผู้นำที่มีความสร้างสรรค์ได้ในระดับที่เท่ากัน สอดคล้องกับ สืบพงษ์ทัพลวง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2.ภาวะผู้นำเชิง

สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ไม่แตกต่างกันทั้งในด้านเพศ ตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา 3. การพัฒนา โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 มีส่วนประกอบของแนวทาง ได้แก่ 1) หลักการ และเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 5) เนื้อหา 6) เทคนิคและเครื่องมือ และ 7) การประเมินผล วิธีการพัฒนาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ ได้แก่ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การฝึกอบรม 3) การศึกษาดูงาน Model การ พัฒนาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 Model ได้แก่ Model 1 ด้านการมี วิสัยทัศน์ Model 2 ด้านคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล Model 3 ด้านการมีความ ยึดหยุ่นและ ปรับตัว Model 4 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ Model 5 ด้านการทำงานเป็นทีม ผลการประเมิน ความเหมาะสมของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า

ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะการสื่อสาร ซึ่งเป็นหัวใจของการ บริหารผู้คน ผู้บริหารควรเสริมสร้างความสามารถในการฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ พร้อมทั้งสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันและกระตุ้นให้เกิดความ ร่วมมือในทีมงาน นอกจากนี้ การสื่อสารในสถานการณ์ขัดแย้งหรือความเข้าใจผิดก็เป็นสิ่งที่ต้อง พัฒนา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์และไม่ก่อให้เกิดความตึงเครียดใน องค์กร

ด้านความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ การเสริมสร้างแรงจูงใจ เป็นอีกหนึ่งปัจจัย สำคัญในการพัฒนาผู้นำ ผู้บริหารควรเน้นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรอย่าง สม่าเสมอ ด้วยการยกย่องและสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังควรมุ่งมั่นในการ พัฒนาตนเองและการเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีแรงบันดาลใจในการปฏิบัติ หน้าที่อย่างเต็มที่

ด้านความสามารถในการตัดสินใจ การตัดสินใจเป็นอีกหนึ่งทักษะที่ต้องพัฒนาให้มีความ แม่นยำและรวดเร็ว ผู้บริหารควรฝึกฝนการวิเคราะห์สถานการณ์และพิจารณาทางเลือก

ต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจ รวมทั้งเปิดรับข้อมูลใหม่ ๆ ที่อาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวทางการตัดสินใจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ด้านความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ ก็เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผู้นำ ผู้บริหารควรมีความคิดริเริ่มในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร และต้องสามารถนำเสนอวิสัยทัศน์นั้นให้กับบุคลากรเข้าใจและเชื่อมั่น เพื่อให้ทุกคนมีทิศทางในการทำงานที่ชัดเจน

ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว การยืดหยุ่นและการปรับตัว เป็นทักษะที่ไม่สามารถละเลยได้ โดยผู้บริหารควรมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยการเปิดรับข้อเสนอแนะจากบุคลากรและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนางานและสถานศึกษา

ด้านการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ถือเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จในองค์กร ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานร่วมกัน โดยการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทและเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือที่ดีภายในทีม

ด้านการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ ผู้บริหารสามารถนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาคิดสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่า ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้บุคลากรร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการคิดบวก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน และ ขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เน้นที่การเสริมสร้างทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้บุคลากร การตัดสินใจที่แม่นยำและรวดเร็ว การสร้างวิสัยทัศน์ที่

ชัดเจน การยืดหยุ่นและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ รวมถึงการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยมุ่งหวังให้ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการที่สร้างสรรค์และนำไปสู่การพัฒนา สถานศึกษาและการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการสร้างขวัญ กำลังใจให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ โดยการยกย่องและให้รางวัลสำหรับความพยายาม

1.2 ด้านความสามารถในการตัดสินใจ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารฝึกฝนทักษะการตัดสินใจโดยการใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ที่แม่นยำ โดยเน้นการพิจารณาทางเลือกและการ ประเมินความเสี่ยงที่ดี

1.3 ด้านการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สนับสนุนการฝึกอบรมและกิจกรรมที่ช่วย เสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม โดยให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท และเป้าหมายการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต่อประสิทธิภาพการทำงานของ ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ในผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ใน สถานศึกษาขนาดต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎรา ยองไย. (2561). ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. การประชุมวิชาการและ นำเสนอผลงานการวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา.

กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11(2), 1-16.

- จินตนา ดีดวงพันธ์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร. ใน ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธิดิสุตา แก้วหาญ และ ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, 6(4), 32.
- บุศรา ปุณริบูรณ์. (2563). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สืบพงษ์ ทัพหลวง. (2564). การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อิตติชาม เจะหะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research activities". Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610

การศึกษาพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา *

NUTRITION CARE KITCHEN FOR PARENTS OF EARLY CHILDHOOD,
MUEANG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

โสภาพร ลุนสร้อง¹ และ ทศนีย์ นาคุณทรง²

Sopapron Lonsomrong¹ and Tassanee Nakunsong²

¹⁻²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: Sopapron31pim@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 25 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 26 พฤษภาคม 2568

Received 1 May 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 26 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2)เสนอแนวทางการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประชากรในการศึกษาค้นนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 3 แห่งในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านใหม่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโคกกรวด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสวนหม่อน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 200 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงประชากรทั้งหมด (Total Population Sampling) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองทุกคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

Citation:

* โสภาพร ลุนสร้อง และ ทศนีย์ นาคุณทรง. (2568). การศึกษาพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1014-1026.

Sopapron Lonsomrong and Tassanee Nakunsong. (2025). Nutrition Care Kitchen For Parents Of Early Childhood, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1014-1026.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

คือแบบสอบถามและค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการอยู่ในระดับมาก โดยมีพฤติกรรมการเลือกอาหารที่ดี การควบคุมสุขอนามัยก่อนการบริโภค และมีความพยายามสร้างนิสัยการบริโภคที่ดีแก่เด็ก อย่างไรก็ตามยังพบข้อจำกัดด้านการบริโภคผักและผลไม้ และการเลือกอาหารสำเร็จรูป

2. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีแนวทางดูแลโภชนาการโดยเน้นการเลือกอาหารครบ 5 หมู่ สดใหม่ และปลอดภัย ส่งเสริมสุขอนามัย เช่น การล้างมือและภาชนะสะอาด รวมถึงสร้างนิสัยการกินที่ดีผ่านการเป็นแบบอย่างและจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้อต่อการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการ, ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

Abstract

This research aimed to 1) study the nutrition care behavior of parents of young children in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, and 2) propose guidelines for nutrition care for parents of young children in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. The population in this study consisted of parents of young children studying in 3 child development centers in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, namely, Ban Mai Municipal Child Development Center, Khok Kruat Municipal Child Development Center, and Suan Mon Child Development Center in the first semester of the 2024 academic year, totaling 200 people. The researcher used the total population sampling method by collecting data from all parents. The research instrument was a questionnaire. The consistency between the questions and the objectives was between 0.80-1.00. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. Statistics used in this study were percentages, means ($\bar{X}$), and standard deviations (SD).

The results showed that:

1. Parents have moderate to good nutrition care habits with good food selection habits. Efforts are made to create good consumption habits for children. However, there are still restrictions on the consumption of fruits and vegetables and the choice of ready-to-eat foods.

2. Parents of early childhood children have a nutritional approach by focusing on choosing all 5 food groups, fresh and safe, promoting hygiene such as washing hands and clean utensils, as well as creating good eating habits through setting an example and providing a home environment that is conducive to the consumption of healthy food.

Keywords: Nutrition Care Behavior, Early Childhood Parents

บทนำ

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า “เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” เพราะเด็กเป็นตัวแทนของเยาวชน และจะเป็นกำลังสำคัญในอนาคต ดังนั้นการเลี้ยงดูเด็กในช่วงปฐมวัยจึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2560) ทั้งนี้ ฟรอยด์ (Freud) และ อิริคสัน (Erikson) ต่างเน้นย้ำว่าพัฒนาการในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างบุคลิกภาพในอนาคต โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาในเชิงบวกหรือลบของเด็ก (ธนัชชา แสงทองสุข, 2562)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้กำหนดให้การพัฒนาศักยภาพประชากรในทุกช่วงวัยเป็นประเด็นหลัก โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ให้มีสุขภาพที่ดี ด้วยโภชนาการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตเร็วที่สุด อย่างไรก็ตามพบว่าเด็กปฐมวัยจำนวนมากยังมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม เช่น การกินอาหารขยะ การขาดวินัยในการกิน การบริโภคตามสื่อ โดยผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการจัดเตรียมอาหารและสร้างนิสัยการบริโภคที่เหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ มีพฤติกรรมรับประทานอาหารที่ดี โดยให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และการมีสุขนิสัยที่ดี ทั้งนี้พบว่า เด็กในบางพื้นที่มีภาวะ

โภชนาการที่ไม่สมดุล ทั้งผอม เตี้ย หรืออ้วน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลโภชนาการ

จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข (2561) พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนในหลายจังหวัด มีแนวโน้มภาวะทุพโภชนาการและภาวะโภชนาการเกินเพิ่มขึ้น โดยมีปัจจัยจากครอบครัวและวิถีชีวิตของผู้ปกครอง เช่น ขาดความรู้ด้านโภชนาการ การตามใจเด็ก หรือมีทัศนคติผิดเกี่ยวกับการบริโภค ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามวัย

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดูแลเด็กในด้านโภชนาการอย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเสนอแนวทางการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดูแลโภชนาการของเด็กในช่วงวัยสำคัญนี้ ซึ่งถือเป็นช่วงวัยแห่งการวางรากฐานทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง โดยเนื้อหาที่ศึกษาและนำมาวิเคราะห์ครอบคลุมทั้งด้านแนวคิดหลักสูตร การดูแลโภชนาการ และบทบาทของผู้ปกครอง รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นกรอบแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง มีความสุข มีทักษะชีวิต และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึง

การดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด โดยเฉพาะในช่วงก่อนวัยเรียน พฤติกรรมการเลือกอาหาร การจัดเตรียมอาหาร และการปลูกฝังพฤติกรรมการกินของผู้ปกครองจึงมีอิทธิพลโดยตรงต่อสุขภาพของเด็ก ปัจจัยภายในครอบครัว เช่น ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ และค่านิยมของผู้ปกครอง ล้วนเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการดูแลด้านโภชนาการของเด็ก หากผู้ปกครองมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของอาหาร จะสามารถเลือกซื้อวัตถุดิบที่มีคุณภาพ ปรุงอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ และหลีกเลี่ยงการใช้น้ำตาลหรือสารปรุงแต่งเกินความจำเป็น พฤติกรรมการดูแลที่ดี เช่น การล้างมือก่อนเตรียมอาหาร การเก็บรักษาอาหารในภาชนะสะอาด และการส่งเสริมให้เด็กกินผักหรือผลไม้เป็นประจำ ถือเป็นการวางรากฐานสุขภาพที่ดีให้กับเด็กในระยะยาว

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนแนวคิดว่า วิชาการ โดยพบว่างานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างยืนยันถึงความสำคัญของบทบาทผู้ปกครองในการดูแลด้านโภชนาการของเด็ก งานวิจัยในประเทศหลายฉบับชี้ว่าเด็กที่ได้รับการดูแลด้านโภชนาการอย่างเหมาะสมจากครอบครัวมีพัฒนาการทางร่างกายและสมองที่ดีกว่า ขณะที่งานวิจัยในต่างประเทศพบว่าเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้อง มีแนวโน้มเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพแข็งแรง และลดความเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในอนาคต เช่น โรคอ้วน เบาหวาน และโรคหัวใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 3 แห่งในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านใหม่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโคกกรวด ศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กสวนหม่อน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 200 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงประชากรทั้งหมด (Total Population Sampling) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองทุกคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านการเลือกอาหาร 2)ด้านการดูแลโภชนาการ 3)ด้านสุขอนามัยในการรับประทานอาหาร 4)ด้านการสร้างนิสัยการบริโภคโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับการปฏิบัติ
5 หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด
4 หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
3 หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
2 หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
1 หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีการอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ก่อนการตอบแบบสอบถามโดย

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงนายกเทศมนตรี ทั้ง 3 แห่ง
- 2.ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประสานงานกับครูประจำศูนย์เด็กเล็กทั้ง 3 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด 200 ชุด และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิธีการสุ่มแบบเจาะจงประชากรทั้งหมด นำเสนอในรูปแบบร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations: SD)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อสรุป ลักษณะและแนวทางการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โดยอาศัยข้อมูลที่ได้ จากแบบสอบถามและการสังเกตพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครอง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 3 แห่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จากการตอบแบบสอบถามของ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 200 คน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการดูแลโภชนาการ ของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโดยรวม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
พฤติกรรมด้านการเลือกอาหาร	4.33	0.24	มาก
พฤติกรรมด้านการดูแลด้านโภชนาการ	4.55	0.16	มากที่สุด
พฤติกรรมด้านสุขอนามัยในการรับประทานอาหาร	4.51	0.28	มากที่สุด
พฤติกรรมด้านการสร้างนิสัยการบริโภค	3.01	0.30	มาก
รวม	4.10	0.98	มาก

จากตารางที่ 1 พฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 3 แห่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$, S.D. = 0.98) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการดูแลโภชนาการ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.16) รองลงมาคือด้านสุขอนามัยในการรับประทานอาหาร ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.28)

รองลงมาคือด้านพฤติกรรมด้านการเลือกอาหาร ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.24) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการสร้างนิสัยการบริโภค ($\bar{X}$ = 3.01, S.D. = 0.30)

2. ผลการศึกษาแนวทางการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอมะนัง จังหวัดนครราชสีมาพบว่า

2.1 พฤติกรรมด้านการเลือกอาหาร พบว่า ผู้ปกครองมีแนวทางการดูแลเลือกอาหารที่มีคุณค่าและครบ 5 หมู่, อ่านฉลากก่อนซื้ออาหารทุกครั้ง, หลีกเลี่ยงการซื้ออาหารที่มีน้ำตาล ไขมัน และโซเดียมสูง, เลือกผลไม้สดแทนขนมหรือขนมกรุบกรอบ และควรเลือกอาหารสดใหม่ ไม่ใส่สารกันบูด

2.2 พฤติกรรมด้านการดูแลด้านโภชนาการ พบว่า ผู้ปกครองมีแนวทางการดูแลด้านโภชนาการในการเตรียมอาหารให้ครบ 5 หมู่ให้เด็กรับประทานทุกวัน, ให้เด็กกินอาหารเข้าเป็นประจำ, ลดอาหารหวาน มัน เค็ม และอาหารแปรรูป, ให้เด็กดื่มนมและน้ำเปล่าแทนน้ำอัดลม, ให้เด็กเลือกอาหารที่ชอบ แต่ไม่ตามใจมากเกินไป และให้เด็กกินผัก ผลไม้ในแต่ละวัน

2.3 พฤติกรรมด้านสุขอนามัยในการรับประทานอาหาร พบว่า ผู้ปกครองมีแนวทางด้านสุขอนามัยในการรับประทานอาหาร โดยการดูแลล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร เป็นและแบบอย่างในการรักษาความสะอาด, การเตรียมอาหารอย่างปลอดภัย เช่น ล้างผัก ผลไม้ ปิ้งสุก, หลีกเลี่ยงการเล่นหรือหยิบสิ่งของขณะกิน, ใช้ช้อนกลางเมื่อรับประทานอาหารร่วมกัน, ดูแลภาชนะที่เด็กใช้ เช่น จาน ช้อน แก้วน้ำ ให้สะอาดเสมอ และไม่พูดคุยขณะกินหรือมีอาหารในปาก

2.4 พฤติกรรมด้านการสร้างนิสัยการบริโภค พบว่า ผู้ปกครองมีแนวทางด้านการสร้างนิสัยการบริโภค โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีในการเลือกอาหาร, การจัดสภาพแวดล้อมในบ้าน เช่น การมีผลไม้ไว้ในครัวเป็นประจำ, การควบคุมการเข้าถึงอาหารขยะหรือเครื่องดื่มหวาน และการส่งเสริมการกินอาหารหลากหลายครบ 5 หมู่

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่สรุปมาสามารถอภิปรายพฤติกรรมดังกล่าว ดังนี้

1. พฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อำเภอมะนัง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่ชุมชน และอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ด้านโภชนาการสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้ปกครองส่วน

ใหญ่รับรู้ข่าวสารทางโภชนาการจากคุณครูที่โรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลในการดูแลด้านโภชนาการค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิสา อองอาจและสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ กล่าวถึงการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรม การบริโภคอาหาร กลุ่มขนม เครื่องดื่ม กลุ่มข้าว แป้ง กลุ่มเนื้อสัตว์ ปลา ไข่ ถั่ว กลุ่มผัก และกลุ่ม ผลไม้รวม การบริโภคอาหารโดยรวมทั้งสามระดับมีความแตกต่างกัน และการจัดการอาหารให้กับเด็ก มีผลต่อการบริโภคอาหารของเด็ก และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกาวรัตน์ เทพรักษ และคณะ (2557) กล่าวถึงด้านการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีจังหวัดนครปฐม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุแรกเกิด-5 ปี จำนวน 1,600 คน จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยตามดัชนีน้ำหนักตามเกณฑ์อายุและตามดัชนีน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงได้แก่ ผู้เลี้ยงดูเด็ก สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพัฒนาการเด็กสมวัยด้านภาษา ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านสังคม และด้านการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ สถานภาพสมรส การศึกษาของผู้เลี้ยงดูเด็ก อายุของผู้เลี้ยงดูเด็ก รายได้ของครอบครัว และพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูเด็ก

2. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีแนวทางดูแลโภชนาการโดยเน้นการเลือกอาหารครบ 5 หมู่ สดใหม่ และปลอดภัย ส่งเสริมสุขอนามัย เช่น การล้างมือและภาชนะสะอาด รวมถึงสร้างนิสัยการกินที่ดีผ่านการเป็นแบบอย่างและจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้อต่อการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิริยาภรณ์ เจริญชีพ กล่าวถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับประทานอาหาร ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกให้เห็น หรือความถี่ในการบริโภคอาหารจะทำให้เด็กเกิดความคิด ความรู้สึกความเชื่อ จนพัฒนาเป็นความชอบในอาหารประเภทนั้น ๆ สิ่งสำคัญที่สุด คือผู้ปกครองควรสม่ำเสมอในการจัดอาหารที่มีประโยชน์ให้กับเด็กและยังสอดคล้องกับสถาบันพัฒนานาอนามัยเด็กแห่งชาติ และสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2562) ได้จัดให้แนวทางการจัดอาหาร สถาบันพัฒนานาอนามัยเด็กแห่งชาติ และสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2562) ได้จัดแนวทางการจัดอาหารสำหรับเด็กปฐมวัยคือสถานที่เตรียมและปรุงอาหารแยกเป็นสัดส่วน มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเตรียมปรุงอาหารอย่างเพียงพอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเตรียม ปรุงอาหารอย่างเพียงพอ มีการ

ระบายอากาศดี ไม่มีกลิ่นควันรบกวนเด็ก การระบายน้ำ และความร้อน พื้น ผนัง เพดาน เตาไฟ ทำด้วยวัสดุที่แข็งแรง คงทนทำความสะอาดง่าย โต๊ะที่ใช้ประกอบอาหารแข็งแรงสภาพดี พื้นผิวเรียบ ทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่ายสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร อุปกรณ์ และภาชนะใส่อาหารสะอาด ปลอดภัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการดูแลด้านโภชนาการของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีแนวทางดูแลโภชนาการโดยเน้นการเลือกอาหารครบ 5 หมู่ สดใหม่ และปลอดภัย ส่งเสริมสุขอนามัย เช่น การล้างมือและภาชนะสะอาด รวมถึงสร้างนิสัยการกินที่ดีผ่านการเป็นแบบอย่างและจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้อต่อการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. ควรจะซักซ้อมความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครองเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในเรื่องการสื่อความหมาย และอธิบายต่าง ๆ

1.2 ควรมีการจัดอบรมหรือจัดทำคู่มือสำหรับผู้ปกครองเกี่ยวกับโภชนาการเด็กปฐมวัย เน้นอาหารสดใหม่ ปลอดภัย และมีสารอาหารครบถ้วน

1.3 ควรสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนมีโครงการโภชนาการเด็กที่มีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับการทำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ (Interview Survey) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการอบรมด้านโภชนาการที่มีต่อพฤติกรรมผู้ปกครองในระยะยาว

2.3 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการดูแล และพฤติกรรมด้านอื่นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เช่นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน หรือพฤติกรรมด้านอื่นที่มีผลต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยควรศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์เจาะลึกมุมมองของผู้ปกครองเกี่ยวกับโภชนาการเด็กอย่างละเอียด

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา ปลัดครบุรี. (2555). การศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียนของผู้เลี้ยงเด็กในครอบครัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา. นครราชสีมา: ศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา.
- จุไรรัตน์ วัชรอาสน์, และคณะ. (2560). พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดชลบุรี. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา, 6(2), 108–118.
- ถนอมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์. (2557). พัฒนาการเด็กปฐมวัย เขตบริการสุขภาพที่ 4. สระบุรี: ศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี.
- ทัศนพร ชูศักดิ์, และคณะ. (2560). การสำรวจพฤติกรรมด้านโภชนาการในกลุ่มพ่อแม่และผู้ปกครองของเด็กนักเรียนในเขตชนบท. วารสารนเรศวรพะเยา, 10(1), 15–16.
- ธนัชชา แสงทองสุข. (2562). จิตวิทยาพัฒนาการ: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ, & สวิง สุวรรณ. (2556). พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประไพพิศ สิงหเสม. (2560). การส่งเสริมโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, (กันยายน - ธันวาคม), 226–235.
- ปราณี ทัดศรี. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 32(1), 69–77.
- ภรณ์ แก้วลี. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1 (น. 1585–1675). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.

- บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ, & บุษบา อรรถาวิรี. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย: ศูนย์อนามัยที่ 5. วารสารก่อการณ, 27(1), 59–70.
- ไพศาล วรคำ. (2566). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 14). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- รัตนาวดี รอดภิรมย์. (2553). การศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วนิสา งามอาจ, & สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 17(2), 13–27.
- วิริยาภรณ์ เจริญชีพ. (2565). พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย, 134–148.
- ศักรินทร์ สุวรรณเวหา, อมาวสี อัมพันศิริรัตน์, & วิภารัตน์ สุวรรณไวพัฒน. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา, 25(2), 8–24.
- สโรชา นันทพงศ์, นฤมล ศรารพันธ์, & อภิญญา หิรัญวงษ์. (2557). ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการและพฤติกรรมการจัดอาหารสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ปกครองโรงเรียนรัฐบาลจังหวัดชุมพร. วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม), 35(2), 235–244.
- สำนักโภชนาการ, กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข. (2562). แนวทางการจัดอาหารและโภชนาการสำหรับเด็กวัยเรียน. สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ.
- สมสิริ รุ่งอมรรัตน์, อาภาวรรณ หนูคง, ญัฐธิดา ไกรมงคล, & รุ่งรดี พุดสีเสถียร. (2560). การนำแนวทางการส่งเสริมโภชนาการไปใช้ในเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. วารสารสภาการพยาบาล, 32(4), 108–120.
- สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). กราฟมาตรฐานการเจริญเติบโตเด็กอายุ 0–5 ปี และ 1–5 ปี (2564): ตำรับอาหารสำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอายุ 1–5 ปี. กรุงเทพมหานคร: ทำด้วยใจ.
- สกาวรัตน์ เทพรักษ, และคณะ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการอาหารของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Arif, H. S. (2017). Malnutrition trends in preschool children from a primary healthcare center in Baghdad: A comparative two-year study (2006 and 2012). *Qatar Medical Journal*, 2017(2), 5.
- Becker, M. H., & Maiman, L. A. (1975). The health belief model: Origins and correlation in psychological theory. *Health Education Monograph*, 2(Winter), 336–385.
- Best, J. W. (1997). *Research in education*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Bloom, B. S. (1968). Learning for mastery. The Evaluation Comment. In *All our children learning* (pp. 60). McGraw-Hill.
- Das, L., & Hoodbhoy, S. (2019). Nutrition for the next generation: Older children and adolescents. *Annals of Nutrition & Metabolism*, 72(3), 56–64.
- Gizaw, Z., Woldu, W., & Bitew, B. D. (2018). Acute malnutrition among children aged 6–59 months of the nomadic population in Hadaleala district, Afar region, northeast Ethiopia. *Italian Journal of Pediatrics*, 44(1), 21. <https://doi.org/10.1186/s13052-018-0457-1>
- World Health Organization (WHO). (2008). The WHO child growth standards. Retrieved from <http://www.who.int/childgrowth/en/>

**การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ***
**BUILDING MORALE IN THE WORK PERFORMANCE OF TEACHERS
UNDER THE BURIRAM SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE**

มานะชัย ประภาสัย

Manachai Prapasai

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: pimpitak@hotmail.co.th

วันที่รับบทความ : 28 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 23 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 มิถุนายน 2568

Received 28 April 2025; Revised 23 June 2025; Accepted 24 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จำแนกตาม ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานและเพื่อศึกษาแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 343 คนกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน มาทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่มีค่า

Citation:

* มานะชัย ประภาสัย. (2568). การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1027-1045.

Manachai Prapasai. (2025). Building Morale In The Work Performance Of Teachers Under The Buriram Secondary Educational Service Area Office. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1027-1045.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

IOC ระหว่าง 0.80 – 1.000 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก

2. การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันใน ด้านการบังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านความสำเร็จด้านงานที่ทำหาย

3. การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จำแนกตาม ตำแหน่งโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันใน ด้านการบังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านความสำเร็จด้านการยกย่องในความสำเร็จ และด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น

4. การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า การพัฒนาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ควรดำเนินการในหลายมิติโดยในด้านนโยบายและการบริหารผู้บริหารควรมีเกณฑ์ประเมินผลที่เป็นธรรมและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา ด้านการบังคับบัญชา ควรมอบหมายงานอย่างชัดเจนและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ควรสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรพร้อมจัดสรรบุคลากรและปริมาณงานให้เหมาะสม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลควรส่งเสริมความจริงใจและการสนับสนุนระหว่างบุคลากร ด้านความมั่นคงและความปลอดภัยควรเพิ่มมาตรการดูแลและสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จควรสนับสนุนให้ครูทำงานที่ตรงกับความสามารถและมั่นคง ด้านการยกย่องในความสำเร็จควรสร้างระบบการยอมรับและชมเชยที่สม่ำเสมอ ในด้านงานที่ทำหายควรมอบหมายงานสำคัญที่กระตุ้นการพัฒนาและความกระตือรือร้น ด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และ

สร้างความมั่นใจในหน้าที่และด้านความเจริญเติบโตควรส่งเสริมการฝึกอบรมและเปิดโอกาส
ความก้าวหน้าในสายอาชีพอย่างเสมอภาค

คำสำคัญ: กำลังใจ, การปฏิบัติงาน, ครู

Abstract

The purpose of this research is to study and compare the level of opinions of personnel on the building of morale in the work performance of teachers under the Buriram Secondary Educational Service Area Office, classified by education level, position, and work experience, and to study approaches to building morale in the work performance of teachers under the Buriram Secondary Educational Service Area Office. The sample group consists of 343 personnel from the Buriram Secondary Educational Service Area Office, selected using the Krejcie and Morgan sampling table with stratified random sampling. The research instruments include a 5-point Likert scale questionnaire and a semi-structured interview, with an IOC value ranging from 0.80 to 1.000 and a reliability coefficient of 0.84. The statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, ANOVA, and post-hoc test using the Scheffe method.

The research findings are as follows:

1. The overall morale-building in the work performance of teachers under the Buriram Secondary Educational Service Area Office is at a high level.
2. When morale-building in the work performance of teachers is classified by education level, the overall results show no significant difference, though there are differences in the areas of leadership, working environment, interpersonal relationships, job security, and work challenges.
3. When morale-building in the work performance of teachers is classified by position, the overall results show no significant difference, but there are

differences in the areas of leadership, working environment, job security, recognition of achievements, and increased responsibility.

4. When morale-building in the work performance of teachers is classified by work experience, there is no significant difference overall or in any specific area.

5 . The approaches for developing morale-building in the work performance of teachers under the Buriram Secondary Educational Service Area Office include: In terms of policy and administration, administrators should have fair evaluation criteria and provide opportunities for teachers to participate in solving school problems. In terms of leadership, tasks should be assigned clearly and by example. In terms of the working environment, a friendly atmosphere should be created, and personnel and workloads should be allocated appropriately. In terms of interpersonal relationships, honesty and support among personnel should be promoted. In terms of job security, measures should be implemented to ensure security and confidence in work performance. In terms of success, teachers should be supported in working according to their abilities and in a stable environment. In terms of recognition of achievements, a regular system of acknowledgment and praise should be established. In terms of work challenges, important tasks that stimulate development and enthusiasm should be assigned. In terms of increased responsibility, involvement in various activities should be encouraged, and confidence in duties should be fostered. In terms of career growth, training and equal opportunities for career advancement should be promoted.

Keywords: Motivation, Work performance, Teacher

บทนำ

การบริหารงานในหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม ทั้งองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนทรัพยากรบุคคลในหน่วยงานนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้หน่วยงานนั้น ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานในบรรดาองค์ประกอบของทรัพยากรการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และเทคโนโลยีที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่ง อย่างไรก็ตามคนยังเป็นปัจจัยระดับแนวหน้าที่น่าความสำเร็จมาสู่องค์กร ดังนั้น ในองค์การทุก ประเภท หน่วยงานทุกระดับผู้บริหารต่างตระหนักดีว่า ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวขององค์การที่เกิดขึ้นนั้น คนเป็นปัจจัยหลักผู้ปฏิบัติงานทุกคน และทุกระดับต่างก็เป็นทรัพยากรที่สูงค่ายิ่งขององค์การความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งก่อสร้าง อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์และการเงินแม้จะมี บริบูรณ์เพียงใด ก็จะไม่มีความหมายเลยถ้าคนที่ใช้สิ่งเหล่านี้ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะใช้ ผู้บริหาร จึงต้องอาศัยความรู้ความสามารถเทคนิควิธีการในการใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคลให้สามารถดำเนินการไปจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ (พิชชาภัสส์ ธนชัยจุฑานนท์, 2556)

มูลเหตุแห่งความสนใจอันสำคัญของบุคคลคือความต้องการ ซึ่งความต้องการของบุคคลนี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าความต้องการของคนได้รับการตอบสนองแล้ว ขวัญกำลังใจของเขาจะดีขึ้น หรือสูงขึ้นทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้นเช่นเดียวกัน ดังนั้นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานนั้นมีความสำคัญมากทั้งนี้เชื่อว่าถ้าบุคคลมีขวัญ ดีจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพราะขวัญเป็นกุญแจหรือหัวใจของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพทุกคนมีความสุขในการปฏิบัติงาน ปรับตัวเข้ากับงาน มีความสามัคคีในกลุ่ม และบุคลากรพยายามเข้าใจจุดประสงค์ขององค์การดีขึ้นแต่ถ้าหากบุคลากรขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแล้วแม้มีปัจจัยต่าง ๆ มาสนับสนุนการทำงานเพียงใดก็ไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ได้ที่ว่าให้คนเต็มใจทำงานเป็นเรื่องยาก และหากคนเหล่านี้ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแล้วก็ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าองค์การนั้นจะหวังให้ผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้นปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยหาได้ไม่ ขวัญกำลังใจจึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจเป็นอย่างมากเนื่องจากขวัญกำลังใจก็เหมือน สุขภาพของมนุษย์ ต้องการให้การเอาใจใส่ การตรวจ การวินิจฉัยและการดูแลรักษาให้ขวัญกำลังใจดี และระดับสูงอยู่เสมอไม่ว่าขวัญกำลังใจส่วนบุคคลหรือขวัญกำลังใจขององค์กร อันเป็นส่วนรวม ขวัญกำลังใจจึงเป็นปัจจัยโดยตรงต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของ

งานในองค์กรเพราะเมื่อขวัญกำลังใจ ของสมาชิกในกลุ่มดีย่อหมายความว่า วัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคลแต่ละกลุ่มเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จพยายามร่วมมือร่วมใจเพื่อแก้ไขอุปสรรคที่มาขัดขวางและให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เมื่อขวัญกำลังใจของผู้ร่วมงานทุกคนดีงานในองค์กรก็จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (พิชชาภัสส์ ธนชญ์จุฑา นนท์, 2556)

ดังนั้นการบริหารงานนอกจากจะมีระเบียบวินัย คำสั่งหรือหน้าที่เป็นตัวควบคุมให้พนักงานปฏิบัติงานตามเป้าหมายแล้ว สิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่คือความสบายใจ ซึ่งความรู้สึกดังกล่าว จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยเป็นตัวกำหนดหรือเป็นพลังผลักดันให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงวัยของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยการจัดบริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของคนทุกช่วงวัยด้วยหลักสูตรการศึกษาที่มีมาตรฐาน และพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนมีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพในโลกศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ ซึ่งการจัดบริการการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีมีคุณภาพนั้นต้องอาศัยผู้บริหารที่เป็นคนดี มีทักษะความรู้ความสามารถ มีวินัยและมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อส่งเสริมให้ครูเกิดขวัญกำลังใจที่ดีในการทำงาน นำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรและเป็นไปตามนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งพัฒนาการจัดบริการการศึกษารวมถึงการส่งเสริมพัฒนาครูให้ไปสู่ครูแกนนำและครูมืออาชีพ ที่สะท้อนทักษะ ความรู้ความสามารถและสมรรถนะของวิชาชีพครู (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การบริหารงานของผู้บังคับบัญชาที่ดีที่ทำให้บุคลากรรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าและความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเองจะเห็นได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร การทำงานเป็นทีมและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทั้งในระดับบุคคล ทีมงานและองค์กร ดังที่ Kanter ได้กล่าวไว้ว่า บุคลากรได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและได้รับการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในงาน ผู้บริหารให้โอกาสบุคลากรเข้าถึงอำนาจด้วยการให้ข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและให้บุคลากรได้ใช้ทักษะความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ จะทำให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ มีความพร้อมที่จะร่วมพัฒนาองค์กรเกิดความเชื่อมั่นและรับรู้ถึงความสามารถของตนเอง สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหากเกิดปัญหาบุคลากร

ขาดขวัญกำลังใจ ผู้บริหารต้องหาสาเหตุและแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดสอดคล้องกับสมัชชา ประยูร ยวง (2558) ที่กล่าวว่าผู้บริหารส่วนมากจะให้ความสำคัญกับปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยค่าจ้าง เช่น เมื่อเกิดปัญหากับผู้ปฏิบัติงานจะแก้ไขด้วยวิธีการปรับปรุงด้านสภาพการทำงานหรือการปรับเงินเดือนให้สูงขึ้น ถือเป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุผู้บริหารควรเน้นถึงปัจจัยการกระตุ้นที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น ส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของผู้ปฏิบัติงานเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าการทำให้ตำแหน่งเดิมสูงขึ้น และเงินเดือนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ต้องพยายามรักษาปัจจัยค่าจ้างให้อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร (รดา สังข์แก้ว, 2566)

สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จึงได้มีนโยบายในการสร้างขวัญกำลังใจดีให้กับบุคลากรในแต่ละสถานศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างบุคลากรและสถานศึกษา ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นความเกรงใจทั้งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานหลายด้าน คือ ช่วยให้ครูมีขวัญกำลังใจในการทำงานสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาและตนเอง ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์โดยผลการวิจัยที่ได้ นั้นจะนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและบรรลุมุ่งหมายของสถานศึกษาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 3,207 คน (สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 343 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าโดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกันซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ทำการวิเคราะห์การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t-test (Independent samples)

4. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 1 จำแนกตาม ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (Oneway ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

5. ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 58.90 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 โดยเป็นครูมากที่สุด จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 70.30 เป็นพนักงานราชการ/ครูอัตราจ้าง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 และผู้บริหาร จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20 โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี มากที่สุด จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20 มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 - 15 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 และ มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 15 ปี จำนวน 89คน คิดเป็นร้อยละ 25.90 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนาด้านการยกย่องในความสำเร็จ ด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ด้านงานที่ทำหาย ด้านความสำเร็จ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการบังคับบัญชา ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานโดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านนโยบายและการบริหาร พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษากำหนดนโยบายการบริหารงานที่ชัดเจน ผู้บริหารมีการมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบอย่างเหมาะสม ผู้บริหารมีเกณฑ์ประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ครูอย่างเป็นธรรม สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครูมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา

1.2 ด้านการบังคับบัญชา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัดและครบถ้วน ผู้บริหารพิจารณาผลงานด้วยความเป็นธรรม ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้กับครู ผู้บริหารมีการสั่งการหรือมอบหมายงานอย่างชัดเจน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารใช้อำนาจหน้าที่อย่างรอบคอบและใช้เหตุผล ในการใจตัดสินใจ

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บรรยากาศการทำงานในสถานศึกษามีความเป็นมิตรและเป็นกันเอง สถานที่ตั้งของสถานศึกษาเอื้ออำนวยต่อการทำงาน สถานศึกษามีเครื่องมือ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยและเพียงพอในการทำงาน สถานศึกษามีจำนวนครูเหมาะสมกับปริมาณงาน ปริมาณงานมีความเหมาะสมกับชั่วโมงการทำงานและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศของการทำงาน

1.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สามารถ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงานในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ที่สามารถขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานในเรื่องต่าง ๆ ผู้บริหารและบุคลากรมีความจริงใจและให้กำลังใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครองเป็นอย่างดีและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีความเป็นกันเองและสนิทสนมกับเพื่อนร่วมงานในสถานศึกษา

1.5 ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ค่าตอบแทนที่ได้รับการปฏิบัติงานเหมาะสมกับความรู้ความสามารถมีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการเดินทางไปและกลับจากการปฏิบัติงานมีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินขณะปฏิบัติงานค่าตอบแทนที่ได้รับการปฏิบัติงานเพียงพอต่อการดำรงชีพในสภาวะการณ์ปัจจุบันและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ได้รับการดูแล รักษาความปลอดภัยและความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น เช่น ชุดคุ้มครองครู

1.6 ด้านความสำเร็จ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลายได้รับมอบหมายงานและสามารถปฏิบัติงานได้เสร็จทันภายในเวลาที่กำหนดลักษณะงานที่ปฏิบัติมีความมั่นคงและมีเกียรติ ลักษณะงานที่ปฏิบัติตรงกับความรู้และความสามารถและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาแห่งนี้

1.7 ด้านการยกย่องในความสำเร็จ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานรับรู้และยอมรับในความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานผู้บริหารให้คำชมเชยกยกย่องเมื่อทำงานประสบผลสำเร็จและนำชื่อเสียงให้แก่สถานศึกษาเพื่อนร่วมงานให้ความเชื่อถือและศรัทธา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ได้รับคำยกย่องชมเชยจากเพื่อนร่วมงานเสมอ

1.8 ด้านงานที่ท้าทาย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติเป็นงานที่ท้าทายและจูงใจให้อยากปฏิบัติงานต่อไปได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติงานที่ไม่เคยปฏิบัติมาก่อนได้รับการสนับสนุนหรือจัดหาทุนเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมีโอกาสรับผิดชอบงานที่มีความสำคัญของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ได้รับการ

ส่งเสริมให้แสวงหาความรู้ การเข้าร่วม ประชุม การฝึกอบรมสัมมนา ดูงานนอกสถานที่ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

1.9 ด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ มีโอกาสได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานพิเศษจากผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอมีส่วนช่วยให้งานในสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีมาตลอดมีส่วนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆในสถานศึกษา มีโอกาสได้รับมอบหมายให้ได้รับหน้าที่ที่สูงมากขึ้นและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีความรู้สึกมั่นใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

1.10 ด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ มีโอกาสได้รับการพิจารณาผลงาน การเลื่อนตำแหน่งเงินเดือนและมีความก้าวหน้าอย่างเท่าเทียมกันกับ เพื่อนร่วมงานวุฒิการศึกษาเหมาะสมกับตำแหน่งงานที่รับผิดชอบสถานศึกษา จัดแหล่งบริการทางวิชาการเพื่อส่งเสริม ความก้าวหน้าทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอสถานศึกษาส่งเสริมให้เข้ารับการฝึกอบรมหรือร่วมประชุมทางวิชาการเพื่อให้มีความรู้และเพิ่มทักษะมากขึ้น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ เปิดโอกาสให้ได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน

2. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

2.1 การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันใน ด้านการบังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านความสำเร็จด้านงานที่ทำหาย

2.2 การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จำแนกตาม ตำแหน่งโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันใน ด้านการบังคับบัญชาด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านความสำเร็จด้านการยกย่องในความสำเร็จ และด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น

2.3 การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า การพัฒนาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ควรดำเนินการในหลายมิติโดยในด้านนโยบายและการบริหารผู้บริหารควรมีเกณฑ์ประเมินผลที่เป็นธรรมและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา ด้านการบังคับบัญชาควรมอบหมายงานอย่างชัดเจนและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ควรสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรพร้อมจัดสรรบุคลากรและปริมาณงานให้เหมาะสม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลควรส่งเสริมความจริงใจและการสนับสนุนระหว่างบุคลากร ด้านความมั่นคงและความปลอดภัยควรเพิ่มมาตรการดูแลและสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จควรสนับสนุนให้ครูทำงานที่ตรงกับความสามารถและมั่นคง ด้านการยกย่องในความสำเร็จควรสร้างระบบการยอมรับและชมเชยที่สม่ำเสมอ ในด้านงานที่ทำหายควรมอบหมายงานสำคัญที่กระตุ้นการพัฒนาและความกระตือรือร้น ด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสร้างความมั่นใจในหน้าที่และด้านความเจริญเติบโตควรส่งเสริมการฝึกอบรมและเปิดโอกาสความก้าวหน้าในสายอาชีพอย่างเสมอภาค

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงานที่โปร่งใสและยุติธรรมพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ปัญหาในสถานศึกษา สอดคล้องกับธีระพันธุ์ นาควยณ (2567) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ด้านการจัดการกระบวนการ และด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ตามลำดับ 2) ระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีการปฏิบัติโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันใน ด้านการบังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านความสำเร็จด้านงานที่ทำหาย อาจเนื่องมาจากลักษณะของงานในแต่ละระดับอาจมีความยากง่ายและความซับซ้อนที่ต่างกัน เช่น ครูในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอาจได้รับมอบหมายงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการสำคัญหรือการพัฒนาวิชาการที่ทำหายมากกว่า สอดคล้องกับ นิลุบล ภมร (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ปลอดภัย ด้านความรู้สึกรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่ง และความรู้สึกรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามลำดับ 2) ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ไม่มีความแตกต่างกันตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด

3. การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จำแนกตาม ตำแหน่งโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในด้านการบังคับบัญชาด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านความสำเร็จด้านการยกย่องในความสำเร็จ และด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น อาจเนื่องมาจากความแตกต่างในบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งอาจส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับบรรยากาศการทำงาน เช่น ครูที่รับผิดชอบงานบริหารหรือกิจกรรมพิเศษอาจต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนกว่าครูในตำแหน่งปฏิบัติการสอนเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับ นิลุบล ภมร (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้าน

ความรู้สึกกับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และความรู้สึกพอใจในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ 2) ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ไม่มีความแตกต่างกันตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและ ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด

4. การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพของครูทุกคนโดยไม่แบ่งแยกตามประสบการณ์ทำให้ทุกคนรู้สึกถึงโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ ปริญญา นันทา (2566) ได้ทำการศึกษา การศึกษาสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมและรายด้าน มีสภาพและขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก โดยมีสภาพขวัญกำลังใจในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมากที่สุด รองลงมาคือด้านสภาพร่างกายและจิตใจ 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตัวแปรเพศอายุและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า การพัฒนาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ควรดำเนินการในหลายมิติเนื่องจากการพัฒนาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพของการบริหารงานในสถานศึกษาการดำเนินการพัฒนาในหลายมิติดังกล่าวจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานทั้งในด้านความเป็นธรรม ความมั่นคง และโอกาสในการพัฒนาโดยเฉพาะการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจและแก้ปัญหาทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในงานและองค์กรการมอบหมายงานอย่างชัดเจนและการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารจะสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจให้ครู ขณะที่การจัดสรรปริมาณงานและทรัพยากรอย่างเหมาะสมพร้อมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร ช่วยลดความตึงเครียดและสร้างความสามัคคี

นอกจากนี้ การให้การยอมรับ ยกย่อง และชมเชยเมื่อมีความสำเร็จจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานอย่างต่อเนื่องการมอบหมายงานที่ทำทนายและส่งเสริมโอกาสในการพัฒนา จะช่วยให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในอาชีพมีความมั่นใจ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่องการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันใน ด้านการบังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านความสำเร็จด้านงานที่ทำทนาย การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จำแนกตาม ตำแหน่งโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในด้านการบังคับบัญชาด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ด้านความสำเร็จด้านการยกย่องในความสำเร็จ และด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า การพัฒนาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ควรดำเนินการในหลายมิติโดยในดำเนินนโยบายและการบริหารผู้บริหารควรมีเกณฑ์ประเมินผลที่เป็นธรรมและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา ด้านการบังคับบัญชา ควรมอบหมายงานอย่างชัดเจนและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ควรสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรพร้อมจัดสรรบุคลากรและปริมาณงานให้เหมาะสม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลควรส่งเสริมความจริงใจและการสนับสนุนระหว่างบุคลากร ด้านความมั่นคงและความปลอดภัยควรเพิ่มมาตรการดูแลและสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จควรสนับสนุนให้ครูทำงานที่ตรงกับความสามารถและมั่นคง ด้านการยกย่องในความสำเร็จควรสร้างระบบการยอมรับและชมเชยที่สม่ำเสมอ ในด้านงานที่ทำทนายควรมอบหมายงานสำคัญที่

กระตุ้นการพัฒนาและความกระตือรือร้น ด้านความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และสร้างความมั่นใจในหน้าที่และด้านความเจริญเติบโตควรส่งเสริมการฝึกอบรมและเปิดโอกาสความก้าวหน้าในสายอาชีพอย่างเสมอภาค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในด้านสภาพแวดล้อมการทำงานควรสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและสนับสนุนการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ในด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนาควรจัดให้มีการฝึกอบรมและสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้ในสายงาน

1.3 ในด้านการบังคับบัญชาผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานที่ชัดเจนและเหมาะสมกับความสามารถของครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.2 ควรศึกษารูปแบบการสร้างแรงจูงใจในการทำงานสำหรับครูในเขตพื้นที่ชนบทและเมือง

2.3 ควรศึกษาผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมต่อขวัญกำลังใจและการมีส่วนร่วมในงานของครู

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

(ฉบับปรับปรุง 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ

พิชชาภัสส์ ธนัญญุชานนท์. (2556). การสร้างแบบวัดขวัญกำลังใจการปฏิบัติงานของบุคลากร

สายสนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ใน ปริญญาณีพนธ์ กต.ม.

(การวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รดา สังข์แก้ว, พิชญาภา ยืนยาว และธีรวัธ ธาดาดันติโชค. (2566). แนวทางการสร้างขวัญ

กำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ในจังหวัดนครปฐม. วารสารศึกษิตาถีย์,

4(1), 55-58.

- สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2567). สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. เรียกใช้เมื่อ 21 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.ssbr.go.th/>
- ธีระพันธุ์ นาคายน. (2567). “ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1”. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 25(1), 52-65.
- นิลุบล ภมร. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ปริญญานันท์ นันทา. (2566). “การศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 17(1), 56- 78.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activity. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์โลจิสติกส์สู่ธุรกิจระหว่างประเทศ *

STRATEGIC LOGISTICS MANAGEMENT FOR INTERNATIONAL BUSINESS

ไพลิน เลิศพิมลพันธ์

Pailin Lertpimolpan

มหาวิทยาลัยเกริก

Krirk University, Thailand

Corresponding Author's Email: Pailin.lertpimolpan@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 มิถุนายน 2568

Received 9 June 2025; Revised 11 June 2025; Accepted 13 June 2025

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันมีการเข้าสู่ธุรกิจระหว่างประเทศในกิจการต่างประเทศกำลังที่มีความเจริญเติบโต และในการทำธุรกิจระหว่างประเทศจะต้องมีเงินทุนในการลงทุนที่สูง และในการนี้องค์กรจะต้องมีการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ดีในการทำธุรกิจระหว่างประเทศ (ธุรกิจข้ามชาติ) ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และเนื่องจากในการทำธุรกิจระหว่างประเทศจะต้องเผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อมและการแข่งขันที่สูง องค์กรหรือบริษัทที่ทำธุรกิจระหว่างประเทศ (ธุรกิจข้ามชาติ) หลายแห่งจึงได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์เนื่องจากแผนกลยุทธ์เป็นแผนระยะยาว องค์กรหรือบริษัท จะมีส่วนประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดทิศทางภารกิจ และเป้าหมายอย่างชัดเจน 2) การประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโดยใช้ SWOT เป็นตัวกำหนด 3) การกำหนดกลยุทธ์ ในการกำหนดกลยุทธ์ทางผู้วิจัยกำหนดกลยุทธ์สามารถแยกได้ 3 ระดับ กลยุทธ์ระดับบริษัท กลยุทธ์ระดับธุรกิจ และกลยุทธ์ระดับหน้าที่ 4) การนำกลยุทธ์ไปใช้หรือการนำไปปฏิบัติ ผู้บริหารมีการนำกลยุทธ์ที่กำหนดมาและนโยบายเพื่อ

Citation:

* ไพลิน เลิศพิมลพันธ์. (2568). การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์โลจิสติกส์สู่ธุรกิจระหว่างประเทศ.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1046-1055.

Pailin Lertpimolpan. (2025). Strategic Logistics Management For International Business.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1046-1055.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

นำไปสู่แผนการดำเนินงาน การกำหนดแผนงานและการจัดสรรทรัพยากร การปรับโครงสร้างภายในองค์กร และการปรับระบบของทรัพยากรบุคคลภายในองค์กร 5) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายคือการประเมินการควบคุมและปรับกลยุทธ์ อาจใช้เครื่องมือวัดได้แก่ งบประมาณการเงิน หรือแบบประเมินระดับมหภาคและระดับจุลภาค

คำสำคัญ: การจัดการเชิงกลยุทธ์, การบริหารธุรกิจ, ระหว่างประเทศ, การบริหารการจัดการ

Abstract

At present, there is an entry into international business in an international business that is growing in strength. And in doing international business, there must be a high investment capital. And for this, the organization must have good strategic management in international business. (Multinational business) To meet the specified goals And because doing international business has to face the environment and high competition. An organization or company doing international business (Multinational business), so many strategic plans have been developed because strategic plans are long-term plans, organizations or companies. There will be a component in 5 steps as follows. 1) Clearly defining mission and goals 2) Assessing the internal and external environment by using SWOT 3) Strategy formulation In the strategy of the researcher, the strategy can be separated into 3 levels: company-level strategy. Business-level strategy And functional strategy 4) implementation or implementation of strategies Executives have adopted the established strategies and policies to bring them into action plans. Planning and resource allocation Organizational restructuring 5) The final step s to evaluate, control and adjust strategies. May use measuring tools including Financial budget Or an assessment at the macro and micro levels.

Keywords: Strategic Management, Business Administration, International Business, Management

บทนำ

การขยายตัวของเศรษฐกิจโลกและการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้ธุรกิจทั้งขนาดใหญ่และขนาดกลางมีความจำเป็นต้องพิจารณาโอกาสทางธุรกิจในตลาดระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น (Daniels & Radebaugh, 2001) อย่างไรก็ตาม การดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศมีความซับซ้อนและมีขอบเขตกว้างกว่าการดำเนินธุรกิจในระดับท้องถิ่น ผู้นำองค์กรและผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงต้องเตรียมรับมือกับการแข่งขันที่รุนแรง ความเสี่ยงสูง และระยะเวลาการคืนทุนที่ยาวนาน (Hill, 2011) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของตลาดเอเชียและอเมริกาพบว่าองค์กรที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจระหว่างประเทศถึงร้อยละ 70 มักมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ระยะยาวอย่างเป็นระบบ (ชนงกรณ์ กุณพลบุตร, 2550) และเลือกใช้กลยุทธ์การเข้าสู่ตลาดที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ เช่น การส่งออก (Exporting) การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) และการร่วมทุนในรูปแบบต่าง ๆ

การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดทิศทางและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาว (Mintzberg, 1994) แนวคิดกลยุทธ์มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ยุคโบราณ อาทิ ตำราพิชัยสงครามของซุนวู (The Art of War) และได้รับการพัฒนาและประยุกต์ใช้ในบริบทของการบริหารธุรกิจอย่างแพร่หลายในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549; ปกรณ์ ปรียากร, 2544) มินท์ซเบิร์ก (Mintzberg, 1994) ได้นำเสนอแนวคิด 5Ps ของกลยุทธ์ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจบทบาทและความสำคัญของกลยุทธ์ในมิติที่หลากหลาย ขณะที่การดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศไม่เพียงแต่ต้องอาศัยกลยุทธ์ที่แข็งแกร่งเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงบริบทของแต่ละประเทศ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และข้อจำกัดด้านทรัพยากร (Cavusgil et al., 2014) การวางแผนกลยุทธ์จึงต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เขียนเห็นว่าในบริบทของผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ยังมีความท้าทายในการกำหนดและบริหารกลยุทธ์สำหรับธุรกิจระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบ แม้ว่าปัจจุบันจะมีโอกาสใหม่ ๆ จากการเปิดเสรีทางการค้าและการพัฒนาระบบดิจิทัล แต่ข้อจำกัดด้านองค์ความรู้ ประสบการณ์ และเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมธุรกิจระหว่างประเทศยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาด

กลางและขนาดย่อม, 2566) การศึกษานี้จึงมีเป้าหมายเพื่อสังเคราะห์แนวคิดและกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจระหว่างประเทศ พร้อมทั้งเสนอแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในเวทีระหว่างประเทศได้อย่างยั่งยืน

ความหมายและบทบาทของการจัดการเชิงกลยุทธ์ในบริบทธุรกิจระหว่างประเทศ

การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) หมายถึง กระบวนการกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Griffin, 2002) แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์มีรากฐานมาจากศาสตร์ทางการทหาร เช่น ตำราพิชัยสงครามของซุนวู (The Art of War) ซึ่งเน้นการวางแผนและการคาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อเอาชนะคู่แข่ง และได้อีกพัฒนาเพื่อนำมาใช้ในบริบทของการบริหารธุรกิจ (Mintzberg, 1994) โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศอย่างรวดเร็ว องค์กรที่สามารถนำแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะมีความสามารถในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน และสามารถตอบสนองต่อความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างเหมาะสม

ธุรกิจระหว่างประเทศ (International Business) หมายถึง การดำเนินธุรกรรมทางธุรกิจข้ามพรมแดน ซึ่งครอบคลุมทั้งการค้าระหว่างประเทศ (International Trade), การลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment), และการร่วมทุนในรูปแบบต่าง ๆ (Daniels & Radebaugh, 2001) การขยายธุรกิจเข้าสู่ตลาดต่างประเทศไม่เพียงแต่เพิ่มโอกาสทางรายได้ แต่ยังช่วยกระจายความเสี่ยงและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรในระดับสากล อย่างไรก็ตาม การดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศมีความซับซ้อนสูง เนื่องจากต้องเผชิญกับข้อจำกัดทางกฎหมาย ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความผันผวนของสถานะเศรษฐกิจ การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัว วางแผนเชิงรุก และกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของตลาดเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดโลจิสติกส์

โลจิสติกส์ (Logistics) เป็นศาสตร์และศิลป์ในการวางแผน การดำเนินงาน และการควบคุมการไหลของวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป รวมถึงข้อมูลและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนถึงผู้บริโภคขั้นสุดท้าย ด้วยเป้าหมายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีคุณภาพ (Christopher, 2016) กระบวนการโลจิสติกส์ในยุคปัจจุบันไม่เพียงแต่เน้นด้านการขนส่งหรือการจัดเก็บสินค้าเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management: SCM) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันขององค์กร โดยเฉพาะในบริบทของธุรกิจระหว่างประเทศ (Ballou, 2004)

แนวคิดโลจิสติกส์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยบทบาทของโลจิสติกส์สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายมิติ ได้แก่ มิติด้านการดำเนินการ (Operational Dimension) มิติด้านกลยุทธ์ (Strategic Dimension) และมิติด้านการสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า (Value Creation) (Lambert, 2008)

ในเชิงปฏิบัติ โลจิสติกส์ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ เช่น การบริหารสินค้าคงคลัง (Inventory Management), การจัดซื้อและจัดหา (Procurement), การจัดเก็บและคลังสินค้า (Warehousing), การขนส่งและกระจายสินค้า (Transportation and Distribution), การจัดการข้อมูลและสารสนเทศ (Information Management) และการบริหารความสัมพันธ์กับคู่ค้า (Supplier and Customer Relationship Management) (Murphy & Wood, 2011) การดำเนินการเหล่านี้ต้องได้รับการออกแบบและจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถลดต้นทุน เพิ่มความเร็วและความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดโลก

แนวคิดโลจิสติกส์ในปัจจุบันยังได้รับอิทธิพลจากแนวโน้มใหม่ ๆ อาทิ โลจิสติกส์สีเขียว (Green Logistics) ซึ่งเน้นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมผ่านการปรับปรุงกระบวนการขนส่งและบรรจุภัณฑ์ การใช้พลังงานทดแทน และการจัดการของเสียอย่างยั่งยืน (Sarkis, 2012) นอกจากนี้ แนวคิด โลจิสติกส์ดิจิทัล (Digital Logistics) ซึ่งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบอัตโนมัติเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น ระบบติดตามพิกัด GPS, ระบบจัดการคลังสินค้าอัตโนมัติ (Automated Warehouse Management), และการใช้ Big Data เพื่อการคาดการณ์ความต้องการ (Big Data Analytics) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญมากขึ้น (Hofmann & Rüsch, 2017)

ในบริบทของธุรกิจระหว่างประเทศ โลจิสติกส์มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการข้ามพรมแดนต้องเผชิญกับความซับซ้อนของกฎระเบียบ ความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ และข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน การวางแผนโลจิสติกส์ที่ดีสามารถช่วยลดความเสี่ยงจากความล่าช้า ลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าในตลาดต่างประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ (Christopher, 2016) องค์กรที่สามารถบริหารจัดการโลจิสติกส์ในระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีแนวโน้มที่จะสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในยุคโลกาภิวัตน์

ธุรกิจระหว่างประเทศ

ธุรกิจระหว่างประเทศ (International Business) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ เงินทุน และเทคโนโลยีระหว่างประเทศ ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การค้าระหว่างประเทศ (International Trade) การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) การร่วมทุน (Joint Venture) และความร่วมมือในรูปแบบอื่น ๆ (Daniels & Radebaugh, 2001) ธุรกิจระหว่างประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งการลดข้อจำกัดทางการค้า การพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ และความเชื่อมโยงระหว่างตลาดทุนโลกได้เปิดโอกาสให้บริษัทต่าง ๆ สามารถขยายธุรกิจไปสู่ตลาดต่างประเทศได้มากขึ้น (Hill, 2011)

องค์ประกอบสำคัญของธุรกิจระหว่างประเทศ ประกอบด้วยหลายมิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม (Cavusgil et al., 2014) บริษัทที่ดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศต้องสามารถวิเคราะห์และจัดการกับปัจจัยเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมผู้บริโภค กฎระเบียบทางการค้าและภาษีศุลกากร ตลอดจนประเด็นด้านความยั่งยืนและจริยธรรมทางธุรกิจในบริบทข้ามชาติ

ประเภทของธุรกิจระหว่างประเทศสามารถจำแนกได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ (1) การส่งออกและนำเข้า (Exporting and Importing) ซึ่งเป็นรูปแบบพื้นฐานของธุรกิจระหว่างประเทศที่มีความยืดหยุ่นและความเสี่ยงต่ำ (2) การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ซึ่งผู้ลงทุนจะมีการจัดตั้งบริษัทย่อยหรือสาขาในต่างประเทศ (3) การร่วมทุน (Joint Venture) ซึ่งเป็นการร่วมลงทุนระหว่างบริษัทจากประเทศต่าง ๆ เพื่อลด

ความเสี่ยงและแบ่งปันทรัพยากร (4) การให้สิทธิแฟรนไชส์ (Franchising) และการให้สิทธิทางเทคโนโลยี (Licensing) ซึ่งช่วยให้สามารถขยายธุรกิจได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องลงทุนโดยตรง (Cavusgil et al., 2014)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจระหว่างประเทศ ได้แก่ (1) การเลือกกลยุทธ์การเข้าสู่ตลาดที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศเป้าหมาย (2) ความสามารถในการจัดการกับความเสี่ยงระหว่างประเทศ เช่น ความเสี่ยงทางการเมือง ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน และความเสี่ยงทางกฎหมาย (3) การปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และ (4) การสร้างพันธมิตรเชิงกลยุทธ์กับคู่ค้าในต่างประเทศ (Daniels & Radebaugh, 2001)

ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ธุรกิจระหว่างประเทศยังได้รับแรงขับเคลื่อนจากเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น พาณิชนิเทศอิเล็กทรอนิกส์ข้ามพรมแดน (Cross-border E-commerce), แพลตฟอร์มดิจิทัลระดับโลก (Global Digital Platforms) และ ระบบโลจิสติกส์สมัยใหม่ ที่สนับสนุนให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคทั่วโลกได้รวดเร็วขึ้น (Hofmann & Rüsch, 2017) ทั้งนี้ ธุรกิจระหว่างประเทศที่มีความสามารถในการบริหารจัดการกลยุทธ์และโลจิสติกส์ได้อย่างบูรณาการ จะสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในตลาดโลกได้

การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์โลจิสติกส์สู่ธุรกิจระหว่างประเทศ

การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์โลจิสติกส์ (Strategic Logistics Management) เป็นกระบวนการวางแผนและดำเนินงานด้านโลจิสติกส์อย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ เพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในตลาดระหว่างประเทศ (Christopher, 2016) ในยุคที่ตลาดโลกมีความซับซ้อนและมีการแข่งขันสูง การบูรณาการแนวคิดเชิงกลยุทธ์เข้ากับการจัดการโลจิสติกส์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากโลจิสติกส์มีบทบาทโดยตรงต่อความเร็ว ต้นทุน คุณภาพ และความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจระหว่างประเทศ (Ballou, 2004)

กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์โลจิสติกส์เริ่มต้นจากการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรให้ชัดเจน ว่าต้องการใช้โลจิสติกส์เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างไร เช่น การใช้กลยุทธ์โลจิสติกส์แบบ Lean เพื่อลดต้นทุน หรือกลยุทธ์แบบ Agile เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาด (Christopher,

2016) จากนั้น องค์กรจะต้องประเมินปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อกระบวนการโลจิสติกส์ เช่น ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความแตกต่างของระบบกฎระเบียบในแต่ละประเทศ และข้อกำหนดทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและการจัดจำหน่ายสินค้า

ในเชิงกลยุทธ์ การบริหารโลจิสติกส์ระหว่างประเทศต้องให้ความสำคัญกับการบริหารห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) อย่างครบวงจร ตั้งแต่การจัดหา (Procurement) การผลิต (Manufacturing) การกระจายสินค้า (Distribution) ไปจนถึงบริการหลังการขาย (After-sales Service) (Lambert, 2008) การบริหารห่วงโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรสามารถลด Lead Time ปรับปรุงระดับสินค้าคงคลัง และเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อคำสั่งซื้อจากตลาดโลกได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ

ในบริบทของธุรกิจระหว่างประเทศ โลจิสติกส์ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยเฉพาะทางข้ามชาติ เช่น กฎระเบียบศุลกากร การควบคุมการนำเข้า-ส่งออก ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน และความซับซ้อนของเส้นทางขนส่งระหว่างประเทศ (Daniels & Radebaugh, 2001) การออกแบบโครงข่ายโลจิสติกส์ระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัยการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ที่รอบด้าน และการเลือกใช้พันธมิตรทางโลจิสติกส์ที่มีความเชี่ยวชาญในตลาดเป้าหมาย

สุดท้าย การบริหารการจัดการเชิงกลยุทธ์โลจิสติกส์ต้องมีระบบการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้ Key Performance Indicators (KPIs) เพื่อประเมินความสำเร็จของกลยุทธ์โลจิสติกส์ การนำเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบ GPS, Big Data Analytics, และ Blockchain เข้ามาช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและประสิทธิภาพในกระบวนการโลจิสติกส์ เป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (Christopher, 2016) โดยองค์กรที่สามารถเชื่อมโยงการบริหารเชิงกลยุทธ์กับโลจิสติกส์ได้อย่างบูรณาการ จะมีความสามารถในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระยะยาวในตลาดโลก

สรุป

จากการศึกษาพบว่า การบริหารการจัดการเชิงกลยุทธ์และการจัดการโลจิสติกส์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในบริบทของธุรกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมีความผันผวนสูง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และความต้องการของ

ตลาดโลกมีความหลากหลาย การวางแผนเชิงกลยุทธ์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถเตรียมพร้อมและปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การกำหนดทิศทางภารกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน การประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก การกำหนดกลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการประเมินผลและควบคุมกลยุทธ์ ทั้งนี้แนวคิดโลจิสติกส์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกหลักที่สนับสนุนการดำเนินกลยุทธ์ขององค์กร โดยการจัดการโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพสามารถช่วยลดต้นทุน เพิ่มความรวดเร็วและความยืดหยุ่นในการจัดส่งสินค้า รวมถึงเสริมสร้างคุณค่าให้แก่ลูกค้าในตลาดเป้าหมาย

ในบริบทของธุรกิจระหว่างประเทศ การบูรณาการการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์เข้ากับกระบวนการโลจิสติกส์อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการความซับซ้อนที่เกิดจากความแตกต่างทางกฎระเบียบ วัฒนธรรม และโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรที่สามารถดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าวได้อย่างครบถ้วนและมีความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์กับโลจิสติกส์ จะมีโอกาสประสบความสำเร็จและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดระหว่างประเทศได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร. (2550). การบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: ซีเคเอส มีเดีย.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2544). กลยุทธ์และการจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส.
- สุโขทัยธรรมาธิราช. (2532). ธุรกิจระหว่างประเทศ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). รายงานประจำปี 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- Ballou, R. H. (2004). Business Logistics/Supply Chain Management. Pearson Education.
- Cavusgil, S. T., Knight, G., Riesenberger, J. R., Rammal, H. G., & Rose, E. L. (2014). International Business. Pearson Education.

- Christopher, M. (2016). *Logistics & Supply Chain Management* (5th ed.). Pearson Education.
- Daniels, J. D., & Radebaugh, L. H. (2001). *International Business: Environments and Operations*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Griffin, R. W. (2002). *Management*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Hill, C. W. L. (2011). *International Business: Competing in the Global Marketplace*. New York: McGraw-Hill/Irwin.
- Hofmann, E., & Rüsç, M. (2017). Industry 4.0 and the current status as well as future prospects on logistics. *Computers in Industry*, 89, 23–34.
- Lambert, D. M. (2008). *Supply Chain Management: Processes, Partnerships, Performance*. Supply Chain Management Institute.
- Mintzberg, H. (1994). *The Rise and Fall of Strategic Planning*. New York: Free Press.
- Murphy, P. R., & Wood, D. F. (2011). *Contemporary Logistics* (10th ed.). Pearson Education.
- Sarkis, J. (2012). A boundaries and flows perspective of green supply chain management. *Supply Chain Management: An International Journal*, 17(2), 202–216.

การประเมินโครงการหม่อภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต 1 *

THE PROJECT EVALUATION OF IMPROVING READING AND WRITING SKILLS BY USING MOR PASA OF WATPANGYOM SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

โสธิตา เพ็ชรช่วย¹, อโนทัย ประสาน² และ เบญจพร ชนะกุล³

Sotida Petchuay¹, Anotai Prasan² and Benchaporn Chanakul³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹⁻³Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: aomasp1234@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 10 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 11 มิถุนายน 2568

Received 9 June 2025; Revised 10 June 2025; Accepted 11 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินวัตถุประสงค์ 2) ประเมินการจัดการเรียนการสอนและ 3) ประเมินผลผู้เรียนของโครงการหม่อภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 123 คน และผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และหัวหน้าห้องเรียนระดับชั้น ป.1 - ป.6 รวมทั้งสิ้น 10 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

Citation:

* โสธิตา เพ็ชรช่วย, อโนทัย ประสาน และ เบญจพร ชนะกุล. (2568). การประเมินโครงการหม่อภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 1056-1074.

Sotida Petchuay, Anotai Prasan and Benchaporn Chanakul. (2025). The Project Evaluation Of Improving Reading And Writing Skills By Using Mor Pasa Of Watpangyom School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 1. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1056-1074.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินตามวัตถุประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โครงการมีวัตถุประสงค์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง โครงการมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและบริบทของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โครงการมีอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ การประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นมีความชัดเจน เข้าใจง่าย โดยสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดี

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ครูใช้สื่อที่หลากหลายและน่าสนใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูมีวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและครูมีการใช้สื่อที่คุ้มค่า โดยเห็นว่าครูพัฒนาวิธีสอนให้หลากหลายผสมผสานเทคโนโลยีกับแนวทาง Active Learning

3. ด้านการประเมินผลผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ผู้เรียนสามารถนำทักษะการอ่านและการเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้เรียนทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด การประเมินผลผู้เรียนมีความหลากหลาย สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และช่วยพัฒนาทักษะภาษาไทยทั้งด้านการอ่าน การเขียน และความกล้าแสดงออก

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, การประเมินไทเลอร์, การอ่าน-เขียนภาษาไทย

Abstract

The objectives of this research were to: (1) evaluate the objectives, (2) evaluate the teaching and learning management, and (3) evaluate the learners' outcomes of the project evaluation of improving reading and writing skills by using mor pasa of Watpangyom School under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 1 Year 2024. The sample group consisted of 123 participants, including school administrators, teachers, and students. In addition, qualitative data were collected from 10 key informants, comprising school

administrators, classroom teachers, and class leaders from Grades 1 to 6. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire and an interview form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results showed that

1. Evaluation Based on Objectives. Overall, the evaluation based on objectives was at the highest level. When considering individual items, the highest mean score was found in the item stating that the project had objectives that were practical and could be implemented effectively. Additionally, the project was deemed appropriate for the learners' age and the school's context. The item with the lowest mean score was the sufficiency of instructional materials and equipment. The objectives of the project were clearly defined and easy to understand, and they could be effectively communicated to the learners.

2. Instructional Management. Overall, the evaluation of instructional management was also at the highest level. When analyzed by item, the highest mean score was given to the use of diverse and engaging instructional media by the teacher. The items with the lowest mean scores were the extent to which teachers employed learner-centered approaches and the efficient use of teaching media. However, it was observed that teachers had developed a variety of teaching methods that integrated technology with the principles of Active Learning.

3. Student Assessment. Overall, the evaluation of student assessment was rated at the highest level. The item with the highest mean score indicated that students had developed their reading abilities, analytical thinking, and problem-solving skills appropriately. Moreover, students were able to apply their reading and writing skills in daily life. The item with the lowest mean score was students' ability to complete tasks within the given time frame. The student assessment methods were found to be diverse, aligned with learner-centered

approaches, and supportive of the development of Thai language skills in reading, writing, and self-expression.

Keywords: Project Evaluation, Tiler Model, Thai reading and writing skills

บทนำ

ระบบการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับความต้องการของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โรงเรียนต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในทุกด้าน ไม่จำกัดเฉพาะความสำเร็จทางวิชาการ โรงเรียนควรออกแบบหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้และทักษะกับโลกจริง เข้าใจปัญหาระดับโลก และมีบทบาทในสังคม ครูควรทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าและจัดการความรู้ด้วยตนเองจนเกิดเป็นภูมิปัญญาเฉพาะบุคคล การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการควบคุมตนเอง ผู้เรียนต้องมีทักษะการคิด การสื่อสาร จิตสำนึกระดับโลก และทักษะด้านเทคโนโลยี โรงเรียนต้องวางแนวทางการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะความรู้ความเข้าใจ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งนี้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน รวมถึงทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยผู้บริหารและครูมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้และทักษะเหล่านี้อย่างเป็นรูปธรรม เชื่อมโยงกับโลกแห่งความจริงและกระตุ้นความใฝ่รู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โรงเรียนควรมีกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้เรียนโดยคำนึงถึงแรงผลักดันต่าง ๆ เช่น โลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โครงสร้างประชากร และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีระบบสนับสนุนที่มีมาตรฐาน ทั้งด้านการประเมินหลักสูตร การเรียนการสอน การพัฒนาครู สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเติบโตและใช้ชีวิตอย่างมั่นคงในโลกดิจิทัลที่เชื่อมโยงกันทั่วโลก

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ และได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่า

เทียมกันในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ จะเห็นได้ว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชีวิต เพราะเป็นรากฐานสำหรับช่วยให้บุคคลสามารถก้าวไปถึงความสุขความเจริญทั้งปวง ทั้งของตนเองและส่วนรวม ผู้ที่เป็นครูจะต้องถือเป็นหน้าที่อันดับแรกที่จะต้องให้การศึกษาคืออบรมสั่งสอนอนุชนให้ได้ผลแท้จริง ทั้งในด้านวิชาความรู้ ทั้งในด้านจิตใจและความประพฤติ ทั้งต้องคิดว่าที่แต่ละคนกำลังทำอยู่นี้คือความเป็นความตายของประเทศ เพราะอนุชนที่มีความรู้มีความดีเท่านั้นที่จะรักษาชาติบ้านเมืองไว้ได้” พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (สุคนธ์ ภูมิเวทย์, 2542 : 2) และพระบรมราโชวาทอีกตอนหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานความว่า “...การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ...” (กรมวิชาการ, 2534 : 3)

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจน โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ 5 มาตรฐาน ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษา และวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งมุ่งเน้นทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยเฉพาะ สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 คือ การใช้กระบวนการอ่านเพื่อสร้างความรู้และความคิด ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และสาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 คือ การใช้กระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสาร การเขียนเรียงความ การย่อความ และการเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการเขียนรายงานข้อมูล ข่าวสาร สนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ว่า ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านออกเสียงคำและประโยค การอ่านบทร้อยแก้วและคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ รวมถึงการคิดวิเคราะห์และการสังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนการเขียนผู้เรียนสามารถเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ การเขียนเรียงความ ย่อความเขียน

รายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์วิจารณ์และเขียนเชิงสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

โรงเรียนวัดพังยอมกำลังประสบปัญหา โดยเฉพาะในเรื่องของทักษะการอ่านและการเขียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ทำให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนอยู่ในระดับที่ต่ำ นอกจากนี้จากผลการประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ยังพบว่า ในมาตรฐานที่ 3 ด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตัวชี้วัดยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ด้วยเหตุนี้ ครูจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิด และพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง ดังนั้น ทางสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียน โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพด้านภาษาไทยเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ประเมินเห็นว่าควรมีการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบเพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอต่อผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องและผู้รับผิดชอบโครงการ ตลอดจนเพื่อนำไปพิจารณาและนำไปตัดสินใจในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขการดำเนินโครงการหม่อภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย ให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ผู้ประเมินจึงได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า หลักการแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นแนวทางการประเมินโครงการ โดยเลือกรูปแบบการประเมิน Tyler (1949) ซึ่งจัดเป็นแนวคิดของการประเมินในระดับชั้นเรียน โดยไทเลอร์มีความเห็นว่าการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จะมีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจง และสามารถเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการหม่อภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

2. เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

3. เพื่อประเมินผลผู้เรียนของโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนนำไปสู่การตกผลึกข้อสรุปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ได้ดังนี้

1. แนวคิดการประเมินโครงการไทเลอร์โมเดล (Tyler's model) คือ โดยไทเลอร์ได้ให้ความหมายของการเปรียบเทียบผลลัพธ์ (outcomes) ที่คาดหวังกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากนั้นชี้ให้เห็นว่าไทเลอร์ได้ยึดเอาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลักในการประเมิน เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่จัดทำนั้น สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด บางครั้งจึงเรียกรูปแบบการประเมินนี้ว่า รูปแบบการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์หรือความสำเร็จของเป้าหมายเป็นหลัก (นพรัตน์ ชัยเรือง, 2565 : 420)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการอ่าน การอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารที่สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นพลเมืองที่มี คุณภาพในสังคมปัจจุบัน โดยการอ่านจำแนกได้หลายประเภท เช่น ถ้าคำนึงถึงวิธีใช้ความคิด หรือพฤติกรรมของผู้อ่าน อาจจำแนกได้เป็นการอ่านเก็บความรู้ การอ่านเอาเรื่อง การอ่านวิเคราะห์ และการอ่านตีความ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2559: 130)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเขียน ในงานวิจัยของ ไพศาล วรคำ (2564) และ ปิยะธิดา ปัญญา (2560) และกาญจนา ชลเกริกเกียรติ (2561) ได้กล่าวถึงความหมายของการเขียนในทิศทางเดียวกัน คือ การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความ ต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์ คือ ตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ การเขียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การเขียนจะช่วยให้ผู้เขียนสื่อความหมายได้แจ่ม ชัดและมีความ

มั่นใจในการเขียน ส่งผลให้ผลงานที่เขียนมีคุณค่าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การเขียนยังเป็นตัว บ่งชี้ถึงคุณภาพการศึกษาของบุคคลนั้นอีกด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามีแนวคิดที่เห็นความสำคัญของการประเมินโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย มีแนวคิดการประเมินโครงการตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler's Model) เป็นการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างมีระบบ โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์หลักในการประเมินความสำเร็จของโครงการ โดยเฉพาะการอ่านและการเขียน แนวคิดนี้เอื้อต่อการประเมินผลที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างชัดเจน การอ่านส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความสาร ขณะที่การเขียนเป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิดอย่างมีตรรกะและสร้างสรรค์ การประเมินจึงควรครอบคลุมทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพังยอม จำนวน 1 คน ครู จำนวน 9 คน และผู้เรียนจำนวน 170 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพังยอม จำนวน 1 คน ครู จำนวน 9 คน ผู้เรียนจำนวน 113 คน รวมทั้งสิ้น 123 คน โดยคำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การประเมินโครงการครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive) โดยเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการตลอดทุกกิจกรรมและเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพังยอม จำนวน 1 คน ครูผู้สอนจำนวน 3 คน และหัวหน้าห้องเรียนระดับชั้นป.1-ป.6 จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย เครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม และเครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม เรื่อง การประเมินโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ การประเมินโครงการ เอกสาร และงานประเมินที่เกี่ยวข้องกับโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขอบเขตและประเด็นในการประเมิน

1.2 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสอบถามแล้วร่างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวทางการดำเนินงานตามโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย เป็นข้อมูลประกอบการสร้างเครื่องมือ

1.3 ศึกษาลักษณะเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีลิเคิร์ท และศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับประเมินโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย รูปแบบไทเลอร์

1.4 สร้างเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาด้านการประเมินวัตถุประสงค์ ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลผู้เรียน โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.5 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุม ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านกระบวนการ และผลผลิตของโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย

1.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) และความชัดเจนของข้อคำถามแล้วนำผลมาหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาถึงความเห็นและ ให้คะแนนคำถามแต่ละข้อ

1.7 นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

1.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เครื่องมือที่ใช้วิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาหลักการวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview)

2.2 กำหนดกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาร่างเป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย

2.4 ร่างแนวทางการพัฒนาโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย เสนอต่อประธานที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบและข้อเสนอแนะ

2.5 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงและจัดทำเป็นแบบบันทึกเพื่อจัดการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ผู้ประเมินนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารโรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อกำหนดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามโดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการประเมินโครงการพร้อมได้รวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

3. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักเรียน ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือครูประจำชั้นในแต่ละชั้นตามที่กำหนดในการให้นักเรียนได้กรอกแบบสอบถาม โดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์

และรายละเอียดในการประเมินโครงการ พร้อมได้รวบรวมแบบสอบถามตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

4. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ปกครอง ผู้ประเมินได้ขอความร่วมมือครูประจำชั้นในแต่ละชั้นตามที่กำหนดในการให้ผู้ปกครองได้กรอกแบบสอบถาม โดยใช้การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการประเมินโครงการพร้อมและรวบรวมแบบสอบถามตามเวลาและจำนวนที่กำหนด

5. ผู้ประเมินเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่าง พร้อมนำแบบสอบถามที่ได้ไปดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ประเมินขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเชิญสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสัมภาษณ์เรื่องแนวทางการพัฒนาโครงการหม่อภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ไปบันทึกการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน เพื่อบันทึกข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม ผู้ประเมินรวบรวมจากแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของครูผู้สอนและนักเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การแปลผลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินโครงการหม่อภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้เกณฑ์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผู้ประเมินนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มาวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นำเนื้อหาที่ได้บันทึกมาถอดความ ทั้งที่เป็นคำพูด อากัปกริยาและท่าทีของผู้ให้สัมภาษณ์ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์
2. ตีความและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำมาสังเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่
3. นำข้อความของผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมาจัดเรียงให้เข้ากลุ่มเพื่อนำไปกำหนดเป็นปัจจัยในด้านต่าง ๆ ตามรูปแบบการประเมินไทเลอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 ใช้แบบสอบถามรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) 3 ด้าน คือ ด้านการประเมินวัตถุประสงค์ ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลผู้เรียน สรุปดังนี้

1. ด้านการประเมินวัตถุประสงค์ โครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

- 1.1 การประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โครงการมีวัตถุประสงค์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง รองลงมา คือ โครงการมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของ

โรงเรียน โครงการมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน โครงการมีวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดและประเมินผลได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โครงการมีวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ชัดเจน

1.2 การประเมินเกี่ยวกับบริบทของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โครงการมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและบริบทของโรงเรียน รองลงมา คือ โครงการนี้สามารถเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวันได้ โครงการมีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน โครงการนี้มีรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โครงการมีอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

2. ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน

2.1 การประเมินการจัดการเรียนการสอน โครงการหอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ระบุเกณฑ์การประเมินอย่างชัดเจน รองลงมา ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ และกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ครูมีวิธีการสอนที่น่าสนใจ ครูมีการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ รองลงมา ครูมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูมีวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสร้างสื่อหรือพัฒนาสื่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ครูมีการใช้สื่อที่หลากหลาย รองลงมา ครูมีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูมีการใช้สื่อที่คุ้มค่า

2.2 ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน โครงการหอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

เขต 1 ตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูออกแบบกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นลำดับขั้นตอน รองลงมา ครูชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสม

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูมีวิธีการสอนที่น่าสนใจ รองลงมา ครูมีการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูมีวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสร้างสื่อหรือพัฒนาสื่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูใช้สื่อที่หลากหลายและน่าสนใจ รองลงมา ครูใช้สื่อเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน

3. ด้านการประเมินผลผู้เรียน โครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 คุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ผู้เรียนสามารถนำทักษะการอ่านและการเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมา ผู้เรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนที่ดีขึ้น ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนรายวิชาภาษาไทยเป็นไปตามเกณฑ์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนได้รับการประเมินผลการเรียนรู้อย่างเหมาะสม

3.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ผู้เรียนให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาไทย รองลงมา ผู้เรียนมีความ

รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์และได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 10 คน โดยสามารถสรุปประเด็นการสัมภาษณ์การประเมินโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมของการดำเนินโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 ดังนี้

ด้านการประเมินวัตถุประสงค์

การตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนพบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดี วัตถุประสงค์ยังสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในด้านการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การอ่าน-เขียน และการเรียนรู้เชิงรุก นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งยังตอบสนองต่อบริบทการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการประเมินการจัดการเรียนการสอน

วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้มีความหลากหลายและครอบคลุมถึงความต้องการของผู้เรียนทุกคน พบว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนนั้นครูมีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับแนวทางการเรียนรู้แบบ Active Learning และกิจกรรมกลุ่ม รวมถึงการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันสามารถเข้าถึงและเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนุกกับการเรียนมากยิ่งขึ้น

ด้านการประเมินผลผู้เรียน

วิธีการวัดและประเมินผลในโครงการนี้ช่วยให้สามารถสะท้อนถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียนได้ พบว่า การประเมินในโครงการนี้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง สะท้อนถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ไม่เพียงแต่วัดผลจากคะแนน แต่ยังมองเห็นศักยภาพรายบุคคล ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ในขณะเดียวกันครูและผู้บริหารก็สามารถนำ

ข้อมูลไปใช้ปรับปรุงการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้การเรียนรู้มีความหมาย สนุกสนาน และตรงกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาอภิปรายผลการประเมินโครงการหมอภาษา พัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 ในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ โครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัด พังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ที่ปรากฏเช่นนี้เพราะแสดงให้เห็นว่า โครงการดังกล่าวมีความชัดเจนใน เป้าหมายและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการตาม หลักการบริหารโครงการที่ว่า "วัตถุประสงค์ต้องสามารถปฏิบัติได้จริง ชัดเจน วัดผลได้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในบริบทของ โรงเรียนวัดพังยอม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูรีพร เวียนวัตร (2565) ได้ทำการศึกษาการ ประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน โรงเรียนอนุบาล เทศบาลตำบลย่านตาขาว ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินวัตถุประสงค์โครงการ ส่งเสริม นิสัยรักการอ่านเพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ สอดคล้องกับงานวิจัยของภคภา กำเนิดผล (2566) ศึกษาการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการ เรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนดวนายร้อย จังหวัดสงขลา โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความสอดคล้องและครอบคลุมเพื่อทำการ พัฒนานักเรียนในด้านการคิดคำนวณ ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนโครงการหมอภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1 โดย ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ปรากฏเช่นนี้เพราะ สะท้อนให้เห็นว่าการ ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้โครงการดังกล่าวมีความเหมาะสม ครอบคลุม และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย ของรัชฎ ฤทธิกุล (2566) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่บกพร่อง ด้านการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนพิเศษ โรงเรียนวัดอัมพาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับบลิวไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ผลการวิจัยพบว่าผลการประเมินแผนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของชฎาพร ฤทธิ์หมื่น (2566) ศึกษาการประเมินโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ โรงเรียนวัดอัมพาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับบลิว ไทเลอร์ ผลการวิจัยพบว่าผลการประเมินแผนการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

3. ด้านการประเมินผลผู้เรียน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ปรากฏเช่นนี้เพราะ แสดงให้เห็นว่าโครงการนี้มีประสิทธิผลสูงในการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินโครงการที่ส่งผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภคปภา กำเนิดผล (2566) ศึกษาการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนดวนายร้อย จังหวัดสงขลา โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของชฎาพร ฤทธิ์หมื่น (2566) ศึกษาการประเมินโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ โรงเรียนวัดอัมพาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับบลิว ไทเลอร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ มีทักษะตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทุกกลุ่มสาระเป็นไปตามที่เกณฑ์ที่กำหนดของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การประเมินโครงการหม่อภาษาพัฒนาการอ่าน-เขียนภาษาไทย โรงเรียนวัดพังยอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ได้รับการประเมินโดยรวมในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลผู้เรียน สะท้อนถึงความชัดเจนของเป้าหมาย ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประสิทธิผลในการพัฒนาศักยภาพของ

ผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ครูควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเชิงลึกก่อนการวางแผน เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการที่แท้จริง
2. ครูควรจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับครูผู้สอน เพื่อร่วมกันออกแบบกิจกรรมและเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม
3. ครูควรมีการจัดหาสื่อใหม่ ๆ ที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ และการใช้เทคโนโลยีเสริมการเรียนรู้
4. ครูควรกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนการเรียนรู้ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถประเมินผลได้ตรงประเด็น และใช้ข้อมูลนั้นในการปรับปรุงในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. 2534. ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอนการวัดผลประเมินผล. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กาญจนา ชลเกริกเกียรติ. (2561). การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1. ใน รายงานการวิจัย. โรงเรียนวัดบ่อมะปริงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.
- จตุพร เวียนวัตร. (2565). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลย่านตาขาว จังหวัดตรัง. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ชฎารัตน์ ภูทางนา. (2563). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ โดยวิธีการสอน แบบสื่อประสมกับวิธีการสอนแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียน เทศบาลเมืองขลุง (บูรวิทยาการ). ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- นพรัตน์ ชัยเรือง. (2565). การวิจัยเพื่อการพัฒนาการบริหารการศึกษา. เอกสารประกอบการสอนระดับบัณฑิตศึกษา. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ปิยะธิดา ปัญญา. (2560). สถิติสำหรับวิจัย. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ไพศาล วรคำ. (2564). การวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 13). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ภคปภา กำเนิดผล. (2566). การประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนดาวนายร้อย จังหวัดสงขลา โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์. ใน สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รัชну ฤทธิกุล. (2566). การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่บกพร่องด้านการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนพิเศษ โรงเรียนวัดอัมพารามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สุนันท์ ฐิเวทย์. 2542. การออกแบบการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). แนวทางการส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- Tyler Robert. (1949). Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago: University of Chicago Press.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา
และพลศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 *

THE EFFECT OF PROBLEM-BASED LEARNING MANAGEMENT IN
HEALTH EDUCATION AND PHYSICAL EDUCATION ON ACADEMIC
ACHIEVEMENT AND PROBLEM SOLVING SKILLS OF GRADE 6 PRIMARY
SCHOOL STUDENTS

พงษ์ดนัย ทองโชติ¹, สุชาติ หอมจันทร์² และ เบญจพร วรณุปัทม³

Pongdanai Tongchot¹, Suchart Homjan² และ Benchaporn Wannupatam³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹⁻³Buriram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: Pongdanai.Ton@bru.ac.th

วันที่รับบทความ : 25 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 28 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 29 พฤษภาคม 2568

Received 25 May 2025; Revised 28 May 2025; Accepted 29 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษา

Citation:

* พงษ์ดนัย ทองโชติ, สุชาติ หอมจันทร์ และ เบญจพร วรณุปัทม. (2568). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกลุ่ม
สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 1075-1090.

Pongdanai Tongchot, Suchart Homjan และ Benchaporn Wannupatam. (2025). The Effect Of Problem-Based
Learning Management In Health Education And Physical Education On Academic Achievement And
Problem Solving Skills Of Grade 6 Primary School Students. Journal of Interdisciplinary Social
Development, 3(3), 1075-1090.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 1 ห้องเรียน 21 คนที่กำลังเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) 6 แผน 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test

ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2. ทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการคิดแก้ปัญหา

Abstract

The purpose of this study was to compare the academic achievement of Grade 6 students who learned with Problem-Based Learning Management between before and after school. Knowledge by problem-based learning management before and after school. To study the satisfaction of Grade 6 students with problem-based learning management (PBL). The samples used in this research are: Grade 6/2 students in 1 classroom of 21 students who are studying in the first semester of the school year. 2024 Buriram Rajabhat University

Demonstration School, Mueang Buriram District, Buriram Province, affiliated to the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, Semester 1 of the 2024 academic year. It consists of: 1. Problem-Based Learning Management Plan 6 Plans, 12 Hours 2. Achievement Test: 30 questions in 4 multiple-choice tests, 3. Problem-solving skills test, 20 questions in 4 choices, 4. Satisfaction questionnaire, 5 levels of estimation scale, 10 questions, Statistics used in the analysis are percentage, mean, standard deviation, and hypothesis test using t-test The results of

The research concluded that 1. Academic achievement of Grade 6 students who were managed to use problem-based learning and problem-solving skills. 2. Problem-solving skills of Grade 6 students who were managed to learn using problem-based learning and problem-solving skills. 3. Satisfaction of Grade 6 students who received problem-based learning and problem-solving skills was at the highest level.

Keywords: Problem-based learning management, Academic achievement, Problem solving skills

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในปัจจุบันที่กำลังจะก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ มีทั้งปัจจัยภายนอกประเทศ จากการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม 4.0 การปฏิวัติดิจิทัล เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศนั้น คือ นโยบายการนำพาประเทศไทยสู่ยุค 4.0 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และวิกฤตผู้สูงอายุ รวมไปถึงปัญหาด้านของคุณธรรม มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างสังคม สร้างคน และสร้างชาติ จึงจำเป็นต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อให้คนใน

ประเทศได้รับการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: 1-18) สอดคล้องกับ (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา, 2561:1) ด้านการศึกษาก็พัฒนาเช่นกัน การทำให้นักเรียนมีความตื่นตัว มีความพร้อม รวมถึงมีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตตามปกติได้ จึงทำให้ในแต่ละประเทศส่วนใหญ่หันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับ อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่จะนำมาพัฒนานักเรียน

หลักที่เกี่ยวกับการศึกษาก็เกิดขึ้น คือ นักเรียนมีปัญหาด้านสติปัญญาที่ลดลง และในเรื่องของระดับเขาวีปัญญาของนักเรียน ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนไทย ผลออกมาไม่ค่อยน่าพอใจ และผลคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) พุทธศักราช 2564 - 2565 ซึ่งเป็นการทดสอบที่วัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนต่ำลง และในส่วนของคะแนนเฉลี่ย น้อยกว่าร้อยละ 50 โดยในปี 2564 คะแนนเฉลี่ยโดยรวม (O-net) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ที่ 41.12 และในปีต่อมา 2565 คะแนนเฉลี่ยโดยรวม (O-net) อยู่ที่ 38.48 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการสอบของนักเรียนต่ำลง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565:1) และผลการประเมินนักเรียนของสถานศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปี 2566 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าปี 2565 ซึ่งผลเฉลี่ยคะแนนปี 2565 อยู่ที่ 80.66 ต่อมาในปี 2566 อยู่ที่ 64.08 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าปีที่ผ่านมาและคะแนนในส่วนสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ด้าน โดยเฉพาะด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าปีที่ผ่านมา (รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2566:17)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นการสอนรูปแบบหนึ่ง ในการสร้างการเรียนรู้ โดยการสร้างปัญหาหรือสถานการณ์ปัญหาให้เป็นจุดกลางของความรู้หรือเป็นตัวกระตุ้นให้กับนักเรียนรวมถึงการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (อัจฉริยา อธิศรีโชติ, 2560:7) การค้นคว้าหาความรู้ของผู้ที่ศึกษา จะได้ค้นพบคำตอบรวมถึงความเข้าใจในปัญหานั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา ความรู้เกิดจากสถานการณ์ปัญหาที่พบหรือที่กำลังศึกษาหาอยู่ในขณะนั้น รวมไปถึงวิธีการแก้ปัญหาที่ได้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนมาพร้อมแล้ว ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดสถานการณ์ของการเรียนการสอน ใช้ปัญหาเป็น เครื่องมือในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยครูอาจพานักเรียนไปสู่สถานการณ์ของ ปัญหาจริงหรือครูอาจจะจัดสถานการณ์ให้นักเรียนเผชิญกับปัญหา (ทิศนา ขัมมณี, 2566: 137-138)

ด้านทักษะในการคิดแก้ปัญหา นั้น เป็นส่วนหนึ่งของ ทักษะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องให้เรียนรู้ให้เกิดผลจนสามารถนำไปใช้ได้ เนื่องจากเป็นทักษะที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อมนุษย์ที่อยู่ใน สังคมในปัจจุบัน ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพัฒนา ฝึกฝนนักเรียนทั้งในชั้นเรียนและ นอกชั้นเรียนให้ได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดแก้ปัญหา (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2556: 93) การฝึกให้นักเรียนรู้จักเผชิญปัญหาที่สามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวันและสามารถนำความรู้ที่นำมาประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหามิในชีวิตประจำวันได้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะทางสังคม ทักษะทางปัญญา โดยอาศัยการคิดวิเคราะห์คิดวิจารณ์ญาณ และการคิดแก้ปัญหา (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา, 2561:26)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ได้คะแนนในการสอบระดับชาติลดต่ำลง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565:1) และผลการประเมินนักเรียนของสถานศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปี 2567 ก็ต่ำลงและยังเกิดปัญหาต่างๆในสังคมมาก วิทยานิพนธ์นี้เป็นจะเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตลอดจนให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำผลการวิจัยที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีทักษะการคิดแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทั้งหมด 3 ห้องเรียน รวมนักเรียนจำนวน 62 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 1 ห้องเรียน จำนวน 21 คน ที่กำลังเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ชนิด ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) โดยใช้เนื้อหาวิชาสุขศึกษา สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว และสาระที่ 3 ภาวะเสี่ยงทางเพศ 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว และสาระที่ 3 ภาวะเสี่ยงทางเพศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 10 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา และแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. วิเคราะห์หลักสูตร ศึกษาเนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด วิธีการวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา และแบบสอบถามความพึงพอใจให้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและจุดประสงค์

3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา และแบบสอบถามความพึงพอใจโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา และแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา และแบบสอบถามความพึงพอใจกับจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นการหาดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด. 2560 : 70-71)

6. คัดเลือกแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา และแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 จัดพิมพ์เป็นชุดเตรียมนำไปใช้

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้ แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 21 คน ในส่วนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา และแบบสอบถาม

ความพึงพอใจที่แก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองคูขาด จำนวน 21 คน

8. นำคะแนนที่ได้จากข้อ 7 มาวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อหาค่าความยากง่ายรายข้อ (P) ตั้งแต่ .20 ถึง .80 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ โดยวิธีของเบรนนัน (Brennan) โดยมีค่าตั้งแต่ .20 ถึง 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 93)

9. คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกที่เข้าเกณฑ์ แล้วนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีของโลเวท (Lovet)

10. จัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพแล้วเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบแผนทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมีแบบแผนการทดลอง (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 39) ปรากฏดังตาราง

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
กลุ่มทดลอง	T_1	X_1	T_2

X_1 แทน การทดลองที่จัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

T_1 แทน การทดสอบก่อนเรียน ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบการคิดแก้ปัญหา

T_2 แทน การทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และทดสอบสมมุติฐานด้วยค่าสถิติ t-test (Dependent Samples)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการทางสถิติ $t - test$ (Dependent Sample)
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานก่อนและหลังเรียน ผลจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แล้วหาค่าเฉลี่ยของคะแนน คะแนนรวม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ย หาค่าร้อยละปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	21	30	14.38	2.957	13.127*	.000
หลังเรียน	21	30	22.38	5.239		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีคะแนน เฉลี่ย 14.38 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.957 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 22.38 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.239 ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมี คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานก่อนและหลังเรียน ผลจากการวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แล้วหาค่าเฉลี่ยของคะแนน คะแนนรวม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าร้อยละของค่าเฉลี่ย ปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	21	20	10.38	3.247	12.474*	.000
หลังเรียน	21	20	14.90	4.097		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง คะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ มีคะแนน เฉลี่ย 10.38 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.247 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 14.90 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.097 ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้มี คะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตาราง ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. นักเรียนมีพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมโดยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมกับเพื่อนในกลุ่ม	3.44	0.53	ปานกลาง

2. นักเรียนมีโอกาสในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในกลุ่มเรียน โดยใช้เหตุผลและข้อมูล	3.56	0.53	มาก
3. นักเรียนพร้อมที่จะเปิดรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมกลุ่มหรือผู้อื่นที่มีมุมมองแตกต่างกัน	3.67	0.50	มาก
4. นักเรียนมีความตั้งใจและความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	3.89	0.33	มาก
5. นักเรียนพัฒนาความมั่นใจในตนเองที่จะเผชิญกับสถานการณ์หรือปัญหาที่ซับซ้อนในการเรียนรู้	3.56	0.53	มาก
6. นักเรียนสามารถบริหารจัดการเวลาและตนเองให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้รับมอบหมาย	3.78	0.44	มาก
7. นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.67	0.59	มาก
8. นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ	3.78	0.44	มาก
9. นักเรียนแสดงความพึงพอใจต่อคำแนะนำหรือคำปรึกษาที่ได้รับจากครูผู้สอนในระหว่างกระบวนการเรียนรู้	3.44	0.53	ปานกลาง
10. นักเรียนแสดงความสนใจและมีความสุขสนุกสนานในกระบวนการเรียนรู้	3.56	0.53	มาก
รวมเฉลี่ย	3.63	0.49	มาก

จากตาราง พบว่าระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการ เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่ผู้เรียนพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 4,6,7,8 และรองลงมาได้แก่ข้อที่ 1,2,3,5,9 และ 10

อภิปรายผล

เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาในของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทักษะการคิดแก้ปัญหา พบว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ $\bar{X} = 14.38$, S.D. = 2.95 หลังเรียนพบว่า $\bar{X} = 22.38$, S.D. = 5.23 ซึ่งผลคือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทักษะการคิดแก้ปัญหา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาสูงขึ้น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการใช้กระบวนการแสวงหาความรู้อย่างมีเหตุผลเป็นขั้นตอน ทำให้นักเรียนได้ เรียนรู้ อย่างเข้าใจสถานการณ์ปัญหา เชื่อมโยงและระบุปัญหา กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา มีความรู้ รู้เท่าทันปัญหาอย่างมีเหตุผล เรียนรู้ถึงผลกระทบจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สามารถนำไปปรับใช้เพื่อหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาปัญหาในชีวิตจริงได้ ทำให้หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้ เนื้อหาผ่านกระบวนการโดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้วนักเรียน สามารถทำคะแนนแบบทดสอบได้คะแนนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน ดังนายชาญ ชาลี (2561 : 37 - 38) ที่กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ความรู้ความสามารถของ นักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนหรือการแสวงหาความรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถทางด้านสมอง ความรู้และทักษะต่าง ๆ เป็นสิ่งชี้วัดถึงการพัฒนาของผู้เรียน รวมถึงความรู้ความสามารถของนักเรียนอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน และ วิฑิตนันท์ บุญเสริม (2562 : 50) ได้กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ คือ ผลของการเรียนรู้ เนื้อหาวิชา และทักษะต่าง ๆ ของแต่ละวิชาที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้มาแล้ว ซึ่งเป็นความสามารถ ในการเข้าถึงเนื้อหาความรู้ของแต่ละบุคคล สามารถวัดโดยใช้ แบบทดสอบ

2. ทักษะการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทักษะการคิดแก้ปัญหา พบว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ $\bar{X} = 10.38$, S.D. = 3.24 หลังเรียนพบว่า $\bar{X} = 14.90$, S.D. = 4.09 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ได้ใช้แนวคิดของเวียร์ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นระบุปัญหา 2. ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 3. ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหา 4. ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์ และการนำองค์ความรู้เดิมหรือการศึกษาเพิ่มเติมมาต่อยอดทำให้ผู้เรียน สามารถระบุปัญหาเป็นขั้น ๆ วิเคราะห์ปัญหาและหาวิธีแก้ปัญหาได้ ซึ่งการที่นักเรียนสามารถ แก้ปัญหาได้ทำให้เกิดความมั่นใจ ความเชื่อมั่น จึงทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาสูง ดังเวียร์ (Weir. 1974 : 18) ได้เสนอขั้นตอนในการแก้ปัญหาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การตั้งปัญหา โดยการตั้งปัญหาของผู้เรียน ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหา โดยการแยกแยะปัญหาให้ชัดเจนขึ้น ขั้นที่ 3 การเสนอวิธีการแก้ปัญหา โดยการเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ขั้นที่ 4 การตรวจสอบผลลัพธ์ โดยการดำเนินการตรวจสอบผลสำเร็จของการแก้ปัญหา และমনุญตัย นามศรี (2558 : 49) ทักษะการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจปัญหามองเห็นสาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นจากปัญหานั้น รวมทั้งสามารถคิดหาวิธีการ แก้ปัญหานั้นได้อย่างมีเหตุผล ทักษะการแก้ปัญหามีกระบวนการคิดหาแนวทางปฏิบัติเพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไป โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์มาช่วยในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ๆ ทักษะในการแก้ปัญหาประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ ทักษะในการคิดแก้ปัญหา และการวัดทักษะ ในการคิดแก้ปัญหา

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.49) แต่ผลคะแนนยังไม่อยู่ในระดับสูงสุด เนื่องจากวิธีการเรียนการสอนนักเรียนได้คิดและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ในการเรียนรู้เด็กอาจจะไม่เข้าใจปัญหาหรือบทเรียนที่จะสอนมากเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะวัยในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อาจจะยังไม่เหมาะแก่การเรียนด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐาน และเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน อยู่ในระดับมากอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น ใช้กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนของการสร้างเครื่องมือ และผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือและผ่านการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดัง อารีย์ พันธุ์มณี (2557 : 153) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง

ความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติงาน คือ รู้สึกชอบ รัก พอใจ หรือเจตคติที่ดีต่องาน ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ เป็นความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับความสำเร็จตามต้องการหรือแรงจูงใจ และ สันติ บุญภิรมย์ (2557 : 72) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจต ของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกพอใจชอบใจ ในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน และ ต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนจะมีทักษะในการตั้งสมมติฐานและการให้เหตุผลดีขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำงานเป็นกลุ่มและสื่อสารกับผู้อื่นได้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพ ความคงอยู่ของความรู้มากกว่าการเรียนแบบบรรยาย นอกจากนั้นบรรยากาศการเรียนรู้มีชีวิตชีวา จูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น และยังส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองอีก ซึ่งในการนำไปใช้ควรคำนึงถึงช่วงวัยให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบปัญหาเป็นฐานไปใช้ ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจในขั้นตอนในการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน เตรียมสื่อและอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง และควรบันทึกข้อมูลหลังการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ทราบสิ่งที่ต้องแก้ไข เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในขั้นตอนการนำเสนอผลงานของกลุ่ม นักเรียนบางส่วนไม่ค่อยมีความมั่นใจในตัวเอง ขาดความมั่นใจ นักเรียนที่นำเสนออีกจะเป็นนักเรียนกลุ่มเดิมๆ ดังนั้นครูผู้สอนควรส่งเสริมและเอาใจใส่ให้นักเรียนได้มีโอกาสดูและนำเสนอผลงานทุกคน เพื่อที่ครูจะได้ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนแต่ละคนตลอดจนทราบปัญหาและข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผู้สอนควรดูแลให้คำแนะนำในการทำงานของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ เช่น การแนะนำให้รู้จักการควบคุมเวลาในการทำงาน รวมทั้งการกระตุ้นผู้เรียนระหว่างทำงานด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทักษะการคิดแก้ปัญหา ไปใช้กับระดับชั้นอื่น หรือในรายวิชาอื่น หรือหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ ที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็น ฐานไปใช้กับตัวแปรอื่นๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ เพราะในขั้นตอนขั้นทำความเข้าใจปัญหา ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า และขั้นสังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่ง เป็นทักษะในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.

เรียกใช้เมื่อเมื่อ 14 ตุลาคม 2566 จาก www.kaiwaisai.com/v2/files/download/sara%2051.d

ชาญ ชาลี. (2561). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทน ในการเรียนรู้และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. ใน วิทยานิพนธ์ ค.ม.วิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ฐิตินันท์ บุญเสริม. (2562). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์เรื่องระบบจำนวนเต็มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพุทปัญญาและการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ. ใน วิทยานิพนธ์ กศ.ม. หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ทศนา แหมมณี. (2556). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. (หน้า 137-138).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). (หน้า 93). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). การพัฒนาการคิด. (หน้า 93). กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- มนฤทัย นามศรี. (2558). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่องการเขียนโปรแกรมภาษา C ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. (2561). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21. (หน้า 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). การบริหารจัดการในห้องเรียน (Classroom Management). (หน้า 72). กรุงเทพมหานคร: ทริปปี้ด เอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. (หน้า 1-18). กรุงเทพมหานคร: พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). สถิติคะแนน O-Net ม.3 และ ม.6 ประจำปี 2564-2565. เรียกใช้เมื่อ 14 ตุลาคม 2566 จาก http://www.ckp.ac.th/news-detail_7846_205998
- อัจฉริยา ธีรศรีโชติ. (2560). การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์สำหรับเยาวชนในชุมชนแออัด. ใน วิทยานิพนธ์ ค.ด. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี พันธุ์มณี. (2557). ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์. (หน้า 153). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Weir & J.J. (1974). Problem Solving Every body's Problem. The Science Teacher 4, 16-18.

การส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์
อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก *

THE POTENTIALITY PROMOTION OF THE MORAL TEACHING MONKS
IN THE SCHOOL OF THE SANGHA IN MUEANG
DISTRICT OF NAKHONNAYOK PROVINCE

พระครูสมุทรพงศ์พลสิทธิ์ สุขวาทโน (อรุณธีรกิจ)¹, พระมหาธงชัย สุนทรจาโร²
และ พระครูบรรพตภาวนาวชิราน³

Phakhusamu Phongphasit Sukhavaḍḍhano (Arunthirakit)¹, Phramaha Thongchai Sundarācāro²
and PhrakruBanpotpavanavithan³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Suri1358355@gmail.com

วันที่รับบทความ : 14 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 25 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 26 พฤษภาคม 2568

Received 14 May 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 26 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการส่งเสริมศักยภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.934 จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน จำนวน 203 คน

Citation:

* พระครูสมุทรพงศ์พลสิทธิ์ สุขวาทโน (อรุณธีรกิจ), พระมหาธงชัย สุนทรจาโร และ พระครูบรรพตภาวนาวชิราน. (2568).

การส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1091-1106.

Phakhusamu Phongphasit Sukhavaḍḍhano (Arunthirakit), Phramaha Thongchai Sundarācāro and PhrakruBanpotpavanavithan. (2025). The Potentiality Promotion Of The Moral Teaching Monks In The School Of The Sangha In Mueang District Of Nakhonnayok Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1091-1106.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการส่งเสริมศักยภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.83) 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการส่งเสริมศักยภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นในเรื่องการให้ความรู้ 2) ด้านการเป็นผู้นำนักเรียนเข้าสู่การฝึกสมาธิ 3) ด้านการเป็นผู้สอนหรือทบทวนธรรมศึกษาให้แก่นักเรียน 4) ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การส่งเสริม, ศักยภาพ, พระสอนศีลธรรม

Abstract

This study aimed to (1) assess the level of instructional capacity development among monastic teachers of Dhamma in schools; (2) compare students' perceptions of that capacity development by personal factors; and (3) propose guidelines for enhancing the instructional capacity of monastic teachers of Dhamma in schools. A mixed-methods design was employed. The quantitative phase used a questionnaire (Cronbach's alpha = 0.934) administered to 203 students. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as one-way analysis of variance. The qualitative phase comprised in-depth interviews with nine key informants, with data subjected to descriptive content analysis.

The findings were as follows:

1. Overall, the level of instructional capacity development among monastic Dhamma teachers in schools was high (mean = 4.26, S.D. = 0.83).

2. When comparing students' perceptions by personal factors, no significant difference was found between male and female students, leading to rejection of the corresponding research hypothesis. In contrast, statistically significant differences ($p < 0.05$) were observed based on students' age and educational level, supporting the relevant research hypothesis.

3. The proposed guidelines for enhancing the instructional capacity of monastic Dhamma teachers in schools cover four areas:

1) Teaching the core Buddhist curriculum in basic education, with an emphasis on knowledge transmission; 2) Leading students in meditation practice; 3) Instructing or reviewing the Dhamma study program for students; and 4) Integrating Buddhist teaching into daily life.

Keywords: Promotion, Potential, Moral Teaching

บทนำ

ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นพระสงฆ์กลุ่มหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการเป็นครูผู้สอนเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้ ให้การศึกษาทางด้านศีลธรรม การสร้างควมมีพันธะผูกพันกับวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตโดยอาศัยคุณลักษณะหรือคุณภาพของพระสอนศีลธรรมในด้านต่างๆ แม้พระสอนศีลธรรมจะมีทักษะการใช้โปรแกรมพื้นฐาน (Word, PowerPoint) แต่ยังขาดสื่อสร้างสรรค์เฉพาะทาง เช่น วิดีโอสั้น กราฟิกอินโฟกราฟิก หรือการเรียนรู้ผ่านเกม ทำให้การเรียนการสอนไม่ดึงดูดใจนักเรียนยุคใหม่ และเป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวัน (พระมหามนกล กิตติญาโณ, 2567)

การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ปรากฏว่ามีปัญหาด้านงบประมาณบริหาร จัดการเพื่อการพัฒนาไม่จำกัด ขณะเดียวกันคำตอบแทนพระสอนศีลธรรมประจำเดือนต่ออุปนิสัยใจขาดแรงจูงใจ และความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่มหาวิทยาลัยกำหนดขึ้น ทิศทางการพัฒนาบุคลากรทั้งพระสอนศีลธรรมและบุคลากรภายในไม่ชัดเจน อีกทั้งการพัฒนาที่ดำเนินการอยู่ก็ไม่มีกำหนดเป้าหมาย

ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพสำหรับวัดพัฒนาการของบุคลากร ไม่มีระเบียบรองรับการศึกษาต่อของพระสอนศีลธรรมที่ผ่านหลักสูตร ป.สศ. และไม่มีแนวทาง หรือเป้าหมายการยกระดับพระสอนศีลธรรมที่ผ่านหลักสูตร ป.สศ. ไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงในการจัดการเรียนการสอน ไม่มีระบบการสร้างแรงจูงใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ระบบสวัสดิการของบุคลากรส่วนภูมิภาคไม่เอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจ หรือความมั่นคงในอาชีพ ระบบประเมินผลการปฏิบัติงานที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยไม่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานพระสอนศีลธรรม, 2559)

อย่างไรก็ตาม การสอนศีลธรรมในโรงเรียนของจังหวัดนครนายก นับว่ายังเป็นโครงการที่ใหม่ และมีความไม่พร้อมอยู่หลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ หรือด้านบุคลากร การสร้างความมีพันธะผูกพันกับวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตโดยอาศัยคุณลักษณะหรือคุณภาพของพระสอนศีลธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ การมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ความมั่นใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในหลักคุณธรรม ความสามารถ สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อถือ ซึ่งพระที่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ไม่ได้บ่งชี้ว่าจะต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านวิชาชีพครู อีกอย่างหนึ่งการอบรมถวายความรู้แก่พระสอนศีลธรรมในระยะเวลายาวนาน ทำให้ไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานอยู่หลายด้าน (กรมการศาสนา, 2548)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เพื่อนำข้อมูลพระสอนศีลธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในส่วนที่บกพร่องนำไปแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา นำไปเป็นแรงจูงใจให้พระสอนศีลธรรมได้ทำหน้าที่ของครูพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นเยาวชน และนักเรียนสามารถนำเอาหลักธรรมคำสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นทั้งคนดีคนเก่ง และมีสุข เหมาะสมกับวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมศักยภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 413 คน (โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ จังหวัดนครนายก, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 203 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย	N	=	จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	=	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
	n	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{413}{1 + 413 (0.05)^2}$$

$$n = 203.19$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 203 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของนักเรียนแต่ละชั้นการศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.934 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอเมืองนครนายก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ใน

กรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- 1) แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์
- 2) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- 3) แล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 4) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- 5) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม

(n=203)

การส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.17	0.82	มาก
2) ด้านการเป็นผู้นำนักเรียนเข้าสู่การฝึกสมาธิ	4.24	0.84	มาก
3) ด้านการเป็นผู้สอนหรือทบทวนธรรมศึกษาให้แก่นักเรียน	4.28	0.83	มาก

4) ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเข้ากับ

ชีวิตประจำวัน	4.36	0.82	มาก
โดยภาพรวม	4.26	0.83	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$, S.D.= 0.83) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวัน ($\bar{X}=4.36$, S.D.= 0.82) รองลงมา คือ ด้านการเป็นผู้สอนหรือทบทวนธรรมศึกษาให้นักเรียน ($\bar{X}=4.28$, S.D.= 0.83) ด้านการเป็นผู้นำนักเรียนเข้าสู่วิถีปฏิบัติ ($\bar{X}=4.24$, S.D.= 0.84) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X}=4.17$, S.D.= 0.82) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		t	F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	-	✓	0.419	-	0.677
สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน	✓		-	10.090	0.000**

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่มี

ระดับการศึกษาต่างกัน มีความ

คิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพ

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของ

คณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัด

นครนายก แตกต่างกัน

-

3.760

0.025**

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการส่งเสริมศักยภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อาศัยหลักธรรมคำสอนสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดใคร่ครวญ 2) ด้านมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ปรับหลักสูตรและกิจกรรมการเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะของผู้สอน 3) ด้านมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา การนำเทคโนโลยีมาใช้ การส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผล การปรับหลักสูตรให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 4) ด้านเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เน้นย้ำคุณค่า จัดกิจกรรมที่หลากหลาย และมีแบบอย่างที่ดี 5) ด้านเสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย การส่งเสริมความหลากหลาย การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ การเสริมสร้างคุณค่าและการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย โดยอาศัยความเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และประวัติศาสตร์ชาติไทย

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ระดับการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.82) ด้านการเป็นผู้สอนหรือทบทวนธรรมศึกษาให้แก่ นักเรียน ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.83) และด้านการเป็นผู้นำนักเรียนเข้าสู่การฝึกสมาธิ ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.84) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทบาทหน้าที่การเป็นพระสอนศีลธรรมของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูวิสุทธิธรรมานุวัตร (สมเกียรติ วิสุทโธ), 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ของพระสอนศีลธรรม ด้านหลักสูตรการจัดเนื้อหาวิชาให้ร่วมสมัยมากขึ้นและให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ปรับปรุงเนื้อหาให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสมุห์ประมวล ปกสโร (นาคะเวช), 2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนา ศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวัน มีระดับมากที่สุด โดยบูรณาการนำสื่อการสอนวิดีโอมาช่วยเสริมในการดูและทำความเข้าใจในเนื้อหาของศีลธรรม การนำเอาความรู้ที่ได้เรียนที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นในทางที่ถูกต้อง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสังฆรักษ์เสกสรร ชีรงกูโร (พรมศรี), 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนามชัย เขต จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพระสอนศีลธรรมเน้นการสอนไปที่ การบริหารจัดการ เจริญปัญญา โดยมุ่งให้นักเรียนมีความกตัญญู รู้จักการให้อภัยผู้อื่น มีระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และนักเรียนที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระจันทิ จิตตสัโร (คอน), 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูธีรภัทรจารี (พิชิต ธีรภทโท), 2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระทวีศักดิ์ เตชธโร, 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

3. แนวทางการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า 1) ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นในเรื่องการให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม พุทธประวัติ มีตัวชี้วัดมาตรฐานในรายละเอียดเนื้อหาของวิชาที่สอน 2) ด้านการเป็นผู้นำนักเรียนเข้าสู่การฝึกสมาธิ พระสอนศีลธรรมควรจะมีการนำพานักเรียนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา นำสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ มีกิจกรรมส่งเสริมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3) ด้านการเป็น

ผู้สอนหรือทบทวนธรรมศึกษาให้แก่นักเรียน มีข้อจำกัดเนื่องด้วยระยะเวลาในการสอน โดยมีเวลาเรียนอาทิตย์ละ 1 ครั้ง พระสอนศีลธรรมอาจจะไม่สามารถสอนนักเรียนให้มีความเข้าใจในเรื่องธรรมศึกษาได้อย่างครอบคลุม เพราะเนื้อหาสาระของธรรมศึกษามีมาก 4) ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวัน มีการนำสื่อวิดีโอจากอินเทอร์เน็ต มาใช้ในการเรียนการสอนและมีการบรรยายเนื้อหาสาระให้เข้ากับเนื้อหาวิชาที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสมุห์ประมวล ปภสสโร (นาคะเวช), 2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พระสอนศีลธรรมที่สอนก็จะสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรเป็นหลัก ซึ่งในเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ก็จะมีตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระจันท์ จิตตสวโร (คอน), 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ครู อาจารย์เอาใจใส่ในการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพและศักยภาพของตน โรงเรียนเป็นสถาบันศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่งในด้านการให้ความรู้แก่เด็ก เยาวชน นักเรียน เพื่อให้มีความรู้ในวิชาต่างๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสมุห์สมชาย สิริสมปนโน (มีสุดใจ), 2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการปลูกฝังเยาวชนให้มีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเปิดการเรียนรู้ภายในตามแนวพุทธ (ตามหลักโยนิโสมนสิการ) โดยการสร้างและพัฒนาเยาวชนสู่การเป็นนักปฏิบัติ คิดดี ทำดี ด้วยกระบวนการ ปรโตโมสะ คือ การฟังธรรม บรรยายธรรม จากพระสงฆ์ หรือการเรียนรู้จากสื่อภายนอกทั้งสื่อรอบตัวและสื่อธรรมชาติ แล้วนำหลักธรรมหรือธรรมชาตินั้นมาพิจารณาตามหลักคำสอน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดย : พระครูสมุทรพงศ์พลสิทธิ์ สุขขุวัฒนโน (อรุณธีรภิกขุ) และคณะ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดนครนายก มีองค์ประกอบที่สำคัญ ตามหลักการกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมของคณะสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดนครนายก ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านพฤติกรรม ซึ่งจากการวิจัย พบว่า การส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดนครนายก ได้มีหลักการตามกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม ในการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดนครนายก

คือ ด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ด้านการเป็นผู้นำนักเรียนเข้าสู่การฝึกสมาธิ, ด้านการเป็นผู้สอนหรือทบทวนธรรมศึกษาให้แก่นักเรียน และด้านการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวัน โดยมีการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม เพื่อให้การส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ความสามารถของพระสอนศีลธรรมให้มากขึ้นโดยเน้นให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ในทักษะของความรู้และความสามารถ
2. จัดให้มีการอบรมพัฒนาทักษะการสอนของพระสอนศีลธรรมโดยจัดหาวิทยากรที่มีความรู้เชี่ยวชาญด้านการสอนมาฝึกอบรมในด้านการสอนให้พระสอนศีลธรรมเรียนรู้และพัฒนาทักษะการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อการเรียนการสอนมีการสนับสนุนให้พระสอนศีลธรรมผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เอง พร้อมทั้งจัดอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดให้มีการจัดอบรมให้แก่พระสอนศีลธรรมก่อนจะออกปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน
2. จัดให้มีการนิเทศติดตาม ประสานงาน และคอยช่วยเหลือสนับสนุนในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนของแต่ละรูป โดยเฉพาะการจัดผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละส่วนที่ใกล้ชิดมากที่สุดเพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถปรึกษาหารือได้ในเวลาที่มีปัญหาในการสอน
3. จัดให้มีการสนับสนุนให้พระสอนศีลธรรมผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เอง พร้อมทั้งจัดอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของจังหวัดอื่นเพื่อเปรียบเทียบผล
2. ควรศึกษาในเชิงพัฒนาทักษะเพื่อบูรณาการด้านการการสอนและเทคนิควิธีการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

3. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2548). คู่มือการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ 2548. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา.

พระครูธีรภัทรจารี (พิชิต ธีรภทฺโท). (2566). ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิสุทธธีรธรรมานุวัตร (สมเกียรติ วิสุทฺโธ). (2561). รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม จังหวัดชลบุรี. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสมุห์ประมวล ปภสฺสโร (นาคะเวช). (2562). การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์เสกสรร ธีรภุโร (พรมศรี). (2564). ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระจันท์ จิตตสัโร (คอน). 2556). บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระทวีศักดิ์ เตชธโร. (2561). ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระมหามงคล กิตติญาโณ. (2567). การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของพระ
สอนศีลธรรมในจังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม, 11(3), 199-211
- พระสมุทรสมชาย สิริสมปนโน (มีสุดใจ). (2562). กระบวนการปลูกฝังเยาวชนให้มีศรัทธาต่อ
พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ จังหวัดนครนายก. สถิตินักเรียน ปีการศึกษา 2567. เรียกใช้เมื่อ13
ตุลาคม 2567 จาก <https://nawama.ac.th/web/school/>
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (2559). แผนแม่บทสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper
& Row.

แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุรินทร์ เขต 2 *

GUIDELINE OF SCOUT ACTIVITY ADMINISTRATION IN ACCORDANCE
WITH BALA 4 IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL OF THE OFFICE
OF SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

วรวัฒน์ มะลิลา¹, เกษม แสงนนท์² และ วิเศษ ชินวงศ์³

Worawat Malila¹, Kasem Saengnon² and Wiset Chinnawong³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand

Corresponding Author's E-mail: worawat.malila@gmail.com

วันที่รับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 6 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 7 มิถุนายน 2568

Received 21 May 2025; Revised 6 June 2025; Accepted 7 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยมีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน

Citation:

* วรวัฒน์ มะลิลา, เกษม แสงนนท์ และ วิเศษ ชินวงศ์. (2568). แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1107-1122.

Worawat Malila, Kasem Saengnon and Wiset Chinnawong. (2025). Guideline Of Scout Activity Administration In Accordance With Bala 4 In Opportunity Expansion School Of The Office Of Surin Primary Educational Service Area 2. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1107-1122.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผู้กำกับลูกเสือ ด้านผู้บริหาร ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ และด้านลูกเสือ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้กำกับลูกเสือ จำนวน 86 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) วิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน 16 วิธีการ

3) แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน 16 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหารกิจกรรม, ลูกเสือ, หลักธรรมพละ 4

Abstract

This research article aims to 1) to study the conditions of scout activity administration in opportunity expansion schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2, 2) to study the methods for scout activity administration based on Phala 4 of opportunity expansion schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2, 3) to propose the guidelines for scout activity administration based on Phala 4 of opportunity expansion schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2. The scout activity administration was composed of 4 aspects i.e. scout leaders, administrators,

scout activity organization, and scouts. The mixed methods research was used in the research. The questionnaires were used for collecting quantitative data with the sample group of 86 school administrators and scout leaders according to Krejcie and Morgan's table. The interview form was used for collecting qualitative data from 7 experts. Quantitative data were analyzed by averages and standard deviations. Qualitative data were analyzed by content analysis.

The findings of the study revealed that

1) The conditions of scout activity administration in opportunity expansion schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 were level in overall.

2) The method for scout activity administration based on Phala 4 of opportunity expansion schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 comprised 4 aspects and 16 methods.

3) The guidelines for scout activity administration based on Phala 4 of opportunity expansion schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 consisted of 4 aspects and 16 guidelines.

Keywords: Activity Administration, Scout, BALA 4

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ได้มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาตินั้น คือการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง ประชาชน มีความสุข พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 มุ่งหวังให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีจุดหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553)

ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ.2551 ที่ได้มีการกำหนดเป้าหมายในการ พัฒนาลูกเสือ ในมาตรา 8 ไว้ว่า คณะลูกเสือแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้ เกิดความสามัคคีและความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุข และความมั่นคงของ ประเทศชาติ และพึ่งตนเองให้มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ และ สร้างความมั่นในประเทศชาติ (สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ, 2551) และกิจกรรมลูกเสือถือมา พัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาได้ โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เรียนมีความหลากหลายของช่วงวัย ทำให้ภายในสถานศึกษาเกิดปัญหาที่หลากหลาย ทั้งปัญหายาเสพติด การหนีเรียน การออก กลางคัน อันจะนำไปสู่ปัญหาของสังคมต่อไป ถ้าหากนำกระบวนการทางลูกเสือไปพัฒนาให้ ผู้เรียนมีใจรักในลูกเสือ ก็จะทำให้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นเหล่านั้นลดน้อยลงได้

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการ บริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยนำมาผนวกกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมพละ 4 คือ ธรรมที่เป็นพลังให้ดำเนินชีวิตด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ มีทั้งคุณภาพผนวกกับคุณธรรม นำไปเป็นแนวทางในการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การบริหารกิจกรรมลูกเสือ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา โดยใช้เกณฑ์จากหน่วยงานและนักวิชาการ นำมาสังเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ต้องการศึกษา จึงสรุปองค์ประกอบของการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาได้องค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านผู้กำกับลูกเสือ 2) ด้านผู้บริหาร 3) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ 4) ด้านลูกเสือ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 55 โรงเรียน

3. ระยะเวลาในการดำเนินการ

ปีการศึกษา 2567

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการผสมวิธีการระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม กับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) กับ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง / กลุ่มเป้าหมาย

1. ประชากร ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 55 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 43 โรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ผู้กำกับลูกเสือ รวม 86 คน ซึ่งได้มาจากการเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยแบ่งผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น 5 กลุ่มจำนวน 7 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารการศึกษา 1 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน 3) ผู้กำกับลูกเสือ 2 คน 4) อาจารย์จากมหาวิทยาลัย 1 คน 5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา 1 คน

4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง (Focus group discussion) ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยแบ่งผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น 5 กลุ่มจำนวน 7 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารการศึกษา 1 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน 3) ผู้กำกับลูกเสือ 1 คน 4) อาจารย์จากมหาวิทยาลัย 2 คน 5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา 1 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.20-1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlations) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ผู้วิจัยดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร คู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือ

1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

1.3 ผู้วิจัยนำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม ซึ่งกำหนดค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามประเด็นค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับข้อคำถาม (IOC) เกณฑ์การตัดสินค่า IOC มีค่า 0.20-1.00 พบว่า ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.20-1.00

1.4 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษางานวิจัย

1.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ไปทดลองใช้ (Try Out) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ผู้กำกับลูกเสือ จำนวน 15 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามแต่ละข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์ คือ ตั้งแต่ 0.20–1.00 มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlations) อยู่ระหว่าง 0.20-1.00

1.6 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและจัดพิมพ์แบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.1 ผู้วิจัยร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำผลการศึกษาจากข้อคำถามในแบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านละ 2 ข้อคำถาม นำมาเป็นประเด็นปัญหาในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาวิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ และเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ปริมาณข้อคำถามความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ผู้วิจัยจัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักผล
4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุรินทร์ เขต 2

3.1 ผู้วิจัยร่างแบบสนทนาแบบมีโครงสร้างจากแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่ได้จาก
การศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำผลการศึกษาจากข้อคำถามในแบบสอบถาม
สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านละ 2 ข้อคำถาม นำมาเป็น
ประเด็นปัญหาในการสร้างแบบสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตาม
หลักผล 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสนทนากลุ่ม และเสนอข้อที่ปรึกษางานวิจัย
เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ปริมาณข้อคำถามความชัดเจนของภาษา และรูปแบบ
ของแบบสนทนากลุ่ม แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.3 ผู้วิจัยจัดพิมพ์เครื่องมือแบบสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์แล้ว นำไปสนทนากลุ่มเพื่อ
เก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

1.1 ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยสร้าง
เครื่องมือเป็นแบบสอบถามออนไลน์ แล้วส่งไปยังผู้ประสานงานในแต่ละเครือข่ายโรงเรียน
จำนวน 15 เครือข่าย และประสานงานผ่านผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรง
ด้วยตัวเอง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่ 24 กันยายน 2567 - 17 ตุลาคม 2567 และได้
แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

1.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ไป
ให้กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้อย่างน้อยแบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ จำนวน 86 ฉบับ
โดยส่งไปยังผู้ประสานงานในแต่ละเครือข่ายโรงเรียน จำนวน 15 เครือข่าย และประสานงาน
ผ่านผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรง

1.3 ผู้วิจัยรับแบบประเมินคืนด้วยตัวเอง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่ 24 กันยายน 2567 - 17 ตุลาคม 2567 และได้รับกลับคืนมาจำนวน 86 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ

1.5 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.1 ผู้วิจัยจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.2 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

2.3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ระหว่างวันที่ 15 ตุลาคม 2567 ถึง 22 ตุลาคม 2567

2.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์

2.5 นำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และหาค่าความถี่ของเนื้อหา

3. แบบสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3.1 ผู้วิจัยจัดทำแบบสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3.2 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการสนทนากลุ่มไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน

3.3 ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2567 เวลา 14.00 น. ห้อง 425 อาคารพระพรหมบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ จำนวน 5 คน และสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ จำนวน 2 คน

3.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสนทนากลุ่ม

3.5 นำแบบสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์และหาค่าความถี่ของเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ในตอนที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รายข้อ รายด้าน และโดยรวม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แปลความหมายตามเกณฑ์โดยใช้ค่าเฉลี่ยกลาง (Midpoint) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 นำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และหาค่าความถี่ของเนื้อหา

3. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 นำแบบสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์และหาค่าความถี่ของเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ด้านผู้กำกับลูกเสือ ด้านผู้บริหาร ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ และด้านลูกเสือ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมรายด้าน

สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของ			
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา			
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2			
1. ด้านผู้กำกับลูกเสือ	4.60	0.39	มากที่สุด
2. ด้านผู้บริหาร	4.67	0.39	มากที่สุด
3. ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ	4.69	0.34	มากที่สุด
4. ด้านลูกเสือ	4.67	0.40	มากที่สุด
โดยรวม	4.66	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.34) ด้านผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.39) ด้านลูกเสือ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.40) และด้านผู้กำกับลูกเสือ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.39)

2. วิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน 16 วิธีการ ได้แก่ ด้านผู้กำกับลูกเสือ 4 วิธีการ ด้านผู้บริหาร 4 วิธีการ ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ 4 วิธีการ และด้านลูกเสือ 4 วิธีการ

3. แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน 16 แนวทาง ได้แก่ ด้านผู้กำกับลูกเสือ 4 แนวทาง ด้านผู้บริหาร 4 แนวทาง ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ 4 แนวทาง และด้านลูกเสือ 4 แนวทาง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีการพัฒนาผู้กำกับลูกเสือให้มีความรู้ความสามารถด้านกระบวนการลูกเสือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการพัฒนากิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา และส่งเสริมบุคลากรให้พัฒนาความรู้ ทักษะด้านลูกเสือ มีการนำทรัพยากรของชุมชน บุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านลูกเสือ ภาควิชาครูเข้ามามีบทบาทในการร่วมพัฒนาลูกเสือ โรงเรียนจัดการเรียนการสอนทักษะลูกเสือตามประเภท หลักสูตรและวิชาพิเศษ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมพัฒนาลูกเสือที่หลากหลาย และปลูกฝังให้ลูกเสือเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสุข (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4 ผลการศึกษพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวี เต็มวนาวรรณ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานลูกเสือกลุ่มโรงเรียนทับไต้สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการศึกษพบว่า การบริหารงานลูกเสือกลุ่มโรงเรียนทับไต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาวิธีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 4 ด้าน 16 วิธี การพบว่า ผู้กำกับลูกเสือศึกษาระเบียบ เอกสารที่เป็นเรื่องลูกเสือ พร้อมทั้งเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาการจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือ บริหารจัดการอาคาร ให้สอดคล้องกับกิจกรรมลูกเสือและมีความพร้อมอยู่เสมอ ผู้บริหารพัฒนาการกิจการลูกเสือและศึกษาหาความรู้ด้านลูกเสือเพิ่มเติม กำกับ ดูแล ให้มีการนำทรัพยากรของชุมชน มาพัฒนากิจการลูกเสือ ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม โรงเรียนศึกษาหลักสูตรลูกเสือและวิชาพิเศษ ให้ชัดเจน วิเคราะห์หลักสูตรลูกเสือตามประเภทและวิชาพิเศษ ปลูกฝังให้ลูกเสือสามารถนำไปใช้ช่วยตัวเองและผู้อื่นในสังคมได้ ลูกเสือปฏิบัติตามทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือตามประเภทของลูกเสือได้อย่าง

ชัดเจนและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสิสุข (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ- เนตรนารี ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า ผู้กำกับลูกเสือ พัฒนาตนเองด้านลูกเสือโดยการเข้าร่วมประชุมสัมมนา และจัดอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย สำหรับจัดกิจกรรม และ ฝึกอบรมลูกเสือ-เนตรนารีอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวี เต็มวนาวรรณ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานลูกเสือกลุ่มโรงเรียนทับใต้สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ส่งเสริมให้ผู้กำกับลูกเสือทุกคนเข้ารับการฝึกอบรมทางลูกเสือ และจัดให้มีการสัมมนาผู้กำกับลูกเสือ กลุ่มโรงเรียนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ส่งอัมพร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานกิจกรรมลูกเสือของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า จัดกิจกรรมต้องส่งเสริมลูกเสือให้มีการฝึกทักษะต่าง ๆ ตามหลักสูตร พร้อมทั้งการทดสอบ

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 4 ด้าน 16 แนวทาง พบว่า ผู้กำกับลูกเสือ ควรศึกษาระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับลูกเสือ เพื่อให้การจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือได้อย่างมีคุณภาพและพัฒนาตนเองผ่านการเข้าอบรม เพื่อให้มีวุฒิทางลูกเสือที่สูงขึ้น ควรสำรวจและวางแผนการใช้อาคาร สถานที่ในกาจัดกิจกรรมลูกเสือ ให้ดี ส่งเสริมบุคลากรพัฒนาความรู้และทักษะด้านลูกเสือ ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาร่วมในการฝึกอบรมลูกเสือ ควรจัดชมรมลูกเสือจิตอาสา เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียน รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น และควรจัดกิจกรรมพัฒนาลูกเสือที่หลากหลาย พร้อมทั้งกำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมและรายงานผลการจัดกิจกรรมลูกเสือของผู้เรียน ควรจัดการเรียนการสอนตามทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือตามประเภท ให้สำเร็จตามเป้าหมาย ควรกำกับ ติดตาม การปฏิบัติตามทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือตามประเภท ให้ถูกต้อง และมีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสิสุข (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ- เนตรนารี ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาตนเองให้มีวุฒิลูกเสือโดยการเข้ารับการอบรมเพื่อให้มีคุณวุฒิและเพิ่มทักษะ

ทางการลูกเสือไม่ต่ำกว่าวูดแบดจ์ กำหนดนโยบาย จัดโครงสร้างและมอบหมายงานตาม ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ นิเทศติดตามการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี อย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน อย่างต่อเนื่อง ต้องนำคำ ปฏิญาณและกฎของลูกเสือ ทั้ง 10 ข้อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ส่งอัมพร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานกิจการลูกเสือของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบาง สะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน เปิด โอกาสให้หน่วยงานภายนอกที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ กิจกรรมลูกเสือ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 สภาพการบริหาร กิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ด้านผู้บริหาร ด้านลูกเสือ และด้านผู้กำกับลูกเสือ

แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผู้กำกับลูกเสือควรศึกษาระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับลูกเสือ เพื่อให้การจัดมวกิจกรรมลูกเสือได้อย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งพัฒนา ตนเองผ่านการเข้าอบรม เพื่อให้มีวุฒิทางลูกเสือที่สูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้าร่วม ประชุม อบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะทางลูกเสือ และส่งเสริมบุคลากรให้พัฒนาความรู้และ ทักษะด้านลูกเสือ ส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรของชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจการลูกเสือในสถานศึกษา และถ่ายทอดความรู้ให้ลูกเสือตามทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือตาม ประเภทให้สำเร็จตามเป้าหมาย พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม การปฏิบัติตามทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือ ตามประเภทอย่างต่อเนื่อง

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพัฒนาลูกเสือที่หลากหลาย จัดชมรมลูกเสือจิตอาสา เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียน รู้จักการช่วยเหลือครอบครัว สถานศึกษาและสังคม

1.2 สถานศึกษาควรนำทรัพยากรของชุมชน ทรัพยากรด้านบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านลูกเสือ ประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนากิจการลูกเสือ

1.3 สถานศึกษาควรวางแผนจัดการเรียนการสอนตามทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือแต่ละประเภท และจัดการเรียนการสอนให้สำเร็จตามเป้าหมาย พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม การปฏิบัติตามทักษะสัญลักษณ์ลูกเสือตามประเภท ให้ถูกต้องและมีความต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลจากการศึกษาสภาพทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ตามหลักพละ 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ด้านผู้กำกับลูกเสือ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ควรมีการวิจัยครั้งต่อไปในเชิงลึกยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ด้านดังกล่าว ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้กำกับลูกเสือ และควรมีศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระเบียบวินัยของผู้เรียน ของการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา: กรอบและแนวการดำเนินงาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- บุญชมศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- รวี เต็มวนาวรรณ. (2563). การบริหารงานลูกเสือกลุ่มโรงเรียนทับใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สายฟ้า หาสีสุข. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. ในวิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักการลูกเสือยุวกาชาด และกิจการนักเรียน. (2554). สารานุกรมลูกเสือ 100 ปี ลูกเสือไทย เล่มที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ. (2551). พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ.2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย จำกัด.
- อรรถพล ส่องอัมพร. (2564). การบริหารงานกิจการลูกเสือของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การพัฒนาการเรียนรู้เรื่อง การวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 *

LEARNING OUTCOME OF LEARNING OUTCOME WITH
MATHEMATICS PROJECT MATHEMATICS DEPARTMENT, 2ND YEAR
UNIVERSITY STUDENTS

ศิริโชติ เพียรเสมอ

Sirichot Prensamoe

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา

Master of Education Program, Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: sirichot542@gmail.com

วันที่รับบทความ : 10 มิถุนายน 2568; วันแก้ไขบทความ 23 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 24 มิถุนายน 2568

Received 10 June 2025; Revised 23 June 2025; Accepted 24 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ 2) เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โดยวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้/ตามเกณฑ์ 70/70 วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของแผนการจัดการเรียนรู้ เเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของ

Citation:

* ศิริโชติ เพียรเสมอ. (2568). การพัฒนาการเรียนรู้เรื่อง การวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 1123-1138.

Sirichot Prensamoe. (2025). Learning Outcome Of Learning Outcome With Mathematics Projectmathematics Department, 2nd Year University Students. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1123-1138.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยหาค่า t -test และวิเคราะห์ความ คิดเห็นโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด ด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 88.01 / 90.41 สูงกว่าเกณฑ์ 70/70

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้โครงงาน คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.5945 แสดงว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นหลังเรียนด้วยแผนการจัดการ เรียนรู้เรื่อง การวัด ด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 59.45

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด โดยใช้ โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สูงวก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 18.08 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.55

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้โครงงาน คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 โดยรวม และรายด้านทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41

คำสำคัญ: โครงงานคณิตศาสตร์, การวัด, การจัดการเรียนรู้, ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research aimed to 1) create and develop a learning management plan 2) study the effectiveness index of learning management 3) compare the academic achievement before and after learning of students who studied with the learning management plan 4) study the satisfaction of students with the learning management plan. The sample consisted of 2nd year vocational certificate students, Rak Thai Bueng Kan Business Technology College, academic

year 2024, 1 classroom, 49 people, which were obtained by simple random sampling. The statistics used in the research were: by analyzing the effectiveness of the learning management plan/according to the criteria of 70/70, analyzing the effectiveness index (E.I.) of the learning management plan, comparing the differences in academic achievement scores before and after learning by finding the t-test and analyzing opinions by finding the mean ($\bar{X}$) standard deviation (S.D).

The research findings revealed that:

1. The learning management plan on Measurement using a mathematics project, Mathematics subject group, 2nd year vocational certificate level, which was created and developed, has an efficiency of 88.01 / 90.41, higher than the criteria of 70/70.

2. The effectiveness index of the learning management plan on Measurement using a mathematics project, Mathematics subject group, 2nd year vocational certificate level, is 0.5945, indicating that the learners have increased their learning progress after studying with the learning management plan on Measurement using a mathematics project of the 2nd year vocational certificate students, accounting for 59.45 percent.

3. The learning achievement after studying with the learning management plan on Measurement using a mathematics project, Mathematics subject group, 2nd year vocational certificate level, is significantly higher than before studying at the statistical level of .05, with the students having an average score after studying equal to 18.08, higher than the average score before studying equal to 12.55.

4. The students are satisfied with the learning management on Measurement using a mathematics project, Mathematics subject group. The overall and individual scores of the 2nd year vocational certificate students in all 3 areas were at a high level, with an average score of 4.41.

Keywords: Mathematics Project, Measurement, Instructional Management, Vocational Certificate Level, Learning Achievement

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้จำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านคณิตศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้ คณิตศาสตร์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เป็นทักษะพื้นฐานของการศึกษาวิชาการแขนงอื่น ๆ และเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังให้ผู้เรียนมี เจตคติ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดเป็นเหตุเป็นผลและสามารถแสดงออกเชิงระบบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนให้ความสำคัญกับกระบวนการในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้นดังเช่นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ การสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐานเป็นการสอนที่สนับสนุนและสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559 ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการในการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสาระสำคัญในหมวดที่ 4 มาตรา 22 ได้กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ (กรมวิชาการ, 2559 : 21-22)

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบุคคลในองค์กรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และแนวทางแห่งความสำเร็จนั้นจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงปัจจัยพื้นฐานในการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย

สถานศึกษา บุคลากร หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนตลอดจนระบบการบริหารจัดการ การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของการศึกษา ทั้งปัจจัยต่าง ๆ และกระบวนการทำงานหวังว่าคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจะสูงขึ้นให้ทันต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของโลก ในยุคโลกาภิวัตน์ การสร้างศักยภาพให้สถานศึกษามีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้สอดคล้องตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” นั้นนอกจากจะเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ครูผู้สอน สถานศึกษา จะต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะการคิดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ, 2559 : 8) และมาตรา 24 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็นและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญทางด้านวิทยาการเป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 3) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ เกิดคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ คือเห็นคุณค่าของตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรู้อันเป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ มีทักษะกระบวนการ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ไทย ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม รักประเทศชาติและท้องถิ่น เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 4) โดยเฉพาะในมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำวิธีการสอนด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ มาจัดการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด การแก้ปัญหา และเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนสนใจด้วยวิธีการที่ผู้เรียนเลือกกำหนดเรื่อง วิธีการดำเนินการโดยลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและใกล้ตัว หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่หลากหลายแล้วสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง และยังนำเสนอผลงานด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด โดยใช้ โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้ โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ให้มีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้ โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่

สมมติฐานการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้ โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้ โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 มีค่าดัชนีประสิทธิผลตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 โดยใช้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้ โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 อยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2567 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ จำนวน 14 ห้องเรียน 665 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มี 3 ชนิด ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การวัดด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาที่สอน 12 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การวัด ด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการวัดด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ 3 ด้าน จำนวน 15 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มทดลองคือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2/12 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ ปีการศึกษา 2567 ซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการทดลองตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2567 ถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2567 และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด ด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ โดยวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ 70/70

2. วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ โดยใช้สูตรของ (วาโร พึ่งสวัสดิ์, 2560 : 13)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระกันโดยใช้ t-test (Dependent samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 112)

4. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

5. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด ด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยบึงกาฬ โดยแบบสอบถามความพึงพอใจ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สรุปได้ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด ด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 88.01/90.41 สูงกว่าเกณฑ์ 70/70

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.5945 แสดงว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด ด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 59.45

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 18.08 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.55

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำผลมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.01/90.41 โดยที่แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด ด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร้อยละ 88.01 และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน หลังเรียนร้อยละ 90.41 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 70/70 เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ได้ผ่านกระบวนการตามขั้นตอนการสร้างอย่างมีระบบ โดยวิธีการที่เหมาะสม คือ การศึกษาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล เทคนิคและวิธีการที่หลากหลายที่เป็นแนวทางในการนำสู่การเรียนรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ได้วิเคราะห์เนื้อหา จัดทำกำหนดการเรียนรู้ วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 แผน ใช้เวลาสอน 12 ชั่วโมง นอกจากนี้การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ยังได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านแนะนำ ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องโครงงานคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงมีความเหมาะสมมาก เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยโครงงานเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกทักษะกระบวนการคิดในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ร่วมมือกันคิด ร่วมมือกันทำการสร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เลสคิว (Leskiw, 1922: 727)

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 เมื่อผู้วิจัยนำไปจัดการเรียนการสอนส่งผลให้มีประสิทธิภาพและมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.5945 ซึ่งหมายความว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเพิ่มขึ้นร้อยละ 59.45 หลังจากเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องโครงงานคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิศ โมหา (2562) ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มงานอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากสื่อกก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 0.6412 นักเรียน

มีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 64.12 และงานวิจัยของ ศักดิ์ดา ศรีผางค์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยโครงการ เรื่อง สถิติเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยโครงการ เรื่อง สถิติเบื้องต้น มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.64 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 51

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 เรื่องการวัดโดยใช้โครงการคณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุรัช แก้วแสนเมือง (2565) ได้วิจัยผลการสอนโดยใช้โครงการเรื่อง สถิติ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องสถิติ และความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนทั้งหมด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ ยุพิน จันทร์พัพ (2564) ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแปรรูปผลไม้ในท้องถิ่น กลุ่มการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่านักเรียนมีผลการเรียนและมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 76.48 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพล วังสินธ์ (2562 : 11) ซึ่งแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนมีการวางแผนอย่างเป็นระบบทำให้สามารถประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและผลการปฏิบัติงานของนักเรียนได้ครบกระบวนการ และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง และเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และเป็นการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดทั้งเสริมสร้างให้เป็น คนดี คนเก่ง และเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามจิต งามจิต (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยโครงการกลุ่มการเรียนรู้และเทคโนโลยี เรื่อง ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการในการทำงานเกิดความภาคภูมิใจและสนุกสนานต่อการเรียนรู้โดยโครงการได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นการฝึกวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอทั้งการทำงานเป็นรายบุคคล การทำงานกลุ่มซึ่งจะทำให้สามารถทำงานอย่างบรรลุเป้าหมายโดยสรุปนักเรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าลงมือปฏิบัติด้วย

ตนเอง ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ จัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับประสบการณ์ตรง ได้เลือกและสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกด้วยตนเอง มีการใช้สื่อของจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติส่งผลให้การเรียนรู้น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย ส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเพ็ญจันทร์ สินธุเขต (2566) ได้การพัฒนาทักษะกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาโดยกิจกรรมโครงงาน วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสี่ลูก อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่านักเรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะกระบวนการแก้โจทย์ปัญหา โดยกิจกรรมโครงงานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสิ้นสุดการพัฒนา ผ่านเกณฑ์ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 75.66 งานวิจัยของ ศักดิ์ดา ศรีผางค์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยโครงงาน เรื่อง สถิติเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยโครงงาน เรื่องสถิติเบื้องต้นมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านไป 14 วัน ทั้งด้านความรู้และด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ไม่แตกต่างจากเดิม

4. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.45 และมีความพึงพอใจรวมเฉลี่ย 4.41 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ เรื่องการวัดด้วยโครงงานคณิตศาสตร์ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาและในทางพฤติกรรมนักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่จะพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ดา ศรีผางค์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยโครงงานเรื่อง สถิติเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานในระดับมาก เทียมจันทร์ เข้มเพชร (2563) ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การประดิษฐ์เครื่องใช้จากวัสดุเหลือใช้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาความพึงพอใจพบว่า นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในระดับมาก เพราะการเรียนรู้แบบโครงงานเป็น

กิจกรรมที่นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงทำให้มีความรู้ความเข้าใจรู้จักศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การวัดโดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการในการทำงานอย่างเป็นระบบ ได้ปฏิบัติจริง มีความขยัน อดทน กระตือรือร้น รับผิดชอบงาน ทำงานเสร็จทันเวลา มีเจตคติที่ดีต่องานที่ทำชื่นชมผลงานที่สำเร็จ และนำความรู้ ทักษะกระบวนการที่ได้ฝึกปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และยังนำไปเป็นแนวทางในการเรียนวิชาอื่น ๆ ได้จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง จึงส่งผลให้การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามลำดับ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เรื่องการวัดโดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.01/90.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 70/70 แสดงให้เห็นว่าแผนดังกล่าวสามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนเท่ากับ 0.5945 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 59.45 หลังจากเรียนด้วยแผนดังกล่าว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 18.08 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนที่ 12.55 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการวัดโดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและในแต่ละด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การวัดโดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้ เรื่องการวัด โดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ ทำงานเป็นทีม และกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรให้ความสนใจและนำเอาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ เรื่องการวัด ด้วยโครงงานมา ใช้พัฒนาการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหาร ศึกษาวิเคราะห์ บุคคลหรือองค์กร หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาควรให้ความสำคัญทางการส่งเสริม และเผยแพร่การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงาน มีการติดตามผล ประเมินผลอย่างจริงจัง รวมทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนรู้

1.3 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ควรมีการวิจัยหรือพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานในทุกระดับชั้นในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะได้ผ่านการหาประสิทธิภาพแล้ว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องอื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และในระดับชั้นต่าง ๆ ให้มากกว่านี้

2.2 ควรศึกษาพฤติกรรมและผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมโครงงานเพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3 ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อศึกษาความก้าวหน้าและเจตคติทางการเรียนของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2559). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. (พิมพ์ครั้งที่

3). กรุงเทพมหานคร: องค์กรรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาไทย: แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เทียมจันทร์ เข้มเพชร. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การประดิษฐ์เครื่องใช้จากวัสดุเหลือใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรการสอนบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุรุษ แก้วแสนเมือง. (2565). ผลการสอนโดยใช้โครงงานคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนบัณฑิต วิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรพิศ โมหา. (2562). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มการงานอาชีพและเรื่อง การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากสื่อกก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยโครงงาน. ใน รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรการสอนบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ญจันทร์ สินธุเขต. (2566). การพัฒนาทักษะกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาโดยกิจกรรมโครงงาน วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุพิน จันทร์พยัพ. (2564). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง แปรรูปผลไม้ ในท้องถิ่นกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศักดิ์ดา ศรีผางค์. (2563). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยโครงการ เรื่อง สติเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

องอาจ จุมสีมา. (2563). การพัฒนาการเรียนรู้โดยโครงการกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องผลิตภัณฑ์จากไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Leskiw. (1922). A Study of the Engagement of Children's Minds in the Project Approach. Masters Abstracts International, 37(03), 727.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเทศไทย *

MANAGEMENT ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS IN THAILAND

ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร

Rachen Noppanatwongsakorn

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Graduate School, Southeast Asia University, Thailand

Corresponding Author's Email: Rachenn@sau.ac.th

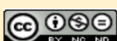
วันที่รับบทความ : 31 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 มิถุนายน 2568

Received 31 May 2025; Revised 7 June 2025; Accepted 8 June 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้รวบรวมและวิเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรม หนังสือ งานวิจัย บทความวิชาการ บทความ วิจัยเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ เพื่อรวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานในการปกครองในระบบประชาธิปไตยตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น แต่ด้วยปัญหาในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมายังขาดประสิทธิภาพ ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น มีปัญหาในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน ภาครัฐจึงได้นำหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย

Citation:

* ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร. (2568). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในประเทศไทย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1139-1157.

Rachen Noppanatwongsakorn. (2025). Management According To Good Governance Principles Of Local
Government Organizations In Thailand. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1139-1157.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาใช้แก้ปัญหาด้านการบริหารงานทุจริตคอร์รัปชัน แนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนและการสร้างประชาคม ส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, การบริหาร, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This article is compiled and analyzed from a review of literature, books, research, academic articles, and research articles on the application of good governance principles in the administration of local government organizations. It has three objectives: to collect theoretical concepts about local government organizations; To analyze the application of good governance principles in the administration of local government organizations. and to suggest appropriate guidelines for applying the principles of good governance in the administration of local administrative organizations. From the review of literature and related documents. It was found that local government organizations are the foundation for governance in a democratic system. Responding to the needs of local people However, due to problems in the management of local government organizations in the past, there was still inefficiency. not responding to the needs of local people There is a problem with corruption. The government sector has therefore adopted the principles of good governance. Which consists of the rule of law, the principle of morality, and the principle of transparency. Participation principles Principles of Responsibility and the principle of value To be used to solve the problem of corruption management. Guidelines for applying the principles of good governance in the administration of local government organizations. People's integration and community building should be promoted. Promote the political participation process Promote the development of

personnel in local government organizations, both regular civil servants and political civil servants. To strengthen the power of the people and local communities To achieve sustainable local development.

Keywords: Good governance, Administration, Local administrative organizations

บทนำ

ในทศวรรษที่ผ่านมาแนวคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นในระบบประชาธิปไตย ได้กลายมาเป็นประเด็นสำคัญของแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและให้เหตุผลพื้นฐานสำหรับการให้การสนับสนุนของผู้บริจาคในการปฏิรูปการกระจายอำนาจและการสร้างขีดความสามารถของรัฐบาลท้องถิ่น แนวความคิดในเรื่องธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่นจะหมายถึงคุณภาพประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการบริการสาธารณะคุณภาพของท้องถิ่นนโยบายสาธารณะและขั้นตอนการตัดสินใจรวมทั้งความโปร่งใสและความรับผิดชอบของตนเอง และลักษณะของการใช้อำนาจ และอำนาจหน้าที่ในระดับท้องถิ่น (UUNDP, 2560) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีการดำเนินการ ผ่านกรอบธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันที่รวบรวมชุดข้อกำหนดทางกฎหมายในการกำกับดูแล หลักการและกระบวนการบริหารจัดการตามที่รัฐบาลท้องถิ่นได้เข้าร่วมทั้งหมดหรือบางส่วนและในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมีฐานเสียงที่จะสร้าง มีกรอบการกำกับดูแลที่เข้มงวดมาแล้ว เพื่อก่อให้เกิดการดำรงอยู่และการจัดการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการติดตามและตรวจสอบ เพราะฉะนั้น การบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นประเด็นที่ถูกอ้างอิงถึงอย่างแพร่หลาย (CIPFA, 2007) ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งหย่อนประสิทธิภาพในการบริหารงาน ขาดการมีส่วนร่วม ของประชาชนในชุมชนเพื่อใช้ควบคุมและตรวจสอบการบริหารภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้การ บริหารงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์และประสิทธิผลเท่าที่ควร ไม่สามารถตอบสนองความต้องการให้แก่ประชาชน รวมถึงการช่วยเหลือพรรคพวกแสวงหาผลประโยชน์ (สะพรั่ง สุขเวชขวรกิจ, 2561)

สภาพปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ผ่านมามีพบว่าเกิดจากหลาย สาเหตุดังนี้ 1) สภาพปัญหาและสาเหตุการทุจริตด้านงบประมาณ 2) เกิดจากตัวบุคคลใช้ตำแหน่งของตนแสวงหา ประโยชน์ 3) เกิดจากขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร 4) เกิดการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรม จริยธรรม 5) เกิดจากช่องว่างของ

ระเบียบและกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆที่ยังไม่มีความชัดเจนและมีความ รัศุมเพียงพอ ขาดระบบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ 6) เกิดจากการตรวจสอบขาดความหลากหลาย 7) เกิดจาก อำนาจ บารมีที่ฝังรากลึกจิตใจคนในสังคมไทยมานาน เช่น ความเกรงกลัวอิทธิพล การนับถือผู้ มีบารมีการสำนักบุญคุณ ของผู้มีพระคุณสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นใช้อำนาจหน้าที่ การ งานในการแสวงหาผลประโยชน์ (โกวิทย์ พวงงาม, 2559) จากเหตุการณ์ทุจริตคอร์รัปชันการ บริหารจัดการที่ผิดพลาดของภาครัฐและภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ขาดประสิทธิภาพในการ ทำงาน การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคม การเมืองของไทย ด้วยเหตุนี้หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นประเด็นหลักในการนำมาจัดการปัญหาเหล่านี้ (เอกชัย เครือ อินตะ, 2560)

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการ ที่ดีส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรทุกระดับ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลสามารถสร้างความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และสอดคล้องกับ ความ ต้องการของประชาชนจึงจำเป็นต้องสร้างธรรมาภิบาลโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อเป็น แนวทางในการบริหารราชการไทย (วิไลลักษณ์ อำนาจดี และศศิรดา แพงไทย, 2562) องค์กร ปกครองท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการ การบริหารบุคคล การบริหารการคลัง มีกฎหมาย ระเบียบของตนเอง มีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งทุกระดับ เป็นการดำเนินการตามทฤษฎี กระจายอำนาจ บทความวิชาการนี้มุ่งเห็นความสำคัญและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลัก ธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยกำหนดวัตถุประสงค์ของ บทความในการนำเสนอ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อรวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น 2) เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำหลักหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นการบริหารที่รัฐบาลกลางกระจายอำนาจทางการ ปกครองและการ บริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ (ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์, 2555) ให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะของท้องถิ่น

ด้วยตนเองตามภารกิจหน้าที่ที่ระบุให้ดำเนินการอย่างชัดเจน มีพื้นที่รับผิดชอบชัดเจน มีผู้บริหารและสภาท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ได้รับมอบอำนาจมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน และตัดสินใจอย่างอิสระในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้มีการจัดสรร และจัดหางบประมาณเพื่อบริหารกิจการภายใน สามารถกำหนดนโยบายและโครงการของตนเองได้โดยประชาชน ในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2559)

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2547 : 4-5) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้คนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีพื้นฐานจากหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ที่หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจการปกครองให้องค์กรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ขององค์กรส่วนกลาง จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างภายใต้การกำกับดูแลของรัฐการจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันของไทย

ผู้บริหารองค์กรท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของท้องถิ่น เช่น การกำหนดนโยบายการ อนุญาตและการอนุมัติเกี่ยวกับราชการการแต่งตั้ง การถอดถอน การลงโทษข้าราชการ การวางระเบียบราชการ การควบคุมและรับผิดชอบการบริหารราชการและเป็นผู้บังคับบัญชาราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นนั้นๆ เป็นต้น ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น อำนาจในมาตราข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติอำนาจในการเปิดอภิปราย อำนาจในการอนุมัติงบประมาณรายจ่าย เป็นต้น ดังนั้น การเมืองท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางของการปกครองท้องถิ่น มีขอบเขตควบคุมถึงการใช้อำนาจและผลประโยชน์ของท้องถิ่นทั้งหมด เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งมาจากการเลือกตั้งเป็นผู้รับผิดชอบนั่นเอง

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2543) ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบที่ใช้ในการบริหารงานท้องถิ่นทั่วไป มี 3 ประเภท ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
2. รูปแบบพิเศษซึ่งใช้ในการบริหารงานท้องถิ่นบางแห่งมี 2 ประเภท ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

สรุปได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในปัจจุบันบทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งเดิมมักเป็นผู้ดำเนินการเองในเรื่องต่าง ๆ มาเป็นผู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการร่วมดำเนินการและสนับสนุนให้มีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังต้องมีบทบาทการเป็นผู้ประสานเพื่อสร้างความร่วมมือกับสถาบันทาง วิชาการ องค์การพัฒนาเอกชน และหน่วยงานราชการต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการให้มี บริการสาธารณะร่วมกัน เช่น การกำจัดขยะ การบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามอำนาจและหน้าที่

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของธรรม หมายถึง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎ เกณฑ์ กฎหมาย และได้ให้ความหมายของ อภิบาล หมายถึง บำรุงรักษา ปกครอง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุหลักการของค่านิยม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีว่า "การบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาค ประชาชนซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่าย ธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกัน เป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างความค้ำกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่ หากจะมีมาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึก ถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมอัน เป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจัย" (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี , 2542)

ทิพาวิดี เมฆสุวรรณ (2543 : 86) ได้ให้ความเห็นว่าธรรมาภิบาล หรือ Good Governance เป็นเรื่องที่ทุกสังคม ทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้ว ต้องการให้เกิดขึ้น Governance หมายถึงกรอบในการบริหารจัดการขององค์กรต่าง ๆ ในการ บริหารระบบบริษัทก็จะเรียกว่า Corporate Good Governance ในราชการ ก็เรียกว่า Public

Governance ซึ่งกรอบการบริหารจัดการนี้มีทั้งดีและไม่ดีที่ดีเรียกว่า Good Governance ที่ไม่ดีเรียกว่า Bad Governance

จรัส สุวรรณมาลา (2552 : 5) ธรรมนูญหรือการปกครองที่ดี หมายถึง เป็นหลักการและวิธีการที่ใช้ได้กับประเทศชุมชนและองค์การ ในโครงสร้างของธรรมนูญมีผู้บริหารกับองค์กรบุคคล ที่เรียกว่าบอร์ดหรือคณะกรรมการหรือสภาหรือชื่ออื่น ๆ ที่ทำงานประสานความสัมพันธ์กัน โดยมีการแบ่งอำนาจและบทบาทหน้าที่ทั้งในสภาพ่วงดูล สอดคล้องและเสริมกันเป็นระบบ

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2552) ได้ให้ความหมายว่า ธรรมนูญ หมายถึง ระบบโครงสร้างกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจการเมืองและสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ

นอกจากนี้ หลักธรรมนูญมีความหลากหลายขององค์ประกอบจากนักวิชาการต่าง ๆ เช่น ระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (2542) จีวรธรรม ภักดีบุตรและประกอบ สุทธิกาโมทย์ (2550), สุเมธ แสงนิมมวล (2552), สถาบันพระปกเกล้า (2006), สิริกาญจน์เยี่ยมอาอาหาร (2554), พระมหา ขวัญชัย กิตติเมธีและคณะ (2019) สามารถสรุปหลักธรรมนูญได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า หลักประสิทธิภาพและหลักประสิทธิผล ซึ่งนำมาเป็นองค์ประกอบหลักธรรมนูญในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law) คือ กฎเกณฑ์ที่มีความเที่ยงตรงเป็นธรรมกับทุกฝ่ายในสังคม ไม่เลือก ปฏิบัติเป็นการปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น

2. หลักคุณธรรม (Morality) คือการมีจิตสำนึกยึดมั่นในความถูกต้องความดีงามความมีธรรม ไม่เอารัด เอาเปรียบ ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ถือเป็นหลักสำคัญเป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานที่ดีงามในสังคม

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง มี กระบวนการทำงานตามกฎเกณฑ์การปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้สามารถตรวจสอบความถูก ต้อง มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกตลอดจน

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ ประชาชนในสังคมทุกกลุ่ม ทุกระดับมีโอกาส เสนอความเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม อาทิการเสนอความคิดเห็น การ ไตสวนสาธารณะ การประชาสัมพันธ์การแสดงผลประชาติหรืออื่น ๆ และจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาค ธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีความร่วมมือร่วมใจระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsiveness) คือ การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อ ตนเองสังคม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ และสามารถกำกับติดตามได้มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจต่อการดำเนินการรวมถึงแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดความผิดพลาดในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

6. หลักความคุ้มค่า หรือหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) คือ การ บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ใน ชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (2546 : 2) ได้กำหนดขอบเขตความหมายของค ว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- 1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- 3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- 4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- 5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- 6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- 7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

ธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง แนวทางการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในหลักความถูกต้อง เป็นธรรมตามหลักพื้นฐานบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2549 : 58)

ส่วนในทัศนะของนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา เช่น พระราชญาณวิสิฐ เห็นว่าธรรมาภิบาลเป็นการปกครองการบริหารแบบบูรณาการ (Integration) ของหัวหน้าฝ่ายบริหาร (CEO - Chief Executive Officer) ขององค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของทางราชการใน

ส่วนกลางองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นก็ดี องค์กรรัฐวิสาหกิจ และองค์กรธุรกิจเอกชนก็ดี องค์กรทางศาสนา และองค์กร สาธารณะอื่น ๆ ก็ดี จะให้บังเกิดผลสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงจะต้องมีหลักการบริหารที่ชื่อว่า การบริหารการปกครองที่ดี (Good Governance) ประมวลรวมย่อลงใน “หลักธรรมาภิบาล” (พระราชญาณวิสิฐ, 2548)

สรุปหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ ควบคุมดูแลกิจการ ต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปในครรลองธรรม มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ปราศจากการ แทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นการบริหารจัดการทั้งภาครัฐ โดยนำองค์ประกอบทั้ง 6 ประการมาใช้ในการดำเนินการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลัก ความคุ้มค่า หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ปัญหาของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การนำหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบปัญหาในการดำเนินงานโดยสามารถสรุปประเด็นปัญหาเป็นรายด้านได้ ดังนี้

1) ด้านการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารองค์กร ซึ่งมีนักวิจัยได้ทำการศึกษา ได้แก่ อาทิสวัสดิ์ แสงประดับ (2557) พบว่า การบริหารงานเทศบาลเมืองเบตงโดยรวมเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ส่วนปัญหาในการบริหารงาน พบว่า 1. เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระเบียบและกฎหมาย 2. ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับส่วนราชการเท่าที่ควร 3. ช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนยังมีน้อย จากการศึกษาของ นิชาภา เขยะสิทธิ และคณะ (2561) พบว่า สภาพปัญหาในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในกรมทรัพยากรน้ำบาดาลคือ 1.ความเป็นระบบราชการสูง ทำให้เกิดความล่าช้าไม่ยืดหยุ่น ไม่คล่องตัวไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงซึ่งขัดกับหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผลการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ 2. ระบบอุปถัมภ์ในการบริหาร ทำให้ขาดหลัก คุณธรรม จริยธรรม ความเสมอภาค ความโปร่งใส การตรวจสอบได้หลักนิติธรรม กระบวนการมีส่วนร่วม เนื่องจากการใช้พรรคพวกในการเอื้อผลประโยชน์ต่อกัน 3. การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารองค์กร

เนื่องจากการแทรกแซงด้านการบริหารงานโยกย้ายงาน 4. ข้อมูลสารสนเทศมีกระจาย ขาดหลักเปิดเผย โปร่งใส หลักการรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้และเทคโนโลยี

2) ด้านการบริหารจัดการภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้ ตรีกุล มีชัย (2548) ศึกษาเรื่องการเมืองท้องถิ่น : การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า การจัดซื้อ จัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างมีการสมยอมด้านราคาหรือ การฮั้วในการจัดซื้อจัดจ้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้นถือว่าการคอร์รัปชัน หรือกรณีศึกษาของอรรถัย กักผล (2552) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา ระบบการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทุจริตคอร์รัปชันหลากหลายรูปแบบ เริ่มตั้งแต่กระบวนการ การจัดซื้อจัดจ้าง การกีดกันการปิดประกาศประกวดราคา การสมยอมกันในการเสนอราคา การฮั้วราคา การปลอมเอกสาร ซึ่งถือว่าไม่โปร่งใสในกระบวนการทำงาน

3) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการศึกษา ของธรมณีย์ วงษา (2559) เรื่องสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของ พนักงานส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. สภาพการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมาสุดไปน้อยสุด คือ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักนิติ ธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า 2. ปัญหาการปฏิบัติงานตาม หลักธรรมาภิบาลของพนักงานส่วนตำบล พบว่า หลักนิติธรรมคือการขาดการ ประชาสัมพันธ์ ข้อบัญญัติตำบลให้แก่ประชาชนเข้าใจ หลักคุณธรรมคือการมาปฏิบัติงานไม่ตรงเวลา หลัก ความโปร่งใส คือ ไม่ได้จัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน หลักการมีส่วนร่วม คือ การ ขาดการจัดทำประชาคม ขาดการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม หลักความ รับผิดชอบ คือ ไม่มีการให้บริการประชาชนในช่วงเวลาพักเที่ยง และหลักความคุ้มค่า คือ การ ใช้งบประมาณไม่เหมาะสมกับโครงการ/กิจกรรม นอกจากนี้ชาญยุทธ พวงกำหยาด (2560) ได้ เสนอว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติของเทศบาลในพื้นที่ภาค กลางตอนล่าง พบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายงานส่งผลต่อขาดบุคลากรในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความ ล่าช้า กระบวนการดำเนินงานไม่โปร่งใส ไม่มีประสิทธิภาพทำให้ไม่สนองต่อความต้องการของ ประชาชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากประชาชนประกอบอาชีพ เกษตรกรรมหรือทำงานเป็นกะ ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับเทศบาลได้ สรุปได้ว่าปัญหาใน การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดจากปัญหาด้านนโยบาย ด้าน

บุคลากร การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นของไทย แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเพียงพอ

สรุปได้ว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีระบบอุปถัมภ์ที่แทรกแซงการทำงานอยู่ การขาดการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยแสดงถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลทั้งข้าราชการการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ จะต้องนำมาส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจต่อไปเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานราชการ ผู้บริหารท้องถิ่น และสภาท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ทุกการกระทำย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน และท้องถิ่นโดยตรง การดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งมีความสำคัญ เพื่อลดการทุจริต ความคั่งค้างในงบประมาณ หรือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างความเป็นพลเมืองท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้เกิดการศึกษาธรรมาภิบาลกับการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปการที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำตามหลักธรรมาภิบาลมาเป็นหลักในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

แนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่นและการเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นประเด็นหลักของการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่ง จากศึกษาในงานวิจัยต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์และงานวิจัยและนำเสนอโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาดำเนินการให้เกิดรูปธรรมในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชัดเจนได้ดังนี้

1) นโยบายการส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน ทั้งในรูปของการจัดตั้งเป็นชุมชนในหมู่บ้านเดียวกัน หรือ การรวมกลุ่มตามความสนใจ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสิ่งแวดล้อม และกลุ่มเยาวชน ซึ่งการรวมกันในลักษณะเช่นนี้ เป็นการเสริมสร้างการรวมกลุ่มพัฒนาให้คนมีมุมมองที่กว้างกว่าเรื่องของตนเองและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากขึ้น ทำให้เกิดความผูกพันและสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในที่สุดทำให้เกิดการรวมพลังกันทำงานเพื่อส่วน

รวมเน้นผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เนื่องจากประชาชนอาจจะยังไม่คุ้นเคยกับการรวมกลุ่มใน ลักษณะนี้การสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือภาคประชาชนในการจัดตั้งประชาคม กลุ่มและชมรมต่าง ๆ ได้ทั้งนี้โดยการสนับสนุนให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านเดียวกันรวมตัวกันเป็นชุมชน มีการเลือกตั้งประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในชุมชน สนับสนุนให้มีการประชุมหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันระบупัญหาและแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหของชุมชน ก่อนนำเสนอต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป รวมถึงสนับสนุนให้ชุมชนมีกิจกรรมทำร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความใกล้ชิด คั่นเคย และความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างสมาชิกในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของอาภิสญา กุลบุญญา และนลณี ทองประเสริฐ (2559) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมให้ ประชาชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล จะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสบความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกิจกรรมนี้อาจเป็นกิจกรรมพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมตามประเพณีของท้องถิ่นก็ได้ นอกจากนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรต้องมีกิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงานให้กับผู้นำและสมาชิกของกลุ่มด้วย ขนาดของชุมชนหรือกลุ่ม ไม่ควรมีขนาดใหญ่เกินไป เพราะจะทำให้ยากต่อการสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกในชุมชนด้วยกัน และอาจ ทำให้การพูดคุยหารือระหว่างสมาชิกเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง

2) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างชุมชน เพื่อเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานและประชาชนในชุมชน นอกเหนือจากการสร้างความเข้มแข็ง แต่ละกลุ่มและชุมชนแล้วองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นโดยภาพรวมด้วยคือควร สนับสนุนให้ชุมชนและกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งในรูปของการสร้างความร่วมมือ เช่น การทำกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น ขุดคลอง ทำความสะอาดถนนร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ออกข้อบัญญัติต่างให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ มณฑิรา มีรสและสุนทร สุวรรณ ละออง (2559) เสนอว่า การดำเนินโครงการจะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในการทำโครงการต่าง ๆ ผ่านประชาคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นตามความเหมาะสม สมและต้องการและในรูปแบบของการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างกัน และให้ความสำคัญ กับกระบวนการมีส่วนร่วม และสะพาน สุขเวชวรกิจ (2561) ได้ศึกษา

ธรรมาภิบาลในการเมืองท้องถิ่นของไทย พบว่า บทบาทนักการเมืองท้องถิ่นกับการแก้ปัญหา การขาดธรรมาภิบาล และ การนำไปใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างจิตสำนึกใน ประชาชน การสร้างวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในการเมือง การปกครองส่วนท้องถิ่น การทำให้ ธรรมาภิบาลกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชุมชน เพื่อแก้ปัญหาคอร์รัปชัน ซึ่งกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น การเชิญตัวแทนประชาชนจากชุมชนที่มีความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนไปเป็น วิทยากร ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนในชุมชนอื่น หรือการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ แต่ละชุมชนมีความถนัดต่างกัน เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ต่างชุมชนได้มีโอกาสพบปะและสร้าง ความคุ้นเคยกัน ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ เพื่อสร้างบุคคลต้นแบบให้แก่ ท้องถิ่น และธรรสพวงษ์สวัสดิ์และอนงก นอบเผือก(2561) ได้เสนอให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการออกข้อบัญญัติตำบลให้สอดคล้องกับความ ต้องการประชาชน เช่น การจัดประชุมการทำประชา พิจารณ์การบริหารงานโดยยึดประชาชน เป็นศูนย์กลาง ปลุกจิตสำนึกด้านจิตอาสา เป็นต้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้กลุ่มองค์กรต่าง ๆ มีกิจกรรมและร่วมกับ องค์กรปกครองท้องถิ่น และภาคส่วนอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาให้ประชาชนตระหนักใน พลังของตนและกลุ่มหรือชุมชน ต้องมีการ ทำงานอย่างต่อเนื่อง เพราะกิจกรรมต่าง ๆ เปิดเรื่อง ของกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนกลุ่มชุมชนให้มีบทบาท ในการดำเนินงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมให้มีการ ประกวดชุมชน ดีเด่นหรือชุมชนธรรมาภิบาล หรือการประกวดชุมชนน้อมองต่าง ๆ รวมทั้งในกรณีของกลุ่ม อาชีพต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการประกวดการดำเนินงานและแสดงผลงานในเวทีระดับภาคหรือ ระดับชาติ

3) การพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากงานวิจัยของกนกอร ห้อยยี่งู ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในเขตอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักความ โปร่งใส ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และควรได้รับการพัฒนาความรู้เพื่อเข้าใจใน บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองให้สูงขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมบุคคลต้นแบบในการ ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล โดยวรชัย สิงห์ฤกษ์ และประสพชัย พสุนนท์ (2559) ได้เสนอแนว ทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่ง ประเทศไทย จำกัดให้บรรลุความสำเร็จ คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการตรวจประเมิน

แต่จะต้องมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีของผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ควรจัดหาซีดีหลักธรรมาภิบาลมาเผยแพร่เพื่อเพิ่มการปลูกฝังหลักธรรมาภิบาลให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น และการสื่อสารให้บุคลากรทุกคนเข้าใจตรงกันในหลักธรรมาภิบาลและปลูกจิตสำนึกในการรักษากองค์กร

สามารถสรุปได้ว่า การนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลให้เกิด การรวมกลุ่มของประชาชน ทำให้เกิดเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อสร้างความโปร่งใสในการทำงาน ควบคุมตรวจสอบอย่างชัดเจน รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้เสริมสร้างพลังในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สรุป

เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านหลักธรรมาภิบาลให้เป็นที่ยอมรับควรมีการพิจารณาเรื่องการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรมีคุณลักษณะน่าพึงพอใจ 5 ประการ ดังนี้

1) ภาพพจน์เยี่ยม หมายถึง ความมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ มีการกล่าวขวัญถึงในทางที่ดีตามหลัก ธรรมาภิบาล เช่น มีความโปร่งใส ทำงานโดยยึดหลักกฎหมาย เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น มีการประชาสัมพันธ์งานให้ชุมชนได้รับตอนการทราบ ชื่นทำงานทุกอย่างมีเหตุมีผลสามารถ อธิบายได้ มีความเป็นรูปธรรม มีการเก็บข้อมูลสถิติ สามารถประเมินออกมาเป็นตัวเลขได้ ตลอดจนสามารถ มองเห็นการพัฒนาการ หรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ เป็นตัวอย่างของความโปร่งใสที่ทุกหน่วยงานสามารถเข้ามาขอดูงาน หรือตรวจสอบได้ตลอดเวลา

2) ภาพลักษณ์ดี เป็นเรื่องของภาพที่ปรากฏต่อสาธารณชน สามารถมองเห็นได้ง่ายกว่าภาพพจน์ ภาพลักษณ์ขององค์กรควรมีการตกแต่งให้ดูอยู่เสมอ ตั้งแต่ความสวยงาม สะอาด สะอาดของสถานที่ จนถึงบุคลิกภาพของผู้นำและสมาชิกในองค์กร โดยเฉพาะผู้นำองค์กรถือเป็นบุคคลที่อยู่ในสายตาของ สาธารณชนควรมีลักษณะที่ดี 3 ประการ คือ 1) มาดต้องตา 2) วาจาต้องใจ 3) ภายในยอดเยี่ยม มาดต้องตาหมายถึง บุคลิกภาพภายนอกที่ดี ทั้งด้านกิริยามารยาท และการแต่งกาย วาจาต้องใจคือ พูดไพเราะ พูดสิ่งดีมีประโยชน์ และพยายามพูดในด้านบวก สำหรับภายในยอดเยี่ยมคือในใจมีคุณธรรม และความเข้มแข็งหนักแน่น ซึ่งสื่อออกมาถึงบุคลิกภายนอกได้

3) มีความทันสมัย หมายถึง องค์กรโดยเฉพาะตัวผู้นำองค์กร ต้องมีวิสัยทัศน์ มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้น ผู้นำองค์กรยุคใหม่ ควรมีคุณสมบัติและ ลักษณะ ดังนี้ 1) มีความเป็นผู้นำ 2) ทำงานได้หลายหน้าที่ 3) รู้คุณค่าของเวลา 4) สื่อสารพูดเขียนได้ดี 5) ใช้ภาษาอังกฤษได้ 6) ใช้คอมพิวเตอร์ได้ 7) ใช้อินเทอร์เน็ตได้ 8) วิเคราะห์ข้อมูลได้ดี 9) ทันโลกบริหารยุคใหม่

4) ใส่ใจบริการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเน้นหลักธรรมาภิบาลในเรื่องของความรับผิดชอบต่อ การรับใช้และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีความเสมอภาคและมีประสิทธิภาพ นั่นคือให้บริการที่รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม มีหัวใจบริการให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ

5) ประสานการมีส่วนร่วม เรื่องการมีส่วนร่วมนั้น UNDP ได้ให้ความสำคัญเป็นประการแรก เพราะตามหลักคิดในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสามารถตอบสนองหลักธรรมาภิบาล ได้เกือบทุกข้อ ดังนั้น ในการดำเนินโครงการใดๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรแจ้งให้ประชาชน ได้ร่วมรับรู้รับทราบ ตั้งแต่ขั้นตอนการดำเนินงานไปจนถึงผลการดำเนินงานต่างๆ การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ยังมีข้อดีคือ ประชาชนจะรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของร่วมกัน เต็มใจที่จะช่วยกันเป็นหู เป็นตา สอดส่องดูแลท้องถิ่นของตนให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วย่อมเห็นว่า ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นลักษณะของการบริหารการจัดการทรัพยากร ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น โดยมีลักษณะของการทำงานแบบบูรณาการเชื่อมโยงองค์ประกอบของภาคส่วนต่างๆ ที่อยู่ภายในท้องถิ่นเข้าด้วยกัน นั่นก็คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมตลอดจนทั้งให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์จนกระทั่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมท้องถิ่นดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติตลอดจนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการใช้อำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ อันจะส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). สรุปข้อมูล อบท.ทั่วประเทศ. เรียกใช้เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/>
- กนกกร ห้อยยี่ภู่. (2557). การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- โกวิทย์ พวงงาม. (2559). การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2559). การจัดการปัญหาการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- จิรวรรณ ภักดีบุตร และประกอบ สุทธิกาโมทย์. (2550). เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2546). จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาล: บทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญยุทธ พวงกำหยาด. (2560). การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของเทศบาลในพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 1. วารสารจันทร์เกษมสาร, 23(44), 49-63.
- ไชยวัฒน์ คำชู, ประทุมพร วัชรเสถียร, กุลลดา เกษบุญชูและศุภมิตร ปิติพัฒน์. (2545). ธรรมาภิบาล : การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์น้ำฝน.
- ตระกูล มีชัย. (2005). รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษารวบรวมข้อมูลทางด้านการเมืองการปกครองไทย เรื่องการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น. สถาบันวิชาการเสนอสถาบันพระปกเกล้า. เรียกใช้เมื่อ วันที่ 2 พฤษภาคม 2563 จาก <http://pws.npru.ac.th/chanokchone/data/files/การเมืองการปกครองท้องถิ่น.pdf>
- ธรรมพงศ์ วงษ์สวัสดิ์ และเอนก นอบเผือก. (2561). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 13(1), 129-139.

- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน. (2534). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534. เรียกใช้เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2563 จาก https://www.etda.or.th/content_files/19/files/7.State%20Administratio%20Act2534.pdf
- มณฑิรา มีรสและสุนทร สุวรรณละออง. (2559). รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด : กรณีศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 24(44), 105-120.
- รมณีย์ วงษา. (2559). สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานส่วนตำบลองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า, 3(1), 17-24.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. เรียกใช้เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.dmr.go.th/download/10.pdf>
- วรชัย สิงห์ฤกษ์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 14(1), 67-76.
- วิไลลักษณ์ อำนาจดี และศศิครดา แพงไทย. (2562). กลยุทธ์การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 6(8), 4106-4118
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2543). การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิดา แสงประดับ (2557). การบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา : เทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตงจังหวัดยะลา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 9(1), 3-9.
- สุเมธ แสงนิมโนวล. (2552). ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพมหานคร: ส เจริญการพิมพ์.

- สิริกาญจน์ เอี่ยมอาจหาญ. (2554). การนำนโยบายธรรมาภิบาลไปปฏิบัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปราจีนบุรี. ใน ปริญญาณีพนธ์ปริญญาคุชฌีบัณฑิต. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สะพรั่ง สุขเวชชวรกิจ. (2561). ธรรมาภิบาลในการเมืองท้องถิ่นของไทย. วารสารรัชต์ภาคย์, 12(26), 42-65.
- อรรถัย กักพล. (2552). คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น. วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ลักษณ์.
- อาภิสญา กุลบุญญา และนลินี ทองประเสริฐ. (2559). หลักธรรมาภิบาลกับมาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, (1), 298-308.
- เอกชัย เครืออินตะ. (2560). รูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. ใน รายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17, 1527 -1535.
- Department of Local Government. (2020). Local Administrative Organization Information. Retrieved May 2nd , 2020 from <http://www.dla.go.th/work/abt/>
- King Prajadhipok's Institute. (2006). Good Governance Indicators. Bangkok : King Prajadhipok's Institute.
- Meechai Trakoon. (2003). Thai Politics and Government : Local Government. King Prajadhipok's Institute. Retrieved May 2nd , 2020 from <http://pws.npru.ac.th/chanokchone/data/files/city local government.pdf>
- Nakata, T. (2008). Political Science: Concepts, Critical Issues, and Guidelines for Political Analysis. Bangkok : Companion Blog and Printing. Office of the Prime Minister.
- The Prime Minister's Office. (B.E.2542). Good Governance. Retrieved May 2nd, 2020 from <http://www.dmr.go.th/download/10.pdf>

State Administration Act. (B.E.2534). Thai government administration Retrieve May 2nd , 2020 from https://www.etda.or.th/content_files/19/files/7.State%20Administration%20Act-2534.pdf

Yeemah, M. (2012). Local Government in Thailand. (2nd edition) Bangkok : Chulalongkorn University Press.

**การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ***
**BUILDING THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOLS AND
COMMUNITIES OF SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 3**

สุริยา ชมชื่น¹, ธัญเทพ สิทธิเสื่อ² และ วสันต์ชัย กากแก้ว³

Suriya Chomchuen¹, Thanyatep Sitthisua² and Vasanchai Kakkeaw³

¹⁻³หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻³ Master of Education Program in Educational Administration, Surin Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: hoen.chomchuen@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 8 มิถุนายน 2568

Received 5 May 2025; Revised 7 June 2025; Accepted 8 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) เพื่อเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 3) เพื่อเสนอแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียน จำนวน 475 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .974 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

Citation:

* สุริยา ชมชื่น, ธัญเทพ สิทธิเสื่อ และ วสันต์ชัย กากแก้ว. (2568). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 1158-1174.

Suriya Chomchuen, Thanyatep Sitthisua and Vasanchai Kakkeaw. (2025). Building The Relationship Between Schools And Communities Of Surin Primary Educational Service Area Office 3.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1158-1174.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการวิจัย พบว่า

1. จากการศึกษาระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนในพื้นที่มีการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างเข้มแข็ง

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่

2.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามตำแหน่งพบว่า โดยรวมผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการสร้างสัมพันธ์กับชุมชนสูงกว่าครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ พบว่า โดยรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาเสนอแนวทางการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน, การมีส่วนร่วมของชุมชน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3, การบริหารสถานศึกษา, พัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of relationship-building between schools and communities, 2) compare the relationship-building between schools and communities under the jurisdiction of the Surin Primary Educational Service Area Office 3, and 3) propose guidelines for enhancing school-community relationships. The sample group consisted of 475 school administrators and teachers. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire, with a reliability coefficient of .974. The statistical methods used included mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA).

The research findings revealed that:

1) The overall level of relationship-building between schools and communities was found to be high, indicating that schools in the area have strong engagement with their communities.

2) Regarding the comparison of school-community relationship-building:
2.1 Based on positions, school administrators demonstrated significantly higher levels of relationship-building with the community than teachers, at the .05 level of statistical significance. 2.2 There was no statistically significant difference in relationship-building levels based on other factors at the .05 level.

3) The study suggests that regular joint activities between schools and communities should be organized to foster stronger collaboration.

Keywords: School-Community Relationship, Community Participation, Surin Primary Educational Service Area Office 3, Educational Administration, Area-Based Educational Development

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ., 2547 : 21-22) ได้เน้นถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ว่าเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้โรงเรียนทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคีต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น นอกจากนี้ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2566) ได้ระบุให้สถานศึกษาทุกแห่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผน พัฒนา ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

ในวงการศึกษา ความสำเร็จของนักเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงแค่การสอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนอีกด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 ที่ประกาศโดยคณะกรรมการคุรุสภาได้กำหนดสมรรถนะข้อ 1.2.3 ซึ่งเน้นย้ำความสำคัญของความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน ในบทความนี้จะนำเสนอข้อกำหนดหลักในสมรรถนะดังกล่าว รวมถึงบทบาทของครูในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีดังกล่าว ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานนี้ ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียน การสื่อสารที่ดีถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ข้อมูล

และข้อเสนอแนะแก่ผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ แต่ยังช่วยสร้าง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นบวกและสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนอย่างเหมาะสมใน กระบวนการนี้ ครูต้องมีความสามารถในการรับฟังและตอบสนองต่อข้อเสนอแนะและความ กังวลจากผู้ปกครองและชุมชนด้วยวิธีการที่เป็นบวกและสร้างสรรค์ การมีทักษะในการสื่อสาร และการทำงานร่วมกันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรพัฒนาและเสริมสร้างเพื่อให้สามารถตอบสนอง ต่อความต้องการและบริบทของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและ การทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของ นักเรียน แต่ยังเป็นการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้เป็นไปตาม เป้าหมายของการศึกษาในปัจจุบัน (มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2563)

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความจำเป็นมากเพราะโรงเรียน ต้องอาศัยการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชนมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน ดังนั้น การ ให้บริการทางการศึกษาตามความต้องการของชุมชน จึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนควรต้องคำนึงถึง โรงเรียนใดไม่ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน จะประสบผลสำเร็จในการบริหาร จัดการศึกษาได้ยาก ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีวิสัยทัศน์ที่ดีในการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วน ร่วม และรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยที่ผ่านมามหาวิทยาลัยต่างก็ให้ความสำคัญและ สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รัฐบาลแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า "ให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ประชาชนทั่วไป มีโอกาสร่วมจัดการการศึกษาที่มี คุณภาพและทั่วถึง ร่วมในการปฏิรูป การศึกษาและการเรียนรู้ กระจายอำนาจการบริหาร จัด การศึกษาสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามศักยภาพและความพร้อมโดยให้สถานศึกษา สามารถเป็นนิติบุคคล และบริหารจัดการได้อย่างอิสระ และคล่องตัวขึ้น" (สำนักงานเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี, 2557)

จากความเป็นมาดังกล่าว การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงเป็นภารกิจที่สำคัญเป็น

งานที่ยากที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติให้สำเร็จ อีกทั้งงานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แนวทางในการวางแผนในการบริหาร ได้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับ ชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงแนวทาง การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีของโรงเรียนกับชุมชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

1. การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความแตกต่าง
2. การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ตามขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งจะประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รายละเอียดการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะใช้ในศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการและครูผู้สอน จำนวน 475 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งมีทั้งหมด 233 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้การเทียบสัดส่วนตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน สมุทร ชำนาญ, 2557 : 83) เทียบสัดส่วนตามขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 475 คน แบ่งเป็น ผู้อำนวยการ จำนวน 145 คน ครูผู้สอน จำนวน 330 คน แล้วทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 147 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 45 คน และครูจำนวน 102 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 321 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 98 คน และครูจำนวน 223 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 7 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 2 คน และครูจำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบสำรวจรายการ (Checklist) เป็นคำถามเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแบบของลิเคิร์ท Likert (1993 : 247) ใช้สอบถามเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ทั้งหมด 6 ด้าน คือ 1) ด้านการให้บริการชุมชน 2) ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน 3) ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนของ

โรงเรียน และหน่วยงานอื่น 4) ด้านบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5) ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ 6) ด้านการประชาสัมพันธ์

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างมีลำดับขั้นตอน
ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ถึงผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
ส่งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามให้สแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อความสะดวกใน
การตอบแบบสอบถาม

3. เมื่อครบกำหนดรับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามด้วยตนเองที่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในช่องรับหนังสือราชการโรงเรียน

4. กรณีไม่ได้รับแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามด้วยตนเองเพื่อให้ได้
แบบสอบถามคืนทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. แยกแบบสอบถามออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใน
ตอนที่ 1 และตามขนาดโรงเรียน แล้วนำมาหาค่าความถี่และร้อยละ
3. นำแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
แล้วให้คะแนนตามน้ำหนักที่กำหนดไว้ดังนี้ (สมุทร ชำนาญ, 2557 : 159)

ระดับ 5 หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. เกณฑ์การพิจารณา การการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 นำไปเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาดและบุญส่ง นิลแก้ว, 2556 : 24-25) พิจารณาคะแนน เฉลี่ยของแต่ละด้าน ดังนี้

- 4.51-5.00 หมายถึง การสร้างสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึง การสร้างสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง การสร้างสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง การสร้างสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึง การสร้างสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์ความมุ่งหมายและสมมติฐานการศึกษา ค้นคว้า โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าระดับการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวม และรายด้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. การเปรียบเทียบการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การทดสอบค่าที (t-test)
3. การเปรียบเทียบการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงาน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านสรุปผลได้ดังนี้

- 1.1 ด้านการให้บริการชุมชน พบว่า การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อแล้วเรียงอันดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก

ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่นผ่านกิจกรรมที่จัดร่วมกับชุมชน โรงเรียนเปิดอาคารเรียนและสถานที่ ให้ใช้ประโยชน์ร่วมกับชุมชนในโรงเรียนอย่างเหมาะสม และโรงเรียนมีการระดมทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่ชุมชน

1.2 ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อแล้วเรียงอันดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนส่งผลให้โรงเรียนพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น งานประเพณี วัฒนธรรม หรือกิจกรรมท้องถิ่นที่สำคัญ และผู้นำชุมชนและผู้ปกครองให้กำลังใจแก่ครูและนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

1.3 ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียน และหน่วยงานอื่น พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อแล้วเรียงอันดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนจัดการประชุม หรือช่องทางอื่น ๆ ในการสื่อสารกับชุมชนอยู่เป็นประจำ โรงเรียนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมพัฒนาชุมชน และโรงเรียนสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับสถานศึกษานอกชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

1.4 ด้านบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อแล้วเรียงอันดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทเป็นสื่อกลางในการสื่อสารและประสานงานกับชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในการร่วมวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

1.5 ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อแล้วเรียงอันดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการสร้างกลุ่ม ชมรม หรือสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครูในการพัฒนานักเรียน โรงเรียนมีการจัดตั้ง

ชมรมที่ช่วยพัฒนาทักษะเฉพาะด้านของนักเรียนตามความสนใจ เช่น ชมรมวิทยาศาสตร์ กีฬา ดนตรี

1.6 ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อแล้วเรียงอันดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนและจัดกิจกรรมพบปะผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอ

2. ผลการเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปได้ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ตามตำแหน่ง พบว่า โดยรวมผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนสูงกว่าครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .002$) สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทและความสามารถในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนได้ดีกว่าครูผู้สอนอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านการให้บริการชุมชน แม้ว่าผู้บริหารจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูผู้สอน แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .070$) แสดงว่าในด้านการให้บริการชุมชน ทั้งสองกลุ่มมีบทบาทใกล้เคียงกัน

ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .013$) โดยผู้บริหารมีความสามารถในการประสานความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนจากชุมชนได้ดีกว่าครูผู้สอน

ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนและหน่วยงานอื่น มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .004$) แสดงว่าผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าครูผู้สอน

ด้านบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .482$) สะท้อนว่าทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีบทบาทในการทำงานร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาในระดับที่ใกล้เคียงกัน

ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .039$) โดยผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมและจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนได้เด่นชัดกว่าครูผู้สอน

ด้านการประชาสัมพันธ์ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสูงมาก ($p < .001$) โดยผู้บริหารมีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมของโรงเรียนไปยังชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าครูผู้สอนอย่างชัดเจน

2.2 เปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามี 3 ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ($p < .001$) โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก แสดงถึงความสามารถในการขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนได้ดีกว่า

ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ($p = .012$) โรงเรียนขนาดใหญ่สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

ด้านการประชาสัมพันธ์ ($p = .035$) โรงเรียนขนาดใหญ่มีความสามารถในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมข่าวสารต่าง ๆ สู่ชุมชนได้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งกว่า

1) การทดสอบเปรียบเทียบรายคู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีแนวโน้มที่จะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน สูงกว่า โรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ในด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนนั้น ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) การทดสอบเปรียบเทียบรายคู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียน และหน่วยงานอื่น พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบ่งชี้ว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีระดับการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

สูงกว่า โรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ระดับการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และระหว่างโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่นั้น ไม่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) การทดสอบเปรียบเทียบรายคู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีระดับการประชาสัมพันธ์ สูงกว่า โรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ระดับการประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และระหว่างโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่นั้น ไม่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ข้อเสนอแนะทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จากการรวบรวมข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์ในแบบสอบถามปลายเปิดได้ข้อเสนอแนะ 11 ข้อ ดังนี้

1. โรงเรียนที่ร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี จะสร้างความเข้มแข็งและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
2. ควรจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น กีฬาสี วันสำคัญทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
3. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมและตัดสินใจด้านการจัดการศึกษา
4. ควรประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของโรงเรียนไปยังชุมชนผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น ไลน์กลุ่ม เฟซบุ๊ก หรือหอกระจายข่าวหมู่บ้าน
5. ควรเชิญผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และศิษย์เก่ามาร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา หรือที่ปรึกษาโรงเรียน
6. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น สนามกีฬา ห้องสมุด เพื่อให้ชุมชนรู้สึกว่าเป็นโรงเรียนเป็นของชุมชน
7. ควรอบรม/ให้ความรู้ผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน
8. โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานในชุมชน เช่น อบต. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล วัด เพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาการศึกษาและพัฒนาชุมชนร่วมกัน

9. ควรรับฟังความคิดเห็นของชุมชนอย่างจริงจัง และนำมาพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน

10. ส่งเสริมการจัดทำโครงการที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่การเรียนการสอน เช่น การเรียนรู้ด้านหัตถกรรม การเกษตรพื้นบ้าน

11. ควรสร้าง "ชมรมศิษย์เก่า" เพื่อเป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว

อภิปรายผล

การศึกษาการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน ก่อให้เกิดความร่วมมือที่เข้มแข็งและความไว้วางใจระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2. ผลการเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จำแนกตามตำแหน่งระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในภาพรวมและในหลายด้าน โดยผู้บริหารมีระดับการดำเนินงานสูงกว่าครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุภา ทรัพย์มี (2560) ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มศรีราชา 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ความคิดเห็นของครูตามตำแหน่งโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากตำแหน่งมีความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยตรง ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่กำหนดนโยบาย

กำกับ ติดตามเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่วนครูผู้สอนก็เป็นผู้นำนโยบายจากฝ่ายบริหารไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความแตกต่างตามขนาดโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านการเกี่ยวข้องกับการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน, การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก, และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกเรขา ชีนาวุธ (2565) ได้ศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการรับความช่วยเหลือจากชุมชน ด้านบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และด้านการประชาสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ข้อเสนอแนะทางเป็นไปได้ว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้จริงเนื่องจากมีผู้ให้ข้อเสนอแนะโดยสรุป ดังนี้ โรงเรียนควรส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนอย่างใกล้ชิด เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษารั้ครั้งนี้ พบว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์ที่มีระดับมากที่สุด ทั้งนี้ในแต่ละด้านพบว่าโรงเรียนมีบทบาทอย่างชัดเจน เช่น การเปิดพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกับชุมชน การระดมทุนช่วยเหลือสังคม การประชุมและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการประเมินและวางแผนทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียน และการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม

สมาคมที่สนับสนุนการพัฒนาเด็กเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีความสามารถในการใช้สื่อโซเชียลและจัดกิจกรรมพบปะผู้ปกครองเพื่อเผยแพร่ข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้บริหารและครูพบว่า ผู้บริหารมีระดับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนสูงกว่าครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในหลายด้าน โดยเฉพาะการประสานงาน การสร้างเครือข่าย และการประชาสัมพันธ์ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารที่มีความสามารถในการขับเคลื่อนความร่วมมือกับชุมชนได้ดีกว่า อย่างไรก็ตาม ด้านการให้บริการชุมชนและการทำงานร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มมีบทบาทใกล้เคียงกัน สำหรับการเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียนพบว่าโดยรวมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีความโดดเด่นในด้านการขอรับความช่วยเหลือจากชุมชน การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก และการประชาสัมพันธ์มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบรายกลุ่มพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับการได้รับการสนับสนุน การสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงาน และการประชาสัมพันธ์สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนขนาดเล็กอาจมีความใกล้ชิดกับชุมชนมากกว่า ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น สุดท้าย ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ได้จากการวิเคราะห์คำตอบแบบสอบถามปลายเปิด ได้แก่ การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ การประชาสัมพันธ์ผ่านหลายช่องทาง การเชิญผู้นำและศิษย์เก่าเข้ามามีบทบาทในโรงเรียน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน การอบรมผู้ปกครอง การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานในพื้นที่ การรับฟังความคิดเห็นชุมชน การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตร และการจัดตั้งชมรมศิษย์เก่า ซึ่งทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า การสร้างสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่เพียงแต่เสริมสร้างการพัฒนาทางการศึกษา แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ทั้ง 6 ด้าน ควรมีการส่งเสริมและเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการให้บริการชุมชน โรงเรียนควรขยายการให้บริการแก่ชุมชน เช่น ใช้พื้นที่โรงเรียนในกิจกรรมต่างๆ และการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะให้กับสมาชิกในชุมชน

2. ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียนควรส่งเสริมการขอรับการสนับสนุนจากชุมชนโดยการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรต่างๆ ให้มีการร่วมมือในกิจกรรมการศึกษาที่หลากหลาย

3. ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียน และหน่วยงานอื่น โรงเรียนควรเสริมสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกเช่น อบต. สถานพยาบาล และองค์กรอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน

4. ด้านบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผ่านการร่วมกำหนดกิจกรรมและวางแผนพัฒนาการศึกษา

5. ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ การจัดตั้งชมรมศิษย์เก่า หรือกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องจะช่วยสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาระยะยาว

6. ด้านการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนควรใช้ช่องทางหลากหลาย เช่น โซเชียลมีเดียและวิธีการดั้งเดิมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเข้าถึงชุมชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ และควรศึกษาลงลึกในรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2. ควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละขนาดโรงเรียน โดยพิจารณาถึงบริบทของชุมชนและลักษณะของกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละด้านอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้บริการชุมชนและบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ควรศึกษาปัจจัย ด้านงบประมาณ ทรัพยากร และโครงสร้างบริหาร ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของแต่ละขนาดโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- เรขา ชีนาวุธ. (2565). การศึกษาเปรียบเทียบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในกลุ่มโรงเรียนอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม. กระทรวงศึกษาธิการ. (2566).
- จารุภา ทรัพย์มี. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มศรีราชา 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2563). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 137 ตอนพิเศษ หน้า 109 ง (7 พฤษภาคม 2563)
- สมุทร ชำนาญ. (2557). ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ระยอง: พี.เอส.การพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30, 607-610.
- Likert. (1993). A Technique for the Measurement of Attitude. Chicago: Read Mc Nally.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile
Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการ
วัยทำงานในกรุงเทพมหานคร *

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO USE MOBILE BANKING
SERVICES OF THE GOVERNMENT SAVINGS BANK (GSB) AMONG
WORKING-AGE PEOPLE IN BANGKOK

สุวิจักขณ์ วรพรจุจี¹ และ พรพิมล กะขามาศ²

Suwichak Worapornrujee¹ and Pornpimon Kachamas²

¹⁻²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

¹⁻²Faculty of Business Administration, University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand

Corresponding Author's Email: PoomSuwichakW@gmail.com

วันที่รับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 1 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 2 มิถุนายน 2568

Received 22 May 2025; Revised 1 June 2025; Accepted 2 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการตัดสินใจใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ของธนาคารออมสิน (GSB) ในกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ 2) ศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี 3) ศึกษาปัจจัยภาพลักษณ์องค์กร และ 4) ศึกษาปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการดังกล่าว การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บริการวัยทำงานที่มีประสบการณ์ใช้ Mobile Banking ของธนาคารออมสิน จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือใน

Citation:

* สุวิจักขณ์ วรพรจุจี และ พรพิมล กะขามาศ. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1175-1190.

Suwichak Worapornrujee and Pornpimon Kachamas. (2025). Factors Affecting The Decision To Use Mobile Banking Services Of The Government Savings Bank (GSB) Among Working-Age People In Bangkok.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1175-1190.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test, One-Way ANOVA และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ ทัศนคติ และความตั้งใจใช้งาน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการใช้งานจริงไม่มีอิทธิพล ปัจจัยด้านภาพลักษณ์องค์กรพบว่า ภาพลักษณ์ของบริษัทมีผลในเชิงบวก ในขณะที่ภาพลักษณ์ขององค์กรมีผลในเชิงลบ และในส่วนของปัจจัยคุณภาพการให้บริการพบว่า ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองลูกค้า และการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะการให้ความมั่นใจมีผลในทางลบ

คำสำคัญ: การยอมรับเทคโนโลยี, ภาพลักษณ์องค์กร, คุณภาพการให้บริการ, การตัดสินใจใช้บริการ, ธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB)

Abstract

This study aimed to 1) examine the decision to use Mobile Banking services of the Government Savings Bank (GSB) among working-age users in Bangkok, categorized by demographic factors; 2) investigate the influence of technology acceptance; 3) explore the effect of organizational image; and 4) study the impact of service quality on decision-making. This quantitative research involved 400 working-age individuals with experience using GSB Mobile Banking. Data were collected using questionnaires and analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, and inferential statistics, including t-test, One-Way ANOVA, and multiple regression analysis.

The results revealed that education level significantly influenced the decision to use the service. Components of technology acceptance—perceived ease of use, perceived usefulness, attitude toward use, and intention to use—had a significant effect on decision-making, while actual usage had no impact. Regarding organizational image, the corporate image had a positive effect, while

the institutional image had a negative one. In terms of service quality, reliability, responsiveness, and assurance were influential factors, with assurance showing a negative effect.

Keywords: Technology acceptance, Organizational image, Service quality, Service decision, Banking via mobile banking of the Government Savings Bank (GSB)

บทนำ

ในปัจจุบันธนาคารออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้น ควบคู่กับการใช้งานสมาร์ทโฟนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ยังมีประชากรจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ภูมิภาคหรือห่างไกล ซึ่งยังไม่สามารถเข้าถึงบริการธนาคารออนไลน์ได้อย่างทั่วถึง เหตุผลสำคัญคือ การไม่เข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มองว่าการใช้งานยุ่งยาก ไม่เข้าใจวิธีการสมัคร หรืออยู่ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านสัญญาณเครือข่าย นอกจากนี้บริการทางการเงินออนไลน์ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ (Pimklad, 2014)

ในยุคปัจจุบัน ลูกค้าไม่จำเป็นต้องทำธุรกรรมเฉพาะที่ธนาคารหรือซื้อสินค้าหน้าร้านเพียงอย่างเดียว แต่สามารถดำเนินธุรกรรมหรือซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟนได้อย่างครบถ้วน การแข่งขันในทุกภาคธุรกิจจึงทวีความรุนแรง องค์กรจำเป็นต้องปรับตัว พัฒนากลยุทธ์ที่สามารถทำให้ผู้บริโภครับรู้ จดจำ และประทับใจในสินค้าและบริการของตน

แนวคิดเรื่องตราผลิตภัณฑ์ (brand) จึงได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ตราผลิตภัณฑ์ที่แข็งแกร่งนำไปสู่ความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างผู้บริโภคกับตราสินค้า (Fournier, 1998; Aaker, 1996) โดยเฉพาะตราผลิตภัณฑ์องค์กร (corporate brand) ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างมูลค่าองค์กร โดยไม่จำกัดอยู่เฉพาะตราสินค้าหรือบริการเท่านั้น (Hatch & Schultz, 2003)

ในกลุ่มของธนาคารพาณิชย์ แนวโน้มคือการรวมภาพลักษณ์ขององค์กรและผลิตภัณฑ์ให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการสร้างความน่าเชื่อถือและลดความเสี่ยงในการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในธุรกิจบริการ ซึ่งไม่สามารถจับต้องผลิตภัณฑ์ได้โดยตรง

(Keller & Aaker, 2018) การเชื่อมโยงภาพลักษณ์องค์กรเข้ากับคุณภาพการให้บริการจึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ของธนาคารออมสิน (GSB) ในกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงระบบ Mobile Banking ของธนาคารออมสินให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี

การยอมรับเทคโนโลยี หมายถึง เป็นการนำเทคโนโลยีที่ยอมรับมาใช้งานซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวบุคคลหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันทั้งในด้านทัศนคติและการใช้งานเทคโนโลยีที่ง่ายขึ้นนอกจากนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้งาน ทำให้แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ความรู้ และทักษะในการใช้งานเพิ่มเติม Chu and Chu (2021) มีแนวคิดพื้นฐานการยอมรับเทคโนโลยี โดยสามารถอธิบายถึงลักษณะที่สำคัญและ ความสามารถของระบบที่จะเป็นสิ่ง

กระตุ้น (Stimulus) ซึ่งหากได้ผลตามที่คาดไว้จะทำให้สร้างแรงจูงใจที่จะใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นในระบบ (Organism) ของผู้ใช้นั้นผลที่ได้ตามมา คือ การพัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้ใช้งานเกิดการตอบสนองยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ให้เกิดผลจริงกับองค์กร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์องค์กร

เนื่องจากภาพลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดในใจของผู้คิดซึ่งแยกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะและเป้าหมายดังนี้ (จตุพร เพียรสุภาพและคณะ, 2561)

1. ภาพลักษณ์ต่อบริษัท (Corporate Image) คือภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนที่มีต่อบริษัทหรือหน่วยงานธุรกิจ โดยภาพลักษณ์ดังกล่าวหมายรวมไปถึงด้านการบริหารหรือการจัดการของบริษัทแห่งนั้นด้วยและหมายรวมไปถึงสินค้าผลิตภัณฑ์ และการบริการที่บริษัทนั้นจำหน่ายฉะนั้นคำว่าภาพลักษณ์ต่อบริษัท จึงมีความหมายค่อนข้างกว้างและยังหมายรวมถึงตัวหน่วยงานธุรกิจฝ่ายจัดการและสินค้าหรือบริการของบริษัทแห่งนั้นด้วย

2. ภาพลักษณ์ต่อสถาบันหรือองค์กร (Institutional Image) คือภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนที่มีต่อสถาบันหรือองค์กรเพียงอย่างเดียวโดยไม่รวมถึงสินค้าและบริการที่จำหน่าย

3. ภาพลักษณ์ต่อสินค้าหรือบริการ (Product/ Service Image) คือภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนที่มีต่อสินค้าและบริการของบริษัทเพียงอย่างเดียวโดยไม่รวมถึงตัวองค์กรหรือบริษัท

4. ภาพลักษณ์ที่มีต่อสินค้าตราใดตราหนึ่ง (Brand Image) คือภาพที่เกิดขึ้นในใจของประชาชนที่มีต่อสินค้านี้หรือโดยี่ห้อหนึ่งหรือตรา (Brand) ใดตราหนึ่งหรือเครื่องหมายการค้า (Trademark) ใดเครื่องหมายหนึ่งส่วนมากมักจะใช้ในการด้านการโฆษณา (Advertising) และการส่งเสริมการจัดจำหน่าย (Sale Promotion)

ฉะนั้นภาพลักษณ์ที่มีต่อตราสินค้าตราใดตราหนึ่งจึงเป็นภาพในจิตใจของผู้บริโภคที่ได้รับการปลูกฝังอย่างมั่นคงในด้านความรู้สึกนึกคิดต่อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ตราใดตราหนึ่งนอกจากนี้ภาพในใจ ของตราแห่งสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อาจจะเป็นภาพที่ให้ความรู้สึกนึกคิดต่อประชาชนว่าเป็นสินค้าที่ ทันสมัยหรือล้าสมัยเป็นสินค้าสำหรับผู้ที่มีรสนิยมสูงหรือธรรมดาสำหรับวัยรุ่นหรือผู้สูงอายุสำหรับ สุภาพสตรีหรือสุภาพบุรุษสินค้านั้นมีความคงทนต่อการใช้งานหรือไม่คุ้มค่ากับราคาของสินค้านั้นเป็นต้น

การสร้างภาพลักษณ์ต่อตราหรือยี่ห้อ (Brand Image) อาจทำได้โดยอาศัยการออกแบบ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่บ่งบอกตราหรือยี่ห้อที่สื่อถึงการใช้โฆษณาการแสดงที่ระบุตราหรือยี่ห้อผ่านสื่อโฆษณา ต่างๆ เนื้อหาและรูปแบบของการโฆษณารวมทั้งภาพต่างๆ ฝั่งโฆษณาตัวพิมพ์งานศิลป์ (Artwork) เป็นต้นองค์ประกอบเหล่านี้ต้องทำการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทันทีถ้าเราทราบว่าภาพลักษณ์ต่อ ยี่ห้อ (Brand Image) เป็นไปในทางที่สื่อว่าจะกระทบต่อชื่อเสียง ความศรัทธาหรือยอดขายของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

สิ่งสำคัญอีกอย่างคือภาพลักษณ์ต่อตราหรือยี่ห้อ (Brand Image) นั้นควรจะมีโดดเด่นเป็นพิเศษและมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองที่ไม่เหมือนใครจึงจะทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นอยู่เหนือการแข่งขันจากบริษัทคู่แข่งอื่นๆ และสามารถดำรงหรือประทับอยู่ในความทรงจำและจิตใจของผู้บริโภคอย่างยาวนาน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการ

Parasuraman et al. (1988) กล่าวถึงความหมายของคุณภาพการบริการเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความแตกต่างในการให้บริการที่ตรงกับหรือตรงกับความคาดหวังของผู้ใช้บริการและการรับรู้ที่มีต่อการบริการจริงซึ่งยังเป็นเรื่องของ การประเมินหรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นเลิศของการบริการในลักษณะของภาพรวมในมิติของการรับรู้ผลการศึกษาของนักวิชาการช่วยทำให้ เห็นว่าการประเมินคุณภาพการให้บริการตามการรับรู้ของผู้บริโภคเป็นไปในรูปแบบของการเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อการบริการที่คาดหวังและการบริการตามที่รับรู้ว่ามี ความสอดคล้องกันเพียงไร คุณภาพการบริการ (Service Quality) ว่าเป็นสิ่งที่ลูกค้าทุก ผู้ใช้บริการคาดหวังที่จะได้รับการบริการในการให้บริการลูกค้าจะวัดจากเครื่องมือซึ่งเป็นการวัดคุณภาพจาก 5 ด้าน ดังนี้

1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) หมายถึงงานบริการควรสามารถสัมผัสจับต้องได้เช่นอุปกรณ์ เครื่องใช้สำนักงานสภาพแวดล้อมการตกแต่งป้ายประกาศ เอกสารต่างๆ เป็นต้นโดยพิจารณาถึงความสะอาดและความเป็นระเบียบที่ลูกค้าสามารถเห็นภาพได้ชัดเจน

2. ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึงการให้บริการต้องตรงตามเวลาที่สัญญาไว้กับลูกค้างานบริการที่มอบหมายให้แก่ลูกค้าทุกครั้งต้องมีความถูกต้องเหมาะสมและมีความสม่ำเสมอ มีการเก็บข้อมูลของลูกค้าและสามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็วมีพนักงานเพียงพอต่อการให้บริการและ สามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกค้าด้วยความเต็มใจ

3. การตอบสนองลูกค้า (Responsive) หมายถึงความรวดเร็วในการตั้งใจที่จะช่วยเหลือลูกค้าโดยให้บริการอย่างรวดเร็วให้การช่วยเหลือรวมทั้งสอบถามถึงการมาใช้บริการอย่างไม่ละเลย ความรวดเร็วจะต้องมาจากพนักงานและกระบวนการในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

4. การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (Assurance) หมายถึงการบริการจากพนักงานที่มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องมีทักษะในการทำงานตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อถือและรู้สึกปลอดภัยสร้างความมั่นใจว่าลูกค้าได้รับบริการที่ดี

5. การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Empathy) หมายถึงพนักงานที่ให้บริการลูกค้าแต่ละรายด้วยความเอาใจใส่และการให้ความเป็นกันเองและดูแลลูกค้าเปรียบเสมือนญาติมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆให้รับทราบศึกษาความต้องการของลูกค้าแต่ละรายว่ามีความเหมือนและความแตกต่างในบางเรื่องโดยใช้เป็นแนวทางการให้บริการลูกค้าแต่ละรายในการสร้างความพึงพอใจจากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีของ Parasuraman et al. (1988) สรุปได้ว่าคุณภาพการบริการหมายถึงความรู้สึกที่ผู้ใช้บริการรับรู้ถึงการให้บริการที่มากกว่าหรือตรงกับ ความคาดหวังของผู้ใช้บริการตามมาตรฐานและ คุณภาพที่เหมาะสมโดยการประเมินหรือการ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นเลิศของการบริการในลักษณะของภาพรวมรวมถึง คุณลักษณะที่ปราศจากข้อผิดพลาดทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีท่ามกลาง การแข่งขันของธุรกิจเพื่อให้ลูกค้ารู้สึกถึงความประทับใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ Mobile Banking ของธนาคารออมสินในกลุ่มวัยทำงานในกรุงเทพมหานครดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือผู้ใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารออมสินที่อยู่ในช่วงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่สามารถทราบจำนวนประชากรทั้งหมดที่แน่ชัดได้ จึงใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร (Unknown Population) โดย

อาศัยสูตรการคำนวณของ Cochran (1963) ที่กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95% และค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1. ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

แบบสอบถามผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และคำนวณค่า ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยยอมรับเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ตามเกณฑ์ของ Rovinelli และ Hambleton (1977) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .850

2. ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.985 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่นิยมใช้ คือ 0.70 (Nunnally & Bernstein, 1994) จึงถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อถือได้ในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยเผยแพร่ผ่าน QR Code, แอปพลิเคชันไลน์ และอีเมล พร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมการตอบแบบสอบถาม กลุ่มเป้าหมายคือลูกค้าที่มีประสบการณ์ในการใช้ Mobile Banking ของธนาคารออมสิน ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกจัดเก็บไว้ในระบบ Google Forms และนำเข้าสู่โปรแกรม SPSS เพื่อวิเคราะห์ผลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Demographics): ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละตัวแปร

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการตัดสินใจใช้บริการ จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ โดยใช้ t-test และ One-Way ANOVA

4. การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. การตัดสินใจใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารออมสิน (GSB) จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์

การทดสอบความแตกต่างด้วย t-test และ One-Way ANOVA พบว่า ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรเดียวที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Mobile Banking อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่จบปริญญาตรีและสูงกว่ามีแนวโน้มใช้งานมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษต่ำกว่า ส่วนตัวแปรด้าน เพศ, อายุ, รายได้ และอาชีพ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การตัดสินใจใช้บริการ Mobile Banking จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์

ปัจจัยประชากรศาสตร์	ผลการทดสอบ	นัยสำคัญทางสถิติ
ระดับการศึกษา	แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ	มี
เพศ	ไม่แตกต่างกัน	ไม่มี
อายุ	ไม่แตกต่างกัน	ไม่มี
รายได้	ไม่แตกต่างกัน	ไม่มี
อาชีพ	ไม่แตกต่างกัน	ไม่มี

ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้งานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

2. ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารออมสินในระดับนัยสำคัญทางสถิติ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Ease of Use) ส่งผลเชิงบวกอย่างมี

นัยสำคัญ ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับการใช้งานที่ไม่ซับซ้อน การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) มีผลในทางบวกอย่างชัดเจน เป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการส่งผลต่อพฤติกรรมทัศนคติต่อการใช้งาน (Attitude toward Use) ความตั้งใจใช้งาน (Intention to Use) ล้วนมีอิทธิพลในเชิงบวกและการใช้งานจริง (Actual Use) ไม่พบว่ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ

โดยรวมแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการตัดสินใจได้ ร้อยละ 80.3 ($\text{Adjusted } R^2 = .803$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

ตัวแปร	ทิศทางผลกระทบ	นัยสำคัญทางสถิติ
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	เชิงบวก	มี
การรับรู้ประโยชน์	เชิงบวก	มี
ทัศนคติต่อการใช้งาน	เชิงบวก	มี
ความตั้งใจใช้งาน	เชิงบวก	มี
การใช้งานจริง	ไม่มีผล	ไม่มี

แบบจำลองอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจได้ร้อยละ 80.3 ($\text{Adjusted } R^2 = .803$)

3. ปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ภาพลักษณ์ของบริษัท (Corporate Image) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจใช้บริการ ภาพลักษณ์ขององค์กร (Organizational Image) มีผลในเชิงลบ แต่ยังอยู่ในระดับนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงการรับรู้ในเชิงลบบางประการจากกลุ่มตัวอย่างและภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ (Product Image): ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ

โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการตัดสินใจได้ ร้อยละ 26.0 ($\text{Adjusted } R^2 = .260$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

ตัวแปร	ทิศทางผลกระทบ	นัยสำคัญทางสถิติ
ภาพลักษณ์ของบริษัท	เชิงบวก	มี
ภาพลักษณ์ขององค์กร	เชิงลบ	มี
ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์	ไม่มีผล	ไม่มี

แบบจำลองอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจได้ร้อยละ 26.0 (Adjusted $R^2 = .260$)

4. ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

พบว่า มี 3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของบริการ (Reliability) มีผลในทางบวก ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้ การตอบสนองต่อความต้องการลูกค้า (Responsiveness) มีผลต่อการตัดสินใจใช้งาน การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (Assurance) พบว่า มีอิทธิพลในทางลบ ซึ่งอาจสะท้อนถึงความไม่มั่นใจในความปลอดภัยทางไซเบอร์หรือระบบเทคโนโลยีของธนาคาร ขณะที่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) และ การเข้าใจลูกค้า (Empathy) ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ

แบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจได้ ร้อยละ 30.0 (Adjusted $R^2 = .300$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

ตัวแปร	ทิศทางผลกระทบ	นัยสำคัญทางสถิติ
ความน่าเชื่อถือของบริการ	เชิงบวก	มี
การตอบสนองต่อความต้องการลูกค้า	เชิงบวก	มี
การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า	เชิงลบ	มี
ความเป็นรูปธรรมของบริการ	ไม่มีผล	ไม่มี
การเข้าใจลูกค้า	ไม่มีผล	ไม่มี

แบบจำลองอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจได้ร้อยละ 30.0 (Adjusted $R^2 = .300$)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ต่างกัน การตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ระดับการศึกษา ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการธนาคารผ่าน Mobile Banking ธนาคารออมสิน (GSB) ของกลุ่มผู้ใช้บริการวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของยลธิดา รณกิตติ (2565) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยคุณภาพการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ และปัจจัยคุณภาพการแก้ไขปัญหาที่พบระหว่างการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์และแอปพลิเคชันหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ MEB ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า (1) ปัจจัยประชากรศาสตร์ ด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีบางด้านมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Mobile Banking ธนาคารออมสิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ ทักษะคิดที่มีต่อการใช้งาน และความตั้งใจในการใช้งาน ขณะที่การใช้งานจริงไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chu และ Chu (2021) ที่ระบุว่า การตอบสนองต่อระบบจะเกิดขึ้นจากการรับรู้และแรงจูงใจภายในของผู้ใช้ มากกว่าการใช้งานจริง นอกจากนี้ผลยังสอดคล้องกับงานของพรณิภา วิชัยพล และสุรินทร์ มรรคา (2566) ที่พบว่า การรับรู้ประโยชน์และความตั้งใจใช้งาน มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการใช้งาน Mobile Banking

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรบางด้านมีผลต่อการตัดสินใจใช้งาน ได้แก่ ภาพลักษณ์ของบริษัทที่มีอิทธิพลเชิงบวก และภาพลักษณ์ของสถาบันหรือองค์กรที่มีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนภาพลักษณ์ของสินค้าและตราสินค้าไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษานี้สอดคล้องบางส่วนกับงานของโสธยา สุภาพผล และคณะ (2563) ที่พบว่าภาพลักษณ์ขององค์กรมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการธนาคาร แต่ขัดแย้งกับทฤษฎีของ Hatch และ Schultz (2003) ซึ่งระบุว่า ภาพลักษณ์องค์กร

ควรมีอิทธิพลเชิงบวกโดยรวม จึงแสดงให้เห็นว่าในบางกรณี การรับรู้ของผู้บริโภคต่อ “องค์กร” อาจไม่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของบริษัท

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ และการตอบสนองลูกค้า ซึ่งมีผลในทิศทางบวก และการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้าที่มีผลในทิศทางลบ โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจได้อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ความเป็นรูปธรรมและการเข้าใจลูกค้าไม่มีอิทธิพล ผลนี้สอดคล้องกับงานของ Lueritthi (2017) ที่ชี้ว่าความเชื่อถือ ความพร้อมตอบสนอง และความมั่นคงปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญในคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม ทิศทางลบของปัจจัย “การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า” อาจสะท้อนว่า แม้พนักงานมีความพยายามสร้างความมั่นใจ แต่หากไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า ก็อาจส่งผลในทางลบต่อความเชื่อมั่นในระบบ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารออมสินในกลุ่มวัยทำงาน ได้แก่ ระดับการศึกษา ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ภาพลักษณ์องค์กร และคุณภาพการให้บริการบางด้าน โดยเฉพาะการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ ทัศนคติ และความตั้งใจใช้งานที่มีอิทธิพลเชิงบวก ขณะที่ “การให้ความมั่นใจ” กลับมีอิทธิพลในทางลบ สะท้อนถึงความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงของผู้ใช้บริการในยุคดิจิทัล ดังนั้นธนาคารควรให้ความสำคัญกับการออกแบบแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย การสื่อสารประโยชน์ที่ชัดเจน และภาพลักษณ์ที่สร้างความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งควรใช้ผลวิจัยนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงบริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้มากยิ่งขึ้น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ธนาคารควรพัฒนาแอปพลิเคชัน Mobile Banking โดยยึดหลักความง่ายในการใช้งาน (Usability) ให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงบริการสำคัญได้ภายในไม่กี่คลิก เช่น การโอนเงิน ชำระบิล เช็กยอด และรายการโปรโมชั่น โดยเมนูต้องมีขนาดพอเหมาะ สีสบายตา และไม่ซับซ้อน เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นใช้งาน

1.2 ควรเน้นการสื่อสารคุณค่าหรือ “ประโยชน์ที่ผู้ใช้จะได้รับ” (Perceived Usefulness) อย่างชัดเจน เช่น การลดเวลาในการทำธุรกรรม ความปลอดภัยสูง ความสามารถ

ในการควบคุมทางการเงินด้วยตนเอง โดยการสื่อสารนี้ควรดำเนินผ่านช่องทางหลากหลาย เช่น แอป อินฟลูเอนเซอร์ วิดีโอรีวิว หรือฟีดแบ็กแนะนำการใช้งานในแอป

1.3 ในด้านภาพลักษณ์ขององค์กร ควรมีกลยุทธ์การตลาดที่เน้นสร้างความเชื่อมั่นและความเป็นมืออาชีพ เช่น การใช้โฆษณาที่สื่อสารความมั่นคงทางการเงินของธนาคาร พร้อมทั้งเผยแพร่เรื่องราวความสำเร็จของผู้ใช้ หรือความน่าเชื่อถือของเทคโนโลยีเบื้องหลัง Mobile Banking โดยควรแยกกลยุทธ์ภาพลักษณ์องค์กร (corporate branding) ออกจากผลิตภัณฑ์ย่อย หากพบว่ามีจุดอ่อนในมุมมองของผู้ใช้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่ามีปัจจัยบางด้านที่ไม่มีอิทธิพล เช่น การใช้งานจริง ภาพลักษณ์ของสินค้า และความเป็นรูปธรรมของบริการ ซึ่งอาจเกิดจากการรับรู้ของผู้ใช้บริการในเชิงประสบการณ์ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการวิเคราะห์ UX/UI เพื่อเข้าใจประสบการณ์จริงของผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ ควรพิจารณาตัวแปรด้านพฤติกรรมดิจิทัล วิถีชีวิต หรือจิตวิทยาผู้บริโภค เพื่อขยายมุมมองใหม่ ๆ ต่อพฤติกรรมการใช้งาน Mobile Banking อย่างลึกซึ้ง

เอกสารอ้างอิง

- เกสวดี เชี่ยวชาญ. (2557). การพัฒนาบริการ Mobile Banking ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เศรษฐกิจไทย.
- จตุพร เพียรสุภาพ, และคณะ. (2561). การสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การตลาดสมัยใหม่.
- ธนิต โสรัตน์. (2559). ทรัพยากรมนุษย์กับอุตสาหกรรม 4.0. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- พิมพ์กมล พิมพ์กลัด. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการธนาคารผ่านโทรศัพท์มือถือของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารธุรกิจ, 6(1), 25-37.
- พรณิภา วิชัยพล, & สุรินทร์ มรรคา. (2566). พฤติกรรมการใช้งาน Mobile Banking ของผู้บริโภคในเขตเมือง. วารสารการตลาดดิจิทัล, 12(1), 35-49.

- ภัทรภรณ์ คำวงศ์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Mobile Banking ของประชาชนในเขตภาคเหนือ. วารสารวิจัยเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, 12(2), 44-59.
- ยลธิดา รณกิตติ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน MEB. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศศิธร ทรัพย์สิน. (2561). พฤติกรรมผู้บริโภคยุคดิจิทัลกับการใช้ Mobile Banking. วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ, 8(3), 18-29.
- โสธยา สุภาพล, อภิชาติ สุขสำราญ, & วรรณิภา เลิศวิไล. (2563). ภาพลักษณ์องค์กรกับการตัดสินใจใช้บริการธนาคารพาณิชย์. วารสารบริหารธุรกิจ, 10(2), 70-81.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). รายงานผลการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประชากร พ.ศ. 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Aaker, D. A. (1996). Building strong brands. New York: The Free Press.
- Chu, H. C., & Chu, T. H. (2021). Technology acceptance and user behavior in digital systems. Singapore: Academic Press.
- Cochran, W. G. (1963). Sampling techniques (2nd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Fournier, S. (1998). Consumers and their brands: Developing relationship theory in consumer research. Journal of Consumer Research, 24(4), 343-373.
- Hatch, M. J., & Schultz, M. (2003). Bringing the corporation into corporate branding. European Journal of Marketing, 37(7/8), 1041-1064.
- Keller, K. L., & Aaker, D. A. (2018). Corporate level marketing: The impact of brand name and corporate image on customer response to brand extensions. Journal of Marketing, 61(1), 56-70.
- Lueritthi, K. (2017). Service quality in digital banking: A case study of Thai commercial banks. Bangkok: Thammasat University Press.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. Journal of Retailing, 64(1), 12-40.

Pimklad, P. (2014). Factors affecting mobile banking adoption in rural Thailand.
Bangkok: Thailand Research Development Institute.

ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อส่งเสริม
การมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านพังปริง
จังหวัดนครศรีธรรมราช *

THE EFFECTS OF CREATIVE ART ACTIVITIES WITH MUSIC TO
ENHANCE CONCENTRATION IN EARLY CHILDHOOD AT
BANPANGPRING SCHOOL, NAKHON SI THAMMARAT

กมลทิพย์ ทองทิพย์¹, ดารารัตน์ อุทัยพัยค์², ประเสริฐ แซ่เอี้ยบ³ และ ปิยลักษณ์ อัครรัตน์⁴

Kamontip Thongtip¹, Dararat Uthaipayu², Prasert Sae-iab³ and Piyalak Akkratana⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹⁻⁴Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: thongtipkamontip22@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 20 พฤษภาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568

Received 5 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 22 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีที่โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราชประชากรได้แก่เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุ 5-6 ปีที่ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านพังปริงจำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีรวมทั้งสิ้น 32 แผนการทดลอง 8 สัปดาห์สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที

Citation:

* กมลทิพย์ ทองทิพย์, ดารารัตน์ อุทัยพัยค์, ประเสริฐ แซ่เอี้ยบ และ ปิยลักษณ์ อัครรัตน์. (2568). ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 1191-1207.

Kamontip Thongtip, Dararat Uthaipayu, Prasert Sae-iab and Piyalak Akkratana. (2025). The Effects Of Creative Art Activities With Music To Enhance Concentration In Early Childhood At Banpangpring School, Nakhon Si Thammarat. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1191-1207.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.92 และแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ทั้งหมด 2 ด้าน จำนวน 6 ข้อ คือ ด้านการกระทำ 3 ข้อ และด้านสังคม 3 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การมีสมาธิของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีสูงกว่าก่อนการทดลองทั้งภาพรวมและแบบรายด้าน

คำสำคัญ: ศิลปะสร้างสรรค์, ดนตรี, สมาธิ, เด็กปฐมวัย

Abstract

This research aimed to compare the concentration of preschool children before and after receiving creative art activities with music at Ban Phang Pring School, Nakhon Si Thammarat Province. The population consisted of 14 male and female preschool children aged 5-6 years studying in kindergarten year 3, semester 2, academic year 2024, Ban Phang Pring School. The research instruments were 32 creative art activities with music plans, 8 weeks, 4 days a week, 50 minutes a day. The index of consistency was 0.92 and the preschool children's concentration observation form, consisting of 2 dimensions, 6 items: 3 action items and 3 social items, with a index of consistency of 1.00. The statistics used in this research were the mean and standard deviation.

The results of the research found that the concentration of preschool children after receiving creative art activities with music was higher than before the experiment, both overall and in each aspect.

Keywords: Creative art, Music, Concentration, Early childhood

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและ

ส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม, 2545: 5) ในสังคมปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีผลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลทั่วไปทุกเพศ ทุกวัย เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่หลากหลาย สามารถอำนวยความสะดวกในด้านการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วเข้าถึงได้ง่าย เมื่อมีข้อดีก็ย่อมมีข้อเสียตามมาเช่นกัน ได้แก่ การส่งผลกระทบต่อด้านอารมณ์จิตใจของบุคคลที่มีภาวะจิตใจที่ไม่นิ่งไปกับสังคมที่ถูกเชื่อมต่อเข้าหากันด้วยระบบโซเชี่ยลสังคมออนไลน์ยุคแห่งการสื่อสารดิจิทัล ทุกอย่างเต็มไปด้วยความรวดเร็ว มีความสะดวกสบาย ทุกอย่างได้มารวดเร็ว ทำให้เด็ก ๆ มีปัญหาเรื่องการ อดทน รอคอยไม่ได้ และส่งผลกับการควบคุมอารมณ์จิตใจ การมีสมาธิ และการแสดงออกการ ฝึกให้เด็ก ๆ มีความอดทน รู้จักการรอคอย มีสมาธิรู้จักเวลาที่เหมาะสม นั้นเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็ก ๆ และเป็นเรื่องท้าทายที่เกิดการเรียนรู้ การจัดการสิ่งรบกวนจากสื่อรอบตัว การทำสมาธิคือกระบวนการทางเลือกที่ดีอีกวิธี การทำสมาธิช่วยเพิ่มกระบวนการพัฒนาในด้านความสนใจ โดยสอนให้เด็กเรียนรู้อย่างจดจ่อ แน่วแน่ และตามความคิดของเด็กได้ ณ ขณะนั้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มเซลล์ประสาทในสมองของเด็ก โดยเฉพาะในส่วนของการควบคุมและการตอบสนองทางอารมณ์จิตใจ ผลการทำสมาธิช่วย เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านความจำและการเรียนรู้ที่ดีขึ้น (สุริยเดว ทรีปาตี: 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นวัยแห่งการเจริญเติบโตทั้งปริมาณและคุณภาพ เด็กต้องการทั้งความรัก การเอาใจใส่ การดูแลอย่างใกล้ชิด ต้องการโอกาสเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นจากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อสำรวจ ทดลอง ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาสมองด้วยการคิดแก้ปัญหา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ควรให้การส่งเสริมเพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยฝึกให้เด็กเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต ชอบสำรวจ และกระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ สมาธิเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็ก เพราะเมื่อเด็กมีสมาธิจดจ่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างแน่วแน่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เป็นกระบวนการเริ่มต้นที่จะทำให้เด็กเกิดการ เรียนรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น การฝึกเด็กให้สนใจสิ่งใดสิ่ง

หนึ่งเป็นเวลานาน ๆ คงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะธรรมชาติของเด็กนั้นจะมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอยู่เสมอ แนวทางการ จัดกิจกรรมที่ช่วยฝึกสมาธิเด็กควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจกิจกรรม เป็นกระบวนการช่วยฝึกสมาธิให้กับเด็ก อีกทั้งสามารถส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ของมือและตาเด็กให้ดีขึ้น ทั้งนี้การฝึก สมาธิให้กับเด็กไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาสั้น ๆ ผู้ปกครองต้องหมั่นฝึกฝนและพัฒนาเด็ก อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กมีสมาธิที่ดี ช่วยส่งเสริมต่อการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพของเด็ก (ฐิตยา สุนศรี, 2561) สมาธินับเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ที่จะเป็นตัวเชื่อมต่อไปสู่การเกิดพฤติกรรมของตัวเด็ก เพราะการที่เด็กมีสมาธิจะช่วยทำให้เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และความจำที่ดี ซึ่งจะไปมีผลในการดิ่งศักยภาพของตัวเด็กออกมาได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้สมาธินับเป็นประตูสำคัญที่จะส่งผล ต่อระบบการทำงานของความทรงจำ โดยความจำถูกแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การลงรหัส (Encoding) การจัดเก็บ (Storage) การดึงมาใช้ (Retrieval) โดยเฉพาะขั้นตอนแรกซึ่งหากเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ตัวผู้ศึกษาเองอาจจะไม่รู้จัก ไม่เข้าใจ หรือไม่เคยศึกษาเรื่องนี้มาก่อน การที่จะรับสารได้ดีและมีคุณภาพผู้รับสารต้องอาศัยสมาธิ การจดจ่อกับข้อมูล และให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำข้อมูลมาลงรหัส แต่ถ้าผู้รับสารไม่มีสมาธิในการรับสาร หรือมีอุปสรรคในการสื่อสาร ก็อาจจะทำให้ข้อมูลที่ได้เกิดความผิดพลาด หรืออาจจะไม่สามารถปะติดปะต่อเป็นเรื่องเป็นราว ทำให้ข้อมูลไม่ได้รับการลงรหัส ไม่เกิดเป็นกระบวนการจำ (คศนงค์ มณีศรี, 2556 :22) ถ้าเด็กมีสมาธิจดจ่ออยู่กับสิ่งที่เขากำลังจะเรียนรู้ คุณภาพของข้อมูลที่ได้รับเข้าไปก็จะมีประสิทธิภาพสูง โดยเด็กสามารถดึงความทรงจำ หรือข้อมูลที่มีประโยชน์ ออกมาใช้งานในสถานการณ์ที่จำเป็นได้ ซึ่งเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของอัลเบิร์ต แบนดูรา ซึ่งได้อธิบายถึงกระบวนการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพว่าการเรียนรู้ที่ดีมีลักษณะขั้นตอนเป็น 4 ข้อ คือ 1. กระบวนการใส่ใจ 2. กระบวนการจดจำ 3. กระบวนการถอดแบบ 4. กระบวนการเสริมแรงและการจูงใจ จาก 4 ขั้นตอนของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ของแบนดูรา ขั้นตอนที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อกระบวนการอื่น ๆ ก็คือขั้นตอนแรก ขั้นตอนการใส่ใจ จะเห็นได้ว่า ถ้าเด็กใส่ใจกับข้อมูลและมีสมาธิในการรับข้อมูลที่ดี ก็ส่งผลดีต่อขั้นตอนอื่น ๆ ด้วย (Bandura. 1986)

การที่เด็กปฐมวัยไม่มีสมาธิสามารถส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ผลกระทบต่อการเรียนรู้ เด็กที่ขาดสมาธิอาจไม่สามารถรับข้อมูลหรือเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้พัฒนาการด้านความรู้และทักษะทางวิชาการไม่สมบูรณ์ การเรียนรู้ในชั้นเรียนหรือการทำ

กิจกรรมต่าง ๆ อาจไม่สามารถเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการเติบโตได้ การขาดสมาธิในเด็กทำให้พวกเขามีความยากลำบากในการทำงานที่ต้องใช้ความตั้งใจ เช่น การฟังครู การทำการบ้าน หรือการทำกิจกรรมที่ต้องการการจดจ่อที่มีระยะเวลานาน 2. ผลกระทบต่อพฤติกรรมและการพัฒนาด้านสังคม เด็กที่ไม่มีสมาธิมักจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่สนใจต่อสิ่งรอบข้าง ซึ่งอาจนำไปสู่การขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม และอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนและครู ไม่สามารถจดจ่อกับกิจกรรมหรือการเล่นร่วมกับผู้อื่น อาจทำให้เด็กพัฒนาไม่ได้อย่างสมบูรณ์ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสร้างมิตรภาพ 3. ผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจ เด็กที่ขาดสมาธิอาจรู้สึกท้อแท้หรือไม่มั่นใจในตัวเอง ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาทางอารมณ์ เช่น ความเครียดหรือความวิตกกังวล การที่เด็กไม่ได้รับการเสริมสร้างทักษะในการมีสมาธิสามารถทำให้พวกเขารู้สึกว่าตนเองไม่สามารถทำอะไรสำเร็จได้ ทำให้เกิดความรู้สึกของความล้มเหลวและความน้อยใจในตัวเอง 4. ผลกระทบต่อการพัฒนาเชิงพฤติกรรมและการเรียนรู้ทางสังคม การขาดสมาธิในเด็กสามารถนำไปสู่การทำงานไม่เสร็จสมบูรณ์ หรือการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การขัดจังหวะคนอื่น หรือการขาดการควบคุมตัวเองในกลุ่มเพื่อน การที่เด็กไม่สามารถมีสมาธิในการทำกิจกรรมที่ต้องการการตั้งใจหรือจดจ่อ สามารถส่งผลให้พวกเขาพลาดโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์ และทักษะที่ต้องการจากสำคัญของสมาธิทำให้มีแนวทางในการสร้างและพัฒนาสมาธิ โดยสามารถพัฒนาได้หลายรูปแบบ อย่างเช่น การใช้ศิลปะสร้างสรรค์ในการช่วยเพิ่มสมาธิให้กับเด็ก การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และกระทรวง ศึกษาธิการ คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (2560: 72) ได้เสนอแนวทางการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่สถานศึกษาและผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ปฐมวัยนำไปสู่การปฏิบัติในประเด็นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้ โดยผู้วิจัยจะนำศิลปะสร้างสรรค์เข้าไปช่วยในการพัฒนาสมาธิของเด็ก ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อฝึกสมาธิเด็กปฐมวัยทำให้เด็กปฐมวัยมีสมาธิมากขึ้น มีความตั้งใจฟังครู มีช่วงความสนใจในการทำงานนานขึ้นทำงานศิลปะด้วยความสุข สนุกสนาน ร่าเริงแจ่มใส สงบนิ่ง ตั้งใจจดจ่อกับงานที่ทำ รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความมานะพยายามและอดทน ทำให้งานออกมาเป็นผลงานที่มีคุณภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผลงานที่เด็กมีความภาคภูมิใจเพราะทำด้วยตนเอง (มณีรัตน์ ภูทะวัง, 2560: 69) สอดคล้องกับ สิริพร สมสกุล (2553: 24) ที่ว่า การสร้าง

สมาธิสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็กเป็นหลัก เช่น ศิลปะ ดนตรี กีฬา และกิจวัตรประจำวัน แต่ต้องไม่เป็นการบังคับ ทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระยะเวลาที่นานพอ ต้องกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมให้ต่อเนื่องเพื่อให้เขารับรู้สิ่งเหล่านี้ ต้องทำเป็นกิจวัตร เป็นสิ่งที่เด็กต้องรับผิดชอบ เสริมสร้างให้เด็กรู้จักทำงานให้สำเร็จ นอกจากนี้ อีกกิจกรรมหนึ่งซึ่งได้ถูกนำมาเสริมสร้างพัฒนาสมาธิและความจำของเด็กควบคู่กับงานศิลปะ สร้างสรรค์ก็คือเสียงดนตรี

เสียงดนตรีถูกนำมาใช้ในการสื่อสาร สร้างอารมณ์และการรับรู้เป็นหลัก สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกไปสู่ผู้ฟังได้ จึงมีการนำดนตรีมาใช้กับเด็ก โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย ดนตรีสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ในหลายด้าน ทั้งด้านสุนทรียศาสตร์และการเรียนรู้ เช่น ดนตรีบรรเลงเพลงสบาย ๆ ที่เปิดในช่วงกลางวันในขณะที่เด็กทำกิจกรรมระหว่างวันเพื่อสร้างสมาธิระหว่างทำกิจกรรม เนื่องจากดนตรีสำหรับเด็กนั้นไม่จำเป็นต้องเน้นสร้างความสนุกสนาน ต้องกระโดดหรือเต้นเท่านั้น การใช้ดนตรีดนตรีที่มีท่วงทำนองสบายในเด็กปฐมวัย ก็ช่วยให้เด็กสงบขึ้น มีสมาธิมากขึ้นได้ (ประภัสสร พวงสำลี, 2565: ออนไลน์) โดยผลการศึกษาพบว่าการใช้เสียงดนตรีเข้ามามีส่วนประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กปฐมวัยนั้นมีประโยชน์ต่อเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาสมาธิและพัฒนาสมองที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม ทั้งกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมเดี่ยว ช่วยให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายความเครียดในขณะที่ทำกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมเดี่ยว การส่งเสริมกิจกรรมดนตรีให้สำหรับเด็ก เป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ หรือบางครั้ง อาจใช้ดนตรีเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ โดยใช้ดนตรีเป็นตัวนำทางให้เด็กมีพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น (กิตติศักดิ์ เสียงดี, 2563: 27)

การส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นพื้นฐานสำคัญของเด็กปฐมวัย การมีสมาธิจะช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และความจำที่ดี นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของตนเองในอนาคต รวมไปถึงการเป็นพลเมืองที่ดีเพื่อพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้นเด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมการมีสมาธิที่ถูกต้องและเหมาะสมนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมของตัวเด็ก ซึ่งทางโรงเรียนบ้านพังปริง ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัยของโรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาเหมาะสมตามวัย เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาและส่งเสริมเด็ก

ให้ก้าวไปสู่ขั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีคุณภาพ จากการรายงานการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ระดับชั้นปฐมวัยของโรงเรียนบ้านพังปริง ประจำปีการศึกษา 2566 (โรงเรียนบ้านพังปริง, 2566) พบว่า เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านพังปริง ควรได้รับการส่งเสริมทางด้านการมีสมาธิให้เหมาะสมกับวัยมากขึ้น

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและสนใจที่จะส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นประโยชน์กับครูผู้สอนเด็กปฐมวัย และใช้เป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการพัฒนาความสามารถในการมีสมาธิ เช่น การทำกิจกรรมที่ต้องการการจดจ่อ การฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้สื่อการสอนที่มีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับวัย จะช่วยให้เด็กปฐมวัยพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์และมีความสุขในการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ให้เกิดประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานการวิจัย

หลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีเด็กปฐมวัยมีสมาธิสูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมสมาธิและการจดจ่อกับกิจกรรมที่ทำ เนื่องจากเด็กในวัยนี้กำลังพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งทางกาย จิตใจ และสังคม โดยการใช้เสียงดนตรีประกอบกับกิจกรรมศิลปะสามารถช่วยให้เด็กมีสมาธิและลดความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นก่อนหรือระหว่างการทำกิจกรรม (มยุเรศ มัชฌิโม และ รุ่งลาวัลย์ ละอามาคา, 2564) ในกระบวนการจัดกิจกรรมเหล่านี้จะประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลักที่สำคัญ ได้แก่ ขั้นการปรับกายใจด้วยเสียงดนตรี ซึ่งเป็นการเตรียมเด็ก

ให้พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ก่อนเริ่มกิจกรรมโดยใช้เสียงดนตรีที่ช่วยให้เด็กสงบและมีสมาธิ, ขั้นการเปิดใจเรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนนี้เด็กจะได้รับการแนะนำจากครูเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะที่มีความหลากหลาย เช่น การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพ การพับกระดาษ การปะติด การทำเครื่องประดับ เป็นต้น, ขั้นการจดจ่อเรียนรู้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เด็กจะต้องมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ พร้อมทั้งมีการเปิดเสียงดนตรีประกอบไปด้วย เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กสามารถทำกิจกรรมได้อย่างตั้งใจ และขั้นสุดท้ายคือ การทบทวนการเรียนรู้ โดยเด็กจะได้ใช้สมาธิในการนั่งสงบและฟังเพื่อน ๆ นำเสนอผลงานที่ตนเองได้สร้างสรรค์ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2562) การฝึกสมาธิในเด็กปฐมวัยมีความสำคัญไม่เพียงแค่นั้นของการจดจ่อกับกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความอดทน และการควบคุมอารมณ์ (ธัญญารัตน์ ศิริกลิ่นไธ, 2564) การฝึกสมาธิยังเป็นการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ และส่งผลดีต่อการควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ดีขึ้น งานวิจัยหลายชิ้นได้พิสูจน์ถึงผลการฝึกสมาธิที่มีต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างสมาธิผ่านกิจกรรมศิลปะและการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เช่น การเต้นแอโรบิก ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มสมาธิของเด็กได้อย่างมีนัยสำคัญ (รชต ถนอมกิตติ, 2560) การฝึกสมาธิยังช่วยเพิ่มความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และพัฒนาการใช้สมองในการแก้ปัญหาหรือการคิดในลักษณะต่าง ๆ ที่ดีขึ้น จากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมาธิพบว่า การฝึกสมาธิในเด็กสามารถทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นอีกหนทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในการฝึกสมาธิและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะในช่วงวัยปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการพัฒนาและสร้างพื้นฐานทางสติปัญญาและอารมณ์ (วลัยพร ห่องแสง, 2563) สมาธิที่ดีในเด็กจะช่วยให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ดียิ่งขึ้น มีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่ทำ และสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้ได้ดีขึ้นในระยะยาว และพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสมาธิในชีวิตประจำวันและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มณีนรัตน์ ภูทะวัง, 2563)

จากบทวิเคราะห์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีและการฝึกสมาธิมีความสำคัญในการพัฒนาสมาธิในเด็กปฐมวัย ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ การใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การฟังเสียงดนตรี การทำกิจกรรมศิลปะ และการฝึกสมาธิช่วยให้เด็กมีสมาธิที่ดีขึ้นและสามารถทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปีซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านพังปริง อำเภอนาทวี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 14 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี
- 2) ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี
- 3) ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี
- 4) คู่มือการใช้แบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย
- 5) แบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี และการสร้างแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (อายุ 3 - 6 ปี) และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านพังปริง เพื่อกำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีของเด็กปฐมวัย รวมถึงศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อสังเคราะห์และกำหนดแนวทางในการจัดสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

1.2 นำเนื้อหาที่กำหนดเป็นหน่วยในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี จำนวน 8 หน่วย ซึ่งการกำหนดหน่วยการเรียนรู้จะเลือกจากหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านพังปริง เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก โดยผู้วิจัยเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมในแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมต้องมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และมีการเลือกกิจกรรมตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและเวลา

ที่กำหนด ดังตารางที่ 3.2 วิเคราะห์เนื้อหาในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี โดยมีการระบุชื่อกิจกรรม สารการเรียนรู้ จุดประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ และการประเมินผล และกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

1.3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี จำนวน 26 แผน โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นปรับกายใจด้วยเสียงดนตรี หมายถึง เตรียมเด็กให้พร้อมด้วยการให้เด็กนั่งที่ของตนเอง เด็กทุกคนค่อย ๆ ปิดตาลงในห้องเรียนจะไม่มีเสียงใด ๆ จนทุกอย่างเงียบสงบ ครูค่อย ๆ เปิดเสียงดนตรีบรรเลงไปประมาณ 2 นาที เช่น เสียงธรรมชาติ เสียงเครื่องดนตรี บรรเลง เสียงเพลงกล่อมเด็ก หรือเสียง ASMR (Autonomous Sensory Meridian Response) ซึ่งหมายถึงการตอบสนองของระบบประสาทที่ถูกกระตุ้นด้วยเสียง การมองเห็น และการสัมผัสอย่างอัตโนมัติ ที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลาย มีสมาธิในการทำงานเมื่อเด็กมีท่าทางที่สงบนิ่งผ่อนคลายลง จากนั้นให้เด็กๆทุกคนลืมหายตาขึ้น ครูให้เด็กทายเสียงที่ได้ยินว่าคือเสียงของอะไร หรือมีเรื่องราวเกี่ยวกับอะไรบ้าง หลังจากนั้นครูเปิดเสียงเดิมอีกครั้ง พร้อมเปิดวิดีโอภาพเคลื่อนไหวประกอบกับเสียงให้เด็ก ๆ ดูเพื่อเฉลยว่าเสียงที่ได้ยินนั้นเป็นเสียงที่ถูกต้องตามที่ได้ทายไว้หรือไม่ ในระหว่างที่ดูภาพวิดีโอ เด็กทุกคนยังคงนั่งนิ่งไม่มีเสียงคุยจนครูค่อย ๆ ปิดเสียงดนตรีลง

2) ขั้นเปิดใจเรียนรู้ หมายถึง ครูแนะนำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์พร้อมทั้งแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย สามารถนำมาใช้ประกอบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้ โดยครูกำหนดหัวข้อของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 1 กิจกรรม ให้เด็ก ๆ เลือกอุปกรณ์และทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบที่ตนเองสนใจ เช่น การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพระบายสี การปะติด การร้อยลูกปัด การพิมพ์ภาพ การพับ การฉีกตัดปะ หรือการประดิษฐ์ตกแต่ง เป็นต้น

3) ขั้นจัดจ่อเรียนรู้ หมายถึง เด็กแต่ละคนได้คิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ผ่านการทำกิจกรรมศิลปะตามที่ตนเองได้วางแผนไว้ ในระหว่างที่ทำกิจกรรมครูเปิดดนตรีบรรเลงไปด้วย เมื่อทำเสร็จแล้วให้นำผลงานมาให้ครูเขียนบรรยายภาพ/ผลงานตามคำบอกเล่าของเด็ก ครูกล่าวคำชมเชยเด็ก ๆ ทุกคนที่ทำงานสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

4) ขั้นทบทวนการเรียนรู้ หมายถึง ครูเตรียมเด็กให้นั่งลง ปิดตาจินตนาการถึงผลงานของตนเอง พร้อมเปิดเสียงดนตรีบรรเลงไปด้วยระหว่างที่เด็กนั่งปิดตา หลังจากนั้นให้เด็กลืมหายตาขึ้น เพื่อฟังเพื่อน ๆ ออกมานำเสนอผลงานเป็นกลุ่ม

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (ดังปรากฏชื่อในภาคผนวก ค หน้า 154) เพื่อตรวจสอบหาความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC)

1.5 นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแผนการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ดังนี้

1) ทบทวนเสียงดนตรีที่นำมาใช้ในการทดลอง ควรเลือกใช้เสียงที่ใกล้เคียงเสียงที่เด็กมีประสบการณ์ตรง บางเสียงที่ใช้เด็กอาจไม่เคยได้ยิน เช่นเสียงเรือในมหาสมุทร เป็นต้น

2) ปรับจุดประสงค์ และสาระที่ควรเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น

1.6 นำแผนการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กปฐมวัยเป็นเด็กชายและหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 คน โรงเรียนวัดโทเอก ตำบลอินคีรี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.7 นำแผนการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.8 นำแผนการการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีไปใช้กับประชากร ซึ่งเป็นเด็กชายและหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 อนุบาลปีที่ 3 จำนวน 14 คน โรงเรียนบ้านพังปริง ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. การสร้างแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (อายุ 3 - 6 ปี) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

2.3 จัดทำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โดยครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกระทำ 2) ด้านสังคม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการกระทำ หมายถึง เด็กนั่งอยู่กับที่ ไม่ลุกขึ้นเดินหรือวิ่ง ไม่คุยกับเพื่อนและตั้งใจฟังครูพูดจนจบ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม สังเกตได้จากการยกมือตอบคำถาม และสนทนาโต้ตอบกับครู และมุ่งมั่นใส่ใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย โดยเด็กทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ไม่วอกแวกไปสนใจสิ่งอื่น

2) ด้านสังคม หมายถึง เด็กสามารถอดทนรอคอยได้ รอคอยการใช้อุปกรณ์ต่อจากเพื่อน รอฟังเพื่อนนำเสนอหน้าชั้นเรียน มีความพยายามที่จะทำงานตามที่ครูมอบหมายให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด และปฏิบัติตามกิจกรรมตามขั้นตอนที่ครูกำหนดได้โดยไม่ข้ามขั้นตอน

2.4 นำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนและเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

โดยนำผลการพิจารณาที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านลงความเห็นมาบันทึก แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยกับจุดประสงค์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยและช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ตรงตามคำถามในแต่ละสถานการณ์ได้ครอบคลุมตามจุดประสงค์

2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1) ควรทบทวนด้านการวัด และการประเมินผลให้ชัดเจน

2.6 นำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่เป็นประชากร ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ทดลองแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี คือ เด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านพังปริง จำนวน 14 คน

2.7 นำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยที่ผ่านการวิเคราะห์และการแก้ไขแล้วมาทำเป็นฉบับที่สมบูรณ์เพื่อใช้กับประชากร

2.8 นำแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ฉบับสมบูรณ์ ไปใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย (Pretest) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา เพื่อเป็นข้อมูลก่อนการทดลองเป็นเวลา 1 สัปดาห์

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีกับประชากร จำนวน 14 คน โดยดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี ใช้ระยะเวลาทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง

3. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการสังเกตหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบสังเกตชุดเดิมกับประชากร ใช้เวลาในการดำเนินการทดลอง 1 สัปดาห์

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล เสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง

1.1 คะแนนเฉลี่ยของประชากร (μ)

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ)

2. หาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี

ค่าความสอดคล้องแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี (Index Of Objective Congruence หรือ IOC)

2.2 แบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย

ค่าความสอดคล้องแบบสังเกตการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย (Index Of Objective Congruence หรือ IOC)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีโดยภาพรวม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีโดยภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม					
การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ค่า t
ก่อนเรียน	14	18	9.14	3.49	.001*
หลังเรียน	14	18	14.57	2.24	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = -3.317^b$, $p = 0.001$), ^b Based on negative ranks.

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบดนตรี เด็กปฐมวัยมีสมาธิโดยภาพรวมสูงกว่าก่อนได้รับการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสมาธิของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี ที่โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า เด็กมีสมาธิสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมรายด้าน และรายบุคคล ก่อนการจัดกิจกรรม เด็กส่วนใหญ่มีปัญหาสมาธิในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมและด้านสังคม เช่น ไม่สามารถนั่งนิ่ง ตั้งใจฟัง หรือรอคอยได้อย่างเหมาะสม หลังการจัดกิจกรรม เด็กสามารถแสดงสมาธิได้ดีขึ้นในหลายมิติ เช่น มีความตั้งใจฟังครู สนใจทำกิจกรรมต่อเนื่อง และมีความสามารถในการรอคอย แสดงออกถึงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมมากขึ้น

กิจกรรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ปรับกายใจด้วยเสียงดนตรี 2) เปิดใจเรียนรู้กิจกรรมศิลปะ 3) จดจ่อขณะทำกิจกรรม และ 4) ทบทวนการเรียนรู้ โดยใช้ดนตรีประกอบตลอดกระบวนการ เด็กสามารถมีสมาธิจดจ่อ ทำงานด้วยความตั้งใจ ร่าเริง และแก้ปัญหาได้อย่างอดทนผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของเกวลี แสงฤทธิ์ (2565) และกิติศักดิ์ เสียงดี (2563) ที่กล่าวว่าดนตรีส่งผลต่อสมาธิ ความผ่อนคลาย และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก รวมทั้งสนับสนุนแนวคิดของสิริพร สมสกุล (2553) ที่ชี้ว่ากิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก เช่น ศิลปะและดนตรี ช่วยสร้างสมาธิได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี 32 แผนในระยะเวลา 8 สัปดาห์ เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมสมาธิของเด็กปฐมวัย โดยครูมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจในกระบวนการและสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทั้งนี้แนวทางการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ (Law of Readiness, Exercise และ Effect) และแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตของแบนดูรา (1986) ยังช่วยอธิบายผลสำเร็จของกิจกรรมได้อย่างชัดเจน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรี เพื่อส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านพังปริง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการมีสมาธิของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีสูงกว่าก่อนการทดลองทั้งภาพรวมและแบบรายด้าน และมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับการจัดกิจกรรม

1.1 ครูควรศึกษาคู่มือและแผนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีอย่างละเอียด พร้อมทั้งจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ให้ครบถ้วนตามแผนที่กำหนดไว้ เนื่องจากความหลากหลายของสื่อมีผลต่อความสนใจและความราบรื่นของกิจกรรม

1.2 การจัดกิจกรรมควรมีความยืดหยุ่นด้านเวลา โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคนในการแสดงออกและความสนใจ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามศักยภาพเฉพาะตัวของผู้เรียน

1.3 ครูควรให้แรงเสริมทางบวก เช่น คำชม หรือสัญลักษณ์ทางกาย (เช่น ชูนิ้วโป้ง) รวมถึงการร่วมทำกิจกรรมกับเด็ก ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มสมาธิในการสร้างผลงาน

1.4 การเตรียมอุปกรณ์ที่หลากหลายจะช่วยกระตุ้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมและมีสมาธิในการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

1.5 การให้เด็กได้เลือกวัสดุและวิธีการทำงานภายใต้หัวข้อที่กำหนด ช่วยส่งเสริมความตั้งใจ ความสุขในการทำกิจกรรม และปลูกฝังนิสัยการมีสมาธิอย่างมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาหาแนวทางหรือวิธีการในการส่งเสริมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย ในด้านสังคมให้สูงขึ้น โดยเฉพาะในข้อที่ 2.1 สามารถอดทน รอคอยได้ ซึ่งสามารถนำไปบูรณาการกับทุกกิจกรรม และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตลอดในอนาคต

2.2 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีสามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมในด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น การมีระเบียบวินัย เพราะ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบดนตรีทำให้เด็กเกิดสมาธิ เด็กมีความสงบนิ่งมากขึ้น ทำทุกอย่างไปตามลำดับขั้นตอนได้ จะนำไปสู่การมีระเบียบวินัยเพิ่มขึ้นเป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว.
- กิตติศักดิ์ เสี่ยงดี. (2563). การศึกษากิจกรรมดนตรีที่ส่งผลต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม). ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คัตนวงศ์ มณีศรี. (2556). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ชอระกาการพิมพ์.
- ธัญญารัศมี ศิริกลิ่นแค้น. (2564). ผลของการใช้โปรแกรมโยคะเพื่อส่งเสริมสมาธิในนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มณีรัตน์ ภูทะวัง. (2560). การพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อฝึกสมาธิเด็กปฐมวัย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มยุเรศ มัชฌิโม, & รุ่งลาวัลย์ ละอ้าคา. (2564). การจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการมีสมาธิของเด็กปฐมวัย. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(3), 618–632.

รชต ถนอมกิตติ. (2560). ผลของโปรแกรมการเต้นแอโรบิกที่มีต่อสมาธิของเด็กก่อนวัยเรียน.

ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วลัยพร ห่องแสง. (2563). ผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเกสตัลท์ผ่านกิจกรรม

ศิลปะที่มีต่อสมาธิของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล. (2562). สมาธิกับการคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์
ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.

ปัญหาและแนวทางในการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงาน ที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ *

PROBLEMS AND GUIDELINES FOR MANAGING THE QUALITY OF SERVICE PROVIDED BY THE LAND OFFICE IN THE AREA OF PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

พวงทิพย์ บุญธรรม¹, กาญจนา พันธุ์เอี่ยม² และ ธัญชกร ปกิตตาวิจิตร³

Phuangthip Buntham¹, Kanjana Punoiam² and Thananchakorn Pakittawichit³

¹⁻³วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

Corresponding Author's Email: drpolpat@gmail.com

วันที่รับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 28 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 29 พฤษภาคม 2568

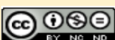
Received 22 May 2025; Revised 28 May 2025; Accepted 29 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำไปพัฒนาการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาขอรับบริการให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นและมีความพึงพอใจในการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งสามารถเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไปอีกด้วย

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อระบุปัญหา อุปสรรคในการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่

Citation:

* พวงทิพย์ บุญธรรม, กาญจนา พันธุ์เอี่ยม และ ธัญชกร ปกิตตาวิจิตร. (2568). ปัญหาและแนวทางในการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1208-1223.

Phuangthip Buntham, Kanjana Punoiam and Thananchakorn Pakittawichit. (2025). Problems And Guidelines For Managing The Quality Of Service Provided By The Land Office In The Area Of Prachuap Khiri Khan Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1208-1223.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยวิธีทบทวนวรรณกรรมและวิเคราะห์เอกสารและมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องได้แก่ การบริหารจัดการ คือ กระบวนการนำทรัพยากรมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดการองค์การ 3) การชี้นำ 4) การควบคุมและประเมินผล ตัวแปรผล คือ คุณภาพการให้บริการประกอบด้วย 1) การให้บริการที่เป็นรูปธรรม 2) ความเชื่อถือได้ในมาตรฐาน 3) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ 4) ความมั่นใจในการบริการ 5) ความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจ กรอบแนวคิดนี้อาศัยความรู้ในเชิงทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: ปัญหา, การจัดการคุณภาพการให้บริการ, สำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

The objectives of this academic article are: 1) To study the problems and obstacles affecting the service quality management of the Land Office in Prachuap Khiri Khan Province. 2) To find guidelines for developing the service quality management of the Land Office in Prachuap Khiri Khan Province. The method of literature review and document analysis was used and the independent variables were: Management That includes the process of bringing administrative resources to use to achieve objectives according to administrative procedures is 1) Planning 2) Organizational management 3) Guiding 4) Evaluation control The outcome variable is service quality consisting of 1) concrete service 2) reliability in service quality standards 3) Answer two to the service recipient. Providing service quickly and intently 4) Confidence in the service, the service provider must be professional and 5) Understanding and compassion in taking care of the service. This framework is based on theoretical knowledge and a review of relevant literature. To use the results in the application of quality management in providing services to the people who receive services from the

Land Office in Prachuap Khiri Khan Province to achieve the goals of the organization in the future.

Keywords: Problem, service quality management, the Land Office In the area of Prachuap Khiri Khan Province

บทนำ

กรมที่ดินมีภารกิจหลักในการคุ้มครองสิทธิที่ดินของบุคคลและจัดการที่ดินของรัฐ ด้วยการรังวัดจัดทำแผนที่ การออกหนังสือแสดงสิทธิที่ดิน การให้บริการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ การส่งเสริมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของที่ดินให้แก่บุคคลเพื่อความมั่นคงในการถือครองที่ดิน และได้รับการบริการจากกรมที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดินของรัฐให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการแบ่งโครงสร้างการบริหารองค์การของส่วนราชการ กรมที่ดินออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) การบริหารส่วนกลาง 2) การบริหารส่วนภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานที่ดินทั่วประเทศ รวม 867 แห่ง คือ สำนักงานที่ดินจังหวัด 75 แห่ง สำนักงานที่ดินสาขา 292 แห่ง สำนักงานที่ดินส่วนแยก 50 แห่ง สำนักงานที่ดินอำเภอ 416 แห่ง สำนักงานที่ดินกิ่งอำเภอ 34 แห่ง กรมที่ดินมีการทบทวนและปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานโดยการจัดทำแผนปฏิบัติการ 5 ปี คือ (พ.ศ. 2566 - 2570) กรมที่ดิน. (2566) เพื่อความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรวมทั้งแนวทางการพัฒนาระบบราชการโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และปรับวัฒนธรรมการองค์การแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ แบบมุ่งผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญมีความทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีการรวบรวมข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบการทำงานแบบดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

สำนักงานที่ดินของพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แบ่งพื้นที่การปฏิบัติงานออกเป็น 4 แห่ง ได้แก่ สำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อำเภอเมือง สาขาอำเภอหัวหิน สาขาอำเภอบางสะพานและสาขาอำเภอปราณบุรี จากการสำรวจความพึงพอใจต่อการให้บริการพบปัญหาการจัดการคุณภาพการให้บริการสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) มีปริมาณงานเกินจำนวนพนักงานโดยมีจำนวนเอกสารสิทธิเพิ่มมากขึ้นในแต่ละวันแต่มีเจ้าหน้าที่ให้บริการจำนวนเท่าเดิม 2) มีผู้มา

รับบริการเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ และไม่สามารถคาดการณ์จำนวนได้ว่าจะมีมากน้อยเพียงใดในแต่ละวัน ซึ่งกรมที่ดินมีการกำหนดน้ำหนักงานให้กับเจ้าหน้าที่ในการให้บริการในแต่ละวัน โดยมีการกำหนดน้ำหนักงานคนละ 24 หน่วย (ประเภทชายหรือให้ ประมาณ 8 เรื่องต่อคนต่อวัน) 3) มีกระบวนการทำงานหลายขั้นตอน ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ ของสำนักงานที่ดินฯ ต้องผ่านเจ้าหน้าที่หลายลำดับชั้นและมีระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน 4) การปรับตัวและความเข้าใจงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่ดินฯ มีความแตกต่างในด้านความรู้ความสามารถและความชำนาญ อีกทั้งยังมีระเบียบใหม่ออกมาอยู่ตลอด 5) ความไม่เพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับผู้มาใช้บริการของสำนักงานที่ดินฯ ในส่วนของอาคารสถานที่ เช่น ที่นั่งรอมีจำนวนไม่เพียงพอและไม่สะดวกสบาย ห้องน้ำเก่า ที่จอดรถมีจำนวนน้อยกว่าความต้องการ เป็นต้น อีกทั้งงานฝ่ายรังวัดมีพื้นที่สำหรับการติดต่อที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการให้บริการ และความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ เครื่องใช้สำนักงาน ดังนั้น จากผลการสำรวจ พบปัญหาผู้รับบริการไม่พึงพอใจต่อการให้บริการ ลำดับแรกด้านความล่าช้า ลำดับสองด้านการบริการไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ลำดับสามด้านความไม่โปร่งใสในการให้บริการ สรุปการบริการของสำนักงานที่ดินพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่สามารถตอบสนองพึงพอใจต่อการให้บริการของผู้รับบริการได้ (กรมที่ดิน. 2566)

จากปัญหาการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นี้ ผู้บริหารองค์การควรตระหนักและให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าวในส่วนของ การปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนาระบบการให้บริการให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเกิดภาพลักษณ์ที่ดีสู่สังคม องค์การ ด้วยการบริหารจัดการคุณภาพการให้บริการโดยเริ่มต้นจากระบบและทำความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาและระบุปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากลยุทธ์และทางเลือกในการแก้ไขปัญหาให้เริ่มคิดค้นแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้หลาย ๆ ทาง จากนั้นประเมินและเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดและนำทางเลือกไปปฏิบัติโดยมีการติดตามและประเมินผลจากนั้นจึงปรับปรุงและเรียนรู้การทำตามขั้นตอนกระบวนการนี้จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและมีโอกาสประสบความสำเร็จ โดยการนำแนวคิดและทฤษฎีด้านการบริหารจัดการ และการจัดการคุณภาพ มาเป็นแนวทางในการการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สำนักงานที่ดินพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีบริการที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้อง เสมอภาค โปร่งใส และตามหลักธรรมาภิบาล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการองค์การ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการองค์การ

การจัดการที่ดีมีความจำเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าองค์กรจะมีขนาด ประเภท หรือสถานที่ตั้งอย่างไรก็ตาม โดยการจัดการที่ดีนั้นเป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินงานขององค์กร รวมถึงการเจริญเติบโตและการดำรงอยู่ขององค์กรต่อไป โดยเฉพาะช่วงศตวรรษที่ 21 องค์กรต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่สามารถคาดเดาได้

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาวะแวดล้อมนั้น องค์กรต้องปรับเปลี่ยนให้สามารถอยู่รอด เติบโต และประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน โดยผู้บริหารองค์กรต้องตื่นตัวและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา โดยการศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการองค์การในยุคใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์การหรือกลยุทธ์การจัดการองค์การที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องความหมาย ความสำคัญของการจัดการองค์การ หลักการจัดการสมัยใหม่ และมิติความสำเร็จของการบริหารองค์การในศตวรรษที่ 21

ความหมายของการจัดการองค์การ

ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการจัดการองค์การไว้ ดังนี้ Therapong Praditkul (2020) ให้ความหมายว่า การจัดการ (Management) เป็นกระบวนการที่ทำให้งานหรือกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กร และองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ กระบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Saowalak Kosonkittiamporn and Sanya Kenaphum ให้ความหมายว่า การจัดการ (Management) เป็นกระบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์กร และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการได้แก่ กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ และการควบคุม และ Somkid Bangmo ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดองค์การ หมายถึง การจัดแบ่งองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ที่ประกอบด้วยภารกิจและหน้าที่สำคัญขององค์กร มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์กับองค์กรย่อยอื่น ๆ ไว้ด้วย เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกด้านการบริหารให้บรรลุตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ขององค์กร

สรุปการจัดการองค์การ หมายถึง การดำเนินงานขององค์การไปสู่การเจริญเติบโต และการดำรงอยู่ขององค์การต่อไปโดยการจัดระบบความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ได้ทราบว่าใครจะต้องทำอะไรและใครหรือกิจกรรมใดต้องสัมพันธ์กับฝ่ายใดบ้างเพื่อให้งานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ โดยมีกระบวนการการจัดการ ดังนี้ การวางแผน การจัดการองค์การ การชี้นำ และการควบคุม

หลักและกระบวนการจัดการ

หลักการจัดการ คือแนวคิดหรือหลักเกณฑ์พื้นฐานในกระบวนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การหรือหน่วยงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยอาศัยบุคลากรที่มีอยู่ภายในองค์การ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการไว้ ดังนี้

Max Weber เจ้าของแนวคิดระบบการบริหารราชการ (Bureaucracy) กล่าวถึงหลักการจัดการไว้ว่าเป็นกลไกการบริหารของกลุ่มชน โดยผู้นำจะใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายปกครองบังคับบัญชาโดยผ่านระบบราชการช่วยลดปัญหาความไม่ชัดเจน ความไม่เสมอภาค และการใช้อำนาจตามอำเภอใจ โดยมีหลักพื้นฐาน 7 ประการ ดังนี้ 1) หลักลำดับชั้น (Hierarchy) 2) หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) 3) หลักแห่งความสมเหตุสมผล (Rationality) 4) หลักมุ่งสู่ผลสำเร็จ (Achievement Orientation) 5) หลักสร้างความแตกต่างหรือความชำนาญเฉพาะด้าน (Differentiation, Specialization) 6) หลักความมีระเบียบวินัย (Discipline) และ 7) หลักความเป็นวิชาชีพ (Professionalization) สอดคล้องกับ Luther Gulick ได้รวบรวมแนวคิดไว้ในหนังสือ “Paper on the Science of Administration” ซึ่งเป็นตัวอย่างของหน้าที่หลัก 7 ประการของผู้บริหาร ได้แก่ “POSDCORB” 1) Planning (การวางแผน) 2) Organizing (การจัดองค์การ) 3) Staffing (การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน) 4) Directing (การอำนวยการ) 5) Co-ordinating (การประสานงาน) 6) Reporting (การรายงาน) 7) Budgeting (การควบคุมงบประมาณ) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Henri Fayol โดยเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการสมัยใหม่มุ่งเน้นที่หน้าที่ของผู้บริหารและหลักการจัดการที่มีความเป็นสากลได้กำหนดไว้ในรูปแบบ POCCC เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยหน้าที่หลักของผู้บริหาร 5 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัด

องค์การ (Organizing) 3) การสั่งการ (Commanding) 4) การประสานงาน (Co-ordinating) 5) การควบคุมงาน (Controlling)

กระบวนการจัดการ เป็นขั้นตอนหรือชุดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพางค์การสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการของการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ และควบคุม ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการของการจัดการมี ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนทางปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการมีความจำเป็นต้องอาศัยการกำหนดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการของการวางแผนนั้นต้องมีผู้บริหารและพนักงานภายในองค์การ ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นกระบวนการที่มีการคิด การตัดสินใจอย่างละเอียดถี่ถ้วน และต้องดำเนินการให้ลุล่วงตามที่กำหนดไว้

2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของงาน (Work Specialization) โดยการแบ่งงานออกเป็น ส่วน ๆ ตามความเหมาะสม และมอบหมายงานตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ (Delegating Authority) การแยกงานออกเป็นงานย่อย ๆ ตามรายละเอียดของงาน (Job Description) และคุณสมบัติของงาน (Job Specification) การกำหนดแผนกตามโครงสร้างขององค์การ (Organization Structure) ขนาดของการควบคุม (Span of Control) และสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) โดยรูปแบบทั่วไปของการจัดแผนก คือ ตามหน้าที่ (Functional) ตามฝ่าย (Divisional) ตามหน่วยธุรกิจเชิงกลยุทธ์ (Strategic Business Unit) และแบบแมทริกซ์ (Matrix)

3. การชี้นำ (Leading) เป็นการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงาน ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือเป็นกระบวนการจัดการให้สมาชิกในองค์การทำงานร่วมกันได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ การชี้นำต้องใช้ความสามารถที่หลากหลายควบคู่กันไป เช่น ภาวะผู้นำ การจูงใจ การสื่อสารในองค์การ และการทำงานเป็นทีม การตัดสินใจ เป็นต้น หน้าที่การชี้นำมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารเพราะต้องแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำที่เหมาะสม ดังนั้น การเป็นผู้นำจึงเป็นเรื่องของความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์และความสามารถที่จะชักจูงให้พนักงานร่วมกันปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้ให้ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

4. การควบคุม (Controlling) เป็นการประเมินและตรวจสอบผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการปฏิบัติงานต่าง ๆ

สามารถบรรลุผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งการควบคุมยังเป็นกระบวนการรวบรวมผลการดำเนินงาน ข้อมูลย้อนกลับซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับข้อมูลในดำเนินงานในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้น การบริหารองค์การในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่สามารถคาดเดาได้นั้นผู้บริหารทั้งองค์การภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคเอกชน ควรนำแนวทางการบริหารจัดการไปปรับใช้อย่างเหมาะสมอาจมีบางส่วนที่มีความแตกต่างกันบ้างในส่วนขอบเขตอำนาจหน้าที่ของ สายการบังคับบัญชา สรุปลักษณะการจัดการเป็นแนวคิดหรือหลักเกณฑ์พื้นฐานในกระบวนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การหรือหน่วยงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยอาศัยบุคลากรที่มีอยู่ภายในองค์การโดยมีหลักการ ดังนี้ การจัดแผนงานหรือกลุ่มงานที่มีลักษณะคล้าย ๆ กำหนดขอบเขตของอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนมีการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ สายการบังคับบัญชา มีการกำหนดความสัมพันธ์ในงานระหว่างโครงสร้างของงานกับอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ไปด้วยกัน การมอบหมายงานเป็นการกำหนดความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยมอบหมายภาระงานให้บุคลากรตามความเหมาะสมและตามความสามารถ การแบ่งงานควรให้ทุกคนได้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมไม่มากหรือน้อยเกินไป การจัดแผนงานเป็นการจัด หมวดหมู่ของงานออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสมและความสามารถ เพื่อให้งานดำเนินตามสายงานอย่างมีระบบ สรุปลักษณะการจัดการเพื่อให้จัดองค์การเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลควรมีแนวปฏิบัติ ดังนี้ การวางแผนเป็นการวางแผนแนวทางปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเพื่อการบรรลุเป้าหมายโดยมีผู้บริหารเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนโดยมีกระบวนการคิด ตัดสินใจอย่างละเอียดถี่ถ้วน การจัดองค์การเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบหน้าที่งานต่าง ๆ ภายในองค์การมีการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของงาน มีการกำหนดขนาดของการควบคุมและสายการบังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแบ่งงานกันทำ พร้อมกับการแบ่งส่วนอำนาจหน้าที่อย่างเหมาะสม การขึ้นนำเป็นการจูงใจให้พนักงานปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำที่มีศักยภาพและความสามารถอื่น ๆ เช่น ภาวะผู้นำ การจูงใจ การสื่อสารในองค์การ และการทำงานเป็นทีม การตัดสินใจ เป็นต้น และการควบคุมเป็นการประเมินและตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพมีความสำคัญต่อการบริหารองค์การในปัจจุบันโดยผู้บริหารต้องทำความเข้าใจและประยุกต์ใช้แนวคิดต่าง ๆ ของการจัดการคุณภาพเพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทขององค์การคือปัจจัยและสภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถขององค์การในการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายส่งผลต่อการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพดังนี้

การจัดการคุณภาพโดยรวม Total Quality Management เรียกว่า TQM เป็นการจัดการคุณภาพที่มีความจำเป็นขององค์การที่มุ่งเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่องมีการจัดการตามกระบวนการอย่างชัดเจน และมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลโดยทุกขั้นตอนของการดำเนินงานเน้นการมีส่วนร่วมทั่วทั้งองค์การ จากแนวคิดการจัดการคุณภาพโดยรวม TQM มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายหลักคือการสร้างความมั่นใจว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์การสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างสม่ำเสมอ และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การจัดการคุณภาพโดยรวม TQM เป็นการจัดการคุณภาพที่มีความจำเป็นต่อผลความสำเร็จของการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินงาน โดยการจัดการคุณภาพโดยรวม TQM เป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำมาใช้ปรับปรุงคุณภาพการบริการได้เพราะ TQM เป็นกระบวนการปรับปรุงระบบงานอย่างต่อเนื่องโดยการนำข้อมูลต่าง ๆ จากลูกค้ามาปรับปรุงคุณภาพการบริการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุป การจัดการคุณภาพโดยรวมไม่ใช่เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ทำเพื่อเสร็จสิ้นเท่านั้นแต่ต้องสร้างให้เกิดวัฒนธรรมองค์การปลูกฝังและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้องค์การสามารถเติบโตและประสบความสำเร็จในระยะยาว โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ดังนี้

1) การให้ความสำคัญกับลูกค้า (Customer focus) หมายถึง ผู้รับบริการคือผู้ตัดสินใจคุณภาพต้องเข้าใจความต้องการและคาดหวังของผู้รับบริการ มีการบริหารจัดการเพื่อสร้างความพึงพอใจให้ผู้รับบริการรวมถึงรับฟังความคิดเห็นและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

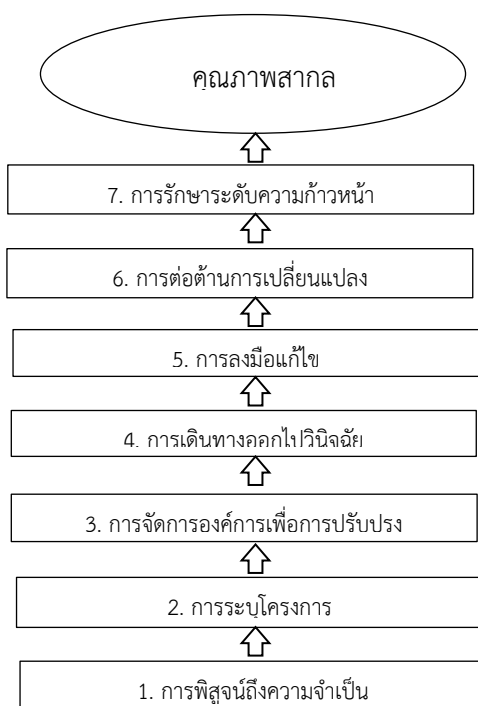
2) ผู้นำ (Leadership) หมายถึง ผู้บริหารต้องแสดงความมุ่งมั่นสนับสนุนการนำ TQM ไปปฏิบัติ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพมีเป้าหมายยึดหลักคุณภาพ

3) การมีส่วนร่วมของพนักงาน (Engagement of People) หมายถึง พนักงานทุกคนมีบทบาทสำคัญโดยการส่งเสริมพนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงสุดในการทำงานและพัฒนาคุณภาพ

4) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous improvement) หมายถึง การแสวงหาโอกาสในการปรับปรุงมุ่งมั่นเพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการทำงานเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันและความพึงพอใจของผู้รับบริการ

5) แนวทางการทำงานที่เป็นกระบวนการ (Process management) หมายถึง การการบริหารจัดการกิจกรรมและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นกระบวนการเป็นไปตามมาตรฐานช่วยให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการคุณภาพของจูรัน Juran เป็นขั้นตอนกิจกรรมการสร้างความสำเร็จของงานเป็นแนวทางเพื่อการก้าวสู่คุณภาพที่เป็นสากล อีกทั้งแนวคิดการจัดการคุณภาพนี้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุก ๆ องค์การและเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับองค์การที่ต้องการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ ในกรณีนี้ผู้บริหารต้องยอมรับเปิดใจกว้างที่จะนำขั้นตอนกิจกรรมทั้ง 7 ไปใช้โดยถือว่าความรับผิดชอบต่อกิจกรรมเป็นของตนเองก่อนอื่นใด ซึ่งลำดับขั้นของกิจกรรมแบ่งออกตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนกิจกรรมสร้างความสำเร็จสู่คุณภาพที่เป็นสากล

ที่มา: Joseph M. Juran, Juran on Leadership for Quality

ภาพที่ 1 แสดงเห็นถึงขั้นตอนของกิจกรรม

1) การพิสูจน์ถึงความจำเป็น คือการรับรู้ถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง หากพบสิ่งที่ผิดพลาดต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ถ้าไม่ดำเนินการจะเกิดความเสียหายมากกว่าค่าใช้จ่ายในการแก้ไขนั้น

2) การระบุโครงการ คือกระบวนการปรับปรุงโครงการ หากโครงการใดที่สามารถดำเนินการได้ตลอดก็แสดงให้เห็นว่าใกล้ความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ และความก้าวหน้าของโครงการ ทั้งเป็นการสร้างสมประสบการณ์ในการทำงานในครั้งต่อไป

3) การจัดองค์การเพื่อการปรับปรุง คือการกำกับติดตามดูแลตั้งแต่เริ่มโครงการให้ทีมงานรู้ทิศทางและการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงาน มีการมอบหมายงานที่เฉพาะเจาะจงและกำหนดระเบียบวิธีการในการปฏิบัติโดยการระบุเป้าหมายความสำเร็จเป็นระยะ ๆ ด้วยการรายงานผล อีกทั้งกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จของโครงการ

4) การเดินทางออกไปวินิจฉัย คือการสำรวจปัญหาด้วยการตรวจสอบถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น จากการสังเกตปัญหาต่าง ๆ และแยกปัญหาออกมาว่าผู้ปฏิบัติงานหรือพนักงานสามารถควบคุมได้

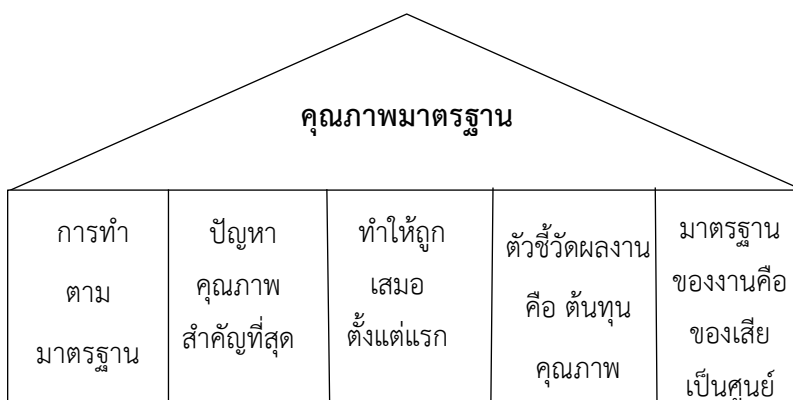
5) การลงมือแก้ไข คือการแก้ปัญหาที่สาเหตุโดยการเลือกทางที่ดีที่สุดรวมถึงการป้องกันการเกิดปัญหาใหม่ที่จะเกิดขึ้นมาอีก โดยกระบวนการแก้ไขปัญหาคือการสื่อสารอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ถูกต้องระหว่างกันเพื่อเกิดความเข้าใจ

6) การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง คือการป้องกันการเกิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในองค์การจากแรงผลักดันของปัจจัยทางสังคมหรือทางวัฒนธรรม

7) การรักษาระดับความก้าวหน้า คือการเอาชนะการต่อต้านและการนำไปสู่ความสำเร็จ ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ และทำให้คุณภาพอยู่ในระดับสูงตลอดเวลา ผู้บริหารต้องเปลี่ยนการทำงานประจำเป็นรูปแบบใหม่โดยการกำหนดมาตรฐานใหม่ เพิ่มการฝึกอบรมและพัฒนางานเพื่อให้บรรลุความสำเร็จด้านคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

จากแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการคุณภาพของ ครอสบี Crosby โดยเห็นว่าการจัดการคุณภาพเป็นความสามารถในการจัดทำแผนรายการปรับปรุงคุณภาพเพื่อเพิ่ม

ผลกำไรโดยปราศจากข้อบกพร่อง โดยมีหลักการพื้นฐานของการจัดการคุณภาพสู่ความเป็นมาตรฐานตลอดไป มี 5 ประการตามแผนรายการปรับปรุงคุณภาพ ดังภาพที่ 2

เสาหลักคุณภาพที่สำคัญ 4 ประการ

ภาพที่ 2 แผนรายการปรับปรุงคุณภาพสู่ความเป็นมาตรฐานตลอดไป

ที่มา: Philip B. Crosby, Quality is Free

จากภาพที่ 2 แสดงแนวคิดการจัดการคุณภาพของ คروسบี้เห็นแผนรายการปรับปรุงคุณภาพสู่มาตรฐาน โดยการทำตามมาตรฐานที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานของผลงาน ปัญหาคุณภาพสำคัญที่สุดไม่มีปัญหาอะไรสำคัญเท่ากับปัญหาคุณภาพ ทำให้ถูกเสมอตั้งแต่แรกเป็นการทำได้ถูกกว่าเสมอถ้าหากทำให้ถูกต้องตั้งแต่แรก ตัวชี้วัดผลงานคือต้นทุนคุณภาพ และมาตรฐานของงานคือของเสียเป็นศูนย์ โดยแนวคิดของ คروسบี้ มีเสาหลักคุณภาพที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- 1) การทำตามมาตรฐาน (conformance to standards) โดยผู้ปฏิบัติงานต้องรู้ว่ามาตรฐานของผลงานที่แท้จริงอยู่ตรงไหนและต้องคาดหวังว่าเขาจะทำให้ได้ตามนั้น
- 2) คุณภาพมาจากการป้องกันของเสีย (defect prevention) ไม่ใช่แก้ไขของเสีย (not defect correction)
- 3) มคุณภาพในฐานะมาตรฐานการทำงานนั้นต้องปราศจากของเสีย (defect-free) มีเพียงการปราศจากของเสียเท่านั้นที่จะเป็นมาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับ
- 4) คุณภาพประหยัดเงิน (saves money) การทำให้ถูกต้องตั้งแต่แรก ทำให้ประหยัดต้นทุน

จากแนวคิดการจัดการคุณภาพต่าง ๆ สามารถนำมาเป็นพื้นฐานของการแก้ปัญหาและแนวทางในการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในประเด็นของการจัดการคุณภาพการให้บริการเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบันที่หน่วยงานภาครัฐที่ต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด โดยแนวคิดดังกล่าว จัดว่าเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งที่นำมาพัฒนา การให้บริการหรือองค์การอื่น ๆ สามารถนำมาใช้บริหารจัดการคุณภาพการบริการ ตามแนวคิดของ Parasuraman, Zeithaml, และ Berry โดยนำเสนอองค์ประกอบหลัก 5 มิติคุณภาพการบริการเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจ และประเมินคุณภาพการบริการซึ่งองค์การสามารถวัดและปรับปรุงปัจจัยเหล่านี้ได้จะสามารถลดช่องว่างด้านคุณภาพการบริการ ได้แก่

1. การให้บริการที่เป็นรูปธรรม (Tangibles) หมายถึง ทางกายภาพของสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องแต่งกายของพนักงาน และรูปลักษณ์ภายนอกโดยรวม
2. ความเชื่อถือได้ในมาตรฐานของคุณภาพการบริการ (Reliability) หมายถึง ความสามารถในการให้บริการตามสัญญาที่ให้ไว้ อย่างถูกต้อง แม่นยำ และสม่ำเสมอ
3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) หมายถึง ความตั้งใจ เต็มใจ ความกระตือรือร้นในการให้ความช่วยเหลือกับผู้รับบริการ และให้บริการได้อย่างรวดเร็ว ทันที่ทันใจ

4. ความมั่นใจในการบริการ (Assurance) หมายถึง ผู้ให้บริการมีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ความซื่อสัตย์ ความสุภาพ สามารถสื่อสารให้ผู้รับบริการรู้สึกเชื่อถือ มั่นใจ ไว้วางใจในการให้บริการ

5. ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ (Empathy) หมายถึง การดูแลเอาใจใส่ ให้ความสนใจและรับฟังปัญหาต่าง ๆ อย่างเข้าใจถึงความรู้สึกและมุมมองของผู้รับบริการ

ประโยชน์ที่องค์กรได้จากการประเมินผลคุณภาพของความพึงพอใจผู้รับบริการเป็นสำคัญที่ช่วยให้องค์กรเข้าใจสถานะปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการอีกทั้งสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความพึงพอใจและความภักดีของผู้รับบริการในที่สุดมีเหตุผลหลัก ดังนี้

1. สร้างแรงจูงใจและมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเอาชนะและต้องการความสำเร็จเกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพการบริการให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลสู่คุณภาพที่ดีกว่าโดยไม่ต้องรอผลการประเมินอย่างเป็นทางการของผู้รับบริการ

2. รู้ถึงระดับมาตรฐานของผลงานตามปกติ การประเมินช่วยให้ทราบถึงระดับมาตรฐานการบริการในปัจจุบันและศักยภาพในการพัฒนาให้สูงขึ้น องค์การสามารถนำข้อมูลนี้ไปกำหนดเป้าหมายการปรับปรุงและวัดผลความก้าวหน้าได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีเพื่อปรับปรุงพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ประเมินคือผู้รับบริการที่กำลังประเมินการให้บริการอยู่ในขณะนั้นโดยสามารถรับรู้ถึงผลส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจอย่างไร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมบริการที่ดีและกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

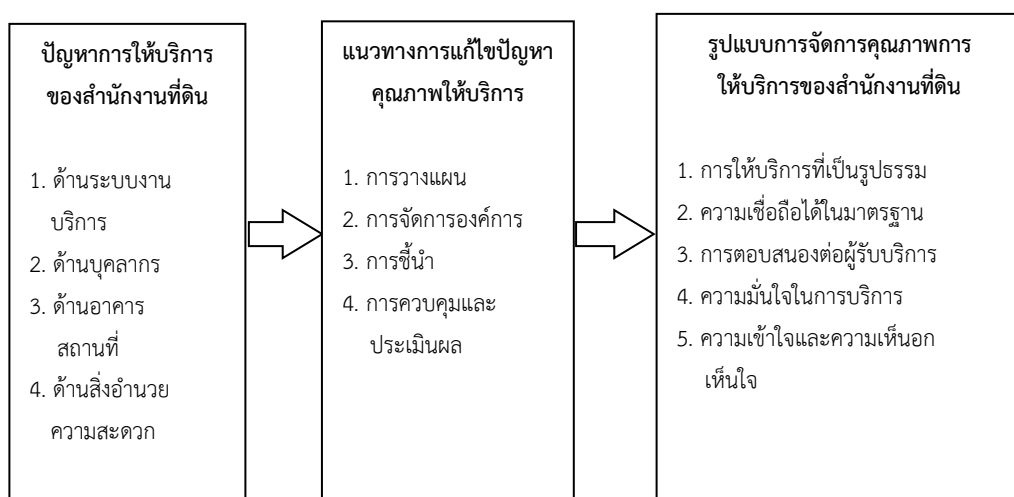
4. ระบุแนวทางการปรับปรุงที่ตรงจุด ช่วยให้องค์กรทราบว่าสิ่งใดที่จำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อยกระดับคุณภาพและสร้างความพึงพอใจ รวมถึงแนวทางและวิธีการในการปรับปรุง ทำให้องค์กรสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขปัญหาที่สำคัญต่อผู้รับบริการมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บทความวิชาการนี้ได้ค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ ปัญหาการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประกอบด้วย ด้านระบบงานบริการ ได้แก่ ความล่าช้าของการให้บริการ ด้านบุคลากร ได้แก่ การบริการที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันและความไม่โปร่งใสในการให้บริการ ด้านอาคารสถานที่ ได้แก่ พื้นที่ไม่เพียงพอในการรองรับ ความไม่สะดวกสบาย และความไม่เพียงพอของพื้นที่ต่อการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ จากปัญหาในการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินนั้น ขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคุณภาพการให้บริการเพื่อให้มีบริการด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เสมอภาคและโปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาลด้วยการนำแนวคิดและทฤษฎี การจัดการและจัดการคุณภาพการให้บริการ โดยมีการทบทวนปัญหาและการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยมีการดำเนินการตามแนวทางในการบริหารงาน อันจะสนองความต้องการของประชาชนผู้มารับบริการ ภายใต้การจัดการคุณภาพซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาและการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ การวางแผน มีการจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ด้านระบบงานบริการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเป็นรูปธรรมมีมาตรฐานกำหนดตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านการจัดการองค์การมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์การให้มีความยืดหยุ่นหรือ

ความจำเป็นมีความเหมาะสมตามสถานการณ์ เช่น การจัดให้บุคลากรให้บริการช่วงพักกลางวัน การจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่ การให้บริการประชาชนโดยการประกันคุณภาพและจำแนกกลุ่มบริการ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนพิการ เป็นต้น ด้านการชี้แจงการการจูงใจให้พนักงานปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อำนวยความสะดวกทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พวกเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ สำนักงาน ต่าง ๆ ให้ขวัญและกำลังใจกับพนักงาน และการควบคุม มีการจัดทำคู่มือพฤติกรรมกรให้บริการที่ดี หรือตัวชี้วัดความสำเร็จและมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินการด้านบริการ เป็นต้น และสุดท้ายมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยมีการพิจารณาความดีความชอบเพื่อสู่การพัฒนาคุณภาพการให้บริการอย่างยั่งยืนด้วยจัดการคุณภาพการให้บริการโดยการให้บริการที่เป็นรูปธรรม ความเชื่อถือได้ในมาตรฐาน การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ความมั่นใจในการบริการและ ความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งสามารถนำเสนอด้วยกรอบแนวคิดดัง ภาพที่ 3

ปัญหาและแนวทางในการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพที่ 3 แสดงแนวคิดทางวิชาการรูปแบบการจัดการคุณภาพการให้บริการ
ของสำนักงานที่ดินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่มา: ผู้เขียน, 2567

เอกสารอ้างอิง

- กรมที่ดิน. (2566). อธิบดีกรมที่ดิน: นายพรพจน์ เพ็ญพาส. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://www.dol.go.th/Pages/อธิบดีกรมที่ดิน.aspx>
- กรมที่ดิน. (2566). ผู้อำนวยการกองแผนงาน: นางสาวปฐวิมา ท่าทราย. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 <https://www.dol.go.th/plan/DocLib2/plan%2066.pdf>
- Bangmo, S. (2015). Organization and management (6th ed.). Witthayapat Company Limited.
- Department of Lands. (2022). History of the Department of Lands. form <https://www.dol.go.th/Pages/home.aspx>
- Kosonkittiamporn, S., & Kenaphum, S. (2016). Basic principles of organization and management. Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University, 3(1), 170–194. form https://so05.tcithaijo.org/index.php/Praewaksu_Journal/article/view/89631/70489
- Praditkul, T. (2020). Interesting modern marketing strategies, some things you might not expect. form <https://www.thaiprint.org/magazine/vol127/>
- Sanguanwongwan, W. (2017). Strategic arrangement. TOP National.
- The Land Office in the Area of Prachuap Khiri Khan Province. (2022). Questionnaire to assess satisfaction of land offices in Prachuap Khiri Khan province. form <https://alro.go.th/en/prachuabkhirikhan>

การออกแบบรายวิชาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์
โดยการประยุกต์การจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะวิชาสังคมศึกษา
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น *

COURSE DESIGN TO PROMOTE SOCIAL AND EMOTIONAL SKILLS
THROUGH COMPETENCY-BASED LEARNING MANAGEMENT IN
SOCIAL STUDIES FOR SECONDARY EDUCATION

วิรัชญา สายแวว¹ และ อัญชลี ศรีกลชาญ²

Wiratchaya Saiwaew¹ and Anchalee Srikolchan²

¹⁻²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹⁻²Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author's Email: wiratchaya.nam@g.swu.ac.th

วันที่รับบทความ : 31 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 5 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 6 มิถุนายน 2568

Received 31 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 6 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์โดยการประยุกต์การจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เพื่อประเมินมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสมความเป็นไปได้และความถูกต้องของรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ เป็นการวิจัยแบบหลายวิธี (Multi-method research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้ 1) เก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 400 คนโดยใช้แบบสอบถาม

Citation:

* วิรัชญา สายแวว และ อัญชลี ศรีกลชาญ. (2568). การออกแบบรายวิชาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์
โดยการประยุกต์การจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1224-1237.

Wiratchaya Saiwaew and Anchalee Srikolchan. (2025). Course Design To Promote Social And Emotional
Skills Through Competency-Based Learning Management In Social Studies For Secondary Education.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1224-1237.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

รูปแบบความสนใจในการเรียน 2) สัมภาษณ์เชิงลึกกับครูสังคมศึกษาจำนวน 8 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมและอารมณ์จากตัวชี้วัดการเรียนรู้แกนกลาง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) นำข้อมูลมาสนทนากลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการร่างเนื้อหารายวิชา คำอธิบายรายวิชา ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับทักษะทางสังคมและอารมณ์จำนวน 5 ท่าน 4) ต่อมาสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการสังคมศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องของแนวทางการวัดและประเมินผล 5) นำคู่มือส่งประเมินมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความถูกต้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 30 ท่านที่มีความหลากหลายทางวิชาการ โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของคู่มือ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพื้นฐาน และหรือการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การออกแบบรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะทางสังคมและอารมณ์และสามารถปรับใช้ในวิชาสังคมศึกษาคือ สาระการเรียนรู้ที่ 2 สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต โดยมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องจำนวน 20 ตัวชี้วัด พฤติกรรมส่วนใหญ่อยู่ในด้านพุทธิพิสัย

2) การประเมินมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้องของรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ ผลการประเมินคู่มือของสทศเฟิลปิมพบว่าอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะทางสังคมและอารมณ์, ทักษะทางสังคม, ทักษะทางอารมณ์, การจัดการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to (1) design a course that promotes social and emotional skills through competency-based learning in Lower Secondary Social Studies, and (2) evaluate the course using the standards of utility, appropriateness, feasibility, and accuracy. A multi-method research approach was employed. The study involved (1) a survey of 400 lower secondary students using a questionnaire to assess their learning interests (2) in-depth interviews with

8 Social Studies teachers to analyze indicators related to social and emotional skills based on the core curriculum (3) a focus group discussion with 5 experts to draft the course content, course description, and learning indicators aligned with social and emotional skill development (4) additional in-depth interviews with 5 Social Studies scholars to gather insights on assessment and evaluation methods; and (5) an expert evaluation of the course manual by 30 professionals from various academic fields using a manual evaluation checklist. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

The research findings revealed that

1) The course design for promoting social and emotional skills was aligned with the learning area most compatible with these competencies - Social Studies, specifically Learning Strand 2: Civic Duties, Culture, and Way of Life. 20 relevant learning indicators were identified, with most behaviors classified within the cognitive domain.

2) The evaluation of the course in terms of utility, appropriateness, feasibility, and accuracy, based on Stufflebeam's evaluation manual, revealed that the course was rated at the highest level of suitability.

Keywords: Social and emotional skills, social skills, emotional skills, learning management

บทนำ

ในปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ระบบการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ (กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน, 2565) พบว่า ตลาดแรงงานไทยในอนาคตต้องการแรงงานที่มีทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social Emotional Skills) ทักษะเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของแรงงานไทย (Miyamoto, K. 2024) ให้มีความพร้อมในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในอนาคต (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และคณะ,

2565) ผลการศึกษาพบว่าทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social Emotional Skills) เป็นทักษะที่สำคัญมากในการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน เห็นได้จากการศึกษาของ OECD (Chernyshenko et al., 2018) พบว่าทักษะทางสังคมและอารมณ์มีองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ได้แก่ การมีจิตสำนึก (Conscientiousness) การเป็นมิตรต่อผู้อื่น (Agreeableness) ความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) การเปิดรับประสบการณ์ (Openness to Experience) และการเข้าสังคม (Extraversion) ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม (Kankaraš, M., & Suarez-Alvarez, J. 2019) ดังนั้นทักษะทางสังคมและอารมณ์จึงเป็นทักษะที่ควรพัฒนา (World Economic, 2023)

วิชาสังคมศึกษามีความสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในสังคมและการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคม อย่างมีคุณภาพโดยเน้นการพัฒนาความรู้ทางสังคม ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการฝึกฝนทักษะและจิตวิญญาณในการเป็นพลเมืองที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กที่ยังอยู่ในช่วงของการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งทักษะนี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในด้านอื่น ๆ ของชีวิตในอนาคต (จิราพัชร นิลแย้ม, 2564) การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนวิชาสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญเนื่องจากสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่ดีผ่านการบูรณาการสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและสังคมผ่านตัวชีวิตที่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทักษะทางสังคมและโดยเฉพาะในช่วงวัยมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นช่วงวัยสำคัญในการเรียนรู้ทักษะพื้นฐาน การจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาที่เน้นการประยุกต์ใช้จึงเป็นสิ่งสำคัญ (พระครูสังฆรักษ์ เอกพันธ์ วรรณมณญ และพระปรีชญา ชยวุฑโฒ, 2565) เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง การแสดงออกที่เหมาะสม การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การทำงานร่วมกันเป็นทีม รวมถึงการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระสิทธิชัย รินฤทธิ์ และสุริพร ชานุตรบุณตริก, 2563)

จากการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะทางสังคม

และอารมณ์อย่างเป็นระบบจะช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (นภัทร สิทธาโนมัย, 2563) ซึ่งทักษะทางสังคมและอารมณ์สามารถพัฒนาได้ผ่านการจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของข้างต้นจะเห็นได้ว่าการออกแบบรายวิชาเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ผ่านการจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะมีความสอดคล้องกันมีความสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตและการทำงานในอนาคต การออกแบบรายวิชานี้มุ่งหวังที่จะสร้างโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์และการจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะเน้นการปฏิบัติจริงและการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน ช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกัน การเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง การแก้ไขปัญหา การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การเรียนรู้อิงสมรรถนะนี้ จะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมต่อไปในอนาคตซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์โดยการประยุกต์การจัดการเรียนรู้อิงฐานสมรรถนะวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อประเมินมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความถูกต้องของรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์

การทบทวนวรรณกรรม

Organisation for Economic Co-operation and Development (Oecd, 2020) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมและอารมณ์ คือความสามารถควบคุมความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งทักษะเหล่านี้แตกต่างจากความสามารถทางปัญญา จัดการอารมณ์ รับผิดชอบ และ

มีส่วนร่วมกับผู้อื่น ซึ่งมีอิทธิพลต่อทั้งส่วนบุคคลและสังคมในวงกว้างผลลัพธ์ตลอดชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลายมากขึ้น

Kankaraš and Suarez-Alvarez (2019) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมและอารมณ์ มีความสำคัญอย่างมากในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น ทักษะเหล่านี้ช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี และประสบความสำเร็จในชีวิต ทักษะทางสังคมและอารมณ์ มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มพูนความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลและยังส่งผลต่อสังคมโดยรวม เนื่องจากทักษะเหล่านี้ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัว รู้จักแก้ปัญหา มีความเห็นอกเห็นใจ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD (2018) เป็นองค์กรที่พัฒนาและกล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ 1. การมีจิตสำนึก (Conscientiousness) 2. การเป็นมิตรต่อผู้อื่น (Agreeableness) 3. ความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional stability) 4. เปิดรับประสบการณ์ (Openness to experience) 5. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Extraversion)

McClland, D (1973) กล่าวว่า สมรรถนะเป็นส่วนประกอบขึ้นมาจากความรู้ ทักษะ เจตคติ แรงจูงใจ ที่ก่อให้เกิดสมรรถนะ แนวคิดเรื่องสมรรถนะมักมีการอธิบายด้วยโมเดลภูเขาน้ำแข็ง ซึ่งอธิบายว่าความแตกต่างระหว่างบุคคลเปรียบเทียบกับภูเขาน้ำแข็ง โดยมีส่วนที่เห็นได้ง่าย และพัฒนาได้ง่าย คือ ส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำ นั่นคือองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่บุคคลมีอยู่ และส่วนที่มองเห็นได้ยากอยู่ใต้ผิวน้ำ ได้แก่ แรงจูงใจ อุปนิสัย ภาพลักษณ์ภายใน และบทบาทที่แสดงออกทางสังคม ส่วนที่อยู่ใต้ผิวน้ำนี้มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลอย่างมากและเป็นส่วนที่พัฒนาได้ยาก

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมและอารมณ์คือความสามารถในการควบคุมตนเอง เข้าใจผู้อื่น และปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่ วิชาสังคมศึกษามีเป้าหมายในการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ จึงสอดคล้องกับการส่งเสริมทักษะเหล่านี้ การจัดการเรียนรู้แบบอิงสมรรถนะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะดังกล่าวผ่านการลงมือทำและการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเรื่องการออกแบบรายวิชาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์โดยการประยุกต์การจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวิจัยแบบหลายวิธี (Multi-method research) จากการสอบถามความสนใจในรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และนำข้อมูลเหล่านั้นพร้อมกับข้อมูลจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลไปใช้ในการสัมภาษณ์ครู นักวิชาการ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเพื่อออกแบบรายวิชาต่อมาจึงนำมาให้ครู นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญ ทำการประเมินความสอดคล้องของคู่มือวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ของวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 556 โรงเรียน และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างที่ใช้หลากหลายวิธีการในการสุ่มเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำตารางสำเร็จของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) จำนวน 400 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ครูสังคมศึกษา นักวิชาการสังคมศึกษา คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยมีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบสุ่มตามวัตถุประสงค์ (Purposive Random Sampling) โดยขนาดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลพิจารณาจากความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) การกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดของ Nastasi and Schensul (2005) และประเมินมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความถูกต้อง ของรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ การกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิด Stephen J. Gentles (2015) กำหนดผู้ประเมินหลักจำนวนระหว่าง 5-30 คน โดยมีความหลากหลายทางตำแหน่งทางวิชาการ

3. ขั้นตอนการวิจัย

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความสนใจรูปแบบการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้

แบบสอบถามความสนใจความต้องการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสอบถามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่นักเรียนชอบหรือสามารถเรียนรู้ได้ดี

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับครูสังคมศึกษา เพื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับทักษะทางอารมณ์และสังคม จำนวน 8 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกครูสังคมศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ตัวชี้วัด ความสอดคล้องตัวชี้วัด และระดับพฤติกรรมและแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบรายวิชา

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับครูสังคมศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่มเพื่อออกแบบโครงสร้างรายวิชา วัตถุประสงค์ คำอธิบายรายวิชาเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบรายวิชา

3.4 เก็บข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักวิชาการสังคมศึกษา นักวิชาการจำนวน 6 ท่านเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะ เกณฑ์การประเมิน แนวทางในการประเมินการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะทางสังคมและอารมณ์โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการสังคมศึกษา

3.5 วิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบรายวิชาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ โดยการจัดการศึกษาอิงสมรรถนะสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.6 นำคู่มือการจัดการเรียนรู้วิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ไปประเมินรูปแบบเพื่อประเมินมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความถูกต้องของรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ กับครูและนักวิชาการจำนวน 30 ท่าน และปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของคู่มือตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อหาคุณภาพของคู่มือ เพื่อปรับปรุงคู่มือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

มีทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำผลการวิเคราะห์มาสรุปและนำเสนอ คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2559) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์และนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ จัดลำดับ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาสรุปเชิงอุปนัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาตามความวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการออกแบบรายวิชาเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ สามารถสรุปผลการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ผลการเก็บข้อมูลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสนใจจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมีความสนใจและสามารถเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติ มีกำหนดการที่ชัดเจนหรือกำหนดแนวทางล่วงหน้า การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง และมีเพื่อนคู่คิด

1.2 ผลการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของทักษะทางสังคมและอารมณ์เป็นทักษะที่พลเมืองควรมี และนำตัวชี้วัดของวิชาสังคมศึกษามาวิเคราะห์ความสอดคล้องพบว่าสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตมีความสอดคล้องและสามารถปรับใช้ได้กับทักษะทางสังคมและอารมณ์ และได้สร้างตัวชี้วัดรวมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของ OECD สร้างลำดับเนื้อหาวิชา พฤติกรรมการศึกษาและระดับพฤติกรรมของ Bloom's Taxonomy แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมของแต่ละระดับชั้น

1.3 ผลการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษาการสนทนากลุ่ม สามารถออกแบบโครงสร้างรายวิชา คำอธิบายรายวิชา แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนพิจารณาเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของแต่ละระดับชั้น

1.4. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการสังคมศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาผลการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและอารมณ์ และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การสร้างรายวิชาเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์

2. ผลการประเมินคู่มือรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิประเมินจำนวน 30 ท่าน โดยมีตำแหน่งทางวิชาการที่หลากหลาย โดยมีผลการประเมินมาตรฐาน 4 ด้าน ความเป็นประโยชน์ของคู่มือการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด, ความเหมาะสมของคู่มือการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด, ความเป็นไปได้ของคู่มือการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด, ความถูกต้องของคู่มือการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

อภิปรายผล

การออกแบบรายวิชาเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ถือเป็นการสร้างรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (Oecd, 2020) ที่กล่าวว่าทักษะทางสังคมและอารมณ์ คือความสามารถควบคุมความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งทักษะเหล่านี้แตกต่างจากความสามารถทางปัญญา เนื่องจากจัดการอารมณ์ รับรู้ตนเอง และมีส่วนร่วมกับผู้อื่น ซึ่งมีอิทธิพลต่อทั้งส่วนบุคคลและสังคมในวงกว้างผลลัพธ์ตลอดชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลายมากขึ้น โดยได้ออกแบบรายวิชาที่สอดคล้องกับทักษะทางสังคมและอารมณ์ 5 ด้าน คือการมีจิตสำนึก, การเป็นมิตรต่อผู้อื่น, ความมั่นคงทางอารมณ์, เปิดรับประสบการณ์ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Extraversion) โดยการใช้การจัดการเรียนรู้อิงสมรรถนะ McClland (1973) เพื่อพัฒนานักเรียนและ, การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ซึ่งเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน ซึ่งได้มีการสอบถามนักเรียนจำนวน 400 คน ในเรื่องของรูปแบบการเรียนรู้ที่สนใจและสามารถเรียนรู้ได้ดี เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความก้าวหน้าทางด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ แนวทางการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความเชี่ยวชาญและการนำความรู้ไปใช้จริง การออกแบบรายวิชาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์นี้ ได้พัฒนาขึ้นภายใต้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระหน้าที่พลเมืองของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยในแต่ละด้านมีตัวชี้วัดที่สอดคล้องของวิชาสังคมกับทักษะทางสังคมและอารมณ์ ในแต่ละด้านและแต่ละระดับชั้น และสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชา

การประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีมนำมาประยุกต์ใช้กับการประเมินคู่มือรายวิชา Stufflebeam (1971) โดยแบ่งเป็น 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านความเหมาะสม, มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์, มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ และมาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม โดยผลของการประเมินทุกมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมมากที่สุด โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินครั้งนี้ จำนวน 30 ท่าน โดยแต่ละท่านมีความหลากหลายตำแหน่งทางวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาสังคมศึกษา จากการประเมินมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ทักษะทางสังคมและอารมณ์เมื่อมองจากชื่อวิชาจะเห็นได้ว่าการวัดประเมินผลที่เป็นนามธรรมที่คู่มือรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ มีการจัดทำ

โครงสร้างรายวิชาที่มีความชัดเจนและชี้หน่วยมีความน่าสนใจ มีการเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้นที่เหมาะสมกับช่วงวัย มีความหลากหลาย เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง อีกทั้งมีเครื่องมือและเกณฑ์การวัดประเมินผลที่ครอบคลุมไม่ว่าจะเป็นการประเมินจากชิ้นงาน การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม หรือการทำแบบทดสอบ แต่ควรเพิ่มเกณฑ์การประเมินให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และควรมีการติดตามผลหลังการประเมิน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ทักษะทางสังคมและอารมณ์เป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะด้านต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ซึ่งคู่มือการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รวบรวมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับชั้นต่าง ๆ มาให้ผู้ใช้งานคู่มือนี้ได้เลือกใช้ตามความเหมาะสมของบริบทห้องเรียน หรือสภาพแวดล้อม และสามารถพัฒนาสื่อการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ได้ตามบริบทของผู้เรียน แต่เนื่องจากรายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ เป็นรายวิชาที่วิเคราะห์หัวข้อชีวิตของวิชาสังคมศึกษาและเลือกใช้กับสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ทั้ง 5 ด้าน การมีจิตสำนึก การเป็นมิตรต่อผู้อื่น ความมั่นคงทางอารมณ์ การเปิดประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่น การนำคู่มือการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้จึงเหมาะกับโรงเรียนที่ออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรบูรณาการ หรือมีวิชาหน้าที่พลเมืองแยกออกมาจากวิชาสังคมศึกษา แต่หากไม่ได้ออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรบูรณาการ สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในระหว่างที่สอนในสาระที่หน้าที่พลเมือง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ในกระบวนการวิจัยควรแบ่งการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพิ่มขึ้นเป็น 2 กลุ่ม คือ ครูที่มีประสบการณ์มากและครูที่มีพียงมีประสบการณ์ เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียน และเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย และควรเพิ่มการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพื่อปรับแก้คู่มือก่อนการประเมินคุณภาพคู่มือการจัดการเรียนรู้

2) ควรนำคู่มือการจัดการเรียนรู้รายวิชาส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปทดลองใช้จริงและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- CBE Thailand. (2564). Competency-based education. เรียกใช้เมื่อ 24 กันยายน 2567 จาก <https://cbethailand.com/>
- Chernyshenko, O., Kankaraš, M., & Drasgow, F. (2018). Social and emotional skills for student success and well-being: Conceptual framework for the OECD study on social and emotional skills. OECD Publishing. Retrieved July 30, 2024 from <https://doi.org/10.1787/db1d8e59-en>
- Daniel, S. (1971). The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability (Doctoral dissertation). Ohio State University.
- Gentles, S., Charles, C., Ploeg, J., & McKibbin, K. (2015). Sampling in qualitative research: Insights from an overview of the methods literature. The Qualitative Report, 20(11), 1772–1789.
- Kankaraš, M., & Suarez-Alvarez, J. (2019). Assessment framework of the OECD study on social and emotional skills. OECD Publishing. Retrieved July 30, 2024 from <https://doi.org/10.1787/5007adef-en>
- McClelland, D. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. American Psychologist, 28(1), 1–14.
- Miyamoto, K. (2024). กสศ. จับมือธนาคารโลกเปิดรายงาน ‘ทักษะพื้นฐานชีวิต’ คนไทยเข้าขั้นวิกฤต เร่งสร้างความร่วมมือ ผลักดันนโยบายเชิงบูรณาการ. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.eef.or.th/article-asat-230224/>
- Nastasi, B., & Schensul, S. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. Journal of School Psychology, 43(3), 177–195.
- Nastasi, B., & Schensul, S. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. Journal of School Psychology, 43(3), 177–195.

- OECD. (2020). Social-emotional skills. Retrieved August 27, 2024 from https://www.oecd-ilibrary.org/education/early-learning-and-child-well-being_1536626f-en
- OECD. (2020). Social-emotional skills: Well-being, connectedness and success. OECD Publishing. Retrieved August 27, 2024 from <https://doi.org/10.1787/1536626f-en>
- Stufflebeam, D. L. (1971). The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability. Ohio State University, 1971.
- The Collaborative for Academic Social Emotional Learning in collaboration. (2008). Social and Emotional Learning (SEL) and Student Benefits. Research Implications for the Safe Schools/Healthy Students Core Elements. Retrieved August 27, 2024 from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED505369.pdf>
- The Collaborative for Academic, S., & Emotional, L. (2007). Guidelines Social and emotional learning. UIC university of illinois at chicago. Retrieved August 27, 2024 from <https://leg.wa.gov/JointCommittees/Archive/BEF/Documents/Mtg06-09-08/V-b.pdf>
- The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. (1988). The personnel evaluation standards: How to assess systems for evaluating educators. SAGE Publications..
- World Economic Forum. (2023). The future of jobs report 2023. Retrieved August 27, 2024 from https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf
- Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed.). Harper and Row. Retrieved August 27, 2024 from <https://archive.org/details/statisticsintrod00yama>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, ธนาคารโลก, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). วิจัยสำรวจทักษะ ความพร้อมแรงงานไทย เครื่องมือพัฒนานโยบายการศึกษาและพัฒนาทุนมนุษย์ไทย. เรียกใช้เมื่อ 30 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.eef.or.th/news-010422/>
- กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน และกรมการจัดหางาน. (2565). รายงานผลการศึกษาทิศทางตลาดแรงงานไทยในอนาคต. เรียกใช้เมื่อ 30 สิงหาคม 2567 จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/1518f36b23b0da4e6a26fb1a5ae262d6.pdf
- นภัทร สิทธาโนมัย. (2563). ทักษะทางอารมณ์และสังคม. สภาการแพทย์แผนไทย. เรียกใช้เมื่อ 30 สิงหาคม 2567 จาก https://tmc.or.th/pdf/tmc_knowledge-97.pdf
- พระครูสังฆรักษ์ เอกพันธ์ วรธมมณฺญ และพระปรีชญา ชยวุฑฺโฒ. (2565). การสอนสังคมศึกษาเพื่อความยั่งยืนของสังคม. วารสารการสอนสังคมศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4(1), 59–72.
- พระสิทธิชัย รินฤทธิ และสุริพร ชาบุตรบุญทริก. (2563). การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. Journal of Roi Kaensarn Academi, 5(2), 204–212.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2559). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

INTEGRATING CARBON FOOTPRINT INTO RISK MANAGEMENT: A SUSTAINABLE STRATEGY FOR THAI SMEs *

Pongsiri Kamkankaew¹, Phithagorn Thanitbenjasith², Panneerat Lasakun³,
Eakapong Duangcompang⁴ and Vipapron Intarasri⁵

¹⁻²Faculty of Business Administration, North-Chiang Mai University, Thailand

³⁻⁵Queen Sirikit Botanic Garden, Thailand

Corresponding Author's Email: Kongsiri85@gmail.com

Received 7 June 2025; Revised 10 June 2025; Accepted 11 June 2025

Abstract

Climate change poses serious challenges for economies worldwide, particularly for small and medium enterprises (SMEs) that often lack the resources to adapt. In Thailand, SMEs represent a significant portion of the economy and have a major impact on environmental sustainability. This review article explores the integration of carbon footprint management into risk management strategies for Thai SMEs. It aims to show how understanding and measuring carbon emissions can help these businesses reduce environmental impact and manage operational risks. The review finds that Thai SMEs face several challenges in managing their carbon footprint, including limited awareness, budget constraints, lack of tools, and inadequate government support. Despite these challenges, using carbon footprint data can help SMEs improve risk management, reduce costs, enhance their reputation, and meet regulatory requirements. Practical solutions such as digital tools, training, and collaboration

Citation:

* Pongsiri Kamkankaew, Phithagorn Thanitbenjasith, Panneerat Lasakun, Eakapong Duangcompang and Vipapron Intarasri. (2025). Integrating Carbon Footprint Into Risk Management: A Sustainable Strategy

For Thai Smes. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1238-1266.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

networks can support carbon management in SMEs and help align them with sustainable development goals. Integrating carbon footprint into risk management offers a valuable strategy for Thai SMEs to become more sustainable and competitive. With appropriate support, tools, and awareness, SMEs can take active roles in reducing emissions and preparing for climate-related risks. This approach not only benefits the environment but also strengthens the long-term resilience of small businesses in Thailand.

Keywords: Carbon footprint, Risk management, Thai SMEs, Sustainability, Green business

Introduction

Climate change is a serious global issue that affects people, communities, and the environment. Rising temperatures, extreme weather, and changing rainfall patterns are clear signs of this problem (Singh et.al., 2023). These changes are caused mainly by greenhouse gas emissions from human activities. As the effects of climate change become more visible, many countries and organizations are looking for ways to reduce their environmental impact. Addressing climate change is not only a government responsibility but also a shared duty for all sectors (Abbass et.al., 2022). Climate change creates risks for economies and societies, and it challenges the way we live and work. This situation makes it necessary to find new ways of managing these risks. One important solution is to apply sustainable management approaches that help reduce emissions and support long-term development (Kamkankaew et.al, 2025)

Businesses play a key role in the fight against climate change. They are one of the main sources of carbon emissions, especially in sectors like energy, transport, and manufacturing. At the same time, businesses also have the power to create change through their operations and decision-making (Fiedler et.al., 2021). Companies can reduce emissions by using cleaner technologies, improving

energy efficiency, and choosing greener materials. They can also influence their supply chains to follow more sustainable practices. By including environmental goals in their business strategies, companies can improve their reputation and gain support from customers and partners (Caby, Ziane & Lamarque, 2022). This is especially important for small and medium enterprises (SMEs), which make up a large part of the economy in many countries, including Thailand (Kamkankaew et.al., 2022). These businesses may face challenges in adopting sustainability, but they also have many opportunities to make a positive impact.

One effective way for businesses to manage their environmental impact is to measure their carbon footprint. A carbon footprint shows the amount of greenhouse gases a business produces directly and indirectly (Bui, 2017). It includes emissions from energy use, transportation, production, and other activities. By measuring their carbon footprint, businesses can identify which parts of their operations produce the most emissions. This helps them plan how to reduce emissions in a practical way. Carbon footprint tools are useful for setting goals, tracking progress, and reporting to stakeholders (Trinks, Mulder & Scholtens, 2020). For Thai SMEs, using carbon footprint information can help improve risk management, reduce costs, and support sustainability. It also prepares them to meet new regulations and customer expectations related to the environment.

Thai small and medium enterprises (SMEs) are a vital part of the national economy. In 2023, the GDP of SMEs was valued at 6.32 trillion baht, which made up 35.2% of the country's total GDP (Office of Small and Medium Enterprises Promotion, 2024). This shows how important SMEs are to economic growth. Their contribution increased from the previous year, even when the overall economic growth slowed down. The service, manufacturing, and trade sectors were the main areas that supported this growth. However, some challenges remained, such as high household debt and limited access to financial loans. Despite these, private consumption, tourism, and foreign investment helped SMEs expand.

These businesses are not only drivers of the economy but also important players in creating sustainable development. Because of their large share in GDP and employment, it is important to help Thai SMEs adopt practices that are environmentally responsible (Tobameekul & Worathanakul, 2021). One important tool is carbon footprint management. This helps measure greenhouse gas emissions from business operations. It is also useful for identifying risks and planning ways to reduce environmental impact. Therefore, using carbon footprint in risk management is a good strategy for making Thai SMEs more sustainable in the long term.

Thai small and medium enterprises (SMEs) face unique challenges in this area. Many SMEs do not have the tools, staff, or budget to track and report carbon data. Larger companies can afford to hire experts and use advanced systems, but smaller businesses often lack this support (Leenoi, 2025). As a result, the level of carbon footprint reporting is much lower among SMEs. However, this does not mean that SMEs can ignore the issue. New laws and global trade rules, such as the EU's Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), are likely to impact Thai exports. If Thai SMEs do not prepare for these changes, they may lose access to international markets (Munkongtum & Moryadee, 2023).

This review article aims to connect the concept of carbon footprint with risk management in Thai small and medium-sized enterprises (SMEs). Climate change is a serious global problem, and it affects businesses in many ways. Thai SMEs need to understand how their activities impact the environment. Carbon footprint is a useful tool that helps measure greenhouse gas emissions. It can show which parts of a business create the most emissions. When businesses know this, they can manage risks better. They can plan for changes in laws, customer demands, and environmental conditions. This article review discusses how using carbon footprint in risk management can support sustainable business practices for Thai SMEs.

The Overview of Carbon Footprint

The carbon footprint is the total amount of greenhouse gases released into the atmosphere because of human and business activities (Wiedmann & Minx, 2008). These gases include carbon dioxide, methane, and other emissions that trap heat in the atmosphere. When businesses produce goods, use energy, or transport products, they create emissions. The carbon footprint helps measure these emissions in terms of their impact on the environment. It is often measured in units of carbon dioxide equivalent (CO₂e) (Mülle et.al. 2020). This concept helps businesses understand how their actions affect climate change. By knowing their carbon footprint, businesses can find ways to reduce emissions and become more environmentally friendly. In this way, the carbon footprint is a useful tool for planning sustainable business practices and managing risks related to climate change. Measuring the carbon footprint helps businesses understand how much they contribute to environmental problems (Trinks, Mulder & Scholtens, 2020). This knowledge is the first step toward reducing emissions and making business practices more sustainable.

Carbon emissions are divided into three main types (Pandey, Agrawal & Pandey, 2011). The *first type* is called direct emissions. These come from sources that are owned or controlled by the business. For example, fuel burned in company vehicles or machines used in production are direct emissions. These emissions are easy to identify because they happen within the company's operations. Reducing direct emissions often involves changes in equipment or fuel used in the business. The *second type* of emissions comes from energy use. These are called indirect emissions from electricity or other forms of energy bought by the company. Even if the company does not produce the electricity itself, it still uses energy in daily operations like lighting, air conditioning, or machinery. This use causes emissions at the power plant. To lower this kind of emission, businesses can use energy-saving devices or buy electricity from clean

energy sources such as solar or wind. The *third type* of emissions comes from the entire supply chain. These include emissions from the production of raw materials, transport of goods, and waste disposal. This category is often the largest and most difficult to control. It involves many outside partners such as suppliers and delivery services. Reducing these emissions requires cooperation across the supply chain. Businesses can choose suppliers with low emissions and design products that create less waste. This broad approach helps businesses manage environmental risks and improve sustainability in the long term.

Measuring the carbon footprint helps businesses understand their environmental impact. Carbon footprint means the total amount of greenhouse gases released into the air because of business activities (Mancini et.al, 2016). These gases include carbon dioxide, methane, and other harmful emissions. The carbon footprint can come from many sources such as using fuel, electricity, and transporting goods. By calculating the carbon footprint, businesses can know how much they contribute to climate change. This information helps them find ways to reduce emissions and make better choices for the environment. To measure and manage carbon footprints, businesses use tools and standards. Two common standards are ISO 14064 and the Greenhouse Gas Protocol. ISO 14064 gives clear steps to measure and report emissions (Chen, Zhang & Han, 2021). It helps companies collect and report data in the same way. The Greenhouse Gas Protocol also provides a framework for measuring emissions. It is widely used by businesses around the world. These tools help SMEs understand their emissions in a simple and structured way. When they follow these standards, they can compare their data with others and find ways to improve. This supports better risk management and helps them follow global environmental goals.

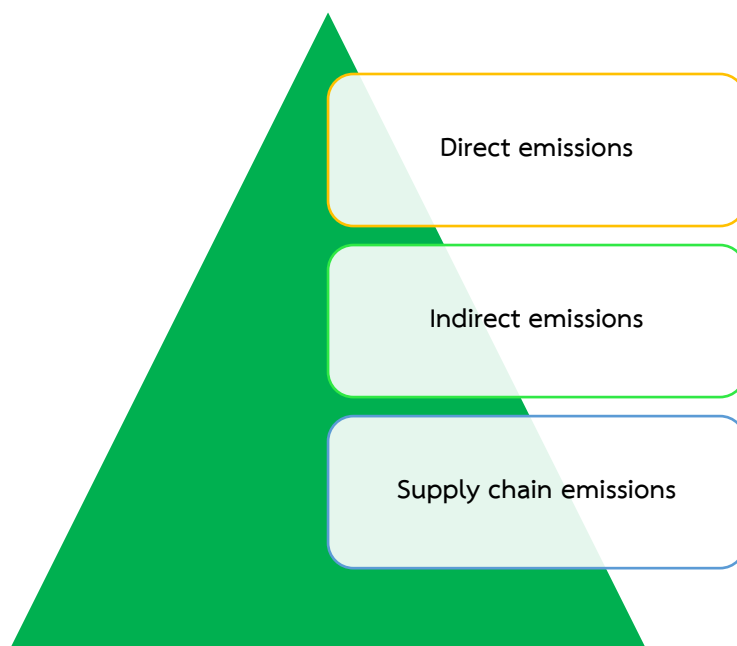

Figure 1 Emission Types

For small and medium-sized enterprises (SMEs), knowing their carbon footprint is the first step toward becoming more sustainable (Eleftheriadis & Anagnostopoulou, 2024). It shows which parts of their business create the most emissions. This can include machines, lighting, packaging, or delivery processes. When businesses know where their emissions come from, they can plan how to reduce them. This process also helps them follow environmental laws and meet customer expectations for green products. Measuring the carbon footprint is not only about the environment. It also helps reduce costs and manage business risks (Munkongtum, Thriyawanich & Ayasanond, 2024).

In conclusion of this section, understanding the carbon footprint helps businesses, especially SMEs, see how their activities affect the environment. It shows where emissions come from and guides actions to reduce them. By using clear tools and standards, businesses can measure their emissions, improve

operations, and support sustainable goals. This is an important step toward protecting the environment and building long-term success.

Risk Management and Carbon Footprint

Risk management helps SMEs find and reduce problems that can affect their business (de Araújo Lima, Crema & Verbano, 2020). One important problem today is the carbon footprint, which links to climate change and environmental damage. Managing this risk means understanding emissions, following new laws, and protecting the business from rising costs and public concerns. By using carbon footprint data, SMEs can plan better, reduce harm, and grow in a more sustainable way (Kamkankaew, 2025). Risk management means identifying and reducing possible problems that may affect a business (Thorniley-Walker, 2011). It helps small and medium enterprises (SMEs) prepare for events that can cause harm. These problems may come from inside or outside the business. Good risk management allows businesses to find threats early and make plans to reduce or stop those threats (Raja, 2021). This process is important for staying stable and competitive. In today's world, one of the major problems that needs risk management is the environmental impact, especially the carbon footprint.

Climate change brings new risks to business operations. Changes in weather patterns, rising temperatures, and extreme weather events can damage property and reduce productivity (Singh et.al, 2023). For example, floods can close factories, and heatwaves can affect employee health. These environmental problems can raise costs and interrupt business activities. SMEs that depend on agriculture, tourism, and local transport are more at risk. Climate change can also change the demand for certain products, which affects income (Caby, Ziane & Lamarque, 2022). Managing these risks is important for long-term business success.

Carbon regulations can create legal and financial risks. Governments are starting to set rules to limit carbon emissions (Lu & Sun, 2021). These rules may require companies to report their emissions or pay extra taxes. Businesses that do not follow the rules may face fines or legal action. New laws can also increase the cost of energy and transport. SMEs that are not prepared may have to spend more money to change their systems or update their equipment (Abbass et.al, 2022). This can be difficult, especially for small businesses with limited budgets. Understanding carbon rules helps businesses plan and avoid legal problems.

High emissions can harm a company's image. Today, customers, investors, and partners care more about the environment (Schleich et.al, 2024). They prefer businesses that reduce pollution and act responsibly. A company with high emissions may be seen as careless or outdated. This can reduce customer trust and hurt sales. It can also make it harder to find new partners or enter international markets. SMEs need to protect their reputation by showing that they care about the environment. A good image helps build strong relationships and attract new opportunities.

Using carbon footprint data helps avoid these risks. Carbon footprint data shows how much greenhouse gas a business produces (Bui, 2017). When SMEs know their emissions, they can take action to reduce them. This includes using cleaner energy, saving electricity, and improving transport. With this data, businesses can also follow government rules and show their efforts to the public. It becomes easier to join green programs and get support from banks or partners. Measuring carbon footprints is a smart way to manage risks and move toward sustainability.

It supports better planning and decision-making. When SMEs have clear data about their carbon emissions, they can make better business choices (Caby, Ziane & Lamarque, 2022). For example, they can decide which machines use less energy or which suppliers offer eco-friendly options. They can also plan for future rules or climate changes. With this information, businesses can set goals and

check their progress. This helps them stay competitive and responsible. In the long run, using carbon data leads to better results, lower costs, and more trust from society.

In conclusion of this section, linking carbon footprint to risk management helps Thai SMEs prepare for environmental and business challenges. It allows them to understand their emissions, follow laws, protect their image, and make better decisions. Using carbon data is a simple but powerful way to reduce risks, save costs, and build a stronger and more sustainable future.

The Role of Carbon Footprint in Business Strategy

The carbon footprint is now an important part of business strategy. It helps companies see how their actions affect the environment. By using carbon data, businesses can set clear goals, make better decisions, and reduce waste (Olekanma et.al, 2024). This helps them save money, improve their image, and meet new environmental rules. For small and medium-sized enterprises, it also opens new market opportunities. Including carbon goals in business planning supports long-term growth and builds trust with customers and partners.

Carbon data can help companies set clear environmental goals. It shows how much carbon emissions are produced in different parts of the business (Penz & Polska, 2018). By looking at this data, companies can understand their environmental impact. They can then make goals to reduce emissions step by step. These goals can be small at first and grow over time. For example, a company may aim to lower emissions from transportation or reduce energy use in production. Setting goals based on real data makes progress easier to track and more meaningful for both the company and its stakeholders (Kamkankaew et.al, 2024). Carbon data also supports decisions about how to use energy, what materials to buy, and how to design products (Raja, 2021). Companies can choose energy sources that produce less carbon, such as solar or wind power. They can

also select raw materials that are more eco-friendly. In product design, they can think about making items that last longer, use fewer materials, or are easier to recycle. These choices not only help the environment but can also reduce costs and meet customer demand for sustainable products. Using carbon data makes these decisions smarter and more responsible.

Understanding a company's carbon footprint helps identify areas where waste can be reduced (Müller et.al, 2020). For example, if a business uses more electricity than needed or produces a lot of packaging waste, carbon data can reveal these problems. Once waste is found, the company can take steps to fix it. Reducing waste saves money, improves efficiency, and helps the environment (Sutton-Parker, 2022). It also prepares the business to meet future regulations or industry standards that focus on sustainability. When a company takes steps to reduce its carbon footprint, it can build more trust with customers and business partners. People today care more about the environment. They want to support businesses that take action. Showing clear efforts to reduce carbon emissions sends a strong message. It shows the company is responsible and forward-thinking. This kind of image helps build long-term relationships and improves the company's reputation in the market.

The financial impact of carbon reduction practices in business strategy can be seen through improved financial performance. When businesses reduce their carbon emissions, they can lower energy costs, manage waste better, and increase efficiency (Issa, 2024). These actions help the business save money in the long term. Companies that follow strong carbon reduction strategies also build better reputations, which can attract more customers and investors. As a result, their market value and profit levels may rise. Domingo & Le (2025) indicated that this positive impact becomes even stronger when businesses also have good governance and responsible social practices. Therefore, investing in carbon reduction is not just good for the environment but also brings financial benefits to the company

Small and medium-sized enterprises (SMEs) can also use carbon data to become part of green supply chains (Munkongtum & Moryadee, 2023). Many larger companies want suppliers who follow green practices. If SMEs can show their carbon reduction efforts, they may get more contracts and grow their business. Joining a green supply chain can also help SMEs learn new ways to work more efficiently. It connects them with partners who share the same values. This gives SMEs more chances to compete and succeed in a changing market. A business strategy that includes carbon goals can help the company grow in a sustainable way (Sutton-Parker, 2022). It prepares the company for the future. As more rules about carbon emissions appear, companies with carbon strategies will be ready. They can avoid fines, meet customer needs, and stand out from competitors. Carbon goals also encourage innovation. They push companies to find new ways to work better and cleaner. This kind of long-term thinking leads to steady growth and stronger business results.

In conclusion of this section, using carbon footprint data in business strategy helps companies grow in a smart and sustainable way. It supports better planning, improves efficiency, and builds trust with customers. By setting clear carbon goals, businesses can reduce waste, lower costs, and prepare for future changes. This makes the company stronger and more ready for long-term success.

Table 1 The Role of Carbon Footprint in Business Strategy

Key Role	Description
Environmental Impact Awareness	Helps businesses see how their actions affect the environment and make informed decisions.
Goal Setting and Progress Tracking	Enables setting step-by-step carbon reduction goals based on actual emission data.

Smarter Business Decisions	Supports better choices in energy use, material selection, and product design.
Waste Reduction and Cost Savings	Identifies areas of waste and helps improve efficiency and reduce costs.
Enhanced Reputation and Customer Trust	Builds trust with stakeholders by showing commitment to sustainability.
Access to Green Supply Chains	Opens opportunities for SMEs to join green supply networks and gain more contracts.
Long-Term Growth and Innovation	Encourages sustainable growth, readiness for regulations, and innovation in business practices.

The Role of Thai SMEs in Sustainable Management

Small and medium enterprises (SMEs) play an important role in Thailand's economy (Office of Small and Medium Enterprises Promotion, 2024). Most of these businesses operate in the service, manufacturing, and trade sectors, which are closely linked to environmental impacts. Because there are so many SMEs and they are active in many areas, their actions have a big effect on the environment. This makes them a key part of sustainable development. If SMEs manage their carbon footprint, they can help lower the country's greenhouse gas emissions (Kantabutra, 2019). At the same time, sustainable practices can make these businesses stronger and more competitive. Since SMEs form the majority of businesses in Thailand, their support and participation in green efforts are necessary for the country to reach its environmental goals.

Many small and medium enterprises (SMEs) in Thailand do not have enough knowledge or resources to manage their carbon footprint (Chaiyaboot et.al, 2021). Most of them are focused on day-to-day operations and do not have staff trained in environmental issues. They may not understand what a carbon footprint is or why it is important. Many SMEs also do not have access to tools

or systems that help measure emissions. In addition, they often lack the money to invest in cleaner technology or energy-saving equipment. This makes it hard for them to follow new environmental rules or join green business networks. Without support and training, these SMEs may fall behind in the move toward sustainable business (Munkongtum & Moryadee, 2023). Helping SMEs learn how to manage their carbon footprint is important for both business success and environmental protection.

Thai SMEs have great potential to lead in green practices (Sutthiphapa & Thongtho, 2022). They are flexible and can adapt to new ideas quickly. Many SMEs are close to their local communities, so they understand local needs and problems. This helps them find simple and smart ways to reduce environmental harm. Some SMEs have already started using eco-friendly products, reducing waste, or saving energy (Munkongtum & Moryadee, 2022). Their smaller size allows them to make changes faster than large companies. If more SMEs act in this way, they can help create a strong movement for green business across the country. This will not only protect the environment but also increase their chances to join green markets and supply chains.

To help Thai SMEs move toward green practices, support from the government and business networks is important. Many SMEs do not have enough money, tools, or knowledge to start these changes by themselves. The government can help by giving training, tax support, or easier rules for green actions (Meejaisueb et.al, 2023). Networks such as business groups, trade associations, and universities can also play a big role. They can share ideas, offer advice, and help SMEs work together on projects. When public and private sectors work as a team, SMEs can grow in a sustainable way and help protect the environment for the future.

In conclusion of this section, Thai SMEs are a key part of the country's move toward sustainable management. Although many face challenges like

limited resources and knowledge, their large number and flexibility give them strong potential to lead in green practices. With the right support from the government and networks, SMEs can take meaningful steps to manage their carbon footprint, protect the environment, and build a stronger, more sustainable economy.

Table 2 The Current Role and Potential Role of Thai SMEs in sustainable management

Aspect	Current Role of Thai SMEs	Potential Role of Thai SMEs
Economic Importance	Major contributors to Thailand's economy, especially in service, manufacturing, and trade sectors.	Continue to drive economic growth while integrating sustainability into core operations.
Environmental Impact	Significant due to large numbers and diverse activities, but often unmanaged.	Can collectively reduce national greenhouse gas emissions through sustainable practices.
Knowledge & Resources	Often lack awareness, training, and tools to manage carbon footprints.	With support, can become knowledgeable and equipped to implement green practices.
Operational Focus	Primarily focused on daily survival and short-term goals.	Can shift toward long-term sustainability and resilience.

Flexibility & Innovation	Limited by lack of support, but inherently adaptable.	High potential to innovate and adopt eco-friendly solutions quickly.
Community Connection	Close ties to local communities but underutilized in sustainability efforts.	Can leverage local knowledge to implement context-specific green solutions.

Table 2 The Current Role and Potential Role of Thai SMEs in sustainable management (*Cont.*)

Aspect	Current Role of Thai SMEs	Potential Role of Thai SMEs
Examples of Green Action	Few SMEs have adopted eco-friendly practices.	Many more can follow suit, creating a nationwide green business movement.
Support Needs	Require external help (training, funding, tools).	With government and network support, can lead in sustainable development.

Carbon Footprint into Risk Management: Challenges for Thai SMEs

This section synthesizes the challenges of integrating carbon footprint into risk management for Thai SMEs as follows (Chaiyaboot et.al, 2021; Munkongtum & Moryadee, 2022; Meejaisueb et.al, 2023; Leenoi, 2025; Saethep, Kiratiphumtam & Detkawinlerd, 2025):

1. Many Thai SMEs may face problems in tracking their carbon emissions because they do not have the right tools or trained staff. Measuring a carbon footprint needs special equipment, software, and knowledge. Most SMEs do not have experts in this area or enough budget to hire outside help. Without the right tools, it is hard to collect and understand data about greenhouse gases. This makes it difficult for SMEs to know how much they are emitting and where the emissions come from. As a result, they cannot plan well to reduce emissions or follow environmental rules. This challenge slows down their progress in becoming more sustainable and makes it harder to include carbon footprint in risk management.

2. Thai SMEs in managing carbon footprint is that carbon data can be hard to find or measure. Many small businesses do not have clear systems to collect or track information on their carbon emissions. The data may be scattered across different parts of the business or may not exist at all. Some emission sources are hard to measure, especially in the supply chain. For example, it is not easy to calculate emissions from transportation, raw materials, or energy use without proper tools. SMEs may not know which data they need or how to record it correctly. Also, there is often a lack of guidance on what standards to follow or how to use the results. This makes it difficult for SMEs to understand their environmental impact or set clear carbon goals. As a result, efforts to reduce emissions or improve sustainability are often limited or delayed.

3. Thai SMEs in managing their carbon footprint is the lack of awareness about sustainability. Many business owners do not fully understand what sustainability means or how it relates to their daily operations. They may not see the link between their activities and environmental problems such as climate change. As a result, they often do not consider the carbon footprint of their business when making decisions. This lack of awareness leads to low interest in reducing emissions or using eco-friendly practices. Without basic knowledge, it is hard for SMEs to see the value of sustainability or how it can benefit their

business in the long term. This makes it difficult for them to take the first steps in measuring, tracking, or managing carbon-related risks. Therefore, raising awareness is a key step in helping Thai SMEs move toward a more sustainable and responsible way of doing business.

4. While there are some policies and programs to promote sustainability, they are often limited in scope or reach. Many SMEs do not receive enough help in the form of funding, technical assistance, or training. As a result, they struggle to adopt low-carbon practices or invest in green technologies. Some support programs are also hard to access due to complex procedures or lack of clear information. This makes it difficult for SMEs to start or continue their efforts in reducing emissions. Without strong and ongoing support from the government, it is hard for small businesses to include carbon footprint management in their business plans. This situation creates a gap between policy goals and what SMEs can do in practice, which slows down progress toward sustainable development.

5. Many SME owners and staff do not have enough knowledge or skills to understand carbon footprint and how to reduce it. They may not know how to start or what steps to take. Without basic training, it is hard for them to take action. In addition, many available tools are too complex or expensive for small businesses. These businesses need easy-to-use tools that can help them measure, track, and manage their carbon emissions. Simple guidelines and step-by-step support are also needed. Providing training and basic tools can help SMEs take the first step toward low-carbon practices and improve their long-term sustainability.

In conclusion, Thai SMEs face many challenges in managing their carbon footprint, such as limited budgets, lack of tools, hard-to-find data, and low awareness of sustainability. Without enough support, knowledge, or simple tools, it is difficult for them to measure and reduce emissions. These problems make it

hard for SMEs to include carbon footprint in risk management and to move toward sustainable practices.

Table 3 Challenges of Carbon Footprint into Risk Management for Thai SMEs

Challenge	Description
Lack of Tools and Expertise	SMEs often lack the equipment, software, and trained staff needed to measure and manage carbon emissions effectively.
Limited Access to Carbon Data	Carbon data is often hard to collect, scattered, or unavailable, especially in supply chains and energy use, due to lack of systems and standards.
Low Awareness of Sustainability	Many SMEs are unaware of how sustainability and carbon footprint relate to their business operations, leading to low engagement.
Insufficient Government Support	Policies and support programs exist but are often hard to access or not tailored to SME needs, limiting their impact.
Lack of Training and Simple Tools	Business owners and staff lack the knowledge and user-friendly tools needed to begin carbon footprint tracking and reduction.

Practical Recommendations

Based on the presentation above, the following recommendations can be proposed as:

1. To help Thai SMEs manage their carbon footprint, the government should provide strong support through training and funding. Training programs can help SME owners and staff learn about carbon emissions, measurement

methods, and low-carbon practices. These programs should use simple language and examples that relate to small businesses. In addition, the government should offer funding to help SMEs buy tools, upgrade equipment, or invest in cleaner technology. Many SMEs do not have enough money to do this on their own. With financial support, they can take action faster and more effectively. Together, training and funding will help Thai SMEs build knowledge, improve operations, and become part of the country's sustainable growth.

2. Universities can play a key role in helping Thai SMEs manage their carbon footprint by developing simple tools and easy-to-follow guides. These tools should help businesses understand how to measure and reduce their greenhouse gas emissions. Universities can work with SMEs to make sure the tools fit their needs and are not too difficult to use. They can also create step-by-step guides that explain the process in a clear and practical way. By doing this, universities can support SMEs in making better decisions, reducing environmental risks, and joining sustainable supply chains. These efforts can also help build stronger links between academic knowledge and real business practice, leading to more innovation in green management.

3. Industry groups can play an important role in helping Thai SMEs manage their carbon footprint. They can create networks where businesses share best practices and learn from each other. These groups can collect and spread useful examples of how to reduce emissions in simple and cost-effective ways. By working together, SMEs can find solutions that match their needs and limits. Industry groups can also invite experts to give advice and help companies understand carbon footprint tools. This kind of support can reduce the time and cost needed for each SME to act alone. Sharing knowledge in this way can make it easier for more SMEs to start using sustainable practices and include carbon management in their business plans.

4. SMEs should begin by using simple methods to track their carbon footprint. This first step can help them understand how much greenhouse gas their activities produce. Basic tools, such as spreadsheets or online calculators, can be used to collect and record data on energy use, fuel, and materials. Starting with easy tracking can also build awareness among business owners and staff about the importance of reducing emissions. It does not require large investments and can fit with daily operations. Over time, as businesses learn more, they can improve their systems and include carbon tracking in broader risk management plans. This simple start can lead to better decisions, cost savings, and a stronger position in green supply chains.

5. Thai SMEs should include carbon goals in their business plans to support sustainable growth. By setting clear carbon reduction targets, SMEs can better manage risks related to climate change and environmental regulations. These goals can guide choices about energy use, raw materials, and production methods. Including carbon goals in business planning also helps companies improve efficiency and reduce waste. It makes it easier to track progress and report results to customers and partners. This can build trust and attract green investors or clients who value sustainability. Setting carbon goals from the start also prepares SMEs to join green supply chains and follow new rules. This approach can support long-term success while helping the environment.

6. Thai SMEs should work together in networks to reduce costs and share knowledge about carbon footprint management. When businesses join networks, they can learn from each other and use shared resources. This can help them understand how to measure and reduce emissions in simple and low-cost ways. For example, they can share tools, data, or training programs instead of paying for them alone. Networks also create a space for new ideas and best practices to spread faster. This support makes it easier for SMEs to manage risks linked to climate change. In the long term, strong networks can help small firms grow in a green and sustainable direction.

Table 3 Practical Recommendations

Stakeholder	Key Recommendation	Expected Impact
Government	Provide training programs (using simple language and SME-related examples) and funding to help SMEs adopt low-carbon tools and cleaner technologies.	Builds SME capacity and accelerates the adoption of sustainable practices through enhanced skills and resources.
Universities	Develop simple tools and step-by-step guides for measuring and reducing GHG emissions, ensuring these resources are tailored to SME needs.	Facilitates informed decision-making for SMEs and bridges academic knowledge with practical business applications.
Industry Groups	Create networks for sharing best practices, cost-effective emission reduction examples, and expert advice on using carbon footprint tools.	Reduces individual costs, speeds up the adoption of sustainable practices, and supports collaborative innovation.
	Start with basic tracking methods (e.g., spreadsheets or online calculators) to monitor carbon footprints, building awareness without heavy investment.	Generates initial insights into emissions, fosters gradual improvements, and integrates carbon tracking into routine operations.

SMEs	Integrate carbon reduction targets into business plans, influencing decisions on energy, materials, and production methods.	Enhances efficiency, reduces waste, and positions SMEs as attractive partners for green investors and sustainable supply chains.

Table 3 Practical Recommendations (*Cont.*)

Stakeholder	Key Recommendation	Expected Impact
SMEs	Collaborate in networks to share tools, data, and training resources for managing carbon footprints and reducing costs collectively.	Encourages cost-sharing, innovation, and faster spread of sustainable practices within the SME community.

Future Research Directions

Based on the presentation above, the following future research directions can be proposed as:

1. Future research should focus on studying SMEs in different sectors because each sector has its own challenges and opportunities when managing carbon footprints. For example, manufacturing, agriculture, tourism, and retail businesses have different types of emissions and different ways of reducing them. By looking at these differences, researchers can develop better tools and strategies that match each sector's needs. It is also important to study how sector-specific policies and technologies can support carbon management. Future studies should also look at how customer behavior, market demand, and supply chain practices affect carbon emissions in each sector. This will help create a clear picture of how carbon footprint and risk management work in real

business settings. More research will give a deeper understanding of what works best and what still needs improvement for each type of SME.

2. Future research should explore how digital tools can help Thai SMEs track their carbon footprint. These tools can include mobile apps, online platforms, or smart devices that make it easier to collect and analyze emissions data. Many SMEs may not have the staff or skills to do manual tracking, so digital solutions can save time and reduce errors. Researchers should also study which tools are most useful for different types of SMEs, such as those in food, manufacturing, or retail. It is also important to test how easy the tools are to use and how they fit into daily business operations. Research can look at the costs, benefits, and challenges of using these digital tools in real business settings. This will help provide practical advice to SMEs, developers, and policymakers who want to support low-carbon business growth in Thailand.

3. Future research should focus on case studies of Thai SMEs that have successfully included carbon footprint management in their business practices. These case studies can show practical steps that other SMEs can follow. They can help explain how small businesses overcome challenges and apply simple tools. By studying real examples, researchers can learn what works best in the Thai context. These case studies can also give useful insights into the costs, benefits, and support systems that help SMEs become more sustainable. This kind of research can help build a clear path for other small businesses to reduce emissions and improve their long-term success.

4. Future research should focus on studying how government policies affect the way Thai SMEs manage their carbon footprint. These studies can help show what kinds of policies work well and which ones do not. By understanding the results of past and current policies, researchers can suggest better ways for the government to support SMEs in becoming more sustainable. This can include financial help, training programs, or laws that encourage green practices. Research

can also compare different policy approaches and look at how they affect different sectors. Clear evidence from policy impact studies can help the government design programs that match the real needs of SMEs and support long-term environmental goals.

5. Future research should focus on how consumer behavior relates to green products and sustainable business practices. Understanding what customers think and how they choose eco-friendly products can help Thai SMEs make better decisions. Studies can look at what makes people buy green products, such as their values, habits, or knowledge about the environment. Researchers can also explore how marketing messages about carbon reduction influence consumer choices. This knowledge can support SMEs in creating products that match customer demand and promote low-carbon goals. More studies in this area will help connect business strategies with customer expectations, which is important for long-term success in a green economy.

Conclusion

This review article highlights that managing carbon footprint is a key part of sustainable business practices for Thai SMEs. Climate change brings serious risks, and carbon footprint data helps businesses understand their role in this issue. Thai SMEs can use this data to reduce emissions, improve efficiency, and meet environmental regulations. However, many face challenges such as lack of tools, limited knowledge, and budget constraints. Risk management that includes carbon footprint tracking helps SMEs prepare for environmental changes and new laws. By setting carbon goals and using simple tracking methods, SMEs can make progress toward sustainability. Support from the government, universities, and business networks is also important. These partners can offer training, tools, and advice. With the right help, SMEs can become more competitive, reduce costs, and build trust with customers. In this way, managing carbon footprint is not only

good for the environment but also supports the long-term success of small businesses in Thailand.

References

- Abbass, K., Qasim, M. Z., Song, H., Murshed, M., Mahmood, H., & Younis, I. (2022). A review of the global climate change impacts, adaptation, and sustainable mitigation measures. *Environmental science and pollution research*, 29(28), 42539-42559.
- Bui, B. (2017). Case study: Carbon risk management in a regulatory context. *The Routledge Companion to Accounting and Risk*, 98.
- Caby, J., Ziane, Y., & Lamarque, E. (2022). The impact of climate change management on banks profitability. *Journal of Business Research*, 142, 412-422.
- Chaiyaboot, T., Kosanlavit, W., Kongritti, N., & Noinumsai, N. (2021). Carbon Footprint Assessment of Internal Transportation of Laed Factory and Guideline to Reduce Carbon Footprint. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 190–201.
- Chen, R., Zhang, R., & Han, H. (2021). Where has carbon footprint research gone?. *Ecological Indicators*, 120, 106882.
- de Araújo Lima, P. F., Crema, M., & Verbano, C. (2020). Risk management in SMEs: A systematic literature review and future directions. *European management journal*, 38(1), 78-94.
- Domingo, N., & Le, A. (2025). Future of Net Zero Carbon Practices in Construction. In *Global Net Zero Carbon Practices in Construction* (pp. 177-182). Springer, Singapore.
- Eleftheriadis, I., & Anagnostopoulou, E. (2024). Developing a tool for calculating the carbon footprint in SMEs. *Sustainability*, 16(5), 1905.

- Fiedler, T., Pitman, A. J., Mackenzie, K., Wood, N., Jakob, C., & Perkins-Kirkpatrick, S. E. (2021). Business risk and the emergence of climate analytics. *Nature Climate Change*, 11(2), 87-94.
- Issa, A. (2024). Do emissions reduction initiatives improve financial performance? Empirical analysis of moderating factors. *International Journal of Accounting & Information Management*, 32(2), 228-257.
- Kamkankaew, P. (2025). The Application Of Business Administration Theory. *Journal of Interdisciplinary Social Development*, 3(2), 1132-1163.
- Kamkankaew, P., Sribenjachot, S., Wongmahatlek, J., Phattarowas, V., & Khumwongpin, S. (2022). Reconsidering the mystery of digital marketing strategy in the technological environment: Opportunities and challenges in digital consumer behavior. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 2(4), 43-60.
- Kamkankaew, P., Thanitbenjasith, P., & Sribenjachot, S. (2024). Pedagogic Excellence in Massified Higher Education: Strategies for Inclusive Business Teaching in Thai Universities. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(6), 797-808.
- Kamkankaew, P., Thanitbenjasith, P., Phattarowas, V., Khumwongpin, S., & Sribenjachot, S. (2025). Deglobalization and Its Impact on Thai SMEs: Challenges, Opportunities, and Adaptation Strategies. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 5(1), 371-394.
- Kantabutra, S. (2019). People management for sustainable SMEs. *International Journal of Productivity and Quality Management*, 28(4), 438-456.
- Leenoi, P. (2025, February 10). Carbon footprint: Key data in a heating world. Krungsri Research Intelligence. Retrieved on 10, April, 2025 Searched from <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/Carbon-Footprint-2025>

- Lu, J., & Sun, X. (2021). Carbon regulations, production capacity, and low-carbon technology level for new products with incomplete demand information. *Journal of Cleaner Production*, 282, 124551.
- Mancini, M. S., Galli, A., Niccolucci, V., Lin, D., Bastianoni, S., Wackernagel, M., & Marchettini, N. (2016). Ecological footprint: refining the carbon footprint calculation. *Ecological indicators*, 61, 390-403.
- Meejaisueb, P., Ratcha, M., Tuprakay, S., & Suwanahong, K. (2023). Assessing the carbon footprint of products: Case study of transportation route construction project Cape Seal road surface. *Journal of Health and Environmental Education*, 8(3), 219–228.
- Müller, L. J., Kätelhön, A., Bringezu, S., McCoy, S., Suh, S., Edwards, R. & Bardow, A. (2020). The carbon footprint of the carbon feedstock CO₂. *Energy & Environmental Science*, 13(9), 2979-2992.
- Munkongtum, C., & Moryadee, C. (2022). Creating the Efficiency Measure Model of the Carbon Footprint in Warehouse Activities. *NKRAFA JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY*, 18(2), 73–82.
- Munkongtum, C., & Moryadee, C. (2023). Modeling carbon footprint measurement performance in warehouse activities. *Sripatum Review of Science and Technology*, 15, 115–122.
- Munkongtum, C., Thriyawanich, C., & Ayasanond, C. (2024). Analysis and Management of Carbon Footprint in Production Warehouse Operations. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(2), 277–296.
- Olekanma, O., Rodrigo, L. S., Adu, D. A., & Gahir, B. (2024). Small-and medium-sized enterprises' carbon footprint reduction initiatives as a catalyst for green jobs: A systematic review and comprehensive business strategy agenda. *Business Strategy and the Environment*, 33(7), 6911-6939.
- Pandey, D., Agrawal, M., & Pandey, J. S. (2011). Carbon footprint: current methods of estimation. *Environmental monitoring and assessment*, 178, 135-160.

- Penz, E., & Polsa, P. (2018). How do companies reduce their carbon footprint and how do they communicate these measures to stakeholders?. *Journal of Cleaner Production*, 195, 1125-1138.
- Raja, S. P. (2021). Green computing and carbon footprint management in the IT sectors. *IEEE Transactions on Computational Social Systems*, 8(5), 1172-1177.
- Saethep, N., Kiratiphumtam, J., & Detkawinlerd, W. (2025). Legal Issues in the Conservation, Restoration, Management, and Sustainable Use of Community Forests. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 5(2), 1–14.
- Schleich, J., Dütschke, E., Kanberger, E., & Ziegler, A. (2024). On the relationship between individual carbon literacy and carbon footprint components. *Ecological Economics*, 218, 108100.
- Singh, B. K., Delgado-Baquerizo, M., Egidi, E., Guirado, E., Leach, J. E., Liu, H., & Trivedi, P. (2023). Climate change impacts on plant pathogens, food security and paths forward. *Nature Reviews Microbiology*, 21(10), 640-656.
- Sutthiphapa, N., & Thongtho, S. (2022). The carbon footprint of Nile tilapia fish cage in Sirindhorn Dam, Ubon Ratchathani. *EAU Heritage Journal Science and Technology*, 16(1), 89–98.
- Sutton-Parker, J. (2022). Is sufficient carbon footprint information available to make sustainability focused computer procurement strategies meaningful?. *Procedia Computer Science*, 203, 280-289.
- Thorniley-Walker, R. (2011). Carbon footprint and risk assessments. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers-Energy*, 164(4), 147-160.
- Tobaramееkul, P., & Worathanakul, P. (2021). Heat management options to reduce carbon footprint of green zeolite faujasite synthesis from rice husk ash. *Thai Environmental Engineering Journal*, 35(3), 59–68.
- Trinks, A., Mulder, M., & Scholtens, B. (2020). An efficiency perspective on carbon emissions and financial performance. *Ecological Economics*, 175, 106632.
- Wiedmann, T., & Minx, J. (2008). A definition of ‘carbon footprint’. *Ecological economics research trends*, 1(2008), 1-11.

PRESERVATION AND PROMOTION STRATEGY OF SHANXI BADATAO *

Moxuan He¹ and Manoon Tho-ard²

¹⁻²Academy of Arts and Philosophy, Shinawatra University, Thailand

Corresponding Author's Email: manoon.t@siu.ac.th

Received 20 May 2025; Revised 1 June 2025; Accepted 1 June 2025

Abstract

This study investigates the preservation and promotion strategies of Shanxi Badatao, a traditional large-scale instrumental folk ensemble with deep historical and cultural roots in Northern China. Drawing from qualitative and quantitative methodologies, including archival research, field observation, and a 400-person questionnaire survey, the research explores the genre's historical development, musical structure, and challenges in contemporary transmission. The findings reveal that Shanxi Badatao evolved through the integration of court, religious, and folk musical elements, maintaining a distinct form built on fixed qupai sequences and expressive instrumental configurations. However, its continuity is increasingly threatened by generational gaps and declining traditional apprenticeship. The study underscores the importance of digital preservation, community-based education, and cultural tourism integration as effective strategies for revitalizing this intangible heritage. It concludes by advocating a holistic model that combines historical awareness with technological innovation to ensure the sustainable inheritance of Shanxi Badatao in modern society.

Citation:

* Moxuan He and Manoon Tho-ard. (2025). Preservation And Promotion Strategy Of Shanxi Badatao.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1267-1282;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

Keywords: Shanxi Badatao, Preservation, Pedigree, Communication

Introduction

Shanxi Badatao, a representative form of traditional Chinese folk instrumental ensemble, traces its origins back to the Han Dynasty and flourished through the Tang, Song, Ming, and Qing dynasties. It is deeply rooted in the religious, court, and folk music traditions of northern China and is especially prominent in rituals, temple fairs, weddings, and funerals. Characterized by complex melodic structures, varied rhythmic styles, and a rich ensemble of wind and percussion instruments, Shanxi Badatao is considered a living relic of ancient Chinese music culture (Yang, 1981). Its repertoire, often organized into "sets" (tao), integrates diverse influences from Buddhist temple music, local operatic tunes, and secular folk traditions, making it a unique example of musical hybridity.

Despite its cultural richness, Shanxi Badatao faces significant challenges in the contemporary era. Urbanization, generational shifts, and the decline of traditional apprenticeship have led to a narrowing of its performance space and a weakening of its transmission pathways (Xu, 2006). Although institutional and governmental efforts have made strides in documentation and preservation—such as its inclusion in the national intangible cultural heritage list in 2021—practical strategies for sustained promotion and adaptation remain limited.

The importance of studying Shanxi Badatao lies not only in safeguarding a cultural treasure but also in understanding the dynamics of musical heritage within a modernizing society. Its preservation contributes to cultural diversity, offers material for musicological research, and enhances community identity and cohesion. Furthermore, it provides insight into the interaction between intangible cultural heritage and technological, social, and economic transformations.

Objectives

1. To investigate the historical inheritance and development of Shanxi Badatao, and to examine its interactions and integrative relationships with other local musical traditions, such as Buddhist temple music, Xian drum music, and folk operatic forms.

2. To analyze the musical structure and compositional characteristics of Shanxi Badatao, including its qupai arrangement, formal framework, melodic styles, and instrumental configuration, in order to uncover its aesthetic and structural uniqueness.

3. To develop a practical model for the preservation and promotion of Shanxi Badatao, incorporating traditional and modern methods such as digital documentation, community-based education, cultural tourism integration, and multimedia dissemination, to ensure its sustainability as a living tradition.

Literature Review

Research on Shanxi Badatao as a representative of northern Chinese folk instrumental music has accumulated valuable theoretical and practical insights. Scholars have approached its development from historical, structural, and cultural preservation perspectives. The following areas summarize key findings relevant to this study:

Yuan Jingfang (1987) emphasized the regional specificity of Chinese national instrumental music, noting that traditions like Shanxi Badatao originated from layered integrations of court music, religious rituals, and folk customs across dynastic eras. This aligns with current views that Badatao is both a product of historical fusion and a living archive of multi-ethnic musical practices.

Wang Shuhua (1980) analyzed the structural features of the "Eight Great Sets," identifying the distinctive narrative and modular qupai sequence (e.g., scattered, adagio, allegro), which form the aesthetic basis of Shanxi Badatao. His

research provides a technical foundation for understanding Badatao's compositional integrity and rhythmic variation.

Wang Guosheng (2015) explored the creative and symbolic value of intangible cultural heritage, emphasizing that traditional music like Badatao not only preserves sound forms but also reflects collective memory and cultural identity. His work supports integrating heritage music into cultural innovation and policy-making frameworks.

Xu Litao (2006) highlighted the critical role of inheritors as "core carriers" of intangible heritage, especially in oral traditions like Badatao. She argued that institutional neglect and generational disconnection pose severe risks to such musical lineages, reinforcing the need for structural and policy-based support.

Song Jianhua & Wang Kaiting (2013) proposed systemic strategies for safeguarding intangible heritage, including formal documentation, educational curriculum integration, and government-led promotional campaigns. Their work lays the groundwork for incorporating Shanxi Badatao into local music education and public awareness platforms.

Methodology

1. Qualitative Research

This study first adopted a qualitative approach to trace the historical origins and developmental trajectory of Shanxi Badatao. Through extensive literature review and archival analysis, the research investigated its musical structure, cultural context, and stylistic evolution. The interdisciplinary method—drawing from ethnomusicology, history, religious studies, and folklore—was applied to position Badatao within the broader framework of traditional Chinese ceremonial and instrumental music. Field observation was also employed by attending local performances and ritual practices in Shanxi, enabling the researcher to understand both the performance characteristics and audience

interaction. This method supported the exploration of the genre's internal structure, compositional features, instrumental configurations, and aesthetic values. Additionally, the study analyzed how Badatao relates to other regional music forms such as Wutai Buddhist music and Xian drum music, further enriching the contextual scope.

2. Quantitative Research

To assess the current level of public awareness, cultural recognition, and acceptance of Shanxi Badatao, a quantitative survey method was utilized. A total of 400 questionnaires were distributed among diverse demographics in Shanxi Province, including variations in age, profession, and geographic background. The questionnaire was designed to collect data on audience understanding, appreciation frequency, and future outlook toward Badatao preservation. Descriptive statistical analysis revealed a generally high level of recognition (e.g., average ratings above 3.9 in key dimensions). Reliability testing yielded a Cronbach's alpha of 0.931, indicating excellent internal consistency. Factor and correlation analyses further confirmed the positive relationship between audience perception and the perceived cultural value of Badatao.

3. Integrated Scope Design

The design of this research method integrates historical, musical, and practical scopes. Historically, it examines Badatao's development from ancient Han dynasty roots to its formalization during the Ming and Qing dynasties, including its later transformations through modern disruptions and governmental preservation efforts. Musically, it dissects structural logic, rhythm systems, and instrumental configurations unique to Badatao, including fixed qupai sequences and multi-layered textures. Practically, the research evaluates strategies for promoting Badatao as intangible cultural heritage—such as talent training, digital documentation, community engagement, and cultural tourism integration—

thereby offering a holistic framework for its preservation and revitalization in contemporary society.

Results

Shanxi Badatao is a large-scale folk instrumental ensemble with large scale, exquisite structure and beautiful melody. In the history of Chinese music, it occupies a unique historical position and far-reaching social influence.

This study takes Shanxi Badatao as the research object, clarifies its historical context, analyzes its musical form structure from its historical context, and thus has a clear orientation for Shanxi Badatao. Finally, in the form of questionnaire survey, the author analyzes the development status of music intangible cultural heritage represented by Shanxi Badatao, and thinks about how to inherit and develop this kind of cultural heritage.

1. The historical context of Shanxi Badatao and its relationship with other music

As the living relics of thousands of years of drumming music, Shanxi Badatao not only carry the musical culture gene of Han, Tang and Ming and Qing Dynasties, but also become the epitome of the integration of folk custom and art in northern Shanxi by absorbing multiple elements such as temples and operas.

1.1 Historical context

Shanxi Badatao of inheritance system with "millennium not broken" is the cultural representative of Chinese traditional music. Shanxi Badatao are the representative of Shanxi folk instrumental music and folk music, reflecting the life of Shanxi people.

Han Dynasty to the Northern and Southern Dynasties: The embryonic form of Shanxi Badatao can be traced back to the Han Dynasty drum music tradition. The form of "advocacy" recorded in the Book of Han by Ban Gu in the

Eastern Han Dynasty has become an important source of northern folk music . During the Southern and Northern Dynasties, the temple music of Wutai Mountain arose, among which Puan Mantra and Wu Fang Wu were absorbed into Shanxi Badatao of religious music elements. Tang Dynasty to Yuan dynasty The fusion of court music and Buddhist music in the Tang Dynasty laid the foundation for the eight sets of Qupai structure. Tunes such as "Listening to the Horse" and "Hanging Zhier" date back to the ancient Tang and Song dynasties.

In the Ming Dynasty, folk artists combined court music with local operas to form an early structure of Shanxi Badatao's melodramas. For example, Song of Qing Tian was adapted into a folk music form in the Ming Dynasty. Qing Dynasty: The eight great sets entered a heyday. Cho Chenggui, a musician from Wutai Pagoda Shadow, compiled a complete repertoire of eight sets (such as "Zui Taiping" and "Goolang"), and established the playing mode of "sets and singles" . During this period, the eight sets were widely used in wedding and funeral celebrations, temple fairs and other folk activities .

Odern changes period. From the Republic of China to the Anti - Japanese War: Shanxi Badatao the art reached its peak in the early 20th century, but the Japanese invasion in the 1930s led to the loss of musical scores and interruption of inheritance. After the founding of the People's Republic of China: the government salvaged the heritage by collecting music scores (for example, 23 sets of music scores were sorted out in the 1950s) and recording audio, but the complete performance was gradually lost.

1.2 The relationship with other local music

Shanxi Badatao are a combination of various musical forms, such as Wutai Buddhist music, folk music, and so on, which is a model of the integration of multiple artistic forms in China.

Xian drum music in common. Tongyuan advocacy tradition: both of them belong to the Han and Wei advocacy music system, mainly percussion and wind

music, representing the model of Chinese traditional large-scale instrumental cycle . Structural similarity: Xian Drum Music and Shanxi Badatao's all adopt the playing rule of "ram - adagio - faster - express", reflecting the rigor of rhythm layout.

Interaction with the music of Wutai Buddhist music. Religious music fusion: Shanxi Badatao's directly absorbed the repertoire of Buddhist music of Wutai Mountain (such as "Western Zang") and performed in the Buddhist rituals of temples, forming a branch of "Zen Buddhist Music". Shanxi Badatao and Wutai Buddhist music both take guanzi, sheng and suona as the core, with percussion instruments such as drums and cymbals, which strengthens the solemn sense of religious ceremony .

The penetration of local opera music. Folk scene sharing: Shanxi Badatao together with Xinzhou Bayin and other folk music to serve the season and Shehuo celebration, forming a comprehensive art scene of "blowing music and opera performance".As the living relics of thousands of years of drumming music, the eight sets of Shanxi not only carry the musical culture gene of Han, Tang and Ming and Qing Dynasties, but also become the epitome of the integration of folk custom and art in northern Shanxi by absorbing multiple elements such as temples and operas.

2. Shanxi Badatao of music structure and composition

Shanxi Badatao is the representative music of Shanxi local instrumental music.

2.1 Musical structure

The Shanxi Badatao is composed of 2 to 10 independent Qupai in a fixed order, forming a complete narrative logic. For example, "Qingtiantao" contains seven songs including "Caifang" and "Qingtiantao". Its qupai come from a variety of sources , combining folk instrumental music (such as "Tuiluzhou"), opera Qupai

(such as Jin Opera "Jimaohou"), religious music (such as Wutai Mountain Buddhist music "Puanzhou") and folk elements.

Set form framework. The Shanxi Badatao are based on "sets of songs", and each set is composed of several independent songs (singles) in a fixed order. For example, "Qingtiantao" contains songs such as "Qingtiantao" and "Zhumating", forming a narrative logic of "starting - Cheng-turning - combining" .

The inside of the repertoire follows the rhythm progression rule of "scattered plate - adagio - allegro", reflecting the tension design of "from static to dynamic" in traditional Chinese music.

Multi - style. The single structure often adopts the three - part style of "scattered sequence - middle sequence - broken" of Tang Dynasty Daqu. For example, "Proverbtao" begins with the scattered sequence introduction, the middle sequence develops the theme, and the end reaches the climax through the dense rhythm (broken). Some tracks (such as "Tuigulutao") incorporate changes in opera style, enhancing the drama through the transformation of "original plate - water plate - allegro" .

2.2 Composition of Musical Instruments

The Badatao of instrumental music in Shanxi are mainly composed of traditional instruments, such as sheng, drum, suona and so on.

Core wind instrument. Main instrument: The pipe (Tartar) plays the main melody line and realizes the continuous effect of long tones through cyclic ventilation technique; The sheng is laid with harmony, forming a longitudinal sound with five degrees and eight degrees overlaying .

Auxiliary wind instrument: Suona is used to set off a passionate scene (such as the Geeselangtao), and bamboo flute is interspersed with decorative colorful phrases.

Percussion ensemble. The basic configuration includes drum, cloud gong, cymbals, forming a "drum constant speed - gong cymbal shape" collaboration

mode. Special pieces add clapper and wooden fish to strengthen the sense of religious ritual.

3. Establish the model of the preservation and promotion of the Shanxi Badatao as intangible cultural heritage

3.1 New paths for the inheritance of the "Shanxi Badatao". Establish a mechanism for the use and incentive of special talents in the folk music culture industry, give full play to the great role of the government in protecting and supporting the inheritors, encourage the enthusiasm and innovation of the inheritors of folk music in promoting folk music, change old concepts, and update their understanding.

3.2 Digital protection and dissemination of "Shanxi Badatao" from the perspective of new media. From the perspective of new media, digital technology provides new opportunities and challenges for the protection and dissemination of "Shanxi Badatao". Use WeChat, Weibo, Tiktok and other social media platforms to spread. Shanxi Badatao tracks are uploaded to Tencent Music, NetEase Cloud Music and other network music platforms. Using the combination of art and technology application means in the meta-universe concept system, it brings a new opportunity for experiencing music intangible cultural heritage and other intangible cultural heritage to solve the survival problem and reproduce the original state.

4. Changes of Badatao of audience in Shanxi and their impact on communication

In order to study the development of intangible cultural heritage represented by Shanxi Badatao in society, the audience, the way of inheritance and the way of transmission and other issues. The questionnaire is designed for audiences in different regions, different occupations and different ages in Shanxi, so as to have a basic understanding of the audience groups, understanding degree, communication methods and ways, inheritance status and future development of the Shanxi Badatao.

4.1 Data representation. The questionnaire is designed for audiences of different regions, different occupations and different ages, so as to have a basic understanding of the transmission mode and mode, audience groups, inheritance status and other issues. A total of 400 questionnaires were effectively recovered. The participants were mainly from different age groups, occupations and geographies.

4.2 Data analysis. This paper will analyze, summarize and understand the large amount of data collected. According to the results of the questionnaire data, this study will use five data analysis methods: descriptive analysis, reliability analysis and correlation analysis to analyze the questionnaire data.

Table 1 Descriptive statistics of the research dimensions of Badatao noumenon in Shanxi

Basic Indicator				Sort		
Item	n	Min.	Max.	Mean	S.D.	Median
A1	400	1.000	5.000	3.967	0.981	4.000
A2	400	1.000	5.000	4.030	0.976	4.000
A3	400	1.000	5.000	3.940	0.986	4.000
A4	400	1.000	5.000	3.993	0.943	4.000
A5	400	1.000	5.000	3.970	0.944	4.000

4.2.1 Descriptive analysis

According to the table above, the average values of some dimensions of resilience in the questionnaire are all higher than 3.8 points, indicating that the respondents have a high understanding of the *Badatao* in Shanxi. Among them, the understanding of the *Badatao* styles in Shanxi is as high as 4.030 points, indicating that the respondents have the highest understanding of the *Badatao* in Shanxi. It shows that the *Badatao* works in Shanxi, the types of Musical

Instruments and the structure of musical forms are the important factors affecting their inheritance and dissemination.

4.2.2 Reliability analysis

Table 2 Reliability analysis table

Cronbach reliability analysis		
Number of terms	Sample size	Cronbach α coefficient
24	400	0.931

As can be seen from the above table, the reliability coefficient value of the research data is 0.931, higher than 0.9, indicating that the reliability quality of the data is high and can be used for further analysis.

4.2.3 Correlation analysis

Table 3 Factor load coefficient

Factor (latent variable)	Measuremen t item (explicit variable)	Non- standard load factor (Coef.)	Standard error (Std.Error)	z (CR val ue)	p (Std.Estimat e)	SM C
Factor1	Understanding of current situation	1.000	-	-	-	0.766
Factor1	Cultural characteristics	1.008	0.052	19.460	0.000	0.719
Factor2	Future outlook	1.000	-	-	-	0.787
Factor2	Value propaganda	1.019	0.052	19.497	0.000	0.705

As can be seen from the above table, the absolute values of standard loads in the four dimensions are all greater than 0.6, indicating that each dimension has a good measurement relationship. In the future outlook dimension, the coefficient is 0.887, indicating that current situation understanding and cultural characteristics have the highest correlation with the future outlook dimension.

Discussion

This study offers a comprehensive examination of Shanxi Badatao, encompassing its historical evolution, musical structure, cultural functions, and contemporary preservation strategies. The findings confirm that Shanxi Badatao is not only a form of large-scale instrumental folk music but also an integral part of the cultural and ritual life of Northern Shanxi. The structure of Badatao—featuring fixed qupai sequences, slow-to-fast rhythmic progression, and diverse instrumental configurations—demonstrates a sophisticated compositional logic that aligns with the traditional aesthetic principles of Chinese folk music. From a cultural-historical perspective, Badatao reflects a synthesis of court, Buddhist, and folk musical traditions, evolving through dynastic periods while maintaining core ceremonial functions in weddings, funerals, and temple fairs. As supported by Yuan (2001), the survival of traditional folk ensembles like Badatao depends heavily on their embeddedness in local customs and ritual frameworks, which give these musical forms both continuity and symbolic meaning. The study also highlights several challenges. Traditional apprenticeship systems are rapidly declining due to urban migration and waning interest among younger generations. While master-apprentice transmission was once the primary vehicle for maintaining repertoire and performance practices, this method alone is no longer sufficient in contemporary contexts. As Xu (2006) points out, the effectiveness of intangible cultural heritage preservation hinges on recognizing inheritors as both

custodians and educators—thus requiring institutional, financial, and technological support to sustain their roles. In terms of preservation and promotion, this study proposes the use of digital media platforms, online music archives, and virtual technologies (e.g., VR-based performance simulations) to document and disseminate Badatao more effectively. Incorporating the genre into school curricula and cultural tourism initiatives could further strengthen its visibility and relevance among broader audiences. Audience analysis from the survey indicates a generally high level of recognition and appreciation, affirming that Shanxi Badatao retains cultural vitality and developmental potential if innovative and inclusive strategies are implemented. In conclusion, Shanxi Badatao serves as a living embodiment of regional musical identity, aesthetic heritage, and communal memory. Its preservation requires not only historical awareness and structural documentation, but also adaptive strategies that respond to modern technological conditions and social expectations. Future research may continue to explore the integration of digital tools and institutional frameworks to ensure that this rich tradition can be sustained and reimagined across generations.

Recommendation

1. General Recommendations

To ensure the sustainable preservation and transmission of Shanxi Badatao as a form of intangible cultural heritage, several practical measures are recommended. First, local governments and cultural institutions should establish structured support mechanisms for inheritors, including financial subsidies, performance platforms, and formal training opportunities. Encouraging cross-generational learning—through community education, master-apprentice models, and school-based curricula—can enhance youth engagement and strengthen intergenerational continuity. Second, digital preservation methods

should be prioritized. This includes high-quality audio-visual documentation of performances, online dissemination through platforms such as WeChat and NetEase Music, and the construction of publicly accessible digital archives. Integrating new media technologies, such as virtual exhibitions or augmented reality applications, can help create immersive cultural experiences for broader audiences. Third, cultural tourism development can be leveraged as a powerful tool for revitalization. Shanxi Badatao may be featured in themed folk festivals, experiential workshops, or multimedia performances, combining heritage promotion with regional economic development. The creation of cultural products (e.g., music-based merchandise, digital albums, educational kits) can also generate commercial value while raising public awareness.

2. Suggestions for Further Research

Future research should expand the interdisciplinary dimensions of Shanxi Badatao studies by incorporating perspectives from ethnomusicology, digital humanities, and cultural economics. A focused examination of how digital transformation influences audience perception and community identity could offer new insights into adaptive strategies for heritage preservation. Moreover, longitudinal studies that track the impact of institutional policies and educational programs on the vitality of Badatao are needed. Such research could help evaluate the effectiveness of current protection models and identify gaps in implementation. Additionally, comparative studies between Shanxi Badatao and similar ensemble traditions in other regions of China or East Asia may illuminate shared patterns of musical evolution, ritual function, and transmission. Lastly, the integration of artificial intelligence and motion capture technologies into the documentation and analysis of musical gestures, instrumental coordination, and performance practices deserves attention. These tools hold potential not only for scholarly analysis but also for reconstructing lost practices and creating interactive learning environments for younger generations.

References

- Song, J. H., & Wang, K. T. (2013). Research on the protection of intangible cultural heritage. Guangzhou: Sun Yat-sen University Press.
- Wang, G. S. (2015). The creative value of intangible cultural heritage. Beijing: China Social Sciences Press.
- Wang, S. H. (1980). The structure of rhymes in Shanxi's "Eight Great Sets". Music Research, 1980(01), 86–93.
- Xu, L. T. (2006). Inheritors: The core carrier of intangible cultural heritage protection. Zhejiang Arts and Crafts, 2006(04), 97–101.
- Yang, Y. L. (1981). Draft of ancient Chinese music history. Beijing: People's Music Publishing House.
- Yuan, J. F. (1987). National instrumental music. Beijing: People's Music Publishing House.
- Yuan, J. F. (2001). Overview of folk music (8). Journal of Central Conservatory of Music, 2001(01), 78–81.

VISUAL SYMBOLS IN ART THERAPY FOR EMOTIONAL EXPRESSION AND HEALING: A CASE STUDY OF CHINESE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS *

Yingxin Xu¹, Supath Kookiattikoon² and Haiyan Guo³

¹Ph.D, Candidate in Academy of Arts and Philosophy, Shinawatra University, Thailand

²Asst. Professor in Academy of Arts and Philosophy, Shinawatra University, Thailand

³School of Education, Mudanjiang Normal University, China

Corresponding Author's Email: supath.k@siu.ac.th

Received 25 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 6 June 2025

Abstract

This study explores the role of visual symbols in enhancing emotional expression, regulation, and social development among Chinese elementary school students through visual art therapy. Using a quasi-experimental case study design, seven students aged 6–9 participated in an eight-week art therapy intervention in a natural classroom setting. Data were collected through pre- and post-intervention questionnaires, classroom observations, and student artwork analysis. The findings reveal that children initially relied on literal imagery but gradually developed the ability to use abstract and symbolic representations to express complex emotions. Engagement with visual symbols promoted emotional self-awareness, reduced anxiety, and encouraged positive peer interactions. Grounded in Social Cognitive Theory, Self-Psychology, and Cognitive Development Theory, this study underscores the significance of visual art therapy

Citation:

* Yingxin Xu, Supath Kookiattikoon and Haiyan Guo. (2025). Visual Symbols In Art Therapy For Emotional Expression And Healing: A Case Study Of Chinese Elementary School Students.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1283-1297.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

in fostering emotional literacy and resilience. It advocates for the integration of art-based therapeutic practices into educational systems to support the holistic development of children in China.

Keywords: Visual Art Therapy, Emotional Expression, Symbolic Representation, Child Development, Chinese Elementary Education.

Introduction

Emotional expression is fundamental to children's psychological development and mental health, yet many young children lack the verbal skills and emotional vocabulary necessary to articulate their feelings. This communication gap can hinder self-awareness, emotional regulation, and social interaction, especially in cultures where emotional education is often secondary to academic achievement. In China, this imbalance is particularly pronounced; academic excellence is highly emphasized, while emotional well-being is frequently overlooked in early education (Chen, 2019). As a result, many children face growing emotional pressures without access to adequate coping tools or supportive environments.

Visual art therapy offers a promising solution. As a non-verbal therapeutic approach, it enables children to externalize internal experiences through the use of colors, shapes, and symbols. These visual symbols serve as intermediaries between unspoken emotional states and outward communication, allowing children to construct personal narratives around complex emotions (Malchiodi, 2012). Despite its proven effectiveness in Western contexts, the application of visual art therapy in Chinese schools remains underexplored, especially in relation to symbolic representation and its role in emotional healing.

This study addresses that gap by examining how visual symbols in art therapy can foster emotional expression, resilience, and social competence among Chinese elementary school students. It explores the potential of symbol-

based visual expression to help children better understand and manage their emotions, and ultimately contribute to a more balanced, holistic educational framework.

Objectives

1. To examine how Chinese elementary school students accept and apply visual symbols in their artistic expressions during art therapy.
2. To analyze the impact of engagement with visual symbols on students' emotional expression and regulation.
3. To investigate the role of visual art therapy in enhancing self-awareness, emotional resilience, and social interactions among Chinese elementary school students.

Literature Review

Visual art therapy has been widely recognized as a powerful method for facilitating emotional expression, promoting psychological healing, and supporting both cognitive and social development, particularly among children. As a non-verbal therapeutic approach, it allows individuals—especially those with limited verbal ability—to externalize internal experiences through creative expression. This chapter reviews theoretical foundations and empirical studies relevant to visual art therapy, with a specific focus on the role of visual symbols in supporting emotional expression and psychological growth.

1. Visual Art Therapy as a Tool for Emotional Expression and Healing

Visual art therapy is grounded in the idea that artistic creation serves as a bridge between inner emotional experiences and external expression. Malchiodi (2012) emphasized that visual symbols function as an alternative language, enabling children to communicate complex emotions that may be difficult to verbalize. Through color, form, and composition, children can represent feelings

of sadness, fear, or joy in ways that bypass verbal limitations. Kramer (1971) similarly asserted that the creative process in art-making promotes self-discovery, emotional relief, and catharsis. These foundational studies highlight the capacity of visual art therapy to enhance emotional literacy and self-understanding in children. Particularly for those lacking verbal fluency, visual symbols operate as mediators between the internal world and external reality, offering structure to emotional articulation. Evidence suggests that children who engage in art therapy often show improved emotional regulation and coping abilities (Malchiodi, 2012). These findings are further supported by psychological theories that link artistic expression to emotional and cognitive development.

2. Social Cognitive Theory and Cognitive Development

Bandura's (1986) Social Cognitive Theory underscores the role of modeling and observational learning in shaping children's behaviors and self-efficacy. In the context of art therapy, children are exposed to their peers' use of symbols and visual expression, which encourages them to experiment with their own creative approaches. Peer modeling fosters not only artistic exploration but also emotional confidence and social connection. Collaborative art-making activities reinforce empathy, shared understanding, and adaptive social behaviors. Kohut's (1971) Self-Psychology also supports the idea that children require empathic relationships to develop emotional cohesion. Art therapy, in this sense, provides a reparative space where children can safely externalize unmet emotional needs and receive validation from therapists or peers, thus contributing to emotional stability and self-integration.

Cognitive development theories further explain how symbolic thinking emerges and matures. Vygotsky's (1978) concept of the Zone of Proximal Development (ZPD) emphasizes guided interaction as critical to learning and emotional growth. Within structured art therapy, facilitators help children move from literal depictions of feelings—such as drawing a storm for anger—to more abstract and metaphorical symbols. This progression supports both emotional

differentiation and cognitive sophistication. Reflecting on artwork alongside peers or instructors further deepens emotional insight. Similarly, Piaget's (1977) Cognitive Development Theory emphasizes that as children move from the preoperational to the concrete operational stage, they increasingly use symbols to represent abstract experiences. Art therapy accelerates this developmental shift by offering opportunities for symbolic experimentation. For instance, a child might initially depict sadness with a single tear but later evolve to using layered colors and abstract forms to convey more complex emotional landscapes. This evolution illustrates both emotional maturation and enhanced symbolic reasoning.

Collectively, these theoretical perspectives show how art therapy contributes to children's emotional, cognitive, and social development. Through social modeling, guided support, and creative autonomy, children expand their capacity for emotional expression and resilience. Art therapy thus emerges as a holistic approach to child development, offering a safe and structured medium for self-exploration, social learning, and symbolic articulation.

3. Empirical Evidence Supporting Visual Art Therapy

A growing body of research validates the effectiveness of visual art therapy in improving children's emotional well-being, cognitive flexibility, and resilience. Malchiodi (2012) found that art therapy participants demonstrated notable improvements in emotional expression and problem-solving, suggesting that creative expression fosters psychological adaptability. Artistic engagement allows children to explore difficult emotions within a non-threatening, structured framework. Niu and Sternberg (2001) further showed that participation in visual arts enhances cognitive flexibility, which supports better emotional regulation and abstract thinking. Reynolds and Lim (2007) revealed that creative activity is associated with reduced cortisol levels—an indicator of stress—highlighting the physiological benefits of art therapy. Participants in their study reported greater

relaxation and emotional clarity, confirming the therapeutic value of artistic engagement in reducing anxiety and emotional distress.

Symbolic imagery is particularly effective for helping children navigate emotional challenges. McNiff (1992) observed that children often use recurring symbols—such as suns, bridges, or spirals—to convey hope, transformation, and emotional safety. These metaphors facilitate emotional processing by helping children frame their experiences narratively. Malchiodi (2006) also noted that children who had experienced trauma frequently expressed their pain through symbols like stormy skies or broken figures. Such representations provided a structured outlet for processing negative emotions, gradually transforming internal turmoil into manageable narratives. This symbolic externalization enhances coping mechanisms and provides emotional distance without suppressing the affective content.

Moreover, symbolic communication through visual art allows deeper interactions between children and adults. Therapists, teachers, and parents can interpret children's symbolic representations to better understand their emotional states and guide them toward more adaptive responses. Visual symbols also align with narrative therapy approaches, enabling children to reframe and reinterpret their emotional experiences through creative storytelling. These outcomes are closely tied to developmental psychology frameworks, reaffirming the critical role of visual representation in emotional and cognitive maturation.

4. Visual Art Therapy in the Chinese Context

Despite its established success in Western countries, visual art therapy is still emerging in China. Research suggests that mental health issues among Chinese children are on the rise, largely due to academic pressure and rapid social change (Chen, 2019). However, educational systems in China often prioritize academic performance over emotional education, leaving children with few structured opportunities to develop emotional literacy. Visual art therapy

presents a culturally adaptable, non-verbal alternative for emotional expression that can be integrated into school environments.

Nonetheless, the field faces challenges. There is a shortage of trained art therapists, limited institutional support, and lingering cultural stigma around mental health—particularly in school settings. Expanding visual art therapy in China requires addressing these barriers through policy support, public awareness, and educator training. Schools provide ideal platforms for structured, emotionally supportive programs. With appropriate adaptation, visual art therapy can offer Chinese children essential tools for emotional resilience and self-awareness, contributing meaningfully to holistic child development.

Methodology

This study adopted a quasi-experimental case study design to explore the role of visual symbols in emotional articulation and healing among Chinese elementary school students. The research was conducted in a naturalistic classroom setting and involved seven students aged 6 to 9 years, selected from a class of 30. Due to the constraints of the school environment, random assignment was not feasible, making this a non-randomized intervention study.

To capture both measurable and nuanced changes, a mixed-methods approach was employed, integrating quantitative and qualitative data collection:

Quantitative instruments included pre- and post-intervention questionnaires designed to assess students' emotional awareness, understanding of visual symbols, and ability to express emotions through art.

Qualitative data were collected through systematic classroom observations and artwork analysis, focusing on behavioral engagement, emotional expression, and peer interaction.

The intervention consisted of eight weekly art therapy sessions, each lasting 90 minutes. Sessions were designed around specific therapeutic themes

such as *“Drawing My Safe Place”* and *“Expressing Emotions Through Symbols.”* These activities guided students in using color, shape, and metaphorical imagery to explore personal feelings and emotional states.

To ensure data quality and consistency:

All research instruments were reviewed by three independent experts in psychology and art therapy.

Inter-rater reliability was established for observational data through coding comparison between two trained observers.

Ethical considerations were strictly adhered to. Parental informed consent was obtained, and participants’ confidentiality and psychological safety were safeguarded throughout the study. No identifying information was disclosed in any reports.

This methodological framework allowed for a comprehensive evaluation of the impact of visual art therapy on children’s emotional development. Grounded in Social Cognitive Theory, Self-Psychology, and Cognitive Development Theory, the study provided a structured lens through which to analyze how guided symbolic art-making can enhance emotional literacy, resilience, and self-expression among young learners.

Results

This section presents the findings of the study aligned with the three research objectives, illustrating how visual symbols in art therapy facilitated emotional articulation, regulation, and psychological growth among Chinese elementary school students.

1. Acceptance and Application of Visual Symbols in Artistic Expression

At the outset of the intervention, students predominantly relied on literal and simplistic imagery—such as stick figures, basic color blocks, or facial expressions—to represent emotions. Their use of visual symbols was limited,

often reflecting a lack of confidence and understanding of symbolic expression. However, as the sessions progressed, participants demonstrated a growing acceptance and purposeful application of visual symbols in their artwork.

Post-intervention observations revealed that students began using more abstract forms and metaphorical imagery to represent complex emotional states. For instance, bridges, spirals, broken shapes, and layered color compositions emerged as recurring motifs for emotions such as transition, confusion, or sadness. This evolution indicated not only a cognitive shift toward symbolic thinking (as supported by Piaget, 1977), but also an increased willingness to use art as a means of emotional exploration. The creative process became more expressive and individualized, reflecting students' growing comfort with ambiguity and personal meaning-making.

2. Influence of Visual Symbols on Emotional Expression and Regulation

The use of visual symbols significantly enhanced the participants' capacity for emotional expression and regulation. Pre-test questionnaire responses showed difficulty in identifying and naming feelings, while classroom behaviors reflected emotional avoidance or anxiety around creative failure. As the intervention progressed, students began selecting colors and shapes to symbolize a broader range of emotional states—moving from static depictions of “happy” or “sad” to dynamic compositions that conveyed layered feelings such as confusion, fear, or hope.

Observational data and post-test responses confirmed this transformation. Children increasingly demonstrated adaptive emotional strategies, such as revising artwork after setbacks or using visual metaphors to externalize internal conflicts. This change reflects the development of emotional regulation skills, in line with Gross's (1998) Emotion Regulation Theory. Furthermore, students became less reliant on external validation and exhibited

greater autonomy in their expressive choices, illustrating a move toward intrinsic motivation and self-efficacy, as outlined by Deci and Ryan (1985).

3. Enhancement of Self-Awareness, Emotional Resilience, and Social Interaction

Visual art therapy fostered notable improvements in students' self-awareness and emotional resilience. Participants became more attuned to their internal emotional states and more confident in expressing them symbolically. This internal growth was accompanied by behavioral changes: students who were initially hesitant to engage became active participants, showing initiative in artistic tasks and openness in discussing their feelings through their artwork.

In terms of social development, students exhibited increased peer engagement and collaboration over time. Those who initially avoided group work began sharing materials, exchanging feedback, and initiating conversations about their drawings. This shift aligns with Bandura's (1986) Social Cognitive Theory, as children benefited from observing and modeling peers' expressive strategies. The art therapy sessions created a socially supportive environment, fostering trust and reducing emotional isolation—conditions supported by Cohen and Wills' (1985) Social Support Theory.

By the conclusion of the program, most students had developed not only improved self-expression but also stronger interpersonal communication skills, highlighting the comprehensive psychological benefits of visual art therapy in a school-based context.

Discussion

The findings of this study underscore the transformative potential of visual art therapy in supporting the emotional and social development of Chinese elementary school students. By examining the acceptance and use of visual symbols, their influence on emotional regulation, and their role in fostering

resilience and social engagement, this study contributes meaningful insight into the intersection of art, symbolism, and childhood emotional growth.

First, the progression from literal to symbolic artistic expression among participants demonstrates how visual symbols serve as cognitive and emotional tools for young children. This aligns with Piaget's (1977) cognitive development theory, which emphasizes the importance of symbolic function during the transition from preoperational to concrete-operational stages. Through repeated exposure and guided facilitation, students learned to use art not merely as decoration but as a narrative language of emotional meaning. Their increasing comfort with abstraction suggests a deepening emotional intelligence and psychological maturity.

Second, the use of symbols was shown to enhance students' ability to recognize, express, and regulate complex emotions. As observed in the post-intervention phase, students developed personalized strategies for emotional articulation—some used recurring motifs to explore difficult feelings, while others turned to color and spatial arrangements as tools for self-regulation. These developments reflect Gross's (1998) emotion regulation model, confirming that structured symbolic expression can lead to healthier coping mechanisms and increased emotional resilience in children.

Third, visual art therapy also proved to be a socially integrative experience. Students began the program with varying degrees of social withdrawal and communication hesitation. By the end of the intervention, they had established peer relationships built on mutual creative exchange and empathy. This evolution supports Bandura's (1986) view of social modeling, as well as Vygotsky's (1978) emphasis on guided interaction within the Zone of Proximal Development. When supported by both teachers and peers, students not only internalized emotional vocabulary but also practiced emotional communication in socially meaningful ways.

These outcomes carry important implications for China's educational and mental health systems. Traditionally, emotional education in Chinese schools has been undervalued in favor of academic performance (Chen, 2019). However, this study suggests that art-based interventions can fill a critical developmental gap. By offering a safe, non-verbal avenue for expression, visual art therapy allows children to process inner experiences, build emotional competence, and develop stronger social bonds—skills essential for long-term well-being and academic success.

In conclusion, visual art therapy—particularly through the use of visual symbols—proves to be an effective, culturally adaptable approach for enhancing emotional expression, regulation, and resilience among young children in China. The intervention fostered not only individual self-awareness but also social connection, thereby contributing to holistic psychological development. As visual art therapy becomes more recognized and institutionalized within Chinese educational settings, it holds promise as a sustainable and inclusive strategy for promoting children's mental health and emotional literacy.

Recommendation

1. Practical Recommendations

To better support children's emotional development through visual art therapy, primary schools and community-based educational institutions in China should integrate structured art therapy sessions into their extracurricular or mental health programs. Teachers, counselors, and art educators should receive training in visual symbolism and therapeutic facilitation to ensure interventions are developmentally appropriate and emotionally safe. Art therapy activities should be flexible, culturally sensitive, and tailored to the emotional maturity of different age groups, allowing children to freely explore and express their inner worlds. Furthermore, creating inclusive classroom environments that encourage

symbolic expression without fear of criticism will promote deeper emotional engagement and resilience.

2. Educational Policy Recommendations

Educational authorities at municipal and national levels should formally recognize visual art therapy as a valid and evidence-based approach for addressing children's emotional needs. Policies should encourage interdisciplinary collaboration between school psychologists, visual arts educators, and curriculum developers to embed art-based emotional learning into the school system. Funding should be allocated to develop pilot programs in urban and rural schools, with particular attention to underserved populations who may lack access to psychological services. Additionally, art therapy training programs should be developed at teacher colleges and universities to cultivate a new generation of art therapists and emotionally literate educators.

3. Research Recommendations

While this case study yielded valuable insights, future research should expand to include larger and more diverse samples to enhance generalizability. Longitudinal studies are recommended to track the long-term emotional, social, and academic benefits of art therapy. Researchers should also explore comparative studies between different age groups and cultural contexts to identify developmental patterns in symbolic expression. Moreover, future studies may incorporate biometric tools (e.g., heart rate variability, cortisol levels) alongside qualitative artwork analysis to deepen the understanding of physiological-emotional changes in response to visual art therapy. Finally, exploring the integration of digital media and technology (such as virtual art platforms or AI-assisted symbol recognition) may open new avenues for innovation in art-based therapeutic practices.

References

- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice Hall.
- Chen, X. (2019). *Emotional education and academic performance: The case of primary school students in China*. Beijing University Press.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310–357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer Science & Business Media.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271–299. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.2.3.271>
- Kohut, H. (1971). *The analysis of the self: A systematic approach to the psychoanalytic treatment of narcissistic personality disorders*. International Universities Press.
- Kramer, E. (1971). *Art as therapy with children*. Schocken Books.
- Malchiodi, C. A. (2006). *The art therapy sourcebook*. McGraw-Hill.
- Malchiodi, C. A. (2012). *Handbook of art therapy*. Guilford Press.
- McNiff, S. (1992). *Art as medicine: Creating a therapy of the imagination*. Shambhala Publications.
- Niu, W., & Sternberg, R. J. (2001). The philosophical roots of Western and Eastern conceptions of creativity. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 21(1), 5–13. <https://doi.org/10.1037/h0091233>
- Piaget, J. (1977). *The development of thought: Equilibration of cognitive structures*. Viking Press.

- Reynolds, F., & Lim, K. H. (2007). Contribution of visual art-making to the subjective well-being of women living with cancer: A qualitative study. *Arts & Health*, 1(1), 65–82. <https://doi.org/10.1080/17533010701311564>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

SUSTAINABLE DIY CAT FURNITURE: MEETING FELINE BEHAVIORAL NEEDS WHILE ENGAGING OWNERS IN ECO-FRIENDLY DESIGN *

LinZe Li¹ and Watanapun Krutasaen²

¹⁻²Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author's Email: 409866877@qq.com

Received 25 May 2025; Revised 3 June 2025; Accepted 4 June 2025

Abstract

This study investigates how domestic cats adapt their behavior in limited living spaces and how these behaviors affect human-cat coexistence. Employing a mixed-methods research design, it combines longitudinal behavioral observation and owner surveys to assess 30 pet cats across 24 households over a 120-day period. Behavioral data were categorized into five major types—elimination, resting, shedding, entertainment, and scratching—and analyzed using descriptive statistics via SPSS.

Key findings reveal that while 98% of cats used litter boxes consistently, 12.5% exhibited inappropriate elimination in fixed household locations, indicating environmental or psychological influences. Resting behaviors varied with temperature and furniture material, and 90% of cats avoided designated pet beds. Notably, 95% of cats responded positively to interactive play, yet 41.67% continued to damage household furniture despite having scratching posts, highlighting a need for material-based furniture design optimization.

Citation:

* LinZe Li and Watanapun Krutasaen. (2025). Sustainable Diy Cat Furniture: Meeting Feline Behavioral Needs While Engaging Owners In Eco-Friendly Design. *Journal of Interdisciplinary Social Development*,

3(3), 1298-1314.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

This research demonstrates that environmental factors significantly affect feline behavioral expression and emotional security in small spaces. It provides practical design recommendations, including vertical expansion, multi-functional furniture, and biophilic material selection. The results offer a theoretical and empirical foundation for sustainable, behavior-responsive pet furniture design and improve understanding of feline adaptability in dense urban living.

Keywords: Cat behavior, limited space, household habits, pet furniture design, human-cat coexistence, behavioral observation

Introduction

In contemporary society, rising living standards and the pursuit of emotional fulfillment have made pet ownership, particularly of cats, an increasingly popular lifestyle. The so-called “cat craze” has grown alongside digital media platforms like Facebook and TikTok, contributing to a surge in pet cat ownership. According to the China Pet Industry White Paper (2019, 2020), the number of pet cats in China rose from 44.12 million in 2019 to 48.62 million in 2020. The pet-owning demographic is also shifting younger, with 36.8% of owners born after 1995 by 2022.

Many young owners live in small apartments, especially in large urban centers, where limited space directly affects human-cat interaction and highlights the need for functional pet furniture. Optimizing such environments is essential to support natural feline behaviors and foster harmonious coexistence.

This study investigates the behavioral characteristics of domestic cats in confined living spaces, focusing on patterns such as feeding, resting, playing, scratching, and elimination. While prior research (Weiss et al., 2015) has explored environmental impacts on feline behavior, comprehensive observational studies remain scarce. To address this gap, this study employed real-time behavioral

observations of four cats between January and April 2023, aiming to provide theoretical and practical references for designing pet-friendly environments.

Findings suggest that cats possess a keen awareness of their home environment, shaped by spatial perception, olfactory memory, and emotional security. When exposed to open household doors, cats responded with cautious exploration, using scent and sound to assess risk. While bolder cats observed from a distance, more timid individuals retreated quickly. Over time, all cats developed familiarity with household boundaries and consistently retreated indoors when sensing danger, indicating a strong spatial and emotional connection to their domestic environment.

These insights emphasize the importance of stable, enriched home settings in shaping feline security and adaptability—an understanding critical to improving living conditions and furniture design in small urban spaces.

Objectives

1. Analyzing Household Behavior Patterns of Cats in Limited Spaces
2. Exploring Cats' Perception of "Home"
3. Providing Data Support for Pet-Friendly Furniture Design.

Literature Review

1. Feeding Behavior and Habits

Cats rely on their highly developed sense of smell to locate food and can precisely identify its position. Studies indicate that 60% of cats unintentionally scatter food outside their bowls while eating, and these cats often refuse to consume the scattered food in subsequent meals. Additionally, 40% of cats exhibit burying motions with their front paws after drinking or eating, a behavior that may be linked to their instinctive survival habits in the wild. These

findings align with Wang Qianrui et al. (2023), who explored the foraging behaviors of cats.

2. Sleeping Behavior and Habits

According to previous literature, the deep sleep duration of cats is approximately 4 hours (Wang, 2014). However, this study found that adult cats typically sleep for 12–14 hours per day in total. Additionally, their sleeping locations change with temperature variations: cats prefer warmer places (such as sofas, beds, and chairs) in colder conditions, while in hotter temperatures, they choose cooler spots (such as floors or areas near air conditioning vents). Wang Qianrui et al. (2023) also highlighted that environmental factors significantly affect feline resting time.

3. Play Behavior and Habits

Play behaviors in cats exhibit individual differences and are highly environment-dependent. This study found that 95% of cats show a strong interest in interactive toys provided by their owners, such as cat wands and laser pointers. Regardless of their current activity, they would pause and engage with the toy upon encountering it.

Additionally, cats in multi-cat households tend to interact through chasing and play-fighting, whereas solitary cats are more likely to engage in self-directed play, often using sound-emitting objects to simulate hunting scenarios. These behavioral patterns are consistent with the findings of Zhuo Yuer (2022), who studied feline entertainment needs based on scenario theory.

4. Scratching Behavior and Habits

Scratching is an instinctive behavior in cats, closely linked to their territorial instincts and physiological needs. This study observed that 95% of cats use their claws to scratch objects, and 98% actively use scratching posts to fulfill this need. However, 41.67% of cats still scratch furniture, such as sofas and beds, leading to damage.

This phenomenon suggests that although scratching posts can partially satisfy cats' scratching needs, certain individuals may prefer scratching specific materials or surfaces due to texture or scent preferences. Gan Yan (2023) also emphasized the importance of furniture safety in feline-friendly home environments, suggesting that furniture design should accommodate feline behavioral traits to minimize unnecessary damage.

5. Elimination Behavior and Habits

All observed cats in this study were spayed or neutered, resulting in relatively stable elimination behaviors. The three-month observation revealed that 98% of cats consistently used litter boxes, demonstrating strong environmental adaptability. However, 12.5% of cats occasionally eliminated in fixed household locations outside the litter box, such as sofas or corners of rooms. This behavior may be linked to scent marking habits or a lack of environmental security. Research suggests that limited living space may influence feline elimination habits, and improper litter box placement or litter type may be key factors contributing to inappropriate elimination behaviors (Sun, 2022).

Methodology

1. Materials and Methods

This study employed observation and data analysis methods, conducting a detailed examination and documentation of the behavioral habits of 30 cats in limited living spaces over a period of 120 days, from February to May 2023.

1.1 Experimental Background

The subjects of this study were cats and their owners living in small residential spaces ranging from 20 to 30 square meters. The observed living spaces included:

- (1) Open-plan rooms
- (2) Duplex apartments

(3) Rooms without balconies

Each pet owner's living environment varied slightly in layout, furniture arrangement, and external surroundings, providing a diverse observational background for the study.

1.2 Observation Subjects

The study observed 30 cats of various breeds, aged between 3 and 15 years old. All cats had undergone spaying or neutering procedures. Activity levels: Approximately 60% of the cats were highly active, but their activity levels gradually decreased with age.

Social behavior: Around 90% of the cats displayed affection toward their owners, while 10% exhibited unstable emotional responses to their owners.

1.3 Feeding and Care Management

During the observation period, owners did not impose any restrictions on their cats' movement. To ensure continuous monitoring, the research team installed surveillance cameras to record the cats' activity range and daily habits 24/7. Additionally, owners interacted with their cats during leisure time, allowing researchers to observe behavioral patterns and emotional responses more comprehensively.

Researchers combined video surveillance data with owners' observational records to systematically document and analyze the cats' behaviors throughout the study.

2. Behavioral Sampling Methods

Over the 120-day period from February to May 2023, this study collected daily behavioral data on cats living in limited spaces using a monitoring system and owner observations. The collected data was then systematically categorized and analyzed.

2.1 Data Collection and Statistical Analysis

All observed feline behaviors were classified into five major categories:

- (1) Elimination behavior
- (2) Resting behavior
- (3) Shedding behavior
- (4) Entertainment and hunting behavior
- (5) Scratching behavior

The proportion of each behavior in the cats' daily activities was recorded and analyzed. A comparative analysis was conducted based on breed differences and age variations to examine behavioral habits and adaptability in confined spaces.

All data were processed using SPSS statistical software, and descriptive statistical analysis was applied to extract key findings, identifying behavioral patterns and trends.

2.2 Results and Analysis

In limited spaces, harmonious cohabitation between humans and cats requires mutual adaptation and the resolution of behavioral challenges. While some aspects of feline behavior are influenced by the owner's habits, cats are instinct-driven animals, and their psychological needs are often difficult to modify through simple training.

Therefore, this study collected large-scale observational data through long-term monitoring, providing an extensive dataset to analyze feline household behaviors and habits. These findings offer practical insights into how cats and their owners can coexist more harmoniously and how external elements can be optimized to enhance human-cat interaction in limited living spaces.

3. Conceptual Framework

The theoretical framework of this study is built upon animal behavior science, environmental psychology, human-animal interaction theory, and ecological and environmental design. The research focuses on exploring how cats adapt and adjust their behaviors within limited spaces, considering factors such as spatial constraints, human-cat interactions, and environmental influences. This

framework provides theoretical support for analyzing feline household behavior while also offering scientific guidance for optimizing cat-friendly living environments.

Figure 1 Conceptual Framework (Source: Constructed by the researcher)

Results

1. Feline Behavior and Spatial Adaptation — An Integrated Study of Behavioral Ecology, Human-Animal Interaction, and Environmental Design

1.1 Animal Behavior and Environmental Influence

This study is based on animal behavior theories to explore how domestic cats interact with their living environment. The research by Weiss and Zawistowski provides fundamental theories on the physiological and behavioral characteristics of domestic cats. Studies indicate that feline behavior is influenced by spatial size, the presence of the owner, resource availability (such as food and resting areas), and social interactions.

Behavioral ecology research suggests that animals adjust their behavioral strategies according to their surrounding environment. Cats' foraging, resting, territorial, and play behaviors are all shaped by external factors. Furthermore, Gorman & Trowbridge emphasized that olfactory signals and spatial cognition play a crucial role in feline territorial behavior, which is essential for cats in establishing a sense of security at home.

1.2 Spatial Constraints and Behavioral Adaptations

Since urban pet owners typically live in small-sized residences, this study integrates environmental psychology theories to explore how cats adapt their behaviors in confined spaces. Research findings suggest that restricted space may lead to adaptive behavioral changes in sleeping patterns, play behavior, and territorial marking.

Regarding animal adaptation to environmental stress, Wang Qianrui's study found that limited spaces may trigger changes in activity patterns, stress levels, and spatial preferences. Additionally, Zhuo Yuer's research indicates that modular and flexible spatial designs can effectively mitigate the negative impact of small spaces on pet behavior. This theoretical perspective supports this study's objective of optimizing small-space cat furniture design, aiming to enhance cats' comfort and well-being through improved spatial solutions.

1.3 Territorial Behavior and Spatial Cognition

This section integrates theoretical perspectives on territoriality, resource distribution, and spatial cognition to examine how cats behave in confined domestic environments. Research indicates that cats rely heavily on scent marking, spatial orientation, and cognitive mapping to explore, understand, and manage their surroundings. These behavioral mechanisms are crucial for developing a sense of security, familiarity, and ownership within their home territory.

Observational studies have shown that cats exhibit strong site fidelity, often returning to familiar spaces for rest, play, or observation. Any significant alterations in the home environment—such as furniture rearrangement, changes in human activity patterns, or unexpected stimuli—may disrupt this familiarity and trigger stress-induced behaviors. These include excessive grooming, inappropriate elimination, or hiding.

Within this context, the study further investigates how spatial constraints influence three key behavioral patterns. First, resting behavior is shaped by factors such as temperature, noise levels, and perceived safety, affecting where

cats choose to sleep. Second, exploratory behavior is guided by sensory input—especially olfactory and visual cues—which cats use to navigate and establish spatial awareness. Third, scratching behavior serves dual purposes: marking territory through scent and visual cues, and maintaining claw health. A deeper understanding of these behaviors is vital for designing spatially adaptive, cat-friendly environments that align with feline instincts and promote well-being.

1.4 Human-Animal Interaction (HAI) Theory

The Human-Animal Interaction (HAI) theory emphasizes the social dynamics between domestic cats and their human companions, particularly in how these relationships shape feline behavioral patterns in indoor environments. Scholars such as Wang Mei (2013) and Wang Yi (2016) have noted that a cat's social needs—especially the need for companionship, affection, and interaction—are deeply intertwined with environmental stimuli. In small urban dwellings, where spatial freedom is limited, this interaction becomes even more significant.

Unlike free-roaming cats, indoor cats depend heavily on their owners for mental stimulation and emotional fulfillment. Thus, play sessions, feeding routines, and shared resting spaces are central to maintaining a cat's psychological health (Wang, 2023). Moreover, pet-friendly furniture design has increasingly focused on creating multi-functional spaces that allow for shared use by both humans and cats.

In compact living conditions, the owner's daily habits and lifestyle exert a direct influence on feline behavior. Feeding routines, for example, shape eating patterns and expectations. Interaction patterns—such as play frequency and quality of companionship—significantly affect a cat's emotional state. Similarly, how owners facilitate environmental adaptation can ease feline stress and promote comfort. Guided by HAI theory, this study explores strategies for

optimizing human-cat shared spaces, ultimately aiming to improve the cohabitation experience and enhance mutual well-being.

1.5 Ecological and Environmental Design

This study also draws on ecological and environmental design principles to explore ways of improving the domestic environment for both cats and their human counterparts. Building on the work of Dai Yu and Zhuo Yuer, the research highlights the growing importance of biophilic and pet-centric design elements in residential spaces.

Several key strategies emerge from ecological design frameworks. First, the vertical dimension of space should be fully utilized through climbing structures such as cat trees, wall-mounted platforms, and elevated walkways. These additions help expand the usable territory for cats, reducing spatial stress. Second, the integration of multi-functional furniture—such as bookshelves with cat tunnels or chairs with concealed nesting areas—supports both aesthetic coherence and feline needs.

Third, careful material selection enhances both safety and durability. Eco-friendly, non-toxic, and scratch-resistant materials not only protect the furniture but also ensure a secure environment for cats. Finally, incorporating sensory-rich elements—such as varied textures, scents, and tactile surfaces—stimulates feline curiosity and engagement, mirroring their natural instincts.

Through these environmentally conscious and human-centered design strategies, this study seeks to promote a more harmonious cohabitation model. The aim is not only to elevate the living quality for pets but also to foster deeper emotional bonds between cats and their human companions in contemporary urban households.

2. Analysis of Household Behavioral Habits of Cats

Through observation and data analysis of 30 cats living in confined spaces, this study identified the following key behavioral characteristics:

2.1 Elimination Behavior

98% of the cats actively used the litter box for elimination. However, 12.5% of the cats, even after being spayed or neutered, still chose to eliminate in fixed areas such as on sofas and in room corners. It is speculated that this behavior may be related to habits or psychological factors—such as a need for scent marking—developed prior to spaying. This phenomenon indicates that even after surgery, cats’ behavioral habits may still be influenced by their previous experiences.

2.2 Resting and Sleeping Behavior

The average daily sleep duration of cats is between 12 and 14 hours, with elderly cats sleeping up to 20 hours per day. The majority of cats (90%) did not choose the cat beds provided by their owners; instead, they preferred harder surfaces such as floors, beds, and chairs, especially when the ambient temperature was high. This pattern is closely related to cats’ spatial adaptability and the influence of environmental temperature.

2.3 Shedding Behavior

Shedding in cats was found to be very stable. In this study, 83.3% of the cats exhibited significant shedding, while 12% of the cats shed very little. Shedding is primarily influenced by seasonal molting and the hair growth cycle, and it is not significantly related to the breed. This finding, which is linked to the physiological cycle of cats, indicates that seasonal factors play a decisive role in feline shedding.

2.4 Play and Hunting Behavior

95% of the cats showed a strong interest in interactive toys, such as cat wands and laser pointers, pausing their current activities to engage with the toy. Cats living alone typically entertain themselves by seeking sound sources or through other self-directed activities, whereas cats in multi-cat households tend to engage in chasing each other as their primary form of entertainment.

2.5 Scratching Behavior

98% of the cats used scratching posts; however, 41.67% of the cats still scratched sofas and beds, mainly because these furniture items—often made of fabric or leather—offer a more appealing texture for scratching. This result suggests that when designing cat-friendly furniture, material selection should be carefully considered to minimize the risk of furniture damage.

Overall, by observing the behavioral patterns of 30 cats in confined spaces, this study summarizes the core behaviors of elimination, sleep, play, and scratching, and explores how environmental factors influence these habits. The results indicate that aspects such as space size, furniture design, and interaction methods affect cats' adaptability and behavior patterns. Based on these findings, recommendations have been proposed to optimize cats' living environments, including improvements in cat accessories, furniture design, and human-cat interaction, all aimed at enhancing the quality of life for cats in limited spaces. Future research should consider expanding the sample size and conducting long-term behavioral tracking to obtain more comprehensive conclusions.

Discussion

Through a three-month observation of 24 pet owners and an analysis of survey data, this study found that the 30 observed cats exhibited similar general behavioral habits, though individual differences were evident in certain details. For example, while the duration of sleep was largely consistent (at least 12 hours per day), the preferred sleeping locations varied among cats. In terms of elimination behavior, although most cats used the litter box, a small number chose to eliminate in other locations. Survey responses revealed that certain behavioral issues were common among the observed cats, affecting the living environment of the owners. These findings contribute to a deeper understanding of feline household behavior in limited spaces and how these behaviors interact with the daily lives of owners.

However, like all studies, this research has limitations. Due to the sample size and the limited duration of observation, the findings may not be fully generalizable to all cat-owning households. Additionally, while questionnaire responses and observational data provide valuable qualitative insights, these findings require further comparison with existing literature to confirm their applicability across different contexts, topics, and disciplines. To gain a more comprehensive understanding of feline household behavior and its influencing factors, future studies should include follow-up interviews and larger-scale sample analyses.

1. Implications for Pet-Friendly Product Design

This study highlights the need to consider feline behavioral habits and natural instincts in pet-friendly product design. In confined spaces, cats' daily behaviors directly affect harmonious coexistence between owners and pets. The observational and survey data collected in this study further validate the importance of feline behavioral habits in designing pet furniture and living spaces, especially in small residential environments. The stronger emotional bond between pet owners and their cats heightens the demand for well-designed furniture.

From a qualitative data collection perspective, this study provides theoretical support for further exploration of harmonious human-cat coexistence. In limited living spaces, feline behavior places higher demands on furniture in terms of functionality, adaptability, comfort, and sustainability. The study suggests that as the emotional bond between owners and their pets grows, owners tend to offer more interpretative responses, underscoring the impact of behavioral habits on spatial design.

2. The Influence of Interior Furniture Design on Feline Behavior

Findings from this study indicate that the key to harmonious coexistence between cats and owners in limited spaces lies in interior furniture design. Pet

furniture design must balance elements such as concealment, coexistence, and engagement, ensuring that it meets the needs of both humans and pets. The study emphasizes that in shared living spaces, furniture should effectively accommodate both the owner and the pet, a principle that serves as a guiding framework for this research.

Wang Yi's analysis of pet furniture design highlights the importance of space sharing and multifunctionality, reinforcing the idea that design should simultaneously address the needs of both pets and owners. Moreover, pet furniture should adhere to pet-friendly design principles, ensuring that it not only meets the behavioral needs of pets but also integrates seamlessly with the owner's living environment.

Recommendation

1. Recommendations for Improving Cat Behavior

To improve feline well-being in limited living spaces, this study suggests optimizing elimination, resting, scratching, and play behaviors through environmental adjustments. Providing a variety of litter box types and litter textures can help reduce inappropriate elimination by accommodating individual sensory preferences. Enhancing sleeping comfort with soft materials and temperature-adaptive options supports better rest and lowers stress. To address furniture damage from scratching, durable materials and attractive scratching alternatives—such as vertical or sloped scratchers with catnip—should be provided. Additionally, enriching a cat's daily routine through interactive toys and human-cat playtime (15–30 minutes daily) not only satisfies natural hunting instincts but also strengthens emotional bonds and reduces anxiety, especially for indoor cats.

2. Recommendations for Furniture Design in Limited Living Spaces

In response to spatial constraints, this study recommends developing multi-functional furniture that integrates climbing, resting, scratching, and storage into compact designs. Vertical expansion, such as wall-mounted shelves and suspended beds, can greatly increase usable space for feline movement and reduce stress related to space limitations. Furthermore, thoughtful spatial zoning—separating feeding, resting, and litter areas—enhances comfort and behavioral consistency. The integration of ecological materials and biophilic design principles also contributes to creating a safe, enriching, and harmonious cohabitation environment for both cats and their owners.

References

- China Pet Industry White Paper. (2019). Consumer report [Data set]. Pethadoop.
<http://pethadoop.com/index.php/Article/detail/articleid/7>
- China Pet Industry White Paper. (2020). Consumer report [Data set]. Pethadoop.
<http://pethadoop.com/index.php/Article/detail/articleid/13>
- Weiss, E., Mohan-Gibbons, H., & Zawistowski, S. (2015). The relationship between physiology and behavior in dogs and cats. John Wiley & Sons.
- Wang, Y. (2014). A comparative study on the daily activity rhythms and social behaviors of macaques under different rearing conditions [Doctoral dissertation, Zhengzhou University].
- Wang, Q., Wu, K., Jiang, Y., Zeng, Z., Li, K., & Dan, R. (2023). Research on time allocation and daily activity rhythms of pet cats. *Special Economic Animals and Plants*, Jiangsu Vocational College of Agriculture and Animal Husbandry, (2).
- Sun, C. (2022). Research on shared furniture design for humans and pet cats [Master's thesis, Jiangsu Vocational College of Agriculture and Animal Husbandry].

- Zhuo, Y. (2022). Animal-friendly product design based on scenario theory—Taking pet cat furniture as an example [Master's thesis, China Academy of Art].
- Gan, Y. (2023). Safety-oriented cat furniture design based on feline behavior studies. *Design Art Research*, 13(1).
- Wang, M. (2013). Research on pet furniture design. *Mass Literature and Art*, (607).
- Wang, Y. (2016). Exploration of pet product design concepts based on shared design theory. *Art and Technology*, (274).

COMPARISON OF TECHNIQUE PRACTICE AND PERFORMANCE OF CHINESE COMPOSERS WORKS WHO GOT INFLUENCED BY CHOPIN'S 24 PIANO ETUDES *

Yunhao Liu¹, Suvida Neramit-Aram² and Heping Yang³

¹Ph.D, Candidate in Academy of Arts and Philosophy, Shinawatra University, Thailand

²Dr., Academy of Arts and Philosophy, Shinawatra University, Thailand

³Dr., College of Arts, ZheJiang Normal University, China

Corresponding Author's Email: suvida.n@siu.ac.th

Received 25 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 6 June 2025

Abstract

This study explores the influence of Chopin's 24 Piano Études (Op.10 and Op.25) on the technique and expressive practices of contemporary Chinese piano compositions. Through a comparative analysis of Chopin's études and selected works by Chinese composers such as Zhao Xiaosheng and Chu Wanghua, the research reveals how Chinese composers have absorbed and transformed Chopin's pianistic language by integrating it with traditional Chinese musical elements, including pentatonic scales, folk melodies, and rhythmic aesthetics.

The findings demonstrate that this intercultural synthesis results in compositions that reflect both technical sophistication and distinct national identity. By examining these cross-cultural adaptations, the study contributes to a broader understanding of how Western musical paradigms are reinterpreted

Citation:

* Yunhao Liu, Suvida Neramit-Aram and Heping Yang. (2025). Comparison Of Technique Practice And Performance Of Chinese Composers Works Who Got Influenced By Chopin's 24 Piano Etudes.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1315-1332.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

within non-Western cultural frameworks, enriching the global development of piano literature and performance practice.

Keywords: Chopin's Études, Chinese Piano Music, Cross-Cultural Composition, Technical Practice, Musical Expression

Introduction

The development of piano art in the 19th century, particularly during the Romantic era, marked a significant turning point in Western classical music. Among the composers of this period, Frédéric Chopin holds a pivotal position. His 24 Piano Études (Op.10 and Op.25) not only established new technical standards for piano performance but also redefined the étude as a genre that integrates technical virtuosity with profound emotional expression. These works elevated piano études from mechanical exercises to rich artistic statements, influencing generations of composers and performers across the globe (Liszt, 1848).

In recent decades, as China's music education system has rapidly matured and integrated with global pedagogical trends, Chopin's compositional techniques and aesthetic philosophies have become deeply influential in the realm of Chinese piano composition. Chinese composers have not only adopted the technical frameworks of Chopin's études but have also sought to fuse them with traditional Chinese musical elements, such as pentatonic tonalities and folk-inspired melodic motifs. This fusion has led to a new wave of piano works that embody both the structural discipline of Western classical music and the expressive nuances of Chinese cultural identity (Chang, 2012).

Given this cultural and artistic context, it is both timely and necessary to examine how Chopin's Piano Études have shaped the technical practices and creative expressions of contemporary Chinese composers. This study aims to analyze representative works by Chinese composers who have been influenced

by Chopin's piano language, in order to shed light on how cross-cultural adaptation in piano composition manifests both technically and expressively. By exploring the interplay between technical inheritance and cultural innovation, this research contributes to a deeper understanding of the evolving identity of Chinese piano music in the global landscape.

Objectives

1. In order to study the performance techniques and musical style of Chopin's 24 piano études.
2. In order to study and compare the technical practices and expressions in the works of Chinese composers with those of Chopin's piano études.

Literature Review

By reviewing the aforementioned literature, the author categorizes the research on piano etudes into several areas: A Study on the Historical Development of Chinese and Foreign Piano Etudes, On the Ontology of Chopin's Piano Etudes, Comparative Study on Chopin's Piano Etudes, Research on Other Aspects of Piano Etudes. This aims to further comprehensively explore and study the relevant literature on the relationship between Chopin's piano études and Chinese piano works.

1. A Study on the Historical Development of Chinese and Foreign Piano Etudes

The authors trace *Historical Evolution and Origins of Chinese-style Piano Etudes* summarizes the development of Chinese-style piano etudes. It divides the evolution into four stages: before 1949, 1949 to 1965, 1966 to 1978, and 1979 to the present. The paper explores the prosperity of each historical stage in terms of compositional techniques, performance skills, quantity of works, and types of compositions. It analyzes and summarizes the successful experiences and

shortcomings of Chinese-style piano etudes, thereby enriching and developing the composition and performance practices of Chinese-style piano etudes (Dou & Yang, 2007).

The author trace *On the Systematic Construction of Chinese-style Piano Etude Composition*. This paper examines the systematic classification of Western piano etudes, the connotation of constructing a systematic approach to Chinese-style piano etudes, and the foundation of systematic construction based on historical and current creation. It explores the categorization of works under the systematic construction mindset. The article deepens and clarifies the process of systematically constructing Chinese-style piano etudes, stating that the "systematic" value of Chinese-style piano etudes can be theorized and analyzed. It also suggests that "composition is the urgent task, and 'Chinese style' is the core issue to be overcome." From this, it is clear that piano composition is the most important field of study for building the "Chinese style" music. Therefore, theoretical research should begin with the foundational systematic creation of Chinese-style piano etudes and gradually establish a macro-system encompassing creation, teaching, performance, competitions, and theoretical research (Dou, 2017)

The author trace *A Historical Review and Theoretical Analysis of Western Piano Pedagogy*, which systematically reviews the development history of Western piano pedagogy. The article covers topics such as Western Piano Pedagogy in the 18th Century, Western Piano Pedagogy in the 19th Century, and Western Piano Pedagogy in the 20th Century. By examining various historical documents and research materials on piano pedagogy, the paper helps us understand the development of piano performance techniques and teaching methods throughout different periods (Zhou ,2009).

The authors trace *The Development and Evolution of Foreign Piano Etudes* follows the trajectory of the etude's development. Through an analysis of works such as Clementi's *The Art of Playing the Piano*, Cramer's *60 Piano*

Etudes, Czerny's The Piano Etudes Collection, Chopin's Etudes, Liszt's Etudes of Advanced Piano Techniques, and Bartók's Microcosmos, the article offers a profound discussion of the evolution of etude composition ideas across various periods. The authors propose that "Liszt and Chopin elevated the piano etude to a new height, with sophisticated techniques encompassing a wide range of new piano techniques. At first glance, it seems like a purely technical piano texture, but in fact, it emphasizes both the beauty of piano sound and the expression of the composers' profound creative ideas and distinctive, original artistic images. This appears to be a return to Bach's era but is, in fact, a rejection of the classical-era ideas of Czerny." This insight suggests that the emergence of Liszt's and Chopin's Piano Etudes can be seen as a revival of Bach's compositional ideas from the Baroque period, yet, in essence, a negation of the classical-era Czernian approach (Wang & Chen ,2001).

2. On the Ontology of Chopin's Piano Etudes

Chopin's piano etudes are renowned for their technical challenges and expressive depth. They stand as a testament to his innovative approach to piano music, which transcends traditional formal structures. The ontological examination of Chopin's Piano Etudes reveals a complex interplay between technical virtuosity and emotional expression.

The author trace "Life of Chopin" t was written shortly after Chopin's death and is divided into two parts: "Composition" and "Life". The author alternates between first-person and third-person narrative styles, beginning with an analysis of Chopin's compositional characteristics, then exploring the Polish nationalistic elements and technical aspects of his piano works, and finally focusing on Chopin's personal life. The book is structured clearly, starting from the reader's familiarity with Chopin's works, making it easier for readers to gain a deeper understanding of Chopin himself and his creative process. Through its authenticity, detailed narrative, and delicate writing, the book aims to convey the

unique style of Chopin's music in the Romantic era, as seen through Liszt's perspective, and to highlight the spiritual connection and resonance between the Romantic composer Chopin and Liszt (Liszt, 1848).

The authors of *An Analysis of the Complete Chopin Piano Works: Polish National Edition* focus on performance issues, examining sound, time, form, piano technique, and more. The book provides interpretative analysis and detailed guidance on Chopin's piano works, including specific instructions on fingering, legato, and pedaling, supported by theory. It serves as a guide for performers and an encyclopedia on the significance of various editions in musical interpretation (Jan & Pawel, 2017).

The author trace *Chopin Etudes: A Guide to Teaching and Performance* is a specialized theoretical work that has been refined through professional practice and training. It provides a detailed overview of the Chopin Etudes, including work introductions, performance techniques, and musical content. The book is divided into two main sections, "Opus 10" and "Opus 25", with 24 chapters in total. Each chapter focuses on two main aspects: "solving technical difficulties within the works" and "emphasizing the expression of musical content." (Chang, 2012).

3. Comparative Study on Chopin's Piano Etudes

The author trace *A Brief Comparative Analysis of Chopin's and Liszt's Etudes* is an early comparative study of the etudes by these composers. It provides a deep analysis, showing that the works are a perfect blend of music and technique, achieving high artistic expression. The author compares the etudes from various aspects, such as background, compositional techniques, technical focus, and musical content. This analysis reveals Chopin's and Liszt's unique styles and artistic pursuits in their etude compositions, offering a comprehensive and insightful understanding (Xu, 2007).

The author trace *Listening to Multiple Interpretations of Chopin's Etudes* aims to explore the importance of interpretive versions and the portrayal of

Chopin's Etudes in different performances. The article takes a macro perspective and provides an in-depth analysis of performances by eight outstanding pianists: Pollini, Magaloff, Horowitz, Arrau, Ashkenazy, Backhaus, Nelson Freire, and Cortot. Through listening, comparison, and analysis of these renowned pianists' interpretations, Liu Jiangping aims to extract valuable insights from their performances as a reference for exploring and revealing the deeper meanings of Chopin's piano etudes. These pianists' distinctive playing styles showcase not only their unique understanding of Chopin's works but also their individual artistic pursuits and technical mastery (Liu, 2010).

The author trace *A Comparative Study of Chopin's Etudes and Rachmaninoff's Etudes-Tableaux* analyzes the similarities and differences between the piano etudes of Chopin and Rachmaninoff in terms of overall style, technical features, musicality, tonal system, and performance techniques. The study explores their contribution to enhancing performance skills. Although both composers were active during the same period, they each exhibited their own individuality and style. Despite some differences in their works, as masters of Romantic music, both Chopin and Rachmaninoff maintained a considerable degree of consistency in their compositional concepts. In performance practice, recognizing these similarities and differences is crucial for performers, as a deep understanding of these elements allows for a more accurate interpretation of the works (Liang, 2009).

Methodology

1. Literature Review: Based on the research questions designed for the topic, relevant literature will be collected, organized, and reviewed. The literature review method relies on existing theories and facts to analyze, organize, or reclassify the literature for research purposes. By studying and analyzing the literature, the paper aims to summarize the research questions and provide

theoretical support and foundation for the study. The literature involved in this research includes monographs, theses, and dictionary entries related to Chopin's piano Études.

2. Historical Research: This method involves using collected historical documents to study the overall development of the research object in chronological order or in the sequence of its development. Some scholars refer to historical research as "longitudinal research." In this study, historical research will be applied to organize and analyze the history of piano Études and related aspects, such as the development of piano techniques and the study of the music itself. This will help establish a solid theoretical foundation for the paper.

3. Music Analysis: From the perspective of musicology, this method involves conducting a multidimensional analysis of piano Études from different historical periods (Baroque, Classical, Romantic). It focuses on analyzing and interpreting the overall structure of the music, including formal structure, harmony, melody, and tonality. Combined with the artistic stylistic features of the piano Études, this method aims to present a thorough investigation of piano performance techniques.

4. Comparative Method: This method involves studying and judging the similarities or differences between objects or individuals. Comparative research can be understood as an approach to examine two or more related objects based on certain standards, identifying their similarities and differences, and exploring general and specific patterns. In this paper, the comparative method will be used to analyze the theoretical research on piano performance techniques across different periods. By studying the performance techniques of piano Études from various periods, the innovative aspects of Chopin's piano performance techniques and their influence on later generations will be explored and explained.

5. Conceptual Framework

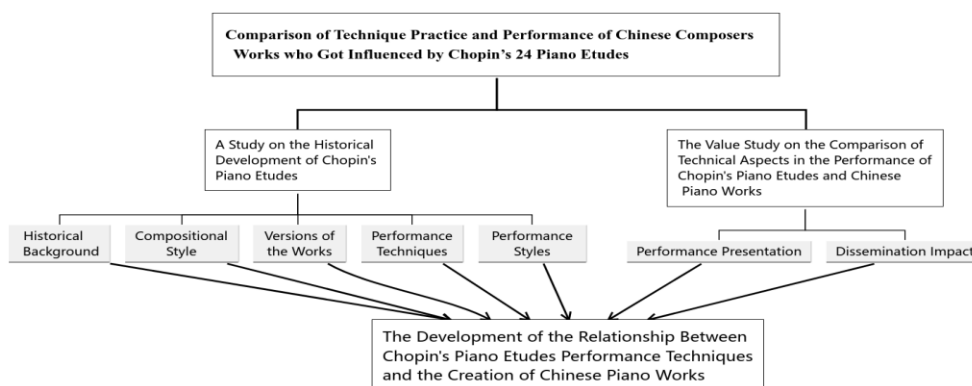

Figure 1 Conceptual Framework (Source: Constructed by researchers)

Results

This article will select representative works for comparative study, aiming to demonstrate that the creation of Chinese piano works is influenced by Chopin's piano études, and that there is a certain correlation between them.

1. Chopin's Piano Etudes Op.10 and Their Comparison with Chinese Piano Works

Chopin's Piano Etudes Op.10 have significantly influenced future generations with their technical and musical qualities. Inspired by these, Chinese composers have developed piano pieces featuring Chinese characteristics, innovating technically and expressing unique national flavors. They have skillfully merged the technical challenges of Chopin's Etudes with traditional Chinese musical elements.

Chopin's Piano Etude Op.10 No.1, known as the "Voyage of the Fugue," replicates the style of a choral chant through the use of broken chords and arpeggios. In this Etude, the right hand continuously plays broken chords and arpeggios, while the left hand provides steady chords or octave placements. From a score analysis perspective, the rhythmic pattern of the piece reveals a

certain regularity, with the chords arranged in arpeggio form and played in ascending or descending sequences in units of four notes.

Figure 2 *Chopin's Piano Etude Op.10 No.1, Measures 1-6* (Source: Constructed by researchers)

The difficulty of this piece lies in the need to accurately play a pattern spanning multiple octaves at an extremely fast speed. As the music intensifies, the performer must convey the rise and fall of single notes with a romantic touch, creating a powerful sense of emotional release. Arpeggios, as a special form of broken chords, emphasize coordination between the hands, wrists, and arms. Additionally, Chopin cleverly incorporates dramatic elements in this Etude, making the entire piece filled with tension and emotional fluctuation.

Zhao-Xiaosheng, as a prominent contemporary Chinese composer, pianist, music theorist, and educator, holds an important position in the field of piano composition. His piano work “Waves Rolling”, as an etude focusing on right-hand arpeggio techniques, shows a clear influence from Chopin's Piano Etude Op.10 No.1 in its overall structure. The integration of the pentatonic scale and right-hand arpeggio techniques in this piece has a critical impact on the tone color and smoothness of the performance. When playing Waves Rolling, the fingers are naturally curved, and the fingertips should touch the keys as if gently holding a ball. This hand shape allows for optimal force at the moment of

contact with the keys, ensuring that each note sounds clearly and powerfully. For example, when playing a C major arpeggio, the right hand starts with the thumb (1st finger), followed by 2nd, 3rd, 4th, and 5th fingers. The movement of the fingers on the keyboard should remain smooth, as if gliding across a calm water surface, avoiding any jerky or shaky motions.

Figure 3 *Waves Rolling, Measures 1-4* (Source: Constructed by researchers)

When comparing the two works, in terms of rhythmic treatment, Zhao-Xiaosheng's *Waves Rolling* employs a quintuplet pattern, creating a turbulent and continuous musical effect. This rhythmic pattern not only challenges the performer's finger agility but also demands precise control over the rhythm. In contrast to the more regular rhythm in Chopin's *Piano Etude Op.10 No.1*, *Waves Rolling* features a rhythm that is more fluid, relaxed, and elongated. This variation in rhythm adds more depth and dynamism to the music.

In terms of emotional expression, while both works are etudes, they each carry different emotional connotations. Chopin's *Piano Etude Op.10 No.1*, with its Romantic hues and sense of emotional release, reflects Chopin's deep understanding of music and emotional expression. Zhao-Xiaosheng's *Waves Rolling*, through its unique national elements and rhythmic treatment, conveys a

passionate and heroic emotion, as if taking the listener into the vast ocean, feeling the surging waves and their power.

In conclusion, while Chopin's Piano Etude Op.10 No.1 and Zhao-Xiaosheng's Waves Rolling share common ground in technical training, they differ greatly in musical style, rhythmic treatment, and emotional expression, reflecting the distinct artistic pursuits and creative philosophies of the two composers. Through a comparative analysis of these two pieces, we can better understand the compositional characteristics of both composers and draw inspiration from their works to enhance our own musical expression.

2. Comparison Between Chopin's Études Op.25 and Chinese Piano Works

Chopin's Études Op.25 has provided Chinese piano compositions with a dual paradigm of technical innovation and artistic expression. Through creative adaptation, Chinese composers have not only expanded the expressive scope of the piano but also constructed a unique musical language within a cross-cultural dialogue. This approach, which integrates Western techniques with Chinese musical aesthetics, offers valuable methodological insights for contemporary composition.

Among Chopin's études, Étude Op.25 No.7 stands out for its extraordinary melodic beauty and profound expressiveness. Compared to other études in the collection, this piece places a greater emphasis on musical expression rather than technical virtuosity. It demands exceptional tonal control, as repeated notes are subtly woven into two melodic lines, evolving as the music progresses to provide harmonic support and melodic continuity.

Figure 4 *Chopin's Piano Etude Op.25 No.7, Measures 1-6* (Source: Constructed by researchers)

In terms of performance technique, the “pp”(pianissimo) marking in the score indicates that the performer must play with an extremely soft dynamic. Particularly in passages with repeated notes in the inner voices, it is unnecessary to press each note to its full depth, as this helps maintain the fluidity and continuity of the music. When playing double notes, the performer uses two different fingers, with the thumb’s touch position placed on the slanted side of the fingertip. This touch technique aids in controlling both the volume and direction of the sound. To ensure even and consistent tone production, the fingers and palm must maintain an appropriate level of tension—neither too rigid nor too relaxed. Additionally, the fingertips should remain on the same horizontal plane, ensuring uniform key depth and producing a balanced sound.

Chu Wanghua’s “In That Faraway Land” draws inspiration from Chopin’s Étude Op.25 No.7, incorporating double-note techniques with elements of traditional ethnic music. Through the skillful use of melody, rhythm, and harmony, the piece vividly conveys a strong national character. The integration of double-note passages into the original song’s graceful and expressive melody enhances its depth and dimension. In the piano arrangement, double notes frequently interact with the main melody, creating a distinctive harmonic effect.

In the thematic section, the main melody appears in the upper register, while double notes provide harmonic support in the inner voices. For instance, in measures (9–18), the right hand plays the melody while incorporating inner-voice double notes, while the left hand reinforces the harmony with simple chords and single-note bass lines.

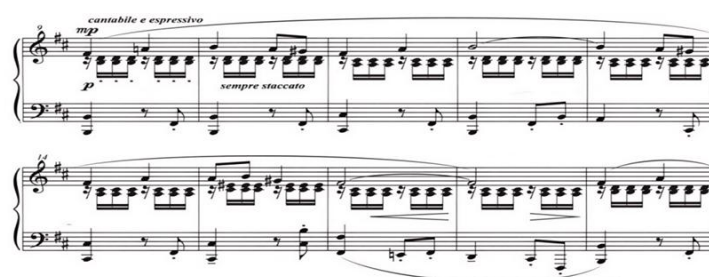

Figure 5 “*In That Faraway Land*”, Measures 9-18 (Source: Constructed by researchers)

When performing this piece, the pianist must employ distinctive touch techniques to accurately convey its rich ethnic character and musical expressiveness. A multi-voiced touch approach is required, with the upper melodic line clearly articulated and connected smoothly. For the inner voices, to maintain rhythmic integrity, the performer can use the finger pads for touch while carefully controlling both speed and pressure. Additionally, coordination between the fingers and wrist is crucial; subtle wrist rotations facilitate smooth finger movement across the keyboard, ensuring a flowing and continuous melody.

By comparing Chopin’s Étude Op.25 No.7 and Chu Wanghua’s “*In That Faraway Land*”, we can observe that, despite their stylistic differences, both compositions demonstrate the composers’ profound musical understanding and technical mastery. Chopin’s work is renowned for its lyrical beauty and deep

emotional expression, while Chu Wanghua's piece captivates listeners with its strong ethnic character and intricate performance techniques.

Discussion

The comparative analysis of Chopin's 24 piano études and Chinese piano compositions reveals a rich landscape of cross-cultural musical synthesis. Through examining representative works such as Zhao Xiaosheng's *Waves Rolling* and Chu Wanghua's *In That Faraway Land*, it becomes evident that Chinese composers have not merely imitated Chopin's techniques but have actively transformed them to align with national cultural aesthetics. Chopin's études, originally conceived as a fusion of technical rigor and poetic expression, provided Chinese composers with a structural and expressive framework. However, when recontextualized within the Chinese musical environment, these frameworks were reinterpreted to reflect local idioms—particularly through the incorporation of pentatonic scales, regional rhythmic patterns, and folk melodic styles. In Zhao's work, the emphasis on fluid arpeggios and non-standard rhythmic groupings echoes the gestural flow found in traditional Chinese instrumental performance, demonstrating how Western pianistic textures can be localized in service of national expressivity. Similarly, Chu Wanghua's adaptation of lyrical inner-voice writing from Chopin's Op.25 No.7 allows for the integration of folk themes and harmonic layering, creating a narrative that is emotionally nuanced yet culturally rooted.

What emerges from this study is a clear model of compositional hybridization in which Chinese composers negotiate between inherited Western pianistic traditions and indigenous musical values. This dynamic process enriches the expressive potential of the modern Chinese piano repertoire and contributes to the development of a unique compositional voice that is both technically sophisticated and culturally distinctive. The findings affirm that Chopin's études

serve not only as pedagogical and artistic milestones within the Western canon but also as fertile ground for innovation in non-Western contexts. Through localized reinterpretation, they become catalysts for cultural dialogue rather than symbols of stylistic dominance.

In conclusion, the research demonstrates that the influence of Chopin's piano études on Chinese composers extends far beyond surface-level imitation. It involves a complex engagement with pianistic technique, musical structure, and expressive intent—transformed through the lens of national identity and creative innovation. The integration of Chopin's technical elements with Chinese stylistic features reflects a broader cultural phenomenon in which global musical models are adapted to serve local artistic narratives. This cross-cultural synthesis not only deepens our understanding of how musical techniques travel and evolve but also highlights the vitality and distinctiveness of contemporary Chinese piano composition within the global classical music discourse.

Recommendation

1. Theoretical Recommendations

Deepening Cross-Cultural Comparative Research in Music. Current academic research on Chopin's *Études* primarily focuses on technical innovations and Romantic stylistic analysis. However, there is a lack of systematic studies on how Chinese composers have absorbed Chopin's techniques and integrated them into the context of Chinese national music. It is recommended to establish a cross-cultural research framework to systematically examine the ways in which Chinese composers incorporate Chopin's technical elements into their works. Further analysis should explore how these techniques are adapted within the framework of pentatonic scales and national harmonic language.

Enhancing Historical Contextualization and Periodization Studies. Existing literature lacks a detailed classification of the different stages in which Chinese

composers have been influenced by Chopin. It is suggested that research should be structured around the historical development of 20th-century Chinese piano music, examining different historical periods—such as the early 20th century, the early years after the founding of the People’s Republic of China, and the post-reform era—to analyze generational differences in how composers have incorporated Chopin’s techniques.

2. Practical Recommendations

Micro-Level Analysis of Technical Integration. A morphological approach to music analysis is recommended to quantitatively assess the extent to which Chopin’s signature techniques—such as black-key passages, broken arpeggios, and polyphonic textures—have been modified and integrated into Chinese compositions.

Developing a Pedagogical System. It is advisable to extract the universal technical principles found in Chopin’s *Études*—such as finger independence training and voice layering control—and incorporate them into instructional materials tailored to Chinese compositions.

In conclusion, Chopin’s *Piano Études* serve as a timeless reference for both technical innovation and artistic achievement in Chinese piano music composition. Future research should enhance historical depth and cross-cultural dialogue in theoretical studies while exploring new pathways for technical integration and educational dissemination in practice. These efforts will contribute to the global recognition of the Chinese piano school and its unique artistic expression.

References

- Dou, Q., & Yang, C. X. (2007). A historical evolution of Chinese-style piano etudes. *Art of Music (Journal of the Shanghai Conservatory of Music)*, (1), 51–62, 5.

- Dou, Q. (2017). On the systematic construction of Chinese style piano etudes creation. *Music Research*, (6), 81–89.
- Zhou, W. M. (2009). A historical review and theoretical analysis of Western piano pedagogy. *Chinese Music*, (4), 118–124, 130.
- Wang, Y. Z., & Chen, L. (2001). The development and evolution of foreign piano etudes. *Symphony (Journal of Xi'an Conservatory of Music)*, (1), 46–50.
- Liszt, F. (1848). *Life of Chopin*.
- Jan, E., & Pawel, K. (2017). *An analysis of the complete Chopin piano works: Polish National Edition*. Shanghai Music Publishing House.
- Chang, H. (2012). *Chopin etudes: A guide to teaching and performance*. People's Music Publishing House.
- Xu, B. (2007). A brief comparative analysis of Chopin's and Liszt's etudes. *Explorations in Music*, (1), 35–36.
- Liu, J. P. (2010). Listening to the multiple interpretations of Chopin etudes. *Arts Criticism*, (9), 86–88.
- Liang, G. (2009). A comparative study of Chopin's etudes and Rachmaninoff's Etudes-Tableaux. *Culture Journal*, (4), 79–82.

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย
ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 *
GUIDELINES FOR ADMINISTRATION DEVELOPMENT OF THE
THAILAND LITTLE SCIENTISTS HOME PROJECT OF EARLY
CHILDHOOD LEVEL BASED ON ARIYASACCA 4 OF THE SCHOOLS
UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ตรีบุตร ชื่อดัตต์¹, พระครูวิริยปัญญาภิวัฒน์² และ ชูชัย ประดับสุข³

Trebut Suesat¹, Phrakhruwiriyaphanyaphiwat² and Chuchai Pradubsook³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: boom426@gmail.com

วันที่รับบทความ : 24 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 3 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 4 มิถุนายน 2568

Received 24 May 2025; Revised 3 June 2025; Accepted 4 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ใน

Citation:

* ตรีบุตร ชื่อดัตต์, พระครูวิริยปัญญาภิวัฒน์ และ ชูชัย ประดับสุข. (2568). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1333-1346.

Trebut Suesat, Phrakhruwiriyaphanyaphiwat and Chuchai Pradubsook. (2025). Guidelines For Administration Development Of The Thailand Little Scientists Home Project Of Early Childhood Level Based On Ariyasacca 4 Of The Schools Under Surin Primary Educational Service Area Office 3.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1333-1346.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยมีกระบวนการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการนิเทศติดตาม และด้านการประเมินผล รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 290 คน แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน และแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตาม ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผล และด้านการนิเทศ ติดตาม ตามลำดับ

2. วิธีการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ด้านละ 3 ประเด็น ได้ประเด็นละ 1 วิธีการ

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตาม ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการนิเทศ ติดตาม ด้านการประเมินผล และด้านการดำเนินงาน ตามลำดับ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การบริหารจัดการ, โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย, หลักอริยสัจ 4

Abstract

The research article of this research were: 1. to study the administration conditions of the Little Scientist House Project in Thailand at early childhood level in educational institutions under Surin Primary Educational Service Area Office 3, 2. to explore methods for developing the administration of the Little Scientist House Project in Thailand at the early childhood level based on Ariyasacca 4 in educational institutions under Surin Primary Educational Service Area Office 3, 3. to evaluate the administration approaches of the Little Scientist House project in Thailand at the early childhood level according to Ariyasacca 4 in educational institutions under the Surin Primary Educational Service Area Office 3. The management process includes four aspects planning, implementation, supervision, and evaluation. The research design is a mixed-method approach combining quantitative and qualitative research. The tools used include questionnaires for a sample group of 290 school administrators and preschool teachers, interviews with 7 key informants, and evaluations from 5 experts. The statistics used are mean, standard deviation, and content analysis. An evaluation form completed by 5 experts. The statistical methods used in the analysis include mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings indicate that

1. The overall management condition of the Little Scientist House Project in Thailand for early childhood education in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 3, across all four aspects, is at a high level. The aspects are ranked in order from highest to lowest average: planning, implementation, evaluation, and supervision.

2. The methods for developing the management of the Little Scientist House project in Thailand for early childhood education according to the Four Noble Truths of educational institutions under the Surin Primary Educational

Service Area Office, District 3, covering all four aspects, with three issues per aspect, each with one method.

3. The evaluation results of the development guidelines for managing the Little Scientist House project in Thailand at the preschool level, based on the Four Noble Truths, in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 3, show that all four aspects are highly appropriate. They are ranked in order of average from highest to lowest: planning, supervision and monitoring, evaluation, and implementation.

Keywords: Development guidelines, management, Thailand Young Scientist House Project, early childhood level, Ariyasacca 4

บทนำ

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญควรได้รับการส่งเสริมตั้งแต่ในระดับปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ตามที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสมดุลโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัยเพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุด ตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย เป็นโครงการของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชดำริให้คณะกรรมการนำไปพิจารณาริเริ่มดำเนินการนำร่องในประเทศไทย โดยได้ทอดพระเนตรตัวอย่างโครงการนี้ เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศเยอรมนี ในปีพุทธศักราช 2552 (บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย, 2554) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญและให้สถานศึกษาในสังกัดนำร่องดำเนินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 232 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 จากรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566 ผลสรุปการดำเนินงานโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ได้ถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผล ซึ่งพบว่า 1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ ตามโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ยังไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย 2) ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมของโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ยังไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง 3) ทักษะพื้นฐานของเด็กยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะเด็กขาดทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการเปรียบเทียบ และการแก้ปัญหา ตลอดจนการสนทนาโต้ตอบและแสดงความคิดเห็น (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566, 2566) จึงสอดคล้องกับการประเมินพัฒนาการของเด็ก ตามรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา Self-Assessment Report : SAR ระดับปฐมวัย เมื่อดำเนินการประเมินผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ระดับปฐมวัย จำนวน 232 แห่ง พบว่า พัฒนาการทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับดี แต่เมื่อแยกเป็นรายพัฒนาการ พบว่า พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กต่ำกว่าพัฒนาการด้านอื่นๆ ดังนี้ ผลการพัฒนาทางด้านสติปัญญาอยู่ในระดับดี ร้อยละ 40.14 รองลงมาด้านอารมณ์ สังคม และจิตใจ ร้อยละ 22.68 และด้านร่างกาย ร้อยละ 22.15 ตามลำดับ (รายงานผลการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา Self-Assessment Report : SAR ปีการศึกษา 2564, 2564)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัยและเป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ในสถานศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 232 แห่ง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 232 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย 407 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 639 คน

กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยสุ่ม จำนวน 232 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 โรงเรียน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) แยกตามอำเภอตามอัตราส่วนของจำนวนประชากร โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย 1 คน รวมทั้งหมด 290 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.2 แบบสัมภาษณ์วิธีการพัฒนาและแนวทางการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3

2.3 แบบประเมินแนวทางการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทยระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต ๓ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน และการตอบแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 รูป/คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน

ลำดับ	สภาพการบริหารจัดการโครงการบ้าน นัก วิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3	n = 290			ลำดับที่
		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1	ด้านการวางแผน	4.51	0.36	มากที่สุด	1
2	ด้านการดำเนินงาน	4.49	0.41	มาก	2
3	ด้านการนิเทศติดตาม	4.36	0.46	มาก	4
4	ด้านประเมินผล	4.39	0.42	มาก	3
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.44	0.33	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33 รายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 และรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 รองลงมา ได้แก่ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 และรองลงมา ได้แก่ ด้านการนิเทศติดตาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ตามลำดับ

2. วิธีการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กระบวนการบริหารทั้ง 4 ด้าน ด้านละ 3 ประเด็น ได้ประเด็นละ 1 วิธีการ ดังนี้ ด้านการวางแผน 1) พิจารณางบประมาณ 2) สนับสนุนครูเข้ารับการอบรม 3) สำรวจสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีความปลอดภัย (มรรค:แนวทางการดำเนินการ), ด้านการดำเนินงาน 1) จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสม 2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (นิโรธ:แนวทางแก้ไขหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ) 3) บูรณาการแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (มรรค:แนวทางการดำเนินการ), ด้านการนิเทศ ติดตาม 1) แนวทางในการนิเทศ ติดตาม อย่างสม่ำเสมอ (มรรค:แนวทางการดำเนินการ) 2) วางแผนการนิเทศ ติดตาม สะท้อนปัญหาได้ (ทุกข์,นิโรธ:ระบุปัญหา,แนวทางแก้ไขหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ) 3) มีการนิเทศ ติดตามที่ครอบคลุม สะท้อนผลได้ และด้านการประเมินผล 1) วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน แนวทางแก้ไขปรับปรุง 2) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (นิโรธ:แนวทางแก้ไขหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ) 3) มีการระบุถึงปัญหาที่พบในโครงการมีแนวทางแก้ไขปัญหาได้ (มรรค:แนวทางการดำเนินการ)

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตอบแบบประเมินที่มีต่อแนวทางการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน

ลำดับ	แนวทางการบริหารจัดการโครงการ บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3	n = 5			ลำดับที่
		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1	ด้านการวางแผน	4.93	0.14	มากที่สุด	1
2	ด้านการดำเนินงาน	4.53	0.18	มากที่สุด	4
3	ด้านการนิเทศติดตาม	4.87	0.18	มากที่สุด	2
4	ด้านการประเมินผล	4.60	0.27	มากที่สุด	3
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.73	0.07	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตอบแบบประเมินที่มีต่อแนวทางการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 รองลงมา ได้แก่ ด้านการนิเทศติดตาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 รองลงมา ได้แก่ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.27 และรองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยได้พิจารณาผลการวิจัยและนำเสนอประเด็นสำคัญจากข้อค้นพบมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต

3 ผู้วิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตาม ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผล และด้านการนิเทศติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับ กมลรัตน์ อธิววรรณ (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพ ปัญหา และผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพ การดำเนินงานของโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดประสบการณ์ และด้านการบริหารงาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูปฐมวัย ได้ดำเนินการตามตัวชี้วัดจุดประสงค์ของโครงการ มีการพัฒนาครูปฐมวัยโดยการเข้ารับการอบรม ตลอดจนจัดกิจกรรมสำหรับให้นักเรียนอนุบาล มีทักษะและความรู้ทางวิทยาศาสตร์เบื้องต้น และมีการประเมินผลการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และปัญหาการดำเนินงานของโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงาน และด้านการจัดประสบการณ์ ตามลำดับที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ได้มีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ก่อนการทดลอง ตลอดจนมีการนิเทศ ติดตามการดำเนินงาน และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย จึงทำให้ระดับปัญหาจึงค่อนข้างน้อย

2. ผลการวิจัยวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการบริหารทั้ง 4 ด้าน 1) ด้านการวางแผน พิจารณางบประมาณ สนับสนุนครูเข้ารับการอบรม และสำรวจสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีความปลอดภัย (มรรค:แนวทางการดำเนินการ) 2) ด้านการดำเนินงาน จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (นิโรธ:แนวทางแก้ไขหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ) และบูรณาการแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (มรรค:แนวทางการดำเนินการ) 3) ด้านการนิเทศติดตาม แนวทางในการนิเทศ ติดตาม อย่างสม่ำเสมอ (มรรค:แนวทางการดำเนินการ) วางแผนการนิเทศ ติดตาม สะท้อนปัญหาได้ (ทุกข์,นิโรธ:ระบุปัญหา,แนวทางแก้ไขหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ) และมีการนิเทศ ติดตามที่ครอบคลุม สะท้อนผลได้ และ 4) ด้านการประเมินผล

วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน แนวทางแก้ไขปรับปรุง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (นิโรธ:แนวทางแก้ไขหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ) และมีการระบุถึงปัญหาที่พบในโครงการมีแนวทางแก้ไขปัญหาได้ (มรรค:แนวทางการดำเนินการ) ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูปลัดคึกคัก มหาวิโร (โกศลสุภวัณน์) (2563) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 ผ่าน 5 กระบวนการพัฒนา

- 1) กระบวนการที่ 1 ทุกข์ (การกำหนดปัญหา) 2) กระบวนการที่ 2 สมุทัย (สาเหตุ)
- กระบวนการที่ 3 นิโรธ (ผล) กระบวนการที่ 4 มรรค (วิธีการแก้ปัญหา) กระบวนการที่ 5

สรุปผล เกิดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเข้ากับหลักอริยสัจ 4 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 5 STEPS LEARNING รูปแบบที่ 1) สืบค้นความรู้กำหนดปัญหาและตั้งคำถาม รูปแบบที่ 2) ตั้งสมมติฐาน รูปแบบที่ 3) วิธีการคิดสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบ รูปแบบที่ 4) วิธีการแก้ปัญหาแยกแยะหมวดหมู่ รูปแบบที่ 5) สรุปจาก 4 รูปแบบ ตามหลักอริยสัจ 4 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาเชิงพุทธบูรณาการอย่างสันติและยั่งยืนได้

สอดคล้องกับ บุญเชิด ขำนิศาตร์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาปฐมวัย ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางกระบวนการปฏิบัติงานวิชาการ 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติตามแผน 4) การส่งเสริมให้สอดคล้องกับติดตาม 5) การตรวจสอบประเมินผล 6) การรายงานผลการดำเนินงาน และเป็นแนวทางการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา 12 ด้าน คือ 1) ด้านพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านวัดผลและประเมินพัฒนาการ 4) ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 6) ด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) ด้านนิเทศการศึกษา 8) ด้านแนะแนวการศึกษา 9) ด้านพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการชุมชน 11) ด้านประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรจะใช้หลักวิทยาศาสตร์และหลักวิชาการโดยวิธีแก้ปัญหาเชิงระบบภายใต้ความเชื่อมั่นว่ามนุษย์ทุกคนพัฒนาได้โดยใช้ระบบ

PDCA ของ Deming คือ บุคลากรทุกคนร่วมวางแผน (Plan) ร่วมปฏิบัติ (Do) ร่วมตรวจสอบ (Check) และร่วมปรับปรุงพัฒนา (Action)

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย ตามหลักอริยสัจ 4 ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการนิเทศ ติดตาม ด้านการประเมินผล และด้านการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ อภันตรี นาคอำไพ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยโดยใช้แนวคิดการประเมิน กรณีที่ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงาน ครูผู้สอน และผู้เรียน ควรกำหนดให้มีโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา มีการสนับสนุน งบประมาณ การจัดทำโครงการอย่างเพียงพอมีการวางแผนการดำเนินงาน ติดตามและประเมินผล อย่างต่อเนื่องส่งเสริมให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเครือข่ายโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยอย่างต่อเนื่องมีความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การบริหารตามหลักอริยสัจ 4 นำมาซึ่งให้เกิดกระบวนการที่สอดคล้องกับหลักธรรม ดังนี้ ด้านการวางแผน มรรค แนวทางการดำเนินการ ด้านการดำเนินงาน นิโรธ แนวทางแก้ไขหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ และมรรค แนวทางการดำเนินการ ด้านการนิเทศ ติดตาม มรรค แนวทางการดำเนินการ ทุกข์ ระบุปัญหา และนิโรธ แนวทางแก้ไขหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ และด้านการประเมินผล นิโรธ แนวทางแก้ไขหรือผลลัพธ์ที่ต้องการและมรรค แนวทางการดำเนินการ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรแนะนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีการศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย และนำไปประยุกต์ใช้ให้

เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน เพื่อการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย และพัฒนาโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทยให้ต่อเนื่อง สามารถขยายผลนำโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทยไปจัดกิจกรรมในระดับชั้นประถมศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีแนวทางในการนิเทศ ติดตาม อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง กำกับดูแล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการดำเนินงานตามโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย โดยการสนับสนุนงบประมาณ หรือส่งครูผู้สอนระดับปฐมวัยเข้ารับการอบรมโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิธีการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย โดยนำมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ

2) ควรมีการวิจัยและพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยประเทศไทย ระดับปฐมวัย โดยใช้หลักอริยสัจ 4

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ อธิวรรณ.(2561). สภาพ ปัญหา และผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

กัลยา วาณิชยปัญญา.(2557). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามลดา.

บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย.(2554). โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 11 เมษายน 2567 จาก <https://www.littlescientistshouse.com/about-us>.

บุญชม ศรีสะอาด.(2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุวิริยาสาสน์.

บุญเชิด ชำนิศาสตร์.(2564). พัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาปฐมวัย ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสยาม.

พระครูปลัดศักดิ์.(มหาวิโร โกศลสุภวัฒน์) (2563). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.(2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. เอกสารลำดับที่ 27/2566 กลุ่มนโยบายและแผน.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.(2564). รายงานผลการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา Self-Assessment Report : SAR ปีการศึกษา 2564. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา.

อภันตรี นาคอำไพ.(2564). การประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยโดยใช้แนวคิดการประเมิน กรณีที่ประสบความสำเร็จ. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการการประเมิน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI): ความท้าทายใหม่ ของการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ *

THE SPIRIT OF LEARNING IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI): NEW CHALLENGES IN CURRICULUM DEVELOPMENT AND LEARNING MANAGEMENT

อนิรุทธิ์ สมเสาร์¹ และ นพวรรณ ทวะลัย²

Anirutt Somsao¹ and Noppawan Tawalai²

¹มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Khon Kaen University, Thailand

²นักวิชาการอิสระ

²Independent Scholar, Thailand

Corresponding Author's Email: anirutt_somsao@kkumail.com

วันที่รับบทความ : 3 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 24 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 25 มิถุนายน 2568

Received 3 June 2025; Revised 24 June 2025; Accepted 25 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งสำรวจแนวคิด “จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้” ในบริบทของยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งกำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษา บทความเสนอว่าแม้เทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ลดทอนมิติความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะพื้นที่ของการใคร่ครวญ การตระหนักรู้ตนเองและการสร้างความหมายที่แท้จริงในการเรียนรู้ ผู้เขียนได้นำเสนอกรอบแนวคิดจากการเรียนรู้เชิงจิตปัญญาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อชี้ให้เห็นความจำเป็นในการออกแบบหลักสูตรและการสอนที่

Citation:

* อนิรุทธิ์ สมเสาร์ และ นพวรรณ ทวะลัย. (2568). จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI): ความท้าทายใหม่ของการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 1347-1361.

Anirutt Somsao and Noppawan Tawalai. (2025). The Spirit Of Learning In The Age Of Artificial Intelligence (Ai): New Challenges In Curriculum Development And Learning Management.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1347-1361.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

หล่อเลี้ยงจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ อาทิ การสร้างพื้นที่ภายใน การส่งเสริมบทบาทของครูในฐานะผู้นำทางจิตใจและการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้กับคุณค่าและประสบการณ์ภายในของผู้เรียน บทความเสนอว่าการศึกษาในยุคที่ AI กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายควรมุ่งสร้างสมดุลระหว่างความทันสมัยทางเทคโนโลยีกับการพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ: จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้, ปัญญาประดิษฐ์, การศึกษาเชิงจิตตปัญญา, การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง, หลักสูตรและการสอน

Abstract

This conceptual article explores the notion of the “Spirit of Learning” within the context of the Artificial Intelligence (AI) era, which is increasingly transforming the educational landscape. While AI offers greater efficiency in knowledge delivery and personalized learning, it also risks diminishing essential human dimensions — particularly self-reflection, inner awareness, and the pursuit of meaningful learning. Drawing upon frameworks of contemplative education and transformative learning, the author critiques current trends in education that prioritize measurable outcomes over inner development. The article proposes a reimagining of curriculum and pedagogy that nurtures learners’ spiritual growth, including the cultivation of inner spaces, the role of teachers as inner guides, and learning processes that integrate knowledge with personal meaning and values. It argues that education in the age of AI must strive for a balance between technological advancement and the holistic development of human beings.

Keywords: Spirit of Learning, Artificial Intelligence, Contemplative Education, Transformative Learning, Curriculum and Pedagogy

บทนำ

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาโลกได้เข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเป็นผลพวงมาจากการพัฒนาทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะสิ่งที่เรียกว่า “ปัญญาประดิษฐ์” (Artificial Intelligence: AI) ซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิตรวมไปถึงระบบการศึกษา เราจะได้เห็นได้จากสถานการณ์ปัจจุบันว่า AI ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการเข้าถึงความรู้ของมนุษย์ กระทั่งกลายเป็นเครื่องมือทางการเรียนรู้ที่มีความฉลาดรอบรู้ในศาสตร์ทุกแขนง มีความยืดหยุ่นสูงและสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนเฉพาะรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้จึงสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาในเชิงเทคนิค แต่คำถามสำคัญของผู้เขียน คือ การเรียนรู้เหล่านี้ยังคง “สัมผัสได้ถึงความหมายแท้จริง” ของการเรียนรู้หรือไม่

ในประเทศไทยแนวโน้มการนำ AI เข้าสู่ระบบการศึกษาก็เริ่มปรากฏชัด เช่น การจัดการเรียนรู้แบบปรับตัว (adaptive learning) การใช้ระบบแนะนำรายบุคคลหรือแม้แต่การใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยวิเคราะห์การบ้านของนักเรียน ผู้เรียนและผู้สอนหันมาพึ่งพา AI ในการทำงานด้านวิชาการของตนเอง ทั้งหมดนี้เป็นภาพสะท้อนของความพยายามในการสร้าง “ระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ” อย่างไรก็ตามเมื่อกระบวนการเรียนรู้เริ่มพึ่งพาอัลกอริทึม (Algorithm) มากกว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เสียงสะท้อนจากห้องเรียนหลายแห่งกลับชี้ให้เห็นว่านักเรียนจำนวนไม่น้อยเริ่มขาดแรงจูงใจ ขาดการมีส่วนร่วมทางอารมณ์และมองการเรียนรู้เพียงเพื่อผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เช่น คะแนนการเรียน การส่งงานครบกำหนดตามเวลา การผ่านเกณฑ์การประเมิน หรือการสอบเข้ามหาวิทยาลัย (จิกรฐาวิรัตน์, 2023) การมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่วัดค่าได้ แม้อูเหมือนจะตอบโจทยยุคดิจิทัล แต่กลับละเลย “จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้” ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนภายในของมนุษย์ในการแสวงหาความหมาย ความจริงและการเติบโตทางจิตใจ มากกว่าประสิทธิภาพเชิงกลไกเพียงอย่างเดียว (Palmer, 1998; Miller, 2000) แนวโน้มดังกล่าวส่งผลต่อการออกแบบหลักสูตรที่เน้นเครื่องมือแต่ขาดหัวใจและกระบวนการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยข้อมูลแต่ขาดความสัมพันธ์อย่างเป็นธรรมชาติของความเป็นมนุษย์

“จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้” (Spirit of Learning) ที่ผู้เขียนกำลังกล่าวถึง หมายถึงพลังภายในที่ทำให้มนุษย์ไม่แสวงหาความรู้เติบโตและตั้งคำถามกับตนเองในระดับลึก (Dirkx, 2001) กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ไม่ใช่เพียงเรียนเพื่อคะแนนหรือการผ่านเกณฑ์วัดประเมินเท่านั้น อนึ่งแนวคิดนี้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการเรียนรู้เชิงจิตต

ปัญญา (Contemplative Education) ซึ่งให้ความสำคัญกับการฟังภายใน การใคร่ครวญและการเชื่อมโยงตนเองกับผู้อื่น (Zajonc, 2013) เช่นเดียวกับแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ที่เสนอโดย Mezirow (2000) ซึ่งชี้ว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงคือการวิพากษ์กรอบความคิดเดิมและสร้างความเข้าใจใหม่ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

หากเทคโนโลยีคือแสงสว่างแห่งโลกยุคใหม่ที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างรวดเร็ว “จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้” ก็เปรียบได้กับไส้เทียนที่หล่อเลี้ยงเปลวไฟนั้น หากขาดซึ่งไส้เทียนนี้ไป เปลวไฟที่กำลังลุกโชนช่วงนั้นแม้จะสว่างเพียงใดก็ไร้ทิศทางและไร้แก่นสาร ผู้เขียนมีแรงจูงใจในเขียนเรื่องนี้จากการสังเกตเห็นช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาเทคโนโลยีในระบบการศึกษา กับการพัฒนามนุษย์ในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งกว่าองค์ความรู้และทักษะ การนำเสนอแนวคิดเรื่องจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ในยุค AI จึงไม่ใช่การปฏิเสธเทคโนโลยี แต่เป็นการตั้งคำถามต่อทิศทางของการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างความทันสมัยและความเป็นมนุษย์

บทความนี้จึงมุ่งเน้นวิเคราะห์ความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการนำ AI มาใช้ในระบบการเรียนรู้ โดยเฉพาะในมิติของจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ พร้อมเสนอแนวทางการออกแบบหลักสูตรและบทบาทของครูที่เอื้อต่อการใคร่ครวญและการพัฒนาการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในยุคดิจิทัล เพื่อรักษาคุณค่าความเป็นมนุษย์ท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยผู้เขียนมีความหวังว่าบทความนี้จะเป็แนวทางสำหรับนักวิชาการ นักการศึกษาและผู้กำหนดนโยบายในการออกแบบหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในอนาคต ที่ไม่เพียงแต่คำนึงถึงความ “เท่าทันโลก” แต่ยังต้อง “เท่าทันตน” ของผู้เรียนด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้พวกเขาเหล่านั้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งความรู้ ความคิดและคุณค่าภายในอย่างแท้จริง

แนวคิดจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้

คำว่า "จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้" (Spirit of Learning) ที่ผู้เขียนกล่าวถึงบ่อยครั้งนั้น ไม่ได้หมายถึงจิตวิญญาณในความหมายทางมิติทางศาสนา แต่คือพลังที่ขับเคลื่อนจากภายในของผู้เรียน อันประกอบด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ความอยากรู้ ความต้องการเข้าถึงคำตอบและความหมายที่แท้จริงของบางสิ่งบางอย่าง ความสัมพันธ์เชิงคุณค่ากับผู้อื่นและการใคร่ครวญตนเอง (Palmer, 1998; Miller, 2000) ผู้เรียนที่มีจิตวิญญาณในการเรียนรู้ไม่ได้แสวงหาเพียงความรู้เชิงเนื้อหาสาระ แต่ยังแสวงหาความหมายและการเติบโตจากภายในตนเอง

แนวคิดเรื่อง “จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้” ไม่ได้จำกัดอยู่ในกรอบของศาสนาหรือความเชื่อเฉพาะกลุ่ม แต่หมายถึงแรงขับเคลื่อนในที่กระตุ้นให้มนุษย์เรียนรู้อย่างมีความหมายลึกซึ้งและเปี่ยมด้วยคุณค่า เป็นการเรียนรู้ที่มีได้มุ่งแค่ผลลัพธ์ภายนอก เช่น ความรู้หรือทักษะเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการพัฒนากายใจ การตระหนักรู้ตนเองและการเชื่อมโยงกับผู้อื่นและโลก (Dirkx, 2001)

Dirkx (2001) เสนอว่า “อารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการ” มีบทบาทสำคัญในการสร้างความหมายในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะสามารถเข้าใจประสบการณ์อย่างลึกซึ้งเมื่อพวกเขาได้มีโอกาสรับรู้ความรู้สึกของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงจิตใจ ความคิด และวิญญาณเข้าด้วยกัน ซึ่งแนวคิดเช่นนี้เชื่อมโยงกับปรัชญาการศึกษาหลายแนว เช่น การศึกษาเชิงจิตตปัญญา (Contemplative Education) และการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ซึ่งต่างก็เน้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การตระหนักรู้ตนเอง การเปลี่ยนแปลงมุมมองและการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งกับโลก (O’Sullivan, 2003; Zajonc, 2013)

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ซึ่ง Mezirow (2000) และผู้ตามแนวคิดของเขา มองว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงคือกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียน “เปลี่ยนกรอบความคิด” หรือมุมมองของตนเองผ่านการใคร่ครวญและตั้งคำถามกับประสบการณ์ของตนเอง Cranton และ King (2003) อธิบายว่าการเรียนรู้เชิงเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นในบริบทของการพัฒนาวิชาชีพ โดยอาศัยการสะท้อนคิดร่วมกัน การสนทนาอย่างมีคุณภาพ และความไว้วางใจในความรู้อาจประสบการณ์

อีกแนวทางที่เกี่ยวข้องคือการศึกษาระดับจิตตปัญญา (Contemplative Education) ซึ่งเน้นการบูรณาการความใคร่ครวญ จิตสำนึกและการปฏิบัติภายในห้องเรียน เพื่อพัฒนาทั้งความเข้าใจและความเป็นมนุษย์ โดย Zajonc (2013) เรียกแนวทางนี้ว่า “การปฏิวัติที่เงียบงัน” (a quiet revolution) ซึ่งสร้างพื้นที่ให้ผู้เรียนได้กลับมาเชื่อมโยงกับตนเองผ่านกระบวนการเช่น การฝึกสติ การสะท้อนคิดอย่างใคร่ครวญและการฟังอย่างลึกซึ้ง

ในประเทศไทยแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้เริ่มได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะในกลุ่มนักวิชาการที่สนับสนุนแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เช่น สุรางค์ ไคว่ตระกูล (2550) เสนอว่าการเรียนรู้ที่มีจิตวิญญาณคือกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับตนเอง ผู้อื่นและโลกอย่างลึกซึ้ง เกิดความตระหนักรู้ทั้งระดับความรู้ ความรู้สึกและคุณค่าชีวิตในการทำงานเดียวกันกับ สมพงษ์ จิตระดับ (2549) และวิจารณ์ พานิช (2553) ที่มองว่าการเรียนรู้

ที่แท้จริงควรเป็นการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงจากภายใน ซึ่งสัมพันธ์กับการภาวนาและการสร้างสำนึกใหม่ในตนเอง แนวคิดเหล่านี้สอดคล้องกับงานของ Dirkx (2001) ที่อธิบายว่าอารมณ์จินตนาการและความหมายส่วนบุคคลคือหัวใจของการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และ Miller (2000) ที่ชี้ว่า หลักสูตรการเรียนรู้ควรเชื่อมโยงกับจิตวิญญาณของผู้เรียน ไม่ใช่เพียงการจัดวางเนื้อหาทางวิชาการเพื่อส่งต่อชุดความรู้ให้ผู้เรียนเท่านั้น

เพื่อให้เข้าใจลักษณะเฉพาะของ "การเรียนรู้ที่มีจิตวิญญาณ" สามารถจัดทำตารางเปรียบเทียบลักษณะของการเรียนรู้ทั่วไปกับการเรียนรู้เชิงจิตวิญญาณได้ดังนี้

ลักษณะ	การเรียนรู้ทั่วไป	การเรียนรู้ที่มีจิตวิญญาณ
จุดมุ่งหมาย	บรรลุผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ	การเติบโตภายในและความหมายในชีวิต
วิธีการ	เน้นเนื้อหา ความรู้ทางวิชาการ	สะท้อนตนเอง ภาวนาและสุนทรียสนทนา
บทบาทครู	ผู้ถ่ายทอดความรู้	ผู้นำทางภายใน ผู้จุดประกาย
ความสัมพันธ์	ครูกับศิษย์แยกจากกัน	เชื่อมโยงเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
พื้นที่การเรียนรู้	ห้องเรียนแบบทางการ	พื้นที่เงียบสงบ ปลดปล่อยและเปิดใจ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบลักษณะของการเรียนรู้ทั่วไปกับการเรียนรู้เชิงจิตวิญญาณ

แนวทางเหล่านี้มีจุดร่วมที่สำคัญ คือ การมองผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่มีมิติเหนือกว่าความรู้ คือมีอารมณ์ ความเชื่อ ความสัมพันธ์และความปรารถนาอันลึกซึ้ง การศึกษาที่ให้คุณค่ากับจิตวิญญาณของผู้เรียนเช่นนี้จึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้มนุษย์ได้ "เป็นมนุษย์" อย่างสมบูรณ์มากขึ้น ในทำนองเดียวกัน อนิรุทธิ์ สมเสาร์ (2568) กล่าวว่า การนำเอามิติด้านจิตวิญญาณเข้ามาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับประสบการณ์การเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิถีการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถค้นพบความหมายของความเป็นตัวที่แท้จริงและสามารถสร้างความหมายในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาบุคคลอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างสังคมให้มีความแข็งแกร่งทางจิตวิญญาณมากยิ่งขึ้น

แนวคิดจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษไม่ควรถูกลดทอนเหลือเพียงการถ่ายทอดความรู้เชิงเทคนิคหรือการพัฒนาทักษะเพื่อการแข่งขัน หากแต่ควรเป็นพื้นที่แห่งการหล่อเลี้ยงมนุษย์ให้เติบโตทั้งด้านปัญญาและภายใน ด้วยการตระหนักรู้ตนเอง ความสัมพันธ์เชิงคุณค่าและการใคร่ครวญต่อความหมายของชีวิต ซึ่งเป็นมิติที่ไม่สามารถแทนที่ด้วยเทคโนโลยีหรือปัญญาประดิษฐ์ได้

ในบริบทของโลกยุคปัญญาประดิษฐ์เฟื่องฟู ที่ระบบการศึกษากำลังเริ่มโน้มเอียงไปสู่การใช้เครื่องมืออัจฉริยะอย่าง AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่รวดเร็วฉับไว การหวนกลับมาทบทวนมิติภายในของการเรียนรู้คือภารกิจเร่งด่วน เพื่อมิให้การศึกษากลายเป็นเพียงกระบวนการผลิตแรงงานเชิงกล แต่กลับมาเป็นการปลูก “วิญญาณของการเรียนรู้” ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงอยู่ในโลกอย่างมีคุณค่า เป็นมนุษย์ที่ตื่นรู้ เชื่อมโยงกับผู้อื่น และสรรพสิ่งรอบตัวอย่างมีความหมาย

ความท้าทายของการศึกษาในยุค AI

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้ส่วนบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนหรือการใช้ AI สร้างเนื้อหาการเรียนการสอน (Luckin et al., 2016) แม้จะมีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพและขยายโอกาสทางการศึกษา แต่การผนวก AI เข้ากับการศึกษาก็สร้างความท้าทายใหม่ โดยเฉพาะต่อ “จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้” หรือมิติภายในของมนุษย์ที่ซับซ้อนเกินกว่าการประมวลผลด้วยอัลกอริทึม

1. การลดทอนความเป็นมนุษย์ในการเรียนรู้

หนึ่งในข้อกังวลสำคัญของการนำเทคโนโลยี AI มาใช้อย่างแพร่หลายจนทำให้บทบาทของมนุษย์ในกระบวนการเรียนรู้ถูกลดทอนลงอย่างน่าวิตก ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจำนวนมากเริ่มพึ่งพาเครื่องมืออัจฉริยะ เช่น ChatGPT, Gemini, เครื่องสรุปเนื้อหาอัตโนมัติ หรือระบบให้คะแนนออนไลน์ มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การคิดใคร่ครวญและการสะท้อนตนเอง (Knox, 2020) เหตุผลเด่นชัดประการสำคัญ คือ AI เปิดช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการด้วยศักยภาพความเร็ว ความฉลาดและความแม่นยำสูง แต่กระนั้นกระบวนการเรียนรู้กลับกลายเป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลที่แยกขาดจากอารมณ์ ความหมายและเจตจำนงของผู้เรียน ความสะดวกของ AI จึงเสี่ยงทำให้การศึกษาเปลี่ยนจากการ “เรียนรู้เพื่อเข้าใจตนเอง

และโลก” ไปสู่ “การเรียนรู้เพื่อเอาตัวรอดในระบบที่เร่งรัดและวัดผลได้ง่าย” นี่คือนิวทัศน์ที่แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (meaningful learning) ต้องถูกหยิบกลับมาทบทวนอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะในโลกที่ข้อมูลล้นทะลัก แต่ความเข้าใจกลับตื้นเขินลง

การเรียนรู้อย่างมีความหมายข้างต้น หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม สร้างความเข้าใจส่วนตัวที่ลึกซึ้งและนำไปใช้กับชีวิตจริงของตนเองได้ (Mezirow, 1997) ซึ่งต่างจากการท่องจำหรือคัดลอกคำตอบสำเร็จรูปจาก AI กระบวนการนี้เน้นให้ความรู้มี “คุณค่าในชีวิตจริง” และเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการใคร่ครวญ สงสัยและมีเจตจำนงที่จะรู้ด้วยตนเอง

ผู้เขียนมองว่าในยุคที่ AI ได้รับความนิยมและถูกใช้งานอย่างแพร่หลายเช่นนี้ การออกแบบการเรียนรู้ควรปรับไปสู่รูปแบบที่เน้นการตั้งคำถาม การสะท้อนคิดและการให้คุณค่ากับประสบการณ์ของผู้เรียนเอง เช่น การเขียนบันทึกสะท้อนประสบการณ์ การอภิปรายที่เปิดกว้าง การออกแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นเข้าไปสำรวจประสบการณ์เฉพาะกลุ่มชน (เช่น ผ่านการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา อัตชาติพันธุ์วรรณา ฯลฯ) หรือแม้แต่การให้ผู้เรียนตีความและตั้งคำถามต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจาก AI แทนที่จะรับไว้โดยไม่กลั่นกรองใด ๆ เลยก่อนที่จะนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ในฐานะองค์ความรู้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการมีอยู่ของ AI ยิ่งตอกย้ำความจำเป็นของการเรียนรู้ที่ เน้นมนุษย์ในฐานะ “ผู้เรียน” เป็นศูนย์กลาง ที่ไม่ใช่เพียงผู้บริโภคข้อมูล แต่เป็นผู้สร้างความหมายและค้นพบตัวตนผ่านการเรียนรู้

2. การขาดพื้นที่สำหรับการใคร่ครวญ

ในยุคที่การวัดผลเชิงประสิทธิภาพทางการเรียนรู้กลายเป็นเป้าหมายหลักของนโยบายการศึกษา ผู้เรียนและผู้สอนต่างถูกผลักดันให้เร่งเรียน เร่งสอน เพื่อตอบโจทย์การสอบหรือระบบการวัดประเมินผล ส่งผลให้พื้นที่ของการใคร่ครวญซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจตนเองอย่างมีความหมายถูกลดทอนลงอย่างน่ากังวล (Biesta, 2010; อนิรุทธิ์ สมเสาร์, 2568) แนวโน้มนี้ยิ่งทวีความเข้มข้นเมื่อเทคโนโลยี AI ถูกบูรณาการเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการสืบค้นข้อมูล การจัดทำรายงาน การเป็นผู้ช่วยแก้ไขโจทย์ที่ได้รับมอบหมาย การสรุปบทเรียนหรือการสร้างสื่อการสอนโดยอัตโนมัติ แม้ AI จะเพิ่มความเร็วในการประมวลผลข้อมูล แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับลด “จังหวะหยุด” ที่จำเป็นต่อการคิด การไตร่ตรอง และการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับตัวตนของผู้เรียนเอง

ผู้เขียนกำลังชี้ให้เห็นว่า AI ทำให้กระบวนการศึกษาเดินหน้าเร็วขึ้น แต่ไม่ได้ช่วยให้ผู้เรียน “หยุด” เพื่อฟังเสียงของตนเองที่อยู่ภายใน อาทิ เสียงของความสงสัย ความเปราะบาง ความกลัว ความเบื่อหน่าย ความใคร่รู้เฉพาะส่วน หรือความหวังบางประการที่อาจกำลังก่อตัวขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้คือมิติของความเป็นมนุษย์ที่ไม่สามารถวัดผลได้ แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้เชิงลึกและการเปลี่ยนแปลงตนเอง ในบริบทนี้เราอาจต้องกลับไปตั้งคำถามพื้นฐานว่า “เราหยุดคิดได้จริงหรือ” คำตอบอาจซับซ้อน เพราะการหยุดที่แท้จริงไม่ใช่การหยุดการคิด แต่คือการหยุดติดอยู่กับความคิดเดิม ๆ ที่ขัดขวางการเรียนรู้ มันคือการหยุดเพื่อเปิดใจรับข้อมูลใหม่ ๆ ยอมรับว่าเรายังไม่รู้ทุกอย่างและพร้อมที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างถ่อมตนและมีสติ หรืออีกนัยหนึ่ง “มนุษย์ต้องหยุดคิด เพื่อเรียนรู้” การหยุดในที่นี้จึงเป็นการปลดปล่อยจากอัตตา ความรู้สีกว่ารู้แล้วและที่สำคัญคือหยุดวิ่งตามความเร่งรีบที่กำลังครอบงำระบบการศึกษา มันคือการหยุดเพื่อเริ่มต้นใหม่ เรียนรู้ใหม่และเข้าใจตัวเองและโลกอย่างลึกซึ้งมากขึ้น

ผู้เขียนเห็นด้วยกับ Biesta (2010) ที่ได้เสนอว่าการศึกษาศึกษาควรมุ่งไปสู่การเป็นมนุษย์ร่วมกับผู้อื่น (being with others) มากกว่าการสะสมทักษะหรือองค์ความรู้เพียงลำพัง ทว่าระบบที่กำลังขับเคลื่อนด้วย AI ซึ่งเน้นสิ่งที่วัดผลและคำนวณได้ กลับมีแนวโน้มละเลยมิตินี้อย่างรุนแรง เพราะไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนหยุดเพื่อเรียนรู้ในฐานะมนุษย์ที่มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความฝันและความไม่สมบูรณ์ เราจึงจำเป็นต้องฟื้นฟู “พื้นที่สำหรับการใคร่ครวญ” (reflective space) ให้กลับคืนมาในห้องเรียนและในกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้บันทึกสะท้อนประสบการณ์ การสนทนาอย่างลึกซึ้งในกลุ่มเรียนหรือแม้แต่การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามกับความรู้จาก AI แทนที่จะรับไว้โดยไม่มีการพิจารณาไตร่ตรอง

ฉะนั้นแล้วในยุคที่ความเร็วถูกยกย่องเป็นคุณค่า การหยุดจึงกลายเป็นการต่อต้านระบบเพื่อฟื้นคืนมิติธรรมชาติความเป็นมนุษย์ในการเรียนรู้ มิตินี้ไม่เพียงสำคัญต่อการพัฒนาทางปัญญาเท่านั้น แต่ยังหล่อเลี้ยงสุขภาวะทางอารมณ์และจิตวิญญาณของผู้เรียนให้ไม่สูญเสียสายท่ามกลางแรงกดดันของโลกยุคปัจจุบันที่มีความซับซ้อน

3. ความรู้ที่ปราศจากบริบทและจริยธรรม

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ถูกนำมาใช้ในการผลิตเนื้อหาการเรียนรู้ที่รวดเร็วและเป็นระบบ ดูเหมือนว่าเรากำลังเข้าสู่ยุคของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง อย่างไรก็ตาม

ตามความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นโดยปราศจากบริบททางวัฒนธรรม อารมณ์หรือจริยธรรม อาจส่งผลต่อคุณภาพของการเรียนรู้ โดยเฉพาะในเรื่องที่มีติซับซ้อนของความเป็นมนุษย์และต้องการความเข้าใจเชิงลึก เช่น ศิลธรรม ประวัติศาสตร์หรือปรัชญา เพราะการที่ผู้เรียนได้รับข้อมูลจาก AI โดยไม่มีการใช้ความคิดเชิงวิพากษ์ต่อข้อมูลที่ได้รับ อาจนำไปสู่การเรียนรู้แบบผิวเผินที่ไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายในได้ ฉะนั้นแล้วข้อพิจารณาสำคัญคือการนำ AI มาใช้ในการศึกษานั้นควรคำนึงถึงมิติด้านคุณธรรมและค่านิยมทางสังคมด้วยหรือไม่ เพราะหาก AI ถูกใช้เพื่อเร่งการเรียนรู้โดยไม่มีการกำกับดูแลด้านคุณค่า อาจก่อให้เกิดการศึกษาในรูปแบบที่ห่างไกลจากมนุษยธรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ

เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวระบบการศึกษาซึ่งมีหน้าที่หล่อหลอมผู้คนผ่านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ จึงควรส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการใคร่ครวญในผู้เรียนอย่างจริงจัง เพื่อให้สามารถประเมิน วิเคราะห์และใช้ข้อมูลจาก AI ได้อย่างมีวิจารณญาณ และตอบสนองต่อบริบทและความหลากหลายของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ขณะที่ในบริบทของประเทศไทย ภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมในการพัฒนา AI โดยจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติ พ.ศ. 2565–2570” ซึ่งเน้นการพัฒนา AI อย่างมีธรรมาภิบาลและส่งเสริมการใช้ AI ในการศึกษาที่เคารพความเป็นมนุษย์ รวมถึงมีความร่วมมือกับองค์กรยูเนสโก เพื่อสร้างแนวทางการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมในระดับสังคม

จะเห็นได้ว่าแม้ AI จะมีศักยภาพในการยกระดับการเรียนรู้ แต่หากขาดการออกแบบที่ตั้งอยู่บนฐานจริยธรรม ก็อาจนำไปสู่การลดทอนความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน ทั้งในมิติของอารมณ์ การใคร่ครวญ และคุณค่าในชีวิต ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญที่ระบบการศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน

แนวทางการฟื้นฟูจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ในบริบทหลักสูตรและการสอน

เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายของยุคที่ AI เข้ามามีบทบาทในระบบการศึกษาอย่างลึกซึ้ง การออกแบบหลักสูตรและการสอนจึงไม่อาจจำกัดอยู่แค่การถ่ายทอดความรู้หรือทักษะเชิงเทคนิค หากแต่ต้องหันกลับมาตระหนักถึง “จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้” ในฐานะพลังภายในที่ขับเคลื่อนความใฝ่รู้ ความสัมพันธ์ และการเติบโตทางจิตใจของมนุษย์ ผู้เขียนจึงนำเสนอแนวทางต่อไปนี้ อันเป็นวิธีการฟื้นฟูและส่งเสริมมิติดังกล่าวผ่านการออกแบบหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์

1. การออกแบบหลักสูตรที่เน้นความหมายและการใคร่ครวญ

ในยุคที่ AI ถูกนำมาเร่งกระบวนการเรียนรู้ ความลึกซึ้งและความหมายในกระบวนการศึกษากลับมีความเสี่ยงที่จะถูกกลดทอนลง หลักสูตรการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่สำหรับการใคร่ครวญดังที่ได้กล่าวไปข้างแล้ว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถาม สำรวจ มุมมองและเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ชีวิตของตนเอง มากกว่าการเน้นเพียงเนื้อหาวิชาการหรือทักษะเชิงเทคนิคเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับที่ Cranton และ King (2003) เสนอว่าการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงของตัวผู้เรียน ต้องอาศัยพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ ที่เอื้อต่อการสำรวจมุมมองใหม่ การสะท้อนตนเองและการปรับเปลี่ยนกรอบความคิดเดิม ๆ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่รับความรู้ใหม่ แต่ยังเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและเข้าใจตัวเองในกระบวนการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งนอกจากนั้นแล้วการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบการใช้เรื่องเล่าเป็นฐาน (Narrative-based Learning) และการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based Learning) ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์และสะท้อนตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้การเรียนรู้ไม่ใช่เพียงการรับข้อมูลจาก AI หรือเครื่องมือดิจิทัลเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน (Taylor & Cranton, 2012) ด้วยวิธีนี้หลักสูตรจะช่วยป้องกันการเรียนรู้แบบผิวเผินและเสริมสร้างความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงในยุคแห่งเทคโนโลยีอัตโนมัติ

2. การส่งเสริมครูในฐานะผู้จุดประกาย (Igniter of Inner Learning)

ในยุคที่ AI และเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเร่งกระบวนการเรียนรู้ ครูจึงต้องปรับบทบาทให้มากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาเพียงอย่างเดียว Palmer (1998) เรียกครูในบทบาทนี้ว่า ครูผู้กล้าหาญ หมายถึง ผู้สร้างพื้นที่แห่งความไว้วางใจและความสัมพันธ์ทางจิตใจอย่างแท้จริงระหว่างตนเองกับผู้เรียน ในบริบทนี้ครูจึงไม่ใช่เพียงผู้ส่งผ่านข้อมูลหรือชุดความรู้ที่ถูกวางไว้ตามโครงสร้างหลักสูตรเท่านั้น แต่เป็นผู้ร่วมเดินทางที่ช่วยนำพาผู้เรียนให้ค้นพบและเข้าใจตัวเองอย่างลึกซึ้ง ความไว้วางใจและการตั้งคำถามเชิงลึกเป็นกุญแจสำคัญในกระบวนการเรียนรู้นี้ ทำให้การศึกษาเป็นมากกว่าการรับข้อมูล แต่เป็นการสร้างความหมายและเปลี่ยนแปลงภายใน สอดคล้องกับที่ Dirkx (2006) ชี้ว่าครูที่เข้าใจพลังของอารมณ์ จินตนาการและจิตวิญญาณสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ส่วนตัวและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงได้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

ดังนั้นการพัฒนาครูในยุค AI ควรเน้นการดูแลมิติภายใน ทั้งจิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ มากกว่าการพัฒนาทักษะเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว เพื่อให้ครูเป็นผู้จุดประกายการเรียนรู้อย่างมีความหมายและยั่งยืนในตัวผู้เรียน บทบาทนี้จึงเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับครูในการเติบโตและปรับตัวในโลกที่ข้อมูลและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3. การบูรณาการจิตตปัญญาในการเรียนรู้

ในยุคที่เทคโนโลยี AI เร่งกระบวนการเรียนรู้และสร้างข้อมูลอย่างรวดเร็ว การบูรณาการการเรียนรู้เชิงจิตตปัญญา (Contemplative Learning) ในกระบวนการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อรักษาความลึกซึ้งและความเป็นมนุษย์ในกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวนี้ หมายถึงการฝึกฝนภายใน เช่น การทำสมาธิ การสะท้อนตนเอง (Journaling) การคิดและการสังเกตอย่างใคร่ครวญหรือการสนทนาอย่างลึกซึ้ง (Deep Dialogue) ซึ่งช่วยพัฒนาความตระหนักรู้ในตัวเองและผู้อื่น (Zajonc, 2013) ซึ่งกิจกรรมอย่างสุนทรียสนทนาและการเขียนสะท้อนความคิดจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างพื้นที่ภายใน ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้ในตัวเองและผู้อื่น พร้อมกับเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ทางจิตใจอย่างมีความหมาย (Mezirow, 1997) การฝึกฝนเหล่านี้จึงไม่ใช่เพียงเทคนิค แต่เป็นกระบวนการที่ช่วยป้องกันการเรียนรู้ที่ผิวเผินและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความซับซ้อนและความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่อย่างมีสติและสมดุล

ดังนั้นแล้วการฟื้นฟูจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ภายในตัวผู้เรียนในยุคที่ AI กำลังได้รับความนิยมน้อยลง จำเป็นต้องอาศัยการออกแบบหลักสูตรที่เน้นการสร้างความหมาย การส่งเสริมครูในบทบาทผู้นำทางภายในและการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ที่รวมจิตใจ สุนทรียะและความใคร่รู้เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อรักษาคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในระบบการศึกษา

จากแนวทางที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อฟื้นฟูจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัญญาประดิษฐ์อย่างมีความหมาย ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงในระดับระบบ ดังนี้

1. กำหนดหน่วยการเรียนรู้เพื่อการใคร่ครวญ (Reflective Modules) ในหลักสูตรระดับต่าง ๆ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการตั้งคำถาม การเขียนบันทึกสะท้อนตนเองและสุนทรียสนทนา เพื่อปลูกฝังการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งจากภายใน ไม่จำกัดอยู่ที่ความรู้เชิงเทคนิค

2. จัดตั้งศูนย์พัฒนาครูด้านจิตวิญญาณการสอน ภายในสถาบันผลิตครู เช่น คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อบ่มเพาะครูให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำทางภายใน (Inner Guide) ได้จริง โดยให้ความสำคัญกับมิติภายใน การฟังลึกและการสร้างความไว้วางใจในห้องเรียน

3. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรต้นแบบ ที่บูรณาการ AI เข้ากับการเรียนรู้เชิงจิตปัญญา เช่น หลักสูตรที่ใช้ AI เป็นผู้ช่วยให้เกิดการสะท้อนคิด (เช่น AI Journal Coach) มากกว่าการให้คำตอบสำเร็จรูป เช่นนี้เป็นต้น

แนวทางเหล่านี้จะช่วยยกระดับคุณภาพของการศึกษาไม่เพียงแต่ในเชิงเทคโนโลยี แต่ยังรักษาและส่งเสริมความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนไว้อย่างมีคุณค่า

แม้แนวคิดจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้จะมีรากฐานจากงานวิชาการต่างประเทศ แต่ในประเทศไทยได้มีการพัฒนาแนวทางที่คล้ายคลึงกันอย่างน่าสนใจ ซึ่งสามารถเป็นต้นแบบหรือแรงบันดาลใจสำหรับการออกแบบหลักสูตรในยุค AI ได้อย่างมีนัยสำคัญ อาทิ

1. โรงเรียนรุ่งอรุณ กรุงเทพมหานคร เป็นตัวอย่างของสถาบันการศึกษาที่บูรณาการกระบวนการเรียนรู้เชิงจิตปัญญาเข้าสู่ห้องเรียนจริง มีการใช้สุนทรียสนทนา การฝึกสมาธิ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อปลูกฝังการตระหนักรู้ตนเองและความสัมพันธ์กับโลกอย่างลึกซึ้ง

2. โครงการ “การบ่มเพาะ Spiritual Health Influencer” ที่จัดขึ้นร่วมกันระหว่างนักวิชาการด้านจิตปัญญาศึกษาและ สสส. ได้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครูในมิติภายในนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จริง ผ่านกระบวนการฝึกสติ การใคร่ครวญ และการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะ “ครูเป็นมนุษย์ที่เรียนรู้ไปพร้อมกับศิษย์”

ซึ่งกรณีศึกษาข้างต้นเป็นเครื่องยืนยันว่าการเรียนรู้ที่มีจิตวิญญาณสามารถปลูกฝังได้จริง และยังสามารถดำเนินควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้อย่างสมดุล หากมีการออกแบบและสนับสนุนอย่างมีเจตจำนง

สรุป

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัญญาประดิษฐ์ได้ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อระบบการศึกษา ทั้งในด้านกระบวนการเรียนรู้ บทบาทของครู และความหมายของความรู้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่แท้จริงมีอาจวัดได้เพียงจากประสิทธิภาพทางเทคโนโลยีหรือผลสัมฤทธิ์ที่จับต้องได้ แต่ต้องสามารถรักษาและฟื้นฟู “จิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้” ซึ่งเป็นพลังภายในของมนุษย์ในการแสวงหาความหมาย ความจริงและความดีงาม

บทความนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าแม้เทคโนโลยีจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเข้าถึงความรู้ แต่ก็อาจลดทอนกระบวนการเรียนรู้อันลึกซึ้ง เช่น การใคร่ครวญ การเชื่อมโยงกับตนเอง

และการสร้างคุณค่าร่วมกับผู้อื่น (Biesta, 2010; Knox, 2020) ดังนั้น การออกแบบหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในยุค AI จึงควรมุ่งเน้นมิติของมนุษยธรรม การตั้งคำถาม การสะท้อนตนและการเชื่อมโยงกับความรู้ในเชิงคุณค่า

การสร้างพื้นที่ภายใน (Inner Space) ผ่านวิธีการจิตตปัญญา เช่น สนทนา การเขียนบันทึกสะท้อนตน หรือการฝึกสติ สามารถช่วยพัฒนาความเข้าใจตนเองและสร้างการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงภายในได้อย่างแท้จริง (Zajonc, 2013; Dirkx, 2001) นอกจากนี้บทบาทของครูในฐานะผู้ "จุดประกาย" มิใช่เพียงผู้สอน แต่ยังเป็นผู้สร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ และแรงบันดาลใจในการแสวงหาความหมาย (Palmer, 1998)

สุดท้ายนี้ระบบการศึกษาควรมอง AI ไม่ใช่ศัตรูของจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ แต่เป็นพันธมิตรที่ต้องได้รับการใช้ด้วยความเท่าทัน ตระหนักรู้และอยู่ในครรลองจริยธรรม หากเราสามารถผสานเทคโนโลยีกับจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ได้อย่างสมดุล การศึกษาจะไม่เพียงแต่ก้าวทันอนาคต แต่ยังนำพามนุษย์ไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เต็มเปี่ยม และมีความหมายอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- แคทรียา แสงใส. (2023). ปัญญาประดิษฐ์กับการพัฒนาทางการศึกษา. *Journal of Applied Education*, 1(3), 49–60.
- จิกร ฐาวิรัตน์. (2023). AI กับการศึกษา: ตัวช่วยสุดอัจฉริยะ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้. *วารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์*, 11(1), 1–15.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2550). จิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงจากภายใน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส).
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2549). การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 7(1), 1–20.
- วิจารณ์ พานิช. (2553). การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง: แนวทางและประสบการณ์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- อนิรุทธิ์ สมเสาร์. (2568). การเรียนรู้ความตระหนักรู้ในตนเองเพื่อก้าวผ่านความปั่นป่วนทางจิตวิญญาณ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*

- Biesta, G. (2010). *Good education in an age of measurement: Ethics, politics, democracy*. Boulder, Co, Unknown/unspecified: Paradigm Publishers.
- Cranton, P., & King, K. P. (2003). Transformative learning as a professional development goal. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 98, 31–37.
- Dirkx, J. M. (2001). The power of feelings: Emotion, imagination, and the construction of meaning in adult learning. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 89, 63–72.
- Knox, J. (2020). Artificial intelligence and education in China. *Learning, Media and Technology*, 45(3), 298–311.
- Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence unleashed: An argument for AI in education*. Pearson.
- Mezirow, J. (2000). *Learning as transformation: Critical perspectives on a theory in progress*. Jossey-Bass.
- Miller, J. P. (2000). *Education and the soul: Toward a spiritual curriculum*. State University of New York Press.
- O’Sullivan, E. (2003). Bringing a perspective of transformative learning to globalized consumption. *International Journal of Consumer Studies*, 27(4), 326–330. <https://doi.org/10.1046/j.1470-6431.2003.00327.x>
- Palmer, P. J. (1998). *The courage to teach: Exploring the inner landscape of a teacher’s life*. Jossey-Bass. <https://people.wou.edu/~girodm/library/palmer.pdf>
- Taylor, E. W., & Cranton, P. (2012). *The handbook of transformative learning: Theory, research, and practice*. Jossey-Bass.
- Zajonc, A. (2013). Contemplative pedagogy: A quiet revolution in higher education. *New Directions for Teaching and Learning*, 134, 83–94. <https://doi.org/10.1002/tl.20057>

การศึกษาค้นคว้าและความสำเร็จในการเรียนการสอนเพื่อ
พัฒนาการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหา
ความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู
วิทยาลัยนครราชสีมา *

A STUDY OF ACADEMIC ACHIEVEMENT AND SATISFACTION IN
RESEARCH STUDIES FOR EDUCATION USING THE 5E INQUIRY
LEARNING PROCESS OF GRADUATE STUDENTS IN THE FIELD OF
TEACHING, NAKHON RATCHASIMA COLLEGE

ธนภรณ์ แซ่ลิ่ม¹, กนกพร เรืองกรี², อนิรุทธิ์ สมเสาร์³, นพวรรณ ทะวะลัย⁴ และ จรุง จิตรักษ์⁵

Tanaporn Saelim¹, kanokphatchara Raengkree², Anirutt Somsao³, Noppawan Tawalai⁴

and Charoon Chitrug⁵

¹วิทยาลัยนครราชสีมา

¹Nakhon Ratchasima College, Thailand

²นักวิชาการอิสระ

²Independent Scholar, Thailand

³มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³Khon Kaen University, Thailand

⁴⁻⁵นักวิชาการอิสระ

⁴⁻⁵Independent Scholar, Thailand

Corresponding Author's Email: tanaporn_10320@nmc.ac.th

Citation:

* ธนภรณ์ แซ่ลิ่ม, กนกพร เรืองกรี, อนิรุทธิ์ สมเสาร์, นพวรรณ ทะวะลัย และ จรุง จิตรักษ์. (2568). การศึกษาค้นคว้าและความสำเร็จในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครูวิทยาลัยนครราชสีมา. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 1362-1372.
Tanaporn Saelim, kanokphatchara Raengkree, Anirutt Somsao, Noppawan Tawalai and Charoon Chitrug. (2025). A Study Of Academic Achievement And Satisfaction In Research Studies For Education Using The 5e Inquiry Learning Process Of Graduate Students In The Field Of Teaching, Nakhon Ratchasima College.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1362-1372.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

วันที่รับบทความ : 3 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 24 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 25 มิถุนายน 2568

Received 3 June 2025; Revised 24 June 2025; Accepted 25 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพรู วิทยาลัยนครราชสีมา ก่อนเรียนและหลัง เรียน และ2) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขา วิชาชีพรู วิทยาลัยนครราชสีมา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพรู วิทยาลัยนครราชสีมา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ได้มา โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนบริหารการสอน แบบทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้ การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขา วิชาชีพรู วิทยาลัยนครราชสีมา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการ เรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพรู วิทยาลัยนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์, ความพึงพอใจ, การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E

Abstract

This research aimed to 1) study the achievement and satisfaction of research learning for the study using the 5E inquiry learning process of graduate students in the field of teaching, Nakhon Ratchasima College before and after studying and 2) study the satisfaction of research learning for the study using the

5E inquiry learning process of graduate students in the field of teaching, Nakhon Ratchasima College. The target group used in the research was 30 undergraduate students in the field of physical therapy, Nakhon Ratchasima College, academic year 2024, selected by purposive selection. The research instruments were teaching management plans, achievement tests, and satisfaction assessment forms. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results of the research found that

1. The achievement and satisfaction of research learning for the study using the 5E inquiry learning process of graduate students in the field of teaching, Nakhon Ratchasima College, after studying were higher than before studying.
2. The satisfaction of research learning for the study using the process of learning The 5E knowledge search of graduate students in the field of teaching at Nakhon Ratchasima College is at a high level.

Keywords: Achievement, Satisfaction, Learning Management by 5E Inquiry Process

บทนำ

การวิจัยเป็นกระบวนการสำคัญสำหรับการพัฒนาความรู้และการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคต (Best & Kahn, 2014; Creswell, 2014) การเรียนรู้ทักษะการวิจัยและความเข้าใจในกระบวนการวิจัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาชีพครู เนื่องจากครูในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสืบค้นและสร้างองค์ความรู้ใหม่อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนวิชาการวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษายังคงประสบปัญหาหลายประการ อาทิ การเรียนการสอนที่เน้นการบรรยายเป็นหลัก (lecture-based) ทำให้นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายและขาดการมีส่วนร่วมใน

กระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งนักศึกษาอาจขาดความมั่นใจในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพครู (ณัฐวุฒิ ภัทรพิบูลย์, 2562) ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทำให้นักศึกษาไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้วิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ (constructivist learning) จึงได้รับความสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E (Bybee et al., 2006) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกระตุ้นความสนใจ (Engage) การสำรวจค้นคว้า (Explore) การอธิบาย (Explain) การขยายความรู้ (Elaborate) และการประเมินผล (Evaluate)

กระบวนการเรียนรู้แบบ 5E มีจุดเด่นคือการสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม แสวงหาคำตอบ และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง (deep learning) และช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ (Bybee et al., 2006) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการ 5E สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ (Tural, 2015; ณัฐวุฒิ ภัทรพิบูลย์, 2562)

ในบริบทของวิทยาลัยนครราชสีมา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตครู พบว่าการเรียนการสอนวิจัยยังคงต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากนักศึกษาหลายคนยังคงขาดทักษะการสืบค้นข้อมูลและการออกแบบงานวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาในทางปฏิบัติ การนำกระบวนการเรียนรู้แบบ 5E มาประยุกต์ใช้จึงน่าจะช่วยพัฒนาทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (academic achievement) และความพึงพอใจในการเรียนรู้ (learning satisfaction) ของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการผลิตครูตามมาตรฐานวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

ดังนั้น การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ 5E จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน และการสร้างแบบอย่างที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย
กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
 - 2.1 แผนบริหารการสอน เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
 - 2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
 - 2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.1 ผู้วิจัยทดสอบก่อนเรียน ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ
 - 3.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E จำนวน 16 ชั่วโมง

3.3 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้นักศึกษาทำการทดสอบหลังเรียน และนำคะแนนหลังเรียนเทียบกับก่อนเรียน และนำแบบประเมินความพึงพอใจที่หาคุณภาพของเครื่องมือแล้วมาสอบถามกับนักศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปเทียบกับเกณฑ์และประเมินผล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียน				
การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนเรียน	30	30	8.43	1.52
หลังเรียน	30	30	26.32	1.36

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ($\bar{X}$ = 8.43) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ (S.D. = 1.52) มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ($\bar{X}$ = 26.32) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ (S.D. = 1.36)

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E

ด้านที่	รายการประเมิน	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านครูผู้สอน	4.45	0.26	มาก	2
2	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.34	0.25	มาก	4
3	ด้านเนื้อหา	4.51	0.31	มากที่สุด	1
4	ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.44	0.23	มาก	3
ภาพรวม		4.44	0.11	มาก	-

จากตารางที่ 2 แสดงว่าความพึงพอใจที่มีต่อทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.11) โดยระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.31) รองลงมา ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.26) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.23) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.25)

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขา

วิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องจากกระบวนการเรียนรู้แบบ 5E ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) โดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสสำรวจค้นคว้าและลงมือปฏิบัติจริงในกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกและสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ขั้นตอนการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกระตุ้นความสนใจ (Engage), การสำรวจค้นคว้า (Explore), การอธิบาย (Explain), การขยายความรู้ (Elaborate) และการประเมินผล (Evaluate) ยังช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้แบบเป็นระบบ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ ภัทรพิบูลย์ (2562) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ในรายวิชาการวิจัยกับนักศึกษาครู พบว่า สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการเรียนรู้ตามกระบวนการ 5E ช่วยให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นและสนใจในเนื้อหา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tural (2015) ซึ่งพบว่าการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการ 5E ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและเพิ่มความพึงพอใจต่อการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. ความพึงพอใจที่มีต่อทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากกระบวนการเรียนรู้แบบ 5E ช่วยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนการสำรวจค้นคว้า (Explore) และการขยายความรู้ (Elaborate) ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้คิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ขั้นตอนการเรียนการสอนที่เป็นระบบและการประเมินผล (Evaluate) ที่เน้นการให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ ยังช่วยให้นักศึกษารู้สึกว่าการเรียนการสอนตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของตนเอง ทำให้เกิดความพึงพอใจในระดับสูง ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Turkmen & Pedersen (2005) ที่พบว่า การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ช่วยสร้างความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอนมากขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saka & Akdeniz (2006) ที่ชี้ว่า กระบวนการเรียนรู้แบบ 5E ช่วยให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในระดับสูง เนื่องจากเน้นการเรียนรู้จาก

ประสบการณ์จริง และการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าและสนุกกับการเรียนมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพรุ วิทยาลัยนครราชสีมา สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพรุ วิทยาลัยนครราชสีมา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และความพึงพอใจที่มีต่อทางการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาชีพรุ วิทยาลัยนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาชีพรุควรนำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ไปปรับใช้กับการสอนในรายวิชาอื่น ๆ เนื่องจากจากผลการวิจัยพบว่าช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับสูง ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะของอาจารย์ผู้สอนในการนำกระบวนการเรียนรู้แบบ 5E ไปประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสาขาต่าง ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการวิจัยควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา เพื่อต่อยอดแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้กว้างขึ้นและครอบคลุมสาขาวิชาอื่น ๆ ในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อเปรียบเทียบและยืนยันผลการวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปประยุกต์ได้ในวงกว้างควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และความรู้สึกของนักศึกษาอย่างละเอียด ควรศึกษาเปรียบเทียบกับกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ เช่น Problem-Based Learning (PBL) หรือการ

เรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning: PjBL) เพื่อดูความแตกต่างของผลลัพธ์ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษา ควรวิจัยผลกระทบระยะยาว (Longitudinal Study) เกี่ยวกับการใช้กระบวนการ 5E ว่ามีผลต่อการพัฒนาทักษะวิจัยและทักษะวิชาชีพครูในระยะยาวอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐภูมิ ภัทรพิบูลย์. (2562). การจัดการเรียนรู้แบบ 5E เพื่อส่งเสริมทักษะการวิจัยของนักศึกษาครู. วารสารการศึกษาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 12(2), 15–30.
- ณัฐภูมิ ภัทรพิบูลย์. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในรายวิชาการการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักศึกษาครู. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11(2), 45–58.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงานการศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21. กระทรวงศึกษาธิการ.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2014). *Research in education* (10th ed.). Pearson.
- Bybee, R. W., Taylor, J. A., Gardner, A., Van Scotter, P., Powell, J. C., Westbrook, A., & Landes, N. (2006). The BSCS 5E instructional model: Origins and effectiveness. BSCS.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). SAGE.
- Saka, A., & Akdeniz, A. R. (2006). Effect of 5E learning cycle on students' academic achievements in science lessons. *International Journal of Educational Research*, 44(4), 335–350. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2006.07.006>
- Tural, G. (2015). A study on effectiveness of 5E learning cycle model on students' conceptual understanding of electricity. *European Journal of Science and Mathematics Education*, 3(1), 40–48. <https://doi.org/10.30935/scimath/9411>
- Tural, G. (2015). The effects of the 5E teaching model on the learning of electricity in physics education. *Journal of Education and Learning*, 4(2), 53–63.

Turkmen, H., & Pedersen, J. E. (2005). Investigating the effects of the 5E learning cycle on students' achievement and attitude in elementary science education. *Science Education International*, 16(1), 13–23.

STRATEGIC DIGITAL INTEGRATION IN GUANGXI AGRICULTURAL PRACTICES : ENHANCING CROP FARM MANAGEMENT WITH DIGITAL INNOVATIONS *

Pu Fan¹, Danaikrit Inthurit², Surachai Kungwon³ and Watcharanan Thongma⁴

¹Digital Economics and Management Innovation Program, International College, Maejo
University, Thailand,

^{2, 4}International College, Maejo University, Thailand

³Faculty of Economics, Maejo University, Thailand

Corresponding Author's Email: mju6516503016@mju.ac.th

Received 11 May 2025; Revised 18 June 2025; Accepted 19 June 2025

Abstract

This study examines the impact of digital technology integration on agricultural management practices in Guangxi, China, a region facing significant challenges in agricultural digital transformation. The research aims to analyze how digital technologies enhance agricultural operational efficiency, product quality, and economic benefits through targeted digital strategies. A stratified random sample of 420 agricultural practitioners in Guangxi were surveyed. Data were analyzed using Structural Equation Modeling (SEM) to validate the model's fit. The findings reveal that "Integration of Digital Technologies" strongly influences "Agricultural Management Efficiency" (path coefficient 0.85), and this integration positively affects "Rural Digital Economy Foundation" (0.72). Furthermore, "Digital Agriculture" significantly impacts "Regional Economic Development" (0.68), indicating that effective digital strategies enhance both

Citation:

*

Pu Fan, Danaikrit Inthurit, Surachai Kungwon and Watcharanan Thongma. (2025). Strategic Digital
Integration In Guangxi Agricultural Practices : Enhancing Crop Farm Management With Digital Innovations.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1373-1414.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

agricultural productivity and regional economic growth. The study also highlights the importance of digital infrastructure, digital literacy, and policy support in facilitating agricultural digital transformation. These findings provide valuable insights for policymakers and agricultural practitioners, suggesting that strategic digital integration can drive sustainable agricultural development and improve rural livelihoods.

Keywords: Digital Agriculture, Management Efficiency, Rural Digital Economy, Regional Economic Development, Structural Equation Modeling

Introduction

1. The Global Context of Agricultural Digitalisation

Driven by digitalisation, the agricultural sector is undergoing unprecedented technological transformation. To meet the dietary needs of 9.7 billion people by 2050, global food production must increase by 69% (FAO, 2022). This challenge requires the adoption of smart agricultural solutions such as the Internet of Things (IoT), big data, and artificial intelligence (AI). As a major agricultural economy, China's smart agriculture market exceeded 12 billion USD in 2022 (Ministry of Agriculture and Rural Affairs, 2023).

2. Digital Transformation of Agriculture in Guangxi

Guangxi, with its unique geographical advantages and abundant agricultural resources, is gradually advancing its agricultural digital transformation. However, it faces significant challenges, including uneven distribution of digital infrastructure, insufficient digital skills among agricultural workers, and poor integration of digital technology with traditional agricultural production (Guangxi Department of Agriculture and Rural Affairs, 2022; Zhang and Wu, 2021). These issues severely limit the role of digital technology in enhancing agricultural production efficiency.

3. Overcoming the Three Challenges of Digital Transformation in Guangxi's Agriculture Sector

This study aims to analyse how digital technologies can enhance agricultural operational efficiency, product quality, and economic benefits through targeted digital strategies. It focuses on three key issues: (1) systematically integrating digital technologies into farm management; (2) the mechanisms through which digital transformation impacts agricultural production efficiency and economic benefits; and (3) developing a digital development model tailored to Guangxi's unique characteristics. The research team will conduct an in-depth study of Guangxi's major agricultural regions and use structural equation modelling (SEM) to analyse the factors influencing the adoption of digital technologies. The research findings are expected to provide scientific basis for Guangxi's agricultural digitalisation policies and offer valuable insights for other regions in advancing agricultural modernisation.

Research Questions and Objectives

This study addresses the following research questions to explore the impact of digital transformation on agricultural practices in Guangxi, China:

- 1." What are the key ways in which digital transformation is integrated into Guangxi's agricultural enterprises, and how does this integration affect management efficiency?"
- 2." How does digital transformation influence the agricultural production process in Guangxi, specifically in terms of crop cultivation, cycle management, and quality assurance?"
- 3." What strategies can enhance the market competitiveness of Guangxi's agricultural products?"

Research Objectives

To address the above research questions, this study sets the following objectives:

1. Objectives1: Study of factors affecting how digital transformation influences agricultural production processes in Guangxi..

This objective corresponds to Research Question 1 and is supported by the following hypotheses:

H1: The integration of agricultural information systems and digital technologies can improve agricultural operational efficiency.

H2: Agricultural management and applications can use digital technologies to improve the efficiency of agricultural management.

These hypotheses will be tested to determine how digital technologies can be effectively integrated into agricultural enterprises and the extent to which they enhance management efficiency.

2. Objectives2: Studying the impact of digital transformation on agricultural production processes in Guangxi.

This objective corresponds to Research Question 2 and is supported by the following hypotheses:

H3: The integration and transformation of the digital economy can improve the efficiency of agricultural operations and management quality in Guangxi.

H4: Digital agriculture in Guangxi promotes rural regional development by optimizing resource allocation and policy coordination.

These hypotheses will be tested to evaluate the specific impacts of digital transformation on the agricultural production process and regional development.

3. Objective 3: Explore strategies to improve the market competitiveness of agricultural products in Guangxi.

This objective corresponds to Research Question 3 and is supported by the following hypotheses:

H5: Guangxi farmers' participation in e-commerce can promote agricultural digital innovation.

H6: Guangxi farmers' acceptance of specific digital innovation technologies significantly positively affects the efficiency of crop farm management.

These hypotheses will be tested to identify effective strategies for enhancing market competitiveness through digital transformation.

Theoretical Framework

1. Management Information System (MIS) Theory

Management Information System (MIS) theory was first proposed by Gorry and Scott-Morton (1971) and is regarded as the central nervous system of organisational operations. The theory emphasises the key role of information systems in optimising resource allocation, supporting decision making and enhancing organisational performance. In agriculture, MIS provides real-time data to support informed decision-making by integrating digital technologies such as Internet of Things (IoT), big data analytics and artificial intelligence (AI). This integration is expected to improve the efficiency of agricultural operations by enabling precision farming, optimising resource utilisation and enhancing market responsiveness (Verónica Saiz-Rubio & Francisco Rovira-Más, 2020). MIS theory not only focuses on the application of technology, but also emphasises the strategic alignment of information systems. Zhu et al. (2023) state that MIS 's strategic alignment is key to ensuring that the information systems architecture is aligned with the organisation's strategic goals. This alignment can help organisations to use information as a strategic asset that supports organisational competitiveness, facilitates the achievement of strategic goals, and ultimately leads to superior performance. In addition, MIS theory emphasises the importance of data management. Effective data management can ensure the accuracy, completeness and timeliness of data, thus providing a reliable basis for

decision-making and achieving the purpose of optimising production decisions, reducing resource wastage and improving economic efficiency (Saiz-Rubio & Rovira-Más, 2020).

H1: The integration of agricultural information systems and digital technologies can improve agricultural operational efficiency.

2. Management Functions Theory (MFT)

Management Functions Theory (MFT), originally proposed by Henri Fayol in the early 20th century, identifies the core management functions of planning, organising, directing, coordinating and controlling. In the digital age, these functions are enhanced by the integration of digital technologies to facilitate more efficient and effective management practices. For example, digital tools can streamline planning processes, optimise organisational structures, enhance command and control mechanisms, and optimise coordination and control activities (Natalia Vasylieva, 2019). Vasylieva's (2019) study further suggests that the application of management function theory in modern agriculture needs to consider how management efficiency can be enhanced through digital technologies. In agriculture, the application of management function theory also involves how to enhance the management capacity of farmers through digital means. Cui and Wang's (2023) study showed that farmers' acceptance and ability to use digital technology directly affects their management efficiency. Therefore, by providing relevant training and technical support, farmers can be helped to make better use of digital tools for production management, thus improving the overall efficiency and competitiveness of agricultural production.

H2: Agricultural management and applications can use digital technologies to improve the efficiency of agricultural management.

3. Digital Economic Theory (DET)

Digital Economic Theory (DET) examines the impact of digital technologies on economic activity and growth. The digital economy is characterised by the widespread adoption of digital technologies that transform traditional economic

models and increase productivity. In agriculture, the digital economy can drive innovation, optimise resource allocation and promote sustainable development. Integrating digital technologies into agricultural practices is expected to improve operational efficiency and management quality (Yao Wen & Sun Zhuo, 2023). A study by Cen et al. (2022) noted that the development of the digital economy has a significant contribution to rural revitalisation, especially in terms of industrial upgrading. By optimising the allocation of rural resources and facilitating the effective connection of urban and rural markets, the digital economy can significantly enhance the prosperity of rural industries. In addition, the digital economy provides new opportunities for agricultural innovation. Through big data analysis and artificial intelligence technology, farmers can more accurately understand market demand, optimise planting structures, and improve the quality and added value of agricultural products. At the same time, the development of the digital economy has also brought new changes to rural finance, logistics and other service areas, further promoting the overall development of the rural economy (Yao Wen & Sun Zhuo, 2023).

H3: The integration and transformation of the digital economy can improve the efficiency of agricultural operations and management quality in Guangxi.

4. Regional Development Theory (RDT)

Regional Development Theory (RDT) focuses on economic disparities, growth poles and industrial agglomeration within regions. The theory emphasises the need to integrate digital technologies to promote balanced and comprehensive regional development. In the context of Guangxi, digital agriculture can promote rural regional development by optimising resource allocation and enhancing policy coordination (Wang Yafei et al., 2023). Fu and Zhang's (2022) study demonstrated that an increase in the level of regional digitisation has a significant contributing effect on the increase in total factor

productivity in agriculture, especially in less economically developed regions. By optimising the allocation of rural resources and promoting the effective connection of urban and rural markets, digitalisation can significantly improve the efficiency and quality of agricultural production. Under the framework of regional development theory, the application of digital technology can not only improve the efficiency of agricultural production, but also promote the overall revitalisation of the rural economy by facilitating the integrated development of rural industries. Digital can also improve the quality of life of rural residents and promote the integrated development of urban and rural areas by optimising the supply of rural public services (Wang Yafei et al., 2023).

H4: Digital agriculture in Guangxi promotes rural regional development by optimising resource allocation and policy coordination.

5. Diffusion of Innovations Theory (DIT)

The Diffusion of Innovations Theory (DIT) was first proposed by Everett M. Rogers (1962) and examines how new ideas and technologies diffuse through social networks. The theory identifies key factors that influence innovation adoption, such as comparative advantage, compatibility, complexity, trialability and observability. In Guangxi, the diffusion of digital innovations by farmers can drive digital innovations in agriculture and increase productivity (Zhi Liu et al., 2023). The study by Liu et al. (2023) indicated that the digital divide had a significant impact on the entrepreneurial behaviour of farmers in Guangxi. The findings suggest that the innovation gap has the most significant impact on farmers' entrepreneurial behaviour, and that the diffusion and application of digital technologies in agriculture can be effectively promoted by enhancing farmers' digital literacy and innovation capacity. In addition, the theory of innovation diffusion emphasises the important role of social networks and opinion leaders in the diffusion of innovations. In the field of agriculture, the rapid diffusion and wide application of digital technologies in rural areas can be facilitated by cultivating farmers' digital skills and increasing their level of

awareness of digital technologies (Zhi Liu et al., 2023).

H5:Guangxi farmers' participation in e-commerce can promote agricultural digital innovation.

6. Technology Acceptance Model (TAM)

The Technology Acceptance Model (TAM) was developed by Davis (1989) to explain users' behavioural intentions towards information technology adoption. The model identifies perceived usefulness (PU) and perceived ease of use (PEOU) as the main drivers of technology acceptance. In agriculture, farmers' acceptance of digital technologies is critical for improving the efficiency of crop farm management. Enhancing the perceived usefulness and ease of use of digital tools can significantly increase their adoption and application (Wang & Dong, 2023).The study by Yang et al. (2022) further indicated that the development of digital economy has a significant contribution to regional sustainable development. By increasing farmers' perceived usefulness and ease of use of digital technologies, their acceptance and application of digital technologies can be significantly enhanced. In addition, TAM theory emphasises the influence of external variables on technology acceptance. For example, factors such as social influence, technical support and policy environment can affect farmers' acceptance of digital technology. Therefore, by providing good technical support and social environments, farmers' acceptance of digital technologies and their ability to apply them can be further improved, thus promoting

H6:Guangxi farmers' acceptance of specific digital innovation technologies significantly positively affects the efficiency of crop farm management..

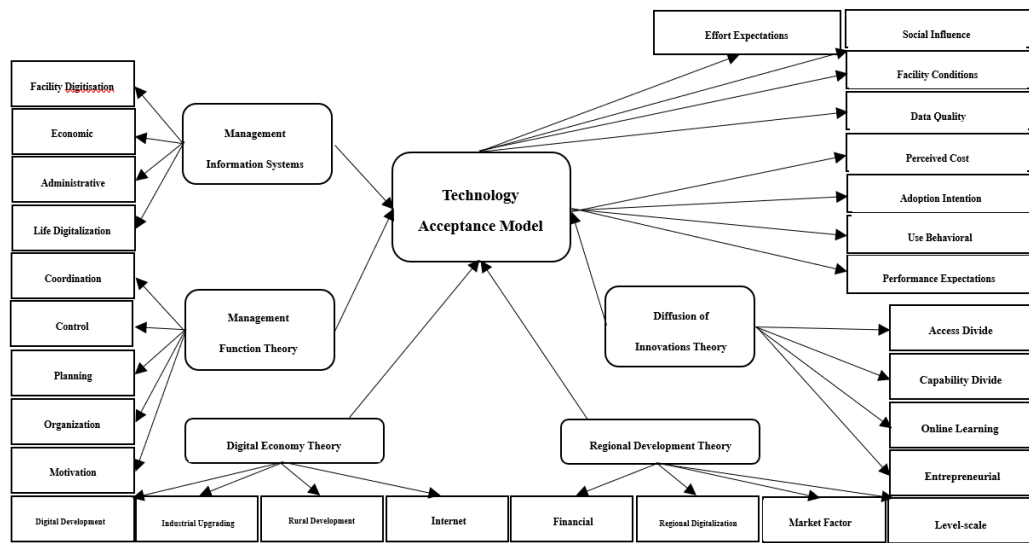

Figure 1 Research conceptual framework

Methodology

The study was conducted on practitioners engaged in agriculture-related activities in the Guangxi Zhuang Autonomous Region, which is an important agricultural production region. According to the data of Guangxi Bureau of Statistics, about 22.5 million people in the region are engaged in agriculture-related activities. In order to obtain more stable and reliable model parameter estimates as well as better model fitting indicators, the Yamane formula (1973) is used to determine the sample size, and the confidence level is set at 95%, the sample size n of this study is about 400 people. In addition, the study will adopt a stratified random sampling method to ensure that the sample is representative of the various dimensions of different types of agricultural practices, scale of operations, and level of digital technology adoption among Guangxi's agricultural practitioners, so as to provide representative data to support the study.

Research Instrument

This study utilized a questionnaire survey to collect quantitative data, designed based on a Likert scale and including items related to digital technology integration, agricultural productivity, digital literacy, and stakeholder characteristics, allowing for the systematic assessment of agricultural practitioners' perceptions and experiences with digital innovations in Guangxi. To ensure the validity and reliability of the questionnaire, an Item Objective Congruence (IOC) check was conducted, involving a panel of experts who evaluated the alignment of each questionnaire item with the research objectives. Based on the experts' feedback, an IOC report was generated, detailing the congruence scores for each item.

Data Analysis

This study will use a variety of statistical methods to analyse the data collected to ensure the accuracy and reliability of the findings. Firstly, descriptive statistical analyses (including mean, standard deviation, skewness and kurtosis) will be used to understand the concentration trends and dispersion of the variables. Next, the normality of the data will be tested by assessing the skewness and kurtosis values to ensure that the data distribution meets the requirements of Structural Equation Modelling (SEM) analysis. In addition, the internal consistency reliability of the scales will be assessed by applying Cronbach's alpha to ensure that all scales have reliability values of 0.7 or higher. Meanwhile, the validity of the measurement models will be assessed through a validated factor analysis (CFA) to ensure strong correlations between the observed variables and the underlying constructs. Finally, structural equation modelling (SEM) will be used to assess the structural relationships between variables, including direct, indirect and mediated effects. Model fit will be assessed by a variety of fit indicators (e.g., χ^2 , CFI, TLI, RMSEA, and SRMR) to ensure that the model fits the

data well.

Table 1: Criteria for Model Fit

Fit Indices	Criteria	Source
Chi-Square (χ^2)	$p > 0.05$	(Hu & Bentler, 1999) (Hoyle, 2012) (Kline, 2023) (Schumacker & Lomax, 2004)
Comparative Fit Index (CFI)	≥ 0.90 Acceptable	
	≥ 0.95 Good	
Tucker-Lewis Index (TLI)	≥ 0.90 Acceptable	
	≥ 0.95 Good	
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	< 0.08 Acceptable	
	< 0.05 Good	
Standardized Root Mean Square Residual (SRMR)	< 0.08	

Research Findings

1. Overview of data analysis

Descriptive statistics, confidence analysis and structural equation modelling (SEM) were used to analyse the data to assess the impact of digital technologies on agricultural practices in Guangxi, China. The sample consisted of 420 respondents from different agricultural sectors with a validity rate of 93.33%. The data were collected over a period of three months, and online and offline questionnaires were distributed through Questionstar.

(1) Integration Management Process Dimension

The descriptive statistics of the Integration Management Process Dimension revealed that the farmers interviewed generally had a positive attitude towards the adoption of smart agricultural technologies and the use of digital platforms, indicating that they recognise the value of these tools in enhancing agricultural production and quality of life. Overall, the indicator scores for this

dimension are relatively balanced, reflecting the higher acceptance and willingness of farmers to apply the integrated management process.

Table 2: Integration Management Process Dimensions

name (of a thing)	M	SD	Skewness	Kurtosis	Interpreting
I see the benefits of adopting smart farming technologies in my agricultural practices.	3.69	1.226	-0.844	-0.136	Agree
I adopt innovative technologies to enhance the efficiency and quality of agricultural production. (such as drones, PLA film, etc.)	3.69	1.206	-0.682	-0.510	Agree
I use digital platforms to access government services efficiently. (Farmer information technology service platform)	3.58	1.331	-0.700	-0.655	Agree
I have easy access to digital information that enhances my daily life quality.	3.63	1.190	-0.712	-0.322	Agree

(2) Assessment of efficiency improvement in agricultural management

The statistical results show that the respondents generally believe that digital services can effectively improve efficiency in agricultural management, and the overall attitude shows a positive attitude, although there are some individual differences, but the overall tendency is consistent. This indicates that the application of digital technology in agricultural management has been widely recognised, providing strong support for promoting agricultural modernisation

and improving production efficiency.

Table 3: Assessment of Agricultural Management Efficiency Enhancement

name (of a thing)	M	SD	Skewness	Kurtosis	Interpreting
I believe that the availability of digital services has enhanced the coordination efficiency within the agricultural sector.	3.56	1.277	-0.646	-0.570	Agree
I am convinced that the use of data analytics provides better control and insights into farm management decisions.	3.63	1.276	-0.649	-0.672	Agree
I find that using digital tools has made my long-term agricultural planning more strategic and effective.	3.58	1.219	-0.507	-0.771	Agree
I have noticed that digital communication tools	3.50	1.390	-0.600	-0.918	Agree

have enhanced team
organisation and
collaboration among
farm workers

I have found that	3.51	1.355	-0.576	-0.896	Agree
using digital tools for					
goal-setting has					
increased my					
motivation to					
achieve higher yields.					

(3) Strengthening Rural Digital Economy Foundation Dimensions

Statistics show that most respondents believe that digital economic development has a positive impact on the local job market and economic growth, with the highest level of agreement that investment in digital technology promotes local economic development, with an average score of 3.61. Although there are some differences in views on some dimensions, in general respondents have a positive attitude towards the positive effects of digital economic development on employment, economic growth and education quality improvement in rural areas. and education quality improvement in rural areas.

Table 4: Dimensions of Strengthening the Foundation of Rural Digital Economy

name (of a thing)	M	SD	Skewness	Kurtosis	Interpreting
I believe that the development of the digital economy has significantly boosted	3.60	1.308	-0.607	-0.788	Agree

the local job market.					
I believe that the integration of digital technologies has led to significant improvements in the efficiency of our industrial processes.	3.58	1.254	-0.604	-0.661	Agree
I believe that the digital economy has significantly improved the quality of life in rural areas.	3.56	1.281	-0.593	-0.728	Agree
I believe that investments in digital technologies have significantly boosted our local economy. (Agricultural output growth)	3.61	1.395	-0.592	-0.976	Agree
I believe that investing in digital education platforms has improved the quality of education in my community.	3.53	1.293	-0.586	-0.737	Agree

(4) Regional Economic Development Dimensions

The data show that digitisation plays a key role in promoting urban-rural integration and improving regional economic development, with mean values above 3.66. Although the standard deviation ranges from 1.216 to 1.355, which suggests that there are some variations in specific perceptions of the respondents, there is an overall positive attitude towards the dimensions of regional economic development.

Table 5: Dimensions and Impact of Regional Economic Development

name (of a thing)	M	SD	Skewness	Kurtosis	Interpreting
I believe that digitalisation has played a key role in fostering better integration between urban and rural communities. (Big data and other monitoring of labour flow). I believe that digitalisation has played a key role in fostering better integration between urban and rural communities.)	3.68	1.266	-0.733	-0.525	Agree
I believe that training programmes in my	3.67	1.355	-0.709	-0.737	Agree

community

effectively enhance

the skills of the local

workforce.

I find that the	3.68	1.216	-0.747	-0.418	Agree

expansion of the

effective irrigation

area has significantly

increased crop yields

in my region.

I find that	3.66	1.283	-0.765	-0.475	Agree

investments in

infrastructure have

significantly boosted

the economic

development of my

region.

(5)Dimensions of Effectiveness of Diffusion of Innovations in Rural Areas

The statistics show an overall positive trend in the effectiveness of diffusion of innovations in rural areas. The majority of respondents felt that they were able to access high-speed Internet services needed to carry out digital agricultural activities (Mean M=3.52) and felt that their online learning skills provided a competitive advantage for agricultural innovations (Highest Mean M=3.67). In addition, respondents were positive about integrating innovations into agricultural practices to increase efficiency (mean M=3.52). Despite individual differences on some dimensions, overall respondents were positive

about the effectiveness of innovation diffusion in rural areas.

Table 6: Dimensions of Innovation Diffusion Effectiveness in Rural Areas

name (of a thing)	M	SD	Skewness	Kurtosis	Interpreting
I have access to high-speed internet services necessary for digital agricultural activities.	3.52	1.308	-0.547	-0.822	Agree
I am confident in my ability to use digital tools to enhance agricultural productivity.	3.57	1.239	-0.464	-0.834	Agree
I believe that my ability to learn online gives me a competitive advantage in agricultural innovation.	3.67	1.233	-0.599	-0.746	Agree
I regularly incorporate innovative methods into my farming practices to increase efficiency.	3.52	1.362	-0.632	-0.796	Agree

I have a strong desire to innovate and differentiate my agricultural products through digital content creation.	3.59	1.283	-0.563	-0.782	Agree
I actively use digital platforms to promote my agricultural products or services.	3.57	1.250	-0.520	-0.869	Agree

(6)Digital Technology Influencing Factors

The statistics show that farmers are cautiously optimistic about the use of digital technology in agricultural practices. They generally believe that they have some capacity and infrastructure to adopt digital technologies, but are sceptical about the return on investment and implementation challenges. Despite expressing trust in the reliability of data from digital services, costs and benefits are carefully weighed when considering the adoption of these technologies.

Table 7: Influencing Factors of Digital Technologies in Agricultural Practices

name (of a thing)	M	SD	Skewness	Kurtosis	Interpreting
I have the ability to identify problems that can be solved through digital solutions.	3.55	1.329	-0.563	-0.874	Agree

I think that the time and resources invested in digital agriculture will lead to significant	3.42	1.320	-0.505	-0.903	Agree
I am motivated to explore digital technologies in agriculture due to positive examples set by early adopters in my community.	3.51	1.330	-0.504	-0.901	Agree
I have access to the necessary infrastructure, such as reliable internet connectivity, to effectively use digital tools in agriculture.	3.54	1.333	-0.520	-0.872	Agree
I trust the accuracy and reliability of the data provided by agricultural digital services.	3.60	1.260	-0.638	-0.643	Agree
I am aware of the initial investment required to adopt digital technologies for my farming operations.	3.43	1.402	-0.479	-1.048	Agree

I consider the ongoing costs, including maintenance and updates, to be reasonable for the benefits gained from digital tools.	3.56	1.321	-0.627	-0.771	Agree
I have successfully implemented digital tools in my farming operations and seen positive changes.	3.45	1.293	-0.407	-0.901	Agree

2.Structural equation modelling results: an analysis of factors influencing digital integration on crop farm management in Guangxi agricultural practices

(1) Validated factor analysis (CFA)- Overall model validation factor

As can be seen from Table 8, according to the hypothesis, the research data were implemented through Amos26.0 to test the fit of the validated factor model, and the results are shown in the table below, $\chi^2/df = 2.748$, which meets the standard value, and the other indicators (GFI = 0.854, IFI = 0.911, RMSEA = 0.065, CFI = 0.911, TFI = 0.902) The indicators are fair.

Table 8: Overall Validation Factor Model Fit

	χ^2/df	GFI	IFI	RMSEA	CFI	TLI
preame n dment Result	2.748 Pass	0.854 No	0.911 Pass	0.065 Pass	0.911 Pass	0.902 Pass

	Pass					
post- correctio n	2.675	0.901	0.916	0.063	0.916	0.906
Standard Criteria	<3	> 0.9	> 0.9	<0.08	> 0.9	> 0.9
Result	Pass	Pass	Pass	Pass	Pass	Pass

As can be seen from Table 9, in the descriptive analysis of the basic indicators of the measured variables, it can be seen that the factor loading interval of the variables of this measurement is 0.718-0.839. According to the results of the analysis, it can be concluded that in the validity test of this scale, the AVE value of each dimension reaches more than 0.5 and the CR value is more than 0.7, which can be comprehensively shown that each dimension has good convergent reliability and combined reliability. The factor loadings of the measurement variables are all at the level of 0.5 or above.

Table 9: Validation factor analysis

Factor	Measured items (variable)	Std. Estimate	SE	Average Variance Extraction AVE	Combined Reliability CR
Integration Management Process Dimensions	Facility digitalisation	0.743	-	0.583	0.848
	Economic digitalisation	0.787	0.070		
	Administrative digitalisation	0.753	0.076		
	Life digitalisation	0.770	0.068		
Assessment	Coordination	0.766	-	0.627	0.893

Factor	Measured items (variable)	Std. Estimate	SE	Average Variance Extraction AVE	Combined Reliability CR
of Agricultural Management Efficiency Enhancement Dimensions of Strengthening the Foundation of Rural Digital Economy Dimensions and Impact of Regional Economic Development Dimensions of Innovation Diffusion Effectiveness in Rural Areas	Control	0.806	0.062	0.630	0.895
	Planning	0.772	0.059		
	Organisation	0.839	0.067		
	Motivation	0.773	0.066		
	Digital economy development	0.820	-	0.625	0.869
	Industrial upgrading	0.729	0.052		
	Rural revitalisation development	0.760	0.053		
	Economic development	0.820	0.056		
	Education and entertainment expenses	0.834	0.052		
	Digitalisation level	0.822	-		
	Labour quality	0.812	0.058	0.625	0.909
	Effective irrigation area	0.807	0.052		
	Level of regional economic development	0.718	0.057		
	Access Divide	0.761	-		
	Capability Divide	0.739	0.059		
	Online Learning Ability Divide	0.828	0.058		
	Innovativeness Divide	0.809	0.064	0.625	0.909
	Content Entrepreneurial	0.764	0.061		

Factor	Measured items (variable)	Std. Estimate	SE	Average Variance Extraction AVE	Combined Reliability CR
Intention					
Influencing Factors of Digital Technologies in Agricultural Practices	Content Entrepreneurial Behaviour	0.838	0.059	0.621	0.929
	Performance Expectancy	0.809	-		
	Effort Expectancy	0.809	0.052		
	Social Influence	0.764	0.054		
	Facilitating Conditions	0.763	0.054		
	Data Quality	0.753	0.051		
	Perceived cost	0.803	0.055		
	Adoption Intention	0.805	0.052		
	Use Behavioural	0.793	0.051		

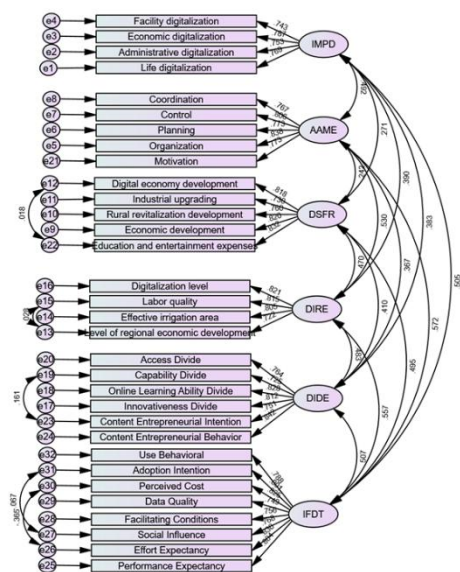

Figure 2 Modified Validation Factor Model

(2) Distinguishing validity

According to Table 4-21, in this test of discriminant validity, the standard correlation coefficients between the two of each dimension and the square root of the corresponding AVE value were compared, and the correlation coefficients were lower than the square root of the AVE value, so the variables have good discriminant validity.

Table 10: Distinguishing Validity: Pearson Correlation and AVE Square Root Values

	IMPD	AAME	DSFR	DIRE	DIDE	IFDT
IMPD	0.763					
AAME	0.437	0.792				
DSFR	0.241	0.233	0.794			
DIRE	0.338	0.473	0.421	0.791		
DIDE	0.338	0.335	0.370	0.426	0.791	
IFDT	0.451	0.519	0.445	0.506	0.469	0.788

(3) Model validation

As can be seen from Table 4-22, according to the assumptions, the research data will be implemented through Amos26.0 to test the fit of the overall model, and the results are shown in the table below, $\chi^2/df = 2.748$, which meets the standard value, and the other indexes (GFI = 0.902, IFI = 0.911, RMSEA = 0.065, CFI = 0.911, and TFI = 0.902) reach the indicator requirements. Therefore further analysis of the model paths can be carried out.

Table 11: Structural Equation Model Fit

	χ^2/df	GFI	IFI	RMSEA	CFI	TLI
model fit	2.748	0.902	0.911	0.065	0.911	0.902

Standard	<3	> 0.9	> 0.9	<0.08	> 0.9	> 0.9
Criteria						
Result	Pass	Pass	Pass	Pass	Pass	Pass

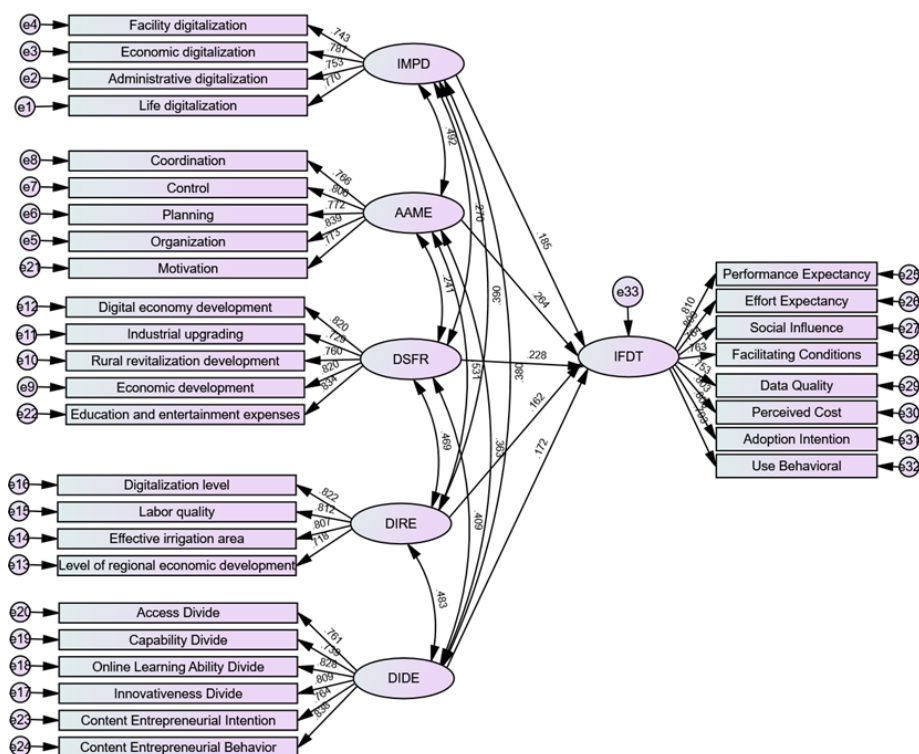

Figure 3 Structural Model Diagram

The path analysis reveals significant positive effects of various dimensions on the influencing factors of digital technologies in agricultural practices. The Integration Management Process Dimension has a significant positive effect on the influencing factors of digital technologies ($\beta = 0.185$, $Z = 3.622$, $p < 0.05$), indicating that the integration of digital technologies into management processes significantly enhances the adoption of digital innovations in agriculture. The Assessment of Agricultural Management Efficiency Enhancement also shows a significant positive effect ($\beta = 0.264$, $Z = 4.869$, $p < 0.05$), suggesting that

improvements in agricultural management efficiency are crucial for the successful implementation of digital technologies. The Dimensions of Strengthening the Foundation of Rural Digital Economy have a significant positive effect ($\beta = 0.228$, $Z = 4.713$, $p < 0.05$), highlighting the importance of a robust digital infrastructure in rural areas. The Dimensions and Impact of Regional Economic Development also exhibit a significant positive impact ($\beta = 0.162$, $Z = 2.801$, $p < 0.05$), indicating that regional economic development plays a vital role in facilitating the adoption of digital technologies in agriculture. Lastly, the Dimensions of Innovation Diffusion Effectiveness in Rural Areas show a significant positive effect ($\beta = 0.172$, $Z = 3.511$, $p < 0.05$), emphasizing the importance of effective innovation diffusion in promoting digital transformation. Collectively, these results suggest that promoting agricultural digitalization requires a focus on enhancing the integration management process, improving agricultural management efficiency, reinforcing the rural digital economy foundation, promoting regional economic development, and enhancing the diffusion effectiveness of innovation in rural areas. These factors are key drivers for advancing agricultural digitalization, improving agricultural production efficiency, and fostering rural economic development.

Table 12: Path Analysis

			Standard Estimate	S.E.	Z	P
IFDT	<---	IMPD	0.185	0.060	3.622	***
IFDT	<---	AAME	0.264	0.050	4.869	***
IFDT	<---	DSFR	0.228	0.046	4.713	***
IFDT	<---	DIRE	0.162	0.067	2.801	.005
IFDT	<---	DIDE	0.172	0.048	3.511	***
IMPD4	<---	IMPD	0.770			
IMPD3	<---	IMPD	0.753	0.073	14.901	***

			Standard Estimate	S.E.	Z	P
IMPD2	<---	IMPD	0.787	0.067	15.544	***
IMPD1	<---	IMPD	0.743	.068	14.695	***
AAME4	<---	AAME	0.839			
AAME3	<---	AAME	0.772	0.045	17.986	***
AAME2	<---	AAME	0.806	0.046	19.096	***
AAME1	<---	AAME	0.766	0.047	17.786	***
DSFR4	<---	DSFR	0.820			
DSFR3	<---	DSFR	0.760	0.050	17.153	***
DSFR2	<---	DSFR	0.729	0.049	16.255	***
DSFR1	<---	DSFR	0.820	0.049	18.983	***
DIRE4	<---	DIRE	0.718			
DIRE3	<---	DIRE	0.807	0.069	15.366	***
DIRE2	<---	DIRE	0.812	0.077	15.448	***
DIRE1	<---	DIRE	0.822	0.072	15.615	***
DIDE4	<---	DIDE	0.809			
DIDE3	<---	DIDE	0.828	0.048	19.246	***
DIDE2	<---	DIDE	0.739	0.050	16.546	***
DIDE1	<---	DIDE	0.761	0.053	17.186	***
AAME5	<---	AAME	0.773	0.050	18.010	***
DSFR5	<---	DSFR	0.834	0.049	19.420	***
DIDE5	<---	DIDE	0.764	0.052	17.274	***
DIDE6	<---	DIDE	0.838	0.049	19.537	***
IFDT1	<---	IFDT	0.810			
IFDT2	<---	IFDT	0.809	0.052	19.065	***

			Standard Estimate	S.E.	Z	P
IFDT3	<---	IFDT	0.764	0.054	17.617	***
IFDT4	<---	IFDT	0.763	0.054	17.588	***
IFDT5	<---	IFDT	0.753	0.051	17.274	***
IFDT6	<---	IFDT	0.803	0.055	18.861	***
IFDT7	<---	IFDT	0.805	0.052	18.932	***
IFDT8	<---	IFDT	0.793	0.051	18.533	***

(4) Indirect effects

With agricultural operation and management efficiency as the dependent variable, integration management process dimension (IMPD), assessment of improvement of agricultural management efficiency (AAME), dimension of strengthening the foundation of rural digital economy (DSFR), dimension of regional economic development (DIRE), and dimension of diffusion effectiveness of innovations in rural areas (DIDE) as the independent variables, and influencing factors of digital technology in agricultural practices (IFDT) as the mediator variables, an indirect effect analysis was conducted. The results showed that IMPD had a partial mediating effect on agricultural operations and management efficiency through IFDT (indirect effect = 0.202, confidence interval [0.068-0.358]); AAME had a non-significant mediating effect on agricultural operations and management efficiency through IFDT (indirect effect = 0.085, confidence interval [-0.041 -0.332]); DSFR had a partial mediation effect on agricultural operations management efficiency via IFDT (indirect effect = 0.135, confidence interval [0.032-0.309]); DIRE had a non-significant mediation effect on agricultural operations management efficiency via IFDT (indirect effect = 0.157, confidence interval [-0.012-0.337]); DIDE had a partial mediating effect on agricultural operations management efficiency via IFDT (indirect effect = 0.215, confidence

interval [0.121-0.329]).

Table 13: Indirect effects

Parameter		Standard Estimate	Lower	Upper	P
IMPD→IFDT→E AOM	DF	0.189	0.065	0.330	0.003
	EF	0.202	0.068	0.358	0.004
	TF	0.391	0.133	0.673	0.003
AAME→IFDT→ EAOM	DF	0.079	-0.043	0.269	0.239
	EF	0.085	-0.041	0.332	0.229
	TF	0.165	-0.084	0.602	0.237
DSFR→IFDT→E AOM	DF	0.126	0.031	0.252	0.005
	EF	0.135	0.032	0.309	0.005
	TF	0.261	0.062	0.556	0.005
DIRE→IFDT→E AOM	DF	0.146	-0.008	0.307	0.067
	EF	0.157	-0.012	0.337	0.070
	TF	0.303	-0.023	0.634	0.070
DIDE→IFDT→E AOM	DF	0.200	0.112	0.300	0.000
	EF	0.215	0.121	0.329	0.000
	TF	0.415	0.233	0.617	0.000

Further follow-up analyses were conducted in this study to examine the direct effects of the independent variables on the efficiency of agricultural operations and management (EAOM), as well as the direct effects of the mediating variables (IFDT) on EAOM. The results of the analyses indicate that while some of the direct effects of the independent variables on EAOM are significant, their effect sizes are usually smaller than the indirect effects mediated

through IFDT. This further emphasises the key role of digital technology influences in shaping the efficiency of agricultural O&M. For example, the Integration Management Process Dimension (IMPD) has a small direct effect on agricultural O&M efficiency, but it has a significant indirect effect on agricultural O&M efficiency through the mediation of the Influence Factor of Digital Technology (IFDT). This indicates that the integration of digital technology not only directly affects agricultural management efficiency, but also indirectly enhances agricultural O&M efficiency through other management dimensions. In addition, the dimension of strengthening the foundation of rural digital economy (DSFR) and the dimension of diffusion effectiveness of innovation in rural areas (DIDE) also have significant indirect effects on agricultural O&M efficiency through digital technology influencing factors. These results suggest that the integration and application of digital technology has an important mediating role in agricultural management and can enhance agricultural O&M efficiency through multiple pathways. In contrast, the indirect effects of the Assessment of Agricultural Management Efficiency Enhancement (AAME) and the Dimensions of Regional Economic Development (DIRE) on agricultural O&M efficiency were not significant, which may indicate that other factors may play a more critical role in enhancing agricultural O&M efficiency in these areas. Overall, these findings provide valuable insights for policymakers, agricultural practitioners, and researchers, highlighting the need to consider both the direct impact of digital technologies and indirect impacts through other management dimensions in a holistic manner when formulating strategies for digital transformation in agriculture. These results have important implications for advancing agricultural productivity and sustainable development, especially in rural areas, where the integration and application of digital technologies can significantly improve the efficiency of agricultural operations and management and contribute to the development of the rural economy.

(5) Summary of assumptions

In summary, it can be seen that all hypothesis are supported by the validated factor analysis, indicating that each of the proposed dimensions has a significant positive impact on the factors affecting the adoption of digital technologies in agricultural practices. This result reinforces the validity of the research model and provides an empirical basis for further understanding the key factors of digital transformation in agriculture. Future research can further explore the interactions between these dimensions and their applicability in different agricultural environments and contexts to provide more comprehensive guidance and practical recommendations for agricultural digitisation.

3. Qualitative Data Triangulation

To supplement the quantitative research findings, this study conducted semi-structured interviews with nine key stakeholders (including three scholars, three agricultural enterprise managers, and three farmers). The interview content focused on three core dimensions:

1. Economic barriers to technology adoption

Six interviewees mentioned equipment cost issues (e.g., one farmer said, 'We can hardly afford smart sensors').

Four interviewees emphasised that subsequent maintenance costs were too high

2. Digital skills training needs

All farmer interviewees (3/3) highlighted the need for operational training

Typical statement: 'We can't use the equipment; we need hands-on training' (one farmer)

3. Expectations for policy support

Seven interviewees suggested that the government provide subsidies

One business representative proposed: 'We hope for tax incentives for technology adoption'

These qualitative findings effectively explain key results in the quantitative model, such as: Low-income farmers' concerns about equipment costs (e.g., 'sensor prices are too high') align with the economic constraint pathway for technology adoption in the SEM model (IFDT→AAME, $\beta=0.264^*$), and the contribution of rural digital infrastructure (DSFR) ($\beta=0.228^*$) suggests that policy interventions could mitigate this barrier.

Discussion

1. Impact of Digital Technology Integration on Agricultural Management Efficiency

This study hypothesized that the integration of digital technologies would enhance agricultural management efficiency (H1). The results confirm that digital technology integration significantly boosts agricultural management efficiency in Guangxi, particularly in coordination efficiency, decision control, long-term planning, and teamwork. This finding aligns with existing literature on the impact of digital technologies on agricultural productivity (Fulian Li and Wuwei Zhang, 2023). However, compared to the study by Nan Xia et al. (2021), this research further highlights the specific mechanisms through which digital technologies improve agricultural management efficiency, especially in rural areas.

Limitations of H1: Although the results support the hypothesis, the study mainly focuses on coordination efficiency and decision-making control, and may have overlooked other potential benefits of digital technology integration, such as improved risk management or enhanced supply chain transparency. Future research should explore these additional dimensions to provide a more comprehensive understanding of the impact of digital technology on agricultural management efficiency.

2. Impact of Digital Economy on Rural Economic Development

The hypothesis that the integration and transformation of the digital

economy would improve agricultural operational efficiency and management quality in Guangxi (H3) was supported by the results. The study shows that the development of the digital economy significantly promotes rural economic prosperity and agricultural innovation. This is consistent with the findings of Yao Wen and Sun Zhuo (2023), who also emphasize the importance of the digital economy in optimizing resource allocation and fostering rural economic development. However, this study provides more specific empirical support compared to the work of Jingke Lin and Jianjie Tao (2024), offering a deeper understanding of the role of the digital economy in regional coordination and development.

Limitations of H3: The study relies on aggregate economic indicators, which may obscure differences in the impact of digital economic development across different regions and sectors in Guangxi. Future research should consider using more disaggregated data to capture the heterogeneous impact of digital transformation on rural economic development.

3. Promotion of Regional Economic Development by Digital Agriculture

The hypothesis that digital agriculture in Guangxi promotes rural regional development through optimal resource allocation and policy coordination (H4) was empirically supported. The results indicate that the application of digital technologies significantly enhances agricultural production efficiency and quality, thereby driving coordinated regional economic development. This finding is in line with the research of Yafei Wang et al. (2023), who highlight the key role of digital technologies in promoting urban-rural integration and regional economic coordination. However, this study offers a new perspective on the application of Regional Development Theory (RDT) in the agricultural sector through empirical analysis.

Limitations of H4: The research hypothesis that optimising resource allocation and policy coordination is sufficient to drive regional development

may overlook the role of other factors such as social capital or infrastructure. Future research should explore the interaction between digital agriculture and these additional factors to provide a more detailed understanding of regional economic development.

4. Validation of Hypothesis Testing Results

The hypothesis testing in this study further validates the effectiveness of digital technologies in agriculture. Specifically, H1, which posits that the integration of agricultural information systems and digital technology can improve agricultural operational efficiency, was confirmed. The results show a significant impact of digital technology integration on agricultural management efficiency (David Young et al., 2021). H3, which suggests that the integration and transformation of the digital economy can improve agricultural operational efficiency and management quality in Guangxi, was also supported. The findings indicate that the development of the digital economy significantly promotes rural economic prosperity and agricultural innovation (Heng Li et al., 2023). Additionally, H4, which hypothesizes that digital agriculture in Guangxi promotes rural regional development through optimal resource allocation and policy coordination, was empirically supported. The results show that the application of digital technologies significantly enhances agricultural production efficiency and quality (Jiaqi Han et al., 2023). These validated hypotheses provide a solid empirical foundation for the theoretical framework of this study.

Limitations of hypothesis testing: The hypothesis testing in this study is based on specific samples and contexts, which may limit the generalisability of the results. Future studies should consider broader contexts and samples to validate the robustness of these hypotheses.

5. Indirect Effects of Latent Variables in the Structural Model

This study also analyzed the indirect effects of latent variables in the structural model. The results show that the integration of digital technologies indirectly contributes to the development of the rural digital economy and

coordinated regional economic development by improving agricultural management efficiency and farmers' digital skills. For example, the application of digital technologies not only enhances agricultural production efficiency but also promotes overall rural economic development by optimizing resource allocation and facilitating the effective connection of urban and rural markets (Qihang Yang et al., 2021). These findings further emphasize the wide application and far-reaching impact of digital technologies in agriculture.

6. Factor Loadings and Predictive Coefficient Analysis Results

The results of the factor loadings and predictive coefficient analyses in this study indicate that the acceptance and application capacity of digital technologies are key factors influencing the digital transformation of agriculture. Specifically, farmers' trust and willingness to use digital tools are significant predictors of agricultural management efficiency (Michaël de Clercq et al., 2023). Additionally, the improvement of digital infrastructure, such as reliable internet connections, is also an important factor driving the adoption of digital technologies. These findings are consistent with existing literature on Technology Acceptance Models (TAMs) (Wang & Dong, 2023; Yang et al., 2022), highlighting the importance of upgrading farmers' digital skills and optimizing digital infrastructure.

7. Research Limitations and Future Outlook

This study validates the effectiveness of digital technologies in agricultural management practices in Guangxi through empirical analyses, revealing their significant impact on agricultural management efficiency, the rural digital economy, and regional economic development. However, there are limitations, such as the sample selection and the short time span of data collection. Future research could further explore the specific application effects of digital technologies in different agricultural fields, conduct cross-regional comparative studies, and focus on the long-term impact of digital technologies on sustainable

agricultural development. This will provide more comprehensive theoretical support and practical guidance for the digital transformation of agriculture.

Recommendation

Based on the study of the impact of digital technologies on agricultural management practices in Guangxi, the following recommendations are proposed to enhance agricultural efficiency and rural economic development. Firstly, policymakers should prioritize the development of digital infrastructure in rural areas. The study found that digital technologies significantly improve agricultural management efficiency, particularly in coordination, decision-making, and long-term planning. Therefore, expanding broadband and 5G network coverage will ensure that farmers and agribusinesses have reliable access to digital services, which is essential for leveraging digital tools effectively and enhancing overall productivity.

Secondly, enhancing digital literacy among farmers is critical. The research indicates that farmers' digital skills are a key factor in the successful adoption of digital technologies. Implementing targeted digital literacy programs through government-sponsored workshops and partnerships with local agricultural extension services will empower farmers to use digital tools effectively. This will not only improve their management practices but also contribute to the broader goal of agricultural modernization and rural economic growth.

Lastly, research institutions should focus on developing digital solutions tailored to the agricultural sector. The study highlights the importance of digital technologies in improving agricultural productivity and management efficiency. By creating user-friendly applications and platforms that address the specific challenges faced by farmers and agribusinesses, research institutions can facilitate wider adoption and greater impact of digital technologies. Additionally, promoting collaboration between research institutions, policymakers, and

agribusinesses will ensure that digital solutions are practical, scalable, and aligned with the needs of the agricultural community.

Future Research Directions

To further promote agricultural digital transformation, future research should focus on cross-regional comparisons and long-term impacts, comprehensive analysis of specific technology applications and socio-economic factors, as well as policy and institutional innovation. In terms of cross-regional comparisons and long-term impact research, it is recommended to adopt longitudinal tracking studies to assess the long-term effects of digital technology applications on agricultural management systems, operational efficiency, and agricultural talent management by tracking changes before and after the adoption of digital technologies. Additionally, Agent-Based Modelling (ABM) should be used to simulate the digital transformation process in different regions, analysing the dynamic effects of policy and technological interventions to provide scientific evidence for policy-making. Furthermore, multi-case studies should be conducted, selecting regions with varying levels of economic development and agricultural characteristics, combined with field investigations and expert interviews to gain deeper insights.

In terms of comprehensive research on the application of specific technologies and socio-economic factors, it is recommended to adopt a mixed-methods approach, combining quantitative data analysis (such as surveys) with qualitative interviews (such as in-depth interviews and focus groups) to comprehensively understand the application effects of specific digital technologies (such as the Internet of Things, big data analysis, and artificial intelligence) in agriculture, as well as the impacts of socio-economic factors (such as education levels, income disparities, and gender differences). Through field trials, assess the applicability and benefits of these technologies in different

agricultural scenarios. Utilise cost-benefit analysis to evaluate the economic benefits and social impacts of different technological applications, providing scientific basis for technology promotion.

In terms of policy and institutional innovation research, it is recommended to employ a policy analysis framework to assess the effectiveness of existing policies and identify potential areas for improvement, thereby proposing targeted policy recommendations. Through action research, collaborate with policymakers and agricultural practitioners to design and test new policy and institutional innovations, ensuring that research outcomes have practical application value. Utilise ABM simulations to assess the implementation effects of policy and institutional innovations, and conduct cost-benefit analyses to evaluate their economic feasibility, providing scientific basis for decision-makers to ensure the effective use of resources.

References

- Moriset, B. (2010). Developing the digital economy in France's rural regions: A new era for telecenters? HAL open science.
- Peng, D., Lin, G., & Zhao, W. (2023). Digital economy helps rural revitalization: A study on the development of new rural e-commerce in Zhangzhou city. Check for updates.
- Young, D., & Gerard, M. (2021). Four steps to sustainable business model innovation. Boston Consulting Group.
- Li, F., & Zhang, W. (2023). Research on the effect of digital economy on agricultural labor force employment and its relationship using SEM and fsQCA methods. Agriculture.
- Li, H., & Yang, S. (2023). The road to common prosperity: Can the digital countryside construction increase household income? Sustainability.

- Zhu, L., Mei, X., & Xiao, Z. (2023). The digital economy promotes rural revitalization: An empirical analysis of Xinjiang in China. *Sustainability*.
- Cheng, L., Yang, L., Li, X., Xu, S., & Cao, Y. (2024). Research on the evaluation and configuration path of China's rural common prosperity—NCA and fsQCA based on provincial panel data. *Heliyon*.
- Han, J., Wang, J., & Zhang, W. (2023). Digital adoption levels and income generation in rural households in China. *Heliyon*.
- Lin, J., & Tao, J. (2024). Digital resilience: A multiple case study of Taobao village in rural China. *Telematics and Informatics*.
- Xia, N., Xie, J., Yuan, Y., Cao, Q., & Li, D. (2022). Research on the influence of digital economy on rural governance. *Frontiers in Computing and Intelligent Systems*.
- Xiong, M., Fan, J., Li, W., & Teo, B. S. X. (2022). Can China's digital inclusive finance help rural revitalization? A perspective based on rural economic development and income disparity. *Frontiers in Environmental Science*.
- de Clercq, M., D'Haese, M., & Buysse, J. (2023). Economic growth and broadband access: The European urban-rural digital divide. *Telematics and Informatics*.
- Pan, M., He, Y., & Li, J. (2023). Exploring the digital development path of intangible cultural heritage under the background of rural revitalization: Taking Chi Shui bamboo weaving in Guizhou province as an example. *Journal of Humanities and Social Sciences Studies*.
- Ray, P. P. (2017). Internet of things for smart agriculture: Technologies, practices and future direction. *Journal of Ambient Intelligence and Smart Environments*.
- Yang, Q., Ma, H., Wang, Y., & Lin, L. (2021). Research on the influence mechanism of the digital economy on regional sustainable development. *Science Direct*.

- Hu, R. (2021). Digital economy empowers China's rural revitalization: Current situations, problems and recommendations. *Asian Agricultural Research*.
- Zhang, S., & Wu, S. (2021). Evaluation of digital rural development from the perspective of rural revitalization – Take Zhejiang province as an example. *Strategic Planning for Energy and the Environment*.
- Cen, T., Lin, S., & Wu, Q. (2022). How does digital economy affect rural revitalization? The mediating effect of industrial upgrading. *Sustainability*.
- Zhang, X., Luo, R., Shi, Y., & Shangguan, Y. (2021). How digital economy helps rural poverty alleviation and rural revitalization in China. *Web of Conferences*.
- Yang, X., Shu, L., Chen, J., Ferrag, M. A., & Wu, J. (2021). A survey on smart agriculture: Development modes, technologies, and security and privacy challenges. *CAA Journal of Automatica Sinica*.
- Zhou, X., Du, M., & Dong, H. (2023). Spatial and temporal effects of China's digital economy on rural revitalization. *Frontiers in Energy Research*.
- Zhao, Y., & Li, R. (2022). Coupling and coordination analysis of digital rural construction from the perspective of rural revitalization: A case study from Zhejiang province of China. *Sustainability*.
- Huang, Y., & Wang, W. (2022). Cultural creativity, industrial scale, management methods, and their roles in rural revitalization from the perspective of big data. *Hindawi*.
- Wang, Y., Peng, Q., Jin, C., Ren, J., Fu, Y., & Yue, X. (2022). Whether the digital economy will successfully encourage the integration of urban and rural development: A case study in China. *Chinese Journal of Population, Resources and Environment*.

การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง
ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน *

A STUDY ON DEVELOPMENT GUIDELINES OF COOPERATION
BETWEEN NINGBO PORT, CHINA AND LAEM CHABANG PORT
AUTHORITY OF THAILAND

ฉัฐพร เชิดชูกิจกุล¹ และ รัญจวน ประวัตติเมือง²
Chatporn Cherdchookitkul¹ and Runjuan Prawatmuang²

¹⁻²มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹⁻²Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author's Email: jungko19@126.com

วันที่รับบทความ : 22 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 28 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 28 มิถุนายน 2568

Received 22 May 2025; Revised 28 June 2025; Accepted 28 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทย และ จีน และ 3) ศึกษาปัจจัยของผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศไทย และ จีน ในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเล เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ตัวอย่างแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบโลจิสติกส์ทางทะเล จำนวน 400 คน ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ท่าเรือ ตัวแทนสายเรือ และผู้ใช้บริการท่าเรือแหลมฉบังและหนิงโป จำนวน 6 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือ

Citation:

* ฉัฐพร เชิดชูกิจกุล และ รัญจวน ประวัตติเมือง. (2568). การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(3), 1415-1428.

Chatporn Cherdchookitkul and Runjuan Prawatmuang. (2025). A Study On Development Guidelines Of Cooperation Between Ningbo Port, China And Laem Chabang Port Authority Of Thailand.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1415-1428.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

วิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ท่าเรือแหลมฉบังและหนิงโปมีบทบาทสำคัญในระบบขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ด้วยจุดแข็งด้านท่าเลเชิงยุทธศาสตร์และความสามารถรองรับเรือขนาดใหญ่ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์

2. การพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือทั้งสองควรมุ่งเน้นการเชื่อมโยงเส้นทางโลจิสติกส์ การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี การสนับสนุนด้านการค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

3. ปัจจัยของผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศไทย และ จีน ในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาความร่วมมือ, ท่าเรือแหลมฉบัง, ประเทศไทย, ท่าเรือหนิงโป, สาธารณรัฐประชาชนจีน

Abstract

This research aimed to 1) study and analyze the roles of Laem Chabang Port, Thailand and Ningbo Port, People's Republic of China; 2) study the development guidelines for economic cooperation between Thailand and China; and 3) study the factors of entrepreneurs in Thailand and China in choosing to use maritime shipping services. It is survey research. The sample group for the questionnaire was 400 executives and those involved in the maritime logistics system. The group of informants for in-depth interviews was 6 port officials, shipping line representatives, and users of Laem Chabang and Ningbo Ports, who were purposively selected. The research instruments consisted of questionnaires and interview forms. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that:

1. Laem Chabang and Ningbo Ports play an important role in the international shipping system. With their strengths in strategic locations and the ability to accommodate large ships, this affects their competitiveness in logistics.

2. The development of cooperation between the two ports should focus on linking logistics routes, exchanging technology, supporting trade, investment, and developing infrastructure.

3. The factors of entrepreneurs in Thailand and China in choosing to use maritime shipping services were overall at a high level.

Keywords: Cooperation Development Guidelines, Laem Chabang Port, Thailand, Ningbo Port, People's Republic of China

บทนำ

ประเทศไทย และ สาธารณรัฐประชาชนจีน มีสัมพันธ์ไมตรีและติดต่อค้าขายระหว่างกันมาเป็นเวลานานกว่า 700 ปี ซึ่งส่งผลให้วัฒนธรรมและประเพณีของจีนผสมผสานกับของไทยจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นประเทศที่มีคนเชื้อสายจีนอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้คนไทยและคนจีนมีความใกล้ชิดและคุ้นเคยกันดังเครือญาติ จนเกิดคำกล่าวที่ว่า “จีน-ไทย ใช้อื่นไกล พี่น้องกัน” ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์อันดีและความผูกพันที่มีมาอย่างยาวนานระหว่างสองชาติ (จิรายุทธ & คณะ, 2563; Ministry of Foreign Affairs of Thailand, 2020)

ประเทศไทย และ สาธารณรัฐประชาชนจีน สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีความใกล้ชิด นอกจากนี้ ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดในกรอบอาเซียน – จีน และกรอบความร่วมมือแม่โขง – ล้านช้าง รวมถึงยุทธศาสตร์ ACMECS (Ministry of Foreign Affairs of Thailand, 2020)

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนและจีน ผู้นำอาเซียนและจีนได้ลงนามในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เขต

การค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Area: ACFTA) ในปี พ.ศ. 2545 และมีผลบังคับใช้ในปี 2546 โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างภูมิภาค (ASEAN Secretariat, 2020; ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562)

ในปี พ.ศ. 2553 ความตกลง ACFTA ทำให้ไทยและจีนลดภาษีศุลกากรในหมวดสินค้ากว่า 7,000 รายการ หรือประมาณ 90% ของสินค้านำเข้า ให้เป็นศูนย์ภาษี ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศอย่างมาก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562)

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจยังขยายตัวต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2562 มีการยกระดับความตกลง ACFTA เพื่อรองรับการค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้น พร้อมเปิดเส้นทางการขนส่งที่เชื่อมไทย-จีนผ่านประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เส้นทาง R3A, R8, R9 และ R12 รวมถึงโครงการรถไฟความเร็วสูงไทย-ลาว-จีน และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2564; โสภณ, 2565)

ในด้านการขนส่งทางทะเล การขนส่งสินค้าจากไทยไปยังจีนได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น โดยมีท่าเรือหลักในประเทศไทย เช่น ท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรือเชียงของ ขณะที่ฝั่งจีนมีท่าเรือหลัก เช่น หิงโป เซี่ยงไฮ้ เทียนจิน และเซินเจิ้น ที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อการค้าระหว่างประเทศ (กรมเจ้าท่า, 2563; Li & Zhang, 2020)

ปัจจุบันท่าเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือหลักของไทยในการส่งออกไปยังจีน ส่วนท่าเรือนิงโปถือเป็นประตูการค้าสำคัญระหว่างสองประเทศ และเป็นหนึ่งในท่าเรือคับคั่งที่สุดของโลก ซึ่งมีบทบาทสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศและการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน (ชูเกียรติ, 2563; Li & Zhang, 2020)

งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีความหวังเป็นอย่างสูงที่จะทำให้การนำเข้าส่งออกของไทยและมณฑลเจ้อเจียง ผ่านการขนส่งทางทะเล มีความคล่องตัวและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งสองประเทศ การศึกษาชิ้นนี้จะนำตัวแปรทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ข้อมูลเชิงตัวเลข มาศึกษาและกำหนดแนวทางนโยบายตัวอย่างและกลยุทธ์เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการนำเข้าส่งออกของไทยไปยังมณฑลเจ้อเจียง และ เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกันระหว่างทั้งสองประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป-โจฮาน สาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทย และ สาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยของผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศไทย และ จีน ในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเล

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีของ การขนส่งและโลจิสติกส์ (Transport and Logistics Theory) มาปรับใช้ในการศึกษาความร่วมมือระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และท่าเรือหนิงโป-โจฮาน สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อพัฒนาระบบการขนส่งทางทะเลและเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้าระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะในด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน การปรับปรุงประสิทธิภาพการขนส่งสินค้า และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีนี้ได้ถูกปรับใช้ในการพัฒนาและการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างทั้งสองประเทศ โดยเน้นการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่สามารถรองรับการขนส่งสินค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ท่าเรือ ระบบขนส่งทางถนนและทางราง รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการสินค้า เพื่อให้สามารถลดต้นทุนและเวลาในการขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำ ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development Theory) มาใช้ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างทั้งสองประเทศ และวิธีการที่จะสร้างกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งทางทะเล ตลอดจนการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลก ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์

การนำทฤษฎีเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยให้สามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกันได้อย่างราบรื่น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการกระบวนการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ และสร้างแนวทางในการ

พัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและจีนให้มีความยั่งยืนและสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการดำเนินงานขนส่งสินค้าทางทะเล ระหว่าง ท่าเรือ สายเรือ หรือ ตัวแทน สายเรือ ผู้จัดการขนส่งสินค้าหรือผู้ส่งสินค้า หรือ Freight Forwarder ผู้ส่งสินค้า หรือ Shipper ผู้รับสินค้า หรือ Consignee โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 400 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ท่าเรือ เจ้าหน้าที่สายเรือ ตัวแทนสายเรือ และผู้ใช้บริการของท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือหนิงโป จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานและความร่วมมือด้านการขนส่งสินค้าทางทะเลระหว่างสองท่าเรือ

3. สถานที่เก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลจะดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์และส่งแบบสอบถามออนไลน์ ระหว่างผู้วิจัย กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะมีการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกและรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเก็บข้อมูลจากผู้ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือทั้งสองแห่ง

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choices Questions) ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงข้อเดียว ได้แก่ เพศ สัญชาติ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทขององค์กรที่ทำงานหรือเกี่ยวข้อง ตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานด้านการขนส่งทางทะเล และประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับท่าเรือแหลมฉบัง/หนิงโป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อองค์กรประกอบปัจจัยที่มีความสำคัญในตัดสินใจในการใช้บริการการขนส่งทางทะเล ที่มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

จำนวน 5 ระดับ ซึ่งจะให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเลโดยให้คะแนนในแต่ละข้อในระดับความคิดเห็นตามลำดับที่กำหนดไว้ดังนี้

- 5 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลผลคะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 คน ที่มีผลต่อการศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, อ้างถึงใน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2562)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือ ระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 แบบได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์ A

สำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือหนิงโป เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่สายเรือและตัวแทนสายเรือ จำนวน 7 ข้อ

2.2 แบบสัมภาษณ์ B

สำหรับผู้ให้บริการท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือหนิงโป ในการขนส่งสินค้าระหว่างทะเล จำนวน 7 ข้อ

การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบหาคุณภาพของแบบสอบถามการวิจัยโดยวิธีการหาค่า (IOC : Index of Item Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องภายในแบบสอบถามทดสอบระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องก่อนนำไปใช้ในการวิจัย และ นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาแบบสอบถามให้

สมบูรณ์ (ธีระ กุลสวัสดิ์, 2558, อ้างถึงใน ไกรวัฒน์ พิทักษ์กรณ์ และ สราวุธ ลักษณะโต, 2567) ซึ่งได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทาง google form และติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่าง ท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis)

ส่วนที่ 1 คือ ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สัญชาติ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทขององค์กรที่ท่านทำงานหรือเกี่ยวข้อง ใช้มาตราวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) และ มาตราวัดจัดลำดับ (Ordinal Scale) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 คือ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด 7 P's ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านการสร้างลักษณะทางกายภาพ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเลของผู้ใช้บริการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 3 คือ ความคิดเห็นต่อ การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่าง ท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน และ ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาถอดความและวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือหนิงโป

ผลการวิจัย

1. ท่าเรือแหลมฉบังของประเทศไทยและท่าเรือหนิงโปของเทศจีน ได้กลายเป็นศูนย์กลางสำคัญในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย และมีบทบาทโดดเด่นในระบบเศรษฐกิจโลก ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทั้งสองท่าเรือเติบโตขึ้นอย่างมั่นคง เริ่มจาก ท่าเลที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศ และยังเป็น ท่าเรือน้ำลึกตามธรรมชาติ ที่สามารถรองรับเรือขนาดใหญ่ได้อย่างสะดวก ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและ จีนพบว่า แนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและจีน โดยเฉพาะในระดับท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือหนิงโป ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเส้นทางโลจิสติกส์ร่วม การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและนวัตกรรม การสนับสนุนด้านการลงทุนและการค้า รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการขนส่ง เพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองให้แน่นแฟ้นและยั่งยืนยิ่งขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยของผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศไทย และ จีน ในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเลโดยภาพรวม ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยของผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศไทย และ จีน ในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเล โดยภาพรวม

ปัจจัยที่มีความสำคัญในตัดสินใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านกระบวนการและการให้บริการ	3.67	1.02	มาก	1
2. ด้านการเงิน	3.59	1.07	มาก	4
3. ด้านความปลอดภัย	3.65	1.10	มาก	5
4. ด้านการเชื่อมโยงกับเครือข่าย	3.64	1.09	มาก	2
โดยภาพรวมทั้งหมด	3.64	0.99	มาก	-

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ปัจจัยของผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศไทย และ จีน ในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.64$, S.D. 0.99) เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านกระบวนการและการให้บริการ ($\bar{x} = 3.67$, S.D. 0.83) รองลงมาคือด้านด้านความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.65$, S.D. 1.07) ด้านการเชื่อมโยงกับเครือข่าย ($\bar{x} = 3.64$, S.D. 1.09) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการเงิน ($\bar{x} = 3.59$, S.D. 1.07)

อภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยอภิปรายได้ดังนี้

1. ท่าเรือแหลมฉบังของประเทศไทยและท่าเรือหนิงโปของประเทศจีน ได้กลายเป็นศูนย์กลางสำคัญในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย และมีบทบาทโดดเด่นในระบบเศรษฐกิจโลก ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทั้งสองท่าเรือเติบโตขึ้นอย่างมั่นคง เริ่มจากทำเลที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศ และยังเป็นท่าเรือน้ำลึกตามธรรมชาติ ที่สามารถรองรับเรือขนาดใหญ่ได้อย่างสะดวก ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการพัฒนาท่าเรือมีความสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ เช่น นโยบาย One Belt One Road ของจีน และ Eastern Economic Corridor (EEC) ของไทย ซึ่งส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ในภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพ แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen & Wang (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่า ท่าเรือน้ำลึกที่มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายการขนส่งระหว่างประเทศ จะมีบทบาทเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัตสร และคณะ (2023) ที่ระบุว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือระหว่างท่าเรือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

2. แนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและจีน โดยเฉพาะในระดับท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือหนิงโป ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเส้นทางโลจิสติกส์ร่วม การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและนวัตกรรม การสนับสนุนด้านการลงทุนและการค้า รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการขนส่ง เพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองให้แน่นแฟ้นและยั่งยืนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง

ประเทศไทยและจีน โดยเฉพาะผ่านท่าเรือหลัก เช่น ท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือหนิงโป มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งและลดต้นทุนโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูเกียรติศิริวัฒน์ (2563) ที่พบว่าความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐานระหว่างท่าเรือของไทยและจีนช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Li & Zhang (2020) ที่ระบุว่าการลงทุนร่วมด้านเทคโนโลยีและศูนย์โลจิสติกส์ระหว่างประเทศเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการลดอุปสรรคด้านกฎระเบียบและวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

3. ปัจจัยของผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศไทย และ จีน ในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้าน ด้านความปลอดภัย ด้านการเชื่อมโยงกับเครือข่าย ด้านกระบวนการและการให้บริการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการเงิน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้ประกอบการในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับ “คุณค่าโดยรวม” มากกว่าต้นทุนเดี่ยว โดยมุ่งเน้นระบบที่ปลอดภัย เชื่อมโยงได้ดี และบริการที่เป็นมิตรกับธุรกิจ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Notteboom & Rodrigue (2021) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านความปลอดภัยและประสิทธิภาพของเครือข่ายโลจิสติกส์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่าเรือมากกว่าต้นทุน และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา และคณะ (2022) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมของผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออกในไทย พบว่าคุณภาพการให้บริการและความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความจงรักภักดีมากกว่าราคา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ท่าเรือแหลมฉบังและหนิงโปมีบทบาทสำคัญในระบบขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ด้วยจุดแข็งด้านท่าเรือเชิงยุทธศาสตร์และความสามารถรองรับเรือขนาดใหญ่ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือทั้งสองควรมุ่งเน้นการเชื่อมโยงเส้นทางโลจิสติกส์ การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี การสนับสนุนด้านการค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยของผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศไทย และ จีน ในการเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าทางทะเล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง ประเทศไทย และ ท่าเรือหนิงโป สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1.2 ภาครัฐและผู้กำหนดนโยบาย ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางทะเล โดยเฉพาะในประเด็นด้านความปลอดภัย การเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ และคุณภาพการให้บริการ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของท่าเรือในระดับภูมิภาค

1.3 ผู้ให้บริการโลจิสติกส์และสายเรือ ควรปรับปรุงกระบวนการให้บริการให้มีความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

1.4 ผู้ประกอบการภาคเอกชน สามารถใช้ผลการวิจัยนี้ในการพิจารณาเลือกท่าเรือหรือผู้ให้บริการที่ตอบโจทย์ความต้องการด้านความปลอดภัยและประสิทธิภาพการเชื่อมโยงมากกว่าพิจารณาจากต้นทุนเพียงอย่างเดียว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ เช่น ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของนโยบายระหว่างประเทศ ความไม่แน่นอนทางภูมิรัฐศาสตร์ หรือแนวโน้มเศรษฐกิจโลก

2.2 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมผู้ประกอบการจากหลายประเภทธุรกิจ และหลายภูมิภาค เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายและสามารถสรุปผลได้ครอบคลุมมากขึ้น

2.3 ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) โดยเพิ่มเติมการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการศึกษากรณี (Case Study) เพื่อให้เข้าใจเจตคติและแรงจูงใจที่ลึกซึ้งของผู้ประกอบการได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมเจ้าท่า. (2563). การขนส่งทางทะเลจากไทยไปยังจีน. กรุงเทพมหานคร: กรมเจ้าท่า.

จิรายุทธ สมานไทย และคณะ. (2563). ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน: มุมมองทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชลธิชา พัฒนกิจ, & คณะ. (2565). พฤติกรรมของผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออกในไทย: ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกท่าเรือ. วารสารการบริหารจัดการโลจิสติกส์, 17(2), 111–126.

- ชูเกียรติ วัฒนาพันธ์. (2563). บทบาทของท่าเรือแหลมฉบังในการส่งออกไปยังจีน. วารสารการขนส่งทางทะเล, 12(1), 88–102.
- ชูเกียรติ ศรีวิชัย. (2563). ความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐานระหว่างท่าเรือของไทยและจีน: ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ. วารสารเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ, 41(1), 78–95.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน–จีนต่อเศรษฐกิจไทย. ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธีระ กุลสวัสดิ์. (2558). การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (อ้างถึงใน ไกรวัฒน์ พัทธ์กรณ์ และ สราวุธ ลักษณะโต, 2567)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาพาณิชย์.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2562). แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือหนิงโป. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. (2564). การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งเชื่อมโยงไทย–จีน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร.
- สุภัทสร กาญจนสุวรรณ, & คณะ. (2566). การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือระหว่างท่าเรือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ. วารสารเศรษฐศาสตร์การขนส่ง, 28(3), 112–130.
- โสภณ ธรรมรักษ์. (2565). การขนส่งและการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วราภา.
- ASEAN Secretariat. (2020). ASEAN-China Free Trade Area: ACFTA. ASEAN Secretariat.
- Chen, X., & Wang, Y. (2021). Role of deep-water ports in regional economic development and logistics networks. Journal of International Logistics, 35(2), 145–160.

- Li, J., & Zhang, Q. (2020). Investment in logistics infrastructure and technology in Sino-Thai trade relations: Challenges and opportunities. *Asian Journal of Logistics*, 30(1), 50–65.
- _____. (2020). The strategic importance of Ningbo Port in Sino-Thai trade. *Journal of International Maritime Studies*, 10(2), 45–58.
- Ministry of Foreign Affairs of Thailand. (2020). Thailand-China relations. Ministry of Foreign Affairs of Thailand.
- Notteboom, T., & Rodrigue, J. P. (2021). Port regionalization and the influence of logistics networks on port selection: The case of Asia and Europe. *Maritime Economics & Logistics*, 23(4), 234–252.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด *

THE ACADEMIC LEADERSHIP OF PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS IN ROI ET PROVINCE

ภูภัทร์ จุลสุคนธ์

Phuphat Chulasugandha

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: phupat27@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 12 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 13 มิถุนายน 2568

Received 5 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 13 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 272 คน โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 สถิติใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ่ ผลการวิจัยพบว่า

Citation:

* ภูภัทร์ จุลสุคนธ์. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1429-1443.

Phuphat Chulasugandha. (2025). The Academic Leadership Of Private School Administrators

In Roi Et Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1429-1443.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้บริหารควรส่งเสริมความริเริ่มสร้างสรรค์ในงานวิชาการ ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นิเทศ ติดตาม และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับครูเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู พร้อมสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และใช้การสื่อสารที่เหมาะสมในกระบวนการนิเทศเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหาร, โรงเรียนเอกชน

Abstract

The purpose of this research is to study and compare the levels of teachers' opinions on the academic leadership of private school administrators in Roi Et Province, categorized by education level and work experience, and to explore ways to develop the academic leadership of private school administrators in Roi Et Province. The sample used in this research consists of 272 teachers from private schools in Roi Et Province, selected through stratified random sampling. The research instruments used include a 5-point Likert scale questionnaire and a semi-structured interview. The IOC value ranged from 0.80 to 1.00, and the reliability coefficient was 0.82. The statistical analysis methods included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and pairwise comparison using the Scheffé method.

The research findings are as follows:

1. The academic leadership of private school administrators in Roi Et Province, overall, is at a high level. When considered by education level, there were no significant differences. Likewise, there were no significant differences based on work experience, both in overall and specific aspects.

2. The development guidelines for the academic leadership of private school administrators in Roi Et Province suggest that administrators should

promote creativity in academic work, continuously improve quality assurance systems, supervise, monitor, and analyze data together with teachers to improve student achievement, boost teachers' morale, support continuous professional development, and use appropriate communication in the supervision process to enhance overall educational quality.

Keywords: Leadership, Administrator, Private school

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทอย่างยิ่งในพัฒนาการของบุคคลและสังคม ซึ่งระบบการศึกษาไทยประกอบด้วยทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน การศึกษานั้นไม่เพียงแต่ช่วยให้บุคคลมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความคิดวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน มันเป็นเครื่องมือที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิ์เข้าถึงโอกาสที่เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่มีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ สมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ และคำนึงถึงการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาไทยยังเป็นหนึ่งในประเด็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาไทย สะท้อนถึงความท้าทายของระบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายซึ่งส่งผลต่อคุณภาพและความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา อีกทั้งคุณภาพของการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ ทักษะ ที่ไม่ได้ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษามักจะมีเนื้อหาที่ล้าสมัย และไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ตลอดจนเรื่องความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา (ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์, 2563) นักเรียนในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกลมักจะขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ การขาดทรัพยากรทางการศึกษา เช่น หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน และครูผู้สอน ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ การศึกษาในเมืองใหญ่และพื้นที่ชนบทจึงมีความแตกต่างกันอย่างมาก และนอกจากนี้

ระบบการศึกษายังขาดการสนับสนุนที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะวิชาชีพที่สำคัญสำหรับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล นักเรียนจึงมักจะขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการจากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ที่กำหนดจุดเน้นสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เข้ากับยุคดิจิทัลและทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยมีการส่งเสริมการเรียนรู้แบบพหุปัญญา เช่น STEM และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ Active Learning เพื่อพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดจากสถานการณ์โควิด-19 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายสำคัญ โดยมีการฝึกอบรมและเพิ่มพูนทักษะด้านการสอนและการประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน เพื่อให้ครูสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพไปปรับใช้ในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การประเมินผลการเรียนยังได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติและนานาชาติ เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ตรงตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

จากประเด็นปัญหาของการศึกษาไทย งานด้านวิชาการจัดเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง และจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน การกำกับ ดูแล ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้กับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ที่กล่าวว่า ให้อำนาจสถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของผู้นำที่ผู้บริหารจะดำเนินตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำที่จะสามารถนำพางานวิชาการของสถานศึกษาไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีไหวพริบ สามารถแก้ไขปัญหาได้ มีความรู้ ทักษะ

มีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเห็นความสำคัญของงานวิชาการ สร้างแนวคิดและกระตุ้นความคิดใหม่ให้กับองค์กร (กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในทุกระดับ การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย การพัฒนาครู และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแรงบันดาลใจ สนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องพัฒนาตนเอง เรียนรู้สิ่งใหม่ มองกว้างและมองไกล เพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง (สุเมธ งามกนก, 2564) ผู้บริหารสถานศึกษายังมีหน้าที่ในการกำกับดูแลและประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ เพื่อให้มั่นใจว่าการเรียนการสอนและการวิจัยในสถานศึกษามีคุณภาพและตรงตามมาตรฐานที่กำหนด การใช้ข้อมูลและผลการประเมินมาเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานทำให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาเอกชน เป็นองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะในการบริหารที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและเป็นที่ยอมรับของผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไปได้เป็นอย่างดี (กนกวรรณ ภูเขาแก้ว, 2557) มีการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน ฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา อาทิ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาระบบการเรียนการสอน พัฒนาการวัดและประเมินผลในระดับสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเป้าหมายของการเรียนรู้ ได้พัฒนาทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยเน้นการฝึกปฏิบัติมากขึ้น ฝึกทักษะการคิด ทักษะการใช้เหตุผล และทักษะกระบวนการกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ตามมาตรฐานหลักสูตร มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการดำรงชีวิตและคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง มีคุณธรรม จริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2566 - 2570) ตลอดจนผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ความร่วมมือนี้ช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนเอกชนจะมีความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ แต่ยังคงมีความทำ

หายและข้อจำกัดที่ต้องพิจารณา เช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการศึกษา และการรับรองคุณภาพการศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้
ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 57 โรงเรียน จำนวน 924 คน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 272 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารโดยใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ จำนวน 4 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ จำนวน 3 คน รวมจำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่เป็นคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมาไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่

เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 3.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 3.2 เตรียมอุปกรณ์จดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 3.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง
- 3.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์
- 3.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ
- 3.6 ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136-143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t-test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ f – test (one way anova)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143)

3.1 t- test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA

3.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 66.20 มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 45.60 มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 – 15 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 15 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร ด้านการพัฒนาการเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ สถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนา ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่เสมอ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ หลักสูตรและการสอน สถานศึกษาสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ผู้บริหารมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ชี้นำการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารเป็นแหล่งข้อมูลทาง วิชาการให้แก่ครูได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมองเห็นความสำคัญของงาน วิชาการ

1.2 ด้านการพัฒนานักเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารร่วมกับ ครูวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สถานศึกษามีการรายงานผล การเรียนของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกปี ผู้บริหารสร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีในการ นิเทศชั้นเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์เพื่อผู้เรียน ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม และเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูอยู่เสมอ และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดโครงการเกี่ยวกับกระบวนการรู้ให้นักเรียน

1.3 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารประเมินผลการทำงานของครูเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครูอยู่เสมอ ผู้บริหารประสานงานกับ สถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดโครงการพัฒนาครูแกนนำ สถานศึกษาจัดโครงการพัฒนาครูด้านการ เรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ที่สุดคือ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหาร

ใช้การสื่อสารกับครูในการนิเทศการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นกลาง ผู้บริหารให้คำชี้แนะ และช่วยเหลือครูอย่างเป็นกัลยาณมิตรที่ดี ผู้บริหารนิเทศตามหลักการนิเทศอย่างถูกต้องตรงประเด็นและชัดเจน ผู้บริหารมีความรู้และเข้าใจในการนิเทศการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารกำกับ ติดตาม และเอาใจใส่ครูหลังจากการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานพบว่า

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในด้านการนิเทศการศึกษา

2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าผู้บริหารควรส่งเสริมความริเริ่มสร้างสรรค์ในงานวิชาการ ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นิเทศ ติดตาม และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับครูเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู พร้อมสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และใช้การสื่อสารที่เหมาะสมในกระบวนการนิเทศเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมและพัฒนาด้านวิชาการ โดยการนิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการทำงานของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านแตกต่างกันในด้านการนิเทศการศึกษา

อาจเนื่องมาจาก ระดับการศึกษาช่วยสร้างความมั่นใจและเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศการศึกษา ซึ่งช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับมะไซดี อับดุลกอเดร์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ผลการค้นคว้าอิสระพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน และครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนเอกชนอาจมีมาตรฐานการบริหารงานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เช่น นโยบายการนิเทศ การพัฒนาหลักสูตร หรือการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยหรือมาก ก็ต้องดำเนินการตามแนวทางเดียวกัน

4. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มและชี้แนะการบริหารงานด้านหลักสูตรและการสอน โดยเฉพาะการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งนี้ยังสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการเป็นผู้นำทางวิชาการที่สามารถส่งเสริมให้สถานศึกษามีมาตรฐานสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรเน้นการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและครอบคลุมทุกด้านของการเรียนการสอน

ด้านการพัฒนานักเรียน การนิเทศและติดตามของผู้บริหารเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของครูเป็นจุดเด่นที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับครูช่วยให้การพัฒนานักเรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจนและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาการส่งเสริม

กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีศักยภาพที่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร ผู้บริหารมีบทบาทโดดเด่นในการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครู ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญในการทำให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ ความมุ่งมั่นของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาทักษะของครูในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มเติมการส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาวิชาชีพทั้งในและนอกสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูจากโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อยกระดับความรู้และทักษะของครูอย่างรอบด้าน

ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารแสดงความเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการสื่อสารที่เหมาะสมและเป็นกัลยาณมิตรกับครูในการนิเทศการศึกษา ซึ่งช่วยสร้างความไว้วางใจและส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำกับและติดตามหลังการนิเทศแสดงถึงความต่อเนื่องในกระบวนการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศใหม่ ๆ ให้แก่ผู้บริหารเพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และในส่วนของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้บริหารควรส่งเสริมความริเริ่มสร้างสรรค์ในงานวิชาการ ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นิเทศ ติดตาม และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับครูเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน สร้างขวัญกำลังใจแก่ครู พร้อมสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และใช้การสื่อสารที่เหมาะสมในกระบวนการนิเทศเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ควรจัดอบรมหรือเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนรู้

1.2 สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหาร สร้างระบบวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนร่วมกัน เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3 ด้านการนิเทศการศึกษา ติดตามผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการติดตามและให้คำแนะนำแก่ครูหลังการนิเทศ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2 ควรศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทักษะของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน

2.3 ควรศึกษาการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ภูเขาแก้ว. (2557). การนำเสนอแนวทางการกำหนดกลยุทธ์การจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1. คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกริก.

- ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์. (2563). การสัมมนาวิชาการประจำปี 2563 ครั้งที่ 42 พิมพ์ครั้งแรก: สิงหาคม 2563 พิมพ์ที่ หจก.สามลดา คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเมธ งามนก. (2564). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 3(1), 59-68.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2567). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. เรียกใช้เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2567. จาก https://ginfo.gcc.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=7138:2017-12-24-11-24-12&catid=582:contact
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2567). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.bing.com/search?pglt=299&q=%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%&FORM=ANNTA1&PC=LCTS>
- มะไซดี อับดุลกอเดร์. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research activities". Educational and psychological measurement, 30(3), 6

**การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ***
**INTERNAL SUPERVISION MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE
SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

สุรรัตน์ เสือทรงงาม

Sureerat Sueasongngam

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: sureeratpui123@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 12 มิถุนายน 2568; วันตอบรับบทความ : 13 มิถุนายน 2568

Received 5 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 13 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา 3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย บุคลากรในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 304 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie & Morgan และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยผ่านการ

Citation:

* สุรรัตน์ เสือทรงงาม. (2568). การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(3), 1444-1458.

Sureerat Sueasongngam. (2025). Internal Supervision Management Of Schools Under The Saraburi Primary Educational Service Area Office 1. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 1444-1458;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.82 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test, ANOVA และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffé Method)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านก็ยังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน
2. เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดของโรงเรียน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เมื่อนำประสบการณ์การทำงานมาเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในภาพรวมและทุกรายด้าน
4. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานนิเทศภายใน ควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความต้องการ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดเป้าหมาย และใช้ผลประโยชน์หลายรูปแบบในการวางแผน การวางแผน จัดทำแผนนิเทศที่มีความชัดเจนในขั้นตอน ขอบเขต และบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง การดำเนินการ ควรปฏิบัติงานตามแผนอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง พร้อมการควบคุมและติดตามผลอย่างเคร่งครัด การประเมินผลและปรับปรุง ผลจากการนิเทศควรถูกถ่ายทอดสู่ครูอย่างชัดเจน พร้อมนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การสนับสนุนอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการนิเทศควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาแผนการสอน ติดตามผล และเสนอแนะการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหาร, โรงเรียน, การนิเทศภายใน

Abstract

This research article aimed to: (1) study the internal supervision management in schools under the Office of Saraburi Primary Educational Service Area 1; (2) compare personnel's opinions on internal supervision management based on position, work experience, and school size; and (3) identify approaches for improving internal supervision management in schools within the specified educational service area. The sample group

consisted of 304 personnel from schools under the Office of Saraburi Primary Educational Service Area 1. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table and selected through stratified random sampling. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire and a semi-structured interview. The content validity index (IOC) ranged from 0.80 to 1.00, and the reliability coefficient was 0.82. Data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics, including t-tests, one-way ANOVA, and post hoc comparisons using Scheffé's method.

Research Findings

1. The overall level of internal supervision management in the schools was rated as high, and each specific aspect also received a high rating.

2. There were statistically significant differences at the .05 level in opinions on internal supervision management when classified by position and school size.

3. No statistically significant differences were found in overall or specific opinions when classified by work experience.

4. Recommendations for enhancing internal supervision management include
Needs Assessment: School administrators should encourage both internal and external personnel to participate in defining supervision goals and apply diverse evaluation results to identify supervisory needs. Planning Supervision plans should clearly outline procedures, responsibilities, and the roles of supervisors and those being supervised. Implementation Execution should follow the plan systematically and continuously, with strict monitoring and oversight. Evaluation and Improvement Supervision results should be communicated transparently to teachers and used as feedback to refine future supervision efforts. Support Systems Supervisory committees should emphasize lesson plan reviews, monitor outcomes, and provide ongoing recommendations for instructional improvement.

Keywords: Administration, School, Internal Supervision

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน สังคมทั่วโลกเผชิญกับการแข่งขันที่เข้มข้น อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการสื่อสาร และระบบคมนาคมที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทำได้อย่างรวดเร็ว และไร้พรมแดน นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประเทศที่สามารถพัฒนาให้เป็น "สังคมฐานความรู้" และ "สังคมแห่งการเรียนรู้" ได้อย่างยั่งยืน ย่อมมีความได้เปรียบในการแข่งขันระดับนานาชาติ ด้วยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง อันเกิดจากระบบการศึกษาที่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทุนมนุษย์ในประเทศไทยยังประสบกับข้อจำกัดในหลายด้าน โดยเฉพาะในเรื่องคุณภาพของคนในแต่ละช่วงวัย เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กยังคงต่ำกว่ามาตรฐาน การพัฒนาทักษะของแรงงานไม่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาด และประชาชนจำนวนมากน้อยยังขาดทักษะในการเลือกปรับตัวตามธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงวิกฤตในระดับค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมของคนในสังคมไทย ดังนั้น การวางรากฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงกลายเป็นภารกิจที่สำคัญเร่งด่วน

พระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้กล่าวถึงการปฏิรูปประเทศ โดยเฉพาะด้านการบริหารราชการและการศึกษาที่ต้องดำเนินควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษาในบริบทนี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่การให้ความรู้ แต่ต้องสามารถพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ที่เน้นการพัฒนา “มนุษย์ให้สมบูรณ์” ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการศึกษาแบบใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (School-Based Management) ซึ่งครอบคลุมทั้งการบริหารวิชาการ บุคลากร งบประมาณ และงานทั่วไป เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ได้ให้ความสำคัญกับ “การบริหารงานวิชาการ” ซึ่งถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การจัดทำสื่อและนวัตกรรม การนิเทศภายใน การแนะแนว

และระบบประกันคุณภาพในโรงเรียน ซึ่งล้วนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมิได้จำกัดอยู่แค่การบริหารจัดการทั่วไป แต่ยังรวมถึงการ “นิเทศภายใน” ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพทางวิชาการ โดยเฉพาะเมื่อจำนวนศึกษานิเทศก์จากภายนอกไม่เพียงพอหรือขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การนิเทศภายในจึงสามารถตอบสนองต่อความต้องการของครูในสถานศึกษาได้อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ตามแนวคิดของยุทศศักดิ์ หาดเคลือบ (2564) การนิเทศการศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพครูโดยช่วยเพิ่มความมั่นใจในตนเอง กระตุ้นให้ครูพัฒนาการสอน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนร่วมงาน และเปิดโอกาสให้ครูได้ประเมินตนเอง รวมถึงร่วมมือในการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาแนวคิดเชิงนามธรรม และยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาผ่านกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอนและการนิเทศภายใน จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในยุคที่การนิเทศจากภายนอกไม่สามารถรองรับความต้องการได้ทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาระบบการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาบุคลากรและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 1,447 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 1, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 304 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่าง ของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan, 1970) โดยได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 คือ ผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทางการนิเทศภายใน จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตจัดบันทึกหรือใช้เครื่องมือบันทึกเสียงจากผู้รับการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ทำการวิเคราะห์การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 136 -143) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยใช้ค่า $t - test$ (Independent samples)

4. ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

5. ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 284 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 93.40 ขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษามีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ถึง 15 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.80 รองลงมาคือกลุ่มที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.30 และผู้มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.00 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงาน

อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 42.10 รองลงมาคือโรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 34.20 และโรงเรียนขนาดใหญ่ ร้อยละ 23.70

โดยผลการวิจัยสรุปได้ 3 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ระดับการบริหารการนิเทศภายในการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดได้ดังนี้ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข การจัดระบบสนับสนุนการนิเทศภายใน การปฏิบัติการนิเทศ การสำรวจความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายใน การวางแผนการนิเทศ (เป็นด้านที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด)

รายละเอียดในแต่ละด้านเป็นดังนี้ ด้านการสำรวจความต้องการ โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพ และการรวบรวมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์จากนโยบายต้นสังกัดและการมีส่วนร่วมของบุคลากรเป็นจุดเด่น แม้ว่าในบางกรณี เช่น การใช้ข้อมูลจากการปฏิบัติงานของกลุ่มสาระวิชา อาจยังดำเนินการได้ไม่เต็มที่ ด้านการวางแผนการนิเทศ ส่วนใหญ่มีกระบวนการวางแผนที่ชัดเจน มีการกำหนดโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี แต่งตั้งคณะทำงาน และชี้แจงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ยังควรปรับปรุงในด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านการปฏิบัติการนิเทศ พบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการเสริมกำลังใจแก่บุคลากร การจัดบรรยากาศที่เป็นมิตร และการประชุมหลังการนิเทศเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน แต่บางกรณียังขาดการประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนต่อครูผู้สอน

ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข ผู้บริหารมีแนวทางประเมินที่หลากหลายให้ครูมีส่วนร่วม และใช้ข้อมูลจากการประเมินไปพัฒนากระบวนการนิเทศในอนาคต รวมถึงการใช้ข้อมูลเพื่อการพิจารณาผลงานของบุคลากร

ด้านการสนับสนุนการนิเทศ มีการใช้เครื่องมือที่น่าเชื่อถือ ตรวจสอบแผนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง และเน้นการติดตามผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ควรส่งเสริมให้ข้อมูลที่ได้จากการนิเทศถูกนำไปพัฒนารายบุคคลอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็น

เมื่อพิจารณาตามตำแหน่ง พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ในการทำงาน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและในแต่ละด้าน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา พบว่าควรมีแนวทางปรับปรุงในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการสำรวจความต้องการ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และใช้ผลการประเมินจากหลากหลายแหล่งข้อมูล

ด้านการวางแผน ควรวางแผนกิจกรรมอย่างมีขั้นตอนชัดเจน พร้อมกำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

ด้านการดำเนินงานนิเทศ ควรมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และยึดตามแผนงานที่วางไว้ ด้านการประเมินผลและปรับปรุง ควรจัดให้มีการสื่อสารผลการนิเทศอย่างทั่วถึง และนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้านการสนับสนุนการนิเทศ ต้องเน้นการพัฒนาเครื่องมือ การพิจารณาแผนการสอน และติดตามผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการวางแผน กำกับดูแล และติดตามการดำเนินงานการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารนิเทศมีประสิทธิภาพสูง สอดคล้องกับ นันทรัตน์ คงคะชาติ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านที่มีสภาพการปฏิบัติสูงที่สุด คือ การประเมินและรายงานผล รองลงมา

คือ การปฏิบัติการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ และการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ตามลำดับ

2. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจาก แต่ละตำแหน่งในโรงเรียนมีบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อมุมมองและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารการนิเทศ สอดคล้องกับนันท์รัตน์ คงกะชาติ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่มีประสบการณ์มากอาจมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ และช่วยเหลือบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อย ส่งผลให้ความแตกต่างในด้านประสบการณ์ไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับ อาภาภรณ์ ก้อนสี (2564) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตรัชโยธิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตรัชโยธิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความความพึงพอใจต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตรัชโยธิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความพึงพอใจต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตรัชโยธิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีโครงสร้างการบริหารที่เป็นระบบและแบ่งหน้าที่ชัดเจน ทำให้การนิเทศสามารถดำเนินไปอย่างเป็นระบบ โรงเรียนขนาดเล็กอาจมีผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่หลากหลาย ส่งผลให้การบริหารนิเทศอาจไม่ได้เน้นเฉพาะด้าน สอดคล้องกับ ปฏิพัทธ์ น้อมสูงเนิน (2564) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันคือ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีปัญหาการนิเทศภายในแตกต่างกันในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า

ด้านการสำรวจความต้องการจำเป็นในการนิเทศ การเปิดโอกาสให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการนิเทศสะท้อนถึงแนวทางการบริหารที่เน้น ความมีส่วนร่วมและการยอมรับจากทุกฝ่าย ทำให้ความต้องการนิเทศที่กำหนดขึ้นมีความครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของบุคลากรในโรงเรียน อีกทั้งการนำผลการประเมินที่หลากหลายมาใช้ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการกำหนดความจำเป็น

ด้านการวางแผนการนิเทศ การกำหนดให้มีแผนนิเทศที่ระบุขั้นตอนและรายละเอียดอย่างชัดเจน แสดงถึงความ เป็นระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจน ในการบริหารงาน ผู้บริหารยังเน้นการกำหนดขอบเขตและความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยลดความสับสนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ด้านการปฏิบัติการนิเทศ การบริหารนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการติดตามและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ผู้บริหารที่กำกับให้มีการปฏิบัติงานตามแผน ช่วยให้การนิเทศดำเนินไปในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมาย

ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข การรายงานผลนิเทศให้ครูในสถานศึกษา รับทราบอย่างทั่วถึง สะท้อนถึงความโปร่งใสและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การนำผลการประเมินไปปรับปรุงการปฏิบัติงานยังแสดงถึงความ ยึดหยุ่นและพร้อมพัฒนา

ด้านการจัดระบบสนับสนุนการนิเทศภายใน การพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ของครูและการติดตามผลอย่างต่อเนื่องสะท้อนถึงความ เอาใจใส่ในรายละเอียด และความตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนจำแนกตาม ตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียน จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางในการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า ด้านการสำรวจความต้องการในการนิเทศ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการนิเทศ และใช้ผลการประเมินหลากหลายรูปแบบเพื่อกำหนดความต้องการในการนิเทศ ด้านการวางแผนการนิเทศ ผู้บริหารควรจัดทำแผนที่ระบุขั้นตอนและรายละเอียดกิจกรรมชัดเจน รวมถึงกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ต้องมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงกำกับให้ปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนการนิเทศ ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข ผู้บริหารควรจัดให้มีการรายงานผลการนิเทศแก่ครูในสถานศึกษา และนำผลการประเมินมาปรับปรุงงานนิเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านการจัดระบบสนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารควรเน้นให้คณะกรรมการนิเทศพิจารณาแผนการสอนของครู รวมถึงติดตามผลและข้อเสนอแนะจากการนิเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในด้านการวางแผนการนิเทศ ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของบุคลากรในกระบวนการวางแผน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน

1.2 ในด้านการปฏิบัติการนิเทศ สนับสนุนให้มีการดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง พร้อมติดตามความก้าวหน้าและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

1.3 ในด้านการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข จัดทำระบบประเมินผลที่เป็นรูปธรรมและโปร่งใส โดยรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ผลการเรียนรู้ของนักเรียน ความพึงพอใจของครู และผลลัพธ์ของกิจกรรมการนิเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบของการบริหารการนิเทศภายในต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา

2.3 ควรศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารการนิเทศในโรงเรียนประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

นันทรัตน์ คงคะชาติ. (2564). การศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา, 1(1), 17-32.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.

_____. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.

ปฎิพัทธ์ น้อมสูงเนิน. (2564). “สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5”. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5 (1), 90-102.

ยุทธศักดิ์ หาดเคลือบ. (2564). “รูปแบบการนิเทศภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1”. Journal of Modern Learning Development, 6(4), 105-118.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิกองค์การระดับนานาชาติ. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มพัฒนาวิชาการระหว่างประเทศ ศูนย์พัฒนาการศึกษาระหว่างประเทศ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปี 2567. สระบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.

อาภาภรณ์ ก้อนสี. (2564). “ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตรัชโยธิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2”. Journal of Roi Kaensarn Academi. 6 (4):138-49.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining sample size for research activities”. Educational and psychological measurement, 30(3), 607-610

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่คณะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลเรียบเรียงในรูปแบบความ

4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นการค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของเรื่องที่จะวิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 250-300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 6) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 8) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 9) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 10) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 11) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 12) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ

- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract)
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 8) สรุป (Conclusion)
- 9) เอกสารอ้างอิง (Reference)

บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้
 - 5.1 ภาพปกหนังสือ
 - 5.2 แปลจากหนังสือ:
 - 5.3 ผู้เขียน:
 - 5.4 ผู้แปล:
 - 5.5 สำนักพิมพ์:
 - 5.6 ปีที่พิมพ์:
 - 5.7 จำนวนหน้า:
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content)
- 8) บทวิจารณ์
- 9) สรุป (Conclusion)
- 10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคอนลู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาร” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อหนังสือ. //(ครั้งที่พิมพ์). //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษฎา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ). //ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง). //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณทวงศ์. (2556 ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อวารสาร. //ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษฎา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เมื่อกสกันธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อุตถาพร,
สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริ่งจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- เกษภา ผาทอง. (2564). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจรร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณ 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารวารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม ได้ที่ <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : journalsocialdevelopment@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลั้งค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย, กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1..... (16.pt).....

2..... (16.pt).....

3..... (16.pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16.pt).....รูปแบบของการวิจัย..... ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง..... การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... การเก็บรวบรวมข้อมูล..... การวิเคราะห์ข้อมูล.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

(14 pt)

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน:

ผู้แปล:

สำนักพิมพ์:

ปีที่พิมพ์:

จำนวนหน้า:

บทนำ (18 pt)

(16 pt) บริบท ความเป้นมา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt)

...(16 pt) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ

บทวิจารณ์ (18 pt)

...(16 pt) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย ที่สะท้อนมุมมองเหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อ้างอิงตาม)

จุดเด่น**จุดด้อย****สรุป (18 pt)**

(16 pt) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษานำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่นา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

